APOLOGIAE FINIS.

ΒΙΟΙ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΤΟΥ ΔΩΡΟΘΕΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ΚΑΙ ΤΥΡΙΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΥΝΟΨΕΩΣ.

Ματθαῖος ὁ εὐαγγελιστὴς, τὸ εὐαγγέλιον τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ συνέγραψε, καὶ ἐκδέδωκεν αὐτὸ εἰς ἱερουσαλὴμ, ἰακώβῳ τῷ ἀδελφῷ τοῦ κυρίου τῷ κατὰ σάρκα, ἐπισκόπῳ ὄντι τῆς ἱερουσαλὴμ, ἐκοιμήθη δὲ ἐν ἱεραπόλει τῆς παρθίας, καὶ ἐκεῖ θάπτεται ἐνδόξως.

ΜΑΡΚΟΣ ὁ εὐαγγελιστὴς, καὶ πρῶτος ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, ἀλεξανδρεῦσι καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ αὐτῆς ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ κυρίου, ἀπὸ αἰγύπτου καὶ μέχρι πενταπόλεως, ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τραϊανοῦ, ἐν ἀλεξανδρείᾳ κάλων λαβὼν, μετὰ τοῦ τραχήλου καὶ συρεὶς ἀπὸ τῶν καλουμένων βουκόλου τόπων, ἕως τῶν καλουμένων ἀγγέλων, ἐκεῖ ἐκάη πυρὶ, ὑπὸ τῶν εἰδωλομανῶν, μηνὸς φαρμουθίλεως, καὶ ἐκεῖ ἐτάφη ἐν τοῖς βουκόλου.

ΛΟΥΚΑΣ ὁ εὐαγγελιστὴς ἀντιοχεὺς μὲν τὸ γένος ἦν, ἰατρὸς δὲ τὴν τέχνην. συνεγράψατο δὲ τὸ μὲν εὐαγγέλιον, κατ' ἐπιτροπὴν πέτρου τοῦ ἀποστόλου, τὰς δὲ πράξεις τῶν ἀποστόλων κατ' ἐπιτροπὴν παύλου τοῦ ἀποστόλου. συναπεδήμησε γὰρ τοῖς ἀποστόλοις, καὶ μάλιστα τῷ παύλῳ, οὗ καὶ μνημονεύσας ὁ παῦλος, ἔγραφεν ἐν ἐπιστολῇ, ἀσπάζεται ὑμᾶς λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς ἐν κυρίῳ. ἀπέθανε δὲ ἐν ἐφέσῳ καὶ ἐτάφη ἐκεῖ, μετετέθη δὲ ὕστερον ἐν κωνσταντίνου πόλεως μετὰ καὶ ἀνδρέα καὶ τιμοθέου τῶν ἀποστόλων, μετὰ τοὺς καιροὺς κωνσταντίου βασιλέως, ἤτοι κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου.

ἸΩΑΝΝΗΣ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ καὶ εὐαγγελιστὴς τοῦ κυρίου γενόμενος, ὃν καὶ ἠγάπα ὁ κύριος, ἐν μὲν τῇ ἀσίᾳ, ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὑπὸ δὲ τραϊανοῦ βασιλέως ἐξωρίσθη ἐν τῇ νήσῳ πάτμῳ, διὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου, ἐκεῖ δὲ ὢν καὶ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον ἔγραψε, καὶ ἐξέδωκεν ἐν ἐφέσῳ, διὰ γαΐου τοῦ ξενοδόχου καὶ διακόνου, ᾧ καὶ παῦλος ὁ ἀπόστολος μαρτυρεῖ λέγων ῥωμαίοις, ἀσπάζεται ὑμᾶς γάϊος ὁ ξένος μου καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησίας, μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τραϊανοῦ ἐπάνεισιν ἀπὸ τῆς νήσου ὁ μακάριος ἰωάννης καὶ παραμένει ἐν ἐφέσῳ, καὶ ἔζησεν ἔτη .ρ κ. καὶ μετὰ ταῦτα ζῶν ἑαυτὸν ἐκεῖ ἔθαψε θεοῦ βουλήσει. εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσι, μὴ ἐπὶ τραϊανοῦ αὐτὸν ἐξωρίσθαι εἰς πάτμον, ἀλλὰ ἐπὶ δομετιανοῦ, ἤτοι οὐεσπασιανοῦ.

ΤΕΛΟΣ.

QVATVOR EVANGELIA, AD VETVSTISSIMORVM EXEMPLARIVM LATINORVM FIDEM, ET AD GRAECAM VERITATEM AB ERASMO ROTERODAMO SACRAE THEOLOGIAE PROFESSORE DILIGENTER RECOGNITA.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ.

ΒΙΒΛΟΣ γενέσεως ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, υἱοῦ Δαβίδ, υἱοῦ ἀβραάμ. ἀβραὰμ ἐγέννησεν τὸν ἰσαάκ. ἰσαὰκ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰούδαν, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. ἰούδας δὲ, ἐγέννησεν τὸν φαρὲς, καὶ τὸν ζαρὰ, ἐκ τῆς θάμαρ. φαρὲς δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἐσρώμ. ἐσρὼμ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἀράμ. ἀρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν ἀμιναδάβ. ἀμιναδὰβ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ναασσών. ναασσὼν δὲ, ἐγέννησεν τὸν σαλμών. σαλμὼν δὲ, ἐγέννησεν τὸν βοὸζ ἐκ τῆς ῥαχάβ. βοὸζ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ὠβὴδ, ἐκ τῆς ῥούθ. ὠβὴδ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰεσσαί, ἰεσσαὶ δὲ, ἐγέννησεν τὸν δαβὶδ τὸν βασιλέα. Δαβὶδ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐγέννησεν τὸν σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ οὐρίου. σολομὼν δὲ, ἐγέννησεν τὸν ῥοβοάμ. ῥοβοὰμ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἀβιά. ἀβιὰ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἀσά. ἀσὰ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰωσαφάτ. ἰωσαφὰτ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰωράμ. ἰωρὰμ δὲ, ἐγέννησεν τὸν

EVANGELIVM SECVNDVM MATTHAEVM.

Liber generationis Ieſu Chriſti filij Dauid, Filij Abrahã, Abraham genuit Iſaac, Iſaac aũt, genuit Iacob. Iacob aũt, genuit Iudã, & fratres eius. Iudas aũt, genuit Phares, & Zarã, e Thamar. Phares autẽ, genuit Eſrom. Eſrom aũt, genuit Aram. Arã autem, genuit Aminadab. Aminadab aũt, genuit Naaſſon. Naaſſon aũt, genuit Salmon. Salmon autẽ, genuit Boos, e Rhachab. Boos aũt, genuit Obed, e Ruth. Obed autẽ, genuit Ieſſe, Ieſſe aũt, genuit Dauid regem. Dauid autẽ rex, genuit Solomonem, ex ea q̃ fuerat uxor Vrie. Solomon autem, genuit Roboam. Roboam aũt, genuit Abiam. Abia autem, genuit Aſa. Aſa autem, genuit Ioſaphat. Ioſaphat autem, genuit Ioram. Ioram autem, genuit Oziã.

IOANNES FROBENIVS SVIS TYPIS EXCVDEBAT

σεν τὸν ὀζίαν. ὀζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν ἰωά/
θαμ. ἰωάθαμ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἄχαζ. ἄχαζ
δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἐζεκίαν. ἐζεκίας δὲ, ἐγέννησεν
τὸν μανασσῆ. μανασσῆς δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἀμών.
ἀμὼν δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰωσίαν. ἰωσίας δὲ,
ἐγέννησεν τὸν ἰεχονίαν, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς
αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς μετοικεσίας βαβυλῶνος, μετὰ
δὲ τὴν μετοικεσίαν βαβυλῶνος, ἰεχονίας ἐ/
γέννησεν τὸν σαλαθιήλ. σαλαθιὴλ δὲ, ἐγέννη
σεν τὸν ζοροβάβελ. ζοροβάβελ δὲ, ἐγέννησεν
τὸν ἀβιούδ. ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν ἐλια/
κίμ. ἐλιακὶμ δὲ, ἐγεννήσεν τὸν ἀζώρ. ἀζὼρ
δὲ, ἐγέννησεν τὸν σαδώκ. σαδὼκ δὲ, ἐγένν/
σεν τὸν ἀχίμ. ἀχὶμ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἐλιούδ.
ἐλιοὺδ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἐλεάζαρ. ἐλεάζαρ
δὲ, ἐγέννησεν τὸν ματθάν. ματθὰν δὲ, ἐγέν
νησεν τὸν ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ, ἐγέννησεν τὸν ἰω
σὴφ, τὸν ἄνδρα μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ΙΗ/
ΣΟΥΣ, ὁ λεγόμενος ΧΡΙΣΤΟΣ. πᾶσαι οὖν αἱ
γενεαὶ, ἀπὸ ἀβραὰμ ἕως δαβὶδ γενεαὶ δεκα/
τέσσαρες. καὶ ἀπὸ δαβὶδ ἕως τῆς μετοικεσί/
ας βαβυλῶνος, γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ
τῆς μετοικεσίας βαβυλῶνος ἕως τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ
γενεαὶ δεκατέσσαρες.

ΤΟΥ͂ δὲ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἡ γέννησις οὕ/
τως ἦν, μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητέρος αὐτοῦ
μαρίας τῷ ἰωσὴφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς,
εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου.
ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέ/
λων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λά/
θρα ἀπολῦσαι αὐτήν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυ/
μηθέντος, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ᾽ ὄναρ ἐ/
φάνη αὐτῷ λέγων. ἰωσὴφ υἱὸς δαβὶδ μὴ
φοβηθῇς παραλαβεῖν μαριὰμ τὴν γυναῖ/
κά σου. τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν, ἐκ πνεύμα/
τός ἐστιν ἁγίου. τέξεται δὲ υἱὸν, καὶ καλέσεις
τὸ ὄνομα αὐτοῦ ΙΗΣΟΥΝ, αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λα/
ὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. τοῦτο δὲ ὅλον
γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ
τοῦ προφήτου

it Oziā. Ozias autem, genuit Ioatham.
Ioatham aūt, genuit Achas. Achas aūt,
genuit Ezeciam. Ezecias aūt, genuit Ma
nasse. Manasse autem, genuit Amon.
Amon aūt, genuit Iosiam. Iosias aūt, ge
nuit Iechoniam, & fratres eius in demi/
gratione in Babylonē. Porro post demi
grationē in Babylonē, Iechonias genuit
Salathiel, Salathiel aūt, genuit Zoroba
bel. Zorobabel aūt, genuit Abiud. Abi/
ud autē, genuit Eliacim. Eliacim autē, ge
nuit Azor. Azor aūt, genuit Sadoc. Sa/
doc autē, genuit Achim. Achim aūt, ge/
nuit Eliud. Eliud aūt, genuit Eleazar. Ele
azar aūt, genuit Matthan. Matthā aūt,
genuit Iacob. Iacob aūt, genuit Ioseph,
maritū Mariæ, ex qua genitꝰ fuit Iesus,
ille qui dicitur Christus. Vniuersæ itaqꝫ
generationis, ab Abraham usqꝫ ad Da/
uid, generationes quatuordecim, & a
Dauid usqꝫ demigrationem in Babylo
nem generationes quatuordecim, & a
demigratiōe in Babylonē usqꝫ ad Chri/
stum generationes quatuordecim. Chri
sti uero natiuitas sic fuit. Cū mater eius
Maria desponsa esset Ioseph, priusqꝫ cō
gressi fuissent, deprehensa est grauida
e spiritu sancto. Porro Ioseph maritus
eius, quoniā erat uir iustus, & nolebat il/
lam diffamare, uoluit clanculū ab ea di/
uertere. Hæc autem cum is in animo uer
saret, ecce angelus dn̄i in sōnis uisus est
illi dicēs. Ioseph fili dauid, ne metuas ad
iungere tibi Mariā uxorē tuā. Nā qđ in
illa cōceptū est, a spū sctō ꝑfectū est.
Pariet aūt filiū, & uocabis nomē eius Ie
sum, is em̄ saluū faciet ppl'm suū, a pctis
suis. Porro totū hoc factū est, ut iplere/
tur id quod dictum fuerat, a dn̄o per
prophetam

τοῦ προφήτου, λέγοντος. ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γα/
στρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόμ, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα
αὐτοῦ ἐμμανουήλ, ὅ ἐστιμ μεθερμηνευόμενομ
μεθ' ἡμῶμ ὁ θεός. διεγερθεὶς δὲ ὁ ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ
ὕπνου ἐποίησεμ ὡς προσέταξεμ αὐτῷ ὁ ἄγγε/
λος κυρίου. καὶ παρέλαβεμ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,
καὶ οὐκ ἐγίνωσκεμ αὐτήν, ἕως οὗ ἔτεκεμ τὸμ
υἱὸμ αὐτῆς, τὸμ πρωτότοκομ, καὶ ἐκάλεσεμ τὸ
ὄνομα αὐτοῦ ΙΗΣΟΥΝ. Τοῦ δὲ ΙΗΣΟΥ γεν/
νηθέντος ἐν βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας ἐν ἡμέραις
ἡρώδου τοῦ βασιλέως. ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατο-
λῶμ παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα λέγοντες. ποῦ
ἐστιμ ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν ἰουδαίωμ; εἴδο/
μεν γὰρ αὐτοῦ τὸμ ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλ/
θομεν προσκυνῆσαι αὐτόμ. ἀκούσας δὲ ἡρώ/
δης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα ἱεροσόλυ
μα μετ' αὐτοῦ, καὶ συναγαγὼμ πάντας τοὺς ἀρχι
ερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπυνθάνετο
παρ' αὐτῶν, ποῦ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ γεννᾶται. οἱ δὲ
εἶπομ αὐτῷ ἐν βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας. οὕ-
τως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου. καὶ σὺ
βηθλεὲμ γῆ ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν
τοῖς ἡγεμόσιμ ἰούδα, ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται
ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸμ λαόμ μου τὸμ
ἰσραήλ. Τότε ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς
μάγους, ἠκρίβωσεμ παρ' αὐτῶν τὸμ χρόνομ τοῦ
φαινομένου ἀστέρος, καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς
βηθλεὲμ εἶπεμ, πορευθέντες, ἀκριβῶς ἐξετά/
σατε περὶ τοῦ παιδίου, ἐπὰμ δὲ εὕρητε, ἀπαγ
γείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼμ προσκυνή/
σω αὐτόμ. οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπο/
ρεύθησαν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ ὃμ εἶδον ἐν τῇ ἀνατο
λῇ προῆγεμ αὐτούς, ἕως ἐλθὼμ, ἔστη ἐπάνω οὗ
ἦμ τὸ παιδίομ. ἰδόντες δὲ τὸμ ἀστέρα, ἐχάρη
σαμ χαρὰμ μεγάλην σφόδρα. καὶ ἐλθόντες
εἰς τὴν οἰκίαμ εὗρομ τὸ παιδίον μετὰ μαρίας
τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαμ
αὐτόμ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶμ,
προσήνεγκαμ αὐτῷ δῶρα. χρυσὸμ καὶ λίβα

νὸμ καὶ

prophetã,loquente. Ecce uirgo erit pre-
gnans,& pariet filiũ,& uocabunt nomẽ
eius Emanuel,qđ si quis interpretet̃,so-
nat,nobiscũ deus. Excitatus aũt Ioseph
a somno,fecit ut iniunxerat sibi angelus
domini,& adiunxit sibi uxorẽ suam , &
nõ cognouit eam,donec peperisset filiũ
suũ primogenitum,& appellauit nomẽ
eius Iesum . Cum autem natus esset Ie/ II
sus in Bethleẽ Iudææ, i diebus Herodis
regis , cece Magi ab oriente accesserunt
Hierosolymã,dicentes. Vbi est ille , qui
natus fuit rex Iudæoꝝ: uidimus em̃ illi⁹
stellam in oriente,& accessimus, ut ado/
remus eũ. Auditis aũt his Herodes rex,
turbatus est,& tota Hierosolyma cũ il-
lo, & conuocatis oibus pontificibus, &
scribis ppli,percontat⁹ est eos,ubi Chri/
stus nasceret̃. At illi dixerunt ei,In Beth
leem Iudææ. Sic enim scriptum est per
prophetam.Et tu Bethleem terra Iuda,
nequaꝗ̃ minima es inter principes Iu/
da. Ex te mihi egressurus est dux, qui
reget populum meum Israel. Tum He/
rodes clam accersitis Magis , accurate p
quisiuit ab illis , quo tẽpore stella appa/
ruisset. Et iussis ire in Bethleẽ,dixit,pfe/
cti illuc,accurate inqrite de puero . Vbi
uero reperitis , renũtiate mihi,ut & ego
ueniam & adorem illum. At illi audito
rege,profecti sunt,& ecce stella quam ui
derãt in oriẽte,pcedebat illos,donec ue/
nisset, ac staret supra locum in quo erat
puer. Cum autem uidissent stellam , ga
uisi sunt gaudio magno ualde . Et in/
gressi domũ , repererunt puerum, cum
Maria matre eius , & prostrati adora/
uerunt illum , & apertis thesauris suis ,
obtulerunt illi munera , aurum,& thus,

 & myr-

νον καὶ σμύρναν, καὶ χρηματισθέντες κατ᾽ ὄναρ, μὴ ἀνακάμψαι πρὸς ἡρώδην, δι᾽ ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν, εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ᾽ ὄναρ τῷ ἰωσὴφ, λέγων. ἐγερθεὶς, παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ, ἕως ἂν εἴπω σοι, μέλλει γὰρ ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ, ἕως τῆς τελευτῆς ἡρώδου, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν, ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ τοῦ φροφήτου, λέγοντος. ἐξ αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. τότε ἡρώδης ἰδὼν, ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας, ἀνεῖλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν βηθλεέμ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ δυετοὺς, καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον, ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν, ὑπὸ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, λέγοντος. φωνὴ ἐν ῥαμᾷ ἠκούσθη. θρῆνος, καὶ κλαυθμὸς, καὶ ὀδυρμὸς πολύς. ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν. τελευτήσαντος δὲ τοῦ ἡρώδου, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ᾽ ὄναρ φαίνεται τῷ ἰωσὴφ ἐν αἰγύπτῳ λέγων. ἐγερθεὶς, παράλαβε τὸ παιδίον, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν ἰσραήλ. τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες, τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου, ὁ δὲ ἐγερθεὶς. παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν ἰσραήλ. ἀκούσας δὲ. ὅτι ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς ἰουδαίας ἀντὶ ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν. χρηματισθεὶς δὲ κατ᾽ ὄναρ, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς γαλιλαίας, καὶ ἐλθὼν, κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην ναζαρέθ. ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι ναζωραῖος κληθήσεται.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, παραγίνεται ἰω

ἀννης

& myrrhā, & oraculo admoniti in somnis, ne reflecterēt ad Herodē, per aliam uiam reuersi sunt in regionem suam. Digressis aūt illis, ecce angelus domini apparet in somnis Ioseph dicens. Surge & assume puerum & matrem illius, & fuge in Aegyptum, & esto illic, donec dixero tibi. Futurum est enim, ut Herodes querat puerum ad perdendū eum. Ille uero excitatꝰ, assūpsit pueꝝ & matrē eiꝰ noctu & secessit in Aegyptū, & fuit illic usqꝫ ad obitū Herodis, ut impleret᷑ qđ dictum fuerat ꝑ ꝓphetā a dño, dicentē. Ex Aegypto uocaui filiū meū. Tū Herodes ubi uidit sibi illusū fuisse a Magis, idignatꝰ est ueheměter, ac missis satellitibꝰ, sustulit oēs pueros qui erant in Bethleē, & in omnibus confinijs Bethleemiticis, a bimatu, & infra, iuxta tempus, quod exacte cognouerat ex magis. Tunc impletum est, quod dictum fuerat ab Hieremia propheta, dicente. Vox in rama audita est, lamentatio, ploratus, & fletus multus. Rachel plorās filios suos, & noluit consolationem admittere, quod nō sint. Cæterū defuncto Herode, ecce angelus dñi in sōnis apparet ioseph in Aegypto, dicens. Surge & assume puerū & matrē eius, & uade in terrā Israel. Defūcti sunt em̄, q q̄rebāt aīam pueri. At ille surgēs assūpsit puerū & matrē illiꝰ, & uenit ī terrā Israel. Veꝝ cū audisset Archelaum regnare ī Iudæa, loco Herodis patris sui, timuit illuc abire, sed oraculo admonitus in sōnis, secessit in partes Galileæ, ac profectus habitauit in ciuitate, quæ uocatur Nazareth, ut impleretur, qđ dictum fuerat per prophetas. Nazareus uocabit᷑.

In diebus illis, accedit Io III

annes

ἄννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς
ἰουδαίας, καὶ λέγων. μετανοεῖτε. ἤγγικεν γὰρ
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥη
θεὶς ὑπὸ ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος. φω/
νὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ὁ/
δὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.
αὐτὸς δὲ ὁ ἰωάννης, εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ, ἀπὸ
τριχῶν καμήλου, καὶ ζώνην δερματίνην, περὶ
τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, ἡ δὲ τροφὴ αὐτοῦ ἦν ἀκρίδες,
καὶ μέλι ἄγριον, τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐ/
τὸν ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ ἰουδαία, καὶ πᾶ/
σα ἡ περίχωρος τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν
τῷ ἰορδάνῃ ὑπ' αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς
ἁμαρτίας αὐτῶν. ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν φαρι
σαίων καὶ σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ
βάπτισμα αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς. γεννήματα
ἐχιδνῶν τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν, ἀπὸ τῆς
μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξί/
ους τῆς μετανοίας. καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν
ἑαυτοῖς, πατέρα ἔχομεν τὸν ἀβραάμ. λέγω
γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τού
των ἐγεῖραι τέκνα τῷ ἀβραάμ. ἤδη δὲ καὶ
ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται.
πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν,
ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἐγὼ μὲν
βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν, ὁ δὲ ὀ
πίσω μου ἐρχόμενος, ἰσχυρότερός μου ἐστίν.
οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι,
αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ, καὶ πυ/
ρί, οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαρι
εῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐ-
τοῦ, εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον, κατακαύ
σει πυρὶ ἀσβέστῳ. Τότε παραγίνεται ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας ἐπὶ τὸν ἰορδάνην
πρὸς τὸν ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ,
ὁ δὲ ἰωάννης, διεκώλυεν αὐτὸν, λέγων. ἐγὼ
χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ
πρός με; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν πρὸς
αὐτὸν, ἄφες ἄρτι. οὕτως γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν,
πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίη

σιν αὐτὸν

annes baptista, p̄dicās in deserto Iudææ
& dicens. Pœniteat uos. Appropinqua/
uit em̄ regnum cœlorum. Hic enim est ille
de quo dixit ꝓpheta, q ait. Vox clamātis
in deserto, parate uiam dn̄i, rectas facite
semitas eius. Ipse uero Ioānes habebat
indumentum suum ex pilis camelorum
& zonam pelliceam circum lumbos su/
os. Porro cibus illius erant locustæ &
mel syluestre. Tunc egressa est ad illum
hierosolyma, & tota Iudæa, totaq; regio
undiq; finitima Iordani, & baptizabāt
in Iordane ab illo, confitentes peccata
sua. Cum̄ uidisset autem multos ex pha
risæis & sadducæis, uenientes ad baptis/
mum suum, dixit illis. Progenies uipera
rum, quis uobis submonstrauit, ut fuge/
retis a uentura ira? Facite igitur fructus
qui deceant pœnitentiā. Et ne uideami/
ni dicere intra uosipsos, patrē habemus
Abraham. Dico enim uobis, quod pos/
sit deus facere ut ex lapidib9 his, filij sur
gāt ipsi Abrahæ. Iam uero & securis ad
radicem arborū posita est. Omnis igit
arbor q̄ non facit fructum bonū, excidi
tur, & in ignem mittitur. Ego quidē ba/
ptizo uos in aqua, ad pœnitentiā. At ille
qui post me uenturus est, fortior me est,
cuius nō sū idoneus, ut calciamenta por/
tem. Ipse uos baptizabit ī spū sancto &
igni, cuius uentilabrū in manu ipsius, &
repurgabit areā suā, & congregabat tri/
ticum suū in horreū, paleam aūt exuret
igni inextinguibili. Tunc accedit Iesus
a Galilæa ad Iordanē ad Ioannē, ut ba/
ptizaret' ab illo. At Ioannes ꝓhibebat il
lū dicēs. Mihi op9 est, ut abs te baptizer,
& tu uenis ad me. Respōdēs aūt Iesus di
xit ad illū, omitte nūc. Sic em̄ decet nos,
ut impleamus oēm iusticiā. Tunc omit/

 tit illum

σιν αὐτόν. καὶ βαπτισθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἀνέβη
εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος. καὶ ἰδοὺ ἀνεῴχθησαν
αὐτῷ οἱ οὐρανοὶ, καὶ εἶδεν τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ
καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν, καὶ ἐρχόμενον
ἐπ' αὐτόν. καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέ
γουσα. οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς,
ἐν ᾧ εὐδόκησα. Τότε ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἀνήχθη
εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆ-
ναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου, καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσα
ράκοντα, καὶ νύκτας τεσσαράκοντα, ὕστερον ἐπεί
νασεν. καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων, εἶπεν.
εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ, ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι
γένωνται. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν. γέγραπται.
οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ
παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ, διὰ στόματος
θεοῦ. τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος
εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἵστησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ
πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ λέγει αὐτῷ. εἰ υἱὸς εἶ τοῦ
θεοῦ, βάλλε σεαυτὸν κάτω. γέγραπται γὰρ, ὅτι
τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ
χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς
λίθον τὸν πόδα σου. ἔφη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, πά
λιν γέγραπται. οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν
θεόν σου. πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διά-
βολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν
αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου, καὶ τὴν
δόξαν αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτῷ. ταῦτά σοι πάν-
τα δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. τότε
λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ὕπαγε ὀπίσω μου σα
τανᾶ. γέγραπται γὰρ. κύριον τὸν θεόν σου προ-
σκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. τότε ἀ-
φίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος. καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προ
σῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ. Ἀκούσας δὲ
ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ὅτι ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν
εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ καταλιπὼν τὴν να
ζαρέθ, ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς καπερναοὺμ τὴν
παραθαλάσσιαν, ἐν ὁρίοις ζαβουλὼν, καὶ νεφ-
θαλὶμ, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ ἡσαΐου τοῦ
προφήτου λέγοντος. γῆ ζαβουλὼν καὶ νεφθα
λὶμ ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ ἰορδάνου, γα
λιλαία

tit illum. Et baptizatus Iesus, ascendit
protinus ab aqua. Et ecce aperti sunt illi
cœli, & uidit spiritum dei descendentem
tanq̃ columbam, & ueniẽtem super se.
Et ecce uox de cœlis dicens. Hic est filius
meus dilectus, in quo mihi bene cõpla-
citum est. Tunc Iesus subductus fuit in IIII
desertum a spiritu, ut tentaretur a dia-
bolo. Et cum ieiunasset dies quadragin-
ta, ac noctes quadraginta, postea esu-
riit. Et cum accessisset ad eũ ille qui ten-
tat, dixit. Si filius es dei, iube ut lapides
hi panes fiant. At ille respondẽs, dixit.
Scriptum est. Non in pane solo uictu-
rus est homo, sed in omni uerbo quod
egreditur per os dei. Tunc assumit illũ
diabolus in sanctam ciuitatem, & statu-
it eum super pinnaculum templi, & di-
cit illi. Si filius es dei, mitte te deorsum.
Nam scriptum est. Angelis suis manda
turus est de te, & in manibus tollent te,
ne quando impingas in lapidem pe-
dem tuum. Dixit illi Iesus, rursum
scriptum est. Non tentabis dominum
deum tuum. Rursus assumit illum dia-
bolus in montem excelsum ualde, & cõ-
monstrat ei oĩa regna mundi, & gloriã
illoꝝ, & dicit illi. Hæc oĩa tibi dabo, si ꝓ-
stratus adoraueris me. Tunc dicit illi Ie-
sus. Abi post me satana. Scriptũ est eñ.
Dñm deũ tuũ adorabis, & illũ solũ co-
les. Tũc omittit illũ diabolus. Et ecce an
geli accedebãt, & ministrabãt ei. Cũ au-
disset aũt Iesus, qđ Ioãnes traditus esset
secessit in Galileã, & relicta Nazareth, ꝑ
fectus habitauit in Caparnaũ, q̃ est ciui
tas maritima, in finib⁹ Zabulon & Ne-
ptalim, ut ipleret qđ dictũ fuerat ꝑ Esai
am ꝓphetã dicẽtẽ. Terra Zabulõ & Ne
ptalim iuxta uiã maris, ultra Iordanẽ, ga
lilæa

λιλαία τῶν ἐθνῶν, ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν
σκότει, εἶδεν φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις
ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς ἀνέτειλεν
αὐτοῖς. καὶ ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ ΙΗΣΟΥΣ κη/
ρύσσειν καὶ λέγειν. μετανοεῖτε, ἤγγικεν γὰρ
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. περιπατῶν δὲ ὁ
ΙΗΣΟΥΣ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς γαλιλαί
ας, εἶδεν δύο ἀδελφούς, σίμωνα τὸν λεγό/
μενον πέτρον, καὶ ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θά
λασσαν. ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς, καὶ λέγει αὐτοῖς.
δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς
ἀνθρώπων. οἱ δὲ ἀφέντες εὐθέως τὰ δίκτυα,
ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ προβὰς ἐκεῖθεν, εἶ/
δεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, ἰάκωβον τὸν τοῦ
ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς
αὐτῶν, καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν,
καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες
τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν, ἠκο/
λούθησαν αὐτῷ. καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν
γαλιλαίαν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, διδάσκων ἐν ταῖς
συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγ/
γέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶ/
σαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ
λαῷ. καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν
συρίαν. καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς
κακῶς ἔχοντας, ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις
συνεχομένους, καὶ δαιμονιζομένους, καὶ σεληνι
αζομένους, καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευ/
σεν αὐτούς. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι
πολλοὶ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας καὶ δεκαπόλε/
ως, καὶ ἱεροσολύμων, καὶ ἰουδαίας, καὶ πέ/
ραν τοῦ ἰορδάνου. ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους,
ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ καθίσαντος αὐτοῦ,
προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἀ/
νοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτούς,
λέγων. μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι
αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακάριοι
οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

lilæa gentium, populus qui sedebat in te
nebris & umbra mortis, uidit lucem ma
gnam, & sedētibus in regione & umbra
mortis, lux orta est eis. Et ex eo tempo/
re cœpit Iesus prædicare, & dicere, pœni
teat uos. Appropinquauit enim regnū
cœlorum. Ambulans autem Iesus iuxta
mare Galilææ, uidit duos fratres, Simo
nem qui uocatur Petrus, & Andream
fratrem eius, iacientes rete in mare.
Nam erant piscatores, & dicit illis. Ve/
nite post me, & faciam uos piscatores
hominum. At illi relictis illico retibus
secuti sunt illum. Et progressus illinc, ui/
dit alios duos fratres, Iacobum filium
Zebedæi, & Ioannem fratrem eius, in
naui, cum Zebedæo patre suo, sarcien/
tes retia sua, & uocauit eos. At illi pro-
tinus relicta naui & patre suo, secuti sūt
eum. Et circumibat totam Galilæam Ie
sus docens in synagogis illorum, & præ/
dicans euangelium regni, & curans om/
nem morbum, & omnem languorem
in populo. Et dimanauit fama illius in
totam Syriam. Et adduxerunt ad illum
oēs male affectos, uarijs morbis & tor-
mentis contractos, & dæmoniacos, &
syderatos, & paralyticos, & sanauit illos
Et secutæ sunt eum turbæ multæ, a Gali
læa ac Decapoli, & Hierosolyma, & Iu
dæa, & trans Iordanem.

Cum uidisset autem turbas, a/ V
scendit in montem, & cum sedis/
set accesserunt ad illum discipuli eius,
& postquam aperuisset os suum, do
cebat illos, dicens. Beati pauperes spi
ritu, quoniam illorum est regnum ce
lorum. Beati qui lugent, quoniam ipsi
consolationem accipient.

μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσου-
σι τὴν γῆν. μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶν-
τες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσον-
ται. μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεη-
θήσονται. μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι
αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. μακάριοι οἱ εἰρηνο-
ποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται. μακά-
ριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι
αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακά-
ριοι ἐστέ, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν,
καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ᾽ ἡμῶν
ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ. χαίρετε καὶ ἀγαλλι-
ᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρα-
νοῖς. οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας, τοὺς
πρὸ ὑμῶν. ὑμεῖς ἐστὲ τὸ ἅλας τῆς γῆς. ἐὰν δὲ
τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐ-
δὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω, καὶ κατα-
πατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς
τοῦ κόσμου. Οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι
ἐπάνω ὄρεος κειμένη, οὐδὲ καίουσι λύχνον, καὶ
τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν
λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.
οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν
τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ
ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν, τὸν ἐν
τοῖς οὐρανοῖς. μὴ νομίσητε, ὅτι ἦλθον κατα-
λῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας, οὐκ ἦλ-
θον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. ἀμὴν γὰρ
λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ,
ἰῶτα ἕν, ἢ μία κεραία, οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ
νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. ὃς ἐὰν λύσῃ μί-
αν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ δι-
δάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κλη-
θήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ὃς δ᾽ ἂν
ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθή-
σεται, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ἐὰν μὴ
περισσεύσει ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη, πλεῖον τῶν
γραμματέων καὶ φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθη-
τε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ηκούσα-
τε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις. ὃς
δ᾽ ἂν φονεύσει

Beati mites, quoniam ipsi hæreditatem
accipient terræ. Beati qui esuriunt & si-
tiunt iusticiam, quoniam ipsi saturabun
tur. Beati misericordes, quoniam ipsi mi
sericordiam consequentur. Beati mun-
di corde, quoniam ipsi deũ uidebunt.
Beati pacifici, quoniam ij filij dei uoca-
buntur. Beati qui persecutionem patiũ-
tur propter iusticiam, quoniam illorum
est regnum celorum. Beati estis, cũ pro-
bra iecerint in uos homines, & insectati
fuerint, & dixerint omne malum uerbũ
aduersus uos mentientes, propter me.
Gaudete & exultate, quoniã merces ue-
stra multa est in cœlis. Sic enim persecu-
ti fuerunt prophetas, qui fuerunt ante
uos. Vos estis sal terræ. Quod si sal infatua
tus fuerit, in quo salietur? Ad nihil ualet
ultra, nisi ut projciatur foras, & concul-
cetur ab hominibus. Vos estis lux mun
di. nõ potest oppidũ abscõdi supra mõ-
tem situm, neq; accendunt lucernã & po
nunt illam subter modiũ, sed super can-
delabrum, & lucet omnibus, qui sunt in
domo. Sic luceat lux uestra coram hoĩ-
bus, ut uideant uestra bona opa, & glori
ficẽt patrẽ uestrũ, qui est in cœlis. Ne exi
stimetis, qđ uenerim ad destruẽdã legẽ,
sed ad cõplendã. Amen dico uobis, do-
nec p̃tereat cœlũ & terra, iota unũ, aut
apex, nõ perit ex lege, quo ad oĩa facta
fuerint. Quisqs soluerit unũ ex mãdatis
hisce minimis, & docuerit sic homines,
minimus uocabitur in regno celorum.
Quisquis autem fecerit & docuerit, hic
magnus uocabitur in regno celorum.
Nisi abundabit uestra iusticia, plus q̃
scribarum & pharisæorum, non possitis
ingredi in regnũ celorũ. Audistis quod
dictum sit ueteribus, ne occides. Quisqs
autem

δ᾽ ἂν φονεύσει, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. ἐγὼ δὲ
λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀ-
δελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει, ὃς
δ᾽ ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακὰ, ἔνο-
χος ἔσται τῷ συνεδρίῳ, ὃς δ᾽ ἂν εἴπῃ μωρὲ,
ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ἐὰν
οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσια-
στήριον, κἀκεῖ μνησθῇς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου
ἔχει τὶ κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου
ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε πρῶ-
τον, διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε
ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. ἴσθι εὐνοῶν
τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ, ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁ-
δῷ μετ᾽ αὐτοῦ, μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδι-
κος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ
ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ. ἀμὴν λέ-
γω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀπο-
δῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην. ἠκούσατε, ὅτι
ἐῤῥέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μοιχεύσεις. ἐγὼ δὲ λέ-
γω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς
τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δε-
ξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ
σοῦ. συμφέρει γάρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν
μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ
εἰς γέενναν, καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλί-
ζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. συμ-
φέρει γάρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου,
καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. ἐῤ-
ῥέθη δὲ, ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,
δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν,
ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρε-
κτὸς λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι.
καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται.
πάλιν ἠκούσατε, ὅτι ἐῤῥέθη τοῖς ἀρχαίοις,
οὐκ ἐπιορκήσεις. ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ
τοὺς ὅρκους σου. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀ-
μόσαι ὅλως, μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ. ὅτι θρό-
νος ἐστὶν τοῦ θεοῦ, μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑπο-
πόδιον

aũt occiderit, obnoxius erit iudicio. At
ego dico uobis, qđ oĩs q̃ irascitur fratri
suo temere, obnoxius erit iudicio. Qui-
cũq; uero dixerit fratri suo raca, obnoxi
us erit cõcilio. Quisqs aũt dixerit fatue,
tenebit᷑ ad gehẽnã ignis. Itaq; si obtule
ris munus tuũ, ad arã, & illic recordatus
fueris, qđ frater tuus habet aliqd aduer-
sum te, relinque illic mun⁹ tuũ corã alta-
ri, & abi, prius recõcilieris fratri tuo, & tũ
ueniens offer munus tuũ. Habeto bene
uolentiã cũ aduersario tuo cito, dũ es in
uia cũ illo, ne qñ te tradat aduersarius iu
dici, & iudex te tradat ministro, & in car-
cerem cõijciaris. Amen dico tibi, nõ exi-
bis illinc, donec psolueris extremũ qua-
drantem. Audistis quod dictũ fuerit an
tiquis nõ adulteraberis. At ego dico uo
bis, quod oĩs q aspexerit uxorẽ alterius,
ad cõcupiscendũ eam, iam adulteriũ cũ
ea cõmisit in corde suo. Quod si oculus
tuus dexter obstaculo tibi fuerit, erue il-
lum, & abijce abs te. Expedit enim tibi,
ut pereat unũ membroꝝ tuoꝝ, & nõ to-
tum corpus tuũ cõijciatur in gehẽna. Et
si dextera tua manus obstiterit tibi, am-
puta eam, & proijce abs te. Expedit eñ ti
bi, ut pereat unũ mẽbroꝝ tuoꝝ, & nõ to
tum corpus tuũ mittat᷑ in geẽnã. Dictũ
est aũt, Quicũq; repudiauerit uxorẽ suã
det illi libellum diuortij. At ego dico uo
bis, qđ qsqs repudiauerit uxorẽ suã, nisi
ob fornicationẽ, efficit ut illa sit adultera,
& quicumq; repudiatã duxerit, adulte-
rium cõmittit. Rursũ audistis, quod di-
ctum fuerit antiquis, non peierabis, sed
psolues dño ea q̃ iuraueris. At ego dico
uobis, ne iuretis omnino, neq; per cœlũ,
quia thronus dei est, neq; per terrã, quia
scabellum

ποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ, μήτε εἰς ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως, μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι ποιῆσαι, μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν. ἔσω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, ναὶ, ναί. οὒ οὔ. τὸ δὲ περισσὸν τούτων, ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν. ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ, ἀλλ᾽ ὅστις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιάν σου σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην, καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον, καὶ ὅς τις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ᾽ αὐτοῦ δύο. τῷ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῇς. ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτως ποιοῦσιν; ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τέλειός ἐστιν. προσέχετε δὲ τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς, εἰ δὲ μήγε μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν οὐρανοῖς. ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ἀμὴν λέγω

scabellum est pedũ illius, neq; per Hie-
rosolymam, quoniã ciuitas est magni re
gis, neq; per caput tuũ iurabis, propte-
rea quod nõ potes unum pilum album,
aut nigrum facere, Sed erit sermo uester
est est, non non. Porro quod ultra hæc
adiungit᷑, ex malo proficiscitur. Audistis
quod dictũ fuerit, oculum pro oculo, &
dentem pro dente. At ego dico uobis,
ne resistatis malo, sed quisquis impege-
rit alapam in dexterã tuã maxillã, obuer
te illi & alterã, & ei qui te uelit in ius tra
here, ac tunicam tuam tollere, dimitte il
li & pallium, & qui te adegerit ad milia-
rium unum, abito cum illo duo. Peten-
ti abs te dato. & cupientem mutuum ac
cipere, ne auerseris. Audistis quod dictũ
sit. Diliges proximum tuũ, & odio habe
bis inimicũ tuum. At ego dico uobis. Be
ne precemini deuouentibus uos, bene
facite ijs, qui uos odio prosequunt᷑, ora-
te pro ijs qui ledunt & insectantur uos,
ut sitis filij patris uestri, qui est in cœlis,
qui solem suum exoriri sinit, super ma-
los ac bonos, & pluuiam mittit super iu
stos & iniustos. Nã si dilexeritis eos, q
diligunt uos qđ premiũ habetis? Nõne
& publicani idem faciunt? Et si comple
xi fueritis fratres uestros tãtũ, quid exi
mium facitis? Nõne & publicani sic fa-
ciunt? Eritis igitur uos perfecti, quẽad-
modũ pater uester q ẽ in cœlis, perfectꝰ
est. Attẽdite ne eleemosynã uestrã fa- VI
ciatis corã hoibus, ut spectemini ab illis.
Alioqui præmiũ non habetis apud pa-
trem uestrũ, qui est in cœlis. Itaq; cũ fa-
cis eleemosynã, ne tubis canat᷑ añ te, quẽ-
admodũ hypocritæ faciũt, ĩ cõciliabulis,
& in uicis, ut glorificẽt᷑ ab hoibus. Amẽ
dico

λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. καὶ ὅταν προσεύχῃ, οὐκ ἔσῃ ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου, πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. προσευχόμενοι δὲ, μὴ βαττολογήσητε, ὥσπερ οἱ ἐθνικοί. δοκοῦσιν γὰρ, ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς, οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὧν χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς. πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος. ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί, ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι

ὅπως,

dico uobis habent mercedem suam. Cæterũ cũ tu facies eleemosynã, nesciat sinistra tua, quod facit dextera tua, ut sit tua eleemosyna ĩ occulto, & pater tu⁹ q̃ uidet in occulto, ipse reddet tibi in propatulo. Et cum oraueris, non eris quemadmodum hypocritæ. Nam illi solẽt in conciliabulis & in angulis plateaꝝ, stantes orare, ut conspicui sint hominibus. Amen dico uobis, quod habent mercedem suam. Tu uero cum oras, introito in conclaue tuũ, & occluso ostio tuo, ora patrẽ tuũ q̃ est ĩ occulto, & pater tu⁹ q̃ uidet in occulto, persoluet tibi in propatulo. Veꝝ orantes, ne sitis multiloq̃, sicut ethnici. Putant eñ fore, ut in multiloq̃o suo exaudiant̃. Ne igit̃ efficiamini similes illis. Nouit enim pater uester, quibus rebus opus sit uobis, priusq̃ꝫ petatis ab illo. Ad hunc ergo modum orate uos. Pater noster, qui es in celis, sanctificetur nomen tuũ. Veniat regnũ tuũ, fiat uoluntas tua, quemadmodũ in cœlo, sic etiam in terra. Panẽ nostrum quotidianum da nobis hodie, & remittito nobis debita nostra, sicut & nos remittimus debitoribus nostris. Et ne inducas nos in tentationẽ. Sed libera nos a malo. quia tuum est regnum, & potentia & gloria, in sæcula sæculorum. Amen. Proinde, si remiseritis hoibus errata sua, remittet & uobis pater uester cœlestis. Qꝫ si nõ remiseritis hominibus errata sua, nec pater uester remittet errata uestra. Porro cũ ieiunaueritis, ne sitis ueluti hypocritæ tetrici. Obscurãt eñ facies suas, quo perspicuũ sit hoibus ipsos ieiunare. Amẽ dico uobis habẽt mercedẽ suã. Tu uero cũ ieiunas, unge caput tuũ, & faciẽ tuã laua,

ne conspicuũ

ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλ-
λὰ τῷ πατρί σου, τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ
πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀπο-
δώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. μὴ θησαυρίζετε ὑ-
μῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ
βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσου-
σιν, καὶ κλέπτουσιν. Θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θη-
σαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου, οὔτε σὴς, οὔτε βρῶ-
σις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσου-
σιν, οὐ δὲ κλέπτουσιν. ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυ-
ρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν.
Ο λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμὸς.
ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ
σῶμα σου φωτεινὸν ἔσται. ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός
σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμα σου σκοτεινὸν
ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστὶν, τὸ
σκότος πόσον; οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις
δουλεύειν. ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτε-
ρον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέ-
ρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν
καὶ μαμωνᾷ. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ με-
ριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, καὶ τί πίη-
τε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε.
οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς; καὶ τὸ
σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ἐμβλέψατε εἰς τὰ πε-
τεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θερί-
ζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ
ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, τρέφει αὐτά. οὐχ
ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; τίς δὲ ἐξ
ὑμῶν μεριμνῶν, δύναται προσθεῖναι ἐπὶ
τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; καὶ περὶ ἐν-
δύματος τί μεριμνᾶτε, καταμάθετε τὰ κρί-
να τοῦ ἀγροῦ, πῶς αὐξάνει. οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νή-
θει. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πά-
σῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τού-
των, εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄν-
τα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ
θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον
ὑμᾶς ὀλιγόπιστοι; μὴ οὖν μεριμνήσητε λέ-
γοντες

ne conspicuum sit hoibus te ieiunare,
sed patri tuo, qui est in occulto, & pater
tuus q uidet in abdito, reddet tibi in ꝓ-
patulo. Ne reponatis uobis thesauros ĩ
terra, ubi erugo & tinea corrũpit, & ubi
fures ꝑfodiũt, ac furantur. Sed recõdite
uobis thesauros ĩ cœlo, ubi neq; erugo
neq; tinea corrumpit, & ubi fures nõ ꝑ-
fodiunt, neq; furãtur. Nã ubi fuerit the
saurus uester, illic erit & cor uestrũ. Lucer
na corporis est oculus. Si igit᷑ oculus tu⁹
simplex fuerit, totũ corpus tuũ lucidũ
erit. Q̃ si oculus tu⁹ malus fuerit, totũ
corpus tuũ tenebrosũ erit. Ergo si lumẽ
qđ est ĩ uobis, tenebræ sũt, ipse tenebræ
quãtæ erũt? Nemo potest duob⁹ domi
nis seruire. Aut ẽm hunc habebit odio,
& alterũ illum diliget, aut huic adhære-
bit, & alterũ illum negliget. Nõ potestis
deo seruire & mãmonæ. Propterea dico
uobis, ne sitis solliciti uitæ uestræ, quid
esuri sitis, aut bibituri, neq; corpori ue-
stro, quibus indumentis usuri. Nonne
aĩa pluris est, quã cib⁹, & corpus quã in-
dumentũ. Vertite oculos ad uolatilia
cœli, quia non serunt neq; metunt, neq;
conuehũt in horrea, & pater uester cœ-
lestis alit illa. Nonne uos longe præcel-
litis illa? Quis autem ex uobis sollicite
cogitando, potest addere ad staturam
suam cubitum unum? ac de indumen-
to quid solliciti estis? Cognoscite lilia
agri, quomodo crescant. Nõ laborant,
neq; nent. Attñ dico uobis, ne Solomo-
nẽ quidẽ in uniuersa gloria sua, sic ami-
ctũ fuisse, ut unũ ex his. Q̃ si gramẽ agri,
qđ hodie cũ sit, cras in clibanu mittitur,
de⁹ sic uestit, an nõ mlťo magis uobis id
faciet, o pusillæ fidei? ne sitis igit᷑ solliciti
dicentes

γοντες. τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν, ἢ τί πε-
ριβαλώμεθα. πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐ/
πιζητεῖ. οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνι
ος, ὅτι χρήζετε τούτων ἁπάντων. ζητεῖτε
δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν
δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προσε-
θήσεται ὑμῖν. μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν
αὔριον, ἡ γὰρ αὔριον, μεριμνήσει ἑαυτῆς, ἀρ/
κετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς. μὴ κρίνε-
τε, ἵνα μὴ κριθῆτε, ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνε/
τε, κριθήσεσθε. καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, με/
τρηθήσεται ὑμῖν. τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ
ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ
ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς;
ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἄφες ἐκβα-
λῶ τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ
ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; ὑποκρι
τά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφ/
θαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν
τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ
σου. μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν. μὴ δὲ
βάλλετε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν
τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐ
τοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες
ῥήξωσιν ὑμᾶς. αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν.
ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται
ὑμῖν. πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν, λαμβάνει, καὶ ὁ ζη-
τῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.
ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ
ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει
αὐτῷ; καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπι
δώσει αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες, οἴδα/
τε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν
πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; πάντα οὖν ὅσα
ἂν θέλητε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕ
τως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ
νόμος καὶ οἱ προφῆται. εἰσέλθετε διὰ τῆς στε/
νῆς πύλης. ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχω/
ρος ἡ

cẽtes. Quid edemus aut quid bibemus,
aut q̃bus operiemur? Nam omnia ista,
gentes exq̃runt. Nouit em̃ pater uester
cœlestis, quod opus habeatis, his oĩbus.
Sed quærite primum regnũ dei, & iusti-
ciam eius, & hæc omnia adijcientur uo-
bis. Ne sitis igitur solliciti in crastinum.
nam crastinus dies curam habebit sui/
ipsius, sufficit sua diei afflictio. Nolite VII
iudicare, ne iudicemini, in quo enim iu/
dicio iudicatis, in eo iudicabimini, & in
qua mensura metimini, in ea metiētur
uobis alij. Cur autem uides festucam,
quæ est in oculo fratris tui, trabem autẽ
quæ est in oculo tuo, nõ animaduertis?
Aut quomõ dicis fratri tuo, sine eximã
festucam ex oculo tuo & ecce trabes est
in oculo tuo? Hypocrita, exime prius
trabem ex oculo tuo, & tũ perspicies, ut
eximas festucam ex oculo fratris tui.
Ne detis quod sanctum est canibus, ne
p̃ieceritis margaritas uestras, ante por/
cos, ne quando hi conculcent eas pedi/
bus suis, & illi uersi lacerent uos. Petite
& dabitur uobis, quærite, & inuenietis,
pulsate, & aperietur uobis. Omnis enim
qui petit accipit, & omnis qui quærit in-
uenit, & pulsanti aperietur. An quisq̃
est uestrum homo, qui si filius eius pe/
tierit panem, lapidem daturus sit illi?
Aut si piscem petierit, num serpentem
addet illi? Si uos igitur cum sitis mali,
nostis dona bona dare filijs uestris, quã
to magis pater uester, qui est in cœlis da
bit bona, si postuletis ab illo? Omnia
igitur quæcunq̃ uolueritis, ut faciant
uobis homines, sic & uos facite illis. Hæc
em̃ est lex, & prophetæ. Introite per ar-
ctam portã, q̃m lata est porta, & spacio/

 sa uia

ρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. ὅτι στενὴ ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς, ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασιν προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν, λύκοι ἅρπαγες. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μή τι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλήν; ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν, καρποὺς καλοὺς ποιεῖ. τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον, καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν. οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι κύριε, κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν; καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλλομεν; καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς. ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ. ὅστις ᾠκοδόμησεν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν. τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ. ὅστις ᾠκοδόμησεν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον, καὶ κατέβη ἡ βροχή. καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν

ſa uia quæ abducit in exitium, & multi ſunt qui ingrediuntur per illam. Quoniam anguſta eſt porta, & ſtricta uia, quæ abducit ad uitam, & pauci ſunt, qui inueniunt illam. Attendite a pſeudo prophetis, qui ueniunt ad uos, in ueſtimentis ouium, ſed intrinſecus ſunt lupi rapaces. A fructibus ipſorum cognoſcetis eos. Num colligunt de ſpinis uuam? aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona, fructus bonos facit. Putris autem arbor, fructus malos facit. Non poteſt arbor bona, fructus malos facere. neq; arbor putris, fructus bonos facere. Omnis arbor, quæ non facit fructũ bonum, exciditur, & in ignem conijcitur. Igitur ex fructibus ipſorum cognoſcetis eos. Non oĩs is qui dicit mihi domine, domine, introibit in regnum cœlorum, ſed qui fecerit uoluntatem patris mei, qui in cœlis eſt. Multi dicent mihi in illo die. Domine, domine. Nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus? & in nomine tuo multas uirtutes fecimus? Ac tum confitebor illis, nunquam noui uos. Diſcedite a me, qui operamini iniquitatem. Omnis enim qui audit ex me ſermones hos, & facit eos, adſimilabo illum uiro prudenti, qui ædificauit domum ſuam ſuper petram, & deſcendit hymber, & uenerunt flumina, & flauerunt uenti, & irruerunt in domum illam, & non eſt proſtrata. Fundata em̃ fuerat ſuper petram, & omnis qui audit a me ſermones hos, & non facit eos, aſſimilabitur uiro fatuo, qui ædificauit domum ſuam ſuper harenam, & deſcendit hymber, & uenerunt flumina, & flauerunt

καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ
οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐ/
τῆς μεγάλη. καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ΙΗ
ΣΟΥΣ τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο
οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. ἦν γὰρ διδάσ
κων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων. καὶ οὐχ
ὡς οἱ γραμματεῖς. καταβάντι δὲ αὐτῷ
ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι
πολλοί, καὶ ἰδοὺ λεπρὸς ἐλθὼν, προσεκύ
νει αὐτῷ λέγων. κύριε ἐὰν θέλῃς δύνα/
σαί με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα,
ἥψατο αὐτοῦ ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγων. θέλω, κα/
θαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἐκαθερίσθη αὐτοῦ ἡ λέ/
πρα. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ὅρα μηδε/
νὶ εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ
ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον, ὃ προσέταξεν
μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. Εἰσελθόντι
δὲ τῷ ΙΗΣΟΥ εἰς καπερναούμ. προσῆλθεν
αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν
καὶ λέγων. κύριε ὁ παῖς μου βέβληται
ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός. δεινῶς βασα/
νιζόμενος. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἐγὼ ἐλ/
θὼν θεραπεύσω αὐτόν, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκα/
τόνταρχος, ἔφη. κύριε οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς, ἵνα μου
ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς, ἀλλὰ μόνον εἰπὲ
λόγον, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. καὶ γὰρ ἐγὼ ἄν/
θρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν
στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι, καὶ πο/
ρεύεται. καὶ ἄλλῳ ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δού/
λῳ μου, ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ
ὁ ΙΗΣΟΣ, ἐθαύμασεν, καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦ
σιν. Αμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ ἰσραὴλ το
σαύτην πίστιν εὗρον. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ
ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσιν καὶ ἀνακλι/
θήσονται μετὰ ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ.
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλεί
ας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. ἐκεῖ
ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. καὶ
εἶπεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ τῷ ἑκατοντάρχῃ. ὕπαγε, καὶ ὡς
ἐπίστευσας

flauerunt uenti, & impegerunt in domũ
illam, & deiecta eſt, & fuit ruina illius
magna. Et factum eſt, ut cum finiſſet
Ieſus ſermões hos, obſtupuerint turbæ
ſuper doctrina illius. Docebat enim
eos uelut habens autoritatem, & non ſi
cuti ſcribæ. Cum deſcendiſſet autem VIII
de mõte, ſecutæ ſunt eum turbæ multæ,
& ecce leproſus accedens, adorauit eum
dicens. Domine, ſi uelis, potes me mun
dare. & ꝓtenſa manu, tetigit illum, di/
cens. Volo, mundus eſto, & protinus
mũdata fuit illi⁹ lepra. Et dicit illi Ieſus.
Vide, ne cui dixeris, ſed abi, oſtende te
ipſum ſacerdoti, & offer munus, quod
iuſſit offerri Moſes in teſtimonium
ipſis. Porro cum ingreſſus fuiſſet Ieſus
Capernaum, adijt eum Centurio, obſe/
crans eum & dicẽs. Domine, filius meus
decumbit domi paralyticus, & grauiter
diſcruciatur, Et dicit illi Ieſus. Ego cum
uenero medebor illi. Et reſpõdens Cen
turio dixit. Domine, non ſum idoneus,
ut tectum meum ſubeas, Imo tantum
dic uerbum, & ſanabitur filius meus.
Nam & ego ſum homo, alterius pote/
ſtati ſubditus, & habeo ſub me milites,
& dico huic, uade, & uadit, & alteri, ue/
ni, & uenit, & ſeruo meo, fac hoc, & fa/
cit, Hæc autem cum audiſſet Ieſus, ad/
miratus eſt, & ait. Amen dico uobis.
Ne in Iſrahel quidem, tantum fidei re/
peri. Dico autem uobis, quod multi
ab oriente & occidente uenturi ſunt, &
accumbent, cum Abrahã & Iſaac, & Ia/
cob, in regno cœlorum, filij uero regni
eijcientur in tenebras extremas, Illic erit
ploratus & ſtridor dentium. Et dixit
Ieſus Centurioni. Abi, & queadmodũ

 credis

ἐπίστευσας γενηθήτω σοι, καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ
ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἐλθὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς τὴν
οἰκίαν πέτρου, εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλη
μμένην καὶ πυρέσσουσαν. καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐ
τῆς καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ ἠγέρθη καὶ διη
κόνει αὐτοῖς. ὀψίας δὲ γενομένης, προσή-
νεγκεν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς, καὶ
ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ. καὶ πάν/
τας τοὺς κακῶς ἔχοντας, ἐθεράπευσεν. ὅ-
πως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ ἠσαΐου τοῦ προ
φήτου τοῦ λέγοντος. αὐτὸς τὰς ἀσθενείας
ἡμῶν ἔλαβε καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.
ἰδὼν δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν
ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν. καὶ προσ/
ελθὼν εἷς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ. δι/
δάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρ/
χῃ. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. αἱ ἀλώπεκες
φωλεοὺς ἔχουσιν, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρα-
νοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ
ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. ἕτερος δὲ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, κύριε ἐπίτρε-
ψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πα
τέρα μου, ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτῷ, ἀκολού-
θει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυ
τῶν νεκρούς. καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖ
ον, ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θα/
λάσσῃ ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ
τῶν κυμάτων. αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. καὶ
προσελθόντες οἱ μαθηταί, ἤγειραν αὐτὸν
λέγοντες. κύριε, σῶσον ἡμᾶς, ἀπολύμεθα
καὶ λέγει αὐτοῖς. τί δειλοί ἐστε ὀλιγόπιστοι;
τότε ἐγερθεὶς, ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ
τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. οἱ δὲ
ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες, ποταπός
ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι, καὶ ἡ θάλασσα
ὑπακούουσιν αὐτῷ; καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ
πέραν. εἰς χώραν τῶν γεργεσηνῶν, ὑπήν
τησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνη-
μείων

credis, ita fiet tibi, & sanat⁹ est filius ei⁹,
in hora illa. Et cum uenisset Iesus in do/
mum Petri, uidit socrum illius in lecto
decumbentē, & febrientem, & tetigit ma
num illius, & reliquit illam febris, & sur/
rexit, & ministrauit illis. Cum autem ap
petisset uespera, adduxerunt illi dæmo
niacos multos, & eiecit spiritus uerbo,
& omnes male habentes sanauit, ut im/
pleretur quod dictum erat per Esaiam
prophetam, cum ait. Hic infirmitates
nostras suscepit, & morbos portauit.
Cum uidisset autem Iesus turbas mul/
tas, circum sese, iussit discipulis, ut abi/
rent in ulteriorem ripam, & cum adisset
unus scriba, dixit ei. Præceptor. Sequar
te quocunq; abieris. Et dicit illi Iesus.
Vulpes foueas habent, & uolucres cœli
nidos, at filius hominis non habet, ubi
caput reclinet. Alius de numero disci/
pulorum suorum, dixit ei. Domine per
mitte mihi prius, ut abeam, & sepeliam
patrem meū. At Iesus dixit illi. Seque/
re me, & sine, ut mortui sepeliant mor/
tuos suos. Et cum esset ingressus nauim,
secuti sunt eum discipuli sui, & ecce mo/
tus magnus factus est in mari, adeo ut
nauis operiretur a fluctibus, ipse uero
dormiebat, & accedentes discipuli, exci/
tauerunt illum dicentes. Domine, ser/
ua nos, perimus. Et dicit illis. Quid ti/
midi estis uos exiguæ fidei? Tunc sur/
gens, increpauit uētos & mare, & facta
est tranquillitas magna. Homines ue/
ro admirabantur dicentes. Quantus est
hic, quia uenti quoq; & mare obediunt
illi? Et cum uenisset ad ulteriorem ri/
pam, in regionem Gergesenorum occur
rerunt ei duo dæmoniaci, e monumen/
tis egres

μένων ἐξερχόμενοι χαλεποὶ λίαν,
ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁ-
δοῦ ἐκείνης. καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες.
τί ἡμῖν καὶ σοὶ ΙΗΣΟΥ υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧ-
δε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; ἦν δὲ μακρὰν
ἀπ᾽ αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκο-
μένη. οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέ-
γοντες. εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν
ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. καὶ εἶ-
πεν αὐτοῖς, ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες,
ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων, καὶ
ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κα-
τὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον
ἐν τοῖς ὕδασιν. οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον. ¶
ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν πάν-
τα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. καὶ ἰδοὺ πᾶσα
ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ ΙΗΣΟΥ
¶ ἰδόντες αὐτὸν, παρεκάλεσαν. ὅπως με-
ταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. καὶ ἐμβὰς
ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς τὸ πλοῖον διεπέρασεν καὶ ἦλ-
θεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. καὶ ἰδοὺ προσέ-
φερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βε-
βλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὴν πίστιν
αὐτῶν, εἶπεν τῷ παραλυτικῷ. θάρσει τέκ-
νον ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. καὶ ἰδοὺ
τινὲς τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς
οὗτος βλασφημεῖ. καὶ ἰδὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὰς
ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν, ἵνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖ-
σθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί γάρ
ἐστιν εὐκολώτερον, εἰπεῖν ἀφέωνταί σοι αἱ ἁ-
μαρτίαι, ἢ εἰπεῖν, ἔγειρε καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ
εἰδῆτε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, τότε λέγει τῷ
παραλυτικῷ. ἐγερθεὶς, ἆρον σου τὴν κλίνην καὶ ὕ-
παγε εἰς τὸν οἶκον σου. καὶ ἐγερθεὶς, ἀπῆλθεν εἰς
τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασεν
¶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν, τὸν δόντα ἐξουσίαν τοι-
αύτην τοῖς ἀνθρώποις. καὶ παράγων ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ, ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄνθρωπον καθήμε-
νον ἐπὶ

tis egressi, erãt autem sæui supra modũ
adeo ut nemo posset transire per uiam
illam. Et ecce uociferabantur dicentes.
Quid rei nobis tecũ est Iesu fili dei? ue-
nisti huc ad cruciandum nos ante tem-
pus? Erat autẽ procul ab illis grex por-
corum multorum pascens, dæmones ue
ro rogabant eum dicentes. Si eijcis nos,
permitte nobis, ut demigremus in gre-
gem porcorum. Et dixit illis. Abite. Illi
uero egressi abierunt in gregem porco-
rum. Et ecce ferebatur totus grex porco-
rum, per præceps ĩ mare, & perierunt in
aquis. Porro qui pascebant, aufugerunt
& digressi in ciuitatem, renunciauerunt
omnia, & quid accidisset dæmoniacis. Et
ecce tota ciuitas exiuit, in occursum Iesu.
Et cum uidissent illum, rogabant, ut de-
cederet a finibus suis. Et ingressus na IX
uem Iesus, traiecit, & uenit in suam ciui-
tatem. Et ecce adduxerũt illi paralyticũ
in lecto decumbentem. Et cũ uidisset Ie
sus, fidẽ illoꝝ, dixit paralytico. Bono ani
mo esto fili. Remittuntur tibi peccata
tua. Et ecce quidam e scribis, dicebãt in-
ter sese. Hic blasphemat. Et cum uidisset
Iesus cogitationes illorum, dixit, ut quid
uos cogitatis mala in cordibus uestris?
Vtrũ enim est facilius dicere, remittunť
tibi peccata, an dicere, surge & ambula?
Vt autẽ sciatis, quod potestatẽ habeat
filius hominis in terra remittendi pecca
ta, tunc dicit paralytico. Surge, tolle tu-
um stratum, & abi in domum tuam, &
surgens abijt in domum suam. Turbæ
uero, quæ uiderant, admiratæ sunt, &
glorificauerunt deum, qui dedisset pote
statem talem hominibus. Et præteri-
ens Iesus illinc, uidit hominem desiden

 tem in

μον ἐπὶ τὸ τελώνιον ματθαῖον λεγόμενον
καὶ λέγει αὐτῷ. ἀκολούθει μοι, καὶ ἀναστὰς
ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνα-
κειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τε-
λῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες, συναμέ-
κειντο τῷ ΙΗΣΟΥ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ
ἰδόντες οἱ φαρισαῖοι, εἶπον τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ. διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐ-
σθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἀκού-
σας, εἶπεν αὐτοῖς. οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύον-
τες ἰατροῦ, ἀλλ᾽ οἱ κακῶς ἔχοντες. πορευ-
θέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν, ἔλεος θέλω, καὶ οὐ
θυσίαν, οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ᾽
ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. τότε προσέρ-
χονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ ἰωάννου λέγοντες.
διατί ἡμεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι νηστεύομεν
πολλά, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ νηστεύουσιν. καὶ
εἶπεν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ
τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ᾽ ὅσον μετ᾽ αὐτῶν
ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν
ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύ-
σουσιν. οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥά-
κους ἀγνάφου. ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ. αἴρει γὰρ
τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖ-
ρον σχίσμα γίνεται. οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέ-
ον, εἰς ἀσκοὺς παλαιούς. εἰ δὲ μήγε ῥήγνυν-
ται οἱ ἀσκοὶ καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀ-
σκοὶ ἀπολοῦνται, ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέ-
ον, εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότερα συντη-
ροῦνται. ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ
ἄρχων ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων, ὅτι
ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν. ἀλλὰ ἐλ-
θὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ᾽ αὐτήν καὶ ζήσε-
ται. καὶ ἐγερθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἠκολούθησεν αὐ-
τῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμορροοῦ-
σα δώδεκα ἔτη. προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψα-
το τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, ἔλε-
γεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ. ἐὰν μόνον ἅψωμαι
τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι, ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ
ἐπιστραφεὶς

tem in telonio Matthæũ nomine,& di-
cit ei. Sequere me. Et surgens secutus est
eum. Et factũ est, ut accũberet in domo.
Et ecce multi publicani & peccatores, q
uenerant, simul accubuerunt cũ Iesu, &
discipulis illius. Et cum id uidissent pha
risæi, dixerunt discipulis eius, ut quid cũ
publicanis & peccatoribus sumit cibum
præceptor uester? At Iesus ubi audiuit,
dixit illis. Nõ opus habent ĳ qui ualidi
sunt medico, sed qui male habẽt. Sed ite
& discite, quid sit illud, misericordiã uo
lo, & nõ sacrificiũ. Nõ enim ueni ad uo-
candũ iustos, sed peccatores ad pœnitẽ-
tiam. Tunc adeunt eum discipuli Iohan
nis dicentes. Quã ob causam, nos & pha
risæi ieiunamus plærumq;, discipuli ue-
ro tui nõ ieiunant. Et dixit illis Iesus. Nũ
possunt filĳ sponsi lugere, q̃diu cũ illis
est sponsus? Veniẽt aũt dies, cũ tolletur
ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt. Nul-
lus imittit immissurã panni rudis, in ue-
ste ueteri. Aufert em̃ supplementũ illius
a uestimento, & peior scissura fit. Neq;
mittunt uinum nouum, in utres ueteres.
Alioqui rumpuntur utres, & uinũ effun
ditur, & utres pereunt. Sed mittunt ui-
num nouum in utres nouos, & utraq;
simul seruantur. Hæc cum illis loque-
retur, ecce primas quidam uenit, & ado-
rauit eum, dicens. Filia mea modo de-
functa est, sed ueni, & impone manum
tuam super illam, & uiuet. Et surgens Ie
sus secutus est eum, ac discipuli illius. Et
ecce mulier quæ sanguinis profluuio la-
borauerat duodecim annos, accedens a
tergo, tetigit fimbriam uestimenti illius:
Dixerat em̃ intra sese. Si tantũ tetigero
uestimentum illius, ero salua. At Iesus
conuersus

ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν, εἶπεν. θάρσει
θύγατερ ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώ/
θη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. καὶ ἐλθὼν
ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος, καὶ
ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυ-
βούμενον, λέγει αὐτοῖς. ἀναχωρεῖτε, οὐ γὰρ
ἀπέθανεν τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ
κατεγέλων αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος
εἰσελθὼν, ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ
ἠγέρθη τὸ κοράσιον. καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὐ
τη, εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην. καὶ παράγον
τι ἐκεῖθεν τῷ ΙΗΣΟΥ, ἠκολούθησαν αὐτῷ
δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες. ἐλέη/
σον ἡμᾶς υἱὲ Δαβίδ, ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰ-
κίαν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί. καὶ λέ/
γει αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, πιστεύετε ὅτι δύνα-
μαι τοῦτο ποιῆσαι, λέγουσιν αὐτῷ, ναὶ κύ-
ριε. τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων,
κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. καὶ
ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβρι-
μήσατο αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγων, ὁρᾶτε μη
δεὶς γινωσκέτω, οἱ δὲ ἐξελθόντες, διεφή-
μησαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. αὐτῶν δὲ
ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκεν αὐτῷ
ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον. καὶ ἐκ-
βληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κω
φός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες
οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ ἰσραήλ. οἱ
δὲ φαρισαῖοι ἔλεγον, ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν
δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. καὶ
περιῆγεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὰς πόλεις πάσας καὶ
τὰς κώμας διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς
αὐτῶν. καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βα
σιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον
καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. ἰδὼν δὲ
τοὺς ὄχλους, ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι
ἦσαν ἐκλελυμένοι καὶ ἐρριμμένοι ὡσεὶ πρό
βατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. τότε λέγει τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ, ὁ μὲν θερισμὸς, πολὺς, οἱ δὲ
ἐργάται

conuersus, ut uidit illam, dixit. Confide
filia, fides tua saluam te fecit. Et saluata
fuit mulier ab tempore illo. Et cũ uenis/
set Iesus in ædes primatis, & uidisset ti/
bicines, & turbam tumultuantem, dicit
illis. Secedite, non enim mortua est ado
lescentula, sed dormit. Et deridebant
illum. Cum autem fuisset eiecta turba,
introgressus tenuit manum illius, & sur/
rexit adolescentula. Et emanauit rumor
hic in totam terram illam. Et cum di-
scederet illinc Iesus, secuti sunt illum
duo cæci, clamantes & dicentes. Mise-
rere nostri fili Dauid. At cum uenis/
set in ædes adierunt illum cæci, & dicit
illis Iesus. Creditis me hoc posse facere?
Dicunt illi. Credimus domine. Tunc te/
tigit oculos illorum dicens. Iuxta fidem
uestram fiat uobis. Et aperti sunt illo/
rum oculi. Et interminatus est illis Ie/
sus, dicens. Videte, ne quis sciat. At illi
cum abijssent, diuulgarunt famam il-
lius in tota terra illa. Illis autem egre-
dientibus, ecce adduxerunt illi homi-
nem mutum dæmoniacum, & eiecto
dæmonio, locutus est mutus. Et ad-
miratæ sunt turbæ, dicentes. Nunquam
apparuit sic in Israhel. At pharisæi di/
cebant. In principe dæmoniorum eijcit
cit dæmonia. Et circumibat Iesus ciui/
tates omnes ac uicos docens in syna-
gogis illorum, & prædicans euangeli-
um regni, & sanans omnem morbum
& omnem languorem in populo. Cum
uidisset autem turbas, affectu miseri/
cordiæ tactus est erga illas, quod essent
destituti, ac dispersi uelut oues, nõ habẽ/
tes pastorem. Tunc dicit discipulis suis.
Ipsa quidem messis copiosa, cæterum

 operarij

ἐργάται ὀλίγοι, δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ
θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θε/
ρισμὸν αὐτοῦ, καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς
δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς
ἐξουσίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων
ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ, καὶ θεραπεύειν πᾶ/
σαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν. τῶν δὲ
δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦ
τα. πρῶτος, σίμων ὁ λεγόμενος πέτρος,
καὶ ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἰάκωβος ὁ
τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,
φίλιππος καὶ βαρθολομαῖος, θωμᾶς καὶ
ματθαῖος, ὁ τελώνης, ἰάκωβος ὁ τοῦ ἀλ/
φαίου, καὶ λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς θαδδαῖος,
σίμων ὁ κανανίτης, καὶ ἰούδας ἰσκαριώτης,
ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν. τούτους τοὺς δώ/
δεκα ἀπέστειλεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, παραγγείλας
αὐτοῖς, λέγων. εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθη/
τε, καὶ εἰς πόλιν σαμαριτῶν, μὴ εἰσέλθητε.
πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ
ἀπολωλότα οἴκου ἰσραήλ. πορευόμενοι δὲ κη
ρύσσετε λέγοντες, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν, ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρε
τε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε,
δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. μὴ κτήσησθε
χρυσὸν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς
ζώνας ὑμῶν, μὴ πήραν εἰς ὁδὸν. μηδὲ δύο
χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα, μηδὲ ῥάβδον,
ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστιν.
εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξε/
τάσατε, τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν. κἀκεῖ μεί/
νατε ἕως ἂν ἐξέλθητε. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς
τὴν οἰκίαν, ἀσπάσασθε αὐτήν. καὶ ἐὰν μὲν
ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐ/
τήν, ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν, πρὸς
ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. καὶ ὃς ἐὰν μὴ δέξηται ὑ/
μᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχό
μενοι τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐκτι
νάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἀμὴν
λέγω ὑμῖν

operarij pauci. Rogate igitur dominū
messis, ut extrudat operarios in messem
suam. Et accersitis duodecim discipu- X
lis suis, dedit eis potestatē aduersus spi/
ritus immundos, ut eijcerent eos, & sana
rent quemuis morbum, & quemuis lan/
guorem. Porro duodecim apostolorū
nomina sunt hæc. Primus Simō qui uo
catur Petrus. Et Andreas frater eius. Ia
cobus filius Zebedæi. Et Ioannes fra/
ter eius. Philippus, & Bartholomeus.
Thomas & Matthæus, qui fuerat pub
licanus. Iacobus filiꝰ Alphæi. Et Lebbæ
us, cognomēto Thaddæus, Simō Cana
neus, & Iudas Iscariotes, qui & tradidit
illum. Hos numero duodecim, emisit Ie
sus, quibus mandauerat dicens. In uiam
gentium ne abieritis, & in ciuitatem Sa-
maritanorum ne ingrediamini, sed ite
potius ad oues perditas domus Israhel.
Profecti aūt p̄dicate dicētes. Appropin
quauit regnū celoꝝ, infirmos sanate, lep
ros mūdate, mortuos suscitate, demonia
eijcite. gratuito accepistis, gratuito date.
Ne possideatis aurū, neq; argentū, neq;
æs in crumenis uestris, neq; perā ad iter
neq; duas tunicas, neq; calciamēta, neq;
uirgā. Nam dignus est operarius cibo
suo. Sed in quamcumq; ciuitatem, aut
uicum fueritis ingressi, exquirite quis in
ea sit dignus, atq; illic manete, donec ex
eatis. Cum autem intrabitis domum,
salutate illam, & siquidem fuerit domus
digna, ueniat pax uestra super illā. Sin
minus fuerit digna, pax uestra ad uos
reuertatur. Et quicunq; non exceperit
uos, neq; audierit sermones uestros,
exeuntes ex ædibus, aut ciuitate illa, ex-
cutite puluerem pedum uestroꝝ. Amen
dico

λέγω ὑμῖν. ἀνεκτότερον ἔσαι γῇ σοδό-
μων καὶ γομόῤῥων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ
πόλει ἐκείνῃ. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποσέλλω ὑμᾶς ὡς
πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων. γίνεσθε οὖν φρό-
νιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περισε
ραί. προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων. παρα
δώσουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς
συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς,
καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσε-
σθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς, καὶ
τοῖς ἔθνεσιν. ὅταν δὲ παραδίδωσιν ὑμᾶς
μὴ μεριμνήσητε, πῶς ἢ τί λαλήσητε. δοθή-
σεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε.
οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστὲ οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα
τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. παρα-
δώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ
πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα
ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς, καὶ
ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄ-
νομά μου. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗ-
τος σωθήσεται. ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς
ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην.
ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν. οὐ μὴ τελέσητε τὰς
πόλεις τοῦ ἰσραήλ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν
θρώπου. οὐκ ἔσι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσ-
καλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ.
ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ, ἵνα γένηται ὡς ὁ δι-
δάσκαλος αὐτοῦ. καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύ-
ριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην βεελζε-
βοὺλ ἐκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκι-
ακοὺς αὐτοῦ; μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς. οὐ-
δὲν γάρ ἐσιν κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀπο-
καλυφθήσεται. καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσετ
ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φω
τί. καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν
δωμάτων. καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀπο-
κτενόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυνα
μένων ἀποκτεῖναι. φοβήθητε δὲ μᾶλλον
τὸν δυνάμενον καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ σῶμα,
ἀπολέσαι

dico uobis. Tolerabilius erit terræ Sodo-
morum, & Gomorreorum, in die iudicij, quam ci-
uitati illi. Ecce ego emitto uos, uelut oues
in medio luporum. Estote igitur prudẽtes, ue-
luti serpẽtes, & simplices sicut colũbæ, ca
uete aũt ab hominibus. Tradent enim
uos in concilia, & in synagogis suis fla-
gris cædent uos, quin & ad principes ac
reges ducemini, propter me, in testimo-
nium ipsis ac gentibus. At cum tradent
uos, ne sitis solliciti, quomodo aut quid
loquamini, dabitur eñ uobis in illa hora
quod loquamini. Nõ eñ uos estis illi qui lo-
quuntur, sed spũs patris uestri, qui loquitur in
uobis. Tradet aũt frater fratrẽ in mortẽ
& pater filiũ, & insurgẽt filij aduersus pa
rẽtes, & morte afficiẽt eos, & eritis odio
habiti ab oibus, propter nomen meũ.
Verũ qui sustinuerit usque ad finem, hic
saluus fiet. Cum autem persecuti uos
fuerint in ciuitate hac, fugite in aliam.
Amen dico uobis. Non perambulaueri
tis omnes ciuitates Israhel, quin iam ue-
nerit filius hominis. Non est discipulus
supra præceptorem, neque seruus supra
dominum suum. Sufficit discipulo, ut
sit, sicut præceptor ipsius, & ut seruus sit
sicut dominus ipsius. Si ipsum patrem
familias uocauerunt Beelzebul, quan-
to magis domesticos illius? Ne igitur
metuatis eos, Nihil enim est opertum,
quod non sit reuelandum, & nihil occul-
tum, quin futurum sit, ut sciatur. Quod
dico uobis in tenebris, dicite in luce. Et
quod in aurem auditis, prædicate in te-
ctis. & ne metuatis uobis ab his qui oc
cidunt corpus, animam autem non pos-
sunt occidere. Sed metuite magis il-
lum, qui potest & animam, & corpus
perdere

ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσα-
ρίου πωλεῖται; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται
ἐπὶ τὴν γῆν, ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. ὑμῶν δὲ
καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι, ἠριθμη-
μέναι εἰσίν. μὴ οὖν φοβηθῆτε, πολλῶν στρου-
θίων, διαφέρετε ὑμεῖς. πᾶς οὖν ὅς τις ὁμο-
λογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ, ἔμπροσθεν τοῦ
πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ὅστις δ' ἂν ἀρνή-
σηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνή-
σομαι αὐτὸν, κἀγὼ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός
μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. μὴ νομίσητε, ὅτι ἦλθον βα-
λεῖν εἰρήνην, ἐπὶ τὴν γῆν, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρή-
νην, ἀλλὰ μάχαιραν. ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄν-
θρωπον, κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα
κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ
τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου,
οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μη-
τέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος, καὶ ὁ φι-
λῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου
ἄξιος. καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου
ἄξιος. ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει
αὐτὴν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕ-
νεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν. ὁ δεχόμενος ὑ-
μᾶς, ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος,
δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ δεχόμενος
προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου, μισθὸν
προφήτου λήψεται. καὶ ὁ δεχόμενος
δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου, μισθὸν δικαί-
ου λήψεται. καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν
μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον
εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ
μὴ ἀπολέσει τὸν μισθὸν αὐτοῦ. καὶ ἐγένε-
το ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ διατάσσων τοῖς
δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν
τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλε-
σιν αὐτῶν. ὁ δὲ ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσ-
μωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, πέμψας δύο
τῶν μαθητῶν

ꝑdere in geenna, Nōne duo passerculi
minuto asse ueneunt? & unus ex illis nō
cadet in terram, sine patre uestro. Ve-
stri uero etiam pili capitis omnes nume
rati sunt. Ne igitur metuatis, uos pluris
estis, ꝙ̄ multi passerculi. Oīs igit̃ q con
fitebitur in me, corā hoibus, confitebor
& ego in illo, corā patre meo, q est in cœ
lis. Porro qsquis negauerit me corā hoi-
bus, negabo eū, & ego corā patre meo,
qui est ī cœlis. Ne arbitremini, qđ uene
rim ad mittendū pacē in terrā. Nō ueni
ut mitterem pacē, sed gladiū. Nam ueni
ut dissidere faciam hominē aduersus pa
trem suū, & filiam aduersus matrē suā,
& sponsam aduersus socrum suam, &
inimici homīs erunt ij qui sunt dome-
stici ipsius. Qui amauerit patrem, aut
matrem ultra me, non est me dignus, &
qui amauerit filiam supra me, non est
me dignus. Et qui non accipit crucem
suam & sequitur me, nō est me dignus:
Qui inuenerit animam suam, perditu-
rus est eam, & qui perdiderit animā suā
mea causa inueniet eam. Qui recipit uos
me recipit, & qui me recipit, recipit eum
qui misit me. Qui recipit prophetam in
nomine prophetæ, mercedem prophe-
tæ accipiet. Et qui recipit iustum in no-
mine iusti, mercedem iusti accipiet. Et
quicunq; ad bibendum dederit, uni ex
pusillis his poculum aquæ frigidæ tan-
tum in nomine discipuli, Amen dico
uobis, non perditurus est mercedē suā.
Et factū est cū finē fecisset Iesus man XI
dandi duodecim discipulis suis, progres-
sus est illinc, ut doceret & p̄dicaret in ci-
uitatibus illoꝝ. Ioannes aūt cū audisset
in carcere facta Christi, missis duobus
discipulis

τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ. σὺ εἶ ὁ
ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν ;
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. πο
ρευθέντες ἀπαγγείλατε ἰωάννῃ, ἃ ἀκούετε
καὶ βλέπετε. τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, καὶ
χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζον-
ται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρον-
ται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται. καὶ
μακάριός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ
ἐν ἐμοί. τούτων δὲ πορευομένων, ἤρξα-
το ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ ἰω-
άννου. τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσα-
σθαι ; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμε-
νον ; ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν ; ἄνθρω-
πον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμέ-
νον ; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἐν
τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. ἀλλὰ τί
ἐξήλθετε ἰδεῖν; προφήτην; ναὶ λέγω ὑ-
μῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. οὗτος γάρ
ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν
ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατα-
σκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυ
ναικῶν, μείζων ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. ὁ δὲ
μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν
μείζων αὐτοῦ ἐστιν. ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν ἰωάν-
νου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι, ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν
αὐτήν. πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος,
ἕως ἰωάννου προεφήτευσαν. καὶ εἰ θέλετε δέ-
ξασθαι, αὐτός ἐστιν ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι,
ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁ
μοία ἐστὶν παιδαρίοις ἐν ἀγοραῖς καθημέ-
νοις, καὶ προσφωνοῦσιν τοῖς ἑταίροις αὐτῶν,
καὶ λέγουσιν, ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχή
σασθε. ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε.
ἦλθεν γὰρ ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πί-
νων, καὶ λέγουσιν, ὅτι δαιμόνιον ἔχει. ἦλθεν
ὁ υἱὸς

discipulis suis dixit illi. Tu es ille, qui uē
turus est, an alterum expectamus? Et
respondens Iesus, dixit illis. Ite & renun
ciate Ioanni, ea quæ auditis & uide-
tis. Cæci uisum recipiunt, & claudi am-
bulant, leprosi mundantur, & surdi au-
diunt, mortui excitantur, & pauperes læ
tum accipiunt nuntium. Et beatus est
quisquis non fuerit offensus in me. Eun
tibus autem illis, cœpit Iesus dicere tur-
bis de Ioanne. Quid existis in desertū
ut uideretis? Nū harundinē q̃ agitat᷑ a
uēto? age, quid existis ut uideretis? Nū
hoīem mollibus uestibus amictū? Ecce
q mollia gestant, in domibus regū sunt.
At quid existis uidere? Num prophe-
tam? Certe dico uobis & excellentio-
rem propheta. Hic est enim de quo scri
ptum est. Ecce ego mitto nuntium meū
ante faciem tuam, qui præparaturus
est uiam tuam ante te. Amen dico uo-
bis, non exortus fuit inter eos, qui na-
scuntur e mulieribus maior Iohāne ba-
ptista. Attamen is qui minor est in re-
gno cœlorū, maior illo est. Porro a die-
bus Iohannis baptistæ, usq; ad hunc
diem, regnum cœlorum uim patitur,
& uiolenti rapiunt illud. Nam omnes
prophetæ, & ipsa lex, usq; ad Iohan-
nem prophetauerunt. Et si uultis reci-
pere, ipse est Helias ille, qui uenturus
est. Qui habet aures ad audiendum au-
diat. Sed cui assimilabo generationem
hanc? Similis est pueris, qui sedent in
foris, & acclamant sodalibus suis, ac
dicunt. Tibia cecinimus uobis, & non
saltastis. Lamētati sumus uobis, & non
plāxistis. Venit eñ Ioānes, nec edēs nec
bibens, & aiūt. Dæmoniū habet. Venit
filius

ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ
λέγουσιν, ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος, καὶ οἰνοπό-
της, τελωνῶν φίλος, καὶ ἁμαρτωλῶν, καὶ ἐδι-
καιώθη ἡ σοφία, ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς.
Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐ-
γένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ
μετενόησαν. οὐαί σοι χοραζείν, οὐαί σοι βηθ
σαϊδάν, ὅτι εἰ ἐν τύρῳ καὶ σιδῶνι ἐγένοντο αἱ
δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν
ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. πλὴν λέ-
γω ὑμῖν, τύρῳ καὶ σιδῶνι, ἀνεκτότερον ἔσται
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ ὑμῖν. καὶ σὺ καπερναοὺμ,
ἡ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα, ἕως ᾅδου κατα
βιβασθήσῃ, ὅτι εἰ ἐν σοδόμοις ἐγένοντο αἱ
δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοὶ, ἔμειναν ἂν μέ
χρι τῆς σήμερον. πλὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι γῇ σο-
δόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως,
ἢ σοί. ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ, εἶπεν. ἐξομολογοῦμαί σοι πάτερ κύ
ριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα
ἀπὸ σοφῶν, καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας
αὐτὰ νηπίοις. ναὶ ὁ πατὴρ, ὅτι οὕτως ἐγέ
νετο εὐδοκία, ἔμπροσθέν σου. πάντα μοι
παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς
ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν, εἰ μὴ ὁ πατὴρ, οὐδὲ τὸν
πατέρα τίς ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ ὁ υἱὸς, καὶ ᾧ
ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς, ἀποκαλύψαι. δεῦτε
πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες, καὶ πεφορ-
τισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε τὸν
ζυγόν μου ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ᾽ ἐμοῦ
ὅτι πρᾶός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ,
καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.
ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐ-
λαφρόν ἐστιν. Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἐπορεύ
θη ὁ ΙΗΣΟΥΣ τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων.
οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλ
λειν στάχυας, καὶ ἐσθίειν. οἱ δὲ φαρισαῖοι ἰδόντες
εἶπον αὐτῷ, ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποι-
οῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ.
ὁ δὲ

filius hoīs edens ac bibens, & dicunt. En
hominē comedonem, & uini potorem,
publicanis amicū, & pctōribus, & iustifi-
cata est sapiētia a filīs suis. Tūc cœpit ex
pbrare ciuitatibus, in qbus factæ fuerāt
plurimæ uirtutes ipsi9, qđ nō pœnituis-
sent. Væ tibi Chorazin. Væ tibi Beth-
saidā, qm̄ si in urbe Tyri, aut Sidonis fa
ctæ fuissent uirtutes, quæ factæ sunt in
uobis, olim in sacco & cinere, pœniten-
tiam egissent. Attamē dico uobis Tyro
& Sidoni, tolerabilius erit in die iudicij
q̄ uobis. & tu Capernaum, quæ es usq;
ad cœlū exaltata, usq; ad īferos detrahe
ris, quoniā si in Sodomis factæ fuissent
uirtutes, quæ factæ sunt in te, māsissent
usq; ad hodiernum diē. Verū tamen di
co uobis, qđ Sodomis tolerabilius erit
in die iudicij q̄ tibi. In illo tempore re-
spondens, Iesus dixit. Gratias ago tibi
pater domine cœli & terræ, quod absco-
deris hæc a sapientibus & prudentibus,
& reuelaris ea stultis. Certe pater, sic fuit
bona uolūtas in oculis tuis. Omnia mi-
hi tradita sunt a patre meo, & nemo no
uit filium, nisi pater, neq; patrem quisq̄
nouit, nisi filius, & cuicūq; uoluerit filius
reuelare. Venite ad me omnes, qui labo
ratis & onerati estis, & ego refocillabo
uos. Tollite iugum meum super uos, &
discite a me, quod mitis sim, & humilis
corde, & inuenietis requiem animabus
uestris. Iugum em̄ meū cōmodum est,
& onus meum leue est. In illo tempore XII
ibat Iesus sabbatis per segetes. Discipu-
li uero illius esuriebant, & cœperunt uel
lere spicas, & comedere. At pharisæi cū
uidissent, dixerunt illi. Ecce discipuli tui
faciunt, quod nō licet facere in sabbato.
ille uero

ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. οὐκ ἀνέγνωτε, τί ἐποίησεν
δαβίδ, ὅτε ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ; πῶς
εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρ/
τους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἐξὸν ἦν αὐ
τῷ φαγεῖν, οὐδὲ τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱ,
ερεῦσιν μόνοις. ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ
ὅτι τοῖς σάββασιν ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάβ
βατον βεβηλοῦσιν. καὶ ἀναίτιοί εἰσιν; λέ-
γω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ μείζων ἐστὶν ὧδε,
εἰ δὲ ἐγνώκειτε, τί ἐστιν ἔλεος θέλω, καὶ οὐ
θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτί
ους. κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου. καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν
εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἄνθρω
πος ἦν, τὴν χεῖρα ἔχων ξηράν. καὶ ἐπηρώ/
τησαν αὐτὸν λέγοντες, εἰ ἔξεστιν τοῖς σά-
ββασιν θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐ
τοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν
ἄνθρωπος, ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμ
πέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον
οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; πόσῳ οὖν
διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου. ὥστε ἔξεστιν
τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. τότε λέγει
τῷ ἀνθρώπῳ. ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου, καὶ
ἐξέτεινεν καὶ ἀποκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.
οἱ δὲ φαρισαῖοι ἐξελθόντες συμβούλιον ἔλα
βον κατ᾽ αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.
ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, καὶ
ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθερά-
πευσεν αὐτοὺς πάντας, καὶ ἐπετίμησεν αὐ-
τοῖς, ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν. ὅ/
πως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ ἠσαΐου
τοῦ προφήτου λέγοντος. ἰδοὺ ὁ παῖς
μου ὃν ᾑρέτισα, ὁ ἀγαπητός μου εἰς
ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου. θήσω τὸ
πνεῦμά μου ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς
ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. οὐκ ἐρίσει, οὐ-
δὲ κραυγάσει, οὐ δὲ ἀκούσει τὶς ἐν
ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

κάλαμον

Ille uero dixit eis. Non legistis quid fece
rit Dauid, cum esuriret ipse, & hi qui
erant cum illo? Quomodo ingressus sit
in domum dei, & panes propositionis
ederit, quos illi non licebat edere, neq;
iis qui cum illo erant, nisi sacerdotibus
solis. Aut non legistis in lege, quod sab
batis sacerdotes in templo, sabbatum
prophanant, & crimine uacant? Dico
autem uobis, quod tẽplo maior est hoc
loco. Q; si sciretis, quid sit, misericor-
diam uolo, & non sacrificimu, nequaq̃
condemnassetis insontes. Nã dominus
est sabbati, filius hominis. At ꝑgressus
illinc, uenit in synagogam illorum, & ec/
ce homo erat, manum habens aridam,
& interrogabant illum, dicentes. Licet
ne sabbatis curare? ut accusarent eum.
At ille dixit eis. Quis erit ex uobis ho/
mo, qui habebit ouem unam, & si ea
inciderit sabbatis in foueam, nonne te-
nebit illã & eriget? Quanto igitur præ/
stantior est homo oue? Licet igitur sab
batis beneficio afficere. Tunt dicit homi
ni. Extende manum tuam, & extendit,
& restituta est sana, sicut altera. Porro
pharisæi egressi, cœperunt consilium ad
uersus eum, quomodo illum perderent.
At Iesus ubi nouisset, secessit illinc, & se/
cutæ sunt eum turbæ multæ, & sanauit
eos omnes, & interminatus est illis, ne se
facerent manifestum, ut compleretur
quod dictum erat per Esaiam prophe/
tam, qui ait. Ecce filius meus, quem ele-
gi, dilectus meus, in quo sibi bene com/
placuit anima mea. Ponam spiritum
meum super illum, & iudicium gẽtibus
annunciabit. Nõ cõtendet, neq; clama/
bit, neq; audiet qsq̃ in plateis uocẽ eius,

c arundinẽ

κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει,
καὶ λίνον τυφόμενον, οὐ σβέσει, ἕως ἂν
ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν, καὶ ἐν τῷ ὀνό-
ματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν. τότε προσηνέ-
χθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος, τυφλὸς καὶ κω-
φὸς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτὸν, ὥστε τὸν τυφ-
λὸν καὶ κωφὸν, λαλεῖν καὶ βλέπειν. καὶ ἐξί-
σταντο πάντες οἱ ὄχλοι, καὶ ἔλεγον. μή τι
οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαβίδ; οἱ δὲ φαρισαῖοι ἀ-
κούσαντες, εἶπον. οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαι-
μόνια, εἰ μὴ ἐν τῷ βεελζεβοὺλ, ἄρχοντι τῶν
δαιμονίων. εἰδὼς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὰς ἐνθυ-
μήσεις αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς. πᾶσα βασιλεία
μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς, ἐρημοῦται. καὶ πᾶσα
πόλις, ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς, οὐ στα-
θήσεται. καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκ-
βάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη. πῶς οὖν σταθή-
σεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; καὶ εἰ ἐγὼ ἐν βεελζε-
βοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν
ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν
ἔσονται κριταί. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι θεοῦ
ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς
ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ, καὶ τὰ σκεύη
αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν
ἰσχυρὸν, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπά-
σει. ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστιν.
καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει.
διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν. πᾶσα ἁμαρτί-
α καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀν-
θρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφη-
μία, οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις.
καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ
ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ. ὃς δ' ἂν εἴ-
πῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου,
οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ, οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι, οὔτε
ἐν τῷ μέλλοντι. ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον κα-
λὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλὸν, ἢ ποιήσα-
τε τὸ δένδρον σαπρὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ
σαπρὸν

arundinem cõminutam, nõ confringet,
& linum fumigans non extinguet, do-
nec eijciat ad uictoriam iudicium, & in
nomine illius gẽtes sperabunt. Tunc ad
ductus est ad eum, qui dæmonio agita-
batur cæcus & mutus, & sanauit illum,
ita ut cæcus ac mutus, & loqueret & cer-
neret. Et obstupuerunt omnes turbæ, di
cebantq;. Num hic est filius Dauid? At
pharisæi cũ audissent, dicebant. Hic non
eijcit dæmonia, nisi in Beelzebul, princi-
pe dæmoniorũ. Iesus autem cum sciret
cogitationes illorum, dixit illis. Omne
regnum diuisum aduersus sese, desola-
tur, & omnis ciuitas aut domus diuisa
aduersus seipsam, non stabit. Et si sata-
nas satanam eijcit, aduersus seipsum
diuisus est. Quomodo igitur stabit re-
gnum illius? Et si ego in Beelzebul eij-
cio dæmonia filij uestri in quo eijciunt?
Propterea ipsi iudicabunt de uobis. Qz
si spiritu dei ego eijcio dæmonia, ergo
peruenit ad uos regnum dei. Alioqui
quomodo potest aliquis intrare domũ
potentis, & uasa illius diripere, nisi pri-
us uinxerit potentem, & tunc domum
illius diripiet. Qui non est mecum, ad-
uersum me est, & qui non congregat
mecum, spargit. Propterea dico uobis.
Omne peccatum & conuicium remitte-
tur hominibus, at conuicium in spiri-
tum, non remittetur hominibus, & qui
cumq; dixerit uerbum aduersus filium
hominis, remittetur illi. Qui autem di-
xerit aduersus spiritum sanctum, non
remittetur ei, neq; in præsenti sæculo,
neq; in futuro. Aut facite arborem bo
nam, & fructum eius bonum, aut faci-
te arborem uiciosam, & fructum illius
uiciosum

αὐτὸν σαπρόν. ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας, τὸ στόμα λαλεῖ. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας ἐκβάλλει τὰ ἀγαθά, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ, ἐκβάλλει πονηρά. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον, ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ. τότε ἀπεκρίθησάν τινες τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων λέγοντες. διδάσκαλε, θέλομεν ἀπό σου σημεῖον ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς. γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς, σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ὥσπερ γὰρ ἦν ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας, καὶ τρεῖς νύκτας οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ἄνδρες νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὴν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα ἰωνᾶ. καὶ ἰδοὺ πλεῖον ἰωνᾶ ὧδε. βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτὴν, ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον σολομῶνος ὧδε. ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι᾽ ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. τότε λέγει, ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὼν εὑρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ᾽ ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα

ἑαυτοῦ

uiciosum. Nam e fructu arbor cognoscitur. Progenies uiperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? Siquidem ex abundantia cordis, os loquitur. Bonus homo e bono thesauro cordis, expromit bona. & malus homo ex malo thesauro depromit mala. Sed dico uobis, quod de quocunque uerbo ocioso, quod locuti fuerint homines, redditurí sunt rationem in die iudicij. Nam ex dictis tuis iustificaberis, & ex dictis tuis condemnaberis. Tunc interrogauerunt eum quidam e scribis ac pharisæis, dicentes. Præceptor, uolumus ex te signum uidere. At ille respondens, dixit illis. Generatio praua & adultera, signũ quærit, & signum non dabitur illi, nisi signum Ionæ prophetæ. Quemadmodum eñ fuit Ionas in uentre Ceti tribus diebus, & tribus noctibus. Sic erit filius hoīs in corde terræ, tribus diebus & tribus noctibus. Viri Niniuitæ surgent in iudicio, cum generatione hac, & condemnabunt eam, quod ipsi pœnitẽtiam egerint ad prædicationẽ Ionæ. Et ecce plusquam Ionas est hoc loco. Regina austri surget in iudicio cum generatione hac, & condemnabit eam, quod uenerit a finibus terræ, ad audiendam sapientiam Solomonis. Et ecce plusquã Solomon est in hoc loco. Cum autem immundus spiritus exierit ab homine, perambulat per arentia loca, querens requiem, & nõ inuenit. Tunc dicit, reuertar in domum meam unde exiui, & cum uenerit, reperit eam uacantem, & scopis purgatam, atque ornatam. Tunc abit, & adiungit sibi septem alios spiritus sceleratiores

C 2 sce,

ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ. καὶ γίνε-
ται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, χείρο-
να τῶν πρώτων, οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύ-
τῃ τῇ πονηρᾷ. ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς
ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱ-
στήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. εἶ-
πεν δέ τις αὐτῷ. ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου, καὶ οἱ
ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασιν, ζητοῦντές σοι
λαλῆσαι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ εἰπόντι
αὐτῷ. τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν
οἱ ἀδελφοί μου; καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐ-
τοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπεν. ἰδοὺ ἡ
μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ὅς τις γὰρ ἂν
ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν
οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ
καὶ μήτηρ ἐστίν. Ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξ-
ελθὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἐκάθητο
παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ συνήχθησαν πρὸς
αὐτὸν ὄχλοι πολλοί. ὥστε αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖ-
ον ἐμβάντα καθῆσθαι. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ
τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς
πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων. ἰδοὺ ἐξῆλ-
θεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. καὶ ἐν τῷ σπεί-
ρειν αὐτόν, ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν.
καὶ ἦλθεν τὰ πετεινά. καὶ κατέφαγεν αὐ-
τά. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου
οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτει-
λεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς. ἡλίου δὲ ἀ-
νατείλαντος, ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔ-
χειν ῥίζαν ἐξηράνθη. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ
τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησεν αἱ ἄκανθαι, καὶ
ἀπέπνιξαν αὐτά. ἄλλα Δὲ ἔπεσαν
ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρ-
πόν, ὃ μὲν ἑκατόν. ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ
τριάκοντα. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.
καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐ-
τῷ. διὰ τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς;
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ὑμῖν
δέδοται

se, & ingressus inhabitat illic, & fiunt po-
strema hominis illius, peiora primis.
Sic erit & generationi huic peruersæ. Cũ
autem adhuc loqueretur turbis, ecce ma-
ter & fratres eius stabant foris, quæren-
tes ei loqui. Dixit autem illi quidam.
Ecce mater tua, & fratres tui foris stant,
quærẽtes tibi loqui. At ille respondens
dixit ei, qui sibi renunciauerat. Quæ est
mater mea, aut qui sunt fratres mei? Et
ptenta manu sua in discipulos suos, di-
xit. Ecce mater mea, & fratres mei. Quis-
quis enim fecerit uoluntatem patris mei
qui est in cœlis, ipse meus frater & so-
ror & mater est.

In die uero illo, egressus Iesus e do- XIII
mo, sedit iuxta mare, & cõgregatæ sunt
ad illum turbæ multæ, adeo ut nauim
ingressus sederit, & uniuersa turba in lit-
tore stabat. Et dicebat illis multa per si-
militudines, dicens. Ecce exijt qui semi-
nabat ad seminandum, & cum semina-
ret, alia quidem ceciderunt iuxta uiam,
& uenerunt uolucres, & deuorauerunt
ea, alia uero ceciderunt in loca saxosa,
ubi nõ habebant multum terræ, & pro-
tinus exorta sunt, propterea quod non
haberent profunditatem terræ. Cum
autem exortus sol, exusta sunt, & quia
non habebant radicem, exaruerũt. Alia
rursus ceciderunt in spinas, & insurrexe-
runt spinæ, & suffocauerũt ea. Alia uero
ceciderunt in terrã bonã, & dederũt fru-
ctum, aliud quidẽ centũ, aliud uero sexa-
ginta, aliud uero triginta. Qui habet au-
res ad audiendũ, audiat. Et adeũtes di-
scipuli dixerũt illi. Quare in parabolis lo-
queris illis? At ille respõdẽs dixit. Vobis
datum

δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. ὅς τις γὰρ ἔχει δοθήσεται αὐτῷ, καὶ περισσευθήσεται, ὅς τις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ. ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν, καὶ ἀκούοντες, οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνίουσιν. καὶ ἀναπληροῦται ἐπ' αὐτοῖς ἡ προφητεία ἠσαΐου ἡ λέγουσα. ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε. ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν. μή ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν, καὶ τῇ καρδίᾳ συνιῶσιν, καὶ ἐπιστρέψωσιν καὶ ἰάσωμαι αὐτούς. ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ, ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν. ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν

ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείροντος. παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας, καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείς. ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν, οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν. γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ, διὰ τὸν λόγον, εὐθὺς σκανδαλίζεται. ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρεὶς οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. ὁ δὲ ἐπὶ

datum eſt noſſe myſteria regni cœlorum, illis autem non eſt datum. Quiſquis enim habet dabitur illi, & reddetur abundantior. Quiſquis autem non habet, etiam illud quod habet, tolletur ab eo. Propterea in parabolis loquor illis, quia uidentes non uident, & audientes non audiunt, nec intelligunt, & completur in illis prophetia Eſaiæ, quæ dicit. Auribus audietis, et non intelligetis, & uidentes uidebitis, & non cernetis. Incraſſatum eſt enim cor populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos ſuos occluſerunt, ne quando uiderent oculis, & auribus audirent, & corde intelligerent, & conuertantur, & ſanem illos. Veſtri uero beati ſunt oculi, quia uident, & aures ueſtræ, quia audiunt. Amen dico uobis, quod multi prophetæ & iuſti, deſyderauerunt uidere, quæ uidetis, & nō uiderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt. Vos igitur audite parabolam ſeminantis. Cum quiuis audit uerbum regni, & non intelligit, uenit malus, & rapit id quod ſeminatū eſt in corde illius. Hic eſt qui iuxta uiam ſeminatus fuit. At qui in petricoſa ſemen iactum exceperat, hic eſt qui uerbum audit, & mox cū gaudio accipit illud. Verum non habet radicē in ſemetipſo, ſed tēporarius eſt. Porro cum inciderit afflictio, aut perſecutio propter uerbum, continuo offenditur. At qui in ſpinas ſemen exceperat, hic eſt, qui uerbum audit, & cura ſæculi huius, & deceptio diuitiarum, ſuffocat uerbū, & infrugiferū redditur.

ὁ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρείς, οὗτός
ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιῶν, ὃς
δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ, ὁ μὲν ἑκατόν,
ὁ δὲ ἑξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα. ἄλλην
παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων.
ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώ-
πῳ σπείροντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ
αὐτοῦ, ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώ-
πους, ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἔσπειρεν ζι-
ζάνια ἀναμέσον τοῦ σίτου, καὶ ἀπῆλ-
θεν. ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος, καὶ καρπὸν
ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. προσ-
ελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου
εἶπον αὐτῷ. κύριε οὐ καλὸν σπέρμα ἔσπει-
ρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει τὰ
ζιζάνια; ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς, ἐχθρὸς ἄνθρω-
πος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ δοῦλοι εἶπον
αὐτῷ. θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξω-
μεν αὐτά; ὁ δὲ ἔφη. οὔ, μήποτε συλλέγον-
τες τὰ ζιζάνια, ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς
τὸν σῖτον, ἄφετε αὐξάνεσθαι ἀμφότερα
μέχρι τοῦ θερισμοῦ, καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θε-
ρισμοῦ, ἐρῶ τοῖς θερισταῖς. συλλέξατε πρῶ-
τον τὰ ζιζάνια, καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δεσ-
μὰς πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά. τὸν δὲ σῖτον
συνάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου. ἄλ-
λην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων.
Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκ-
κῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπει-
ρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ, ὃ μικρώτερον μέν
ἐστιν πάντων τῶν σπερμάτων. ὅταν δὲ
αὐξηθῇ μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστίν, καὶ
γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ
τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλά-
δοις αὐτοῦ. Ἄλλην παραβολὴν ἐλά-
λησεν αὐτοῖς. Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασι-
λεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ
ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ
ἐζυμώθη

Cæterum qui in terram bonam exce-
pit ſemen, hic eſt qui uerbum audit &
intelligit, quod deniq; fructum quoq;
reddit, aliud quidem centum, aliud ue
ro ſexaginta, aliud uero triginta.
Aliam parabolā propoſuit eis dicens.
Aſſimilatum eſt regnum cœlorum, ho
mini ſeminanti bonum ſemen in agro
ſuo, ſed dormientibus hominibus, ue-
nit illius inimicus, & ſeminauit zizania
inter triticum, & abijt. Cū autem ger-
minaſſet herba, & fructum feciſſet, tūc
apparuerunt & zizania. Accedentes
autem ſerui patriſfamilias, dixerunt il
li. Domine, nonne bonū ſemen ſemi
nabas in tuo agro? unde igitur habet
zizania? Ille uero dixit illis, inimicus
homo hoc fecit. Serui autem dixerunt
illi. Vis igitur, abeamus & colliga-
mus ea? At ille dixit. Non, ne quando
dum colligitis zizania, eradicetis ſimul
cū illis & triticū, ſinite creſcere utraq;,
uſq; ad meſſem, & in tempore meſſis,
dicam meſſoribus. Colligite primum
zizania, & colligate in faſciculos ad cō-
burendum ea. Triticum uero congre-
gate in horreum meum. Aliam pa-
rabolam propoſuit eis, dicens. Simile
eſt regnum cœlorum grano ſinapis,
quod acceptum homo ſeminauit in
agro ſuo quod minimum eſt omniū
ſeminum. Cæterum ubi excreuerit ma
ximū eſt inter holera, & fit arbor adeo
ut ueniant uolucres cœli, & nidulentur
in ramis illius. Aliam parabolam di
xit illis. Simile eſt regnum cœlorum
fermento quod acceptam mulier ab-
ſcondidit in farinæ ſatis tribus, donec
fermentaret

ἐζυμώθη ὅλον. ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ ΙΗ
ΣΟΥΣ ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις. καὶ χωρὶς
παραβολῆς, οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, ὅπως
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου, λέ-
γοντος. ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στό-
μά μου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ κα-
ταβολῆς κόσμου. τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους
ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ὁ ΙΗΣΟΥΣ. καὶ προσῆλ
θον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες. φρά-
σον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων
τοῦ ἀγροῦ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς
ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα, ἐστὶν ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου. ὁ δὲ ἀγρὸς ἐστὶν ὁ κόσμος.
τὸ δὲ καλὸν σπέρμα οὗτοί εἰσιν, οἱ υἱοὶ τῆς
βασιλείας, τὰ δὲ ζιζάνια εἰσὶν οἱ υἱοὶ τοῦ
πονηροῦ. ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρων αὐτὰ ἐ-
στὶν ὁ διάβολος. ὁ δὲ θερισμὸς, συντέλειά
τοῦ αἰῶνός ἐστιν, οἱ δὲ θερισταὶ, ἄγγελοί
εἰσιν. ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια, καὶ
πυρὶ κατακαίεται. οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ
τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλ-
λέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα
τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν
ἀνομίαν, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν
κάμινον τοῦ πυρὸς, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. τότε οἱ δί-
καιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος, ἐν τῇ βα-
σιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα ἀκού
ειν, ἀκουέτω. πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βα
σιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ
ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄνθρωπος, ἔκρυ-
ψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει,
καὶ πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει τὸν
ἀγρὸν ἐκεῖνον. πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασι-
λεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦν
τι καλοὺς μαργαρίτας, ὃς εὑρὼν ἕνα πο-
λύτιμον μαργαρίτην, ἀπελθὼν πέπρακε πάν

τα

fermentaretur totum. Hæc omnia lo
cutus eſt Ieſus in parabolis ad tur-
bas, & ſine parabola nihil locutus eſt
illis, ut impleretur quod dictum fue
rat per prophetam, qui ait. Aperiam
in parabolis os meum, eructabo ab
ſcondita, a conſtitutione mundi.
Tunc dimiſſis turbis, uenit in do-
mum Ieſus, & acceſſerũt ad illum di-
ſcipuli ei9 dicẽtes. Diſſere nobis para
bolam zizanioꝝ agri. At ille reſpon
dens dixit illis. Qui ſeminat bonum
ſemen, eſt filius hominis. Ager autẽ
eſt mundus. Porro bonum ſemen,
ij ſunt filij regni, zizania uero ſunt
filij illius mali, inimicus autem qui ſe
minat ea, eſt diabolus. Meſſis uero
cõſummatio ſæculi eſt, meſſores au-
tem angeli ſunt. Sicut igitur colligun
tur zizania, & igni cõburũtur, ſic erit
in conſummatione ſæculi huius. Mit
tet fili9 hominis angelos ſuos, & col-
ligent e regno illius omnia ſcandala,
& eos qui faciunt iniquitatem, & mit
tent illos in caminum ignis, ibi erit
ploratus & ſtridor dentium. Tunc
iuſti fulgebunt ut ſol, in regno pa-
tris ſui. Qui habet aures ad audi-
endum, audiat. Rurſum ſimile eſt
regnum cœlorum, theſauro abſcon-
ſo in agro, quem repertum homo,
abſcondidit, & præ gaudio illius,
abit, & omnia quæcumq; habet uen
dit, & mercat᷑ agrũ illum. Rurſum ſi
mile eſt regnum cœlorum, homini
negociatori, quærenti bonos unio-
nes, qui cum inuenerit unum bo-
num unionem, abiens uendidit om-

nia

τα ὅσα εἶχεν, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.
πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρα/
νῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν,
καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ, ἣν
ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰ
γιαλόν, καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ κα/
λὰ εἰς ἄγγη, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον.
οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶ/
νος. ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦ/
σιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων, καὶ
βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυ/
ρός, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν
ὀδόντων. λέγει αὐτοῖς ΙΗΣΟΥΣ. συνήκατε
ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ, ναὶ κύριε. ὁ
δὲ εἶπεν αὐτοῖς. διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς
μαθητευθεὶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν,
ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅς τις
ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ
παλαιά. καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ΙΗ/
ΣΟΥΣ τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν
ἐκεῖθεν. καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ,
ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν.
ὥστε ἐκπλήττεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν. πό/
θεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; οὐχ
οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχὶ ἡ μήτηρ
αὐτοῦ λέγεται μαριάμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐ/
τοῦ ἰάκωβος, καὶ ἰωσῆς, καὶ σίμων, καὶ ἰού/
δας, καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ, οὐχὶ πᾶσαι πρὸς
ἡμᾶς εἰσιν; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάν/
τα; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ
εἶπεν αὐτοῖς. οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ
μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐ/
τοῦ. καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ
τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἤκου/
σεν ἡρώδης ὁ τετράρχης τὴν ἀκοὴν ΙΗΣΟΥ, καὶ
εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ, οὗτός ἐστιν ἰωάννης ὁ
βαπτιστής, αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν. καὶ διὰ τοῦτο
αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. ὁ γὰρ ἡρώδης
κρατήσας

nia quæ poſſidebat, & mercatus eſt
illum. Rurſum. Simile eſt regnum
cœlorum, uerriculo iacto in mare.
& ex omni genere piſcium contra/
henti. Quod cum impletum fuiſ/
ſet, ſubduxerunt in littus, & ſeden-
tes collegerunt quæ bona ſunt in ua
ſa, quæ uero mala, foras abiecerunt.
Sic futurum eſt in conſummatione ſæ
culi. Venient angeli, & ſegregabunt
malos de medio iuſtorum, & mittent
eos in caminū ignis, illic erit ploratꝰ, &
ſtridor dentium. Dicit illis Ieſus. In/
tellexiſtis hæc omnia? Dicunt illi. Eti/
am domine. At ille dixit illis. Propter/
ea oīs ſcriba doctus ad regnum celoꝝ,
ſimilis eſt homini patrifamilias, qui
dep̄mit e theſauro ſuo noua & uete-
ra. Et factum eſt, ut cum finiſſet Ie/
ſus ſermones hos, digrederetur illinc.
Et cum ueniſſet in patriam ſuam, do/
cuit in ſynagoga illoꝝ, ita ut ſtuperent
ac dicerent. Vnde huic ſapiētia hæc, &
uirtutes? Nonne hic eſt ille fabrifilius?
Nonne mater eius uocatur Mariam,
& fratres eius Iacobus & Ioſes, & Si
mō, & Iudas, & ſorores illius, nōne om
nes apud nos ſunt? Vnde igitur huic
hæc omnia? Et offendebantur in eo.
Ieſus autem dixit illis. Non eſt pro/
pheta expers honoris, niſi ī patria ſua,
& domo ſua. Et non fecit illic uirtu/
tes multas, propter incredulitatem il/
lorum. In illo tempore audiuit He/ XIIII
rodes tetrarcha famam Ieſu, & dixit
famulis ſuis. Hic eſt Ioannes bapti/
ſta, Is ſurrexit a mortuis, & ideo uir-
tutes agunt in illo. Nam Herodes
ceperat

κρατήσας τὸν ἰωάννην ἔδησεν αὐτὸν, καὶ
ἔθετο εἰς φυλακὴν, διὰ ἡρωδιάδα τὴν γυ-
ναῖκα φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ἔλε/
γεν γὰρ αὐτῷ ὁ ἰωάννης. οὐκ ἔξεστίν σοι
ἔχειν αὐτήν. καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖ/
ναι, ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφή-
την αὐτὸν εἶχον. γενεσίοις δὲ ἀγομένοις
τοῦ ἡρώδου, ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς ἡρω-
διάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρεσεν τῷ ἡ-
ρώδῃ. ὅθεν μεθ' ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ
δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται. ἡ δὲ προβιβασθεῖ
σα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς, δός μοι φη/
σὶν ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν ἰωάννου
τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεύς.
διὰ δὲ τοὺς ὅρκους, καὶ τοὺς συνανακειμέ/
νους, ἐκέλευσεν δοθῆναι αὐτῇ καὶ πέμψας ἀ
πεκεφάλισεν τὸν ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ
ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἐδόθη
τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ προσελ
θόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἦραν τὸ σῶμα, καὶ ἔ
θαψαν αὐτό. καὶ ἀκούσας ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἀνεχώρη
σεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ
ἰδίαν. καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι, ἠκολούθη-
σαν αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ τῶν πόλεων. καὶ
ἐξελθὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶδεν πολὺν ὄχλον
καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐθε/
ράπευσεν τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. ὀψίας
δὲ γενομένης, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μα/
θηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, ἔρημός ἐστιν ὁ τό
πος, καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν. ἀπόλυ/
σον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς
κώμας, ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα
ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. οὐ χρείαν ἔ/
χουσιν ἀπελθεῖν. δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φα/
γεῖν, οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ. οὐκ ἔχομεν
ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους, καὶ δύο ἰχθύας. ὁ δὲ
εἶπεν. φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε, καὶ κελεύσας τοὺς
ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους,
καὶ λαβὼν

cœperat Ioannem, & uinxerat ac poſue/
rat in carcere, propter Herodiadem uxo
rem Philippi fratris ſui. Dicebat enim
illi Ioannes. Non licet tibi habere eam.
Et cum uellet eũ occidere, metuebat mul
titudinem, propterea quod illum ceu
prophetam habebant. Cum autem ce
lebraretur natalis Herodis, ſaltabat fi/
lia Herodiadis inter illos, & placuit He/
rodi. Vnde cum iureiurando pollicitus
eſt, ſe daturum illi quicquid peteret. At
illa prius inſtructa a matre ſua, Da mi-
hi inquit, hic in quadra, caput Ioannis
baptiſtæ, & indoluit rex. Attamen pro/
pter iuſiurandum, & eos qui ſimul ac-
cumbebant iuſſit dari, & miſſis carnifi-
cibus, amputauit caput Ioannis in car-
cere, & allatum eſt caput eius in quadra,
& datũ eſt puellæ, & obtulit matri ſuæ.
Et acceſſerunt diſcipuli eius, & ſuſtule-
runt corpus, & ſepelierunt illud, & cum
audiſſet Ieſus, ſeceſſit illinc in naui, ad
deſertum locum ſeorſim. Et cum audiſ-
ſent turbæ, ſecutæ ſunt illum itinere pe/
deſtri, relictis urbibus. Et egreſſus Ieſus
uidit multam turbam, & tactus eſt af-
fectu miſericordiæ erga illos, & ſanauit
ex illis qui maleualebant. Porro cum
appetiſſet ueſpera, adierunt eum diſci/
puli ſui, dicentes. Deſertus eſt locus, &
hora iam præterijt. Dimitte turbas,
ut abeant in uicos, & emant ſibi ciba-
ria. At Ieſus dixit illis. Non eſt illis ne/
ceſſe, ut abeant, date illis uos ad eden-
dum. At illi dicunt ei. Non habemus
hic niſi quinq; panes, & duos piſces. Il/
le uero dixit. Afferte mihi illos huc. Et
iuſſis turbis diſcumbere ſuper gramina,
& ſumptis

καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν, καὶ κλάσας, ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν. καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων, δώδεκα κοφίνους πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡς πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων, Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ᾽ ἰδίαν προσεύξασθαι. ὀψίας δὲ γενομένης, μόνος ἦν ἐκεῖ. τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων. ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτός, ἀπῆλθεν πρὸς αὐτοὺς ὁ ΙΗΣΟΥΣ περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες, ὅτι φάντασμά ἐστιν. καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου, ἔκραξαν. εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγων θαρσεῖτε ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ πέτρος εἶπεν, κύριε εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρός σε ἐλθεῖν, ἐπὶ τὰ ὕδατα. ὁ δὲ εἶπεν. ἐλθέ, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα, ἐλθεῖν πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ. βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν, ἐφοβήθη. καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξε λέγων. κύριε σῶσόν με. εὐθέως δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ. ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας. καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ, ἐλθόντες, προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες, ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ, Καὶ διαπεράσαντες, ἦλθον εἰς τὴν

γῆν

& ſumptis quinq; panibus ac duobus piſcibus, ſublatis in cœlum oculis, benedixit, & cum fregiſſet, dedit diſcipulis panes, diſcipuli uero turbis. Et comederunt omnes, & ſaturati ſunt. & ſuſtulerunt, quod ſuperfuerat de fragmentis duodecim cophinos plenos. Porro qui comederant fuere uiri ferme quinquies mille, præter mulieres ac pueros. Et ſtatim compulit Ieſus diſcipulos ſuos, ut conſcenderent nauim, & præcederent ſe in ripam ulteriorē, donec dimiſiſſet turbas, ac dimiſſis turbis, aſcendit in montem ſolus ad orandum. Cum autem aduenitſſet ueſpera, ſolus erat illic. Cæterum nauis iam in medio maris erat, & affli&abatur ab undis, nam uẽtus erat aduerſus. Quarta autem noctis uigilia abiịt ad illos Ieſus, ambulans ſup mare. & ubi uidiſſent eũ diſcipuli, ſuper mare ambulantē, turbati ſunt, dicentes. Phantaſma eſt, & p̃ metu exclamauerunt, ſed ſtatim locutus eſt illis Ieſus dicēs. Bono animo eſte, Ego ſum, ne terreamini. Reſpondens autem illi Petrus dixit. Domine, ſi tu es, iubeto me ad te uenire ſuper aquas. At ille dixit, ueni. Et cum deſcendiſſet e naui Petrus, ambulabat ſuper aquas, ut iret ad Ieſum. Cæterum cum uideret uentum ualidum, territus eſt, & cum cœpiſſet ſidere, clamauit dicens. Domine ſerua me. Continuo autem extenta manu apppħendit eum, & dixit illi. Exiguæ fidei, cur dubitabas? Et cum eſſent ingreſſi nauim, conquieuit uentus. Porro qui erant in naui, acceſſerunt & adorauerunt eum, dicẽtes. Vere dei filius es. Et cũ traieciſſent, uenerũt in

terram

γῆν γεννησαρέθ. καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ
ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου, ἀπέστειλαν εἰς
ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνε-
γκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας,
καὶ παρεκάλουν αὐτὸν, ἵνα μόνον ἅψωνται
τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ ὅ-
σοι ἥψαντο, διεσώθησαν. τότε προσέρχον-
ται τῷ ΙΗΣΟΥ οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων γραμ-
ματεῖς καὶ φαρισαῖοι, λέγοντες. διὰ τί οἱ μα
θηταί σου παραβαίνουσιν τὴν παράδοσιν
τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖ
ρας αὐτῶν, ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς. διὰ τί καὶ ὑμεῖς
παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν
παράδοσιν ὑμῶν; ὁ γὰρ θεὸς ἐνετείλατο λέ
γων. τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ
ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τε
λευτάτω. ὑμεῖς δὲ λέγετε. ὃς ἂν εἴπῃ τῷ
πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ, δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ
ὠφεληθῇς, καὶ οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐ-
τοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ. καὶ ἠκυρώσατε τὴν
ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν.
ὑποκριταὶ καλῶς προεφήτευσεν περὶ ὑμῶν
ἠσαΐας λέγων. ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος, τῷ
στόματι αὐτῶν, καὶ τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ
καρδία αὐτῶν, πόῤῥω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ, μά-
την δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκα
λίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων. καὶ προσκα-
λεσάμενος τὸν ὄχλον, εἶπεν αὐτοῖς. ἀκού-
ετε καὶ συνίετε, οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ
στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπο-
ρευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν
ἄνθρωπον. τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ, εἶπον αὐτῷ. οἶδας ὅτι οἱ φαρισαῖοι,
ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθη-
σαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν. πᾶσα φυ-
τεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν πατήρ μου ὁ οὐρά-
νιος, ἐκριζωθήσεται. ἄφετε αὐτοὺς, ὁ-
δηγοί εἰσιν, τυφλοὶ τυφλῶν. τυφλὸς
δὲ τυφλὸν

terram Gennesareth. Et cũ agnouissent
illum uiri loci illius, nuncios emiserũt in
totam finitimam regionem illam, & ob-
tulerunt illi omnes male habẽtes, & ob-
secrabant eum, ut tantum tãgerent fim
briam uestimenti illius, & quotquot te-
tigissent, salui facti sunt. Tunc acce- XV
dunt ad Iesum, qui ab Hierosolymis
uenerant scribæ & pharisæi, dicentes.
Quare discipuli tui transgrediuntur tra
ditionem seniorum? Non enim abluũt
manus suas, cũ edunt panem. At ille re-
spondens, dixit eis. Quare & uos trans-
gredimini mandatũ dei ꝑpter & tradi-
tionẽ hoĩm? Nã deus mãdauit, dicens.
Honora patrem & matrem, & qui ma-
ledixerit patri aut matri, morte moria-
tur. Vos autem dicitis. Quicquid do-
ni a me profecturum erat, id in tuum
uertitur commodum, & nõ honorabit
patrem suum, aut matrem suam. Et ir-
ritum fecistis mandatum dei, propter
traditionem uestram. Hypocritæ, recte
de uobis prædixit Esaias, dicens. Ap-
propinquat mihi populus hic ore suo,
& labijs me honorat, cæterum cor eo-
rum procul abest a me, sed frustra me
colunt, docentes doctrinas, mandata
hominum. Et aduocatis ad se turbis,
dixit eis. Audite & intelligite. Nõ quod
ingreditur in os, impurat hominem, sed
quod egreditur ex ore, hoc impurũ red-
dit hominem. Tunc accedentes discipu
li, dixerunt illi. Nosti pharisæos, au-
dito sermone isto offensos fuisse? At
ille respondens ait. Omnis plantatio,
quam non plantauit pater meus cœ-
lestis, eradicabitur. Omittite illos, du-
ces sunt, cæci cæcorum. Porro, si cæcus
cæco

δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυ-
νον πεσοῦνται. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέτρος εἶ-
πεν αὐτῷ, φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν
ταύτην. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν, ἀκμὴν καὶ ὑ-
μεῖς ἀσύνετοί ἐστε, οὔπω νοεῖτε, ὅτι πᾶν τὸ εἰσπο-
ρευόμενον εἰς τὸ στόμα, εἰς τὴν κοιλίαν χω-
ρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; τὰ δὲ ἐκ-
πορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος, ἐκ τῆς καρδί-
ας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισ-
μοὶ πονηροί, φθόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλο-
παί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι, ταῦτά
ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. τὸ δὲ ἀνί-
πτοις χερσὶν φαγεῖν, οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἀνεχώρησεν,
εἰς τὰ μέρη τύρου καὶ σιδῶνος, καὶ ἰδοὺ γυ-
νὴ χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελ-
θοῦσα, ἔκραζεν αὐτῷ λέγουσα, ἐλέησόν με
κύριε υἱὸς Δαβίδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαι-
μονίζεται, ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ
προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠρώτων αὐ-
τὸν λέγοντες. ἀπόλυσον αὐτὴν, ὅτι κράζει ὄ-
πισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, οὐκ ἀ-
πεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολω-
λότα οἴκου ἰσραήλ. ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύ-
νησεν αὐτῷ λέγουσα. κύριε βοήθει μοι. ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς, εἶπεν. οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν
τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυ-
ναρίοις, ἡ δὲ εἶπεν, ναὶ κύριε. καὶ γὰρ τὰ κυ-
νάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων
ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. τότε ἀ-
ποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτῇ. ὦ γύναι
μεγάλη σου ἡ πίστις, γενηθήτω σοι ὡς θέ-
λεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας
ἐκείνης. καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἦλ-
θεν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς γαλιλαίας καὶ
ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος, ἐκάθητο ἐκεῖ, καὶ προσῆλ-
θον πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ἔχοντες μεθ' ἑ-
αυτῶν. χωλούς, τυφλούς, κωφούς, κυλλούς,
καὶ ἑτέρους

cæco dux fuerit, ambo in foueã cadent.
Reſpondẽs autem Petrus, dixit ei. Diſ-
ſere nobis parabolam iſtam. Ieſus autẽ
dixit. Adhuc & uos intelligẽtia caretis?
Nondum intelligitis, quod quicquid in-
greditur in os, in aluum abit, & in ſeceſ-
ſum eijcitur? At ea quæ proficiſcuntur
ex ore, ex ipſo corde egrediuntur, & illa
impurum reddunt hominem. Nam ex
corde exeunt cogitationes malæ, cædes,
adulteria, ſtupra, furta, falſa teſtimonia,
conuicia. Hæc ſunt quæ impurant ho-
minem. Cæterum illotis manibus cape-
re cibum, non inquinat hominem. Et di
greſſus illinc Ieſus, ſeceſſit in partes Tyri
& Sidonis. Et ecce mulier cananea, quæ
a finibus illis uenerat, clamabat ad illũ,
dicens. Miſerere mei domine fili Da-
uid. Filia mea miſere a dæmonio agi-
tatur. Ille uero non reſpondit ei uer-
bum. Et accedentes diſcipuli eius, ro-
gabant illum, dicentes. Amitte illam,
nam clamat poſt nos. At ille reſpon-
dens, dixit. Non ſum miſſus, niſi ad
oues perditas domus Iſrahel. Illa uero
uenit & adorauit eum dicens. Domine
ſuccurre mihi. At ille reſpondens dixit.
Non eſt honeſtum, ſumere panem filio
rum, & obijcere catellis. Hæc aũt reſpon
dit. Certe domine. Etenim catelli edunt
de micis, quæ cadunt de menſa domino
rum ſuorum. Tunc reſpondens Ieſus di
xit illi. O mulier magna eſt fides tua, fi-
at tibi, ſicut uis. Et ſanata fuit filia eius
ex eo tempore. Et progreſſus illinc Ie-
ſus, uenit iuxta mare Galileæ, & con-
ſcenſo monte, ſedebat illic. Et acceſſe-
runt ad eum turbæ multæ, ducentes ſe-
cum claudos, cæcos, ſurdos, mutilos
& alios,

καὶ ἑτέρους πολλούς, καὶ ἔῤῥιψαν αὐτοὺς
παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ΙΗΣΟΥ, καὶ ἐθεράπευ-
σεν αὐτούς, ὥστε τοὺς ὄχλους θαυμάσαι βλέ-
ποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑ-
γιεῖς. χωλοὺς περιπατοῦντας, τυφλοὺς
βλέποντας, καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν ἰσραήλ.
Ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ προσκαλεσάμενος τοὺς μα-
θητὰς αὐτοῦ, εἶπεν. σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν
ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμένουσίν
μοι, καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν, καὶ ἀπολῦ-
σαι αὐτοὺς νήστεις, οὐ θέλω, μή ποτε ἐκλυθῶ-
σιν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ, πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι το-
σοῦτοι, ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; καὶ
λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, πόσους ἄρτους ἔχε-
τε; οἱ δὲ εἶπον, ἑπτὰ καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. καὶ
ἐκέλευσεν τοῖς ὄχλοις ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν
γῆν. καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχ-
θύας καὶ εὐχαριστήσας, ἔκλασε καὶ ἔδωκεν τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ. οἱ δὲ μαθηταὶ τῷ ὄχλῳ,
καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦ-
ραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἑπτὰ σπυ-
ρίδας πλήρεις, οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισ-
χίλιοι ἄνδρες, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδί-
ων, καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ
πλοῖον. καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια μαγδαλά.
Καὶ προσελθόντες οἱ φαρισαῖοι καὶ σαδδου-
καῖοι, πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτόν, σημεῖ-
ον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ δεῖξαι αὐτοῖς, ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὀψίας γενομένης λέ-
γετε, εὐδία, πυῤῥάζει γὰρ ὁ οὐρανός, καὶ πρωΐ,
σήμερον χειμών. πυῤῥάζει γὰρ ὁ οὐρανὸς
στυγνάζων. ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τοῦ οὐρα-
νοῦ, γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν
καιρῶν οὐ δύνασθε. γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχα-
λὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται
αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον ἰωνᾶ τοῦ προφήτου,
καὶ καταλιπὼν αὐτούς, ἀπῆλθεν, καὶ ἐλθόν-
τες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν, ἐπελά-

θοντο

& alios multos, & abiecerunt eos ad pe-
des Iesu, & sanauit eos, adeo ut turbæ
miratæ sint, cum uiderent mutos loqui,
mutilos esse sanos, claudos ambulare,
cæcos uidere, & glorificabant deum Isra
el. Iesus autem uocatis ad se discipulis
suis dixit. Miseret me turbæ, propterea
quod iam triduum perseuerant apud
me, & non habent, quod edant, & dimit
tere eos ieiunos nolo, nequando defi-
ciant in uia. Et dicunt ei discipuli eius.
Vnde nobis in solitudine panes tam
multi, ut saturetur turba tanta? Et dicit
illis Iesus. Quot panes habetis? At il-
li dicunt. Septem, & paucos pisciculos.
Et iussit turbas discumbere in terra. Et
sumpsit septem panes, ac pisces, & post-
quam gratias egisset, fregit & dedit di-
scipulis suis, discipuli uero turbæ, co-
mederuntq; omnes, & saturati sunt,
& sustulerunt, quod supererat frag-
mentorum, septem sportulas plenas.
At ij qui comederant, erant quater mil
le uiri, præter mulieres & pueros. Et
dimissis turbis, conscendit in nauim,
& uenit in fines Magdala.
Et aggressi pharisæi & sadducæi ten- XVI
tantes interrogabant eum, ut signum e
cœlo ostenderet sibi. At ille respondens
dixit eis. Cum cœperit esse uespera, di-
citis, serenitas, nam rubet cœlum, & ma-
ne, hodie hyems, rubet enim cœlum tri
ste. Hypocritæ, faciem cœli scitis diiudi-
care, signa uero temporum nō potestis
Natio praua, & adultera, signum re-
quirit, & signum non dabitur ei, nisi si-
gnum Ionæ prophetæ. Et relictis illis
abijt. Et cum uenissent discipuli eius,
in ulteriorem ripam, per obliuionem

 nō sum-

θοντο ἄρτους λαβεῖν. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐ/
τοῖς, ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν
φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων. οἱ δὲ διελο/
γίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες, ὅτι ἄρτους οὐκ
ἐλάβομεν. γνοὺς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐ-
τοῖς. τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς ὀλιγόπι/
στοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε; οὔπω νοεῖτε οὐ
δὲ μνημονεύετε, τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεν/
τακισχιλίων, καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβε-
τε. οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχι/
λίων, καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε; πῶς οὐ
νοεῖτε, ὅτι οὐ περὶ ἄρτου εἶπον ὑμῖν προσέ/
χετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων καὶ σαδ-
δουκαίων. τότε συνῆκαν, ὅτι οὐκ εἶπεν
προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τοῦ ἄρτου, ἀλλὰ ἀ/
πὸ τῆς διδαχῆς τῶν φαρισαίων καὶ σαδ/
δουκαίων; ἐλθὼν δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς τὰ μέρη
καισαρείας, τῆς φιλίππου, ἠρώτα τοὺς μα/
θητὰς αὐτοῦ λέγων. τίνα με λέγουσιν οἱ
ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; οἱ δὲ
εἶπον. οἱ μὲν, ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι
δὲ ἠλίαν, ἕτεροι δὲ ἱερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν προ/
φητῶν. λέγει αὐτοῖς. ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγε/
τε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ σίμων πέτρος εἶ/
πεν. σὺ εἶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶν
τος. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτῷ.
μακάριος εἶ σίμων βὰρ ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ
αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι, ἀλλ᾽ ὁ πατήρ
μου, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. κἀγὼ δέ σοι λέγω,
ὅτι σὺ εἶ πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ
οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πύλαι
ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. καὶ δώσω
σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. καὶ
ὅσα ἂν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν
τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὅσα ἂν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς,
ἔσται λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τότε διε
στείλατο τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα μηδενὶ εἴπω
σιν ὅτι αὐτός ἐστιν ΙΗΣΟΥΣ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. ἀπὸ
τότε ἤρξατο ὁ ΙΗΣΟΥΣ δεικνύειν τοῖς μαθη/
ταῖς αὐτοῦ

non sumpserant panes. Iesus autem di/
xit illis. Videte & cauete a ferměto pha-
risæoꝝ & sadducæoꝝ. At illi reputabāt
intra sese, dicētes. Panes nō sumpsimus.
Qđ ubi cognouit Iesus, dixit illis. Quid
cogitatis ītra uosipsos? pusillæ fidei, qđ
panes nō sumpseritis? Nondū intelligi
tis, neq; memoria tenetis, quinq; illos
panes, cū hoīes essent quinquies mille, &
quot cophinos sustuleritis? Neq; septē
illos panes, cum hoīes essent quater mil
le, & quot sportas acceperitis? Qui fit,
ut non intelligatis, me non de pane di-
xisse uobis illud, ut caueretis a fermento
pharisæorū & sadducæorum? Tunc in/
tellexerunt, quod non iussisset cauere a
fermēto panis, sed a doctrina pharisæo
rum, & sadducæorum. Cum uenisset au
tem Iesus in partes Cesareæ eius, quæ co
gnominatur Philippi, interrogauit di-
scipulos suos dicēs. Quē me dicūt hoīes
esse filiū illū hoīs? illi uero dicebāt. Alij
quidē Ioannem baptistā, alij uero Eliā,
alij uero Hieremiā, aut unū de numero
prophetaꝝ. Dicit illis. At uos, quē me di
citis esse? Respōdēs aūt Simon Petrus,
dixit. Tu es Christꝰ ille filius dei uiuētis.
Et respōdēs Iesus dixit illi. Beatus es Si/
mon Bar Iona, qa caro & sanguis nō re/
uelauit tibi, sed pater meus q est in celis.
At ego quoq; tibi dico, qđ tu es Petrus.
& sup hāc petrā ædificabo meā ecclesiā,
& portæ inferoꝝ nō ualebunt aduersus
illā. Et dabo tibi claues regni cœloꝝ, &
quicqd solueris in terra, erit solutū in cœ
lis, & qđcunq; alligaueris ī terra, erit alli/
gatū in cœlis. Tūc mādauit discipulis su
is, ne cui dicerēt q ipse eēt Iesus Christꝰ.
Ex eo tēpore, cœpit Iesus īdicare discipu
lis

τοῖς αὐτοῦ, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς ἱερο/
σόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυ
τέρων, καὶ ἀρχϊερέων, καὶ γραμματέων,
καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερ
θῆναι. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ πέ/
τρος, ἤρξατο ἐπϊτϊμᾶν αὐτῷ λέγων. ἵλεώς
σοι κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. ὁ δὲ στραφεὶς,
εἶπεν τῷ πέτρῳ. ὕπαγε ὀπίσω μου σα/
τανᾶ, σκάνδαλόν μου εἶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ
τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. τότε ὁ ΙΗ/
ΣΟΥΣ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. εἴτις θέ/
λει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυ/
τὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκο/
λουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν. ὃς δ' ἂν ἀπο/
λέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει
αὐτήν. τί γὰρ ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν
κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ
ζημϊωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα
τῆς ψυχῆς αὐτοῦ: μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν/
θρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐ/
τοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. καὶ τότε ἀπο/
δώσει ἑκάστῳ, κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. ἀμὴν λέ
γω ὑμῖν, εἰσίν τινες ὧδε ἑστώτων, οἵ τινες οὐ
μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν
τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασϊλείᾳ
αὐτοῦ. Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ, παραλαμ/
βάνει ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὸν πέτρον καὶ ἰάκωβον καὶ
ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐ
τοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν, καὶ μετε/
μορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμά/
τια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. καὶ
ἰδοὺ ὤφθησαν αὐτοῖς μωσῆς καὶ ἡλίας, μετ'
αὐτοῦ συλλαλοῦντες. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέτρος,
εἶπεν τῷ ΙΗΣΟΥ. κύριε καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧ/
δε εἶναι. εἰ θέλεις ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνὰς
σοὶ μίαν, καὶ μωσῇ μίαν, καὶ ἡλίᾳ μίαν. ἔτι
αὐτοῦ λαλοῦντος

lis suis, quod oporteret ipsum abire Hie
rosolymam, & multa pati a senioribus
& principibus sacerdotum, & scribis, &
occidi, & tertio die resuscitari. Et assu/
mens eum Petrus cœpit increpare eum,
dicens. Propitius tibi sis domine, nequa
quam erit tibi hoc. At ille conuersus di/
xit Petro. Abi post me Satana. Obsta/
culum meum es, quia non sapis ea quæ
sunt dei, sed ea quæ sunt hominū. Tūc
Iesus dixit discipulis suis. Si quis uult
post me uenire abneget semetipsum, &
tollet crucem suam & sequatur me. Qui
ēm uoluerit animā suā seruare, perdet
eam. Qui autem perdiderit animam su
am mea causa, inueniet eam. Quid ēm
proderit homini, si totum mundum lu/
cratus fuerit, animæ uero suæ iacturam
fecerit? Aut quid dabit homo quo redi
mat animam suam? Futurum est enim
ut filius hominis ueniat in gloria patris
sui, cum angelis suis, & tunc reddet uni/
cuiq; iuxta facta ipsius. Amen dico uo/
bis, sunt quidam hic stantes, qui non gu
stabūt mortem, donec uiderint filiū ho
minis uenientē in regno suo. Et post XVII
dies sex, assumit Iesus Petrum & Iaco/
bum & Ioannem fratrem eius, & subdu
cit illos in montem excelsum seorsim, &
trāsformatus est coram illis, & splen/
duit facies eius sicut sol. Vestimenta
autem illius facta sunt alba, sicut lu/
men. Et ecce conspecti sunt illis Mo/
ses & Elias cum illo colloquentes. Re/
spondens autem Petrus, dixit Iesu.
Domine, bonum est nos hic esse. Si uis
faciamus hic tria tabernacula, tibi unū,
& Moysi unum, & Eliæ unum. Adhuc

 eo loquēte

αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ
ἐπεσκίασεν αὐτούς. καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ
τῆς νεφέλης λέγουσα. οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου
ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ εὐδόκησα, αὐτοῦ ἀ-
κούετε. καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ, ἔπεσον
ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφό-
δρα. καὶ προσελθὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἥψατο αὐτῶν,
καὶ εἶπεν. ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. ἐπά-
ραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, οὐδένα εἶ-
δον, εἰ μὴ τὸν ΙΗΣΟΥΝ μόνον. καὶ καταβαι-
νόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους, ἐνετείλατο αὐ-
τοῖς λέγων. μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα, ἕως
οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ λέγοντες. τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγου-
σιν, ὅτι ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; ὁ δὲ ΙΗ-
ΣΟΥΣ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς. ἠλίας μὲν
ἔρχεται πρῶτον, καὶ ἀποκαταστήσει πάντα.
Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ἠλίας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ
ἐπέγνωσαν αὐτὸν, ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ,
ὅσα ἠθέλησαν. οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. τότε συνῆκαν οἱ
μαθηταὶ, ὅτι περὶ ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶ-
πεν αὐτοῖς. καὶ ἐλθόντων αὐτῶν πρὸς τὸν
ὄχλον, προσῆλθεν τῷ ΙΗΣΟΥ ἄνθρωπός
τις γονυπετῶν αὐτῷ, καὶ λέγων. κύριε ἐλέη-
σόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς
πάσχει, πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ
πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ προσήνεγκα αὐ-
τὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν
αὐτὸν θεραπεῦσαι. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ
εἶπεν. ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως
πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως πότε ἀνέξο-
μαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. καὶ ἐπετίμη-
σεν αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ
τὸ δαιμόνιον, καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς, ἀπὸ τῆς
ὥρας ἐκείνης. τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ
τῷ ΙΗΣΟΥ κατ' ἰδίαν, εἶπον. διὰ τί ἡμεῖς
οὐκ ἠδυνήθη-

eo loquente, ecce nubes lucida obum-
brauit illos. Et ecce uox e nube quæ di-
ceret. Hic eſt filius me9 dilectus, in quo
mihi bene complacitum eſt, ipſum au-
dite. Et cum hæc audiſſent diſcipuli, pro
ciderunt in faciem ſuam, & timuerunt
uehementer. Et accedens Ieſus tetigit il-
los, & dixit. Surgite & ne timeatis. Vbi
uero ſuſtuliſſent oculos ſuos, neminem
uidebant, niſi Ieſum ſolum. Et cum de-
ſcenderent de monte, mandabat illis di
cens. Ne cui dixeritis uiſionem, donec fi
lius hominis a mortuis reſurgat. Et in-
terrogauerunt eũ diſcipuli ſui, dicẽtes.
Cur igitur ſcribæ dicunt, quod Heliam
oporteat uenire prius? Ieſus autem re-
ſpondens dixit illis. Helias quidem ue-
niet prius, & reſtituet omnia. Verum
dico uobis, Heliam iam ueniſſe, & non
agnouerunt eum, ſed fecerũt in eo quæ
cumq; uoluerunt. Sic & filius hominis
paſſurus eſt ab illis. Tunc intellexerunt
diſcipuli, quod de Ioanne baptiſta, di-
xiſſet ipſis. Et cum ueniſſent ad turbã,
acceſſit ad Ieſum homo quidam fle-
ctens genua illi, dicens. Domine, mi-
ſerere filij mei, quoniam lunaticus eſt.
& miſere affligitur, Nam ſæpe cadit
in ignem, & ſæpe in aquam, & obtu-
li eum diſcipulis tuis, & non potue-
runt eum ſanare. Reſpondens au-
tem Ieſus dixit. O natio incredula &
diſtorta, quouſq; tandem ero uobiſ-
cum? uſq;quo patiar uos, adducite illũ
huc. Et increpauit eum Ieſus, & exijt ab
eo dæmoniũ, & ſanatus eſt puer a tem-
pore illo. Tunc accedentes diſcipuli ad
Ieſum ſeorſim, dixerunt. Quare nos
non potuimus

οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; ὁ δὲ ΙΗ-
ΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς, διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν.
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκ-
κον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ μετά-
βηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται. καὶ οὐ-
δὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ
ἐκπορεύεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. ἀ-
ναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ,
εἶπεν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώ-
πων. καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφό-
δρα. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς καπερναούμ,
προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες
τῷ πέτρῳ, καὶ εἶπον. ὁ διδάσκαλος ὑμῶν,
οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; λέγει. ναί. καὶ ὅτε εἰ-
σῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, προέφθασεν αὐτὸν
ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγων. τί σοι δοκεῖ σίμων, οἱ βα-
σιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τὰ τέ-
λη ἢ κῆνσον, ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν
ἀλλοτρίων; λέγει αὐτῷ ὁ πέτρος, ἀπὸ τῶν
ἀλλοτρίων ἔφη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἄραγε ἐλεύ-
θεροί εἰσιν οἱ υἱοί. ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν
αὐτούς, πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν βάλε
ἄγκιστρον, καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν
ἆρον, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, εὑρήσεις
στατῆρα, δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ. ἐν ἐκεί-
νῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ ΙΗΣΟΥ
λέγοντες. τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασι-
λείᾳ τῶν οὐρανῶν; καὶ προσκαλεσάμενος
ὁ ΙΗΣΟΥΣ παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ
αὐτῶν, καὶ εἶπεν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στρα-
φῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλ-
θητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὅστις οὖν
ταπεινώσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός
ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν,
καὶ ὃς ἐὰν δέξηται παιδίον τοιοῦτον ἐπὶ τῷ
ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται. ὃς δ' ἂν σκανδα-
λίσῃ ἕνα

non potuimus eijcere illud. Iesus autẽ
dixit illis, propter incredulitatem ue-
strã. Amen dico uobis, si habeatis fidẽ
sicut granũ sinapis, dicetis monti huic,
demigra hinc illuc, & demigrabit, & ni-
hil ipossibile erit uobis. Sed hoc genus
nõ egreditur, nisi in oratiõe & ieiunio.
Cũ aũt uersarentur in Galilæa, dixit il
lis Iesus. Futurum est ut filius hominis
tradatur in manus hominum, & occi-
dent eum, & tertio die resurget. Et con-
tristati sunt uehementer. Cum autem
uenissent in oppidum Capernaum, ac
cesserunt qui didrachma solent accipe-
re ad Petrum, & dixerũt, præceptor ue-
ster num soluit didrachma? Dicit, etiã.
& cũ ingressus fuisset in domũ præue-
nit illum Iesus, dicens. Quid tibi uidet
Simon? Reges terræ a quibus accipiũt
tributa aut cẽsũ? a filijs suis an ab alie-
nis? Dicit illi Petrus. Ab alienis. Ait il-
li Iesus. Ergo liberi sunt filij. Verum
ne simus illis offendiculo, profectus ad
mare mitte hamũ, & eum piscem qui
ꝓdierit primus, tolle. Et aperto ore illi⁹
inuenies staterem. Da illis ꝓ me & te.
In illo tempore accesserunt discipu- XVIII
li Iesu dicẽtes. Quis maximus est in re
gno cœlorum? Et accersitum ad se pu
erum, Iesus statuit in medio illorum,
& dixit. Amen dico uobis, nisi conuer
si fueritis, & efficiamini sicut pueri, non
ingrediemini in regnum cœloꝝ. Quis-
quis igitur humiliauerit semetipsum,
sicut est puellus iste, hic est ille maior
in regno cœlorum. Et qui receperit
unum puellum talem in nomine meo,
me receperit. Qui autem offenderit

λίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόν-
των εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύ-
λος ὀνικὸς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ
καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσ-
σης. οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδά-
λων. ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα.
πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδα-
λον ἔρχεται. εἰ δὲ ἡ χείρ σου ἢ ὁ πούς
σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε
ἀπό σου. καλόν σοι ἐστὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν
ζωὴν χωλὸν ἢ κυλλὸν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο
πόδας ἔχοντα, βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώ-
νιον. καὶ εἰ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε,
ἔξελε αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. καλόν σοι
ἐστὶν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν.
ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν
γέενναν τοῦ πυρός. ὁρᾶτε μὴ καταφρο-
νήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων. λέγω γὰρ
ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ
παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πα-
τρός μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός. τί ὑμῖν
δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρό-
βατα, καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφεὶς
τὰ ἐννενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη πορευ-
θεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; καὶ ἐὰν γένηται
εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι χαίρει ἐπ'
αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐννενήκοντα ἐννέα
τοῖς μὴ πεπλανημένοις, οὕτως οὐκ ἔστιν θέ-
λημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν
οὐρανοῖς, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τού-
των. ἐὰν δὲ ἁμαρτήσει εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου,
ὕπαγε καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξύ σου καὶ
αὐτοῦ μόνου. ἐάν σου ἀκούσει, ἐκέρδησας
τὸν ἀδελφόν σου. ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, πα-
ράλαβε μετά σε ἔτι ἕνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στό-
ματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν
ῥῆμα. ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν εἰπὲ
τῇ ἐκκλησίᾳ

unum de pusillis istis, qui in me cre-
dunt, expedit ei, ut suspendatur mo-
la asinaria in collo eius, & demerga-
tur in profundum maris. Væ mun-
do ab offendiculis. Necesse est enim
ut ueniant offendicula. Verũtamen
uæ homini, per quem scandalum ue-
nit. Quod si manus tua, uel pes tuus
obstaculo est tibi, abscide eũ, & proijce
abs te. Bonũ est tibi ad uitam ingre-
di debilem uel claudum, potius ꝗ du-
as manus uel duos pedes habentem,
mitti in ignem æternum. Et si oculus
tuus offendit te, erue eum, & proijce
abs te. Bonum est tibi, ut unoculus
intres in uitã, potius ꝗ ut duos oculos
habens, mittaris in gehennã ignis. Vi
dete ne contemnatis unum ex his pu-
sillis. Dico enim uobis, quod angc-
li eorum in cœlis semper uident faci-
em patris mei, qui in cœlis est. Venit
enim filius hominis saluare quod pe-
rierat. Quid uobis uidetur? si fue-
rint alicui homini centum oues, & er-
rauerit una ex eis, nonne relictis no-
nagintanouẽ in mõtibꝰ, uadit & quæ
rit eã q̃ errauerat? Et si contigerit ut in
ueniat eam, amen dico uobis, gaudet
super ea, magis ꝗ super nonaginta-
nouẽ quæ nõ errauerunt. Sic nõ est uo
lũtas ante patrẽ uestrũ qui in cœlis est,
ut pereat unus de pusillis istis. Porro si
peccauerit in te frater tuus, uade & ar-
gue eũ inter te & ipsũ solũ. Si te audie
rit, lucratus es fratrẽ tuũ, sin uero te nõ
audierit, adhibe tecũ adhuc unum aut
duos, ut ĩ ore duoꝝ aut triũ testiũ stet
omne uerbũ. Qꝫ si nõ audierit eos, dic
ecclesiæ

τῇ ἐκκλησίᾳ. ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας πα-
ρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τε-
λώνης. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε
ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρα-
νῷ. καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται
λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. πάλιν λέγω ὑ-
μῖν, ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσω-
σιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος
οὗ ἐὰν αἰτήσωνται γενήσεται αὐτοῖς πα-
ρὰ τοῦ πατρός μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς. οὗ γάρ
εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν
ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ πέτρος εἶ-
πεν. κύριε ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀ-
δελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις;
Λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτά-
κις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. διὰ τοῦ-
το ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀν-
θρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησεν συνάραι λό-
γον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. ἀρξαμένου
δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀ-
φειλέτης μυρίων ταλάντων. μὴ ἔχοντος δὲ
αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύρι-
ος αὐτοῦ πραθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐ-
τοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχεν,
καὶ ἀποδοθῆναι. πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος,
προσεκύνει αὐτῷ λέγων. κύριε μακροθύ-
μησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντα σοι ἀποδώσω.
σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐ-
κείνου, ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον
ἀφῆκεν αὐτῷ. ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐ-
κεῖνος, εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐ-
τοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνά-
ρια. καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέ-
γων. ἀπόδος μοι, ὅτι ὀφείλεις. πε-
σὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει
αὐτὸν λέγων. μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί,
καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. ὁ δὲ οὐκ
ἤθελεν,

ecclesiæ. Q̧ si ecclesiā nō audierit, sit
tibi uelut ethnicus & publicanus.
Amen dico uobis, quæcūq; alligaue
ritis super terrā, erunt ligata in cœlo.
& q̄cūq; solueritis sup terrā, erūt solu
ta in cœlo. Rursū dico uobis, quod si
duo ex uobis cōsenserint super terrā,
de omni re quācūq; petierint, fiet illis
a patre meo qui in cœlis est. Vbi em̄
sunt duo uel tres congregati in noīe
meo ibi sum in medio eorū. Tunc ac
cedens Petrus ad eum, dixit. Domi-
ne, quotiens peccabit in me frater
meus, & remittam ei? Num usq; se-
pties? Dicit illi Iesus. Non dico ti-
bi usq; septies, sed usq; septuagies-
septies. Ideo assimilatum est reg-
num cœlorum homini regi, qui uo-
luit cōferre rationem cum seruis suis.
Et cum cœpisset cōferre, oblatus est ei
unus qui debebat ei decem millia ta
lentorum. Cæterum cum is non es-
set soluendo, iussit eum dominus
uenundari & uxorē eius, & liberos, &
omnia quæ habebat, & solutionem
fieri. Procidens autē seruus ille ado-
rabat eum, dicens. Esto longanimis
erga me, & omnia tibi reddam. Mi-
sertus autem dominus serui illius,
absoluit eum, & æs alienum remisit
ei. Egressus autem seruus ille, inue-
nit unum de conseruis suis, qui de-
bebat sibi centum denarios, & inie-
cta in eum manu, obtorto collo tra-
hebat, dicens. Solue quod debes.
Et procidens conseruus eius, roga-
bat eum, dicens. Esto longanimis er
ga me, & omnia reddā tibi. At ille no

ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν, ἔβαλεν αὐτὸν
εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμε-
νον, ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γε-
νόμενα, ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες
διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ
γενόμενα. τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν
ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ. Δοῦλε πονηρὲ,
πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐ-
πεὶ παρεκάλεσάς με. οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι
τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγὼ σὲ ἠλέησα;
καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ, παρέδωκεν
αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῷ
πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ, οὕτως καὶ ὁ πα-
τήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν ἐὰν μὴ
ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ
τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐ-
τῶν. Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ
τοὺς λόγους τούτους, μετῆρεν ἀπὸ τῆς γα-
λιλαίας, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς ἰουδαίας
πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἠκολούθησαν αὐ-
τῷ ὄχλοι πολλοὶ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς
ἐκεῖ. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ φαρισαῖ-
οι πειράζοντες αὐτὸν, καὶ λέγοντες αὐτῷ.
εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦσαι τὴν γυναῖ-
κα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποι-
ήσας ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἄρρεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν
αὐτοὺς; καὶ εἶπεν. ἕνεκεν τούτου καταλεί-
ψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα, καὶ τὴν μητέ-
ρα, καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ
καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ὥστε οὐκ
ἔτι εἰσὶν δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ θε-
ὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. Λέ-
γουσιν αὐτῷ. τί οὖν μωσῆς ἐνετείλατο δοῦ-
ναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῦσαι αὐτήν;
Λέγει αὐτοῖς, ὅτι μωσῆς πρὸς τὴν σκληρο-
καρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦ-
σαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν. ἀπ᾽ ἀρχῆς δὲ,
οὐ γέγονεν

lebat, ſed abijt & coniecit eum in car-
cerem, donec redderet debitum. Por-
ro cum uidiſſent conſerui eius, quæ
fiebant, indoluerunt ualde, & uene-
runt & aperuerunt domino ſuo om-
nia quæ facta fuerant. Tunc accerſi-
uit illum dñs ſuus, & ait illi. Serue ſce
leſte, totum debitum illud remiſi ti-
bi, cum obſecraſſes me. Nonne opor
tuit & te miſereri conſerui tui, ſicut &
ego tui miſertus eram? Et iratus do-
minus eius, tradidit eum tortoribus,
quoadusq; redderet totum quod de
bebatur ſibi. Sic & pater meus cœle-
ſtis faciet uobis, ſi non remiſeritis ſuo
quiſq; fratri de cordibus ueſtris deli-
cta illorum. Et factum eſt cum con XIX
ſummaſſet Ieſus ſermones hos de-
migrauit a Galilæa, & uenit in fines
iudææ trans iordanem, & ſecutæ ſunt
eum turbæ multæ, & ſanauit eos ibi.
Et acceſſerunt ad eum phariſæi ten-
tantes eum, & dicentes ei. Licet ne ho
mini diuortiũ facere cum uxore ſua
qualibet ex cauſa? Qui reſpondens,
ait eis. An non legiſtis, quod is qui
fecit ab initio maſculum & feminam
fecit eos? Et dixit. Propterea, de-
ſeret homo patrem & matrem, &
adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo
in carnem unam. Itaq; iam non ſunt
duo, ſed una caro. Quod ergo deus
copulauit, homo non ſeparet. Di-
cunt illi. Cur ergo Moyſes iuſſit da-
re libellum repudij, & amittere eam?
Ait illis. Moſes ad duritiam cor-
dis ueſtri permiſit uobis repudiare
uoxres ueſtras, cæterum ab initio
non fuit

οὐ γέγονεν οὕτως. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν
ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, εἰ μὴ ἐπὶ πορ-
νείᾳ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται. καὶ ὁ ἀ-
πολελυμένην γαμήσας, μοιχᾶται. λέγου-
σιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ
αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικὸς, οὐ
συμφέρει γαμῆσαι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, οὐ πάν-
τες χωροῦσιν τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ᾽ οἷς δέ-
δοται. εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι, οἵτινες ἐκ κοι-
λίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως. καὶ εἰσὶν εὐ-
νοῦχοι, οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀν-
θρώπων. καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνούχι-
σαν ἑαυτοὺς, διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω. τότε
προσηνέχθη αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας
ἐπιθῇ αὐτοῖς, καὶ προσεύξηται. οἱ δὲ μαθη-
ταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶ-
πεν. ἄφετε τὰ παιδία, μὴ κωλύετε αὐτὰ
ἐλθεῖν πρός με, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βα-
σιλεία τῶν οὐρανῶν. καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς τὰς
χεῖρας ἐπορεύθη ἐκεῖθεν. καὶ ἰδοὺ εἷς προσελ-
θὼν, εἶπεν αὐτῷ. διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ἀγα-
θὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; ὁ δὲ εἶ-
πεν αὐτῷ. τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀ-
γαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν
εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς. λέγει
αὐτῷ. ποίας; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν. τὸ οὐ φο-
νεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδο-
μαρτυρήσεις. τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μη-
τέρα, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς
σεαυτόν. λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος. πάν-
τα ταῦτα ἐφύλαξα ἐκ νεότητός μου. τί
ἔτι ὑστερῶ; ἔφη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. εἰ θέλεις τέ-
λειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρ-
χοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν
ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. ἀκούσας
δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον, ἀπῆλθεν λυπού-
μενος. ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. ὁ δὲ
ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

Ἀμὴν λέγω

non fuit sic. Dico autem uobis, quod
quicunq; diuerterit ab uxore sua, nisi ob
fornicationem, & aliam duxerit, is com
mittit adulterium. Et qui repudiatā du/
xerit, adulterium committit. Dicunt ei
discipuli eius. Si ad istum modum ha/
bet causa hominis cum uxore, non expe
dit contrahere matrimonium. Qui dixit
illis. Non omnes capaces sunt huius di
cti, sed ij quibus datum est. Sunt enim
eunuchi qui de matris utero sic nati sūt.
Et sunt eunuchi qui facti sūt eunuchi ab
hominibus, & sunt eunuchi qui seipsos
castrauerunt propter regnum cœlorū.
Qui potest capere capiat. Tunc oblati
sunt ei puelli, ut manus eis imponeret &
oraret. Discipuli autem increpabāt eos.
Iesus uero ait eis. Sinite puellos, ne pro
hibeatis eos ad me uenire, taliū est enim
regnum cœlorū. Et cum imposuisset eis
manus, abijt illinc. Et ecce unus accedens
ait illi. Magister bone, quid boni faciā.
ut habeā uitā æternā? Qui dixit ei. Cur
me uocas bonū? Nullus est bonus, nisi
unus, nempe deus. Quod si uis ad uitā in/
gredi, serua mandata. Dicit illi. Quæ? Ie
sus aūt dixit. Nō homicidiū facies. Non
cōmittes adulteriū. Nō facies furtū. Nō
falsum testimoniū dices. Honora patrē
tuū & matrē, & diliges proximū tuū, ut
teipsum. Dicit illi adolescēs. Omnia hæc
seruaui a iuuentute mea, quid adhuc mi
hi deest? Ait illi Iesus. Si uis perfectus
esse, uade uende quæ habes, & da pau/
peribus, & habebis thesaurum in cœlo.
& ueni sequere me. Cūm audisset au
tem adolescens sermonem, abijt tristis.
Erat enim habens possessiones mul
tas. Iesus autem dixit discipulis suis.

Amen

ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πλούσιος δυσκόλως
εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν. καὶ πάλιν λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν
ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος εἰ-
σελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ εἰσελθεῖν. ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ, ἐξεπλήσσοντο σφόδρα, λέγοντες. τίς ἄρα
δύναται σωθῆναι; ἐμβλέψας δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ,
εἶπεν αὐτοῖς. παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύ-
νατόν ἐστιν, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά
ἐστιν. τότε ἀποκριθεὶς ὁ πέτρος, εἶπεν αὐ-
τῷ. ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκο-
λουθήσαμέν σοι. τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; ὁ δὲ ΙΗ-
ΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι ἐν τῇ παλιγ-
γενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθεσθήσεσθε, καὶ ὑ-
μεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώ-
δεκα φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν
οἰκίας, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ
μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγρούς, ἕνε-
κεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα
λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.
πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ἔσχα-
τοι πρῶτοι. ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ ὅστις
ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας
εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ, συμφωνήσας δὲ
μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέ-
ραν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα
αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν,
εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργοὺς
καὶ ἐκείνοις εἶπεν. ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς
εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον
δώσω ὑμῖν. οἱ δὲ ἀπῆλθον, πάλιν δὲ ἐξελ-
θὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποί-
ησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν
ἐξελθὼν, εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας ἀργούς, καὶ
λέγει αὐτοῖς, τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν
ἡμέραν ἀργοί

Amen dico uobis, diues difficile intra-
bit in regnum cœlorum. Et iterum dico
uobis. Facilius eſt camelũ per foramen
acu factũ ingredi, q̃ diuitem in regnũ
dei ingredi. Auditis autem his diſcipu-
li expauerunt ualde, dicentes. Quis er-
go poteſt ſaluus fieri? Intuitus autem il-
los Ieſus, dixit illis. Apud homines hoc
impoſſibile eſt, apud deum autem om-
nia poſſibilia ſunt. Tũc reſpondens Pe-
trus, dixit ei. Ecce nos reliquimus om-
nia, & ſecuti ſumus te. Quid ergo erit
nobis? Ieſus autem dixit illis. Amen
dico uobis, ꝙ uos qui ſecuti eſtis me in
regeneratione, cum ſederit filius homi-
nis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis &
uos ſup ſedes duodecim iudicantes duo
decim tribus Iſrael. Et oĩs qui reliquerit
domos aut fratres, aut ſorores, aut pa-
trem, aut matrem, aut uxorem, aut fili
os, aut agros, propter nomen meũ, cen-
tupla accipiet, & uitæ æternæ ſortietur
hæreditatem. Multi autẽ erunt primi
nouiſſimi, & nouiſſimi primi. XX
Nã ſimile eſt regnũ cœlorum homini
patrifamilias, qui exijt primo ſtatim di-
luculo ad conducendos operarios in ui-
neam ſuam. Conuentione autem fa-
cta cum operarijs ex denario in ſingu-
los dies, miſit eos in uineam ſuam.
Et egreſſus circiter horam tertiam, ui-
dit alios ſtantes in foro ocioſos, & illis
dixit. Ite & uos in uineam meam, &
quodcunq; iuſtum fuerit, dabo uobis.
Illi autem abierunt. Rurſum autem ex-
ijt circiter ſextam & nonam horam, & fe
cit ſimiliter. Circa undecimam uero ex-
ijt, & inuenit alios ſtantes, & dicit il-
lis. Cur hic ſtatis tota die ocioſi? Di-
cunt ei.

γουσιν αὐτῷ, ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώ-
σατο. λέγει αὐτοῖς. ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς
εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἂν ᾖ δίκαιον, λή-
ψεσθε. ὀψίας δὲ γενομένης, λέγει ὁ κύ-
ριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ.
κάλεσον τοὺς ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς
τὸν μισθὸν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕ-
ως τῶν πρώτων. καὶ ἐλθόντες, οἱ περὶ τὴν ἑν-
δεκάτην ὥραν, ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. ἐλ-
θόντες δὲ οἱ πρῶτοι, ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον
λήψονται, καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον.
λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπό-
του λέγοντες. ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν
ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας
τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας, καὶ
τὸν καύσωνα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἑνὶ αὐ-
τῶν. ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε, οὐχὶ δηναρίου συνε-
φώνησάς μοι; ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε. θέλω
δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί.
ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς
ἐμοῖς; εἰ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν, ὅτι
ἐγὼ ἀγαθός εἰμι. οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχα-
τοι πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι. πολλοὶ
γάρ εἰσιν κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.
καὶ ἀναβαίνων ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς ἱεροσόλυμα,
παρέλαβεν τοὺς δώδεκα μαθητὰς κατ᾽ ἰδί-
αν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἰδοὺ ἀναβαί-
νομεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν, καὶ
γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν
θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθ-
νεσιν, εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι, καὶ
σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσε-
ται. τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν
ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυνοῦ-
σα καὶ αἰτοῦσά τι παρ᾽ αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐ-
τῇ. τί θέλεις; λέγει αὐτῷ. εἰπὲ ἵνα καθίσω-
σιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου, εἷς ἐκ δεξι-
ῶν σου, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων ἐν τῇ βα-
σιλείᾳ

cunt ei, quia nemo nos conduxit. Di-
cit illis. Abite & uos in uineam, & quic-
quid fuerit iustum accipietis. Cum au
tem uespera facta esset, dicit dominus
uineæ, procuratori suo. Voca operarios
& redde illis mercedem, incipiens a no-
uissimis usq; ad primos. Et cũ uenissent
qui circa undecimam horam uenerant,
acceperunt singuli denarium. Venien-
tes autem & primi, arbitrati sunt, q plus
essent accepturi, & acceperunt ipsi quoq;
singuli denarium. Et cum accepissent,
murmurabãt aduersus patremfamilias,
dicentes. Hi nouissimi una hora fece-
runt, & illos pares nobis fecisti, qui por-
tauimus pondus diei & estum? At il-
le respondens uni eorum, dixit. Ami-
ce, non facio tibi iniuriam. Nonne de-
nario conuenisti mecum? Tolle quod
tuum est, & abi. Volo autem huic nouis-
simo dare sicut & tibi. An non licet mi-
hi quod uolo facere in rebus meis, si
oculus tuus malus est, quod ego bonus
sim? Sic erunt nouissimi primi, & pri-
mi nouissimi. Multi enim sunt uocati,
pauci uero electi. Et ascendens Iesus
Hierosolymam, assumpsit duodecim
discipulos suos solos in uia, & ait il-
lis. Ecce ascendimus Hierosolymam, &
filius hominis tradetur principibus sa-
cerdotum & scribis, & condemnabũt eũ
morte, & tradent eum gentibus ad illu-
dendum, & flagellandum, & crucifigen
dum, & tertia die resurget. Tunc accessit
ad eum mater filiorum Zebedei, cum
filijs suis, adorans & petens aliquid ab
eo. At ille dicit ei. Quid uis? Ait illi. Dic
ut sedeant hi duo filij mei, unus ad de-
xteram tuam, & unus ad sinistram in re-
gno

βασιλείᾳ σου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν, οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; λέγουσιν αὐτῷ. δυνάμεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς. τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε. τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου, οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς, εἶπεν. οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσω ὑμῶν διάκονος, καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσω ὑμῶν δοῦλος. ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν. καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ ἱεριχῶ, ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς. καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδὸν ἀκούσαντες, ὅτι ΙΗΣΟΥΣ παράγει, ἔκραξαν λέγοντες. ἐλέησον ἡμᾶς κύριε υἱὸς δαβίδ. ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα σιωπήσωσιν, οἱ δὲ μεῖζον ἔκραζον λέγοντες. ἐλέησον ἡμᾶς κύριε υἱὸς δαβίδ. καὶ στὰς ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐφώνησεν αὐτοὺς, καὶ εἶπεν. τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; λέγουσιν αὐτῷ. κύριε ἵνα ἀνοιχθῶσιν ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί. σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ ὅτε ἤγγισεν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἦλθεν εἰς βηθφαγῆ πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε ΙΗΣΟΥΣ ἀπέστειλεν δύο μαθητὰς λέγων αὐτοῖς. πορεύθητε εἰς τὴν κώμην τὴν ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην, καὶ πῶλον μετ'

λον μετ'

gno tuo. Respondens autem Iesus, dixit. Nescitis quid petitis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum, & baptismate quo ego baptizor, baptizari? Dicunt ei. Possumus. Ait illis. Calicē quidem meū bibetis, & baptismate quo ego baptizor, baptizabimini, sedere aūt ad dexteram meam & sinistram, nō est meum dare, sed quibus paratū est a patre meo. Et cū audissent decē indignati sunt de duobus fratribus. Iesus autem uocauit eos ad se, & ait. Scitis, quod principes gentium dominentur illis, & qui magni sunt, potestatem exerceāt in eos. Non ita erit inter uos. Sed quicunq; uoluerit inter uos magnus fieri, sit uester minister, & qui uoluerit inter uos primus esse, sit uester seruus. Sicut filius hominis nō uenit, ut sibi ministraretur, sed ut ipse ministraret, & ut daret animam suam redemptionē pro multis. Et egredientibus illis ab hiericho, secuta est eū turba multa. Et ecce duo cæci sedentes secus uiam, cū audissent, quod Iesus transiret, clamauerunt dicentes. Domine miserere nostri fili Dauid. Turba autem increpabat eos, ut tacerēt. At illi magis clamabant, dicentes. Miserere nostri dn̄e fili Dauid. Et stetit Iesus & uocauit eos, & ait. Quid uultis ut faciam uobis? Dicunt illi. Domine, ut aperiātur oculi nostri. Misertus autem eorum Iesus, tetigit oculos eorum. Et confestim uisum receperunt oculi illoꝝ, & secuti sunt eum.

Et cū apppinquasset Hierosolymis, XXI
& uenisset Betphage ad montē oliuaꝝ tūc Iesus misit duos discipulos, dicēs eis. Ite in castellū quod contra uos est, & statim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum

lum cum

λον μετ' αὐτῆς. λύσαντες ἀγάγετέ μοι. καὶ
ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε, ὅτι ὁ κύριος, αὐ
τῶν χρείαν ἔχει. εὐθέως δὲ, ἀποστελεῖ αὐτούς.
τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥη
θὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος. εἴπατε τῇ θυ
γατρὶ σιὼν, ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι
πρᾶος, καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ πῶ-
λον υἱὸν ὑποζυγίου. πορευθέντες δὲ οἱ μα-
θηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς προσέταξεν αὐ-
τοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἤγαγον τὴν ὄνον, καὶ τὸν
πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμά
τια αὐτῶν, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. ὁ δὲ πλεῖ
στος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ
ὁδῷ. ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν
δένδρων, καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ. οἱ δὲ ὄχλοι
οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες, ἔκρα/
ζον λέγοντες. ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ. εὐ/
λογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου
ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. καὶ εἰσελθόντος αὐ
τοῦ εἰς ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις
λέγουσα. τίς ἐστιν οὗτος; οἱ δὲ ὄχλοι ἔλε/
γον, οὗτός ἐστιν ΙΗΣΟΥΣ ὁ προφήτης ὁ ἀπὸ
ναζαρὲθ τῆς γαλιλαίας. καὶ εἰσῆλθεν ὁ ΙΗ/
ΣΟΥΣ εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ. καὶ ἐξέβαλεν
πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν
τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολυβιστῶν κατέ
στρεψεν, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περι
στεράς, καὶ λέγει αὐτοῖς. γέγραπται. ὁ οἶκός μου οἶ
κος προσευχῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσα
τε σπήλαιον λῃστῶν. καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ
χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. ἰδόντες
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ
ἐποίησεν, καὶ τοὺς παῖδας κράζοντας ἐν τῷ ἱε
ρῷ, καὶ λέγοντας. ὡσαννὰ τῷ υἱῷ δαβίδ, ἠγανάκ
τησαν καὶ εἶπον αὐτῷ. ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ
δὲ ΙΗΣΟΥΣ λέγει αὐτοῖς. ναί, οὐδέποτε ἀνέγνωτε
ὅτι ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων
κατηρτίσω αἶνον; καὶ καταλιπὼν αὐ/
τοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς βηθα-
νίαν

lum cum ea, soluite & adducite mihi.
Et si quis uobis aliquid dixerit, dicite.
Dominus his opus habet,& confestim
emittet eos. Hoc aũt totum factũ est,
ut adimpleretur quod dictum est per
prophetam,dicẽtem. Dicite filiæ sion.
ecce rex tuus uenit tibi mansuetus, se-
dens super asinam & pullũ filiũ subiu-
galis. Euntes aũt discipuli, fecerunt si/
cut præcepit illis Iesus. Et adduxerunt
asinã & pullum,& imposuerunt super
eos nestimenta sua, & eum desuper se/
dere fecerunt. Plurima aũt turba stra-
uerunt uestimenta sua in uia. Alij autẽ
cedebãt ramos de arboribus & sterne-
bant in uia. Turbæ aũt quæ pcedebãt
& quæ sequebantur clamabant, dicen-
tes. Hos anna filio Dauid,bñdictus q
uenit in nomine dñi, hos anna in ex/
celsis. Et cum intrasset Hierosolymam,
cõmota est uniuersa ciuitas,dicẽs. Quis
est hic? Populi aũt dicebant. Hic est Ie
sus propheta à Nazareth Galilææ. Et
intrauit Iesus in templũ dei,& eijciebat
omnes uendentes & ementes in tẽplo,
& mensas nummulariorum, & cathedras
uendentiũ colũbas euertit. Et dixit eis.
Scriptũ est,domus mea,domus oratio
nis uocabit̃,uos aũt fecistis illã spelun/
cam latronũ. Et accesserũt ad eum cæci
& claudi in tẽplo, & sanauit eos. Cum
aũt uidissent principes sacerdotum, &
scribæ,mirabilia quæ fecerat, & pueros
clamãtes in tẽplo,& dicẽtes. Hos anna
filio Dauid,indignati sunt, & dixerunt
ei. Audis quid isti dicunt? Iesus aũt di/
cit eis. Quid ni? Nunquam legistis,ex ore
infantiũ & lactentiũ perfecisti laudem?
Et relictis illis, exijt e ciuitate in Betha/

μίαν καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ. πρωΐας δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν, ἐπείνασεν. καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτὴν. καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ, εἰ μὴ φύλλα μόνον καὶ λέγει αὐτῇ. μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ, καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες. πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν. ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ ἐὰν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε, ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται. καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες, λήψεσθε. καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν, προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες. ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα. ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο παρ᾽ ἑαυτοῖς λέγοντες. ἐὰν εἴπωμεν ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν. διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον. πάντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὡς προφήτην. καὶ ἀποκριθέντες τῷ ΙΗΣΟΥ εἶπον. οὐκ οἴδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός. οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχε τέκνα δύο, καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν τέκνον ὕπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνί μου. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν οὐ θέλω. ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς, ἀπῆλθεν. καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν. ἐγὼ κύριε, καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρός;

niam, & diuersatus est illic. Mane aũt reuertens in ciuitatẽ, esuriijt. Et cũ uidisset fici arbore unã secus uiam, uenit ad eam, & nihil inuenit in ea, nisi folia tm̃. Et ait illi. Ne post hac ex te fructus nascatur in æternũ, & arefacta est cõtinuo ficus. Et eo uiso discipuli mirati sunt, dicentes. Quomodo cõtinuo aruit? Respondens aũt Iesus, ait eis. Amen dico uobis, si habueritis fidem, & nõ hæsitaueritis, non solum hoc de ficu facietis, uerum etiã si monti huic dixeritis, tollere & proijce te in mare, fiet. Et omnia quæcũq; petieritis in oratione credentes, accipietis. Et cum uenisset in templum, accesserunt ad eum docentẽ principes sacerdotum & seniores populi, dicentes. In qua potestate hæc facis? Et quis tibi dedit hanc potestatẽ. Respondens autẽ Iesus, dixit eis. Interrogabo uos & ego unũ sermonẽ, quẽ si dixeritis mihi, & ego uobis dicã in qua potestate hæc facio. Baptismus Ioannis unde erat? e celo an ex hominibus? At illi cogitabãt apud se, dicẽtes. Si dixerim9 e cœlo, dicet nobis. Quare ergo nõ credidistis illi? Sin aũt dixerim9 ex hoib9, timemus turbã. Oẽs enim habebãt Ioannem ut ꝓphetam. Et respõdentes Iesu, dixerunt. Nescimus. Ait illis & ipse. Nec ego dico uobis in qua potestate hæc faciã. Quid aũt uobis uidetur? Homo habebat duos filios, & accedens ad primũ, dixit. Fili, uade hodie operare in uinea mea. Ille autẽ respondens, ait. Nolo. Postea uero pœnitentia motus, abiit. Accedẽs aũt ad alterũ, dixit similiter. At ille respõdẽs ait. Ego dñe, Et nõ abiit. Vter e duobus fecit uoluntatẽ patris.

πρός; λέγουσιν αὐτῷ, ὁ πρῶτος. λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ἦλθεν γὰρ πρὸς ὑμᾶς Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ, οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ. ὑμεῖς δὲ ἰδόντες, οὐ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ. Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. Ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν, καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν. ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργούς, λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων. ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱόν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς. οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος, δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ λαβόντες αὐτόν, ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; λέγουσιν αὐτῷ, κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς; λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας; παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθήσεται ἀφ᾽ ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται. ἐφ᾽ ὃν δ᾽ ἂν πέσῃ λικμήσει αὐτόν.

tris? Et dicunt ei. Prior. Dicit illis Iesus. Amē dico uobis, quod publicani & meretrices præcedunt uos in regnum dei. Venit enim ad uos Ioannes in uia iusticiæ, & non credidistis ei, publicani autem & meretrices crediderūt ei, uos autem cum uidissetis nō habuistis pœnitentiam postea, ut crederetis ei. Aliam parabolam audite. Homo quidam erat paterfamilias, qui plantauit uineā, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificauit turrim, & locauit eam agricolis, & peregre profectus est. Cum autem tempus fructuū appropinquasset, misit seruos suos ad agricolas, ut acciperent fructus eius. Et agricolæ appræhensis seruis eius, aliū ceciderunt, aliū occiderūnt, aliū uero lapidauerūt. Iterū misit alios seruos plures prioribus, & fecerunt illis similiter. Nouissime aūt misit ad eos filiū suū, dicēs, reuerebūt̃ filiū meū. Agricolæ aūt uidētes filiū, dixerunt intra se. Hic est hæres, uenite occidamus eū, & occupemus hæreditatē eius. Et apphensum eum, eiecerunt ex uinea, & occiderunt. Cū ergo uenerit dn̄s uineæ, quid faciet agricolis illis? Aiūt illi. Mali cū sint male perdet illos, & uineā suā locabit alijs agricolis, qui reddent ei fructū tp̄ibus suis. Dicit illis Iesus. Nunꝗ legistis in scripturis? Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. A dn̄o factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Ideo dico uobis, auferetur a uobis regnum dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Et qui ceciderit super lapidem istum, confringetur, super quē uero ceciderit, cōteret eum.

σει αὐτόν. καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ, ἔγνωσαν, ὅτι
περὶ αὐτῶν λέγει. καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆ
σαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπειδὴ ὡς
προφήτην αὐτὸν εἶχον. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
ΙΗΣΟΥΣ. πάλιν εἶπεν αὐτοῖς ἐν παραβο-
λαῖς, λέγων, ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρα
νῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅς τις ἐποίησεν γά
μους τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους
αὐτοῦ, καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γά
μους. καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. πάλιν ἀπέστειλεν
ἄλλους δούλους λέγων. εἴπατε τοῖς κεκλη/
μένοις. ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦ
ροί μου, καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα
ἕτοιμα. δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. οἱ δὲ ἀμελή
σαντες, ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον
ἀγρόν, ὃς δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ, οἱ δὲ
λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ,
ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. ἀκούσας δὲ ὁ βασι/
λεὺς, ὠργίσθη. καὶ πέμψας τὰ στρατεύ
ματα αὐτοῦ, ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκεί/
νους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. τό
τε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ. ὁ μὲν γάμος ἕ/
τοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι.
πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ
ὅσους ἐὰν εὕρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. καὶ
ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς, συ
νήγαγον, πάντας ὅσους εὗρον πονηρούς
τε καὶ ἀγαθούς καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος
ἀνακειμένων. εἰσελθὼν δὲ ὁ βασι/
λεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ
ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γά/
μου, καὶ λέγει αὐτῷ. ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλ/
θες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐ-
φιμώθη. τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς δι
ακόνοις. δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖ-
ρας ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώ-
τερον, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν
ὀδόντων. πολλοὶ γάρ εἰσιν οἱ κλη-
τοὶ, ὀλίγοι

teret eum. Et cũ audissent principes sa
cerdotum & pharisæi parabolas eius,
cognouerunt, ꝙ de se diceret. Et quæ/
rentes eum tenere, timuerunt turbas,
quoniam sicut prophetam eum habe/
bant. Et respondens Iesus, iterum di-
xit eis in parabolis, & ait.
Simile factum est regnum cœlo/ XXII
rum homini regi, qui fecit nuptias filio
suo, & misit seruos suos, ut uocaret in-
uitatos ad nuptias, & nolebant uenire.
Iterum misit alios seruos, dicens. Dici-
te inuitatis. Ecce prandium meũ para-
ui tauri mei & altilia occisa sunt, & om-
nia parata, uenite ad nuptias. Illi autẽ
neglexerunt & abierunt, alius in uillam
suam, alius uero ad negociationẽ suã.
Reliqui uero tenuerunt seruos eius, &
contumelijs affectos occiderunt. Rex
autem cum audisset iratus est, & missis
exercitibus suis, perdidit homicidas il-
los, & ciuitatem illorum succendit.
Tunc ait seruis suis. Nuptiæ quidem
paratæ sunt, sed qui inuitati erant, nõ
fuerunt digni. Ite ergo ad exitus uia/
rum, & quotcumq; inueneritis, uocate
ad nuptias. Et egressi serui eius in ui-
as, congregauerunt omnes quotquot
inuenerunt, malos pariter ac bonos, &
impletæ sunt nuptiæ discumbentibus.
Ingressus autem rex ut uideret discum
bentes, ubi uidit illic hominem non
uestitum ueste nuptiali, ait illi. Ami/
ce quomodo huc intrasti, non habens
uestem nuptialem? At ille obmutuit.
Tunc dixit rex ministris. Ligatis pedi/
bus & manibus eius, mittite eum in te/
nebras exteriores, ibi erit fletus & stri/
dor dentium. Multi autem sunt uoca/
ti, pauci

τοί. ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. Τότε πορευ-
θέντες οἱ φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ὅ-
πως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ
ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν
μετὰ τῶν ἡρωδιανῶν λέγοντες. Διδάσκα-
λε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ. καὶ τὴν ὁδὸν
τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις. καὶ οὐ
μέλει σοι περὶ οὐδενός. οὐ γὰρ βλέπεις
πρόσωπον ἀνθρώπων. εἰπὲ οὖν ἡμῖν,
τί σοι δοκεῖ. ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον καί-
σαρι. ἢ οὔ; γνοὺς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὴν πονηρί-
αν αὐτῶν, εἶπεν. τί με πειράζετε ὑποκριταί;
ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου.
οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον, καὶ λέ-
γει αὐτοῖς. τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη, καὶ ἡ ἐπιγρα-
φή; λέγουσιν αὐτῷ. καίσαρος. τότε λέ-
γει αὐτοῖς. ἀπόδοτε οὖν τὰ καίσαρος καί-
σαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ, τῷ θεῷ. καὶ ἀκού-
σαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀ-
πῆλθον. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐ-
τῷ σαδδουκαῖοι, οἱ λέγοντες, μὴ εἶναι ἀνάστασιν
καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, διδάσκαλε
μωσῆς εἶπεν. ἐάν τις ἀποθάνῃ, μὴ ἔχων
τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀναστήσει σπέρμα
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑ-
πτὰ ἀδελφοί. καὶ ὁ πρῶτος γαμήσας,
ἐτελεύτησεν. καὶ μὴ ἔχων σπέρμα, ἀφῆ-
κεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος, ἕως
τῶν ἑπτά. ὕστερον δὲ πάντων, ἀπέθανεν
ἡ γυνή. ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, τίνος τῶν ἑπ-
τὰ ἔσται ἡ γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν.
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. πλα-
νᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφάς, μηδὲ τὴν
δύναμιν τοῦ θεοῦ. ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει, οὔ-
τε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται. ἀλλ' ὡς ἄγ-
γελοι τοῦ θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσίν. περὶ δὲ τῆς ἀνα-
στάσεως τῶν νεκρῶν. οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν
ὑμῖν

ti, pauci uero electi. Tunc abeuntes
pharisæi consilium cœperunt, ut illa-
quearent eum in sermone. Et ad illum
mittunt discipulos suos cum Herodia-
nis, dicentes. Magister, scimus quod
uerax sis, & uiam dei in ueritate do-
ceas, & non cures quemquam. Non
enim respicis personā hominum. Dic
ergo nobis quid tibi uidetur. Licet cen
sum dari Cæsari, an non? Cognita au-
tem Iesus malicia eorum, ait. Quid me
tentatis hypocritæ? Ostendite mihi
numisma census. At illi obtulerunt ei
denarium. Et ait illis. Cuius est imago
hæc, & inscriptio? Dicunt ei. Cæsaris.
Tunc ait illis. Reddite ergo quæ sunt
Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt dei, deo.
Et his auditis, mirati sunt, & omisso eo
abierunt. In illo die accesserunt ad eum
sadducæi, qui dicunt non esse resurre-
ctionem, & interrogauerunt eum, dicē-
tes. Magister, Moses dixit, si quis mor
tuus fuerit, non habens filium, ut ducat
frater eius uxorem illius, & suscitet se-
men fratri suo. Erant autem apud nos
septem fratres, & primus uxore ducta
defunctus est, & non habens semen, re
liquit uxorem suam fratri suo. Simili-
ter secundus & tertius, usq; ad septi-
mum. Nouissime autem omnium de-
functa est & mulier. In resurrectione
ergo cuius e septem erit uxor? Omnes
enim habuerunt eam. Respondens au
tem Iesus, ait illis. Erratis, nescientes
scripturas neq; uirtutem dei. In resurre
ctione enim, neq; matrimonium con-
trahunt, neq; elocantur, sed sunt sicut
angeli dei in cœlo. De resurrectione ue
ro mortuorum nō legistis quod uobis

ὑμῖν ἀπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος. ἐγώ εἰμι ὁ
θεὸς ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς ἰα-
κώβ. οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς, θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων.
καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο
ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, οἱ δὲ φαρισαῖοι ἀ-
κούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς σαδδουκαί-
ους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐπηρώ-
τησεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικός τις πειράζων
αὐτὸν καὶ λέγων. διδάσκαλε ποία ἐντολὴ
μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν
αὐτῷ. ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅ-
λῃ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ
διανοίᾳ σου. αὕτη ἐστὶν πρώτη καὶ μεγάλη ἐν-
τολή. δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ, ἀγαπήσεις τὸν
πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. ἐν ταύταις ταῖς
δυσὶν ἐντολαῖς, ὅλος ὁ νόμος, καὶ οἱ προφῆ-
ται κρέμανται. συνηγμένων δὲ τῶν φαρισαί-
ων, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγων.
τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ; τίνος υἱός
ἐστιν; λέγουσιν αὐτῷ, τοῦ Δαβίδ. λέγει αὐτοῖς.
πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν πνεύματι κύριον αὐτὸν
καλεῖ λέγων; εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου,
κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχ-
θρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.
εἰ οὖν Δαβὶδ κύριον αὐτὸν καλεῖ, πῶς υἱὸς αὐ-
τοῦ ἐστι; καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆ-
ναι λόγον. οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ᾽ ἐκείνης
τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκ ἔτι.
Τότε ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ λέγων. ἐπὶ τῆς μωσέως
καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φα-
ρισαῖοι. πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν
τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε. κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν
μὴ ποιεῖτε. λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. δεσ-
μεύουσιν γὰρ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα
καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀν-
θρώπων. τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν
κινῆσαι αὐτά. πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποι-
οῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις.

πλατύνουσιν

dictum eſt a deo, qui ait. Ego ſum de-
us Abraham, & deus Iſaac, & deus Ia
cob. Deus non eſt deus mortuorum,
ſed uiuentium. Et cum audiſſent turbæ
ſtupuerunt de doctrina eius. Phariſæi
aũt cum audiſſent, ꝙ ſilentium impo-
ſuiſſet ſadducæis, conuenerunt in unũ,
& interrogauit eũ unus ex eis legis do-
ctor quiſpiã tentans eũ & dicẽs. Magi
ſter quod eſt mãdatũ magnũ in lege?
Ait illi Ieſus. Diliges dominum deum
tuum ex toto corde tuo, & in tota ani-
ma tua, & in tota mẽte tua. Hoc eſt pri
mum & magnum mandatum. Secun-
dum aũt ſimile eſt huic. Diliges proxi-
mum tuum ſicut te ipſum. In his duo-
bus mandatis, uniuerſa lex & prophe
tæ pendẽt. Congregatis autem phari-
ſæis, interrogauit eos Ieſus dicẽs. Quid
uobis uidetur de Chriſto, cuius filius eſt?
Dicunt ei. Dauid. Ait illis. Quomodo
ergo Dauid in ſpũ uocat eum dñm, di
cẽs? Dixit dñs dño meo, ſede a dextris
meis, donec ponã inimicos tuos ſcabel-
lum pedum tuoꝝ. Si ergo dauid uocat
eum dñm, quomodo filius eius eſt? Et
nemo poterat ei reſpõdere uerbũ, neq
auſus fuit qſq ex eo die eũ amplius in-
terrogare. Tunc Ieſus locutus eſt ad XXII
turbas, & ad diſcipulos ſuos, dicens. Su
per cathedrã Moiſi ſederunt ſcribæ &
phariſæi. Omnia ergo quæcũq iuſſe-
rint uos ſeruare, ſeruate, & facite, ſecun
dum opera uero eoꝝ nolite facere. Di-
cunt enim, & nõ faciunt. Colligant eñ
onera grauia & difficilia portatu, & im
ponunt in humeros hoim, cæterũ digi
to ſuo nolunt ea mouere. Omnia uero
opera ſua faciũt, ut uideantur ab hoibus.

Dilatam

πλατύνουσι δὲ τὰ φυλακτήρια ἑαυτῶν, καὶ με
γαλύνουσι τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν.
φιλοῦσί τε τὰς πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δεί
πνοις, καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συ
ναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγο/
ραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαβ/
βεί, ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββεί. εἷς γάρ ἐστιν ὑ-
μῶν ὁ καθηγητὴς, ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. πάντες δὲ ὑμεῖς
ἀδελφοί ἐστε. καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῖν ἐ-
πὶ τῆς γῆς. εἷς γάρ ἐστιν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς. μὴ δὲ κληθῆτε καθηγηταί, εἷς γὰρ ὑμῶν ἐ/
στὶν ὁ καθηγητὴς, ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. ὁ δὲ μείζων ὑμῶν
ἔσται ὑμῶν διάκονος, ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν τα
πεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν, ὑψωθήσε
ται. οὐαὶ δὲ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑπο
κριταὶ, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν
ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε
οὐ δὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. οὐ/
αὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκρι/
ταὶ, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ
προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι, διὰ τοῦτο λή/
ψεσθε περισσότερον κρίμα. οὐαὶ ὑμῖν γραμμα
τεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι περιάγετε
τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, ποιῆσαι ἕνα
προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖ/
τε αὐτὸν υἱὸν γεέννης, διπλότερον ὑ-
μῶν. οὐαὶ ὑμῖν ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέ-
γοντες, ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν
ὃς δὲ ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ ὀφεί
λει. μωροὶ καὶ τυφλοί. τίς γὰρ μείζων ἐστὶν,
ὁ χρυσὸς, ἢ ὁ ναὸς, ὁ ἁγιάζων τὸν χρυσόν, καὶ
ὃς ἐὰν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν
ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐ/
τοῦ, ὀφείλει. μωροὶ καὶ τυφλοί. τί γὰρ μεῖ
ζον, τὸ δῶρον, ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον
τὸ δῶρον; ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ
ὀμνύει ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω
αὐτοῦ. καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ, ὀμνύει
ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν.

καὶ ὁ

Dilatãt aũt phylacteria sua, & magnifi
cant fimbrias palliorum suorum. Amantq;
primos accubitus ĩ cœnis, & primas ca/
thedras ĩ synagogis, & salutatiões in fo
ro, & uocari ab hoĩb9 rabbi, uos autẽ no
lite uocari rabbi. Vn9 ẽ eñ magister ue
ster, nẽpe Christus. oẽs aũt uos fratres
estis. Et patrẽ nolite uocare uobis sup
terrã. Vn9 est eñ pater uester qui in cœ
lis est. Nec uocemini magistri, un9 eñ
uester est magister, nẽpe Christus. Qui
maior est uestrũ, erit minister uester.
Qui aũt se exaltauerit, humiliabit̃, & q
se humiliauerit, exaltabitur. Væ autẽ
uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, qa
clauditis regnũ cœlorum ante hoĩes. Vos
enim non intratis, nec aduenientes sini
tis intrare. Væ uobis scribæ & pharisæi
hypocritæ, quia comeditis domos ui-
duarum, dum sub p̃textu orationes lõ/
gas oratis, propter hoc amplius accipi/
etis iudicium. Væ uobis scribæ & pha/
risæi hypocritæ, quia circuitis mare &
aridam ut faciatis unum proselytum.
& cum fuerit factus, facitis eum filium
gehennæ duplo magis q̃ uos. Væ uo/
bis duces cæci, quia dicitis, quicumq; iu
rauerit per templum, nihil est, qui autẽ
iurauerit in auro templi debitor est.
Stulti & cæci quid enim maius est au/
rum an templum quod sanctificat, au
rum? Et quicumq; iurauerit in altari,
nihil est, quicumq; autem iurauerit in
dono quod est super illud, debet. Cæ/
ci qd eñ maius est, donũ an altare qd'
sanctificat donũ? Qui ergo iurauerit
in altari, iurat in eo, & in oĩbus quæ su
per illud sunt. Et qui iurauerit in tẽplo,
iurat in illo, & in eo qui habitat in ipso.

 Et qui

καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ, ὀμνύει ἐν τῷ
θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω
αὐτοῦ. οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖ
οι ὑποκριταὶ, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύο-
σμον, καὶ τὸ ἄνηθον, καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφή-
κατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ
τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν. ταῦτα ἔδει ποιῆ
σαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι. ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ
διυλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον
καταπίνοντες. οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ
φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι καθαρίζετε τὸ
ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψί-
δος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ
ἀκρασίας. φαρισαῖε τυφλὲ, καθάρισον
πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, καὶ τῆς
παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐ-
τῶν καθαρόν. οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ
φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι ὁμοιάζετε
τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν
μὲν, φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ, γέμου-
σιν ὀστέων νεκρῶν, καὶ πάσης ἀκαθαρ-
σίας. οὕτως, καὶ ὑμεῖς, ἔξωθεν μὲν φαί-
νεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ,
μεστοί ἐστε ὑποκρίσεως, καὶ ἀνομίας.
οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑ-
ποκριταὶ, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους
τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα
τῶν δικαίων, καὶ λέγετε. εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡ-
μέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα κοι
νωνοὶ αὐτῶν, ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. ὥστε
μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων
τοὺς προφήτας, καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον
τῶν πατέρων ὑμῶν. ὄφεις γεννήματα ἐχιδνῶν
πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; διὰ
τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφή
τας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς, καὶ ἐξ αὐ-
τῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστι
γώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀ-
πὸ πόλεως εἰς πόλιν, ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς.
πᾶν

Et qui iurauerit ī cœlo, iurat in throno
dei, & in eo, qui ſedet ſuper eum. Væ
uobis ſcribæ & phariſæi hypocritæ, qa
decimatis mentham & anethum & cy-
minum, & reliquiſtis quæ grauiora ſũt
legis, iudicium & miſericordiam & fi-
dem. Hæc oportuit facere, & illa non
omittere. Duces cæci, excolantes culi-
cem, camelum autem glutientes. Væ
uobis ſcribæ & phariſæi hypocritæ, qa
mũdatis quod deforis eſt calicis & pa-
ropſidis, intus autem plena ſunt rapi-
na & immundicia. Phariſæe cæce mun
da prius quod intus eſt calicis & paro-
pſidis, ut fiat & id quod deforis eſt mũ
dum. Væ uobis ſcribæ & phariſæi hy-
pocritæ, quia ſimiles eſtis ſepulchris de
albatis, q̃ foris quidẽ parẽt hominibus
ſpecioſa, intus uero plena ſunt oſſibus
mortuorum & omni ſpurcitia. Sic &
uos a foris quidem paretis hominibus
iuſti, intus autem pleni eſtis hypocriſi
& iniquitate. Væ uobis ſcribæ & pha-
riſæi hypocritæ, quia ædificatis ſepul-
chra prophetarum, & ornatis monu-
menta iuſtorum, & dicitis. Si fuiſſe-
mus in diebus patrum noſtrorum, nõ
fuiſſemus ſocij eorum in ſanguine pro-
phetarum. Itaq; teſtimonio eſtis uo-
biſmetipſis, quod filij ſitis eorum qui
prophetas occiderunt, uos quoq; im-
plete menſuram patrum ueſtrorum.
Serpentes, progenies uiperarum quo-
modo effugietis iudicium gehennæ?
Ideo, ecce ego mitto ad uos prophe-
tas, & ſapientes & ſcribas, & ex illis occi
detis & crucifigetis, & ex eis flagellabi-
tis in ſynagogis ueſtris, & pſeq̃mini de
ciuitate ī ciuitatẽ, ut ueniat ſup uos om
nis

πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς
γῆς, ἀπὸ τοῦ αἵματος ἄβελ τοῦ δικαίου
ἕως τοῦ αἵματος ζαχαρίου υἱοῦ βαραχίου
ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ
θυσιαστηρίου. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει
ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.
ἱερουσαλὴμ ἱερουσαλὴμ ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς
προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλ-
μένους πρὸς αὐτὴν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυ
ναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνά
γει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας
καὶ οὐκ ἠθελήσατε; ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος
ὑμῶν ἔρημος. λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδη
τε ἀπάρτι ἕως ἂν εἴπητε εὐλογημένος ὁ
ἐρχόμενος, ἐν ὀνόματι κυρίου. καὶ ἐξελ-
θὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ. καὶ
προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ
τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
αὐτοῖς. οὐ βλέπετε πάντα ταῦτα; ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ
λίθον, ὃς οὐ μὴ καταλυθήσεται.

Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους
τῶν ἐλαιῶν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μα-
θηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες. εἰπὲ ἡμῖν
πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς
παρουσίας, καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος;
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν αὐτοῖς.
βλέπετε, μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. πολ-
λοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί
μου λέγοντες, ἐγώ εἰμι ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, καὶ
πολλοὺς πλανήσουσιν. μελλήσετε δὲ ἀκού
ειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, ὁρᾶ-
τε μὴ θροεῖσθε. δεῖ γὰρ τὰ πάντα γενέσθαι
ἀλλ' οὔπω ἐστὶν τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔ-
θνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν,
καὶ ἔσονται λιμοὶ, καὶ λοιμοὶ, καὶ σεισμοὶ κατὰ
τόπους. πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων.
τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλῖψιν, καὶ ἀ-
ποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι
ὑπὸ πάντων

nis ſanguis iuſtus, qui effuſus eſt ſuper
terram, a ſanguine Abel iuſti, uſq; ad
ſanguinem Zachariæ filij Barachiæ,
quem occidiſtis inter templum & alta-
re. Amen dico uobis, uenient hæc om-
nia ſuper generationem iſtam. Hieru-
ſalem hieruſalem, quæ occidis prophe-
tas, & lapidas eos, qui ad te miſſi ſunt,
quotiens uolui congregare filios tuos,
quemadmodum gallina cõgregat pul-
los ſuos ſub alas, & noluiſti? Ecce relin
quitur uobis domus ueſtra deſerta. Di
co enim uobis, non me uidebitis poſt
hac, donec dicatis. Benedictus qui ue
nit in nomine domini.

Et egreſſus Ieſus diſcedebat a tem- XXIIII
plo. Et acceſſerunt diſcipuli eius, ut
oſtenderent ei ædificationes templi. Ip
ſe autem reſpondens, dixit illis. Nõne
uidetis hæc oĩa? Amen dico uobis, non
relinquetur hic lapis ſuper lapidẽ, qui
non deſtruatur. Sedente autem eo ſu-
per montẽ olіueti, acceſſerunt ad eum
diſcipuli ſecreto, dicentes. Dic nobis,
quando hæc erunt, & quod ſignũ ad-
uentus tui, & conſummationis ſæculi?
Et reſpondens Ieſus, dixit eis. Videte,
ne quis uos ſeducat. Multi enim ueni-
ent in nomine meo, dicentes. Ego ſum
Chriſtus, & multos ſeducent. Auditu-
ri autẽ eſtis bella & rumores bellorũ,
uidete ne turbemini. Oportet enim
hæc fieri, ſed nondum eſt finis. Con-
ſurget enim gens contra gentem, & re-
gnum contra regnum, & erunt peſtilen
tiæ, & fames, & terremotus per loca.
Hæc autem omnia initia ſunt dolo-
rum. Tunc tradent uos in tribulatio
nem, & occident uos, & eritis odio
omnibus

ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου
καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοί, καὶ
ἀλλήλους παραδώσουσιν, καὶ μισήσουσιν
ἀλλήλους. καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερ-
θήσονται, καὶ πλανήσουσι πολλούς, καὶ
διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν, ψυγήσε-
ται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
τέλος, οὗτος σωθήσεται. καὶ κηρυχθήσεται τοῦ-
το τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκου-
μένῃ, εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ
τότε ἥξει τὸ τέλος. ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέ-
λυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥηθὲν διὰ δανιὴλ τοῦ
προφήτου ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων
νοείτω. τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν
ἐπὶ τὰ ὄρη, ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβαινέτω
ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ
ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. οὐαὶ
δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, καὶ ταῖς θηλαζού-
σαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. προσεύχε-
σθε δὲ, ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶ-
νος, μηδὲ ἐν σαββάτῳ. ἔσται γὰρ τότε θλί-
ψις μεγάλη, οἵα οὐ γέγονεν ἀπ᾽ ἀρχῆς κόσ-
μου ἕως τοῦ νῦν, οὐδ᾽ οὐ μὴ γένηται. καὶ εἰ
μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν
ἐσώθη πᾶσα σάρξ, διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς,
κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. τότε ἐάν
τις ὑμῖν εἴπῃ, ἰδοὺ ὧδε ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, ἢ ὧδε,
μὴ πιστεύσητε. ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχρι-
στοι, καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν ση-
μεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανᾶσθαι
εἰ δυνατὸν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς, ἰδοὺ προεί-
ρηκα ὑμῖν. ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν, ἰδοὺ ἐν τῇ
ἐρήμῳ ἐστὶν, μὴ ἐξέλθητε, ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμεί-
οις, μὴ πιστεύσητε. ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξ-
έρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἕως
δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ
ἀνθρώπου. ὅπου γὰρ ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συ-
ναχθήσονται οἱ ἀετοί. εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλί-
ψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται

καὶ ἡ σελήνη

omnibus gentibus, ꝓpter nomen meū.
Et tunc scādalizabuntur multi, & alius
alium inuicē tradent, & odio habebūt
inuicē. Et multi pseudo ꝓphetæ surgēt
& seducent multos, & quoniā abunda-
bit iniquitas, refrigescet charitas multo-
rum. Qui aūt perseuerauerit usq; in fi-
nem, hic saluus erit. Et p̄dicabitur hoc
euangelium regni in uniuerso orbe in
testimonium omnibus gētibus, & tunc
ueniet consummatio. Cum ergo uide-
ritis abominationem desolatiōis, quæ
dicta est a Daniele propheta stantem
in loco sancto, qui legit, intelligat. Tūc
qui in iudæa sunt, fugiant ad montes,
& qui in tecto, non descendat tollere
aliquid de domo sua, & qui in agro, nō
reuertatur tollere tunicam suā. Væ aūt
pregnantibus & nutriētibus in illis die-
bus. Orate autem, ut non fiat fuga ue-
stra hyeme uel sabbato. Erit enī tunc tri-
bulatio magna, qualis nō fuit ab initio
mundi usq; modo, neq; fiet. Et nisi bre-
uiati fuissent dies illi, nō fieret salua om-
nis caro, sed ꝓpter electos breuiabun-
tur dies illi. Tunc si quis uobis dixerit,
ecce hic Christus aut illic, nolite crede-
re. Surgēt enim pseudochristi & pseu-
do prophetæ, & dabunt signa magna
& prodigia, ita ut in errorē inducantur
si fieri potest, etiā electi. Ecce p̄dixi uo-
bis. Si ergo dixerint uobis, ecce in deser-
to est, nolite exire, ecce in penetralibus
nolite credere. Sicut enim fulgur exit
ab oriente, & apparet usq; in occiden-
tem, ita erit aduentus filij hominis.
Vbicumq; enim fuerit cadauer, illic cō-
gregabūtur & aquilæ, Statim aūt post
tribulationē dierū illoꝝ sol obscurabit᷑

& luna

καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέ-
ρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν
οὐρανῶν σαλευθήσονται, καὶ τότε φανήσε-
ται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ, καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς
γῆς, καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐ-
πὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως
καὶ δόξης πολλῆς. καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους
αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος φωνῆς μεγάλης, καὶ
ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν
τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄ-
κρων αὐτῶν. ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν πα-
ραβολήν. ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται
ἁπαλὸς, καὶ τὰ φύλλα ἐκφυῇ, γινώσκετε ὅ-
τι ἐγγὺς τὸ θέρος. οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδη-
τε πάντα ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν
ἐπὶ θύραις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ
γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. ὁ
οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι
μου οὐ μὴ παρέλθωσιν. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐ-
κείνης καὶ τῆς ὥρας, οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι
τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ πατήρ μου μόνος. ὥσπερ
δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἡ πα-
ρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ὥσπερ γὰρ
ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατα-
κλυσμοῦ τρώγοντες, καὶ πίνοντες, γα-
μοῦντες, καὶ ἐκγαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡ-
μέρας εἰσῆλθεν νῶε εἰς τὴν κιβωτόν.
καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσ-
μὸς, καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται καὶ
ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. τότε δύο
ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς παραλαμβά-
νεται, καὶ εἷς ἀφίεται. δύο ἀλήθουσαι ἐν
τῷ μύλωνι, μία παραλαμβάνεται, καὶ μία
ἀφίεται. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ὥ-
ρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται. ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι
εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπ-
της ἔρχεται ἐγρηγόρησεν ἄν, καὶ οὐκ ἂν εἴασεν δι-
ορυχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς
γίνεσθε

& luna non dabit lumen suum, & stel/
læ cadent de cœlo, & uirtutes cœloꝝ cõ
mouebuntur, & tunc apparebit signũ
filij hominis in cœlo, & tunc plangent
omnes tribus terræ, & uidebunt filium
hominis ueniẽtem in nubibus cœli cũ
uirtute & gloria multa. Et mittet ange
los suos cum tubæ uoce magna, & con
gregabunt electos eius a quattuor uẽ/
tis a summis cœlorum, usq; ad termi-
nos eorum. Ab arbore autem fici disci
te parabolam, cum iam ramus eius te-
ner fuerit, & folia fuerint enata, scitis
quod prope sit æstas. Ita & uos cũ ui/
deritis hæc omnia, scitote quod prope
sit in foribus. Amen dico uobis, non
præteribit ætas hæc, donec omnia ista
fiant. Cœlum & terra transibunt, uer-
ba autem mea non præteribunt. Cæ/
terum de die illo & hora nemo scit, ne
angeli, quidem cœlorum, nisi pater
meus solus. Sed sicut erant dies Noe,
ita erit & aduentus filij hominis. Si-
cut enim erant in diebus ante diluuiũ
edentes & bibentes, contrahentes ma
trimonium, & nuptum dantes usq; ad
eum diem, quo intrauit Noe in arcam
& non cognouerunt, donec uenisset
diluuium, & sustulisset omneis, ita
erit & aduentus filij hominis. Tunc
duo erunt in agro, unus assumitur,
& unus relinquitur. Duæ molentes
in mola, una assumitur, & una re-
linquitur. Vigilate ergo, quia nesci-
tis qua hora dominus uester uenturus
sit. Illud autem scitote, quoniam si
scisset paterfamilias qua hora fur uen/
turus fuisset, uigilasset utiq;, & non si/
uisset perfodi domũ suam. Ideo & uos
estote

γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ υἱ-
ὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πι-
στὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ
κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ δι/
δόναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; μακά-
ριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐ/
τοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως. ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ, κατα/
στήσει αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος
ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, χρονίζει ὁ κύριός
μου ἐλθεῖν, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδού-
λους, ἐσθίειν δὲ καὶ πίνειν μετὰ τῶν μεθυόν-
των, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἐν ἡμέρᾳ
ᾗ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ δι/
χοτομήσει αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ, μετὰ τῶν
ὑποκριτῶν θήσει, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυ/
γμὸς τῶν ὀδόντων. τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βα
σιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵ τινες
λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἐξῆλθον εἰς
ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου, πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν
μωραὶ, καὶ αἱ πέντε φρόνιμοι. αἵ τινες μωραὶ
λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν, οὐκ ἔλαβον
μεθ᾽ ἑαυτῶν ἔλαιον, αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔ/
λαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν, μετὰ τῶν λαμπά
δων. χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου, ἐνύσταξαν πᾶσαι
καὶ ἐκάθευδον. μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγο/
νεν, ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέρχεσθε εἰς
ἀπάντησιν αὐτοῦ. τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ
παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπά
δας αὐτῶν. αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον.
δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπά/
δες ἡμῶν σβέννυνται. ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνι
μοι λέγουσαι. μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ
ὑμῖν. πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦν
τας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ἀπερχομένων
δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἕ/
τοιμοι, εἰσῆλθον μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους,
καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοι
παὶ παρθένοι λέγουσαι. κύριε κύριε ἄνοιξον
ἡμῖν, ὁ δὲ

eſtote parati, quia qua hora non puta/
tis, ea filius hominis uĕturus eſt. Quiſ-
nam eſt fidelis ſeruus & prudens, quē
præfecit dominus famulitio ſuo, ut
det illis cibum in tempore? Beatus
ſeruus ille, quem cū uenerit dominus
eius inuenerit ſic facientem. Amen di-
co uobis, quoniam ſuper omnia bona
ſua conſtituet eum. Q; ſi dixerit, ſer-
uus ille malus in corde ſuo, cunctatur
dominus meus uenire, & ceperit per/
cutere cōſeruos, imo māducare & bibe/
re cū ebrijs, ueniet dn̄s ſerui illius in die
quo nō expectat, & hora qua ignorat,
& diſſecabit eū, partēq; ei⁹ ponet cū hy
pocritis, illic erit plorat⁹ & ſtridor dētiū
Tunc ſimile fiet regnū cœloꝝ decē XXV
uirginibus, q̄ ſumptis lāpadibus ſuis,
exierunt in occurſum ſponſo. Quinq;
autem ex eis erant fatuæ, & quinq; pru
dentes, quæ erāt fatuæ acceptis lampa/
dibus nō ſumpſerunt oleū ſecum. Pru-
dentes uero acceperunt oleum in uaſis
ſuis cum lampadibus. Moram autem
faciente ſponſo, dormitauerūt omnes,
& dormierūt. Media autem nocte cla/
mor factus eſt, ecce ſponſus uenit, exi/
ite obuiam ei. Tūc ſurrexerunt omnes
uirgines illæ, & apparauerunt lāpades
ſuas. Fatuæ autē ſapientibus dixerunt.
Date nobis de oleo ueſtro, quia lāpa-
des noſtræ extinguunt'. Reſpōderunt
aūt prudētes, dicētes. Ne q̄n nō ſuffici/
at nobis & uobis, ſed ite potius ad eos
quĕdūt, & emite uobis. Porro dū irent
emptum, uenit ſponſus, & quæ paratæ
erant intrauerunt cum eo ad nuptias,
& clauſa eſt ianua. Poſtea uero ueniūt
& reliq̄ uirgines, dicētes. Dn̄e dn̄e aperi
nobis

ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν. οὐκ οἶδα ὑμᾶς, γρηγορεῖτε οὖν, οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπός τις ἀποδημῶν, ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ, δύο, ᾧ δὲ, ἓν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν, ἄλλα πέντε τάλαντα. ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο, ἐκέρδησεν καὶ αὐτὸς, ἄλλα δύο. ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν, ἀπελθὼν ὤρυξεν ἐν τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυψεν τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει μετ᾽ αὐτῶν λόγον. καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων. κύριε πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐν αὐτοῖς. ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ. εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς. ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν, εἶπεν, κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα, ἐκέρδησα ἐπ᾽ αὐτοῖς. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ. εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον λαβὼν, εἶπεν. κύριε, ἔγνων σε, ὅτι αὐστηρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας, καὶ φοβηθεὶς, ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ, ἴδε ἔχεις τὸ σόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ᾔδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα, ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην

nobis. At ille respondens ait, Amen dico uobis, nescio uos, uigilate itaq;, quia nescitis diem neq; horam, in qua filius hominis ueniet, Sicut enim homo quidam peregre proficiscens, uocauit seruos suos, & tradidit illis bona sua. Et huic quidem dedit quinq; talenta, alij aūt duo, alij uero unū, unicuiq; secūdū propriā facultatē, & profectus est statim. Abijt autem qui quinq; talenta acceperat, & operatus est in eis, & cōfecit alia quinq;. Similiter & qui duo acceperat, lucratus est & ipse alia duo. Qui autem unū acceperat, abiens fodit in terram, & abscondit pecuniā dñi sui. Post multū uero tpis uenit dñs seruoꝝ illoꝝ & ponit rationē cū eis. Et accedens qui quinq; talenta acceperat, obtulit alia quinq; talenta dicēs. Dñe, quinq; talenta tradidisti mihi, ecce alia quinq; lucratus sum in eis. Ait illi dñs eius. Euge serue bone & fidelis, sup pauca fuisti fidelis, sup multa te constituā, intra in gaudiū dñi tui. Accedens aūt & q duo talēta acceperat, ait. Dñe, duo talēta tradidisti mihi, ecce alia duo lucratus sū in eis. Ait illi dñs eius. Euge serue bone & fidelis, sup pauca fuisti fidelis, sup multa te cōstituā, intra in gaudiū dñi tui. Accedens aūt & q unū talētū acceperat, ait. Dñe, nouerā te quod homo durus sis, metēs ubi nō seminasti, & cōgregās inde ubi nō sparsisti, & territus abij & abscondi talentū tuū in terra. Ecce habes qd tuū est. Respōdēs aūt dñs eius, dixit ei. Serue male & piger, sciebas qd metā ubi nō seminaui. & congregē illinc ubi non sparsi. Oportuit ergo te cōmittere pecuniā meā mēsariis, & ueniēs ego re-

κομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. ἄρατε οὖν
ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέ-
κα τάλαντα. τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ
περισσευθήσεται, τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθή-
σεται ἀπ' αὐτοῦ. καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλλετε
εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ
ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ
θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσεται ἔμπρο-
σθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς
ἀπ' ἀλλήλων. ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ
πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, καὶ στήσει τὰ μὲν
πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐω-
νύμων. τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν
αὐτοῦ. δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κλη-
ρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασι-
λείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπείνασα γὰρ καὶ
ἐδώκατέ μοι φαγεῖν. ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ
με. ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με. γυμνὸς, καὶ
περιεβάλετέ με, ἠσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ
με. ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρός με. τότε
ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι, λέγοντες. κύ-
ριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν,
ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δέ σε εἴδο-
μεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν καὶ περι-
εβάλομεν; πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενῆ ἢ ἐν
φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρός σε; καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν. ἐφ'
ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου
τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. τότε ἐρεῖ καὶ
τοῖς ἐξ εὐωνύμων. πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κα-
τηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασ-
μένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.
ἐπείνασα γὰρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδί-
ψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με. ξένος ἤμην, καὶ οὐ
συνηγάγετέ με. γυμνὸς, καὶ οὐ περιεβάλετέ
με. ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψα-
σθέ με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοὶ λέγον-

τες κυ-

cepiſſē utiq; qd' meū eſt cū uſura. Tolli
te itaq; ab eo talētū, & date ei q habet
decē talēta. Omni eñ habenti dabit',
& abundabit. Qui uero nō habet, etiā
id qd' habet auferet' ab eo. Et inutilem
ſeruū eijcite in tenebras exteriores, illic
erit fletus & ſtridor dentium. Cum
autem uenerit filius hoīs in gloria ſua
& omnes ſancti angeli cū eo, tunc ſede
bit ſuper ſedem gloriæ ſuæ, & cōgrega
buntur ante eum omnes gentes, & ſe-
parabit eos ab inuicē, ſicut paſtor ſegre
gat oues ab hædis, & ſtatuet oues qui-
dē a dextris ſuis, hædos aūt a ſiniſtris.
Tūc dicet rex his q a dextris eius erūt.
Venite benedicti patris mei, poſſidete
paratū uobis regnū a cōſtitutione mū
di. Eſuriui eñ, & dediſtis mihi mandu-
care. Sitiui, & dediſtis mihi bibere. Ho
ſpes erā, & collegiſtis me. Nudꝰ, & ope
ruiſtis me. Infirmus, & uiſitaſtis me. In
carcere erā, & ueniſtis ad me. Tūc rñde
būt ei iuſti dicētes. Dñe, qñ te uidimus
eſurientē, & pauimꝰ, aut ſitiētē, & dedi-
mus tibi potū? Qñ aūt te uidimus ho-
ſpitē, & collegimus te, aut nudū, & coo-
peruimus te, aut qñ te uidimꝰ infirmū,
aut in carcere, & uenimus ad te? Et re-
ſpondēs rex, dicet illis. Amen dico uo-
bis, quatinus feciſtis uni de his fratribꝰ
meis minimis, mihi feciſtis. Tunc dicet
& his qui a ſiniſtris erunt. Diſcedite a
me maledicti in ignē æternū, q paratꝰ
eſt diabolo & angelis eius. Eſuriui eñ
& nō dediſtis mihi māducare. Sitiui, &
non dediſtis mihi potū. Hoſpes erā, &
nō collegiſtis me. Nudꝰ, & nō opuiſtis
me. Infirmꝰ & in carcere erā, & nō uiſita
ſtis me. Tūc reſpōdebūt ei & ipſi dicē-
tes.

τες. κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα ἢ δι-
ψῶντα, ἢ ξένομ, ἢ γυμνὸμ, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυ-
λακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; τότε ἀποκρι-
θήσεται αὐτοῖς λέγωμ. ἀμὴν λέγω ὑμῖμ, ἐφ'
ὅσομ οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτωμ τῶν ἐλαχί-
στωμ, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ ἀπελεύσονται
οὗτοι, εἰς κόλασιμ αἰώνιομ, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς
ζωὴν αἰώνιομ. Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπεμ
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡ-
μέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι. τότε συν-
ήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ
οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρ-
χιερέως, τοῦ λεγομένου καϊάφα. καὶ συνεβου-
λεύσαντο, ἵνα τὸν ΙΗΣΟΥΝ κρατήσωσιμ δό-
λῳ, καὶ ἀποκτείνωσιμ. Ἔλεγομ δέ. μὴ ἐν τῇ ἑορ-
τῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ. τοῦ
δὲ ΙΗΣΟΥ γενομένου ἐν βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ σί-
μωνος τοῦ λεπροῦ, προσῆλθεμ αὐτῷ γυνὴ ἀ-
λάβαστρομ μύρου ἔχουσα βαρυτίμου, καὶ κα-
τέχεεμ ἐπὶ τὴν κεφαλὴμ αὐτοῦ ἀνακειμένου.
ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠγανάκτησαμ λέ-
γοντες. εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; ἠδύνατο γὰρ
τοῦτο τὸ μύρομ πραθῆναι πολλοῦ, καὶ δοθῆναι
πτωχοῖς. γνοὺς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεμ αὐτοῖς.
τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργομ γὰρ καλὸν
εἰργάσατο εἰς ἐμέ. πάντοτε γὰρ, τοὺς πτωχοὺς
ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.
βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρομ τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώμα-
τός μου, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι ἐποίησεμ.
Ἀμὴν λέγω ὑμῖμ, ὅπου ἐὰμ κηρυχθῇ τὸ εὐαγ-
γέλιομ τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσε-
ται, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνομ αὐ-
τῆς. τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα ὁ λεγό-
μενος ἰούδας ὁ ἰσκαριώτης πρὸς τοὺς ἀρχι-
ερεῖς, εἶπεμ. τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑ-
μῖμ παραδώσω αὐτόμ; οἱ δὲ ἔστησαμ αὐτῷ τριά-
κοντα ἀργύρια, καὶ ἀπὸ τότε, ἐζήτει εὐκαιρίαν
ἵνα αὐτὸμ

tes. Dñe, quando te uidimus esurientē,
aut sitiētē, aut hospitē, aut nudũ, aut in-
firmum, aut in carcere, & nõ ministraui
mus tibi? Tunc respondebit illis, dicēs.
Amen dico uobis, quatinus nõ fecistis
uni de minoribus his, nec mihi fecistis.
Et ibunt hi in suppliciũ æternum, iusti
auté in uitã æternã. Et factũ est cũ cõ XXVI
summasset Iesus sermones hos oẽs, di-
xit discipulis suis. Scitis qđ post biduũ
pascha fit, & filius hoĩs traditur ut cru-
cifigatur. Tũc cõgregati sunt principes
sacerdotũ & scribæ & seniores populi ĩ
atriũ principis sacerdotũ, qui dicebatur
Caipha, & consiliũ fecerunt, ut Iesum
dolo tenerent, & occiderent. Dicebant
aũt. Nõ in die festo, ne tumultus fiat
in populo. Cum aũt Iesus esset in Be-
thania in domo Simonis leprosi, acces-
sit ad eum mulier habens alabastrum
unguēti preciosi, & effudit super caput
ipsius recumbentis. Videntes aũt disci
puli, indignati sunt, dicētes. Ad quid p-
ditio hæc? Potuit eñ istud unguētum
uenundari magno, & dari pauperibus.
Eo aũt cognito Iesus ait illis. Quid mo
lesti estis mulieri? Opus eñ bonũ ope
rata est erga me. Nã semp pauperes ha
betis uobiscum, me aũt nõ semper ha-
betis. Mittens eñ hæc unguētum hoc
in corpus meũ, ad sepeliendũ me fecit.
Amen dico uobis, ubicũq; pdicatũ fue
rit hoc euangeliũ in toto mundo, dicet
& qđ hoc hæc fecit ĩ memoriã ipsi9. Tũc
abijt un9 de duodecim, q dicebat Iudas
iscariotes ad prĩcipes sacerdotũ, & ait il
lis. Quid uultis mihi dare, & ego uobis
eũ tradã? At illi cõstituerũt ei triginta
argēteos. Et exinde qrebat opportunitatē

 ut eum

ἵνα αὐτὸν παραδῷ. τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων
προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ ΙΗΣΟΥ λέγοντες
αὐτῷ. ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ
πάσχα; ὁ δὲ εἶπεν. ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν
πρὸς τὸν δεῖνα, καὶ εἴπατε αὐτῷ. ὁ διδάσκα/
λος λέγει. ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστιν, πρός σε
ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου, καὶ ἐποί/
ησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ ΙΗ
ΣΟΥΣ καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. ὀψίας δὲ γε
νομένης, ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα. καὶ ἐσθι/
όντων αὐτῶν, εἶπεν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, καὶ λυπούμενοι
σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐ/
τῶν. μή τι ἐγώ εἰμι κύριε; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς,
εἶπεν. ὁ ἐμβάψας μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ
τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει. ὁ μὲν υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐ
τοῦ. οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι᾽ οὗ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου παραδίδοται, καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ
ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ἀποκριθεὶς δὲ
ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν εἶπεν. μή τι ἐγώ
εἰμι ῥαββεί; λέγει αὐτῷ, σὺ εἶπας, ἐσθιόντων
δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὸν ἄρτον καὶ εὐ/
χαριστήσας, ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθη
ταῖς, καὶ εἶπεν. λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστιν τὸ
σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον καὶ εὐχα-
ριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων. πίετε ἐξ αὐτοῦ
πάντες. τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τὸ τῆς και
νῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον
εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ
πίω ἀπάρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς
ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ὅταν αὐ/
τὸ πίνω μεθ᾽ ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ πατρός μου. καὶ ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς
τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. τότε λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗ/
ΣΟΥΣ. πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν
ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. γέγραπται γάρ. πατά
ξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρό
βατα τῆς ποίμνης. μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με,
προάξω

ut eũ traderet. Prima aũt die azymorũ
accesserunt discipuli ad Iesum, dicẽtes
ei. Vbi uis paremus tibi comedere pa/
scha? At ille dixit. Ite in ciuitatem ad
quendã, & dicite ei. Magister dicit. Tẽ
pus meũ ꝓpe est, apud te facio pascha
cum discipulis meis. Et fecerũt discipu-
li sicut cõstituit illis Iesus, & parauerũt
pascha. Vespere autem facto discum/
bebat cum duodecim, & edentibus il-
lis, dixit. Amen dico uobis, quod unus
uestrum me traditurus est. Et cõtrista/
ti ualde, cœperũt singuli illoꝝ dicere ei.
Nunquid ego sum domine? At ipse re
spondens, ait. Qui intinxit mecum ma
num in catino, hic me tradet. Filius qui
dem hominis uadit sicut scriptũ est de
illo. Væ autem homini illi per quem fi
lius hominis traditur. Bonũ erat ei, si
natus non fuisset homo ille. Respon-
dens autem Iudas qui tradidit eum, di
xit. Nunquid ego sum rabbi? Ait illi.
Tu dixisti. Vescentibus aũt eis, accepit
Iesus panẽ & cũ egisset gratias, fregit
deditq; discipulis suis, & ait. Accipite
comedite, hoc est corpus meum. Et ac-
cepto calice, gratijs actis, dedit illis, di/
cens. Bibite ex hoc omnes. Hic est eñ
sanguis meus qui est noui testamenti.
qui pro multis effũditur in remissionẽ
peccatoꝝ. Dico aũt uobis, non bibam
posthac ex hoc genimine uitis usq; in
diem illum cum illud bibã uobiscũ no
uum in regno patris mei. Et hymno di
cto, exierunt in montem olìueti. Tunc
dicit illis Iesus. Omnes uos scandalum
patiemini in me in ista nocte. Scriptũ
est enim. Percutiã pastorẽ & dispergen
tur oues gregis. Postq; aũt resurrexero
præcedam

προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γαλιλαίαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
πέτρος εἶπεν αὐτῷ. εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσον
ται ἐν σοί, ἐγὼ δὲ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. ἔ/
φη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ
τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ
με. λέγει αὐτῷ ὁ πέτρος. κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀπο
θανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ
μαθηταὶ εἶπον. τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς
χωρίον λεγόμενον γεθσημανῆ, καὶ λέγει τοῖς μα
θηταῖς. καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν προσεύξω
μαι ἐκεῖ. καὶ παραλαβὼν τὸν πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς
ζεβεδαίου, ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. τότε λέγει
αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως
θανάτου, μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. καὶ
προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐ/
τοῦ προσευχόμενος, καὶ λέγων. πάτερ μου, εἰ δυ/
νατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦ/
το, πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. καὶ ἔρ/
χεται πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς κα
θεύδοντας, καὶ λέγει τῷ πέτρῳ. οὕτως οὐκ ἰσ/
χύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρηγο
ρεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πει/
ρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα, πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀ/
σθενής. πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν, προσηύξα
το λέγων. πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτή
ριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενη/
θήτω τὸ θέλημά σου. καὶ ἐλθὼν, εὑρίσκει αὐτοὺς
πάλιν καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλ
μοὶ βεβαρημένοι. καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς, ἀπελθὼν πά
λιν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών.
τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ λέγει αὐ
τοῖς. καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε, ἰδοὺ
γὰρ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παρα/
δίδοται, εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε, ἄγω
μεν, ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με. καὶ ἔτι αὐ/
τοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθεν,
καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ
ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ
λαοῦ. ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ση/
μεῖον λέ/

præcedam uos in Galilææ. Respondẽs
aũt Petrus, ait illi. Et si oẽs scandalizati
fuerint in te, ego tñ nũq̃ scãdalizabor.
Ait illi Iesus. Amen dico tibi, qa in hac
nocte ante q̃ gallus cãtet, ter me nega/
bis. Ait illi Petr⁹. Etiã si oportuerit me
mori tecum, nõ te negabo. Similiter &
oẽs discipuli dixerũt. Tunc uenit Iesus
cũ illis in uillã q̃ dicitur Gethsemane &
dixit discipulis. Sedete hic donec uadã
& orẽ illic. Et assũpto Petro & duobus
filijs Zebedæi, cœpit cõtristari & mœ/
stus esse. Tunc ait illis Iesus, supra mo-
dum tristis est aĩa mea usq; ad mortẽ,
manete hic & uigilate mecũ. Et ꝓgres/
sus pusillũ, ꝓcidit in faciẽ suã orãs & di-
cens. Pater mi, si possibile est transeat a
me calix iste. Verũtamen nõ sicut ego
uolo, sed sicut tu. Et uenit ad discipulos
suos, & reperit eos dormientes, & dicit
Petro. Sic nõ potuistis una hora uigila
re mecũ? Vigilate & orate ut ne itretis
in tentationẽ. Spũs quidẽ ꝓmptus est,
at caro infirma. Iterũ secundo abijt &
orauit, dicẽs. Pater mi, si nõ potest hic
calix trãsire nisi bibã illũ, fiat uoluntas
tua. Et uenit iterũ, & inuenit eos dormi
entes. Erãt eñ oculi eoꝶ grauati. Et reli
ctis illis, iteꝶ abijt & orauit tertio eũdẽ
sermonẽ dicẽs. Tũc uenit ad discipulos
suos & dixit illis. Dormite iã & reqesci
te, ecce appropinquauit hora, & filius
hoĩs tradit in man⁹ peccatoꝶ. Surgite
eam⁹, ecce apropinquauit q me tradit.
Adhuc eo loquẽte, ecce Iudas unus de
duodecim uenit, & cũ eo turba multa
cum gladijs & fustibus, missi a princípi
bus sacerdotum & senioribus populi.
Qui autem tradebat eum, dedit illis si

 gnum

μεῖον λέγων, ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν, κρατή-
σατε αὐτόν. καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ ΙΗΣΟΥ
εἶπεν. χαῖρε ῥαββεί. καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτῷ. ἑταῖρε ἐφ᾽ ὃ πάρει; τό-
τε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν
ΙΗΣΟΥΝ καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν
μετὰ ΙΗΣΟΥ, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἀπέσπασεν
τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ
ἀρχιερέως, ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. τότε λέγει
αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν
εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαι-
ραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται. ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ
δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ
παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγ-
γέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕ-
τως δεῖ γενέσθαι. ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ τοῖς ὄχλοις, ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε με-
τὰ μαχαιρῶν, καὶ ξύλων συλλαβεῖν με, καθ᾽ ἡ-
μέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεζόμην, διδάσκων ἐν
τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. τοῦτο δὲ ὅλον γέ-
γονεν, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφη-
τῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες, ἀφέντες αὐτὸν ἔ-
φυγον. οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν ΙΗΣΟΥΝ, ἀπήγα-
γον πρὸς καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμ-
ματεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. ὁ δὲ πέ-
τρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν, ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ
ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω, ἐκάθητο μετὰ τῶν
ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρε-
σβύτεροι, καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδο-
μαρτυρίαν κατὰ τοῦ ΙΗΣΟΥ ὅπως αὐτὸν θανατώσου-
σιν, καὶ οὐχ εὗρον, καὶ πολλῶν ψευδομαρτύ-
ρων προσελθόντων, οὐχ εὗρον. ὕστερον δὲ προ-
σελθόντες δύο ψευδομάρτυρες, εἶπον. οὗτος ἔ-
φη. δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ
τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι αὐτόν. καὶ ἀναστὰς ὁ
ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ. οὐδὲν ἀποκρίνῃ; τί οὗτοί
σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἐσιώπα. καὶ
ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ. ἐξορκίζω
σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ
ΧΡΙΣΤΟΣ

gnũ dicẽs. Quẽcũq; osculat⁹ fuero, ipse
est, tenete eũ. Et cõfestim accedẽs ad Ie
sum dixit. Aue rabbi, & osculat⁹ est eũ.
Dixitq; illi Iesus. Amice, ad quid adest?
Tũc accesserũt & man⁹ iniecerũt i Iesũ,
& tenuerũt eũ. Et ecce un⁹ ex his q erãt
cũ Iesu, extẽdẽs manũ exemit gladiũ su
um, & ꝑcutiẽs seruũ prĩcipis sacerdotũ,
ãputauit auriculã ei⁹. Tũc ait illi Iesus.
Cõuerte gladiũ tuũ i locũ suũ. Oẽs eñi
q acceperint gladiũ, gladio peribũt. An
putas qđ nõ possum nũc rogare patrẽ
meũ, & exhibebit mihi plus q̃ duode
cim legiões angeloꝝ? Quõ ergo imple
bunť scripturæ qa sic oportet fieri. In il
la hora dixit Iesus turbis. Tanq̃ ad la
tronẽ existis cũ gladijs & fustib⁹ cõp
hẽdere me, quotidie apud uos sedebã
docẽs in tẽplo & nõ me tenuistis. Hoc
aũt totũ factũ est ut cõplerenť scriptu
ræ ꝓphetaꝝ. Tunc discipuli oẽs relicto
eo fugerũt. At illi tenẽtes Iesũ duxerũt
ad Caiphã principẽ sacerdotũ, ubi scri-
bæ & seniores cõuenerãt. Petrus aũt se
quebať eũ a longe usq; in atriũ princi-
pis sacerdotũ. Et igressus intro, sedebat
cũ ministris, ut uideret finẽ. Principes
autem sacerdotũ & seniores, & totũ cõ
silium quærebant falsũ testimoniũ cõ-
tra Iesũ ut morti eũ traderẽt, & nõ inue
niebãt, etiã cũ multi falsi testes accessis-
sent, nõ inueniebãt. Nouissime aũt ue-
nerũt duo falsi testes, & dixerũt. Hic di
xit. Possũ destruere tẽplum dei, & in tri
duo ædificare illud. Et surgẽs princeps
sacerdotũ, ait illi. Nihil respondes? Cur
isti aduersũ te testificanť? Iesus aũt tace
bat. Et princeps sacerdotũ ait illi. Adiu
ro te ꝑ deũ uiuũ, ut dicas nobis si tu es
Christus

ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
σὺ εἶπας. πλὴν λέγω ὑμῖν. ἀπ᾽ ἄρτι ὄψεσθε τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνά
μεως, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. τό
τε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων.
ὅτι ἐβλασφήμησεν. τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρ
τύρων. ἴδου νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ.
τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες, εἶπον. ἔνοχος
θανάτου ἐστίν. τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ, καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν. οἱ δέ, ἐρράπισαν λέ
γοντες. προφήτευσον ἡμῖν ΧΡΙΣΤΕ, τίς ἐστιν ὁ
παίσας σε; ὁ δὲ πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ.
καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα.
καὶ σὺ ἦσθα μετὰ ΙΗΣΟΥ τοῦ γαλιλαίου. ὁ δέ, ἠρνή
σατο ἔμπροσθεν αὐτῶν πάντων λέγων. οὐκ οἶδα
ὃ λέγεις. ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα, εἶ
δεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ, καὶ οὗτος
ἦν μετὰ ΙΗΣΟΥ τοῦ ναζωραίου. καὶ πάλιν ἠρνήσα
το μεθ᾽ ὅρκου, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον, με
τὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες, εἶπον
τῷ πέτρῳ. ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. καὶ γὰρ ἡ λα
λιά σου, δῆλόν σε ποιεῖ. τότε ἤρξατο καταναθεμα
τίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ
εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν, καὶ ἐμνήσθη ὁ πέ
τρος τοῦ ῥήματος ΙΗΣΟΥ, εἰρηκότος αὐτῷ, ὅτι πρὶν
ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με. καὶ ἐξελ
θὼν ἔξω, ἔκλαυσεν πικρῶς. πρωΐας δὲ γενομέ
νης, συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ ΙΗΣΟΥ, ὥστε θανα
τῶσαι αὐτόν. καὶ δήσαντες αὐτόν, ἀπήγαγον καὶ παρέ
δωκαν αὐτὸν ποντίῳ πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι. τότε
ἰδὼν ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτόν, ὅτι κατεκρίθη,
μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀρ
γύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις
λέγων. ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. οἱ δὲ
εἶπον. τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει. καὶ ῥίψας τὰ ἀρ
γύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀ
πήγξατο. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια, εἶ
πον. οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν ἐπεὶ

τι μὴ

Christus filius dei. Dicit illi Iesus. Tu di
xisti. Veruntamen dico uobis, amodo uidebi
tis filium hominis sedentem a dextris uirtutis, &
uenientem in nubibus cœli. Tunc princeps sa
cerdotum discidit uestimenta sua, dicens.
Blasphemauit. Quid insuper egemus testi
bus? Ecce nunc audistis blasphemiam eius.
Quid uobis uidetur? At illi respondentes dixe
runt. Reus est mortis. Tunc expuerunt in fa
ciem eius, & colaphis eum cæciderunt. Alij autem
palmas in faciem eius dederunt, dicentes. Pro
phetiza nobis christe, quis est qui te percussit?
Petrus uero sedebat foris in atrio, & accessit
ad eum una ancillula dicens. Et tu cum Iesu
galilæo eras. At ille negauit coram omnibus,
dicens. Nescio quid dicas. Cum autem exisset in
uestibulum, uidit eum alia ancilla, & ait his qui
erant ibi. Et hic erat cum Iesu nazareno. Et
iterum negauit cum iuramento, non noui hominem.
Et post pusillum accesserunt qui stabant, & di
xerunt Petro. Vere & tu ex illis es, nam &
loquela tua te manifestum facit. Tunc cœpit
detestari & iurare, non noui hominem. Et con
tinuo gallus cantauit, & recordatus est Petrus
uerbi Iesu, quod dixerat ei, prius quam gallus cantet,
ter me negabis, & egressus foras, fleuit
amare. Mane autem facto concilium inierunt XX.
omnes principes sacerdotum & seniores populi VII.
aduersus Iesum, ut eum morti traderent. Et
uinctum eum adduxerunt pontio Pilato præsidi
Tunc uidens Iudas qui eum tradiderat quod damna
tus esset, pœnitentia ductus, retulit triginta argen
teos principibus sacerdotum & senioribus
dicens. Peccaui, tradens sanguinem innoxium
At illi dixerunt. Quid ad nos. tu uidebis
Et proiectis argenteis in templo recessit,
& abiens laqueo se suspendit. Principes
autem sacerdotum acceptis argenteis. dixerunt
Non licet eos mittere in corbona, quia

precium

τιμὴ αἵματός ἐστι. συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις, διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος ἀγρὸς αἵματος ἕως τῆς σήμερον. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος. καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὼς συνέταξέν μοι κύριος. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἔφη αὐτῷ. σὺ λέγεις. καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ ὁ πιλᾶτος. οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσιν; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα. ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον, ὃν ἤθελον. εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον βαραββᾶν. συνηγμένων οὖν αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς ὁ πιλᾶτος. τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, βαραββᾶν, ἢ ΙΗΣΟΥΝ τὸν λεγόμενον ΧΡΙΣΤΟΝ; ᾔδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα. μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ, πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον, κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους, ἵνα αἰτήσωνται τὸν βαραββᾶν, τὸν δὲ ΙΗΣΟΥΝ ἀπολέσωσιν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν, εἶπεν αὐτοῖς. τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν. οἱ δὲ εἶπον. βαραββᾶν. λέγει αὐτοῖς ὁ πιλᾶτος. τί οὖν ποιήσω ΙΗΣΟΥΝ τὸν λεγόμενον ΧΡΙΣΤΟΝ, λέγουσιν αὐτῷ πάντες. σταυρωθήτω. ὁ δὲ ἡγεμὼν, ἔφη. τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον, λέγοντες. σταυρωθήτω. ἰδὼν δὲ ὁ πιλᾶτος, ὅτι οὐδὲν

ὠφελ

preciū sanguinis est. Cōcilio aūt inito emerunt ex illis agrū figuli in sepulturam peregrinoꝝ, qua propter uocatus est ager ille ager sanguinis usqꝫ in hodiernum diem. Tūc impletū est quod dictū est per Hieremiā ꝓphetā, dicentem. Et acceperūt triginta argenteos p̃cium app̃ciati quē app̃ciauerunt a filijs israel, & dederunt eos in agrū figuli, sicut constituit mihi dn̄s. Iesus aūt stetit ante p̃sidē, & interrogauit eum p̃ses, dicens. Tu es rex iudeoꝝ? Dicit illi Iesus. Tu dicis Et cū accusaret̃ a principibus sacerdotū & senioribus, nihil respōdit. Tunc dicit illi Pilatus. Nō audis q̃ꝫ multa aduersum te dicunt testimonia? Et nō respondit ei ad ullū uerbū, ita ut miraretur p̃ses uehementer. Per diem aūt solennē cōsueuerat p̃ses turbæ dimittere unū uinctū quē uoluissent. Habebat aūt tūc unū uinctū insignē qui dicebatur Barabbas. Cōgregatis ergo illis, dixit pilatus. Quē uultis dimittā uobis, Barabbā an Iesum q dicit̃ Christus? Sciebat em̄, ꝙ ꝓpter iuidiā tradidissēt eum. Sedēte aūt illo ꝓ tribunali, misit ad eū uxor eius, dicens. Nihil tibi cū iusto illo, multa em̄ passa sū hodie i somnis ꝓpter eū. Principes aūt sacerdotū & seniores persuaserunt turbis ut peterent Barabbā, Iesum uero perderēt. Respondens aūt p̃ses ait illis. Quē uultis uobis e duobꝰ dimittā? At illi dixerūt, Barabbā. Dixit illis Pilatus. Quid igit̃ faciam de Iesu, qui dicitur Christus? Dicunt omnes. Crucifigatur. Ait illis præses.. Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant, dicentes. Crucifigatur. Videns autem Pilatus quod nihil

proficeret

ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται λα-
βὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναν-
τι τοῦ ὄχλου λέγων. ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵμα
τος τοῦ δικαίου τούτου, ὑμεῖς ὄψεσθε, καὶ ἀπο-
κριθεὶς, πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν. τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ'
ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. τότε ἀπέλυ-
σεν αὐτοῖς τὸν βαραββᾶν, τὸν δὲ ΙΗΣΟΥΝ φραγελ
λώσας, παρέδωκεν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ. τότε
οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες, τὸν ΙΗ
ΣΟΥΝ εἰς τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐ-
τὸν ὅλην τὴν σπεῖραν, καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν,
περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην, καὶ
πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ἐπὶ
τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπρο
σθεν αὐτοῦ, ἐνέπαιζον αὐτῷ λέγοντες. χαῖρε
ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. καὶ ἐμπτύσαν-
τες εἰς αὐτὸν, ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυ-
πτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ὅτε ἐνέπαι
ξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτῷ τὴν χλαμύδα, καὶ
ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγα
γον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι. ἐξερχόμενοι δὲ
εὗρον ἄνθρωπον κυρηναῖον, ὀνόματι σίμω-
να. τοῦτον ἠγγάρευσαν, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν
αὐτοῦ, καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον γολ
γοθᾶ, ὅ ἐστιν λεγόμενος κρανίου τόπος, ἔδω
καν αὐτῷ πιεῖν ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμέ
νον, καὶ γευσάμενος, οὐκ ἤθελεν πιεῖν. σταυρώ
σαντες δὲ αὐτὸν, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐ-
τοῦ βάλλοντες κλῆρον, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν
ὑπὸ τοῦ προφήτου. διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου
ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον
κλῆρον. καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ
ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, τὴν αἰτί
αν αὐτοῦ γεγραμμένην, οὗτός ἐστιν ΙΗΣΟΥΣ
ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. τότε σταυροῦνται σὺν
αὐτῷ δύο λῃσταί, εἷς ἐκ δεξιῶν, καὶ εἷς ἐξ εὐω-
νύμων. οἱ δὲ παραπορευόμενοι, ἐβλασφή-
μουν αὐτόν. κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν
καὶ λέγοντες

ꝓficeret, sed magis tumultus fieret, ac-
cepta aqua, lauit manus corã populo,
dicens. Innocens ego sum a sanguine
huius iusti, uos uidebitis. Et respondẽs
uniuersus populus, dixit. Sanguis eius
super nos & super filios nostros. Tunc
dimisit illis Barabbã, Iesum aũt flagel-
latum tradidit eis ut crucifigeretur, tũc
milites præsidis suscipientes Iesum in
prætorio, congregauerunt ad eum uni
uersam cohortem, & cũ exuissent eum,
circũdederunt ei chlamydem coccineã.
Et plectentes coronam de spinis, impo
suerunt super caput eius, & harundinẽ
in dexterã eius, & genuflexo ante eum
illudebant ei, dicẽtes. Aue rex iudeoꝝ.
Et cum expuissent in eum, acceperunt
harundinẽ, & percutiebant caput eius.
Et postq̃ illuserunt ei, exuerunt eum
chlamyde, & induerunt eum uestimen
tis suis, & abduxerunt eum ut crucifige
rent. Exeuntes aũt inuenerunt hominẽ
cyreneũ nomine Simonẽ. hunc anga-
riauerunt ut tolleret crucẽ eius. Et uene
runt in locũ qui dicit̃ golgotha, quod
est caluariæ locus. Et dederunt ei acetũ
bibere cũ felle mixtum. Et cũ gustasset
noluit bibere. Postq̃ aũt crucifixerunt
eũ, diuiserunt uestimenta eius, sortem
mittentes, ut impleret̃ quod dictũ est
per prophetam. Diuiserunt sibi uesti-
menta mea, & super uestem meam mi
serunt sortem. Et sedentes seruabant
eũ ibi, & imposuerũt super caput eius
causam ipsius scriptam. Hic est Iesus
rex iudeorum. Tunc crucifixi sunt cũ
eo duo latrones unus a dextris, & un⁹
a sinistris. Prætereuntes autem blas-
phemabãt eum, mouentes capita sua,
& dicentes

καὶ λέγοντες. ὁ καταλύων τὸν ναόν, καὶ ἐν τρισὶν
ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν. εἰ υἱὸς
εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως
καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμ
ματέων, καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον, ἄλ-
λους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι.
εἰ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστι, καταβάτω νῦν ἀπὸ
τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν αὐτῷ. πέποι-
θεν ἐπὶ τὸν θεόν. ῥυσάσθω νῦν αὐτὸν εἰ θέλει αὐ
τόν. εἶπε γάρ, ὅτι θεοῦ εἰμι υἱός. τὸ δ' αὐτὸ καὶ
οἱ λῃσταὶ οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ ὠνείδιζον
αὐτόν. Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ
πᾶσαν τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐνάτης. περὶ δὲ τὴν
ἐνάτην ὥραν, ἀνεβόησεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ φωνῇ μεγά
λῃ λέγων. Ηλεὶ ἠλεὶ λαμᾶ σαβαχθανί. τοῦτ'
ἔστι θεέ μου θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;
τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστώτων ἀκούσαντες ἔλεγον,
ὅτι ἡλίαν φωνεῖ οὗτος. Καὶ εὐθέως δραμὼν
εἷς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν σπόγγον, πλήσας τε
ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτόν.
οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον, ἄφες, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται ἠ
λίας σώσων αὐτόν. Ο δὲ ΙΗΣΟΥΣ πάλιν κρά
ξας φωνῇ μεγάλῃ, ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα. Καὶ
ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς
δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ
αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθη
σαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγί
ων ἠγέρθησαν, καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων
μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁ-
γίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. Ο
δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες
τὸν ΙΗΣΟΥΝ, ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενό
μενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες. ἀλη-
θῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες
πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν, θεωροῦσαι, αἵτινες
ἠκολούθησαν τῷ ΙΗΣΟΥ ἀπὸ τῆς γαλιλαί-
ας διακονοῦσαι αὐτῷ, ἐν αἷς ἦν Μαρίαμ ἡ μα
γδαληνή, καὶ μαρία ἡ τοῦ ἰακώβου, καὶ ἰω-
σῆ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν ζεβεδαίου.

Ὀψίας

& dicentes. Qui destruis templū dei
& in triduo ædificas. salua temetipsum
si filius dei es, descende de cruce. Simili
ter & principes sacerdotum illudentes
cum scribis & senioribus, dicebāt. Alios
saluos fecit, seipsū nō potest saluū face
re. Si rex Israel ē, descēdat nūc de cruce
& credem⁹ ei. Cōfidit in deo, liberet eū
nūc si uult eū. Dixit em̄, fili⁹ dei sū. Idip
sum aūt & latrōes q crucifixi erāt cū eo
īproperabāt ei. A sexta aūt hora tene-
bræ factæ sunt sup uniuersā terrā usq;
ad horā nonā, & circa horā nonam cla
mauit Iesus uoce magna, dicēs. Eli eli
lāma azabthani. Hoc ē, De⁹ me⁹ deus
me⁹, ut qd dereliqsti me? Quidā aūt il
lic stantiū cū audissent, dicebant. Heliā
uocat iste. Et cōtinuo currēs unus ex eis
acceptā spongiā impleuit aceto, & ipo-
suit harūdini, & dabat ei bibere. Cæte-
ri uero dicebāt. Sine, uideam⁹ an ueni
at helias liberatur⁹ eū. Iesus aūt itez cū
clamasset uoce magna, emisit spm̄. Et
ecce uelū tēpli scissū est in duas partes
a summo usq; deorsum. Et terra mota
est, & petræ scissæ sunt, & monumenta
aperta sunt, & multa corpora sanctoz,
qui dormierant, surrexerunt. & exeun
tes de monumentis post resurrectionē
eius, uenerunt in sanctā ciuitatē, & ap-
paruerūt multis. Centurio aūt & q cū
eo erant custodiētes Iesū uiso terræmo
tu & his q̄ facta fuerāt, timuerūt ualde
dicentes. Vere filius dei erat iste. Erant
autem ibi mulieres multæ, a longe spe
ctantes, q̄ secutæ fuerant Iesum a Gali
læa ministrantes ei, inter quas erat Ma
ria magdalene, & Maria Iacobi, & Io-
se mater, & mater filiorum Zebedæi.

Cum autem

ὀψίας δὲ γενομένης, ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσι/
ος ἀπὸ ἀριμαθαίας τὸ ὄνομα ἰωσὴφ, ὃς καὶ αὐ
τὸς ἐμαθήτευσεν τῷ ΙΗΣΟΥ. οὗτος προσελ/
θὼν τῷ πιλάτῳ, ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ ΙΗΣΟΥ
τότε ὁ πιλᾶτος, ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι τὸ
σῶμα. καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ ἰωσὴφ, ἐνετύλι/
ξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν
τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ ἐλατόμησεν ἐν
τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν
τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου, ἀπῆλθεν. ἦν δὲ ἐκεῖ μα
ριὰμ ἡ μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη μαρία, καθήμε
ναι ἀπέναντι τοῦ τάφου. τῇ δὲ ἐπαύριον
ἥτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευὴν, συνήχθη-
σαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς
πιλᾶτον, λέγοντες. κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι
ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡ/
μέρας ἐγείρομαι. κέλευσον οὖν, ἀσφαλισθῆ
ναι τὸν τάφον, ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήπο
τε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐ-
τὸν, καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ, ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νε/
κρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώ-
της. ἔφη δὲ αὐτοῖς ὁ πιλᾶτος. ἔχετε κουστω-
δίαν. ὑπάγετε, ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. οἱ δὲ
πορευθέντες, ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγί
σαντες τὸν λίθον, μετὰ τῆς κουστωδίας.

Ὀψὲ δὲ σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μί
αν σαββάτων, ἦλθεν μαρία ἡ μαγδαληνὴ,
καὶ ἡ ἄλλη μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. καὶ
ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας. ἄγγελος γὰρ κυ-
ρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν, ἀπεκύ
λισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, καὶ ἐκάθητο ἐ/
πάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ,
καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσ χιὼν. ἀπὸ
δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες,
καὶ ἐγένοντο ὡσ νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγ-
γελος εἶπεν ταῖς γυναιξὶν. μὴ φοβεῖσθε ὑ-
μεῖς, οἶδα γὰρ ὅτι ΙΗΣΟΥΝ τὸν ἐσταυρωμένον
ζητεῖτε. οὐκ ἔστιν ὧδε. ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶ-
πεν. δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ κύ-
ριος, καὶ

Cum aũt uespera facta esset, uenit ho-
mo diues ab Arimathæa, nomine Io
seph, qui & ipse discipulus fuerat Iesu.
Hic accessit ad Pilatũ, & petijt corpus
Iesu. Tunc Pilatus iussit reddi corpus.
Et accepto corpore, Ioseph inuoluit il/
lud in sindone munda, & posuit illud
in monumẽto suo nouo, qđ exciderat
in petra, & aduoluit saxũ magnum ad
ostiũ monumẽti, & abijt. Erat autẽ ibi
Maria magdalene & altera Maria, se/
dentes cõtra sepulchrũ. Postero aũt die
q̃ est post parasceuen, cõuenerunt prin
cipes sacerdotũ & pharisæi ad Pilatũ,
dicentes. Dñe recordati sumus, qđ sedu
ctor ille dixit adhuc uiuẽs, post tres di/
es resurgã. Iube ergo muniri sepulchrũ
usq; in diem tertiũ, ne quãdo ueniãt di
scipuli eius, & furent̃ eũ, & dicant ple-
bi, surrexit a mortuis, & erit nouissimus
error peior priore. Ait illis Pilatus. Ha
betis custodiã, Ite custodite sicut scitis.
Illi aũt abeuntes, munierunt sepulchrũ
obsignato lapide cum custodia.

Vespere autẽ sabbatorũ qđ lucescit XXVIII
in unã sabbatoꝝ, uenit Maria magda/
lene, & altera Maria, ut uiderent sepul/
chrum. Et ecce terremot⁹ factus est ma
gnus. Angelus eñ dñi descendit de cœ
lo, & accedens, reuoluit lapidẽ ab ostio
& sedebat sup eum. Erat aũt aspectus
eius sicut fulgur, & uestimẽta eius sicut
nix. Præ timore aũt eius concussi sunt
custodes, & facti sunt uelut mortui. Re
spondens aũt angelus, dixit mulierib⁹.
Nolite timere uos. Scio enim, quod Ie-
sum qui crucifixus est, quæritis. Non
est hic, surrexit enim sicut dixit. Veni/
te & uidete locum ubi positus erat do/
minus

ριος. καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης, ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ΙΗΣΟΥΣ ἐπήντησεν αὐταῖς λέγων. χαίρετε, αἱ δὲ προσελθοῦσαι, ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. τότε λέγει αὐταῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ,. μὴ φοβεῖσθε, ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν γαλιλαίαν. κἀκεῖ με ὄψονται. πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδού τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε λαβόντες. ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις λέγοντες. εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτὸν νυκτὸς ἐλθόντες, ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτόν. καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια, ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ ἰουδαίοις, μέχρι τῆς σήμερον.

Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν αὐτῷ, οἱ δὲ ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων. Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη. βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι, πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

τέλος τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου.

minus. Et cito eũtes dicite discipulis eius quod surrexit a mortuis, & ecce p̃cedit uos in galilæã, ibi eũ uidebitis, ecce p̃dixi uobis. Et exierunt cito de monumento cũ timore & gaudio magno currẽtes ut renuntiarẽt discipulis eius. Cũ autẽ issent ad renũtiandũ discipulis eius, Et ecce Iesus occurrit illis, dicẽs. Auete. Illæ autẽ accesserunt & tenuerũt pedes eius, & adorauerunt eũ. Tunc ait illis Iesus. Nolite timere. Ite renunciate fratribus meis ut eãt in Galilæã, ibi me uidebũt. Quæ cũ abiissent, ecce quidã de custodibus uenerũt in ciuitatem, & renũciauerũt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant. Et congregati cum senioribus, consilio habito pecuniam copiosam dederunt militibus, dicentes. Dicite, quod discipuli eius nocte uenerunt & furati sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit a præside, nos suadebimus ei, & securos uos faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant edocti. Et diuulgatum est uerbum istud apud iudæos usq; in hodiernum diem. Vndecim autem discipuli abierunt in Galilæam in montem, ubi constituerat illis Iesus. Et uidentes eum adorauerũt, quidã aũt dubitauerunt. Et accedẽs Iesus, locutus est eis dicens. Data est mihi oĩs potestas in cœlo & in terra. Euntes ergo docete oẽs gentes, baptizãtes eos in nomine patris, & filij, & sp̃us sancti. docẽtes eos seruare oĩa q̃cũq; mãdaui uobis. Et ecce ego uobiscũ sum oĩbus diebus, usq; ad consũmationẽ sæculi.

Euangelij secundũ Matthæũ finis.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

ΑΡΧΗ τοῦ εὐαγγελίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. ὡς γέγραπται ἐν τοῖς προφήταις, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου. ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

Ἐγένετο ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ ἐξεπορεύοντο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ ἰουδαία χώρα καὶ οἱ ἱεροσολυμῖται. καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες ἐν τῷ ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ᾽ αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. ἦν δὲ ὁ ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον, καὶ ἐκήρυσσεν λέγων. ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι. αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ. καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἦλθεν ΙΗΣΟΥΣ ἀπὸ ναζαρὲθ τῆς γαλιλαίας. καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ ἰωάννου ἐν τῷ ἰορδάνῃ. καὶ εὐθέως ἀναβαίνων ἀπὸ τοῦ ὕδατος, εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανούς, καὶ τὸ πνεῦμα ὡσεὶ περιστερὰν καταβαῖνον ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν. σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα. καὶ εὐθέως τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας

EVANGELIVM SECVNVVM MARCVM

INitiũ euãgelij Iesu Christi filij dei, ſicut ſcriptum eſt in prophetis. Ecce ego mitto nunciũ meum ante faciem tuam, qui præparabit uiam tuã ante te, uox clamantis in deſerto, parate uiam domini, rectas facite ſemitas eius. Erat baptizãs in deſerto Ioannes, & prædicans baptiſmũ pœnitentiæ in remiſſionem peccato℞. Et egrediebantur ad eum tota Iudææ regio, & hieroſolymitæ, & baptizabantur omnes ab illo in Iordane flumine, confitentes peccata ſua. Erat aũt Ioannes ueſtitus pilis cameli & zona pellicea circa lũbos ſuos, & ueſcebatur locuſtis, ac melle ſylueſtri, & p̃dicabat, dicens. Veniet qui fortior eſt me poſt me, cuius non ſum idoneus, ut procumbens ſoluam corrigiam calciamento℞. Ego quidem baptizaui uos in aqua, ille uero baptizabit uos in ſpiritu ſancto. Et factnm eſt in diebus illis, uenit Ieſus a Nazareth Galilææ, & baptizatus eſt a Ioanne in Iordane. Et ſtatim cum aſcenderet ex aqua uidit diſcindi cœlos, & ſp̃m quaſi columbã deſcendentẽ ſuper illũ. Et uox facta eſt de cœlis. Tu es filius meus dilectus, in quo mihi bene complacitum eſt. Et continuo ſpiritus illum emittit in deſertum, & erat illic in deſerto dies

μῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑ-
πὸ τοῦ σατανᾶ. καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων, καὶ
οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ. Μετὰ δὲ τὸ
παραδοθῆναι ἰωάννην, ἦλθεν ΙΗΣΟΥΣ εἰς τὴν
γαλιλαίαν κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βα
σιλείας τοῦ θεοῦ καὶ λέγων. ὅτι πεπλήρωται ὁ
καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ,
μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.
περιπατῶν δὲ περὶ τὴν θάλασσαν τῆς γαλι/
λαίας, εἶδεν σίμωνα καὶ ἀνδρέαν τὸν ἀδελ
φὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρα ἐν τῇ
θαλάσσῃ. ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς
ὁ ΙΗΣΟΥΣ, δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς
γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων. καὶ εὐθέως ἀφέντες τὰ
δίκτυα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ προβὰς ἐκεῖ
θεν ὀλίγον, εἶδεν ἰάκωβον τὸν τοῦ ζεβεδαίου καὶ
ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοί
ῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα. καὶ εὐθέως ἐκάλε
σεν αὐτούς. καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν ζεβε
δαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν, ἀ-
πῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ εἰσπορεύονται εἰς κα
περναοὺμ καὶ εὐθέως τοῖς σάββασιν εἰσελθὼν
εἰς τὴν συναγωγήν, ἐδίδασκεν. καὶ ἐξεπλή-
σσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. ἦν γὰρ διδάσκων
αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμ
ματεῖς. καὶ ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος
ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ. καὶ ἀνέκραξεν λέγων
ἔα. τί ἡμῖν καὶ σοὶ ΙΗΣΟΥ ναζαρηνέ; ἦλθες ἀ-
πολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ.
καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγων. φι/
μώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. καὶ σπαράξαν αὐτὸν
τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, καὶ κράξαν φωνῇ
μεγάλῃ, ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ. καὶ ἐθαμβήθησαν
πάντες, ὥστε συζητεῖν πρὸς αὐτούς, λέγον-
τες. τί ἐστιν τοῦτο; τίς ἡ διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη
ὅτι κατ' ἐξουσίαν; καὶ τοῖς πνεύμασιν τοῖς ἀ/
καθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ.
ἐξῆλθεν δὲ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς εἰς ὅλην τὴν περί/
χωρον τῆς γαλιλαίας. καὶ εὐθέως ἐκ τῆς συναγωγῆς
ἐξελθόντες

to dies q̃draginta,& tentabatur a sata-
na,eratq; cũ bestijs, & angeli ministra-
bant illi.Postq̃ autẽ traditus esset Io-
annes,uenit Iesus in Galilæam prædi-
cans euangelium regni dei,& dicẽs. im
pletum est tempus, & appropinquauit
regnũ dei,resipiscite & credite in euan/
gelio.Cũ ambularet aũt secus mare ga
lilææ,uidit Simonẽ & Andreã fratrem
eius,iacientes retia in mare,erant eñ pi
scatores.Et dixit eis Iesus. Venite post
me,& faciam uos fieri piscatores hoĩm.
Et protinus relictis retibus, secuti sunt
eum.Et progressus illinc pusillum,uidit
Iacobũ filium Zebedæi,& Ioannẽ fra
trem eius,qui & ipsi in naui sartiebant
retia,& statim uocauit illos. Et relicto
patre suo Zebedæo in naui cũ mercen
narijs,secuti sunt eum. Et ingrediuntur
Capernaũ, & statim sabbatis ingres-
sus in synagogã docebat.Et stupebant
sup doctrina eius. Erat eñ docens eos
tanq̃ potestatẽ habens,& nõ sicut scri/
bæ. Et erat in synagoga eoꝝ homo in
spũ imundo,& exclamauit dicens.Ah,
Quid rei nobis tecũ est Iesu nazarene,
uenisti ad perdendum nos? Noui te
qui sis,sanctus dei. Et increpauit illum
Iesus dicens. Obmutesce & exi de ho-
mine.Et cum discerpsisset eum spiritus
ĩmundus, & exclamasset uoce magna,
exijt ab eo. Et obstupuerunt omnes,
ita ut conquirerent inter se, dicentes.
Quid est hoc? Quæ doctrina noua
hæc? Quia in potestate etiam spiriti-
bus immundis imperat, & obediunt
ei. Emanauit autem fama eius statim
in totam undiq; regionem Galilææ
finitimam. Et protinus e synagoga
egressi

ἐξελθόντες, ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν σίμωνος,
καὶ ἀνδρέου μετὰ ἰακώβου καὶ ἰωάννου. ἡ δὲ
πενθερὰ σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα. καὶ
εὐθέως λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. καὶ προ/
σελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρὸς αυ
τῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς εὐθέως, καὶ
διηκόνει αὐτοῖς. ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυ
ὁ ἥλιος ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς κα
κῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους καὶ.
ἡ πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἦν πρὸς τὴν θύραν
καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποι
κίλαις νόσοις. καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβα/
λεν. καὶ οὐκ ἤφιε λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ἤ/
δεσαν αὐτόν. καὶ πρωῒ ἔννυχον λίαν, ἀνα
στὰς ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς ἔρημον
τόπον, κἀκεῖ προσηύχετο, καὶ κατεδίωξαν αὐ
τὸν σίμων καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ εὑρόντες
αὐτὸν λέγουσιν αὐτῷ. ὅτι πάντες ζη/
τοῦσίν σε, καὶ λέγει αὐτοῖς. ἄγωμεν εἰς τὰς
ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω
εἰς τοῦτο γὰρ ἐξελήλυθα. καὶ ἦν κηρύσσων ἐν
ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν γα
λιλαίαν, καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.
καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν
αὐτὸν καὶ γονυπετῶν αὐτόν, καὶ λέγων αὐτῷ
ὅτι ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. ὁ δὲ ΙΗ
ΣΟΥΣ σπλαγχνισθεὶς ἐκτείνας χεῖρα, ἥψατο αὐ
τοῦ. καὶ λέγει αὐτῷ. θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εἰ/
πόντος αὐτοῦ, εὐθέως ἀπῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἡ λέ
πρα. καὶ ἐκαθαρίσθη. καὶ ἐμβριμησάμενος αὐ/
τῷ εὐθέως ἐξέβαλεν αὐτόν. καὶ λέγει αὐτῷ. ὅρα
μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς. ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν
δεῖξον τῷ ἱερεῖ. καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισ
μοῦ σου ἃ προσέταξεν μωσῆς, εἰς μαρτύρι/
ον αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐξελθὼν, ἤρξατο κηρύσσειν
πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον. ὥστε μηκέτι
αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελ
θεῖν, ἀλλ᾽ ἔξω ἐν ἐρήμοις τόποις ἦν. καὶ ἤρχοντο
πρὸς αὐτὸν πανταχόθεν.

καὶ πάλιν

egressi uenerunt in domū Simonis &
Andreæ, cū Iacobo & Ioanne. Socrus
aūt Simonis decumbebat febricitans,
& statim dicunt ei de illa. Et accedens
erexit eam apprehēsa manu eius,& re/
liquit eam febris continuo, & ministra
bat eis. Vespere aūt facto cū occidisset
sol, afferebant ad eum ad oēs male ha
bentes, & qui a dæmonio agitabant.
Et ciuitas tota congregata erat ad ho/
stiū,& sanauit multos qui ægrotabant
uarijs morbis,& dæmonia multa eijcie
bat, & non sinebat loqui dæmonia,
quoniam nouerāt illum & mane mul/
ta adhuc nocte cū surrexisset egressus
est, & abijt Iesus in desertū locū, ibiq;
cū orabat & ꝑsecutus est eū Simō,& q̄
cū illo erant. Et cū inuenissent eum, di
cunt ei, Omnes te quærunt. Et ait illis.
Eamus in proximos uicos, ut & ibi p̄di
cem. In hoc em̄ egressus sum. Et erat
prædicās in synagogis eorum.& in to/
ta Galilæa,& dæmonia eijciens. Et ue/
nit ad eum leprosus deprecans eum,&
genu illi flectēs, ac dicens illi. Si uis po/
tes me mundare. Iesus autem misertus
protensa manu, tetigit illum, & dicit
ei. Volo, mundare. Et cum dixisset, sta/
tim discessit ab eo lepra, & mundatus
est. Et cōminatus ei, statim eiecit illū.&
dicit ei. Vide ne cui q̄cq; dicas, sed abi
teipsum ostende principi sacerdotum,
& offer pro emundatione tua quæ præ
cepit Moses in testimonium illis. At il
le egressus cæpit prædicare multa & di
uulgare sermonē, ita ut iam non posset
manifeste introire in ciuitatem, sed fo/
ris in desertis locis erat, & conuenie/
bant ad eum undiq;.

Καὶ πάλιν εἰσῆλθεν εἰς καπερνα-
οὺμ δι' ἡμερῶν, καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκον
ἐστίν. καὶ εὐθέως, συνήχθησαν πολλοὶ. ὥστε
μηκέτι χωρεῖν, μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν. καὶ
ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. καὶ ἔρχονται πρὸς
αὐτὸν παραλυτικὸν φέροντες αἰρόμενον ὑ-
πὸ τεσσάρων. καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγί-
σαι αὐτῷ, διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στε-
γὴν ὅπου ἦν. καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν
κράβαττον ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. ἰδὼν
δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὴν πίστιν αὐτῶν, λέγει τῷ παραλυτι-
κῷ. τέκνον ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.
ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμε-
νοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐ-
τῶν, τί οὗτος οὕτω λαλεῖ βλασφημίας; τίς
δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ εἷς ὁ θεός;
καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ ΙΗΣΟΥΣ τῷ πνεύματι
αὐτοῦ, ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυ-
τοῖς εἶπεν αὐτοῖς. τί ταῦτα διαλογίζεσθε
ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστιν εὐκοπώτε-
ρον εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, ἀφέωνταί σοι
αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν ἔγειρε καὶ ἆρον σου τὸν
κράβαττον, καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξου-
σίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς
ἁμαρτίας, λέγει τῷ παραλυτικῷ. σοὶ λέγω
ἔγειρε καὶ ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὕπαγε
εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἠγέρθη εὐθέως, καὶ
ἄρας τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἐναντίον πάν-
των. ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξά-
ζειν τὸν θεὸν λέγοντας. ὅτι οὐδέποτε
οὕτως εἴδομεν. καὶ ἐξῆλθεν πάλιν
παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
ἤρχετο πρὸς αὐτόν. καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς.
καὶ παράγων ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶδε λευεὶ τὸν τοῦ
ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον καὶ
λέγει αὐτῷ. ἀκολούθει μοι, καὶ ἀναστὰς ἠκολού-
θησεν αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν
τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτω-
λοὶ συνανέκειντο τῷ ΙΗΣΟΥ καὶ τοῖς μα-
θηταῖς

Et iterum intrauit Capernaum II
poſt dies, & auditum eſt quod in do-
mo eſſet, & protinus cõgregati ſunt mul
ti, adeo ut non caperent eos, nec illa lo-
ca quæ ſunt circa ianuã & loquebatur
eis uerbum. Et ueniunt ad eum ferẽtes
paralyticum, qui a quattuor portabatur.
& cum non poſſent appropinquare illi
præ turba, nudauerũt tectum ubi erat,
& perfoſſo tecto funibus dimittũt gra
batum in quo paralyticus decũbebat.
Cum autem uidiſſet Ieſus fidem illorum
ait paralytico. Fili, dimittuntur tibi pec
cata tua. Erant autem illic quidã de ſcri
bis ſedentes & cogitantes in cordibus
ſuis. Quid hic ſic loquitur blaſphemias?
Quis poteſt dimittere peccatã, niſi ſolus
deus ſpũ ſuo? Et protinus cũ cognouiſſet
Ieſus, quod ſic cogitarẽt intra ſeſe, dicit
illis. Quid iſta cogitatis in cordibus ue-
ſtris. Vtrum eſt facilius dicere paralyti
co, dimittuntur tibi peccata, an dicere,
ſurge & tolle grabatum tuum & ambu
la? Vt autem ſciatis quod filius hominis
habet poteſtatem in terra remittendi
peccata, ait paralytico. Tibi dico, ſurge
& tolle grabatum tuũ, & abi in domũ
tuam. Et ſtatim ſurrexit, & ſublato gra-
bato egreſſus eſt in conſpectu omniũ,
adeo ut ſtupeſcerent omnes & glorifi-
carent deum, dicentes. Nunquam ſic uidi-
mus. Et egreſſus eſt rurſus ad mare,
omniſque turba ueniebat ad eum, & do
cebat eos. Et cũ præteriret Ieſus, uidit
Leui Alphei filium ſedentem ad telo-
neum, & ait illi. Sequere me. Et ſurgẽs,
ſecutus eſt eum. Et factũ eſt cũ accũbe-
ret in domo illius, multi etiã publicani &
peccatores ſimul diſcũbebant cũ Ieſu & di
ſcipulis

θηταῖς αὐτοῦ. ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ φαρισαῖοι ἰδόντες αὐτὸν ἐσθίοντα μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. τί ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει; καὶ ἀκούσας ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγει αὐτοῖς, οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ τῶν φαρισαίων νηστεύοντες, καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ. διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου, καὶ οἱ τῶν φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον, οὐ δύνανται νηστεύειν. ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. καὶ οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιῤῥάπτει ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ, εἰ δὲ μή, αἴρει τὸ πλήρωμα αὐτοῦ, τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς. εἰ δὲ μή, ῥήσσει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται, ἀλλὰ οἶνον νέον, εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον. Καὶ ἐγένετο, παραπορεύεσθαι αὐτὸν τοῖς σάββασι διὰ τῶν σπορίμων. καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν, τίλλοντες τοὺς στάχυας, καὶ οἱ φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ, ἴδε τί ποιοῦσιν ἐν τοῖς σάββασιν, ὃ οὐκ ἔξεστι; καὶ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοῖς. οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαβίδ; ὅτε χρείαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάβ-

βατον.

ſcipulis eius.Erant enim multi qui ſecuti fuerant eum.Et ſcribæ & phariſæi cũ uidiſſent,eum capientẽ cibũ cũ publicanis & peccatoribus,dicebant diſcipulis eiꝰ.Quid eſt quod cũ publicanis & peccatoribus edit ac bibit? Hoc audito,Ieſus ait illis.Non opus habẽt qui ualent medico,ſed qui male habent . Nõ ueni ad uocandum iuſtos,ſed peccatores ad pœnitentiã . Et erant diſcipuli Ioannis & phariſæorũ ieiunãtes,& ueniũt,& dicunt illi.Quare diſcipuli Ioãnis & phariſæorũ ieiunãt,tui aũt diſcipuli nõ ieiunant? Et ait illis Ieſus.Num poſſũt filij thalami nuptialis in quo cũ illis ſponſus eſt ieiunare? Q̃diu habent ſecum ſponſum,nõ poſſunt ieiunare. Veniẽt aũt dies cũ auferetur ab eis ſponſus, & tunc ieiunabũt in illis diebus.Et nemo aſſumentũ panni rudis aſſuit ueſtimẽto ueteri,alioqn aufert ſupplemẽtũ eiꝰ nouum a ueteri,& peior ſciſſura fit, Et nemo mittit uinũ muſtũ in utres ueteres,alioqn diſrũpet uinũ muſtũ utres, & uinũ effundetur & utres peribũt.ſed uinũ muſtũ i utres nouos mitti debet. Et accidit ut tranſiret ſabbatis per ſegetes ,& cœperũt diſcipuli eius iter facere, uellẽtes ſpicas , & phariſæi dicebant ei, ecce cur faciũt ſabbatis, qđ nõ licet? Et ipſe ait illis.Nũquã legiſtis quid fecerit Dauid, quãdo neceſſe habebat, & eſuriebat,ipſe & q cũ eo erãt? Quomodo ingreſſus ſit in domũ dei ſub Abiathar principe ſacerdotũ, & panes ꝓpoſitionis comederit , quos non licet edere niſi ſacerdotibus,& dedit etiã ijs qui cum illo erãt? & dicebat illis.Sabbatũ ꝓpter hoiem factũ eſt, & nõ homo ꝓpter ſab-

batum

βατομ, ὥστε κύριός ἐστιν, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου,
καὶ τοῦ σαββάτου. Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς τὴν
συναγωγὴν καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμ-
μένην ἔχων τὴν χεῖρα. καὶ παρετήρουν αὐτὸν,
εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτὸν, ἵνα κατη-
γορήσωσιν αὐτοῦ. καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ
ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα. ἔγειρε εἰς τὸ
μέσον. καὶ λέγει αὐτοῖς. ἔξεστιν τοῖς σάββασιν
ἀγαθοποιῆσαι, ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶ-
σαι, ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπουν. καὶ περιβλε-
ψάμενος αὐτοὺς μετ᾽ ὀργῆς συλλυπούμενος ἐ-
πὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀν-
θρώπῳ. ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινεν. καὶ ἀ-
ποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς, ὡς ἡ ἄλλη.
Καὶ ἐξελθόντες οἱ φαρισαῖοι εὐθέως μετὰ τῶν
ἡρωδιανῶν συμβούλιον ἐποίουν κατ᾽ αὐτοῦ
ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. καὶ ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἀνα-
χώρησεν μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς τὴν
θάλασσαν. καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς γαλιλαί-
ας ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας, καὶ ἀπὸ
ἱεροσολύμων, καὶ ἀπὸ τῆς ἰδουμαίας, καὶ πέραν τοῦ ἰ-
ορδάνου, καὶ οἱ περὶ τύρον, καὶ σιδῶνα, πλῆθος
πολὺ ἀκούσαντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτὸν
καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα πλοιάριον
προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλί-
βωσιν αὐτόν. πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπι-
πίπτειν αὐτῷ, ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται, ὅσοι εἶχον μά-
στιγας. καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα ὅταν αὐ-
τὸν ἐθεώρει, προσέπιπτεν αὐτῷ, καὶ ἔκραζεν λέ-
γοντα, ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. καὶ πολλὰ ἐπετίμα
αὐτοῖς, ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσιν. καὶ ἀνα-
βαίνει εἰς τὸ ὄρος. καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐ-
τός. καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. καὶ ἐποίησεν δώδε-
κα, ἵνα ὦσιν μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς
κηρύσσειν καὶ ἔχειν ἐξουσίαν θεραπεύειν τὰς νό-
σους, καὶ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια. καὶ ἐπέθηκεν
τῷ σίμωνι ὄνομα πέτρον. καὶ ἰάκωβον τὸν τοῦ ζεβε-
δαίου, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ ἰακώβου. καὶ
ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα βοανεργές, ὅ ἐστιν
υἱοὶ

batũ. Itaq; dñs ē fili⁹ hoīs etiā sabbati.
Et introiuit iterũ in synagogā, & erat III
ibi homo arefactam habens manũ, &
obseruabant eũ, an sabbatis sanaturus
esset eũ, ut accusarēt illũ. Et ait hoī ha-
benti manũ arefactā. Surge in mediũ.
Et dicit illis. Licet ne sabbatis beneface
re, an male facere, aīam saluā facere, an
occidere? At illi tacebant. Et cũ circũspe
xisset eos cum iracundia condolescens
super cæcitate cordis eoꝶ, dicit homini.
Extende manũ tuā, Et extendit. & resti
tuta est man⁹ illi⁹ sana ut altera. Egres-
si uero pharisæi, statim una cũ Herodi
anis consiliũ faciebāt aduersus eũ ut il-
lum perderent. Iesus aũt cũ discipulis
suis secessit ad mare & ingens multitu-
do a Galilæa secuta est eũ, & ab Iudæa
& ab Hierosolymis, & ab Idumæa, &
trans Iordanē, & q circa Tyrũ habita-
bant ac sidonem multitudo magna q
cũ audissent q̃ faciebat, uenerũt ad eũ.
Et iussit Iesus discipulis suis, ut nauicu
la sibi deseruiret propter turbam. ne se
comprimerent. Multos em̄ sanauerat,
ita ut irruerēt in eũ, quo illũ tangerent,
q̃tquot habebāt plagas. Et spũs imũdi
cũ illũ uidissent, ꝓcidebant ei, & clama
bant dicētes. Tu es filius dei, & uehemē
ter cōminabat̃ eis, ne se manifestarent.
Et ascendit in montē ac uocauit ad se
quos uoluit ipse, & uenerunt ad eũ. &
fecit duodecim ut essent secũ, & ut em it
teret eos ad p̄dicandũ utq; haberēt po
testatem sanandi morbos, & eijciendi
dæmonia. Et imposuit Simoni no-
men Petrus, & Iacobum filium Ze-
bedæi, & Ioannem fratrē Iacobi, & im-
posuit eis nomina Boanerges, qđ est
filij

υἱοὶ βροντῆς, καὶ ἀνδρέαν, καὶ φίλιππον, καὶ βαρθο-
λομαῖον, καὶ ματθαῖον, καὶ θωμᾶν, καὶ ἰάκωβον
τὸν τοῦ ἀλφαίου, καὶ θαδδαῖον, καὶ σίμωνα τὸν κανα
νίτην. καὶ ἰούδαν ἰσκαριώτην ὃς καὶ παρέδωκεν ἀ
ὐτόν. καὶ ἔρχονται εἰς οἶκον. καὶ συνέρχεται πάλιν
ὄχλος ὥς μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μήτε ἄρτον φαγεῖν·
καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ, ἐξῆλθον κρατῆσαι
αὐτόν. ἔλεγον γὰρ, ὅτι ἐξέστη. καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ
ἀπὸ ἱεροσολύμων καταβάντες, ἔλεγον, ὅτι
βεελζεβοὺλ ἔχει. καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν
δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. καὶ προσ
καλεσάμενος αὐτοὺς, ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐ-
τοῖς. πῶς δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν;
καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύνα
ται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη. καὶ ἐὰν οἰκία
ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ οἰκία
ἐκείνη. καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν, καὶ
μεμέρισται, οὐ δύναται σταθῆναι, ἀλλὰ τέλος ἔ-
χει. οὐ δύναται οὐδεὶς τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ, εἰσελ
θὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶ
τον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐ
τοῦ διαρπάσει. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πάντα ἀ-
φεθήσεται τὰ ἁμαρτήματα, τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώ-
πων, καὶ βλασφημίαι ὅσας ἂν βλασφημήσω
σιν. ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα. ἀλλ' ἔνο-
χός ἐστιν αἰωνίου κρίσεως. ὅτι ἔλεγον ὅτι πνεῦμα
ἀκάθαρτον ἔχει. καὶ ἔρχονται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ
ἀδελφοί, καὶ ἔξω ἑστήκοτες, ἀπέστειλαν πρὸς αὐ
τὸν φωνοῦντες αὐτόν. καὶ ἐκάθητο ὄχλος περὶ αὐ
τόν. εἶπον δὲ αὐτῷ, ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελ
φοί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέ
γων. τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. καὶ
περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν καθημένους
λέγει. ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ὃς γὰρ ἂν
ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελ
φή μου, καὶ μήτηρ ἐστί. καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν
παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ συνήχθη πρὸς αὐτὸν ὄχλος πο
λὺς, ὥστε αὐτὸν ἐμβάντα εἰς πλοῖον καθῆσθαι ἐν τῇ
θαλάσσῃ

filij tonitrui, & Andream & Philippũ
& Bartholomæum, & Matthæum, &
Thomã, & Iacobũ Alphæi filiũ, & Tha
dæũ, & Simonẽ cananæũ, & Iudã Iſca
riotẽ q & tradidit illũ. Et ueniũt ad do
mũ, & cõuenit iteꝝ turba, ſicut ñ poſſẽt
uel panẽ edere, & cũ audiſſent q ad illũ
attinebãt exierũt, ut manus inijcerent
in eũ. Dicebãt em̃, in furorẽ uerſus eſt.
Et ſcribæ q ab hieroſolymis deſcẽderãt
dicebãt, Beelzebul habet, & in principe
dæmonioꝝ eijcit dæmonia. Et ad ſe uo
catis eis. in parabolis dicebat illis. Quõ
poteſt ſatanas ſatanam eijcere? Et ſi re
gnum in ſeſe diuiſũ fuerit, non poteſt
ſtare regnũ illud. Et ſi domus cõtra ſe-
metipſam diuiſa fuerit, nõ poteſt ſtare
domus illa, & ſi ſatanas inſurrexit in ſe
metipſum ac diuiſus eſt, non põt ſtare
ſed finẽ habet. Nõ põt quiſq̃ uaſa for
tis ĩgreſſus ĩ domũ illiꝰ diripe, niſi priꝰ
fortẽ alligarit, & tũc domũ eiꝰ diripiet.
Amen dico uobis. Oĩa dimittent filijs
hoĩm pctã, & maledicta q̃cũq; dixerit.
At q cõuiciũ dixerit in ſpm̃ ſanctũ, nõ
hẽt remiſſionẽ in æternũ, ſed reꝰ ẽ æter-
ni iudicij. dicebãt em̃ ſpm̃ ĩmundũ ha-
bet. Et ueniũt mater eiꝰ & fratres, & fo-
ris ſtãtes miſerũt ad eũ uocãtes eũ, &
ſedebat turba circa eũ, & dicũt ei. Ecce
mater tua & frẽs tui foris q̃rũt te. Et rñ-
dit eis dicẽs. q̃ ẽ mater mea & frẽs mei?
Et cũ circũſpexiſſet undiq; eos q iuxta
ſe ſedebant ait. Ecce mater mea & frẽs
mei. Qui em̃ fecerit uolũtatem dei, hic
frater meus & ſoror mea & mater eſt.

Et iterum cœpit docere iuxta ma- IIII
re, & congregata eſt ad eum turba
multa, ita ut nauim ingreſſus ſederet in

θαλάσσῃ. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασ
σαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦν. καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν
παραβολαῖς πολλά. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν
τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. ἀκούετε. ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπεί
ρων τοῦ σπεῖραι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν, ὃ
μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πε
τεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτὸ, ἄλ
λο δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ
εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλεν
διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ἡλίου δὲ ἀνατεί
λαντος, ἐκαυματίσθη. καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥί
ζαν, ἐξηράνθη. καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάν
θας. καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι, καὶ συνέπνιξαν
αὐτό. καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν. καὶ ἄλλο ἔ
πεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου
καρπὸν, ἀναβαίνοντα, καὶ αὐξάνοντα, καὶ ἔ
φερεν, ἓν τριάκοντα, καὶ ἓν ἑξήκοντα, καὶ ἓν ἑκα
τόν. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκου
έτω. ὅτε δὲ ἐγένετο καταμόνας ἠρώτησαν
αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὴν πα
ραβολήν. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. ὑμῖν δέδοται
γνῶναι τὸ μυστήριον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ἐκείνοις
δὲ τοῖς ἔξω, ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, ἵνα
βλέποντες βλέπωσιν, καὶ μὴ ἴδωσιν, καὶ ἀκού
οντες ἀκούωσιν, καὶ μὴ συνιῶσιν, μήποτε ἐπι
στρέψωσιν, καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς τὰ ἁμαρτή
ματα. καὶ λέγει αὐτοῖς. οὐκ οἴδατε τὴν πα
ραβολὴν ταύτην; καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς
γνώσεσθε; ὁ σπείρων, τὸν λόγον σπείρει. οὗτοι δέ
εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδόν, ὅπου σπείρεται ὁ λόγος
καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθέως ἔρχεται ὁ σατανᾶς
καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν ταῖς καρ
δίαις αὐτῶν. καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως, οἱ ἐπὶ τὰ πε
τρώδη σπειρόμενοι, οἳ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν
λόγον, εὐθέως μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν
αὐτόν. καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς.
ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν, εἶτα γενομένης
θλίψεως, ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον, εὐθέως
σκανδαλίζονται. καὶ οὗτοί εἰσιν οἱ εἰς τὰς
ἀκάνθας

mari,& tota turba iuxta mare in terra
erat,& docebat eos i parabolis multa,
& dicebat illis in doctrina sua. Audite,
Ecce exibat q seminabat ad seminãdũ.
Et accidit inter seminãdũ, aliud quidẽ
cecidit secus uiam,& uenerunt uolucres
cœli & comederunt illud. Aliud uero ce
cidit super petrosa, ubi nõ habuit terrã
multam,& statim exortũ est, quod nõ
haberet altitudinem terræ, sole aũt ex
orto æstu perijt, & eo q nõ haberet ra
dicem exaruit. Et aliud cecidit in spinas,
& ascenderunt spinæ, & suffocauerunt
illud,& fructũ non dedit. Et aliud ceci
dit in terrã bonã,& dabat fructũ ascen
dentẽ & crescentẽ, & afferebat unu tri
ginta,& unũ sexaginta,& unũ centũ.&
dicebat illis. Qui habet aures audiẽdi,
audiat. Cũ aũt cœpisset esse solus, inter
rogauerunt eum hi qui circũ illũ erant
cum duodecim de parabola,& dicebat
eis. Vobis datum est nosse mysterium
regni dei, illis autem qui foris sunt in
parabolis oĩa fiunt, ut uidentes uideãt
& non cernãt, & audientes audiant, &
nõ intelligant, nequãdo conuertant &
dimittant eis peccata. Et ait illis. Nesci
tis parabolã hanc, & quomodo oẽs pa
rabolas cognoscetis? Qui seminat uer
bum seminat. Hi aũt sunt qui circa uiã
ubi seminat uerbũ,& cũ audierint, cõ
festim uenit satanas, & aufert uerbum
quod seminatũ est in cordibus eoꝝ. Et
hi sũt similiter, q sup petrosa seminãt,
q cũ audierint uerbũ, statim cũ gaudio
accipiũt illud,& nõ habent radicẽ in se
sed tparij sunt, deinde orta tribulatiõe
aut persecutione propter uerbum, con
festim scãdalizãtur. Hi aũt sunt qui in
spinas

ἀκάνθας σπειρόμενοι, οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον
ἀκούοντες, καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ
ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου, καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ
ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσιν
τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. καὶ οὗτοί
εἰσιν, οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες
οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέ-
χονται, καὶ καρποφοροῦσιν, ἓν τριάκοντα,
καὶ ἓν ἑξήκοντα, καὶ ἓν ἑκατόν. καὶ ἔλεγεν αὐ-
τοῖς. μήτι ὁ λύχνος ἔρχεται, ἵνα ὑπὸ τὸν
μόδιον τεθῇ, ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ
τὴν λυχνίαν ἐπιτεθῇ; οὐ γάρ ἐστι τί κρυπτὸν
ὃ ἐὰν μὴ φανερωθῇ. οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυ-
φον, ἀλλ᾽ ἵνα εἰς φανερὸν ἔλθῃ. εἴ τις ἔχει ὦτα
ἀκούειν, ἀκουέτω. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. βλέπε-
τε τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθή-
σεται ὑμῖν, καὶ προστεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀ-
κούουσιν. ὃς γὰρ ἂν ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ. καὶ
ὃς οὐκ ἔχει καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. Καὶ ἔλε-
γεν. οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ὡς ἐὰν
ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ
καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν. καὶ ὁ σπό-
ρος βλαστάνῃ καὶ μηκύνηται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός.
αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον
χόρτον, εἶτα στάχυν, εἶτα πλήρη σῖτον. ἐν τῷ
στάχυϊ. ὅταν δὲ παραδῷ ὁ καρπὸς εὐθέως ἀποστέλλει
τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός. καὶ ἔλεγεν
τίνι ὁμοιώσομεν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ; ἢ ἐν ποί-
ᾳ παραβολῇ παραβάλωμεν αὐτήν; ὡς κόκ-
κον σινάπεως, ὃς ὅτ᾽ ἂν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς
μικρότερος πάντων τῶν σπερμάτων ἐστὶν τῶν ἐ-
πὶ τῆς γῆς. καὶ ὅτ᾽ ἂν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ
γίνεται πάντων τῶν λαχάνων μείζων.
καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνα-
σθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ, τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ κατασκηνοῦν. Καὶ τοιαύταις παρα-
βολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον
καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν. χωρὶς δὲ παρα-
βολῆς, οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς. κατιδίαν δὲ
τοῖς μαθηταῖς

ſpinas ſemē excipiunt. Hi ſunt qui uer
bū audiūt, & ſollicitudines ſæculi huiꝰ
& deceptio diuitiarū. & q̄ circa reliq̄ ſūt
concupiſcentiæ introeuntes ſuffocant
uerbum, & ſine fructu efficit̄. Et hi ſūt
qui in terram bonā ſemen excepérūt,
qui audiunt uerbū & ſuſcipiunt, & fru
ctificant unum triginta, unum ſexagin
ta, & unum centū. Et dicebat illis. Nun
quid uenit lucerna ut ſub modio pona
tur, aut ſub lecto? Nonne ut ſuper can
delabrum ponatur? Non eſt enim ali-
quid abſconditū, quod nō manifeſtet̄,
neq; fuit occultum, ſed ut in ꝓpatulū
ueniat. Si qs habet aures audiendi, au-
diat. Et dicebat illis. Videte quid audi-
atis. In qua menſura metimini, alĳ me-
tientur uobis, & adĳcietur uobis, q au-
ditis. Qui enim habet, dabitur illi, & q
non habet, etiam quod habet auferet̄
ab eo. Et dicebat. Sic eſt regnū dei quē
admodum ſi homo iaciat ſementē in
terrā, & dormiat & exurgat nocte ac
die & ſeges germinet, & ſurgat in altū
dum neſcit ille. Vltro enim terra fructi
ficat primum herbā, deinde ſpicā, dein
de plenū frumentū in ſpica. Cum aūt
ꝓductus fuerit fructus, ſtatim mittet
falcē, qm̄ adeſt meſſis. Et dicebat. Cui
aſſimilabimꝰ regnū dei, aut in q̄ para-
bola cōferemꝰ illud? Sicut granū ſina-
pis qd cū ſeminatū fuerit ī terra, minꝰ
eſt oibus ſeminibꝰ q̄ ſunt in terra, & cū
ſeminatū fuerit, aſcēdit, & fit maiꝰ oibꝰ
oleribus, & facit ramos magnos, ita ut
poſſint ſub umbra eius aues cœli nidifi
care. Et talibꝰ multis parabolis loq̄bat̄
eis uerbū prout poterāt audire, ſine pa
rabola aūt nō loq̄bat̄ eis. Seorſim aūt
diſcipulis

τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἐπέλυεν πάντα. καὶ λέγει
αὐτοῖς, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὀψίας γενομένης,
διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν, καὶ ἀφέντες τὸν
ὄχλον, παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ
πλοίῳ, καὶ ἄλλα δὲ πλοιάρια ἦν μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ
γίνεται λαῖλαψ ἀνέμου μεγάλη, τὰ δὲ κύμα
τα ἐπέβαλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε αὐτὸ ἤδη
γεμίζεσθαι, καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ, ἐπὶ
τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων. καὶ διεγεί/
ρουσιν αὐτὸν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ. Διδάσκαλε,
οὐ μέλει σοι, ὅτι ἀπολύμεθα; καὶ διεγερθεὶς
ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ, καὶ εἶπεν τῇ θαλάσ/
σῃ, σιώπα, πεφίμωσο, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνε-
μος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη, καὶ εἶπεν
αὐτοῖς. τί δειλοί ἐστε οὕτως; πῶς, οὐκ ἔχετε
πίστιν; καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλε
γον πρὸς ἀλλήλους τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ
ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα, ὑπακούουσιν αὐτῷ; καὶ
ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώ/
ραν τῶν γαδαρηνῶν. καὶ ἐξελθόντι αὐ-
τῷ ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθέως ἀπήντησεν αὐτῷ
ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκα
θάρτῳ. ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνη/
μείοις. καὶ οὔτε ἁλύσεσιν οὐδεὶς ἠδύνατο αὐ-
τὸν δῆσαι, διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ
ἁλύσεσιν δεδέσθαι, καὶ διεσπάσθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ τὰς
ἁλύσεις, καὶ τὰς πέδας συντετρῖφθαι, καὶ οὐδεὶς
αὐτὸν ἴσχυσεν δαμάσαι, καὶ διὰ παντὸς, νυκτὸς
καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς ὄρεσιν, καὶ ἐν τοῖς μνήμα/
σιν ἦν κράζων, καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις.
ἰδὼν δὲ τὸν ΙΗΣΟΥΝ ἀπὸ μακρόθεν, ἔδραμον
καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ κράξας φωνῇ με
γάλῃ εἶπεν. τί ἐμοὶ καί σοι ΙΗΣΟΥ υἱὲ τοῦ θεοῦ
τοῦ ὑψίστου; ὁρκίζω σε τὸν θεόν, μή με βασανί/
σῃς. ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ, ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκά-
θαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐπηρώτα αὐτὸν. τί
σοι ὄνομα; καὶ ἀπεκρίθη λέγων. λεγεὼν ὄνο-
μά μοι, ὅτι πολλοί ἐσμεν, καὶ παρεκάλει αὐτὸν
πολλὰ, ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας.
ἦν δὲ ἐκ

discipulis suis exponebat omnia. Et ait
illis in die illo cum facta esset uespera,
transeamus in ulteriorem ripam. Et di
missa turba, assumunt eum, ,ita ut erat
in naui, sed & aliæ nauiculæ erant cum
illo, & fit procella uenti magna, & flu/
ctus irruebant in nauim, ita ut illa iam
impleretur. Et erat ipse in puppi super
ceruical dormiẽs, & excitant eum, & di/
cunt illi. Præceptor nõ est tibi curæ, qđ
perimus. Et exurgens increpauit uen/
tum, & dixit mari. Tace, obmutesce, &
conquieuit uentus, & facta est trãquilli
tas magna, & ait illis. Quid timidi estis
adeo, Qui fit ut non habeatis fidem?
Et timuerunt timore magno, & dice-
bant inter se. Quisnam hic est, quia &
uentus & mare obediunt ei?

Et uenerunt trans mare in regionẽ
Gadarenorũ. Et egresso ei de naui, sta- V
tim occurrit e monumẽtis homo in spi
ritu immundo, qui domiciliũ habebat
in monumentis. Et nec cathenis quis/
q̃ poterat eum ligare, propterea quod
sæpe cõpedibus & catenis uinctus fuis/
set, & discerptæ fuissent ab illo catenæ,
& compedes essent cõminutæ, & nemo
poterat eum domare. Et semper die ac
nocte in montibus & in monumentis
erat clamans & concidens seipsum la-
pidibus. Cũ uidisset aũt Iesũ a lõge, cu
currit, & adorauit eũ, & clamans uoce
magna dixit. Quid mihi tecũ est Iesu
fili dei altissimi? adiuro te p deũ, ne me
torqas. Dicebat em̃ illi. Exi spũs imun
de ab hoïe, & interrogabat eũ. Qđ tibi
nomẽ est? Et r̃ndit dicẽs ei. Legio mihi
nomẽ est, qa multi sum9. Et depcabat
eũ multũ ne se emitteret extra regionẽ.
Erat em̃

ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τὰ ὄρη ἀγέλη χοίρων μεγά-
λη βοσκομένη. καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν πάν
τες οἱ δαίμονες λέγοντες. πέμψον ἡμᾶς εἰς
τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. ¶
ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθέως ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ¶ ἐξελ
θόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, εἰσῆλθον
εἰς τοὺς χοίρους. καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ
τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν. ἦσαν δὲ, ὡσ
δισχίλιοι. ¶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ. οἱ δὲ
βόσκοντες τοὺς χοίρους, ἔφυγον. καὶ ἀνη-
γγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς
καὶ ἐξῆλθον ἰδεῖν τί ἐστιν τὸ γεγονός. ¶ ἔρ-
χονται πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ. καὶ θεωροῦσιν τὸν δαι
μονιζόμενον, καθήμενον, ¶ ἱματισμένον ¶
σωφρονοῦντα τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγεῶνα ¶
ἐφοβήθησαν. καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόν-
τες, πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ ¶ περὶ
τῶν χοίρων. καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν
ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. καὶ ἐμβάν-
τος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον, παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαι
μονισθεὶς, ἵνα ᾖ μετ᾽ αὐτοῦ. Ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ οὐκ
ἀφῆκεν αὐτὸν. ἀλλὰ λέγει αὐτῷ. ὕπαγε εἰς τὸν
οἶκόν σου πρὸς τοὺς σοὺς καὶ ἀνάγγειλον αὐτοῖς,
ὅσα σοι ὁ κύριος πεποίηκεν ¶ ἠλέησέν σε. καὶ
ἀπῆλθεν ¶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ δεκαπόλει ὅ
σα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, καὶ πάντες ἐθαύμα
ζον. καὶ διαπεράσαντος τοῦ ΙΗΣΟΥ ἐν τῷ πλοίῳ πά
λιν εἰς τὸ πέραν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ᾽ αὐ
τὸν, ¶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ ἰδοὺ ἔρχεται εἷς
τῶν ἀρχισυναγώγων. ὀνόματι ἰάειρος. ¶ ἰδὼν αὐ-
τὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ. ¶ παρεκάλει
αὐτὸν πολλὰ, λέγων, ὅτι τὸ θυγάτριόν μου ἐσχά
τως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς αὐτῷ τὰς χεῖρας. ὅ-
πως σωθῇ καὶ ζήσεται. ¶ ἀπῆλθεν μετ᾽ αὐτοῦ ¶ ἠ
κολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς. ¶ συνέθλιβον αὐ
τόν. ¶ γυνή τις οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἔτη δώδε-
κα. καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν
καὶ δαπανήσασα τὰ ἑαυτῆς πάντα καὶ
μηδὲν ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖ-
ρον ἐλθοῦ

Erat aũt ibi iuxta montes grex porco-
rum magnus pascens, & deprecabant̃
eum oẽs dæmones, dicẽtes. Mitte nos
in porcos, ut in eos introeamus. Et per-
misit eis statim Iesus. Et egressi spũs ĩ-
mũdi ingressi sunt in porcos. Et fereba
tur grex ꝑ p̃ceps ĩ mare, erãt aũt ferme
bis mille, & suffocati sũt in mari. Qui
aũt pascebãt porcos, fugerũt & renũcia
uerũt in ciuitatẽ, & in agros. Et egressi
sunt ad uidẽdũ qd esset qđ acciderat,
& uenerũt ad Iesum, & uident illũ qui
ı dæmonio uexabat̃ sedentẽ & uestitũ
& sanæ mentis qui habuerat legionẽ &
timuerunt. Et narrauerũt illis qui uide-
rant qualiter factũ esset ei qui dæmo-
nium habuerat, & de po-cis. Et rogare
cœperunt eum, ut discederet de finibus
ipsoꝝ. Et cũ ingressus ẽ nauim, rogabat
illũ qui fuerat a dæmonio correptus, ut
esset cũ illo. Iesus aũt nõ ꝑmisit eũ, sed
ait illi. Abi in domũ tuã ad tuos, & an-
nuncia illis quãta tibi dñs fecerit, & mi-
sertus sit tui. Et abijt, & cœpit p̃dicare
in decapoli, quanta sibi fecisset Iesus, &
omnes mirabantur. Et cũ traiecisset Ie-
sus in naui rursus in ulteriorẽ ripã, cõue
nit turba multa ad eũ, & erat circa ma-
re. Et ecce uenit quidã principũ synago
gæ noĩe Iairus, & cũ uidisset eũ, ꝓcidit
ad pedes, & dep̃cabatur eum multũ di
cens. Filiola mea in extremis est, ut ue-
nias & imponas illi manus, ut salua sit,
& uiuet. Et abijt cũ illo, & sequebat̃ eũ
turba multa, & cõprimebãt eũ. Et muli
er q̃dã q̃ fuerat ĩ ꝓfluuio sãguinis ãnis
duodecim, & fuerat multa ꝑpessa a cõ
plurib⁹ medicis, & insũpserat oĩa sua, &
nihil adiumẽti senserat, sed magis ĩ de-
terius ue

ρον ἐλθοῦσα, ἀκούσασα περὶ τοῦ ΙΗΣΟΥ. ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν, ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. ἔλεγεμ γὰρ, κἂμ τῶν ἱματίωμ αὐτοῦ ἅψωμαι, σωθήσομαι. καὶ εὐθέως ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι, ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος. καὶ εὐθέως ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεμ. τίς μου ἥψατο τῶν ἱματίωμ; καὶ ἔλεγομ αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. βλέπεις τὸμ ὄχλομ συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις τίς μου ἥψατο; καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖμ τὴν τοῦτο πεποιηκυῖαμ. ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα εἰδυῖα ὃ γέγονεμ ἐπ' αὐτῇ, ἦλθεμ καὶ προσέπεσεμ αὐτῷ, καὶ εἶπεμ αὐτῷ πᾶσαμ τὴν ἀλήθειαμ. ὁ δὲ εἶπεμ αὐτῇ. θύγατερ ἡ πίστις σου σέσωκέμ σε, ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου. ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγοντες, ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανεμ τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλομ; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εὐθέως ἀκούσας τὸμ λόγομ λαλούμενομ, λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ. μὴ φοβοῦ, μόνομ πίστευε. καὶ οὐκ ἀφῆκεμ οὐδένα αὐτῷ συνακολουθῆσαι, εἰ μὴ πέτρομ καὶ ἰάκωβομ καὶ ἰωάννην τὸμ ἀδελφὸμ ἰακώβου. καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκομ τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβομ καὶ κλαίοντας. καὶ ἀλαλάζοντας πολλὰ, καὶ εἰσελθὼμ λέγει αὐτοῖς. τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίομ, οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλωμ αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐκβαλὼμ ἅπαντας, παραλαμβάνει τὸμ πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦμ τὸ παιδίομ ἀνακείμενομ, καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου, λέγει αὐτῇ. ταλιθά, κοῦμι, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενομ, τὸ κοράσιομ σοὶ λέγω ἔγειρε. καὶ εὐθέως ἀνέστη τὸ κοράσιομ καὶ περιεπάτει. ἦμ γὰρ ἐτῶμ δώδεκα, καὶ ἐξέστησαμ ἐκστάσει μεγάλῃ, καὶ

διεστείλατο

terius uenerat cũ audisset de Iesu, uenit in turba a tergo, & tetigit uestimẽtum eius. Dicebat em̃, si uel uestimẽta eius tetigero, salua ero. Et cõfestim siccatus est fons sanguinis eius, & sensit corpe, ꝙ sanata esset a flagello. Et statim Iesus ĩ semetipso cognoscẽs uirtutẽ quæ de se exierat, cõuersus in turba aiebat. Quis tetigit uestimenta mea? Et dicecebant ei discipuli sui. Vides turbã cõprimentem te, & dicis, quis me tetigit? Et circumspiciebat ut uideret eam quæ hoc fecerat. Mulier uero timens & tremens, sciens quod factum esset in se, uenit & procidit ante eum, & dixit ei oẽm ueritatẽ. Ille aũt dixit ei. Filia, fides tua te saluam fecit, uade in pace, & esto sana a flagello tuo. Adhuc eo loquente ueniunt a principe synagogæ, qui dicerent. Filia tua mortua est, quid ultra uexas magistrũ? Iesus autem protinus audito uerbo quod dicebatur, ait principi synagogæ. Ne metuas, tantũmodo crede. Et non permisit ut quisquam se sequeretur præter Petrum & Iacobum & Ioannem fratrem Iacobi. Et ueniunt in domum principis synagogæ, & uidit tumultum ac flentes & eiulantes multum, & ingressus ait illis. Quid tumultuamini & ploratis? puella nõ est mortua, sed dormit. Et irridebãt eũ. Ipse uero eiectis oibus, assumit patrẽ & matrẽ puellæ & qui secũ erãt, & ingredit ubi puella erat iacẽs, & apphẽsa manu puellæ, ait illi. Tabitha cumi, qđ est, si quis interptet. Puella tibi dico surge. Et confestim surrexit puella, & ambulabat. Erat em̃ annoꝝ duodecim, & obstupuerũt stupore magno.

Et præcepit

διεστείλατο αὐτοῖς πολλά, ἵνα μηδεὶς γνῷ τοῦ-
το, καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν. καὶ ἐξ-
ῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐ
τοῦ, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ, καὶ γενομένου σαββάτου, ἤρξατο ἐν τῇ
συναγωγῇ διδάσκειν. καὶ πολλοὶ ἀκούον-
τες, ἐξεπλήσσοντο λέγοντες. πόθεν τούτῳ ταῦ
τα, καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα αὐτῷ, καὶ δυ-
νάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γίνον
ται, οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων ὁ υἱὸς μαρίας,
ἀδελφὸς δὲ ἰακώβου καὶ ἰωσῆ καὶ ἰούδα, καὶ
σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε
πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ἔλε-
γεν δὲ αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ὅτι οὐκ ἔστιν προφή
της ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν
τοῖς συγγενέσιν, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ οὐκ
ἠδύνατο ἐκεῖ οὐδὲ μίαν δύναμιν ποιῆσαι, εἰ
μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθε
ράπευσεν, καὶ ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν
αὐτῶν. καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ δι-
δάσκων. καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ
ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο. καὶ ἐδί-
δου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀ-
καθάρτων. καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς, ἵνα μη-
δὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν, εἰ μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ
πήραν, μὴ ἄρτον, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκὸν,
ἀλλ᾽ ὑποδεδεμένους σανδάλια, καὶ μὴ ἐν
δύσασθαι δύο χιτῶνας. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε, ἕ-
ως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν, καὶ ὅσοι ἐὰν μὴ δέ-
ξωνται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπο-
ρευόμενοι ἐκεῖθεν. ἐκτινάξατε τὸν χνοῦν τὸν
ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν, εἰς μαρτύριον αὐ
τοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται σο-
δόμοις ἢ γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πό
λει ἐκείνῃ. καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυσσον, ἵνα με-
τανοήσωσιν. καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον,
καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθε
ράπευον. καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἡρώδης

φανερὸν

præcepit illis uehemeter, ut nemo id sci
ret, & iussit ut daretur illi qoud ederet.
Et egressus est illinc, & uenit in patriã VI
suam, & sequuntur eum discipuli sui.
Et facto sabbato, cœpit in synagoga
docere, & multi audientes obstupue-
runt, dicentes. Vnde huic hæc? & quæ
est sapientia, quæ data est illi, & uir-
tutes tales quæ per manus eius effici-
untur? Nonne hic est faber ille, filius
Mariæ, frater Iacobi & Iose, & Iudæ, &
Simonis? Nonne & sorores eius hic
nobiscum sunt? Et scandalizabantur
in illo. Dicebat autem illis Iesus. Non
est propheta contemptus nisi in patria
sua. & inter cognatos, & in familia sua.
& non poterat ibi uirtutem ullã facere,
nisi quod paucos infirmos, impositis
manibus sanauit. Et mirabatur ꝑpter
incredulitatem eorum, & circũibat ca-
stella in circũitu docens. Et accersit duo
decim, & cœpit eos emittere binos, &
dabat illis potestatem spirituum imun
dorum. Et p̃cepit illis ne quid tollerent
in uiã, nisi uirgam tantum, nõ peram,
non panem, non in zona æs, sed calcia-
tos sandalijs, & ne induerent duabus
tunicis. Et dicebat eis. Quocũq; intro-
ieritis in domũ, illic manete donec exe-
atis inde. Et quicumq; non receperint
uos, n q; audierint uos, exeuntes inde,
excutite puluerem qui est sub pedibus
uestris in testimonium illis. Amen di-
co uobis, Tolerabilius erit Sodomis
aut Gomorris in die iudicij, q̃ ciuitati
illi. Et egressi prædicabant, ut pœniten-
tiam agerent, & dæmonia multa eijcie-
bant, & ungebant oleo multos ægros
& sanabant. Et audiuit rex Herodes

H manifestũ

φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν, ὅτι ἰωάννης ὁ βαπτίζων, ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι ἠλίας ἐστίν. ἄλλοι δὲ ἔλεγον, ὅτι προφήτης ἐστίν, ἢ ὡς εἷς τῶν προφητῶν. Ἀκούσας δὲ ὁ ἡρώδης, εἶπεν, ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα ἰωάννην, οὗτός ἐστιν, αὐτὸς ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν. Αὐτὸς γὰρ ὁ ἡρώδης ἀποστείλας, ἐκράτησεν τὸν ἰωάννην, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, διὰ ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν. ἔλεγεν γὰρ ὁ ἰωάννης τῷ ἡρώδῃ, ὅτι οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. ἡ δὲ ἡρωδϊὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο. ὁ γὰρ ἡρώδης, ἐφοβεῖτο τὸν ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον, καὶ ἅγϊον καὶ συνετήρει αὐτόν. καὶ ἀκούσας αὐτοῦ, πολλὰ ἐποίει καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν. καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου, ὅτε ἡρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίει τοῖς μεγιστάσιν, καὶ τοῖς χιλιάρχοις, καὶ τοῖς πρώτοις τῆς γαλϊλαίας. καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς ἡρωδϊάδος, καὶ ὀρχησαμένης, καὶ ἀρεσάσης τῷ ἡρώδῃ, καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ κορασίῳ. αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς καὶ δώσω σοί. καὶ ὤμοσεν αὐτῇ, ὅτι ὃ ἐάν με αἰτήσῃς, δώσω σοι, ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. ἡ δὲ ἐξελθοῦσα, εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆς. τί αἰτήσομαι; ἡ δὲ εἶπεν. τὴν κεφαλὴν ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ εἰσελθοῦσα εὐθέως μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα, ἠτήσατο λέγουσα, θέλω ἵνα μοι δῷς ἐξαυτῆς ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους, καὶ τοὺς συνανακειμένους, οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι. καὶ εὐθέως ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτωρα, ἐκέλευσεν ἐνεχθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ὁ δὲ ἀπελθὼν, ἀπεκεφάλϊσεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ

καὶ ἤνεγκεν

(manifeſtum enim factum eſt nomen eius) & dicebat Ioannes. Qui baptizabat reſurrexit a mortuis, & ꝓpterea uirtutes agunt in illo. Aliȷ̈ dicebāt, Helias eſt, aliȷ̈ uero dicebant, propheta eſt uel ut unus ex prophetis. Cum audiſſet aũt, herodes ait. Cui ego præcidi caput Ioannes hic eſt, ipſe ſurrexit a mortuis. Nam ipſe Herodes, miſſis ſatellitibus manus iniecerat in Ioannē & uinxerat eum in carcere, propter Herodiadem uxorem Philippi fratris ſui, quia duxerat eam. Dicebat enim Ioannes Herodi. Nō licet tibi habere uxorem fratris tui. Herodias autem inſidiabatur illi, & uolebat occidere eū, nec poterat. Herodes enim metuebat Ioannem, ſciens eum uirum iuſtum & ſanctum, & obſeruabat eum, & audito eo multa faciebat, & libēter eum audiebat. Et cum dies oportunus accidiſſet, cū Herodes in natalicȷ̈s cœnā faceret primatibus & tribunis, & primoribus Galilææ, cūq; introiſſet filia ipſius Herodiadis & ſaltaſſet, & placuiſſet Herodi, ſimulq; recū bentibus, rex ait puellæ. Pete a me qđ uis, & dabo tibi. Et iurauit illi, quicquid a me petieris, dabo tibi uſq; ad dimidium regni mei. At illa egreſſa dixit matri ſuæ. Quid petam? Illa uero dixit. Caput Ioānis baptiſtæ. Et ingreſſa ſtatim cum feſtinatione ad regem petiuit dicens. Volo, ut protinns des mihi in diſco caput Ioannis baptiſtæ. Et uehementer dolore affectus rex, propter iuſiurandum & eos qui ſimul accumbebāt noluit eā reȷ̈cere. Et confeſtim rex miſſo ſpiculatore iuſſit īferri caput eiꝰ. At ille abȷ̈t ac decollauit eū in carcere

& attulit

καὶ ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι,
καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κορά-
σιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. Καὶ ἀκού-
σαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἦλθον καὶ ἦραν τὸ πτῶ-
μα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ. καὶ συ-
νάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ, καὶ
ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα, καὶ ὅσα ἐποίησαν,
καὶ ὅσα ἐδίδαξαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Δεῦτε ὑ-
μεῖς αὐτοὶ κατ᾽ ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον, καὶ
ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμε-
νοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν
ηὐκαίρουν. καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον
τῷ πλοίῳ κατ᾽ ἰδίαν. καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπά-
γοντας, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτὸν πολλοί, καὶ πε-
ζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ,
καὶ προῆλθον αὐτούς, καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτόν,
καὶ ἐξελθὼν εἶδεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ πολὺν ὄχλον,
καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽ αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν ὡς πρό-
βατα μὴ ἔχοντα ποιμένα, καὶ ἤρξατο δι-
δάσκειν αὐτοὺς πολλά, καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς
γενομένης, προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ, λέγουσιν, ὅτι ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος,
καὶ ἤδη ὥρα πολλή, ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀ-
πελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγρούς, καὶ κώμας,
ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς ἄρτους, τί γὰρ φάγω-
σιν, οὐκ ἔχουσιν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐ-
τοῖς, δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν
αὐτῷ. ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν διακοσίων
δηναρίων ἄρτους, καὶ δῶμεν αὐτοῖς φαγεῖν;
ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς. πόσους ἄρτους ἔχετε; ὑπά-
γετε καὶ ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσιν. πέντε καὶ δύο
ἰχθύας. καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάν-
τας, συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ
χόρτῳ, καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαί, ἀνὰ ἑ-
κατόν, καὶ ἀνὰ πεντήκοντα. καὶ λαβὼν τοὺς πέντε
ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐ-
ρανόν, εὐλόγησε, καὶ κατέκλασε τοὺς ἄρτους, καὶ ἐδί-
δου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα παραθῶσιν αὐτοῖς,
καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἐμέρισεν πᾶσιν. καὶ ἔφα-
γον πάντες

& attulit caput eius in disco, & dedit il-
lud puellæ, & puella dedit illud matri
suæ. Quo audito. discipuli eiꝰ uenerũt
& sustulerũt cadauer eius, & posuerũt
illud in monumento. Et congregantur
apostoli ad Iesum, & renunciauerũt ei
omnia, & quæ ægissent & q̃ docuissent,
& ait illis. Venite uos soli seorsim in de
sertũ locũ, & reqescite pusillũ. Erãt em̃
q uenirent & abirẽt multi. Et ne edẽdi
quidẽ oportunitatẽ habebant. Et abijt
in desertũ locũ nauigio seorsim. Et ui-
derunt eos abeuntes, & agnouerunt eũ
multi, & itinere pedestri ex oĩbus ciui-
tatibus cõcurrerunt illuc, & p̃uenerunt
eos, & conuenerunt ad illũ. Et egressus
uidit turbã multã Iesus, & affectu mise
ricordiæ tactus est erga eos, quia erant
uelut oues nõ habentes pastorẽ. Et cœ-
pit illos docere multa, & cũ iam multũ
tp̃is p̃terisset, accesserunt ad illũ discipu
li eius, dicentes. Desertus est locus, & iã
multũ tẽporis est-dimitte illos, ut abe-
ant ĩ circũiacẽtes uillas & uicos, & emãt
sibi panes, nam quod edant non ha-
bent. At ille respondens ait illis. Date
illis uos manducare. Et dixerunt ei. Eũ-
tes emamus ducentis denarijs panes,
& demus illis manducare? At ille dicit
eis. Quot panes habetis? Ite & uidete.
Et cũ cognouissent, dicũt quinq;, & du
os pisces. Et p̃cepit illis ut accũbere face
rent oẽs, distributis conuiuijs in uiridi
herba. Et discubuerunt diuisi in uiridia
ria centeni & quinquageni. Et acceptis
qnq; panibꝰ ac duobꝰ piscibꝰ sublatis ĩ
cœlũ oculis bñdixit & fregit panes, de-
ditq; discipl'is suis ut apponerẽt illis. Et
duos pisces diuisit oĩbus, & mãducaue

γον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν κλα
σμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις, καὶ ἀ/
πὸ τῶν ἰχθύων. καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες ὡσεὶ
πεντακισχίλιοι ἄνδρες. καὶ εὐθέως ἠνάγκα/
σε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖ/
ον, καὶ προάγειν πρὸς τὸ πέραν πρὸς βηθσαϊ
δά, ἕως αὐτὸς ἀπολύσῃ τὸν ὄχλον, καὶ ἀπο/
ταξάμενος αὐτοῖς, ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προ
σεύξασθαι, καὶ ὀψίας γενομένης, ἦν τὸ πλοῖον
ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ
τῆς γῆς, καὶ εἶδεν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν
τῷ ἐλαύνειν. ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐ/
τοῖς, καὶ περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς
ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θα
λάσσης, καὶ ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς. οἱ δὲ ἰδόν
τες αὐτὸν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης,
ἔδοξαν φάντασμα εἶναι, καὶ ἀνέκραξαν. πάν/
τες γὰρ αὐτὸν εἶδον καὶ ἐταράχθησαν, καὶ εὐθέως
ἐλάλησεν μετ᾽ αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς. θαρσεῖ
τε ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε, καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς
ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ λίαν
ἐκ περισσοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο, καὶ ἐθαύμα/
ζον. οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις. ἦν γὰρ αὐτῶν
ἡ καρδία πεπωρωμένη, καὶ διαπεράσαντες, ἦλ
θον ἐπὶ τὴν γῆν γεννησαρέθ, καὶ προσωρμί/
σθησαν. καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου.
εὐθέως ἐπιγνόντες αὐτὸν, περιδραμόντες ὅλην
τὴν περίχωρον ἐκείνην, ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κρα/
βάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν, ὅπου ἤ/
κουον. ὅτι ἐκεῖ ἐστι, καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο, εἰς
κώμας, ἢ πόλεις, ἢ ἀγροὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς
ἐτίθουν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν,
ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἅψωνται,
καὶ ὅσοι ἂν ἥπτοντο αὐτοῦ, ἐσώζοντο. Καὶ συνά/
γονται πρὸς αὐτὸν οἱ φαρισαῖοι, καί τινες τῶν γραμ
ματέων ἐλθόντες ἀπὸ ἱεροσολύμων, καὶ ἰδόντες
τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, κοιναῖς χερσὶν τοῦτ᾽
ἔστιν, ἀνίπτοις ἐσθίοντας ἄρτους, ἐμέμψαντο.
οἱ γὰρ φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ ἰουδαῖοι,
ἐὰν μὴ

runt oēs,& saturati sunt. Et sustulerunt
fragmentoꝝ duodecim cophinos ple/
nos,& de piscibus. Erant aūt qui mādu
cauerant, quinq̧ milia uiroꝝ. Et statim
çoegit discipulos suos conscendere na/
uim, ut præcederent transmisso mari
Bethsaidā, dū ipse dimitteret turbam.
Et cū dimisisset eos, abijt in mōtem ad
orandū. Et cū uespera esset facta, erat
nauis in medio mari,& ipse solus in ter
ra, & uidit eos laborantes in remigan/
do, erat em̄ uentus contrarius eis. Et cir
ca quartam uigiliā noctis uenit ad eos
ambulans sup̱ mare,& uolebat p̃terire
eos. At illi ut uiderūt eū ambulātē sup̃
mare, putauerūt phātasma esse,& exda
mauerūt. Oēs em̄ uidebāt eū,& cōtur/
bati sūt.& statim locut⁹ ē cū eis,& dixit
eis. Confidite, ego sū, ne terreamini, Et
ascēdit ad illos ī nauim,& cōqeuit uēt⁹,
& uehemēter supra modū ītra se stupe
bāt,& admirabāť. Nō em̄ intellexerāt
de panib⁹, erat em̄ cor eoꝝ obcecatū. Et
cū traiecissēt, ueuerūt in terrā Geneza/
reth,& applicuerūt. Cūq̧ egressi essent
de naui, cōtinuo q̧ agnouissent eū, per/
currētes uniuersam undiq̧ regionē illā,
cœperūt in grabatis eos q male habe/
bāt circūferre, cū audissēt eū illic esse,&
q̊cūq̧ introisset in uicos aut ī uillas, aut
in ciuitates in plateis ponebāt īfirmos,
& dep̃cabāť eū, ut uel fimbriā uestimē
ti eius tāgerēt. Et q̊tquot tāgebāt eū sal
ui fiebāt. Et cōgregāť ad eū pharisæi, VII
& qdā de scribis q uenerāt ab Hieroso
lymis. Et cū uidissent quosdā ex disci/
pulis eius cōmunibus manibus, id est
non lotis, manducare panes, uitupera
uerunt, nam pharisæi,& omnes Iudæi
nisi

ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας, οὐκ
ἐσθίουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρε
σβυτέρων, καὶ ἀπὸ ἀγορᾶς, ἐὰν μὴ βαπτίσωνται,
οὐκ ἐσθίουσιν. καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν ἃ παρέ-
λαβον κρατεῖν. βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξε-
στῶν, καὶ χαλκίων, καὶ κλινῶν. ἔπειτα ἐπε-
ρωτῶσιν αὐτὸν οἱ φαρισαῖοι, καὶ οἱ γραμμα
τεῖς. διὰ τί οἱ μαθηταί σου οὐ περιπατοῦσιν
κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ
ἀνίπτοις χερσὶν ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; ὁ δὲ ἀπο
κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι καλῶς προφήτευσεν
ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγρα
πται. οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ.
ἡ δὲ καρδία αὐτῶν, πόῤῥω ἀπέχει ἀπ᾽ ἐμοῦ.
μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδα-
σκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. ἀφέντες
γὰρ τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν πα
ράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, βαπτισμοὺς ξεστῶν
καὶ ποτηρίων, καὶ ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα
πολλὰ ποιεῖτε, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. καλῶς ἀ-
θετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παρά
δοσιν ὑμῶν τηρήσητε. μωσῆς γὰρ εἶπεν. τί
μα τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα σου. καὶ
ὁ κακολογῶν πατέρα, ἢ μητέρα, θανάτῳ τε-
λευτάτω. ὑμεῖς δὲ λέγετε, ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος
τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ κορβᾶν, ὅ ἐστι δῶρον, ὃ ἐ-
ὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς. καὶ οὐκ ἔτι ἀφίετε αὐ-
τὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἢ τῇ μητρὶ
αὐτοῦ, ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ παρα-
δόσει ὑμῶν ᾗ παρεδώκατε, καὶ παρόμοια τοι
αῦτα πολλὰ ποιεῖτε. καὶ προσκαλεσάμενος
πάντα τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς. ἀκούετέ
μου πάντες καὶ συνίετε. οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν
τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον, εἰς αὐτὸν ὃ
δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, ἀλλὰ τὰ ἐκπορευό
μενα ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἐκεῖνά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν
ἄνθρωπον. εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.
καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐπηρώ
των αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ τῆς παραβολῆς.

καὶ λέγει

nisi crebro lauerint manus, nõ mandu-
cant, tenentes traditionẽ senioꝝ. Et a fo
ro uenientes, nisi loti fuerint nõ come-
dunt. Et alia multa sunt, q̃ susceperunt
seruanda nempe lotiones calicũ & ur-
ceorum & æramentoꝝ & lectoꝝ. De-
inde interrogabant eũ pharisæi & scri-
bæ. Quare discipuli tui nõ ambulãt iu-
xta traditionem seniorum, sed illotis
manibus manducant panẽ? At ille re-
spõdẽs, dixit eis. Bene ꝓphetauit Esai-
as de uobis hypocritis, sicut scriptũ est.
Populus hic labijs me honorat, cor aũt
eoꝝ longe est a me, in uanũ aũt me co-
lunt, docentes doctrinas præcepta ho-
minũ. Nam relicto mandato dei, tene-
tis traditiones hoim, ablutiones urceo-
rum & calicum, & alia similia his facitis
multa. Et dicebat illis. Bene reijcitis p̃-
ceptum dei, ut traditionẽ uestrã serue-
tis. Moses enim dixit. Honora patrem
tuum & matrem tuam, & qui maledi-
xerit patri uel matri, morte moriatur.
Vos autem dicitis. Si dixerit homo pa
tri uel matri corban, quod est, donum
quodcũq; ex me in tuum cedat cõmo-
dum, & præterea non sinitis eum quic-
quam facere patri suo aut matri, & irri
tum facitis uerbum dei per traditionẽ
uestram quã tradidistis. Et similia hu-
iusmodi multa facitis. Et cum aduocas-
set ad se totam turbã, dicebat illis. Au-
dite me omnes & intelligite, nihil est ex
tra hominem introiens in eum, quod
possit eum coinquinare, sed quæ de ho
mine ꝓcedunt, illa sunt q̃ coinquinant
hoiem. Si qs habet aures audiẽdi audi
at. Et cũ itroisset i domũ a turba interro
gabãt eũ discipuli eius de similitudine.

¶ λέγει αὐτοῖς. οὕτως καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε;
οὔπω νοεῖτε; ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμε
νον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοι/
νῶσαι, ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρ/
δίαν, ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφε-
δρῶνα ἐκπορεύεται καθαρίζων πάντα τὰ
βρώματα; ἔλεγεν δὲ ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου
ἐκπορευόμενον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ δια
λογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται. μοιχεῖαι, πορ
νεῖαι, φόνοι, κλοπαί, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δό
λος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασφη-
μία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη. πάντα ταῦτα τὰ
πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρω
πον. καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς, ἀπῆλθεν εἰς τὰ με-
θόρια τύρου καὶ σιδῶνος. καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰ/
κίαν, οὐδένα ἤθελεν γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνή/
θη λαθεῖν. ἀκούσασα γὰρ γυνὴ περὶ αὐτοῦ ἧς εἶ-
χεν τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον
ἐλθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ.
ἦν δὲ ἡ γυνὴ ἑλληνίς, συροφοινίκισσα τῷ γένει,
καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλλῃ ἐκ
τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτῇ. ἄφες
πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα. οὐ γὰρ καλόν
ἐστιν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν
τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ.
ναὶ κύριε. καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ὑπὸ κάτω τῆς τραπέ
ζης ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδίων. ¶ εἶ/
πεν αὐτῇ. διὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὕπαγε ἐξελήλυ
θεν τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρός σου. καὶ ἀπελ
θοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, εὗρεν τὸ δαιμόνιον
ἐξεληλυθός. καὶ τὴν θυγατέρα βεβλημένην
ἐπὶ τῆς κλίνης. καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν
ὁρίων τύρου καὶ σιδῶνος, ἦλθεν πρὸς τὴν
θάλασσαν τῆς γαλιλαίας, ἀνὰ μέσον τῶν ὁρί/
ων δεκαπόλεως, καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν μο/
γιλάλον. καὶ παρακαλοῦσιν αὐτόν, ἵνα ἐπιθῇ
αὐτῷ τὴν χεῖρα. καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ
τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν, ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐ
τοῦ εἰς τὰ

Et ait illis, Adeo & uos intelligentia ca
retis? Nōdū intelligitis qđ omne extrin
secus introiens in hominē, non potest
eum coinquinare, quia non intrat in
eius cor, sed in uentrem, & in secessum
exit, purgans omnes escas? Dicebat au
tem quod ab homine exit, illud coin-
quinat hominem. Ab intus enim de
corde hominum malæ cogitationes ꝓ/
cedunt, adulteria. fornicationes, homi-
cidia, furta, auariciæ, fraudes, dolus, im-
pudicitia, oculus malus, conuicia, super
bia, stulticia. Omnia hæc mala ab in-
tus procedunt, & inquinant homi-
nem. Et inde surgens, abijt in confi/
nia Tyri & Sidonis, & ingressus do-
mum neminem uoluit scire, & non po-
tuit latere. Mulier enim statim ut au-
diuit de eo, cuius filiola habebat spiri-
tum imundum, uenit & procidit ad pe/
des eius. Erat enim mulier græca syro-
phœnissa genere, & rogabat eū ut dæ/
monium eijceret de filia sua. Iesus aūt
dixit illi. Sine prius saturari filios. Non
est enim bonū sumere panem filiorū,
& proijcere catellis. At illa respondit &
dicit illi. Vtiq; domine, Nam & catelli
comedunt sub mensa de micis filiorū.
Et ait illi. Propter istū sermonem ua-
de, exijt dæmonium a filia tua. Et cum
abijsset in domum suam, reperit puellā
iacentem supra lectum, & dæmoni-
um exijsse. Et rursum egressus de fini-
bus Tyri & Sidonis uenit ad mare Ga
lilææ per medios fines decapolis, & ad/
ducunt ei surdum, & impeditæ lin-
guæ, & deprecantur eum, ut impo-
nat illi manum, & apprehendens eum
de turba seorsim, misit digitos su-
os in

του εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ πτύσας, ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ ἐφφαθά. ὅ ἐστιν διανοίχθητι, καὶ εὐθέως διηνοίχθησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαὶ, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. καὶ διεστείλατο αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν. ὅσον δὲ αὐτὸς αὐτοῖς διεστέλλετο, μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον. καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες, καλῶς πάντα πεποίηκεν, καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν, καὶ τοὺς ἀλάλους λαλεῖν. Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις παμπόλλου ὄχλου ὄντος, καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσιν προσκαλεσάμενος ὁ ΙΗΣΟΥΣ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγει αὐτοῖς. σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμένουσίν μοι, καὶ οὐκ ἔχωσιν τί φάγωσιν. καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ. τινὲς γὰρ αὐτῶν μακρόθεν ἥκουσιν. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. πόθεν τούτους δυνήσεταί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ᾽ ἐρημίας; καὶ ἐπηρώτα αὐτούς. πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπον. ἑπτά. καὶ παρήγγειλεν τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας, ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα παραθῶσιν, καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ, καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα, καὶ εὐλογήσας εἶπεν. παραθῆναι καὶ αὐτά. ἔφαγον δὲ καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας. ἦσαν δὲ οἱ φαγόντες, ὡς τετρακισχίλιοι, καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς. καὶ εὐθέως ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη δαλμανουθά. καὶ ἐξῆλθον οἱ φαρισαῖοι, καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ ζητοῦντες παρ᾽ αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ πειράζοντες αὐτόν. καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει. τί ἡ γενεὰ αὕτη σημεῖον ἐπιζητεῖ; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον, καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς ἐμβὰς πάλιν εἰς πλοῖον ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν

os in auriculas eius, & expuens tetigit linguã eius, & suspiciens in cœlũ, ingemuit, & ait illi. Effeta quod est adaperire. Et statim apertæ sunt eius aures, & solutum est uinculũ linguæ eius, & loquebatur recte, & præcepit illis, ne cui dicerent. Sed quo magis ille eis p̃ceperat, hoc potius amplius prædicabãt, & supra modũ stupebãt dicẽtes. Bñ oĩa fecit, & surdos facit audire, & mutos loq.

VIII In diebus illis cũ turba admodũ multa esset, nec haberẽt quod manducarẽt, accersitis ad se Iesus discipulis, ait illis. Misericordia tãgor erga turbã, qa iam triduo manent apud me, nec habent quod manducent, & si dimisero eos ieiunos in domũ suam, deficient in uia. Quidam em̃ ex eis de longinquo uenerunt, Et respõderũt ei discipuli sui. Unde istos quis poterit hic satiare panibꝰ in solitudine? Et iterrogauit eos. Quot panes habetis? Illi uero dixerũt. Septẽ. Et p̃cepit turbæ discumbere super terrã. Et acceptis septẽ panibus cũ gratias egisset fregit & dedit discipulis suis, ut apponerẽt. Et apposuerũt turbæ, & habebãt pisciculos paucos, & cũ bñdixisset iussit apponi & hos. Comederũt ãt & saturati sunt, & sustulerũt q̃ supfuerãt fragmẽta septẽ sportas. Erãt aũt q comederãt ferme q̃ter mille, & dimisit illos. Et mox igressꝰ i nauim cũ discipulis suis, & uenit i ptes Dalmanutha. Et egressi sũt pharisæi, & cœperũt disputare cũ illo q̃rẽtes ab eo signũ e cœlo tẽtãtes eũ, & cũ ingemuisset spũ suo dicit. cur gñatio hæc signũ q̃rit? amẽ dico uobis, si dabit' gñatiõi huic signũ, & dimissis illis igressus rursꝰ naui, abijt traiecto

πέραν, καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους. καὶ εἰ μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ ἔσχον μεθ᾽ αὐτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων. ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων, καὶ τῆς ζύμης ἡρώδου, καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχομεν. καὶ γνοὺς ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγει αὐτοῖς. τί διαλογίζεσθε, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ συνίετε; ἔτι πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε, ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, πόσους κοφίνους πλήρεις κλασμάτων ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ. δώδεκα, ὅτε δὲ τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σπυρίδων πληρώματα κλασμάτων ἤρατε; οἱ δὲ εἶπον. ἑπτά. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. πῶς οὐ νοεῖτε; καὶ ἔρχεται εἰς βηθσαϊδάν. καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλόν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτόν, ἵνα αὐτοῦ ἅψηται, καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ, ἐξήγαγεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης. καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτόν, εἴ τι βλέπει, καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν. βλέπω τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περιπατοῦντας. εἶτα πάλιν ἐπέθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι, καὶ ἀποκατεστάθη, καὶ ἀνέβλεψεν τηλαυγῶς ἅπαντας. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ λέγων. μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς, μηδὲ εἴπῃς τινὶ ἐν τῇ κώμῃ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας καισαρείας τῆς φιλίππου. καὶ ἐν τῇ ὁδῷ, ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς. τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, καὶ ἄλλοι ἠλίαν, ἄλλοι δὲ ἕνα τῶν προφητῶν. καὶ αὐτὸς λέγει αὐτοῖς. ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέτρος, λέγει αὐτῷ. σὺ εἶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ.

καὶ ἐπε

mari, & obliti fuerant sumere panes, & præter unũ panẽ nõ habebant secũ in naui. Et mandauit illis dicẽs. Videte, cauete a fermento pharisæorũ, & a fermẽto Herodis, & disputabant inter sese dicentes. Panes non habemus, & eo cognito Iesus dicit illis. Quid disputatis, quod panes non habetis, nõdum animaduertitis nec intelligitis? adhuc obcæcatum habetis cor uestrũ? oculos habentes, non cernitis, & aures habentes, nõ auditis? & nõ meministis, cũ quinq; panes fregissem in hominũ quinq; milia, quot cophinos fragmentis impletos sustulistis? Dicũt ei, duodecim. Cũ aũt septẽ in quatuor milia. Quot sportas ex reliqis fragmẽtorũ tulistis? illi aũt dixerũt septẽ, & dixit illis, Qui fit ut nõ ĩtelligatis? Et uenit Bethsaidã, & adducũt illi cæcũ & obsecrãt eũ, ut illũ tangeret, & apphensa manu cæci eduxit illũ extra uicũ, & cũ expuisset in oculos illi⁹ ĩposuissetq; illi man⁹, ĩterrogauit eũ si qd uideret, & recepto uisu dicebat. Video hoĩes, qm̃ uelut arbores cerno ambulantes. Deinde rursũ ĩposuit manus sup oculos illi⁹, & fecit ut uisũ reciperet & restitut⁹ est, & denuo uidebat diluci de oẽs, & dimisit illũ ĩ domũ suã, dicẽs. Neq; ĩ uicũ ĩgrediaris, neq; dixeris cui q̃ ĩ uico. Et egressus ẽ Iesus & discipuli illius in uicos cesariæ, quæ cognominat̃ Philippi, & in uia interrogauit discipulos suos dicẽs. Quem me dicunt hoĩes esse? Illi uero r̃nderunt, Ioannẽ baptistam, & alij aliũ, alij rursus unũ de numero pphetarũ. Et ipse dicit illis. at uos quẽ me dicitis esse? Respõdens autem Petrus, dicit illi. Tu es ille Christus.

Et inter-

καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ λέγωσιν
περὶ αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτούς, ὅτι δεῖ
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀπο/
δοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἀρ-
χιερέων, καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκταν-
θῆναι, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι, καὶ παρ-
ρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμε-
νος αὐτὸν πέτρος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. ὁ δὲ
ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐπε-
τίμησεν τῷ πέτρῳ λέγων, ὕπαγε ὀπίσω
μου σατανᾶ, οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ
τῶν ἀνθρώπων, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν
ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς.
ὅς τις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησά-
σθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολου/
θείτω μοι. ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι
ἀπολέσει αὐτήν. ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ἕνεκεν ἐμοῦ, καὶ τοῦ εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐ-
τήν. τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπος ἐὰν κερδήσῃ
τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα
τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με,
καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ
τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν
ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέ-
λων τῶν ἁγίων. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσίν τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων,
οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδω-
σι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἐληλυθυῖαν ἐν δυνά-
μει. καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ ΙΗΣΟΥΣ
τὸν πέτρον καὶ τὸν ἰάκωβον καὶ τὸν ἰωάννην. καὶ ἀ/
ναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μό-
νους. καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ τὰ
ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα, λευκὰ λίαν ὡς
χιών, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται λευ/
κᾶναι, καὶ ὤφθη αὐτοῖς ἠλίας σὺν μωσῇ, καὶ
ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ ΙΗΣΟΥ, καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ πέτρος λέγει τῷ ΙΗΣΟΥ. ῥαββεί. καλόν
ἐστιν ὑμᾶς

Et interminatus est eis, ne cui dicerent
de se. Et cœpit docere eos, quod opor/
teret filium hominis multa pati, & rep/
bari a senioribus & sūmis sacerdotibus
ac scribis & occidi, & post tres dies resur
gere. & libere sermonē loquebat᷑. Et ap
phendit illū Petrus, cœpitq; increpare
eum. At ille conuersus, & intuitus disci/
pulos suos increpauit Petrum, dicens.
Abi post me satana. Non sapis q̃ dei
sunt, sed quæ sunt hominū. Et cum ad
se uocasset turbam una cum discipulis
suis, dixit illis. Quicūq; uult sequi me,
abneget semetipsum & tollat crucē suā
& sequatur me. Nam quisquis uoluerit
animā suam seruare, perdet eam. Quis/
quis aūt perdiderit animā suam causa
mei & euāgelij, hic seruabit eam. Quid
enim profuerit homini, si lucratus fue/
rit mundū totū, & animæ suæ damnū
fecerit? Aut qd daturus est homo, quo
repenset animam suam? Quemcunq;
eñ puduerit mei ac meoꝝ sermonū in
generatione hac adultera & peccatrice,
& filiū hoīs pudebit illius, ubi uenerit ī
gloria patris sui cum angelis sanctis.
Et dicebat illis. Amē dico uobis. Sūt IX
quidā inter eos q hic stant, q nō gusta/
būt mortē, donec uiderit regnū dei ue/
nisse ī uirtute. Ac post dies sex assumit
Iesus Petrū & Iacobū ac Ioannē, & sub
ducit eos in mōtē excelsum seorsim so-
los, & transformatus fuit coram illis, &
uestimenta illius facta sunt splendida,
& candida ualde, ueluti nix, q̃ candi-
da facere non potest fullo super terrā,
& uisus est illis Helias cum Mose, &
erant colloquentes cū Iesu. Et respon-
dens Petrus, dicit Iesu. Rabbi. Bonum
est nos

ἐστιν ὑμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς
τρεῖς, σοί μίαν, καὶ μωσεῖ μίαν, καὶ ἠλίᾳ
μίαν. οὐ γὰρ ἤδει τί λαλήσῃ. ἦσαν γὰρ ἔκ-
φοβοι. καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐ-
τοῖς. καὶ ἦλθεν φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγου-
σα, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, αὐτοῦ
ἀκούετε, καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι, οὐκ
ἔτι οὐδένα εἶδον, ἀλλὰ τὸν ΙΗΣΟΥΝ μόνον
μεθ' ἑαυτῶν. καταβαινόντων δὲ αὐτῶν ἀπὸ
τοῦ ὄρους διεστείλατο αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ δι-
ηγήσωνται ἃ εἶδον, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ τὸν λόγον ἐκρά-
τησαν πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστιν τὸ
ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι; καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέ-
γοντες, ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι ἠ-
λίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶ-
πεν αὐτοῖς. ἠλίας μὲν ἐλθὼν πρῶτον ἀ-
ποκαθιστᾷ πάντα. καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ
ἐξουδενωθῇ. ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτι ἠλί-
ας ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἠθέ-
λησαν, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν. καὶ ἐλ-
θὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς, εἶδεν ὄχλον πο-
λὺν περὶ αὐτούς, καὶ γραμματεῖς συζη-
τοῦντας αὐτοῖς, καὶ εὐθέως πᾶς ὁ ὄχλος
ἰδὼν αὐτὸν ἐξεθαμβήθη, καὶ προστρέχον-
τες, ἠσπάζοντο αὐτόν. καὶ ἐπηρώτησεν τοὺς
γραμματεῖς. τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς; καὶ
ἀποκριθεὶς εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν. διδά-
σκαλε ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σε ἔχοντα
πνεῦμα ἄλαλον. καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν κατα-
λάβῃ ῥήσσει αὐτὸν καὶ ἀφρίζει, καὶ τρίζει
τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ καὶ ξηραίνεται. καὶ εἶπον
τοῖς μαθηταῖς σου, ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν καὶ οὐκ
ἴσχυσαν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει, ὦ γε-
νεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕ-
ως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρός
με, καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδὼν
αὐτὸν εὐθέως τὸ πνεῦμα, ἐσπάραξεν αὐτὸν
καὶ πεσὼν

est nos hic esse,& faciam⁹ tria taberna
cula,tibi unum, & Mosi unũ, & Heliæ
unum.Non enim sciebat quid loquere
tur. Erant enim expauefacti. Et facta
est nubes,quæ obumbrauit illis.Et ue-
nit uox e nube dicens.Hic est filius me
us dilectus, ipsum audite, & repente,
cũ circũspexissent nõ amplius uiderũt
quẽq̃,sed solũ Iesum esse secũ. Porro
cũ descẽderent de mõte mãdauit illis,
ne cui dicerẽt,ea q̃ uiderant, nisi cũ fili⁹
hoĩs a mortuis resurrexisset. Ac uerbũ
hoc tenuerunt apud sese,inter se dispu
tantes,quid esset hoc qđ dixerat a mor
tuis resurgere,& interrogabant illũ di-
centes. Quid est quod scribæ dicũt,He
liam oportere uenire prius? Ille uero
respondens dixit illis, Helias quidem
ubi uenerit prius restituit oĩa,& quẽad
modũ scriptũ est de filio hoĩs,utmulta
patiat̃,& contẽnatur. Veꝛ dico uobis,
Heliã uenisse,& fecerũt illi quæcũq; uo
luerunt,sicut scriptũ erat de illo.Et cum
uenisset ad discipulos suos, uidit turbã
multã circũ illos,& pharisæos disputã-
tes cũ illis. Et ꝓtinus uniuersa turba cũ
uidisset eũ obstupuit,& accurrẽtes salu
tauerũt eũ,& interrogauit pharisæos,
Quid disputatis cũ illis? Et r̃ndens un⁹
e turba dixit. Præceptor, adduxi filium
meũ ad te habentẽ spũm mutũ,& qñ
cũq; eũ corripuerit, lacerat eũ, atq; ille
spumat,ac stridit dẽtibus suis,& arescit
& dixi discipulis tuis ut eijcerẽt, & non
potuerunt. At ille r̃ndens ei dicit, O
natio ĩcredula. quousq; apud uos ero?
quousq; patiar uos? Adduc illum ad
me.Et adduxerunt illũ ad eũ. At uiso
illo,cõtinuo spiritus discerpebat eum.
Et ꝓlapsus

καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. καὶ
ἐπηρώτησεν τὸν πατέρα αὐτοῦ, πόσος χρό/
νος ἐστὶν, ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν,
παιδιόθεν, καὶ πολλάκις αὐτὸν, καὶ εἰς πῦρ
ἔβαλεν, καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν,
ἀλλ᾽ εἴ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν σπλαγ/
χνισθεὶς ἐφ᾽ ἡμᾶς. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτῷ.
τὸ, εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ
πιστεύοντι. καὶ εὐθέως κράξας ὁ πατὴρ τοῦ
παιδίου μετὰ δακρύων ἔλεγεν. πιστεύω κύ/
ριε, βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. ἰδὼν δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ
ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος, ἐπετίμησεν τῷ
πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ. τὸ
πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν, ἐγώ σοι ἐπι/
τάσσω, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς
εἰς αὐτόν, καὶ κράξαν, καὶ πολλὰ σπαράξαν
αὐτὸν ἐξῆλθεν, καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρὸς, ὥσ/
τε πολλοὺς λέγειν, ὅτι ἀπέθανεν. ὁ δὲ ΙΗ/
ΣΟΥΣ κρατήσας αὐτὸν τῆς χειρὸς, ἤγειρεν αὐτὸν
καὶ ἀνέστη. καὶ εἰσελθόντα αὐτὸν εἰς οἶκον, οἱ μα/
θηταὶ αὐτοῦ ἐπηρώτων αὐτὸν κατ᾽ ἰδίαν, ὅτι ἡ/
μεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; καὶ εἶ/
πεν αὐτοῖς. τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύνα/
ται ἐξελθεῖν, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.
καὶ ἐκεῖθεν ἐξελθόντες, παρεπορεύοντο διὰ τῆς
γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνῷ. ἐδίδα/
σκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐ/
τοῖς, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς
χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν, καὶ
ἀποκτανθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. καὶ
ἦλθεν εἰς καπερναούμ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμε/
νος, ἐπηρώτα αὐτοὺς τί ἐν τῇ ὁδῷ πρὸς ἑαυτοὺς
διελογίζεσθε; οἱ δὲ ἐσιώπων. πρὸς ἀλλήλους γὰρ
διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς μείζων. καὶ καθί/
σας, ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς.
εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων
ἔσχατος, καὶ πάντων διάκονος, καὶ λα/
βὼν παιδίον, ἔστησεν ἐν μέσῳ αὐτῶν,
καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ, εἶπεν αὐτοῖς.
ὃς ἐὰν

Et prolapsus in terra uoluebatur spu/
mãs. Et interrogauit patrẽ illius. Quan
tum tẽporis est, ꝙ hoc accidit ei? At ille
dixit a puero. Et freq̃nter illũ & in ignẽ
abiecit, & in aquas q̃ perderet eũ. Age
si qd potes subueni nobis misertus no
stri. Iesus aũt hoc dixit illi. Si potes cre
dere, oia possibilia credẽti. Et cõfestim
exclamãs pater pueri cũ lachrymis di/
xit, Credo domine, succurre incredulita
ti meæ. Cũ uidisset aũt Iesus, qd' turba
simul accurreret, icrepauit spm̃ imũdũ
dicens illi. Spiritus mute, & surde, ego
tibi impero, exi ab eo, & ne post hac in
grediaris in illum. Et cum clamasset spi
ritus, & multum discerpisset eum, exiuit
& factus est tãq̃ mortuus, adeo ut mul
ti dicerent, mortuus est. At Iesus corre/
pta manu illius, erexit eum, & ille surre/
xit. Et cum esset ingressus domũ, disci/
puli illius interrogabant eum seorsim.
Cur nos nõ quiuimus eijcere illum? Et
dixit illis. Hoc genus nulla in re potest
exire, nisi per orationẽ & ieiunium. Et
illinc digressi, clam iter fecerunt per Ga
lilæam, & nolebat, ut quisquam sciret.
Docebat enim discipulos suos, & dice/
bat illis. Filius hoīs tradit' in manus ho
minũ, & occidẽt eũ, & occisus, tertio die
resurget. Et uenit Capernaũ. Et cũ ue/
nisset in domũ, interrogauit illos, quid
in itinere inter uos disputabatis? At il/
li siluerũt. Nã inter se disputauerãt in/
ter uiam, quis esset maior. Et cum con
sedisset, accersiuit duodecim, & dicit il/
lis. Si quis uult primus esse, is erit om/
nium postremus, & omnium minister,
& arreptũ pueꝝ statuit in medio illoꝝ,
& cũ cepisset illũ i ulnas suas, dixit illis.
Quisqs

ὃς ἐὰν ἓν τῶν τοιούτων παιδίων δέξηται
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται. καὶ ὃς ἐ-
ὰν ἐμὲ δέξηται, οὐκ ἐμὲ δέχεται, ἀλλὰ τὸν
ἀποστείλαντά με. ἀπεκρίθη δὲ ἰωάννης λέγων.
Διδάσκαλε, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου
ἐκβάλλοντα δαιμόνια, ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν,
καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ
ἡμῖν. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν. μὴ κωλύετε αὐτόν.
οὐδεὶς γάρ ἐστιν, ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ
ὀνόματί μου, καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολο
γῆσαί με. ὃς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ
ἡμῶν ἐστιν. ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον
ὕδατος ἐν ὀνόματί μου, ὅτι ΧΡΙΣΤΟΥ ἐστὲ,
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσει τὸν μισθὸν
αὐτοῦ. καὶ ὃς ἐὰν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν
τῶν πιστευόντων εἰς ἐμὲ, καλόν ἐστιν αὐτῷ
μᾶλλον εἰ περίκειται λίθος μυλικὸς περὶ τὸν
τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θά-
λασσαν. καὶ ἐὰν σκανδαλίζῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπό
κοψον αὐτήν. καλόν σοι ἐστὶν κυλλὸν εἰς τὴν
ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα, ἀ-
πελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβε-
στον, ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ
πῦρ οὐ σβέννυται. καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδα-
λίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτὸν, καλόν ἐστί σοι εἰσελ
θεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν, ἢ τοὺς δύο πόδας
ἔχοντα, βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν εἰς τὸ πῦρ
τὸ ἄσβεστον, ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ
καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός
σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν. καλόν σοι
ἐστὶ μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασι-
λείαν τοῦ θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βλη
θῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρὸς, ὅπου ὁ σκώ-
ληξ οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. πᾶς γὰρ
πυρὶ ἁλισθήσεται, καὶ πᾶσα θυσία ἁλὶ ἁλι-
σθήσεται. καλὸν τὸ ἅλας, ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄνα
λον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσεται; ἔχετε
ἐν ἑαυτοῖς ἅλας, καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.
κἀκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς
ἰουδαίας

Quisquis unū ex talib⁹ pueris, recepe-
rit in noīe meo, me recipit, & quicunq͂
me recipit, nō me recipit, sed eū q̄ misit
me. R̄ndit aūt Ioannes, dicens. Praece-
ptor, uidimus quēdā in noīe tuo eijcere
dæmonia, & nō seqt̄ nos, & ꝓhibuim⁹
illū, ꝓpterea qđ nō seqt̄ nos. At Iesus
ait, nō ꝓhibeatis illū. Null⁹ em̄ est qui
si fecerit uirtutē in noīe meo & possit
cito male loq de me. Qui em̄ non ē ad-
uersus nos, ꝑ nobis ē. Quisqs em̄ potū
dederit uobis calicē aquæ frigidæ ī noīe
meo qđ sitis Christi, amē dico uobis,
Nequaq͂ perditur⁹ est mercedē suā. Et
quisquis offenderit unū ex pusillis qui
credūt in nos, meli⁹ foret illi, si circūda-
ret̄ saxū molare circa ceruicē ei⁹, & abij
ceret̄ in mare. Et si tibi fuerit obstaculo
man⁹ tua amputa illā. Bonū ē tibi mu
tilū ad uitā ingredi, potius q͂ duas ma
nus habentē abire in gehennam in ig-
nē inextinguibilē, ubi uermis illoꝝ nō
morit̄, & ignis nō extinguet̄. Et si pes
tuus fuerit tibi obstaculo, amputa illū.
Bonū est ut ingrediaris ad uitā æternā
claudus, potius q͂ duos pedes habens
mittaris in gehennā in ignē inextingui
bilē, ubi uermis illorū nō moritur, & ig
nis nō extinguet̄. Et si oculus tuus tibi
obstaculo est, erue illū. Bonū est tibi, ut
unoculus introeas in regnū dei, potius
q͂ ut duos oculos habēs mittaris in ge
ennam ignis, ubi uermis nō moritur,
& ignis non extinguitur. Nam omnis
homo igne salietur, & omnis uictima.
sale saliet̄. Bonū est sal, Cæteꝝ si sal in
sulsū fuerit, in quo ipsū cōdiet̄? habete
in uobisipsis salē, & pacifice uiuite iter
uos. Et cū inde surrexisset uenit ī fines
Iudææ

ἰουδαίας διὰ τῆς πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ συμπορεύ-
ονται πάλιν ὄχλος πολὺς πρὸς αὐτὸν καὶ ὡς εἰώ
θει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ προσελθόντες
φαρισαῖοι, ἐπηρώτησαν αὐτόν. εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυ
ναῖκα ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκρι
θεὶς, εἶπεν αὐτοῖς. τί ὑμῖν ἐνετείλατο μωσῆς;
οἱ δὲ εἶπον. μωσῆς ἐπέτρεψεν βιβλίον ἀποστα
σίου γράψαι καὶ ἀπολῦσαι. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗ
ΣΟΥΣ, εἶπεν αὐτοῖς. πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν
ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην. ἀπὸ
δὲ ἀρχῆς κτίσεως, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐ
τοὺς ὁ θεὸς, ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος
τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολ
ληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσον-
ται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ὥστε οὐκ ἔτι εἰσὶ
δύο, ἀλλὰ μία σάρξ. ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν,
ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ πά
λιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπηρώτη
σαν αὐτόν, καὶ λέγει αὐτοῖς. ὃς ἐὰν ἀπολύ-
σῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην
μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν. καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπολύ-
σῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ γαμηθῇ ἄλλῳ μοι-
χᾶται. καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία, ἵνα
ἅψηται αὐτῶν. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων τοῖς
προσφέρουσιν. ἰδὼν δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἠγανά-
κτησεν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἄφετε τὰ παι-
δία ἔρχεσθαι πρός με, μὴ κωλύετε αὐτά,
τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.
ἀμὴν λέγω ὑμῖν. ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν
βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλ-
θῃ εἰς αὐτήν. καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτά,
τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά, εὐλόγησεν αὐτά.
καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδρα
μὼν εἷς, καὶ γονυπετήσας αὐτόν, ἐπηρώτα
αὐτόν. διδάσκαλε ἀγαθέ. τί ποιήσω ἵνα ζω
ὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν
αὐτῷ. τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς
εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. τὰς ἐντολὰς οἶδας, μὴ μοι-
χεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδο-
μαρτυρήσῃς

Iudææ per regionē quæ est ultra Iorda
nem, & conueniunt rursum turbæ ad
illum, & sicut consueuerat rursum doce
bat eos, & adeuntes pharisæi interroga
bant illum. Licet ne uiro uxorem repu-
diare? tentātes illū. At ille rñdens, dixit
illis. Quid uobis mandauit Moses?
At illi dixerunt. Moses permisit libel-
lum repudij scribere, ac dimittere. Et re-
spondens Iesus dixit illis. Ad duriciam
cordis uestri, scripsit uobis mandatū
istud. Cæteꝝ ab initio creatiōis mascu-
lum & fœminā fecit illos deus. propter
hoc relinquet homo patrē suū & matrē
& adhærebit uxori suæ, & erunt duo in
carnē unam, itaq; nō iam sunt duo, sed
una caro. Quod igit̃ de⁹ copulauit, ho
mo ne separet. & in domo rursum disci
puli illi⁹ eadē de re interrogauerūt illū.
& dicit illis. Quicūq; repudiauerit uxo
rem suā, & duxerit aliā, adulteriū cōmit
tit aduersus illā. Et si mulier repudiaue
rit uirū suū, & nupserit alteri, adulteriū
cōmittit. Et adduxerūt illi puellos ut tā
geret illos, Discipuli uero increpabant
eos q adducebāt. Cū uidisset aūt Iesus
indignatus est, & dixit illis. Sinite puel-
los uenire ad me, ne ꝓhibete illos, taliū
eñi est regnum dei. Amen dico uobis.
Quicūq; nō acceperit regnū dei tanq̃
puellus, haudq̃q̃ īgredier̃ i illud. Et cū
cœpisset illos in ulnas, īpositis manib⁹
sup illos bñdixit eis. Et cū exiret in uiā
accurrit qdā ac genua flexit illi, & iter-
rogabat eū. ꝑceptor bone, qd faciā, ut
uitā æternā possideā? Iesus aūt dixit il-
li. Cur me dicis bonū. Nemo bon⁹, nisi
un⁹ deus. Præcepta nosti. Ne cōmittas
adulteriū, ne occidas, ne fureris, ne falsū

μαρτυρήσῃς, μὴ ἀποστερήσῃς. τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ. Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἐμβλέψας αὐτῷ, ἠγάπησεν αὐτόν, καὶ εἶπεν αὐτῷ. Ἓν σοὶ ὑστερεῖ. ὕπαγε ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι, ἄρας τὸν σταυρόν. Ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ, ἀπῆλθεν λυπούμενος. ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. καὶ περιβλεψάμενος ὁ ΙΗΣΟΥΣ, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς. τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστιν τοὺς πεποιθότας ἐπὶ τοῖς χρήμασιν, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς τῆς ῥαφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. οἱ δέ, περισσῶς ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες πρὸς ἑαυτούς. καὶ τίς δύναται σωθῆναι; Ἐμβλέψας δὲ αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, λέγει. παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατόν ἐστιν, ἀλλ᾽ οὐ παρὰ θεῷ. καὶ ἤρξατο ὁ πέτρος λέγειν αὐτῷ. ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν. οὐδείς ἐστιν, ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγρούς, ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν, ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίας, καὶ ἀδελφούς, καὶ ἀδελφάς, καὶ μητέρας, καὶ τέκνα, καὶ ἀγρούς μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον. πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι. ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, καὶ ἐθαμβοῦντο, καὶ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο.

καὶ παρα/

testimonium dicas.ne fraudes,honora
patrē tuū & matrē. At ille respondens
dixit illi.Præceptor,hec omnia seruaui.
ab adolescentia mea.Iesus aūt intuitus
illū,dilexit eū,& dixit illi. Vnū tibi de/
est. Abi,quæcumq; habes uende,& da
pauperibus, & habebis thesaurū in cœ
lo,& ueni sequere me,sublata cruce. At
ille tristis redditus,ꝓpter sermonē, di-
scedebat dolens. Erat eñ habens pos/
sessiones multas. Et cum circumspexis-
set Iesus, dicit discipulis suis,Q̃ diffi-
culter ij qui pecunias habent in regnū
dei intrabūt.Discipuli uero obstupue/
runt super uerbis illi⁹. At Iesus rursum
respōdens dicit illis. Filij,q̃ difficile est
eos qui fiduciam habent in pecunijs
regnum dei ingredi. Facilius est came-
lum per foramen acus ingredi, q̃ di-
uitem in regnum dei ingredi. Illi uero
supra modum admirati sunt, dicentes
inter sese.Et quis potest fieri saluus?In
tuitus aūt Iesus illos dicit. Apud hoīes
impossibile,non apud deū,nā oīa pos-
sibilia sunt apud deū. Et cœpit Petrus
dicere illi.Ecce reliquimus omnia, & se-
cuti sumus te. Respondens autem Ie/
sus dixit.Amē dico uobis.Nullus est q
reliquit domū, aut fratres, aut sorores,
aut patrē,aut matrē,aut uxorē,aut libe
ros, aut agros mea causa & euangelij,
nisi recipiat centupla nunc in tempore
hoc,domus,& fratres,& sorores,& ma/
tres,& liberos,& agros cū persecutioni
bus,ac in sæculo uenturo uitā æternā.
Multi aūt primi erunt postremi,& po/
stremi primi. Erāt aūt in uia ascenden/
tes Hierosolymam.& p̃cedebat illos Ie
sus,& stupebant,& sequentes timebāt.

Et assumptis

καὶ παραλαβὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ πάλιν τοὺς δώ/
δεκα, ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐ/
τῷ συμβαίνειν. ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς ἱε/
ροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθή/
σεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν, καὶ τοῖς γραμματεῦ-
σιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ
παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐμ-
παίξουσιν αὐτῷ, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτόν,
καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν
καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. καὶ προσπο
ρεύονται αὐτῷ ἰάκωβος καὶ ἰωάννης οἱ υἱοὶ ζεβε
δαίου λέγοντες. Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐ
ὰν αἰτήσωμεν, ποιήσῃς ἡμῖν. ὁ δὲ εἶπεν αὐ/
τοῖς. τί θέλετε ποιῆσαί με ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον αὐ
τῷ. δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ
εὐωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. ὁ
δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖ-
σθαι. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω,
καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆ
ναι; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ. δυνάμεθα. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶ
πεν αὐτοῖς. τὸ μὲν ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίε/
σθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτι
σθήσεσθε. τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου, καὶ ἐξ εὐ
ωνύμων μου οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ᾽ οἷς
ἡτοίμασται. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀ/
γανακτεῖν περὶ ἰακώβου καὶ ἰωάννου. ὁ δὲ ΙΗ/
ΣΟΥΣ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς λέγει αὐτοῖς.
οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κα
τακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κα
τεξουσιάζουσιν αὐτῶν, οὐχ οὕτως δὲ ἔσται ἐν ὑ
μῖν ἀλλ᾽ ὃς ἐὰν ὑμῶν θέλῃ γενέσθαι μέγας
ἐν ὑμῖν, ἔσται διάκονος ὑμῶν, καὶ ὃς ἂν θέλῃ
ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦ/
λος. καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ
ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ
δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ
πολλῶν. καὶ ἔρχεται εἰς ἱεριχώ, καὶ
ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ ἱεριχώ, καὶ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκα-
νοῦ,

Et assumptis Iesus rursũ duodecim, cœ
pit illis dicere, q̃ sibi euentura essent. Ec
ce ascendimus Hierosolymam, & filius
hominis tradet̃ principibus sacerdotũ
& scribis, & condẽnabunt illũ morti, &
tradẽt illũ gentibus, & illudent illi, & fla
gellabunt eum, & inspuent in illũ, & oc
cident eum & tertia die resurget. Et ac-
cedunt ad eum Iacobus & Ioannes fi,
lij Zebedæi, dicentes. Præceptor, uolu-
mus ut quicquid petierimus, facias no-
bis. Ille uero dixit eis. Quid me uultis
facere uobis? Illi uero dixerunt ei. Da
nobis, ut unus a dextris tuis, & unus a
sinistris tuis sedeamus in gloria tua, Ie
sus aũt dixit illis. Nescitis quid petatis
Potestis bibere calicem quẽ ego bibo,
& baptismate quo ego baptizor bapti
zari? At illi dixerũt ei. Possumus. Iesus
aũt dixit illis. Calicem quidẽ quẽ ego
bibo bibetis, & baptismate quo ego ba
ptizor baptizabimini. Cæterũ sedere a
dextris ac sinistris meis, nõ est meũ da-
re, sed q̄bus paratũ est. Et cũ audissent
decem cœperunt indignari de Iacobo
& Ioanne. Iesus aũt cũ uocasset eos ad
se dicit illis. Scitis, quod qui uident̃ im-
perare gentibus, dominiũ exercent ad-
uersus illas. Et qui magnates sunt inter
eos potestatẽ exercent in illos. Verum
non sic erit inter uos, sed quicũq; uolue
rit ex uobis fieri magnus inter uos, erit
minister uester. Et quicũq; uoluerit ex
uobis esse primus, erit omniũ seruus.
Nam & filius hominis nõ uenit ut sibi
ministraretur, sed ut ministraret, & da-
ret animã suã redẽptionẽ ꝓ multis. Et
uenit Hiericho, & cum egrederetur ab
Hiericho, ac discipuli illius & turba co/

νοῦ υἱὸς τιμαίου βαρτιμαῖος ὁ τυφλὸς ἐκάθη
το παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν. καὶ ἀκούσας
ὅτι ΙΗΣΟΥΣ ὁ ναζαραῖός ἐστιν, ἤρξατο κράζειν
καὶ λέγειν. ὁ υἱὸς δαβὶδ ΙΗΣΟΥ ἐλέησόν με. καὶ
ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ, ἵνα σιωπήσῃ, ὁ δὲ
πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν. υἱὲ δαβὶδ ἐλέησόν
με. καὶ στὰς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν αὐτὸν φωνηθῆ-
ναι, καὶ φωνοῦσιν τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐ-
τῷ. θάρσει, ἔγειραι φωνεῖ σε. ὁ δὲ ἀποβαλὼν
τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν ΙΗ-
ΣΟΥΝ. καὶ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
τί θέλεις ποιήσω σοι; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐ-
τῷ. ῥαββονὶ, ἵνα ἀναβλέψω. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶ-
πεν αὐτῷ. ὕπαγε, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε, καὶ
εὐθέως ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει τῷ ΙΗΣΟΥ
ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς ἱερουσα-
λὴμ, εἰς βηθφαγὴ καὶ βηθανίαν πρὸς τὸ ὄ-
ρος τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθη-
τῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς. ὑπάγετε εἰς
τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν καὶ εὐθέ-
ως εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν, εὑρήσετε πῶ-
λον δεδεμένον ἐφ᾽ ὃν οὐδεὶς ἀνθρώπων κεκά-
θικεν. λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. καὶ ἐάν τις ὑμῖν
εἴπῃ τί ποιεῖτε τοῦτο, εἴπατε ὅτι ὁ κύριος αὐ-
τοῦ χρείαν ἔχει, καὶ εὐθέως αὐτὸν ἀποστελεῖ ὧ-
δε. ἀπῆλθον δὲ καὶ εὗρον πῶλον δεδεμένον
πρὸς τὴν θύραν ἔξω, ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου, καὶ
λύουσιν αὐτὸν, καί τινες τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων,
ἔλεγον αὐτοῖς. τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶ-
λον; οἱ δὲ εἶπον αὐτοῖς καθὼς ἐνετείλατο ὁ
ΙΗΣΟΥΣ, καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. καὶ ἤγαγον τὸν
πῶλον πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ, καὶ ἐπέβαλον αὐ-
τῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ᾽ αὐτῷ.
πολλοὶ δὲ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν
ὁδόν. ἄλλοι δὲ στοιβάδας ἔκοπτον ἐκ τῶν δέν-
δρων, καὶ ἐστρώννυον εἰς τὴν ὁδόν. καὶ οἱ προ-
άγοντες, καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες, ἔκραζον λέγον-
τες. ὡσαννὰ εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνό-
ματι κυρίου, εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασι-
λεία

piosa filius Timæi Bartimæus cæcus
sedebat iuxta uiam mendicans. Et cum
audisset quod Iesus nazarenus esset cœ
pit clamare, & dicere. Fili Dauid Iesu,
miserere mei. Et increpabãt illum mul-
ti, ut taceret. At ille multo magis clama
bat. Fili Dauid, miserere mei. Et stetit
Iesus, ac iussit illum uocari, & uocant cæ
cum dicentes illi. Bono animo esto, sur
ge, uocat te. Ille uero abiecto pallio suo
surrexit & uenit ad Iesum. Et respõdẽs
dicit illi Iesus. Quid uis faciã tibi. Cæ-
cus aũt dixit ei. Raboni, ut uisum reci-
piam. Iesus aũt dixit illi. Abi, fides tua
saluũ te fecit, & protinus recepit uisum
& sequebatur Iesum in uia.

Et cũ appropinquant Hierosolymã XI
ad Bethfage & Bethaniã iuxta montẽ
oliuaꝝ, emittit duos e discipulis suis &
dicit illis. Abite in uicũ qui contra uos
est, & statim ingrediẽtes in illũ, inuenie
tis pullũ alligatũ, supra quẽ nullus ho-
minũ sedit, soluite eũ & adducite. Et si
quis uobis dixerit. Cur facitis hoc? Di-
cite quod dñs eo opus habet. Et conti-
nuo illũ mittet huc. Abierunt aũt & in-
uenerunt pullũ alligatum iuxta ianuã
foris in biuio, & soluunt illũ, & nõnulli
eoꝝ qui illic stabãt dicebant illis. Quid
facitis soluentes pullũ. At illi dixerunt
eis queadmodũ pceperat Iesus, & sine
bant illos, & adduxerũt pullũ ad Iesũ,
& iniecerũt illi uestimẽta sua, & sedit su
per illũ. Multi uero uestimẽta sua ster-
nebant in uiã. Alij uero frondes incide-
bant ex arboribus, & sternebãt in uiã,
& q pcedebant & qui sequebant clama
bant, dicẽtes. Hos anna. Benedictus q
uenit in noie dñi. Bñdictũ qđ uenit re-
gnum

λεία ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ πατρὸς ἡμῶν δα-
βίδ, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. καὶ εἰσῆλθεν εἰς
ἱεροσόλυμα ὁ κύριος καὶ εἰς τὸ ἱερόν. καὶ περι-
βλεψάμενος πάντα, ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥ-
ρας, ἐξῆλθεν εἰς βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.
καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ βη-
θανίας ἐπείνασεν. καὶ ἰδὼν συκῆν μακρόθεν
ἔχουσαν φύλλα ἦλθεν εἰ ἄρα εὑρήσει τι ἐν
αὐτῇ. καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτήν, οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ
φύλλα. οὐ γὰρ ἦν καιρὸς σύκων. καὶ ἀποκρι-
θεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν αὐτῇ. μηκέτι ἐκ σοῦ
εἰς τὸν αἰῶνα μηδεὶς καρπὸν φάγοι, καὶ ἤκου-
ον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἔρχονται εἰς ἱεροσό-
λυμα, καὶ εἰσελθὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς τὸ ἱερόν, ἤρ-
ξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγορά-
ζοντας ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ τὰς τραπέζας τῶν
κολυβιστῶν, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούν-
των τὰς περιστερὰς κατέστρεψεν. καὶ οὐκ ἤ-
φιεν, ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱε-
ροῦ. καὶ ἐδίδασκεν λέγων αὐτοῖς. οὐ γέ-
γραπται; ὅτι ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς
κληθήσεται πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ ἐποι-
ήσατε αὐτὸν σπήλαιον λῃστῶν. καὶ ἤκουσαν
οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ ἐζήτουν
πῶς αὐτὸν ἀπολέσουσιν, ἐφοβοῦντο γὰρ αὐ-
τόν, ὅτι πᾶς ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ
διδαχῇ αὐτοῦ. καὶ ὅτε ὀψὲ ἐγένετο, ἐξεπο-
ρεύετο ἔξω τῆς πόλεως. καὶ πρωῒ παραπο-
ρευόμενοι εἶδον τὴν συκῆν ἐξηραμμένην
ἐκ ῥιζῶν, καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ πέτρος, λέγει αὐ-
τῷ. ῥαββεί. ἴδε ἡ συκῆ ἣν κατηράσω ἐξήρα-
ται. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, λέγει αὐ-
τοῖς. ἔχετε πίστιν θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ ἄρθητι, καὶ βλήθη-
τι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ πιστεύσῃ ὅτι ἃ λέγει γί-
νεται, ἔσται αὐτῷ ὃ ἐὰν εἴπῃ, διὰ τοῦτο λέγω
ὑμῖν. πάντα ὅσα ἂν προσευχόμενοι αἰτεῖσθε,
πιστεύετε

gnum in nomine dñi patris nostri Da-
uid, hos anna in altissimis, & ingressus
est Hierosolymã dñs & in templũ, &
cũ circũspexisset omnia, iamq; tempus
esset uespertinũ egressus est in Bethani
am cum duodecim, & postero die cum
exijsset a Bethania esurijt, & cum uidis-
set arborẽ fici procul, habentem folia,
uenit si forte inueniret aliquid in illa, &
cum uenisset ad illam, nihil inuenit ni-
si folia. Non enim erat tempus ficorũ.
Et respõdens Iesus dixit ficui. Ne post
hac ex te in æternũ quisq; fructũ edat.
Et audiebant discipuli illius, & ueniunt
Hierosolymã. Et ingressus Iesus in tẽ-
plũ cœpit eijcere eos, qui uendebant &
emebãt in tẽplo, & mẽsas argẽtarior,
& sedes uendentiũ columbas subuer-
tit, & non permisit ut quisq; deporta-
ret uas per templũ, & docebat dicens il
lis. Nonne scriptũ est, domus mea do-
mus orationis uocabitur omnibus gen
tibus? Vos aũt fecistis eam speluncam
latronũ. Et audierunt scribæ & princi-
pes sacerdotũ, & quærebãt quomodo
illũ pderent. Timebant eñ eũ qđ tota
turba stuperet doctrinã illius. Et cũ ue-
spera esset facta, egressus est Iesus e ciui
tate & mane ꝑtereũtes uiderũt ficũ exa
ruisse radicitꝰ, & recordatꝰ Petrus dicit.
Rabbi, ecce ficus illa quã execratꝰ es ex-
aruit. Et respõdens Iesus dicit illis. Ha-
bete fidem dei. Amen dico uobis q; qui
cũq; dixerit monti huic tollere, & mitte
re i mare, & nõ hæsitauerit i corde suo,
sed crediderit, futurum quicquid dixe-
rit, erit illi quicquid dixerit. Propterea
dico uobis, quæcumq; orantes petitis

 credite

πιστεύετε, ὅτι λαμβάνετε καὶ ἔσαι ὑμῖν.
καὶ ὅταν στήκητε προσευχόμενοι ἀφίετε εἴ-
τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν
ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώ-
ματα ὑμῶν. καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς ἱερο-
σόλυμα, καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος
αὐτοῦ, ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς,
καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ
λέγουσιν αὐτῷ, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποι-
εῖς; καὶ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδω-
κεν, ἵνα ταῦτα ποιῇς; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἀποκρι-
θεὶς εἶπεν αὐτοῖς. ἐπερωτήσω ὑμᾶς, καὶ ἐ-
γὼ ἕνα λόγον. καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ
ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βά-
πτισμα ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων
ἀποκρίθητέ μοι. καὶ ἐλογίζοντο πρὸς ἑαυ-
τοὺς λέγοντες. ἐὰν εἴπωμεν ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ,
διατί οὖν, οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ, ἀλλ᾽ ἐὰν εἴ-
πωμεν ἐξ ἀνθρώπων, ἐφοβοῦντο τὸν λαόν,
ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν ἰωάννην, ὅτι ὄντως
προφήτης ἦν. καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν
τῷ ΙΗΣΟΥ. οὐκ οἴδαμεν. καὶ ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἀπο-
κριθεὶς λέγει αὐτοῖς. οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν
ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. Καὶ ἤρξατο αὐ-
τοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν. ἀμπελῶνα ἐφύ-
τευσεν ἄνθρωπος, καὶ περιέθηκεν φραγμόν.
καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον, καὶ ᾠκοδόμησεν πύρ-
γον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπε-
δήμησεν, καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωρ-
γοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γε-
ωργῶν λάβῃ ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπε-
λῶνος. οἱ δὲ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν, καὶ ἀ-
πέστειλαν καινόν, καὶ πάλιν ἀπέστειλεν πρὸς
αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον, κἀκεῖνον λιθοβολή-
σαντες, ἐκεφαλαίωσαν. καὶ ἀπέστειλαν ἠτι-
μωμένον, καὶ πάλιν ἄλλον ἀπέστειλεν, κἀ-
κεῖνον ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους,
τοὺς μὲν δέροντες, τοὺς δὲ ἀποκτείνοντες;
ἔτι οὖν

credite, quod accipitis & erunt uobis,
& cũ ſteteritis orantes, remittite ſi quid
habetis aduerſus aliquẽ, ut & pater ue/
ſter qui in cœlis eſt remittat uobis deli/
cta ueſtra. Et ueniunt rurſum Hieroſo
lymam, & cũ ambularet in templo, ue/
niunt ad illum principes ſacerdotũ &
ſcribæ & ſeniores, & dicũt illi. In qua po
teſtate hæc facis, & qs tibi poteſtatem
hanc dedit, ut iſta facias? Ieſus aũt re-
ſpondẽs dixit illis. Quæram a uobis &
ipſe unum ſermonem, & reſpõdete mi-
hi, & dicam uobis in qua poteſtate hæc
faciam. Baptiſmus Ioannis e cœlo erat
an ex hominibus, reſpondete mihi. Et
cogitabant apud ſe dicentes. Si dixeri/
mus e cœlo, dicet. Cur igit̃ non credidi/
ſtis illi. At ſi dixerimus ex hominib9, ti
mebant populum. Omnes enim habe
bant Ioannem quod uere propheta fu
iſſet. Et reſpondentes dicũt Ieſu. Neſci
mus. Et Ieſus reſpõdens dicit illis. Nec
ego dicam uobis, in qua poteſtate hæc
faciam. Et cœpit illis in parabolis lo/ XII
qui. Vineam plantauit homo, & circũ/
dederat ſepem, & foderat torcular, &
ædificauerat turrim, & elocauerat eam
agricolis, & peregre profect9 eſt, & mi/
ſit ad agricolas, cum oportunum eſſet
ſeruum ut ab agricolis acciperet de fru
ctu uineæ. At illi arreptum illum ceci-
derunt & remiſerunt uacuũ. Et rurſum
miſit ad illum alium ſeruum, & illi con-
iectis in eum ſaxis comminuerunt ca-
put, & remiſerunt contumeliis affe-
ctum. Et rurſum alium miſit, & il/
lum occiderunt, & multos alios, hos
quidem cedentes, illos uero occidentes.
itaq;

ἔτι οὖν ἕνα υἱὸν ἔχων ἀγαπητὸν αὐτοῦ ἀπέστειλεν καὶ αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς ἔσχατον, λέγων, ὅτι ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ εἶπον πρὸς ἑαυτούς, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος, δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ὑμῶν ἔσται ἡ κληρονομία, καὶ λαβόντες αὐτὸν, ἀπέκτειναν, καὶ ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος. τί οὖν ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργούς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε. λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον. ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπεν. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον. καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτόν τινας τῶν φαρισαίων, καὶ τῶν ἡρωδιανῶν, ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ. οἱ δὲ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ. Διδάσκαλε οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός. οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις, ἔξεστιν κῆνσον καίσαρι δοῦναι ἢ οὔ; δῶμεν, ἢ μὴ δῶμεν; ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν, εἶπεν αὐτοῖς. τί με πειράζετε; φέρετέ μοι δηνάριον, ἵνα ἴδω. οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς. τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, καίσαρος, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. ἀπόδοτε τὰ καίσαρος καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ ἐθαύμασαν ἐπ᾽ αὐτῷ. καὶ ἔρχονται σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες. Διδάσκαλε, μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ὅτι ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ, καὶ καταλείπῃ γυναῖκα, καὶ τέκνα μὴ ἀφῇ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

ἑπτὰ

itaq; cũ unũ adhuc haberet filiũ dilectũ, misit etiã illum ad illos postremũ, dicens, reuerebuntur filiũ meum. illi uero agricolæ dicebant inter sese. Hic est hæres, uenite occidamus eum, & nostra erit hæreditas, & arreptũ illum occiderunt & eiecerũt e uinea. Quid igitur facturus est dñs uineæ? ueniet & perdet agricolas, & dabit uineã aliis. An ne hãc q̃dẽ scripturã legistis? Lapidẽ quẽ reprobauerunt qui ædificabant hic factus est in caput anguli, a domino factũ est hoc, & est admirabile in oculis nostris, & querebant eum cõprehendere, & metuebant turbam. Sciebant eñ quod contra se parabolam dixisset. Et relicto illo abierunt. & mittunt ad illũ quosdam e pharisæis & Herodianis, ut illum captarent sermone, illi uero cum uenissent dicunt ei. Præceptor, scimus quod uerax es, & non curas quẽquam, non enim respicis personam hominum, sed in ueritate uiam dei doces, Licet censum Cæsari dare an non? demus an non demus? Ille uero sciens illorum simulationẽ dixit illis. Quid me tentatis? Afferte denarium, ut uideã. Illi uero attulerunt. Et dicit eis. Cuius est imago hæc & inscriptio? Illi uero dixerunt ei. Cæsaris. Et respondẽs Iesus dixit illis. Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ dei sunt deo. Et admirati sunt de eo, & ueniũt sadducæi ad illũ qui dicunt non esse resurrectionem, & interrogauerunt eum, dicentes. Præceptor, Moses scripsit nobis, si cuius frater moriatur, & relinquat uxorẽ, & liberos nõ relinquat, ut accipiat frater eius uxorẽ illius & suscitet semen fratris sui.

I 4 Septem

ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν, καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυ-
ναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων, οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα.
καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ ἀπέθα-
νεν, καὶ οὐ δὲ αὐτὸς ἀφῆκεν σπέρμα. καὶ ὁ
τρίτος ὡσαύτως. καὶ ἔλαβον αὐτὴν οἱ ἑπτὰ
καὶ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα. ἐσχάτη δὲ πάντων ἀ-
πέθανεν καὶ ἡ γυνή. ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει ὅταν
ἀναστῶσιν, τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ
ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν αὐτοῖς. οὐ διὰ τοῦτο πλα-
νᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς, μηδὲ τὴν δύνα
μιν τοῦ θεοῦ; ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν,
οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε γαμίσκονται, ἀλλ᾽ εἰσὶν
ὡς ἄγγελοι οἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. περὶ δὲ τῶν νε-
κρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βί-
βλῳ μωσέως ἐπὶ τοῦ βάτου, ὡς εἶπεν αὐτῷ
ὁ θεὸς λέγων; ἐγὼ ὁ θεὸς ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς
ἰσαὰκ, καὶ ὁ θεὸς ἰακὼβ, οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς νεκρῶν,
ἀλλὰ θεὸς ζώντων. ὑμεῖς οὖν πολὺ πλανᾶ-
σθε. καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμματέων ἀ-
κούσας αὐτῶν συζητούντων, εἰδὼς ὅτι κα-
λῶς αὐτοῖς ἀπεκρίθη, ἐπηρώτησεν αὐτόν. ποία
ἐστὶν πρώτη πάντων ἐντολή; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ
ἀπεκρίθη αὐτῷ, ὅτι πρώτη πασῶν τῶν ἐν-
τολῶν. ἄκουε ἰσραὴλ, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν
κύριος εἷς ἐστι. καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν
σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς
ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ
ὅλης τῆς ἰσχύος σου. αὕτη πρώτη ἐντολή. καὶ
δευτέρα ὁμοία αὕτη. ἀγαπήσεις τὸν πλησί-
ον σου ὡς σεαυτόν, μείζων τούτων ἄλλη ἐν-
τολὴ οὐκ ἔστιν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεύς.
καλῶς διδάσκαλε ἐπ᾽ ἀληθείας εἶπας, ὅτι εἷς
ἐστιν θεὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ.
καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδί-
ας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως, καὶ ἐξ ὅλης τῆς
ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγα-
πᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν πλεῖόν ἐστιν πάν-
των τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ τῶν θυσιῶν
καὶ ὁ ΙΗΣΟΥΣ

Septē frēs fuerūt,ac primꝰ accepit uxo
rem,& moriēs nō reliquit semē. Et secū
dus accepit illā,ac mortuꝰ ē, & nec ipse
reliquit semē., & tertius similiter. Et ac-
ceperūt eā septē,nec reliqrūt semē. Po-
strema uero oīum mortua ē & uxor. In
resurrectione igiť,cū resurrexerint,cuiꝰ
illoꝝ erit uxor? Nam septē habuerunt
eam uxorem. Et respondens Iesus, di-
xit eis. An nō propterea erratis, quod
nesciatis scripturas, neq͂ uirtutē dei?
Cū eñ a mortuis resurrexerint,neq͂ cō
trahunt matrimoniū, neq͂ nuptū dan
tur, sed sunt uelut angeli qui in cœlis
sunt. Cæteꝝ de mortuis qđ resuscitan-
tur,non legistis in libro Mosi de rubo,
quomodo locutus sit illi deus, dicens.
Ego ille deus Abrahā,& deus Isaac, &
deus Iacob. Non est deꝰ mortuoꝝ, sed
deus uiuentiū. Vos aūt multū erratis.
Et cū accessisset quidā e scribis,& audis-
set eos simul disputantes,uideretq͂ qđ
bene respondisset eis,interrogauit illū.
Quod est primū omniū mandatoꝝ?
Iesus aūt respondit illi. Primū omniū
mandatum est. Audi Israel. Dominus
deus noster,dn̄s unus est. Et diliges do
minum deum tuum ex toto corde tuo,
& ex tota anima tua, & ex tota mente
tua,& ex tota uirtute tua. Hoc ē primū
mādatū. Et secūdū simile hoc ē,diliges
ꝓximū tuū,ut teipsū. Maiꝰ his aliud
mandatū nō est. Et dixit illi scriba. Be-
ne p̄ceptor,in ueritate dixisti, qđ unus
sit deꝰ,& nō sit aliꝰ p̄ter illū qđq͂ dilige
re eū ex toto corde,&ex tota ītelligētia
& ex tota anima, & ex tota uirtute. &
diligere proximū ut seipsū, plus sit, q̄
uniuersa holocautomata & uictimæ.
At Iesus

καὶ ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἰδὼν, ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρί/
θη, εἶπεν αὐτῷ. οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βα
σιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ οὐδεὶς οὐκ ἔτι ἐτόλμα
αὐτὸν ἐπερωτῆσαι. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ. πῶς λέγου/
σιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ υἱός ἐ/
στιν δαβίδ; αὐτὸς γὰρ δαβὶδ εἶπεν ἐν πνεύ/
ματι ἁγίῳ. εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κά
θου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς
σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. αὐτὸς οὖν δα
βὶδ λέγει αὐτὸν κύριον. καὶ πόθεν υἱὸς αὐτοῦ
ἐστιν; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέ/
ως. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.
βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων
ἐν στολαῖς περιπατεῖν, καὶ ἀσπασμοὺς ἐν
ταῖς ἀγοραῖς, καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς
συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς
δείπνοις. οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χη
ρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι.
οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα. καὶ κα
θίσας ὁ ΙΗΣΟΥΣ κατέναντι τοῦ γαζοφυλα/
κίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν
εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. καὶ πολλοὶ πλούσιοι
ἔβαλλον πολλά, καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτω
χὴ, ἔβαλεν λεπτὰ δύο, ὅ ἐστι κοδράντης. καὶ
προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέ/
γει αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα αὕ
τη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων βέβληκεν τῶν βαλ
λόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. πάντες γὰρ
ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ
ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔ/
βαλεν ὅλον τὸν βίον αὐτῆς. καὶ ἐκπο/
ρευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει αὐτῷ εἷς,
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. διδάσκαλε, ἴδε ποτα/
ποὶ λίθοι, καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαὶ, καὶ ὁ
ΙΗΣΟΥΣ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ. βλέπετε ταύ
τας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς, οὐ μὴ ἀφεθῇ
λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ. καὶ καθη/
μένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ
ἱεροῦ

At Ieſus cum uideret quod cordate re-
ſpondiſſet, dixit illi. Haud longe abes
a regno dei. Et nemo poſt illa audebat
illum interrogare, Et reſpondens Ieſus
dicebat docens in templo. Quomodo
dicũt ſcribæ, Chriſtũ eſſe filiũ Dauid?
Nam ipſe Dauid dixit in ſpiritu ſan-
cto. Dixit dominus domino meo, ſe-
de a dextris mihi. Donec poſuero ini-
micos tuos, ſcabellum pedum tuorũ.
Ipſe ergo Dauid uocat eum dominũ.
Et unde filiꝰ eius eſt? Et plæraqꝫ turba
audiebat illum libenter. Et dicebat illis
in doctrina ſua. Cauete a ſcribis, qui
amant in inſulis ambulare, & ſalutatio
nes in foris, & primas ſellas in congre-
gationibus, & primos accubitus in cœ-
nis, qui deuorant domos uiduarum. &
ſub prætextu longas faciũt orationes.
iſti accipient maius iudiciũ. Et cũ ſede
ret Ieſus ex aduerſo gazophylacij, ſpe
ctabat quomodo turba mitteret æs in
gazophylacio. Et multi diuites mitte-
bant multa. Et uenit quædam uidua
pauper, miſitqꝫ minuta duo, quod eſt
quadrans, & uocatis ad ſe diſcipulis ſu
is, dicit illis. Amen dico uobis, quod ui
dua hæc pauper plus miſit, q̃ omnes
qui miſerunt in gazophylacium. Nam
omnes, eo qđ ipſis ſuperat miſerũt. At
hæc e penuria ſua omnia quæcũqꝫ ha/
bebat miſit totam ſubſtantiam ſuam.

Et cum exiret e templo, dicit illi qui/ XIII
dam e diſcipulis illius. Præceptor, uide
quales lapides, & quales ſubſtructiões.
Et Ieſus rñdens ait illi. Vides has ma/
gnas ſubſtructiones? Non relinquetur
lapis ſuper lapidem, quin diruatur. Et
cum ſederet in mõte oliuarũ e regione
templi

ἱεροῦ ἐπηρώτων αὐτὸν κατ' ἰδίαν πέτρος καὶ
ἰάκωβος, καὶ ἰωάννης, καὶ ἀνδρέας, εἰπὲ
ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅτ'
ἂν μέλλῃ πάντα ταῦτα συντελεῖσθαι; ὁ δὲ
ΙΗΣΟΥΣ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς ἤρξατο λέγειν.
βλέπετε, μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. πολλοὶ γὰρ
ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες,
ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν.
ὅτ' ἂν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πο
λέμων, μὴ θροεῖσθε. δεῖ γὰρ γενέσθαι, ἀλλ'
οὔπω τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ
ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσον/
ται σεισμοὶ κατὰ τόπους, καὶ ἔσονται λι/
μοὶ καὶ ταραχαί. ἀρχαὶ ὠδίνων ταῦτα, βλέ
πετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς. παραδώσουσιν γὰρ
ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς συναγωγάς, δα/
ρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων
ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐ/
τοῖς. καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ πρῶτον κη/
ρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. ὅτ' ἂν δὲ ἀγάγω/
σιν ὑμᾶς παραδιδόντες μὴ προμεριμνᾶτε
τί λαλήσητε, μηδὲ μελετᾶτε. ἀλλ' ὃ ἐὰν δο/
θῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε. οὐ
γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦ/
μα τὸ ἅγιον. παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελ/
φὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐ/
παναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανα/
τώσουσιν αὐτούς. καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑ/
πὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ὁ δὲ ὑπομεί/
νας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. ὅτ' ἂν δὲ
ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥη/
θὲν ὑπὸ δανιὴλ τοῦ προφήτου ἑστὸς ὅπου
οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων, νοείτω. τότε οἱ ἐν
τῇ ἰουδαίᾳ, φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη. ὁ δὲ
ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβάτω εἰς τὴν οἰ/
κίαν, μηδὲ εἰσελθέτω ἆραι τι ἐκ τῆς οἰκίας
αὐτοῦ, καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν ὤν, μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ
ὀπίσω, ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς
ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, καὶ ταῖς θηλαζούσαις
ἐν ἐκείναις

tēpli interrogabāt illū secreto Petrus & Iacobus & Ioānes & Andreas. Dic nobis qñ hæc erunt? & quod signū est, qñ hæc oīa sint cōsūmāda? At Iesus rñdēs illis cœpit dicere. Videte, ne qs uos fal/lat. Multi em̄ uenient in noīe meo dicē/tes. Ego sū, & multos decipiēt. Cum autem audieritis bella & rumores belloꝝ, ne turbemini. Oportet em̄ fieri. At nō dum finis. Insurget enim gens aduer/sus gentem, & regnū aduersus regnū. Et erunt terremotus in singulis locis, & erunt fames ac turbationes, initia dolorum hæc. Sed cauete uobis, tradent em̄ uos in concilia & in synagogas, cedemini, & sub præsidibus ac regibus ducemini, ꝑpter me ī testimoniū illis. Et apud oēs gētes oportet prius p̄dicari euāge/liū. Cū aūt duxerint uos, tradētes, ne p̄cogitetis quid dicturi sitis, neqꝫ meditemini, sed qcqd datū fuerit uobis in illa hora, hoc loqmini. Nō em̄ estis uos q loqmimini, sed spūs sctūs. Traditurus est autem frater fratrem in mortē, & pater filium, & insurgent filij aduersus parentes, & morte afficient eos. Et eritis odio habiti ab omnibus, propter nomen meū. Sed qui perseuerauerit usqꝫ ad finem, hic saluus fiet. Porro cum ui/deritis abominationem desolationis, de qua dictum est a Daniele prophe/ta, stantem ubi nō oportet, qui legerit intelligat. Tūc qui fuerint in Iudæa, fugiant ad montes. Qui uero fuerit in te/cto ne descēdat ī domū, nec ingrediat̄, ut quicquā tollat ex domo sua. Et qui fuerit in agro, ne reuertatur ad ea quæ reliquit a tergo ad tollendum pallium suū. Væ aūt pregnātibus & lactātibus

in illis

ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος. ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλίψις, οἵα οὐ γέγονεν τοιαύτη ἀπ᾽ ἀρχῆς κτίσεως, ἧς ἔκτισεν ὁ θεὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ οὐ μὴ γένηται. καὶ εἰ μὴ κύριος ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ. ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, οὓς ἐξελέξατο ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας. καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ. ἰδοὺ ὧδε ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, ἰδοὺ ἐκεῖ μὴ πιστεύετε. ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι, καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα, πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν εἰ δυνατὸν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ὑμεῖς δὲ βλέπετε, ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν πάντα. ἀλλ᾽ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην, ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔσονται ἐκπίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται. καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ. καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ᾽ ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ. ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν. ὅταν αὐτῆς ἤδη ὁ κλάδος ἁπαλὸς γένηται, καὶ ἐκφυῇ τὰ φύλλα γινώσκετε, ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν. οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ἂν ταῦτα ἴδητε γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, μέχρις οὗ πάντα ταῦτα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐ δὲ οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν οὐρανῷ. οὐ δὲ ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ. βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε, οὐκ οἴδατε γάρ, πότε ὁ καιρός ἐστιν, ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ. καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. γρηγορεῖτε οὖν οὐκ

οἴδατε

in illis diebꝰ. Sed orate, ne fiat fuga uestra hyeme. Erũt enim dies illi, afflictio qualis, nõ fuit a primordio rerum cõditarum, quas condidit deus, usqꝫ ad hoc tempus, nec futura est. Et nisi dominus abbreuiasset dies, haud quaqꝫ salua fuisset uniuersa caro. Sed propter electos quos elegit, abbreuiauit dies. actũ si qs uobis dixerit. Ecce hic Christus, ecce illic, ne credatis. Exoriẽtur pseudochristi, & pseudoprophetæ, & ædent signa ac prodigia, ad decipiẽdũ si fieri possit etiam electos. Vos aũt uidete, ecce prædixi uobis omnia. Cæterum in illis diebus post afflictionem illam sol obtenebrabitur, & luna non dabit splendorẽ suum, & stellæ cœli decident, & uirtutes quæ in cœlis sunt concutientur. Et tũc uidebũt filium hominis uenientem in nubibus, cũ potestate multa & gloria. Et tunc mittet angelos suos, & aggregabit electos suos a quatuor uẽtis, a summo terræ, usqꝫ ad summum cœli. A ficu uero discite similitudinem. Cum ramus eius iam tener fuerit, & ꝓduxerit folia, scitis qđ ꝓpe sit æstas. Sic & uos cũ hæc uideritis fieri, scitote ꝙ prope sit in foribus. Amen dico uobis, quod nõ præteribit generatio hec, donec omnia hæc facta fuerint. Cœlum & terra præteribunt, sed uerba mea non transibũt. Cæterum de die illo ac tempore, nemo nouit, nec angeli qui in cœlo sũt, nec ipse filius, sed solus pater. Cauete, uigilate, & orate, nescitis eñ quando tẽpus sit. Sicut homo q peregre agit relicta domo sua, qui dedit seruis suis substantiã suã & suũ unicuiqꝫ opus, & ianitori mandauit ut uigilaret. Vigilate igitur,

nescitis

οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ὀψὲ,
ἢ μεσονυκτίου, ἢ ἀλεκτοροφωνίας, ἢ πρωΐ, μὴ ἐλ
θὼν ἐξαίφνης, εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας. ἃ δὲ ὑμῖν
λέγω, πᾶσι λέγω, γρηγορεῖτε. Ἦν δὲ τὸ πά
σχα, καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας καὶ ἐ
ζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς
αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες, ἀποκτείνωσιν.
ἔλεγον δὲ, μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μή ποτε θόρυβος
ἔσαι τοῦ λαοῦ. καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν βηθανίᾳ
ἐν τῇ οἰκίᾳ σίμωνος τοῦ λεπροῦ, κατακει
μένου αὐτοῦ, ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβα
στρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς, καὶ
συντρίψασα τὸ ἀλάβαστρον, κατέχεεν αὐ
τοῦ κατὰ τῆς κεφαλῆς. ἦσαν δέ τινες ἀγα
νακτοῦντες πρὸς ἑαυτούς, καὶ λέγοντες. εἰς
τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; ἠδύ
νατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι ἐπάνω τριακο
σίων δηναρίων, καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς, καὶ
ἐνεβριμῶντο αὐτῇ. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν. ἄφετε
αὐτήν. τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔρ
γον εἰργάσατο εἰς ἐμέ. πάντοτε γὰρ τοὺς
πτωχοὺς ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν, καὶ ὅταν θέλη
τε δύνασθε αὐτοὺς εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάν
τοτε ἔχετε. ὃ εἶχεν αὕτη ἐποίησεν, προέλα
βεν μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφι
ασμόν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ
τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο εἰς ὅλον τὸν κόσμον,
καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνη
μόσυνον αὐτῆς. καὶ ὁ ἰούδας ὁ ἰσκαριώτης
εἷς τῶν δώδεκα ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς,
ἵνα παραδῷ αὐτὸν αὐτοῖς. οἱ δὲ ἀκούσαντες
ἐχάρησαν, καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον
δοῦναι. καὶ ἐζήτει, πῶς εὐκαίρως αὐτὸν παρα
δῷ. καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ
πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐ
τοῦ. ποῦ θέλεις ἀπελθόντες, ἑτοιμάσωμεν
ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς. ὑπάγετε εἰς
τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος
κεράμιον

nescitis enim, quando dn̄s domus uen
turus sit, sero an medio noctis, an in gal
licinio, an diluculo, ne si uenerit repen/
te, offendat uos dormientes. Cæterum
quæ dico uobis, omnib⁹ dico. Vigilate.
Erat aūt pascha, & azymoꝝ dies fu/ XIIII
turi post biduum. Et quærebāt summi
sacerdotes & scribæ, quomodo eū per
dolū iniecta manu occiderēt. Dicebāt
aūt. Nō in die festo, ne qn̄ tumult⁹ fiat
ppl̄i. Et cū esset Bethaniæ in domo Si/
monis lepsi, accūbente eo, uenit mulier
habēs alabastrū nardi pisticæ p̄ciosæ,
& cōminuto alabastro, effudit illi i ca-
put. Erāt aūt qdā, q indignabāt᷑ apud
sese, ac dicerēt. Ad quid pditio hæc un-
guenti? Nam poterat hoc uendi plu/
ris q̄ trecentis denarijs, ac dari paupe/
ribus. Et infremuerunt aduersus illam.
At Iesus dixit. Sinite illam. Cur illi mo
lesti estis? Bonum opus operata est er
ga me. Semper enim pauperes habe-
tis uobiscū, & quandocūq; uolueritis,
potestis illis bn̄facere, me uero nō sem
per habetis. Quod potuit hæc fecit, p̄/
uenit, ut ungeret meū corpus ad sepul/
turam. Amen dico uobis. Vbicūq; p̄di
catū fuerit euangeliū hoc in totū mun/
dum, etiam hoc qd' fecit hæc dicetur in
memoriā isti⁹. Et Iudas Iscariotes unus
e duodecim, abijt ad sūmos sacerdotes
ut traderet eū illis. Quo audito illi ga-
uisi sunt. Et polliciti sūt ei pecuniā se da
turos. Et q̄rebat, quō oportune illū tra
deret. Ac primo die azymoꝝ, cū pascha
imolarēt dicūt illi discipuli sui. Vbi uis,
ut abeamus & parem⁹, ut edas pascha.
Et emittit duos e discipl̄is suis & dicit il
lis. Ite i ciuitatē, & occurret uobis homo
hydriam

κεράμιον ὕδατος βαστάζων. ἀκολουθήσατε
αὐτῷ, καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ οἰ
κοδεσπότῃ, ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει. ποῦ ἐστιν
τὸ κατάλυμα, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθη
τῶν μου φάγω; καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώγε
ον μέγα, ἐστρωμένον, ἕτοιμον. ἐκεῖ ἑτοιμάσα
τε ἡμῖν. καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἦλ
θον εἰς τὴν πόλιν. καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν
αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. καὶ ὀψίας
γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. καὶ ἀνα-
κειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων εἶπεν ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν πα
ραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ᾽ ἐμοῦ. οἱ δὲ ἤρξαντο
λυπεῖσθαι. καὶ λέγει αὐτῷ, εἷς καθ᾽ εἷς. μήτι
ἐγώ; καὶ ἄλλος, μήτι ἐγώ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτοῖς. εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβα-
πτόμενος μετ᾽ ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον. ὁ μὲν υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται πε-
ρὶ αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι᾽ οὗ ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται. καλὸν ἦν αὐ-
τῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. καὶ ἐ-
σθιόντων αὐτῶν λαβὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἄρτον εὐ-
λογήσας, ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ
εἶπεν. λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά
μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, εὐχαριστήσας
ἔδωκεν αὐτοῖς. καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τὸ τῆς
καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμε
νον. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω
ἐκ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέ-
ρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βα
σιλείᾳ τοῦ θεοῦ. καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς
τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗ
ΣΟΥΣ, ὅτι πάντες σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ
ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. ὅτι γέγραπται πατάξω
τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρό
βατα. ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑ-
μᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ὁ δὲ πέτρος ἔφη αὐτῷ.
καὶ εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ᾽ οὐκ ἐγώ

καὶ λέγει

hydriam aquæ baiulãs, sequimini illũ
& quocũq; ingressus fuerit, dicite patri-
familias, magister dicit. Vbi est diuer-
sorium, ubi pasca cum discipulis meis
edam? Et ille uobis ostendet tricliniũ
magnũ stratum paratum, illic parate
nobis. Et exierunt discipuli eius, & ue-
nerunt in ciuitatẽ, & repererunt quẽ-
admodum dixerat illis, & parauerunt
pasca. Et cũ uespera esset facta, uenit
cum duodecim. Et cum accũberent &
ederent, dixit Iesus. Amen dico uobis.
Vnus ex uobis tradet me, qui edit me-
cum. At illi cœperunt contristari, & di-
cere illi singillatim, Nũ ego? Et ali9, nũ
ego? Ille uero rñdens dixit illis. Vnus
e duodecim qui intingit mecum in cati
num. Filius quidẽ hominis uadit sicut
scriptum est de illo, Sed uæ homini illi,
per quẽ filius hominis traditur, bonũ
erat illi, si natus nõ fuisset homo ille. Et
edentibus illis, sumpto Iesus pane,
cũ gratias egisset, fregit & dedit illis, ac
dixit. Sumite, comedite, hoc est corpus
meũ, & accepto poculo, cũ gratias egis-
set dedit illis, & biberunt ex eo omnes,
& dixit illis. Hic est sanguis meus noui
testamenti, qui pro multis effunditur.
Amen dico uobis, posthac non bibam
de fructu uitis, usq; ad diem illum cum
illud bibero nouum in regno dei. Et cũ
hymnum cecinissent, exierunt in mon-
tem oliuarũ. Et dicit illis Iesus. Oẽs scã
dalũ patiemini in me in nocte hac, qa
scriptũ est. Percutiam pastorẽ, & di-
spergentur oues. Sed posteaq; resur-
rexero præcedam uos in Galilæam.
Petrus autem dixit illi. Etiam si om-
nes scandalizati fuerint, at non ego.

K Et dicit

καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι σήμερον ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. ὁ δὲ ἐκ περισσοῦ ἔλεγεν, μᾶλλον ἐάν με δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον. καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα γεθσημανεί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξομαι. καὶ παραλαμβάνει τὸν πέτρον καὶ τὸν ἰάκωβον καὶ ἰωάννην μεθ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. καὶ λέγει αὐτοῖς. περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου. μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. καὶ προσελθὼν μικρόν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ προσηύχετο, ἵνα εἰ δυνατόν ἐστιν παρέλθῃ ἀπ᾽ αὐτοῦ ἡ ὥρα. καὶ ἔλεγεν, ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον ἀπ᾽ ἐμοῦ τοῦτο. ἀλλ᾽ οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ τί σύ. καὶ ἔρχεται καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας. καὶ λέγει τῷ πέτρῳ. σίμων καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. καὶ ὑποστρέψας, εὗρεν αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας. ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν βεβαρημένοι καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί αὐτῷ ἀποκριθῶσιν. καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς. καθεύδετε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. ἀπέχει. ἦλθεν ἡ ὥρα. ἰδοὺ παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε ἄγωμεν. ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγικεν. καὶ εὐθέως ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται ἰούδας εἷς ὢν τῶν δώδεκα καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς λέγων, ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν, κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπαγάγετε ἀσφαλῶς

Et dicit illi Iesus. Amen dico tibi, ꝙ hodie in nocte hac priusquam bis gallus cecinerit, ter abnegabis me. At ille magis dicebat. Imo si me oportuerit commori tibi, non te abnegabo. Similiter autem & omnes dicebant, & ueniunt in locum cuius nomen Getsemani, & dicit discipulis suis. Sedete hic, donec orauero, & assumit Petrum, & Iacobum, & Ioannem secū, & cœpit expauescere & angi. Et dicit illis, uehementer tristis est anima mea usqꝫ ad mortē, manete hic & uigilate. Et progressus paululū prostratus est in terra & orauit, ut si possibile esset, transiret a se hora, & dicebat. Abba pater, omnia possibilia sunt tibi, aufer poculū a me hoc, sed non qd ego uelim, sed quid tu. Et uenit, & offendit eos dormiētes. Et dicit Petro. Simon dormis? non potuisti unā horā uigilare? Vigilate, & orate, ne ueniatis in tentationem. Spiritus quidem promptus, caro uero infirma. Et rursum digressus orabat eisdem uerbis dicens. Et reuersus offendit illos rursum dormientes, erant enim oculi eoꝝ grauati, & nesciebant quid illi responderent. Et uenit tertio, & dicit illis, Dormite posthac & reqescite. Sufficit. Venit hora, & traditur filius hominis in manus peccatoꝝ. Surgite eamus. Ecce qui tradit me, appropinquauit. Et cōtinuo adhuc eo loquente accedit Iudas q erat unus e duodecim, & cū illo turba multa cum gladijs & lignis a summis sacerdotibus & scribis & senioribus. Dederat aūt is qui tradebat eum cōmune signum illis, dicēs. Quemcūqꝫ osculatus fuero is est, cōprehēdite illū & abducite caute.

ἀσφαλῶς. καὶ ἐλθὼν, εὐθέως προσελθὼν αὐ-
τῷ, λέγει αὐτῷ, ῥαββεὶ ῥαββεί. καὶ κατεφί-
λησεν αὐτόν. οἱ δὲ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς
χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. εἷς δὲ τῶν
παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν
ἔπαισε τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ
ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. ὡς ἐπὶ λῃστὴν
ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλ-
λαβεῖν με, καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς
ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσα-
τέ με. ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί.
καὶ ἀφέντες αὐτὸν πάντες ἔφυγον. καὶ εἷς
τις νεανίσκος ἠκολούθει αὐτῷ περιβε-
βλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ. καὶ κρατοῦσιν
αὐτὸν οἱ νεανίσκοι. ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σιν-
δόνα, γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἀπήγα-
γον τὸν ΙΗΣΟΥΝ πρὸς τὸν ἀρχιερέα. καὶ
συνέρχονται αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς. καὶ
ὁ πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐ-
τῷ, ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως.
καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν
καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς. οἱ δὲ ἀρ-
χιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν
κατὰ τοῦ ΙΗΣΟΥ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανα-
τῶσαι αὐτόν. καὶ οὐχ εὕρισκον. πολλοὶ γὰρ
ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ
μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν. καί τινες ἀνα-
στάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ λέ-
γοντες. ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέ-
γοντος, ὅτι ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν
τοῦτον χειροποίητον, καὶ διὰ τριῶν ἡμε-
ρῶν, ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω. καὶ
οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. καὶ
ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ μέσον ἐπηρώ-
τησε τὸν ΙΗΣΟΥΝ λέγων. οὐκ ἀποκρίνῃ
οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ ἐσι-
ώπα καὶ οὐδὲν ἀπεκρίνατο. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐ-

πηρώτα

caute, Et cũ uenisset, ptinus accedit ad
illũ, dicitq; ei. Rabbi rabbi, & deoscula
tus est eũ. Illi uero iniecerũt in illũ ma-
nus suas, & cõphenderũt eũ. Vn9 aũt
qspiã astantiũ educto gladio percussit
seruũ sũmi sacerdotis, & amputauit ei9
auriculã. & rñdẽs Iesus dixit illis. Tãq̃
ad latronẽ existis cum gladijs & lignis
ad cõphẽdẽdũ me, quotidie erã apud
uos in tẽplo docẽs, & nõ cõphendistis
me, sed ut ipleãtur scripturæ. Et relicto
illo oẽs fugerũt, & unusquispiã adole-
scẽtul9 seqbat' illũ circũamictus sindo
ne sup nudũ, & cõphendũt illũ adole-
scentuli. Ille uero relicta sindone nud9
effugit ab illis. Et abduxerũt Iesum ad
sũmũ sacerdotẽ, Et conueniũt cum illo
oẽs sũmi sacerdotes & seniores & scri-
bæ. Et Petrus eminus sequebat' illũ do
nec uenisset in atriũ sũmi sacerdotis, &
erat sedens una cum ministris, & calefi
ebat ad lumen. Summi uero sacer-
dotes & totũ concilium quærebat ad-
uersus Iesum testimoniũ, ut morti tra-
derent eum, & non inueniebant. Nam
multi falsum testimoniũ dixerant ad-
uersus illum, & non erant satis idonea
testimonia. Et quidam assurgebant &
falsum testimonium ferebant aduer-
sus illum, dicentes. Nos audiuimus
eum dicentem. Ego diruam templum
hoc quod est manibus factum, & tri-
bus diebus aliud sine manibus factum
ædificabo. Et ne sic quidẽ satis idonea
erãt testimonia illoꝝ. Et surgẽs sũmus
sacerdos i mediũ, interrogabat Iesũ di
cẽs. Nõ rñdes qcq̃? Quid isti aduersũ
te testificant'? At ille tacebat, & nihil rẽ
spõdebat. Rursũ sũmus sacerdos inter

 rogauit

ἐπηρώτα αὐτὸν. καὶ λέγει αὐτῷ. σὺ εἶ ὁ ΧΡΙ
ΣΤΟΣ ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν
ἐγώ εἰμι, καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρ
χόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ὁ
δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ
λέγει. τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἠ-
κούσατε τῆς βλασφημίας. τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ
πάντες κατέκριναν αὐτὸν εἶναι ἔνοχον θανά-
του. καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύ
πτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ κολαφίζειν αὐτὸν καὶ
λέγειν αὐτῷ, προφήτευσον. καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίς
μασιν αὐτὸν ἔβαλλον. καὶ ὄντος τοῦ πέτρου ἐν τῇ
αὐλῇ κάτω, ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ
ἀρχιερέως, καὶ ἰδοῦσα τὸν πέτρον θερμαι-
νόμενον, ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει. καὶ σὺ με
τὰ τοῦ ναζαρηνοῦ ΙΗΣΟΥ ἦσθα. ὁ δὲ ἠρνήσα
το λέγων. οὐκ οἶδα, οὐδὲ ἐπίσαμαι τί λέγεις.
καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον. καὶ ἀλέκ
τωρ ἐφώνησεν. καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐ-
τὸν πάλιν ἤρξατο λέγειν τοῖς παρεστηκό-
σιν. ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν. ὁ δὲ πάλιν ἠρ-
νεῖτο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες
ἔλεγον τῷ πέτρῳ. ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ. καὶ
γὰρ γαλιλαῖος εἶ, καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιά-
ζει. ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν,
ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε. καὶ
ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. καὶ ἀνεμνήσθη ὁ
πέτρος τοῦ ῥήματος οὗ εἶπεν αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ὅτι
πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δίς, ἀπαρνήσῃ με τρίς.
καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν. Καὶ εὐθέως ἐπὶ τὸ πρωὶ
συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσ
βυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὅλον τὸ συνέδριον δή
σαντες τὸν ΙΗΣΟΥΝ, ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν
τῷ πιλάτῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ πιλᾶτος. σὺ
εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
αὐτῷ. σὺ λέγεις. καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχι-
ερεῖς πολλά. ὁ δὲ πιλᾶτος πάλιν ἐπη-
ρώτησεν αὐτὸν λέγων. οὐκ ἀποκρίνῃ
οὐδὲν

rogauit, & dicit illi. Tu es ille Chriſtus
filius benedicti? Ieſus autē dixit. Ego
ſum, & uidebitis filiū hominis ſedentē
a dextris uirtutis, & uenientē in nubi-
bus cœli. Sūmus aūt ſacerdos dilacera
tis ueſtibus ſuis dixit. Quid p̄terea opꝰ
habemus teſtibus? Audiſtis blaſphe-
miā, quid uobis uidetur? Illi uero oēs
condēnauerunt eum eſſe reum mortis.
Et cœperunt quidā conſpuere in eum,
& obuelare faciem illius, & colaphis eū
cedere, & dicere illi, diuina, & miniſtri
alapas illi impingebant. Et cū eſſet Pe-
trus in atrio inferius, uenit una ancilla-
rum ſummi ſacerdotis, & cum uidiſſet
Petrū calefaciētem ſe intuita illū dicit.
Et tu cū Nazareno Ieſu fuiſti? At ille
negauit, dicens. Non noui, neq; ſcio qd
dicas. Et exiuit foras in ueſtibulū, & gal
lus cecinit. Et ancilla cū uidiſſet eū, rur-
ſum cœpit dicere his qui aſtabant, hic
ex illis eſt. At ille rurſū negabat, ac pau
lo poſt iterum qui aſtabant dicebant
Petro. Vere ex illis es, & Galilæus es, &
loquela tua conuenit. At ille cœpit exe
crari & iurare, non noui hominē iſtum
de quo dicitis. Et iterū gallus cecinit. Et
recordatus eſt Petrus uerbi quod dixe-
rat illi Ieſus. Priuſq; gallꝰ cecinerit bis,
abnegabis me ter, & cœpit flere.

Et confeſtim diluculo concilio inito, XV
ſummi ſacerdotes cū ſenioribus & ſcri-
bis, ac totū concilium uinctū Ieſum ad
duxerunt, & tradiderunt Pilato. Et in-
terrogauit eū Pilatus. Tu es ille rex Iu-
dæorū? At ille reſpondens dixit illi. Tu
dicis. Et accuſabant eum ſummi ſacer-
dotes de multis. Pilatus aūt rurſus in-
terrogauit illū, dicens. Non reſpondes
quicq̃

οὐδέν; ἴδε πόσα σου καταμαρτυροῦσιν. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ οὐκ ἔτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥς τε θαυμάζειν τὸν πιλᾶτον. κατὰ δὲ ἑορτὴν, ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον ὅνπερ ᾐτοῦντο. ἦν δὲ ὁ λεγόμενος βαραββᾶς μετὰ τῶν συστασιαστῶν δεδεμένος, οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. καὶ ἀναβοήσας ὁ ὄχλος, ἤρξατο αἰτεῖσθαι, καθὼς ἀεὶ ἐποίει αὐτοῖς. ὁ δὲ πιλᾶτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων. θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν ἰουδαίων, ἐγίνωσκεν γὰρ, ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον, ἵνα μᾶλλον τὸν βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς. ὁ δὲ πιλᾶτος ἀποκριθεὶς πάλιν εἶπεν αὐτοῖς. τί οὖν θέλετε ποιήσω ὃν λέγετε βασιλέα τῶν ἰουδαίων; οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν, σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ πιλᾶτος ἔλεγεν αὐτοῖς. τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ, περισσοτέρως ἔκραξαν. σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ πιλᾶτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι, ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν βαραββᾶν, καὶ παρέδωκεν τὸν ΙΗΣΟΥΝ φραγελλώσας, ἵνα σταυρωθῇ. οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς ὅ ἐστιν πραιτώριον, καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν, καὶ ἐνδύουσιν αὐτὸν πορφύραν, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον, καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν. χαῖρε βασιλεῦ τῶν ἰουδαίων. καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ, καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ. καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν· καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν, ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν. καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγοντά τινα σίμωνα κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπὸ ἀγροῦ, τὸν πατέρα ἀλεξάνδρου καὶ ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ γολγοθᾶ τόπον, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον κρα-

qcq̃? ecce q̃ multa aduersus te testificãtur. Iesus aũt deinde nihil rñdit, adeo ut admiraret̃ Pilatus. Cæterũ in festo dimittebat illis unũ uinctũ, quẽcunq; postulassent. Erat aũt qui dicebat̃ Barabbas, qui cũ seditionis autoribus fuerat uinctus, qui in seditione cædem patrauerãt, & cũ acclamasset turba cœpit postulare queãdmodũ semper fecerat illis. Pilatus autem respondit eis dicẽs. Vultis dimittã uobis illũ regẽ iudeoꝝ? Sciebat eñ qđ propter inuidiã tradidissent illũ summi sacerdotes. Summi uero sacerdotes excitauerunt turbã, ut potius Barabbam dimitteret ipsis. Pilatus aũt respondẽs rursũ ait illis. Quid igitur uultis faciã ei, quẽ dicitis regem Iudæoꝝ? At illi rursum clamauerunt. Crucifige illũ. Pilatus aũt dicebat illis Quid enim mali fecit? At illi uehementius clamauerunt. Crucifige eũ. Pilatus uero uolens turbæ facere satis, dimisit illis Barabbã, & tradidit Iesum flagellatum, ut crucifigeretur. Milites aũt abduxerunt eum intro in atriũ quod est p̃torium, & conuocant totã cohortẽ, & induunt illũ purpura, & circũponunt ei contextam spineã coronã, & cœperunt salutare illũ. Aue rex Iudeoꝝ, & uerberabant illius caput arundine, & inspuebant in illũ, & positis genibus adorabant illũ. Et cum illusissent ei, exuerunt eum purpura, & induerunt illũ uestib⁹ p̃prijs, & educunt eum, ut crucifigerent eum, & coegerunt p̃tereuntẽ quẽdam Simonẽ cyrenensem, qui ueniebat ex agro patrẽ Alexandri & Rufi, ut tolleret crucem eius. Et ducunt eum in Golgatha locũ, quod est, si interp̃teris Cal-

νίου τόπος. καὶ ἐδίδουν αὐτῷ πιεῖν ἐσμυρνισμένον οἶνον. ὁ δὲ οὐκ ἔλαβεν, καὶ σαυρώσαντες αὐτὸν διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ τίς τί ἄρῃ. ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσαύρωσαν αὐτόν. καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη. ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. καὶ σὺν αὐτῷ σαυροῦσιν δύο λῃστάς. ἕνα ἐκ δεξιῶν, καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ. καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα. καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες. οὐὰ ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτὸν καὶ κατάβα ἀπὸ τοῦ σαυροῦ. ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον. ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι. ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰσραήλ, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σαυροῦ ἵνα ἴδωμεν καὶ πισεύσωμεν. καὶ οἱ συνεσαυρωμένοι αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν. γενομένης δὲ ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐνάτης. καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἐνάτῃ ἐβόησεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ φωνῇ μεγάλῃ, λέγων. ἐλωὶ ἐλωὶ λαμὰ σαβαχθάνι. ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον, ὁ θεός, ὁ θεός μου, εἰς τί με ἐγκατέλιπες. καί τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον. ἰδοὺ ἠλίαν φωνεῖ. δραμὼν δὲ εἷς καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτὸν λέγων. ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται ἠλίας καθελεῖν αὐτόν. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην, ἐξέπνευσεν. καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξεναντίας αὐτοῦ, ὅτι οὕτως κράξας ἐξέπνευσεν, εἶπεν. ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος υἱὸς ἦν θεοῦ. ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι. ἐν αἷς ἦν μαρία μαγδαληνὴ καὶ μαρία

uariæ locus, & dederunt illi bibere myrratum uinũ, ille uero nõ sumpsit. Et cũ crucifixissent eum, partiti sunt uestimẽta eius, mittentes sortẽ super illa, qs qd tolleret. Erat aũt hora tertia, & crucifixerunt eũ. Et erat inscriptio causæ illius inscripta rex Iudæo℞. Et cũ eo crucifigunt duos latrones. unum a dextris, & unũ a sinistris eius. Et impleta est scriptura, quæ dicit. Et cum iniquis deputatus est, & qui p̃teribant conuiciabãtur illi. mouentes capita sua, ac dicẽtes. Væ qui demoliris templum, & in tribus diebus ædificas, saluũ fac teipsũ, & descende de cruce. Similiter & sũmi sacerdotes illudentes inter sese cũ scribis, dicebant. Alios saluos fecit, seipsum non potest saluũ facere. Christus rex Israel descendat nũc de cruce, ut uideamus & credamus. Et q crucifixi fuerant cũ illo, ꝓbra iaciebãt in eũ. Cũ uero facta esset hora sexta, tenebræ factæ sunt sup totã terrã, usq; ad horã nonã. Et hora nona clamauit Iesus uoce magna, dicẽs. Eloi eloi lamasabatani qđ est, si qs interp̃tetur, deus deus meus, cur me dereliqsti. & qdã astantiũ cũ audissent, dicebant. Ecce Heliã uocat. Accurrit aũt quidam, & impleta spõgia aceto, impositoq; harundini. porrexit illi potũ dicẽs. Sinite. Videamus an uẽturus sit Helias, ad deponẽdũ eũ. Iesus aũt emissa uoce magna, expirauit. Et uelũ tẽpli scissum est in duas partes, a summo usq; ad imũ. Cũ uidisset aũt Cẽturio qui astabat ex aduerso illi, qđ sic emisso clamore expirasset, dixit. Vere homo hic filius erat dei. Erant aũt & mulieres, ꝓcul spectantes, inter quas erat Maria magdalene, & Maria

καὶ μαρία ἰακώβου τοῦ μικροῦ, καὶ ἰωσῆ μη-
τὴρ καὶ σαλώμη, αἳ καὶ ὅτε ἦν ἐν τῇ γαλιλαί-
ᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ. καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ
συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς ἱεροσόλυμα. Καὶ ἤ-
δη ὀψίας γενομένης ἐπεὶ ἦν παρασκευὴ ὅ
ἐστιν προσάββατον, ἦλθεν ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ ἀριμα
θαίας εὐσχήμων βουλευτὴς, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν
προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολ
μήσας εἰσῆλθεν πρὸς πιλάτον, καὶ ᾐτήσατο
τὸ σῶμα τοῦ ΙΗΣΟΥ. ὁ δὲ πιλᾶτος ἐθαύμα-
σεν εἰ ἤδη τέθνηκεν. καὶ προσκαλεσάμενος
τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν, εἰ πάλαι ἀ
πέθανεν. καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος, ἐδω
ρήσατο τὸ σῶμα τῷ ἰωσὴφ. καὶ ἀγοράσας σιν
δόνα καὶ καθελὼν αὐτὸ ἐνείλησεν τῇ σινδόνι.
καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ. ὃ ἦν λελα-
τομημένον ἐκ τῆς πέτρας. καὶ προσεκύλισεν λί
θον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. ἡ δὲ μαρία ἡ
μαγδαληνὴ καὶ μαρία ἰωσῆ ἐθεώρουν ποῦ τί
θεται. καὶ διαγενομένου τοῦ σαβ-
βάτου, μαρία ὁ μαγδαληνὴ καὶ μαρία ἰακώβου
καὶ σαλώμη, ἠγόρασεν ἀρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι
ἀλείψωσιν αὐτόν. καὶ λίαν πρωὶ τῆς μιᾶς σαβ-
βάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀνατείλαν
τος τοῦ ἡλίου. καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς.
τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον, ἐκ τῆς
θύρας τοῦ μνημείου; καὶ ἀναβλέψασαι, θεω-
ροῦσιν, ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος, ἦν γὰρ
μέγας σφόδρα. καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸν
μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς
δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ
ἐξεθαμβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐταῖς. μὴ
ἐκθαμβεῖσθε, ΙΗΣΟΥΝ ζητεῖτε τὸν ναζαρη-
νὸν τὸν ἐσταυρωμένον, ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε
ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. ἀλλ᾽ ὑπά-
γετε εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ
πέτρῳ, ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν γαλιλαί-
αν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε καθὼς εἶπεν ὑμῖν. καὶ ἐξελ
θοῦσαι ταχὺ ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἶχεν δὲ αὐ-
τὰς τρόμος

& Maria Iacobi parui, & Iose mater, &
Salome, q̃ etiam cum esset in Galilæa
secutæ fuerant illũ, & aliæ cõplures quæ
simul ascenderant cũ eo Hierosolymã.
Et cũ iam uenisset uespera, nã erat pa-
rasceue, quæ p̃cedit sabbatũ, uenit Io-
seph ab Arimathæa, honest⁹ senator, q
& ipse erat expectans regnũ dei, & sum
pta audacia, ingressus est ad Pilatũ, &
petijt ab eo corpus Iesu. Pilatus aũt ad
miratus est, si iam mortu⁹ esset, & accer
sito ad se Centurione, interrogauit il-
lum, an dudũ mortuus fuisset. Et re co-
gnita ex Centurione, donauit corpus
ipsi Ioseph. Et mercatus sindonem, de
positum eũ inuoluit sindoni, & depo-
suit in monumẽto, quod erat excisum
e petra. Et aduoluit lapidẽ ad ostium
monumenti. At Maria magdalene, &
Maria Iose spectabant ubi poneret.
Et cũ p̃terijsset sabbatũ, Maria mag- XVI
dalene, & Maria Iacobi, & Salome,
emerunt aromata, ut uenirẽt & unge-
rent eũ. Et ualde mane uno die sabba-
torũ ueniunt ad monumentũ, exorto
sole, & dicebant inter sese. Quis reuol-
uet nobis lapidẽ ab ostio monumẽti?
Et cũ respexissent, uident lapidem esse
reuolutũ. Nam erat magnus ualde. Et
ingressæ in monumentũ, uiderũt ado-
lescentem sedentẽ a dextris, amictũ sto
la candida, & expauerunt. At ille dicit
eis. Ne expauescatis, Iesum quæritis
Nazarenũ q fuit crucifixus, surrexit nõ
est hic, ecce locus, ubi posuerãt illũ. Sed
abite, dicite discipulis eius & Petro, qđ
p̃cedit uos in Galilæã, illic eũ uidebitis
sicut dixit uobis. Et abeuntes cito fuge
runt a monumento. Habebat enim il-

 las tremor

τὰς τρόμος καὶ ἔκστασις. καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶ-
πον. ἐφοβοῦντο γάρ.

Ἀναστὰς δὲ πρωῒ πρώτῃ σαββάτου, ἐφάνη
πρῶτον μαρίᾳ τῇ μαγδαληνῇ ἀφ᾽ ἧς ἐκβε-
βλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. ἐκείνη πορευθεῖσα ἀ-
πήγγειλεν τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ γενομένοις πεν-
θοῦσιν καὶ κλαίουσιν. κἀκεῖνοι ἀκούσαντες,
ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ᾽ αὐτῆς, ἠπίστησαν. μετὰ
δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν, ἐ-
φανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ πορευομένοις εἰς
ἀγρόν. κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν
τοῖς λοιποῖς. οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν. ὕστερον
ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη,
καὶ ὠνείδισεν τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληρο-
καρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγη-
γερμένον οὐκ ἐπίστευσαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς
πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξα-
τε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πιστεύσας
καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας
κατακριθήσεται. σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν
ταῦτα παρακολουθήσει. ἐν τῷ ὀνόματί μου
δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν γλώσσαις λαλήσουσιν
καιναῖς, ὄφεις ἀροῦσιν, κἂν θανάσιμόν τι πί-
ωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει, ἐπὶ ἀρρώστους
χεῖρας ἐπιθήσουσιν, καὶ καλῶς ἕξουσιν. ὁ
μὲν οὖν κύριος μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς,
ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν ἐκ
δεξιῶν τοῦ θεοῦ. ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκή-
ρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργοῦντος
καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπα-
κολουθούντων σημείων.

τοῦ κατὰ μάρκον
εὐαγγελίου
τέλος

las tremor, & ſtupor, & nemini quic-
quam dicebant, timebant enim. Cum
ſurrexiſſet aũt Ieſus primo die ſabbati
apparuit primũ Mariæ magdalenæ,
de qua eiecerat ſeptẽ dæmonia. Illa ꝑ-
fecta, renunciauit ijs qui cũ illo fuerant
lugentibus ac flentibus. Et illi cũ audiſ-
ſent, quod uiueret, & uiſus eſſet ab illa,
nõ crediderũt. Poſt hæc aũt duobus ex
ipſis ambulãtibus, manifeſtatus eſt in
alia forma, euntibus rus. Et illi abierũt,
& renunciarunt reliquis. Nec his illi cre-
diderunt. Poſtea diſcũbẽtibus illis un-
decim, manifeſtatus eſt, & exprobrauit
illis incredulitatẽ ſuã, & cordis duriciẽ,
quod ijs qui ſe uidiſſent reſurrexiſſe, nõ
credidiſſent. Et dicebat eis. Ite in mun-
dum uniuerſum, & ꝑdicate euangeliũ
omni creaturæ. Qui crediderit, & bapti
zatus fuerit, ſaluabitur. Qui uero non
crediderit, condemnabitur. Signa uero
eos qui crediderint, hæc ſubſequentur.
In nomine meo dæmonia eijcient. Lin
guis loquentur nouis, Serpentes tollẽt.
Et ſi quid letale biberint, nõ nocebit eis
Super egrotos manus imponent, & be
ne habebũt. Itaqꝫ dñs quidẽ poſtq̃ lo
cutus fuiſſet eis receptus ẽ in cœlũ, & ſe
dit a dextris dei. Illi uero egreſſi, ꝑdica
uerũt ubiqꝫ dño cooperante, & ſermo-
nem confirmante, ꝑ ſigna ſubſequẽtia.

Euangelij ſecun-
dum Marcum
finis.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

Επειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρη-
σαν ἀνατάξασθαι διήγησιν πε-
ρὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν
ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς
παρέδωσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ
ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου. ἔδοξεν κἀ-
μοὶ παρηκολουθηκότι, ἄνωθεν πᾶσαν ἀκρι-
βῶς καθεξῆς σοι γράψαι κράτιστε θεόφι-
λε, ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λό-
γων τὴν ἀσφάλειαν.

Εγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἡρῴδου τοῦ
βασιλέως τῆς ἰουδαίας, ἱερεύς τις, ὀνόμα-
τι ζαχαρίας, ἐξ ἐφημερίας ἀβιά. καὶ ἡ γυνὴ
αὐτοῦ ἐκ τῶν θυγατέρων ἀαρὼν, καὶ τὸ ὄνο-
μα αὐτῆς ἐλισάβετ. ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς
ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι τοῦ κυρίου ἄμεμ-
πτοι. καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἡ ἐλισά-
βετ ἦν στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν
ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν. ἐγένετο δὲ ἐν
τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφη-
μερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ
ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχεν τοῦ θυμιάσαι,
εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου. καὶ πᾶν τὸ
πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἔξω τῇ
ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγε-
λος κυρίου ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ
θυμιάματος. καὶ ἐταράχθη ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ
φόβος ἔπεσεν ἐπ' αὐτόν. εἶπεν δὲ
πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος, μὴ φοβοῦ ζαχαρία.
διότι

EVANGELIVM SECVNDVM LVCAM

QVoniã cõplures aggressi sunt cõtexere narrationẽ eaꝝ, q̃ in nobis certissimã fidẽ habẽt, rerũ, sicuti tradiderũt nobis ĳ q ab initio suis oculis uiderãt, ac pars aliqua fuerãt eoꝝ quæ narrabãt, uisũ est & mihi, ut de integro cũcta diligẽter ꝑsecutus, ex ordine tibi scriberẽ optime theophile, ut agnoscas eoꝝ de quibus catachuminus institutus fueras certitudinem.

Erat in diebus Herodis regis Iudææ, sacerdos quidã nomine Zacharias de uice Abia, & uxor illius de filiabus Aaron, & nomẽ eius Elisabeth. Erant aũt iusti ambo ante deũ, incedentes in omnibus mãdatis & iustificationibus dñi irreprehensibiles. Et nõ erat illis filius, eo ꝙ esset Elisabeth sterilis, & ambo ꝓcessissent in diebus suis. Factum est autem cum sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine uicis suæ ante deũ, secundum consuetudinẽ sacerdotĳ, sors illi obuenit. ut incensũ poneret, ingressus in templum domini, & omnis multitudo populi erat orans foris hora incẽsi. Apparuit aũt illi angelus dñi stãs a dextris altaris incẽsi. Et Zacharias turbatus est uidẽs, & timor irruit sup eũ. Ait aũt ad illũ angel9. Ne timeas zacharia

quoniam

διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου
ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ
ὄνομα αὐτοῦ ἰωάννην, καὶ ἔσται χαρά σοι, καὶ
ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ
χαρήσονται. ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον κυρίου,
καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύμα-
τος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς
αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐπιστρέψει
πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν. καὶ αὐτὸς προελεύ-
σεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι, καὶ δυνά-
μει ἡλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέ-
κνα, καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμά-
σαι κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. καὶ εἶπε
ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον. κατὰ τί γνώσομαι
τοῦτο. ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου
προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. καὶ ἀποκρι-
θεὶς ὁ ἄγγελος, εἶπεν αὐτῷ. ἐγώ εἰμι γαβριὴλ
ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. καὶ ἀπεστάλην
λαλῆσαι πρός σε, καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦ-
τα, καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος
λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ᾽ ὧν
οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πλη-
ρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λα-
ὸς προσδοκῶν τὸν ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον
ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. ἐξελθὼν
δὲ οὐκ ἠδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνω-
σαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ. καὶ αὐ-
τὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενεν κωφός, καὶ
ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουρ-
γίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. μετὰ
δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας, συνέλαβεν ἐλισάβετ
ἡ γυνὴ αὐτοῦ. καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆ-
νας πέντε λέγουσα, ὅτι οὕτως μοι πεποίη-
κεν ὁ κύριος ἐν ἡμέραις, αἷς ἐπεῖδεν ἀφε-
λεῖν τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις. ἐν δὲ
τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ, ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος
γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς γα-
λιλαίας ᾗ ὄνομα ναζαρέθ, πρὸς παρθένον
μεμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα ἰωσήφ,
ἐξ οἴκου

quoniam exaudita eſt deprecatio tua.
Et uxor tua Eliſabeth pariet tibi filiũ,
& uocabis nomẽ eius Ioannem, & erit
gaudium tibi, & exultatio, & multi in
eius natiuitate gaudebunt. Erit enim
magnus coram domino, & uinum &
ſiceram non bibet. Et ſpiritu ſancto re
plebitur adhuc ex utero matris ſuæ, &
multos filiorum Iſrael cõuertet ad do/
minum deum ipſoꝝ. Et ipſe præcedet
ante illũ in ſpiritu & uirtute Heliæ, ut
conuertat corda patrum in filios, & in/
credulos in prudentia iuſtorũ, ut paret
dño plebem perfectã. Et dixit Zacha/
rias ad ãgelũ. In quo hoc ſciã? ego em̃
ſum ſenex, & uxor mea prouecta in die
bus ſuis. Et reſpõdens angelus dixit ei.
Ego ſum Gabriel qui aſto ante deum,
& miſſus ſum ut loquar ad te, & hæc ti/
bi euangelizem. Et ecce eris tacens &
impotens loquendi, uſqꝫ in diem quo
hæc fiant pro eo ꝙ nõ credidiſti uerbis
meis, quæ implebũtur in tempore ſuo.
Et erat plebs expectãs Zachariã, & mi
rabant ꝙ tardaret ipſe in tẽplo. Egreſ/
ſus aũt nõ poterat loqui illis. Et cogno
uerunt ꝙ uiſionẽ uidiſſet in templo. Et
ipſe erat innuens illis, & permanſit mu
tus. Et factũ eſt ut impleti ſunt dies of/
ficij eius, abijt in domũ ſuam. Poſt hos
aũt dies concepit eliſabeth uxor eius,
& occultabat ſe menſibus quinqꝫ di/
cens. Si fecit mihi dominus in diebus
quibus reſpexit, ut auferret opprobri/
um meũ inter homines. In menſe au/
tem ſexto, miſſus eſt angelus Gabriel
a Deo in ciuitatem Galilææ, cui no/
men Nazareth, ad uirginem deſpon/
ſatam uiro, cui nomen erat Ioſeph,
de domo

ἐξ οἴκου Δαβίδ. καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου, μα-
ριάμ. καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν εἶ-
πεν. χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ
εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν. ἡ δὲ ἰδοῦσα, διε-
ταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ. καὶ διελογίζε-
το ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ εἶ-
πεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ. μὴ φοβοῦ μαριάμ. εὗρες
γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ. ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γα-
στρί, καὶ τέξῃ ὑόν. καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐ-
τοῦ ΙΗΣΟΥΝ. οὗτος ἔσται μέγας, καὶ ὑὸς ὑψίστου
κληθήσεται. καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν
θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ βασιλεύ-
σει ἐπὶ τὸν οἶκον ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας. καὶ
τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. εἶπεν
δὲ μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον. πῶς ἔσται
τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ. πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύ-
σεται ἐπί σε, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι
διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἅγιον, κληθήσεται
ὑὸς θεοῦ. καὶ ἰδοὺ ἐλιζάβετ ἡ συγγενής σου,
καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα ὑὸν ἐν γήρει αὐτῆς. καὶ οὗτος
μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ, ὅ-
τι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ θεῷ πᾶν ῥῆμα.
εἶπεν δὲ μαριάμ. ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου γένοιτό
μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ
ἄγγελος. Ἀναστᾶσα δὲ μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις
ταύταις, ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπου-
δῆς εἰς πόλιν ἰούδα. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶ-
κον ζαχαρίου, καὶ ἠσπάσατο τὴν ἐλιζάβετ. καὶ
ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἐλιζάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς
μαρίας, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ
αὐτῆς. καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ ἐλι-
σάβετ καὶ ἀνεφώνησεν φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν
εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν. καὶ εὐλογημέ-
νος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. καὶ πόθεν μοι
τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρός
με; ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ
σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει
τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. καὶ μακαρία ἡ πι-
στεύσασα

de domo Dauid,& nomē uirginis Ma
ria. Et ingressus angelus ad eam dixit.
Aue gratia plena. dominus tecum, be-
nedicta tu inter mulieres. Illa uero cū
uidisset, turbata est in sermone eius, &
cogitabat qualis esset ista salutatio. Et
ait angelus ei. Ne timeas Maria, inue-
nisti eñ gratiā apud deū. Ecce cōcipies
in utero,& paries filium, & uocabis no
men eius Iesum. Hic erit magnus, & fi-
lius altissimi uocabit͛. Et dabit illi dñs
deus sedē Dauid patris ei9, & regnabit
sup domū Iacob in æternū,&regni ei9
nō erit finis. Dixit aūt Maria ad ange-
lum. Quomodo erit istud, quandoqui
dem uirū nō cognosco? Et rñdens an-
gelus dixit ei. Spūs sanctus supueniet
in te,& uirtus altissimi obūbrabit tibi.
Ideoq & qđ nascetur ex te sanctū, uo
cabitur filius dei. Et ecce Elisabeth cog-
nata tua,& ipsa cōcepit filiū in senectu
te sua. Et hic mensis est sextus illi, q̄ uo-
catur sterilis, qa nō erit ĩpossibile apud
deū omne uerbū. Dixit aūt Maria. Ec-
ce ancilla dñi, fiat mihi secundū uerbū
tuū,& discessit ab illa angelus. Exurgēs
aūt Maria in diebus illis, abijt in mon-
tanā cū festinatione in ciuitatē Iuda, &
intrauit ĩ domū Zachariæ & salutauit
Elizabeth. Et factū est ut audiuit saluta
tionē Mariæ Elisabeth, exultauit infās
in utero eius. Et repleta est spū sancto
Elizabeth, & exclamauit uoce magna
& dixit. Bñdicta tu ĩter mulieres,& bñ
dictus fruct9 uētris tui. Et unde hoc mi
hi, ut ueniat mater dñi mei ad me? ecce
eñ ut facta est uox salutationis tuæ in
auribus meis, exultauit in gaudio in-
fans in utero meo. Et beata quæ credi-
dit

σασα, ὅτι ἔσαι τελείωσις τοῖς λελαλημένοις
αὐτῇ παρὰ κυρίου. καὶ εἶπεν μαριάμ. Μεγαλύνει
ἡ ψυχή μου τὸν κύριον. καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦ
μά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου. ὅτι ἐ-
πέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης
αὐτοῦ, ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶ
σαι αἱ γενεαί. ὅτι ἐποίησέν μοι μεγαλεῖα ὁ δυ
νατός, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ τὸ ἔλεος
αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν τοῖς φοβουμένοις αὐ
τόν. Ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διε
σκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐ/
τοῦ. καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων, καὶ ὕψωσεν
ταπεινούς. πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν. καὶ
πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς. Ἀντελάβετο ἰσ/
ραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους. καθὼς ἐ-
λάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ ἀβρα
ὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα. Ἔμει-
νεν δὲ μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς, καὶ
ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Τῇ δὲ ἐλισά/
βετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέν
νησεν υἱόν. καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγ/
γενεῖς αὐτῆς, ὅτι ἐμεγάλυνεν κύριος τὸ ἔλεος
αὐτοῦ μετ᾽ αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. καὶ ἐγένετο
ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδί
ον. καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πα/
τρὸς αὐτοῦ ζαχαρίαν. καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ
αὐτοῦ, εἶπεν. οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται ἰωάννης. καὶ
εἶπαν πρὸς αὐτήν, ὅτι οὐδείς ἐστιν ἐν τῇ
συγγενείᾳ σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τού/
τῳ. ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τό, τί ἂν
θέλοι καλεῖσθαι αὐτόν, καὶ αἰτήσας πινα/
κίδιον ἔγραψεν λέγων. ἰωάννης ἐστὶν τὸ ὄνο/
μα αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν πάντες, ἀνεῴ/
χθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα, καὶ ἡ
γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θε
όν. καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς
περιοικοῦντας αὐτούς, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀ-
ρεινῇ τῆς ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ
ῥήματα ταῦτα. καὶ ἔθεντο πάντες οἱ
ἀκούσαντες

dit, qm̄ pficient̃ ea quæ dicta sunt ei a
dn̄o. Et ait Maria. Magnificat anima
mea dominū. Et exultauit spiritus me/
us in deo salutari meo. Quia respexit
ad humilitatē ancillæ suæ, ecce enim ex
hoc beatam me dicent omnes genera/
tiones. Quia fecit mihi magna qui po/
tens est, & sanctū nomen eius. Et mise/
ricordia eius in progeniē & progeniē,
timentibus eum. Fecit potentiā in bra/
chio suo, dispersit superbos mente cor/
dis sui. Deposuit potentes de sedibus,
& exaltauit humiles. Esurientes imple-
uit bonis, & diuites dimisit inanes. Su
scepit israel puerū suum, ut memores/
set misericordiæ. Sicut locutus est ad
patres nostros, ipsi Abraham & semini
eius in æuū. Mansit aūt Maria cū illa
circiter mēsibus tribus, & reuersa est in
domū suam. Elizabeth aūt impletum
est tempus pariendi, & peperit filium.
Et audierūt uicini & cognati eius quod
magnificasset dn̄s misericordiā suā cū
illa, & congratulabantur ei. Et factū est
in die octauo, uenerunt ad circūciden/
dum puerū, & uocabant eum nomine
patris sui Zacharia. Et respōdens ma/
ter eius dixit. Nequaq̃, sed uocabitur
Ioannes. Et dixerunt ad illam. Nemo
est in cognatione tua, qui uocet̃ hoc no
mine. Innuebant aūt patri eius, quid
uellet uocari eum. Et postulata tabella
scripsit, dicens. Ioannes est nomen
eius. Et mirati sunt uniuersi. Apertum
est aūt os eius ilico, & lingua eius, & lo
quebatur benedicens deum. Et factus
est timor super omnes uicinos eorum
& super omnia montana Iudææ, diuul
gabāt̃ oīa uerba hæc, & posuerūt oēs q
audierunt

ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες·
τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσαι; καὶ χεὶρ κυρίου
ἦν μετ' αὐτοῦ, καὶ ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐ
πλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ προεφήτευσεν
λέγων. Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ,
ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ
λαῷ αὐτοῦ. καὶ ἤγειρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν
ἐν τῷ οἴκῳ Δαβὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. καθὼς
ἐλάλησεν διὰ ςόματος τῶν ἁγίων τῶν ἀπ'
αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ, σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν
ἡμῶν, καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων
ἡμᾶς. ποιῆσαι ἔλεος μετὰ πατέρων ἡμῶν,
καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ. ὅρκον ὃν
ὤμοσεν πρὸς ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ
δοῦναι ἡμῖν, ἀφόβως ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν
ἡμῶν ῥυσθέντας, λατρεύειν αὐτῷ, ἐν ὁσιότητι
καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς
ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. καὶ σὺ παιδίον προ
φήτης ὑψίςου κληθήσῃ, προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προ
σώπου κυρίου ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι
γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐν ἀφέσει ἁ-
μαρτιῶν, διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν,
ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους,
ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου κα
θημένοις, τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν
εἰς ὁδὸν εἰρήνης. τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ
ἐκραταιοῦτο πνεύματι. καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρή-
μοις, ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν
ἰσραήλ. Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις
ἐκείναις, ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ καίσαρος
αὐγούςου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκου
μένην. αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγε
μονεύοντος τῆς συρίας κυρηνίου. καὶ ἐπορεύ
οντο πάντες ἀπογράφεσθαι ἕκαςος εἰς τὴν
ἰδίαν πόλιν. ἀνέβη δὲ καὶ ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς γα
λιλαίας, ἐκ πόλεως ναζαρὲθ, εἰς τὴν ἰουδαί
αν, εἰς πόλιν Δαβὶδ, ἥτις καλεῖται βηθλε-
έμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατρι-
ᾶς Δαβὶδ, ἀπογράφεσθαι σὺν μαριὰμ τῇ με
μνηςευμένῃ

audierant in corde suo dicentes. Quis
nam puer iste erit? Et manus dn̄i erat
cum illo. Et Zacharias pater eius reple
tus est spiritu sancto, & prophetauit di
cens. Benedictus dn̄s deus Israel, quia
uisitauit & fecit redēptionē plebi suæ.
Et erexit cornu salutis nobis, in domo
Dauid pueri sui. Sicut locutus est p̱ os
sanctoꝝ qui a sæculo fuerunt propheta
rū suoꝝ, saluationē ex inimicis nostris,
& de manu omniū qui oderūt nos. Vt
faceret misericordiam cū patribus no-
stris, & memor esset testamenti sui
sancti. Iusiurandum quod iurauit ad
ad Abrahā patrem nostrum, daret no/
bis, ut sine timore de manu inimicoꝝ
nostroꝝ liberati, seruiamꝰ illi. In sc̄tita
te & iusticia corā ipso, omnibus diebus
uitæ nostræ. Et tu puer ꝓpheta altissi-
mi uocaberis, præibis em̄ ante faciē dn̄i
ad parandū uias eius. Ad dandā scien
tiam salutis plebi eiꝰ, in remissionē pec
catoꝝ. Per uiscera misericordiæ dei no/
stri, in q̄bus uisitauit nos oriēs ex alto,
Vt illucesceret his qui ĩ tenebris & um/
bra mortis sedebant, ad dirigendos pe
des nostros in uiā pacis. Puer aūt cre-
scebat & cōfortabatur spiritu, & erat in
desertis usq; in diem ostēsionis suæ ad
Israel. Factū est aūt in diebus illis. II
Exiit decretū a Cæsare Augusto, ut de
scriberetur uniuersus orbis. Hæc descri-
ptio prima facta est p̄side Syriæ Cyrē
nio. Et ibāt omnes ut describerent̄ sin
guli in suā ciuitatē. Ascendit aūt & Io/
seph a Galilæa de ciuitate Nazareth ĩ
Iudæā in ciuitatē Dauid, quæ uocatur
Bethleē, eo ꝙ esset de domo & familia
Dauid, ut describeret̄ cū Maria despō/

 sa sibi

μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικί, οὔσῃ ἐγκύῳ. ἐγένε-
το δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν
αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν. καὶ ἔτεκεν τὸν
υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν
αὐτόν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ. διότι
οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι. ¶
ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυ-
λοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκ-
τὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἄγ-
γελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα κυρίου
περιέλαμψεν αὐτούς. καὶ ἐφοβήθησαν φό-
βον μέγαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος
μὴ φοβεῖσθε. ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν
χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ
ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὅς ἐστιν ΧΡΙ-
ΣΤΟΣ κύριος ἐν πόλει Δαβίδ. καὶ τοῦτο ὑμῖν
τὸ σημεῖον. εὑρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον
κείμενον ἐν φάτνῃ. καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν
τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου, αἰ-
νούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων. δόξα ἐν
ὑψίστοις θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἀνθρώποις
εὐδοκία. καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐ-
τῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρω-
ποι οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους. διέλ-
θωμεν δὴ ἕως Βηθλεέμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα
τοῦτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν,
καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦρον τήν τε
μαριὰμ καὶ τὸν ἰωσὴφ καὶ τὸ βρέφος κεί-
μενον ἐν τῇ φάτνῃ. ἰδόντες δὲ διεγνώρισαν
περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς, πε-
ρὶ τοῦ παιδίου τούτου. καὶ πάντες οἱ ἀκού-
σαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑ-
πὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς. ἡ δὲ μαριὰμ
πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα, συμβάλ-
λουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ ὑπέστρεψαν
οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν
θεόν, ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν, καὶ εἶδον κα-
θὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς. καὶ ὅτε ἐπλή-
σθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν τὸ
παιδίον,

ſa ſibi uxore, quæ erat pregnans. Fa-
ctum eſt aũt cũ eſſent ibi, impleti ſunt
dies pariendi. Et peperit filiũ ſuum pri
mogenitũ, & faſcijs eũ inuoluit, & recli-
nauit eum in pſepio, quod nõ eſſet eis
locus in diuerſorio. Et paſtores erãt in
regione eadem uigilantes, & cuſtodien
tes excubias nocte ſuper gregem ſuũ.
Ecce angelus domini ſtetit iuxta illos,
& claritas dei circumfulſit illos, & timu-
erunt timore magno. Et dixit illis an-
gelus. Ne timeatis. Ecce enim euan-
gelizo uobis gaudium magnum quod
erit omni populo, quia natus eſt uobis
hodie ſaluator, qui eſt Chriſtus domi-
nus in ciuitate Dauid. Et hoc uobis ſi-
gnum. Inuenietis infantem faſcijs in-
uolutum, & poſitum in præſepio. Et ſu
bito facta eſt cum angelo multitudo
militiæ cœleſtis, laudantiũ deum & di-
centium. Gloria in altiſſimis deo, & in
terra pax hominibus bona uoluntas.
Et factũ eſt ut diſceſſerunt ab eis ange-
li i cœlũ, & homines paſtores loqbant
inter ſeſe. Trãſeamus iã uſq; Bethleẽ,
& uideamus uerbũ hoc quod factũ eſt
quod dñs oſtendit nobis. Et uenerũt fe
ſtinantes, & inuenerunt Mariam & Io-
ſeph & infantẽ poſitũ in præſepio. Cũ
uidiſſent autem notum fecerunt de uer
bo, quod dictũ erat illis de puero hoc.
Et oẽs q audierũt mirati ſunt, & de his
q̃ dicta erãt a paſtoribus ad ipſos. Ma
ria aũt conſeruabat omnia uerba hæc,
conferens in corde ſuo. Et reuerſi ſunt
paſtores glorificãtes & laudantes deũ
ſuper oibus, quæ audierant & uiderãt,
ſicut dictũ fuerat ad ipſos. Et poſtq̃ cõ
ſũmati ſunt dies octo, ut circũcideretur
puer,

παιδίον. καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ΙΗΣΟΥΣ τὸ
κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλληφ-
θῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ. καὶ ὅτε ἐπλήσθη-
σαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν
νόμον μωσέως ἀνήγαγον αὐτὸν, εἰς ἱεροσό
λυμα παραστῆσαι τῷ κυρίῳ καθὼς γέγρα-
πται ἐν νόμῳ κυρίου, ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοῖγον
μήτραν, ἅγιον τῷ κυρίῳ, κληθήσεται, ❡ τοῦ δοῦναι
θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ κυρίου, ζεῦ-
γος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, ❡ ἰδοὺ ἦν
ἄνθρωπος ἐν ἱερουσαλὴμ, ᾧ ὄνομα σιμεών.
❡ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβὴς προσδε-
χόμενος παράκλησιν τοῦ ἰσραὴλ ❡ πνεῦμα ἅ-
γιον ἦν ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ
τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μὴ ἰδεῖν θάνατον
πρὶν ἴδῃ τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ κυρίου, καὶ ἦλθεν ἐν
τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν. καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς
γονεῖς τὸ παιδίον ΙΗΣΟΥΝ, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς
κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐ-
τὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ, καὶ εὐ-
λόγησεν τὸν θεὸν ❡ εἶπεν. Νῦν ἀπολύεις τὸν
δοῦλόν σου δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰ-
ρήνῃ. ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν
σου, ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν
λαῶν, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν
λαοῦ σου ἰσραήλ. καὶ ἦν ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ αὐ-
τοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐ-
τοῦ. ❡ εὐλόγησεν αὐτοὺς σιμεών, καὶ εἶπεν πρὸς
μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ. ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς
πτῶσιν, καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ ἰσραήλ, καὶ εἰς
σημεῖον ἀντιλεγόμενον. καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυ-
χὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκα-
λυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. καὶ
ἦν ἄννα προφῆτις θυγάτηρ φανουὴλ ἐκ φυλῆς
ἀσήρ. αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζή-
σασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐ-
τῆς. ❡ αὕτη χήρα ὡς ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσά-
ρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ νηστείαις καὶ
δεήσεσιν λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν

puer, uocatũ est nomen eius Iesus. Qd'
uocatũ erat ab angelo priusq̃ in utero
cõciperetur. Et postq̃ impleti sunt dies
purgationis eo℞ secundũ legẽ Mosi ad
duxerunt eũ in Hierusalem, ut sisterẽt
eum dño, sicut scriptum est in lege dñi.
Qd' omne masculinũ adaperiens uul-
uam, sctm̃ dño uocabit'. Et ut darẽt ho
stiam secundũ q̃ dictũ est in lege dñi,
par turturũ aut duos pullos colũba℞.
Et ecce homo erat in Hierusalẽ cui no-
men Simeõ. Et homo iste iustus & pi⁹
expectãs cõsolationẽ Israel, & spũs san
ctus erat sup eũ. ~~Et rñsum acceperat a~~
spũ sctõ, nõ uisu℞ se mortẽ, nisi prius ui
~~deret~~ Christũ dñi. Et uenit in spũ in tẽ-
plũ. Et cũ inducerẽt pue℞ Iesũ parẽtes
ei⁹, ut facerẽt secũdũ cõsuetudinẽ legis
p eo, & ipse accepit eũ in ulnas suas &
laudauit deũ ac dixit. Nũc dimittis ser-
uum tuũ dñe secundũ uerbũ tuũ in pa
ce, quia uiderunt oculi mei salutare tuũ,
qd' parasti ante faciẽ omniũ populo℞,
lumen ad reuelationẽ gentiũ, & gloriã
plebis tuæ Israel. Et erat pater & ma-
ter eius mirantes super his q̃ dicebant'
de illo. Et benedixit illis Simeon. & di-
xit ad Mariã matrẽ eius. Ecce posit⁹ est
hic in ruinã, & in resurrectionẽ multo-
rum in Israel, & in signũ cui contradici-
tur. Et tuã aũt ipsius animã pertrãsibit
gladius, ut reuelent' ex multis cordibus
cogitationes. Et erat anna pphetissa fi-
lia Phanuel de tribu Aser, hec pcesserat
in diebus multis & uixerat cũ uiro suo
annis septẽ a uirginitate sua. Et hæc ui-
dua usq̃ ad annos octogintaquatuor,
quæ nõ discedebat de templo ieiunijs
& obsecrationibus seruiẽs nocte ac die,

καὶ αὕτη, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα, ἀνθωμολογεῖ/
το τῷ κυρίῳ. καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσι
τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν ἱερουσα
λήμ. καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα κατὰ τὸν νόμον
κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν γαλιλαίαν εἰς πό
λιν αὐτῶν ναζαρέθ. τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ
ἐκραταιοῦτο πνεύματι, πληρούμενον σοφί/
ας, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό. καὶ
ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς ἱερου
σαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. καὶ ὅτε ἐγένετο
ἐτῶν δώδεκα, ἀναβάντων αὐτῶν εἰς ἱεροσό/
λυμα κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, καὶ τελειω/
σάντων τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐ/
τούς, ἀπέμεινεν ΙΗΣΟΥΣ ὁ παῖς ἐν ἱερουσα
λήμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. νο/
μίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι, ἦλθον
ἡμέρας ὁδόν, καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγ
γενέσι, καὶ ἐν τοῖς γνωστοῖς, καὶ μὴ εὑρόντες
αὐτόν, ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ ζητοῦντες
αὐτόν. καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας τρεῖς, εὗρον αὐ
τὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν
διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῶν, καὶ ἐπε/
ρωτῶντα αὐτούς, ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀ/
κούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει, καὶ ταῖς ἀ/
ποκρίσεσιν αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλά
γησαν. καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν.
τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πα
τήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτούς. τί ὅτι ἐζητεῖτέ με, οὐκ
ᾔδειτε, ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί
με. καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλη
σεν αὐτοῖς, καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν, καὶ ἦλθεν
εἰς ναζαρὲθ καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. ἡ
δὲ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα
ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ ΙΗΣΟΥΣ προέ/
κοπτεν σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ
θεῷ καὶ ἀνθρώποις. ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδε
κάτῳ τῆς ἡγεμονίας τιβερίου καίσαρος, ἡγεμο/
νεύοντος ποντίου πιλάτου τῆς ἰουδαίας,
καὶ τετραρχοῦντος

Et hæc eadem hora superueniens con/
fitebatur dño, & loquebatur de illo om
nibus q expectabant redẽptionem in
Hierusalem. Et ut perfecerũt omnia se/
cundum legem dñi, reuersi sunt in Ga
lilæam in ciuitatẽ suã Nazareth. Puer
aũt crescebat & confortabatur spiritu,
& implebat sapientia, & gratia dei erat
super illũ. Et ibant parentes eius quot
annis in Hierusalem in die festo pascæ
Et cum factus esset annoꝝ duodecim,
ascendentibus illis in hierosolymam se
cundum consuetudinem diei festi, con/
summatisq; diebus cum redirent, remã
sit puer Iesus in hierusalẽ, & nõ cogno
uerunt parentes eius. Existimãtes autẽ
illum esse in comitatu, uenerunt itinere
diei, & requirebant eum inter cognatos
& inter notos. Et cũ non inuenissent eũ
reuersi sunt in hierusalem, querẽtes eũ.
Et factũ est post triduũ, inuenerunt il
lum in templo sedentem in medio do
ctorum, audientem illos, & interrogan
tem eos. Stupebãt aũt oẽs qui eum au/
diebant super intelligentia & responsis
eius. Et uiso eo admirati sunt. Et dixit
mater eius ad illum. Fili, cur fecisti no
bis sic? Ecce pater tuus & ego dolentes
q̃rebam⁹ te. Et ait ad illos. Quid est ꝙ
q̃rebatis me? An nesciebatis qđ in his
quæ patris mei sunt oportet me esse? &
illi non intellexerunt uerbũ quod locu/
tus est ipsis. Et descendit cũ eis, & uenit
Nazareth, & erat subditus illis. Mater
aũt eius cõseruabat omnia uerba hæc
in corde suo. Et Iesus ꝓficiebat sapiẽtia
& ætate, & gratia apud deũ & hoĩes.

Anno aũt quindecimo imperij Ty/ III
berij cæsaris, p̃side põtio Pilato Iudææ
tetrarcha

καὶ τετραρχοῦντος τῆς γαλιλαίας ἡρώδου.
φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχοῦντος τῆς
ἰτουραίας καὶ τραχωνίτιδος χώρας, καὶ λυσα
νίου τῆς ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος. ἐπ᾽ ἀρχιερέων
ἄννα καὶ καϊάφα. ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ ἰω/
άννην τὸν τοῦ ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἦλ
θεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ ἰορδάνου κη
ρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁ/
μαρτιῶν, ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων ἠ
σαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος. φωνὴ βοῶν-
τος ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. πᾶσα φά
ραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς
ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείαν, καὶ
αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας, καὶ ὄψεται πᾶ/
σα σάρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ, ἔλεγεν οὖν
τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι
ὑπ᾽ αὐτοῦ. γεννήματα ἐχιδνῶν. τίς ὑπέδει/
ξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς
ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας
καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς πατέρα ἔ-
χομεν τὸν ἀβραάμ. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύ
ναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι
τέκνα τῷ ἀβραάμ. ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς
τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται. πᾶν οὖν
δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκό/
πτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. καὶ ἐπη/
ρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες, τί οὖν
ποιήσομεν; ἀποκριθεὶς δὲ λέγει αὐτοῖς.
ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔ/
χοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιεί/
τω. ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι, καὶ
εἶπον πρὸς αὐτόν. διδάσκαλε τί ποιήσομεν;
ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς. μηδὲν πλέον πα/
ρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. ἐπηρώ
των δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες. καὶ
ἡμεῖς τί ποιήσομεν; καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς
μηδένα διασείσητε, μὴ δὲ συκοφαντή-
σητε, καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.
προσδοκῶντος

tetrarcha aũt Galilææ Herode, Philip/
po aũt fratre eius Tetrarcha Ituræę &
Trachonitidis regiõis, & Lysania Abi/
lenes Tetrarcha, sub principib9 sacerdo
tum Anna & Caypha, factũ est uerbũ
dñi super Ioannẽ Zachariæ filiũ in de
serto. Et uenit in omnem regionẽ finiti
mam Iordani, pdicans baptismũ pœni
tentiæ in remissionẽ peccatoꝝ, sicut scri
ptũ est in libro sermonũ Hesaiæ pphe
tæ, dicẽtis. Vox clamãtis in deserto, pa
rate uiã dñi, rectas facite semitas eius.
Omnis uallis implebit̃, & omnis mons
& collis humiliabitur. Et erũt praua in
directa, & asperæ in uias planas, & uide
bit omnis caro salutare dei. Dicebat er
go ad turbas q̃ exibant ut baptizarent̃
ab ipso. Genimina uiperaꝝ, quis osten
dit uobis fugere a uẽtura ira? Facite er-
go fructus dignos pœnitẽtiæ, & ne cœ/
peritis dicere patrem habemus Abra/
ham. Dico enim uobis, potens est de/
us de lapidibus istis suscitare filios ipsi
Abrahæ. Iã uero & securis ad radicẽ ar
borum posita est. Omnis ergo arbor
nõ faciens fructũ bonum exciditur, &
in ignem mittitur. Et interrogabant eũ
turbæ, dicentes. Quid ergo faciemus?
Respondens aũt dicit illis. Qui habet
duas tunicas impartiat non habenti, &
qui habet escas similiter faciat. Vene-
runt aũt & publicani ut baptizarentur
& dixerunt ad illũ. Magister quid facie
mus? At ille dixit ad eos. Nihil ampli9
q̃ꝫ qđ constitutũ est uobis faciatis. In/
terrogabant aũt eum & milites dicen/
tes. Et nos quid faciemus? Et ait illis.
Neminẽ cõcutiatis neq; calumniã facia
tis, & contenti estote stipẽdijs uestris.

 Expectãte

προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ, καὶ διαλογιζο/
μένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ
τοῦ ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ,
ἀπεκρίνατο ὁ ἰωάννης ἅπασιν λέγων. ἐγὼ
μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς. ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυ
ρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱ/
μάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. αὐτὸς ὑμᾶς
βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί. οὗ τὸ
πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν
ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον, εἰς
τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύ
σει πυρὶ ἀσβέστῳ. πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτε/
ρα παρακαλῶν, εὐηγγελίζετο τῷ λαῷ.
ὁ δὲ ἡρώδης ὁ τετράρχης ἐλεγχόμενος ὑπ᾽
αὐτοῦ, περὶ ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀ/
δελφοῦ αὐτοῦ, καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίει
πονηρῶν ὁ ἡρώδης, προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐ/
πὶ πᾶσιν, καὶ κατέκλεισεν τὸν ἰωάννην ἐν
τῇ φυλακῇ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι
ἅπαντα τὸν λαὸν, καὶ ΙΗΣΟΥ βαπτισθέν/
τος καὶ προσευχομένου ἀνεῳχθῆναι τὸν οὐρανόν,
καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωμα/
τικῷ εἴδει, ὡσεὶ περιστερὰν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ φωνὴν
ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι λέγουσαν. σὺ εἶ ὁ υἱός
μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ηὐδόκησα. καὶ αὐτὸς
ἦν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος
ὤν, ὡς ἐνομίζετο υἱὸς ἰωσὴφ τοῦ ἡλεὶ τοῦ ματθάν,
τοῦ λευί, τοῦ μελχί, τοῦ ἰαννᾶ, τοῦ
ἰωσὴφ, τοῦ ματταθίου, τοῦ ἀμοὺς,
τοῦ ναούμ, τοῦ ἐσλί, τοῦ
ναγγέ, τοῦ μαάθ, τοῦ ματα/
θίου, τοῦ σεμεΐ, τοῦ ἰωσὴχ, τοῦ
ἰούδα, τοῦ ἰωαννᾶ, τοῦ ῥη/
σά, τοῦ ζοροβάβελ, τοῦ σαλα/
θιὴλ, τοῦ νηρί, τοῦ μελχί, τοῦ
ἀδδί, τοῦ κοσάμ, τοῦ ἐλ/
μαδάμ, τοῦ ἤρ, τοῦ ἰησοῦ, τοῦ
ἐλιεσὲρ, τοῦ ἰωρήμ, τοῦ ματ/
τθᾶ, τοῦ λευεί, τοῦ σιμεὼν,

τοῦ ἰούδα

Expectante autem, populo & cogitanti
bus omnibus in cordibus ſuis de Ioan
ne, num ipſe eſſet ille Chriſtus. Reſpõ-
dit Ioannes dicens omnibus. Ego qui-
dem aqua baptizo uos, ueniet aũt for/
tior me, cuius non ſum dignus ſoluere
corrigiam calciamentorũ eius, ipſe uos
baptizabit in ſpiritu ſancto & igni, cu-
ius uentilabrum in manu eius, & purga
bit aream ſuam, & congregabit triticũ
in horreum ſuũ, paleas aũt comburet
igni inextinguibili. Multa quidẽ & alia
exhortans euangelizabat populo. He
rodes aũt tetrarcha cum corriperet ab
illo de Herodiade uxore fratris ſui, &
de omnibus malis quæ faciebat Hero-
des, adiecit & hoc ſuper omnia, & inclu
ſit Ioannem in carcerem. Factum eſt
autem cum baptizaretur omnis popu/
lus & Ieſu baptiçato & orante apertũ
eſt cœlum, & deſcendit ſpiritus ſanctus
corporali ſpecie ſicut colũba in ipſum,
& uox de cœlo facta eſt. Tu es filiꝰ me-
us dilectus, in te cõplacuit mihi. Et ipſe
Ieſus erat incipiens quaſi annorum tri/
ginta ut putabatur filius Ioſeph, qui fu
it Heli, qui fuit Mathat, qui fuit Leui,
qui fuit Melchi, qui fuit Ianne, qui fuit
Ioſeph, q fuit Mathathie, q fuit Amos,
qui fuit Naum, qui fuit Heſli, qui fuit
Nagge, qui fuit Maath, q fuit Matha
thiæ, qui fuit Semei, qui fuit Ioſech, qui
fuit Iuda, qui fuit Ioanna, qui fuit Re-
ſa, qui fuit Zorobabel, qui fuit Sala-
thiel, qui fuit Niri, qui fuit Melchi, qui
fuit Addi, qui fuit Thoſan, qui fuit Hel
madan, qui fuit Her, qui fuit Ieſu, qui
fuit Heliezer, qui fuit Iorem, q fuit Ma
that, qui fuit Leui, qui fuit Simeon,

qui fuit

τοῦ ἰούδα, τοῦ ἰωσὴφ, τοῦ
ἰωνὰμ, τοῦ ἐλιακεὶμ, τοῦ με-
λεᾶ, τοῦ μενὰμ, τοῦ μαθα-
θὰμ, τοῦ ναθὰμ, τοῦ δαβὶδ,
τοῦ ἰεσσαὶ, τοῦ ὠβὴδ, τοῦ
βοὸζ, τοῦ σαλμὸν, τοῦ νααс-
σὼν, τοῦ ἀμιναδὰβ, τοῦ ἀρὰμ,
τοῦ ἐσρὼμ, τοῦ φαρὲς, τοῦ
ἰούδα, τοῦ ἰακὼβ, τοῦ ἰσα-
ὰκ, τοῦ ἀβραὰμ, τοῦ θαῤῥᾶ,
τοῦ μαχὼρ, τοῦ σαροὺχ, τοῦ
ῥαγαῦ, τοῦ φάλεκ, τοῦ
ἐβὲρ, τοῦ σαλὰ, τοῦ καϊ-
νὰμ, τοῦ ἀρφαξὰτ, τοῦ σὴμ,
τοῦ νῶε, τοῦ λάμεχ, τοῦ
ματυσάλα, τοῦ ἐνὼχ, τοῦ
ἰαρὲθ, τοῦ μαλελεὴλ, τοῦ καϊ-
νὰμ, τοῦ ἐνὼς, τοῦ σὴθ, τοῦ
ἀδὰμ, τοῦ θεοῦ.

ΙΗΣΟΥΣ δὲ πνεύματος ἁγίου πλήρης, ὑπέστρεψεν
ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἤγετο ἐν τῷ πνεύματι, εἰς τὴν
ἔρημον ἡμέρας τεσσαράκοντα, πειραζόμενος ὑ-
πὸ τοῦ διαβόλου, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡ-
μέραις ἐκείναις. καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν ὕστερον
ἐπείνασεν. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ διάβολος. εἰ υἱὸς εἶ
τοῦ θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. καὶ
ἀπεκρίθη ΙΗΣΟΥΣ πρὸς αὐτὸν λέγων. γέγρα-
πται, ὅτι οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρω-
πος, ἀλλ᾽ ἐπὶ παντὶ ῥήματι θεοῦ. καὶ
ἀναγαγὼν αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑ-
ψηλὸν, ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰ-
κουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διά-
βολος. σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν
καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται, καὶ ᾧ ἐ-
ὰν θέλω δίδωμι αὐτήν. σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς
ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσται σοῦ πάντα. καὶ ἀποκριθεὶς αὐ-
τῷ εἶπεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ.
γέγραπται γάρ. προσκυνήσεις κύριον τὸν θεόν σου

καὶ αὐτῷ

qui fuit Iuda, qui fuit Ioseph, qui fuit
Iona, qui fuit Heliachim, qui fuit Mel-
cha, qui fuit Menna, qui fuit Matha-
tha, qui fuit Nathan, qui fuit Dauid,
qui fuit Iessæ. qui fuit Obeth, qui fuit
Booz, qui fuit Salmon, qui fuit Naa-
son, qui fuit Aminadab, qui fuit Arã,
qui fuit Esrom, qui fuit Phares, qui
fuit Iudæ, qui fuit Iacob, qui fuit Isa-
ac, qui fuit Abrahæ, qui fuit Tharæ,
qui fuit Nachor, qui fuit Saruch, qui
fuit Ragau, qui fuit Phalech, qui fuit
Heber, qui fuit Sale, qui fuit Chay-
nan, qui fuit Arphaxat, qui fuit Sem,
qui fuit Noe, qui fuit Lamech, qui fu-
it Mathusale, qui fuit Enoch, qui fuit
Iareth, qui fuit Malalehel, q̃ fuit Chay-
nan, qui fuit Enos, qui fuit Seth, qui
fuit Adam, qui fuit dei.

Iesus autem plenus spiritu sancto re- IIII
gressus est a iordane, & agebatur in spi-
ritu in desertũ diebus quadraginta, &
tentabatur a diabolo. Et nihil mãduca-
uit in diebus illis, & cõsũmatis illis, dein-
de esuriit. Dixit aũt illi diabolꝰ. Si filiꝰ
es dei, dic lapidi huic ut panis fiat. Et
rñdit ad illũ Iesus dicẽs. Scriptum est.
Non in pane solo uiuit homo, sed in
omni uerbo dei. Et subduxit illum dia-
bolus in montem excelsum, & ostendit
illi omnia regna orbis terræ in momen-
to temporis, & ait illi. Tibi dabo pote-
statem hanc uniuersam & gloriã illoꝝ.
quia mihi tradita sunt, & cuicũq; uolo,
do illam. Tu ergo si adoraueris coram
me, erunt tua omnia. Et respondens Ie-
sus dixit illi. Abi post me satana. Scri-
ptum est em̃. Adorabis dñm deũ tuũ,

καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. καὶ ἤγαγεν αὐτὸν
εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγι
ον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ βάλλε
σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω. γέγραπται γάρ, ὅτι τοῖς ἀγγέ
λοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαί σε, καὶ
ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε, μή ποτε προσκόψῃς πρὸς
λίθον τὸν πόδα σου. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐ-
τῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ὅτι εἴρηται, οὐκ ἐκπειράσεις κύ
ριον τὸν θεόν σου. καὶ συντελέσας πάντα πει-
ρασμὸν ὁ διάβολος, ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ, ἄχρι και
ροῦ. καὶ ὑπέστρεψεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ
πνεύματος εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ φήμη ἐξ-
ῆλθεν καθόλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς
ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν δοξαζό-
μενος ὑπὸ πάντων. καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ναζαρὲθ
οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς
αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συ-
ναγωγήν. καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. καὶ ἐπεδόθη αὐ
τῷ βιβλίον ἠσαΐου τοῦ προφήτου, καὶ ἀναπτύξας
τὸ βιβλίον, εὗρεν τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμέ-
νον. πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμὲ οὗ ἕνεκεν ἔχρισέν
με. εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέν με.
ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν.
κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς
ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέ
σει, κηρύξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν. καὶ πτύ-
ξας τὸ βιβλίον, ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκά-
θισεν. καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφ-
θαλμοὶ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. ἤρξατο δὲ
λέγειν πρὸς αὐτούς, ὅτι σήμερον πεπλήρω-
ται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. καὶ
πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ, καὶ ἐθαύμαζον,
ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος, τοῖς ἐκπο-
ρευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἔ-
λεγον. οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἰωσήφ; καὶ εἶπεν
πρὸς αὐτούς. πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν πα-
ραβολὴν ταύτην. ἰατρὲ θεράπευσον σε-
αυτόν, ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα ἐν τῇ
καπερνα

& illi soli seruies. Et duxit illum in Hie-
rusalem,& statuit eum super pinnã tẽ-
pli,& dixit illi. Si filius dei es,mitte teip
sum hinc deorsũ. Scriptũ est eñ q an
gelis suis mandauit de te, ut seruent te
& in manibus tollẽt te,ne qñ offendas
ad lapidẽ pedẽ tuũ. Et respõdẽs Iesus
ait illi. Dictum est. Non tentabis dñm
deum tuum. Et consummata omni ten
tatione, diabolus recessit ab illo usq;
ad tempus. Et reuersus est Iesus in uir
tute spiritus in Galilæam,& fama exijt
per uniuersam regionẽ de illo. Et ipse
docebat in synagogis eorũ, & glorifica
batur ab oibus. Et uenit Nazareth ubi
erat nutritus,& intrauit secundum con
suetudinem suã die sabbatorum in syna-
gogam,& surrexit ut legeret. Et traditus
est illi liber Hesaiæ prophetæ. Et ut re-
uoluit librũ, inuenit locum ubi scriptũ
erat. Spiritus domini super me, pro-
pter quod unxit me, ad euangelizan-
dum pauperibus misit me, ut sanem
contritos corde, ut prædicem captiuis
remissionem, & cæcis uisum. ut emit-
tam confractos in remissione, ut præ-
dicem annum domini acceptum. Et cõ
plicato libro reddidit ministro & sedit.
Et omnium in synagoga oculi erant
intendentes in eum. Cœpit autem di-
cere ad illos, Hodie impleta est hæc scri
ptura in auribus uestris. Et omnes testi
monium illi dabãt, & mirabantur in
uerbis gratiæ, quæ procedebant de ore
ipsius,& dicebant. Nonne hic est filius
Ioseph? Et ait illis. Utiq; dicetis mihi
hanc similitudinem. Medice, cura te-
ipsum. Quæcumq; audiuimus facta in
Capernaũ,

καπερναούμ, ποίησον καὶ ὧδε, ἐν τῇ πατρίδι
σου, εἶπεν δὲ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς
προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. ἐπ᾽
ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν
ταῖς ἡμέραις ἡλίου ἐν τῷ ἰσραήλ, ὅτι ἐκλείσθη
ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγέ-
νετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ
πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη ἡλίας, εἰ μὴ
εἰς σάρεφθα τῆς σιδῶνος πρὸς γυναῖκα χή-
ραν. καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐπὶ ἐλισαίου
τοῦ προφήτου ἐν τῷ ἰσραήλ, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκα
θαρίσθη, εἰ μὴ νεεμὰν ὁ σύρος, καὶ ἐπλήσθησαν
πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες
ταῦτα καὶ ἀναστάντες, ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλε
ως. καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ᾽ οὗ
ἡ πόλις αὐτῶν ᾠκοδόμητο εἰς τὸ κατακρημνί-
σαι αὐτόν. αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐ
πορεύετο. καὶ κατῆλθεν εἰς καπερνα-
οὺμ πόλιν τῆς γαλιλαίας καὶ ἦν διδάσ-
κων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν, καὶ ἐξε-
πλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν
ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ συ-
ναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαι
μονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ
λέγων, ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοι ΙΗΣΟΥ ναζαρηνὲ, ἦλθες
ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ ὁ ἅγιος τοῦ
θεοῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέ
γων. φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. καὶ ῥί-
ψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς μέσον, ἐξῆλθεν
ἀπ᾽ αὐτοῦ μηδὲν βλάψαν αὐτόν. καὶ ἐγέ
νετο θάμβος ἐπὶ πάντας καὶ συνελά-
λουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, τίς ὁ λό
γος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνά-
μει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι
καὶ ἐξέρχονται; καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐ-
τοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου. ἀναστὰς
δὲ ἐκ τῆς συναγωγῆς, εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν σί-
μωνος. ἡ πενθερὰ δὲ τοῦ σίμωνος ἦν συνεχομένη
πυρετῷ μεγάλῳ. καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν
περὶ αὐτῆς.

Capernaum, fac & hic in patria tua.
Ait aũt. Amen dico uobis. Nemo pro-
pheta acceptus est in patria sua. In ueri
tate dico uobis, multæ uiduæ erant in
diebus Heliæ in Israel, quãdo clausum
est cœlũ annis tribus & mensib⁹ sex, cũ
facta esset fames magna in om̃i terra,
& ad nullã illaꝝ missus est Helias, nisi
in sarephtha Sidõis ad mulierẽ uiduã
& multi leprosi erant in Israel sub heli-
sæo ꝓpheta, & nemo eoꝝ mundatus
est nisi naamã syrus. Et repleti sunt oẽs
in synagoga ira hæc audientes. Et sur-
rexerunt & eiecerunt illum e ciuitate, &
duxerunt illũ usq; ad superciliũ mõtis,
super quẽ ciuitas illoꝝ erat ædificata, ut
p̃cipitarent eum. Ipse aũt, transiens per
medium illorũ ibat. Et descendit in ca-
pernaum ciuitatem Galilææ, ibiq; do-
cebat illos sabbatis, Et stupebant in do
ctrina eius, qa in potestate erat sermo.
ipsi⁹. Et in synagoga erat homo habẽs
sp̃m dæmonis imundi, & exclamauit
uoce magna, dicẽs. Sine, quid tibi nobi
scum est Iesu Nazarene? Venisti per-
dere nos. Scio te qui sis, sanctus dei. Et
increpauit illum Iesus dicens. Obmute
sce, & exi ab eo. Et cum proiecisset illum
dæmoniũ in medium, exijt ab illo, ni-
hilq; illi nocuit. Et factus est pauor sup
omnes, & colloquebãtur inter se, dicen-
tes. Quis sermo hic est? quia in potesta
te & uirtute imperat immundis spiriti-
bus & exeunt? Et diuulgabatur fama
de illo in omnem locum undiq; finiti-
mæ regionis, Cum surrexisset aũt Ie-
sus de synagoga, introiuit in domũ Si
monis. Socrus autem Simonis tene-
batur febri magna, & rogauerunt illũ
pro ea

περὶ αὐτῆς. καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς, ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν, καὶ παραχρῆμα ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς. Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου ἅπαντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις, ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιθείς, ἐθεράπευσεν αὐτούς. ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν κράζοντα καὶ λέγοντα, ὅτι σὺ εἶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν, οὐκ εἴα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ αὐτὸν εἶναι. Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον, καὶ οἱ ὄχλοι ἐζήτουν αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ᾽ αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς, ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ὅτι εἰς τοῦτο ἀπέσταλμαι. καὶ ἦν κηρύσσων ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῆς Γαλιλαίας. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ, τοῦ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. καὶ αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην γεννησαρέτ. καὶ εἶδεν δύο πλοῖα ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην. οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀποβάντες ἀπ᾽ αὐτῶν, ἀπέπλυναν τὰ δίκτυα. ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων ὃ ἦν τοῦ σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον. καὶ καθίσας ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους. ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν σίμωνα. ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ σίμων, εἶπεν αὐτῷ. ἐπιστάτα δι᾽ ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες, οὐδὲν ἐλάβομεν. ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολύ. διερρήγνυτο δὲ τὸ δίκτυον αὐτῶν, καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις τοῖς ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς, καὶ ἦλθον καὶ ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. ἰδὼν δὲ σίμων πέτρος, προσέπεσεν τοῖς γόνασι τοῦ ΙΗΣΟΥ λέγων. ἔξελθε ἀπ᾽ ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι κύριε. θάμβος

γὰρ πε

ꝑ ea. Et ſtans ſup illã increpauit febrẽ
& dimiſit illã, & ſtatim ſurgẽs miniſtra
bat illis. Cũ aũt ſol occidiſſet oẽs q ha-
bebãt infirmos morbis uarijs, ducebãt
illos ad eũ, at ille ſingulis manus impo
nẽs ſanabat eos. Exibant autem & dæ
monia a multis clamãtia & dicẽtia. Tu
es Chriſtus. Et increpans nõ ſinebat ea
loqui, qa ſciebãt ipſum eſſe Chriſtũ. Fa
cto aũt die egreſſus ibat ĩ deſertũ locũ,
& turbæ quærebãt eũ & uenerũt uſq
ad ipſum, & detinebant illũ ne diſcede-
ret ab eis. Quibus ille ait. Et alijs ciuita-
tibus oportet me euangelizare regnũ
dei, qa ideo miſſus ſum. Et erat ꝑdicãs
in ſynagogis Galilææ. Factũ eſt aũt V
cũ turba ĩmineret ei, ut audiret uerbũ
dei, & ipſe ſtabat ſecus ſtagnũ Geneza
reth. Et uidit duas naues ſtantes ſecus
ſtagnũ, piſcatores aũt deſcenderant ex
illis & lauabant retia. Ingreſſus autem
in unam nauim quæ erat Simonis, ro-
gauit eum, ut a terra abduceret puſil-
lum. Et ſedens docebat de naui turbas
Vt ceſſauit aũt loqui, dixit ad Simonẽ
Duc in altum, & laxate retia ueſtra in
capturam. Et reſpondens Simon dixit
illi. Præceptor per totam noctem labo
rantes nihil cœpimus, in uerbo autem
tuo laxabo rete. Et cũ hoc feciſſent, con
cluſerunt piſcium multitudinem copio-
ſam. Rumpebatur autem rete eorum.
Et annuerunt ſocijs, qui erant in alia
naui, ut uenirent & adiuuarent eos.
Et uenerunt, & impleuerunt ambas
nauiculas, ita ut mergerentur. Quod
cum uideret Simon Petrus, procidit
ad genua Ieſu, dicens. Diſcede a me
dñe, quia homo peccator ſum. Stupor

enim

γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν
αὐτῷ, ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων, ᾗ συνέλαβον
ὁμοίως δὲ καὶ ἰάκωβον καὶ ἰωάννην υἱοὺς ζε/
βεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ σίμωνι. καὶ εἶ/
πεν πρὸς τὸν σίμωνα ὁ ΙΗΣΟΥΣ. μὴ φοβοῦ,
ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. καὶ κα
ταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες
ἅπαντα ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν
τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ
ἀνὴρ πλήρης λέπρας, καὶ ἰδὼν τὸν ΙΗΣΟΥΝ
πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων.
κύριε ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. καὶ
ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ εἰπών. θέ-
λω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλ/
θεν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ
μηδενὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυ/
τὸν τῷ ἱερεῖ. καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισ/
μοῦ σου, καθὼς προσέταξεν μωσῆς εἰς μαρτύριον
αὐτοῖς. διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ
συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν, καὶ θεραπεύε/
σθαι ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν. αὐτὸς δὲ ἦν ὑ-
ποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος, καὶ ἐγέ
νετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἦν διδάσ
κων, καὶ ἦσαν καθήμενοι φαρισαῖοι καὶ νο/
μοδιδάσκαλοι, οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης
κώμης τῆς γαλιλαίας καὶ ἰουδαίας, καὶ ἱερουσαλήμ,
καὶ δύναμις κυρίου ἦν, εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτούς. καὶ ἰ/
δοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον, ὃς
ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν
καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ μὴ εὑρόντες διὰ ποίας
εἰσενέγκωσιν αὐτόν, διὰ τὸν ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ
τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ
κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ ΙΗΣΟΥ. καὶ
ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν αὐτῷ. ἄνθρωπε ἀφέ
ωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, καὶ ἤρξαντο διαλογίζε
σθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι λέγοντες
τίς ἐστιν οὗτος, ὃς λαλεῖ βλασφημίας. τίς δύναται
ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ μόνος ὁ θεός. ἐπιγνοὺς δὲ
ὁ ΙΗΣΟΥΣ τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, ἀποκριθεὶς
εἶπεν

ẽm circũdederat eum & omnes qui cũ
illo erant in captura pisciũ quã ceperãt
Similiter aũt Iacobũ & Ioãnem filios
Zebedæi, qui erant socij Simoni. Et ait
ad Simonẽ Iesus. Ne metuas, posthac
homines eris capiens. Et subductis
ad terram nauibus. relictis omnibus se/
cuti sunt eum. Et factũ est cum esset in
una ciuitatũ, & ecce uir plenus lepra, &
uidisset Iesum, prostratus in faciẽ, ro-
gauit eum, dicens. Domine, si uis potes
me mundare. Et protensa manu tetigit
eum, dicens. Volo. Mundare. Et confe-
stim lepra discessit ab illo. Et ipse pce-
pit illi, ne cuiq̃ diceret, sed uade osten-
de teipsum sacerdoti, & offer pro emũ
datione tua quæ præcepit Moses in te-
stimonium illis. Perambulabat autem
magis sermo de illo, & conueniebant
turbæ multæ ut audirẽt & sanarent' ab
infirmitatib9 suis. Ipse aũt agebat in se
cessu in desertis & orabat. Et factũ est
in uno dierũ, & ipse erat docens, & erãt
pharisæi sedentes & legis doctores qui
uenerãt ex omni castello Galilææ & Iu
dææ & Hierusalẽ, & uirtus dñi erat ad
sanandũ eos. Et ecce uiri portãtes in le/
cto hominẽ qui erat paralyticus, & que
rebãt eũ inferre & ponere añ eũ. Et nõ
inueniẽtes qua parte illũ inferrẽt p tur
ba, ascenderũt supra tectũ, & p tegulas
summiserũt eũ cũ lecto in mediũ ante
Iesum, Quorũ fidem ut uidit, dixit. Ho
mo remittunt' tibi peccata tua. Et cœpe
rũt cogitare scribæ & pharisæi, dicẽtes.
Quis est his qui loquitur blasphemi-
as? Quis potest dimittere peccata, ni-
si solus deus? Vt cognouit autem Ie/
sus cogitationes eorum, respondens,
dixit

εἶπεν πρὸς αὐτούς. τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστὶν εὐκοπώτερον εἰπεῖν, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν, ἔγειραι καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἶπεν τῷ παραλυτικῷ. σοὶ λέγω. ἔγειραι, καὶ ἄρας τὸ κλινίδιόν σου, πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ᾽ ὃ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, δοξάζων τὸν θεόν. καὶ ἔκστασις ἔλαβεν πάντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες, ὅτι εἴδομεν παράδοξα σήμερον. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε, καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι λευὶν καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀκολούθει μοι. καὶ καταλιπὼν ἅπαντα, ἀναστὰς, ἠκολούθησεν αὐτῷ. καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολύς, καὶ ἄλλων, οἳ ἦσαν μετ᾽ αὐτῶν κατακείμενοι. καὶ ἐγόγγυζον οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες. διὰ τί μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν πρὸς αὐτούς. οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ᾽ οἱ κακῶς ἔχοντες. οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν. διὰ τί οἱ μαθηταὶ ἰωάννου νηστεύουσι πυκνά, καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσιν, καὶ πίνουσιν. ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς, μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ᾽ αὐτῶν ἐστὶν ποιῆσαι νηστεύειν; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτούς, ὅτι οὐδεὶς ἐπίβλημα ἱματίου καινοῦ ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν, εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίζει, καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνεῖ ἀπὸ τοῦ καινοῦ. καὶ

dixit ad illos. Quid cogitatis in cordibus uestris? Vtrũ est facilius dicere dimittuntur tibi peccata, an dicere, surge & ambula? Vt autem sciatis qđ filius hominis habet potestatem in terra dimittẽdi peccata, ait paralytico. Tibi dico surge, tolle lectulũ tuum, & uade in domum tuam. Et confestim surgens coram illis, tulit in quo iacebat, & abijt in domum suam, glorificans deum. Et stupor apprehendit omnes, & glorificabant deũ. Et repleti sunt timore dicẽtes. Vidim⁹ incredibilia hodie. Et post hæc exijt, & uidit publicanũ noīe Leui sedentẽ ad teloniũ. & ait illi. Sequere me. Et relictis oibus, surgẽs secutus est eũ. Et fecit ei conuiuiũ magnũ Leui in domo sua, & erat turba multa publicanorum & aliorum, qui cum illis erãt discumbentes. Et murmurabant pharisæi, & scribæ, aduersus discipulos eius, dicentes. Quare cum publicanis & peccatoribus mãducatis & bibitis? Et respondens Iesus dixit ad illos. Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent. Non ueni uocare iustos sed peccatores ad pœnitentiã. At illi dixerunt ad eum. Quare discipuli Ioannis ieiunant frequenter & obsecrationes faciunt, similiter & phariseoꝝ, tui autem edunt, & bibunt? Quibus ipse ait. Num potestis filios thalami, dum cum illis est sponsus facere ieiunare? Venient autem dies, & cum ablatus fuerit ab illis spõsus, tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat ãt & similitudinẽ ad illos. Nemo imissurã noui uestimenti imittit in uestimentũ uetus, alioquin & nouũ rũpit, & ueteri nõ conuenit imissura ex nouo. Et nemo

τῷ καινοῦ. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς
ἀσκοὺς παλαιούς, εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ νέος οἶ/
νος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται, καὶ
οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται, ἀλλὰ οἶνον νέον, εἰς ἀ/
σκοὺς καινοὺς βλητέον, καὶ ἀμφότεροι συν
τηροῦνται. καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιόν, εὐθέ
ως θέλει νέον. λέγει γάρ, ὁ παλαιὸς χρησό/
τερός ἐστιν. Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτε/
ροπρώτῳ, διαπορεύεσθαι αὐτόν, διὰ τῶν σπο/
ρίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς
στάχυας, καὶ ἤσθιον ψώχοντες ταῖς χερσίν,
τινὲς δὲ τῶν φαρισαίων εἶπον αὐτοῖς. τί ποι
εῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν τοῖς σάββασιν. καὶ
ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ. οὐ
δὲ τοῦτο ἀνέγνωτε, ὃ ἐποίησεν δαβὶδ ὁπότε
ἐπείνασεν αὐτός, καὶ οἱ μετὰ αὐτοῦ ὄντες,
ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς
ἄρτους τῆς προθέσεως ἔλαβεν καὶ ἔφαγεν,
καὶ ἔδωκεν, καὶ τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν
φαγεῖν, εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς; καὶ ἔλεγεν
αὐτοῖς, ὅτι κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ
τοῦ σαββάτου. Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ σαβ/
βάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ
διδάσκειν. καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ ἡ χεὶρ
αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά. παρετήρουν δὲ αὐτὸν
οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ σαβ
βάτῳ θεραπεύσει, ἵνα εὕρωσιν κατηγορίαν αὐ
τοῦ. αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν.
καὶ εἶπεν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν
χεῖρα. ἔγειραι καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἀνα
στὰς ἔστη. εἶπεν οὖν ὁ ΙΗΣΟΥΣ πρὸς αὐτούς. ἐ/
περωτήσω ὑμᾶς, τί ἔξεστιν τοῖς σάββασιν, ἀγα
θοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀ/
πολέσαι; καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτούς,
εἶπεν τῷ ἀνθρώπῳ, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ
ἐποίησεν, καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγι
ὴς ὡς ἡ ἄλλη. αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας
καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους. τί ἂν ποι/
ήσειαν τῷ ΙΗΣΟΥ. Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις
ταύταις

uo. Et nemo mittit uinũ nouũ in utres
ueteres, alioquin rumpet uinũ nouum
utres, & ipsum effundetur & utres peri
bũt. Sed uinũ nouũ in utres nouos mit
tendum est, & utraq; conseruantur. Et
nemo qui biberit uetus statim uult no
uum, dicit enim, uetus melius est.
Factũ est aũt in sabbato secũdo pri- VI
mo cũ transiret per sata & uellebant di
scipuli eius spicas, & manducabant con
fricantes manibus. Quidam aũt phari
sæorum dicebãt illis. Quid facitis quod
non licet facere in sabbatis? Et respon
dẽs Iesus ad eos dixit. Nec hoc legistis,
quod fecit Dauid cũ esurisset ipse & q
cum illo erãt, quomodo intrauit in do/
mum dei & panes propositionis sum/
psit & manducauit, & dedit etiã his qui
secum erant, quos non licet manduca-
re nisi tantũ sacerdotibus. Et dicebat il
lis, dñs est filius hominis etiã sabbati.
Factũ est aũt & in alio sabbato, ut in/
traret in synagogam & doceret. Et erat
ibi homo, & manꝰ eius dextera erat ari
da. Obseruabant aũt eũ scribæ & pha-
risæi, an ĩ sabbato sanaturus esset, ut in
uenirent unde accusarent eum. Ipse ue/
ro sciebat cogitationes eorum, & ait ho
mini qui habebat manũ aridam. Sur/
ge, & sta in medium. Et surgens stetit.
Ait autem ad illos Iesus. Interrogabo
uos quid liceat sabbatis, benefacere an
malefacere, animã saluã facere an per/
dere? Et circumspectis omnibus dixit
homini. Extende manum tuã. Ille aũt
fecit, & restituta est manus eius sana si-
cut altera. Ipsi aũt repleti sunt amentia
& colloquebant̃ inuicem quid nã face
rent Iesu. Factũ est aũt in illis diebus

ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ θεοῦ. καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα προσεφώνησεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, σίμωνα, ὃν καὶ ὠνόμασεν πέτρον καὶ ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ἰάκωβον καὶ ἰωάννην, φίλιππον καὶ βαρθολομαῖον, ματθαῖον καὶ θωμᾶν, ἰάκωβον τὸν τοῦ ἀλφαίου, καὶ σίμωνα τὸν καλούμενον ζηλωτήν, ἰούδαν ἰακώβου καὶ ἰούδαν ἰσκαριώτην, ὃς καὶ ἐγένετο προδότης. καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν, ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ καὶ ὄχλος μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς ἰουδαίας καὶ ἱερουσαλήμ, καὶ τῆς παραλίου καὶ τύρου καὶ σιδῶνος, οἳ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ, καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν, καὶ οἱ ὀχλούμενοι ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, καὶ ἐθεραπεύοντο. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ ἰᾶτο πάντας. καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν. μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε. μακάριοί ἐστε, ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἀφορίσωσιν ὑμᾶς, καὶ ὀνειδίσωσιν, καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρόν, ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. χαίρετε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε, ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν, πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι, ὅτι πεινάσετε. οὐαὶ ὑμῖν, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. οὐαὶ ὑμῖν, ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι. κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. ἀλλ' ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν

exijt in mõtẽ orare,& erat pernoctãs in oratiõe dei. Et cũ dies factus eſſet uocauit diſcipulos ſuos, & elegit duodecim ex ipſis quos & apoſtolos nominauit. Simonẽ quẽ & nominauit Petrum, & Andream fratrem eius, Iacobũ & Ioannem, Philippũ & Bartholomæũ. Mattheum & Thomam, Iacobũ Alphæi filium, & Simonem qui uocatur zelotes, & Iudam Iacobi, & Iudam Iſcariotam, qui & fuit proditor. Et deſcendẽs cũ illis ſtetit in loco campeſtri & turba diſcipulorum eius, & multitudo copioſa plebis ex omni Iudæa & hieruſalẽ & maritima & Tyro & Sidone, qui uenerant ut audirent eum, & ſanarentur a morbis ſuis, & qui uexabantur a ſpiritibus immundis & ſanabantur. Et omnis turba quærebat eum tangere, quia uirtus de illo exibat, & ſanabat omnes. Et ipſe eleuatis oculis in diſcipulos ſuos dicebat. Beati pauperes, quia ueſtrum eſt regnũ dei. Beati qui eſuritis nunc, quia ſaturabimini. Beati qui fletis nũc, quia ridebitis. Beati eritis cum uos oderint homines, & ſeparauerint uos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen ueſtrũ tanquam malum propter filium hominis. Gaudete in illa die & exultate, ecce eñ merces ueſtra multa eſt in cœlis. Secundum hæc enim faciebant prophetis patres eorum. Veruntamen uæ uobis diuitibus qui habetis conſolationem ueſtram. Væ uobis, qui ſaturati eſtis, quia eſurietis. Væ uobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Væ cum benedixerint uobis omnes homines. Secundum hæc enim faciebãt prophetis patres eorũ. Sed uobis dico qui auditis

ἀκούουσιν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, κα-
λῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς. εὐλογεῖτε
τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑ-
πὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. τῷ τύπτοντί
σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα, πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην.
καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον, καὶ τὸν χιτῶ-
να μὴ κωλύσῃς. παντὶ δὲ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου.
καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει. καὶ καθὼς
θέλετε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς
ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγα-
πῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ
οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶ-
σιν. καὶ ἐὰν ἀγαθοποιεῖτε τοὺς ἀγαθοποιοῦν-
τας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν. καὶ γὰρ οἱ ἁ-
μαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. καὶ ἐὰν δανείζητε
παρ᾽ ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποία ὑμῖν χά-
ρις ἐστίν. καὶ γὰρ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανεί-
ζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα. πλὴν ἀγαπᾶ-
τε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανεί-
ζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες, καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν
πολύς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός
ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. Γίνεσθε
οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰ-
κτίρμων ἐστίν. μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆ-
τε. Μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικα-
σθῆτε. Ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε. Δίδοτε,
καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Μέτρον καλὸν πεπιεσ-
μένον, καὶ σεσαλευμένον, καὶ ὑπερεκχυνόμε-
νον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν. τῷ γὰρ αὐ-
τῷ μέτρῳ ᾧ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.
Εἶπεν δὲ παραβολὴν αὐτοῖς. Μήτι δύναται τυ-
φλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς
βόθυνον πεσοῦνται; Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ
τὸν διδάσκαλον, κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔ-
σται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. Τί δὲ βλέπεις τὸ
κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἀδελφοῦ σου,
τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ
κατανοεῖς; Ἢ πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελ-
φῷ σου, ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ
ἐν τῷ ὀφθαλμῷ

auditis. Diligite inimicos ueſtros, bn̄fa
cite his q uos oderūt. Bn̄dicite maledi-
cētibus uobis, & orate ꝑ calumniātibus
uos. Et q te ꝑcutit in maxillā, ꝓbe & al-
terā, & ab eo q aufert tibi palliū etiā tu-
nicā noli ꝓhibere. Omi aūt petēti te tri
bue, & q aufert q̄ tua ſunt ne repetas, &
ꝓut uultis ut faciāt uobis hoīes, & uos
facite illis ſimiliter. Et ſi diligitis eos qui
uos diligūt, q̄ uobis ē gratia? Nā & pec-
catores diligētes ſe diligūt. Et ſi bn̄fece
ritis his q uobis bn̄faciūt, q̄ uobis ē gra
tia? Siquidē & pc̄tōres hoc faciunt. Et ſi
mutuū dederitis his aqbus ſperatis reci
pere, q̄ gratia eſt uobis? Nā & pc̄tōres
pc̄tōribus feneranť, ut recipiāt æqualia
Verūtn̄ diligite inimicos ueſtros, bene
facite, & mutuū date, nihil inde ſperan-
tes, & erit merces ueſtra multa, & eritis
filij altiſſimi, quia ipſe benignꝰ eſt erga
ingratos & malos. Eſtote ergo miſeri-
cordes, ſicut & pater ueſter miſericors
eſt. Nolite iudicare, & non iudicabimi-
ni. Nolite condemnare, & non condem
nabimini. Dimittite, & dimittemini.
Date, & dabitur uobis. Menſuram bo
nam & confertam & coagitatam & ſu-
pereffluentem dabūt in ſinum ueſtrū.
Eadem quippe menſura qua menſi fue
ritis, remetietur uobis. Dicebat autem
illis ſimilitudinem. Nunquid poteſt cæ
cus cæcum ducere? Nonne ambo in fo
ueam cadunt? Non eſt diſcipulus ſu-
per magiſtrum, perfectus autem om̄is
erit, ſi ſit ſicut magiſter eius. Quid autē
uides feſtucam in oculo fratris tui, tra-
bem autem quæ in oculo tuo eſt non
conſideras? Aut quomodo potes dice
re fratri tuo, frater, ſine eijciam feſtucā

ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλ-
μῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἔκβαλ-
λε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου.
καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ
ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου. οὐ γάρ ἐστιν
δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, οὐ
δὲ δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν.
ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γι
νώσκεται. οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν
σῦκα. οὐδὲ ἐκ βάτου τρυγῶσιν σταφυλήν. ὁ ἀ-
γαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς
καρδίας αὐτοῦ, προφέρει τὸ ἀγαθόν. καὶ ὁ πο
νηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ τῆς καρ
δίας αὐτοῦ, προφέρει τὸ πονηρόν. ἐκ γὰρ τοῦ πε-
ρισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐ
τοῦ. τί δέ με καλεῖτε κύριε κύριε, καὶ οὐ ποιεῖ
τε ἃ λέγω. πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρός με, καὶ ἀ-
κούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑπο-
δείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος, ὅμοιός ἐστιν ἀν
θρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψεν
καὶ ἐβάθυνεν, καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν
πέτραν, πλημμύρας δὲ γενομένης, προσέρ
ρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴ-
σχυσεν σαλεῦσαι αὐτήν, τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ
τὴν πέτραν. ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας,
ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν
ἐπὶ τὴν γῆν, χωρὶς θεμελίου, ᾗ προσέρρηξεν
ὁ ποταμός, καὶ εὐθέως ἔπεσεν, καὶ ἐγένετο
τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

Ἐπεὶ δὲ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ
εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς καπερ-
ναούμ. ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς
ἔχων, ἤμελλεν τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος.
ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ ΙΗΣΟΥ, ἀπέστειλεν πρὸς
αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν
ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. οἱ
δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ, πα-
ρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως, λέγοντες, ὅτι
ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξει τοῦτο. ἀγαπᾷ γὰρ τὸ
ἔθνος

q̃ in oculo tuo est, ipse in oculo tuo tra
bem nõ uidẽs? Hypocrita eijce primũ
trabem de oculo tuo, & tũc ꝑspicies, ut
educas festucã q̃ est in oculo fratris tui.
Non est enim arbor bona, quæ facit fru
ctum malũ, neq; arbor mala, faciens
fructum bonum. Vnaquæq; enim ar-
bor de fructu suo cognoscitur. Neq;
euim de spinis colligunt ficus, neq; de
rubo uindemiant uuam. Bonus homo
de bono thesauro cordis sui ꝓfert bo-
num, & malus homo de malo thesau-
ro cordis sui ꝓfert malũ. Ex abundãtia
enĩ cordis loquit᷑ os eius. Quid aũt uo
catis me domine domine, & non facitis
quæ dico? Omnis qui uenit ad me, &
audit sermones meos, & facit eos, osten
dam uobis cui similis sit. Similis est ho
mini ædificanti domum, qui fodit in al
tum, & posuit fundamentum super pe
tram. Inundatione autem facta, illi-
sum est flumen domui illi, & non po-
tuit eam mouere. Fundata enim erat
super petram. Qui autem audit & non
facit, similis est homini ædificanti do-
mum suã super terrã, sine fundamẽto,
in quam illisus est fluuius, & conti-
nuo cecidit, & facta est ruina domus il-
lius magna.

Cum autem implesset omnia uerba VII
sua in aures plebis, intrauit Caperna-
um. Centurionis autem cuiusdam ser-
uus male habens erat moriturus, qui
illi erat preciosus. Cũ audisset aũt de Ie
su, misit ad eum seniores Iudæorum, ro
gans eum ut ueniret & saluaret seruũ
eius. At illi cum uenissent ad Iesum ro
gabant eum sollicite, dicentes, dig-
nus est, ut hoc illi prestes. Diligit enĩ
gentem

ἔθνος ἡμῶν καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκο
δόμησεν ἡμῖν. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἐπορεύετο σὺν
αὐτοῖς, ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος
ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἔπεμψεν πρὸς αὐτὸν ὁ ἑκα
τόνταρχος φίλους λέγων αὐτῷ. κύριε μὴ
σκύλλου. οὐ γάρ εἰμι ἱκανὸς, ἵνα ὑπὸ τὴν
στέγην μου εἰσέλθῃς. διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξί-
ωσα πρός σε ἐλθεῖν, ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰα-
θήσεται ὁ παῖς μου. καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός
εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ᾽ ἐμ
αυτὸν στρατιώτας. καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθη-
τι καὶ πορεύεται. καὶ ἄλλῳ ἔρχου καὶ ἔρχε-
ται, καὶ τῷ δούλῳ μου ποίησον τοῦτο καὶ
ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἐθαύμα
σεν αὐτὸν. καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐ
τῷ ὄχλῳ εἶπεν, λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσ-
ραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. καὶ ὑποστρέ-
ψαντες οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον, εὗρον
τὸν ἀσθενοῦντα δοῦλον ὑγιαίνοντα. καὶ ἐγέ-
νετο ἐν τῷ ἑξῆς ἐπορεύετο εἰς πόλιν κα-
λουμένην ναὶμ, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ, καὶ ὄχλος πολύς,
ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ
ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς υἱὸς μονογενὴς τῇ μη-
τρὶ αὐτοῦ. καὶ αὕτη ἦν χήρα. καὶ ὄχλος τῆς
πόλεως ἱκανὸς σὺν αὐτῇ. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ
κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽ αὐτῇ. καὶ εἶπεν αὐ
τῇ. μὴ κλαῖε. καὶ προσελθὼν, ἥψατο τῆς σο-
ροῦ. οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν, καὶ εἶπεν. νεα-
νίσκε σοὶ λέγω, ἐγέρθητι, καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νε
κρὸς. καὶ ἤρξατο λαλεῖν καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ
μητρὶ αὐτοῦ. ἔλαβεν δὲ φόβος πάντας καὶ
ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες, ὅτι προφήτης
μέγας ἐγήγερται ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέ-
ψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ λό
γος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ, καὶ
ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ, καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάν-
νῃ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων, καὶ
προσκαλεσά

gentem nostram, & synagogã ipse ædi
ficauit nobis. Iesus aũt ibat cum illis. Et
cum iam nõ longe esset a domo, misit
ad eũ centurio amicos dicens ei. Domi
ne, noli uexari. Non enim sum dignus,
ut sub tectũ meũ intres, propter quod
& meipsum nõ sum dignũ arbitratus,
ut uenirem ad te, sed dic uerbo, & sana-
bitur puer meus. Nã & ego homo sum
sub potestate constitutus, habens sub
me milites, & dico huic uade & uadit, &
alio ueni & uenit, & seruo meo fac hoc,
& facit. Auditis autẽ his Iesus miratus
est eum, & conuersus sequenti se turbæ
dixit. Dico uobis, nec in Israel tantam
fidem inueni. Et reuersi qui missi fuerãt
in domum inuenerunt seruum qui lan
guerat sanum. Et factum est deinceps
ibat in ciuitatem, quæ uocatur Naym,
& ibant cum eo discipuli eius multi,
& turba copiosa. Cum autem appro-
pinquaret portæ ciuitatis, ecce defun-
ctus efferebatur filius unicus matris
suæ. Et hæc uidua erat, & turba ciuita
tis multa cum illa. Quam cum uidisset
dominus, misericordia motus super eã
dixit illi. Noli flere. Et accessit & tetigit
loculum. Hi autem qui portabant ste-
terunt. Et ait. Adolescens, tibi dico sur
ge. Et resedit qui erat mortuus, & cœ-
pit loqui, & dedit illum matri suæ. Ac-
cepit autem omnes timor, & glorifica-
bant deum, dicentes. Propheta ma-
gnus surrexit in nobis, & deus uisita-
uit plebem suam. Et exijt hic sermo in
uniuersam Iudæam de eo, & omnem
circa regionem. Et nunciauerunt Io-
anni discipuli eius de his omnibus. Et

προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ ἰωάννης, ἔπεμψεν πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ λέ/
γων. σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον προσδο-
κῶμεν; παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄν
δρες, εἶπον. Ιωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέσταλκεν
ἡμᾶς πρὸς σε, λέγων. Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος,
ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; Εν αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ
ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων, καὶ μαστί-
γων, καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς
πολλοῖς ἐχαρίσατο τὸ βλέπειν. Καὶ ἀπο-
κριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. Πορευθέντες
ἀπαγγείλατε ἰωάννῃ, ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε, ὅτι
τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν,
λεπροὶ καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ
ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται, καὶ μακά
ριός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. Α/
πελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων ἰωάννου, ἤρξατο
λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ ἰωάννου. Τί
ἐξεληλύθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κά
λαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; Αλλὰ τί ἐξ
εληλύθατε ἰδεῖν; Ανθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱμα
τίοις ἠμφιεσμένον; Ιδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐν/
δόξῳ, καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς βασιλεί
οις εἰσίν. Αλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; προφή
την; Ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προ/
φήτου. οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται. Ιδοὺ
ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου
σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπρο/
σθέν σου. Λέγω γὰρ ὑμῖν. Μείζων ἐν γεννητοῖς
γυναικῶν προφήτης ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ,
οὐδείς ἐστιν. Ο δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ θεοῦ, μείζων αὐτοῦ ἐστιν. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς
ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θε-
όν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα ἰωάννου. Οἱ δὲ
φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θε/
οῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες
ὑπ᾽ αὐτοῦ. Εἶπεν δὲ ὁ κύριος. Τίνι οὖν ὁμοι-
ώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης,
καὶ τίνι

conuocauit duos de discipulis suis Io/
annes, & misit ad Iesum dicens. Tu es
qui uēturus es, an alium expectamus?
Cum autem uenissent ad eum uiri, di/
xerunt. Ioannes baptista misit nos ad
te dicens. Tu es qui uenturus es an ali-
um expectamus? In ipsa autem hora
multos curauit a languoribus & pla/
gis, & spiritibus malis, & cæcis multis
donauit uisum. Et respondens dixit il/
lis, Euntes renuntiate Ioanni quæ uidi
stis & audistis, quia cæci uident, claudi
ambulant, leprosi mundantur, surdi
audiunt, mortui resurgunt, pauperes
euangelizantur, & beatus est quicunq;
non fuerit scandalizatus in me. Et cum
discessissent nuncij Ioannis, cœpit de
Ioanne dicere ad turbas. Quid existis
in desertum uidere? Arundinem uen-
to agitatam? Sed quid existis uidere?
Hominem mollibus uestimentis in/
dutum? Ecce qui in ueste preciosa sunt
& delitijs, in aulis Regum sunt. Sed
quid existis uidere? Prophetam? Vti-
q; dico uobis, & plusq; prophetam.
Hic est de quo scriptum est. Ecce mit-
to angelum meum ante faciem tuam,
qui præparabit uiam tuam ante te. Di/
co enim uobis. Maior inter natos mu-
lierum propheta Ioanne baptista ne/
mo est. Qui autem minor est in regno
dei, maior est illo. Et omnis populus
audiens & publicani iustificauerunt de
um, baptizati baptismo Ioannis. Pha
risæi autem & legisperiti consilium dei
spreuerunt in semetipsos, non bapti/
zati ab eo. Ait autem dn̄s, Cui ergo si
miles dicam hoīes generationis huius,
& cui

καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις
τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις, καὶ προσφωνοῦ-
σιν ἀλλήλοις καὶ λέγουσιν. ηὐλήσαμεν ὑμῖν
καὶ οὐκ ὠρχήσασθε, ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ
οὐκ ἐκλαύσατε. ἐλήλυθεν γὰρ ἰωάννης ὁ βα
πτιστὴς, μήτε ἄρτον ἐσθίων, μήτε οἶνον πίνων,
καὶ λέγετε δαιμόνιον ἔχει. ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε.
ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης τε-
λωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν, καὶ ἐδικαι-
ώθη ἡ σοφία, ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς. ἠρώτα δὲ
τὶς αὐτὸν τῶν φαρισαίων, ἵνα φάγῃ μετ'
αὐτοῦ, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ
φαρισαίου ἀνεκλίθη. καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἐν τῇ πό-
λει ἥτις ἦν ἁμαρτωλὸς, ἐπιγνοῦσα, ὅτι ἀνά-
κειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ φαρισαίου, κομίσασα ἀλά-
βαστρον μύρου, καὶ στᾶσα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ
ὀπίσω κλαίουσα, ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας
αὐτοῦ τοῖς δάκρυσιν, καὶ ταῖς θριξὶν τῆς κεφα-
λῆς αὐτῆς ἐξέμασσεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πό-
δας αὐτοῦ, καὶ ἤλειφεν τῷ μύρῳ. ἰδὼν δὲ ὁ
φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν, εἶπεν ἐν ἑαυ-
τῷ λέγων. οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν
ἂν, τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ,
ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ, εἶπεν πρὸς αὐτόν. σίμων ἔχω σοί τι
εἰπεῖν. ὁ δέ φησιν, διδάσκαλε εἰπέ. δύο χρεω
φειλέται ἦσαν δανειστῇ τινι, ὁ εἷς ὤφειλεν δη-
νάρια πεντακόσια. ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα,
μὴ ἐχόντων δὲ αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέ-
ροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν εἰπὲ πλεῖον
αὐτὸν ἀγαπήσει; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ σίμων εἶ-
πεν. ὑπολαμβάνω, ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσα
το. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. ὀρθῶς ἔκρινας, καὶ στρα-
φεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα, τῷ σίμωνι ἔφη. βλέ-
πεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν
οἰκίαν. ὕδωρ ἐπὶ τοὺς πόδας μου οὐκ ἔδωκας,
αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέν μου τοὺς πόδας,
καὶ ταῖς

& cui similes sunt? Similes sunt pueris
sedentibus in foro, & loquentibus ad
inuicem & dicentibus. Cantauimus uo
bis tibijs, & nō saltastis, lamentauimus
& nō plorastis. Venit em̄ Ioannes ba-
ptista neq; māducans panem, neq; bi-
bens uinum, & dicitis. Dæmonium ha-
bet. Venit filius hominis manducans
& bibens, & dicitis. Ecce homo deuora
tor, & bibens uinum, amicus publicano
rum & peccatorum. Et iustificata est sa
pientia a filijs suis. Rogabat autem
illum quidam de pharisæis, ut mandu-
caret secum. Et ingressus domum pha
risæi discubuit. Et ecce mulier quæ erat
in ciuitate peccatrix, ut cognouit ꝙ Ie-
sus accubuit in domo pharisæi, attulit
alabastrū unguēti, & stans secus pedes
eiꝰ a tergo, flēs lachrymis cœpit rigare
pedes eius, & capillis capitis sui exterge
bat, & deosculabat᷑ pedes eiꝰ & unguē
to ungebat. Videns autem pharisæus
qui uocauerat eum, ait intra se dicens.
Hic si esset propheta sciret utiq; quæ &
qualis est mulier quæ tāgit eū, quia pec
catrix est. Et r̄ndens Iesus dixit ad illū.
Simō, habeo tibi aliquid dicere. At ille
ait. Magister, dic. Duo debitores erant
cuidā feneratori, unꝰ debebat denarios
qngētos, & alius qnquaginta. Nō habē
bus illis unde redderēt, donauit utrisq;.
Hoꝝ igit᷑, dic uter eū plꝰ diliget? R̄ndēs
Simon dixit. Existimo, quod is cui plꝰ
donauit. At ille dixit ei. Recte iudicasti
Et cōuersus ad mulierem, dixit Simoni
Vides hāc mulierem? Intraui in domū
tuā, aquā pedibus meis nō dedisti. hæc
autem lachrymis rigauit pedes meos.

καὶ ταῖς θριξὶν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμα-
ξεν, φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας, αὕτη δὲ ἀφ' ἧς
εἰσῆλθον, οὐ διέλειπεν καταφιλοῦσά μου
τοὺς πόδας, ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤ
λειψας, αὕτη δὲ, μύρῳ ἤλειψέ μου τοὺς πόδας,
οὗ χάριν λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρ-
τίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολύ.
ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. εἶ-
πεν δὲ αὐτῇ. ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. καὶ
ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυ-
τοῖς. τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίη-
σιν; εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα. ἡ πίστις
σου σέσωκέν σε, πορεύου εἰς εἰρήνην.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς, καὶ αὐτὸς
διώδευεν κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων,
καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ. καὶ γυναῖ-
κές τινες αἳ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευ-
μάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ κα-
λουμένη μαγδαληνή, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἑπτὰ
ἐξεληλύθει, καὶ ἰωάννα γυνὴ χουζᾶ, ἐπιτρό-
που ἡρώδου, καὶ σουσάννα καὶ ἕτεραι πολ-
λαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ὑπαρ-
χόντων αὐτῶν. συνιόντος δὲ ὄχλου πολ-
λοῦ, καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων
πρὸς αὐτόν, εἶπεν διὰ παραβολῆς.
ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον
αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτόν, ὃ μὲν ἔπε-
σεν παρὰ τὴν ὁδὸν καὶ κατεπατήθη, καὶ
τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό.
καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν καὶ φυ-
ὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. καὶ ἕ-
τερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμ-
φυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό. καὶ
ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν,
καὶ φυὲν, ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλα-
σίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει, ὁ ἔχων ὦτα
ἀκούειν ἀκουέτω, ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν
μαθηταὶ

& capillis capitis sui tersit. Osculũ mihi
nõ dedisti, hæc aũt ex quo intraui non
cessauit deosculari pedes meos. Oleo
caput meũ non unxisti, hæc autem un-
guento unxit pedes meos. Propter qđ
dico tibi. Remittũtur peccata eius mul
ta, quoniam dilexit multum. Cui autẽ
minus dimittitur minus diligit. Dixit
autem ad illam. Remittũtur tibi pecca-
ta. Et cœperunt qui simul accumbebãt
dicere inter se. Quis est hic, qui etiam
peccata dimittit? Dixit autem ad mu-
lierem. Fides tua te saluam fecit. Vade
in pace.

Et factum est deinceps & ipse iter
faciebat per ciuitates & castella prædi- VIII
cans & euangelizans regnum dei, &
duodecim cum illo, & mulieres aliquæ
quæ erant sanatæ a spiritibus malignis
& infirmitatibus, Maria quæ uocatur
Magdalene, de qua septem dæmonia
exierant, & Ioanna uxor Chuze pro-
curatoris Herodis, & Susanna, & aliæ
multæ, quæ ministrabant ei de faculta
tibus suis. Cum autem turba plurima
conueniret, & e singulis ciuitatibus p-
perarent ad eum, dixit per similitudi-
nem. Exijt q seminat seminare semen
suum. Et dum seminat, aliud cecidit
secus uiam, & conculcatum est, & uolu
cres cœli comederunt illud. Et aliud ce
cidit super petram, & natum aruit quia
non habebat humorem. Et aliud ceci-
dit inter spinas, & simul exortæ spinæ
suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in
terrã bonã, & ortũ fecit fructũ cẽtuplũ.
Hæc dicẽs clamabat. Qui habet aures
audiẽdi audiat. Interrogabãt aũt eum
discipuli

οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, τίς εἴη ἡ παρα/
βολὴ αὕτη. ὁ δὲ εἶπεν. ὑμῖν δέδοται γνῶναι
τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ
λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ
βλέπωσιν, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. ἔστιν
δὲ αὕτη ἡ παραβολή. ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος
τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσὶν, οἱ ἀκού/
οντες, εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος, καὶ αἴρει τὸν
λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύ/
σαντες σωθῶσιν. οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἳ ὅτ
ἂν ἀκούσωσιν μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν
λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἳ πρὸς
καιρὸν πιστεύουσιν, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ
ἀφίστανται. τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσὸν,
οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούοντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν
καὶ πλούτου, καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευό/
μενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν.
τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρ
δίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον
κατέχουσιν καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπο/
μονῇ. οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας καλύπτει αὐ/
τὸν σκεύει, ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ᾽
ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἐπιτίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευ
όμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. οὐ γάρ ἐστιν κρυ/
πτὸν ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται. οὐδὲ ἀπόκρυ/
φον, ὃ οὐ γνωσθήσεται, καὶ εἰς φανερὸν ἔλ/
θῃ. βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε. ὃς γὰρ ἐὰν ἔχῃ
δοθήσεται αὐτῷ. καὶ ὃς ἐὰν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ
δοκεῖ ἔχειν, ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. παρεγένον/
το δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ
διὰ τὸν ὄχλον. καὶ ἀπηγγέλη αὐτῷ. ἡ
μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑστήκασιν
ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες, ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶ/
πεν πρὸς αὐτούς. μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί
μου οὗτοί εἰσιν, οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀ/
κούοντες καὶ ποιοῦντες. καὶ ἐγένετο ἐν
μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς πλοῖ/
ον, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν πρὸς
αὐτούς.

diſcipuli eius, dicẽtes, q̃ eſſet hæc para/
bola. At ipſe dixit. Vobis datum eſt
noſſe myſteria regni dei, cæteris autem
in parabolis, ut uidentes non uideant,
& audientes nõ intelligant. Eſt autem
hæc parabola. Semen eſt uerbum dei.
Qui autem ſecus uiam, hi ſunt qui au/
diunt, deinde uenit diabolus, & tollit
uerbum de corde eorum, ne credentes
ſalui fiant. Nam qui ſupra petram, qui
cum audierint, cum gaudio ſuſcipiunt
uerbum. Et hi radices nõ habent, qui
ad tempus credunt, & in tempore ten-
tationis recedunt. Quod autem in ſpi/
nas cecidit, hi ſunt qui audierunt, & a
ſollicitudinibus & diuitijs & uoluptati
bus uitæ euntes ſuffocantur, & non re-
ferunt fructum. Quod autem in bonã
terram, hi ſunt qui in corde honeſto &
bono audiẽtes uerbum retinent, & fru
ctum afferunt in patientia. Nemo au-
tem lucernam accẽdens operit eam ua/
ſe, aut ſubter lectum ponit, ſed ſuper
candelabrũ ponit, ut intrantes uideãt
lumen. Non eſt enim occultum quod
nõ manifeſtetur, nec abſcõditum quod
nõ cognoſcat̃ & in ꝑpatulũ ueniat. Vi
dete ergo quomodo audiatis. Quiſqs
enim habet dabitur illi, & quicunq; nõ
habet, etiam quod putat ſe habere au/
feretur ab illo. Venerunt autem ad il/
lum mater & fratres eius, & non pote-
rant adire eũ præ turba. Et nũciatũ eſt
illi. Mater tua & fratres tui ſtant foris,
uolẽtes te uidere. Qui r̃ndens dixit ad
eos. Mater mea & fratres mei hi ſunt, q
uerbũ dei audiunt, & faciunt. Factum
eſt autem in una dierũ, & ipſe aſcendit
in nauiculam, & diſcipuli eius, & ait ad
illos.

αὐτούς. Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης. καὶ ἀνήχθησαν. πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσεν, καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνευον. προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν, λέγοντες. ἐπιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπαύσατο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. εἶπεν δὲ αὐτοῖς. ποῦ ἐστιν ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους. τίς ἄρα οὗτός ἐστιν; ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ; καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν γαδαρηνῶν, ἥτις ἐστὶν ἀντίπερα τῆς γαλιλαίας. ἐξελθόντι δὲ τῷ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, ὑπήντησεν αὐτῷ ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως, ὃς εἶχεν δαιμόνια ἐκ χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς μνήμασιν. ἰδὼν δὲ τὸν ΙΗΣΟΥΝ καὶ ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν. τί ἐμοὶ καὶ σοὶ ΙΗΣΟΥ υἱὲ τοῦ θεοῦ ὑψίστου; δέομαί σου μή με βασανίσῃς. παρήγγελεν γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτὸν, καὶ ἐδεσμεῖτο ἁλύσεσιν, καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαρρήσσων τὰ δεσμὰ, ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος εἰς τὰς ἐρήμους. ἐπηρώτησεν δὲ αὐτὸν ὁ ΙΗΣΟΥΣ λέγων. τί σοι ἐστὶν ὄνομα; ὁ δὲ εἶπεν λεγεών, ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν. καὶ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει. καὶ παρεκάλουν αὐτὸν, ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς, εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν, καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, εἰσῆλθεν εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ

illos. Transfretemus trans stagnum. Et ascenderunt. Et nauigantibus illis, obdormiuit, & descendit procella uenti in stagnum, & complebantur & periclitabantur. Ascendentes autem suscitauerunt eum dicentes. Præceptor præceptor, perimus. At ille surgens, increpauit uentum & tempestatem aquæ, & cessauit, & facta est tranquillitas. Dixit autem illis. Vbi est fides uestra? Timentes aũt mirati sunt inter se, dicẽtes, Quis putas hic est? Quia & uentis & mari imperat, & obediunt ei? Et nauigauerunt ad regionem gerasenorum, quæ est contra Galilæam. Et cum de naui egressus esset ad terram, occurrit illi uir quidã e ciuitate, qui habebat dæmonium iam temporibus multis, & ue stimento non induebatur, neq; in domo manebat, sed in monumentis. Is ut uidit Iesum, & exclamans procidit ante illum, & uoce magna dixit. Quid mihi rei tecum est Iesu fili dei altissimi? Obsecro te, ne me torqueas. Præcipiebat enim spiritui imundo, ut exiret ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum, & uinciebatur cathenis & compedibus custoditus, & ruptis uinculis agebatur a dæmonio in deserta. Interrogauit autem illum Iesus dicens. Quod tibi nomen est? At ille dixit. Legio, Quia intrauerunt dæmonia multa in eum. Et rogauerunt illum, ne imperaret illis ut in abyssum irent. Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentiũ in monte, & rogabant eũ, ut ꝑmitteret sibi ĩ illos ingredi. Et ꝑmisit illis. Exierũt ergo dæmonia ab hoĩe, & intrauerũt in porcos, & ĩpetu abijt grex per preceps

τὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην, καὶ ἀπε-
πνίγη. ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγενη-
μένον ἔφυγον, καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πό-
λιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ
γεγονός, καὶ ἦλθον πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ, καὶ εὗ-
ρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον ἀφ᾽ οὗ τὰ δαι-
μόνια ἐξεληλύθει, ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦν-
τα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ΙΗΣΟΥ, καὶ ἐφοβή-
θησαν. ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς, καὶ οἱ ἰδόντες
πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς, καὶ ἠρώτησαν αὐ-
τὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν γα-
δαρηνῶν, ἀπελθεῖν ἀπ᾽ αὐτῶν, ὅτι φόβῳ με-
γάλῳ συνείχοντο. αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖ-
ον ὑπέστρεψεν. ἐδέετο γὰρ αὐτοῦ ὁ ἀνήρ, ἀφ᾽
οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ.
ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, λέγων. ὑπόστρε-
φον εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα ἐποίησέν
σοι ὁ θεός. καὶ ἀπῆλθεν καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν
κηρύσσων, ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἐγέ-
νετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέψαι τὸν ΙΗΣΟΥΝ, ἀπε-
δέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος. ἦσαν γὰρ πάντες προσ-
δοκῶντες αὐτόν. καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνο-
μα ἰάειρος, καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς
ὑπῆρχεν, καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ΙΗ-
ΣΟΥ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον
αὐτοῦ, ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὡς
ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν. ἐν δὲ
τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον
αὐτόν. καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ
ἐτῶν δώδεκα, ἥτις εἰς ἰατροὺς προσαναλώσα-
σα ὅλον τὸν βίον, οὐκ ἴσχυσεν ὑπ᾽ οὐδενὸς θε-
ραπευθῆναι. προσελθοῦσα δὲ ὄπισθεν, ἥψα-
το τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ
παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐ-
τῆς. καὶ εἶπεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ. τίς ὁ ἁψάμενός
μου; ἀρνουμένων δὲ πάντων, εἶπεν ὁ πέτρος
καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ. ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχου-
σίν σε καὶ ἀποθλίβουσιν, καὶ λέγεις, τίς ὁ ἁψά-
μενός μου; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν. ἥψατό μου
τίς.

per preceps in stagnũ, & suffocatus est.
Quod ut uiderũt factũ ij qui pascebãt
fugerunt, & nunciauerunt in ciuitatem
& in uillas. Exierũt aũt ut uiderẽt qđ fa
ctum est, & uenerunt ad Iesum, & inue
nerunt hominem sedentem a quo dæ
monia exierant uestitum, ac sana men-
te ad pedes Iesu, & timuerunt. Nuncia-
uerũt aũt illis & qui uiderãt quomodo
sanus factus esset is q agitabat̃ a dæmo
nio. Et rogauerũt illũ oĩs multitudo ga
zarenorum, ut discederet ab ipsis, quia
magno timore tenebãt̃. Ipse aũt cõscẽ-
sa naui reuersus est. Rogauerat enĩ illũ
uir a quo dæmonia exierant, ut cũ eo
esset. Dimisit aũt eũ Iesus dicens. Redi
in domũ tuã, & narra quãta tibi fecerit
deus. Et abijt per uniuersam ciuitatẽ,
prædicans quanta sibi fecisset Iesus. Fa
ctum est autem cum rediret Iesus, exce-
pit illum turba. Erant eñ omnes expe
ctantes eum. Et ecce uenit uir cui nomẽ
Iairus, & ipse princeps synagogæ erat,
& cecidit ad pedes Iesu, rogans eum ut
intraret in domum suam, quia unica
filia erat ei fere annorum duodecim, &
hæc mortua erat. Dum iret autem, & a
turbis comprimebatur. Et mulier quæ
erat in fluxu sanguinis ab annis duo-
decim, quæ in medicos impende-
rat omnem substantiam, nec ab ul-
lo potuit curari, accessit retro & teti-
git fimbriam uestimenti eius, & con-
festim stetit fluxus sanguinis eius. Et
ait Iesus. Quis est qui me tetigit? Ne-
gantibus aũt omnibus, dixit Petrus &
qui cum illo erant. Præceptor, turbæ te
premunt & affligunt, & dicis. Quis
me tetigit? Et dixit Iesus. Tetigit me
aliquis

τίς. ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἀπ᾽ ἐμοῦ. ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνή, ὅτι οὐκ ἔλαθεν, τρέμουσα ἦλθεν, καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ, δι᾽ ἣν αἰτίαν ἥψατο αὐτοῦ, ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ. θάρσει θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην. ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἔρχεταί τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων αὐτῷ, ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἀκούσας, ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων. μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε καὶ σωθήσεται. ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν οὐδένα, εἰ μὴ πέτρον καὶ ἰωάννην καὶ ἰάκωβον, καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα, ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν. μὴ κλαίετε, οὐκ ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει, καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες, ὅτι ἀπέθανεν. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν ἔξω πάντας, καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἐφώνησεν λέγων. ἡ παῖς ἐγείρου. καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα. καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν, καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς. ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

Συγκαλεσάμενος δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ τοὺς δώδεκα, ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν, ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσους θεραπεύειν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς. μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδον, μήτε πήραν, μήτε ἄρτον, μήτε ἀργύριον, μήτε ἀνὰ δύο χιτῶνας ἔχειν. καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε ἐκεῖ μένετε, καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε, καὶ ὅσοι ἐὰν μὴ δέχωνται ὑμᾶς ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάξατε εἰς μαρτύριον ἐπ᾽ αὐτούς. ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας, εὐαγγελιζόμενοι

aliquis. Nam & ego noui uirtutem de me exijsse. Videns aūt mulier quod nō latuisset, tremēs uenit & ꝓcidit ante pedes eius, & ob quā causam tetigisset eū indicauit ei coram omni populo, & quē admodū cōfestim sanata fuisset. At ipse dixit ei. Confide filia. Fides tua saluā te fecit. Vade in pace. Adhuc illo loquē te, uenit quidā a domo principis synagogæ dicens ei. Mortua est filia tua, noli uexare magistrum. Iesus aūt audito hoc uerbo, respondit patri puelle. Noli timere. Crede tantū, & salua erit. Et cū uenisset domū, nō permisit intrare secū quenꝙ, nisi Petrū & Iacobū & Ioannē & patrem & matrē puellæ. Flebant aūt omnes & plangebant illam. At ille dixit. Nolite flere. Non est mortua puella sed dormit. Et deridebant eum, scientes qd' mortua esset. Ipse aūt eiectis foris omnibus apphensa manu eius clamauit dicens. Puella surge. Et reuersus est spiritus eius, & surrexit continuo. & iussit illi dare manducare. Et stupuerūt parentes eius quibus præcepit ne cui dicerent quod factum erat.

IX Conuocatis aūt Iesus duodecim, dedit illis uirtutem & potestatē super oia dæmonia, & ut morbos sanarēt. Et misit illos ꝓdicare regnū dei, & sanare infirmos. Et ait ad illos. Ne qd tuleritis i uiā, neqꝫ uirgam, neqꝫ peram, neqꝫ panem, neqꝫ pecuniā, neqꝫ binas tunicas habeatis. Et in quācūqꝫ domum intraueritis ibi manete, & inde exeatis. Et qcūqꝫ non receperint uos, exeuntes de ciuitate illa, etiam puluerem de pedibus uestris excutite in testimoniū super illos. Egressi aūt circūibant per castella, euangelizantes

εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ. ἤκουσεν δὲ ἡρώδης ὁ τετράρχης τὰ γενόμενα ὑπ᾽ αὐτοῦ πάντα, καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπό τινων, ὅτι ἰωάννης ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ὑπό τινων δὲ, ὅτι ἠλίας ἐφάνη, ἄλλων δὲ, ὅτι προφήτης εἷς τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. καὶ εἶπεν ἡρώδης, ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα, τίς δέ ἐστιν οὗτος περὶ οὗ ἐγὼ ἀκούω τοιαῦτα. καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν, καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς, ὑπεχώρησεν κατ᾽ ἰδίαν εἰς τόπον ἔρημον πόλεως καλουμένης βηθσαϊδά. οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες, ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ δεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς χρείαν ἔχοντας θεραπείας ἰᾶτο. ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν, προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα εἶπον αὐτῷ. ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κύκλῳ κώμας καὶ τοὺς ἀγροὺς καταλύσωσιν καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν, ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς. δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ εἶπον. οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖω, ἢ πέντε ἄρτοι καὶ δύο ἰχθύες. εἰ μή τι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν ὄχλον τοῦτον βρώματα. ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ἀνὰ πεντήκοντα, καὶ ἐποίησαν οὕτως, καὶ κατέκλιναν ἅπαντας. λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐτοὺς. καὶ κατέκλασεν, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παρατιθέναι τῷ ὄχλῳ. καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἤρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινοι δώδεκα. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον καταμόνας συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων, τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον

euangelizantes & curantes ubiq;. Audiuit aũt herodes tetrarcha omia quæ fiebant ab eo, & hæsitabat eo q dicere/tur a quibusdã quod Ioannes surrexisset a mortuis, a quibusdã uero quod helias apparuisset, ab alĳs aũt quod propheta unus de antiquis surrexisset. Et ait herodes. Ioannem ego decollaui. Quis est autẽ iste de quo ego talia audio? Et quærebat uidere enm. Et reuersi apostoli narrauerunt illi quæcũq; fecerũt. Et assumptis illis secessit seorsum in locum desertũ ciuitatis quæ uocatur Bethsaida. Quod cũ cognouissent turbæ secutæ sunt illũ, & excepit eos & loquebatur illis de regno dei, & eos q cura indigebant, sanabat. Dies aũt cœperat declinare. Et accedentes duodecim dixerunt illi. Dimitte turbas, ut euntes in castella uillasq; quæ circa sunt diuertant & inueniant escas, quia hic in loco deserto sumus. Ait autẽ ad illos. Vos date illis manducare. At illi dixerunt. Non sunt nobis plusq; quinq; panes & duo pisces, nisi nos eam9 & emamus in omnem hanc turbam escas. Erant aũt fere uiri quinq; milia. Ait autem ad discipulos suos. Facite illos discumbere per conuiuia quinquagenos, & ita fecerunt. Et fecerũt oẽs discũbere. Acceptis aũt quinq; panibus & duobus piscib9, respexit in cœlũ & benedixit illis, & fregit & distribuit discipulis suis ut ponerent ante turbas. Et manducauerũt oẽs & saturati sũt. Et sublatũ est q᷑ superfuit illis fragmẽtoꝝ cophini duodecim, & factũ est cũ solus esset orans, erãt cũ illo & discipuli, & interrogauit illos dicens. quẽ me dicũt esse turbæ. At illi rñderũt

εἶπον ἰωάννην τὸν βαπτιστήν. ἄλλοι δὲ ἠλί-
αν, ἄλλοι δὲ, ὅτι προφήτης τὶς τῶν ἀρχαίων
ἀνέστη. εἶπεν δὲ αὐτοῖς. ὑμεῖς δὲ τίνα με λέ-
γετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ πέτρος εἶπεν. τὸν
ΧΡΙΣΤΟΝ τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς πα-
ρήγγειλεν μηδενὶ εἰπεῖν τοῦτο. εἰπὼν, ὅτι δεῖ
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκι-
μασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχι-
ερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆ-
ναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. ἔλε-
γεν δὲ πρὸς πάντας. εἴ τις θέλει ὀπίσω μου
ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν
σταυρὸν αὐτοῦ καθ᾽ ἡμέραν καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς
ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει
αὐτήν. ὃς δὲ ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. τί γὰρ ὠ-
φελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον
ὅλον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας, ἢ ζημιωθείς; ὃς
γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με, καὶ τοὺς ἐμοὺς λό-
γους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυν-
θήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ τοῦ πατρὸς
καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. λέγω δὲ ὑμῖν ἀ-
ληθῶς, εἰσίν τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων. οἳ οὐ μὴ
γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βα-
σιλείαν τοῦ θεοῦ. ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λό-
γους τούτους ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτὼ. καὶ παρα-
λαβὼν πέτρον καὶ ἰωάννην καὶ ἰάκωβον, ἀ-
νέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. καὶ ἐγένετο
ἐν τῷ προσεύξασθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προ-
σώπου αὐτοῦ ἕτερον. καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐ-
τοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. καὶ ἰδοὺ ἄνδρες
δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν μωσῆς
καὶ ἠλίας. οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ, ἔλεγον τὴν
ἔξοδον αὐτοῦ ἣν ἔμελλεν πληροῦν ἐν ἱερου-
σαλήμ. ὁ δὲ πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βε-
βαρημένοι ὕπνῳ. διαγρηγορήσαντες δὲ, εἶ-
δον τὴν δόξαν αὐτοῦ. καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς
συνεστῶτας αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ δια-
χωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ᾽ αὐτοῦ, εἶπεν ὁ πέτρος
πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ

& dixerunt. Ioannē baptistam, alij aũt
Heliam, alij uero quod unus prophe-
ta de antiquis surrexit. Dixit aũt illis.
Vos aũt quem me esse dicitis? Respon
dens Simon Petrus dixit. Christũ dei.
At ille increpans illos præcepit, ne cui
dicerent hoc, dicens, quia oportet filiũ
hominis multa pati & reprobari a seni
oribus & principibus sacerdotũ & scri-
bis, & occidi, & tertia die resurgere. Di-
cebat autē ad omnes. Si quis uult post
me uenire, abneget semetipsum, & tol-
lat crucem suam cottidie, & sequatur
me. Qui enim uoluerit animam suam
saluā facere, is perdet illā. Qui uero ꝑ-
diderit animam suam propter me, sal-
uam faciet illam. Quid em̄ proficit ho
mo, si lucretur uniuersum mundum, se
autem ipsum perdat, & detrimentũ sui
faciat? Nam qui me erubuerit, & meos
sermones, hunc filius hominis erube-
scet cum uenerit in maiestate sua & pa-
tris & sanctorum angelorum. Dico au
tem uobis uere, sunt aliqui hic stantes,
qui non gustabunt mortem donec ui-
deant regnum dei. Factum est autem
post hæc uerba fere dies octo, & assum
psit Petrum & Ioannem & Iacobum,
& ascendit in montem ut oraret. Et fa-
cta est dum oraret species uultus eius
altera, & uestitus eius albus & refulgēs
Et ecce duo uiri loquebantur cum illo,
qui erant Moses & Helias uisi in maie-
state, & dicebant excessum eius, quem
cōpleturus erat in Hierusalē. Petrus ue
ro & qui cũ illo erāt, grauati erant som
no. Experrecti autē uiderũt maiestatē
eius, & duos uiros qui stabāt cũ illo. Et
factũ est cũ discederēt ab illo, ait Petrus
ad Iesum

πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ. ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν ἡ-
μᾶς ὧδε εἶναι. καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς
μίαν σοὶ, καὶ μωσεῖ μίαν, καὶ μίαν ἠλίᾳ, μὴ εἰ-
δὼς ὃ λέγει. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος, ἐγένετο νε-
φέλη καὶ ἐπεσκίασεν αὐτούς. ἐφοβήθησαν δὲ ἐν
τῷ ἐκείνους εἰσελθεῖν εἰς τὴν νεφέλην. καὶ
φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα. οὗτός ἐστιν
ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς αὐτοῦ ἀκούετε, καὶ ἐν τῷ γε-
νέσθαι τὴν φωνὴν εὑρέθη ΙΗΣΟΥΣ μόνος. καὶ αὐτοὶ
ἐσίγησαν, καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέ-
ραις, οὐδὲν ὧν ἑωράκασιν. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἑξῆς ἡ-
μέρᾳ κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους συνήντη-
σεν αὐτῶν ὄχλος πολύς. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀ-
πὸ τοῦ ὄχλου ἀνεβόησεν λέγων. διδάσκα-
λε δέομαί σου ἐπιβλέψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου,
ὅτι μονογενής ἐστίν μοι, καὶ ἰδοὺ πνεῦμα
λαμβάνει αὐτὸν, καὶ ἐξαίφνης κράζει, καὶ σπα-
ράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ καὶ μόγις ἀποχω-
ρεῖ ἀπ' αὐτοῦ συντρίβων αὐτὸν, καὶ ἐδεή-
θην τῶν μαθητῶν σου, ἵνα ἐκβάλλωσιν αὐτὸ,
καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ
εἶπεν, ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη,
ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνέξομαι
ὑμῶν; προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου. ἔτι δὲ
προσερχομένου αὐτοῦ, ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαι-
μόνιον καὶ συνεσπάραξεν. ἐπετίμησεν δὲ ὁ
ΙΗΣΟΥΣ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ καὶ ἰάσα-
το τὸν παῖδα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐ-
τοῦ. ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ
θεοῦ. πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει-
σεν, εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. θέ-
σθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους, ὁ
γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖ-
ρας ἀνθρώπων, οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ ἦν παρα-
κεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν, ἵνα μὴ αἴσθωνται αὐτό.
καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.
εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς τὸ, τίς ἂν
εἴη μείζων αὐτῶν. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἰδὼν τὸν δια-
λογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν ἐπιλαβόμενος
παιδίου

ad Iesum. Præceptor, bonũ est nos hic
esse, & faciamus tria tabernacula, unum
tibi, & unũ Mosi, & unum Heliæ nesci-
ens quid diceret. Hæc aũt illo loquẽte,
facta est nubes & obũbrauit eos, timu
erunt autẽ intrantibus illis in nubẽ. Et
uox facta est de nube dicens. Hic est fi
lius meus dilectus, ipsum audite. Et dũ
fieret uox, inuẽtus est Iesus solus, & ipsi
tacuerunt, & nemini dixerũt in illis die-
bus quicq̃ ex his quæ uiderant. Factũ
est aũt in sequenti die descendentibus
illis de monte, occurrit illis turba mul-
ta. Et ecce uir de turba exclamauit dicẽs
Magister, obsecro te, respice in filiũ me
um, quia unicus est mihi, & ecce spiritus
apphẽdit eũ, & subito clamat, & discer-
pit eũ cũ spuma, & uix discedit ab eo di
lanians eũ, & rogaui discipulos tuos ut
eijcerent illum, & non potuerunt. Re-
spondens autem Iesus dixit. O genera
tio ĩfidelis & puersa, usq; quo ero apud
uos & patiar uos? Adduc huc filiũ tuũ
Cũ adhuc aũt accederet, elisit illum dæ
moniũ. Increpauit autem Iesus spiritũ
immundum & sanauit puerum, & red-
didit illum patri eius. Stupebant autẽ
omnes in magnificẽtia dei. Omnibusq;
mirantibus in omnibus quæ faciebat,
dixit ad discipulos suos. Ponite uos in
auribus uestris sermones istos. Filius
enim hominis, futurum est ut trada-
tur in manus hominum. At illi ig-
norabant uerbum istud, & erat uela-
tum ab illis, ut nõ intelligerent illud. Et
timebant eum interrogare de hoc uer
bo. Intrauit autem cogitatio inter eos
qs eorum maior esset. At Iesus uidens
cogitationem cordis illorũ apprehendit

 puerũ

παιδίου ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ. καὶ εἶπεν
αὐτοῖς. ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ
τῷ ὀνόματί μου ἐμὲ δέχεται. καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ
δέξηται, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ γὰρ
μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων, οὗτος
ἔσται μέγας. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰωάννης εἶπεν.
ἐπιστάτα, εἴδομέν τινα ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου,
ἐκβάλλοντα τὰ δαιμόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν
αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. καὶ εἶπεν
πρὸς αὐτὸν ὁ ΙΗΣΟΥΣ. μὴ κωλύετε. ὃς γὰρ οὐκ
ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν. ἐγένετο δὲ
ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλή-
ψεως αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
ἐστήριξεν τοῦ πορεύεσθαι εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἀ-
πέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ.
καὶ πορευθέντες, εἰσῆλθον εἰς κώμην σαμα-
ριτῶν. ὥστε ἑτοιμάσαι αὐτῷ, καὶ οὐκ ἐδέξαν-
το αὐτὸν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμε-
νον εἰς ἱερουσαλήμ. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ ἰάκωβος καὶ ἰωάννης εἶπον. κύριε θέλεις εἴ-
πωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶ-
σαι αὐτούς; ὡς καὶ ἠλίας ἐποίησεν. στραφεὶς δὲ
ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐπετίμησεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν οὐκ
οἴδατε, οἵου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς; ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπο-
λέσαι, ἀλλὰ σῶσαι. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέ-
ραν κώμην. ἐγένετο δὲ πορευομένων αὐτῶν
ἐν τῇ ὁδῷ, εἶπέν τις πρὸς αὐτόν. ἀκολουθή-
σω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ
ΙΗΣΟΥΣ. αἱ ἀλώπεκες φωλαιοὺς ἔχουσιν καὶ
τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. εἶ-
πεν δὲ πρὸς ἕτερον ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπε, κύριε
ἐπίστρεψόν μοι ἀπελθεῖν πρῶτον θάψαι τὸν πα-
τέρα μου, εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἄφες τοὺς νε-
κροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. σὺ δὲ ἀπελθὼν
διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. εἶπεν δὲ καὶ ἕτερ-
ος ἀκολουθήσω σοι κύριε, πρῶτον δὲ ἐπίστρεψόν μοι
ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. εἶπεν πρὸς αὐτὸν
ὁ ΙΗΣΟΥΣ

puerū,& statuit illum iuxta se,& ait illis.
Quicūq; susceperit puerū istū in nomi
ne meo me recipit.Et quicūq; me rece-
perit,recipit eū qui me misit. Nam qui
minor est inter omnes uos, hic erit ma-
gnus. Respondens aūt Ioannes dixit.
Præceptor,uidimus quēdam in nomi-
ne tuo eijciētem dæmonia, & prohibui
mus eum, quia nō sequitur nobiscum.
Et ait ad illū Iesus. Nolite prohibere.
Qui enim non est aduersum uos, pro
nobis est.Factū est aūt dum cōpleren-
tur dies assumptionis eius, & ipse faciē
suam firmauit ut iret in Hierusalem.&
misit nuncios ante conspectū suum, &
euntes intrauerunt in ciuitatem Sama
ritanorum,ut pararent illi. Et non rece
perunt eum,quia facies eius erat euntis
Hierusalem. Cū uidissent aūt discipuli
eius Iacobus & Ioannes dixerunt.Do-
mine uis dicimus ut ignis descendat de
cœlo, & consumat illos, quemadmo-
dū & Helias fecit. Cōuersus aūt Iesus
increpauit illos dicēs.Nescitis cuius spi
ritus estis uos. Filius enim hominis nō
uenit animas p̄dere sed saluare.Et abie
runt in aliud castellum.Factum est aūt
ambulantibus illis in uia,dixit quidam
ad illū. Sequar te quocūq; ieris. Dixit
illi Iesus. Vulpes foueas habēt, & uolu
cres celi nidos, filius aūt hoīs nō habet
ubi caput suū reclinet.Ait aūt ad alterū
Sequere me.Ille aūt dixit.Dn̄e,permit
te mihi primū adire, & sepelire patrem
meum.Dixitq; ei Iesus.Sine ut mortui
sepeliant mortuos suos,tu aūt uade &
annuncia regnū dei.Et ait alter.Sequar
te dn̄e, sed permitte mihi prius ut dicā
uale ijs qui sunt domi meæ. Ait ad illū
Iesus.Nemo

ΙΗΣΟΥΣ. οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐ/
τοῦ ἐπ᾽ ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὸ ὀπίσω
εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. μετὰ δὲ
ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος καὶ ἑτέρους ἑβδομή/
κοντα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προ
σώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἔ
μελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. ἔλεγεν οὖν πρὸς αὐ/
τούς. ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀ
λίγοι, δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ,
ὅπως ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐ
τοῦ. ὑπάγετε, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς, ὡς
ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων, μὴ βαστάζετε βαλάν/
τιον, μὴ πήραν, μὴ δὲ ὑποδήματα, καὶ μηδέ
να κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε, εἰς ἣν δ᾽ ἂν οἰ
κίαν εἰσέρχησθε, πρῶτον λέγετε, εἰρήνη
τῷ οἴκῳ τούτῳ, καὶ ἐὰν ᾖ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης,
ἐπαναπαύσεται ἐπ᾽ αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν, εἰ δὲ
μήγε, ἐφ᾽ ὑμᾶς ἀνακάμψει. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰ
κίᾳ μένετε ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ᾽ αὐ
τῶν, ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ἐστι, μὴ
μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. καὶ εἰς ἣν
ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχονται ὑμᾶς, ἐσθίετε
τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν, καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν
αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς. ἤγγικεν ἐ/
φ᾽ ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, εἰς ἣν δ᾽ ἂν πόλιν
εἰσέρχησθε, καὶ μὴ δέχονται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς
τὰς πλατείας αὐτῆς, εἴπατε, καὶ τὸν κονιορτὸν
τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν ἀπο
μασσόμεθα ὑμῖν. πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι
ἤγγικεν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. λέγω ὑμῖν,
ὅτι σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον
ἔσται, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. οὐαί σοι χοραζίν. οὐ
αί σοι βηθσαϊδά, ὅτι εἰ ἐν τύρῳ καὶ σιδῶνι ἐγέ
νοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν,
πάλαι ἄν, ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμεναι με
τενόησαν, πλὴν τύρῳ καὶ σιδῶνι ἀνεκτότερον
ἔσται ἐν τῇ κρίσει, ἢ ὑμῖν. καὶ σὺ καπερναοὺμ
ἡ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα, ἕως ᾅδου κατα
βιβασθήσῃ. ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ
ἀθετῶν

Iesus. Nemo mittens manũ suã ad ara
trũ,& aspiciẽs retro, apt⁹ est regno dei.
Post hæc aũt designauit dñs & alios X
septuaginta & misit illos binos ante fa
ciem suam in oẽm ciuitatẽ & locũ quo
erat ipse uẽtur⁹. Dicebat ergo illis. Mes
sis quidem multa, operarĳ aũt pauci.
Rogate ergo dñm messis ut extrudat
operarios in messem suam. Ite, ecce ego
mitto uos sicut agnos inter lupos. No/
lite portare sacculũ, neq; perã, neq; cal/
ciamenta, & neminẽ per uiam salutaue
ritis. In quamcũq; domũ intraueritis,
primum dicite pax huic domui, & si ibi
fuerit filius pacis, requiescet super illum
pax uestra, sin minus ad uos reuertetur
In eadem aũt domo manete, edẽtes &
bibentes q̃ dantur ab illis. Dignus ẽm
est operarius mercede sua. Nolite tran
sire de domo in domũ. Et in quãcũq;
ciuitatẽ intraueritis & susceperint uos,
manducate quæ apponuntur uobis, &
sanate infirmos qui in illa sunt, & dicite
illis, appropinquauit in uos regnũ dei.
In quãcũq; aũt ciuitatẽ intraueritis, &
non susceperint uos, exeũtes in plateas
eius dicite. Etiam puluerem qui adhæ
sit nobis de ciuitate uestra extergimus
in uos. Tamen hoc scitote quod ap̄p/
pinquauit in uos regnum dei. Dico uo
bis, quod Sodomis in die illo remissius
erit q̃ illi ciuitati. Væ tibi Corozaim,
uæ tibi Bethsaida, q̃a si in tyro & sidõe
factæ fuissent uirtutes q̃ factæ sũt in uo
bis, olim ĩ cilicio & cinere sedẽtes pœni/
tuissẽt. Verũtñ tyro & sidõi remissi⁹ erit
ĩ iudicio q̃ uobis. Et tu Capernaũ usq;
ad cœlũ exaltata, usq; ad infernum de/
mergeris. Qui uos audit, me audit, & q

 uos spernit

ἀθετῶν ὑμᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ, ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν
ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με. ὑπέστρεψαν δὲ
οἱ ἑβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς λέγοντες, κύ-
ριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν
τῷ ὀνόματί σου, εἶπεν δὲ αὐτοῖς. ἐθεώρουν
τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πε
σόντα. ἰδοὺ δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ
πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ
πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς
οὐ μὴ ἀδικήσει. πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε,
ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται. χαί-
ρετε δὲ, ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς
οὐρανοῖς. ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο τῷ
πνεύματι ὁ ΙΗΣΟΥΣ, καὶ εἶπεν, ἐξομολογοῦ
μαί σοι πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀ
πέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ
ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις. ναὶ ὁ πατὴρ, ὅτι
οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου. πάν
τα παρεδόθη μοι ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς
γινώσκει τίς ἐστιν ὁ υἱὸς, εἰ μὴ ὁ πατήρ. καὶ τίς ἐστιν ὁ
πατὴρ εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀπο
καλύψαι. καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς, κα
τ᾽ ἰδίαν εἶπεν, μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέ
ποντες ἃ ὑμεῖς βλέπετε. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι
πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν
ἃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀ
κούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀ
νέστη ἐκπειράζων αὐτὸν καὶ λέγων. διδάσκαλε
τί ποιήσας, ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ εἶ
πεν πρὸς αὐτὸν, ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς
ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν. ἀγαπή
σεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου.
καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου,
καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς
σεαυτόν. εἶπεν δὲ αὐτῷ. ὀρθῶς ἀπεκρίθης, τοῦτο
ποίει καὶ ζήσῃ. ὁ δὲ θέλων δικαιοῦν ἑαυτὸν εἶ
πεν πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ. καὶ τίς ἐστί μου πλησί-
ον; ὑπολαβὼν δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπε. ἄνθρωπός τις
κατέβαινεν ἀπὸ ἱερουσαλὴμ εἰς ἱεριχὼ, καὶ λῃ-
σταῖς

uos ſpernit me ſpernit. Qui autem me
ſpernit,ſpernit eũ qui miſit me. Reuer-
ſi ſunt autem ſeptuaginta cum gaudio
dicentes.Domine,etiam dæmonia ſub
ijciuntur nobis in nomine tuo.Ait aũt
illis. Videbam ſatanam ſicut fulgur de
cœlo cadentem.Ecce do uobis poteſta-
tem calcandi ſuper ſerpẽtes & ſcorpio-
nes, & ſuper omnem uirtutem inimici
& nihil uobis nocebit. Veruntamen in
hoc nolite gaudere, quod ſpiritꝰ uobis
ſubijciuntur. Gaudete autem,ꝙ nomi-
na ueſtra ſcripta ſunt ĩ cœlis.In ipſa ho
ra exultauit ĩ ſpiritu ſancto & dixit. Cõ
fiteor tibi pater domine cœli & terræ,
ꝙ abſcondiſti hæc a ſapientibus & pru
dentibus,& reuelaſti ea paruulis. Etiã
pater,qm̃ ſic placuit ante te.Omnia mi
hi tradita ſũt a patre meo,& nemo ſcit
quis ſit filius niſi pater, & quis ſit pater
niſi filius,& cui uoluerit filius reuelare.
Et cõuerſus ad diſcipulos ſuos ſeorſim
dixit.Beati oculi q uidẽt q̃ uos uidetis.
Dico em̃ uobis,ꝙ multi ꝓphetæ & re-
ges uoluerunt uidere quæ uos uidetis,
& nõ uiderũt,& audire q̃ auditis, & nõ
audierũt.Et ecce quidã legiſpitus ſurre
xit tentans illũ & dicens. Magiſter, qd
faciẽdo uitã æternã poſſidebo? At ille
dixit ad eũ.In lege qd ſcriptũ eſt? Quõ
legis? Ille rñdẽs dixit. Diliges dñm deũ
tuũ ex toto corde tuo,& ex tota anima
tua & ex totis uiribus tuis, & ex tota
mẽte tua,& ꝓximũ tuũ ſicut teipſũ. Di
xitq; illi. Recte rñdiſti. Hoc fac & uiues
Ille aũt uolens iuſtificare ſeipſum dixit
ad Ieſum. Et quis eſt meus ꝓximꝰ? Su
ſcipiẽs aũt Ieſus dixit. Homo quidã de
ſcẽdebat ab Hieruſalẽ in hierico & inci
dit in

στὰς περιέπεσεν. οἳ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, καὶ πλη
γὰς ἐπιθέντες, ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ
τυγχάνοντα. κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεύς τις
κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ. καὶ ἰδὼν αὐτὸν
ἀντιπαρῆλθεν. ὁμοίως δὲ καὶ λευίτης γενό-
μενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀν
τιπαρῆλθεν. σαμαρίτης δέ τις ὁδεύων, ἦλ
θεν κατ᾽ αὐτόν. καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐσπλαγχνί
σθη. καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύμα
τα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβι
βάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος, ἤγαγεν
αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον. καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ,
καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδω
κεν τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἐπιμελή
θητι αὐτοῦ, καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐ
πανέρχεσθαί με, ἀποδώσω σοι. τίς οὖν τού
των τριῶν δοκεῖ σοι πλησίον γεγονέναι τοῦ
ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς; ὁ δὲ εἶπεν. ὁ ποι
ήσας τὸ ἔλεος μετ᾽ αὐτοῦ. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ
ΙΗΣΟΥΣ. πορεύου καί σὺ ποίει ὁμοίως. Ἐγέ
νετο δὲ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς, καὶ αὐ
τὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά. γυνὴ δέ τις
ὀνόματι μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν
οἶκον αὐτῆς. καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμέ
νη μαρία. ἣ καὶ παρακαθίσασα παρὰ τοὺς
πόδας τοῦ ΙΗΣΟΥ ἤκουεν τὸν λόγον αὐτοῦ.
ἡ δὲ μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν δια
κονίαν, ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν. κύριε οὐ μέλει
σοι, ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην με κατέλιπεν
διακονεῖν; εἰπὲ οὖν αὐτῇ, ἵνα μοι συναντι
λάβηται. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ. μάρθα μάρθα μεριμνᾷς καὶ τυρβά
ζῃ περὶ πολλά. ἑνὸς δέ ἐστιν χρεία. μαρία τὴν
ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο. ἥτις οὐκ ἀφαιρε-
θήσεται ἀπ᾽ αὐτῆς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν
ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶ-
πέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν. κύριε, δίδα
ξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ ἰωάννης ἐδίδα
ξεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτοῖς.
ὅταν

dit in latrones, qui etiã despoliauerunt
eum, & plagis impositis abierunt semi-
uiuo relicto. Accidit aũt ut sacerdos q-
dam descẽderet eadem uia, & uiso illo
præterijt. Similiter & leuita, cum esset
secus locum & uideret eum, pertransijt.
Samaritanus aũt quidã iter faciens ue
nit secus eum, & uidẽs eũ, misericordia
motus est. Et appropiãs obligauit uul
nera eius, infundens oleum & uinũ, &
imponens illum in suũ iumentum du-
xit in diuersoriũ, & curã eius egit. Et po
stero die deprõptos duos denarios de
dit hospiti, & ait. Curam illius habe, &
quodcũq; p̃terea insumpseris, ego cum
rediero reddam tibi. Quis horum triũ
uidetur tibi proximus fuisse illi qui inci
dit in latrones? At ille dixit. Qui fecit
misericordiam in illum. Ait igitur illi
Iesus. Vade & tu fac similiter. Factum
est aũt dũ irent ut ipse intraret in quod
dã oppidulũ, & mulier q̃dam Martha
noie excepit illum in domum suam, &
huic erat soror nomine Maria. Quæ
etiam assidens secus pedes domini au
diebat uerbum illius, Martha autem
distrahebatur circa frequens ministe-
rium Quæ stetit & ait. Dñe, non est tibi
curæ ꝙ soror mea reliquit me solã mi-
nistrare? dic ergo illi ut me adiuuet. Et
respondens dixit illi dominus. Martha
Martha sollicita es, & tumultuaris circa
plura. Porro unum est necessariũ. Ma-
ria bonam partem elegit, quæ non au
feretur ab ea. Et factum est cum XI
esset in quodam loco orans, ut cessa-
uit, dixit quidam ex discipulis eius ad
eũ. Domine, doce nos orare, sicut & Io
annes docuit discipulos suos. Et ait illis

ὅταν προσεύχεσθε, λέγετε. πατὴρ ἡμῶν ὁ ἐν
τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέ
τω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου
ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὸν ἄρτον ὑμῶν
τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν καθ' ἡμέραν, καὶ ἄφες
ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀ-
φίεμεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν, καὶ μὴ εἰ-
σενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡ-
μᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς.
τίς ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον, καὶ πορεύσεται πρὸς
αὐτὸν μεσονυκτίου, καὶ εἴπῃ αὐτῷ. φίλε, χρῆ-
σόν μοι τρεῖς ἄρτους, ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένε-
το ἐξ ὁδοῦ πρός με, καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω
αὐτῷ, κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἴπῃ. μή
μοι κόπους πάρεχε, ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ
τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰ-
σίν, οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι, λέγω ὑ-
μῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ, ἀναστὰς διὰ τὸ εἶ-
ναι αὐτοῦ φίλον, διά γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ
ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ, ὅσων χρῄζει. κἀγὼ ὑμῖν
λέγω. αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ
εὑρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν, πᾶς
γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει,
καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. τίνα δὲ ὑμῶν
τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπι-
δώσει αὐτῷ; εἰ καὶ ἰχθὺν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος
ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἐὰν αἰτήσει ὠόν,
μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; εἰ οὖν ὑμεῖς πο-
νηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ δι-
δόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον, ὁ πα-
τὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς
αἰτοῦσιν αὐτόν. καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνι-
ον, καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν. ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου
ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμα-
σαν οἱ ὄχλοι. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον, ἐν βεελ-
ζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ
δαιμόνια. ἕτεροι δὲ πειράζοντες, σημεῖον
παρ' αὐτοῦ ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ, αὐτὸς δὲ εἰ-
δὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς.
πᾶσα

Cũ oratis dicite. Pater noster q̃ es ĩ cœ-
lis sc̃tificet' nomẽ tuũ, adueniat regnũ
tuũ, fiat uolũtas tua queadmodũ in cœ
lo sic etiã ĩ terra, panẽ nostrũ cotidianũ
da nobis hodie, & dimitte nobis pc̃tã
nostra, siqdẽ & nos dimittim⁹ omĩ de-
bẽti nobis, & ne nos ĩducas ĩ tẽtationẽ.
sed libera nos a malo. Et ait ad illos. q̃s
uestrũ habebit amicũ, & ibit ad illũ me
dia nocte & dicet illi, amice cõmoda mi
hi tres panes, qm̃ amicus me⁹ uenit de
uia ad me, & nõ habeo qđ apponã illi,
& ille deintus respõdẽs dicat, noli mihi
molestus esse, iam ostiũ clausum est, &
pueri mei mecũ sunt in cubili, non pos-
sum surgere & dare tibi? Et ille si perse
uerauerit pulsans, dico uobis, & si non
dabit illi surgens, eo ꝙ amicus eius sit,
ꝓpter improbitatẽ tamen eius surget,
& dabit illi quotquot habet necessari-
os. Et ego dico uobis. Petite, & dabitur
uobis, querite, & inuenietis, pulsate, &
aperietur uobis. Omnis eñ qui petit ac
cipit, & q q̃rit inuenit, & pulsanti aperie
tur. Quis aũt ex uobis pater quẽ si fili⁹
petierit panẽ, nũ lapidẽ dabit illi? Aut
piscem, nũ pro pisce serpentem dabit il
li? Aut si petierit ouũ, num porriget illi
scorpionẽ? Si ergo uos cũ sitis mali no
stis bona data dare filijs uestris, quãto
magis pater uester cœlestis dabit spi
ritum bonũ petẽtibus se. Et erat eijci-
ens dæmoniũ & illud erat mutũ, & cũ
eiecisset dæmoniũ locut⁹ est mutus, &
ãmiratæ sũt turbæ. Quidã aũt ex eis di
xerũt. In Beelzebul principe dæmonio
rum eijcit dæmonia. Et alij tentantes, si
gnum de cœlo quærebãt ab eo. Ipse au
tem cũ sciret cogitationes eorꝫ dixit eis
Omne

πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρη-
μοῦται/ καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. εἰ δὲ καὶ ὁ
σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται
ἡ βασιλεία αὐτοῦ. ὅτι λέγετε, ἐν βεελζε/
βοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια, εἰ δὲ ἐγὼ
ἐν βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ
ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κρι
ταὶ ὑμῶν ἔσονται. εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐκ-
βάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς
ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισ
μένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλὴν, ἐν εἰρήνῃ ἐ-
στὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. ἐπὰν δὲ ὁ ἰσχυρό-
τερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτὸν, τὴν πανοπλί
αν αὐτοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα
αὐτοῦ διαδίδωσιν. ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐ/
μοῦ ἐστίν. καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορ
πίζει. ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ
ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τό/
πων ζητοῦν ἀνάπαυσιν. καὶ μὴ εὑρίσκων λέ-
γει. ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξῆλ/
θον. καὶ ἐλθὼν εὑρίσκει σεσαρωμένον καὶ κε/
κοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμ
βάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑ/
αυτοῦ. καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ. καὶ γίνεται
τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν
πρώτων. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦ/
τα, ἐπάρασά τις γυνὴ φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου,
εἶπεν αὐτῷ. μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά
σε, καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας, αὐτὸς δὲ εἶπεν,
μενοῦνγε μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ, καὶ φυλάσσοντες αὐτόν. τῶν δὲ ὄχλων
ἐπαθροιζομένων, ἤρξατο λέγειν. ἡ γενεὰ αὕ/
τη πονηρά ἐστιν. σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ
δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον ἰωνᾶ τοῦ προφή/
του, καθὼς γὰρ ἐγένετο ἰωνᾶς σημεῖον τοῖς νινευΐταις,
οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ, βα
σίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀν
δρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτοὺς, ὅτι ἦλ
θεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν
σολομῶνος

Omne regnũ in ſeipſũ diuiſũ deſolat᷑,
& domus ſupra domũ cadit. Si aũt &
ſatanas in ſeipſum diuiſus eſt, quomo-
do ſtabit regnũ ei⁹, quia dicitis in Beel-
zebul eijcere dæmonia. Si aũt ego ĩ Be/
elzebul eijcio dæmonia, filij ueſtri ĩ quo
eijciunt? Ideo ipſi iudices ueſtri erunt.
Porro ſi in digito dei eijcio dæmonia,
profecto peruenit in uos regnum dei.
Cũ fortis armatus cuſtodit atriũ ſuũ,
in pace ſunt ea quæ poſſidet. Si aũt for
tior eo ſuperueniens uicerit eũ, uniuer-
ſa arma eius aufert in quibus confide-
bat, & ſpolia eius diſtribuit. Qui non
eſt mecum, contra me eſt, & qui nõ col/
ligit mecum diſpergit. Cũ immundus
ſpiritus exierit de homine, ambulat ꝑ
loca inaquoſa, querens requiem, & non
inueniens dicit. Reuertar in domũ me/
am unde exiui. Et cum uenerit inuenit
eam ſcopis mundatam & ornatam.
Tunc uadit & aſſumit ſeptem alios ſpi
ritus ſecum nequiores ſe, & ingreſſi ha
bitant ibi. Et fiunt nouiſſima hominis
illius peiora prioribus. Factum eſt au-
tem cum hæc diceret, extollens uocem
quædã mulier de turba dixit illi. Btũs
uenter qui te portauit, & ubera quæ ſu/
xiſti. At ille dixit. Quinimo, beati ꝗ au/
diunt uerbũ dei, & cuſtodiũt illud. Tur
bis aũt cõcurrentibus cœpit dicere. Ge/
neratio hæc generatio nequã eſt, ſignũ
quærit, & ſignum non dabitur ei niſi
ſignũ Ionæ prophetæ. Nam ſicut fuit
Ionas ſignum Niniuitis, ita erit & fi-
lius hominis generationi iſti. Regina
auſtri ſurget in iudicio cum uiris gene/
rationis huius, & condẽnabit illos, quia
uenit a finibus terræ audire ſapientiam
Salomonis

σολομῶνος. καὶ ἰδοὺ πλεῖον σολομῶνος
ὧδε. ἄνδρες νινευὶ ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει
μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦ-
σιν αὐτήν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα
ἰωνᾶ. καὶ ἰδοὺ πλεῖον ἰωνᾶ ὧδε. οὐδεὶς λύ-
χνον ἅψας εἰς κρυπτὸν τίθησιν, οὐδὲ ὑπὸ τὸν
μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰς
πορευόμενοι, τὸ φῶς βλέπωσιν. ὁ λύχ-
νος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ὅταν
οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ
σῶμά σου φωτεινόν ἐστι, ὅταν δὲ πονηρὸς
ᾖ, καὶ τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἐστι. σκόπει
οὖν, μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. εἰ οὖν
τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τὶ
μέρος σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον, ὡς ὅτ-
αν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζῃ σε. ἐν δὲ τῷ
λαλῆσαι, ἠρώτα αὐτὸν φαρισαῖός τις, ὅπως
ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ. εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. ὁ
δὲ φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν, ὅτι οὐ πρῶ-
τον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου. εἶπεν δὲ
ὁ κύριος πρὸς αὐτόν. νῦν ὑμεῖς οἱ φαρισαῖ-
οι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου, καὶ τοῦ πίνα-
κος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει
ἁρπαγῆς καὶ πονηρίας, ἄφρονες, οὐχ ὁ ποι-
ήσας τὸ ἔξωθεν, καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν;
πλὴν τὰ ἐνόντα, δότε ἐλεημοσύνην, καὶ
ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστιν. ἀλλ' οὐαὶ
ὑμῖν τοῖς φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε
τὸ ἡδύοσμον, καὶ τὸ πήγανον, καὶ πᾶν λά-
χανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν, καὶ τὴν
ἀγάπην τοῦ θεοῦ. ταῦτα ἔδει ποιῆσαι
κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς φαρισαί-
οις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν
ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς
ἐν ταῖς ἀγοραῖς. οὐαὶ ὑμῖν γραμμα-
τεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἐστὲ ὡς
τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι
περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν.
Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει
αὐτῷ.

Salomonis. Et ecce plusq̃ Salomõ hic.
Viri Niniuitæ surgent in iudicio cū ge-
neratione hac, & condemnabunt illā,
quia pœnitentiam egerunt ad p̄dicatio
nem Ione. Et ecce plus q̃ Iona hic. Ne-
mo lucernam accendit, & in abscondi-
to ponit, neq; sub modio, sed supra cā-
delabrum, ut qui ingrediuntur, lumen
uideant. Lucerna corporis est oculus.
Cū igitur oculus tuus fuerit simplex, to
tum quoq; corpus tuum lucidum erit,
si aūt nequā fuerit, etiam corpus tuū te
nebrosum erit. Vide ergo ne lumē qđ
in te est, tenebræ sint. Si ergo corpus tu
um totum lucidū fuerit, nō habens ali-
quam partem tenebrosam, erit lucidū
totum, ut cum lucerna fulgoris illumi-
nat te. Et cū loqueretur, rogauit illū qui
dam pharisæus, ut pranderet apud se.
Iesus aūt ingressus recubuit. Pharisæus
aūt cū uidisset admiratus est, quod nō
prius lauisset ante prandium. Et ait do
minus ad illum. Nunc uos pharisæi qđ
deforis est calicis & catini mundatis, qđ
autem intus est uestri, plenum est rapi-
na & iniquitate. Stulti, nonne qui fecit
quod deforis est, etiam id quod dein-
tus est fecit? Verūtamen quod super-
est date elemosynā, & ecce omnia mun
da sunt uobis. Sed uæ uobis pharisæis
quia decimatis mentā & rutam & omē
olus, & præteritis iudicium & charitatē
dei. Hæc aūt oportuit facere & illa non
omittere. Væ uobis pharisæis, quia di-
ligitis primas cathedras ĩ synagogis, &
salutatiões in foro. Væ uobis scribæ &
pharisæi hipocritæ qa estis ut monumē
ta q̃ nō appent, & hoies ābulātes supra
nesciūt. Rn̄dēs āt qdā ex legisperitis ait
illi.

αὐτῷ. διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡ-
μᾶς ὑβρίζεις. ὁ δὲ εἶπεν. καὶ ὑμῖν τοῖς νο-
μικοῖς, οὐαὶ, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους
φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων
ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις. οὐαὶ ὑμῖν
ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν,
οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς, ἄρα μαρ
τυρεῖτε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων
ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς
δὲ οἰκοδομεῖτε αὐτῶν τὰ μνημεῖα. διὰ τοῦτο καὶ ἡ
σοφία τοῦ θεοῦ εἶπεν. ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προ-
φήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ
διώξουσιν, ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων
τῶν προφητῶν τὸ ἐκχυνόμενον ἀπὸ καταβο
λῆς κόσμου, ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, ἀπὸ τοῦ
αἵματος ἄβελ, ἕως τοῦ αἵματος ζαχαρίου τοῦ
ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ
οἴκου. ναὶ λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς
γενεᾶς ταύτης. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι
ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως, αὐτοὶ οὐκ εἰ-
σήλθετε, καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε. λέ
γοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα πρὸς αὐτούς, ἤρξαν-
το οἱ νομικοὶ καὶ οἱ φαρισαῖοι δεινῶς
ἐνέχειν, καὶ ἀποστομίζειν αὐτὸν περὶ πλει-
όνων, ἐνεδρεύοντες αὐτόν, ζητοῦντες θηρεῦσαί
τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ἵνα κατηγορήσω-
σιν αὐτοῦ. ἐν οἷς, ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριά-
δων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλή-
λους. ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
πρῶτον, προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης
τῶν φαρισαίων ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις. οὐδὲν δὲ συγ
κεκαλυμμένον ἐστίν, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται καὶ
κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. ἀνθ᾽ ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ
εἴπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς
ἐλαλήσατε, ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται ἐπὶ
τῶν δωμάτων. λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ
φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα. καὶ
μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν τι
ποιῆσαι. ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε.
φοβήθητε

illi. Magister, hæc dicens etiam nobis
facis contumeliam. At ille ait. Et uobis
legisperitis uæ, quia oneratis homines
oneribus quæ portare non possunt, &
ipsi uno digito uestro nõ attingitis sar-
cinas. Væ uobis quia ædificatis monu
menta prophetarũ, patres autem uestri
occiderunt illos. Profecto testificamini
ꝙ consentitis operibus patrum uestro-
rum, quoniam illi quidem eos occide-
runt, uos autem ædificatis eorum sepul
chra. Propterea & sapientia dei dixit.
Mittam ad illos prophetas & aposto-
los, & ex illis occident & persequentur,
ut requiratur sanguis omniũ prophe-
tarum, qui effunditur a cõstitutione
mundi a generatione ista, a sanguine
Abel usq; ad sanguinem Zachariæ, q
periit inter altare & ædem. Profecto di
co uobis, requiretur ab hac generatio-
ne. Væ uobis legisperitis qui tulistis cla
uem scientiæ, ipsi non introistis, & eos
q introibãt ꝓhibuistis. Cũ aũt hæc ad
illos diceret, cœperũt pharisæi & legispe
riti grauiter insistere & ab ore illius pẽ-
dere de multis insidiãtes ei, & q̃rentes
aliqd uenari de ore ei⁹ ut accusarẽt eũ.
Cũ aũt cõuenisset inumera turbæ mul
titudo adeo ut se inuicẽ cõculcarent, cœ
pit dicere ad discipulos suos. Primũ at-
tendite uobis a fermẽto pharisæorũ qđ
est hypocrisis. Nihil em̃ optũ ẽ qd nõ
reuelabit̃, neq; abscõditũ qđ nõ sciet̃.
Qm̃ q̃ in tenebris dixistis, i lumĩe audi
ent̃. & qđ i aurẽ locuti estis ĩ cubiculis,
ꝑdicabit̃ in tectis. Dico aũt uobis ami
cis meis, ne terreamini ab his q occidũt
corp⁹, & post hæc nõ habẽt qđ amplius
faciãt. Ostẽdã aũt uobis quẽ timeatis.
Timete

φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἐξουσίαν
ἔχοντα ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν. ναὶ λέ-
γω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. οὐχὶ πέντε στρου
θία πωλεῖται ἀσσαρίων δύο. καὶ ἓν ἐξ αὐ-
τῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θε
οῦ, ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν
πᾶσαι ἠρίθμηνται. μὴ οὖν φοβεῖσθε. πολλῶν
στρουθίων διαφέρετε. λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς
ἂν, ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώ
πων. καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει
ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ.
ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνη
θήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ, καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ
λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀφεθήσεται αὐτῷ.
τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι, οὐκ
ἀφεθήσεται. ὅταν δὲ προσφέρωσιν ὑμᾶς, ἐπὶ τὰς
συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας μὴ με
ριμνᾶτε, πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε. ἢ τί εἴπη-
τε, τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐ
τῇ τῇ ὥρᾳ, ἃ δεῖ εἰπεῖν. εἶπεν δέ τις αὐτῷ
ἐκ τοῦ ὄχλου, διδάσκαλε εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ
μου μερίσασθαι μετ᾽ ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν.
ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. ἄνθρωπε, τίς με κατέστησεν
δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ᾽ ὑμᾶς. εἶπεν δὲ πρὸς
αὐτούς, ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ τῆς πλε
ονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ
αὐτοῦ ἐστιν, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ. εἶπεν
δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων.
Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου, εὐφόρησεν ἡ χώ-
ρα, καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων. τί ποιή
σω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρποὺς
μου; καὶ εἶπεν τοῦτο ποιήσω. καθελῶ μου
τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω. καὶ
συνάξω ἐκεῖ πάντα γενήματά μου, καὶ τὰ
ἀγαθά μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου. ψυχὴ ἔχεις
πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά. ἀνα-
παύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. εἶπεν δὲ αὐτῷ
ὁ θεός. ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου
ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας τίνι ἔσται;
οὕτως

Timete eũ qui postq̃ occiderit, habet
potestatem mittere in gehennã. Ita di-
co uobis, hũc timete. Nõne quinq̃ pas-
seres ueneũt assib⁹ duob⁹, & un⁹ ex illis
nõ est in obliuione corã deo? Sed & ca
pilli capitis uestri oẽs numerati sunt.
Nolite ergo timere, multis passeribus
pluris estis. Dico aũt uobis, omnis qui-
cũq̃ cõfessus fuerit in me corã hoibus.
& filius hoĩs confitebitur in illo corã an
gelis dei. Qui aũt negauerit me coram
hoibus, negabitur corã angelis dei. Et
omnis qui dicit uerbũ in filium hoĩs re
mittetur illi, ei aũt qui in spm̃ sanctum
blasphemauerit nõ remittetur. Cũ aũt
inducent uos ad synagogas, & ad ma-
gistratus & potestates, nolite solliciti
esse, qualiter aut quæ respondeatis aut
quid dicatis. Spũs enim sanctus doce-
bit uos in ipsa hora, quid oporteat uos
dicere. Ait aũt ei quidã de turba. Magi
ster, dic fratri meo ut diuidat mecũ hæ-
reditatẽ. At ille dixit ei. Homo, qs me
cõstituit iudicẽ aut diuisorẽ supra uos?
Dixitq̃ ad illos, uidete & cauete ab aua
ritia, qa nõ in abũdãtia cuiusq̃ uita ei⁹
est ex his q̃ possidet. Dixit aũt similitu
dinẽ ad illos dicens. Hoĩs cuiusdam di-
uitis uberes fructus ager attulit, & cogi-
tabat itra se dicẽs. Quid faciã, q̃ nõ ha
beo quo congregẽ fructus meos? Et di-
xit. Hoc faciã. Destruã horrea mea, &
maiora ædificabo, & illuc congregabo
oĩa q̃ nata sunt mihi & bona mea, &
dicã animæ meæ. Anima habes multa
bona posita i annos multos, requiesce,
comede, bibe, gaude. Dixit aũt illi de-
us. Stulte hac nocte animam tuã repe-
tunt de te. Quæ aũt parasti, cui⁹ erũt?
Sic qui

οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς θεὸν
πλουτῶν. Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ.
Διὰ τοῦτο ὑμῖν λέγω. μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυ-
χῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι, τί ἐν-
δύσησθε, ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ
σῶμα τοῦ ἐνδύματος. κατανοήσατε τοὺς κό-
ρακας, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς
οὐκ ἔστιν ταμεῖον, οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς
τρέφει αὐτούς. πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρε-
τε τῶν πετεινῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύ-
ναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆ-
χυν ἕνα; εἰ οὖν οὔτε ἐλάχιστον δύνασθε, τί πε-
ρὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; κατανοήσατε τὰ
κρίνα πῶς αὐξάνει, οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει. λέγω
δὲ ὑμῖν, οὐδὲ σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐ-
τοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. εἰ δὲ τὸν χόρ-
τον ἐν τῷ ἀγρῷ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς
κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφι-
έννυσιν, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς ὀλιγόπιστοι;
καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε, ἢ τί πίητε,
καὶ μὴ μετεωρίζεσθε. ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη
τοῦ κόσμου ἐπιζητεῖ. ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν, ὅτι
χρῄζετε τούτων. πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.
μὴ φοβοῦ τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι εὐδόκησεν
ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν.
πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καὶ δότε ἐ-
λεημοσύνην. ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλάντια μὴ
παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς
οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει, οὐδὲ σὴς
διαφθείρει. ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν,
ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται. ἔστωσαν ὑμῶν
αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιό-
μενοι, καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχο-
μένοις τὸν κύριον αὐτῶν, πότε ἀναλύσει ἐκ
τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος, εὐθέ-
ως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι,
οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὑρήσει γρηγοροῦντας. ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτούς,

καὶ παρελ

Sic qui sibi thesaurizat, & nõ est in deũ
diues. Dixitq; ad discipulos suos. Ideo
dico uobis. Nolite solliciti esse animæ
uestræ quid manducetis, neq; corpori
qd induamini. Anima plus est q̃ esca,
& corpus plus q̃ uestimentũ. Cõsyde-
rate coruos, quia nõ seminant neq; me-
tunt, quibus nõ est cellarium neq; hor-
reum, & deus pascit illos. Quanto ma-
gis uos pluris estis uolucrib9? Quis au-
tem uestrũ sollicitudine potest adijcere
ad staturam suam cubitũ unum? Si er-
go neq; quod minimũ est potestis, qd
de cæteris solliciti estis? Consyderate li-
lia quomodo crescunt. Non laborant
neq; nent. Dico aũt uobis, nec Salomõ
in omni gloria sua uestiebat' sicut unũ
ex istis. Si aũt fœnũ quod hodie est in
agro & cras i clibanũ mittit', deus sic ue-
stit, q̃to magis uos pusillæ fidei? & uos
nolite q̃rere qd mãducetis, aut qd biba-
tis, & nolite i sublime tolli. Hæc em̃ oia
gẽtes mũdi q̃runt. Pater aũt uester scit
qm̃ his indigetis. Verũtamen q̃rite re-
gnum dei, & hæc omnia adijcientur uo-
bis. Noli timere pusille grex. quia cõpla-
cuit patri uestro dare uobis regnũ. Vẽ-
dite q̃ possidetis, & date elemosynã. Fa-
cite uobis sacculos qui nõ ueterascunt,
thesaurũ non deficientem in cœlis, quo
fur non appropiat, neq; tinea corrum-
pit. Vbi em̃ thesaurus uester est, ibi &
cor uestrũ erit. Sint lumbi uestri p̃cin-
cti, & lucernæ accẽsæ, & uos similes hoĩ-
bus expectãtib9 dñm suũ qñ reuertat'
a nuptijs, ut cũ uenerit & pulsauerit cõfe-
stim apiãt ei. Beati serui illi. quos cũ ue-
nerit dñs inuenerit uigilãtes. Amẽ dico
uobis, ꝙ p̃ciget se & facit illos discũbere

 & transiens

καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὕρῃ οὕτως, μακάριοί εἰσιν οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι. τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης, ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἄν, καὶ οὐκ ἂν ἀφῆκεν διορυγῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς οὖν γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται; εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος. κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις, ἢ καὶ πρὸς πάντας. εἶπεν δὲ ὁ κύριος. τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος καὶ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον; μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ, εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως. ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ, καὶ μὴ ἑτοιμάσας, μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλάς. ὁ δὲ μὴ γνοὺς ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ ᾧ παρέθεντο πολύ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν. πῦρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη; βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως οὗ τελεσθῇ; δοκεῖτε, ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἢ διαμερισμόν. ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν οἴκῳ ἑνὶ διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν, καὶ δύο ἐπὶ τρισὶν διαμερισθήσεται, πατὴρ

& transiens ministrabit illis. Et si uenerit in secunda uigilia, & si in tertia uigilia uenerit, & ita inuenerit, beati sũt serui illi. Hoc autem scitote, quod si scisset paterfamilias qua hora fur ueniret, uigilasset utiq;, & nõ passus fuisset pfodi domũ suam. Et uos estote parati, quia qua hora nõ putatis filius hominis ueniet. Ait aũt ei Petrus. Dñe, ad nos dicis hanc parabolã, an & ad omnes? Dixit aũt dominus. Quisputas est fidelis dispensator & prudens, quem cõstituet dñs super familiam suam ut det illis in tempore tritici mensuram? Beatus ille seruus, quem cum uenerit dominus inuenerit ita facientẽ. Vere dico uobis, quoniã super omnia quæ possidet constituet illum. Q. si dixerit seruus ille in corde suo, moram facit dominus meus uenire, & cœperit pcutere seruos & ancillas & edere & bibere & inebriari, ueniet dñs serui illius in die quo non sperat, & hora qua nescit, & diuidet eum, partemq; eius cũ infidelibus ponet. Ille aũt seruus qui cognouit uoluntatem dñi sui, & non se præparauit, & nõ fecit secundum uoluntatem eius, uapulabit multis, qui aũt non cognouit & fecit digna plagis, uapulabit paucis. Omĩ autem cui multũ datũ est, multũ quæretur ab eo, & cui cõmendauerunt multũ plus petent ab eo. Ignem ueni mittere in terrã, & quid uolo si iam accẽsus est? Baptismo autem habeo baptizari, & quomodo coartor usq; dũ perficiatur? Putatis ꝙ pacẽ uenerim mittere in terram? Non dico uobis, sed separationẽ. Erũt eñ ex hoc quinq; ĩ domo una diuisi, tres in duos, & duo ĩ tres diuident, pater in

πατὴρ ἐφ᾽ υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυγατρί, καὶ θυγάτηρ ἐπὶ μητρί, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς, καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς. ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις, ὅταν ἴδητε τὴν νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἀπὸ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ὄμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως, καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε, ὅτι καύσων ἔσται, καὶ γίνεται. ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε; τί δὲ καὶ ἀφ᾽ ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ᾽ ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ, δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ᾽ αὐτοῦ, μή ποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βάλλει εἰς φυλακήν. λέγω σοι οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως οὗ καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν γαλιλαίων, ὧν τὸ αἷμα πιλᾶτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν αὐτοῖς. δοκεῖτε, ὅτι οἱ γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι τοιαῦτα πεπόνθασιν. οὐχὶ λέγω ὑμῖν. ἀλλ᾽ ἐὰν μὴ μετανοῆτε πάντες, ὡσαύτως ἀπολεῖσθε. ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ ὀκτὼ ἐφ᾽ οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς. δοκεῖτε, ὅτι οὗτοι ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἱερουσαλήμ; οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἐὰν μὴ μετανοῆτε πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε. ἔλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν. συκῆν εἶχέν τις ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ πεφυτευμένην, καὶ ἦλθεν καρπὸν ζητῶν ἐν αὐτῇ. καὶ οὐχ εὗρεν. εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν. ἰδοὺ τρία ἔτη ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ, καὶ οὐχ εὑρίσκω, ἔκκοψον αὐτήν, ἵνα τί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει

αὐτῷ

pater in filium, & filius in patrem suū, mater in filiam & filia in matrē, socrus in nurum suā, & nurus in socrum suā. Dicebat aūt & ad turbas. Cum uideritis nubem orientem ab occasu, statim dicitis nimbus uenit, & ita fit, & cū austrum flantem, dicitis quia æstus erit & fit. Hypocritæ, faciem cœli & terræ nostis probare, hoc aūt tēpus quomodo non probatis? Quid aūt & a uobis ipsis non iudicatis quod iustum est? Cū autem uadis cū aduersario tuo ad principem in uia, da operam liberari ab illo, ne forte ꝑtrahat te ad iudicem, & iudex tradat te exactori, & exactor conijciat te i carcerē. Dico tibi, nō exies inde, donec etiā nouissimū minutū reddas.

Aderāt autē quidā ipso in tempore XIII
nunciantes illi de Galilæis, quorū sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificijs eoꝝ. Et rñdens Iesus dixit illis. Putatis ꝙ hi Galilæi p̄ omnibus Galilæis peccatores fuerint, qa talia passi sunt? Nō dico uobis, sed nisi pœnitētiam habueritis omnes similiter peribitis, sicut illi decem & octo supra quos cecidit turris in syloe & occidit eos. Putatis quod & ipsi debitores fuerint supra omnes homines habitantes in Hierusalem? Nō dico uobis, sed nisi pœnitentiā habueritis, omnes similiter peribitis. Dicebat & hanc similitudinē. Arborē fici habebat quidā plantatam in uinea sua, & uenit quærens fructum in illa, & non inuenit. Dixit autem ad cultorem uineæ. Ecce anni tres sunt ex quo uenio querens fructum in ficu hac, & non inuenio. Succide illam, ut quid etiam terram occupat? At ille respondens dixit

 illi.

αὐτῷ. κύριε ἄφες αὐτὴν, καὶ τοῦτο τὸ ἔτος
ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν, καὶ βάλω κο-
πρίαν, κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν, εἰ δὲ μήγε
εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις αὐτήν. Ην δὲ διδάσ-
κων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάβ-
βασιν. καὶ ἰδοὺ, γυνὴ ἦν πνεῦμα ἔχουσα ἀ-
σθενείας ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ. καὶ ἦν συγκύπτου-
σα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντε-
λές. ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ ΙΗΣΟΥΣ προσεφώνησεν
καὶ εἶπεν αὐτῇ. γύναι ἀπολέλυσαι ἀπὸ τῆς ἀ-
σθενείας σου. καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας,
καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη καὶ ἐδόξαζεν τὸν
θεόν. Αποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἀγα-
νακτῶν, ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν, ὁ
ΙΗΣΟΥΣ ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ. ἓξ ἡμέραι εἰσὶν
ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι, ἐν ταύταις οὖν ἐρχό-
μενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαβ-
βάτου. ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ κύριος, καὶ εἶ-
πεν. ὑποκριτὰ, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ,
οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φά-
τνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; ταύτην δὲ θυ-
γατέρα ἀβραὰμ οὖσαν ἣν ἔδησεν ὁ σατανᾶς
ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ
τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;
καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατῃσχύνοντο πάν-
τες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομέ-
νοις ὑπ' αὐτοῦ. ἔλεγεν δέ. τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βα-
σιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν. ὁ-
μοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρω-
πος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ηὔξησεν,
καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον μέγα, καὶ τὰ πετει-
νὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλά-
δοις αὐτοῦ. καὶ πάλιν εἶπεν. τίνι ὁμοιώσω τὴν
βασιλείαν τοῦ θεοῦ; ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν
λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα
τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον. καὶ ἐπορεύετο κα-
τὰ πόλεις καὶ κώμας, διδάσκων καὶ πορεί-
αν ποιούμενος εἰς ἱερουσαλήμ. εἶπεν δέ τις
αὐτῷ.

illi. Domine, dimitte illam & hoc anno
usq; dum fodiam circa illam & mittam
stercora. Et siquidem fecerit fructũ, sin
minus in futurum succides eã. Erat aũt
docens in una synagogarũ in sabbatis.
Et ecce, mulier quæ habebat spiritũ in-
firmitatis annis decem & octo, & erat
inclinata, nec omnino poterat sursum
respicere. Quam cum uideret Iesus, uo-
cauit eam ad se, & ait illi. Mulier, dimis-
sa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi
manus, & confestim erecta est, & glori-
ficabat deum. Respondens autẽ archi-
synagogus indignans quod sabbatis
sanasset Iesus, dicebat turbæ. Sex dies
sunt in quibus oportet operari. In his
ergo uenite ut sanemini. & non in die
sabbati. Respondens autem ad illum
domin9 dixit. Hypocrita. Vnusquisq;
uestrum sabbato nonne soluit bouem
suũ aut asinũ a p̃sepio & ducit adaqua
re? Hanc aũt filiam Abrahæ quam alli
gauit satanas, ecce decẽ & octo annis,
nõ oportuit solui a uinculo isto die sab
bati? Et cum hæc diceret, erubescebant
omnes aduersarij eius, & omnis popu-
lus gaudebat in uniuersis quæ gloriose
fiebant ab eo. Dicebat ergo. Cui simi-
le est regnum dei, & cui simile faciam
illud? Simile est grano sinapis, quod
aceptum homo misit in hortum suum
& creuit, & euasit in arborem mag-
nam & uolucres cœli nidulabantur in
ramis eius. Et iterum dixit. Cui simi-
le faciam regnum dei? Simile est fer-
mento, quod acceptum mulier abscon
dit in farinæ sata tria, donec fermenta-
tur totũ. Et ibat p̧ ciuitates & castella do
cens, & iter faciens in Hierusalẽ. Ait aũt
illi quidã

αὐτῷ. κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶ-
πεν πρὸς αὐτούς. ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς
στενῆς πύλης, ὅτι πολλοὶ λέγω ὑμῖν, ζητήσου-
σιν εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν, ἀφ᾽ οὗ ἂν
ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ ἀποκλείσῃ τὴν
θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν
θύραν λέγοντες, κύριε κύριε ἄνοιξον ἡμῖν,
καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πό-
θεν ἐστέ, τότε ἄρξεσθε λέγειν. ἐφάγομεν ἐνώ-
πιόν σου, καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατεί-
αις ἡμῶν ἐδίδαξας. καὶ ἐρεῖ, λέγω ὑμῖν. οὐκ
οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ, ἀπόστητε ἀπ᾽ ἐμοῦ πάν-
τες ἐργάται τῆς ἀδικίας. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυ-
θμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄ-
ψησθε ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ, καὶ πάν-
τας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ,
ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω, καὶ ἥξουσιν ἀπὸ
ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ νό-
του, καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ θεοῦ. καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἳ ἔσονται
πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἳ ἔσονται ἔσχατοι.
ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθόν τινες φαρι-
σαῖοι λέγοντες αὐτῷ. ἔξελθε καὶ πορεύου ἐν-
τεῦθεν, ὅτι ἡρώδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. καὶ
εἶπεν αὐτοῖς. πορευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώ-
πεκι ταύτῃ. ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια, καὶ
ἰάσεις ἐπιτελῶ, σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ
τρίτῃ τελειοῦμαι, πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ
αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ
ἐνδέχεται, προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω ἱερου-
σαλήμ. ἱερουσαλὴμ ἱερουσαλὴμ ἡ ἀποκτεί-
νουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς
ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέ-
λησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον
ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας
καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶ-
κος ὑμῶν ἔρημος. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μή
με ἴδητε ἕως ἂν ἥξῃ ὅτε εἴπητε. εὐλογημέ-
νος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

καὶ ἐγένετο

illi quidam. Domine, an pauci sunt qui
saluantur? Ipse autem dixit ad illos.
Contendite intrare per angustam por-
tam, quia multi dico uobis quærent in-
trare & non poterunt. Cũ autem surre-
xerit paterfamilias & clauserit ostiũ, &
cœperitis foris stare, & pulsare ostium
dicentes. Dñe dñe aperi nobis, & respõ
dens dicet uobis. Nescio uos unde si-
tis. Tunc incipietis dicere. Manducaui
mus coram te & bibimus, & in plateis
nostris docuisti. Et dicet uobis. Nescio
uos unde sitis. Discedite a me omnes
operarij iniquitatis. Ibi erit fletus &
stridor dentium, cum uideritis Abra-
ham & Isaac & Iacob & omnes pro-
phetas in regno dei, uos autem expelli
foras, & uenient ab oriente & occiden-
te & aquilone & austro, & accumbẽt in
regno dei. Et ecce sunt nouissimi qui
erunt primi, & sunt primi qui erunt no
uissimi. In ipsa die accesserunt quidam
pharisæorum dicentes illi. Exi, & uade
hinc, quia Herodes uult te occidere.
Et ait illis. Ite & dicite uulpi illi. Ecce eij-
cio dæmonia, & sanitates perficio ho-
die & cras, & tercia die cõsumor. Verũ-
tamen oportet me hodie & cras & pro
ximo die ambulare, quia non capit
prophetam perire extra Hierusalem.
Hierusalem Hierusalem, quæ occidis
prophetas, & lapidas eos qui mittun-
tur ad te. Quotiens uolui congregare
filios tuos quemadmodum auis nidũ
suum sub pennis, & noluisti. Ecce relin
quitur uobis, domus uestra deserta.
Dico autem uobis, quod nõ uidebitis
me donec ueniat cum dicetis. Benedi-
ctus qui uenit in nomine domini.

καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκον τινὸς τῶν ἀρχόντων τῶν φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ φαρισαίους λέγων. εἰ ἔξεστιν ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύειν; οἱ δὲ ἡσύχασαν, καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ ἀπέλυσεν. καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν, τίνος ὑμῶν ὄνος ἢ βοῦς εἰς φρέαρ ἐμπεσεῖται καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι αὐτῷ πρὸς ταῦτα. ἔλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων, πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς, ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μή ποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ. καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας, ἐρεῖ σοι, δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετ' αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. ἀλλ' ὅταν κληθῇς πορευθεὶς ἀνάπεσον εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε ἐρεῖ σοι, φίλε προσανάβηθι ἀνώτερον, τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον τῶν συνανακειμένων σοι, ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτόν, ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτόν, ὑψωθήσεται. ἔλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν, ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου, μὴ δὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μὴ δὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μὴ δὲ γείτονας πλουσίους, μή ποτε καὶ αὐτοί σε ἀντικαλέσωσιν, καὶ γενήσεταί σοι ἀνταπόδομα, ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχήν, κάλει πτωχούς, ἀναπήρους, χωλούς, τυφλούς. καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι. ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων. ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα, εἶπεν αὐτῷ. μακάριος ὃς φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ

Et factum eſt cum introiſſet in domum cuiuſdam principis phariſeorum ſabbato manducare panem, & ipſi obſeruabant eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. Et reſpondens Ieſus, dixit ad legiſperitos & phariſæos dicens. An licet ſabbato ſanare? At illi tacuerunt. Ipſe uero apprehenſum ſanauit eum ac dimiſit. Et reſpondens ad illos dixit. Cuius ueſtrum aſinus aut bos in puteum cadet, & non cõtinuo extrahet illum die ſabbati? Et non poterant ad hæc reſpondere illi. Dicebat aũt & ad inuitatos parabolã, intẽdens quomodo primos accubitus eligerẽt, dicens ad illos. Cum inuitatus fueris ad nuptias nõ diſcumbas in primo loco, ne forte honoratior te ſit inuitatus ab illo, & ueniens is qui te & illũ uocauit, dicat tibi, da huic locum, & tũc incipias cũ rubore nouiſſimũ locum tenere. Sed cum uocatus fueris, uade recumbe in nouiſſimo loco, ut cum uenerit qui te inuitauit dicat tibi. Amice aſcẽde ſuperius. Tũc erit tibi gloria coram ſimul diſcumbentibus, quia omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur. Dicebat autem & ei, qui ſe inuitauerat. Cum facis prandiũ, aut cœnam, noli uocare amicos tuos, neq; fratres tuos, neq; cognatos, neq; uicinos, neq; diuites, ne quando & ipſi te reinuitent, & fiat tibi retributio. Sed cũ facis cõuiuiũ, uoca pauperes, debiles claudos, cæcos, & beatus eris, qa nõ poſſunt retribuere tibi. Retribuet' eñ tibi in reſurrectione iuſtorum. Hæc cum audiſſet quidã de ſimul diſcũbentibus, dixit illi. Beatus q manducat panẽ in regno dei. XIIII

βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. Ἄνθρωπος
τίς ἐποίησεν δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν
πολλούς. καὶ ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ
τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου, εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις.
ἔρχεσθε, ὅτι ἤδη ἕτοιμά ἐστιν πάντα, καὶ ἤρ-
ξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες, ὁ πρῶ
τος εἶπεν αὐτῷ. ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω
ἀνάγκην ἐξελθεῖν καὶ ἰδεῖν αὐτόν, ἐρωτῶ σε
ἔχε με παρῃτημένον. καὶ ἕτερος εἶπεν, ζεύγη
βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκι-
μάσαι αὐτά. ἐρωτῶ σε ἔχε με παρῃτημέ-
νον. καὶ ἕτερος εἶπεν. γυναῖκα ἔγημα καὶ
διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. καὶ παραγε-
νόμενος ὁ δοῦλος, ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ
ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ
δούλῳ αὐτοῦ. ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας
καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπή-
ρους καὶ χωλοὺς καὶ τυφλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. καὶ εἶ-
πεν ὁ δοῦλος. κύριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ
ἔτι τόπος ἐστίν. καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦ-
λον. ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμούς, καὶ
ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός
μου. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν
ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ
δείπνου. συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι
πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς. εἴ τις
ἔρχεται πρός με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα
αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ
τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς,
ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ δύναταί μου
μαθητὴς εἶναι. καὶ ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυ-
ρὸν αὐτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναταί μου
εἶναι μαθητής. τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων πύρ-
γον οἰκοδομῆσαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψη-
φίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισ-
μόν, ἵνα μή ποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον, καὶ μὴ
ἰσχύοντος ἐκτελέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρ-
ξωνται ἐμπαίζειν αὐτῷ λέγοντες, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρω-
πος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι.

gno dei. At ipſe dixit ei. Homo quidã
fecit cœnam magnam, & uocauit mul-
tos, & miſit ſeruum ſuũ hora cœnæ ut
diceret inuitatis, uenite, quia iam pa-
rata ſunt omnia. Et cœperũt ſimul om-
nes recuſare. Primus dixit ei. Villam
emi, & neceſſe habeo exire & uidere il-
lam. Rogo te, habe me excuſatum. Et
alter dixit. Iuga boum emi quinq;, &
eo probatũ illa. Rogo te, habe me ex-
cuſatum. Et alius dixit. Vxorem duxi,
& ideo non poſſum uenire. Et reuerſus
ſeruus nunciauit hæc domino ſuo.
Tunc iratus paterfamilias, dixit ſeruo
ſuo. Exi cito in plateas & uicos ciui-
tatis, & pauperes, ac debiles, & cæcos
& claudos introduc huc. Et ait ſeruus
Domine factum eſt ut imperaſti, & ad
huc locus eſt. Et ait dominus ſeruo. Exi
in uias & ſepes & compelle intrare, ut
impleatur domus mea. Dico autem
uobis, ꝙ nemo uirorum illorum, qui
uocati ſunt guſtabit cœnam meam.
Ibant autem turbæ multæ cum eo.
& conuerſus dixit ad illos. Si quis ue-
nit ad me, & non odit patrem ſuum
& matrem, & uxorem, & filios, & fra-
tres, & ſorores, præterea autem & ani-
mam ſuam, non poteſt meus eſſe di-
ſcipulus. Et quiſquis non baiulat crucẽ
ſuam, & uenit poſt me, non poteſt
meus eſſe diſcipulus. Quis enim ex
uobis uolens turrim ædificare, nonne
prius ſedens computat ſumptus, an
habeat ad perficiendum, ne poſtquam
poſuerit fundamentum, & non po-
tuerit perficere, omnes qui uidẽt, incipi
ant illudere ei dicentes, hic homo cœ-
pit ædificare & nõ potuit cõſummare?

Η τίς βασιλεὺς πορευόμενος συμβαλεῖν ἑτέρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλεύεται, εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ἀπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ᾽ αὐτόν; εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόῤῥω ὄντος, πρεσβείαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής. καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; οὔτε εἰς γῆν, οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν, ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. Ησαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούοντες αὐτοῦ. καὶ διεγόγγυζον οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες, ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται, καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων. τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ καταλείπει τὰ ἐνενηκονταεννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὕρῃ αὐτό; καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους ἑαυτοῦ χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας λέγων αὐτοῖς. συγχάρητέ μοι ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτως χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, ἢ ἐπὶ ἐνενηκονταεννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσιν μετανοίας. Η τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον, καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν, καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου εὕροι, καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖται τὰς φίλας καὶ τὰς γείτονας λέγουσα. συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα, οὕτως λέγω ὑμῖν. χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. εἶπεν δέ. Ανθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς, καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί. πάτερ δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας

καὶ δι

Aut qs rex itur⁹ cōmittere bellū aduer-
sus aliū regē, nonne sedēs prius cogitat
si possit cū decē milib⁹ occurrere ei, q cū
uiginti milibus uenit ad se? Alioqn ad
huc illo lōge agēte, legationē mittēs ro
gat ea q̄ pacis sūt, Sic ergo oīs ex uobis
q nō renūciat oībus q̄ possidet nō pōt
meus esse discipulus. Bonū est sal, si ue
ro sal infatuatū fuerit, in quo condiet?
Neq̧ i terrā neq̧ in sterqliniū utile est,
foras ꝓijciūt illud. Qui habet aures au-
diēdi audiat. Erāt aūt apppinquātes XV
ei oēs publicani & pctōres, ut audirēt il-
lū. Et murmurabant pharisæi & scribæ
dicētes. Hic pctōres recipit & mādučat
cū illis. Dicebat aūt ad illos parabolam
istā dicēs. Quis ex uobis homo qui ha
bet centū oues, & si perdiderit unā ex il
lis, nōne dimittit nonagintanouē in de
serto & uadit ad illā q̄ perierat donec
inueniat eā? Et cū iuenerit eā, imponit
in humeros suos gaudēs & ueniēs do-
mū cōuocat amicos & uicinos dicēs il-
lis. Cōgratulamini mihi, qa inueni ouē
meā q̄ perierat. Dico uobis, q̧ ita gau-
diū erit i cœlo sup uno peccatore pœni
tentiā agente, q̄ꝫ super nonagintanouē
iustis q nō indigēt pœnitētia. Aut quæ
mulier habēs drachmas decē, si ꝑdide-
rit drachmā unā, nōne accēdit lucernā,
& uerrit domū & q̄rit diligenter donec
inueniat? Et cū inuenerit, cōuocat ami-
cas & uicinas, dicēs. Cōgratulamini mi-
hi, qa inueni drachmā quā ꝑdideram.
Ita dico uobis, gaudiū erit corā āgelis
dei sup uno peccatore resipiscente. Ait
aūt. Homo qdā habuit duos filios, &
dixit adolescētior illoꝝ patri. Pater, da
mihi portionē substātiæ q̄ me cōtingit.

Et diuisit

καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον, καὶ μετ᾽ οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς, ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. Δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης. καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι. καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπεν. πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι. ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἐρῶ αὐτῷ. πάτερ ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου, ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. καὶ ἀναστὰς, ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμὼν ἔπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ υἱός. πάτερ ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου. καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. εἶπεν δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ. ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην, καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, καὶ ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ. καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν, καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων αὐτοῦ, ἐπυνθάνετο τί εἴη ταῦτα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἥκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον

Et diuisit illis substantiam. Et post nō multos dies, congregatis omnibus adolescētior filius peregre profectus est in regionem longinquā, & ibi dissipauit substantiam suam uiuendo luxuriose. Et postq̃ oĩa cōsumpsisset, facta est fames ualida in regione illa, & ipse cœpit egere. Et abijt & adhæsit uni ciuium regionis illius, & misit illum in uillam suā ut pasceret porcos. Et cupiebat implere uentrem suū de siliquis quas porci manducabant, & nemo illi dabat. In se autem reuersus dixit. Quanti mercēnarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo. Surgam & ibo ad patrem meum & dicā ei. Pater peccaui in cœlum & corā te, iam non sum dignus uocari filius tuus, fac me sicut unum de mercennarijs tuis. Et surgens uenit ad patrem suum. Cum autem adhuc lōge esset, uidit illū pater ipsius, & misericordia motus est, & accurrens ruit in collum eius, & osculatus est eum. Dixitq; ei filius. Pater, peccaui in cœlum & coram te, iam non sum dignus uocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos. Proferte stolam primam, & induite illum, & date annulum in manū eius, & calciamenta in pedes ei9. Et adducite uitulū saginatum & imolate, & manducemus & epulemur, qa hic filius meus mortuus erat, & reuixit, perierat & inuētus est. Et cœperunt epulari. Erat autē filius eius senior in agro. Et cum ueniret & appropinq̃ret domui, audiuit symphoniā & choreas, & uocauit unū de seruis suis & interrogauit qd essent illa. Isq; dixit illi. Frater tuus uenit, & occidit pater tuus uitulū

τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐ-
τὸν ἀπέλαβεν. ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσ-
ελθεῖν. ὁ οὖν πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει
αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρί. ἰδοὺ
τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι, καὶ οὐδέποτε ἐν-
τολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδω-
κας ἐρίφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφραν-
θῶ, ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγών σου
τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν
μόσχον τὸν σιτευτόν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. τέκνον
σὺ πάντοτε μετ᾽ ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ
σά ἐστιν, εὐφρανθῆναι δέ, καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι
ὁ ἀδελφός σου οὗτος, νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν,
καὶ ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὑρέθη.

Ἔλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ,
ἄνθρωπος τὶς ἦν πλούσιος, ὃς εἶχεν οἰκονό-
μον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ, ὡς διασκορ-
πίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ φωνήσας αὐ-
τόν, εἶπεν αὐτῷ. τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ;
ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου. οὐ γὰρ
δυνήσῃ ἔτι οἰκονομεῖν. εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ
οἰκονόμος, τί ποιήσω ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαι-
ρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ᾽ ἐμοῦ, σκάπτειν οὐκ
ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι, ἔγνων τί ποιή-
σω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ τῆς οἰκονομίας δέ-
ξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν. καὶ προσκα-
λεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεωφειλετῶν τοῦ
κυρίου αὐτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ. πόσον ὀ-
φείλεις τῷ κυρίῳ μου. ὁ δὲ εἶπεν. ἑκατὸν βάτους
ἐλαίου. καὶ εἶπεν αὐτῷ. δέξαι σου τὸ γράμ-
μα. καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντήκον-
τα, ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπεν. σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ
δὲ εἶπεν. ἑκατὸν κόρους σίτου. καὶ λέγει αὐτῷ.
δέξαι σου τὸ γράμμα καὶ γράψον ὀγδοήκον-
τα. καὶ ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδι-
κίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν, ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰ-
ῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ
φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσίν. κἀ-
γὼ ὑμῖν λέγω. ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ
τοῦ μαμωνᾶ

uitulum saginatũ, quod saluũ illũ rece-
pit. Indignatus est autem & nolebat in-
troire. Pater ergo illius egressus roga-
bat illũ. At ille respondens dixit patri.
Ecce tot annis seruio tibi, & nunquam
mandatum tuũ præteriui, & nunq̃ de-
disti mihi hædum ut cum amicis meis
epularer, sed postq̃ filius tuus hic qui
deuorauit substantiã suam cum mere-
tricibus uenit, occidisti illi uitulum sagi
natum. At ipse dixit illi. Fili, tu semper
mecum es, & omnia mea tua sunt. Epu
lari aũt & gaudere oportebat, quia fra-
ter tuus hic mortuus erat & reuixit, &
perierat & inuentus est.

Dicebat aũt & ad discipulos suos. Ho XVI
mo quidã erat diues qui habebat uilli-
cum, & hic delatus est apud illũ, quasi
dissiparet bona illius. Et uocauit illum,
& ait illi. Quid hoc audio de te? Redde
rationẽ uillicationis tuæ. Non poteris
posthac uillicare. Ait aũt uillicꝰ ĩtra se.
Quid faciã, quia dñs meus aufert a me
uillicationẽ? Fodere nõ ualeo, mendica
re erubesco. Scio quid faciã, ut cũ amo-
tus fuero a uillicatione, recipiant me in
domos suas. Conuocatis itaq; singulis
debitoribꝰ dñi sui, dicebat primo. Quã
tum debes dño meo? At ille dixit. Cen
tum batos olei. Dixitq; illi. Accipe cau-
tionẽ tuã, & sede cito & scribe quinqua-
ginta. Deinde alio dixit. Tu uero quan
tum debes? Qui ait centum coros tri-
tici. Ait illi. Accipe cautionẽ tuã, & scri-
be octoginta. Et laudauit dominus uil
licum iniquitatis quod prudenter fecis-
set, quia filij huius sæculi prudentiores
filijs lucis in generatione sua sunt. Et
ego uobis dico. Facite uobis amicos de
mammona

τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπη-
τε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.
Ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ, καὶ ἐν πολλῷ πιστός
ἐστιν, καὶ ὁ ἐν ὀλίγῳ ἄδικος, καὶ ἐν πολ-
λῷ ἄδικός ἐστιν. εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμω-
νᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν
πιστεύσει; καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐ-
γένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει; οὐδεὶς οἰ-
κέτης δύναται δυσὶν κυρίοις δουλεύειν. ἢ γὰρ
τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ
ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονή-
σει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.
Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα καὶ οἱ φαρισαῖοι φι-
λάργυροι ὑπάρχοντες ἐξεμυκτήριζον αὐτόν.
καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες
ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. ὁ δὲ θεὸς
γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώ
ποις ὑψηλὸν, βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ
ἐστιν, ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως ἰωάννου. ἀπὸ
τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς
εἰς αὐτὴν βιάζεται, εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ τοῦ νόμου
μίαν κεραίαν πεσεῖν. πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν, μοιχεύει.
καὶ πᾶς ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν,
μοιχεύει. Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος καὶ ἐν-
εδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραινό-
μενος καθημέραν λαμπρῶς. πτωχὸς δέ τις
ἦν ὀνόματι λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυ-
λῶνα αὐτοῦ ἡλκωμένος. καὶ ἐπιθυμῶν χορ-
τασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ
τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου, ἀλλὰ καὶ οἱ κύ-
νες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ.
Ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀ-
πενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν
κόλπον ἀβραάμ. Ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσι-
ος, καὶ ἐτάφη, καὶ ἐν τῷ ἅδῃ ἐπάρας τοὺς
ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις ὁ-
ρᾷ τὸν ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ λάζαρον
ἐν τοῖς

mammona iniquitatis, ut cum defeceri-
tis, recipiant uos in æterna tabernacu-
la. Qui fidelis est in minimo, & in mul-
to fidelis est, & qui in pusillo iniquus
est, is & in multo iniqu9 est. Si ergo in
iniquo mammona fideles non fuistis,
quod uerum est, quis credet uobis? Et
si in alieno fideles non fuistis, quod ue-
strum est quis dabit uobis? Nemo ser-
uus potest duob9 dominis seruire. Aut
enim unum odiet, & alterū diliget, aut
uni adhærebit, & alterū cōtemnet. Nō
potestis deo seruire & mammonæ. Au-
diebāt autē hæc omnia & pharisæi qui
erant auari, deridebant illum. Et ait il-
lis. Vos estis qui iustificatis uosipsos
coram hominibus, deus aūt nouit cor-
da uestra. Quia quod hoibus excelsū
est, abominatio est ante deum. Lex &
prophetæ usq; ad Ioannem, ab eo tem
pore regnum dei euangelizatur, & qui-
uis in illud uim facit. Facilius est autem
cœlum & terram præterire, q̄ de lege
unū apicem cadere. Omnis qui dimit-
tit uxorem suam, & alteram ducit, mœ
chatur, & qui dimissā a uiro ducit, mœ-
chatur. Homo quidam erat diues, qui
induebatur purpura & bysso, & epula-
batur quotidie splendide. Erat aūt qui-
dam mendicus nomine Lazarus, qui
iacebat ad ianuam eius hulcerosus,
cupiens saturari de micis quæ cade-
bant de mēsa diuitis. Sed & canes ueni-
ebant, & lingebāt ulcera eius. Factū est
aūt ut moreret̄ mēdicus, & deportaret̄
ab angelis in sinū Abrahæ. Mortu9 est
autē & diues, ac sepultus est, & in infer-
no sublatis oculis suis, cum esset in tor-
mentis, uidet Abrahā a lōge & Lazarū
in sinu

ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶ-
πεν. πάτερ ἀβραὰμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμ-
ψον λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύ-
λου αὐτοῦ ὕδατι, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσ-
σάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ.
εἶπεν δὲ ἀβραάμ. τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέ-
λαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ λά-
ζαρος ὁμοίως τὰ κακά, νῦν δὲ ὧδε παρα-
καλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι, καὶ ἐπὶ πᾶσιν τού-
τοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα
ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐντεῦ-
θεν πρὸς ὑμᾶς, μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν
πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. εἶπεν δὲ, ἐρωτῶ οὖν
σε πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ
πατρός μου. ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς, ὅπως
διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθω-
σιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. λέγει αὐ-
τῷ ἀβραάμ. ἔχουσιν μωσέα καὶ τοὺς προφή-
τας, ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν. οὐχὶ πά-
τερ ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ
πρὸς αὐτοὺς, μετανοήσουσιν. εἶπεν δὲ αὐτῷ.
εἰ μωσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐ-
δὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθήσονται.

εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς. ἀνένδεκτόν
ἐστιν, μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, οὐαὶ δὲ δι' οὗ
ἔρχεται, λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ μύλος ὀνικὸς
περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔρρι-
πται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ
ἕνα τῶν μικρῶν τούτων. προσέχετε ἑαυτοῖς.
ἐὰν δὲ ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτί-
μησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ.
καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμάρτῃ εἰς σὲ,
καὶ ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἐπιστρέψῃ, ἐπί σε λέγων,
μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ. καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι
τῷ κυρίῳ. πρόσθες ἡμῖν πίστιν. εἶπεν δὲ ὁ
κύριος. εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπε-
ως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ ἐκριζώ-
θητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ὑπή-
κουσεν ἂν ὑμῖν. τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων
ἀροτριῶν

in sinu eius, & ipse clamans dixit. Pater
Abraham miserere mei, & mitte Laza-
rum ut intinguat extremũ digiti sui in
aquã, ut refrigeret linguã meam, quia
crucior in hac flãma. Dixit autẽ Abra-
ham. Fili, recordare, quod recepisti bo
na tua in uita tua, & Lazarus similiter
mala. Nunc aũt hic consolatur, tu uero
cruciaris. Et in his omnibus inter nos
& uos hiatus magnꝰ firmatꝰ est, ut hi
qui uolũt hinc transire ad uos nõ pos-
sint, neq; inde huc transmeare. Et ait.
Rogo ergo te pater, ut mittas eũ in do-
mum patris mei. Habeo enim quinq;
fratres, ut testet̃ illis ne & ipsi ueniant in
hunc locũ tormẽtoꝝ. Ait illi Abraham.
Habent Mosen & ꝓphetas, audiant il
los. At ille dixit. Nõ pater Abrahã, sed
si quis ex mortuis ierit ad eos, pœniten
tiam agent. Ait aũt illi. Si Mosen & ꝓ-
phetas nõ audiunt, neq; si quis ex mor
tuis resurrexerit credent.

Et ait ad discipulos. Impossibile est XVII
ut non ueniant scandala. Væ autem il
li per quem ueniunt. Expedit illi si mo
la asinaria ponatur circa collũ eius, & ꝓ
iectus fuerit in mare, q̃ ut scandalizet
unum de pusillis uestris. Attendite uo
bis. Si peccauerit in te frater tuus, in-
crepa illum, & si pœnitentiam egerit di
mitte illi. Et si septies in die peccauerit
in te, & septies in die conuersus fuerit
ad te dicẽs. Pœnitet me, dimittes illi. Et
dixerũt apostoli dño. Adauge nobis fi
dem. Dixit autẽ dominus. Si habueri
tis fidem sicut granum sinapis dixisse-
tis huic arbori moro, eradicare & trans-
plantare in mare, & obedisset uobis.
Quis autem uestrum habens seruum,
arantem

ἀροτριῶντα ἢ ποιμένοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ
τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσαι, ἀλ
λ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ. ἑτοίμασον τί δειπνήσω.
καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω
καὶ πίω καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίε/
σαι σύ, μὴ χάριν ἔχει τῷ δούλῳ ἐκείνῳ, ὅτι
ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα αὐτῷ; οὐ δοκῶ.
οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ
διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε, ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖ
οἱ ἐσμεν, ὅτι ὃ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιή-
καμεν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν
εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέ-
σου σαμαρείας καὶ γαλιλαίας. καὶ εἰσερχομέ
νου αὐτοῦ εἴς τινα κώμην ἀπήντησαν αὐτῷ
δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστησαν πόρρωθεν. καὶ
αὐτοὶ ἦραν φωνὴν λέγοντες. ΙΗΣΟΥ ἐπιστά/
τα ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς.
πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦ/
σιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκα
θαρίσθησαν. εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν ἰδὼν, ὅτι ἰάθη ὑπέ
στρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν
θεόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς
πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ. καὶ αὐτὸς ἦν
σαμαρείτης. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν. οὐ
χὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐ
χὶ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ
θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος. καὶ εἶπεν αὐ-
τῷ. ἀναστὰς πορεύου, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε,
ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν φαρισαίων πότε ἔρ
χεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ
εἶπεν, οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ
παρατηρήσεως. οὐδὲ ἐροῦσιν ἰδοὺ ὧδε, ἢ ἰδοὺ
ἐκεῖ. ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑ/
μῶν ἐστιν. εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς, ἐλεύ
σονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡ/
μερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν καὶ οὐκ ὄψε-
σθε. καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν. ἰδοὺ ὧδε, ἰδοὺ ἐκεῖ.
μὴ ἀπέλθητε μηδὲ διώξητε, ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ
ἡ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπ' οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν

λάμπει

arantem aut pascẽtem qui regresso de
agro dicat illi statim transi & recũbe &
nõ dicit illi, para quod cœnẽ, & precin
ge te & ministra mihi donec mandu-
cem & bibam, & post hæc mãduca &
bibe tu? Nunquid gratiã habet seruo
illi, quia fecit q̃ sibi impata fuerãt? Nõ
puto. Sic & uos cũ feceritis omnia quæ
p̃cepta sunt uobis dicite, serui inutiles
sumus. Quod debemus facere, fecimus.
Et factũ est dũ iret Hierusalem, & ipse
transibat per mediam Samariã & Ga/
lilæam. Et cum ingrederetur quoddam
castellum occurrerunt ei decẽ uiri lepro
si. Qui steterũt a lõge, & ipsi leuauerũt
uocẽ dicẽtes. Iesu p̃ceptor, miserere no
stri. Quos ut uidit, dixit illis. Ite ostendi
te uos sacerdotibus. Et factum est dũ
irent, mũdati sunt. Vnus aũt ex illis ut
uidit quod mũdatus esset, regressus est
cũ magna uoce glorificãs deũ, & ꝓcidit
in faciem ad pedes eius, gratias agens
ei. Et hic erat samaritanus. Respon-
dens autem Iesus dixit. Nonne decem
mundati sunt? Et nouem ubi sunt?
Non sunt reperti redisse, ut darent
gloriam deo, nisi hic alienigena. Et ait
illi. Surge uade, quia fides tua te sal-
uum fecit. Interrogatus autem a phari/
sæis quando ueniret regnũ dei, respon-
dit eis & dixit. Non ueniet regnum dei
cum obseruatione, neq; dicent ecce hic
aut ecce illic. Ecce enim regnum dei in/
tra uos est. Et ait ad discipulos suos.
Veniẽt dies quãdo desyderabitis uide
re unũ dierꝝ filij hois & nõ uidebitis. Et
dicent uobis. Ecce hic, ecce illic. Nolite
ire, neq; sectemini. Nã sicut fulgur coru
scãs e regiõe supcœlesti i ea q̃ sub cœlo ẽ

fulget

λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. ὁμοίως καὶ ὡς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις λῶτ. ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδόμουν, ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθεν λῶτ ἀπὸ σοδόμων ἔβρεξε πῦρ καὶ θεῖον ἀπ᾽ οὐρανοῦ, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντα. κατὰ ταῦτα ἔσται, ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτά. καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ ὁμοίως, μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. μνημονεύετε τῆς γυναικὸς λῶτ. ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσῃ αὐτήν, ζωογονήσει αὐτήν. λέγω ὑμῖν ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς, ὁ εἷς παραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται. δύο ἔσονται ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἡ μία παραληφθήσεται, καὶ ἡ ἑτέρα ἀφεθήσεται. καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ, ποῦ κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται καὶ οἱ ἀετοί. Ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκακεῖν, λέγων. κριτής τις ἦν ἔν τινι πόλει, τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος, καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρεπόμενος. χήρα δέ τις ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα. ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐπὶ χρόνον. μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ. εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι καὶ ἄνθρωπον οὐκ ἐντρέπομαι, διά γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην, ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχο-

μένη

fulget, ita erit filius hominis in die sua. Primũ aũt oportet illum multa pati, & reprobari a generatione hac. Et sicut factum est in diebꝰ Noe, ita erit & in diebus filij hominis. Edebãt, bibebãt, uxores ducebant, & dabãt' ad nuptias, usq; in diẽ quo intrauit Noe in arcam, & uenit diluuiũ & perdidit oẽs. Similiter & sicut factũ est in diebus Lot. Edebant bibebant, emebant, uendebant, plantabant, ædificabãt, quo die aũt exijt Lot a Sodomis, pluit ignẽ & sulphur de cœlo, & omnes perdidit. Secũdũ hæc erit quo die filius hominis reuelat'. In illo die qui fuerit in tecto & uasa eius in domo, ne descẽdat tollere illa, & qui in agro, similiter non redeat retro. Memores estote uxoris Lot. Quicũq; quesierit animã suam saluã facere perdet illã. Et quicũq; perdiderit illam, uiuificabit eam. Dico uobis, in illa nocte erũt duo in lecto uno, unus assumetur & alter relinquetur. Duæ erunt molentes in unũ una assumet' & altera relinquet'. Et respondentes dicunt illi. Vbi dñe? Qui dixit illis. Vbicũq; fuerit cadauer, illuc congregabuntur & aquilæ.

Dicebat aũt & parabolam ad illos,
quoniam oportet semper orare & non XVIII
deficere, dicens. Iudex quidam erat in quadam ciuitate, qui deũ nõ timebat, & hominẽ nõ reuerebatur. Vidua aũt quædam erat in ciuitate illa, & ueniebat ad eum dicens. Vindica me de aduersario meo. Et nolebat ad tempus. Post hæc autem dixit intra se. Etsi deũ non timeo nec hominem reuereor, tamen quia molesta est mihi hæc uidua uindicabo illam, ne in nouissimo ueni-

ens

μένη ὑποπιάζῃ με. εἶπε δὲ ὁ κύριος, ἀκού/
σατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει. ὁ δὲ θε-
ὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλε-
κτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας
καὶ νυκτὸς, καὶ μακροθυμῶν ἐπ' αὐτοῖς; λέγω ὑ/
μῖν, ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τά-
χει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα εὑ/
ρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς. εἶπε δὲ καὶ πρός
τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι εἰσὶν
δίκαιοι καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν πα
ραβολὴν ταύτην. ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς
τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς φαρισαῖος καὶ ὁ
ἕτερος τελώνης. ὁ φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυ
τὸν ταῦτα προσηύχετο. ὁ θεὸς εὐχαριστῶ σοι,
ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων.
ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοὶ, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τε
λώνης, νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ
πάντα ὅσα κτῶμαι. καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν
ἑστὼς, οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν
οὐρανὸν ἆραι, ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐ/
τοῦ λέγων. ὁ θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.
λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς
τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ ἐκεῖνος. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν
ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν
ὑψωθήσεται. προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη,
ἵνα αὐτῶν ἅπτηται. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπε/
τίμησαν αὐτοῖς. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ προσκαλεσά/
μενος αὐτὰ εἶπεν. ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι
πρός με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά. τῶν γὰρ τοιού-
των ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. καὶ
ἐπηρώτησέν τις ἄρχων αὐτὸν λέγων. διδάσκα
λε ἀγαθὲ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονο/
μήσω; εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. τί με λέγεις ἀ/
γαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. τὰς ἐντο/
λὰς οἶδας, μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς
μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου
καὶ τὴν μητέρα σου, ὁ δὲ εἶπεν. ταῦτα
πάντα

niens sugillet me. Ait autē dñs. Audite
qd iudex iniqtatis dicit. De⁹ aũt nõ fa/
ciet uindictã electorꝝ suorũ clamantiũ
ad se die ac nocte, & longanimis sup il/
lis? Dico uobis ꝗ faciet uindictã illoꝝ
cito. Verumtamē filius hoīs cum uene
rit, putas īueniet fidē in terra? Dixit au
tem & ad quosdã qui in se confidebant
tanq̃ iusti & aspernabant̃ cæteros, pa
rabolam istam. Duo homines ascen/
debant in templũ ut orarent, unus pha
risæus & alter publicanus. Pharisæus
stans, hæc apud se orabat. Deus grati/
as ago tibi, quia nõ sum sicut cæteri ho
mines, raptores, iniusti, adulteri, uelut
etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sab
bato, decimas do oīum quæ possideo.
Et publicanus a lõge stans nolebat nec
oculos ad cœlũ leuare, sed percutiebat
pectus suũ dicēs. Deus propitius esto
mihi peccatori. Dico uobis, descendit
hic iustificatus in domum suam magis
q̃ ille, quia omnis qui se exaltat humi/
liabitur, & qui se humiliat exaltabitur.
Afferebant autem ad eum & infantes,
ut eos tangeret. Quod cum uiderent di
scipuli increpabãt illos. Iesus aũt ad se
uocans illos dixit. Sinite pueros uenire
ad me, & nolite uetare eos. Talium est
eñ regnũ dei. Amē dico uobis, qcunq̃
nõ accepit regnũ dei sicut puer, nõ itra/
bit in illud. Et iterrogauit eũ quidã pri/
ceps dicēs. Magister bone, qd faciēs ui-
tã æternã possidebo? Dixit autem ei Ie
sus. Quid me dicis bonũ? Nemo bon⁹
nisi solus deus. Mandata nosti. Nõ oc/
cides, nõ mœchaberis, non furtũ facies,
non falsum testimonium dices, hono/
ra patrē tuũ & matrē tuã. Qui ait. Hæc

 omnia

πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. ἀκού-
σας δὲ ταῦτα ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτῷ. ἔτι
ἕν σοι λείπει, πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον.
καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν
ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι.
ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα, περίλυπος ἐγένετο,
ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. ἰδὼν δὲ αὐτὸν
ὁ ΙΗΣΟΥΣ περίλυπον γενόμενον, εἶπεν.
πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσ-
ελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. εὐ-
κολώτερον γάρ ἐστιν κάμηλον διὰ τρυμα-
λιᾶς ῥαφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν
βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. εἶπον δὲ οἱ ἀ-
κούσαντες. καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ εἶπεν,
τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατά ἐστιν
παρὰ τῷ θεῷ. εἶπεν δὲ ὁ πέτρος, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀ-
φήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι. ὁ δὲ
εἶπεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδείς
ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ γονεῖς, ἢ ἀδελφούς, ἢ
γυναῖκα, ἢ τέκνα ἕνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὃς
οὐ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τού-
τῳ καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.
παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς
αὐτούς, ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς ἱεροσόλυμα
καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ
τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου. παραδο-
θήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐμπαιχθήσεται.
καὶ ὑβρισθήσεται, καὶ ἐμπτυσθήσεται, καὶ
μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ
ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. καὶ αὐτοὶ οὐδὲν
τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κε-
κρυμμένον ἀπ' αὐτῶν καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ
λεγόμενα. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν
αὐτὸν εἰς ἱεριχώ. τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ
τὴν ὁδὸν προσαιτῶν. ἀκούσας δὲ ὄχλου
διαπορευομένου, ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο.
ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ, ὅτι ΙΗΣΟΥΣ ὁ ναζω-
ραῖος παρέρχεται. καὶ ἐβόησε λέγων. ΙΗΣΟΥ
υἱὲ δαβὶδ ἐλέησόν με. καὶ οἱ προάγοντες
ἐπετίμων

omnia seruaui a iuuentute mea. Quo
audito Iesus, ait ei. Adhuc unũ tibi de-
est. Omnia quæcumq; habes uende &
distribue pauperibus, & habebis the-
saurũ in cœlo, & ueni sequere me. His il
le auditis contristatus est, quia diues
erat ualde. Videns aũt Iesus illum tri-
stem factũ, dixit. Q̃ difficile qui pecu-
nias habent in regnum dei intrabunt.
Facilius est enim camelum per foramẽ
acus transire, q̃ diuitem intrare in re-
gnum dei. Et dixerunt qui audierant.
Et qs potest saluꝰ fieri? At ille ait. Quæ
impossibilia sunt apud homines, possi-
bilia sunt apud deum. Ait aũt Petrus.
Ecce nos dimisimus omnia & secuti su
mus te. Qui dixit eis. Amẽ dico uobis,
nemo est qui reliquit domũ aut paren
tes, aut fratres, aut uxorẽ, aut liberos, ꝓ-
pter regnum dei, qui nõ recipiat multo
plura in hoc tempore, & in sæculo futu
ro uitam æternã. Assumpsit autem Ie-
sus duodecim, & ait illis. Ecce ascendi-
mus Hierosolymam, & cõsummabun-
tur omnia quæ scripta sunt per ꝓphe-
tas de filio hominis. Tradetur enĩ gen-
tibus, & illudetur, & contumelijs afficie
tur, & conspuetur, & postq̃ flagellaue-
rint occidẽt eum, & die tertia resurget.
Et ipsi nihil horũ intellexerunt. Et erat
uerbum istud absconditum ab eis, &
non intelligebant quæ dicebantur. Fa-
ctum est autem cum appropinquaret
Hiericho, cæcus quidam sedebat secus
uiam mendicans. Et cum audiret tur-
bam prætereuntem, interrogabat quid
hoc esset. Dixerũt aũt ei, q; Iesus naza-
renus transiret. Et clamauit dicens. Iesu
fili Dauid miserere mei. Et q præibant
increpabant

ἐπετίμων αὐτῷ, ἵνα σιωπήσῃ. αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν. υἱὲ δαβὶδ ἐλέησόν με. σταθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων. τί σοι θέλεις ποιήσω. ὁ δὲ εἶπεν, κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. καὶ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτῷ, ἀνάβλεψον, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε, καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψεν καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ. καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν ἱεριχῶ. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος ζακχαῖος. καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης. καὶ οὗτος ἦν πλούσιος, καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν ΙΗΣΟΥΝ τίς ἐστιν. καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν, καὶ προδραμὼν ἔμπροσθεν, ἀνέβη ἐπὶ συκομοραίαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι δι᾽ ἐκείνης ἤμελλεν διέρχεσθαι. καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον ἀναβλέψας ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶδεν αὐτόν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν. ζακχαῖε σπεύσας κατάβηθι, σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. καὶ σπεύσας κατέβη καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. καὶ ἰδόντες ἅπαντες διεγόγγυζον λέγοντες, ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθεν καταλῦσαι. σταθεὶς δὲ ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον. ἰδοὺ τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου κύριε δίδωμι τοῖς πτωχοῖς. καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο. καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς ἀβραάμ ἐστιν, ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός. ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπεν παραβολήν. διὰ τὸ ἐγγὺς αὐτὸν εἶναι ἱερουσαλήμ, καὶ δοκεῖν αὐτούς, ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεσθαι, εἶπεν οὖν. ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν.

καὶ ὑποστρέψαι

increpabant eum ut taceret. Ipse uero multo magis clamabat, fili Dauid, miserere mei. Stans aūt Iesus iussit illum adduci ad se. Et cum appropinquasset, interrogauit illum dicēs. Quid tibi uis faciam? At ille dixit. Domine ut uisum recipiam. Et Iesus dixit ei. Aspice. Fides tua te saluum fecit. Et confestim uisum accepit, & sequebatur illū, magnificans deum. Et omnis plebs ut uidit, dedit laudem deo.

XIX Et ingressus perābulabat Hiericho. Et ecce uir nomīe Zacchæꝰ, & hic princeps erat publicanorum, & ipse diues. Et quærebat uidere Iesum quis esset, & non poterat præ turba, quia statura pusillus erat. Et præcurrens ascendit in arborem sycomorum ut uideret eū nam illac erat transiturus. Et cū uenisset ad locum, suspiciens Iesus uidit illum, & dixit ad eum. Zacchæe festinans descende, quia hodie ī domo tua oportet me manere. Et festinans descendit, & excepit illum gaudens. Et cum uiderent omnes murmurabant dicētes, ꝙ ad hominem peccatorē diuertisset. Stans autē Zacchæꝰ dixit ad Iesum. Ecce dimidiū bonorum meorum do paupibus, & si quid aliquē defraudaui, reddo quadruplum. Ait Iesus ad eum. hodie salus domui huic facta est, eo ꝙ & ipse filius sit Abrahæ. Venit enim filius hominis quærere & saluū facere quod perierat. Hæc illis audientibus adijciēs dixit parabolam, eo ꝙ esset prope Hierusalem, Et quia existimabant ꝙ confestim regnum dei manifestaretur. Dixit ergo Homo quidam nobilis abijt in regionem lōginquā ut acciperet sibi regnū.

καὶ ὑποστρέψαι, καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, πραγματεύσασθε ἕως ἔρχομαι. οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτὸν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες, οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ᾽ ἡμᾶς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν, καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους οἷς ἔδωκεν τὸ ἀργύριον, ἵνα γνῶ, τίς, τί διεπραγματεύσατο. παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων, κύριε ἡ μνᾶ σου προσειργάσατο δέκα μνᾶς. καὶ εἶπεν αὐτῷ, εὖ ἀγαθὲ δοῦλε, ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος λέγων, κύριε ἡ μνᾶ σου ἐποίησεν πέντε μνᾶς, εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ, καὶ σὺ γίνου ἐπάνω πέντε πόλεων. καὶ ἕτερος ἦλθεν λέγων κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ, ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ, αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας. λέγει αὐτῷ, ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε πονηρὲ δοῦλε, ᾔδεις, ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρός εἰμι, αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα. καὶ διὰ τί οὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριόν μου ἐπὶ τὴν τράπεζαν, καὶ ἐγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν ἔπραξα αὐτό. καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν, ἄρατε ἀπ᾽ αὐτοῦ τὴν μνᾶν, καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. καὶ εἶπον αὐτῷ, κύριε ἔχει δέκα μνᾶς. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ, πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου ἐκείνους, τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀγάγετε ὧδε, καὶ κατασφάξατε ἔμπροσθέν μου. καὶ εἰπὼν ταῦτα, ἐπορεύετο ἔμπροσθεν ἀναβαίνων εἰς ἱεροσόλυμα.

καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς βηθφαγὴν καὶ βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν, ἀπέστειλε δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰπών, ὑπάγετε εἰς τὴν κατέ-

ναντι

& reuerti. Vocatis autem decem seruis suis, dedit eis decē minas, & ait ad illos, Negociamini dum uenio. Ciues autē eius oderant eum, & miserunt legationem post illū dicentes. Nolumus hunc regnare super nos. Et factū est ut rediret accepto regno, & iussit uocari illos seruos ad se quibus dedit pecuniam, ut sciret quantū quisq; negociatus esset. Venit aūt primꝰ dicēs. Domine, mina tua decem minas acquisiuit. Et ait illi. Euge bone serue, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatē habens super decem ciuitates. Et alter uenit dicens. Dñe mina tua fecit quinq; minas, & huic ait. Et tu esto super quinq; ciuitates. Et alter uenit dicēs. Dñe, ecce mina tua quā habui repositam in sudario, timui em̄ te, quia homo austerus es, tollis quod nō posuisti, & metis qđ non seminasti. Dixit ei. De ore tuo te iudicabo serue nequā. Sciebas ꝙ ego homo austerus sum, tollens quod nō posui, & metens quod non seminaui. Et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam, & ego ueniens, cū usuris utiq; exegissem illud? Et astantibus dixit. Auferte ab illo minam, & date illi q decē minas habet. Et dixerunt ei. Domine, habet decem minas. Dico enim uobis, qđ omni habenti dabitur, ab eo aūt qui non habet, & quod habet auferetur ab eo. Verū inimicos meos illos q noluerūt me regnare sup se adducite huc, & interficite ante me. Et his dictis, ꝓcedebat ascendēs Hierosolymā. Et factū est cū apꝓpinq̄sset ad Bethphage & Bethaniā, iuxta mōtē qui uocat̄ oliueti, misit duos discipulos suos dicēs. Ite in castel

lum quod

μαρτι κώμην. ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι εὑρή-
σετε πῶλον δεδεμένον ἐφ᾽ ὃν οὐδεὶς πώ
ποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν, λύσαντες αὐ/
τὸν ἀγάγετε. καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ
διὰ τί λύετε, οὕτως ἐρεῖτε αὐτῷ, ὅτι ὁ κύ
ριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει. ἀπελθόντες δὲ
οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς εἶπεν αὐ/
τοῖς. λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον, εἶ/
πον οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς. τί
λύετε τὸν πῶλον; οἱ δὲ εἶπον, ὁ κύ-
ριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει, καὶ ἤγαγον αὐ
τὸν πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ. καὶ ἐπιῤῥίψαν-
τες ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον,
ἐπεβίβασαν τὸν ΙΗΣΟΥΝ. πορευο/
μένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώννυον τὰ ἱμά-
τια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. ἐγγίζοντος δὲ
αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους
τῶν ἐλαιῶν, ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος
τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν θε/
ὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον
δυνάμεων λέγοντες. εὐλογημένος ὁ ἐρ
χόμενος βασιλεὺς ἐν ὀνόματι κυρίου.
εἰρήνη ἐν οὐρανῷ, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις.

καί τινες τῶν φαρισαίων ἀπὸ τοῦ
ὄχλου εἶπον πρὸς αὐτόν. διδάσκαλε,
ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου. καὶ ἀ-
ποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς. λέγω ὑμῖν, ὅ-
τι ἐὰν οὗτοι σιωπήσωσιν οἱ λίθοι κεκρά/
ξονται. καὶ ὡς ἤγγισεν ἰδὼν τὴν πό-
λιν, ἔκλαυσεν ἐπ᾽ αὐτῇ λέγων, ὅτι εἰ ἔ-
γνως καὶ σύ. καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύ
τῃ τὰ πρὸς εἰρήνην σου, νῦν δὲ ἐκρύβη
ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι
ἐπί σε. καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου,
χάρακά σοι. καὶ περικυκλώσουσίν σε, καὶ
συνέξουσίν σε πάντοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσίν
σε, καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί. καὶ οὐκ ἀφήσου/
σιν ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθον, ἀνθ᾽ ὧν οὐκ ἔγνως τὸν
καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν
ἤρξατο

lum quod contra uos est. In quod in/
troeuntes, inuenietis pullum asinæ al-
ligatum, cui nemo unqꝫ hominum in/
sedit, soluite illũ & adducite. Et si quis
uos interrogauerit, quare soluitis, sic
dicetis ei, quia dominus operam eius
desyderat. Abierunt autem qui missi
erant, & inuenerunt sicut dixit illis stan
tem pullum. Soluentibus autem illis
pullum, dixerunt domini eius ad illos.
Quid soluitis pullum? At illi dixerunt,
Quia dominus eius operam desyde-
rat. Et duxerunt illum ad Iesum. Et
iniectis uestimentis suis super pullũ,
imposuerunt Iesum. Eunte autem illo
substernebant uestimenta sua in uia.
Et cum appropinquaret iam ad de/
scensum montis olivueti, cœperunt om-
nis multitudo discipulorum, gauden/
tes laudare deum uoce magna super
omnibus quas uiderant uirtutibus di/
centes. Benedictus qui uenit rex in no
mine dñi, pax in cœlo, & gloria in altis-
simis. Et quidam pharisæoꝝ de turbis
dixerunt ad illũ. Magister increpa disci
pulos tuos. Quib⁹ ipse ait. Dico uobis.
qđ si hi tacuerint, mox lapides clama
bunt. Et ut appropinquauit, uidens ci-
uitatem fleuit super illam dicens. Quia
si cognouisses & tu. Et quidem in hac
die tua quæ ad pacem tibi, nunc autem
abscōdita sunt ab oculis tuis. Quia ue-
nient dies in te, & circumdabunt te ini/
mici tui uallo, & cingent te, & coan-
gustabunt te undiqꝫ, & solo æqua-
bunt te, & filios tuos qui in te sunt.
Et non relinquent in te lapidem super
lapidem, eo ꝙ non cognoueris tempus
uisitationis tuæ. Et ingressus in tẽplum

ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας ἐν αὐτῷ καὶ ἀγοράζοντας, λέγων αὐτοῖς. γέγραπται, ὅτι ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς ἐστιν. ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν. καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, καὶ οὐχ εὕρισκον τὸ τί ποιήσωσιν. ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων.

Καὶ ἐγένετο, ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εὐαγγελιζομένου, ἐπέστησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν λέγοντες. εἰπὲ ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην; Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς. Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ ἕνα λόγον καὶ εἴπατέ μοι, τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες, ὅτι ἐὰν εἴπωμεν ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ, διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν ἐξ ἀνθρώπων, πᾶς ὁ λαὸς καταλιθάσει ἡμᾶς. πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννην προφήτην εἶναι, καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. καὶ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτοῖς. οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν, λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην. Ἄνθρωπός τις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν χρόνους ἱκανούς. καὶ ἐν καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δῶσιν αὐτῷ. οἱ δὲ γεωργοὶ δείραντες αὐτὸν, ἐξαπέστειλαν κενόν, καὶ προσέθετο ἔτι πέμψαι ἕτερον δοῦλον. οἱ δὲ κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες, ἐξαπέστειλαν κενόν. καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον, οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες, ἐξέβαλον. εἶπον δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος. τί ποιήσω

πέμψω

cœpit eiicere uendentes in illo & ementes, dicens illis. Scriptum est, quia domus mea domus orationis est. Vos autem fecistis illam speluncam latronũ. Et erat docens cottidie in templo. Principes autem sacerdotum, & scribæ, & primores plebis quærebant illum perdere, & non inueniebant quid facerent. Omnis enim populus suspensus erat audiens illum.

XX Et factum est in una dierum docente illo populũ in tẽplo & euangelizante, conuenerunt principes sacerdotum, & scribæ cum senioribus, & aiunt ad illum dicẽtes. Dic nobis in qua potestate hæc facis? Aut quis est qui dedit tibi hanc potestatẽ, Rñdẽs aũt Iesus dixit ad illos. Interrogabo uos & ego unum uerbũ. Rñdete & mihi. Baptismũ Ioannis de cœlo erat, an ex hominibus? At illi cogitabant intra se dicẽtes. Quia si dixerimus de cœlo, dicet. Quare ergo nõ credidistis illi? Si aũt dixerimus ex hominibus, plebs uniuersa lapidabit nos. Certi sunt enim Ioannem prophetam esse. Et responderunt se nescire unde esset. Et Iesus ait illis. Neq; ego dico uobis in qua potestate hæc facio. Cœpit aũt dicere ad plebẽ parabolã hanc. Homo quidã plãtauit uineã & locauit eã colonis, & ipse peregre fuit multis tẽporibus. Et in tpe illo misit ad cultores seruum, ut de fructu uineæ darent illi. Qui cæsũ dimiserunt eũ inanem. Et addidit etiã alterũ seruũ mittere, Illi aũt hũc quoq; cædẽtes, & afficiẽtes cõtumelia, dimiserũt inanem. Et addidit mittere tertiũ, qui & illum uulnerantes eiecerunt. Dixit aũt dñs uineæ. Quid faciã?

Mittam

πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν, ἴσως τοῦ-
τον ἰδόντες ἐντραπήσονται. ἰδόντες δὲ αὐ-
τὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς
λέγοντες, οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος, δεῦτε
ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ
κληρονομία. καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω
τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει
ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπο-
λέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν
ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπον. μὴ
γένοιτο. ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς, εἶπεν. τί οὖν
ἐστιν τὸ γεγραμμένον τοῦτο. λίθον ὃν ἀπεδοκίμα-
σαν οἱ οἰκοδομοῦντες οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν
γωνίας, πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλα-
σθήσεται, ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ λικμήσει αὐτόν. καὶ ἐζή-
τησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐπιβαλεῖν
ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθη-
σαν τὸν λαόν. ἔγνωσαν γάρ, ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν
παραβολὴν ταύτην εἶπεν. καὶ παρατηρήσαντες, ἀ-
πέστειλαν ἐγκαθέτους ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς
δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου εἰς
τὸ παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ
ἡγεμόνος. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες. δι-
δάσκαλε, οἴδαμεν, ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσ-
κεις, καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀλη-
θείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις, ἔξεστιν ἡμῖν καί-
σαρι φόρον δοῦναι ἢ οὔ; κατανοήσας δὲ αὐτῶν
τὴν πανουργίαν, εἶπεν πρὸς αὐτούς. τί με πει-
ράζετε; ἐπιδείξατέ μοι δηνάριον, τίνος ἔ-
χει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν; ἀποκριθέντες
εἶπον, καίσαρος. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. ἀπό-
δοτε τοίνυν τὰ καίσαρος καίσαρι, καὶ
τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπι-
λαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ. καὶ
θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ, ἐσίγησαν.
προσελθόντες δέ τινες τῶν σαδδουκαίων οἱ
ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτη-
σαν αὐτὸν λέγοντες. διδάσκαλε. μωσῆς ἔγρα-
ψεν ἡμῖν. ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων
γυναῖκα

Mittã filiũ meũ dilectũ, forſitã cũ hũc
uiderint uerebũt. Quẽ cũ uidiſſent co
loni, cogitauerunt intra ſe dicẽtes. Hic ẽ
hæres, uenite occidamus illũ, ut noſtra
fiat hæreditas, & eiectũ illũ extra uineã
occiderunt. Quid ergo faciet illis dñs ui
neæ? Veniet & perdet colonos iſtos &
dabit uineã alijs. Quo audito dixerunt
Abſit. Ille autem intuitus eos ait.
Quid eſt ergo hoc quod ſcriptum eſt,
lapidem quem reprobauerunt ædificã
tes hic factus eſt in caput anguli? Om-
nis qui ceciderit ſuper illum lapidẽ con
quaſſabitur, ſuper quem aũt ceciderit,
cõminuet illum. Et quærebant princi-
pes ſacerdotũ & ſcribæ iniſcere in illũ
manus, illa hora, & timuerunt populũ.
Cognouerũt enim quod ad ſe dixerat
ſimilitudinem hanc. Et obſeruantes mi
ſerunt inſidiatores qui ſe iuſtos ſimula
rent, ut caperent eum in ſermone, & tra
derent illũ principatui & poteſtati p̃ſi-
dis. Et interrogauerũt eũ dicentes. Ma
giſter, ſcimus, quod recte dicis & doces
& nõ reſpicis perſonã, ſed uiã dei in ue
ritate doces. Licet nobis tributũ dare
Cæſari, an non? Intellecta aũt illorum
uerſutia dixit ad eos. Quid me tenta-
tis? Oſtendite mihi denarium. Cuius
habet imaginem & inſcriptionem? Re
ſpondentes dixerunt. Cæſaris. Et ait il-
lis, Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæ
ſari, & quæ ſunt dei deo. Et non potue
runt uerbum eius reprehendere coram
plebe, & mirati in reſponſo eius tacue-
runt. Acceſſerũt aũt qdã ſadducæorum, q
negãt eſſe reſurrectionẽ, & interrogaue
rũt eũ dicẽtes. Magiſter, Moſes ſcripſit
nobis, ſi frater alicuius mortuus fuerit hñs
uxorem

γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ἀποθάνῃ, ἵνα λά-
βῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, καὶ ἐξανα-
στήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἑπτὰ οὖν ἀδελ-
φοὶ ἦσαν, καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα, ἀπέ-
θανεν ἄτεκνος. καὶ ἔλαβεν ὁ δεύτερος τὴν γυ-
ναῖκα, καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἄτεκνος, καὶ ὁ τρί-
τος ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ καὶ
οὐ κατέλιπον τέκνα, καὶ ἀπέθανον. ὕστερον
πάντων ἀπέθανεν καὶ ἡ γυνή. ἐν τῇ οὖν ἀνα-
στάσει τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ
ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν
αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γα-
μοῦσιν καὶ ἐκγαμίσκονται. οἱ δὲ καταξιωθέν-
τες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν, καὶ τῆς ἀναστά-
σεως τῆς ἐκ νεκρῶν, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐκγα-
μίσκονται, οὔτε γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται,
ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν καὶ οἱ υἱοί εἰσιν τοῦ θεοῦ,
τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ
νεκροὶ καὶ μωσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς
λέγει κύριον τὸν θεὸν ἀβραὰμ καὶ τὸν θεὸν
ἰσαὰκ καὶ τὸν θεὸν ἰακώβ. θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νε-
κρῶν, ἀλλὰ ζώντων, πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν.
ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμματέων εἶ-
πον, διδάσκαλε καλῶς εἶπας. οὐκ ἔτι δὲ ἐ-
τόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν. εἶπεν δὲ
πρὸς αὐτούς. πῶς λέγουσιν τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ
υἱὸν δαβὶδ εἶναι, καὶ αὐτὸς δαβὶδ λέγει
ἐν βίβλῳ ψαλμῶν. εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ
μου κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχ-
θρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; δαβὶδ
οὖν κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν;
ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ. προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόν-
των περιπατεῖν ἐν στολαῖς, καὶ φιλούντων ἀ-
σπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ πρωτοκαθεδρί-
ας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν
τοῖς δείπνοις. οἳ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν
χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχον-
ται, οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα.
ἀναβλέψας

uxorē, & hic ſine liberis mortuꝰ fuerit,
ut accipiat frater eius uxorem, & ſuſci-
tet ſemē fratri ſuo. Septē ergo frēs erāt,
& primus accepit uxorē & mortuus eſt
ſine liberis. Et accepit ſecūdꝰ illā, & ipſe
mortuꝰ eſt ſine liberis. Et tertiꝰ accepit
illam, ſimiliter & cœteri ſeptē, & nō reli-
querunt liberos, & mortui ſunt. Nouiſ-
ſime omniū mortua eſt & mulier. In re
ſurrectione ergo cuius eorū erit uxor?
Siquidem ſeptem habuerūt eam uxo-
rem. Et ait illis Ieſus. Filij huius ſæculi
ducunt uxores & nubunt, illi uero qui
digni habebuntur ſæculo illo, & reſur-
rectione ex mortuis, neq; ducunt uxo-
res, neq; nubunt, neq; ultra mori poſ-
ſunt. Equales enim angelis ſunt, & filij
ſunt dei, cum ſint filij reſurrectionis.
Quod uero reſurgāt mortui, & Moſes
oſtēdit ſecus rubū, ſicut dicit dñm deū
Abrahā & deum Iſaac & deum Iacob.
Deus aūt non eſt mortuoꝝ, ſed uiuoꝝ
Oēs em̄ illi uiuunt. Reſpondētes aūt
quidam ſcribaꝝ dixerūt. Magiſter bñ
dixiſti. Et amplius nō audebant eum
quicq̃ interrogare. Dixit aūt ad illos.
Quomodo dicūt Chriſtū filiū eſſe Da
uid, & ipſe Dauid dicit ī libro pſalmoꝝ
Dixit dñs dño meo ſede a dextris meis
donec ponā inimicos tuos ſcabellū pe-
dum tuoꝝ? Dauid ergo dñm illū uo-
cat, & quomodo filius eiꝰ eſt? Audiēte
aūt omni populo dixit diſcipulis ſuis.
Attendite a ſcribis qui uolunt ambula
re in ſtolis, & amant ſalutationes in fo-
ro & primas cathedras in ſynagogis, &
primos diſcubitꝰ in cōuiuijs. Qui deuo
rāt domos uiduaꝝ, ſimulātes lōgā ora
tionē. Hi accipient dānationē maiorē.
Reſpiciens

Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον πλουσίους. εἶδεν δέ τινα καὶ χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά. καὶ εἶπεν. ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη πλεῖον πάντων ἔβαλεν. ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ. αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς, ἅπαντα τὸν βίον, ὃν εἶχεν ἔβαλεν. καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμηται, εἶπεν, ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ ὃς οὐ καταλυθήσεται. ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες. διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι, ὁ δὲ εἶπεν. βλέπετε μὴ πλανηθῆτε. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες, ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικεν. μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε. δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ᾽ οὐκ εὐθέως τὸ τέλος. τότε ἔλεγεν αὐτοῖς, ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, σεισμοί τε μεγάλοι κατὰ τόπους, καὶ λιμοὶ, καὶ λοιμοὶ ἔσονται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ᾽ οὐρανοῦ μεγάλα ἔσαι. πρὸ δὲ τούτων πάντων. ἐπιβαλλοῦσιν ἐφ᾽ ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσιν παραδιδόντες εἰς συναγωγὰς καὶ φυλακὰς ἀγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου. ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον, θέσθε οὖν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, μὴ προμελετᾷν ἀπολογηθῆναι. ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ᾗ οὐ δυνήσονται ἀντειπεῖν, οὐδὲ ἀντιστῆναι πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά

XXI

Respiciens aũt uidit eos qui mittebãt munera sua in gazophylaciũ diuites. Vidit aũt & quandã uiduam pauperculã mittẽtẽ illo æra minuta duo. Et dixit. Vere dico uobis, quod uidua hæc pauper plusq̃ omnes misit. Nam oẽs hi ex eo qd' ipsis exuberat miserũt in munera dei, hæc autem ex penuria sua omnem uictum quem habuit misit. Et quibusdã dicentibus de tẽplo, q̃ pulchris lapidibus & donis ornatum esset, dixit. Hæc quæ uidetis, uenient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidem qui nõ destruatur. Interrogauerunt aũt illum dicẽtes. Præceptor qñ hæc erũt, & qd' signũ cũ hæc fieri incipiẽt? Qui dixit. Videte, ne seducamini. Multi enim uenient in nomine meo dicẽtes, ego sum, & tẽpus appropinq̃uit. Nolite ire post eos. Cũ aũt audieritis bella & seditiões, nolite terreri. oportet enim primũ hæc fieri, sed nõdũ statim finis. Tunc dicebat illis. Surget gẽs contra gentem & regnum aduersus regnum, & terremotus magni erunt per loca, & fames, & pestilentiæ, terroresq; & signa de cœlo magna erũt. Sed ante hæc omnia inijcient uobis manus suas, & persequentur tradẽtes in synagogas & carceres, trahentes ad reges & præsides propter nomen meum. Cõtinget aũt uobis ĩ testimoniũ. Ponite ergo in cordibus uestris non p̃meditari queadmodũ respõdeatis. Ego enim dabo uobis os & sapiẽtiã, cui nõ poterũt resistere neq; cõtradicere oẽs q̃ aduersabũtur uobis. Trademini aũt etiã a parẽtibus & fratribus & cognatis & amicis, & morte afficient ex uobis. Et eritis odio oĩbus propter

διὰ τὸ ὄνομά μου. καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς
ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται, ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν
κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. ὅταν δὲ ἴδητε κυ
κλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν ἱερουσα/
λήμ, τότε γνῶτε, ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐ/
τῆς. τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ
ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρείτωσαν, καὶ
οἱ ἐν ταῖς χώραις, μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐ
τήν, ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί εἰσιν, τοῦ
πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα. οὐαὶ δὲ
ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις
ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ἔσται γὰρ ἀνάγκη με
γάλη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργὴ ἐν τῷ λαῷ του/
τῷ. καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας, καὶ αἰ
χμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἱε/
ρουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν ἄχρι
πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν. καὶ ἔσται σημεῖα ἐν
ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συ
νοχὴ ἐθνῶν, ἐν ἀπορίᾳ ἠχούσης θαλάσσης καὶ
σάλου, ἀποψυχόντων ἀνθρώπων, ἀπὸ φόβου
καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκου
μένῃ. αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθή/
σονται. καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ/
που ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως
καὶ δόξης πολλῆς. ἀρχομένων δὲ τούτων γί/
νεσθαι, ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς
ὑμῶν. διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν, καὶ
εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς. ἴδετε τὴν συκῆν καὶ
πάντα τὰ δένδρα, ὅταν προβάλωσιν ἤδη,
βλέποντες ἀφ᾽ ἑαυτῶν, γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγ
γὺς τὸ θέρος ἐστίν. οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε
ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν
ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα
γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λό
γοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν. προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς,
μή ποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραι/
πάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰ/
φνίδιος ἐφ᾽ ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ὡς πα

γὶς γὰρ

propter nomen meũ. Et capillus de ca/
pite uestro non perit. In patientia ue/
stra possidete animas uestras. Cũ aũt
uideritis circũdari ab exercitibus Hie/
rusalem, tũc scitote quod appropinqua
uit desolatio eius. Tunc qui in Iudæa
sunt fugiãt ad montes, & qui in medio
eius discedant, & qui in regionibus, nõ
intrent in eã, quia dies ultionis hi sunt,
ut impleantur omnia quæ scripta sunt.
Væ autẽ pregnantibus & lactantibus
in illis diebus. Erit em̃ pressura magna
super terram, & ira in populo hoc. Et ca
dent ore gladij, & captiui ducentur in
omnes gentes. Et Hierusalem calcabi/
tur a gentibus donec impleantur tem/
pora nationum. Et erũt signa in sole &
luna & stellis, & in terris pressura gẽtiũ
in despatione, resonãte mari & fluctu,
arescentibus hominibus p̃ timore & ex
pectatione eoꝝ q̃ supueniẽt orbi terra
rũ. Nã uirtutes cœloꝝ mouebũt. Et tũc
uidebunt filiũ hominis ueniẽtem in nu
be cum potestate & maiestate magna.
His autem fieri incipientibus, suspicite
& leuate capita uestra, qm̃ apppinquat
redemptio uestra. Et dixit illis similitu
dinem. Videte ficum & omnes arbores
cum producunt iam ex se fructum, sci
tis quod prope est æstas. Ita & uos cum
uideritis hæc fieri, scitote quod pro
pe est regnum dei. Amen dico uobis,
non præteribit generatio hæc, donec
omnia fiant. Cœlum & terra transi/
bunt, uerba autem mea non transi
bunt. Attendite autem uobis, ne for/
te grauentur corda uestra in crapula
& ebrietate & curis huius uitæ, & su
bitus uobis ingruat dies illa. Tanq̃ la/

queus

γὶς γὰρ ἐπελεύσεται ἐπὶ πάντας τοὺς κα/
θημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ἀγρυ
πνεῖτε οὖν ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα κα
ταξιωθῆτε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλον
τα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀν
θρώπου. ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδά-
σκων, τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ηὐλίζετο
εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν. καὶ πᾶς
ὁ λαὸς ὤρθριζε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκού/
ειν αὐτοῦ. Ἤγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων
λεγομένη πάσχα. καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν. ἐφο-
βοῦντο γὰρ τὸν λαόν. εἰσῆλθεν δὲ σατανᾶς
εἰς ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον ἰσκαριώτην,
ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα. καὶ ἀπελ-
θὼν συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ στρα-
τηγοῖς, τὸ πῶς αὐτὸν παραδῷ αὐτοῖς, καὶ ἐχά
ρησαν, καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι,
καὶ ἐξωμολόγησεν καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ πα
ραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς, ἄτερ ὄχλου. Ἦλθεν
δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ
πάσχα, καὶ ἀπέστειλεν πέτρον καὶ ἰωάννην
εἰπών. πορευθέντες ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πά
σχα, ἵνα φάγωμεν. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ. ποῦ θέ-
λεις ἑτοιμάσωμεν; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. ἰδού
εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν, συναντή/
σει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστά
ζων, ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν, οὗ
εἰσπορεύεται, καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς
οἰκίας. λέγει σοι ὁ διδάσκαλος, ποῦ ἐστιν
τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μα-
θητῶν μου φάγω; κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνώ
γεον μέγα ἐστρωμένον, ἐκεῖ ἑτοιμάσατε.
Ἀπελθόντες δὲ, εὗρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς,
καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ
ὥρα, ἀνέπεσεν, καὶ οἱ δώδεκα ἀπόστολοι σὺν
αὐτῷ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς. ἐπιθυμίᾳ ἐπε
θύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν
πρὸ τοῦ με παθεῖν. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐκ/
ἔτι οὐ μὴ

queus enim ſuperueniet in omnes qui
ſedent ſuper faciem omnis terræ. Vigi/
late itaq; omni tempore orantes, ut di-
gni habeamini fugere iſta omnia quæ
futura ſunt, & ſtare ante filiũ hominis.
Erat aũt diebus docens in templo, no/
ctibus uero exiens morabatur in mon
te q uocat̃ oliueti. Et oĩs pplus diluculo
ueniebat ad eũ ut in tẽplo audiret eũ.
Appropinquabat autẽ dies feſtus XXII
azymorũ quæ dicitur paſca. Et quære-
bant principes ſacerdotũ & ſcribæ quo
modo Ieſum interficerent, timebãt ue/
ro plebem. Intrauit aũt ſatanas in Iu/
dam q cognominabat̃ Iſcariotes, qui
erat unus e numero duodecim, & abijt
& locutus eſt cũ principibus ſacerdotũ
& magiſtratibus, queẽadmodũ illũ tra-
deret eis. Et gauiſi ſunt, & pacti ſunt pe
cuniã illi dare. Et ſpopondit. Et q̃rebat
oportunitatem, ut traderet illũ illis ſine
turba. Venit aũt dies azymoꝝ, in q̃ ne
ceſſe erat imolari paſca. Et miſit Petrũ
& Ioannẽ dicens. Euntes parate nobis
paſca, ut manducemus. At illi dixerunt
ei. Vbi uis paremus? Et dixit ad eos, Ec
ce introeuntibus uobis in ciuitatem oc
curret uobis homo quidã amphoram
aquæ portans, ſeqmini eũ in domũ in
quã intrat, & dicetis patrifamilias do-
mus. Dicit tibi magiſter. Vbi eſt diuer
ſoriũ ubi paſca cũ diſcipulis meis man-
ducẽ? Et ipſe oñdet uobis cenaculũ ma
gnũ ſtratum, ibi parate. Euntes aũt in/
uenerũt ſicut dixit illis, & parauerũt pa
ſca. Et cũ facta eẽt hora diſcubuit. & du
odecim apl̃i cũ eo. Et ait illis. Deſyde-
rio deſyderaui hoc paſca mãducare uo
biſcũ añq; patiar. Dico eñ uobis poſt

ἔτι οὐ μὴ φάγω ἐξ αὐτοῦ ἕως ὅτου πληρω/
θῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. καὶ δεξάμενος
ποτήριον, εὐχαριστήσας εἶπεν. Λάβετε τοῦ-
το, καὶ διαμερίσατε εἰς ἑαυτούς. Λέγω γὰρ ὑμῖν,
ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμ/
πέλου, ἕως ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ.
καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας, ἔκλασεν καὶ
ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων. τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά
μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον, τοῦτο ποιεῖτε
εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ πο
τήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι λέγων. τοῦτο τὸ
ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου
τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. πλὴν ἰδοὺ ἡ
χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς
τραπέζης. καὶ ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πορεύ
εται κατὰ τὸ ὡρισμένον. πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώ/
πῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται. καὶ αὐτοὶ ἤρ/
ξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτούς, τὸ, τίς ἄρα εἴη ἐξ
αὐτῶν, ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν. Ἐγένετο δὲ
καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ, τίς αὐτῶν δο-
κεῖ εἶναι μείζων. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. Οἱ βασι/
λεῖς τῶν ἐθνῶν, κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ
ἐξουσιάζοντες αὐτῶν, εὐεργέται καλοῦν/
ται. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν
ὑμῖν, γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγού/
μενος ὡς ὁ διακονῶν. τίς γὰρ μείζων ὁ ἀνα
κείμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμε-
νος; Ἐγὼ δέ εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς ὁ δια-
κονῶν, ὑμεῖς δέ ἐστε, οἱ διαμεμενηκότες
μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου. κἀγὼ δια
τίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ
μου βασιλείαν, ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τρα
πέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθίσησθε ἐπὶ
θρόνων κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσρα-
ήλ. Εἶπεν δὲ ὁ κύριος. Σίμων σίμων, ἰδοὺ ὁ σα
τανᾶς ἐξῃτήσατο ὑμᾶς, τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν
σῖτον. Ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλεί
πῃ ἡ πίστις σου. καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας, στή-
ριξον τοὺς ἀδελφούς σου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. κύριε
μετὰ σοῦ

hac nõ manducabo ultra ex illo donec
impleatur in regno dei. Et accepto ca
lice gratias egit & dixit. Accipite hunc
& diuidite inter uos. Dico enim uobis,
ꝙ non bibam de fructu uitis, donec re
gnum dei ueniat. Et accepto pane cum
gratias egiſſet fregit & dedit eis dicens.
Hoc eſt corpus meũ, quod pro uobis
datur. Hoc facite in meam cõmemora-
tionem. Similiter & calicem poſtꝗ̃ ce-
nauit dicens. Hic calix, nouum teſta-
mentum in ſanguine meo, qui pro uo-
bis effunditur. Verũtamen ecce manus
tradentis me, mecũ eſt in menſa. Et fili
us quidem hominis ſecũdũ quod defi
nitum eſt, uadit. Verũtamen uæ homi
ni illi per quẽ traditur. Et ipſi cœperũt
quærere inter ſe, qs eſſet ex eis qui hoc
facturus eſſet. Facta eſt aũt & cõtẽtio
inter eos, quis eorum uideretur eſſe ma
ior. Dixit autem eis. Reges gentiũ do-
minantur eis, & qui poteſtatẽ habent
ſuper eas benefici uocantur. Vos autẽ
non ſic. Sed qui maior eſt in uobis, fiat
ſicut iunior, & qui princeps eſt, ſicut mi
niſtrator. Nam uter maior eſt qui accũ
bit, an qui miniſtrat? Nonne qui accũ
bit? At ego in medio ueſtrũ ſum ſicut
qui miniſtrat. Vos aũt eſtis qui permã
ſiſtis mecũ in tẽtationibus meis. Et ego
diſpono uobis ſicut diſpoſuit mihi pa-
ter meus regnũ, ut edatis & bibatis ſup
menſam meã in regno meo, & ſedeatis
ſuper thronos, iudicantes duodecim tri
bus Iſrael. Ait aũt dñs. Simon Simon
ecce ſatanas expetiuit uos, ut cribraret
ſicut triticũ. Ego aũt rogaui ꝑ te, ut nõ
deficiat fides tua. Et tu aliqñ conuerſus
cõfirma frẽs tuos. At ille dixit ei. Dñe,
tecum

μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς
θάνατον πορεύεσθαι. ὁ δὲ εἶπεν. λέγω σοι πέ
τρε, οὐ μὴ φωνήσει σήμερον ἀλέκτωρ, πρὶν ἢ
τρὶς ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με. καὶ εἶπεν αὐ
τοῖς. ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου καὶ
πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσα
τε; οἱ δὲ εἶπον. οὐδενός. εἶπεν οὖν αὐτοῖς.
ἀλλὰ νῦν, ὁ ἔχων βαλάντιον, ἀράτω, ὁμοίως
καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων, πωλησάτω ἱμάτιον
αὐτοῦ, καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. λέγω γὰρ ὑμῖν,
ὅτι ἔτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆ
ναι ἐν ἐμοί, τό, καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. καὶ
γὰρ τὰ περὶ ἐμοῦ, τέλος ἔχει. οἱ δὲ εἶπον. κύ
ριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐ
τοῖς. ἱκανόν ἐστιν. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κα
τὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. ἠκολού
θησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί. γενόμενος
δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου, εἶπεν αὐτοῖς. προσεύχεσθε,
μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. καὶ αὐτὸς ἀπεσπά
σθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν. καὶ θεὶς τὰ
γόνατα προσηύχετο λέγων. πάτερ, εἰ βούλει, πα
ρενεγκεῖν τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ, πλὴν
μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω. ὤφθη
δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐ
τόν. καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ, ἐκτενέστερον
προσηύχετο. ἐγένετο δὲ ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμ
βοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν,
καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ, εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους ἀπὸ
τῆς λύπης, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. τί καθεύδετε; ἀνα
στάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πει
ρασμόν. ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ὄχλος
καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα προ
ήρχετο αὐτῶν, καὶ ἤγγισεν τῷ ΙΗΣΟΥ φιλῆ
σαι αὐτόν. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν αὐτῷ. Ἰούδα,
φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδί
δως; ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον,
εἶπον αὐτῷ. κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μα
χαίρᾳ; καὶ ἐπάταξεν εἷς τις ἐξ αὐτῶν τὸν
δοῦλον

tecum paratus sum & in carcerem & in
mortẽ ire. At ille dixit. Dico tibi Petre,
nõ cantabit hodie gallus, donec ter ab-
neges te nosse me. Et dixit eis. Quãdo
misi uos sine sacculo & pera & calcia-
mentis, num quid defuit uobis? At illi
dixerũt. Nihil. Dixit ergo eis. Sed nũc
q habet sacculũ tollat, similiter & perã.
Et q nõ habet, uẽdat tunicã suã & emat
gladiũ. Dico eñ uobis, qm̃ adhuc hoc
quod scriptũ est oportet impleri in me
& cũ iniquis deputatꝰ est. Etenim ea q̃
sunt de me, finẽ habẽt. At illi dixerunt.
Dñe, ecce duo gladij hic. At ille dixit
eis. Satis est. Et egressus ibat secũdũ cõ
suetudinẽ in montẽ oliuaꝝ. Secuti sunt
aũt illũ & discipuli. Et cũ peruenisset ad
locũ, dixit illis. Orate, ne intretis in ten-
tationẽ. Et ipse auulsus est ab eis quan
tum iactus est lapidis, & positis genibꝰ
orabat dicens. Pater, si uis, transfer cali-
cem istũ a me. Verũtamen nõ mea uo-
luntas, sed tua fiat. Apparuit aũt illi an
gelus de cœlo cõfortans eũ. Et factꝰ in
agonia prolixius orabat. Et factus est
sudor eiꝰ sicut guttæ sanguinis decurrẽ
tis in terrã. Et cũ surrexisset ab oratiõe
& uenisset ad discipulos suos, reperit
eos dormiẽtes præ tristicia. Et ait illis.
Quid dormitis? Surgite & orate, ne in
tretis in tẽtationẽ. Adhuc aũt eo loquẽ
te ecce turba, & q uocabat᷑ Iudas unus
de duodecim antecedebat eos, & ap-
propinquauit Iesu, ut oscularetur eum.
Iesus autem dixit illi. Iuda, osculo fili-
um hominis tradis? Videntes autẽ hi
qui circa ipsum erant quod futurum
erat, dixerũt ei. Domine, percutiemus
ne in gladio? Et percussit unus ex illis

δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ οὖς
τὸ δεξιόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν, ἐᾶ-
τε ἕως τούτου. καὶ ἁψάμενος τοῦ ὠτίου αὐ-
τοῦ, ἰάσατο αὐτόν. εἶπεν δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ πρὸς
τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ
στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους, ὡς ἐπὶ
ληστὴν ἐξεληλύθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύ-
λων, καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ
ἱερῷ, οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ, ἀλλ'
αὕτη ὑμῶν ἐστὶν ἡ ὥρα, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ
σκότους. Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον, καὶ
εἰσήγαγον αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχιερέ-
ως. Ὁ δὲ πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. ἁψάν-
των δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς, καὶ συγκα-
θισάντων αὐτῶν, ἐκάθητο ὁ πέτρος ἐν μέ-
σῳ αὐτῶν. ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις κα-
θήμενον πρὸς τὸ φῶς, καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ
εἶπεν. καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν. ὁ δὲ ἠρνήσα-
το αὐτὸν λέγων. γύναι οὐκ οἶδα αὐτόν. καὶ
μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτόν, ἔφη. καὶ
σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. Ὁ δὲ πέτρος εἶπεν. ἄνθρω-
πε, οὐκ εἰμί. καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς,
ἄλλος τις διϊσχυρίζετο λέγων. ἐπ' ἀληθείας,
καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν, καὶ γὰρ γαλιλαῖ-
ός ἐστιν. Εἶπεν δὲ ὁ πέτρος. ἄνθρωπε, οὐκ οἶ-
δα ὃ λέγεις. καὶ παραχρῆμα ἔτι λαλοῦντος
αὐτοῦ, ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. καὶ στραφεὶς ὁ κύ-
ριος ἐνέβλεψεν τῷ πέτρῳ. καὶ ὑπεμνήσθη ὁ
πέτρος τοῦ λόγου τοῦ κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ,
ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, ἀπαρνήσῃ με
τρίς. καὶ ἐξελθὼν ἔξω ὁ πέτρος ἔκλαυσεν πι-
κρῶς. Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες τὸν ΙΗΣΟΥΝ
ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες, καὶ περικαλύψαντες
αὐτόν, ἔτυπτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, καὶ ἐπηρώ-
των αὐτὸν λέγοντες. προφήτευσον, τίς ἐστιν
ὁ παίσας σε. καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦν-
τες ἔλεγον εἰς αὐτόν. καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέ-
ρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ ἀρχιε-
ρεῖς καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν
εἰς τὸ συνέδριον

seruum principis sacerdotũ,& amputa
uit auriculam eius dextrã. Respondẽs
aũt Iesus ait. Sinite usq; huc. Et cum te-
tigisset auriculam eius, sanauit eum. Di
xit autem Iesus ad eos qui uenerãt ad
se principes sacerdotũ & magistratus
templi & seniores. Quasi ad latronem
existis cum gladijs & fustibus, cum co-
tidie uobiscum fuerim in templo, non
extẽdistis man⁹ in me. Sed hæc est ho
ra illa uestra, & potestas tenebrarũ. Cõ
p̃hensum aũt eũ, duxerũt & induxerũt
in domũ principis sacerdotum, Petrus
uero sequebat̃ eum a lõge. Accẽso aũt
igne in medio atrij, & circumsedẽtibus
illis, erat Petrus in medio eorum. Quẽ
cum uidisset ancilla quædã sedentem
ad lumen, & fixis in illum oculis dixit.
Et hic cũ illo erat. At ille abnegauit eũ,
dicens. Mulier, non noui illum. Et post
pusillum alius uidens eum dixit. Et tu
de illis es. Petrus uero ait. Homo non
sum. Et interuallo facto fere horæ uni⁹
alius quidã affirmabat dicens. Vere &
hic cũ illo erat, nam & Galilæus est. Et
ait Petrus, Homo, nescio quid dicis. Et
continuo adhuc illo loquente cantauit
gallus. Et cõuersus dñs aspexit Petrum
Et recordatus est Petrus uerbi dñi quõ
dixerat, qa priusq̃ gallus cantet, ter me
negabis. Et egressus foras Petrus fleuit
amare. Et uiri qui tenebãt illum, illude-
bant ei cædentes, & uelauerunt eum, &
percutiebant faciem eius, & interroga-
uerunt eũ dicẽtes. Prophetiza. Quis est
qui te percussit? Et alia multa blasphe
mãtes dicebãt in eũ. Et ut factus est di-
es, cõuenerũt seniores plebis & princi-
pes sacerdotũ & scribæ, & duxerũt illũ
in conciliũ

εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν λέγοντες. Εἰ σὺ εἶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, εἰπὲ ἡμῖν. εἶπεν δὲ αὐτοῖς. ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσετε. ἐὰν δὲ καὶ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτέ μοι ἢ ἀπολύσετε. ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ. εἶπον δὲ πάντες. σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη. ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγώ εἰμι. οἱ δὲ εἶπον. τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτυρίας; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν πιλᾶτον. ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες. τοῦτον εὕρομεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος, καὶ κωλύοντα καίσαρι φόρους διδόναι, λέγοντα ἑαυτὸν ΧΡΙΣΤΟΝ βασιλέα εἶναι. Ὁ δὲ πιλᾶτος ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων. σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη. Σὺ λέγεις. ὁ δὲ πιλᾶτος εἶπεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους. οὐδὲν εὑρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες, ὅτι ἀνασείει τὸν λαὸν διδάσκων καθ᾽ ὅλης τῆς ἰουδαίας ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γαλιλαίας ἕως ὧδε. πιλᾶτος δὲ ἀκούσας γαλιλαίαν, ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος γαλιλαῖός ἐστιν. καὶ ἐπιγνούς, ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς ἡρώδην ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν ἱεροσολύμοις, ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. ὁ δὲ ἡρώδης ἰδὼν τὸν ΙΗΣΟΥΝ, ἐχάρη λίαν. ἦν γὰρ θέλων ἐξ ἱκανοῦ ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν πολλὰ περὶ αὐτοῦ, καὶ ἤλπιζέν τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ᾽ αὐτοῦ γινόμενον. ἐπηρώτησεν δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς. αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. εἱστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. Ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν αὐτὸν ἐσθῆτα λαμπρὰν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ πιλάτῳ. Ἐγένοντο δὲ φίλοι, ὅτε πιλᾶτος καὶ ὁ ἡρώ-

in conciliū suum, dicētes. Si tu es Christus, dic nobis. Et ait illis. Si uobis dixero non credetis, si aūt & interrogauero nō respōdebitis mihi, neq; dimittetis. Ex hoc tp̄e autē erit filius hominis sedens a dextris uirtutis dei. Dixerunt aūt omnes. Tu ergo es filius dei? Qui ait. Vos dicitis me esse. At illi dixerunt. Quid adhuc desyderam⁹ testimoniū? Ipsi enim audiuimus de ore ipsius.

Et surgens omnis multitudo eorum XXIII
duxerunt illū ad Pilatū. Cœperunt autem illū accusare dicētes. Hūc dep̄hēdimus subuertentē gentē, & prohibentē tributa dare Cæsari, dicentem se Christum regem esse. Pilatus autem interrogauit eum dicens. Tu es rex iudeorū? At ille respondens illi ait. Tu dicis. Ait autē Pilatus ad principes sacerdotum & turbas. Nihil inuenio causæ in hoc homine. At illi inualescebant dicentes. Cōmouet populum docēs per uniuersam Iudæam exorsus a Galilæa usq; hūc locū. Pilatus aūt audiens galilæā, interrogauit nū homo galilæ⁹ esset. Et ut cognouit q̄ de Herodis potestate esset remisit eū ad Herodē, q & ipse Hierosolymis erat illis dieb⁹. Herodes aūt uiso Iesu, gauisus est ualde. Erat em̄ cupiens ex multo tempore uidere eū, eo q̄ audiret multa de eo, & sperabat signum aliquod uidere ab eo fieri. Interrogabat aūt eum multis sermonibus. At ipse nihil illi r̄ndebat. Stabant aūt principes sacerdotū & scribæ acriter accusantes eū. Spreuit aūt illū Herodes cū exercitibus suis, & illusit indutū ueste splendida, & remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Pilatus & Herodes

καὶ ἡρώδης ἐν αὐτῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων, προ-
ϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς ἑαυτούς.
πιλᾶτος δὲ συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιε-
ρεῖς, καὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ τὸν λαόν, εἶπεν
πρὸς αὐτούς. προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρω-
πον τοῦτον, ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν. καὶ
ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδὲν
εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον, ὧν κα-
τηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. ἀλλ' οὐδὲ ἡρώδης, ἀνέ-
πεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν
ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ, παι-
δεύσας οὖν αὐτόν, ἀπολύσω. ἀνάγκην δὲ
εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἕνα, ἀνέ-
κραξαν δὲ παμπληθεὶ λέγοντες, αἶρε τοῦ-
τον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν βαραββᾶν, ὅστις ἦν
διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει, καὶ
φόνον βεβλημένος εἰς φυλακήν. πάλιν οὖν
ὁ πιλᾶτος προσεφώνησεν θέλων ἀπολῦ-
σαι τὸν ΙΗΣΟΥΝ. οἱ δὲ ἐφώνουν λέγοντες.
σταύρωσον σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ τρί-
τον εἶπεν πρὸς αὐτούς. τί γὰρ κακὸν ἐ-
ποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗ-
ρον ἐν αὐτῷ, παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύ-
σω. οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰ-
τούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυ-
ον αἱ φωναὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων. ὁ δὲ
πιλᾶτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα
αὐτῶν. ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ
φόνον βεβλημένον εἰς τὴν φυλακὴν ὃν ἠ-
τοῦντο, τὸν δὲ ΙΗΣΟΥΝ παρέδωκεν τῷ
θελήματι αὐτῶν. καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐ-
τόν, ἐπιλαβόμενοι σίμωνος τινὸς κυρη-
ναίου ἐρχομένου ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ
τὸν σταυρὸν φέρειν ὄπισθεν τοῦ ΙΗΣΟΥ. ἠκο-
λούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ,
καὶ γυναικῶν, αἳ καὶ ἐκόπτοντο, καὶ ἐ-
θρήνουν αὐτόν. στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ
ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν. θυγατέρες ἱερουσαλὴμ μὴ
κλαίετε ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε
καὶ ἐπὶ

in ipsa die, nam antea inimici erant in-
ter se. Pilatus autem conuocatis princi-
pibus sacerdotum & magistratibus, &
plebe dixit ad illos. Obtulistis mihi
hunc hominem, quasi auertenté popu
lum, & ecce ego corã uobis interrogans
nullum crimen inuenio in homine isto
ex his de quib⁹ accusatis eũ. Sed neq̃
Herodes, nã remisi uos ad illum, & ec-
ce nihil dignũ morte actum est ei. Emẽ
datum ergo illum dimittã. Necesse au-
tem habebat dimittere eis per diem fe-
stum unum. Exclamauit aũt simul uni
uersa turba dicens. Tolle hũc, & dimit
te nobis Barabban, qui erat propter se
ditionem quandam factam in ciuitate
& homicidium missus in carcerem. Ite-
rum autem Pilatus locutus est ad eos,
uolens dimittere Iesum. At illi clama-
bant dicentes. Crucifige crucifige eum.
Ille autem tertio dixit ad illos. Quid
enim mali fecit iste? Nullam causam
mortis inuenio in eo. Corripiam ergo
illũ & dimittam. At illi instabant uoci-
bus magnis postulantes ut crucifigere
tur, & inualescebant uoces eoꝝ, & sum
morum sacerdotũ. Et pilatus adiudica
uit fieri petitionẽ eoꝝ. Dimisit aũt illis
eum qui propter homicidiũ & seditio-
nem missus fuerat in carcerẽ quem pe-
tebant. Iesum uero tradidit uoluntati
eoꝝ. Et cũ ducerent eũ, apprehenderunt
Simonẽ quendã Cyrenẽsem uenientẽ
de uilla, & iposuerũt illi crucẽ ut porta-
ret post Iesũ. Sequebat' aũt illũ multa
turba populi & mulieꝝ, q̃ plangebant
& lamentabant' eum. Cõuersus aũt ad
illas Iesus dixit. Filiæ Hierusalẽ, nolite
flere super me, sed super uosipsas flete,
& super

καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν. Μακάριαι αἱ στεῖραι καὶ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἳ οὐκ ἐθήλασαν. τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσιν, πέσετε ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς καλύψατε ἡμᾶς, ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι. καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἔλεγεν. πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασιν τί ποιοῦσιν. Διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἔβαλλον κλῆρον. καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες σὺν αὐτοῖς λέγοντες. ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ τοῦ θεοῦ ἐκλεκτός. ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι καὶ ὄξος προσφέροντες αὐτῷ, καὶ λέγοντες. εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων σῶσον σεαυτόν. ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ γεγραμμένη ἐπ᾽ αὐτῷ, γράμμασιν ἑλληνικοῖς καὶ ῥωμαϊκοῖς, καὶ ἑβραϊκοῖς, οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων. εἰ σὺ εἶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπετίμα αὐτῷ λέγων. οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ. καὶ ἡμεῖς μὲν, δικαίως ἄξια ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν, οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. καὶ ἔλεγεν τῷ ΙΗΣΟΥ. μνήσθητί μου κύριε ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. Ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ᾽ ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. ἦν δὲ ὡσεὶ ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ᾽ ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐννάτης. καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, καὶ ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν.

& ſuper filios ueſtros. Quoniam ecce uenient dies in quibus dicent. Beatæ ſteriles, & uentres qui non genuerunt, & ubera quæ nō lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus, cadite ſuper nos, & collibus operite nos. Quia ſi in humido ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Ducebantur aūt & alij duo facinoroſi cū eo, ut interficerentur. Et poſtquam uenerūt in locū qui uocatur Caluaria, ibi crucifixerunt eum, & facinoroſos unū a dextris alterū a ſiniſtris. Ieſus aūt dicebat. Pater, remitte illis, non enī ſciunt quid faciunt. Diuidentes uero ueſtimēta eius miſerunt ſortes. Et ſtabat populus ſpectans, & deridebant eum principes cū eis dicentes. Alios ſaluos fecit, ſe ſaluū faciat, ſi hic eſt Chriſtus dei electus. Illudebāt aūt ei & milites accedētes, & acetū offerētes ei & dicētes. Si tu es rex iudæorum, ſaluū te fac. Erat aūt & inſcriptio ſcripta ſuper eū litteris græcis, & latinis, & hæbraicis, hic eſt rex Iudæorū. Vnus aūt de his qui pendebant latronibus blaſphemabat eū dicens. Si tu es Chriſtus, ſaluū fac teipſum & nos. Reſpondens aūt alter increpabat eum dicens. Neque tu times deū, qui in eadem damnatione es. Et nos quidem iuſte digna factis recipimus. Hic uero nihil mali geſſit. Et dicebat ad Ieſum. Domine, memento mei cum ueneris in regnum tuum. Et dixit illi Ieſus. Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo. Erat autem fere hora ſexta, & tenebræ factæ ſunt, in uniuerſam terram uſque in horam nonā. Et obſcuratus eſt ſol, & uelum templi ſciſſum eſt mediū. Et clamans uoce magna Ieſus ait

εἶπεν, πάτερ εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι
τὸ πνεῦμά μου. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐξέπνευ-
σεν. ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατόνταρχος τὸ γενόμενον,
ἐδόξασεν τὸν θεὸν λέγων. ὄντως ὁ ἄνθρω-
πος οὗτος δίκαιος ἦν. καὶ πάντες οἱ συμπα-
ραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύ-
την, θεωροῦντες τὰ γενόμενα τύπτοντες ἑαυ
τῶν τὰ στήθη ὑπέστρεφον. εἱστήκεισαν δὲ πάν-
τες οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες
αἱ συνακολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς γαλι-
λαίας, ὁρῶσαι ταῦτα. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόμα-
τι ἰωσὴφ βουλευτὴς, ὑπάρχων ἀνὴρ ἀγαθὸς
καὶ δίκαιος, οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος
τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ ἀριμαθαί-
ας πόλεως τῶν ἰουδαίων. ὃς καὶ προσεδέ-
χετο καὶ αὐτὸς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, οὗ-
τος προσελθὼν τῷ πιλάτῳ, ᾐτήσατο τὸ σῶ
μα τοῦ ΙΗΣΟΥ, καὶ καθελὼν αὐτὸ ἐνετύλιξεν
αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν μνήματι λα
ξευτῷ, οὗ, οὐκ ἦν, οὐδέπω οὐδεὶς κείμενος.
καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευὴ, καὶ σάββατον ἐπέφω
σκεν. κατακολουθήσασαι δὲ γυναῖκες αἱ τι-
νες ἦσαν συνεληλυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς γαλι-
λαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον, καὶ ὡς ἐτέθη
τὸ σῶμα αὐτοῦ. ὑποστρέψασαι δὲ, ἡτοίμα-
σαν ἀρώματα καὶ μύρα. καὶ τὸ μὲν σάββα-
τον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.

τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων, ὄρθρου βαθέ-
ος ἦλθον ἐπὶ τὸ μνῆμα φέρουσαι ἃ ἡτοίμα-
σαν ἀρώματα, καί τινες σὺν αὐταῖς. εὗρον
δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ
μνημείου, καὶ εἰσελθοῦσαι οὐχ εὗρον τὸ σῶ-
μα τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ δι-
απορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ δύο
ἄνδρες ἐπέστησαν αὐταῖς, ἐν ἐσθήσεσιν ἀστρα
πτούσαις. ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν,
καὶ κλινουσῶν τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν,
εἶπον πρὸς αὐτάς. τί ζητεῖτε, τὸν ζῶντα
μετὰ τῶν νεκρῶν; οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ'
ἠγέρθη.

ait. Pater, in manus tuas cōmendo spi-
ritum meum. Et hæc cum dixisset expi
rauit. Videns autem Centurio, quod
factum fuerat, glorificauit deum dicēs:
Vere hic homo iustus erat. Et omnis
turba eorum qui simul aderant ad spe
ctaculum istud, & uidebant quæ fiebāt
percutientes pectora sua reuerteban-
tur. Stabant autem omnes noti eius a
longe, & mulieres quæ secutæ eū erant
a Galilæa hæc uidentes. Et ecce uir no-
mine Ioseph, decurio qui erat uir bo-
nus & iustus, hic nō cōsenserat consilio
& actibꝰ eoꝝ, oriūdus ab Arimathæa
ciuitate Iudæorū, qui expectabat & ip-
se regnum dei. Hic accessit ad Pilatum
& petijt corpus Iesu, & depositum in-
uoluit in sindone, & posuit illud in mo
numento exciso. in quo nondū quisq̃
positus fuerat. Et dies erat parasceue
& sabbatum illucescebat. Subsecutæ
autem mulieres quæ cum eo uenerant
de Galilæa uiderunt monumentum,
& quemadmodum positum erat cor-
pus eiꝰ, Reuertētes aūt parauerūt aro
mata & unguenta, & sabbato quidem
quieuerunt secundum mandatum.

Vna autem sabbati profundo crepu XXI
sculo uenerunt ad monumentum por
tātes q̄ parauerāt aromata, & nōnullæ
cum illis, & inuenerunt lapidem reuo-
lutum a monumento, & ingressæ non
inueuerunt corpus domini Iesu. Et fa-
ctum est dum mente consternatæ es-
sent de isto, ecce duo uiri steterunt se-
cus illas in uestibus fulgentibus. Cum
timerent autem & declinarent uultum
in terram, dixerunt ad illas. Quid quæ
ritis, uiuētē cū mortuis? Nō est hic, sed
surrexit

ἠγέρθη. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν, ἔτι
ὢν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ λέγων. ὅτι δεῖ τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀν-
θρώπων ἁμαρτωλῶν, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ
τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥη-
μάτων αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημεί-
ου, ἀπήγγειλαν πάντα ταῦτα τοῖς ἕνδεκα, καὶ
πᾶσι τοῖς λοιποῖς. ἦν δὲ ἡ μαγδαληνὴ μα-
ρία, καὶ ἰωάννα, καὶ μαρία ἰακώβου, καὶ αἱ λοι-
παὶ σὺν αὐταῖς, ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστό-
λους ταῦτα. καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν
ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἠπίστουν
αὐταῖς. ὁ δὲ πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ
τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας, βλέπει τὰ ὀ-
θόνια κείμενα μόνα, καὶ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυ-
τὸν θαυμάζων τὸ γεγονός. καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ
αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέ-
ρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα
ἀπὸ ἱερουσαλήμ, ᾗ ὄνομα ἐμμαούς, καὶ αὐτοὶ
ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν
συμβεβηκότων τούτων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμι-
λεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς. οἱ δὲ
ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶ-
ναι αὐτόν. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς. τίνες οἱ λό-
γοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους πε-
ριπατοῦντες, καὶ ἐστὲ σκυθρωποί; ἀποκρι-
θεὶς δὲ εἷς, ᾧ ὄνομα κλεόπας, εἶπεν πρὸς αὐ-
τόν. σὺ μόνος παροικεῖς ἱερουσαλήμ, καὶ
οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡ-
μέραις ταύταις; καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ποῖα; οἱ
δὲ εἶπον αὐτῷ. τὰ περὶ ΙΗΣΟΥ τοῦ ναζω-
ραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης, δυνατὸς
ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ἐναντίον τοῦ θεοῦ, καὶ
παντὸς τοῦ λαοῦ, ὅπως τε παρέδωκαν
αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ ἄρχοντες ἡ-
μῶν εἰς κρίμα θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν
αὐτόν. ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν, ὅτι αὐτός ἐστιν
ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν ἰσραήλ.

ἀλλά γε

ſurrexit. Recordamini qualiter locu-
tus eſt uobis, cũ adhuc in Galilæa eſſet
dicens. Quod oportuerit filiũ hoĩs tra-
di in manus hominũ peccatorũ, & cru-
cifigi, & die tertia reſurgere. Et recorda-
tæ ſunt uerborum eius, & regreſſæ a mo-
numento nunciauerũt hæc omnia illis
undecim, & cæteris omnibus. Erat autẽ
Maria magdalene & Ioanna & Maria
Iacobi. & cæteræ quæ cũ eis erant, quæ
dicebãt ad apoſtolos hæc. Et uiſa ſunt
ante illos ceu deliramentũ uerba illa-
rum, & non crediderũt illis. Petrus aũt
ſurgens cucurrit ad monumentũ, & p-
ſpiciens uidit linteamina ſola poſita,
& abijt apud ſemetipſum mirãs quod
acciderat. Et ecce duo ex illis ibãt eodẽ
die in caſtellũ quod aberat ſpatio ſta-
diorum ſexaginta ab Hieruſalem noĩe
Emaus, & ipſi cõfabulabantur inter ſe,
de his oĩbus quæ acciderãt. Et factum
eſt dũ confabularent̃ & ſecũ q̃rerent,
& ipſe Ieſus appropinquans ibat cum
illis. Cæterum oculi illorum tenebantur,
ne eum agnoſcerent. Et ait ad illos.
Qui ſunt hi ſermones quos cõfertis in-
ter uos ambulantes, & eſtis triſtes? Et
reſpondens unus cui nomen Cleopas,
dixit ei. Tu ſolus peregrinus es in Hie-
ruſalem, & non cognouiſti quæ facta
ſunt in illa his diebus? Quibus ille di-
xit. Quæ? Et dixerunt. De Ieſu Naza-
reno, qui fuit uir propheta, potens in
opere & ſermone, coram deo & toto
populo. Et quomodo eum tradide-
runt ſummi Sacerdotes, & Principes
noſtri in damnationem mortis, & cru-
cifixerunt eum. Nos aũt ſperabamus,
eũ eſſe illũ qui redẽpturus eſſet Iſrael.

Et nunc

ἀλλά γε σὺν πᾶσι τούτοις τρίτην ταύτην
ἡμέραν ἄγει σήμερον ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένον-
το. ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστη-
σαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὀρθριαὶ ἐπὶ τὸ μνη-
μεῖον. καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἦλ-
θον λέγουσαι, καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρα-
κέναι, οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. καὶ ἀπῆλθόν
τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗ-
ρον οὕτως, καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν
δὲ οὐκ εἶδον. καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτούς. ὦ ἀ-
νόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ
πᾶσιν, οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται. οὐχὶ ταῦ-
τα ἔδει παθεῖν τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ, καὶ εἰσελθεῖν εἰς
τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ μωσέως
καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν, διηρμήνευεν
αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυ-
τοῦ. καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύον-
το, καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο πορρωτέρω πορεύ-
εσθαι. καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες. μεῖ-
νον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστί, καὶ κέ-
κλικεν ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθε τοῦ μεῖναι σὺν
αὐτοῖς, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐ-
τὸν μετ' αὐτῶν λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε
καὶ κλάσας, ἐπεδίδου αὐτοῖς. αὐτῶν δὲ δι-
ηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἐπέγνωσαν αὐ-
τόν. καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν.
καὶ εἶπον πρὸς ἀλλήλους. οὐχὶ ἡ καρδία ἡ-
μῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν
ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γρα-
φάς; καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ὑπέστρεψαν
εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρον συνηθροισμένους τοὺς
ἕνδεκα, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς λέγοντας, ὅτι ἠγέρ-
θη ὁ κύριος ὄντως, καὶ ὤφθη σίμωνι. καὶ αὐτοὶ
ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐ-
τοῖς, ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου. ταῦτα δὲ αὐτῶν
λαλούντων, αὐτὸς ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἔστη ἐν μέσῳ αὐ-
τῶν. καὶ λέγει αὐτοῖς. εἰρήνη ὑμῖν. πτοηθέν-
τες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν
πνεῦμα θεωρεῖν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς.

τί τεταρ-

Et nũc super hæc omnia tertiꝰ dies est hodie, ꝙ hæc facta sunt. Sed & mulie-
res quædam ex nostris terruerunt nos,
quæ ante lucẽ fuerunt ad monumentũ
& nõ inuento corpore eius, uenerũt di-
centes, se etiam uisionem angelorũ ui-
disse, qui dicunt eum uiuere. Et abierũt
quidam ex nostris ad monumentũ, &
ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt,
ipsum uero non inuenerunt. Et ipse di-
xit ad eos. O stulti & tardi corde ad cre
dendum in omnibus quæ locuti sunt
ꝓphetæ. Nõne hæc oportuit pati Chri
stum, & intrare in gloriam suam? Et in-
cipiens a Mose & omnibus prophetis,
interp̃tabatur illis in omnibus scriptu-
ris quæ de ipso erant. Et appropinqua
uerunt castello quo ibant, & ipse p̃sese-
rebat se lõgius ire. Et coegerunt illũ di-
cẽtes. Mane nobiscũ, qm̃ aduesperascit,
& inclinatꝰ ẽ dies, & itrauit ut maneret
cũ illis. Et factũ est dũ recũberet cũ eis,
accepit panem & benedixit ac fregit, &
porrigebat illis. Et aperti sũt oculi eoꝝ,
& cognouerunt eum, & ipse euanuit ex
oculis eoꝝ. Et dixerunt inter se. Nõne
cor nostrũ ardens erat in nobis, dũ loq̃-
retur nobis in uia, & aperiret nobis scri
pturas? Et surgentes eadem hora re-
gressi sunt in Hierusalem & inuenerũt
congregatos undecim, & eos qui cum
illis erant dicentes. Surrexit dominus
uere, & apparuit Simoni. Et ipsi nar-
rabant quæ gesta erant in uia, & quo-
modo cognitus fuisset sibi in fractione
panis. Dum autem hæc loquuntur, ste-
tit Iesus in medio eorum & dixit. Pax
uobis. Cõturbati uero & conterriti, exi-
stimabant se spiritũ uidere. Et dixit eis

Quid

τί τεταραγμένοι ἐστὲ, καὶ διὰ τί διαλογισμοὶ
ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ἴδετε
τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτὸς
ἐγώ εἰμι. ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦ
μα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεω-
ρεῖτε ἔχοντα. καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐπέδειξεν αὐ-
τοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. ἔτι δὲ ἀπι
στούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόν-
των, εἶπεν αὐτοῖς, ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθά-
δε; οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέ-
ρος, καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου. καὶ λαβὼν
ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν. εἶπεν δὲ αὐτοῖς, οὗτοι
οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν σὺν
ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμ
μένα ἐν τῷ νόμῳ μωσέως καὶ προφήταις καὶ
ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν
νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς, καὶ εἶπεν αὐ
τοῖς, ὅτι οὕτως γέγραπται, καὶ οὕτως ἔδει
παθεῖν τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νε-
κρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ
ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρ
τιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενον ἀπὸ ἱε-
ρουσαλήμ. ὑμεῖς δὲ ἐστὲ μάρτυρες τούτων.
καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ
πατρός μου ἐφ᾽ ὑμᾶς, ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν
τῇ πόλει ἱερουσαλήμ, ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύνα
μιν ἐξ ὕψους. ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἔξω ἕως
εἰς βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐ-
λόγησεν αὐτούς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν
αὐτὸν αὐτούς, διέστη ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἀνεφέρετο
εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐ
τὸν, ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς
μεγάλης, καὶ ἦσαν διαπαντὸς ἐν τῷ
ἱερῷ, αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες
τὸν θεόν. ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ.

Quid turbati eſtis, & cogitatiões aſcen
dunt in corda ueſtra? Videte manus
meas & pedes, qa ego ipſe ſum. Palpa
te & uidete, quia ſpiritus carnem & oſ-
ſa non habet, ſicut me uidetis habere.
Et cum hæc dixiſſet, oſtendit eis ma-
nus & pedes. Adhuc autem illis nõ cre
dentibus p̃ gaudio & mirãtibus dixit.
Habetis hic aliquid, quod manducet?
At illi obtulerunt ei partem piſcis aſſi,
& fauum mellis. Et accepit, & in conſpe
ctu illoꝝ comedit. Et dixit ad eos. Hæc
ſunt uerba quæ locutus ſum ad uos cũ
adhuc eſſem uobiſcum, quoniã neceſſe
eſt impleri omnia quæ ſcripta ſunt in
lege Moſi & ꝓphetis & pſalmis de me.
Tunc aperuit illorum mentem, ut in-
telligerent ſcripturas, & dixit eis.
Sic ſcriptum eſt, & ſic oportebat Chri
ſtum pati, & reſurgere a mortuis ter-
tio die, & prædicare in nomine eius
pœnitentiam & remiſſionem peccato-
rum in omnes gentes, initio facto ab
Hieruſalem. Vos autem eſtis teſtes ho
rum. Et ecce ego mitto promiſſum pa-
tris mei in uos, uos autem ſedete in ciui
tate Hieruſalem, quoaduſq; induami-
ni uirtute ex alto. Eduxit autem eos fo
ras uſq; in Bethaniam, & eleuatis ma-
nibus ſuis benedixit eis. Et factum eſt
dum benediceret illis receſſit ab eis, &
ferebatur in cœlum. Et ipſi adorato eo
regreſſi ſunt in Hieruſalem cum gau-
dio magno, & erant ſemper in templo
laudantes & benedicentes deũ. Amen.

Euangelij ſecundum
Lucam finis.

ΕΥΑΓΓΈΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ.

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης, οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ, οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον, ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων, οὗτος ἦν ὃν εἶπον ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. καὶ

EVANGELIVM SECVNDVM IOANNEM.

IN principio erat uerbum, & uerbum erat apud deũ, & deus erat uerbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est. In ipso uita erat, & uita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comphenderunt. Fuit homo missus a deo, cui nomen erat Ioannes. Hic uenit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut oẽs crederent per illũ. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux uera, quæ illuminat oẽm hominem uenientem in hunc mundũ. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eũ nõ cognouit. In propria uenit, & sui eum nõ receperũt. Quotquot aũt receperunt eũ, dedit eis potestatẽ filios dei fieri his qui credũt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus, neq; ex uoluntate carnis, neq; ex uoluntate uiri, sed ex deo nati sunt. Et uerbum caro factũ est, & habitauit in nobis, & uidimus gloriã eius gloriã uelut unigeniti a patre, plenum gratiæ & ueritatis. Ioannes testimonium perhibet de ipso, & clamauit dicẽs. Hic erat de quo dicebã, qui post me uenturus est, prior me cœpit esse, quia prior me erat.

ἦν. καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάν
τες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος, ὅτι
ὁ νόμος διὰ μωσέως ἐδόθη. ἡ χάρις καὶ ἡ ἀ-
λήθεια διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐγένετο. Θεὸν
οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε. ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν
εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς ἐκεῖνος ἐξηγή-
σατο. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ ἰωάννου, ὅ-
τε ἀπέστειλαν οἱ ἰουδαῖοι ἐξ ἱεροσολύμων
ἱερεῖς καὶ λευΐτας, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτὸν. σὺ
τίς εἶ. καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο.
καὶ ὡμολόγησεν, ὅτι οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ ΧΡΙ-
ΣΤΟΣ. καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν. τί οὖν, ἠλίας εἶ
σύ; καὶ λέγει. οὐκ εἰμί. ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ
ἀπεκρίθη. οὔ. εἶπον οὖν αὐτῷ. τίς εἶ, ἵνα ἀ-
πόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς. τί λέ-
γεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη, ἐγὼ φωνὴ βοῶντος
ἐν ἐρήμῳ, εὐθύνατε τὴν ὁδὸν κυρίου, καθὼς εἶ-
πεν ἡσαΐας ὁ προφήτης. Καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι
ἦσαν ἐκ τῶν φαρισαίων, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν
καὶ εἶπον αὐτῷ. τί οὖν βαπτίζεις εἰ σὺ οὐκ εἶ
ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, οὔτε ἠλίας, οὔτε προφήτης; ἀπε-
κρίθη αὐτοῖς ὁ ἰωάννης λέγων. ἐγὼ βαπτί-
ζω ἐν ὕδατι, μέσος δὲ ὑμῶν ἕστηκεν ὃν ὑμεῖς
οὐκ οἴδατε, αὐτός ἐστιν ὁ ὀπίσω μου ἐρχό-
μενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, οὗ ἐγὼ
οὐκ εἰμὶ ἄξιος, ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάν-
τα τοῦ ὑποδήματος. ταῦτα ἐν βηθαβαρᾷ
ἐγένετο πέραν τοῦ ἰορδάνου ὅπου ἦν ἰωάν-
νης βαπτίζων. Τῇ ἐπαύριον βλέπει
ὁ ἰωάννης τὸν ΙΗΣΟΥΝ ἐρχόμενον πρὸς
αὐτὸν, καὶ λέγει. ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ, ὁ
αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. οὗτός ἐ-
στιν περὶ οὗ ἐγὼ εἶπον. ὀπίσω μου ἔρχεται
ἀνὴρ ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός
μου ἦν. κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτὸν, ἀλλ' ἵνα
φανερωθῇ τῷ ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον
ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων. καὶ ἐμαρτύ-
ρησεν ἰωάννης λέγων, ὅτι τεθέαμαι τὸ πνεῦ-
μα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔ-
μεινεν ἐπ' αὐ

erat. Et de plenitudine eius nos omnes
accepimus, & gratiam pro gratia, quia
lex per Mosen data est, gratia & ueri-
tas per Iesum Christũ facta est. Deum
nemo uidit unq̃. Vnigenit⁹ filius qui
est in sinu patris, ipse enarrauit. Et hoc
est testimonium Ioannis, quando mi-
serunt Iudæi ab Hierosolymis sa-
cerdotes & leuitas, ut interrogarent
eum. Tu quis es? Et confessus est, & nõ
negauit. Et confessus est, non sum ego
Christus. Et interrogauerunt eũ. Quid
ergo? Helias es tu? Et dixit. Nõ sum.
Propheta es tu? Et respondit. Nõ. Di-
xerunt ergo ei. Quis es, ut responsum
demus his qui miserunt nos? Quid di-
cis de teipso? Ait. Ego uox clamantis
in deserto, dirigite uiam dñi, sicut dixit
Esaias propheta. Et qui missi fuerant,
erant ex pharisæis. Et interrogauerunt
eũ, & dixerunt ei. Quid ergo baptizas,
si tu non es Christus, neq; Helias, neq;
ꝓpheta? Respondit eis Ioannes dicẽs,
Ego baptizo in aqua, medius autẽ ue-
strum stetit quẽ uos nescitis, Ipse est q
post me uenturus est, qui ante me fa-
ctus est, cuius ego nõ sum dignus ut sol
uam eius corrigiam calciamẽti. Hæc in
Bethabara facta sũt trans Iordanem,
ubi erat Ioannes baptizãs. Postero die
uidet Ioannes Iesum uenientẽ ad se, &
ait. Ecce agnus dei, qui tollit peccatum
mundi. Hic est de quo dicebã. Post me
uenit uir qui ante me factus est, qa pri-
or me erat, & ego nesciebam eũ. Sed ut
manifestetur Israeli, ꝓpterea ueni ego
in aqua baptizãs. Et testimoniũ perhi
buit Ioannes dicẽs. Vidi spiritũ descen
dẽtem quasi columbã de cœlo, & man-

R sit super

νεμ ἐπ᾽αὐτόμ. κἀγὼ οὐκ ᾔδειμ αὐτόμ, ἀλλὰ ὁ
πέμψας με βαπτίζειν ἐν τῷ ὕδατι, ἐκεῖνός μοι
εἶπεμ, ἐφ᾽ὃμ ἂμ ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖ-
νομ καὶ μένομ ἐπ᾽αὐτόμ, οὗτός ἐστιμ ὁ βαπτί-
ζωμ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. κἀγὼ ἑώρακα καὶ
μεμαρτύρηκα, ὅτι οὗτός ἐστιμ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.
τῇ ἐπαύριομ πάλιμ εἱστήκει ὁ ἰωάννης, καὶ
ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, καὶ ἐμβλέψας τῷ
ΙΗΣΟΥ περιπατοῦντι λέγει. ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ
θεοῦ. καὶ ἤκουσαμ αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λα-
λοῦντος, καὶ ἠκολούθησαμ τῷ ΙΗΣΟΥ. στρα-
φεὶς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ θεασάμενος αὐτοὺς
ἀκολουθοῦντας, λέγει αὐτοῖς. τί ζητεῖτε;
οἱ δὲ εἶπομ αὐτῷ. ῥαββὶ ὃ λέγεται ἑρμη-
νευόμενομ διδάσκαλε, ποῦ μένεις; λέγει αὐ-
τοῖς, ἔρχεσθε καὶ ἴδετε. ἦλθον καὶ εἶδομ ποῦ μένει
καὶ παρ᾽αὐτῷ ἔμειναμ τὴν ἡμέραμ ἐκείνημ.
ὥρα δὲ ἦμ ὡς δεκάτη. ἦμ ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς
σίμωνος πέτρου, εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάμ-
τωμ παρὰ ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντωμ αὐ-
τῷ. εὑρίσκει οὗτος πρῶτος τὸμ ἀδελφὸμ τὸμ
ἴδιον σίμωνα, καὶ λέγει αὐτῷ, εὑρήκαμεμ τὸν
μεσίαμ, ὅ ἐστιμ μεθερμηνευόμενομ ΧΡΙΣΤΟΣ.
καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ. ἐμβλέψας αὐ-
τῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν, σὺ εἶ σίμωμ ὁ υἱὸς ἰωνᾶ,
σὺ κληθήσῃ κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται πέτρος.
τῇ ἐπαύριομ ἠθέλησεμ ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐξελθεῖμ εἰς
τὴν γαλιλαίαμ, καὶ εὑρίσκει φίλιππομ, καὶ λέ-
γει αὐτῷ. ἀκολούθει μοι. ἦμ δὲ ὁ φίλιππος
ἀπὸ βηθσαϊδὰ ἐκ τῆς πόλεως ἀνδρέου καὶ
πέτρου. εὑρίσκει φίλιππος τὸμ ναθανα-
ήλ, καὶ λέγει αὐτῷ, ὃμ ἔγραψεμ μωσῆς ἐν
τῷ νόμῳ, καὶ οἱ προφῆται, εὑρήκαμεν ΙΗΣΟΥΝ
τὸμ υἱὸν τοῦ ἰωσὴφ τὸμ ἀπὸ ναζαρέθ, καὶ εἶπεμ
αὐτῷ ναθαναήλ. ἐκ ναζαρὲθ δύναταί τι
ἀγαθὸμ εἶναι. λέγει αὐτῷ φίλιππος. ἔρ-
χου καὶ ἴδε. εἶδεμ ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὸμ ναθαναὴλ ἐρ-
χόμενον πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ, ἴδε ἀληθῶς
ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν, λέγει αὐτῷ να-
θαναήλ

sit super eũ, & ego nesciebam eũ, sed q̃
misit me ut baptizarem in aqua, ille mi
hi dixit. Super quẽ uideris spiritũ de-
scendentem & manentẽ super eum, hic
est q baptizat in spiritu sancto. Et ego
uidi & testimoniũ perhibuit quod hic
est filius dei. Postero die iterũ stabat
Ioannes & ex discipulis eius duo. Et in
tuitus Iesum ambulãtẽ dicit. Ecce agnꝰ
dei. Et audierunt eum duo discipuli lo
quentem, & secuti sunt Iesum. Conuer
sus aũt Iesus & uidens eos sequẽtes se,
dicit eis. Quid quæritis? Qui dixerunt
ei. Rabbi, quod dicitur interpretatum
magister, ubi habitas? Dicit eis. Venite
& uidete. Venerunt & uiderũt ubi ma-
neret, & apud eum manserunt die il-
lo. Hora autem erat fere decima. Erat
Andreas frater Simonis Petri, unus ex
duobus qui audierãt a Ioanne, & secu-
ti fuerant eum, Reperit hic prior fratrẽ
suũ Simonẽ, & dicit ei. Inuenimus mes-
siam, quod est interp̃tatum Christus.
Et adduxit eum ad Iesum. Intuitus
eum Iesus dixit. Tu es Simon filius Io
anna, tu uocaberis cephas, quod inter-
pretatur Petrus. Postero die uoluit Ie-
sus exire in galilæam, & reperit Philip-
pum, & dicit ei. Sequere me. Erat autẽ
Philippꝰ a Bethsaida ciuitate Andreæ
& Petri. Reperit Philippus Nathana-
hel, & dicit ei. De quo scripsit Moses
in lege & prophetæ, inuenimus Iesum
filiũ Ioseph naçarenum, & dixit ei Na
thanahel. A Nazareth potest aliquid
boni esse. Dicit ei Philippus. Veni &
uide. Vidit Iesus Nathanahel uenien
tem ad se, & dicit de eo. Ecce uere Israe-
lita, in quo dolus non est. Dicit ei Na-
thanahel.

θαναήλ. πόθεν με γινώσκεις. ἀπεκρίθη ὁ ΙΗ/
ΣΟΥΣ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. πρὸ τοῦ σε φίλιππον
φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν εἶδόν σε. ἀπε
κρίθη ναθαναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ. ῥαββεὶ, σὺ εἶ
ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰσραήλ.
ἀπεκρίθη ΙΗΣΟΥΣ καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι εἶ-
πόν σοι εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύ
εις, μείζω τούτων ὄψει. καὶ λέγει αὐτῷ. ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν. ἀπάρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν
ἀνεῳγότα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀνα
βαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν
τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, γά
μος ἐγένετο ἐν κανᾷ τῆς γαλιλαίας. καὶ
ἦν ἡ μήτηρ τοῦ ΙΗΣΟΥ ἐκεῖ. ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ
ΙΗΣΟΥΣ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γά-
μον. καὶ ὑστερήσαντος οἴνου, λέγει ἡ μήτηρ
τοῦ ΙΗΣΟΥ πρὸς αὐτόν. οἶνον οὐκ ἔχουσιν.
λέγει αὐτῇ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, τί ἐμοὶ καὶ σοὶ γύναι,
οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου. λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ
τοῖς διακόνοις, ὅτι ἂν λέγῃ ὑμῖν ποιήσατε.
ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαι λίθιναι ἓξ κείμεναι κατὰ
τὸν καθαρισμὸν τῶν ἰουδαίων, χωροῦσαι ἀνὰ
μετρητὰς δύο, ἢ τρεῖς. λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ. γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος.
καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω, καὶ λέγει αὐ/
τοῖς. ἀντλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρ-
χιτρικλίνῳ. καὶ ἤνεγκαν. ὡς δὲ ἐγεύσατο
ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημέ
νον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν. οἱ δὲ διάκονοι
ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν
νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος καὶ λέγει αὐτῷ.
πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον
τίθησιν καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν, τότε τὸν ἐλά-
σσω. σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρ
τι. ταύτην ἐποίησεν τὴν ἀρχὴν τῶν σημεί
ων ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐν κανᾷ τῆς γαλιλαίας.
καὶ ἐφανέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ. καὶ ἐ/
πίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. μετὰ τοῦ/
το κατέβη εἰς καπερναοὺμ αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ
αὐτοῦ

thanahel. Vnde me noſcis? Reſpondit
Ieſus, & dixit ei. Priuſq́ te Philippus
uocaret cum eſſes ſub ficu uidi te. Re-
ſpondit Nathanahel, & ait. Rabbi,
tu es filius dei, tu es rex Iſrael. Reſpon/
dit Ieſus & dixit ei. Quia dixi tibi uidi
te ſub ficu credis, maiora his uidebis. Et
dicit ei. Amē amen dico uobis, poſthac
uidebitis cœlū apertum, & angelos dei
aſcendentes & deſcendentes ſuper fi-
lium hominis.

Et die tertia nuptiæ factæ ſunt in II
Chana Galilææ, & erat mater Ieſu ibi.
Vocatus eſt autem Ieſus & diſcipuli
eius ad nuptias. Et deficiente uino, di/
cit mater Ieſu ad eum. Vinum non ha
bent. Et dicit ei Ieſus. Quid mihi tecū
eſt mulier? Nondum uenit hora mea.
Dicit mater eius miniſtris. Quodcūq́
dixerit uobis facite. Erant autem ibi la
pideæ hydriæ ſex poſitæ ſecundum pu
rificationem iudæorum, capientes ſin-
gulæ metretas binas uel ternas. Dicit
ei Ieſus. Implete hydrias aqua. Et im/
pleuerunt eas uſq́ ad ſummum. Et di-
cit eis Haurite nunc, & ferte architri/
clino. Et tulerunt. Vt autem guſtauit
architriclinus aquam uinū factum, &
non ſciebat unde eſſet, miniſtri autem
ſciebant qui hauſerāt aquā, uocat ſpon
ſum architriclinus, & dicit ei. Omnis
homo primum bonum uinum ponit,
& cum inebriati fuerint, tunc id quod
deterius eſt. Tu ſeruaſti bonum ui-
num uſq́ huc. Hoc fecit initium ſi/
gnorum Ieſus in chana galilææ, & ma/
nifeſtauit gloriam ſuam, & credide/
runt in eum diſcipuli eius, Poſt hæc
deſcendit Capernaum ipſe & mater

αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας. καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν ἰουδαίων. καὶ ἀνέβη εἰς ἱεροσόλυμα ὁ ΙΗΣΟΥΣ. καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας τοὺς βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰς, καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους. καὶ ποιήσας φραγγέλιον ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ. τά τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας. καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεε τὸ κέρμα. καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψεν, καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν, ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν καὶ μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου. ἐμνήσθησαν δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι γεγραμμένον ἐστὶν, ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με. ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ, τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς; ἀπεκρίθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ εἶπεν αὐτοῖς. λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. εἶπον οὖν οἱ ἰουδαῖοι, τεσσαράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ὡς δὲ ἦν ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. αὐτὸς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ οὐκ ἐπίστευσεν ἑαυτὸν αὐτοῖς, διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας, καὶ ὅτι οὐ χρείαν εἶχεν, ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου. αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν φαρισαίων νικόδημος ὄνομα, ἄρχων τῶν ἰουδαίων. οὗτος ἦλθεν πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ νυκτὸς, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ῥαββί, οἴδαμεν, ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας διδά-

σκαλος

eius & fratres eius & discipuli eius, & ibi manserunt non multis diebus. Et prope erat pasca iudæorum, & ascendit Iesus Hierosolymam, & inuenit in templo uendentes oues & boues & columbas, & nummularios sedentes. Et cum fecisset flagellum de funiculis, omnes eiecit de templo, oues & boues, & nummulariorum effudit æs, & mensas subuertit. Et his qui columbas uendebant dixit. Auferte ista hinc, & nolite facere domum patris mei domum mercatus. Recordati sunt uero discipuli eius quod scriptũ est, zelus domus tuæ comedit me. Responderunt ergo iudæi, & dixerunt ei. Quod signum ostendis nobis, quia hæc facis? Respondit Iesus & dixit eis. Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo iudæi. Quadraginta & sex annis ædificatum est templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud? Ille aũt dicebat de templo corporis sui. Cũ ergo resurrexisset a mortuis, recordati sunt discipuli eius quod hoc dixisset, & crediderũt scripturæ & sermoni quem dixerat Iesus. Cum autem esset Hierosolymis in pasca in die festo, multi crediderunt in nomine eius uidentes signa eius quæ faciebat. Ipse autem Iesus non credebat semetipsum eis, eo ꝗ ipse nosset omnes, & quod opus non haberet, ut quisquã testimonium perhiberet de homine. Ipse enim sciebat, quid esset in homine.

Erat autem homo ex pharisæis Ni- III
codemus nomine, princeps iudæorum.
Hic uenit ad Iesum nocte, & dixit ei.
Rabbi, scimus quod a deo ueneris ma-

gister

διδάσκαλος. οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται
ποιεῖν, ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ.
ἀπεκρίθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀμὴν ἀ-
μὴν λέγω σοι. ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν
οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νικόδημος. πῶς δύ-
ναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ
δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ
δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; ἀπεκρί-
θη ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι. ἐὰν μή
τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ
δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σάρξ ἐστιν. καὶ
τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος, πνεῦμά
ἐστιν. μὴ θαυμάσῃς, ὅτι εἶπόν σοι, ὅτι δεῖ ὑ-
μᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. τὸ πνεῦμα ὅπου θέ-
λει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις,
ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται, καὶ ποῦ ὑπά-
γει. οὕτως ἐστὶν πᾶς, ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ
πνεύματος. ἀπεκρίθη νικόδημος καὶ εἶπεν
αὐτῷ. πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι. ἀπεκρί-
θη ΙΗΣΟΥΣ καὶ εἶπεν αὐτῷ. σὺ εἶ ὁ διδάσκα-
λος τοῦ ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ἀμὴν
ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν, καὶ
ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν
ἡμῶν, οὐ λαμβάνετε. εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑ-
μῖν, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε, πῶς ἐὰν εἴπω τὰ ἐ-
πουράνια πιστεύσετε; καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν
εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ καθὼς
μωσῆς ὕψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψω-
θῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύ-
ων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰ-
ώνιον. οὕτως γὰρ ἠγάπησαν ὁ θεὸς τὸν κόσμον
ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς
ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχει
ζωὴν αἰώνιον. οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ
εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα
σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται

ὁ δὲ

gister. Nemo enim poteſt hæc ſigna fa
cere quæ tu facis, niſi fuerit deus cū eo.
Reſpōdit Ieſus, & dixit ei. Amen amē
dico tibi, niſi quis renatus fuerit denuo
non poteſt uidere regnū dei. Dicit ad
eū Nicodemus. Quomodo poteſt ho-
mo naſci cum ſit ſenex? Nū poteſt ho-
mo in uentrē matris ſuæ iterato introi-
re & renaſci? Reſpondit Ieſus. Amen
amen dico tibi, niſi quis renatus fuerit
ex aqua & ſpiritu, non poteſt introi-
re in regnum dei. Quod natum eſt
ex carne, caro eſt, & quod natum eſt ex
ſpiritu, ſpiritus eſt. Nō mireris, quod di
xi tibi, oportet uos naſci denuo. Spiri-
tus ubi uult ſpirat, & uocem eius audis
ſed neſcis unde ueniat, & quo uadat.
Sic eſt omnis qui natus eſt ex ſpiritu.
Reſpōdit Nicodemus & dixit ei. Quo-
modo poſſunt hæc fieri? Reſpondit Ie
ſus, & dixit ei. Tu es ille magiſter Iſrael
& hæc ignoras? Amen amen dico tibi,
quod ſcimus loquimur, & quod uidi-
mus teſtamur, & teſtimonium noſtrū
non accipitis. Si terrena dixi uobis, &
non crediidiſtis, quomodo ſi dixero uo
bis cœleſtia credetis? Et nemo aſcendit
in cœlū niſi qui deſcēdit de cœlo, filius
hominis qui eſt in cœlo. Et ſicut Moſes
exaltauit ſerpentem in deſerto, ita exal
tari oportet filiū hominis, ut omnis q
credit in ipſo non pereat, ſed habeat ui
tam æternā. Sic enim deus dilexit mū-
dum, ut filium ſuū unigenitum daret,
ut omnis qui credit in eum non pereat,
ſed habeat uitam æternā. Non eī mi-
ſit deus filium ſuū in mūdū ut iudicet
mundū, ſed ut ſaluetur mundus per ip-
ſum. Qui credit in eum, non iudicatur.

ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται. ὅτι μὴ πεπί/
στευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θε
οῦ. αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυ
θεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρω
ποι μᾶλλον τὸ σκότος, ἢ τὸ φῶς. ἦν γὰρ
πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα
πράσσων, μισεῖ τὸ φῶς. καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς
τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα. ὁ δὲ
ποιῶν τὴν ἀλήθειαν, ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς
ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν θεῷ ἐστιν
εἰργασμένα. μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ
καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν,
καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν,
ἦν δὲ καὶ ἰωάννης βαπτίζων ἐν αἰνὼν ἐγγὺς
τοῦ σαλείμ. ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ. καὶ πα
ρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο. οὔπω γὰρ ἦν βε/
βλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ ἰωάννης. ἐγέ
νετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν ἰωάννου με/
τὰ ἰουδαίων περὶ καθαρισμοῦ. καὶ ἦλθον πρὸς
τὸν ἰωάννην, καὶ εἶπον αὐτῷ. ῥαββεὶ, ὃς ἦν
μετά σου πέραν τοῦ ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύ
ρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει καὶ πάντες ἔρχον
ται πρὸς αὐτόν. ἀπεκρίθη ἰωάννης καὶ εἶπεν,
οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν, ἐὰν
μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. αὐτοὶ
ὑμεῖς μαρτυρεῖτε, ὅτι εἶπον, οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ
ΧΡΙΣΤΟΣ, ἀλλ' ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμ/
προσθεν ἐκείνου. ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος
ἐστί. ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου ὁ ἑστηκὼς καὶ ἀκού
ων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμ
φίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. ἐ/
κεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. ὁ ἄνωθεν
ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστίν, ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς,
ἐκ τῆς γῆς ἐστιν, καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ. ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστίν, καὶ ὃ ἑώρακεν
καὶ ἤκουσεν, τοῦτο μαρτυρεῖ, καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐ
τοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρ
τυρίαν ἐσφράγισεν, ὅτι ὁ θεὸς ἀληθής ἐστιν.
ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ
λαλεῖ.

Qui aũt non credit iam iudicatus est.
qa nõ credidit in nomine unigeniti fi-
lij dei. Hoc est aũt iudiciũ, quod lux ue
nit in mundum, & dilexerunt homines
magis tenebras q̃ lucem. Erant enim
eorum mala opera. Omnis enim qui
mala agit, odit lucẽ, & non uenit ad lu-
cem ne arguantur opera eius. Qui aũt
facit ueritatem uenit ad lucem, ut mani
festẽtur opera eius, quod in deo sint fa
cta. Post hæc uenit Iesus & discipuli ei
us in terram Iudæam, & illic morabat̃
cum eis & baptizabat. Erat aũt & Ioan
nes baptizans in Aennõ iuxta Salim,
quia aquæ multæ erãt illic, & ueniebãt
& baptizabantur. Nondũ eñ cõiectus
fuerat Ioannes in carcerẽ. Facta est aũt
questio ex discipulis Ioannis cũ Iudæis
de purificatione. Et uenerunt ad Ioan-
nem & dixerunt ei. Rabbi, qui erat te-
cum trãs Iordanem, cui tu testimoniũ
perhibuisti, ecce hic baptizat, & omnes
ueniunt ad eum. Respõdit Ioannes &
dixit. Non potest homo accipere quic-
q̃, nisi fuerit ei datũ de cœlo. Ipsi uos
testimonium perhibetis, quod dixe-
rim, non sum ego Christus, sed missus
sum ante illum. Qui habet sponsam,
sponsus est, amicus aũt sponsi q stat &
audit eum, gaudio gaudet ꝓpter uocẽ
sponsi. Hoc ergo gaudiũ meũ impletũ
est. Illũ oportet crescere, me aũt minui.
Qui desursũ uenit supra oẽs ẽ. Qui de
terra est de terra est, & de terra loquit̃,
q de cœlo uenit supra oẽs est, & quod
uidit & audiuit hoc testatur, & testimo
nium eius nemo accipit. Qui accepit
is eius testimoniũ obsignauit, qđ deus
uerax sit. Quẽ eñ misit deꝰ, uerba dei
loquitur

λαλεῖ. οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν ὁ θεὸς τὸ πνεῦ
μα. ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν. καὶ πάντα δέδω
κεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱόν, ἔχει
ζωὴν αἰώνιον, ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ, οὐκ ὄψεται
ζωὴν, ἀλλ᾽ ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ μένει ἐπ᾽ αὐτόν. Ὡς οὖν
ἔγνω ὁ κύριος, ὅτι ἤκουσαν οἱ φαρισαῖοι, ὅτι
ΙΗΣΟΥΣ πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτί
ζει ἢ ἰωάννης, καίτοιγε ΙΗΣΟΥΣ αὐτὸς οὐκ ἐ-
βάπτιζεν, ἀλλ᾽ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἀφῆκεν τὴν
ἰουδαίαν, καὶ ἀπῆλθεν πάλιν εἰς τὴν γαλιλαί
αν. ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς σα-
μαρείας. ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς σαμα-
ρείας λεγομένην συχὰρ πλησίον τοῦ χωρίου
ὃ ἔδωκεν ἰακὼβ ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐκεῖ
πηγὴ τοῦ ἰακώβ. ὁ οὖν ΙΗΣΟΥΣ κεκοπιακὼς ἐκ
τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ. ὥ
ρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη. ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς σαμαρείας
ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, δός
μοι πιεῖν. οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν
εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν. λέ
γει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ σαμαρῖτις. πῶς σὺ
ἰουδαῖος ὢν, παρ᾽ ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς οὔσης
γυναικὸς σαμαρείτιδος; οὐ γὰρ συγχρῶν
ται ἰουδαῖοι σαμαρείταις. ἀπεκρίθη ΙΗΣΟΥΣ
καὶ εἶπεν αὐτῇ, εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ
καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι δός μοι πιεῖν, σὺ
ἂν ᾔτησας αὐτὸν, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν,
λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔ-
χεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ, πόθεν οὖν ἔχεις
τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς
ἡμῶν ἰακώβ; ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ καὶ
αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ
τὰ θρέμματα αὐτοῦ. ἀπεκρίθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ
καὶ εἶπεν αὐτῇ. πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδα-
τος τούτου διψήσει πάλιν. ὃς δὲ ἂν πίῃ
ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ
διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα. ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω
αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου
εἰς ζωὴν αἰώνιον. λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή.

κύριε

loquitur. Nō enim ad menſuram dat
deus ſpm̄. Pater diligit filiū, & omnia
dedit in manu eius. Qui credit in filiū,
habet uitam æternam, qui aūt incredu-
lus eſt filio, non uidebit uitam, ſed ira
dei manet ſuper eum.

Vt ergo cognouit dominus, audiſſe IIII
pharisæos, ꝙ Ieſus plures diſcipulos fa
ceret & baptizaret ꝗ̄ Ioānes, ꝗ̄ꝗ̄ Ieſ⁹
ipſe nō baptizaret ſed diſcipli eius, re
liquit Iudæam & abijt iterum in Gali-
læam. Oportebat aūt eum tranſire per
mediam Samariā, Venit ergo in ciui-
tatem Samariæ quæ dicitur Sychar, iu-
xta p̄dium quod dedit Iacob Ioſeph fi
lio ſuo. Erat autē ibi fons Iacob. Ieſus
ergo fatigatus ex itinere, ſedebat ſic ſu
per fontem. Hora erat ferme ſexta. Ve-
nit mulier Samaria ut hauriret aquā.
Dicit ei Ieſus. Da mihi bibere. Nam di
ſcipuli eius abierant in ciuitatem ut ci-
bos emerēt, Dicit ergo ei mulier illa Sa
maritana. Quō tu iudæus cū ſis, bibere
a me poſcis q̄ ſū mulier Samaritana?
Nō em̄ cōmertiū Iudæi cū ſamaritāis.
Rn̄dit Ieſus, & dixit ei. Si ſcires donū
dei, & quis ſit qui dicit tibi, da mihi bi-
bere, tu petiſſes ab eo, & dediſſet tibi
aquam uiuā. Dicit ei mulier. Dn̄e, neq;
quo haurias habes, & puteus altus eſt.
Vnde ergo habes aquam illam uiuā?
Nū tu maior es patre noſtro Iacob, q
dedit nobis puteū, & ipſe ex eo bibit, &
filij eius & pecora eius? Rn̄dit Ieſus &
dixit ei. Omnis qui bibit ex aqua hac, ſi
tiet iterū, Quiſq; aūt biberit ex aq̄ quā
ego dabo ei, nō ſitiet in æternū, ſed aq̄
quā ego dabo ei, fiet in eo fons aq̄ ſali-
entis in uitā æternā. Dicit ad eū mulier

 Dn̄e

κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ,
μὴ δὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. λέγει αὐτῇ
ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ὕπαγε φώνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ
ἐλθὲ ἐνθάδε. ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν αὐ-
τῷ. οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
καλῶς εἶπας ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω, πέντε γὰρ
ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ὁ
ἀνήρ, τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή.
κύριε θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. οἱ πατέρες
ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν, καὶ
ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τό-
πος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. λέγει αὐτῇ ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΝ. γύναι, πίστευσόν μοι, ὅτι ἔρχεται ὥρα
ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν ἱεροσο-
λύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί, ὑμεῖς προ-
σκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν
ὃ οἴδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν ἰουδαίων
ἐστίν, ἀλλ᾽ ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ
ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν τῷ
πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ. καὶ γὰρ ὁ
πατὴρ, τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας
αὐτόν, πνεῦμα ὁ θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦν-
τας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προ-
σκυνεῖν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή. οἶδα ὅτι μεσίας
ἔρχεται ὁ λεγόμενος ΧΡΙΣΤΟΣ, ὅταν ἔλθῃ
ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. λέγει αὐτῇ
ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἐγώ εἰμι ὁ λαλῶν σοι. καὶ ἐπὶ τού-
τῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἐθαύμασαν, ὅτι
μετὰ γυναικὸς ἐλάλει. οὐδεὶς μέντοι εἶπεν
τί ζητεῖς ἢ τί λαλεῖς μετ᾽ αὐτῆς; ἀφῆκεν οὖν
τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν
πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις. Δεῦτε
ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέν μοι πάντα ὅσα
ἐποίησα. μήτι οὗτός ἐστιν ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ; ἐξῆλ-
θον οὖν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐ-
τόν. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ μα-
θηταὶ λέγοντες, ῥαββεὶ φάγε. Ο δὲ εἶπεν αὐ-
τοῖς. Εγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν ἣν ὑμεῖς οὐκ
οἴδατε. ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους.
μήτις

Dñe da mihi hanc aquam ut non sitiã,
neq; ueniã huc haurire. Dicit ei Iesus.
Vade uoca uirũ tuũ. & ueni huc. Rñ-
dit mulier & dixit ei. Non habeo uirũ.
Dicit ei Iesus. Bene dixisti, nõ habeo ui-
rum. Quinq; eñ uiros habuisti, & nũc
quem habes nõ est tuus uir. Hoc uere
dixisti. Dicit ei mulier. Dñe uideo qđ
propheta es tu. Patres nostri in monte
hoc adorauerunt, & uos dicitis, quod
Hierosolymis est locus, ubi adorare
oportet. Dicit ei Iesus. Mulier crede mi-
hi, uenit hora quãdo neq; in mõte hoc,
neq; i Hierosolymis adorabitis patrẽ.
Vos adoratis quod nescitis, nos adora-
mus quod scimus, quia salus ex Iudæ-
is est. Sed uenit hora & nunc est, quan-
do ueri adoratores adorabunt patrem
in spiritu & ueritate. Nã & pater tales
quærit qui adorent se. Spiritus est de-
us, & eos qui adorant eum in spiritu &
ueritate oportet adorare. Dicit ei mu-
lier. Scio quod Messias ueniet qui dici-
tur Christus. Cum ergo uenerit, ille no-
bis nũciabit omnia. Dicit ei Iesus, ego
sum qui loquor tibi. Et continuo uene-
runt discipuli eius, & mirabantur quid
cum muliere loqueretur. Nemo tamẽ
dixit quid quæris, aut qđ loqueris cum
ea? Reliquit ergo hydriam suam muli-
er, & abijt in ciuitatem, & dicit illis ho-
minibus. Venite uidete hominem qui
dixit mihi omnia quæcũq; feci. Nũqđ
hic est ille Christus? Exierũt ergo de ci-
uitate & ueniebãt ad eũ. Interea roga-
bant eum discipuli, dicentes. Rabbi,
manduca. Ille autem dixit eis. Ego ci-
bum habeo mãducare quem uos ne-
scitis. Dicebant ergo discipuli inter se.
Num

μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἐμὸν βρῶμα ἐστίν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἔτι τετράμηνόν ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν. ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσιν πρὸς θερισμὸν ἤδη. καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ θερίζων, ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινὸς ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων, ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν, ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε. ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν σαμαριτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης, εἶπέν μοι πάντα ὅσα ἐποίησα, ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ σαμαρεῖται ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ᾽ αὐτοῖς καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας, καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ. τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἔτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν. αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν καὶ οἴδαμεν, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γαλιλαίαν, αὐτὸς γὰρ ΙΗΣΟΥΣ ἐμαρτύρησεν, ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν γαλιλαίαν ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ γαλιλαῖοι πάντα ἑωρακότες ἃ ἐποίησεν ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ. καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. ἦλθεν οὖν ὁ ΙΗΣΟΥΣ πάλιν εἰς τὴν κανᾶ τῆς γαλιλαίας ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον. καὶ ἦν τις βασιλικὸς οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν καπερναούμ. οὗτος ἀκούσας, ὅτι ΙΗΣΟΥΣ ἥκει ἐκ τῆς ἰουδαίας εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἠρώτα αὐτόν, ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν,

ἤμελλεν

Num quis attulit ei manducare? Dicit eis Iesus, Meus cibus est, ut faciam uoluntatē eius qui misit me ut perficiā opus eius. Nonne uos dicitis ꝙ adhuc quatuor menses sunt & messis uenit? Ecce dico uobis, leuate oculos uestros, & uidete regiones, quod albæ sint iam ad messem. Et qui metit, mercedem accipit, & cōgregat fructū in uitā æternā, ut & qui seminat simul gaudeat & qui metit. In hoc em̄ est uerbū uerū, quod alius est qui seminat, & alius est q metit. Ego misi uos metere quod uos non laborastis. Alij laborauerunt, & uos in labores eoꝝ ītroistis. Ex ciuitate aūt illa multi crediderūt in eū samaritanoꝝ ꝓpter uerbū mulieris testimoniū perhibentis, dixit mihi omnia quæcūq; feci. Cum uenissent ergo ad illū Samaritani rogauerunt eum ut ibi maneret, & mansit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt propter sermonem ipsius. Et mulieri dicebant, nō propter tuam loquelam credimus. Ipsi enim audiuimus & scimus, qđ hic est uere saluator mūdi Christus. Post duos aūt dies exijt inde, & abijt in Galilæam. Ipse enim Iesus testimoniū perhibuit quod propheta in sua patria honorē nō habet. Cū ergo uenisset in Galilæam exceperunt eū Galilæi, cū oīa uidissent q̄ fecerat Hierosolymis ī die festo. Et ipsi em̄ uenerāt ad diē festū. Venit ergo Iesus iteꝝ ī Cana Galilææ ubi fecit ex aqua uinū. Et erat quidam regulus cuius filius infirmabatur Capernaum. Hic cū audisset qa Iesus aduenisset a Iudæa in Galilæam, abijt ad eum, & rogabat eum ut descēderet & sanaret filiū eius,

incipiebat

ἤμελλεν γὰρ ἀποθνήσκειν. εἶπεν οὖν ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ πρὸς αὐτόν. ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα
ἴδητε οὐ μὴ πιστεύετε. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βα/
σιλικός. κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ
παιδίον μου. λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. πορεύ/
ου ὁ υἱός σου ζῇ. καὶ ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ
λόγῳ ᾧ εἶπεν αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ ἐπορεύε/
το. ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος, οἱ δοῦλοι
αὐτοῦ ἀπήντησαν αὐτῷ, καὶ ἀπήγγειλαν λέ
γοντες, ὅτι ὁ παῖς σου ζῇ, ἐπύθετο οὖν παρ᾽
αὐτῶν τὴν ὥραν, ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχεν, καὶ
εἶπον αὐτῷ, ὅτι χθὲς ὥραν ἑβδόμην ἀφῆ-
κεν αὐτὸν ὁ πυρετός. ἔγνω οὖν ὁ πατήρ, ὅτι ἐν
ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ὅτι
ὁ υἱός σου ζῇ, καὶ ἐπίστευσεν αὐτός, καὶ ἡ οἰκία
αὐτοῦ ὅλη. τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐ-
ποίησεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐλθὼν ἐκ τῆς ἰουδαίας εἰς
τὴν γαλιλαίαν. Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ
τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς ἱεροσό
λυμα. ἔστιν δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ
προβατικῇ κολυμβήθρα, ἡ λεγομένη ἑβραϊστὶ
βηθεσδά, πέντε στοὰς ἔχουσα, ἐν ταύταις κα
τέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυ/
φλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ
ὕδατος κίνησιν. ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν
κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ ἐταράσσε
το τὸ ὕδωρ, ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν
ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ δή/
ποτε κατείχετο νοσήματι. ἦν δέ τις ἄνθρωπος
ἐκεῖ, τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ
ἀσθενείᾳ. τοῦτον ἰδὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ κατακείμε
νον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει λέ
γει αὐτῷ. θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; Ἀπεκρίθη
αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν. κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω,
ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλλῃ με εἰς τὴν
κολυμβήθραν, ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος
πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
ἔγειραι, ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει,
καὶ εὐθέως ἐγίνετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ
ἦρε τὸν

Incipiebat em̃ mori. Dixit ergo Iesus
ad eum. Nisi signa & prodigia uideri/
tis nõ creditis. Dicit ad eum regulus.
Dñe, descende priusq̃ moriatur filius
meus. Dicit ei Iesus. Vade, filius tuꝰ ui-
uit. Credidit homo sermoni quẽ dixit
ei Iesus, & ibat. Iam aũt eo descendẽn-
te serui occurrerunt ei, & nunciauerunt
dicẽtes. Filius tuus uiuit. Interrogabat
ergo horam ab eis in qua melius habu
isset. Et dixerunt ei, heri hora septima
reliquit eum febris. Cognouit ergo pa-
ter. qđ illa hora erat in qua dixit ei Ie-
sus filius tuꝰ uiuit, & credidit ipse & do
mus eiꝰ tota. Hoc iterũ secũdũ signũ fe
cit Iesus cũ uenisset a Iudæa i Galilæã.
Post hæc erat dies festus iudæorũ, & V
ascẽdit Iesus Hierosolymã. Est aũt Hie
rosolymis ad pbaticã piscina quæ no-
minat̃ hæbraicæ bethsesda quinq̃ por
ticus habens, in his iacebat multitudo
magna languentium cæcorũ, claudorũ,
aridorũ, expectãtiũ aquæmotũ. Ange-
lus autem descendebat secundum tem
pus in piscinã, & turbabatur aqua. Et
qui primus descendisset in piscinã post
turbationem aquæ, sanus fiebat a quo
cumq̃ detinebatur morbo. Erat autẽ
quidam homo ibi triginta & octo an/
nos habens in infirmitate. Hunc cum
uidisset Iesus iacentem, & cognouisset,
quod iam multũ tempus haberet, dicit
ei. Vis sanus fieri? Respondit ei langui
dus. Domine, hominem non habeo,
ut cum turbata fuerit aqua mittat me
in piscinam. Dum uenio enim ego, ali/
us ante me descẽdit. Dicit ei Iesus. Sur/
ge, tolle grabatum tuum & ambula.
Et statim sanus factus est homo ille, &
sustulit

ἦρε τὸν κράββατον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει. ἦν
δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἔλεγον
οὖν ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ. σάββατόν
ἐστιν, οὐκ ἔξεστί σοι ἆραι τὸν κράββατον. ἀ/
πεκρίθη αὐτοῖς, ὁ ποιήσας με ὑγιῆ ἐκεῖνός μοι
εἶπεν, ἆρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπά
τει. ἠρώτησαν οὖν αὐτόν. τίς ἐστιν ὁ ἄνθρω
πος ὁ εἰπών σοι, ἆρον τὸν κράββατόν σου,
καὶ περιπάτει; ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν. ὁ
γὰρ ΙΗΣΟΥΣ ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ
τόπῳ. μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ ΙΗΣΟΥΣ
ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἴδε ὑγιὴς γέγο
νας. μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι
γένηται. ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνήγγειλεν
τοῖς ἰουδαίοις, ὅτι ΙΗΣΟΥΣ ἐστιν ὁ ποιήσας
αὐτὸν ὑγιῆ. καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον τὸν ΙΗ
ΣΟΥΝ οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀπο
κτεῖναι, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ ΙΗ
ΣΟΥΣ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς. ὁ πατήρ μου ἕως
ἄρτι ἐργάζεται κἀγὼ ἐργάζομαι. διὰ τοῦ
το οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ ἰουδαῖοι
ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυεν τὸ σάββατον
ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν θεόν,
ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ θεῷ. ἀπεκρίνατο
οὖν ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἀμὴν ἀ/
μὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν
ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μή τι βλέπῃ τὸν πα/
τέρα ποιοῦντα. ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ,
ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. ὁ γὰρ πατὴρ
φιλεῖ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ,
ἃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει
αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. ὥσπερ
γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκρούς, καὶ ζωο
ποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱός, οὓς θέλει ζωοποιεῖ.
οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ
τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ, ἵνα
πάντες τιμῶσιν τὸν υἱόν, καθὼς τιμῶσιν
τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέ/
ρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὅτι

sustulit grabatũ suum, & ambulabat.
Erat aũt sabbatum in die illo. Dicebãt
ergo Iudæi illi qui sanatus fuerat. Sab/
batum est, non licet tibi tollere graba/
tum. Respondit eis. Qui me sanum fe/
cit, ille mihi dixit, tolle grabatũ tuum
& ambula. Interrogauerunt ergo eum.
Quis est ille homo qui dixit tibi, tolle
grabatum tuum & ambula? Is aũt qui
sanus fuerat effectus nesciebat quis es/
set. Iesus enim declinauit a turba con/
stituta in loco. Postea inuenit eũ Iesus
in templo & dixit illi Ecce sanus factus
es, ne posthac pecces, ne deterius tibi ali
quid contingat. Abijt ille homo, & nũ/
ciauit Iudæis, quia Iesus esset qui fecit
eum sanum. Propterea persequeban/
tur Iudæi Iesum, quia hæc faciebat in
sabbato. Iesus autem respondit eis. Pa
ter meus usq; modo operatur, & ego
operor. Propterea ergo magis quære/
bant eum Iudæi interficere, quia nõ so/
lum soluebat sabbatum, sed & patrem
suũ dicebat deum æqualem se faciens
deo. Respondit itaq; Iesus & dixit eis.
Amen amen dico uobis, non potest fi
lius a se facere quicq̃, nisi quod uiderit
patrem facientem. Quæcunq; enim il
le fecerit, hæc & filius similiter facit. Pa
ter enim diligit filium, & omnia demõ
strat ei q̃ ipse facit, & maiora his demõ
strabit ei opera, ut uos miremini. Sicut
em̃ pater suscitat mortuos & uiuificat,
sic & filius quos uult uiuificat. Neq; em̃
pater iudicat quenq̃, sed omne iudiciũ
dedit filio, ut oẽs honorificent filium si
cut honorificant patrẽ. Qui nõ hono/
rificat filium, non honorificat patrem
qui misit illũ. Amen amen dico uobis,
qui uerbũ

ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ
πέμψαντί με, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρί-
σιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ
θανάτου εἰς τὴν ζωήν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑ-
μῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ νε-
κροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ,
καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται. ὥσπερ γὰρ ὁ πα-
τὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκεν καὶ
τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἐξουσίαν ἔ-
δωκεν αὐτῷ καὶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώ-
που ἐστίν. μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται
ὥρα, ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκού-
σονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύσονται οἱ
τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ
δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσε-
ως. οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ-
δέν. καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δι-
καία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν,
ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός.
ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυ-
ρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρ-
τυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ
μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ὑμεῖς ἀπεστάλ-
κατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκεν τῇ
ἀληθείᾳ. ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν
μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω,
ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ
καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσα-
τε ἀγαλλιασθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ
αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω
τοῦ Ἰωάννου. τὰ γὰρ ἔργα ἃ ἔδωκέν μοι ὁ
πατήρ, ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα
ἃ ἐγὼ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ, ὅτι ὁ πα-
τήρ με ἀπέσταλκεν. καὶ ὁ πέμψας με πα-
τήρ, αὐτὸς μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ, οὔτε φωνὴν
αὐτοῦ ἀκηκόατε πώποτε, οὔτε εἶδος αὐ-
τοῦ ἑωράκατε, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχε-
τε μένοντα ἐν ὑμῖν, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖ-
νος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ἐρευνᾶτε τὰς
γραφάς

qui uerbũ meũ audit & credit ei qui mi
sit me, habet uitam æternam, & in iudi
cium non ueniet, sed transiuit a morte
in uitam. Amen amẽ dico uobis quod
ueniet hora & nunc est, quãdo mortui
audiẽt uocem filij dei, & qui audierint
uiuent. Sicut em̃ pater habet uitã in se-
metipso, sic dedit & filio habere uitam
in semetipso, & potestatẽ dedit ei iudi-
cium faciendi, qa filius hominis est. No
lite mirari hoc, quia ueniet hora i qua
omnes qui in monumentis sunt audi-
ent uocẽ eius, & procedent qui bona fe
cerunt, in resurrectionẽ uitæ, qui uero
mala egerunt, in resurrectionẽ iudicij.
Non possum ego a meipso facere quic
q̃. Sicut audio iudico, & iudiciũ meũ
iustũ est, quia non quæro uoluntatem
meã, sed uolũtatẽ eius qui misit me pa
tris. Si ego testimoniũ perhibeo de me
ipso, testimoniũ meum nõ est uerum.
Alius est qui testimoniũ perhibet de
me, & scio quod uerũ est testimonium
quod perhibet de me. Vos misistis ad
Ioannem, & testimoniũ perhibuit ue-
ritati. Ego aũt non ab homine testimo
nium accipio, sed hæc dico ut uos salui
sitis. Ille erat lucerna ardens & lucens,
uos autẽ uoluistis ad horã exultare in
luce eius. Ego aũt habeo testimonium
maius Ioanne. Opera enim quæ dedit
mihi pater ut perficiam ea, ipsa opera
quæ ego facio testimoniũ perhibẽt de
me, quod pater miserit me. Et qui misit
me pater ipse testimoniũ perhibuit de
me. Neq̃ uocẽ eius unq̃ audistis, neq̃
speciem eius uidistis, & uerbũ eius non
habetis in uobis manens, quia quẽ mi
sit ille, huic uos nõ creditis. Scrutamini
scripturas

γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰ-
ώνιον ἔχειν. καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι
περὶ ἐμοῦ, καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με, ἵνα ζω
ὴν ἔχητε. δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβά/
νω. ἀλλ' ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ
θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ
ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με.
ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖ
νον λήψεσθε. πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι,
δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν
δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ οὐ ζητεῖτε; μὴ
δοκεῖτε, ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν
πατέρα, ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν μωσῆς, εἰς
ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ ἐπιστεύετε μωσῇ,
ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί. περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος
ἔγραψεν. εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πι/
στεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν πιστεύσετε;
μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ πέραν τῆς
θαλάσσης τῆς γαλιλαίας τῆς τιβεριάδος, καὶ
ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς, ὅτι ἑώρων αὐ/
τοῦ τὰ σημεῖα, ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. ἀνῆλ
θεν δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ ΙΗΣΟΥΣ, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο
μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πά-
σχα ἡ ἑορτὴ τῶν ἰουδαίων. ἐπάρας οὖν ὁ ΙΗ/
ΣΟΥΣ, τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ θεασάμενος, ὅτι
πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς
τὸν φίλιππον. πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους,
ἵνα φάγωσιν οὗτοι; τοῦτο δὲ ἔλεγεν πειράζων
αὐτόν. αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἤμελλεν ποιεῖν. ἀπε/
κρίθη αὐτῷ φίλιππος. διακοσίων δηναρίων
ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν
βραχύ τι λάβῃ. λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθη/
τῶν αὐτοῦ ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς σίμωνος πέτρου.
ἔστιν παιδάριον ἓν ὧδε ὃ ἔχει πέντε ἄρτους
κριθίνους, καὶ δύο ὀψάρια, ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν
εἰς τοσούτους. εἶπεν δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ποιήσατε
τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πο
λὺς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν
ἀριθμὸν ὡσεὶ πεντακισχίλιοι. ἔλαβεν δὲ τοὺς
ἄρτους.

scripturas, quia uos putatis in ipsis ui-
tam æternam habere. Et illæ sunt, quæ
testimoniũ perhibẽt de me, & nõ uul-
tis uenire ad me ut uitã habeatis. Glo/
riam ab hoĩbus nõ accipio, sed cogno-
ui uos, qđ dilectionẽ dei non habeatis
in uobis. Ego ueni in noĩe patris mei, &
nõ accipitis me. Si alius uenerit in noĩe
suo, illum accipietis. Quõ uos potestis
credere qui gloriã a uobis inuicẽ accipi
tis, & gloriã quæ a solo deo est nõ quæ
ritis? Nolite putare quod ego accusatu
rus sim uos apud patrẽ. Est qui accusat
uos Moses in quo uos speratis. Si eñ
creditis Mosi, creditis & mihi. De me
enim ille scripsit. Si autem illius litteris
non creditis, quõ uerbis meis credetis?
VI Post hæc abijt Iesus trans mare Ga/
lilææ qđ est Tyberiadis, & sequebať eũ
multitudo magna, qa uidebãt eiꝰ signa
q̃ faciebat sup his qui infirmabãť. Su-
bijt aũt in mõtẽ Iesus, & ibi sedebat cũ
discipulis suis. Erat aũt proximũ pascha
dies festus Iudæoꝝ. Cũ subleuasset er/
go oculos Iesus, & uidisset quod multa
turba ueniret ad se, dicit ad Philippũ.
Vnde ememus panes ut manducẽt hi?
Hoc autem dicebat tentans eum. Ipse
enim sciebat quid esset facturus. Re-
spondit ei Philippus. Ducentorum de
nariorum panes non sufficiunt eis, ut
unusquisq; modicum quid accipiat. Di
cit ei unꝰ ex discipulis eiꝰ Andreas fra
ter Simõis Petri. Est puer unꝰ hic q ha
bet quinq; panes ordeaceos & duos pi
sces. sed hæc qđ sũt iter tãtos? Dixit ãt
Iesus. Facite hoĩes discũbere. Erat autẽ
fœnũ multũ in loco. Discubuerũt ergo
uiri nũero fere qnq; milia. Accepit ergo

S panes

ἄρτους ὁ ΙΗΣΟΥΣ, καὶ εὐχαριστήσας διέδωκεν τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελεν. ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται. συνήγαγον οὖν καὶ ἐγέμησαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων, ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσεν τοῖς βεβρωκόσιν. οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἔλεγον, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. ΙΗΣΟΥΣ οὖν γνοὺς, ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι, καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος. ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον, ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς καπερναούμ, καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει, καὶ οὐκ ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἥ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διηγείρετο. ἐληλακότες οὖν ὡς σταδίους εἰκοσιπέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσιν τὸν ΙΗΣΟΥΝ περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς. ἐγώ εἰμι μὴ φοβεῖσθε, ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον. τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης, ἰδὼν ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἕν, ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς τὸ πλοιάριον, ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον. ἄλλα δὲ ἦλθεν πλοιάρια ἐκ τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου, ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον, εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου. ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος, ὅτι ΙΗΣΟΥΣ οὐκ ἔστιν ἐκεῖ, οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἦλθον εἰς καπερναούμ, ζητοῦντες τὸν ΙΗΣΟΥΝ. καὶ

εὑρόντες

panes Iesus, & cũ gratias egisset distribuit discipulis, discipli aũt discũbetibꝰ. Similiter & ex piscibꝰ ꝗtũ uolebat. Vt aũt ipleti sũt, dicit discipulis suis. Colligite q̃ supfuerint fragmenta ne pereãt. Collegerũt ergo, & impleuerũt duodecim cophinos fragmẽtoꝝ ex qnqꝫ panibus ordeaceis & duobꝰ piscibus, q̃ supfuerant his qui mãducauerãt. Illi ergo homines cum uidissent quod Iesus fecerat signum, dicebant. Quia hic est uere propheta qui uenturus est in mundum. Iesus ergo cum cognouisset qđ uenturi essent ut raperent eum & facerent eũ regem, secessit iterũ in mõtem ipse solus. Vt aũt sero factum est, descenderunt discipuli eius ad mare. Et cum ascendissent nauim, uenerũt trans mare in Capernaum. Et tenebræ iam factæ erant, & non uenerat ad eos Iesus. Mare aũt uento magno flante exurgebat. Cũ remigassent ergo ferme stadia uigintiquinqꝫ aut triginta, uidẽt Iesum ambulantẽ supra mare, & proximũ naui fieri & timuerũt. Ille aũt dicit eis. Ego sum, nolite timere. Voluerũt ergo accipe eũ in nauim, & statim nauis fuit ad terrã quã ibant. Postero die turba q̃ stabat trãs mare ut uidit, qđ nauicula alia nõ esset ibi nisi una illa in quã igressi fuerãt discipuli eiꝰ & qđ nõ introisset cũ discipulis suis Iesus i nauim, sed soli discipuli eius abissent. Aliæ uero superuenerunt naues a Tyberiade iuxta locum ubi manducauerãt panem, gratias agente dño. Cum ergo uidisset turba quod Iesus non esset ibi neqꝫ discipuli eius, ascẽderũt & ipsi i nauiculas & uenerunt Capernaũ q̃rentes Iesum, &

cum

εὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης, εἶπον αὐ-
τῷ. ῥαββεί, πότε ὧδε γέγονας; ἀπεκρίθη αὐ-
τοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ εἶπεν. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑ-
μῖν, ζητεῖτέ με, οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα, ἀλλ'
ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε.
ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην,
ἀλλὰ τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει, τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐ-
σφράγισεν ὁ θεός. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν. τί ποι-
οῦμεν, ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; ἀπε-
κρίθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ εἶπεν αὐτοῖς. τοῦτό ἐστιν τὸ
ἔργον τοῦ θεοῦ, ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν
ἐκεῖνος. εἶπον οὖν αὐτῷ. τί οὖν ποιεῖς σὺ ση-
μεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργά-
ζῃ; οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐ-
ρήμῳ, καθώς ἐστιν γεγραμμένον, ἄρτον ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. εἶπεν οὖν αὐ-
τοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μω-
σῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
ἀλλ' ὁ πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν. ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ
ἐστιν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ζωὴν δι-
δοὺς τῷ κόσμῳ. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν. κύ-
ριε πάντοτε δὸς ὑμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. εἶπεν
δὲ αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς,
ὁ ἐρχόμενος πρός με οὐ μὴ πεινάσει, καὶ ὁ πι-
στεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσει πώποτε. ἀλλ' εἶ-
πον ὑμῖν, ὅτι καὶ ἑωράκατέ με καὶ οὐ πιστεύ-
ετε. πᾶν ὃ δίδωσίν μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμὲ ἥξει.
καὶ τὸν ἐρχόμενον πρός με, οὐ μὴ ἐκβάλλω ἔ-
ξω, ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ
τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμ-
ψαντός με. τοῦτο δέ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πέμ-
ψαντός με πατρός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι
μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ τῇ
ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. τοῦτο δέ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ
πέμψαντός με, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν
καὶ πιστεύων εἰς αὐτόν, ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον,
καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

Ἐγόγγυζον

cum inueniſſent eum trans mare, dixe-
runt ei. Rabbi, quando huc ueniſti? Re
ſpõdit eis Ieſus & dixit. Amen amẽ di
co uobis, quæritis me, nõ quia uidiſtis
ſigna, ſed quia mãducaſtis ex panibus,
& ſaturati eſtis. Operemini nõ cibum
qui perit, ſed qui permanet in uitã æter
nam, quem filius hominis dabit uobis
Hunc enim pater ſignauit deus. Dixe-
runt ergo ad eũ. Quid facimus ut ope-
remur opera dei? Rñdit Ieſus, & dixit
eis. Hoc eſt opus dei ut credatis in eũ
quem miſit ille. Dixerũt ergo ei. Quod
ergo tu facis ſignũ, ut uideamus & cre-
damus tibi? Quid operaris? Patres no
ſtri manducauerunt manna in deſerto
ſicut ſcriptum eſt. Panem de cœlo de-
dit eis manducare. Dixit ergo eis Ieſus
Amen amen dico uobis, nõ Moſes de-
dit uobis panẽ de cœlo ſed pater meus
dat uobis panẽ de cœlo uerum. Panis
enim dei eſt qui de cœlo deſcendit, &
dat uitam mundo. Dixerunt ergo ad
eũ. Dñe ſemper da nobis panẽ hunc.
Dixit aũt eis Ieſus. Ego ſũ panis uitæ.
Qui uenit ad me, nõ eſuriet, & qui cre
dit in me non ſitiet unquam. Sed dixi
uobis, quia & uidiſtis me & non credi-
ditis. Omne quod dat mihi pater ad
me ueniet, & eũ qui uenit ad me nõ eij
cio foras, quia deſcendi de cœlo, non
ut faciã uoluntatẽ meã, ſed uoluntatẽ
eius qui miſit me. Hæc eſt aũt uolũtas
eius qui miſit me patris, ut om̃e qđ de-
dit mihi nõ perdã ex eo, ſed reſuſcitẽ il-
lud in nouiſſimo die. Hæc eſt aũt uolũ
tas eius q miſit me, ut oĩs q uidet filiũ
& credit in eũ habeat uitã æternam, &
ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die.

Murmu-

Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι
εἶπεν, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ. καὶ ἔλεγον. οὐχ οὗτός ἐστιν ΙΗΣΟΥΣ
ὁ υἱὸς Ἰωσὴφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ
τὴν μητέρα; πῶς οὖν λέγει οὗτος, ὅτι ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ καταβέβηκα. Ἀπεκρίθη οὖν ὁ ΙΗΣΟΥΣ,
καὶ εἶπεν αὐτοῖς. μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων,
οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός ἐμὲ, ἐὰν μὴ ὁ πα
τὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτόν. καὶ ἐγὼ ἀνα
στήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἔστιν γεγραμ
μένον ἐν τοῖς προφήταις. καὶ ἔσονται πάντες
διδακτοὶ τοῦ θεοῦ. πᾶς οὖν ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ
πατρὸς καὶ μαθὼν, ἔρχεται πρός με. οὐχ ὅτι τὸν
πατέρα τίς ἑώρακεν, εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ.
οὗτος ἑώρακεν τὸν πατέρα. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἔχει ζωὴν αἰώνιον.
Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, οἱ πατέρες ὑ-
μῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἀπέ-
θανον, οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
καταβαίνων, ἵνα τίς ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀ-
ποθάνῃ. Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ καταβὰς, ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρ-
του, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν
ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μού ἐστιν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑ-
πὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. Ἐμάχοντο οὖν πρὸς
ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες. πῶς δύναται
οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; εἶ-
πεν οὖν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ
ἀνθρώπου, καὶ πίνητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε
ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ
πίνων μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ
ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἡ γὰρ
σάρξ μου ἀληθῶς ἐστιν βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά
μου ἀληθῶς ἐστιν πόσις. ὁ τρώγων μου τὴν
σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μέ-
νει κἀγὼ ἐν αὐτῷ. Καθὼς ἀπέστειλέν με ὁ
ζῶν πατὴρ, κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ
ὁ τρώγων με, κἀκεῖνος ζήσεται δι' ἐμέ.
οὗτός ἐστιν

Murmurabant ergo Iudæi de illo, quia
dixisset, ego sum panis uiuꝰ qui de cœ-
lo descendi. Et dicebant. Nonne hic est
filius Ioseph, cuius nos nouimus patrē
& matrē? Quomodo ergo dicit hic, de
cœlo descendi? Respondit ergo Iesus,
& dixit eis. Nolite murmurare īter uos
Nemo potest uenire ad me nisi pater,
qui misit me, traxerit eum, & ego resu-
scitabo eum in nouissimo die. Est scrip
tum in prophetis, & erunt omnes doci
biles dei. Oīs ergo q̄ audiuit a patre &
didicit, uenit ad me, nō quod patrem ui
derit quisq̄, nisi is q̄ est a deo, hic uidit
patrē. Amen amen dico uobis, qui cre-
dit in me, habet uitā æternā. Ego sum
panis uitæ. Patres uestri māducauerūt
manna in deserto, & mortui sunt. Hic
est panis de cœlo descēdens, ut ex ipso
māducaret aliquis, & nō moriat̄. Ego
sum panis uiuus qui de cœlo descendi.
Si quis manducauerit ex hoc pane, ui-
uet ī æternū. Et panis quē ego dabo, ca
ro mea est, quā ego dabo ꝓ mūdi uita.
Litigabāt ergo Iudæi inter se dicentes.
Quō potest hic nobis carnem suā da-
re ad manducandū? Dixit ergo eis Ie-
sus. Amen amen dico uobis, nisi mādu
caueritis carnem filij hominis, & biberi
tis eius sanguinē, nō habetis uitā in uo
bis. Qui manducat meā carnē & bibit
meū sanguinē, habet uitā æternam, &
ego resuscitabo eum in nouissimo die.
Caro eīm mea uere est cibus, & sanguis
meꝰ uere est potus. Qui māducat meā
carnē & bibit meū sanguinē, in me ma
net & ego in illo. Sicut misit me uiuēs
pater, ita & ego uiuo propter patrē, &
q̄ māducat me, & ipse uiuet ꝓpter me.
Hic est

οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατα-
βάς, οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ
μάννα καὶ ἀπέθανον. ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρ-
τον, ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα. Ταῦτα εἶπεν ἐν συνα
γωγῇ διδάσκων ἐν καπερναούμ. πολλοὶ οὖν ἀ-
κούοντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον.
σκληρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος. τίς δύναται αὐ-
τοῦ ἀκούειν; εἰδὼς δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐν ἑαυτῷ, ὅτι
γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶ-
πεν αὐτοῖς. τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; ἐὰν οὖν
θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα
ὅπου ἦν τὸ πρότερον, τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωο-
ποιοῦν. ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν. τὰ ῥήματα
ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, πνεῦμά ἐστιν καὶ ζωή ἐστιν,
ἀλλ᾽ εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινὲς οἳ οὐ πιστεύουσιν, ᾔδει
γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, τινὲς εἰσὶν οἱ μὴ πι
στεύοντες, καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν,
καὶ ἔλεγεν. διὰ τοῦτο εἴρηκα ὑμῖν, ὅτι οὐ-
δεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ᾖ δεδο
μένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός μου. ἐκ τούτου πολλοὶ
ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω,
καὶ οὐκ ἔτι μετ᾽ αὐτοῦ περιεπάτουν. εἶπεν οὖν
ὁ ΙΗΣΟΥΣ τοῖς δώδεκα. μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε
ὑπάγειν; Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ σίμων πέτρος.
κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς
αἰωνίου ἔχεις, καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώ
καμεν, ὅτι σὺ εἶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶν
τος. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς
τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς δι-
άβολός ἐστιν; ἔλεγεν δὲ τὸν ἰούδαν σίμωνος
ἰσκαριώτην, οὗτος γὰρ ἤμελλεν αὐτὸν παραδιδό
ναι, εἷς ὢν ἐκ τῶν δώδεκα. καὶ περιεπάτει ὁ
ΙΗΣΟΥΣ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ γαλιλαίᾳ. οὐ γὰρ
ἤθελεν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν
αὐτὸν οἱ ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ
ἑορτὴ τῶν ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. εἶπον οὖν
πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, μετάβηθι ἐντεῦ
θεν καὶ ὕπαγε εἰς τὴν ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μα
θηταί σου θεωρήσωσιν τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς.
οὐδεὶς

Hic est panis qui de cœlo descendit.
Non sicut manducauerunt patres ue-
stri manna,& mortui sunt. Qui man-
ducat hunc panem uiuet in æternum.
Hæc dixit in synagoga docens in Ca-
pernaum. Multi ergo audientes ex
discipulis eius dixerunt. Durus est hic
sermo.Et quis potest eum audire? Sci
ens aũt Iesus apud semetipsum quod
murmurarent de hoc discipuli eius, di-
xit eis.Hoc uos offendit? Si ergo uide-
ritis filiũ hominis ascendentẽ ubi erat
prius? Spirit⁹ est qui uiuificat, caro nõ
ꝓdest quicꝗ. Verba quæ ego locutus
sũ uobis spiritus & uita sunt. Sed sunt
quidam ex uobis qui nõ credunt. Scie
bat enim ab initio Iesus qui essent cre-
dentes,& quis traditurus esset se.Et di-
cebat. Propterea dixi uobis, quod ne-
mo potest uenire ad me, nisi fuerit ei
datum a patre meo.Ex hoc multi disci
pulorum eius abierunt retro,& iam nõ
cũ illo ambulabãt. Dixit ergo Iesus ad
duodecim.Nunqd & uos uultis abire?
Rñdit ergo ei Simõ Petr⁹.Dñe ad quẽ
ibim⁹? uerba uitæ eternæ habes, & nos
credim⁹ & cognouim⁹ qa tu es Christ⁹
fili⁹ dei uiui.Rñdit eis Iesus.Nõne ego
uos duodecim elegi,& ex uobis un⁹ dia
bolus est? Dicebat aũt de Iuda Simo
nis Iscariotha. Hic enim erat traditu-
rus eũ cũ esset unus ex duodecim.

Ambulabat Iesus post hæc in Galilæ VII
am,nõ enim uolebat in Iudæa ambula
re,quia quærebãt eũ Iudæi interficere.
Erat aũt in ꝓximo dies festus Iudæoꝝ
scenopegiæ. Dixerũt aũt ad eũ fratres
eius.Trãsi hinc,& uade in Iudæã, ut &
discipuli tui uideant opera tua q̃ facis.

οὐδεὶς γάρ ἐν κρυπτῷ τι ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐ-
τὸς ἐν παῤῥησίᾳ εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φα-
νέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελ-
φοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. λέγει οὖν αὐ-
τοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρε-
στιν. ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος, πάντοτέ ἐστιν
ἕτοιμος. οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς.
ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ, ὅτι
τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς
τὴν ἑορτὴν ταύτην. ἐγὼ οὔπω ἀναβαίνω εἰς
τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔ-
πω πεπλήρωται. ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτοῖς, ἔμει-
νεν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ. ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελ-
φοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἑορτήν,
οὐ φανερῶς, ἀλλ᾽ ὡς ἐν κρυπτῷ. οἱ οὖν ἰουδαῖ-
οι, ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ἔλεγον, ποῦ
ἐστιν ἐκεῖνος. καὶ γογγυσμὸς πολὺς περὶ αὐτοῦ
ἦν ἐν τοῖς ὄχλοις, οἱ μὲν ἔλεγον, ὅτι ἀγαθός
ἐστιν, ἄλλοι δὲ ἔλεγον, οὔ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄ-
χλον. οὐδεὶς μέντοι παῤῥησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ
διὰ τὸν φόβον τῶν ἰουδαίων. ἤδη δὲ τῆς ἑορ-
τῆς μεσούσης, ἀνέβη ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς τὸ ἱερὸν καὶ
ἐδίδασκεν, καὶ ἐθαύμαζον οἱ ἰουδαῖοι λέγον-
τες. πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν μὴ μεμα-
θηκώς; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ εἶ-
πεν. ἡ ἐμὴ διδαχή, οὐκ ἔστιν ἐμή, ἀλλὰ τοῦ
πέμψαντός με. ἐάν τις θέλει τὸ θέλημα αὐτοῦ
ποιεῖν γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότε-
ρον ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, ἢ ἐγὼ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ λαλῶ.
ὁ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ λαλῶν, τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν
ζητεῖ. ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος
αὐτόν, οὗτος ἀληθής ἐστιν, καὶ ἀδικία ἐν αὐ-
τῷ οὐκ ἔστιν. οὐ μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νό-
μον, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον; τί
με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι. ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος,
καὶ εἶπεν. δαιμόνιον ἔχεις, τίς σε ζητεῖ ἀπο-
κτεῖναι; ἀπεκρίθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς. ἓν ἔργον ἐποίησα καὶ πάντες θαυμά-
ζετε. διὰ τοῦτο μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν
περιτομὴν

Nemo q̃ppe in occulto q̃d facit, & q̃rit
ipse palã esse. Si hæc facis, manifesta te
ipsũ mũdo. Neq; ẽm frẽs eiꝰ credebãt
i eũ. Dicit ergo eis Iesus. Tẽpꝰ meũ nõ
dũ adest, tẽpus aũt uestrũ semp̃ est pa
ratũ. Nõ põt mũdus odisse uos, me au
tem odit, quia ego testimonium perhi
beo de illo, quod opera eius mala sint.
Vos ascẽdite ad diem festũ hunc. Ego
nondũ ascendo ad diem festum istum,
quia meum tempus nondũ impletum
est. Hæc aũt cum dixisset illis mansit in
Galilæa. Vt autem ascenderunt fratres
eius, tunc & ipse ascẽdit ad diem festũ
non manifeste, sed uelut in occulto. Iu
dæi ergo quærebãt eum in die festo, &
dicebant. Vbi est ille? Et murmur mul
tus erat in turba de eo. Quidam enim
dicebant bonus est, alij aũt dicebãt nõ,
sed seducit turbam. Nemo tamẽ palã
loquebatur de illo ꝓpter metũ Iudæo
rum. Cũ autẽ iam dimidiũ festi pactũ
esset, ascendit Iesus in templũ & doce
bat. Et mirabant̃ Iudæi dicentes. Quõ
hic litteras scit, cũ non didicerit? R̃ndit
eis Iesus & dixit. Mea doctrina nõ est
mea, sed eius qui misit me. Si quis uolu
erit uoluntatẽ eius facere, cognoscet de
doctrina, utrũ ex deo sit, an ego a me
ipso loquar. Qui a semetipso loquitur,
gloriã ꝓpriam quærit. Qui aũt quærit
gloriã eiꝰ q̃ misit eũ, hic uerax est, & in
iusticia i illo nõ est. Nõne Moses dedit
uobis legẽ? & nemo ex uobis facit legẽ
Quid me q̃ritis interficere? Respondit
turba & dixit. Dæmoniũ habes, Quis
te quærit interficere? Respõdit Iesus &
dixit eis. Vnum opus feci & omnes mi
ramini. Propterea Moses dedit uobis
circũcisionem

περιτομὴν οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ μωσέως ἐστὶν, ἀλλ᾽
ἐκ τῶν πατέρων, καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε
ἄνθρωπον. εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος
ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος μωσέως, ἐ-
μοὶ χολᾶτε, ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίη
σα ἐν σαββάτῳ; μὴ κρίνετε κατ᾽ ὄψιν, ἀλλὰ τὴν
δικαίαν κρίσιν κρίνατε. ἔλεγον οὖν τινὲς ἐκ τῶν
ἱεροσολυμιτῶν, οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν
ἀποκτεῖναι, καὶ ἴδε παῤῥησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐ-
δὲν αὐτῷ λέγουσιν, μήποτε ἀληθῶς ἔγνω-
σαν οἱ ἄρχοντες, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ
ΧΡΙΣΤΟΣ, ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. ὁ
δὲ ΧΡΙΣΤΟΣ ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς γινώσκει πό
θεν ἐστίν. ἔκραξεν οὖν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐν τῷ ἱερῷ
διδάσκων καὶ λέγων, καί με οἴδατε καὶ οἴ-
δατε πόθεν εἰμί. καὶ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα,
ἀλλ᾽ ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ
οἴδατε. ἐγὼ οἶδα αὐτὸν, ὅτι παρ᾽ αὐτοῦ εἰμί, κἀ-
κεῖνός με ἀπέστειλεν. ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιά-
σαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὰς χεῖρας, ὅτι
οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ. πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχ-
λου ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν, καὶ ἔλεγον, ὅτι ὁ ΧΡΙ
ΣΤΟΣ ὅταν ἔλθῃ, μή τι πλείονα σημεῖα τού-
των ποιήσει ὧν οὗτος ἐποίησεν; ἤκουσαν οἱ φα-
ρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα.
καὶ ἀπέστειλαν οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ὑ-
πηρέτας, ἵνα πιάσωσιν αὐτόν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ
ΙΗΣΟΥΣ. ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ᾽ ὑμῶν εἰμί, καὶ
ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. ζητήσετέ με
καὶ οὐχ εὑρήσετε, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνα
σθε ἐλθεῖν. εἶπον οὖν οἱ ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς.
ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑ-
ρήσομεν αὐτόν, μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν
ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς
ἕλληνας; τίς ἐστιν οὗτος ὁ λόγος ὃν εἶπεν.
ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε, καὶ ὅπου εἰ-
μὶ ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. ἐν δὲ τῇ
ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς, εἱστή-
κει ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ ἔκραξεν λέγων. ἐάν τις διψᾷ
ἐρχέσθω

circūcisionem, nō quia ex Mose est sed
ex patribus. Et in sabbato circūciditis
hoiem. Si circūcisionē accipit homo in
sabbato ut nō soluatᷣ lex Mosi, mihi in
dignamini, quia totū hoiem sanū feci
i sabbato? Nolite iudicare secūdū aspe
ctum, sed iustū iudiciū iudicate. Dice-
bant ergo quidā ex Hierosolymitanis.
Nōne hic est quē q̄runt interficere? Ec-
ce palā loquitᷣ, & nihil ei dicunt. Nū ue
re cognouerunt principes hunc esse ue-
re Christū. Sed hunc scimus unde sit,
Christus aūt cū uenerit, nemo scit un-
de sit. Clamabat ergo Iesus in templo
docēs & dicēs. Et me scitis, & unde sim
scitis, & a meipso nō ueni, sed est uerax
qui misit me, quē uos nescitis. Ego scio
eum, quia ab ipso sum, & ille me misit.
Quærebant ergo eū apphendere, & ne
mo misit in illū manus, quia nōdū ue-
nerat hora eius. De turba aūt multi cre
diderunt in eū, & dicebāt. Christus cū
uenerit, nuuquid signa plura faciet ijs
q̄ hic fecit? Audierunt pharisæi turbā
murmurantem de illo hæc, & miserunt
principes & pharisæi ministros ut ap-
præhenderent eū. Dixit ergo eis Iesus.
Adhuc modicum tēpus uobiscū sum,
& uado ad eū qui me misit. Quæretis
me & nō inuenietis, & ubi ego sū, uos
non potestis uenire. Dixerūt ergo iu-
dæi inter sese. Quo hic iturꝰ est, quod
nō inueniemus eū? Nū in dispersionē
græcoꝝ iturus est & docturꝰ græcos?
Quis est hic sermo quē dixit, quæretis
me & non inuenietis, & ubi sum ego,
uos non potestis uenire? In nouissi-
mo aūt die magno festiuitatis stabat
Iesus & clamabat, dicens. Si quis sitit

ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματος οὗ ἤμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν. οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον, ὅτι ὁ ΙΗΣΟΥΣ οὐδέπω ἐδοξάσθη, πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου ἀκούσαντες τὸν λόγον ἔλεγον, οὗτός ἐστιν ἀληθῶς προφήτης. ἄλλοι ἔλεγον, οὗτός ἐστιν ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. ἄλλοι δὲ ἔλεγον, μὴ γὰρ ἐκ τῆς γαλιλαίας ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἔρχεται; οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος δαβὶδ καὶ ἀπὸ βηθλεὲμ τῆς κώμης ὅπου ἦν δαβὶδ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἔρχεται; σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν, τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας. ἦλθον οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι. διατί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν. Ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται. οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος. Ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ φαρισαῖοι, μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν, ἢ ἐκ τῶν φαρισαίων; ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ἐπικατάρατοί εἰσιν. Λέγει νικόδημος πρὸς αὐτοὺς ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς αὐτόν, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν. μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον, καὶ γνῷ τί ποιεῖ; Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ. μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον καὶ ἴδε ὅτι προφήτης ἐκ τῆς γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται, καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

ΙΗΣΟΥΣ δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. φέρουσιν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς αὐτὸν γυναῖκα ἐν μοιχείᾳ καταληφθεῖσαν. καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ, λέγουσιν αὐτῷ. Διδάσκαλε

ueniat ad me & bibat. Qui credit i me sicut dicit scriptura, flumina de uentre eius fluent aquæ uiuæ. Hoc aũt dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Nondũ enim erat spũs sanctus, quia Iesus nõdũ erat glorificatus. Multi ergo ex illa turba cũ audissent hos sermones eius dicebãt. Hic est uere ꝓpheta. Alii dicebãt. Hic est Christus. Quidam aũt dicebant. Nũquid a Galilæa uenit Christus? Nonne scriptura dicit quod ex semine Dauid & de Bethleẽ castello ubi erat Dauid uenit Christus? Dissensio itaq; facta est in turba propter eum. Quidã aũt ex ipsis uolebant apphendere eum, sed nemo misit super eũ manus. Venerunt ergo ministri ad pontifices & pharisæos, & dixerunt eis illi. Quare non adduxistis illum? Responderunt ministri. Nunq̃ sic locutus est homo, sicut hic loquitur. Responderunt ergo eis pharisæi. Nũ & uos seducti estis? Nunquis ex principibus credidit i eũ, aut ex pharisæis? Sed turba hæc quæ non nouit legẽ, maledicti sunt. Dixit Nicodemus ad eos, ille q̃ uenit ad eũ nocte, qui unꝰ erat ex ipsis. Num lex nostra iudicat hoiem, nisi prius audierit ab ipso & cognouerit q̃d faciat? Rñderunt, & dixerunt ei. Nũ & tu Galilæus es? Scrutare scripturas & uide, q̃d a galilæa ꝓpheta nõ surrexit. & ꝑfectꝰ ẽ unusq̃sq; i domũ suã.

VIII

Iesus aũt perrexit in montem oliueti, & diluculo iterũ uenit in tẽplũ, & oĩs populus uenit ad eũ, & sedens docebat eos. Adducunt aũt scribæ & pharisæi mulierẽ in adulterio deprehensam, & statuerunt eam in medio, & dixerũt ei. Magister

Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατειλήφθη ἐπ' αὐ-
τοφώρῳ μοιχευομένη. ἐν δὲ τῷ νόμῳ μωσῆς
ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθοβολεῖ-
σθαι. σὺ οὖν τί λέγεις; τοῦτο δὲ ἔλεγον πειρά-
ζοντες αὐτὸν, ἵνα ἔχωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ.
ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ κατακύψας, τῷ δακτύλῳ κα-
τέγραφεν εἰς τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρω-
τῶντες αὐτὸν καὶ ἀνακύψας, εἶπεν, πρὸς αὐ-
τούς. ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος τὸν λί-
θον ἐπ' αὐτὴν βαλλέτω. καὶ πάλιν κατακύ-
ψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. οἱ δὲ ἀκούον-
τες ἐξήρχοντο εἷς καθεῖς, ἀρξάμενοι ἀπὸ
τῶν πρεσβυτέρων, καὶ κατελείφθη μόνος ὁ
ΙΗΣΟΥΣ, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ἑστῶσα. ἀνα-
κύψας δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ μηδένα θεασάμε-
νος πλὴν τῆς γυναικὸς, εἶπεν αὐτῇ. ἡ γυ-
νὴ, ποῦ εἰσὶν ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου; οὐ-
δείς σε κατέκρινεν; ἡ δὲ εἶπεν. οὐδεὶς κύ-
ριε. εἶπεν δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. οὐδὲ ἐγώ σε κα-
τακρίνω. πορεύου καὶ μηκέτι ἁμάρτανε.
πάλιν οὖν ὁ ΙΗΣΟΥΣ αὐτοῖς ἐλάλησεν λέγων.
ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ
οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς
τῆς ζωῆς. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ φαρισαῖοι. σὺ περὶ
σεαυτοῦ μαρτυρεῖς, ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀ-
ληθής. ἀπεκρίθη ΙΗΣΟΥΣ καὶ εἶπεν αὐτοῖς. κἂν
ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρ-
τυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ ὑπά-
γω. ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι, καὶ
ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε,
ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα, καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγὼ
ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν. ὅτι μόνος οὐκ
εἰμὶ, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, καὶ
ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται, ὅτι
δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. ἐγώ
εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ πε-
ρὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. ἔλεγον δὲ οὖν αὐ-
τῷ. ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη ΙΗΣΟΥΣ. οὔ-
τε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν πατέρα μου. εἰ ἐμὲ ᾔδειτε
καὶ τὸν

Magiſter, hæc mulier dephenſa eſt in
ipſo adulterio. In lege aũt Moſes mã-
dauit nobis huiuſmodi lapidare. Tu
ergo quid dicis? Hoc aũt dicebant ten-
tantes eum, ut poſſent accuſare eum. Ie
ſus autem inclinans ſe deorſum, digito
ſcribebat in terrã. Cum ergo perſeuera
rent interrogantes, erexit ſe, & dixit eis.
Qui ſine peccato eſt ueſtrũ, primus in
illã lapidẽ mittat. Et iterũ ſe inclinans
ſcribebat ĩ terra. Audiẽtes aũt hæc unꝰ
poſt unũ exibant, incipientes a ſeniori-
bus, & remãſit ſolus Ieſus, & mulier in
medio ſtans. Erigens aũt ſe Ieſus, & ne
minem uidens ꝑter mulierem dixit ei.
Mulier, ubi ſunt illi tui accuſatores?
Nemo te condẽnauit? Quæ dixit. Ne-
mo dñe. Dixit aũt Ieſus. Nec ego te cõ
demno. Vade & iam amplius noli pec
care. Iterũ ergo Ieſus locutus eſt eis di-
cens. Ego ſum lux mũdi. Qui ſequitur
me nõ ambulabit in tenebris, ſed habe
bit lumen uitæ. Dixerunt ergo ei phari
ſæi. Tu de teipſo teſtimoniũ perhibes,
teſtimoniũ tuũ nõ eſt uerũ. Rñdit Ie-
ſus & dixit eis. Et ſi ego teſtimonium
ꝑhibeã de meipſo, uerũ eſt teſtimoniũ
meũ, qa ſcio unde ueni, & quo uado,
uos aũt neſcitis unde uenio & quo ua-
do. Vos ſecũdũ carnẽ iudicatis, ego nõ
iudico quẽꝗ, porro & ſi iudicem ego,
iudiciũ meũ uerũ ẽ, qa ſolus nõ ſũ, ſed
ego & q miſit me pater. Quin & ĩ lege
ueſtra ſcriptũ ẽ, qđ duoꝝ hoĩm teſtimo
niũ ueꝝ ẽ. Ego ſũ q teſtimoniũ ꝑhibeo
de meipſo, & teſtimoniũ ꝑhibet de me
q miſit me pater. Dicebãt ergo ei. Vbi
eſt pater tuꝰ? Rñdit Ieſus. Neq me ſci
tis neq patrem meũ. Si me nouiſſetis,
& patrem

καὶ τὸν πατέρα μου ᾔδετε ἄν. ταῦτα τὰ ῥή-
ματα ἐλάλησεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐν τῷ γαζοφυλα
κείῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ οὐδεὶς ἐπία-
σεν αὐτὸν, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ. εἶ-
πεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἐγὼ ὑπά-
γω καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν
ἀποθανεῖσθε, ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνα
σθε ἐλθεῖν. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, μή τι ἀπο
κτενεῖ ἑαυτὸν, ὅτι λέγει, ὅτι ὅπου ἐγὼ ὑπά-
γω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς.
ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί.
ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ
εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, εἶπον οὖν ὑμῖν,
ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἐὰν
γὰρ μὴ πιστεύσητε, ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθανεῖ-
σθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἔλεγον οὖν αὐ-
τῷ. σὺ τίς εἶ; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
τὴν ἀρχὴν ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν, πολλὰ ἔχω
περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν, ἀλλ' ὁ πέμψας
με ἀληθής ἐστιν. κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ
ταῦτα λέγω εἰς τὸν κόσμον, οὐκ ἔγνωσαν ὅτι
τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ
ΙΗΣΟΥΣ, ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου,
τότε γνώσεσθε, ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ
ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ πα-
τήρ μου ταῦτα λαλῶ, καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ
ἐστιν. οὐκ ἀφῆκέν με μόνον ὁ πατήρ, ὅτι ἐγὼ
τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε. ταῦτα αὐτοῦ λα-
λοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. ἔλεγεν οὖν
ὁ ΙΗΣΟΥΣ, πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰου
δαίους. ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ,
ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστέ, καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλή
θειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. ἀπεκρίθη
σαν αὐτῷ. σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ
δεδουλεύκαμεν πώποτε, πῶς σὺ λέγεις, ὅτι
ἐλεύθεροι γενήσεσθε; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν
τὴν ἁμαρτίαν, δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας. ὁ
δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα.
ὁ υἱὸς

& patrem meum nouissetis. Hæc uerba
locutus est Iesus in gaçophylatio, do-
cens in tēplo. Et nemo apphēdit eū, qa
nō dū uenerat hora eiꝰ. Dixit ergo iteꝝ
eis Iesus. Ego uado & q̄retis me, & in
peccato uestro moriemini. quo ego ua
do uos non potestis uenire. Dicebant
ergo Iudæi. Nunquid interficiet semet-
ipsum, quia dicit, quo ego uado uos nō
potestis uenire. Et dicebat eis. Vos de
deorsū estis, ego de superne sum. Vos
de mūdo hoc estis, ego nō sum de hoc
mundo. Dixi ergo uobis, quod morie-
mini in peccatis uestris. Si enim non
credideritis quod ego sum, moriemini
in peccatis uestris. Dicebant ergo ei.
Tu quis es? Et dicit eis Iesus, Principiū
qui & loquor uobis. Multa habeo quæ
de uobis loquar & iudicem, sed qui me
misit uerax ē, & ego quæ audiui ab eo,
hæc loquor in mundo. Non cogno-
uerunt, quid patrem eis diceret. Di-
xit ergo eis Iesus. Cum exaltaueritis fi
lium hois, tunc cognoscetis quod ego
sim, & a meipso facio nihil. sed sicut do
cuit me pater hæc loquor. Et qui me mi
sit mecum est. Non reliquit me solum
pater, qa ego quæ placita sunt ei facio
semper. Hæc illo loquente multi credi-
derunt in eum. Dicebat ergo Iesus ad
eos qui crediderunt ei Iudæos: Si uos
mā seritis in sermone meo, uere discipu-
li mei eritis, & cognoscetis ueritatē, &
ueritas liberos reddet uos. Rn̄derūt ei.
Semen Abrahæ sumꝰ, & nemini serui
uimus unq̄. Quō tu dicis, liberi redde
mini? Rn̄dit eis Iesus. Amen amē dico
uobis, qd̄ ois q facit pctm̄, seruꝰ ē pcti.
Seruꝰ aūt nō manet i domo i æternū.
Filius

ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἐσέ. οἶδα ὅτι σπέρμα ἀβραάμ ἐστε, ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς, οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ἐγὼ ὃ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρί μου λαλῶ, καὶ ὑμεῖς οὖν ὃ ἑωράκατε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν ποιεῖτε. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ. ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀβραάμ ἐστιν. λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. εἰ τέκνα τοῦ ἀβραὰμ ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ ἀβραὰμ ἐποιεῖτε. νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον, ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ θεοῦ. τοῦτο ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν. ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπον οὖν αὐτῷ. ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα, ἕνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. εἶπεν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. εἰ ὁ θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ. ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω. οὐδὲ γὰρ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ᾽ ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. διὰ τί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθροποκτόνος ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἕστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ, ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω οὐ πιστεύετέ μοι. τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας. εἰ δὲ ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι; ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ ἀκούει, διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ. ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ. οὐ καλῶς λέγομεν ὑμεῖς, ὅτι σαμαρείτης εἶ σύ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις; ἀπεκρίθη ΙΗΣΟΥΣ. ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου καὶ ὑμεῖς ἠτιμάσατέ με, ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου. ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων.

ἀμὴν

Filius manet in æternũ. Si ergo uos filius liberos fecerit, uere liberi eritis. Scio quod filij Abrahæ sitis, sed q̃ritis me interficere, quia sermo meus nõ habet locũ in uobis. Ego quod uidi apud patrẽ meũ loquor, & uos q̃ uidistis apud patrem uestrũ, facitis. Rñderũt & dixerũt ei. Pater noster Abrahã est. Dicit ei Iesus. Si filij Abrahæ essetis, opa Abrahæ faceretis. Nũc aũt q̃ritis me interficere hoĩem qui ueritatẽ uobis locutꝰ sum, quã audiui a deo. Hoc Abraham non fecit. Vos facitis opera patris uestri. Dixerunt itaq; ei. Nos ex fornicatione nõ sumus nati. Vnum patrem habemus deũ. Dixit eis Iesus. Si deus pater uester esset, diligeretis utiq; me. Ego eñ ex deo processi & ueni. Neq; eñ a me ipso ueni, sed ille me misit. Quare loq̃lam meã nõ cognoscitis? quia nõ potestis audire sermonẽ meũ. Vos ex patre diabolo estis, & desyderia patris uestri uultis facere. Ille homicida erat ab initio & in ueritate non stetit, quia non est ueritas in eo. Cum loquitur mẽdacium, ex proprijs loquitur, quia mẽdax est & pater eius. Ego autem si ueritatẽ dico non creditis mihi. Quis ex uobis arguit me de peccato? Si ueritatem dico, quare uos non creditis mihi? Qui ex deo est, uerba dei audit. Propterea uos nõ auditis, qa ex deo nõ estis. Rñderunt ergo iudæi, & dixerũt ei. Nõne bene dicimus nos, quod samaritanus es tu, & dæmonium habes? Respondit Iesus. Ego dæmonium non habeo, sed honorifico patrem meum, & uos inhonorastis me. Ego aũt non quæro gloriã meam. est qui quærat & iudicet.

Amen

ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν λόγον
τὸν ἐμὸν τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς
αἰῶνα. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι. νῦν ἐγνώ
καμεν, ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. ἀβραὰμ ἀπέθα
νεν, καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις, ἐάν τις
τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσεται θανά
του εἰς τὸν αἰῶνα. μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς
ἡμῶν ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν καὶ οἱ προφῆ-
ται ἀπέθανον; τίνα σεαυτὸν σὺ ποιεῖς. ἀπε-
κρίθη ΙΗΣΟΥΣ. ἐὰν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτόν, ἡ
δόξα μου οὐδέν ἐστιν. ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δο-
ξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε, ὅτι θεὸς ὑμῶν
ἐστιν, καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα
αὐτόν, καὶ ἐὰν εἴπω, ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσο
μαι ὅμοιος ὑμῶν ψεύστης, ἀλλ' οἶδα αὐτὸν καὶ
τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν
ἠγαλλιάσατο, ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν,
καὶ εἶδεν καὶ ἐχάρη. εἶπον οὖν οἱ ἰουδαῖοι πρὸς
αὐτόν, πεντήκοντα ἔτη οὔπω ἔχεις καὶ ἀβρα
ὰμ ἑώρακας; εἶπεν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγώ
εἰμί. ἦραν οὖν λίθους, ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν.
ΙΗΣΟΥΣ δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.
διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν, καὶ παρῆγεν οὕτως.

Καὶ παράγων ὁ ΙΗΣΟΥΣ, εἶδεν ἄνθρωπον τυ
φλὸν ἐκ γενετῆς, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, ῥαββί, τίς ἥμαρτεν, οὗ
τος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; ἀπε
κρίθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ. οὔτε οὗτος ἥμαρτεν, οὔτε οἱ-
γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ
θεοῦ ἐν αὐτῷ. ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ
πέμψαντός με, ἕως ἡμέρα ἐστίν. ἔρχεται νὺξ
ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι, ὅταν ἐν τῷ
κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμὶ τοῦ κόσμου. ταῦτα εἰπών.
ἔπτυσεν χαμαὶ, καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ
πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν τὸν πηλὸν ἐπὶ
τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ.
ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ σιλω-
ὰμ ὃ ἑρμηνεύεται ἀπεσταλμένος. ἀπῆλθεν
οὖν καὶ ἐνί

Amen amen dico uobis,si quis sermo-
nē meũ seruauerit,mortē nõ uidebit in
æternũ.Dixerũt ergo illi iudæi.Nũc co
gnouimus qđ dæmoniũ habes. Abra
ham mortuus est & prophetæ,& tu di-
cis,si quis sermonē meũ seruauerit, nõ
gustabit mortē in æternũ.Nunquid tu
maior es patre nostro Abrahã q mor-
tuus est? Et ꝓphetæ mortui sunt.Quē
teipsũ tu facis? Rñdit Iesus.Si ego glo
rifico meipsum,gloria mea nihil est.Est
pater meus qui glorificat me, quē uos
dicitis deum uestrũ esse, & non cogno-
uistis eum,ego aũt noui eum.Et si dixe
ro,quod nõ scio eum, ero similis uobis
mēdax.sed scio eum,& sermonem eius
seruo.Abraham pater uester exultauit
ut uideret diē meũ, & uidit & gauisus
est.Dixerũt ergo iudæi ad eum.Quin-
quaginta annos nondũ habes & Abra
ham uidisti? Dixit eis Iesus. Amē amē
dico uobis, antequam esset ego sum.
Tulerũt ergo lapides,ut iacerent in eũ.
Iesus aũt abscõdit se, & exiuit de tēplo
transiens per mediũ illoꝝ & ꝑterijt sic.

IX
Et ꝑteriens Iesus uidit hominem cæ
cũ a natiuitate,& interrogauerũt eũ di
scipuli eius dicētes. Rabbi,qs peccauit,
hic aut parētes eius,ut cæcus nasceret?
Rñdit Iesus.Neq; hic peccauit neq; pa
rentes eius,sed ut manifestentur opera
dei in illo. Me oportet operari opera
eius qui misit me donec dies est. Venit
nox quando nemo potest operari.Qꝫ
diu fuero in mũdo,lux sum mũdi.Hoc
cum dixisset expuit in terram,& fecit lu
tũ ex sputo, & illeuit lutũ super oculos
cæci,& dixit ei. Vade laua in natatoria
Syloe, quod interpretať missus. Abijt
ergo &

οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθεν βλέπων. οἱ οὖν γεί
τονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον
ὅτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον. οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθή
μενος, καὶ προσαιτῶν; ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι οὗτός
ἐστιν. ἄλλοι δὲ, ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν. ἐκεῖνος
ἔλεγεν, ὅτι ἐγώ εἰμι. ἔλεγον οὖν αὐτῷ. πῶς ἀνε
ῴχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί. ἀπεκρίθη ἐκεῖνος
καὶ εἶπεν. ἄνθρωπος λεγόμενος ΙΗΣΟΥΣ πη/
λὸν ἐποίησεν, καὶ ἐπέχρισέν μου τοὺς ὀφθαλ/
μοὺς, καὶ εἶπέν μοι. ὕπαγε εἰς τὴν κολυμ/
βήθραν τοῦ σιλωὰμ καὶ νίψαι. ἀπελθὼν δὲ
καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα. εἶπον οὖν αὐτῷ.
ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει, οὐκ οἶδα. ἄγουσιν
αὐτὸν πρὸς τοὺς φαρισαίους τόν ποτε τυ/
φλόν. ἦν δὲ σάββατον, ὅτε τὸν πηλὸν ἐποί
ησεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλ
μούς. πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ φαρι/
σαῖοι, πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. πη
λὸν ἐπέθηκέν μοι ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ
ἐνιψάμην καὶ βλέπω. ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν φαρι
σαίων τινές. οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν πα/
ρὰ τοῦ θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι δὲ ἔ/
λεγον. πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοι
αῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. λέ
γουσιν τῷ τυφλῷ πάλιν. σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ,
ὅτι ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν, ὅ
τι προφήτης ἐστίν. οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ ἰου/
δαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλε/
ψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ
τοῦ ἀναβλέψαντος. καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς
λέγοντες. οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς
λέγετε, ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν ἄρτι
βλέπει. ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐ/
τοῦ καὶ εἶπον. οἴδαμεν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς
ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη, πῶς δὲ νῦν
βλέπει οὐκ οἴδαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς
ὀφθαλμούς, ὑμεῖς οὐκ οἴδαμεν, αὐτὸς ἡλι/
κίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε, αὐτὸς περὶ αὐτοῦ λα
λήσει. ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο
τοὺς ἰουδαίους

ergo & lauit, & uenit uidens. Itaq; uici/
ni & qui uiderant eum prius quod cæ-
cus esset, dicebant. Nõne hic est qui se/
debat & mẽdicabat? Alij dicebant hic
est, alij a utem similis est eius. Ille di-
cebat, ego sum. Dicebant ergo ei. Quo/
modo aperti sunt tibi oculi? Respõdit.
ille & dixit. Ille homo qui dicitur Iesus
lutũ fecit, & inunxit oculos meos, & di-
xit mihi. Vade ad natatoriã Syloæ, &
laua: Et abij & laui, & uisũ recepi. Dixe
rũt ergo ei. Vbi est ille? Ait. nescio. Ad
ducunt eum ad pharisæos qui dudum
cæcus fuerat. Erat aũt sabbatũ quando
lutum fecit Iesus, & aperuit oculos eius
Iterum ergo interrogabãt eũ & phari-
sæi quomodo uisum recepisset. Ille aũt
dixit eis. Lutũ mihi imposuit sup ocu/
los, & laui & uideo. Dicebant ergo ex
pharisæis quidam. Nõ est hic homo a
deo, quia sabbatum non custodit. Alij
aũt dicebãt. Quomodo potest homo
peccator hæc signa facere? Et dissensio
erat inter eos. Dicunt cæco iterum. Tu
qd dicis de illo qui aperuit tibi oculos
tuos. Ille aũt dixit. Propheta est. Non
crediderunt ergo Iudæi de illo, quia cæ
cus fuisset & uidisset, donec uocauerũt
parentes eius qui uisum receperat. & in
terrogauerunt eos dicentes. Hic est filius
uester quẽ uos dicitis cæcum natũ esse.
Quomodo ergo nunc uidet? Respon
derunt eis parentes eius, & dixerũt. Sci
mus quod hic est filius noster, & quod
cæcus natus est, quomodo aũt nunc ui
deat, nescimus, aut quis eius aperuit ocu
los nos nescimus. Ipse ætatẽ habet, ip/
sum interrogate, de se loquetur. Hæc di
xerunt parentes eius, quoniã timebant

τοὺς ἰουδαίους. ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ ἰου-
δαῖοι, ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ ΧΡΙΣ-
ΤΟΝ, ἀποσυνάγωγος γένηται. διὰ τοῦτο οἱ γο-
νεῖς αὐτοῦ εἶπον, ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρω-
τήσατε. ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρω-
πον, ὃς ἦν τυφλὸς, καὶ εἶπον αὐτῷ. δὸς δό-
ξαν τῷ θεῷ, ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος
οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν. ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος
καὶ εἶπεν. εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν οὐκ οἶδα. ἓν οἶ-
δα, ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. εἶπον οὖν
αὐτῷ πάλιν, τί ἐποίησέν σοι, πῶς ἤνοιξέν
σου τοὺς ὀφθαλμούς; ἀπεκρίθη αὐτοῖς, εἶ-
πον ὑμῖν ἤδη καὶ οὐκ ἠκούσατε, τί πάλιν
θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ
μαθηταὶ γενέσθαι; ἐλοιδόρησαν οὖν αὐτὸν
καὶ εἶπον, σὺ εἶ μαθητὴς ἐκείνου. ἡμεῖς
δὲ τοῦ μωσέως ἐσμὲν μαθηταί, ἡμεῖς οἴ-
δαμεν, ὅτι μωσῇ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον
δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. ἀπεκρίθη ὁ ἄν-
θρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἐν γὰρ τούτῳ τὸ θαυμα-
στόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστίν,
καὶ ἀνέῳξέν μου τοὺς ὀφθαλμούς. οἴδαμεν
δὲ, ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει. ἀλ-
λ' ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ
τούτου ἀκούει. ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη, ὅτι ἤ-
νοιξέν τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημέ-
νου. εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο
ποιεῖν οὐδέν. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, ἐν
ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδά-
σκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω. ἤκουσεν
ὁ ΙΗΣΟΥΣ ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὑρὼν
αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ, σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θε-
οῦ; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, καὶ τίς ἐστιν κύριε,
ἵνα πιστεύω εἰς αὐτόν. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ
καὶ ἑώρακας αὐτὸν, καὶ ὁ λαλῶν μετά σου ἐκεῖ-
νός ἐστιν. ὁ δὲ ἔφη, πιστεύω κύριε, καὶ προσεκύ-
νησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ. εἰς κρῖμα
ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέ-
ποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται.

καὶ ἤκουσαν

Iudæos. Iam enim conspirauerant Iudæi, ut si quis eũ confiteretur esse Christum, extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt, ætatem habet, ipsum interrogate. Vocauerunt ergo rursum hominem, qui fuerat cæcus, & dixerunt ei. Da gloriã deo. Nos scim⁹, quod hic homo peccator est. Respondit ergo ille & dixit. An peccator sit nescio, unũ scio qđ cæcus cũ essem modo uideo. Dixerunt ergo illi iterũ. Quid fecit tibi? Quõ aperuit tibi oculos? Respõdit eis. Dixi uobis, iã & nõ audistis. Quid iterũ uultis audire? Nũ & uos uultis discipuli eius fieri? Male dixerunt ergo ei. & dixerunt ei. Tu discipulus illius sis, nos aũt Mosi discipuli sumus. Nos scimus quod Mosi locutus est deus, hunc aũt nescim⁹ unde sit. Respõdit ille homo, & dixit eis. In hoc enim mirabile est, quia uos nescitis unde sit, & aperuit meos oculos. Scimus aũt quod peccatores de⁹ nõ audit, sed si quis dei cultor est & uolũtatem eius facit, hunc exaudit. A sæculo nõ est auditũ, quod quis aperuit oculos cæci nati. Nisi esset hic a deo, nõ poterat facere quicq̃, Responderunt & dixerũt ei. In peccatis natus es totus, & tu doces nos? Et eiecerunt eũ foras. Audiuit Iesus quod eiecissent eũ foras, & cum inuenisset eum, dixit ei. Tu credis in filiũ dei? Respõdit ille & dixit. Quis est domine ut credam in eum? Et dixit ei Iesus. Et uidisti eum, & qui loquitur tecũ ipse est. At ille ait. Credo dñe. Et adorauit eum. Et dixit ei Iesus. In iudicium ego in hunc mundum ueni, ut qui non uident uideant, & qui uidẽt, cæci fiant.

Et audierunt

καὶ ἤκουσαν ἐκ τῶν φαρισαίων ταῦτα οἱ ὄν
τες μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ εἶπον αὐτῷ. μὴ καὶ ἡμεῖς τυ-
φλοί ἐσμεν; εἶπεν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. εἰ τυ-
φλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν. νῦν δὲ λέ
γετε, ὅτι βλέπομεν, ἡ οὖν ἁμαρτία ὑμῶν
μένει. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμε
νος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβά-
των, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν ἐκεῖνος κλέ
πτης ἐστὶν καὶ λῃστής. ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς
θύρας ποιμήν ἐστι τῶν προβάτων. τούτῳ ὁ θυ-
ρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκού
ει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ᾽ ὄνομα, καὶ ἐξά
γει αὐτά. καὶ ὅταν τὰ ἴδια πρόβατα ἐκβάλλῃ, ἔμ
προσθεν αὐτῶν πορεύεται. καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ
ἀκολουθεῖ, ὅτι οἴδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ἀλλο-
τρίῳ δὲ, οὐ μὴ ἀκολουθήσουσιν, ἀλλὰ φεύξονται
ἀπ᾽ αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν φω
νήν. Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ ΙΗ
ΣΟΥΣ. ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν, τίνα ἦν ἃ ἐλάλει
αὐτοῖς. εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν
προβάτων, πάντες ὅσοι πρὸ ἐμοῦ ἦλθον, κλέ
πται εἰσὶν καὶ λῃσταί, ἀλλ᾽ οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν
τὰ πρόβατα. ἐγώ εἰμι ἡ θύρα, δι᾽ ἐμοῦ ἐάν τις εἰ
σέλθῃ σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται, καὶ ἐξελεύσε-
ται, καὶ νομὴν εὑρήσει. ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται,
εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ, καὶ ἀπολέσῃ. ἐγὼ ἦλ
θον, ἵνα ζωὴν ἔχωσιν, καὶ περισσὸν ἔχωσιν.
ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ ποιμὴν ὁ κα
λὸς, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβά
των. ὁ μισθωτὸς δὲ καὶ οὐκ ὢν ποιμήν, οὗ οὐκ
εἰσὶν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρ-
χόμενον, καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα καὶ φεύγει,
καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτά, καὶ σκορπίζει τὰ
πρόβατα. ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει, ὅτι μισθωτός
ἐστιν, καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων.
ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ
ἐμά, καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν. καθὼς
γινώσκει με ὁ πατήρ, κἀγὼ γινώσκω τὸν πα
τέρα

Et audierunt qdã ex pharisæis hæc qui
cum ipso erant, & dixerunt ei. Num &
nos cæci sumus? Dixit eis Iesus. Si cæ-
ci essetis, non haberetis peccatũ. Nunc
uero dicitis, uidem⁹, pctm̃ ergo uestrũ
manet. Amen amen dico uobis. qui X
non intrat per ostium in ouile ouium,
sed ascendit aliunde, ille fur est & latro.
Qui aũt intrat per ostiũ, pastor est oui-
um. Huic ostiarius aperit, & oues uocẽ
eius audiunt. Et proprias oues uocat
nominatim, & educit eas. Et cum pro-
prias oues emiserit, ante eas uadit, &
oues illum sequuntur, quia sciũt uocem
eius. Alienũ aũt non sequentur sed ef-
fugient ab eo, quia non nouerunt uo-
cem alienorũ. Hoc prouerbium dixit
eis Iesus, Illi aũt nõ cognouerũt q̃ essẽt
quæ loqueretur eis. Dixit ergo eis ite-
rum Iesus. Amen amẽ dico uobis, ego
sũ ostiũ ouiũ. Oẽs quotquot ante me
uenerunt fures sunt & latrones, sed nõ
audierunt eos oues. Ego sum ostium,
per me si quis introierit saluabitur, &
ingredietur & egredietur, & pascua in-
ueniet. Fur non uenit nisi ut furetur &
mactet & perdat. Ego ueni ut uitam
habeant, & abundantius habeãt. Ego
sum pastor bonus, bonus pastor ani-
mam suam dat pro ouibus. Mercen-
narius autem, & qui non est pastor,
cuius non sunt oues propriæ, uidet lu-
pum uenientem & dimittit oues & fu-
git, & lupus rapit & dispergit oues.
Mercennarius autem fugit, quia mer-
cennarius est, & non est illi curæ de oui
bus. Ego sum pastor bonus, & cogno
sco oues meas, & cognoscor a meis. Sic
ut nouit me pater, & ego agnosco pa-
trem

τέρα, καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προ
βάτων. καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν
ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης. κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν,
καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσωσιν, καὶ γενήσεται
μία ποίμνη, εἷς ποιμήν. Διὰ τοῦτο ὁ πατήρ
με ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου
ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. οὐδεὶς αἴρει αὐτὴν
ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυ-
τοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξου-
σίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. ταύτην τὴν
ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρός μου. σχί-
σμα οὖν πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς ἰουδαίοις
διὰ τοὺς λόγους τούτους. ἔλεγον δὲ πολ-
λοὶ ἐξ αὐτῶν. Δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται.
τί αὐτοῦ ἀκούετε; ἄλλοι ἔλεγον. ταῦτα τὰ
ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου. μὴ δαι-
μόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοί-
γειν; Ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν ἱεροσολύ-
μοις, καὶ χειμὼν ἦν. καὶ περιεπάτει ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ σολομῶνος.
ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον
αὐτῷ. ἕως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ
σὺ εἶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, εἰπὲ ἡμῖν παῤῥησίᾳ. Ἀπε-
κρίθη αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πι-
στεύετε. τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι
τοῦ πατρός μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.
ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν
προβάτων τῶν ἐμῶν, καθὼς εἶπον ὑμῖν. τὰ
πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει, κἀ-
γὼ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσίν μοι, κἀ-
γὼ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ
ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἁρπάσει
τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου. ὁ πατήρ μου ὃς δέ-
δωκέν μοι μείζων πάντων ἐστίν, καὶ οὐδεὶς δύ-
ναται ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρός μου. Ἐγὼ
καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. ἐβάστασαν οὖν πάλιν λί-
θους οἱ ἰουδαῖοι, ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. Ἀπεκρί-
θη αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑ-
μῖν ἐκ τοῦ πατρός μου. διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργων λι-
θάζετε ἀπε-

trem, & animam meam pono pro oui
bus. Et alias oues habeo, quæ non
ſunt ex hoc ouili, & illas oportet mē ad
ducere, & uocem meam audient, & fi-
at unum ouile & unus paſtor. Propte-
rea me pater diligit, quia ego pono
animam meam ut iterū ſumam eam.
Nemo tollit eā a me, ſed ego pono eā a
meipſo. Poteſtatē habeo ponendi eā.
& poteſtatē habeo denuo ſumendi eā.
Hoc mandatum accepi a patre meo.
Diſſenſio iterū facta eſt inter Iudæos,
propter ſermones hos. Dicebant autē
multi ex ipſis. Dæmonium habet & in-
ſanit. Quid eum auditis? Alij dicebant
Hæc uerba non ſunt dæmoniū haben
tis. Nūquid dæmonium poteſt cæcoꝝ
oculos aperire? Facta ſunt aūt encænia
in Hieroſolymis, & hyems erat. Et am-
bulabat Ieſus in templo in porticu Sa-
lomonis. Circūdederunt ergo eum Iu
dæi, & dicebant ei. Quouſq; animam
noſtrā tollis? Si tu es Chriſtus dic no-
bis palam? Reſpōdit ei Ieſus. Loquor
uobis & non creditis. Opera quæ ego
facio in nomine patris mei, hæc teſti-
monium perhibent de me. Sed uos nō
creditis, quia non eſtis ex ouibus meis.
Oues meæ uocē meā audiūt, & ego co
gnoſco eas, & ſequunt me, & ego uitā
æternā do eis, & nō peribūt in æternū,
& nō rapiet eas quiſq; de manu mea.
Pater meus qui dedit mihi maior om-
nibus eſt, & nemo poteſt rapere de ma
nu patris mei. Ego & pater unū ſum9.
Suſtulerunt ergo lapides Iudæi ut lapi
darent eū. Reſpondit eis Ieſus. Multa
bona opera oſtēdi uobis ex patre meo
Propter quod eorum opus me lapida-
tis. Reſpon

θάζετέ με; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι λέγοντες, περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν, ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν, ἐγὼ εἶπα θεοί ἐστε; εἰ ἐκείνους εἶπεν θεούς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο. καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή, ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε, ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον, υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμί; εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός μου μὴ πιστεύετέ μοι. εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύετε, τοῖς ἔργοις πιστεύσατε, ἵνα γνῶτε, καὶ πιστεύσητε, ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. ἐζήτουν πάλιν αὐτὸν πιάσαι. καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν, καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔλεγον, ὅτι ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν. πάντα δὲ ὅσα εἶπεν ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθῆ ἦν. καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐκεῖ εἰς αὐτόν.

Ην δέ τις ἀσθενῶν λάζαρος ἀπὸ βηθανίας ἐκ τῆς κώμης μαρίας καὶ μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. Ην δὲ μαρία ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρῳ, καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξὶν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς λάζαρος ἠσθένει. ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι. κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἶπεν. αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς θάνατον, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δι᾽ αὐτῆς. ἠγάπα δὲ ὁ ΙΗΣΟΥΣ τὴν μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν λάζαρον. ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας. ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς. ἄγωμεν εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί. ῥαββί, νῦν ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν

tis? Rñderunt ei iudæi dicentes. De bono opere nõ lapidamus te, sed de blasphemia; & qa tu homo cũ sis, facis teipsum deum. Rñdit eis Iesus. Nõne scriptum est ĩ lege uestra, ego dixi dij estis? Si illos dixit deos, ad quos sermo dei factus est, & nõ potest solui scriptura. quẽ pater sanctificauit & misit in mundum. Vos dicitis, blasphemas, quia dixi filius dei sum? Si nõ facio opera patris mei, nolite credere mihi. Si autẽ facio, & si mihi non credetis, operibus credite, ut cognoscatis & credatis quod pater in me est, & ego in patre. Quærebant iterum eũ apphendere, & exiuit de manu eorum, & abijt iterum trans Iordanem in eum locũ ubi erat Ioannes baptizans primum, & mansit illic. Et multi uenerunt ad eum, & dicebant, Ioannes quidem signum fecit nullum. Oĩa aũt quæcũq; dixit Ioãnes de hoc, uera erãt, & crediderũt multi ibi in eũ.

XI
Erat aũt quidam languens Lazarus a Bethania, de castello Mariæ & Marthæ sororis eiꝰ. Maria aũt erat quæ unxit dñm unguẽto, & extersit pedes eiꝰ capillis suis, cuius frater Lazarus infirmabatur. Miserunt ergo sorores eius ad eũ dicentes. Dñe, ecce quẽ amas infirmatur. Audiens autem Iesus dixit. Infirmitas hæc nõ est ad mortem, sed pro gloria dei ut glorificetur filius dei per eam. Diligebat aũt Iesus Marthã, & sororẽ eius & Lazarũ. Vt ergo audiuit quod infirmaretur, tunc quidẽ mansit in eodem loco duobus diebus. Deinde post hoc dicit discipulis. Eamus in Iudæam iterũ. Dicũt ei discipuli. Rabbi, nunc quærebant te iudæi lapidare,

καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; Ἀπεκρίθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
οὐχὶ δώδεκα εἰσὶν ὧραι τῆς ἡμέρας; ἐάν τις
περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ
φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει. ἐὰν δέ τις
περιπατῇ ἐν τῇ νυκτὶ, προσκόπτει, ὅτι τὸ
φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ταῦτα εἶπεν, καὶ με-
τὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς. Λάζαρος ὁ φίλος
ἡμῶν κεκοίμηται, ἀλλὰ πορεύομαι, ἵνα ἐξ-
υπνίσω αὐτόν. εἶπον οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. εἰρήκει δὲ ὁ
ΙΗΣΟΥΣ περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐκεῖνοι δὲ
ἔδοξαν, ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέ-
γει. τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ παῤῥη-
σίᾳ. Λάζαρος ἀπέθανε, καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα
πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ, ἀλλ' ἄγωμεν
πρὸς αὐτόν. εἶπεν οὖν θωμᾶς ὁ λεγόμενος
δίδυμος τοῖς μαθηταῖς. ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς
ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ. ἐλθὼν οὖν ὁ
ΙΗΣΟΥΣ, εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἤδη
ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. ἦν δὲ ἡ βηθανία ἐγ-
γὺς τῶν ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων δεκα-
πέντε. καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἰουδαίων ἐληλύ-
θησαν, πρὸς τὰς περὶ μάρθαν καὶ μαρίαν,
ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ
αὐτῶν. ἡ οὖν μάρθα, ὡς ἤκουσεν, ὅτι ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ ἔρχεται ὑπήντησεν αὐτῷ. μαρία δὲ ἐν
τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο. εἶπεν οὖν ἡ μάρθα πρὸς
τὸν ΙΗΣΟΥΝ. κύριε, εἰ ἦς ὧδε, ὁ ἀδελφός μου
οὐκ ἂν ἐτεθνήκει, ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα, ὅτι ὅσα ἂν
αἰτήσῃ τὸν θεὸν, δώσει σοι ὁ θεός. λέγει αὐτῇ ὁ
ΙΗΣΟΥΣ. ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. λέγει αὐ-
τῷ μάρθα. οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστά-
σει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. εἶπεν αὐτῇ ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή, ὁ πιστεύων εἰς ἐ-
μὲ, κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται. καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πι-
στεύων εἰς ἐμὲ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα.
πιστεύεις τοῦτο; λέγει αὐτῷ ναὶ κύριε. ἐγὼ πεπί-
στευκα, ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ εἰς τὸν
κόσμον ἐρχόμενος. καὶ ταῦτα εἰποῦσα, ἀπῆλ-
θεν καὶ ἐφώνησεν

&iterum uadis illuc? Rñdit Iesus. Non
ne duodecim sunt horæ diei? Si quis
ambulauerit in die, non offendit, quia
lucẽ huius mũdi uidet. Si aũt qs ambu
lauerit in nocte offendit, quia lux non
est in eo. Hæc ait, & post hæc dicit eis.
Lazarus amicus noster dormit, sed ua
do ut a somno excitem eum. Dixerunt
ergo discipuli eius. Domine, si dormit,
saluꝰ erit. Dixerat autem Iesus de mor
te eius, illi autem putauerunt quod de
dormitione somni diceret. Tunc ergo
Iesus dixit eis manifeste. Lazarus mor
tuus est, & gaudeo propter uos ut cre-
datis, quod non fuerim ibi. Sed ea-
mus ad eũ. Dixit ergo Thomas qui di
citur didymus ad discipulos. Eamus
& nos & moriamur cũ eo. Venit itaq;
Iesus, & inuenit eũ quatuor dies iam in
monumento habentẽ. Erat aũt Betha-
nia iuxta Hierosolymã fere stadijs qn
decim. Multi aũt ex Iudæis uenerãt ad
Marthã & Mariam ut consolarentur
eas de fratre suo. Martha ergo ut audi-
uit quod Iesus uenit occurrit illi, Maria
aũt domi sedebat. Dixit ergo Martha
ad Iesum. Dñe si fuisses hic, frater meus
nõ fuisset mortuus. Sed & nunc scio, qa
quæcunq; poposceris a deo, dabit tibi
deus. Dicit illi Iesus. Resurget frater tu
us. Dicit ei Martha. Scio qđ resurget
in resurrectione in nouissimo die. Dicit
ei Iesus. Ego sũ resurrectio & uita, Qui
credit in me, etiam si mortuus fuerit ui-
uet, & omnis qui uiuit & credit in me,
non morietur in æternũ. Credis hoc?
Ait illi. Vtiq; domine. Ego credidi, qa
tu es Christus filius dei qui in hũc mũ-
dum uenisti. Et cum hæc dixisset, abijt
& uocauit

θεν καὶ ἐφώνησεν μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐ-
τῆς λάθρα εἰποῦσα. ὁ διδάσκαλος πάρεστιν,
καὶ φωνεῖ σε. ἐκείνη ὡς ἤκουσεν ἐγείρεται τα-
χὺ, καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν. οὔπω δὲ ἐληλύ-
θει ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ἐν τῷ
τόπῳ, ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ μάρθα. οἱ
οὖν ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ
καὶ παραμυθούμενοι αὐτὴν ἰδόντες τὴν μα-
ρίαν, ὅτι ταχέως ἀνέστη, καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολού-
θησαν αὐτῇ λέγοντες, ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνη-
μεῖον, ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. ἡ οὖν μαρία ὡς ἦλ-
θεν ὅπου ἦν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἰδοῦσα αὐτὸν, ἔπεσεν
αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας λέγουσα αὐτῷ. κύριε,
εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέν μου ὁ ἀδελφός.
ΙΗΣΟΥΣ οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ
τοὺς συνελθόντας αὐτῇ ἰουδαίους κλαίοντας
ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι. καὶ ἐτάραξεν
ἑαυτὸν, καὶ εἶπεν. ποῦ τεθήκατε αὐτόν; λέ-
γουσιν αὐτῷ. κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. ἐδάκρυ-
σεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἔλεγον οὖν ἰουδαῖοι. ἴδε πῶς
ἐφίλει αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον. οὐκ
ἠδύνατο οὗτος ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς
τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι, ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθά-
νῃ; ΙΗΣΟΥΣ οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑ-
αυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον. ἦν δὲ σπή-
λαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. λέγει
ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἄρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ
ἀδελφὴ τοῦ τεθνηκότος μάρθα. κύριε, ἤδη ὄ-
ζει, τεταρταῖος γάρ ἐστιν. λέγει αὐτῇ ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
οὐκ εἶπόν σοι, ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὄψει τὴν δό-
ξαν τοῦ θεοῦ; ἦραν οὖν τὸν λίθον οὗ ἦν ὁ τε-
θνηκὼς κείμενος. ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἦρεν τοὺς ὀφ-
θαλμοὺς ἄνω, καὶ εἶπεν. πάτερ, εὐχαριστῶ
σοι, ὅτι ἤκουσάς μου. ἐγὼ δὲ ᾔδειν, ὅτι
πάντοτέ μου ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ τὸν ὄ-
χλον τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσω-
σιν, ὅτι σύ με ἀπέστειλας.
καὶ ταῦτα εἰπὼν, φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασεν.
Λάζαρε

& uocauit Mariam sororem suam si-
lentio dicens. Magister adest, & uocat
te. Illa ut audiuit surrexit cito, & uenit
ad eum. Nondum autē uenerat Iesus
in castellum, sed erat in illo loco ubi oc-
currerat ei Martha. Iudæi ergo q erant
cum ea in domo & cōsolabantur eam,
cum uidissent Mariam quod cito sur-
rexisset & exijsset, secuti sunt eam dicen
tes, Vadit ad monumentum ut ploret
ibi. Maria ergo cum uenisset, ubi erat
Iesus, uidens eum cecidit ad pedes eius
& dixit ei. Domine, si fuisses hic, non
esset mortuus frater meus. Iesus ergo
ut uidit eam plorantem, & Iudæos qui
uenerant cum ea plorantes, infremuit
spiritu & turbauit seipsū & dixit. Vbi
posuistis eum? Dicunt ei, Domine, ue-
ni & uide. Lachrymatus est Iesus. Di-
xerūt ergo Iudæi. Ecce quomodo ama
bat eum. Quidam aūt ex ipsis dixerūt.
Non poterat hic qui aperuit oculos cæ
ci facere ut hic non moreretur. Iesus er
go rursum fremens in semetipso, uenit
ad monumentum. Erat autem spelun-
ca, & lapis suppositus erat ei. Ait Iesus.
Tollite lapidem. Dicit ei Martha so-
ror eius qui mortuus fuerat. Domine
iam olet, quatriduanus est enim. Dicit
ei Iesus. Nonne dixi tibi, quod si cre-
dideris uisura esses gloriā dei. Sustule-
rūt ergo lapidē, ubi is q mortuꝰ fuerat
erat positus. Iesus autē eleuatis sursum
oculis dixit. Pater gratias ago tibi, qm̄
audisti me, Ego aūt sciebam quod sem
per me audis, sed propter turbā q circū
stat dixi, ut credant qd' tu me miseris.
Hæc cū dixisset, uoce magna clamauit.

 Lazare

Λάζαρε δεῦρο ἔξω, καὶ ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. λύσατε αὐτὸν, καὶ ἄφετε ὑπάγειν. πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν ἰουδαίων οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν μαρίαν, καὶ θεασάμενοι ἃ ἐποίησεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ. Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον. τί ποιοῦμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος, πολλὰ σημεῖα ποιεῖ; ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν. καὶ ἐλεύσονται οἱ ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν καϊάφας ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς. ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, οὐδὲ διαλογίζεσθε, ὅτι συμφέρει ἡμῖν, ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. τοῦτο δὲ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν. ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου προεφήτευσεν, ὅτι ἔμελλεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ᾽ ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν. ἀπ᾽ ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο, ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν. ΙΗΣΟΥΣ οὖν οὐκ ἔτι παῤῥησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου εἰς ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν, κακεῖ διέτριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς. ἐζήτουν οὖν τὸν ΙΗΣΟΥΝ, καὶ ἔλεγον μετ᾽ ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες. τί δοκεῖ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; ἐδεδώκεισαν δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι ἐντολήν, ἵνα ἐάν

Lazare ueni foras, & prodijt qui fuerat mortuus ligatus manus & pedes institis, & facies illius sudario erat circũligata. Dicit eis Iesus. Soluite eum, & sinite abire. Multi ergo ex iudæis qui uenerant ad Mariã & uiderant quæ fecisset Iesus, crediderũt in eum. Quidam aũt ex ipsis abierunt ad pharisæos, & dixerunt eis quæ fecisset Iesus. Congregauerunt ergo pontifices & pharisæi concilium, & dicebant. Quid facimus? quia hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum. Et ueniẽt Romani, & tollent nostrũ & locum & gentem. Vnus aũt ex ipsis Cayphas nomine, cum esset pontifex anni illius dixit eis. Vos nescitis quicq̃, nec cogitatis, quia expedit uobis, ut unus homo moriat̃ pro populo, & non tota gens pereat. Hoc aũt a semetipso non dixit, sed cum esset pontifex anni illius prophetauit quod Iesus moriturꝰ erat pro gente. Et nõ tantum pro gente, sed ut filios dei qui erant dispersi congregaret in unum. Ab illo ergo die cogitauerunt ut interficerent eum. Iesus ergo iam non palam ambulabat apud Iudæos, sed abijt in regionem iuxta desertum in ciuitatem quæ dicitur Effræm, & ibi morabatur cum discipulis suis. In propinquo autem erat pasca iudæorum & ascenderunt multi Hierosolymam de regione ante pasca, ut sanctificarent seipsos. Quærebant ergo Iesum, & colloquebantur inter se in templo stantes. Quid uidetur uobis qđ non uenit ad diem festũ. Dederant aũt põtifices & pharisæi mãdatũ, ut si quis

ἵνα ἐάν τις γνῷ ποῦ ἐστιν μηνύσῃ, ὅπως πιά-
σωσιν αὐτόν.

Ο οὖν ΙΗΣΟΥΣ πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα
ἦλθεν εἰς βηθανίαν, ὅπου ἦν λάζαρος ὁ τε-
θνηκώς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν ὁ ΙΗΣΟΥΣ. Ἐποί
ησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ μάρθα δι
ηκόνει. Ὁ δὲ λάζαρος εἷς ἦν τῶν ἀνακειμένων
σὺν αὐτῷ. Ἡ οὖν μαρία λαβοῦσα λίτραν μύ
ρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου, ἤλειψεν τοὺς
πόδας τοῦ ΙΗΣΟΥ, καὶ ἐξέμαξεν ταῖς θρι-
ξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἡ δὲ οἰκία ἐπλη
ρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου. Λέγει οὖν εἷς
ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἰούδας ἰσκαριώ-
της, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι. Διὰ τί
τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηνα
ρίων, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; Εἶπεν δὲ τοῦτο, οὐχ
ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ᾽ ὅτι
κλέπτης ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν, καὶ τὰ
βαλλόμενα ἐβάσταζεν. Εἶπεν οὖν ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
Ἄφες αὐτήν, εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασ-
μοῦ μου τετήρηκεν αὐτό. τοὺς πτωχοὺς γὰρ
πάντοτε ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε
ἔχετε. Ἔγνω οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν ἰουδαί
ων, ὅτι ἐκεῖ ἐστίν, καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν ΙΗΣΟΥΝ
μόνον, ἀλλ᾽ ἵνα καὶ τὸν λάζαρον ἴδωσιν, ὃν
ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιε
ρεῖς, ἵνα καὶ τὸν λάζαρον ἀποκτείνωσιν, ὅτι
πολλοὶ δι᾽ αὐτὸν ὑπῆγον τῶν ἰουδαίων, καὶ
ἐπίστευον εἰς τὸν ΙΗΣΟΥΝ. Τῇ ἐπαύριον ὄ-
χλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτὴν ἀκού-
σαντες, ὅτι ἔρχεται ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς ἱεροσόλυ-
μα, ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν φοινίκων, καὶ ἐξ-
ῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ καὶ ἔκραζον, ὡς
αννὰ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνό-
ματι κυρίου ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰσραήλ. Εὑρὼν δὲ ὁ
ΙΗΣΟΥΣ ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ᾽ αὐτό, καθὼς
ἐστιν γεγραμμένον. Μὴ φοβοῦ θύγατερ σιών,
ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται καθήμενος
ἐπὶ πῶλον ὄνου. Ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνωσαν οἱ
μαθηταὶ

ut ſi quis cognouerit ubi ſit indicet, ut
apprehendant eum.

Ieſus ergo ante ſex dies paſcæ uenit XII
Bethaniam ubi Lazarus fuerat mortu-
us, quem ſuſcitauit Ieſus. Fecerunt aũt
ei cœnam ibi, & Martha miniſtrabat.
Lazarus uero unus erat ex diſcumben-
tibus cũ eo. Maria ergo accepit libram
unguẽti nardi piſticæ precioſæ, & un-
xit pedes Ieſu, & exterſit pedes eius ca-
pillis ſuis, & domus impleta eſt ex odo
re unguenti. Dixit ergo unus ex diſci-
pulis eius Iudas Iſcariotes, qui erat eũ
traditurus. Quare hoc unguentũ non
ueniјt trecentis denariјs & datũ eſt ege
nis? Dixit autem hoc, non quod pau-
peres illi curæ eſſent, ſed qa fur erat, &
loculos habens ea quæ mittebãtur por
tabat. Dixit ergo Ieſus. Sine illam, in
diẽ ſepulturæ meæ ſeruauit illud. Pau-
peres enim ſemper habetis uobiſcum,
me aũt non ſemper habetis. Cogno-
uit ergo turba multa ex Iudæis qđ il-
lic eſſet, & uenerunt nõ propter Ieſum
tantum, ſed ut Lazarum uiderent, quẽ
ſuſcitauerat a mortuis. Conſultabant
autem principes ſacerdotum, ut & La-
zarum interficerẽt, quia multi propter
illum abibant ex Iudæis, & credebant
in Ieſum. Poſtero die turba multa quæ
uenerat ad diem feſtum, cum audiſſent
quod uenit Ieſus Hieroſolymam, acce
perunt ramos palmarũ, & proceſſerunt
obuiam ei & clamabant. Hos anna, be
nedictus qui uenit in nomine domini
rex Iſrael. Nactus aũt Ieſus aſellũ ſedit
ſuper eũ ſicut ſcriptum eſt. Noli timere
filia Sion, ecce rex tuus uenit ſedẽs ſup
pullũ aſinæ. Hæc autẽ nõ cognouerũt
diſcipuli

μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον, ἀλλ᾽ ὅτε ἐδοξάσθη
ΙΗΣΟΥΣ τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ᾽
αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν
αὐτῷ. ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ᾽ αὐ-
τοῦ, ὅτε τὸν λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνη-
μείου, καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. διὰ τοῦ-
το καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν
τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. οἱ
οὖν φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς. θεωρεῖ-
τε, ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν; ἴδε ὁ κόσμος
ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν. ἦσαν δέ τινες ἕλ-
ληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων, ἵνα προσκυνήσω-
σιν ἐν τῇ ἑορτῇ. οὗτοι οὖν προσῆλθον φι-
λίππῳ τῷ ἀπὸ βηθσαϊδὰ τῆς γαλιλαίας,
καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες. κύριε, θέλομεν
τὸν ΙΗΣΟΥΝ ἰδεῖν. ἔρχεται φίλιππος καὶ
λέγει τῷ ἀνδρέᾳ. καὶ πάλιν ἀνδρέας καὶ
φίλιππος λέγουσιν τῷ ΙΗΣΟΥ. ὁ δὲ ΙΗ-
ΣΟΥΣ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέγων. ἐλήλυθεν
ἡ ὥρα, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σί-
του πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ αὐτὸς μό-
νος μένει, ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν
φέρει. ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολέσει
αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ
κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐ-
τήν. ἐὰν ἐμοὶ διακονῇ τις, ἐμοὶ ἀκολουθεί-
τω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος
ὁ ἐμὸς ἔσται, καὶ ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ τιμή-
σει αὐτὸν ὁ πατήρ. νῦν ἡ ψυχή μου τετάρα-
κται. καὶ τί εἴπω. πάτερ σῶσόν με ἐκ τῆς ὥ-
ρας ταύτης; ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς
τὴν ὥραν ταύτην. πάτερ δόξασόν σου τὸ
ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. ὁ οὖν ὄχλος
ὁ ἑστὼς, καὶ ἀκούσας ἔλεγεν, βροντὴν γε-
γονέναι, ἄλλοι ἔλεγον, ἄγγελος αὐτῷ λε-
λάληκεν. ἀπεκρίθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ, καὶ εἶπεν.
οὐ δι᾽ ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ γέγονεν, ἀλλὰ δι᾽
ὑμᾶς.

discipuli eius primũ, sed qñ glorificatus
est Iesus, tunc recordati sunt, qđ hæc es-
sent scripta de eo, & hæc fecissent ei. Te
stimoniũ ergo perhibebat turba, quæ
erat cum eo quãdo Lazarum uocauit
de monumẽto, & suscitauit eum a mor
tuis, Propterea & obuiam uenit ei tur-
ba, quod audierant eum fecisse hoc si-
gnum. Pharisæi ergo dixerunt inter
se. Videtis quod nihil proficitis? Ecce
mundus post eum abijt. Erant autem
quidam Græci ex his qui ascenderant
ut adorarent in die festo. Hi ergo ac-
cesserũt ad Philippum qui erat a Beth
saida galilææ, & rogabant eũ dicentes.
Dñe uolumꝰ Iesum uidere. Venit Phi-
lippus & dicit Andreæ. Andreas rursũ
& Philippus dixerũt Iesu. Iesus aũt re
spondit eis dicẽs. Venit hora ut clarifi
cetur filius hoĩs. Amẽ amẽ dico uobis,
nisi granum frumẽti cadens in terram
mortuum fuerit ipsum solum manet.
Si uero mortuum fuerit, multũ fructũ
affert. Qui amat animã suã, perdet eã.
Et qui odit animã suam in hoc mũdo,
in uitã æternã custodiet eã. Si quis mi-
hi ministrat, me sequatur. Et ubi sum
ego, illic & minister meus erit. Si quis
mihi ministrauerit, honorificabit eum
pater meus. Nunc anima mea turbata
est. Et quid dicam? Pater saluifica me
ex hora hac. Sed propterea ueni in ho
ram hanc. Pater glorifica nomen tuũ.
Venit ergo uox de cœlo dicens. Et clari
ficaui, & iterũ clarificabo. Turba ergo
q̃ stabat & audierat, dicebat tonitruũ
esse factũ. Alij aũt dicebant. Angelus
ei locutus est. Rñdit Iesus & dixit. Nõ
propter me hæc uox uenit sed propter
uos.

ὑμᾶς. νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου. νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω. κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. τοῦτο δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ὄχλος. ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ πῶς σὺ λέγεις δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστι οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν ἐστιν. περιπατεῖτε ἕως τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ. καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ, οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. ἕως τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε. ταῦτα ἐλάλησεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν. τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν, οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, ἵνα ὁ λόγος ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπεν. κύριε τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν ἡσαΐας, τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ πεπώρωκεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐπιστραφῶσιν, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς. ταῦτα εἶπεν ἡσαΐας ὅτε εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γίνωνται. ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. ΙΗΣΟΥΣ δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐ πιστεύει εἰς ἐμέ, ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντά με. καὶ ὁ θεωρῶν ἐμέ, θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. καὶ ἐάν τις μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων, καὶ μὴ πιστεύῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν, οὐ γὰρ ἦλθον, ἵνα κρίνω

uos. Nunc iudiciũ est mũdi hui⁹. Nũc princeps mundi huius eijcietur foras. Et ego si exaltatus fuero a terra, omnes traham ad meipsum. Hoc aũt dicebat significans qua morte esset moriturus. Rñdit ei turba. Nos audiuimus ex lege quod Christus manet in æternũ. Et quomodo tu dicis, oportet exaltari filium hominis? Quis est iste filius hominis? Dixit ergo eis Iesus. Adhuc exiguo tẽpore lumen uobiscũ est. Ambulate donec lucẽ habetis, ne uos tenebræ cõphendant. Et qui ambulat in tenebris, nescit quo uadat. Dũ lucem habetis, credite in lucẽ, ut filij lucis sitis. Hæc locutus est Iesus, & abijt, & abscõdit se ab eis. Cum aũt tanta signa fecisset coram eis, nõ credebant in eum, ut sermo Esaiæ pphetæ impleret quẽ dixit. Dñe qs credidit auditui nostro. & brachiũ domini cui reuelatũ est? Propterea nõ poterant credere, quod iterũ dixit Esaias. Excæcauit oculos eorũ & indurauit cor eorum ne uideant oculis, & ne intelligant corde, & conuertantur & sanem eos. Hæc dixit Esaias quãdo uidit gloriam eius, & locutus est de eo. Verumtamen & ex principibus multi crediderunt in eum, sed propter pharisæos nõ confitebantur, ne de synagoga eijcerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis q̃ gloriam dei. Iesus autem clamauit & dixit. Qui credit in me nõ credit in me, sed in eũ qui misit me. Et qui uidet me, uidet eum qui misit me. Ego lux in mũdũ ueni, ut oĩs q credit ĩ me, in tenebris nõ maneat. Et si qs audierit uerba mea, & non crediderit, ego non iudico eũ. Non enim ueni ut iudicem

κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον.
ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήμα/
τά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν. ὁ λόγος
ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ
ἡμέρᾳ, ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ'
ὁ πέμψας με πατὴρ αὐτός μοι ἐντολὴν ἔδω
κεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω, καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντο/
λὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν, ἃ οὖν λαλῶ ἐγὼ κα
θὼς εἴρηκέν μοι ὁ πατὴρ οὕτως λαλῶ. πρὸ δὲ
τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα. εἰδὼς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ὅτι ἐ/
λήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα, ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου
τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς
ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπη/
σεν αὐτούς. καὶ δείπνου γενομένου τοῦ διά/
βολου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἰού/
δα σίμωνος ἰσκαριώτου, ἵνα αὐτὸν παρα/
δῷ. εἰδὼς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ὅτι πάντα δέδωκεν
αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ
ἐξῆλθεν, καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει, ἐγείρεται
ἐκ τοῦ δείπνου καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν
λέντιον, διέζωσεν ἑαυτόν, εἶτα βάλλει ὕδωρ
εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας
τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διε/
ζωσμένος. ἔρχεται οὖν πρὸς σίμωνα πέτρον,
καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος. κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς
πόδας; ἀπεκρίθη ΙΗΣΟΥΣ καὶ εἶπεν αὐτῷ. ὁ ἐγὼ
ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα.
λέγει αὐτῷ πέτρος. οὐ μὴ νίψεις τοὺς πόδας μου
εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἐὰν
μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐ
τῷ σίμων πέτρος. κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου
μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν. λέγει
αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ὁ λελουμένος, οὐ χρείαν ἔχει ἢ
τοὺς πόδας νίψασθαι. ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος
καὶ ὑμεῖς καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. ᾔδει
γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν, διὰ τοῦτο εἶπεν
οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε. ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς
πόδας αὐτῶν, καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
ἀναπεσὼν πάλιν εἶπεν αὐτοῖς. γινώσκετε
τί πεποίηκα

iudicē mūdū, sed ut saluificē mūdū. qui
spernit me, & nō accipit uerba mea, ha/
bet q iudicet eū. Sermo quē locutus sū
ille iudicabit eū in nouissimo die, quia
ego ex meipso nō sum locutꝰ, sed q mi/
sit me pater, ipse mihi mandatū dedit,
qd dicā, & qd loquar. Et scio qd māda
tū eius uita æterna est. Quæ ergo ego
loquor sicut dixit mihi pater sic loqr.
Ante diem aūt festū pascæ sciens Ie XIII
sus quod uenisset hora eius ut trāsiret
ex hoc mūdo ad patrē cū dilexisset su/
os q erāt in mūdo usq; ad finē dilexit
eos. Et cœna facta cū diabolus iam mi/
sisset i cor Iudæ Simōis, ut traderet eū
Iscariotes, sciēs Iesus qd oīa dedisset ei
pater in manꝰ, & quod a deo exiuisset,
& ad deū iret, surgit a cœna, & ponit ue
stimenta, & cū accepisset linteū, præ/
cinxit se. Deinde misit aquā in peluim,
& cœpit lauare pedes discipulorꝫ, & ex-
tergere linteo quo erat præcinctus. Ve
nit ergo ad Simonē Petrum. Et dicit ei
Petrus. Domine tu mihi lauas pedes?
Respondit Iesus & dixit ei. Quod ego
facio tu nescis nunc, scies autem postea
Dicit ei Petrꝰ. Nō lauabis meos pedes
in æternum. Respondit ei Iesus. Si nō
lauero te, non habebis partem mecum,
Dicit ei Simon Petrus. Domine nō tā/
tum pedes meos, sed & manꝰ & caput.
Dicit ei Iesus. Qui lotus est, non indi/
get nisi ut pedes lauat, sed est mundus
totus. Et uos mundi estis, sed non om/
nes. Sciebat enim, quis nam esset qui
traderet se, propterea dixit, non estis
mundi omnes. Postq̄ ergo lauit pe-
des eorū, & accepit uestimenta sua, &
cum recubuisset iterum dixit eis. Scitis
quid fecerim

τί πεποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς φωνεῖτέ με ὁ διδά-
σκαλος καὶ κύριος, καὶ καλῶς λέγετε, εἰμὶ γά-
ρ. εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ κύρι-
ος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων
νίπτειν τοὺς πόδας, ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα
ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς
ποιῆτε. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δοῦ-
λος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος
μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. εἰ ταῦτα οἴ-
δατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά. οὐ πε-
ρὶ πάντων ὑμῶν λέγω. ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξε-
λεξάμην, ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, ὁ τρώ-
γων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον, ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν
πτέρναν αὐτοῦ. ἀπάρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ
γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε, ὅτι
ἐγώ εἰμι. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβά-
νων ἐάν τινα πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει. ὁ δὲ ἐμὲ
λαμβάνων, λαμβάνει τὸν ἀποστείλαντά με.
Ταῦτα εἰπὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐταράχθη τῷ πνεύ-
ματι, καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν. Ἀμὴν ἀ-
μὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει
με. ἔβλεπον οὖν εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀ-
πορούμενοι περὶ τίνος λέγει. ἦν δὲ ἀνακείμε-
νος εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ
ΙΗΣΟΥ, ὃν ἠγάπα ὁ ΙΗΣΟΥΣ. Νεύει οὖν τού-
τῳ σίμων πέτρος πυθέσθαι τίς ἂν εἴη πε-
ρὶ οὗ λέγει; ἐπιπεσὼν δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ τὸ στῆ-
θος τοῦ ΙΗΣΟΥ λέγει αὐτῷ. Κύριε, τίς ἐστιν;
Ἀποκρίνεται ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ
βάψας τὸ ψωμίον ἐπιδώσω. καὶ ἐμβάψας τὸ
ψωμίον, δίδωσιν ἰούδᾳ σίμωνος ἰσκαριώ-
τῃ, καὶ μετὰ τὸ ψωμίον, τότε εἰσῆλθεν εἰς
ἐκεῖνον ὁ σατανᾶς. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
ὃ ποιεῖς, ποίησον τάχιον. τοῦτο δέ, οὐδεὶς ἔ-
γνω τῶν ἀνακειμένων, πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ.
τινὲς γὰρ ἐδόκουν ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶ-
χεν ὁ ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἀ-
γόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν,
ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. Λαβὼν οὖν τὸ
ψωμίον

quid fecerim uobis? Vos uocatis me
magister & dñe, & bene dicitis, sum ete
nim. Si ergo ego laui pedes uestros do
minus & magister, & uos debetis alter
alterius lauare pedes. Exemplũ eñ de-
di uobis, ut quẽadmodum ego feci uo
bis, ita & uos faciatis. Amẽ amen dico
uobis, non est seruus maior dño suo,
neq; apostolus maior est eo qui misit
illum. Si hæc scitis, beati estis si feceritis
ea. Non de omnibus uobis dico. Ego
scio quos elegerim. Sed ut adimpleat
scriptura. Qui manducat mecũ panẽ,
leuauit contra me calcaneũ suũ. Amo-
do dico uobis priusq̃ fiat, ut cũ factũ
fuerit credatis, quia ego sũ. Amen amẽ
dico uobis, qui accipit si quẽ misero, me
accipit. Qui aũt me accipit, accipit eum
qui me misit. Cũ hæc dixisset Iesus tur
batus est spiritu, & ꝓtestat⁹ est & dixit.
Amen amen dico uobis, quia unus ex
uobis tradet me. Aspiciebãt ergo se in-
uicem discipuli, hæsitantes de quo dice
ret. Erat ergo recũbẽs unus ex discipu-
lis eius in sinu Iesu, quem diligebat Ie-
sus. Innuit ergo huic Simõ Petr⁹, ut sci
scitaret̃, qs esset de quo loq̃ret̃. Itaq; cũ
recubuisset ille supra pectus Iesu, dicit
ei. Dñe, quis est? Respondit Iesus. Ille
est cui ego intinctũ panem porrexero.
Et cũ intinxisset panem, dedit Iudæ Si
monis Ischariotis. Et post buccellã in-
troiuit in eum satanas. Et dicit ei Iesus.
Quod facis fac citius. Hoc autẽ nemo
sciuit discumbentiũ ad quid dixerit ei.
Quidam enim putabant, quia loculos
habebat Iudas, q̧ dixisset ei Iesus, eme
ea q̃ opus sunt nobis ad diẽ festũ, aut
egenis ut aliquid daret. Cũ ergo acce-
V pissent

ψωμίον ἐκεῖνος, εὐθέως ἐξῆλθεν. ἦν δὲ νὺξ, ὅτε οὖν ἐξῆλθεν, λέγει ὁ ΙΗΣΟΥΣ. νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ. καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν. τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμί. ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς ἰουδαίοις ὅτι ὅπου ὑπάγω ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι, ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχετε ἐν ἀλλήλοις. Λέγει αὐτῷ σίμων πέτρος. κύριε, ποῦ ὑπάγεις; Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ὅπου ὑπάγω, οὐ δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι. Λέγει αὐτῷ ὁ πέτρος. κύριε, διὰ τί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. τὴν ψυχήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσει, ἕως οὗ ἀπαρνήσῃ με τρίς. Καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία. πιστεύετε εἰς τὸν θεὸν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν. εἰ δὲ μὴ, εἶπον ἂν ὑμῖν, πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν. καὶ ἐὰν πορευθῶ ἑτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. καὶ ὅπου ὑπάγω, οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε. Λέγει αὐτῷ θωμᾶς. κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις, καὶ πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι; λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή. οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰμὴ δι' ἐμοῦ. εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν πατέρα μου ἐγνώκειτε ἄν. καὶ ἀπάρτι γινώσκετε αὐτὸν, καὶ ἑωράκατε αὐτόν. Λέγει αὐτῷ φίλιππος. κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν.

pisset ille buccellã, exiuit continuo. Erat
aũt nox. Cum ergo exisset, dixit Iesus.
Nunc clarificatus est filius hominis, &
deus clarificatus est in eo. Si deus clari/
ficatus est in eo, & deus clarificabit eũ
in semetipso, & cõtinuo clarificabit eũ.
Filioli, adhuc paulisper uobiscũ sum.
Quæretis me, & sicut dixi Iudæis, quo
ego uado uos non potestis uenire. Et
uobis dico modo. Mandatũ nouũ do
uobis, ut diligatis inuicem sicut dilexi
uos, ut & uos diligatis inuicem. In hoc
cognoscent omnes quod discipuli mei
sitis, si dilectionẽ habueritis inter uos.
Dicit ei Simõ Petrus. Dñe quo uadis?
Rñdit ei Iesus, quo ego uado, nõ potes
me modo sequi, sequeris aũt postea.
Dicit ei Petrus. Quare nõ possum te se
qui modo? Animã meam pro te po-
nam. Respondit ei Iesus. Animã tuam
pro me pones? Amen amen dico tibi,
nõ cantabit gallus donec ter me neges.

Et ait discipulis suis. Non turbetur
cor uestrum. Creditis in deum, & in me XIIII
credite. In domo patris mei mansiones
multæ sunt, Si quo minus, dixissem uo
bis, uado parare uobis locũ. Et si abie-
ro & præparauero uobis locum, iterum
uenio & accipiam uos ad meipsum, ut
ubi sum ego & uos sitis, Et quo ego ua-
do scitis & uiã scitis. Dicit ei Thomas.
Dñe nescimus quo uadis. Et quomo/
do possumus uiam scire? Dicit ei Iesus
Ego sum uia, & ueritas, & uita. Nemo
uenit ad patrem nisi per me. Si cogno/
uissetis me, & patrem meum utiq; co-
gnouissetis. Et amodo cognoscitis eũ,
& uidistis eum. Dicit ei Philippus. Do
mine ostende nobis patrem, & sufficit
nobis

ἡμῖν. λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. τοσοῦτον χρό/
νον μεθ᾽ ὑμῶν εἰμὶ, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με; Φί/
λιππε, ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακεν τὸν πατέ/
ρα, καὶ πῶς σὺ λέγεις, δεῖξον ἡμῖν τὸν πα/
τέρα; οὐ πιστεύεις, ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ
πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λα/
λῶ ὑμῖν, ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ. ὁ δὲ πατὴρ ὁ
ἐν ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα. οὐ πι/
στεύετέ μοι, ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πα/
τὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; εἰ δὲ μὴ διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πι/
στεύετέ μοι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύ/
ων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποι/
ήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ
πρὸς τὸν πατέρα μου πορεύομαι. καὶ ὅ ἐὰν
αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου τοῦτο ποιή/
σω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ. ἐάν τι αἰ/
τήσητέ με ἐν τῷ ὀνόματί μου ἐγὼ ποιή/
σω. ἐὰν ἀγαπᾶτέ με τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς
τηρήσατε. καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ
ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένῃ
μεθ᾽ ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ πνεῦμα τῆς ἀ/
ληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι
οὐ θεωρεῖ αὐτό, οὐδὲ γινώσκει αὐτό. ὑμεῖς δὲ
γινώσκετε αὐτὸ, ὅτι παρ᾽ ὑμῖν μένει, καὶ ἐν ὑμῖν
ἔσται. οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι
πρὸς ὑμᾶς. ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκ
ἔτι θεωρεῖ. ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ
καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, γνώ/
σεσθε ὑμεῖς, ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου, καὶ
ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. ὁ ἔχων
τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτὰς, ἐκεῖνός
ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με. ὁ δὲ ἀγαπῶν με, ἀγα/
πηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐγὼ
ἀγαπήσω αὐτὸν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμ/
αυτόν. λέγει αὐτῷ ἰούδας, οὐχ ὁ ἰσκαριώ/
της. κύριε, τί γέγονεν, ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμ/
φανίζειν σεαυτὸν, καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ. ἀπε/
κρίθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἐάν τις ἀγα/
πᾷ με τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγα/
πήσει αὐτὸν

nobis. Dicit ei Ieſus. Tanto tẽpore uo-
biſcum ſum & nõ cognouiſti me? Phi-
lippe, qui uidit me, uidit patrem. Quo/
modo tu dicis oſtende nobis patrem?
Non credis, qnod ego in patre, & pater
in me eſt? Verba quæ ego loquor uo-
bis, a meipſo nõ loquor. Pater aũt ĩ me
manens ipſe facit opera. Non creditis
mihi, quod ego in patre & pater in me
eſt? Alioquin ꝓpter opera ipſa credite
mihi. Amen amẽ dico uobis, qui credit
in me, opera quæ ego facio, & ipſe faci/
et, & maiora horum faciet, quia ego ad
patrem uado. Et quodcunq; petieri-
tis in nomine meo hoc faciam, ut glo-
rificetur pater in filio. Si quid petieritis
in nomine meo, ego faciam. Si diligitis
me, mandata mea ſeruate. Et ego roga
bo patrem & alium paradetũ dabit uo
bis, ut maneat uobiſcũ in æternũ, ſpm̃
ueritatis quem mundus nõ poteſt acci
pere, quia nõ uidet eũ, nec ſcit eũ. Vos
autem cognoſcitis eum, quia apud uos
manet, & in uobis erit. Non relinquam
uos orphanos, ueniam ad uos. Adhuc
puſillũ, & mundus me iam non uidet.
Vos aũt uidetis me, quod ego uiuo, &
uos uiuetis. In illo die uos cognoſcetis
qũod ego ſum in patre meo, & uos in
me, & ego in uobis. Qui habet manda
ta mea & ſeruat ea, ille eſt q diligit me.
Qui autem diligit me, diligetur a patre
meo, & ego diligam eum, & manife-
ſtabo ei meipſum. Dicit ei Iudas, non
ille Iſchariotes. Domine quid factum
eſt quod manifeſtaturus es nobis teip
ſum, & non mundo? Reſpondit Ie-
ſus & dixit ei. Si quis diligit me, ſermo
nem meum ſeruabit, & pater meus di-

τήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ᾽ αὐτῷ ποιήσομεν. ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ, καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε, οὐκ ἔστιν ἐμὸς, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ᾽ ὑμῖν μένων. ὁ δὲ παράκλητος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ὅσα εἶπον ὑμῖν. εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ δειλιάτω. ἠκούσατε, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἄν, ὅτι εἶπον πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πατὴρ μείζων μου ἐστίν. καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. οὐκ ἔτι πολλὰ λαλήσω μεθ᾽ ὑμῶν. ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου τούτου ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, ἀλλ᾽ ἵνα γνῷ ὁ κόσμος, ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτως ποιῶ. ἐγείρεσθε ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστιν. πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν αἴρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ. ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε, διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν. μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε. ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ, οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. ἐὰν μή τις μείνῃ ἐν ἐμοὶ, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὰ, καὶ εἰς πῦρ βάλλουσιν, καὶ καίεται. ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ, καὶ τὰ ῥήματά

liget eum, & ad eum ueniemus, & mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me, sermones meos non seruat, & sermonem quem auditis nõ est meus, sed eius qui misit me patris. Hæc locutus sum uobis apud uos manẽs. Paracletus aũt spiritus sanctus, quẽ mittet pater in nomine meo, ille uos docebit oĩa, & suggeret uobis omnia quæcũq; dixero uobis. Pacem relinquo uobis, pacem meam do uobis. Non quomodo mundus dat, ego do uobis. Nõ turbetur cor uestrũ neq; formidet. Audistis quod ego dixi uobis, uado & uenio ad uos. Si diligeretis me gauderetis utiq;, quia uado ad patrem, quia pater maior me est. Et nũc dixi uobis priusq; fiat, ut cum factũ fuerit credatis. Iam non multa loquar uobiscum. Venit enim princeps mundi huius, & in me nõ habet quicq;. Sed ut cognoscat mundus, qđ diligo patrẽ, & sicut mãdatum dedit mihi pater, sic facio. Surgite eamus hinc.

Ego sum uitis uera, & pater me9 agri XV
cola est. Oẽm palmitẽ in me nõ ferentem fructũ tollet eũ, & oẽm q fert fructũ purgabit eũ, ut fructũ plus afferat. Iam uos mundi estis propter sermonẽ quẽ locutus sum uobis. Manete in me, & ego in uobis. Sicut palmes non põt ferre fructũ a semetipso nisi mãserit in uite, sic nec uos, nisi in me manseritis. Ego sũ uitis, uos palmites. Qui manet in me & ego i eo, hic fert fructũ multũ, quia sine me nihil potestis facere. Si qs in me nõ mãserit, mittet foras sicut palmes & arescet: & colligunt ea, & in ignẽ mittũt & ardent. Si manseritis in me & uerba

τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ. ὃ ἐὰν θέλητε
αἰτήσεσθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν. ἐν τούτῳ
ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πολὺν
φέρητε, καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. καθὼς
ἠγάπησέ με ὁ πατήρ, κἀγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς.
μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ἐὰν τὰς ἐντο
λάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου
καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρός μου τε
τήρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. ταῦτα
λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν
μείνῃ, καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. αὕτη ἐστὶν ἡ
ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς
ἠγάπησα ὑμᾶς. μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐ
δεὶς ἔχει, ἵνα τίς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν
φίλων αὐτοῦ. ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, ἐὰν ποιῆτε
ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. οὐκ ἔτι ὑμᾶς λέ
γω δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδεν τί ποιεῖ
αὐτοῦ ὁ κύριος. ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάν
τα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου ἐγνώρι-
σα ὑμῖν. οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ᾽ ἐγὼ
ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς
ὑπάγητε, καὶ καρπὸν φέρητε, καὶ ὁ καρπὸς
ὑμῶν μένῃ, ἵνα ὅτι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα
ἐν τῷ ὀνόματί μου δῷ ὑμῖν. ταῦτα ἐν-
τέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. εἰ
ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶ
τον ὑμῶν μεμίσηκεν. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε,
ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει. ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κό
σμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ᾽ ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ
τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος.
μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν.
οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ.
εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν καὶ ὑμᾶς διώξουσιν. εἰ τὸν
λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τη-
ρήσουσιν. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑ-
μῖν διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἴδασιν τὸν
πέμψαντά με. εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐ-
τοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον. νῦν δὲ πρόφα-
σιν, οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐ-
τῶν. ὁ

uerba mea in uobis manserint, quod-
cũq; uolueritis petetis, & fiet uobis. In
hoc clarificatus est pater me⁹ ut fructũ
plurimũ afferatis, & efficiamini mei di-
scipuli. Sicut dilexit me pater, & ego di
lexi uos. Manete in dilectione mea. Si
p̃cepta mea seruaueritis, manebitis in
dilectione mea, sicut & ego patris mei
p̃cepta seruaui, & maneo in ei⁹ dilectio
ne. Hæc locutus sum uobis, ut gaudiũ
meũ ĩ uobis maneat, & gaudiũ uestrũ
impleať. Hoc est p̃ceptũ meũ, ut diliga
tis uos inuicem sicut dilexi uos. Maio-
rem hac dilectionem nemo habet, quã
ut animã suã ponat quis ꝑ amicis suis.
Vos amici mei estis, si feceritis q̃cunq;
ego p̃cipio uobis. Nõ post hac uos di-
co seruos, quia seruus nescit quid faciat
dñs ei⁹. Vos aũt dixi amicos, q̃a oĩa q̃-
cũq; audiui a patre meo nota feci uobis
Nõ uos me elegistis, sed ego elegi uos,
& posui uos, ut eatis & fructũ afferatis,
& fruct⁹ uester maneat, ut q̃dcũq; peti
eritis patrẽ in noĩe meo det uobis. Hæc
mãdo uobis ut diligatis inuicẽ. Si mũ-
dus uos odit, scitis quod me priorẽ uo-
bis odio habuit. Si de mundo fuissetis
mũdus quod suũ erat diligeret. Quia
uero de mundo non estis, sed ego ele-
gi uos de mundo, propterea odit uos
mundus. Mementote sermonis mei,
quem ego dixi uobis. Non est seruus
maior dño suo. Si me persecuti sunt, &
uos ꝑsequenť. Si sermonẽ meũ serua-
uerunt, & uestrũ seruabũt. Sed hæc oĩa
faciẽt uobis ꝑpter nomẽ meũ, quia ne-
sciunt eũ q̃ misit me. Si nõ uenissem &
locutus fuissem eis, peccatũ nõ haberẽt.
Nũc aũt excusationẽ nõ habẽt de pctõ

τῶν. ὁ ἐμὲ μισῶν, καὶ τὸν πατέρα μου μι/
σεῖ. εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς
ἄλλος πεποίηκεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχον. νῦν
δὲ καὶ ἑωράκασιν καὶ μεμισήκασιν, καὶ ἐμὲ
καὶ τὸν πατέρα μου. ἀλλ᾽ ἵνα πληρωθῇ ὁ λό-
γος, ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν, ὅτι
ἐμίσησάν με δωρεάν. ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παρά-
κλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς
τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς
ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ. καὶ
ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ᾽ ἀρχῆς μετ᾽ ἐμοῦ
ἐστέ. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκαν
δαλισθῆτε. ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς.
Ἀλλ᾽ ἔρχεται ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑ/
μᾶς, δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ. καὶ
ταῦτα ποιήσουσιν ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν
πατέρα οὐδὲ ἐμέ. ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν
ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι
ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς
οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ᾽ ὑμῶν ἤμην. Νῦν δὲ ὑπά
γω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ
ὑμῶν ἐρωτᾷ με ποῦ ὑπάγεις. ἀλλ᾽ ὅτι ταῦ-
τα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑ-
μῶν τὴν καρδίαν. ἀλλ᾽ ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν
λέγω ὑμῖν. συμφέρει ὑμῖν, ἵνα ἐγὼ ἀπέλ-
θω. Ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλη/
τος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς. Ἐὰν δὲ πορευθῶ
πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἐλθὼν ἐκεῖ-
νος, ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας, καὶ περὶ
δικαιοσύνης, καὶ περὶ κρίσεως. Περὶ ἁμαρτίας
μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ. Περὶ δικαιοσύ
νης δὲ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ὑπάγω, καὶ
οὐκ ἔτι θεωρεῖτέ με. Περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ
ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. Ἔτι
πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ᾽ οὐ δύνασθε
βαστάζειν ἄρτι. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος τὸ
πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς
πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ᾽
ἑαυτοῦ, ἀλλ᾽ ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει. καὶ
τὰ ἐρχόμε

suo. Qui me odit, & patrē meū odit. Si
opa nō fecissem inter eos q̄ nemo alius
fecit, peccatū nō haberent. Nunc aūt &
uiderunt & oderūt. & me & patrē meū
Sed ut adimpleatur sermo, qui in lege
eoꝝ scriptus est, odio habuerūt me gra
tis. Cū aūt uenerit paracletus, quē ego
mittā uobis a patre, spm̄ ueritatis qui a
patre procedit, ille testimoniū perhibe/
bit de me. Et uos testimoniū perhibe/
bitis, quia ab initio mecum estis.
Hæc locutus sum uobis ut non scan/ VXI
dalizemini. Alienos a synagogis faciēt
uos. Sed ueniet hora, ut om̄is qui inter
ficit uos, uideatur cultū exhibere deo.
Et hæc facient uobis, quia nō nouerūt
patrem neq̧ me. Sed hæc locutus sum
uobis, ut cū uenerit tempus, reminisca/
mini eorū, qđ ego dixerim uobis. Hæc
aūt uobis ab initio non dixi, quia uobi
scum eram. Et nunc uado ad eū qui mi
sit me, & nemo ex uobis interrogat me
quo uadis. Sed quia hæc locutus sum
uobis, tristicia impleuit cor uestrū. Sed
ego ueritatē dico uobis, expedit uobis,
ut ego uadam. Si enim nō abiero, para
cletus nō ueniet ad uos. Sin aūt abiero
mittam eum ad uos. Et cum uenerit il/
le, arguet mundum de peccato, & de iu/
sticia, & de iudicio. De peccato qui/
dem, quia non credunt in me. De iusti/
cia uero, quia ad patrem uado, & iam
non uidebitis me. De iudicio aūt, quia
princeps huius mundi iam iudicatus
est. Ad hæc multa habeo uobis dicere,
sed nō potestis portare modo. Cū aūt
uenerit ille spiritus ueritatis, ducet uos
in omnē ueritatē. Nō em̄ loquetur a se
metipso, sed q̄cūq̧ audierit loquet᷑. Et
quæ futura

τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστιν. διὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με, ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα. Εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους, τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν, μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με, καὶ ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα. Ἔλεγον οὖν, τοῦτο τί ἐστιν ὃ λέγει, τὸ μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ. Ἔγνω οὖν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων, ὅτι εἶπον μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται. Ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. Ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς, ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκ ἔτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαράν, ὅτι ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. Καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε. πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν. Ἕως ἄρτι οὐκ ἠτήσατε οὐδὲν, ἐν τῷ ὀνόματί μου. αἰτεῖτε καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν, ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὐκ ἔτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παῤῥησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀναγγελῶ ὑμῖν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ

quæ futura sunt annũciabit uobis. Ille me glorificabit, quia de meo accipiet, & annũciabit uobis. Omnia quæcũq; habet pater, mea sunt. Propterea dixi, quod de meo accipiet & annũciabit uobis. Pusillum, & non uidetis me, & iterũ pusillũ, & uidebitis me, quia uado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius inter se. Quid est hoc, quod dicit nobis, pusillum & non uidetis me, & rursus pusillum & uidebitis me, & quia uado ad patrem? Dicebãt ergo. Quid est hoc quod dicit pusillum. Nescimus quid loquatur. Cognouit autem Iesus quod uellent se interrogare, & dixit eis. De hoc quæritis inter uos, quod dixi, pusillum & nõ uidetis me, & iterum pusillum & uidebitis me. Amen amen dico uobis, quia plorabitis & flebitis uos, mundus autem gaudebit, Vos autem contristabimini, sed tristicia uestra uertetur in gaudium. Mulier cũ parit dolorem habet, quia uenit hora eius. Cũ autẽ pepererit puerũ, iam nõ meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundũ. Et uos igitur nũc quidẽ tristiciã habetis se. Sed iterũ uidebo uos, & gaudebit cor uestrum, & gaudiũ uestrũ nemo tollit a uobis. Et ĩ illo die me nõ iterrogabitis quicquam. Amẽ amen dico uobis, si quid petieritis patrem in nomine meo dabit uobis. Hactenus non petistis quicquam in nomine meo. Petite & accipietis, ut gaudium uestrum sit impletũ. Hæc ĩ prouerbijs locutus sum uobis. Venit hora cũ iã nõ in prouerbijs loquar uobis, sed palã de patre meo annũciabo uobis. In illo die in noĩe meo petetis. Et nõ dico uobis,

ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν. αὐ
τὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ
πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε, ὅτι ἐγὼ πα
ρὰ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον. ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πα-
τρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, πάλιν ἀ-
φίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πα
τέρα. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἴδε νῦν
παῤῥησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδὲ μίαν λέ
γεις. νῦν οἴδαμεν, ὅτι οἶδας πάντα, καὶ οὐ χρεί
αν ἔχεις, ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ. ἐν τούτῳ πιστεύο-
μεν, ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθες. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ
ΙΗΣΟΥΣ. ἄρτι πιστεύετε. ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα καὶ
νῦν ἐλήλυθεν, ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ
ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφῆτε, καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος,
ὅτι ὁ πατὴρ μετ᾽ ἐμοῦ ἐστιν. ταῦτα λελάλη-
κα ὑμῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κό
σμῳ θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκη
κα τὸν κόσμον. Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ,
καὶ ἐπῆρεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρα-
νὸν, καὶ εἶπεν. πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξασόν
σου τὸν υἱὸν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε. κα-
θὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκὸς,
ἵνα πᾶν ὃ ἔδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν
αἰώνιον. αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γι-
νώσκωσιν σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν, καὶ ὃν
ἀπέστειλας ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ. ἐγώ σε ἐδό-
ξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα, ὃ δέ-
δωκάς μοι, ἵνα ποιήσω. καὶ νῦν δόξασόν με σὺ
πάτερ παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν
κόσμον εἶναι παρὰ σοί. ἐφανέρωσά σου τὸ
ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις, οὓς δέδωκάς μοι ἐκ
τοῦ κόσμου, σοὶ ἦσαν καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας, καὶ
τὸν λόγον σου τετηρήκασιν. νῦν ἔγνωκαν,
ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρά σου ἐστίν.
ὅτι τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐ-
τοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς, ὅτι
παρὰ σοῦ ἐξῆλθον. καὶ ἐπίστευσαν, ὅτι σύ με ἀπέ
στειλας. ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ. οὐ περὶ τοῦ κό
σμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι,
ὅτι σοί

quod ego rogabo patrem de uobis.
Ipse eñ pater amat uos, quia uos me
amastis, & credidistis, qđ a deo exiui.
Exiui a patre & ueni in mundũ, iterum
relinquo mundũ, & uado ad patrẽ. Di-
cunt ei discipuli eius. Ecce nunc palã lo-
queris, & ꝓuerbiũ nullũ dicis. Nunc sci
mus, quia scis omnia, & nõ opus est ti-
bi, ut quis te interroget. In hoc credim⁹
quod a deo existi. Rñdit eis Iesus. Mo
do creditis. Ecce uenit hora, & iã uenit,
ut dispergamini unusqsqꝫ in propria,
& me solũ relinquatis, & nõ sum solus,
quia pater mecũ est. Hæc locutus sum
uobis, ut in me pacẽ habeatis. In mun-
do pressuram habetis, sed cõfidite, ego
uici mundũ. Hæc locutus est Iesus, XVII
& subleuatis oculis in cœlũ dixit. Pater
uenit hora, clarifica filiũ tuũ, ut & filius
tuus clarificet te. Sicut dedisti ei pote-
statem omnis carnis, ut omne quod de
disti ei, det eis uitam æternam. Hæc est
autem uita æterna ut cognoscant te so-
lum deum uerum, & quẽ misisti Iesum
Christũ. Ego te glorificaui super terrã,
opus consummaui, quod dedisti mihi
ut faciam. Et nũc glorifica me tu pater
apud temetipsum gloria quam habui,
priusqꝫ hic mũdus esset apud te. Mani
festaui nomen tuum hominibus, quos
dedisti mihi de mundo. Tui erant, &
mihi eos dedisti, & sermonem tuũ ser-
uauerũt. Nunc cognouerũt quod oĩa
quecũqꝫ dedisti mihi abs te sunt. Quia
uerba quæ dedisti mihi, dedi eis, & ipsi
acceperunt & cognouerũt uere quod a
te exiui, & crediderunt qđ tu me misi-
sti. Ego pro eis rogo. Non pro mun-
do, sed pro his, quos dedisti mihi,
quia tui

ὅτι σοί εἰσιν, καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστιν, καὶ
τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. καὶ
οὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κό
σμῳ εἰσίν, καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. πάτερ
ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου οὓς δέ
δωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς. ὅτε ἤ-
μην μετ᾽ αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐ
τοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, οὓς δέδωκάς μοι ἐ-
φύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς
τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. νῦν δὲ
πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κό-
σμῳ, ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν, πε-
πληρωμένην ἐν αὐτοῖς. ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς
τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτοὺς, ὅτι
οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ
τοῦ κόσμου. οὐκ ἐρωτῶ, ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ
κόσμου, ἀλλ᾽ ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονη-
ροῦ. ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶν, καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ
κόσμου οὐκ εἰμί. ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀλη-
θείᾳ σου. ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστιν. καθὼς
ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστει
λα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ
ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὦσιν ἡγιασμέ-
νοι ἐν ἀληθείᾳ. οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον,
ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευσόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν
εἰς ἐμέ, ἵνα πάντες ἓν ὦσιν, καθὼς σὺ πάτερ
ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν
ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ, ὅτι σύ με ἀπέ-
στειλας. καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι,
δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἕν, καθὼς ἡμεῖς ἓν
ἐσμέν. ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὦσιν
τετελειωμένοι εἰς ἕν, καὶ ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος
ὅτι σύ με ἀπέστειλας, καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς
καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας. πάτερ, οὓς δέδωκάς
μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγώ, κἀκεῖνοι ὦσιν
μετ᾽ ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν
ἣν ἔδωκάς μοι, ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβο
λῆς κόσμου. πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε
οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνων, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν
ὅτι σύ

quia tui ſunt. Et mea omnia tua ſunt,
& tua mea ſunt, & glorificatus ſum in
eis. Et iam non ſum in mundo, & hi in
mundo ſunt, & ego ad te uenio. Pater
ſancte, ſerua eos ĩ nomine tuo, quos de
diſti mihi, ut ſint unũ, ſicut & nos. Cũ
eſſem cũ eis, ego ſeruabã eos in nomi-
ne tuo. Quos dediſti mihi, ego cuſtodi
ui, & nemo ex eis perijt niſi filius perdi
tionis, ut ſcriptura impleatur. Nũc aũt
ad te uenio, & hæc loquor in mundo,
ut habeant gaudiũ meũ impletũ in ſe-
metipſis. Ego dedi eis ſermonem tuũ,
& mundus eos odio habuit, quia non
ſunt de mundo, ſicut & ego nõ ſum de
mundo. Nõ rogo ut tollas eos de mun
do, ſed ut ſerues eos a malo. De mũdo
nõ ſunt, ſicut & ego nõ ſum de mundo
Sanctifica eos in ueritate. Sermo tuus
ueritas eſt. Sicut tu me miſiſti in mun-
dum, ita & ego miſi eos in mundũ, & p
eis ego ſanctifico meipſũ, ut ſint & ipſi
ſanctificati in ueritate. Nõ pro eis autẽ
rogo tantũ, ſed & pro eis qui credituri
ſunt per uerbũ eorũ in me, ut oẽs unũ
ſint, ſicut tu pater in me & ego ĩ te, ut &
ipſi in nobis unũ ſint, ut credat mũdus
quod tu me miſiſti. & ego gloriã quã
dediſti mihi, dedi eis, ut ſint unũ, ſicut
& nos unum ſumus. Ego in eis & tu in
me, ut ſint conſummati in unũ, & ut co
gnoſcat mundus, quia tu me miſiſti, &
dilexiſti eos, ſicut & me dilexiſti. Pater
quos dediſti mihi uolo, ut ubi ſum
ego, & illi ſint mecum, ut uideant glo-
riam meã quam dediſti mihi, quia dile
xiſti me ante conſtitutionẽ mundi. Pa
ter iuſte, & mundus te non cognouit,
ego aũt te cognoui, & hi cognouerunt,
quod tu

ὅτι σύ με ἀπέστειλας, καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ
ὄνομά σου, καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγά-
πησάς με ἐν αὐτοῖς ᾖ, κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἐξῆλθεν σὺν τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάῤῥου τῶν κέ-
δρων, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς
καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ᾔδει δὲ καὶ ἰούδας ὁ
παραδιδοὺς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλά-
κις συνήχθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐκεῖ μετὰ τῶν μα-
θητῶν αὐτοῦ. ὁ οὖν ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖ-
ραν, καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ φαρισαίων ὑ-
πηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμ-
πάδων καὶ ὅπλων. ΙΗΣΟΥΣ οὖν εἰδὼς πάν-
τα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν, ἐξελθὼν, εἶπεν
αὐτοῖς. τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ. ΙΗ-
ΣΟΥΝ τὸν ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
ἐγώ εἰμι. εἱστήκει δὲ καὶ ἰούδας ὁ παραδιδοὺς
αὐτὸν μετ' αὐτῶν. ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ἐγώ
εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔπεσον χα-
μαί. πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν. τίνα ζη-
τεῖτε. οἱ δὲ εἶπον. ΙΗΣΟΥΝ τὸν ναζωραῖον. ἀ-
πεκρίθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ. εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι.
εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν,
ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν, ὅτι οὓς δέδω-
κάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. σί-
μων οὖν πέτρος ἔχων μάχαιραν εἵλκυσεν αὐ-
τὴν, καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον, καὶ ἀπέ-
κοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον τὸ δεξιόν. ἦν δὲ ὄνομα τῷ
δούλῳ μάλχος. εἶπεν οὖν ὁ ΙΗΣΟΥΣ τῷ πέτρῳ.
βάλε τὴν μάχαιράν σου εἰς τὴν θήκην. τὸ
ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ πατὴρ, οὐ μὴ πίω
αὐτό; ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ οἱ ὑπη-
ρέται τῶν ἰουδαίων συνέλαβον τὸν ΙΗΣΟΥΝ, καὶ
ἔδησαν αὐτὸν, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς ἄνναν
πρῶτον. ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ καϊάφα, ὃς ἦν ἀρ-
χιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. ἦν δὲ καϊάφας
ὁ συμβουλεύσας τοῖς ἰουδαίοις, ὅτι συμφέ-
ρει ἕνα ἄνθρωπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.
ἠκολούθει δὲ τῷ ΙΗΣΟΥ σίμων πέτρος, καὶ ἄλλος
μαθητής

quod tu me misisti, Et notũ feci eis no-
men tuũ, & notũ faciã, ut dilectio qua
dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis.

XVIII
Hæc cũ dixisset Iesus, egressus est cũ
discipulis suis trans torrentem cedrorũ,
ubi erat hortus in quem introiuit ipse
& discipuli eius. Sciebat aũt & Iudas q
tradebat eum locum, quia freq̃uẽter Ie
sus conuenerat illuc cũ discipulis suis.
Iudas ergo cũ accepisset cohortem & a
pontificibus & pharisæis ministros,
uenit illuc cum laternis & facibus & ar
mis. Iesus itaq; sciens omnia quæ uen-
tura erant super se, pcessit & dixit eis.
Quem quæritis? Rñderũt ei. Iesum na
zarenum. Dicit eis Iesus. Ego sum. Sta-
bat aũt & Iudas qui tradebat eum cũ
ipsis. Vt ergo dixit eis, ego sum, abie-
runt retrorsum & ceciderunt in terram.
Iterũ ergo interrogauit eos. Quẽ q̃ritis
Illi aũt dixerunt. Iesum nazarenũ. Rñ-
dit Iesus. Dixi uobis, quod ego sum. Si
ergo me q̃ritis, sinite hos abire, ut imple-
retur sermo quẽ dixerat, quos dedisti
mihi nõ perdidi ex eis quenq̃. Simõ er
go Petrus habens gladiũ eduxit eũ, &
percussit pontificis seruũ, & abscidit au
riculam eius dexterã. Erat aũt nomen
seruo Malchus. Dicit ergo Iesus Petro.
Mitte gladiũ tuũ i uaginã, Calicẽ quẽ
dedit mihi pater, an non bibã illum?
Cohors aũt & tribunus & ministri iu-
dæorũ cõphenderũt Iesum, & ligaue-
runt eũ & abduxerunt eũ ad Annã pri
mũ. Erat eñi socer Cayphæ q erat põti
fex anni illius. Erat autẽ Cayphas qui
cõsilium dederat Iudæis quod expedi
ret unũ hominẽ mori pro populo. Seq̃
batur aũt Iesum Simõ Petrus, & alius
discipulus

μαθητής. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισῆλθε τῷ ΙΗΣΟΥ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως. ὁ δὲ πέτρος εἱστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω, ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσήγαγε τὸν πέτρον. λέγει οὖν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς τῷ πέτρῳ. μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκεῖνος, οὐκ εἰμί. εἱστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν καὶ ἐθερμαίνοντο. ἦν δὲ μετ᾽ αὐτῶν ὁ πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν ΙΗΣΟΥΝ περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἐγὼ παῤῥησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσμῳ. ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν τῇ συναγωγῇ, καὶ ἐν τῷ ἱερῷ ὅπου πάντες οἱ ἰουδαῖοι συνέρχονται καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν, τί με ἐπερωτᾷς; ἐπερώτησον τοὺς ἀκηκοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς, ἴδε οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, εἷς τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκώς, ἔδωκε ῥάπισμα τῷ ΙΗΣΟΥ εἰπών. οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ, εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; ἀπέστειλεν αὐτὸν ὁ ἄννας δεδεμένον πρὸς καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα. ἦν δὲ σίμων πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος, εἶπον οὖν αὐτῷ. μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος καὶ εἶπεν. οὐκ εἰμί. λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως συγγενὴς ὢν οὗ ἀπέκοψε πέτρος τὸ ὠτίον. οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ᾽ αὐτοῦ; πάλιν οὖν ἠρνήσατο ὁ πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. ἄγουσιν οὖν τὸν ΙΗΣΟΥΝ ἀπὸ τοῦ καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον, ἦν δὲ πρωΐα, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ᾽ ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα. ἐξῆλθεν οὖν ὁ πιλᾶτος πρὸς αὐτοὺς ἔξω καὶ εἶπε. τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ

discipulus. Discipulus aũt ille erat not⁹ põtifici, & introiuit cũ Iesu ĩ atriũ põtificis. Petr⁹ aũt stabat ad ostiũ foris. Exiuit ergo discipulus ille alter q̃ erat not⁹ põtifici, & dixit ostiariæ, & introduxit Petrũ. Dixit ergo Petro ancilla ostiaria Nũq̃d & tu ex discipulis es hoĩs istius? Dicit ille. Nõ sũ. Stabãt aũt serui & ministri, q̃ prunas cõgesserãt q̃a frig⁹ erat, & calefaciebant se. Erat aũt cum eis & Petrus stans & calefaciens se. Pontifex ergo interrogauit Iesum de discipulis suis & de doctrina eius. Rñdit ei Iesus. Ego palam locutus sum mundo, Ego semper docui in synagoga & in templo quo omnes Iudæi conueniunt, & in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierũt q̃d locutus sim ipsis, ecce hi sciunt quæ dixerim ego. Hæc aũt cũ dixisset, unus assistens ministrorũ dedit alapam Iesu dicens. Sic respondes pontifici? Rñdit ei Iesus. Si male locutus sum, testimoniũ perhibe de malo, si autẽ bene, quid me cædis? Et misit eum Annas ligatũ ad Cayphã põtificẽ. Erat aũt Simõ Petr⁹ stãs & calefaciẽs se, dixerũt ergo ei. Nũ q̃d & tu ex discipulis eius es? Negauit ille & dixit. Nõ sũ. Dicit ei unus ex seruis põtificis cognatus eius cui⁹ abscidit Petr⁹ auriculã. Nõne ego te uidi in horto cũ illo? Iterũ ergo negauit Petr⁹, & statim gallus cãtauit. Adducũt ergo Iesum a Caypha in p̃toriũ. Erat aũt mane, & ipsi nõ introierũt in p̃toriũ ut nõ cõtaminarentur, sed ut manducarẽt pasca. Exiuit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit. Quã accusationẽ affertis aduersus hoiem hũc? Rñderunt & dixerunt ei. Si

αὐτῷ. Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιός, οὐκ ἄν σοι πα
ρεδώκαμεν αὐτόν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ πιλᾶ
τος. Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν
κρίνατε αὐτόν. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι.
ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα, ἵνα ὁ λό
γος τοῦ ΙΗΣΟΥ πληρωθῇ, ὃν εἶπεν, σημαίνων
ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. εἰσῆλ-
θεν οὖν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ὁ πιλᾶτος
καὶ ἐφώνησεν τὸν ΙΗΣΟΥΝ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. Σὺ
εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Ἀπεκρίθη ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ. ἀφ᾽ ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλος σοι εἶ
πεν περὶ ἐμοῦ; Ἀπεκρίθη ὁ πιλᾶτος. Μή τι ἐγὼ
Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
παρέδωκάν σε ἐμοί, τί ἐποίησας; Ἀπεκρίθη ὁ
ΙΗΣΟΥΣ. Η βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κό
σμου τούτου, εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βα
σιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνί-
ζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις. Νῦν
δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. Εἶ-
πεν οὖν αὐτῷ ὁ πιλᾶτος. οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ
σύ; Ἀπεκρίθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ. Σὺ λέγεις, ὅτι βασι
λεύς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς
τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ
ἀληθείᾳ. πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας, ἀκούει μου τῆς
φωνῆς. λέγει αὐτῷ ὁ πιλᾶτος. Τί ἐστιν ἀλήθεια,
καὶ τοῦτο εἰπών, πάλιν ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰου-
δαίους καὶ λέγει αὐτοῖς. Ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὑ
ρίσκω ἐν αὐτῷ. ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν, ἵνα ἕνα
ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχα. Βούλεσθε οὖν ὑ-
μῖν ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐκραύ
γασαν οὖν πάλιν πάντες λέγοντες. μὴ τοῦτον, ἀλ
λὰ τὸν βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ βαραββᾶς λῃστής. Τότε
οὖν ἔλαβεν ὁ πιλᾶτος τὸν ΙΗΣΟΥΝ καὶ ἐμασί-
γωσεν. καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀ
κανθῶν, ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμά-
τιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν, καὶ
ἔλεγον. Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. καὶ
ἐδίδουν αὐτῷ ῥαπίσματα. ἐξῆλθεν οὖν πά
λιν ἔξω ὁ πιλᾶτος καὶ λέγει αὐτοῖς, ἴδε
ἄγω

ei. Si nō esset hic malefactor, nō tibi tra
didissemus eum. Dicit ergo eis Pilatus.
Accipite eū uos, & secundum legem ue
stram iudicate eum. Dixerunt ergo ei
Iudæi. Nobis nō licet interficere quēq̧.
Vt sermo Iesu impleretur quē dixit, si-
gnificans qua morte esset moriturus.
Introiuit ergo iterꝫ in p̄torium Pilatus
& uocauit Iesū, & dixit ei. Tu es rex Iu
dæoꝝ. R̄ndit Iesus. A temetipso tu hoc
dicis, an alij dixerūt tibi de me? R̄ndit
Pilatus. Num ego Iudæus sum? Gens
tua & pontifices tradiderunt te mihi:
Quid fecisti? R̄ndit Iesus. Regnū meū
non est de hoc mundo, si ex hoc mūdo
esset regnum meū, ministri mei utiq̧
decertarēt, ut nō traderer Iudæis. Nūc
aūt regnū meū nō est hinc. Dixit itaq̧
ei Pilatus. Ergo rex es tu? R̄ndit Ie-
sus. Tu dicis, quod rex sum ego. Ego in
hoc natus sum, & ad hoc ueni in mun-
dum, ut testimonium perhibeam ueri-
tati. Omnis q̄ est ex ueritate, audit uo-
cem meā. Dicit ei Pilatus. Quid est ue-
ritas? Et cum hoc dixisset iterum exiuit
ad Iudæos & dicit eis. Ego nullā inue-
nio in eo causam. Est aūt consuetudo
uobis ut unū dimittā uobis in pascа.
Vultis ergo dimittam uobis regem Iu-
dæorū? Clamauerunt rursum omnes
dicentes. Non hunc sed Barabbā. Erat
autem Barabbas latro.

Tunc ergo app̄hēdit Pilatus Iesum, XIX
& flagellauit. Et milites plectentes co-
ronā de spinis imposuerunt capiti eius
& ueste purpurea circūdederunt eum.
Et ueniebant ad eum & dicebant. Aue
rex Iudæoꝝ. Et dabant ei alapas. Exi-
uit iterū Pilatus foras & dicit eis. Ecce
adduco

ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε, ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὑρίσκω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον, καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς. ἴδου ὁ ἄνθρωπος. ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται ἐκραύγασαν λέγοντες. σταύρωσον σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ πιλᾶτος. λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε. ἐγὼ γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι. ὑμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι ἑαυτὸν τὸν υἱὸν θεοῦ ἐποίησεν. ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ πιλᾶτος τοῦτον τὸν λόγον μᾶλλον ἐφοβήθη. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν, καὶ λέγει τῷ ΙΗΣΟΥ. πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ ΙΗΣΟΥΣ ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ πιλᾶτος. ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε; ἀπεκρίθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ. οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδὲ μίαν κατ᾽ ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν. διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς με σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ἐκ τούτου ἐζήτει ὁ πιλᾶτος ἀπολῦσαι αὐτόν. οἱ δὲ ἰουδαῖοι ἔκραζον λέγοντες. ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ καίσαρος. πᾶς ὁ βασιλέα αὐτὸν ποιῶν, ἀντιλέγει τῷ καίσαρι. ὁ οὖν πιλᾶτος ἀκούσας τοῦτον τὸν λόγον, ἤγαγεν ἔξω τὸν ΙΗΣΟΥΝ, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον λιθόστρωτον, ἑβραϊστὶ δὲ γαβαθᾶ. ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα δὲ ὡσεὶ ἕκτη, καὶ λέγει τοῖς ἰουδαίοις. ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. οἱ δὲ ἐκραύγασαν. ἆρον ἆρον σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ πιλᾶτος. τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς. οὐκ ἔχομεν βασιλέα, εἰ μὴ καίσαρα. τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς, ἵνα σταυρωθῇ. παρέλαβον δὲ τὸν ΙΗΣΟΥΝ, καὶ ἀπήγαγον, καὶ βαστάζων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον κρανίου

τόπον

adduco uobis eum foras, ut cognoscatis qđ nullã inuenio in eo causam. Exiuit ergo Iesus foras portans spineã coronam, & purpureũ uestimentũ, & dicit eis. Ecce homo. Cum ergo uidissent eum pontifices & ministri clamabant, dicentes. Crucifige crucifige. Dicit eis Pilatus. Accipite eũ uos & crucifigite. Ego enim non inuenio in eo causam. Rñderũt ei Iudæi. Nos legẽ habem⁹, & secundũ legẽ nostrã debet mori, qa filiũ dei se fecit. Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem magis timuit. Et ingressus est p̃toriũ iterum, & dicit ad Iesum. Vnde es tu? Iesus aũt rñsum nõ dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus. Mihi nõ loq̃ris? nescis qđ p̃tãtẽ habeo crucifigẽdi te & p̃tãtem habeo absoluẽdi te? Rñdit Iesus. Nõ haberes potestatẽ aduersum me ullam, nisi tibi datũ esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatũ habet. Et exinde quærebat Pilatus dimittere eũ. Iudæi aũt clamabant dicentes. Si hunc dimiseris, nõ es amicus Cæsaris. Omnis qui se regem facit, contradicit cæsari. Pilatus autem cũ audisset hos sermones, adduxit foras Iesum, & sedit pro tribunali in loco qui dicit' lithostrotos, hæbraice aũt gabatha. Erat aũt parasceue pascæ hora quasi sexta, & dicit Iudæis. Ecce rex uester. Illi aũt clamabãt. Tolle, tolle crucifige eũ. Dicit eis Pilatus. Regem uestrum crucifigam? Responderunt põtifices. Non habemus regem nisi Cæsarem. Tunc ergo tradidit eũ illis, ut crucifigeretur. Susceperunt autem Iesum, & eduxerunt, & baiulans sibi crucem exiuit in eum (qui dicitur Caluariæ)

X locum

τόπον. ὃς λέγεται ἑβραϊστὶ γολγοθᾶ, ὅπου
αὐτὸν ἐσταύρωσαν. καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο
ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν ΙΗΣΟΥΝ.
ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ πιλᾶτος, καὶ ἔθηκεν
ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. ἦν δὲ γεγραμμένον. ΙΗΣΟΥΣ
ὁ ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. τοῦ/
τον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν
ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τῆς πόλεως ὁ τόπος, ὅπου
ἐσταυρώθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ. καὶ ἦν γεγραμμένον
ἑβραϊστί, ἑλληνιστί, ῥωμαϊστί. ἔλεγον οὖν τῷ
πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν ἰουδαίων. μὴ γρά/
φε ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖ/
νος εἶπεν βασιλεύς εἰμι τῶν ἰουδαίων. ἀπε/
κρίθη ὁ πιλᾶτος. ὃ γέγραφα γέγραφα. οἱ οὖν
στρατιῶται ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν ΙΗΣΟΥΝ, ἔλα
βον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσαρα
μέρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶ/
να. ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄραφος ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαν
τὸς δι' ὅλου. εἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους. μὴ
σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ
τίνος ἔσται, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἡ λέγου-
σα. διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς,
καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆ/
ρον. οἱ οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν. εἱστή/
κεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ ΙΗΣΟΥ ἡ μή/
τηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ μαρία ἡ τοῦ
κλωπᾶ, καὶ μαρία ἡ μαγδαληνή. ΙΗΣΟΥΣ οὖν ἰ
δὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα, ὃν
ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ. γύναι, ἰδοὺ ὁ υἱός
σου. εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ. ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου.
καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ μαθητὴς
αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια. μετὰ τοῦτο ἰδὼν ὁ ΙΗ-
ΣΟΥΣ ὅτι πάντα ἤδη τετέλεσται, ἵνα τελει/
ωθῇ ἡ γραφή, λέγει. διψῶ. σκεῦος οὖν ἔκει-
το ὄξους μεστόν. οἱ δὲ πλήσαντες σπόγγον ὄ/
ξους, καὶ ὑσσώπῳ περιθέντες, προσήνεγκαν
αὐτοῦ τῷ στόματι. ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος ὁ
ΙΗΣΟΥΣ, εἶπεν. τετέλεσται. καὶ κλίνας τὴν
κεφαλὴν παρέδωκεν τὸ πνεῦμα. οἱ οὖν
ἰουδαῖοι,

locum, hebraice aũt golgatha. ubi cruci
fixerunt eum, & cũ eo alios duos hinc
& hinc, mediũ aũt Iesum. Scripsit aũt
& titulum Pilatus, & posuit super cru-
cem. Erat autem scriptum. Iesus naza/
renus rex Iudæorum. Hunc ergo titulũ
multi Iudæorum legerunt, quia prope
ciuitatem erat locus ubi crucifixus est
Iesus. Et erat scriptum hebraice & græ/
ce, & latine. Dicebant ergo pilato pon
tifices iudæorum. Noli scribere rex iu-
dæorũ, sed quod ille dixerit, rex sum iu
dæorum. Respõdit Pilatus. Quod scri-
psi, scripsi. Milites ergo cũ crucifixissent
Iesũ, acceperunt uestimenta eius, & fe-
cerunt quatuor partes, unicuiq; militi
partem, & tunicam. Erat autem tunica
incõsutilis, a summo cõtexta per totũ.
Dixerunt ergo inter se. Nõ scindamus
eam, sed sortiamur de illa cuius sit. Vt
scriptura impleretur dicẽs. Partiti sunt
uestimenta mea sibi, & in uestem meã
miserũt sortem. Et milites quidem hæc
fecerunt. Stabant aũt iuxta crucẽ Iesu
mater eius, & soror matris eius Maria
uxor Cleophæ, & Maria magdalene.
Cũ uidisset ergo Iesus matrem & disci-
pulum astantem quem diligebat dicit
matri suæ. Mulier, ecce filius tuus. Dein
de dicit discipulo. Ecce mater tua. Et ex
illa hora accepit eam discipulus in sua.
Postea sciens Iesus, quod omnia iam
consummata essent, ut cõsummaretur
scriptura, dicit. Sitio. Vas igit' erat po
sitũ aceto plenũ. Illi uero impleuerunt
spõgiã aceto & hysopo, & iponẽtes ad/
mouerunt ori eius. Cũ ergo accepisset
Iesus acetũ, dixit. Cõsummatũ est, & in
clinato capite tradidit spm̃. Iudæi ergo
quoniã

ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν. ἵνα μὴ μείνῃ ἐ/
πὶ τοῦ σαυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ.
ἦν γὰρ μεγάλη ἡ μέρα ἐκείνη τοῦ σαββάτου,
ἠρώτησαν τὸν πιλᾶτον, ἵνα κατεαγῶσιν αὐ/
τῶν τὰ σκέλη, καὶ ἀρθῶσιν. ἦλθον οὖν οἱ στρα/
τιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν σκέ/
λη, καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσαυρωθέντος αὐτῷ.
ἐπὶ δὲ τὸν ΙΗΣΟΥΝ ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν
ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέ/
λη, ἀλλ᾽ εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν
πλευρὰν ἔνυξεν καὶ εὐθὺς ἐξῆλθεν αἷμα καὶ
ὕδωρ. καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ ἀλη/
θινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία. κἀκεῖνος οἶδεν
ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύσητε. ἐγένετο
γὰρ ταῦτα, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. ὀστοῦν
οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἑτέρα γρα/
φὴ λέγει, ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.
μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν πιλᾶτον ὁ ἰωσὴφ
ὁ ἀπὸ ἀριμαθαίας ὢν μαθητὴς τοῦ ΙΗΣΟΥ,
κεκρυμμένος δὲ, διὰ τὸν φόβον τῶν ἰου/
δαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ ΙΗΣΟΥ, καὶ ἐπέ/
τρεψεν ὁ πιλᾶτος. ἦλθεν δὲ καὶ νικόδη/
μος, ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν ΙΗΣΟΥΝ νυκτὸς τὸ
πρῶτον, φέρων μίγμα μύρνης καὶ ἀλοῆς,
ὡσεὶ λίτρας ἑκατόν. ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ
ΙΗΣΟΥ, καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν
ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς ἰουδαίοις
ἐνταφιάζειν. ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσαυ/
ρώθη, κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον και/
νὸν, ἐν ᾧ οὐδέπω, οὐδεὶς ἐτέθη. ἐκεῖ οὖν διὰ
τὴν παρασκευὴν τῶν ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν
τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν ΙΗΣΟΥΝ. τῇ δὲ μιᾷ τῶν
σαββάτων μαρία ἡ μαγδαληνὴ ἔρχεται
πρωῒ, σκοτείας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ
βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου.
τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς σίμωνα πέ/
τρον, καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφί/
λει ὁ ΙΗΣΟΥΣ, καὶ λέγει αὐτοῖς. ἦραν τὸν κύ/
ριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθη/
καν αὐτόν

qm̃ paraſceue erat, ut nõ remanerẽt in
cruce corpora ſabbato. Erat enim ma/
gnus dies ille ſabbati, rogauerunt Pila
tum, ut frangerentur eoꝝ crura, & tolle
rentur. Venerunt ergo milites, & primi
quidem fregerunt crura, & alterius qui
crucifixus eſt cũ eo. Ad Ieſum aũt cũ ue
niſſent, ut uiderunt eũ iam mortuum
non fregerunt eius crura, ſed unus mili
tum lancea latus eius fodit, & continuo
exiuit ſanguis & aqua. Et qui uidit teſti
moniũ ꝑhibuit, & uerũ eſt teſtimoniũ
eius. Et ille ſcit qđ uera dicit, ut & uos
credatis. Facta ſũt em̃ hæc ut ſcriptura
ipleret̃. Os nõ cõminuetis ex eo. Et ite/
rũ alia ſcriptura dicit. Videbũt in quẽ
tranſfixerunt. Poſt hæc aũt rogauit Pi/
latum Ioſeph ab Arimathæa q erat di
ſcipulus Ieſu, ſed occult⁹ propter metũ
Iudæoꝝ, ut tolleret corpus Ieſu, & ꝑmi
ſit Pilat⁹. Venit aũt & Nicodemus qui
uenerat ad Ieſum nocte primũ, ferens
mixturã myrrhæ & aloes ferme libras
centũ. Acceperũt ergo corp⁹ Ieſu, & ob
uinxerunt illud linteis cũ aromatibus,
ſicut mos ẽ Iudæis ſepelire. Erat aũt in
loco ubi crucifixus eſt, hortus, & in hor
to monumentum nouum in quo non
dum quiſquam poſitus erat. Ibi ergo
propter paraſceuen Iudæorum, quod
in propinquo eſſet monumentum, po
ſuerunt Ieſum.

Vna aũt ſabbatoꝝ Maria magdale/ XX
ne uenit mane cũ adhuc tenebræ eſſẽt
ad monumẽtũ, & uidet lapidẽ ſublatũ
a monumẽto. Cucurrit ergo & uenit ad
Simonẽ Petrũ & ad aliũ illũ diſcipulũ,
quẽ amabat Ieſus, & dicit illis. Tulerũt
dñm de monumẽto, & neſcim⁹ ubi po

καὶ αὐτόν. ἐξῆλθον οὖν ὁ πέτρος καὶ ὁ ἄλλος
μαθητὴς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ἔτρε-
χον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ, καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προ-
έδραμεν τάχιον τοῦ πέτρου, καὶ ἦλθεν πρῶ-
τος εἰς τὸ μνημεῖον. καὶ παρακύψας βλέ-
πει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν.
ἔρχεται οὖν σίμων πέτρος ἀκολουθῶν αὐ-
τῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ
τὰ ὀθόνια κείμενα, καὶ τὸ σουδάριον ὃ
ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀ-
θονίων κείμενον, ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλι-
γμένον εἰς ἕνα τόπον. τότε οὖν εἰσῆλ-
θεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ
μνημεῖον καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν. οὐδέπω γὰρ
ᾔδεισαν τὴν γραφὴν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν
ἀναστῆναι. ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς
οἱ μαθηταί. μαρία δὲ εἱστήκει πρὸς τὸ μνη-
μεῖον κλαίουσα ἔξω, ὡς οὖν ἔκλαιεν, παρέκυ-
ψεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους
ἐν λευκοῖς, καθεζομένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφα-
λῇ, καὶ ἕνα πρὸς τοῖς ποσὶν, ὅπου ἔθηκαν τὸ
σῶμα τοῦ ΙΗΣΟΥ, καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι.
γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς, ὅτι ἦραν τὸν
κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.
καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω.
καὶ θεωρεῖ τὸν ΙΗΣΟΥΝ ἑστῶτα, καὶ οὐκ ἤ-
δει ὅτι ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐστίν. λέγει αὐτῇ ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι
ὁ κηπουρός ἐστιν, λέγει αὐτῷ. κύριε, εἰ σὺ ἐβά-
στασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ αὐτὸν ἔθηκας, κἀ-
γὼ αὐτὸν ἀρῶ. λέγει αὐτῇ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. μαρία,
στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ. ῥαββουνί, ὃ λέ-
γεται διδάσκαλε. λέγει αὐτῇ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. μή
μου ἅπτου, οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πα-
τέρα μου. πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ
εἰπὲ αὐτοῖς. ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ
πατέρα ὑμῶν, καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν. ἔρχεται
μαρία ἡ μαγδαληνὴ, ἀναγγέλλουσα τοῖς μαθη-
ταῖς, ὅτι ἑώρακεν τὸν κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.
οὔσης

fuerint eũ. Exijt ergo Petrus & ille alius
discipulus, & uenerũt ad monumentũ.
Currebãt aũt duo simul, & ille alius di-
scipulus præcucurrit citius Petro, & ue
nit prior ad monumentum. Et cũ se in-
clinasset uidit posita linteamina, nõ tñ
introiuit. Venit ergo Simon Petrus se-
quens eũ, & introiuit in monumentũ.
Et uidit linteamina posita, & sudariũ
quod fuerat super caput eius nõ cũ lin-
teaminibus positũ, sed separatim inuo
lutum in unũ locũ. Tũc ergo introiuit
& ille discipulus qui uenerat prior ad
monumentũ, & uidit & credidit. Nõdũ
eñ nouerũt scripturã, qđ oportuit eũ
a mortuis resurgere. Abierũt ergo iterũ
discipuli ad semetipsos, Maria aũt sta-
bat ad monumentũ foris plorans. Dũ
ergo fleret inclinauit se, & pspexit ĩ mo
numẽtũ. Et uidet duos ãgelos amictos
in albis sedentes, unũ ad caput, & unũ
ad pedes, ubi posuerant corpꝰ Iesu. Di
cunt ei illi. Mulier qđ ploras? Dicit eis.
Tulerũt dñm meũ, & nescio ubi posue
runt eum. Hæc cũ dixisset, conuersa est
retrorsum, & uidit Iesum stantẽ, & nõ
sciebat qđ Iesus esset. Dicit ei Iesus. Mu
lier quid ploras? Quem q̃ris? Illa existi
mans qđ hortulanus esset, dicit ei. Dñe
si tu asportasti eũ dicito mihi ubi posui
sti eũ, & ego eũ tollam. Dicit ei Iesus.
Maria. Cõuersa illa dicit ei. Rabboni,
quod dicit̃ magister. Dicit ei Iesus. No
li me tangere. Nõdũ eñ ascendi ad pa
trẽ meũ. Vade aũt ad frẽs meos, & dic
eis. Ascẽdo ad patrẽ meũ & patrem ue
strũ, deũ meũ & deũ uestrũ. Venit Ma
ria magdalene, annuncians discipulis
quod uidisset dñm, & ea dixisset sibi.
Cũ ergo

Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς. εἰρήνη ὑμῖν. καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ, ἰδόντες τὸν κύριον. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ πάλιν. εἰρήνη ὑμῖν. καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐνεφύσησεν, καὶ λέγει αὐτοῖς. λάβετε πνεῦμα ἅγιον, ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται. θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ, ἑωράκαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ ΙΗΣΟΥΣ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν. εἰρήνη ὑμῖν. εἶτα λέγει τῷ θωμᾷ. φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. ἀπεκρίθη ὁ θωμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου. λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ὅτι ἑώρακάς με θωμᾶ, πεπίστευκας, μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες. πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε ὅτι ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐστὶν ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς τιβεριάδος. ἐφανέρωσεν δὲ οὕτως. ἦσαν ὁμοῦ σίμων πέτρος

Cũ ergo uespa eſſet die illo q erat un⁹
ſabbatoꝝ. & fores eſſẽt clauſæ,ubi erãt
diſcipuli congregati propter metũ Iu/
dæorũ,uenit Ieſus,& ſtetit in medio,&
dicit eis.Pax uobis . Et cũ hæc dixiſſet,
oſtẽdit eis manus & latus ſuũ . Gauiſi
ſunt ergo diſcipuli,uiſo dño . Dixit er/
go eis iterũ.Pax uobis . Sicut miſit me
pater ,& ego mitto uos . Hæc cũ dixiſ-
ſet,inſufflauit,& dicit eis.Accipite ſpm̃
ſanctũ.Quorum remiſeritis peccata,re
mittuntur eis,& quorũ retinueritis re-
tenta ſunt.Thomas aũt unus ex duo-
decim qui dicitur didymus nõ erat cũ
eis quando uenit Ieſus.Dixerunt ergo
ei alij diſcipuli. Vidimus dñm.Ille aũt
dixit eis.Niſi uidero in manibus eius fi
guram clauoꝝ, & mittam digitũ meũ
in figurã clauoꝝ, & mittam manũ me/
am in latus eius, non credam . Et poſt
dies octo iteꝝ erant diſcipuli eius intus
& Thomas cum eis. Venit Ieſus ianuis
clauſis,& ſtetit ĩ medio,& dixit eis.Pax
uobis.Deinde dicit Thomæ.Infer digi
tum tuũ huc,& uide man⁹ meas,& ad/
moue manũ tuã & mitte ĩ latus meũ ,
& noli eſſe incredul⁹ ſed fidelis.Reſpõ-
dit Thomas & dixit. Dñs me⁹ & deus
meus . Dicit ei Ieſus. Quia uidiſti me
Thoma credidiſti, beati qui non uide/
runt & crediderũt. Multa quidẽ & alia
ſigna fecit Ieſus in conſpectu diſcipulo
rum ſuoꝝ quæ nõ ſunt ſcripta in libro
hoc. Hæc autẽ ſcripta ſunt ut credatis
qđ Ieſus eſt Chriſtus filius dei,& ut cre
dẽtes uitam habeatis in nomine eius.
Poſtea manifeſtauit ſe iterum Ie- XXI
ſus ad mare tyberiadis . Manifeſtauit
autem ſic . Erant ſimul Simon Petrus

καὶ θωμᾶς ὁ λεγόμενος δίδυμος, καὶ ναθαναὴλ
ὁ ἀπὸ κανὰ τῆς γαλιλαίας, καὶ οἱ τοῦ ζεβεδαίου, καὶ
ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. λέγει αὐτοῖς
σίμων πέτρος, ὑπάγω ἁλιεύειν. λέγουσιν αὐ
τῷ, ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ
ἀνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον εὐθύς, καὶ ἐν ἐκείνῃ
τῇ νυκτὶ, ἐπίασαν οὐδέν. πρωΐας δὲ ἤδη γι-
νομένης, ἔστη ὁ ΙΗΣΟΥΣ εἰς τὸν αἰγιαλόν, οὐ
μέντοι ᾔδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι ΙΗΣΟΥΣ ἐστιν.
λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. παιδία μή τι προσφά
γιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ. οὔ. ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς. βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ
δίκτυον καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκ ἔτι αὐ
τὸ ἑλκύσαι ἴσχυσαν, ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύ-
ων. λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος, ὃν ἠγάπα ὁ
ΙΗΣΟΥΣ τῷ πέτρῳ. ὁ κύριός ἐστιν. σίμων οὖν
πέτρος ἀκούσας, ὅτι ὁ κύριός ἐστιν, τὸν ἐπενδύ
την διεζώσατο. ἦν γὰρ γυμνός, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν
εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ
πλοιαρίῳ ἦλθον. οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς
γῆς, ἀλλ᾽ ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες
τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων. ὡς οὖν ἀπέβησαν
εἰς τὴν γῆν βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην,
καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον. λέγει
αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ. ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων
ὧν ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη σίμων πέτρος, καὶ
εἵλκυσεν τὸ δίκτυον ἐπὶ τῆς γῆς, μεστὸν ἰχ-
θύων μεγάλων, ἑκατὸν πεντηκοντατριῶν. καὶ
τοσούτων ὄντων, οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον.
λέγει αὐτοῖς ὁ ΙΗΣΟΥΣ, δεῦτε ἀριστήσατε. οὐ-
δεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐ-
τόν σὺ τίς εἶ. εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν, ἔρ-
χεται οὖν ὁ ΙΗΣΟΥΣ καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον,
καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως.
τοῦτο ἤδη τρίτον, ἐφανερώθη ὁ ΙΗΣΟΥΣ τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ, ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν. ὅτε οὖν
ἠρίστησαν. λέγει τῷ σίμωνι πέτρῳ ὁ ΙΗΣΟΥΣ.
σίμων ἰωάννα ἀγαπᾷς με πλέον τούτων;
λέγει αὐτῷ. ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέ
γει αὐτῷ

&Thomas qui dicitur didymus & Na
thanahel qui erat a Chana Galilææ,&
filij Zebedæi, & alij ex discipulis eius
duo. Dicit eis Simon Petrus. Vado pi-
scatum. Dicunt ei. Venimus & nos te-
cum, Exierunt & ascenderunt in na-
uim statim,& illa nocte nihil prendide
runt. Mane aũt iã facto stetit Iesus in
litore, non tamen cognouerunt disci-
puli quod Iesus esset. Dicit eis Iesus.
Pueri, nunquid opsonij habetis? Rñde
runt ei. Nõ. At ille dicit eis. Mittite ĩ de-
xterã nauigij partẽ rete, & inuenietis.
Miserũt ergo,& iam nõ ualebant illud
trahere præ multitudine pisciũ. Dicit
ergo discipulus ille quẽ diligebat Iesus
Petro. Dñs est. Simon ergo Petrus cũ
audisset quod dñs esset, tunica succin-
xit se (erat em̃ nudus) & misit se in ma-
re. Alij aũt discipuli nauigiolo uenerũt
nõ em̃ lõge aberant a terra, sed circiter
cubitis ducentis trahentes rete pisciũ.
Vt ergo descenderunt in terrã, uiderũt
prunas positas, & piscem suppositũ,&
panem. Dicit eis Iesus. Afferte de pisci
bus quos prendidistis nunc. Ascendit
Simon Petrus,& traxit rete in terram,
plenũ magnis piscibus centũ quinqua
gintatribus. Et cũ tot essent, nõ est sciſ-
sum rete. Dicit eis Iesus. Venite pran
dete. Et nemo audebat discũbentiũ in-
terrogare eũ, tu quis es, sciẽtes qđ dñs
esset. Et uenit Iesus & accepit panem &
dat eis,& piscem similiter. Hoc iam ter
tio manifestatus est Iesus discipulis su-
is cũ resurrexisset a mortuis. Cũ ergo
prandissent dixit Simoni Petro Iesus.
Simon Ioannis diligis me plus his? Di
cit ei. Etiam dñe, tu scis qđ amẽ te. Di-
cit ei.

γει αὐτῷ. Βόσκε τὰ ἀρνία μου. Λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον. Σίμων ἰωάννα ἀγαπᾷς με; Λέγει αὐτῷ. Ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. Λέγει αὐτῷ. Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. Λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον. Σίμων ἰωάννα φιλεῖς με; Ἐλυπήθη ὁ πέτρος, ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον, φιλεῖς με, καὶ εἶπεν αὐτῷ. Κύριε, σὺ πάντα οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. Λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. Βόσκε τὰ πρόβατά μου. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτόν, καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες, ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει, καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. Τοῦτο δὲ εἶπεν, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. Καὶ τοῦτο εἰπών, λέγει αὐτῷ. Ἀκολούθει μοι. Ἐπιστραφεὶς δὲ ὁ πέτρος, βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ ΙΗΣΟΥΣ ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπεν. Κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς; Τοῦτον ἰδὼν ὁ πέτρος, λέγει τῷ ΙΗΣΟΥ. Κύριε, οὗτος δὲ τί; Λέγει αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ. Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν, ἕως ἔρχομαι, τί πρός σε; σὺ ἀκολούθει μοι. Ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει. Καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν, ἕως ἔρχομαι, τί πρός σε; Οὗτος ἐστιν ὁ μαθητής, ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ γράψας ταῦτα. Καὶ οἴδαμεν, ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. Ἔστιν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἕν, οὐδ' αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ.

cit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei rursus iterũ. Simon Ioannis diligis me? Ait illi. Etiam dñe tu scis quod amẽ te. Dicit ei iterum. Pasce oues meas. Dicit ei tertio. Simon Ioannis amas me? Contristatus est Petrus, quod dixisset sibi tertio amas me, & dixit ei. Dñe, tu omnia nosti, tu scis qđ amem te. Dicit ei Iesus. Pasce oues meas. Amen amen dico tibi, cũ esses iunior cingebas te & ambulabas ubi uolebas, cum aũt senueris extendes manus tuas, & alius te cinget & ducet quo nõ uis. Hoc autem dixit significãs qua morte glorificaturus esset deum. Et cũ hoc dixisset, dicit ei. Sequere me. Conuersus Petrus uidit illum discipulum quem diligebat Iesus sequentem, qui & recubuit in cœna super pectus eius, & dixit. Dñe quis est ille qui tradit? Hunc ergo cum uidisset Petrus dicit Iesu. Domine, hic aũt quid? Dicit ei Iesus. Si eũ uelim manere donec ueniam, quid ad te, tu me sequere. Exijt ergo sermo iste inter fratres quod discipulus ille nõ moreret̃. Et nõ dixerat ei Iesus nõ moritur, sed si eum uelim manere donec ueniam, quid ad te? Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet de his, & scripsit hæc. Et scimus qđ uerum est testimonium eius. Sunt aũt & alia multa quæ fecit Iesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos qui scribendi sint libros.

Euangelij secundum Ioannem finis.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ.

ΤΟΝ μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων ὦ θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ ΙΗΣΟΥΣ ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, ἄχρι ἧς ἡμέρας, ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις, διὰ πνεύματος ἁγίου, οὓς ἐξελέξατο ἀνελήφθη, οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτόν, ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς, ἀπὸ ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός, ἣν ἠκούσατέ μου, ὅτι ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας. οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες. κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ ἰσραήλ; εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς. οὐχ ὑμῶν ἐστὶ γνῶναι χρόνους ἢ καιρούς, οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἔν τε ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ σαμαρείᾳ, καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. καὶ ταῦτα εἰπών, βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ.

καὶ ἰδοὺ

ACTA APOSTOLORVM.

SVperiori quidem uolumine diximus Theophile, de omnibus, quæ cepit Iesus tũ facere tũ docere, ad eũ usq; diem, quo postq̃ impartitus in hoc ipsum spiritum sanctum, mandasset Apostolis quos delegerat, sursum assumptus est, quibus etiam seipsum exhibuerat uiuentẽ, posteaq̃ supplicio fuisset affectus, idq; cõpluribus argumentis, dũ per dies quadraginta conspicitur ab illis, & loquitur eis de regno dei, & congregans illos in idẽ loci, p̃cepit eis, ne discederẽt Hierosolymis, sed ut expectarent promissum patris, de quo (inquit) audistis ex me, quoniã Ioannes baptizauit quidem aqua, uos autem baptizabimini in spiritu sancto post dies hosce nõ multos. Illi igitur, ubi conuenissent percontabantur illũ dicentes. Dñe, nũ in tẽpore hoc restituis regnũ ipsi Israel? Dixit aũt ad illos. Non est uestrũ nosse tẽpora & articulos, quos pater in suaipsiꝰ cõstituit potestate, sed accipietis uirtutẽ, posteaq̃ spiritus sanctus aduenerit super uos, & eritis mihi testes, nõ solũ in Hierusalem, ueꝝ etiã in uniuersa Iudæa, Samariaq;, deniq; usq; ad extrema terræ. Atq; hæc locutus, uidẽtibus ijsdẽ sublatus ẽ, & nubes subduxit illũ ab oculis eoꝝ, cũq; essẽt defixis i cœlũ oclis dũ iret ille

Et ecce

καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ, οἳ καὶ εἶπον. ἄνδρες γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ ΙΗΣΟΥΣ, ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ᾽ ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. τότε ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς ἱερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν, καὶ ὅτε εἰσῆλθον ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερῷον οὗ ἦσαν καταμένοντες, ὅ τε πέτρος καὶ ἰάκωβος καὶ ἰωάννης καὶ ἀνδρέας, φίλιππος καὶ θωμᾶς, βαρθολομαῖος καὶ ματθαῖος, ἰάκωβος ἀλφαίου, καὶ σίμων ὁ ζηλωτὴς, καὶ ἰούδας ἰακώβου. οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει, σὺν γυναιξὶ καὶ μαρίᾳ τῇ μητρὶ τοῦ ΙΗΣΟΥ, καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἀναστὰς πέτρος ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν, εἶπεν. ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς ἑκατὸν εἴκοσιν. ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ταύτην, ἣν προεῖπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος δαβὶδ περὶ ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσι τὸν ΙΗΣΟΝ, ὅτι κατηριθμημένος ἦν σὺν ἡμῖν, καὶ ἔλαχε τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. οὗτος μὲν οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ τοῦ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησε μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ, καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλὴμ, ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν ἀκελδαμά, τουτέστι χωρίον αἵματος. γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν. γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος, καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος, δεῖ τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ, ἐν ᾧ εἰσῆλθε, καὶ ἐξῆλθεν ἐφ᾽ ὑμᾶς ὁ κύριος ΙΗΣΟΥΣ ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος ἰωάννου, ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήφθη ἀφ᾽ ἡμῶν μάρτυρα

Et ecce uiri duo astiterunt illis amicti uestibus albis qui & dixerunt. Viri Galilæi, quid statis intuentes in cœlũ? Hic Iesus qui assumptus est a uobis in cœlum sic ueniet, quemadmodum uidistis eum euntem in cœlum. Tunc reuersi sunt Hierosolymam a monte qui uocatur Olíueti, qui abest a Hierusalem iter sabbati. Et cum introissent, ascenderũt in cœnaculum ubi mansitabant & Petrus & Iacobus, & Ioãnes, & Andreas, Philippus, & Thomas, Bartholomæus, & Matthæus. Iacobus Alphæi, & Simon zelotes, & Iudas Iacobi filius. Hi oẽs perseuerabãt unanimiter in oratione ac dep̃catione, cũ mulieribus & Maria matre Iesu, cũq; fratribus illius. In diebus illis exurgẽs Petrus in medio discipulorum dixit (Erat aũt turba nominũ simul fere centũ uiginti) Viri fratres, oportuit ipleri scripturã hãc, quã p̃dixit spũs sanctus per os Dauid de Iuda q fuit dux, iis qui comp̃henderunt Iesum, quia cõnumeratus erat nobiscũ, & sortitus est sortẽ ministerii huius. Et hic quidẽ possedit agrũ de mercede iniquitatis, & suspensus crepuit medius, & diffusa sũt omnia uiscera eius. Et notum factũ est oĩbus habitantibus Hierusalem, ita ut appellaretur ager ille lingua illis uernacula Acheldemach, hoc ẽ ager sanguinis. Scriptũ est eñi in libro psalmorum. Fiat cõmoratio eius deserta, & nõ sit q inhabitet in ea. Et ep̃atũ eius accipiat alter. Oportet ut ex his uiris q nobiscũ uersati sunt toto tp̃e, quo Iesus p̃petuã uitæ cõsuetudinẽ egit nobiscũ ad eum usq; diem, quo receptus est a nobis, unus quispiam constituatur, qui sit una

μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ γενέσθαι σὺν
ἡμῖν ἕνα τούτων. καὶ ἔστησαν δύο, ἰωσὴφ τὸν
καλούμενον βαρσαβᾶν, ὃς ἐπεκλήθη ἰοῦστος,
καὶ μαθίαν, καὶ προσευξάμενοι, εἶπον. σὺ
κύριε καρδιογνῶστα πάντων, ἀνάδειξον ὃν
ἐξελέξω ἐκ τούτων δύο, ἕνα λαβεῖν τὸν κλῆ-
ρον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἐξ
ἧς παρέβη ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τό-
πον τὸν ἴδιον. καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐτῶν
καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ μαθίαν, καὶ συγ-
κατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων.
καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς
πεντηκοστῆς, ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐ-
πὶ τὸ αὐτό, καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἦχος, ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ
ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμε-
νοι. καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι
γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ᾽ ἕνα ἕ-
καστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες
πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέ-
ραις γλώσσαις, καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐ-
τοῖς ἀποφθέγγεσθαι. ἦσαν δὲ ἐν ἱερουσα-
λὴμ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς
ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν. γε-
νομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης, συνῆλθε τὸ πλῆ-
θος, καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἷς ἕκαστος τῇ ἰ-
δίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. ἐξίσταντο δὲ
πάντες καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες πρὸς ἀλλήλους.
οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες γα-
λιλαῖοι; καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ
ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν, πάρ-
θοι καὶ μῆδοι καὶ ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν
μεσοποταμίαν, ἰουδαίαν τε καὶ καππαδοκί-
αν, πόντον καὶ τὴν ἀσίαν, φρυγίαν τε καὶ παμφυ-
λίαν, αἴγυπτον, καὶ τὰ μέρη τῆς λιβύης τῆς κατὰ κυ-
ρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ῥωμαῖοι, ἰουδαῖοί τε
καὶ προσήλυτοι, κρῆτες καὶ ἄραβες, ἀκούομεν λα-
λούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ
θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες, καὶ διηπόρουν ἄλλος πρὸς
ἄλλον λέ-

sit una nobiscũ testis resurrectiõis eiꝰ.
Et statuerunt duos, Ioseph q uocatur
Barsabas, qui cognominatus est iustꝰ,
& Mathiã. Et oratione facta dixerunt.
Tu dñe qui corda nosti oĩum, ostende
utrũ elegeris ex his duobus, ut accipiat
sortẽ ministerij huiꝰ & apostolatus, de
quo p̃uaricatꝰ est Iudas, ut abiret in lo
cum suũ. Et dedernnt sortes eoꝝ, & ceci
dit sors super Mathiam, & cooptatus
est in numerũ undecim apostolorum.
Et cũ cõpleretur dies pentecostes, II
erant oẽs unanimiter ĩ eodẽ loco. Et fa
ctus est repente de cœlo sonitus tanq̃
impetu uenientis flatus uehementis, &
repleuit totã domũ, ubi erant sedentes
Et uisæ sunt illis dissectæ linguæs uelut
igneæ, seditq; super singulos eorum, &
repleti sunt oẽs spiritu sancto, & cœ-
perunt loqui alijs linguis prout spiri-
tus dabat eloqui illis. Erant autem in
Hierusalem habitantes Iudæi, uiri reli-
giosi ex omni natione, quæ sub cœlo
est. Facta autẽ hac uoce, conuenit mul
titudo & cõfusa est, quod audiret unus
quisq; lingua sua illos loquentes. Stu-
pebant autem omnes, & mirabantur,
dicentes inter se. Nõne ecce omnes isti
qui loquuntur Galilæi sunt? Et quo-
modo nos audimus sua quisq; lingua
qua nati sumus? Parthi & Medi & Ela
mitæ, & habitatores mesopotamiæ, Iu
dææq;, & Cappadociæ, Ponti, & Asiæ,
Phrygiæ, & Pamphyliæ, ægypti, & par
tium Libyæ, q̃ est finitima Cyrenæ, &
aduenæ Romani, Iudæiq; & Proselyti.
Cretes, & Arabes, audimus eos loquẽ-
tes nostris linguis magnalia dei. Stu-
pebant aũt omnes, & mirabãtur inter
se dicentes.

ἄλλον λέγοντες, τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι; ἕτε-
ροι δὲ χλευάζοντες ἔλεγον, ὅτι γλεύκους με-
μεστωμένοι εἰσί. Σταθεὶς δὲ πέτρος σὺν τοῖς
ἕνδεκα ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπεφθέγ-
ξατο αὐτοῖς. ἄνδρες ἰουδαῖοι, καὶ οἱ κατοι-
κοῦντες ἱερουσαλὴμ ἅπαντες, τοῦτο ὑμῖν γνω-
στὸν ἔστω, καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. οὐ
γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε οὗτοι μεθύου-
σιν. ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας. ἀλλὰ τοῦ-
τό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ προφήτου ἰωήλ. καὶ
ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις λέγει ὁ θεός.
ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν
σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν, καὶ αἱ
θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις
ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια
ἐνυπνιασθήσονται, καί γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου,
καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου καὶ προφητεύσου-
σι, καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ σημεῖα
ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ, καὶ ἀτμίδα κα-
πνοῦ. ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σε-
λήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἢ ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν κυρίου
τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ, καὶ ἔσται πᾶς ὃς
ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσε-
ται. ἄνδρες ἰσραηλῖται ἀκούσατε τοὺς λόγους
τούτους, ΙΗΣΟΥΝ τὸν ναζωραῖον, ἄνδρα ἀπὸ
τοῦ θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς, δυνάμε-
σι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι᾽ αὐ-
τοῦ ὁ θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδα-
τε, τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει
τοῦ θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες διὰ χειρῶν ἀνό-
μων προσπήξαντες ἀνείλετε, ὃν ὁ θεὸς ἀνέστη-
σε, λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν
δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ᾽ αὐτοῦ. δαβὶδ γὰρ λέγει
εἰς αὐτόν. προωρώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν
μου διὰ παντὸς, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστὶν, ἵνα
μὴ σαλευθῶ, διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία
μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου. ἔτι δὲ
καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ᾽ ἐλπίδι.

ὅτι οὐκ

se,dicentes: Quid nã uult hoc esse? Alij
aũt irridentes dicebant, Musto expleti
sunt isti. Stans aũt Petrus cũ undecim
eleuauit uocem suã,& locut⁹ est eis. Vi
ri Iudæi & qui habitatis Hierusalẽ uni
uersi,hoc uobis notũ sit,& auribus per
cipite uerba mea.Nõ enim sicut uos exi
stimatis hi ebrij sunt, cum sit hora diei
tertia.Sed hoc est quod dictũ est ꝑ ꝓ/
phetam Iohel.Et erit in nouissimis die
bus dicit deus, effundã de spiritu meo
super oẽm carnem.Et prophetabunt fi
lij uestri & filiæ uestræ, iuuenes uestri
uisiones uidebũt, & seniores uestri sõ/
nia somniabunt.Et quidẽ super seruos
meos & super ancillas meas in diebus
illis effundã de spiritu meo & prophe/
tabunt,& dabo ꝓdigia in cœlo sursum,
& signa in terra deorsum, sanguinẽ &
ignem & uaporem fumi. Sol conuerte
tur in tenebras & luna in sanguinẽ,an/
teq̃ ueniat dies ille domini magnus &
manifestus. Et erit,omnis quicunq; in/
uocauerit nomen dñi,saluus erit. Viri
Israelitæ,audite uerba hæc.Iesum Na/
zarenum uirum exhibitum a deo erga
uos uirtutibus & ꝓdigijs & signis quæ
fecit per illum in medio uestri, sicut &
ipsi scitis,hunc definito consilio & præ/
scientia dei traditum cum accepisse/
tis, per manus iniquorum, affigentes
interemistis. Quem deus suscitauit so/
lutis doloribus mortis, quatenus im/
possibile erat teneri illum ab ea.Dauid
eñi dicit de eo. Prouidebam dominũ
coram me semper, quoniam a dextris
est mihi ne cõmouear. Propter hoc le/
tatum est cor meũ, & exultauit lingua
mea,insup & caro mea requiescet in spe.

Quoniam

ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου
εἰς ᾅδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν
διαφθοράν. ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς,
πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προ-
σώπου σου. ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἐξὸν εἰπεῖν
μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πα-
τριάρχου δαβὶδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησε, καὶ ἐτά-
φη, καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ, ἐστὶν ἐν ἡμῖν ἄχρι
τῆς ἡμέρας ταύτης. προφήτης οὖν ὑπάρ-
χων, καὶ εἰδὼς, ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ
ὁ θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ,
καθίσαι ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, προϊδὼς ἐ-
λάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ, ὅτι οὐκ ἐγκατελήφθη ἡ ψυχὴ αὐ-
τοῦ εἰς ᾅδου, οὐδὲ ἡ σάρξ αὐτοῦ εἶδε δι-
αφθοράν. τοῦτον τὸν ΙΗΣΟΥΝ ἀνέστη-
σεν ὁ θεὸς, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμὲν μάρ-
τυρες. τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ θεοῦ ὑψωθεὶς, τήν τε
ἐπαγγελίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος λαβὼν
παρὰ τοῦ πατρὸς, ἐξέχεε τοῦτο ὃ νῦν ὑμεῖς βλέ-
πετε καὶ ἀκούετε. οὐ γὰρ δαβὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς
οὐρανούς. λέγει δὲ αὐτός. εἶπεν ὁ κύριος τῷ
κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς
ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ἀσφα-
λῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος ἰσραὴλ, ὅτι καὶ
κύριον καὶ ΧΡΙΣΤΟΝ, αὐτὸν ὁ θεὸς ἐποίησε, τοῦ-
τον τὸν ΙΗΣΟΥΝ ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε. ἀκού-
σαντες δὲ κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ, εἶπόν τε
πρὸς τὸν πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστό-
λους. τί ποιήσομεν ἄνδρες ἀδελφοί; πέτρος
ἔφη πρὸς αὐτούς, μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω
ἕκαστος ὑμῶν, ἐπὶ τῷ ὀνόματι ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ λήψεσθε τὴν
δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος. ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ
ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς
εἰς μακρὰν, ὅσους ἂν προσκαλέσῃ κύριος
ὁ θεὸς ἡμῶν. ἑτέροις τε λόγοις πλείοσι διε-
μαρτύρετο καὶ παρεκάλει, λέγων. σώθητε ἀπὸ τῆς
γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης. οἱ μὲν οὖν ἀσμένως
ἀποδεξάμενοι

Quoniam nõ derelinques animã meã
in inferno, nec dabis sanctũ tuũ, ut ui-
deat corruptionem. Notas mihi fecisti
uias uitæ, replebis me iocunditate cũ fa
cie tua. Viri fratres, liceat libere dicere
apud uos de patriarcha Dauid, qđ &
defunctus est & sepultus est, & sepul-
chrum eius est apud nos usq; in hodi-
ernum diem. Propheta igitur cũ esset,
& sciret quod iureiurando iurasset sibi
deus, futurũ, ut aliquis de fructu lumbi
ipsius sederet super sedẽ eius, præscius
locutus est de resurrectiõe Christi, qđ
non derelicta sit in inferno anima ei9,
neq; caro ei9 uiderit corruptionẽ. Hũc
Iesum suscitauit deus, cuius oẽs nos su-
mus testes. Dextera igit̃ dei exaltatus,
& promissiõe spũs sancti accepta a pa-
tre, effudit hoc quod nunc uos uidetis
& auditis. Nõ enim Dauid ascendit in
cœlos, sed dicit ipse. Dixit dñs domino
meo sede a dextris meis, donec ponam
inimicos tuos scabellũ pedũ tuoꝝ. Cer
to sciat ergo tota dom9 Israel quod &
dñm eũ & Christũ fecerit deus, hunc Ie
sum quẽ uos crucifixistis. His aũt audi
tis cõpuncti sunt corde, & dixerunt ad
Petrũ & reliquos apostolos. Quid faci
emus uiri fratres? Petrus ait ad illos,
pœnitentiã agite, & baptizet̃ unusquisq;
uestrũ in nomine Iesu Christi ĩ remis-
sionem peccatorum, & accipietis donũ
spiritus sancti. Vobis enim facta est
repromissio & filijs uestris, & omnibus
qui longe sunt, quoscunq; aduocauerit
dominus deus noster. Alijs etiam uer-
bis plurimis testificatus & exhortatus
est eos dicens. Saluamini a genera-
tione ista praua. Qui ergo libenter
acceperũt

ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθη/
σαν, καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυ/
χαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι. ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦν
τες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων, καὶ τῇ κοινωνίᾳ,
καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου, καὶ ταῖς προσευχαῖς.
ἐγένετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος, πολλά τε τέρα/
τα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγένετο.
πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ
εἶχον ἅπαντα κοινά, καὶ τὰ κτήματα, καὶ
τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον αὐ-
τὰ πᾶσι, καθότι ἄν τις χρείαν εἶχε. καθ᾽ ἡμέ
ραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν
τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ᾽ οἶκον ἄρτον μετε
λάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότη/
τι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν θεόν, καὶ ἔχοντες
χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ κύριος προ
σετίθει τοὺς σωζομένους καθ᾽ ἡμέραν τῇ ἐκ-
κλησίᾳ. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ πέτρος καὶ ἰωάν-
νης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐπὶ τὴν ὥραν
τῆς προσευχῆς τὴν ἐννάτην, καί τις ἀνὴρ,
χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρ/
χων, ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ᾽ ἡμέραν
πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην ὡ-
ραίαν τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰς
πορευομένων εἰς τὸ ἱερόν, ὃς ἰδὼν πέτρον
καὶ ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερὸν,
ἠρώτα ἐλεημοσύνην. ἀτενίσας δὲ πέτρος
εἰς αὐτὸν σὺν τῷ ἰωάννῃ, εἶπε. βλέψον εἰς
ἡμᾶς. ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς, προσδοκῶν τι
παρ᾽ αὐτῶν λαβεῖν. εἶπε δὲ πέτρος. ἀρ-
γύριον καὶ χρυσίον, οὐκ ὑπάρχει μοι. ὃ δὲ
ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι. ἐν τῷ ὀνόματι ΙΗ
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τοῦ ναζαραίου, ἔγειραι καὶ
περιπάτει. καὶ κρατήσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς
χειρὸς, ἤγειρε. παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν
αὐτοῦ αἱ βάσεις καὶ τὰ σφυρά, καὶ ἐξαλ-
λόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει, καὶ εἰσῆλ-
θε σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν, καὶ
ἁλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν θεόν. καὶ εἶδεν
αὐτὸν πᾶς

acceperunt ſermonē eius baptizati ſūt,
& appoſitæ ſunt in die illo animæ circi/
ter ter mille. Erant aūt perſeuerātes in
doctrina apoſtolorū, & cōmunicatiōe,
& fractione panis, & orationibus. Fie-
bat autē omni animæ timor, multaq́
ꝓdigia & ſigna per apľos fiebant. Oēs
aūt qui credebant erant coniūcti, & ha
bebāt omnia cōmunia. Poſſeſſioneſq́
& ſubſtantias uēdebāt, & diuidebant
illa omnibus, prout cuiq́ opus erat. Et
cotidie perdurantes unanimiter in tem
plo, & frangentes per ſingulas domos
panem, inuicem ſumebant cibū, cū ex/
ultatione & ſimplicitate cordis, lau/
dantes deum & habentes gratiā apud
omnem plebem. Dominus autem ad-
debat qui ſalui fiebant cotidie congre-
gationi.

Simul aūt Petrus & Ioannes aſcen III
debant in templū, ad horam orationis
nonā. Et quidā uir qui erat claudus ex
utero matris ſuæ baiulabať, quē pone-
bant cotidie ad portā templi quæ diciť
ſpecioſa ut peteret eleemoſynā ab in-
troeuntibus in tēplū. Is cū uidiſſet Pe-
trum & Ioannē ingreſſuros in templū,
rogabat eleemoſynā. Defixis aūt in eū
oculis Petrus cū Ioanne, dixit. Aſpice
in nos. At ille intendebat in eos, ſperās
ſe aliquid accepturū ab eis. Petrus autē
dixit. Argentū & aurū nō eſt mihi, qđ
aūt habeo hoc tibi do. In nomine Ieſu
Chriſti Nazareni ſurge & ambula. Et
apphēſa manu eius dextera erexit eū.
Protinus aūt cōſolidatæ ſunt baſes eiꝰ
& plantæ. Et exiliens ſtetit & ambula-
bat, & intrauit cū illis in tēplū, ui ambu
lans & ſaliens & laudans deū. Et uidit

αὐτὸν πᾶς ὁ λαὸς περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦ/
ντα τὸν θεόν. ἐπεγίνωσκόν τε αὐτόν, ὅτι οὗτος
ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ
τῇ ὡραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱεροῦ. καὶ ἐπλήσθησαν
θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι
αὐτῷ. κρατοῦντος δὲ τοῦ ἰαθέντος χωλοῦ τὸν
πέτρον καὶ ἰωάννην, συνέδραμε πρὸς αὐτοὺς
πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ σολο/
μῶνος ἔκθαμβοι. ἰδὼν δὲ πέτρος, ἀπεκρίνα/
το πρὸς τὸν λαόν. ἄνδρες ἰσραηλῖται τί θαυ
μάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε, ὡς
ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦ πε/
ριπατεῖν αὐτόν. ὁ θεὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ
ἰακώβ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασε
τὸν παῖδα αὐτοῦ ΙΗΣΟΥΝ, ὃν ὑμεῖς παρε/
δώκατε καὶ ἠρνήσασθε αὐτὸν κατὰ πρόσω/
πον πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν.
ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε,
καὶ ᾐτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν,
τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ
θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσ/
μεν, καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦ/
τον ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε ἐστερέωσε τὸ ὄνο/
μα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐ/
τῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάν
των ὑμῶν. καὶ νῦν ἀδελφοὶ οἶδα, ὅτι κατὰ
ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑ/
μῶν. ὁ δὲ θεὸς ἃ προκατήγγειλε διὰ στόματος
πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ παθεῖν τὸν
ΧΡΙΣΤΟΝ ἐπλήρωσεν οὕτως. μετανοήσατε
οὖν καὶ ἐπιστρέψατε εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν
τὰς ἁμαρτίας, ὅπως ἂν ἔλθωσι καιροὶ ἀνα
ψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου, καὶ ἀποστείλῃ τὸν
προκεκηρυγμένον ὑμῖν ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ
ὃν δεῖ οὐρανὸν μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀπο
καταστάσεως πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ θεὸς διὰ
στόματος πάντων ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν ἀπ' αἰῶ
νος. μωϋσῆς μὲν γὰρ πρὸς τοὺς πατέρας εἶπεν,
ὅτι προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ὑ/
μῶν ἐκ

eum totus populus ambulantẽ & lau-
dantem deũ. Agnouerũtq; illũ, ꝙ ipse
esset qui ad eleemosynã sedebat ad spe
ciosam portam templi. Et impleti sunt
stupore & extasi, in eo quod contigerat
illi. Cum teneret aũt qui sanatus fue/
rat claudus Petrũ & Ioannem, cucurrit
totus populus ad eos in porticum quæ
appellatur Salomonis stupẽtes. Quo
uiso Petrus, respondit ad populũ: Viri
Israelitæ quid miramini ĩ hoc, aut nos
quid intuemini, quasi nostra uirtute
aut potestate fecerimus hunc ambu/
lare? Deus Abraham, & Isaac, & Ia/
cob, deus patrum nostrorum glorifica
uit filiũ suũ Iesum, quem uos quidẽ tra
didistis & negastis in conspectu Pilati
cũ ille iudicasset esse absoluendũ. Vos
aũt sanctũ & iustũ negastis, & postula
stis ut uirũ homicidam donaret uobis,
autorem uero uitæ interfecistis, quẽ de
us suscitauit a mortuis, cuius nos testes
sumus, & in fide nominis eius hũc quẽ
uos uidetis & nostis, cõfirmauit nomẽ
suũ, & fides quæ per eũ est dedit ei inte
gram sanitatẽ istam in cõspectu oĩum
uestrũ. Et nunc fratres scio, qđ per igno
rãtiam fecistis, sicut & principes uestri.
Deus aũt qui p̄nunciauerat p os om/
nium prophetarum suorũ Christum
passuꝝ, ĩpleuit sic. Pœniteat uos igit̃ &
cõuertamini ut deleant̃ peccata uestra,
ut cũ uenerint tpa refrigerij a cõspectu
dñi, & miserit eũ q añ p̄dicat⁹ ẽ uobis
Iesum Christũ, quẽ oportet qdẽ cœlũ
suscipe, usq; in tpa restitutionis oĩum,
q̃ locutus est deus p os sanctoꝝ suoꝝ
a sæculo prophetaꝝ. Moses qdẽ dixit.
Prophetã suscitabit uobis dñs deus ue
ster de

μῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμὲ αὐτοῦ ἀ-
κούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς
ὑμᾶς. ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ ἥτις ἂν μὴ ἀκού-
σῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολοθρευθήσεται
ἐκ τοῦ λαοῦ. καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται ἀπὸ σα-
μουὴλ, καὶ τῶν καθεξῆς ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ κατήγγει-
λαν τὰς ἡμέρας ταύτας. ὑμεῖς ἐστὲ υἱοὶ τῶν προ-
φητῶν, καὶ τῆς διαθήκης ἧς διέθετο ὁ θεὸς πρὸς
τοὺς πατέρας ἡμῶν, λέγων πρὸς ἀβραάμ, καὶ
ἐν τῷ σπέρματί σου ἐυλογηθήσονται πᾶσαι
αἱ πατριαὶ τῆς γῆς. ὑμῖν πρῶτον ὁ θεὸς ἀναστή-
σας τὸν παῖδα αὐτοῦ ΙΗΣΟΥΝ ἀπέστειλεν αὐ-
τὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν
ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν ἐπέ-
στησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς, καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ
ἱεροῦ, καὶ οἱ σαδδουκαῖοι διαπονούμενοι διὰ
τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν, καὶ καταγ-
γέλλειν ἐν τῷ ΙΗΣΟΥ τὴν ἀνάστασιν τῶν ἐκ νε-
κρῶν, καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ ἔθεν-
το εἰς τήρησιν εἰς τὴν αὔριον. ἦν γὰρ ἑσπέρα ἤδη.
πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίστευ-
σαν, καὶ ἐγενήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ὡσεὶ χι-
λιάδες πέντε. ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συνα-
χθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας καὶ πρεσβυτέρους καὶ
γραμματεῖς εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἄνναν τὸν ἀρχιε-
ρέα, καὶ καϊάφαν, καὶ ἰωάννην καὶ ἀλέξανδρον, καὶ
ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ. καὶ στήσαντες
αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἐπυνθάνοντο ἐν ποίᾳ δυ-
νάμει, ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς;
τότε πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου, εἶπε
πρὸς αὐτούς, ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι
τοῦ ἰσραήλ, εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ
εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέ-
σωσται, γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν, καὶ παντὶ τῷ
λαῷ ἰσραήλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
τοῦ ναζαραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρε
ἐκ νεκρῶν, ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον
ὑμῶν ὑγιής. οὗτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ'
ὑμῶν

ster de fratribus uestris, tanq̃ meipsũ au
dietis iuxta oĩa q̃cũq; locutus fuerit uo
bis. Erit aũt, ut oĩs aĩa q̃ nõ audierit p-
phetã illũ extermineť de plebe. Quin
& oẽs pphetæ a Samuel & deinceps q̃t
q̃t locuti sũt & annũciauerũt dies istos,
Vos estis filij propheta⁊ & testamẽti,
quod disposuit de⁹ ad patres nostros
dicens ad Abrahã. Et in semine tuo be
nedicẽtur oẽs familiæ terræ Vobis pri-
mũ deus cũ suscitasset filiũ suũ Iesum
misit eũ benedicentẽ uos, ut conuertat
se unusquisq; a malicijs uestris.

Loquentibus aũt illis ad pplm, sup- IIII
uenerũt sacerdotes & magistratus tẽpli
& sadducæi moleste ferẽtes, q docerẽt
pplm, & annunciarẽt in noĩe Iesu resur
rectionẽ ex mortuis, & iniecerũt eis ma
nus, & posuerũt eos in custodiã in po-
ste⁊ diẽ. Erat aũt iam uespa, multi aũt
eo⁊ q audierant sermonẽ crediderunt,
& fact⁹ est numer⁹ uiro⁊ circiter qnq;
milia. Factũ est aũt ĩ postero die ut cõ-
gregarentur principes eo⁊ & seniores
& scribæ in Hierusalem, & Annas prin
ceps sacerdotũ, & Cayphas, & Ioannes
& Alexãder, & quotquot erãt de gene-
re põtificio. Et cũ statuissent eos in me-
dio interrogabãt. In qua uirtute, aut in
quo noĩe fecistis hoc uos? Tũc Petr⁹ re
pletus spũ sctõ, dixit ad eos. Principes
ppli & seniores Israel, si nos hodie diiu
dicamur de eo qđ bñ fecerim⁹ homini
infirmo, in quo iste salu⁹ fact⁹ est: no-
tum sit oĩbus uobis & omĩ plebi Israel,
qđ in noĩe Iesu Christi nazareni quẽ
uos crucifixistis quem deus suscitauit a
mortuis in hoc iste astat corã uobis sa
nus. Hic est lapis, qui reprobatus est a

ὑμῶν τῶν οἰκοδομούντων, ὁ γενόμενος εἰς κε-
φαλὴν γωνίας. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ
σωτηρία. οὔτε γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον τὸ δεδο-
μένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.
Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ πέτρου παῤῥησίαν καὶ ἰω-
άννου, καὶ καταλαβόμενοι, ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμ-
ματοί εἰσι καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον ἐπεγίνω-
σκόν τε αὐτούς, ὅτι σὺν τῷ ΙΗΣΟΥ ἦσαν, τὸν
δὲ ἄνθρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς ἑστῶτα τὸν
τεθεραπευμένον, οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν, κε-
λεύσαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελ-
θεῖν, συνέβαλον πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες.
τί ποιήσομεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, ὅτι
μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονε δι᾽ αὐτῶν, πᾶ-
σι τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλὴμ φανερὸν, καὶ
οὐ δυνάμεθα ἀρνήσασθαι, ἀλλ᾽ ἵνα μὴ ἐπὶ
πλεῖον διανεμηθῇ εἰς τὸν λαὸν, ἀπειλῇ ἀπει-
λησώμεθα αὐτοῖς, μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀ-
νόματι τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων, καὶ καλέ-
σαντες αὐτοὺς, παρήγγειλαν αὐτοῖς τὸ καθόλου
μὴ φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόμα-
τι τοῦ ΙΗΣΟΥ. ὁ δὲ πέτρος καὶ ἰωάννης ἀποκριθέν-
τες πρὸς αὐτοὺς, εἶπον. εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώ-
πιον τοῦ θεοῦ, ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ,
κρίνατε. οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς ἃ εἴδομεν καὶ
ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν. οἱ δὲ προσαπειλησάμε-
νοι, ἀπέλυσαν αὐτοὺς, μηδὲν εὑρίσκοντες τὸ
πῶς κολάσονται αὐτοὺς διὰ τὸν λαὸν, ὅτι πάν-
τες ἐδόξαζον τὸν θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι. ἐ-
τῶν γὰρ ἦν πλειόνων τεσσαράκοντα ὁ ἄνθρωπος
ἐφ᾽ ὃν ἐγεγόνει τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως.
ἀπολυθέντες δὲ, ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους, καὶ
ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
οἱ πρεσβύτεροι εἶπον. οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυ-
μαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν θεὸν καὶ εἶπον.
Δέσποτα σὺ ὁ θεὸς, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ
τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐ-
τοῖς, ὁ διὰ στόματος δαβὶδ παιδός σου εἰπὼν
ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν
κενὰ

uobis ædificantibus, q factus est in ca-
put anguli, & nõ est i alio quocp salus.
Nec enim aliud nomen est sub cœlo da
tũ hoibus, in quo oporteat nos saluos
fieri. Vidẽtes aũt Petri libertatẽ & Ioã-
nis, & cõperto q hoies essent illiterati &
idiotæ, admirabant̃, & agnoscebãt eos
quod cũ Iesu fuissent, hoĩem quocp ui-
dentes stantẽ cũ eis qui sanatus fuerat,
nihil poterant contradicere. Iussis aũt
illis e consilio discedere, cõferebãt inter
sese dicẽtes. Quid faciem⁹ hoibus istis?
Qm̃ quidẽ notũ signũ factũ est p eos
oibus habitantibus Hierusalẽ. Manife
stum est, & nõ possum⁹ negare. Sed ne
amplius diuulget̃ in populum, cõmine
mur eis ne ultra loquant̃ in noĩe hoc
ulli hoĩm. Et accersitis illis denunciaue-
runt ne omnino loquerent̃, necp doce
rent in noĩe Iesu. Petrus uero & Ioan-
nes r̃ndentes, dixerunt ad eos, an iustũ
sit in conspectu dei uos potius audire,
q̃ deũ, iudicate. Nõ eñ possumus q̃ ui
dimus & audiuim⁹ nõ loqui. At illi ad-
ditis minis dimiserũt eos, nihil inueniẽ
tes quõ punirent eos propter pplm̃, qa
oẽs glorificabant deum super eo quod
acciderat. Annorũ enim erat amplius
quadraginta homo, in quo factum fue
rat signũ istud sanitatis. Dimissi aũt ue
nerunt ad suos, & annunciauerunt eis
q̃cuncp sibi principes sacerdotũ & seni
ores dixerant. Qui cũ audissent, unani-
miter leuauerunt uocem ad deum, & di
xerunt. Domine tu deus qui fecisti cœ
lum & terram mare, & omnia quæ in
eis sunt, qui per os patris nostri Da-
uid pueri tui dixisti. Quare fremue-
runt gentes, & populi meditati sunt
inania.

κενά. παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ
ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, κατὰ τοῦ κυ-
ρίου, καὶ κατὰ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ αὐτοῦ. συνήχθησαν γὰρ
ἐπ᾽ ἀληθείας ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου ΙΗ-
ΣΟΥΝ, ὃν ἔχρισας, ἡρώδης τε καὶ πόντιος πι-
λᾶτος, σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς ἰσραὴλ, ποιῆ-
σαι ὅσα ἡ χείρ σου, καὶ ἡ βουλή σου προώρισε
γενέσθαι. καὶ τὰ νῦν κύριε ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπει-
λὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παρ-
ρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου ἐν τῷ τὴν
χεῖρά σου ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν, καὶ σημεῖα καὶ
τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου
παιδός σου ΙΗΣΟΥ. καὶ δεηθέντων αὐτῶν, ἐσα-
λεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐ-
πλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου. καὶ
ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μετὰ παρρησίας.
τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία
καὶ ἡ ψυχὴ μία. καὶ οὐδὲ εἷς τί τῶν ὑπαρχόν-
των αὐτῷ, ἔλεγεν ἴδιον εἶναι. ἀλλ᾽ ἦν αὐτοῖς
ἅπαντα κοινά, καὶ μεγάλῃ δυνάμει ἀπεδί-
δουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστά-
σεως τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ. χάρις τε μεγάλη ἦν
ἐπὶ πάντας αὐτούς. οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρ-
χεν ἐν αὐτοῖς. ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰ-
κιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς
τῶν πιπρασκομένων, καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πό-
δας τῶν ἀποστόλων. διεδίδοτο δὲ ἑκάστῳ καθ᾽
ὅτι ἄν τις χρείαν εἶχεν. ἰωσῆς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς
βαρνάβας ἀπὸ τῶν ἀποστόλων, ὅ ἐστιν υἱὸς παρα-
κλήσεως λευΐτης, κύπριος τῷ γένει, ὑπάρ-
χοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆ-
μα καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.
ἀνὴρ δέ τις ἀνανίας ὀνόματι σὺν σαπφείρῃ
τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἐπώλησε κτῆμα καὶ ἐνοσφί-
σατο ἀπὸ τῆς τιμῆς συνειδυίας καὶ τῆς γυναικὸς
αὐτοῦ, καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ τοὺς πό-
δας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν. εἶπε δὲ πέτρος.
ἀνανία διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ σατανᾶς τὴν καρ-
δίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
καὶ νοσφί-

inania. Aſtiterunt reges terræ, & princi-
pes cõuenerunt in unũ aduerſus dñm,
& aduerſus Chriſtũ eius. Cõuenerũt
enim uere aduerſus ſanctum puerum
tuũ Ieſum quem unxeras, Herodes ſi-
mul & põtius Pilatus cũ gẽtibus & po-
pulis iſrael, ad faciẽdũ q̃cũq; man⁹ tua
& conſiliũ tuum prius decreuerat ut fie-
rent. Et nunc dñe aſpice in minas eorũ
& da ſeruis tuis cũ omni fiducia loqui
uerbũ tuũ, manũ tuam porrigendo in
hoc ut ſanatio & ſigna & ꝓdigia fiãt p
nomẽ ſancti filij tui Ieſu. Et cũ oraſſent
illi, mot⁹ eſt locus ĩ quo erãt cõgregati,
& repleti ſunt oẽs ſpũ ſancto, & loque-
bantur uerbũ dei cũ fiducia. Multitudi-
nis aũt credẽtiũ erat cor unũ & anima
una, nec quiſq̃ eoꝝ q̃ poſſidebat aliqd
ſuũ eſſe dicebat, ſed erant illis oĩa coĩa.
Et uirtute magna reddebãt apoſtoli te-
ſtimonium reſurrectionis domini Ie-
ſu, & gratia magna erat ſuper omnes il-
los. Neq; enim quiſq̃ egens erat inter
illos. Quotquot em̃ poſſeſſores agroꝝ
aut domoꝝ erant, uẽdentes afferebãt
precia eoꝝ q̃ uendita fuerant, & pone-
bãt añ pedes apl̃oꝝ. Diſtribuebat᷑ aũt
ſingulis prout cuiq; op⁹ erat. Ioſes aũt
q cognoĩat⁹ eſt Barnabas ab apl̃is, qđ
eſt fili⁹ cõſolatiõis, leuites cyprius gene-
re, cũ haberet agrũ uẽdidit eũ, & attulit
preciũ & poſuit ad pedes apoſtoloꝝ.
Vir aũt qdã noĩe Ananias cũ Sapphi V
ra uxore ſua uendiderat poſſeſſionẽ &
ſepoſuerat de ꝓcio, conſcia etiã uxore
ſua, & afferens partem quandã, ad pe-
des apoſtolorum poſuit. Dixit autem
Petrus Anania. Cur tentauit Satanas
cor tuum, ut mentireris ſpiritui ſancto,

καὶ νοσφίσασθαί σε ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου.
οὐχὶ μένον σοὶ ἔμενε, καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξ-
ουσίᾳ ὑπῆρχε; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ
πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ
τῷ θεῷ. ἀκούων δὲ ἀνανίας τοὺς λόγους τού-
τους, πεσὼν ἐξέψυξε. καὶ ἐγένετο φόβος μέ-
γας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.
ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι, συνέστειλαν αὐτὸν
καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν. Ἐγένετο δὲ ὡς
ὡρῶν τριῶν διάστημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ
εἰδυῖα τὸ γεγονὸς, εἰσῆλθεν. ἀπεκρίθη δὲ
αὐτῇ ὁ πέτρος. εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ
χωρίον ἀπέδοσθε. ἡ δὲ εἶπε. Ναὶ τοσούτου.
ὁ δὲ πέτρος εἶπε πρὸς αὐτήν. τί ὅτι συνε-
φωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ πνεῦμα κυρίου;
ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου,
ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοίσουσί σε. ἔπεσε δὲ παρα-
χρῆμα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἐξέψυξεν.
εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι, εὗρον αὐτὴν νε-
κρὰν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄν-
δρα αὐτῆς. καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ᾽ ὅ-
λην τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀ-
κούοντας ταῦτα. Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀ-
ποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καὶ τέρατα ἐν
τῷ λαῷ πολλά, καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅ-
παντες ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶντος. τῶν δὲ λοι-
πῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ᾽
ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός. Μᾶλλον δὲ
προσετίθοντο πιστεύοντες τῷ κυρίῳ πλή-
θη, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ὥς τε κατὰ τὰς
πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τιθέ-
ναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββάτων, ἵνα ἐρ-
χομένου πέτρου, κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τι-
νὶ αὐτῶν. Συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν
πέριξ πόλεων εἰς ἱερουσαλὴμ, φέροντες
ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων
ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.
Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν
αὐτῷ, ἡ οὖσα αἵρεσις τῶν σαδδουκαίων
ἐπλήσθησαν

& fraudares de precio agri? Nonne
manens tibi manebat, & uenundatum
in tua erat potestate? Quare posuisti
in corde tuo rem istã? Non es menti-
tus hominibus sed deo. Audiens au-
tem Ananias hæc uerba, collapsus ex-
pirauit. Et factus est timor magnus su-
per omnes qui audierunt hæc. Surgen-
tes autem iuuenes amouerunt eum, &
elatum sepelierunt. Factum est aũt fer-
me horarum triũ interuallũ, & uxor ipsius
nesciẽs quod factũ fuerat introiuit. Re-
spondet aũt ei Petrus. Dic mihi, Num
tanti agrũ uẽdidistis? At illa dixit. Etiã
tanti. Petrus aũt ad eam. Cur conspira-
stis inter uos ut tentaretis spm̃ dñi? Ec-
ce pedes eorum qui sepelierunt uirũ tuũ
ad ostiũ adsunt & efferẽt te. Cõfestim
aũt cecidit ad pedes eius, & expirauit. In-
gressi aũt iuuenes repererunt illã mor-
tuam, & extulerunt ac sepelierũt iuxta
uirũ suum. Et factus est timor magnus
in uniuersã cõgregationẽ, & in oẽs q au-
diebãt hæc. Per manus aũt apostolorum
fiebant signa & prodigia multa in ple-
be. Et erant unanimiter oẽs in porticu
Salomonis. Cœterorum aũt nemo aude-
bat se cõiungere illis, sed magnificabat
eos populus. Magis aũt accrescebat cre-
dentiũ dño multitudo uirorũq; ac mu-
lierum, ita ut in plateas exportarent in-
firmos, & ponerent in lectulis ac graba-
tis, ut ueniẽtis Petri uel umbra obũbra-
ret aliquem illorum. Conueniebat autẽ &
multitudo uicinarum ciuitatũ Hierusalẽ,
afferẽtes ægros & uexatos a spiritibus
immundis q sanabantur omnes. Exur-
gens aũt princeps sacerdotũ & omnes
qui cum illo erant, quæ est factio saddu-
cæorum

ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖ-
ρας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἔθεντο αὐ-
τοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ. Ἄγγελος δὲ κυρίου
διὰ τῆς νυκτὸς ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλα-
κῆς, ἐξαγαγών τε αὐτοὺς εἶπε. πορεύεσθε καὶ
σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάν-
τα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. Ἀκούσαντες δὲ
εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδί-
δασκον. παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ
οἱ σὺν αὐτῷ συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ
πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ
ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθῆναι αὐ-
τούς. οἱ δὲ ὑπηρέται παραγενόμενοι, οὐχ
εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ, ἀναστρέψαντες δὲ
ἀπήγγειλαν λέγοντες, ὅτι τὸ μὲν δεσμωτή-
ριον εὕρομεν κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφα-
λείᾳ, καὶ τοὺς φύλακας ἔξω ἑστῶτας πρὸ
τῶν θυρῶν. ἀνοίξαντες δέ, ἔσω οὐδένα εὕ-
ρομεν. ὡς δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους τού-
τους, ὅ τε ἱερεὺς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ,
καὶ οἱ ἀρχιερεῖς διηπόρουν περὶ αὐτῶν,
τί ἂν γένοιτο τοῦτο. παραγενόμενος δέ
τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἄνδρες
οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ
ἑστῶτες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν. Τότε ἀ-
πελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις
ἤγαγεν αὐτοὺς οὐ μετὰ βίας. ἐφοβοῦν-
το γὰρ τὸν λαόν, ἵνα μὴ λιθασθῶσιν. ἀ-
γαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συν-
εδρίῳ, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιε-
ρεὺς λέγων. οὐ παραγγελίᾳ παρηγγείλα-
μεν ὑμῖν, μὴ διδάσκειν ἐπὶ τὸ ὀνόματι
τούτῳ; καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἱε-
ρουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βού-
λεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ᾽ ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ
ἀνθρώπου τούτου. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέ-
τρος καὶ οἱ ἀπόστολοι, εἶπον. Πειθαρχεῖν
δεῖ θεῷ μᾶλλον, ἢ ἀνθρώποις. ὁ θεὸς
τῶν πατέρων ἡμῶν, ἤγειρεν ΙΗΣΟΥΝ,
ὃν ὑμεῖς

cæorum repleti ſunt zelo, & iniecerunt
manus in apoſtolos, & poſuerunt eos
in cuſtodia publica. Angelus aūt domi
ni per noctem aperuit ianuas carceris,
Et eductis illis dixit. Ite, & ſtātes loqui
mini in templo plebi omnia uerba ui-
tæ huius. Qui cū audiſſent intrauerunt
diluculo in templum & docebant. Ad-
ueniens autem princeps ſacerdotum &
qui cum eo erant, conuocauerunt conci
lium & uniuerſum ſeniorum ordinē fi-
liorum Iſrael & miſerunt ad carcerem,
qui adducerent eos. Cum autem ue-
niſſent miniſtri, & nō inueniſſent illos,
reuerſi nunciauerunt dicentes. Carcerē
quidem inuenimus clauſum cum omni
diligentia, & cuſtodes foris ſtantes ante
ianuas. Cum aperuiſſemus autem, ne-
minem intus inuenimus. Vt aūt audie
rūt hos ſermones & ſacerdos & magi-
ſtratus tēpli & principes ſacerdotū, am-
bigebant de illis qd nā hoc futuꝶ eſſet.
Adueniens aūt quidam nunciauit eis.
Ecce uiri quos poſueratis in carcerē, ſūt
in templo ſtantes, & docentes popu-
lum. Tunc abijt magiſtratus cum mi-
niſtris, & adduxit illos ſine ui. Time-
bant enim populum, ne lapidarentur.
Et cum adduxiſſent illos, ſtatuerunt in
concilio. Et interrogauit eos princeps
ſacerdotum, dicens. Nonne præcipien-
do præcepimus uobis, ne doceretis in
nomine iſto? Et ecce repleſtis Hieruſa-
lem doctrina ueſtra, & uultis induce-
re ſuper nos ſanguinem hominis iſti-
us. Reſpondens autem Petrus & apo-
ſtoli dixerunt. Obedire oportet deo
magis quam hominibus. Deus pa-
trum noſtrorum ſuſcitauit Ieſum,

ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. τοῦτον ὁ θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὕψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, δοῦναι μετάνοιαν τῷ ἰσραὴλ, καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν αὐτοῦ μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων, καὶ τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον, ὃ ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρίοντο καὶ ἐβουλεύοντο ἀνελεῖν αὐτούς. ἀναστὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ φαρισαῖος ὀνόματι γαμαλιὴλ, νομοδιδάσκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσε ἔξω βραχύ τι τοὺς ἀποστόλους ποιῆσαι. εἶπέ τε πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ἰσραηλῖται προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, τί μέλλετε πράσσειν. πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη θευδᾶς λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν, ᾧ προσεκλήθη ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ τετρακοσίων, ὃς ἀνῃρέθη καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ, διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. μετὰ τοῦτον ἀνέστη ἰούδας ὁ γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς, καὶ ἀπέστησε λαὸν ἱκανὸν ὀπίσω αὐτοῦ. κἀκεῖνος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ, διεσκορπίσθησαν. καὶ τὰ νῦν λέγω ὑμῖν. ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ ἐάσατε αὐτούς, ὅτι ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ, ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται; εἰ δὲ ἐκ θεοῦ ἐστὶν, οὐ δύνασθε καταλῦσαι αὐτό. μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους, δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ ΙΗΣΟΥ, καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς. οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι, πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες, καὶ εὐαγγελιζόμενοι ΙΗΣΟΥΝ τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν ἑλληνιστῶν

quē uos interemistis suspendentes in ligno. Hunc principē & saluatorem deus exaltauit dextera sua ad dandā poenitentiam Israel & remissionē peccatorū, & nos sumus ei testes horū uerborū. Insup aūt & spūs sctūs, quē dedit deus obedietibus illi. Hæc aūt cū audissent dissecabantur, & consultabant ut interficerent illos. Surgens autem quidā in concilio pharisæus nomine Gamaliel legis doctor honorabilis uniuersæ plebi, iussit ut paulisper secederent foras apostoli. Dixitq; ad illos. Viri Israelitæ attendite uobis super hominibus istis, quid acturi sitis. Ante hos enim dies extitit theudas dicens se esse aliquem, cui consensit numerus uirorū circiter quadringentorum, qui occisus est, & omnes qui credebāt ei dissipati sunt, & redacti ad nihilum. Post hunc extitit Iudas Galilæus in diebus pfessionis, & auertit populum post se. Et ipse perijt, & omnes quotquot cōsenserant ei dispersi sunt. Et nunc dico uobis, abstinete ab hominibus istis, & sinite illos. Qm̄ si ē ex hoībus consiliū aut opus hoc, dissoluet̄, si uero ex deo est, nō potestis dissoluere, ne quādo & deo repugnare reperiamini. Consenserunt aūt illi, & cū aduocassent apostolos cæsis denūciauerunt, ne omnino loquerent̄ in nomine Iesu. & dimiserunt eos. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu cōcilij, quod digni habiti essent ut p nomine eius contumeliam paterētur. Et cotidie in templo & circa domos nō cessabant docere & euangelizare Iesum Christum.

In diebus autem illis crescente nume VI
ro discipulorum, ortum est murmur
græcorū

ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς ἑβραίους, ὅτι παρεθεω/
ροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆ/
ραι αὐτῶν, προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα
τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν, εἶπον, οὐκ ἀρεστόν
ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ, διακονεῖν τραπέζαις. ἐπισκέψασθε οὖν
ἀδελφοὶ ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους
ἑπτά, πλήρεις πνεύματος ἁγίου, καὶ σοφίας
οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης. ἡ/
μεῖς δὲ τῇ προσευχῇ, καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λό
γου προσκαρτερήσομεν, καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος
ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους, καὶ ἐξελέξαν
το στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνεύ/
ματος ἁγίου. καὶ φίλιππον, καὶ πρόχορον
καὶ νικάνορα, καὶ τίμωνα, καὶ παρμενᾶν, καὶ
νικόλαον προσήλυτον ἀντιοχέα, οὓς ἔστη/
σαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων, καὶ προσευξά
μενοι, ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ ὁ λό
γος τοῦ θεοῦ ηὔξανε, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀρι/
θμὸς τῶν μαθητῶν ἐν ἱερουσαλὴμ σφόδρα,
πολύς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπήκουον τῇ πί
στει. στέφανος δὲ πλήρης πίστεως καὶ δυνά/
μεως, ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν
τῷ λαῷ. ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συνα/
γωγῆς, τῆς λεγομένης λιβερτίνων, καὶ κυρη
ναίων, καὶ ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ κιλικί/
ας, καὶ ἀσίας, συζητοῦντες τῷ στεφάνῳ, καὶ
οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ, καὶ τῷ πνεύ
ματι ᾧ ἐλάλει. τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέ/
γοντας, ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος
ῥήματα βλάσφημα εἰς μωσῆν καὶ τὸν θεόν.
συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέ
ρους, καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες, συ
νήρπασαν αὐτόν, καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέ/
δριον, ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς, λέγον/
τας. ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥήματα
βλάσφημα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁ/
γίου τούτου καὶ τοῦ νόμου. ἀκηκόαμεν γὰρ
αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι ἸΗΣΟΥΣ ὁ ναζαραῖος,
οὗτος κατα

græcorum aduersus hebræos, eo quod de/
spicerentur in ministerio cotidiano ui/
duæ eorum. Aduocata autem duodecim
multitudine discipulorum dixerunt. Nõ
est æquũ, ut derelicto sermone dei mi/
nistremus mẽsis. Cõsyderate ergo frẽs
uiros ex uobis boni testimonij septẽ,
plenos spiritu sancto & sapiẽtia, quos
constituamus in hunc usum. Nos uero
orationi & ministerio uerbi instantes
erimus. Et placuit sermo coram omni
multitudine. Et elegerunt Stephanum
uirum plenum fide & spiritu sancto, &
Philippũ, & Prochorũ, & Nicanorẽ, &
Timonem, & Parmenam, & Nicolaũ
aduenam Antiochenũ. Hos statuerũt
in conspectu apostolorum, & cũ oras/
sent imposuerunt eis manus. Et uerbũ
domini crescebat, & multiplicabatur nu/
merus discipulorum in Hierusalẽ ualde.
Multa etiam turba sacerdotũ obedie/
bat fidei. Stephanus aũt plenus gratia
& fortitudine faciebat prodigia & signa
magna in populo. Surrexerũt aũt qui
dam de synagoga quæ appellatur liber
tinorum, & Cyrenensiũ, & Alexandri/
norum, & eorum qui erant a Cilicia & Asia
disputantes cũ Stephano, & non pote-
rant resistere sapientiæ & spũi qui loq̃-
batur. Tunc summiserunt uiros qui di/
cerent, Audiuimus eum dicentem uer/
ba blasphemiæ in Mosen & deum. Cõ
mouerunt que plebem & seniores & scri/
bas, & inuadentes corripuerunt eum,
& adduxerunt in concilium, & statue-
runt falsos testes qui dicerent. Homo
iste non cessat loqui uerba aduersus lo
cum sanctũ hũc & legem. Audiuimus
enim eum dicentem, Iesus Nazarenus
hic destruit

οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλά-
ξει τὰ ἔθη ἃ παρέδωκεν ἡμῖν μωϋσῆς. καὶ ἀ-
τενίσαντες εἰς αὐτὸν ἅπαντες οἱ καθιζόμενοι
ἐν τῷ συνεδρίῳ, εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου. Εἶπε δὲ ὁ ἀρχι-
ερεύς. εἰ ἄρα ταῦτα οὕτως ἔχει; ὁ δὲ ἔφη. ἄν-
δρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. ὁ θεὸς
τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν ἀβραάμ, ὄν-
τι ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι
αὐτὸν ἐν χαρράν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. ἔξ-
ελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου,
καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄν σοι δείξω. τότε ἐξελ-
θὼν ἐκ γῆς χαλδαίων, κατῴκησεν ἐν χαρ-
ράν. κἀκεῖθεν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέ-
ρα αὐτοῦ, μετῴκησεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύ-
την, εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε. καὶ οὐκ ἔδω-
κεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ, οὐδὲ βῆμα
ποδός, καὶ ἐπηγγείλατο αὐτῷ δοῦναι εἰς κα-
τάσχεσιν αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐ-
τόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου. ἐλάλησε δὲ οὕτως
ὁ θεός, ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν
γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτό, καὶ κακώ-
σουσιν ἔτη τετρακόσια, καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἐὰν δου-
λεύσωσι, κρινῶ ἐγώ, εἶπεν ὁ θεός. καὶ μετὰ ταῦ-
τα ἐξελεύσονται, καὶ λατρεύσουσί μοι ἐν τῷ
τόπῳ τούτῳ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην
περιτομῆς, καὶ οὕτως ἐγέννησε τὸν ἰσαάκ, καὶ
περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, καὶ
ὁ ἰσαὰκ τὸν ἰακώβ, καὶ ὁ ἰακώβ, τοὺς δώδε-
κα πατριάρχας, καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες
τὸν ἰωσήφ, ἀπέδοντο εἰς αἴγυπτον, καὶ ἦν ὁ θε-
ὸς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν
θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ σοφί-
αν ἐναντίον φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ
κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ' αἴγυπτον,
καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἦλθε δὲ λιμὸς ἐφ' ὅ-
λην τὴν γῆν αἰγύπτου, καὶ χαναάν, καὶ θλίψις με-
γάλη, καὶ οὐχ εὕρισκον χορτάσματα οἱ πατέ-
ρες ἡμῶν. ἀκούσας δὲ ἰακὼβ ὄντα σῖτα ἐν αἰγύπτῳ
ἐξαπέστειλε

hic destruit locū hūc, & mutabit tradi-
tiōes quas tradidit nobis Moses. Et in
tuētes eum oēs q sedebant in cōcilio, ui
derunt faciem eius tanq̄ faciē angeli.
Dixit aūt princeps sacerdotū, num VII
hæc ita se habent. Qui ait. Viri fratres
& patres audite. Deus gloriæ apparuit
patri nostro Abrahæ cū esset in Meso-
potamia, priusq̄ moraret in Charrā.
& dixit ad illū. Exi de terra tua & de co
gnatiōe tua, & ueni i terrā quācūq; mō
strauero tibi. Tunc exijt de terra Chal-
dæorum, & habitauit in Charrā. Et in-
de postq̄ mortuus est pater eius trans-
tulit illum in terram hanc, in qua nunc
uos habitatis. Et non dedit illi hæredi
tatē in ea, nec uestigiū pedis, & repmi
sit illi eā se datuꝝ in possessionē, & se-
mini eius post ipsū, cū nō haberet filiū.
Locutꝰ est aūt ei deꝰ, qđ futuꝝ esset se-
mē eiꝰ inquilinū in terra aliena, & serui
tuti illud subiecturi essent, & male tra-
ctaturi annis quadringētis, & gentē cui
cūq; seruierint iudicabo ego dicit dn̄s.
Et post hæc exibunt & seruiēt mihi in
loco isto. Et dedit illi testamentū circū
cisionis, & hic genuit Isaac, & circūcidit
eum in die octauo. & Isaac Iacob, & Ia
cob duodecim patriarchas. Et patriar-
chæ emulantes Ioseph uendiderunt in
ægyptū, & erat deus cū eo, & eripuit eū
ex oibus tribulationibus eius, & dedit
ei gratiā & sapiētiā in cōspectu Pharao
nis regis ægyptioꝝ, & cōstituit eū p̄fe-
ctū sup ægyptū & sup totā domū suā.
Venit aūt fames in uniuersā terrā ægy
pti & Chanaan, & tribulatio magna, &
nō inueniebāt cibos patres nostri. Cū
audisset āt Iacob eē frumēta i ægypto,
misit

ἐξαπέστειλε τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ, ἀνεγνωρίσθη ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερὸν ἐγένετο τῷ φαραῷ, τὸ γένος τοῦ ἰωσήφ. Ἀποστείλας δὲ ἰωσὴφ, μετεκαλέσατο τὸν πατέρα αὐτοῦ ἰακὼβ, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ἐν ψυχαῖς ἑβδομηκονταπέντε. Κατέβη δὲ ἰακὼβ εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ μετετέθησαν εἰς συχὲμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι, ὃ ὠνήσατο ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου, παρὰ τῶν υἱῶν ἐμὸρ τοῦ συχέμ. καθὼς δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας, ἧς ὤμοσεν ὁ θεὸς τῷ ἀβραὰμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν αἰγύπτῳ, ἄχρις οὗ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος, ὃς οὐκ ἤδει τὸν ἰωσήφ. οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν, ἐκάκωσε τοὺς πατέρας ἡμῶν τοῦ ποιεῖν ἔκθετα τὰ βρέφη αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι, ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη μωϋσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ θεῷ, ὃς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός. ἐκτεθέντα δὲ αὐτὸν, ἀνείλετο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ φαραὼ, καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν, καὶ ἐπαιδεύθη μωϋσῆς πάσῃ σοφίᾳ αἰγυπτίων. Ἦν δὲ δυνατὸς ἐν ἔργοις καὶ ἐν λόγοις, ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσαρακονταετὴς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ἰδών τινα ἀδικούμενον, ἠμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ καταπονουμένῳ, πατάξας τὸν αἰγύπτιον. ἐνόμιζε δὲ συνιέναι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. ὅτι ὁ θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν αὐτοῖς σωτηρίαν. οἱ δὲ οὐ συνῆκαν, τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ συνήλασεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην, εἰπών. ἄνδρες ἀδελφοί ἐστε ὑμεῖς, ἵνα τί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; Ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον, ἀπώσατο αὐτὸν, εἰπών.

Τίς σε κατέστησεν

miſit patres noſtros primũ, & cũ iterũ ueniſſẽt agnitꝰ ẽ Ioſeph a fratribꝰ ſuis, & manifeſtatũ eſt Pharaoni genus Ioſeph, Miſſo aũt nũcio Ioſeph accerſiuit iacob patrẽ ſuũ, & oẽm cognationẽ ſuã in animabus ſeptuaginta quinqꝫ. Et deſcendit Iacob in ægyptũ, & defunctus eſt ipſe & patres noſtri. Et trãſlati ſunt in ſychẽ, & poſiti ſunt in ſepulchro qđ emit Abrahã ꝑcio argenti a filijs Emor filij Sychem. Cũ autẽ appropinquaret tempus promiſſionis quam iurauerat deus Abrahæ, creuit populus & multiplicatus eſt in ægypto, quoaduſqꝫ ſurrexit alius rex, qui non nouit Ioſeph. Hic circumueniens genus noſtrum, afflixit patres noſtros, ut exponerent infãtes ſuos ne fœtus eſſent uitales. Eodẽ tp̃e natus eſt Moſes, & fuit gratus deo qui nutritus eſt tribus menſibus in domo patris. Expoſitum aũt illum ſuſtulit eum filia Pharaonis, & nutriuit eum ſibi in filium. Et eruditus eſt Moſes omni ſapientia Aegyptiorum, & erat potens in factis & in dictis. Cum autem impleretur ei quadraginta annorum tempus, aſcendit in cor eius ut inuiſeret fratres ſuos filios Iſrael. Et cum uidiſſet quendam iniuria affici, uindicauit illum, & fecit ultionem, ei qui affligebatur percuſſo ægyptio. Exiſtimabat autẽ intelligere fratres ſuos, quod deus per manum ipſius daret ſalutem illis. At illi nõ intellexerunt. Et ſequẽti die uiſus eſt illis litigantibus, & reconciliabat eos in pacem, dicẽs. Viri, frẽs eſtis. Cur uos inuicẽ leditis? Qui aũt iniuriã faciebat ꝓximo, repulit eũ dicẽs.

Quis

τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ᾽ ἡμᾶς; μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς τὸν αἰγύπτιον; ἔφυγε δὲ μωσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο. καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους σινᾶ, ἄγγελος κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου. ὁ δὲ μωϋσῆς ἰδὼν ἐθαύμαζε τὸ ὅραμα. προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι, ἐγένετο φωνὴ κυρίου πρὸς αὐτόν. ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ θεὸς ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ. ἔντρομος δὲ γενόμενος μωϋσῆς, οὐκ ἐτόλμα κατανοῆσαι. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ κύριος. λῦσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου. ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ ἕστηκας γῆ ἁγία ἐστίν. ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς. καὶ νῦν δεῦρο καὶ ἀποστελῶ σε εἰς αἴγυπτον. τοῦτον τὸν μωϋσῆν, ὃν ἠρνήσαντο εἰπόντες, τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν, τοῦτον ὁ θεὸς ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέστειλεν ἐν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. οὗτος ἐξήγαγεν αὐτούς, ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν τῇ αἰγύπτῳ, καὶ ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα. οὗτός ἐστιν ὁ μωϋσῆς, ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμὲ αὐτοῦ ἀκούσεσθε. οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ, μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει σινᾶ, καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο λόγον ζῶντα δοῦναι ἡμῖν. ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ᾽ ἀπώσαντο, καὶ ἐστράφησαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν εἰς αἴγυπτον, εἰπόντες τῷ ἀαρών. ποίησον ἡμῖν θεούς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ὁ γὰρ μωϋσῆς οὗτος ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ. καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν

ταῖς ἡμέρ

Quis te constituit principem & iudicē super nos? Nunquid interficere me tu uis, quēadmodū interfecisti heri aegyptium? Fugit aūt Moses ī uerbo isto, & factus est aduena in terra Madian, ubi generauit filios duos. Et expletis annis quadraginta, apparuit illi in deserto mōtis Sina angelus dñi in flāma ignis rubi. Moses aūt uidēs admirat⁹ est uisū. Et accedente illo ut consyderaret, facta est ad eum uox dñi. Ego sum deus patrum tuoꝝ, deus Abrahā, deus Isaac, & deus Iacob. Tremefactus aūt Moses, nō audebat consyderare. Dixit aūt illi deus, Solue calciamentū pedū tuoꝝ. Locus em̄ in quo stas terra sancta est. Vidēs uidi afflictionē populi mei qui est in aegypto, & gemitū eoꝝ audiui, & descendi ut eruā eos. Nunc ueni, & mittam te in aegyptū. Hunc Mosen quē negauerunt dicentes, qs te constituit principem & iudicē, hūc deus principē & redemptorē misit in manu angeli qui apparuit illi in rubo. Hic eduxit illos faciens prodigia & signa in Aegypto & in rubro mari, & in deserto annis quadraginta. Hic est Moses qui dixit filijs Israel. Prophetā suscitabit uobis deus de fratribus uestris, tanq̄ me ipsum audietis. Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cū angelo qui loquebatur ei in monte Sina, & cū patribus nostris, qui accepit sermonē uiuum ut daret nobis. Cui noluerunt obedire patres nostri, sed repulerunt & auersi sunt corde suo in aegyptum, dicētes ad Aaron. Fac nobis deos qui p̄cedāt nos. Mosi em̄ huic q eduxit nos de terra aegypti, nescimus quid acciderit sit ei. Et uitulū fecerūt in

diebus

ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον θυσίαν
τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις
τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψε δὲ ὁ θεὸς, καὶ πα-
ρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ
οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν
προφητῶν. μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγ
κατέ μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ οἶ-
κος ἰσραήλ; καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ
μολὸχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν ῥεμφάν,
τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐ/
τοῖς, καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα βαβυλῶ
νος. ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσιν
ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λα/
λῶν τῷ μωσῇ ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύ/
πον ὃν ἑωράκει. ἣν καὶ εἰσήγαγον διαδεξά/
μενοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ ἰησοῦ ἐν τῇ
κατασχέσει τῶν ἐθνῶν, ὧν ἔξωσεν ὁ θεὸς ἀπὸ
προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν, ἕως τῶν ἡμε-
ρῶν δαβίδ, ὃς εὗρε χάριν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ,
καὶ ᾐτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ θεῷ ἰακώβ,
σολομῶν δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον, ἀλλ'
οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοι/
κεῖ, καθὼς ὁ προφήτης λέγει. ὁ οὐρανός μοι
θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου.
ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι, λέγει κύρι-
ος; ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; οὐχὶ
ἡ χείρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα; σκληροτρά
χηλοι καὶ ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὠσίν.
ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπί/
πτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς. τίνα τῶν
προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ
ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας περὶ τῆς
ἐλεύσεως τοῦ δικαίου, οὗ νῦν ὑμεῖς προδό/
ται καὶ φονεῖς γεγένησθε, οἵτινες ἐλάβετε
τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ
ἐφυλάξατε. ἀκούοντες δὲ ταῦτα, διεπρίον/
το ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ἔβρυχον τοὺς
ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. ὑπάρχων δὲ πλήρης
πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν
εἶδε δό/

diebus illis,& obtulerunt hostiã simu/
lacro, & letabãtur in operibus manuũ
suaꝝ. Conuertit se aũt deus,& tradidit
eos,ut seruirent militiæ cœli, sicut scrip/
tum est in libro ꝓphetaꝝ. Nũquid ui/
ctimas & hostias obtulistis mihi an/
nis quadraginta in deserto,domus Isra
el? Et suscepistis tabernaculũ Moloch,
& sidus dei uestri Rempham, figuras
quas fecistis ad adorãdũ eas,& trãsferã
uos in Babylonem. Tabernaculum te/
stimonij fuit patribus uestris in deser/
to,sicut disposuit illis,loquens ad Mo-
sen,ut faceret illud secundũ formã quã
uiderat. Qđ & induxerunt qui successe/
runt patres nostri cũ Iesu in possessio-
nem gentiũ, quas expulit deus a facie
patrũ nostroꝝ usq; ad dies Dauid, qui
inuenit gratiã ante deũ, & petijt ut in-
ueniret tabernaculũ deo Iacob. Salo-
mon aũt ædificauit illi domũ, sed non
is est excelsissimus qui in manufactis
templis habitet,sicut ꝓpheta dicit. Cœ
lũ mihi sedes est, terra aũt scabellũ pe-
dum meoꝝ. Quã domum ædificabitis
mihi dicit dñs,aut quis locus requietio
nis meæ est? Nonne manus mea fecit
hæc omnia? Dura ceruice & incircũcisi
corde & auribus,uos semꝑ spiritui san/
cto restitistis, sicut patres uestri, ita &
uos. Quẽ prophetaꝝ nõ sunt persecuti
patres uestri? Et occiderunt eos,qui p̄-
nunciabant de aduentu iusti, cuius uos
nunc ꝓditores & homicidæ fuistis. qui
accepistis legem ꝑ dispositiones ange-
lorum,& nõ custodistis. Audientes aũt
hæc dissecabantur cordibus suis.& stri-
debãt dẽtibus in eũ. Cũ aũt esset plen⁹
spiritu sancto,intentis in cœlum oculis
Z uidit

εἶδε δόξαν θεοῦ, καὶ ΙΗΣΟΥΝ ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ. καὶ εἶπεν. ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνεῳγμένους, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ θεοῦ. κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ, συνεῖχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν, καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου σαύλου, καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν στέφανον ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα. κύριε ΙΗΣΟΥ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. θεὶς δὲ τὰ γόνατα, ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ. κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. καὶ τοῦτο εἰπών, ἐκοιμήθη.

Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν ἱεροσολύμοις, πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς ἰουδαίας καὶ σαμαρείας, πλὴν τῶν ἀποστόλων. συνεκόμισαν δὲ τὸν στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς, καὶ ἐποιήσαντο κοπετὸν μέγαν ἐπ᾽ αὐτῷ. σαῦλος δὲ ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακήν. οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες, διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον. φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς πόλιν τῆς σαμαρείας, ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ. προσεῖχόν τε οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν αὐτούς, καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. πολλῶν γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα βοῶντα μεγάλῃ φωνῇ ἐξήρχετο. πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν. καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι σίμων, προϋπῆρχε ἐν τῇ πόλει, μαγεύων καὶ ἐξιστῶν τὸ ἔθνος τῆς σαμαρείας, λέγων. εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν

uidit gloriã dei, & Iesum stantem a dextris dei. Et ait. Ecce uideo cœlos apertos & filium hominis stantem a dextris dei. Exclamantes autem uoce magna continuerunt aures suas, & impetũ fecerunt unanimiter in eũ. Et eiectũ eũ e ciuitate lapidabant, & testes deposuerunt uestimenta sua secus pedes adolescentis, qui uocabat Saulus. Et lapidabant Stephanum inuocãtem & dicentem, Dñe Iesu suscipe sppiritũ meum. Positis autem genibus, clamauit uoce magna. Dñe, ne statuas illis peccatum
hoc. Et cum hoc dixisset, obdormiuit, VIII
Saulus autem erat consentiens neci eius. Facta est autem in illa die persecutio magna aduersus ecclesiam quæ erat Hierosolymis, & omnes dispersi sunt per regiones Iudææ & Samariæ præter apostolos. Curauerunt autem Stephanum uiri timorati, & fecerunt planctum magnum super eum. Saulus uero deuastabat ecclesiam per domos intrans & trahens uiros ac mulieres tradebat in custodiam. Igitur qui dispersi erant pertransibãt, euangelizantes uerbum dei. Philippus autem descendens in ciuitatem Samariæ, prædicabat illis Christum. Intendebant autem turbæ his quæ a Philippo dicebantur unanimiter audientes, & uidentes signa quæ faciebat. Spiritus enim e multis qui ab illis tenebantur, clamantes uoce magna exibãt. Multi aũt paralytici & claudi curati sunt. Et factum est gaudium magnum in illa ciuitate. Vir aũt quidã nomine Simon qui ante fuerat in ciuitate, artẽ exercens magicam, & seducẽs gentem Samariæ, dicens se esse quẽpiã magnum

μέγαν, ᾧ προσεῖχον ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, λέγοντες, οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἡ μεγάλη. προσεῖχον δὲ αὐτῷ, διὰ τὸ ἱκανῷ χρόνῳ ταῖς μαγείαις ἐξεστακέναι αὐτούς. ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ φιλίππῳ, εὐαγγελιζομένῳ τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. ὁ δὲ σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσε, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ φιλίππῳ. θεωρῶν τε δυνάμεις καὶ σημεῖα γινόμενα ἐξίστατο. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι, ὅτι δέδεκται ἡ σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς τὸν πέτρον καὶ ἰωάννην, οἵτινες καταβάντες, προσηύξαντο περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι πνεῦμα ἅγιον. οὔπω γὰρ ἦν ἐπ᾽ οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ΙΗΣΟΥ. τότε ἐπετίθουν τὰς χεῖρας ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον. θεασάμενος δὲ ὁ σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων, δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα, λέγων. Δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν. τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. Ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ θεοῦ, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου. εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ σίμων, εἶπε. Δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ᾽ ἐμὲ ὧν εἰρήκατε. οἱ μὲν οὖν διαμαρτυρόμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλήμ, πολλάς τε

magnum, cui auscultabant a minimo usq; ad maximũ, dicentes. Hic est uirtus dei quæ uocatur magna. Auscultabant aũt ei, propterea quod multo tẽpore magicis artibus demẽtasset eos. Cũ uero credidissent Philippo euangelizãti de regno dei, & noĩe Iesu Christi baptizabãt uiri simul ac mulieres. Tũc Simon & ipse credidit, & cum baptizatus esset adhærebat Philippo. Videns'q; signa & uirtutes fieri, stupens ammirabatur. Cũ aũt audissent apostoli qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria uerbũ dei, miserũt ad eos Petrum & Ioannẽ. Qui cũ uenissent orauerunt pro ipsis, ut acciperent spiritum sanctũ. Nondũ enim in quenq; illorũ illapsus fuerat, sed baptizati tantũ erãt in noĩe Christi Iesu. Tũc imponebant manus super illos, & accipiebant spiritum sanctũ. Cũ uidisset aũt Simon qđ per impositionẽ manus apostolorũ daretur spũs sanctus, obtulit eis pecunias dicens. Date & mihi hanc potestatem, ut cuicunq; imposuero manus accipiat spm̃ sanctũ. Petrus aũt dixit ad eum. Pecunia tua tecũ sit in perditionẽ, qm̃ donũ dei existimasti per pecuniã parari. Non est em̃ tibi pars neq; sors in ratione hac. Cor enim tuũ nõ est rectum coram deo. Resipisce igitur ab hac malicia tua, & roga deum si forte remittat̃ tibi cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis & obligatiõe iniquitatis uideo te esse. Respondens aũt Simon, dixit. Precamini uos pro me ad dñm, ne quid ueniat super me horũ quæ dixistis. Et illi quidem testificantes & locuti uerbum dei, redibãt Hierosolymã,

πολλάς τε κώμας τῶν σαμαρειτῶν εὐηγγελίσαντο. Ἄγγελος δὲ κυρίου ἐλάλησε πρὸς φίλιππον, λέγων. Ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ ἱερουσαλὴμ εἰς γάζαν, αὕτη ἐστὶν ἔρημος. καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ αἰθίοψ, εὐνοῦχος, δυνάστης κανδάκης τῆς βασιλίσσης αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς ἱερουσαλήμ, ἦν τε ὑποστρέφων καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ, καὶ ἀνεγίνωσκε τὸν προφήτην ἠσαΐαν. Εἶπε δὲ τὸ πνεῦμα τῷ φιλίππῳ. πρόσελθε, καὶ κολλήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ. προσδραμὼν δὲ ὁ φίλιππος, ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος τὸν προφήτην ἠσαΐαν, καὶ εἶπεν. ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εἶπε. πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν μή τις ὁδηγήσῃ με. παρεκάλεσέ τε τὸν φίλιππον ἀναβάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ. ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν, ἦν αὕτη. ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη. τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ φιλίππῳ, εἶπε. δέομαί σου περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο, περὶ ἑαυτοῦ, ἢ περὶ ἑτέρου τινός; Ἀνοίξας δὲ ὁ φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης, εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν ΙΗΣΟΥΝ. ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδὸν, ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ, καί φησιν ὁ εὐνοῦχος. ἰδοὺ ὕδωρ. τί κωλύει με βαπτισθῆναι. εἶπε δὲ ὁ φίλιππος. εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἔξεστιν. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε. πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ. καὶ ἐκέλευσε στῆναι τὸ ἅρμα, καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὅ τε φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, πνεῦμα κυρίου ἥρπασε τὸν φίλιππον, καὶ οὐκ

& multis regionibus Samaritanorum euangelizabant. Angelus aũt dñi locutus est ad Philippũ, dicens. Surge & uade contra meridianũ ad uiam q̃ descendit ab Hierusalem in Gazã, hæc est deserta. Et surgẽs abijt, & ecce uir æthiops eunuchus p̃fectus. Cãdaces reginæ æthiopum quẽ p̃fecerat uniuersæ gazæ suæ uenerat adoraturus in Hierusalẽ, & reuertebat̃ sedẽs super currũ suũ, legẽsq; Esaiam ꝑphetam. Dixit aũt spũs Philippo. Accede, & adiunge te ad currum istum. Accurrens aũt Philippus, audiuit eum legentẽ Esaiã prophetã, & dixit. Intelligis ne quæ legis? Qui ait. Et quõ possum, nisi aliquis dux uiæ mihi fuerit? Rogauitq; Philippũ ut ascẽderet, & sederet secũ. Argumentũ aũt scripturæ q̃d legebat erat hoc. Tanq̃ ouis ad occasionẽ ductus est, & sicut agnus coram tõdente se mutus, sic nõ aperuit os suum. In humilitate ipsius iudicium eius sublatũ est. Generationem aũt eius quis enarrabit? Q̃m tollitur de terra uita eius. Respondens aũt eunuchus Philippo, dixit. Obsecro te, de quo ꝓpheta dicit hoc, de se an de alio aliquo? Aperiens aũt Philippus os suũ, & incipiens a scriptura ista euangelizauit illi Iesum. Et dum irent per uiam, uenerũt ad quandam aquam. Et ait eunuchus. Ecce aqua. Quid uetat quo minus baptizer? Dixit aũt Philippus. Si credis ex toto corde, licet. Et respondens ait. Credo filium dei esse Iesum Christum: Et iussit sisti currũ. Et descẽderunt ambo in aquã Philippus simul & eunuchus, & baptizauit eũ. Cum aũt ascendisset de aqua, spiritus domini rapuit Philippũ

& amplius

πον, καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος. ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων. φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς ἄζωτον, καὶ διερχόμενος, εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς καισάρειαν.

Ο δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ, ᾐτήσατο παρ᾽ αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως ἐάν τινας εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς ἱερουσαλήμ. ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι, ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ δαμασκῷ, καὶ ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν, ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ, σαοὺλ σαοὺλ τί με διώκεις; εἶπε δέ. τίς εἶ κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν. ἐγώ εἰμι ΙΗΣΟΥΣ, ὃν σὺ διώκεις. σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπεν. κύριε, τί με θέλεις ποιῆσαι; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν. ἀνάστηθι, καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν. καὶ λαληθήσεταί σοι, τί σε δεῖ ποιεῖν. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ. εἱστήκεισαν ἐννεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες, ἠγέρθη δὲ ὁ σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνεῳγμένων τε τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, οὐδένα ἔβλεπε. χειραγωγοῦντες δὲ αὐτόν, εἰσήγαγον εἰς δαμασκόν. καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν, οὐδὲ ἔπιεν. ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν δαμασκῷ, ὀνόματι ἀνανίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος ἐν ὁράματι. ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγὼ κύριε. ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν. ἀναστάς, πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην εὐθεῖαν, καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ ἰούδα, σαῦλον ὀνόματι ταρσέα. ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται. καὶ εἶδεν ἐν ὁράματι ἄνδρα ὀνόματι ἀνανίαν. εἰσελθόντα καὶ ἐπιτιθέντα αὐτῷ χεῖρα

& amplius nõ uidit eũ eunuchus. Ibat em̃ p uiã suã gaudẽs. Philippus aũt inuẽtus est ĩ Azoto, & ptrãsiẽs euãgelizabat ciuitatib9 cũctis donec ueniret Cæsareã.
Saul9 aũt adhuc spirãs minas IX
& cedẽ ĩ discipulos dñi, accessit ad principẽ sacerdotũ, & petijt ab eo epl'as in Damascũ ad synagogas, ut si q̃s inuenisset ei9 uiæ seu uiros seu mulieres, uinctos duceret in Hierusalẽ. Et cũ iter faceret, cõtigit ut ap p pinq̃ret Damasco. Et subito circũfulgurauit eũ lux de cœlo, & cadẽs in terrã. audiuit uocẽ dicẽtẽ sibi. Saul Saul quid me psequeris? Dixit aũt. Quis es dñe? Dominus aũt dixit. Ego sum Iesus quem tu persequeris. Durum est tibi cõtra stimulos calcitrare. Et tremens ac stupẽs dixit. Domine, quid me uis facere? Et dominus ad eum. Surge, & ingredere ciuitatem, & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere. Viri autem illi qui erant illi comites itineris stabant stupefacti, audientes quidem uocem, neminem autem uidẽtes. Surrexit autẽ Saulus de terra, apertisq; oculis nihil uidebat. Manu autem ducentes illum, introduxerunt Damascum. Et erat tribus diebus non uidens, & non manducauit neq; bibit. Erat autem quidam discipulus Damasci, nomine Ananias. Et dixit ad illum in uisu dominus. Anania. Et ille ait. Ecce ego domine. Et dominus ad eum Surge & uade in uicum qui uocatur rectus, & quære in domo Iudæ, Saulum nomine, Tharsensem. Ecce enim orat. Et uidit per uisum uirum Ananiam nomine introeuntem, & imponentem si-

τὴν χεῖρα, ὅπως ἀναβλέψῃ. ἀπεκρίθη δὲ ἀ/
νανίας, κύριε, ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ
ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἁγίοις
σου ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν πα
ρὰ τῶν ἀρχιερέων, δῆσαι πάντας τοὺς ἐπι/
καλουμένους τὸ ὄνομά σου. εἶπε δὲ πρὸς αὐ
τὸν ὁ κύριος. πορεύου ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς
μοι ἐστὶν οὗτος, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώ
πιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων, υἱῶν τε ἰσραήλ.
ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ, ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑ/
πὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. ἀπῆλθε δὲ ἀνα
νίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς
ἐπ᾽ αὐτὸν τὰς χεῖρας, εἶπε. σαοὺλ ἀδελφέ. ὁ
κύριος ἀπέσταλκέ με, ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁ/
δῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς, καὶ πλησθῇς
πνεύματος ἁγίου, καὶ εὐθέως ἀπέπεσον ἀπὸ
τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες. ἀνέβλε/
ψέ τε, καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη, καὶ λαβὼν τρο/
φὴν ἐνίσχυσεν. ἐγένετο δὲ ὁ σαῦλος μετὰ τῶν
ἐν δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς, καὶ εὐ-
θέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσε τὸν ΧΡΙ/
ΣΤΟΝ, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. ἐξίσαν/
το δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες, καὶ ἔλεγον. οὐχ
οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν ἱερουσαλὴμ, τοὺς
ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο; καὶ ὧδε εἰς
τοῦτο ἐλήλυθεν, ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀ/
γάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς. σαῦλος δὲ μᾶλλον
ἐνεδυναμοῦτο, καὶ συνέχυνε τοὺς ἰουδαί/
ους, τοὺς κατοικοῦντας ἐν δαμασκῷ, συμβι/
βάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. ὡς δὲ ἐπλη
ροῦντο ἡμέραι ἱκαναί. συνεβουλεύσαντο οἱ
ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν. ἐγνώσθη δὲ τῷ σαύ
λῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρετήρουν τε τὰς πύ
λας ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ὅπως αὐτὸν ἀνέ-
λωσι, λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ νυκτὸς,
καθῆκαν διὰ τοῦ τείχους, χαλάσαντες ἐν
σπυρίδι. παραγενόμενος δὲ ὁ σαῦλος ἐν ἱε/
ρουσαλὴμ, ἐπειρᾶτο κολλᾶσθαι τοῖς μαθη-
ταῖς

bi manum, ut uisum recipiat. Respōdit
aūt Ananias. Dn̄e, audiui ex multis de
uiro hoc, quāta mala fecerit sāctis tuis
in Hierusalē. Et hic habet potestatē a
principibus sacerdotū, uinciēdi omnes
qui inuocant nomen tuū. Dixit aūt ad
eum dn̄s. Vade, qm̄ uas electionis est
mihi iste, ut portet nomen meū coram
gentibus & regibus & filijs Israel. Ego
enim ostendā illi, quanta oporteat eū
ꝑ nomine meo pati. Et abijt Ananias,
& introiuit in domū, & imponēs ei ma
nus dixit. Saul frater, dn̄s misit me qui
apparuit tibi in uia qua ueniebas, ut ui
sum recipias & implearis spū sancto.
Et confestim deciderunt ab oculis eius
tanq̄ squamæ, & uisum recepit. Et sur/
gens baptizatꝰ est, & cū accepisset cibū,
confortatus est. Fuit aūt Saulus cū di/
scipulis qui erant Damasci per dies ali
quot. Et continuo ingressus in Synago
gam p̄dicabat Iesum quod hic esset fi-
lius dei. Stupebāt aūt oēs qui eum au-
diebant, & dicebant. Nōne hic est q ex
pugnabat in Hierusalē eos qui inuoca
bant nomē istud? Et huc ad hoc uenit,
ut uinctos illos duceret ad principes sa
cerdotum. Saulus aūt multo magis cō
ualescebat & confundebat Iudæos qui
habitabāt Damasci, affirmās qm̄ hic ē
Christus. Cū aūt implerent dies multi
cōsiliū fecerunt in unū Iudæi ut eū in/
terficerent. Notæ aūt factæ sunt Saulo
insidiæ eorum. Custodiebātq; portas
die & nocte, ut eū interficerēt. Accipien
tes aūt eū discipuli nocte ꝑ mur dimi/
serūt eū, sūmittētes i sporta. Cū aūt ue/
nisset i hierusalē tētabat se iūgere disci
pulis

ταῖς, καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πι/στεύοντες, ὅτι ἐστὶ μαθητής. βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτόν, ἤγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς, πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε τὸν κύριον, καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν δαμασκῷ ἐπαῤῥησιάσα/το ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ ΙΗΣΟΥ. καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ παῤῥησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυ/ρίου ΙΗΣΟΥ. ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς ἑλληνιστάς. οἱ δὲ ἐπεχείρουν αὐτὸν ἀνε/λεῖν. ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοί, κατήγαγον αὐτὸν εἰς καισάρειαν, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐ/τὸν εἰς ταρσόν. αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι καθό/λης τῆς ἰουδαίας καὶ γαλιλαίας, καὶ σαμα/ρείας, εἶχον εἰρήνην, οἰκοδομούμεναι καὶ πο/ρευόμεναι τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου, καὶ τῇ πα/ρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνον/το. ἐγένετο δὲ πέτρον διερχόμενον διὰ πάν/των, κατελθεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας λύδδαν. εὗρε δὲ ἐκεῖ ἄνθρω/πον τινὰ αἰναίαν ὀνόματι, ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κα/τακείμενον ἐπὶ κραββάτῳ, ὃς ἦν παραλελυ/μένος, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πέτρος. αἰναία, ἰᾶταί σε ὁ ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ. ἀνάστηθι καὶ στρῶσον σε/αυτῷ. καὶ εὐθέως ἀνέστη, καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες λύδδαν, καὶ τὸν ἀσσάρωνα, οἵ/τινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν κύριον. ἐν ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι ταβιθά. ἣ διερ/μηνευομένη, λέγεται δορκάς. αὕτη ἦν πλή/ρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει. ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν. λούσαν/τες δὲ αὐτήν, ἔθηκαν ἐν ὑπερῴῳ. ἐγγὺς δὲ οὔσης λύδδης τῇ ἰόππῃ, οἱ μαθηταὶ ἀ/κούσαντες, ὅτι πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἀ/πέστειλαν πρὸς αὐτὸν παρακαλοῦντες, μὴ ὀκνῆσαι διελθεῖν ἕως αὐτῶν. ἀναστὰς δὲ πέτρος.

pulis & omnes timebant eum, non cre/dentes ꝙ esset discipulus. Barnabas au/tem apprehensum illum duxit ad apo/stolos, & narrauit illis quomodo ĩ uia uidisset dñm, & qđ locutus esset ei, & q̊ modo ĩ Damasco fiducialiter egerit in nomine Iesu. Et erat cum illis intrãs & exiens in Hierusalem, fiducialiter agẽs in nomine domini. Loquebaturq́ & di/sputabat cũ Græcis, illi aũt quærebant occidere eum. Quod cum cognouissent fratres, deduxerunt eum Cæsaream, & emiserunt Tarsum. Ecclesiæ quidem per totam Iudæam & Galilæam & Sa/mariam habebant pacem & ædificabã/tur ambulantes in timore domini, & cõ/solatione sancti spiritus multiplicaban/tur. Factũ est aũt, ut Petrus dum tran/siret uniuersos deueniret ad sanctos, q habitabant Lyddæ. Inuenit autem ibi hominẽ quendam nomine Aenæam, ab annis octo iacẽtem in grabato, qui erat paralyticꝰ. Et ait illi Petrꝰ. Aenæa sanet te dñs Iesus Christus. Surge, & sterne tibi. Et continuo surrexit, Et ui/derunt eũ omnes qui habitabant Lyd/dæ & Assarone, q conuersi sunt ad do/minum. In Ioppe aũt fuit quædam di/scipula nomine Tabitha, quæ interp̃ta/ta dicitur Dorcas. Hæc erat plena ope/ribus bonis & eleemosynis quas facie/bat. Factũ est autẽ in diebus illis, ut in/firmata moreretur. Quam cũ lauissent posuerũt eũ in cœnaculo. Cum autem uicina esset Lydda Ioppæ, & discipuli audissent quod Petrus esset in ea, mise/runt duos uiros ad eum, rogantes, ne grauaretur uenire usq; ad se. Exurgens

δὲ πέτρος, συνῆλθεν αὐτοῖς. ὃν παραγενόμενον
ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον, καὶ παρέστησαν
αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι, καὶ ἐπι-
δεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια, ὅσα ἐποίει
μετ᾽ αὐτῶν οὖσα ἡ δορκάς. ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάν-
τας ὁ πέτρος, θεὶς τὰ γόνατα προσηύξα-
το. καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα, εἶπε. τα-
βιθὰ, ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν πέτρον, ἀνεκά-
θισε. δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα, ἀνέστησεν αὐτὴν, φω-
νήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας, παρέ-
στησεν αὐτὴν ζῶσαν. γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ᾽
ὅλης τῆς ἰόππης, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν ἐ-
πὶ τὸν κύριον. ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖ-
ναι αὐτὸν ἐν ἰόππῃ, παρά τινι σίμωνι βυρσεῖ.

Ἀνὴρ δέ τις ἦν ἐν καισαρείᾳ, ὀνόματι
κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἐκ σπείρης τῆς κα-
λουμένης ἰταλικῆς, εὐσεβὴς, καὶ φοβούμε-
νος τὸν θεὸν, σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.
ποιῶν τε ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ, καὶ
δεόμενος τοῦ θεοῦ διαπαντός. εἶδεν ἐν ὁ-
ράματι φανερῶς, ὡσεὶ ὥραν ἐννάτην τῆς ἡ-
μέρας, ἄγγελον τοῦ θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς
αὐτὸν, καὶ εἰπόντα αὐτῷ. κορνήλιε. ὁ δὲ ἀ-
τενίσας αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενόμενος, εἶ-
πε. τί ἐστι κύριε; εἶπε δὲ αὐτῷ. αἱ προσευ-
χαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου, ἀνέβησαν
εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. καὶ νῦν
πέμψον εἰς ἰόππην ἄνδρας, καὶ μετά-
πεμψαι σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον πέ-
τρον. οὗτος ξενίζεται παρά τινι σίμωνι
βυρσεῖ, ᾧ ἐστιν οἰκία παρὰ θάλασσαν. οὗ-
τος λαλήσει σοι τί σε δεῖ ποιεῖν. ὡς δὲ ἀ-
πῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν τῷ κορνηλίῳ
φωνήσας δύο τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, καὶ στρα-
τιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτερούντων αὐ-
τῷ, καὶ ἐξηγησάμενος αὐτοῖς ἅπαντα, ἀ-
πέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἰόππην.

τῇ δὲ ἐπαύ-

autem Petrus, uenit cum illis. Et cũ ad-
uenisset, duxerunt illum in cœnaculum
& circũsteterunt illũ omnes uiduæ flen
tes & ostendentes ei tunicas & uestes,
quas faciebat cũ esset secũ dorcas. Eiec-
tis aũt oibus foras, Petrꝰ positis genibꝰ
orauit, & cõuersus ad corpus dixit. Ta-
bita, surge. At illa aperuit oculos, & ui-
so Petro resedit. Data autem illi ma-
nu erexit eam, & cum uocasset sanctos
& uiduas exhibuit eam uiuam. Notũ
autem factum est per uniuersam Iop-
pen, & crediderũt multi in domino. Fa-
ctum est autem ut dies multos mora-
retur in Ioppe apud Simonem quen-
dam coriarium.

Vir aũt quidam erat in Cæsarea no-
mine Cornelius Cẽturio cohortis quæ X
dicitur Italica, religiosus & timens deũ
cũ omni domo sua, faciẽs eleemosynas
multas plebi, & deprecans deum sem-
per, Is uidit in uisu manifeste quasi ho
ra diei nona angelum dei introeuntem
ad se & dicentẽ sibi. Corneli. At ille in-
tuẽs eũ, ac timore correptus dixit. Quid
est domine? Dixit aũt illi. Orationes
tuæ & eleemosynæ tuæ ascenderunt in
memoriã in conspectu dei. Et nũc mit-
te uiros in Ioppen, & accerse Simonẽ
qui cognominatur Petrus. Hic hospi-
tatur apud Simonem quendam coria-
rium, cuius est domus iuxta mare. Hic
dicet tibi, quid te oporteat facere. Et
cum discessisset angelus qui loqueba-
tur illi, uocauit duos domesticos su-
os, & militem religiosum ex hisqui si
bi cohærebant. Quibus cum narras-
set omnia, misit illos in Ioppen.

Postero

τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων καὶ
τῇ πόλει ἐγγιζόντων, ἀνέβη πέτρος ἐπὶ τὸ
δῶμα προσεύξασθαι, περὶ ὥραν ἕκτην. ἐγέ
νετο δὲ πρόσπεινος, καὶ ἤθελε γεύσασθαι. πα
ρασκευαζόντων δὲ ἐκείνων, ἐπέπεσεν ἐπ᾽ αὐ
τὸν ἔκστασις. καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμέ
νον, καὶ καταβαῖνον ἐπ᾽ αὐτὸν σκεῦός τι
ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς δεδε-
μένον, καὶ καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ᾧ ὑ-
πῆρχε πάντα τὰ τετράποδα τῆς γῆς, καὶ
τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν. ἀνα-
στὰς πέτρε, θῦσον καὶ φάγε. ὁ δὲ πέτρος εἶ-
πε. μηδαμῶς κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον
πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον. καὶ φωνὴ πάλιν
ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν. ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισε,
σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ
πάλιν ἀνελήφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν.
ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ πέτρος, τί ἂν εἴη
τὸ ὅραμα ὃ εἶδε, καὶ ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλ
μένοι ἀπὸ τοῦ κορνηλίου, διερωτήσαντες τὴν
οἰκίαν σίμωνος, ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυλῶ-
να. καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ σίμων ὁ
ἐπικαλούμενος πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται.
τοῦ δὲ πέτρου ἐνθυμουμένου περὶ τοῦ ὁρά-
ματος, εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα. ἰδοὺ ἄνδρες
ζητοῦσί σε, ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι καὶ πο-
ρεύου σὺν αὐτοῖς, μηδὲν διακρινόμενος, δι-
ότι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. καταβὰς δὲ
πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας, εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ
εἰμι ὃν ζητεῖτε. τίς ἡ αἰτία, δι᾽ ἣν πάρεστε; οἱ
δὲ εἶπον. κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δί-
καιος καὶ φοβούμενος τὸν θεόν, καὶ μαρ-
τυρούμενός τε ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν
ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁ-
γίου μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐ-
τοῦ, καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ. εἰσκα-
λεσάμενος οὖν αὐτοὺς, ἐξένισε. τῇ δὲ ἐπαύ-
ριον ὁ πέτρος ἐξῆλθε σὺν αὐτοῖς, καί
τινες τῶν

Postero autem die iter illis facientibus
& appropinquantibus ciuitati, ascēdit
Petrus in supiora ut oraret circa horā
sextam. Et cū esuriret uoluit gustare.
Parantibus aūt illis, cecidit super eum
mentis excessus. Et uidit cœlum aper-
tum, & descēdens uas quoddam uelut
linteum magnum quatuor initijs sum-
mitti de cœlo in terrā, in quo erant om-
nia quadrupedia & serpentia terræ, &
uolatilia cœli. Et facta est uox ad eum.
Surge Petre, occide & māduca. Ait au-
tem Petrus. Absit domine, quia nunq̃
manducaui omne cōmune & immun-
dum. Et uox iterum secundo ad eum.
Quæ de⁹ purificauit, tu cōmunia ne di
xeris. Hoc aūt factū ē tertio. Et statim
receptum est uas in cœlum, Et dum in-
tra se hæsitaret Petrus, que nam esset
uisio quam uidisset, ecce uiri qui missi
erant a Cornelio, percontati de domo
Simonis, astiterunt ad ianuā. Et euoca
to quopiam, interrogabāt an Simon q
cognominatur Petrus illic haberet ho-
spitium. Petro aūt cogitante de uisio-
ne, dixit spiritus ei. Ecce uiri tres quæ-
runt te. Surge itaq; & descende, & ua-
de cum eis nihil dubitās, quia ego misi
illos. Descendens autem Petrus ad ui-
ros, dixit, Ecce ego sum quem quæritis.
Quæ causa est propter quā uenistis?
Qui dixerunt. Cornelius Centurio uir
iustus & timens deum, & testimonium
habens ab uniuersa gente Iudæorum, ora
culo admonit⁹ est ab angelo scō ut ac
cerseret te in domū suā, & audiret uer-
ba abs te. Introducens ergo eos, rece-
pit hospitio. Sequenti autem die sur-
gens profectus est cum illis, & quidam
ex fratribus

τινες τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ. καὶ τῇ ἐπαύριον εἰσῆλθον εἰς τὴν καισάρειαν. ὁ δὲ κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτούς, συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. ὡς δὲ ἐγένετο τῷ εἰσελθεῖν τὸν πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ κορνήλιος, πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας, προσεκύνησεν. ὁ δὲ πέτρος αὐτὸν ἤγειρε, λέγων. ἀνάστηθι, κἀγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι. καὶ συνομιλῶν αὐτῷ, εἰσῆλθε, καὶ εὑρίσκει συνεληλυθότας πολλούς, ἔφη τε πρὸς αὐτούς. ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι, ἢ προσέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ, καὶ ἐμοὶ ὁ θεὸς ἔδειξε, μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον, διὸ καὶ ἀναντιρρήτως ἦλθον, μεταπεμφθείς, πυνθάνομαι οὖν, τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ με; καὶ ὁ κορνήλιος ἔφη, ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας, ἤμην νηστεύων, καὶ τὴν ἐννάτην ὥραν προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, καὶ φησί. κορνήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχή, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. πέμψον οὖν εἰς ἰόππην, καὶ μετακάλεσαι σίμωνα, ὃς ἐπικαλεῖται πέτρος, οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ σίμωνος βυρσέως, παρὰ θάλασσαν. ὃς παραγενόμενος λαλήσει σοι. ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρός σε, σύ τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πάρεσμεν, ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ. ἀνοίξας δὲ πέτρος τὸ στόμα εἶπεν, ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι, ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ θεός. ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτόν, καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην, δεκτὸς αὐτῷ ἐστι. τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, οὗτός ἐστι πάντων κύριος. ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα

καθ' ὅλης

ex fratrib9 ab Ioppe comitati sunt eū. Post uero introierunt cæsaream. Cornelius uero expectabat illos, conuocatis cognatis suis & necessarijs amicis. Et factū est cū introiret Petrus, obuius uenit ei Cornelius,& procidens ad pedes eius adorauit eū. Petrus uero eleuauit eum, dicēs. Surge,& egoipse homo sū. Et colloquēs cū illo intrauit,& inuenit multos qui conuenerant,dixitq; ad illos. Vos scitis quomodo abominatū sit uiro Iudæo cōiungi aut accedere ad alienigenā. Sed mihi ostendit deus nequem cōmunem aut imundū dicerem hoīem, q̄propter & sine cōtraadictiōe ueni accersitus. Interrogo ergo, quā ob causam accersistis me? Et Corneli9 ait. Ab hinc quarto die usq; ad hāc horā ieiunās erā & hora nona orans in domo mea,& ecce uir stetit añ me ī ueste splēda,& ait. Corneli, exaudita est oratio tua,& eleemosynæ tuæ in memoria habitæ sunt in conspectu dei. Mitte ergo in Ioppen & accersi Simonem qui cognominatur Petrus, hic hospitatur in domo Simonis coriarij iuxta mare. Confestim ergo misi ad te, & tu bene fecisti ueniēdo. Nunc ergo omnes nos in conspectu dei adsumus, ut audiamus omnia, quæcunq; tibi præcepta sunt a domino. Aperiens autem Petrus os suum,dixit. In ueritate cōperio quod non sit personarum respectus apud deum, sed in quauis gente, qui timet eum & operatur iusticiam, acceptus est illi. Sermo quem misit deus filijs Israel, annuncians pacem per Iesum Christū, hic est omniū dominus. Ipsi nostis, quod fama diuulgatū fuit

in tota

καθ' ὅλης τῆς ἰουδαίας, ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς γα
λιλαίας, μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν ἰωάν/
νης, ΙΗΣΟΥΝ τὸν ἀπὸ ναζαρέθ, ὡς ἔχρισεν αὐ-
τὸν ὁ θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς δι/
ῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος, πάντας τοὺς
καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι
ὁ θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυ
ρες πάντων ὧν ἐποίησεν ἔν τε τῇ χώρᾳ τῶν
ἰουδαίων, καὶ ἐν ἱερουσαλήμ, ὃν ἀνεῖλον,
κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου, τοῦτον ὁ θεὸς ἤγειρε
τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γε
νέσθαι οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς
προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἡμῖν, οἵ τι
νες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ, με-
τὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ παρήγγει/
λεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ καὶ διαμαρτύρα/
σθαι, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ
κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν. τούτῳ πάντες οἱ προ-
φῆται μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν
διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα
εἰς αὐτόν. ἔτι λαλοῦντος τοῦ πέτρου τὰ ῥήμα-
τα ταῦτα ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ
πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον. καὶ ἐξέστησαν
οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοί, ὅσοι συνῆλθον τῷ πέ
τρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύ/
ματος ἐκκέχυται. ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων
γλώσσαις, καὶ μεγαλυνόντων τὸν θεόν. τότε ἀπε
κρίθη ὁ πέτρος. μή τι τὸ ὕδωρ κωλῦσαι δύνα
ταί τις τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους, οἵ τινες τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον, καθὼς καὶ ἡμεῖς; προ
σέταξέ τε αὐτοὺς βαπτισθῆναι ἐν τῷ ὀνόματι
τοῦ κυρίου. τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡ/
μέρας τινάς.

Ἤκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ
ὄντες κατὰ τὴν ἰουδαίαν, ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέ/
ξαντο τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτε ἀνέβη πέτρος
εἰς ἱεροσόλυμα διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ
περιτομῆς λέγοντες, ὅτι πρὸς ἄνδρας ἀκροβυ/
στίαν ἔχοντας εἰσῆλθες καὶ συνέφαγες αὐτοῖς.
ἀρξάμενος

in tota Iudæa rumore primū orto a ga
lilæa, post baptisma quod prædicabat
Ioannes, ut Iesum nazarenum unxerit
deus spiritu sancto & uirtute q pertrā/
sijt benefaciendo & sanādo omnes op/
pressos a diabolo, qm̄ deus erat cum il
lo. Et nos testes sumus omniū, quæ fe-
cit in regione Iudæorū & in Hierusalē,
quem occiderunt suspensum in ligno.
Hunc deus suscitauit tertio die, & exhi/
buit eum, ut manifestus fieret nō omni
populo, sed testibus p̄ordinatis a deo,
nobis qui manducauimus & bibimus
cum illo postq̄ resurrexit a mortuis. Et
præcepit nobis prædicare populo & te/
stificari quod ipse sit ille, qui constitu-
tus erat a deo iudex uiuorum & mor/
tuorum. Huic oēs prophetæ testimo-
nium perhibent quod remissionē pec/
catorum accepturꝰ sit per nomen eius,
oīs qui crediderit in eum. Adhuc loquē
te Petro uerba hæc, cecidit spūs sanctus
super oēs qui audiebant uerbū. Et ob/
stupuerunt hi qui erant ex circūcisione
fideles quotquot uenerāt cū Petro, qđ
& in gētes donū spūs sācti effusū esset.
Audiebant em̄ illos loquentes linguis
& magnificantes deū. Tunc respondit
Petrus. Nūqs p̄hibere pōt, quominus
aqua baptizent hi qui spm̄ sctm̄ accepe
runt sicut & nos? Et iussit eos baptizari
in noīe Iesu Christi. Tunc rogauerunt
eum, ut maneret aliquot dies.

Audierūt aūt apl̄i & frēs q erāt in Iu XI
dæa, qđ & gētes recepissent uerbū dei.
Cū aūt ascendisset Petrꝰ Hierosolymā
disceptabāt aduersus illū q erāt ex circū
cisiōe dicētes. Quare introisti ad uiros
p̄putiū habentes, & māducasti cū illis.
Petrus

Ἀρξάμενος δὲ ὁ πέτρος, ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς, λέγων. ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει ἰόππῃ προσευχόμενος, καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὅραμα, καταβαῖνον σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρις ἐμοῦ, εἰς ἣν ἀτενίσας, κατενόουν, καὶ εἶδον τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ἤκουσα δὲ φωνῆς λεγούσης μοι. ἀναστὰς πέτρε, θῦσον καὶ φάγε. εἶπον δέ, μηδαμῶς κύριε, ὅτι πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον, οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου. ἀπεκρίθη δέ μοι φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ πάλιν ἀνεσπάσθη ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἰδοὺ ἐξαυτῆς τρεῖς ἄνδρες ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἤμην, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ καισαρείας πρός με. εἶπε δέ μοι τὸ πνεῦμα, συνελθεῖν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενον. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ, καὶ οἱ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός, ἀπήγγειλέ τε ἡμῖν. πῶς εἶδε τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, σταθέντα καὶ εἰπόντα αὐτῷ. ἀπόστειλον εἰς ἰόππην ἄνδρας, καὶ μετάπεμψαι σίμωνα, τὸν ἐπικαλούμενον πέτρον, ὃς λαλήσει ῥήματα πρός σε, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ, καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν, ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς, ὥσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ, ἐμνήσθην δὲ τοῦ ῥήματος κυρίου ὡς ἔλεγεν. ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ. εἰ οὖν τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς, ὡς καὶ ἡμῖν πιστεύσασιν ἐπὶ τὸν κύριον ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ. ἐγὼ δὲ τίς ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι τὸν θεόν. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα, ἡσύχασαν, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες, ἄραγε καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ θεὸς τὴν μετάνοιαν

ἔδωκεν

Petrus aũt rem ab initio repetẽs exposuit illis ordine, dicens. Ego eram in ciuitate Ioppe orans, & uidi raptus extra me uisionẽ, descendere uas quoddã uelut linteum magnum quattuor initijs emissum e cœlo, & uenit usq; ad me. In qđ cũ intendissem oculos, aĩaduerti & uidi q̃drupedia terræ & feras & reptilia & uolatilia cœli. Audiui aũt & uocẽ dicentẽ mihi. Surge Petre macta & uescere. Dicebã aũt. Neq̃q; dñe, qa cõe aut imũdũ nihil unq; introiuit in os meũ. Rñdit ãt mihi uox rursũ e cœlo, q̃ deꝰ mũdauit, tu ne cõia feceris. Idq; accidit tertio, & rursum omnia subducta sunt in cœlũ. Et ecce ex templo tres uiri presto aderant in ædibus in quibus eram, e Cæsarea missi ad me. Dixerat aũt mihi spiritus, ut congrederer cũ illis, nihil addubitans. Porro comitati me sunt & sex fratres isti. Et ingressi sumus in domum uiri, isq; retulit nobis, ut uidisset angelũ domi suæ, qui astitisset ac dixisset sibi. Emitte uiros aliquos Ioppen, & accersi Simonem, cognomento Petrũ. qui tibi ea dicturus est, per quæ saluus fias, & tu & uniuersa domus tua. Cum aũt exorsus essem sermonẽ, illapsus est spiritus sanctus in illos, quemadmodũ & i nos fuerat illapsus initio. Veniebat aũt in mentẽ quod dixerat dñs. Ioannes quidẽ baptizauit aqua, cœterũ uos baptizabimini spiritu sancto. Proinde si par donũ dedit illis deus, quẽadmodũ & nobis, cũ credidissemꝰ in dñm Iesum Christũ, ego porro quis eram, qui possem obsistere deo? His aũt auditis obticuerunt, & glorificauerunt deũ dicentes. Igitur & gẽtibus, deus pœniten

tiam con

ἔδωκεν εἰς ζωήν. καὶ οἱ μὲν οὖν διασπαρέν-
τες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ στεφά-
νῳ διῆλθον ἕως φοινίκης καὶ κύπρου, καὶ ἀν-
τιοχείας, μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον, εἰ μὴ
μόνον ἰουδαίοις. ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄν-
δρες κύπριοι καὶ κυρηναῖοι, οἵ τινες εἰσελθόν-
τες εἰς ἀντιόχειαν ἐλάλουν πρὸς τοὺς ἑλλη-
νιστὰς, εὐαγγελιζόμενοι τὸν κύριον ΙΗΣΟΥΝ.
καὶ ἦν χεὶρ κυρίου μετ' αὐτῶν, πολύς τε ἀριθ-
μὸς πιστεύσας, ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον. ἠκού-
σθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς
ἐν ἱεροσολύμοις περὶ αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλαν
βαρνάβαν διελθεῖν ἕως ἀντιοχείας. ὃς παρα-
γενόμενος, καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ, ἐ-
χάρη, καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς
καρδίας προσμένειν τῷ κυρίῳ, ὅτι ἦν ἀνὴρ
ἀγαθὸς, καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου καὶ πί-
στεως, καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ κυρίῳ.
ἐξῆλθε δὲ εἰς ταρσὸν ὁ βαρνάβας, ἀναζητῆ-
σαι σαῦλον, καὶ εὑρὼν αὐτὸν, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς
ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοὺς ἐνιαυτὸν ὅλον
συναχθῆναι τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάξαι ὄχ-
λον ἱκανὸν, χρηματίσαι τε πρῶτον ἐν ἀντι-
οχείᾳ τοὺς μαθητὰς χριστιανούς. ἐν ταύταις
δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ ἱεροσολύμων
προφῆται εἰς ἀντιόχειαν, ἀναστὰς δὲ εἷς ἐξ
αὐτῶν ὀνόματι ἄγαβος, ἐσήμαινε διὰ τοῦ
πνεύματος λιμὸν μέγαν μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ'
ὅλην τὴν οἰκουμένην. ὅστις καὶ ἐγένετο ἐπὶ
κλαυδίου καίσαρος. τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς
ηὐπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς δι-
ακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ ἰου-
δαίᾳ ἀδελφοῖς, ὃ καὶ ἐποίησαν, ἀποστείλαν-
τες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους, διὰ χειρὸς βαρ-
νάβα καὶ σαύλου.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν ἡρώδης
ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ
τῆς ἐκκλησίας. ἀνεῖλε δὲ ἰάκωβον τὸν ἀδελ-
φὸν ἰωάννου μαχαίρᾳ, καὶ ἰδὼν ὅτι ἀρεστόν

tiam concessit ad uitã. Et illi quidẽ qui
dispersi fuerant a tribulatione quæ fa-
cta fuerat sub Stephano, perambulaue
runt usq; Phœnicen & Cyprũ & An-
tiochiam, nemini loquentes uerbũ nisi
solis Iudæis. Erant aũt quidã ex eis ui-
ri Cyprij & Cyrenæi, qui cũ introissent
Antiochiã loquebant ad Græcos euã-
gelizantes dñm Iesum. Et erat manus
dñi cũ eis, multusq; numerus credentiũ
conuersus est ad dñm. Peruenit aũt ser
mo ad aures ecclesiæ quæ erat Hieroso
lymis super istis, & miserunt Barnabã
usq; ad Antiochiã. Qui cũ peruenisset
& uidisset gratiã dei, gauisus est & hor-
tabatur oẽs ut proposito cordis pseue-
rent adherere dño, qa erat uir bon9 &
plenus spiritu sctõ & fide, & addita est
multa turba dño. Profect9 est aũt Bar-
nabas Tharsum, ut q̃reret Saulũ, quẽ
cũ inuenisset perduxit Antiochiam. Et
annũ totum conuersati sunt cũ ecclesia
& docuerunt turbam multã, ita ut cog-
nominarentur primũ Antiochiæ disci-
puli Christiani. In his aũt diebus super
uenerunt ab Hierosolymis ꝓphetæ an
tiochiam, & surgens unus ex eis nomi-
ne Agabus significabat per spiritũ, fa-
mem magnã futurã in uniuerso orbe
terrarꝝ, quæ facta est sub Claudio Cæ-
sare. Discipuli aũt prout cuiq; suppe-
tebat, proposuerunt in ministeriũ mit-
tere habitantibus in Iudæa fratribus,
quod & fecerunt mittentes ad seniores
per manus Barnabæ & Sauli.

Eodem aũt tẽpore iniecit Herodes XII
rex manus, ut affligeret quosdam de ec
clesia. Occidit aũt Iacobũ fratrem Io-
annis gladio, uidens aũt quod placeret

ἐστι τοῖς ἰουδαίοις προσέθετο συλλαβεῖν καὶ
πέτρον. ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων, ὃν καὶ
πιάσας, ἔθετο εἰς φυλακήν, παραδοὺς τέσ-
σαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν, φυλάσσειν αὐ
τόν, βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν
αὐτὸν τῷ λαῷ. ὁ μὲν οὖν πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν
τῇ φυλακῇ. προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομέ-
νη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ.
ὅτε δὲ ἔμελλεν αὐτὸν προάγειν ὁ ἡρώδης, τῇ
νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ πέτρος κοιμώμενος μετα-
ξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμένος ἁλύσεσι δυσί,
φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυ-
λακήν. καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη, καὶ
φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι. πατάξας δὲ
τὴν πλευρὰν τοῦ πέτρου, ἤγειρεν αὐτόν, λέ-
γων. ἀνάστα ἐν τάχει, καὶ ἐξέπεσον αὐτοῦ αἱ
ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν. εἶπέ τε ὁ ἄγγελος πρὸς
αὐτόν. περίζωσαι, καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά
σου. ἐποίησε δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ. περι-
βαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου, καὶ ἀκολούθει μοι. καὶ ἐξ-
ελθὼν ἠκολούθει αὐτῷ, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι ἀληθές
ἐστι τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου. ἐδόκει δὲ ὅραμα
βλέπειν. διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ
δευτέραν, ἦλθον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδη-
ρᾶν, τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτο
μάτη ἠνοίχθη αὐτοῖς, καὶ ἐξελθόντες, προσῆλ
θον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος
ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ὁ πέτρος γενόμενος ἐν ἑαυτῷ, εἶ-
πε. νῦν οἶδα ἀληθῶς, ὅτι ἐξαπέστειλε κύριος
τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς ἡρώ-
δου, καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν ἰουδαί
ων. συνιδών τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν μαρί-
ας, τῆς μητρὸς ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου μάρκου,
οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσευχό-
μενοι. κρούσαντος δὲ τοῦ πέτρου τὴν θύραν τοῦ
πυλῶνος προσῆλθε παιδίσκη ὑπακοῦσαι,
ὀνόματι ῥόδη, καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φω-
νὴν τοῦ πέτρου, ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἤνοιξε
τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δέ, ἀπήγγειλεν
ἑστάναι

Iudæis apposuit cõprehẽdere & Petrũ.
Erant autẽ dies azymorũ. Quẽ cũ etiã
apprehendisset posuit in carcerem, tradẽs
quatuor quaternionibus militũ ad cu-
stodiendũ, uolẽs post pasca producere
eũ pplo. Et Petrus qdẽ seruabatur in
carcere. oratio aũt fiebat sinie ntermissi
one ab eccla ad deũ p eo. Cũ aũt pdu
cturus eũ esset Herodes, in ipsa nocte
erat Petrus dormiens inter duos mili-
tes uinctus cathenis duab9, & custodes
ante ostium custodiebant carcerem. Et
ecce angelus dñi astitit, & lumen reful-
sit in habitaculo, percussoq; latere Petri
excitauit eum dicens. Surge uelociter.
Et ceciderũt cathenæ de manibus eius.
Dixit aũt angelus ad eum. Præcingere
& subliga soleas tuas. Et fecit sic. Et di-
cit illi. Circũda tibi uestimẽtũ tuũ, & se-
quere me. Et exiens sequebat' eũ, & ne-
sciebat, quod uerũ esset, qd' fiebat p an-
gelum, sed putabat se uisum uidere. Cũ
aũt pterissent primã & secundã custo-
diam, uenerunt ad portam ferreã q̃ du
cit in ciuitatem, q̃ ultro aperta est eis. Et
exeuntes processerunt uicũ unũ, & con-
tinuo discessit angelus ab eo. Et Petrus
ad se reuersus, dixit. Nunc scio uere, qd'
miserit dñs angelum suũ, & eripuerit
me de manu Herodis & de omni expe-
ctatione plebis Iudæorũ, reçq; perpensa
uenit ad domum Mariæ matris Ioan-
nis qui cognominatus est Marcus, ubi
erant multi congregati & orantes. Cũ
pulsasset autem Petrus ad ostium ue-
stibuli processit puella ut subausculta-
ret nomine Rhode. Et ut agnouit uo-
cem Petri præ gaudio non aperuit ue-
stibulum, sed introcurrens renunciauit
stare

ἑστάναι τὸν πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος. οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπον, μαίνῃ. ἡ δὲ διϊσχυρίζετο οὕτως ἔχειν. οἱ δὲ ἔλεγον, ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστίν. ὁ δὲ πέτρος ἐπέμενε κρούων, ἀνοίξαντες δὲ εἶδον αὐτὸν καὶ ἐξέστησαν. κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν, διηγήσατο αὐτοῖς, πῶς ὁ κύριος αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς. εἶπε δέ, ἀπαγγείλατε ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον. γενομένης δὲ ἡμέρας, ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ πέτρος ἐγένετο. ἡρώδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτόν, καὶ μὴ εὑρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας, ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι, καὶ κατελθὼν ἀπὸ τῆς ἰουδαίας εἰς τὴν καισάρειαν διέτριβεν. ἦν δὲ ὁ ἡρώδης θυμομαχῶν τυρίοις καὶ σιδωνίοις. ὁμοθυμαδὸν δὲ παρῆσαν πρὸς αὐτόν, καὶ πείσαντες βλάστον τὸν ἐπὶ τὸν κοιτῶνα τοῦ βασιλέως, ᾐτοῦντο εἰρήνην, διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς. τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ ἡρώδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικήν, καὶ καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει, φωνὴ θεοῦ, καὶ οὐκ ἀνθρώπου. παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκεν δόξαν τῷ θεῷ, καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος, ἐξέψυξεν. ὁ δὲ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανε καὶ ἐπληθύνετο. βαρνάβας δὲ καὶ παῦλος ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλήμ, πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόντες καὶ ἰωάννην, τὸν ἐπικληθέντα μάρκον.

Ἦσαν δέ τινες ἐν ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι, ὅτε βαρνάβας καὶ σίμων καλούμενος νίγερ, καὶ λούκιος ὁ κυρηναῖος, μαναήν τε ἡρώδου τοῦ τετράρχου σύντροφος, καὶ σαῦλος. λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ, καὶ νηστευόντων εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀφορίσατε δή μοι τὸν βαρνάβαν, καὶ τὸν

ſtare Petrū ante ueſtibulū. At illi dixerunt ad eam. Inſanis. Illa autē affirmabat ſic ſe habere. At illi dicebant. Angelus eius eſt. Petrus aūt perſeuerabat pulſās. Cū aūt apuiſſent, uiderūt eū & obſtupuerūt. Innuēs aūt eis mota manu ut tacerent, narrauit illis, quō dn̄s eduxiſſet ſe de carcere. Dixit autē. Nūciate Iacobo & fratribus hæc. Et egreſſus abijt in alium locum. Facta aūt die erat turbatio non parua inter milites, quid nā accidiſſet Petro. Herodes autē cū requiſiſſet eū & nō inueniſſet, inqſitione facta de cuſtodibus iuſſit eos duci, deſcendenſq; a Iudæa in Cæſareā, ibi cōmoratus eſt. Erat aūt iratus Tyrijs & Sidonijs. At illi unanimes uenerūt ad eum, & perſuaſo Blaſto qui p̄erat cubiculo regis poſtulabant pacē, eo q̄ aleretur regio ipſoꝝ annona regia. Statuto aūt die Herodes ueſtitus ueſte regia ſedit pro tribunali, & concionabatur ad eos. Populus aūt acclamabat uox dei, & non hominis. Confeſtim aūt percuſſit eum angelus dn̄i, eo q̄ non dediſſet gloriam deo, & cōſumptus a uermibus expirauit. Verbum aūt domini creſcebat & multiplicabatur. Barnabas autē & Paulus reuerſi ſunt Hieroſolymam expleto miniſterio, aſſumpto & Ioanne qui cognominatus eſt Marcus.

Erant autem quidam in eccleſia quæ erat Antiochiæ prophetæ & doctores, XIII
& Barnabas & Simon qui uocabatur Niger, & Lucius Cyrenenſis & Manahen qui erat Herodis tetrarchæ collactaneus, & Saulus. Miniſtrantibus autem illis domino & ieiunantibus, dixit ſpiritus ſanctus. Segregate mihi Bar-

καὶ τὸν σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι, καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν. οὗτοι μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, κατῆλθον εἰς τὴν σελεύκειαν, κἀκεῖθεν δὲ ἀπέπλευσαν εἰς τὴν κύπρον, καὶ γενόμενοι ἐν σαλαμῖνι, κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν ἰουδαίων, εἶχον δὲ καὶ ἰωάννην ὑπηρέτην. διελθόντες δὲ τὴν νῆσον ἄχρι πάφου, εὗρον τινὰ μάγον ψευδοπροφήτην ἰουδαῖον ᾧ ὄνομα βαριησοῦ, ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ σεργίῳ παύλῳ ἀνδρὶ συνετῷ, οὗτος προσκαλεσάμενος βαρνάβαν καὶ σαῦλον, ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς ἐλύμας ὁ μάγος, οὕτως γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως. σαῦλος δὲ ὁ καὶ παῦλος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου, καὶ ἀτενίσας εἰς αὐτὸν, εἶπεν, ὦ πλήρης παντὸς δόλου, καὶ πάσης ῥᾳδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς κυρίου τὰς εὐθείας; καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ τοῦ κυρίου ἐπὶ σέ. καὶ ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμα δὲ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ περιάγων, ἐζήτει χειραγωγούς. τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς ἐπίστευσεν, ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ κυρίου. ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς πάφου οἱ περὶ τὸν παῦλον, ἦλθον εἰς πέργην τῆς παμφυλίας. ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς πέργης παρεγένοντο εἰς ἀντιόχειαν τῆς πισιδίας, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, ἐκάθισαν. μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες, ἄνδρες ἀδελφοὶ, εἴ ἐστι λόγος

ἐν ὑμῖν

nabam & Saulum in opus ad quod accersiui eos. Cũq; ieiunassent & orassent & imposuissent eis manus, dimiserunt Et ipsi quidem emissi a spiritu sancto abierunt Seleuciam, & inde nauigauerunt in Cyprum. Et cũ uenissent Salaminam, annunciauerũt uerbũ dei in synagogis Iudæorum. Habebant autem & Ioannem ministrum. Et cum perambulassent insulam usq; ad Paphum inuenerunt quendam magum pseudo prophetam Iudæũ, cui nomẽ erat Bariesu, qui erat cũ proconsule Sergio Paulo uiro prudente. Hic accersitis Barnaba & Paulo, desyderabat audire uerbũ dei. Resistebat aũt illis Elymas magus, sic enim interpretatur nomen eius, quærens auertere proconsulem a fide. Saulus aũt qui & Paulus repletus spũ sancto intuens in eũ, dixit. O plene omni dolo & omni fallacia fili diaboli, inimice omnis iusticiæ, nõ desinis subuertere uias domini rectas. Et nunc ecce manus dñi super te, & eris cæcus nõ uidens solem usq; ad tempus. Et confestim cecidit in eum caligo & tenebræ, & circum iens quærebat qui se manu ducerent. Tunc proconsul cum uidisset factũ credidit, ammirans super doctrina domini. Cum autem a Papho soluissent ij qui cum Paulo erant, uenerunt Pergen Pamphyliæ. Ioannes aũt discedẽs ab eis, reuersus est Hierosolymam. Illi uero pertranseuntes Pergen, uenerunt Antiochiã Pisidiæ, & ingressi synagogam die sabbatorum sederunt. Post lectionem autem legis & prophetarum, miserunt principes synagogæ ad eos, dicentes. Viri fratres, si quis est in uobis

bis sermo

ἐν ὑμῖν παρακλήσεως πρὸς τὸν λαὸν, λέγε-
τε. ἀναστὰς δὲ παῦλος καὶ κατασείσας τῇ χει-
ρὶ, εἶπεν. ἄνδρες ἰσραηλῖται καὶ οἱ φοβούμε-
νοι τὸν θεὸν, ἀκούσατε, ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου
ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν. καὶ τὸν λα-
ὸν ὕψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ, ἐν γῇ αἰγύπτῳ. καὶ
μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς
ἐξ αὐτῆς, καὶ ὡς τεσσαρακονταετῆ χρόνον
ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κα
θελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ χαναὰν, κατεκληρονό
μησεν αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ μετὰ ταῦ
τα ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα,
ἔδωκεν κριτὰς, ἕως σαμουὴλ τοῦ προφήτου,
κἀκεῖθεν ᾐτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐ
τοῖς ὁ θεὸς τὸν σαοὺλ υἱὸν κὶς. ἄνδρα ἐκ φυ-
λῆς βενιαμὴν ἔτη τεσσαράκοντα. καὶ μετα/
στήσας αὐτὸν ἤγειρεν αὐτοῖς τὸν δαβὶδ εἰς βα
σιλέα, ᾧ καὶ εἶπεν μαρτυρήσας, εὗρον δαβὶδ
τὸν τοῦ ἰεσσαὶ ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου,
ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. τούτου
ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ᾽ ἐπαγγελίαν,
ἤγαγε τῷ ἰσραὴλ σωτῆρα ΙΗΣΟΥΝ. προκηρύ
ξαντος ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ
βάπτισμα μετανοίας τῷ ἰσραήλ. ὡς δὲ ἐ-
πλήρου ὁ ἰωάννης τὸν δρόμον ἔλεγεν. τίνα με
ὑπονοεῖτε εἶναι, οὐκ εἰμὶ ἐγὼ, ἀλλ᾽ ἰδοὺ ἔρχε/
ται μετ᾽ ἐμὲ, οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα
τῶν ποδῶν λῦσαι. ἄνδρες ἀδελφοὶ, υἱοὶ γένους
ἀβραὰμ καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν θεὸν
ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἀπεστάλη.
οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ οἱ ἄρ
χοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες. καὶ τὰς
φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββα
τον ἀναγινωσκομένας, κρίναντες ἐπλήρωσαν,
καὶ μηδὲ μίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες, ᾐτή
σαντο πιλᾶτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν. ὡς δὲ
ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμέ-
να, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου, ἔθηκαν εἰς
μνημεῖον. ὁ δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν

ὃς ὤφθη

bis ſermo exhortationis ad plebem, di/
cite. Surgens autem Paulus & manu ſi
lentio indicto, ait. Viri Iſraelitæ, & qui
timetis deum audite. Deus populi hu/
ius elegit patres noſtros, & populũ ex-
altauit, cum eſſent incolæ in terra ægy/
pti, & in brachio excelſo eduxit eos ex
ea, & per quadraginta annoꝝ tempus
mores eorũ ſuſtinuit in deſerto. Et dele
tis gentibus ſeptem in terra Chanaan,
ſorte diſtribuit eis terram eorũ, & poſt
hæc annis circiter quadringentis quin-
quaginta dedit iudices uſq; ad Samuel
ꝓphetam. Et exinde poſtulauerunt re-
gem, & dedit illis deus Saul filium Cis
uirũ de tribu Beniamin annis quadra/
ginta. Et amoto illo ſuſcitauit illis Da-
uid in regem, cui teſtimoniũ perhibens
dixit, Inueni Dauid filiũ Ieſſæ uirũ ſe-
cundum cor meũ, qui faciet omnes uo/
luntates meas. Huius e ſemine deus iu-
xta ꝓmiſſum adduxit Iſrael ſaluatorẽ
Ieſũ, cũ añ ꝓ̃dicaſſet Ioannes ante faciẽ
aduentus eius baptiſmum pœnitentiæ
Iſraeli. Cum aũt impleſſet Ioannes cur
ſum, dixit. Quem me arbitramini eſſe,
non ſum ego, ſed ecce uenit poſt me, cu
ius nõ ſum dignus calciamenta pedum
ſoluere. Viri frẽs, filij generis Abrahã,
& q in uobis timẽt deũ, uobis uerbũ ſa
lutis hui⁹ miſſũ eſt. Qui eñ habitabãt
Hieruſalẽ, & principes eoꝝ cũ ignora-
rẽt illũ, & uoces ꝓphetarꝝ q̃ ꝑ om̃e ſab-
batũ legũt' iudicãtes ĩpleuerũt, & nulla
cã mortis inuẽta ĩ eo, petierũt a Pilato
ut interficeret eũ. Cũq; cõſummaſſent
omnia quæ de eo ſcripta erant, depoſi
tum de ligno poſuerũt in monumẽto.
Deus autem ſuſcitauit eum a mortuis,

 qui uiſus

ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας εἰς ἱερουσαλήμ. οἵτινές εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν, καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκπεπλήρωκε τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἡμῖν, ἀναστήσας ΙΗΣΟΥΝ ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ πρώτῳ γέγραπται. υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε, ὅτι δὲ ἀνέστησε αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἴρηκεν, ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια δαβὶδ τὰ πιστά. διὸ καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει. οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Δαβὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας, τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη, καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ εἶδε διαφθοράν. ὃν δὲ ὁ θεὸς ἤγειρεν, οὐκ εἶδε διαφθοράν, γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται. καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν τῷ νόμῳ μωσέως δικαιωθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται. βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ ἐφ᾽ ὑμᾶς, τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις. ἴδετε οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε, καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε. ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν. ἐξιόντων δὲ ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν ἰουδαίων, παρεκάλουν τὰ ἔθνη εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα. λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς, ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ παύλῳ καὶ τῷ βαρνάβᾳ. οἵτινες προσλαλοῦντες, ἔπειθον αὐτοὺς ἐπιμένειν τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ. τῷ τε ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους, ἐπλήσθησαν ζήλου καὶ ἀντέλεγον τοῖς

ὑπὸ τοῦ

qui uisus est per dies multos his qui simul ascenderant cum eo de galilæa in Hierusalem, qui sunt testes eius ad plebem. Et nos uobis annunciamus eam, quæ ad patres repromissio facta est, quod hanc deus adimpleuit filijs illorũ nobis resuscitato Iesu, sicut & in psalmo primo scriptum est. Filius meus es tu, ego hodie genui te. Qꝫ aũt suscitauit eum a mortuis, iam non amplius reuersurum in corruptionẽ, ita dixit. Dabo uobis sancta Dauid fidelia. Ideo & alias dicit, Non dabis sanctũ tuũ uidere corruptionẽ, nã Dauid quidẽ cũ suæ generationi ministrasset, uolũtate dei dormiuit & appositus ẽ ad patres suos & uidit corruptionem. Quem uero deus suscitauit, non uidit corruptionem. Notũ igitur sit uobis uiri fratres, quod per hunc uobis remissio peccatorũ annunciatur & ab omnibus a quibus nõ potuistis in lege mosi iustificari, in hoc omnis qui credit iustificatur. Videte ergo ne superueniat uobis quod dictum est in prophetis. Videte contemptores, & ammiramini, & disperdimini, quia opus operor ego in diebus uestris, opus quod non credetis si quis enarrauerit uobis. Egressis autem e cœtu Iudæis, rogabant gentes, ut sequenti sabbato loquerentur sibi uerba hæc. Soluto autem cœtu, secuti sunt multi Iudæi & religiosi aduenæ Paulum & Barnabam, qui alloquentes suadebant eis ut permanerent in gratia dei. Sequenti uero sabbato pene uniuersa Ciuitas conuenit audire uerbum dei. Videntes autem turbas Iudæi, repleti sunt zelo, & contradicebant his

quæ a

ὑπὸ τοῦ παύλου λεγομένοις ἀντιλέ-
γοντες καὶ βλασφημοῦντες. παῤῥησι-
ασάμενοι δὲ ὁ παῦλος καὶ ὁ βαρνάβας,
εἶπον. ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆ-
ναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἐπειδὴ ἀπωθεῖσθε
αὐτὸν, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς
αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔ-
θνη, οὕτως γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος.
τέθηκά σε εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σω-
τηρίαν, ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. ἀκούοντα δὲ τὰ
ἔθνη, ἔχαιρε, καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ κυ-
ρίου, καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς
ζωὴν αἰώνιον. διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ κυ-
ρίου δι᾽ ὅλης τῆς χώρας. οἱ δὲ ἰουδαῖοι παρώ-
τρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας καὶ τὰς εὐ-
σχήμονας, καὶ τοὺς πρώτους τῆς πόλεως.
καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν παῦ-
λον καὶ τὸν βαρνάβαν. καὶ ἐξέβαλον
αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. οἱ δὲ ἐκτι-
ναξάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν αὐ-
τῶν ἐπ᾽ αὐτοὺς, ἦλθον εἰς ἰκόνιον. οἱ δὲ
μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύ-
ματος ἁγίου. Ἐγένετο δὲ ἐν ἰκονίῳ κα-
τὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συ-
ναγωγὴν τῶν ἰουδαίων, καὶ λαλῆσαι
οὕτως, ὥστε πιστεῦσαι ἰουδαίων τε καὶ
ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. οἱ δὲ ἀπειθοῦν-
τες ἰουδαῖοι, ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν
τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελ-
φῶν. ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτρι-
ψαν παῤῥησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ κυρίῳ, τῷ
μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐ-
τοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνε-
σθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἐσχίσθη δὲ τὸ
πλῆθος τῆς πόλεως. καὶ οἱ μὲν ἦσαν
σὺν τοῖς ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀπο-
στόλοις. ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ
ἰουδαίων, σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ
λιθοβολῆσαι

quæ a Paulo dicebantur contradicen-
tes & blasphemantes. Tunc sũpta fidu
cia Paulus & Barnabas dixerunt. Vo-
bis oportebat primum loqui uerbum
dei, sed quoniam repellitis illud, & in-
dignos uos iudicatis æterna uita, ecce
conuertimur ad gentes. Sic em̃ nobis
præcepit dominus. Posui te in lucem
gentium, ut sis in salutem usq; ad extre
mum terræ. Audientes autem gentes,
gauisæ sunt, & glorificabãt uerbum do-
mini, & crediderunt quotquot erant
ordinati ad uitam æternam, Dissemi-
nabatur autem uerbũ domini per uni-
uersam regionem. Iudæi autẽ concita-
uerunt mulieres religiosas & honestas,
& primos ciuitatis, & excitauerunt per-
secutionem in Paulum & Barnabam,
& eiecerunt eos de finibus suis. At ille
excusso puluere pedum in eos uenerũt
in Iconiũ. Discipuli quoq; replebantur
gaudio & spiritu sancto.

Factum est autem in Iconio ut si- XIIII
mul introirent synagogam Iudeorum
& loquerentur sic, ut crederet Iudæo-
rum simul & Græcorum copiosa mul-
titudo. Qui uero increduli fuerunt Iu-
dæi, concitauerunt & corruperunt ani-
mos gentium aduersus fratres. Multo
igitur tempore demorati sunt fiduciali-
ter agentes in domino, qui testimoniũ
perhibebat uerbo gratiæ suæ, dabat si
gna & prodigia fieri per manus eo-
rum. Diuisa est aũt multitudo ciuitatis
& quidã quidẽ erãt cum Iudæis, quidã
uero cũ apostolis. Cũ aũt factus esset
ĩpetus Gentiliũ pariter & Iudæorũ cũ
principibus suis, ut cõtumelijs afficerẽt

λιθοβολῆσαι αὐτούς, συνιδόντες κατέφυ-
γον εἰς τὰς πόλεις τῆς λυκαονίας, λύστραν
καὶ δέρβην, καὶ τὴν περίχωρον. κἀκεῖ ἦσαν
εὐαγγελιζόμενοι. καί τις ἀνὴρ ἐν λύστροις ἀ-
δύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοι-
λίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων, ὃς οὐδέποτε
περιπεπατήκει. οὗτος ἤκουε τοῦ παύλου λα-
λοῦντος, ὃς ἀτενίσας αὐτῷ, καὶ ἰδὼν, ὅτι πί-
στιν ἔχει τοῦ σωθῆναι, εἶπε μεγάλῃ τῇ φω-
νῇ. Ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ
ἥλλετο καὶ περιεπάτει. οἱ δὲ ὄχλοι ἰδόντες
ὃ ἐποίησεν ὁ παῦλος, ἐπῆραν τὴν φωνὴν
αὐτῶν λυκαονιστὶ, λέγοντες. οἱ θεοὶ ὁμοιωθέν-
τες ἀνθρώποις, κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. ἐκά-
λουν τέ τὸν μὲν βαρνάβαν, δία, τὸν δὲ παῦ-
λον ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ
λόγου. ὁ δὲ ἱερεὺς τοῦ διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς
πόλεως αὐτῶν, ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ
τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤ-
θελον θύειν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι βαρ-
νάβας καὶ παῦλος, διαρρήξαντες τὰ ἱμά-
τια αὐτῶν, εἰσεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον, κρά-
ζοντες καὶ λέγοντες. ἄνδρες, τί ταῦτα ποι-
εῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμὲν ὑμῖν ἄν-
θρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων
τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεὸν τὸν ζῶν-
τα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ
τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὃς
ἐν ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς, εἴασε πάν-
τα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν,
καίτοιγε οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφῆκεν ἀγα-
θοποιῶν, οὐρανόθεν ἡμῖν ὑετοὺς διδοὺς, καὶ και-
ροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐ-
φροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν. καὶ ταῦτα λέγον-
τες, μόλις κατέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύ-
ειν αὐτοῖς. ἐπῆλθον δὲ ἀπὸ ἀντιοχείας καὶ ἰκονί-
ου ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους, καὶ λιθά-
σαντες τὸν παῦλον, ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως.
νομίσαντες

lapidarent eos, intelligentes confuge-
runt ad ciuitates Lycaoniæ Lystram &
Derben & uniuersam in circuitu regio
nem, & ibi euangelizantes erant. Et qui
dam uir Lystris debilis pedibus sede-
bat claud9 ex utero matris suæ, q nũq̃
ambulauerat. Hic audiuit Paulũ loquẽ
tem. Qui intuitus eum & uidens quod
fidem haberet ut saluus fieret, dixit ma
gna uoce. Surge sup pedes tuos rectus
Et exiliuit, & ambulabat. Turbæ autẽ
cum uidissent quod fecerat Paulus, le-
uauerunt uocem suam Lycaonice, di-
centes. Dij similes facti hominibus de
scenderunt ad nos. Et uocabant Barna
bam Iouem, Paulũ uero Mercurium,
quoniã ipse erat dux uerbi. Sacerdos
quoq; Iouis qui erat ante ciuitatem illo
rum, tauros & coronas ante ianuas af-
ferens cum turbis uolebat sacrificare.
Quod ubi audierunt apostoli Barna-
bas & Paulus concissis tunicis suis exi-
lierunt in turbas, clamantes & dicẽtes.
Viri, quid hæc facitis? Et nos mortales
sum9 similes uobis hoies annũciãtes ut
ab his uanis cõuerta mini ad deũ uiuũ,
qui fecit cœlũ & terram & mare, & oia
quæ in eis sunt, qui in præteritis gene-
rationibus sinebat omnes gẽtes ingre-
di uijs suis. Quanq̃ non expertem te-
stimonij seipsum sinebat bene faciẽdo,
de cœlo dans pluuias & tempora fru-
ctifera, implens cibo & leticia corda
nostra. Et hæc dicentes uix compescue
runt turbas ne sibi imolarẽt. Superue-
nerunt autẽ quidam ab Antiochia &
Iconio Iudæi, & persuasis turbis ac lapi
dato Paulo extraxerunt eum e ciuitate
existimãtes

νομίσαντες αὐτὸν τεθνάναι. κυκλωσάντων
δὲ αὐτὸν τῶν μαθητῶν, ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν
πόλιν. καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθε σὺν τῷ βαρ
νάβα εἰς δέρβην. εὐαγγελισάμενοί τε τὴν
πόλιν ἐκείνην, καὶ μαθητεύσαντες ἱκανούς,
ὑπέστρεψαν εἰς τὴν λύστραν καὶ ἰκόνιον καὶ ἀν
τιόχειαν, ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μα-
θητῶν, καὶ παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι
διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. χειροτονήσαντες δὲ αὐ
τοῖς πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν, προσευξά
μενοι μετὰ νηστειῶν, παρέθεντο αὐτοὺς τῷ
κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν. καὶ διελθόν-
τες τὴν πισιδίαν, ἦλθον εἰς παμφυλίαν.
καὶ λαλήσαντες ἐν πέργῃ τὸν λόγον, κα
τέβησαν εἰς ἀττάλειαν. κἀκεῖθεν ἀπέπλευ
σαν εἰς ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδο-
μένοι τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ
ἐπλήρωσαν. παραγενόμενοι δὲ καὶ συνα-
γόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἀνήγγειλαν ὅσα
ἐποίησεν ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν. καὶ ὅτι ἤνοιξε
τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως. διέτριβον δὲ ἐκεῖ
χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.
Καί τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς ἰουδαίας
ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ἐὰν μὴ περι
τέμνησθε τῷ ἔθει μωσέως, οὐ δύνασθε σωθῆ
ναι. γενομένης οὖν στάσεως καὶ συζητήσεως
οὐκ ὀλίγης τῷ παύλῳ καὶ τῷ βαρνάβᾳ
πρὸς αὐτούς, ἔταξαν ἀναβαίνειν παῦλον
καὶ βαρνάβαν, καί τινας ἄλλους ἐξ αὐτῶν,
πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους
εἰς ἱερουσαλήμ, περὶ τοῦ ζητήματος τού-
του. οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκ-
κλησίας, διήρχοντο τὴν φοινίκην καὶ σαμά
ρειαν ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν, καὶ
ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς.
παραγενόμενοι δὲ εἰς ἱερουσαλήμ, ἀπεδέχθησαν
ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων
ἀνήγγειλάν τε ὅσα ὁ θεὸς ἐποίησεν μετ' αὐτῶν
ἐξανέστησαν

existimãtes eũ mortuũ eſſe. Circũdan/
tibus aũt eum diſcipulis, ſurgens intra/
uit ciuitatem, & poſtero die profectus
eſt cũ Barnaba in Derben. Cũq; euan/
gelizaſſent ciuitati illi, & docuiſſẽt mul/
tos, reuerſi ſunt Lyſtrã & Iconiũ & An
tiochiam, denuo confirmantes animas
diſcipulorũ, exhortanteſq; ut permane/
rent in fide, & quod per multas tribula
tiones oporteat nos intrare in regnum
dei. Et cum ſuffragijs creaſſent illis per
ſingulas eccleſias p̃ſbyteros & oraſſent
cũ ieiunationibus, cõmendauerũt eos
dño in quem crediderant. Peragrataq;
Piſidia uenerunt Pamphyliã, & cũ locu
ti eſſent uerbum Pergæ, deſcenderunt
in Attaliam & inde ſoluerunt Antio-
chiam, unde erant traditi gratiæ dei in
opus quod cõpleuerunt. Cum aũt ue-
niſſent & congregaſſent eccleſiam, retu
lerunt quanta feciſſet deus ſecũ, & qđ
aperuiſſet gentibus oſtium fidei. Mo-
rati ſunt aũt tempus nõ modicũ cum
diſcipulis. Et quidã qui deſcenderant XV
a Iudæa docebant fratres, niſi circũcida
mini ſecundũ morem Moſi non pote-
ſtis ſaluari. Facta ergo ſeditione & di/
ſceptatione nõ exigua cũ Paulo & Bar
nabæ aduerſus illos, ſtatuerũt, ut aſcen
derent Paulus & Barnabas & quidam
alij ex alijs ad apoſtolos & p̃ſbyteros
in Hieruſalem, ſuper hac queſtione. Il-
li ergo deducti ab eccleſia pertranſibãt
Phœnicen & Samariam narrantes cõ-
uerſionem gentiũ, & gignebãt gaudiũ
magnum omnibus fratribus. Cũ autẽ
ueniſſent Hieroſolymam, ſuſcepti ſunt
ab eccleſia & ab apl̃is & ſenioribus an/
nũciauerũtq; q̃cũq; deꝰ feciſſet cũ illis.
Surrexerũt

ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν
φαρισαίων τῶν πεπιστευκότων, λέγοντες, ὅτι
δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς, παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν
νόμον μωσέως. Συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι
καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τού-
του. πολλῆς δὲ συζητήσεως γενομένης, ἀναστὰς
πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς. Ἄνδρες ἀδελφοὶ, ὑ-
μεῖς ἐπίστασθε, ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ὁ θε-
ὸς ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο διὰ τοῦ στόματός μου,
ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου, καὶ
πιστεῦσαι. καὶ ὁ καρδιογνώστης θεὸς ἐμαρτύ-
ρησεν αὐτοῖς, δοὺς αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγι-
ον, καθὼς καὶ ἡμῖν, καὶ οὐδὲν διέκρινε μεταξὺ
ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρ-
δίας αὐτῶν. Νῦν οὖν, τί πειράζετε τὸν θεὸν ἐπι-
θεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν,
ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν, οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσα-
μεν βαστάσαι, ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ κυρίου
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ πιστεύομεν σωθῆναι καθ' ὃν
τρόπον κἀκεῖνοι. ἐσίγησε δὲ πᾶν τὸ πλῆθος,
καὶ ἤκουον βαρνάβα καὶ παύλου, ἐξηγουμένων
ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς
ἔθνεσι δι' αὐτῶν. Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς,
ἀπεκρίθη ἰάκωβος, λέγων. ἄνδρες ἀδελφοὶ,
ἀκούσατέ μου. συμεὼν ἐξηγήσατο, καθὼς πρῶ-
τον ὁ θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν
ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν
οἱ λόγοι τῶν προφητῶν, καθὼς γέγραπται. Μετὰ
ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν
δαβὶδ, τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ τὰ κατεσκαμμένα
αὐτῆς ἀνοικοδομήσω, καὶ ἀνορθώσω αὐτὴν, ὅπως
ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων
τὸν κύριον, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οὓς ἐπικέκληται
τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτοὺς, λέγει κύριος, ὁ ποιῶν
ταῦτα πάντα. γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι τῷ θεῷ,
πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. Διὸ ἐγὼ κρίνω, μὴ παρενο-
χλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν θεὸν,
ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς, τοῦ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισ-
γημάτων τῶν εἰδώλων, καὶ τῆς πορνείας, καὶ τοῦ πνικτοῦ, καὶ τοῦ
αἵματος

Surrexerũt aũt qdã de factione phari
ſæorũ, q crediderãt dicẽtes, qd' opteret
circũcidere eos, p̃cipere quoq; ſeruare
legem Moſi. Conueneruntq; apoſtoli
& ſeniores uidere de uerbo hoc. Cũ aũt
magna diſceptatio fieret, ſurgens Petr⁹
dixit ad eos. Viri fratres, uos ſcitis qd'
ab antiquis dieb⁹ deus in nobis elegit
per os meũ, ut audirent gentes uerbũ
euãgelíj & crederẽt. Et qui nouit corda
deus, teſtimoniũ p̃hibuit illis, dãs illis
ſpm̃ ſctm̃ ſicut & nobis, & nihil diſcre-
uit iter nos & illos, cũ fide purificauerit
corda illorũ. Nũc ergo quid tẽtatis deũ.
ut imponatur iugũ ſuper ceruices diſci
pulorum, quod neq; patres noſtri neq;
nos portare potuimus? Sed per gra-
tiam dñi Ieſu Chriſti credimus nos ſal
uos futuros quemadmodum & illi. Ta
cuit autem tota multitudo & audiebãt
Barnabã & Paulũ narrantes quãta de
us feciſſet ſigna & prodigia inter gẽtes
p ipſos. Et poſtq; cõticuiſſent, r̃ndit Ia-
cobus dicẽs. Viri frẽs audite me. Simõ
narrauit queãdmodũ primũ deus uiſi-
tauit ut ſumeret ex gẽtibus populũ in
noie ſuo, & huic cõſonant uerba p̃phe
tarum ſicut ſcriptũ eſt. Poſt hæc reuer-
tar & reædificabo tabernaculũ Dauid.
quod collapſum eſt, & diruta eius reæ-
dificabo, & erigã illud, ut requirant qui
reliq ſunt hoies dñm, & oẽs gentes ſup
quos inuocatũ eſt nomẽ meũ ſup eos
dicit dñs, q facit hæc oia. Nota a ſæculo
ſunt deo oia hæc opa ſua. Propter qd'
ego iudico nõ obturbãdũ eſſe illis q ex
gẽtib⁹ cõuertũt ad deũ, ſed ſcribẽdũ ad
eos ut abſtineant ſe ab inqnamentis ſi
mulacrorũ, & fornicatiõe & ſuffocato &
ſanguine

αἵματος. Μωσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κα-
τὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει ἐν
ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀνα-
γινωσκόμενος. τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις
καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ,
ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς
ἀντιόχειαν σὺν παύλῳ καὶ βαρνάβᾳ. ἰούδαν
τὸν ἐπικαλούμενον βαρσαβᾶν, καὶ σίλαν,
ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, γρά-
ψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν τάδε. Οἱ ἀπόστο-
λοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ, τοῖς
κατὰ τὴν ἀντιόχειαν καὶ συρίαν καὶ κιλικί-
αν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν, χαίρειν. ἐπειδὴ
ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες,
ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς
ψυχὰς ὑμῶν, λέγοντες περιτέμνεσθαι, καὶ
τηρεῖν τὸν νόμον, οἷς οὐ διεστειλάμεθα, ἔδο-
ξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδὸν, ἐκλεξα-
μένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, σὺν τοῖς
ἀγαπητοῖς ἡμῶν βαρνάβᾳ καὶ παύλῳ, ἀν-
θρώποις παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν,
ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ. Ἀπεστάλκαμεν οὖν ἰούδαν καὶ σί-
λαν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας
τὰ αὐτά. ἔδοξε γὰρ τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ
ἡμῖν, μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος,
πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰ-
δωλοθύτων, καὶ αἵματος, καὶ πνικτοῦ, καὶ
πορνείας, ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς, εὖ
πράξετε. ἔρρωσθε. οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες,
ἦλθον εἰς ἀντιόχειαν, καὶ συναγαγόντες τὸ
πλῆθος, ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν. ἀνα-
γνόντες δὲ, ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλή-
σει. ἰούδας τε καὶ σίλας, καὶ αὐτοὶ προφῆ-
ται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλε-
σαν τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ἐπεστήριξαν. ποι-
ήσαντες δὲ χρόνον, ἀπελύθησαν μετ' εἰ-
ρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀπο-
στόλους. ἔδοξε δὲ τῷ σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτοῦ.
παῦλος

ſanguine. Moſes enim a tẽporibus an-
tiquis in ſingulis ciuitatibus habet, qui
ſe prædicẽt in ſynagogis, ubi per omne
ſabbatũ legitur. Tũc placuit apoſtolis
& ſenioribus cum tota eccleſia, ut dele-
ctos ex ſeſe uiros mitterẽt Antiochiam
cũ Paulo & Barnaba, Iudã qui cogno-
minabatur Barſabas & Sylã, uiros pri-
marios inter fratres, miſſis litteris ĩ hãc
ſententiã, per manus eorum. Apoſtoli
& ſeniores & frẽs, his q̃ ſũt Antiochiæ
& in Syria, & in Cilicia fratribus q̃ ſunt
ex gentibus, ſalutem. Qm̃ audiuimus,
quod quidam ex nobis egreſſi turbaue-
runt uos uerbis euertentes animas ue-
ſtras, iubẽtes uos circũcidi & ſeruare le-
gem, quibus nõ mãdaueramus, uiſum
eſt nobis unanimiter congregatis dele-
ctos uiros mittere ad uos, cum dilectis
noſtris Barnaba & Paulo, hominibus
qui tradiderunt animas ſuas pro nõie
dñi noſtri Ieſu Chriſti. Miſimus ergo
Iudam & Sylam, qui & ipſi uobis uer-
bis referẽt eadem. Viſum eſt enim ſpi-
ritui ſancto & nobis, ne quid amplius
imponeremus uobis oneris q̃ȝ hæc ne-
ceſſaria, ut abſtineatis ab his quæ ſunt
ĩmolata ſimulacris, & ſanguine, & ſuffo
cato, & fornicatione, a quibus ſi conſer
uaueritis uoſipſos, benefacietis. Valete
Illi ergo dimiſſi uenerunt Antiochiã, &
cõgregata multitudine reddiderũt epi-
ſtolam. Quã cũ legiſſent, gauiſi ſunt ſu
per cõſolatione. Iudas aũt & Sylas cũ
eſſent & ipſi ꝓphetæ ſermone copioſo
adhortati ſunt fratres, & cõfirmauerũt
Cõmorati aũt illic aliquantũ temporis
dimiſſi ſunt cũ pace a fratribus ad apo
ſtolos. Viſũ eſt aũt Syle manere ibidẽ
Paulus

Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν ἀντιοχείᾳ, διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι μετὰ καὶ ἑτέρων πολλῶν τὸν λόγον τοῦ κυρίου. μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπε παῦλος πρὸς βαρνάβαν. ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν πόλιν, ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ κυρίου, πῶς ἔχουσι. βαρνάβας δὲ ἐβουλεύσατο συμπαραλαβεῖν τὸν ἰωάννην, τὸν καλούμενον μάρκον. παῦλος δὲ ἠξίου τὸν ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ παμφυλίας, καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ συμπαραλαβεῖν τοῦτον. ἐγένετο οὖν παροξυσμὸς, ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, τόν τε βαρνάβαν παραλαβόντα τὸν μάρκον, ἐκπλεῦσαι εἰς κύπρον. παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος σίλαν, ἐξῆλθε παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. διήρχετο δὲ τὴν συρίαν καὶ κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας.

Κατήντησε δὲ εἰς δέρβην καὶ λύστραν, καὶ ἰδοὺ μαθητής τις ἦν ἐκεῖ, ὀνόματι τιμόθεος, υἱὸς γυναικός τινος ἰουδαίας πιστῆς, πατρὸς δὲ ἕλληνος, ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν λύστροις καὶ ἰκονίῳ ἀδελφῶν. τοῦτον ἠθέλησεν ὁ παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν, καὶ λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν διὰ τοὺς ἰουδαίους, τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις. ᾔδεισαν γὰρ ἅπαντες τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅτι ἕλλην ὑπῆρχεν. ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐν ἱερουσαλήμ. αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ πίστει, καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν. διελθόντες δὲ τὴν φρυγίαν καὶ τὴν γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ ἀσίᾳ, ἐλθόντες κατὰ τὴν μυσίαν, ἐπείραζον κατὰ τὴν βιθυνίαν πορεύεσθαι, καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα. παρελθόντες δὲ τὴν

μυσίαν

Paulus aũt & Barnabas demorabant Antiochiæ, docẽtes & euãgelizantes cũ aliĳs etiã pluribꝰ uerbũ dñi. Post aliq̃t aũt dies dixit ad Barnabã Paulus. Reuersi iam uisitemus fratres nostros per omnes ciuitates in quibus annunciauimus uerbũ dñi, quomodo se habeant. Barnabas aũt consulebat ut assumerẽt & Ioannem, qui cognominabat᷑ Marcus. Paulꝰ aũt nolebat, ut qui defecisset ab ipsis ex Pamphylia & nõ isset cũ eis in opus hic adiũgeretur. Tam acris aũt fuit inter eos disceptatio, ut alter ab altero seiungeretur, & Barnabas quidem assumpto Marco nauigaret in Cyprũ. Paulus uero allecto Syla profectus est traditus gratiæ dei a fratribus. Perambulabat aũt Syriam & Ciliciam confirmans ecclesias.

XVI Peruenit aũt Derben & Lystram, & ecce discipulus quidam erat ibi nomine Timotheus, filius mulieris cuiusdã Iudææ fidelis, cœterũ patre gentili. Huic testimoniũ bonũ reddebant qui in Lystris erant & Iconio fratres. Hunc uoluit Paulus secũ proficisci & assumptũ circũcidit eũ propter Iudæos qui erant in illis locis. Sciebant enim oẽs ꝙ pater eius erat gentilis. Cũ aũt pertransirent ciuitates, tradebant eis custodire dogmata quæ erant decreta ab apostolis & senioribus q erant Hierosolymis. Itaq; ecclesiæ confirmabantur fide, & abundabant numero cotidie. Cum pertransissent aũt Phrygiã & Galaticã regionem, uetiti sunt a spiritu sancto loqui uerbũ in Asia. Cũ uenissent aũt in Mysiam tentabant ire in Bithyniam, & nõ ꝑmisit eos spũs. Cũ aũt pertransissent

Mysiam

μυσίαν, κατέβησαν εἰς τρωάδα. καὶ ὅραμα
διὰ τῆς νυκτὸς ὤφθη τῷ παύλῳ. Ἀνήρ τις ἦν
μακεδὼν ἑστὼς, παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων.
διαβὰς εἰς μακεδονίαν, βοήθησον ἡμῖν, ὡς δὲ
τὸ ὅραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν
εἰς τὴν μακεδονίαν, συμβιβάζοντες, ὅτι προς-
κέκληται ἡμᾶς ὁ κύριος εὐαγγελίσασθαι αὐ-
τούς. Ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς τρωάδος, εὐθυδρο-
μήσαμεν εἰς σαμοθρᾴκην, τῇ τε ἐπιούσῃ, εἰς
νεάπολιν, ἐκεῖθεν τε εἰς φιλίππους, ἥτις ἐστὶ
πρώτη τῆς μερίδος τῆς μακεδονίας πόλις
κολωνία. ἦμεν δὲ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει διατρί-
βοντες ἡμέρας τινάς, τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββά-
των ἐξήλθομεν ἔξω τῆς πόλεως παρὰ πο-
ταμὸν, οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι, καὶ καθ-
ίσαντες, ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυ-
ναιξί. καί τις γυνὴ ὀνόματι λυδία πορφυρό-
πωλις πόλεως θυατείρων, σεβομένη τὸν θεὸν,
ἤκουσεν, ἧς ὁ κύριος διήνοιξε τὴν καρδίαν, προ-
σέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ παύλου. ὡς
δὲ ἐβαπτίσθη, καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε λέ-
γουσα. εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ κυρίῳ εἶ-
ναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μείνατε, καὶ
παρεβιάσατο ἡμᾶς. Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡ-
μῶν εἰς προσευχὴν, παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν
πνεῦμα πύθωνος, ἀπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐρ-
γασίαν πολλὴν παρεῖχε τοῖς κυρίοις αὐτῆς, μαν-
τευομένη, αὕτη κατακολουθήσασα τῷ παύ-
λῳ καὶ ἡμῖν, ἔκραζε λέγουσα, οὗτοι οἱ ἄνθρω-
ποι, δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσίν, οἵ τινες
καταγγέλλουσιν ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας. τοῦτο
δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, διαπονηθεὶς δὲ
ὁ παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι, εἶπε
παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ ἐξελθεῖν ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ
ὥρᾳ. ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς, ὅτι ἐξῆλθεν ἡ
ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν
παῦλον καὶ τὸν σίλαν, εἵλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν
ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς
τοῖς στρατη

Mysiam descenderunt Troadem, & ui-
sio per noctem paulo uisa est. Vir Ma
cedo quidam erat, stans & deprecans
eum & dicẽs. Transiẽs in Macedoniã,
adiuua nos. Vt aũt uisum uidit, statim
quæsiuimus ꝓficisci in Macedoniã, cer
ti facti ꝙ uocasset nos deus ad euange
lizandum eis. Cũ soluissemus igitur a
Troade recto cursu uenimus in Samo
thracen, & postero die Neapolim, &
inde Philippos, q̃ est prima partis Ma
cedoniæ ciuitas colonia. Eramus autẽ
in eadem urbe dieb9 aliquot diuersan-
tes, & die sabbatoꝝ egressi sumus e ci-
uitate iuxta flumen ubi solebat oratio
esse, & sedẽtes loquebamur mulieribus
quæ conuenerãt, & quædã mulier noĩe
Lydia purpuraria ciuitatis Thyathiræ
colens deũ audiuit, cuius dominus ape
ruit cor ut intenderet his quæ dicebantͤ
a Paulo. Cũ aũt baptizata esset & do-
mus eius, dep̃cata est dicens. Si iudica-
stis me fidelem dño esse, introite in do-
mum meam & manete. Et coegit nos.
Factum est aũt euntibus nobis ad ora
tionem ut puella quædã habens spi-
ritum pythonis, occurreret nobis, quæ
questũ magnũ p̃stabat dominis suis di
uinando. Hæc subsecuta Paulũ & nos
clamabat dicens. Isti homines serui dei
excelsissimi sunt qui annunciant nobis
uiam salutis. Hoc aũt faciebat multos
dies Tedio aũt affectus Paulus, & con
uersus spiritui dixit. Præcipio tibi ĩ no-
mine Iesu Christi ut exeas ab ea. Et ex-
ijt eadẽ hora. Videntes autem domini
eius quod abisset spes q̃stus su9, appre
hensum Paulũ & Sylam traxerunt in
forum ad principes, & offerentes eos

 magistra

τοῖς στρατηγοῖς, εἶπον. οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν, ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες, καὶ καταγγέλλουσιν ἔθη, ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι, οὐδὲ ποιεῖν, ῥωμαίοις οὖσι, καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ᾽αὐτῶν. καὶ οἱ στρατηγοὶ περιῤῥήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια, ἐκέλευον ῥαβδίζειν, πολλάς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς, ἔβαλον εἰς φυλακὴν, παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι, ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς. ὃς παραγγελίαν τοιαύτην εἰληφὼς, ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον. κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον παῦλος καὶ σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν θεόν. ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι. ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου, ἀνεῴχθησάν τε παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη. ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ ἰδὼν ἀνεῳγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος μάχαιραν, ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους. ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ παῦλος, λέγων. μηδὲν πράξῃς σεαυτῷ κακόν, ἅπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε. αἰτήσας δὲ φῶτα, εἰσεπήδησε. καὶ ἔντρομος γενόμενος, προσέπεσε τῷ παύλῳ καὶ τῷ σίλᾳ. καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω, ἔφη. κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν, ἵνα σωθῶ. οἱ δὲ εἶπον. πίστευσον ἐπὶ τὸν κύριον ΙΗΣΟΥΝ, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ κυρίου, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς, ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς, καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες, παραχρῆμα, ἀναγαγών τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, παρέθηκε τράπεζαν, καὶ ἠγαλλιᾶτο πανοικὶ, πεπιστευκὼς τῷ θεῷ. ἡμέρας δὲ γενομένης, ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους λέγοντες. ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους

magiſtratibus dixerũt. Hi homines cõturbant ciuitatem noſtrã cũ ſint Iudæi & annunciant morem quẽ nõ licet nobis ſuſcipere neq; facere, cũ ſimꝰ Romani. Et cõcurrit plebs aduerſus eos, & magiſtratus ſciſſis tunicis ſuis, iuſſerũt eos uirgis cædi. Et cũ multas plagas eis impoſuiſſent, cõiecerũt eos in carcerẽ, p̃cipientes cuſtodi ut diligenter cuſtodiret eos. Qui cũ tale præceptũ accepiſſet cõiecit eos in interiorem carcerẽ, & pedes eorum ſtrinxit ligno. Media aũt nocte Paulus & Sylas orantes laudabãt deũ. & exaudiebant eos, qui uincti erant. Subito uero terræmotus factus eſt magnus, ita ut concuterentur fundamenta carceris. Et ſtatim aperta ſunt omnia oſtia, & omnium uincula ſoluta ſunt. Experrectus aũt cuſtos carceris, cũ uideret ianuas apertas carceris, euaginato gladio, erat ſeipſum interfecturus, exiſtimãs aufugiſſe uinctos. Clamauit autem Paulus uoce magna, dicẽs. Ne qđ feceris tibiipſi mali. Vniuerſi eñ hic ſumus. Poſtulatoq; lumine irrupit, & tremefactus accidit Paulo & Sylæ ad pedes, & productis illis foras ait. Dñi, qđ me oportet facere ut ſaluus fiam? At illi dixerunt. Crede in dñm Ieſum, & ſaluus eris tu & domus tua. Et locuti ſunt ei uerbum dñi, & omnibus qui erãt in domo eius. Et adſũptos illos in illa hora noctis lauit plagas eorum, & baptizatus eſt ipſe & omnes familiares illiꝰ cõtinuo. Cũq; perduxiſſet eos ĩ domũ ſuã appoſuit eis menſam, & exultauit cum uniuerſa domo ſua qđ credidiſſet deo. Et cũ dies factus eſſet miſerũt magiſtratꝰ uiatores dicẽtes. Dimitte hoĩes illos

ἐκείνους. Ἀπήγγειλε δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς
λόγους τούτους πρὸς τὸν παῦλον, ὅτι ἀπε
στάλκασιν οἱ στρατηγοί, ἵνα ἀπολυθῆτε, νῦν
οὖν ἐξελθόντες, πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. Ο δὲ
παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς, δείραντες ἡμᾶς
δημοσίᾳ, ἀκατακρίτους ἀνθρώπους, ῥωμαί/
ους ὑπάρχοντας, ἔβαλον εἰς φυλακήν, καὶ
νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ, ἀλλὰ
ἐλθόντες αὐτοὶ ἐξαγαγέτωσαν. ἀνήγγει/
λαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδοῦχοι τὰ ῥή/
ματα ταῦτα. καὶ ἐφοβήθησαν, ἀκούσαντες ὅτι
ῥωμαῖοί εἰσι. καὶ ἐλθόντες, παρεκάλεσαν αὐ/
τούς, καὶ ἐξαγαγόντες, ἠρώτων ἐξελθεῖν τῆς
πόλεως. ἐξελθόντες δὲ ἐκ τῆς φυλακῆς, εἰσῆλ
θον εἰς τὴν λυδίαν. καὶ ἰδόντες τοὺς ἀδελ/
φούς, παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξῆλθον.

Διοδεύσαντες δὲ τὴν ἀμφίπολιν καὶ ἀ/
πολλωνίαν, ἦλθον εἰς θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν
ἡ συναγωγὴ τῶν ἰουδαίων. κατὰ δὲ τὸ εἰω/
θὸς τῷ παύλῳ, εἰσῆλθε πρὸς αὐτούς, καὶ ἐπὶ
σάββατα τρία, διελέγετο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν
γραφῶν διανοίγων καὶ παρατιθέμενος,
ὅτι τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ἔδει παθεῖν, καὶ ἀναστῆ/
ναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ
ΙΗΣΟΥΣ, ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. καί τι/
νες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν, καὶ προσεκληρώθη/
σαν τῷ παύλῳ καὶ τῷ σίλᾳ, τῶν τε σεβομέ
νων ἑλλήνων πολὺ πλῆθος, γυναικῶν τε τῶν
πρώτων οὐκ ὀλίγαι. ζηλώσαντες δὲ οἱ ἀπει/
θοῦντες ἰουδαῖοι, καὶ προσλαβόμενοι τῶν ἀγο
ραίων τινάς, ἄνδρας πονηρούς, καί ὀχλοποι
ήσαντες, ἐθορύβουν τὴν πόλιν, ἐπιστάντες τε
τῇ οἰκίᾳ ἰάσονος, ἐζήτουν αὐτοὺς ἀγαγεῖν
εἰς τὸν δῆμον. μὴ εὑρόντες δὲ αὐτούς, ἔσυρον
τὸν ἰάσονα καί τινας ἀδελφούς, ἐπὶ τοὺς πο
λιτάρχας βοῶντες. ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην
ἀναστατώσαντες οὗτοι, καὶ ἐνθάδε πάρεισιν
οὓς ὑποδέδεκται ἰάσων. καὶ οὗτοι πάντες
ἀπέναντι τῶν δογμάτων καίσαρος πράσσου/
σι, βασιλέα

illos. Nunciauit aũt custos carceris uer-
ba hæc Paulo, miserunt magistratus ut
dimittamini. Nunc igitur exeuntes ite
in pace. Paulus autem dixit eis. Cæsos
nos publice indicta causa, cũ simꝰ Ro-
mani, coniecerunt in carcerem, & nunc
occulte nos eijciunt? Non certe, sed ue
niant ipsi ac nos educant. Nũciauerũt
autem magistratibus uiatores uerba
hæc. Timuerũtq; audito quod Roma/
ni essent, & uenĩetes deprecati sunt eos,
& eductos rogabant ut egrederentur e
ciuitate. Egressi autẽ de carcere, introie-
runt ad Lydiam, & uisis fratribus con-
solati sunt eos, & profecti sunt.

Cum aũt iter fecissent per Amphi/ XVII
polim & Apolloniam, uenerunt Thes/
salonicam, ubi erat synagoga Iudæoꝝ.
Secundũ consuetudinem autem Pau/
lus introiuit ad eos, & per sabbata tria
disserebat eis e scripturis adaperiens,
& allegans, qđ Christũ oportuisset pa/
ti & resurgere a mortuis, & quod hic es/
set Iesus Christus quẽ ego (inquit) an-
nũcio uobis. Et quidã ex eis crediderũt
& adiuncti sunt Paulo & Sylæ, & reli-
giosorum græcorũ multitudo magna,
mulieresq; primariæ non paucæ. Zelo
aũt cõmoti Iudæi nõ credẽtes, & assum
ptis quibusdam circumforaneis uiris
malis & turba coacta concitauerunt ci-
uitatem, & urgentes domum Iasonis
quærebant eos producere in populum
Et cum non inuenissent eos trahebant
Iasonem & quosdam fratres ad prin-
cipes ciuitatis, clamantes. Hi qui terra/
rum orbem concitarunt, huc quoq; ue/
nerunt. Quos excepit Iason, & hi om-
nes contra decreta Cæsaris faciunt,

σι, βασιλέα λέγοντες ἕτερον εἶναι ΙΗΣΟΥΝ.
ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας
ἀκούοντας ταῦτα, καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν πα
ρὰ τοῦ ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν, ἀπέλυσαν αὐ/
τούς. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τῆς νυκτὸς, ἐξ
έπεμψαν τόν τε παῦλον καὶ τὸν σίλαν εἰς βέῤ-
ῥοιαν, οἵ τινες παραγενόμενοι εἰς τὴν συνα/
γωγὴν ἀπῄεσαν τῶν ἰουδαίων. οὗτοι δὲ ἦσαν
εὐγενέστεροι τῶν ἐν θεσσαλονίκῃ, οἵ τινες ἐδέ/
ξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ
καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφὰς, εἰ ἔχοι
ταῦτα οὕτως. πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπί-
στευσαν, καὶ τῶν ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν
εὐσχημόνων, καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι. Ως δὲ
ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς θεσσαλονίκης ἰουδαῖοι,
ὅτι καὶ ἐν τῇ βεῤῥοίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ παύ
λου ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ, σαλεύον
τες τοὺς ὄχλους. εὐθέως δὲ τότε τὸν παῦ/
λον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι
ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ὑπέμενον δὲ ὅ τε σί-
λας καὶ ὁ τιμόθεος ἐκεῖ. οἱ δὲ καθιστῶντες
τὸν παῦλον, ἤγαγον αὐτὸν ἕως ἀθηνῶν. καὶ
λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν σίλαν καὶ τι/
μόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτὸν,
ἐξῄεσαν. Ἐν δὲ ταῖς ἀθήναις ἐκδεχομένου
αὐτοὺς τοῦ παύλου, παρωξύνετο τὸ πνεῦμα
αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, θεωροῦντι κατείδωλον οὖ/
σαν τὴν πόλιν. διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συ
ναγωγῇ τοῖς ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις
καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, πρὸς
τοὺς παρατυγχάνοντας. τινὲς δὲ τῶν ἐπι-
κουρείων καὶ τῶν στωϊκῶν φιλοσόφων, συνέ/
βαλον αὐτῷ. καί τινες ἔλεγον. τί ἂν θέ/
λει ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δὲ, ξένων δαι
μονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι, ὅτι τὸν ΙΗ-
ΣΟΥΝ καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῖς εὐηγγελίζε-
το. ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ, ἐπὶ τὸν ἄρειον πά
γον ἤγαγον, λέγοντες. Δυνάμεθα γνῶναι,
τίς ἡ καινὴ αὕτη, ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχή;
ξενίζοντα

regem alium dicentes esse Iesum. Con/
citauerunt aũt turbam & magistratus
ciuitatis audientes hæc. Et accepta satis/
factione a Iasone & a cæteris, dimise-
runt eos. Fratres uero cõfestim per no-
ctem dimiserũt & Paulum & Sylam in
Berœam. Qui cũ aduenissent abierunt
in synagogam Iudæorum. Hi aũt erãt
summo genere nati inter eos qui erant
Thessalonicæ, qui susceperant uerbum
cum omni animi promptitudine coti-
die scrutantes scripturas an hæc ita se
haberent. Et multi quidem crediderũt
ex eis, & Græcæ mulieres honestæ, & ui
ri non pauci. Cũ autem cognouissent
Thessalonicẽses Iudæi quod & Berœæ
annunciatum esset a Paulo uerbũ dei
uenerunt & illic commouentes turbas.
Statimq; tunc Paulum emiserunt fra-
tres, ut iret usq; ad mare. Sylas autem
& Timotheus remanserũt ibi. Qui aũt
deducebant Paulũ deduxerunt eũ usq;
ad Athenas; & accepto mãdato ab eo
ad Sylam & Timotheũ, ut q̃p celerrime
uenirent ad se profecti sunt, Paulus au
tem cũ Athenis eos expectaret, incãde
scebat spiritus eius in ipso, cum uideret
idololatriæ deditã ciuitatẽ. Disputabat
igitur in synagoga cũ Iudæis & religio
sis, & in foro cotidie ad eos qui aderãt.
Quidam autem Epicurei & Stoici phi
losophi conflictabantur cum eo, & qui
dam dicebãt. Quid uult uerbisator hic
dicere? Alij uero, nouorum dæmonio
rum uidetur annunciator esse, quod Ie
sum & resurrectionem annũciaret eis.
Er app̃hensum eum ad Martium uicũ
duxerũt dicẽtes. Possumꝰ ne scire quæ
sit hæc noua quæ a te dicit' doctrina?
Noua

ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν. βουλόμεθα οὖν γνῶναι, τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶναι. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι, εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν, ἢ λέγειν τί καὶ ἀκούειν καινότερον. σταθεὶς δὲ ὁ παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ ἀρείου πάγου, ἔφη. ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο. ἀγνώστῳ θεῷ. ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς ὁ κύριος ὑπάρχων, οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται, προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν κατὰ πάντα. ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ὁρίσας προστεταγμένους καιρούς, καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν ζητεῖν τὸν κύριον, εἰ ἄραγε ψηλαφήσειεν αὐτὸν καὶ εὕροιεν, καίγε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς καί τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι. τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ θεοῦ, οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ, ἢ ἀργύρῳ, ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ θεός, τὰ νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν, διότι ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπον, ἀκουσόμεθά σου πάλιν περὶ τούτου. καὶ οὕτως ὁ παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν. τινὲς δὲ ἄνδρες

Noua enim q̄dā infers aurib⁹ noſtris. Volumus ergo ſcire quid nā uelint hæc eſſe. Athenienſes aūt omnes & qui illic uerſabant̃ hoſpites ad nihil aliud uacabāt, niſi aut dicēdū aut audiēdū aliq̄d noui. Stans aūt Paulus in medio Martíj uici ait. Viri Athenienſes, per omnia fere ſuperſtitioſiores uos uideo. Præteriens enim & uidens ſimulacra ueſtra, inueni & arā ī qua inſcriptū erat. Ignoto deo. Quē ergo ignorātes colitis, hūc ego annūcio uobis. Deus qui fecit mūdum & omnia quæ in eo ſunt, hic cœli & terræ cū ſit dn̄s, nō in manufactis tēplis habitat, nec manibus humanis colitur indigens aliquo, cum ipſe det omnibus uitam & halitum per omnia, fecitq́ ex uno ſanguine omne genus hominum, ut inhabitaret ſup̱ uniuerſam faciē terræ, definitis p̃ſtitutis tp̱ibus & p̃fixis terminis habitationis eorum, ut q̄rerent deū, ſi forte palpentur eum aut inueniant, q̄quis non longe ſit ab uno quoq́ noſtrū. In ipſo enim uiuimus & mouemur & ſum⁹, ſicut & q̄dā ueſtratiū poetaꝝ dixerūt. Huius eñ & genus ſum⁹. Genus ergo cū ſim⁹ dei, nō debemus exiſtimare auro aut argēto aut lapidi arte ſculpto & īuēto hoīs numē eē ſimile. Et tp̱a quidē huius ignorātiæ cū diſſimulaſſet deus, nūc annūciat hoib⁹, ut oēs ubiq́ reſipiſcāt, eo ꝙ ſtatuit diē in quo iudicatur⁹ eſt orbē terraꝝ in iuſticia, in eo uiro in quo ſtatuerat, fide p̃ſtita oībus, excitato illo a mortuis. Cū audiſſent aūt reſurrectionē mortuoꝝ, alíj quidē irridebant, alíj uero dixerūt. Audiemus te de hoc iterū. Sic Paulus exiuit de medio eoꝝ. Quidam uero uiri adhæ-

ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ, ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ διονύσιος ὁ ἀρεοπαγίτης, καὶ γυνὴ ὀνόματι δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

Μετὰ δὲ ταῦτα χωρισθεὶς ὁ παῦλος ἐκ τῶν ἀθηνῶν, ἦλθεν εἰς κόρινθον, καὶ εὑρών τινα ἰουδαῖον, ὀνόματι ἀκύλαν ποντικὸν τῷ γένει, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς ἰταλίας, καὶ πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ διατεταχέναι κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς ἰουδαίους ἐκ τῆς ῥώμης, προσῆλθεν αὐτοῖς, καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι, ἔμενε παρ᾽ αὐτοῖς καὶ εἰργάζετο. ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τὴν τέχνην. Διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθέν τε ἰουδαίους καὶ ἕλληνας. Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς μακεδονίας, ὅτε σίλας καὶ ὁ τιμόθεος συνείχετο τῷ πνεύματι ὁ παῦλος, διαμαρτυρόμενος τοῖς ἰουδαίοις τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ. Ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων, ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια, εἶπε πρὸς αὐτούς. τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν, καθαρὸς ἐγώ, ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι, καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς, ὀνόματι ἰούστου σεβομένου τὸν θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ. Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσε τῷ κυρίῳ, σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν κορινθίων ἀκούοντες, ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. εἶπε δὲ ὁ κύριος δι᾽ ὁράματος ἐν νυκτὶ τῷ παύλῳ. μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει, καὶ μὴ σιωπήσῃς, διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί σε, διότι λαός ἐστι μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. ἐκάθισέ τε ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἕξ, διδάσκων αὐτοὺς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος τῆς ἀχαΐας, κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ ἰουδαῖοι τῷ παύλῳ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα, λέγοντες. ὅτι παρὰ τὸν νόμον οὗτος ἀναπείθει τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν θεόν. μέλλοντος

ri adhærentes ei crediderunt, in quibus & Dionysius Ariopagita & mulier nomine Damaris, & alij cum eis.

XVIII Post hæc digressus Paulus ab Athenis uenit Corinthũ, & nactus quendã Iudæũ nomine Aquilã ponticum genere, qui nuper uenerat ab Italia, & Priscillã uxorẽ eius, eo quod præcepisset Claudius discedere omẽs Iudæos a Roma, accessit ad eos, & quia eiusdem erat artificij manebat apud eos & operabatur. Erat autem ars illorum texere aulæa. Disputabat aũt in synagoga per omne sabbatum, suadebatq; Iudæis & Græcis. Cum uenissent aũt de Macedonia Sylas & Timotheus, coartabatur spiritu Paulus testificans Iudæis Christũ Iesum. Cõtradicentibus autem eis & blasphemantibus, excussis uestimentis, dixit ad eos. Sanguis uester super caput uestrum. Mundus ego posthac ad gentes uadã. Et migrans inde, intrauit in domum cuiusdam nomine Iusti colẽtis deum, cuius domus erat cõtigua synagogæ. Crispus autẽ archisynagogus credidit domino cum tota domo sua, & multi Corinthiorum audientes credebant & baptizabantur. Dixit autem dominus in nocte per uisionem Paulo. Noli timere, sed loquere & ne taceas, propterea quod ego sum tecũ, & nemo adorietur te ut affligat te, quoniam populus est mihi multus in hac ciuitate. Sedit autẽ ibi annũ & sex menses, docens eos uerbum dei, Gallione autem proconsule Achaiæ insurrexerunt uno animo Iudæi in Paulum, & adduxerunt eum ad tribunal dicentes, contra legem hic persuadet hominibus colere deum. Incipiente

λοντος δὲ τοῦ παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα, εἶπεν
ὁ γαλλίων πρὸς τοὺς ἰουδαίους. εἰ μὲν οὖν ἦν
ἀδίκημά τι ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρὸν ὦ ἰουδαῖοι
κατὰ λόγον ἂν ἠνεσχόμην ὑμῶν, εἰ δὲ ζήτημά
ἐστι περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων, καὶ νόμου τοῦ καθ'
ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί. κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ
βούλομαι εἶναι. καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ
βήματος. ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες οἱ ἕλλη-
νες σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον, ἔτυπτον ἔμ-
προσθεν τοῦ βήματος, καὶ οὐδὲν τούτων τῷ γαλ-
λίωνι ἔμελεν. ὁ δὲ παῦλος ἔτι προσμείνας ἡ-
μέρας ἱκανάς, τοῖς ἀδελφοῖς ἀποταξάμε-
νος, ἐξέπλει εἰς τὴν συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ πρί-
σκιλλα, καὶ ἀκύλας, κειράμενος τὴν κεφαλὴν
ἐν κεγχρεαῖς. εἶχε γὰρ εὐχήν. κατήντησε δὲ εἰς ἔ-
φεσον, κἀκείνους κατέλιπεν αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ εἰσ-
ελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν, διελέχθη τοῖς ἰου-
δαίοις. ἐρωτώντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα χρό-
νον μεῖναι παρ' αὐτοῖς, οὐκ ἐπένευσεν, ἀλλ' ἀ-
πετάξατο αὐτοῖς, εἰπών. δεῖ με πάντως τὴν ἑ-
ορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς ἱεροσόλυ-
μα, πάλιν δὲ ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς, τοῦ θεοῦ
θέλοντος, καὶ ἀνήχθη ἀπὸ τῆς ἐφέσου. καὶ κατ-
ελθὼν εἰς καισάρειαν, ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος
τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς ἀντιόχειαν. καὶ ποι-
ήσας χρόνον τινά, ἐξῆλθε διερχόμενος καθε-
ξῆς τὴν γαλατικὴν χώραν καὶ φρυγίαν, ἐπι-
στηρίζων πάντας τοὺς μαθητάς. ἰουδαῖος δέ τις
ἀπολλὼς ὀνόματι ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀ-
νὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς ἔφεσον, δυνατὸς
ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς. οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν
ὁδὸν τοῦ κυρίου, καὶ ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει καὶ
ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ κυρίου, ἐπιστάμε-
νος μόνον τὸ βάπτισμα ἰωάννου, οὗτός τε ἤρξατο
παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ. ἀκούσαντες δὲ
αὐτοῦ ἀκύλας καὶ πρίσκιλλα, προσελάβοντο αὐ-
τόν, καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν τοῦ θεοῦ
ὁδόν. βουλομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν ἀ-
χαΐαν προτρεψάμενοι οἱ ἀδελφοί, ἔγραψαν
τοῖς μαθηταῖς

piente autem Paulo aperire os, dixit Gallio ad Iudæos si qua iniuria esset aut facinꝰ malũ, o Iudæi merito uos sustinerẽ, si uero quæstiones sunt de uerbo & noibꝰ & lege uestrate, uosipsi uideritis. Iudex enim ego horũ nolo esse. Et abegit eos a tribunali. Apphensum autem omnes græci Sosthenem principem synagogæ percutiebant ante tribunal, & nihil eorum Gallioni curæ erat. Paulus uero deinde commoratus dies multos, ualedicto fratribus abnauigauit in Syriam, comitantibus eũ Priscilla & Aquila, capite raso in cenchreis. Habebat eñ uotum. Deuenitq; Ephesum, & illos ibi reliquit. Ipse uero ingressus synagogam disputabat cum Iudæis. Rogantibus aũt eis ut tpe ampliori maneret apud se nõ annuit, sed ualedixit illis dicens. Oportet omnino me festũ quod instat agere Hierosolymis, iterũ aũt reuertar ad uos deo uolẽte, & soluit Epheso. Et cum peruenisset Cæsaream, ascẽdissetq; & salutasset ecclesiam, descendit Antiochiam. Et commoratus illic aliquantũ temporis profectus est pambulans ex ordine Galaticam regionẽ & Phrygiã, confirmans oẽs discipulos. Iudæus aũt quidã Apollos noie, Alexandrinus genere, uir eloquẽs deuenit Ephesũ, potens in scripturis. Hic erat institutus in uia dñi, & feruens spũ loquebať & docebat diligẽter ea q̃ sunt dñi, sciẽs tantũ baptisma Ioãnis. Et hic cœpit libere loqui in synagoga. Quẽ cũ audissent Priscilla & Aquila assumpserunt eum, & diligentius exposuerũt ei uiam dei. Cũ aũt uellet ire Achaiam exhortati fratres scripserunt

 discipulis

τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν. ὃς πα/
ραγενόμενος, συνεβάλετο πολὺ τοῖς πεπι/
στευκόσι διὰ τῆς χάριτος. εὐτόνως γὰρ τοῖς
ἰουδαίοις διακατηλέγχετο, δημοσίᾳ, ἐπιδει/
κνὺς διὰ τῶν γραφῶν, εἶναι τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗ
ΣΟΥΝ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ἀπολλὼ εἶ/
ναι ἐν κορίνθῳ, παῦλον διελθόντα τὰ ἀνωτε/
ρικὰ μέρη ἐλθεῖν εἰς ἔφεσον, καὶ εὑρών τινας
μαθητὰς, εἶπε πρὸς αὐτούς. Εἰ πνεῦμα ἅγιον
ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐ/
τόν. ἀλλ᾽ οὐδὲ εἰ πνεῦμα ἅγιον ἔστιν ἠκούσα/
μεν. εἶπέ τε πρὸς αὐτούς. Εἰς τί οὖν ἐβαπτί/
σθητε; οἱ δὲ εἶπον. εἰς τὸ ἰωάννου βάπτισμα.
Εἶπε δὲ παῦλος. ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε βάπτι/
σμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων, εἰς τὸν ἐρ/
χόμενον μετ᾽ αὐτὸν, ἵνα πιστεύσωσι, τουτέστιν,
εἰς τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ. Ἀκούσαντες δὲ ἐ/
βαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ.
καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ παύλου τὰς χεῖρας,
ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ᾽ αὐτοὺς, ἐλάλουν
τε γλώσσαις, καὶ προεφήτευον. ἦσαν δὲ οἱ πάν
τες ἄνδρες ὡσεὶ δεκαδύο. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν
συναγωγὴν, ἐπαῤῥησιάζετο ἐπὶ μῆνας τρεῖς,
διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασι/
λείας τοῦ θεοῦ. Ὡς δέ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπεί
θουν, κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ
πλήθους, ἀποστὰς ἀπ᾽ αὐτῶν, ἀφώρισε τοὺς μαθη
τὰς, καθ᾽ ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ
τυράννου τινός. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο.
ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν ἀ/
σίαν, ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ,
ἰουδαίους τε καὶ ἕλληνας. Δυνάμεις τε οὐ
τὰς τυχούσας ἐποίει ὁ θεὸς διὰ τῶν χειρῶν
παύλου, ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἐπι
φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια,
ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ᾽ αὐ/
τῶν τὰς νόσους, τά τε πνεύματα τὰ πο/
νηρὰ ἐξέρχεσθαι ἀπ᾽ αὐτῶν. ἐπεχείρη/
σαν δέ τινες ἀπὸ τῶν περιερχομένων
ἰουδαίων

discipulis ut susciperent eū. Qui cū ue/
nisset contulit multum his qui credide
runt per gratiam. Vehementer em̄ Iu/
dæos reuincebat, publice ostendēs per
scripturas esse Christum Iesum.
Factum est aūt cū Apollo esset Co/ XIX
rinthi, ut Paulus peragratis superiori/
bus partibus ueniret Ephesum, & inue/
niret quosdā discipulos, dixitq; ad eos.
Num spm̄ sanctū accepistis cū credere
tis? At illi dixerunt ad eum. Imo neq;
sit ne spiritus sanctus audiuimus, & ait
ad illos. In quo ergo baptizati estis?
Qui dixerunt, In Ioannis baptismate.
Dixit aūt Paul9. Ioannes qdē baptiza
uit baptismo pœnitentiæ, pplo dicens,
in eum qui uenturus esset post se ut cre
derent, hoc est in Christum Iesum. His
auditis baptizati sunt in noīe dn̄i Iesu.
Et cū imposuisset illis manus Paulus,
uenit spūs sanctus super eos, & loque/
bantur linguis, & prophetabant. Erant
autē omnes uiri fere duodecim. Intro/
gressus aūt synagogam libere loqueba
tur ad tres menses, disputans & suadēs
de regno dei. Cum aūt quidam indura
rentur & nō crederent male loquentes
de uia dn̄i corā multitudine, digressus
ab illis segregauit discipulos, cotidie di/
sputās in schola tyrāni cuiusdam. Hoc
autem factum est per biennium, ita ut
omnes qui habitabant in Asia audirēt
uerbum dn̄i Iudæi simul & Græci. Vir
tutesq; non uulgares faciebat deus per
manus Pauli, ita ut etiā super infirmos
deferrentur a corpore eius sudaria & se
micinctia, & recederent ab eis morbi
& spiritus mali egrederentur. Tentaue
runt autē quidam de circumeuntibus
Iudæis

ἰουδαίων ἐξορκιστῶν, ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ, τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ, λέγοντες. ὁρκίζομεν ὑμᾶς τὸν ΙΗΣΟΥΝ, ὃν ὁ παῦλος κηρύσσει. ἦσαν δέ τινες υἱοὶ σκευᾶ, ἰουδαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ, οἱ τοῦτο ποιοῦντες. ἀποκριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, εἶπε. τὸν ΙΗΣΟΥΝ γινώσκω, καὶ τὸν παῦλον ἐπίσταμαι, ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ, καὶ ἐφαλλόμενος ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, καὶ κατακυριεύσας αὐτῶν, ἴσχυσε κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους ἐκ φυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν ἰουδαίοις τε καὶ ἕλλησι τοῖς κατοικοῦσι τὴν ἔφεσον, καὶ ἐπέπεσε φόβος ἐπὶ πάντας αὐτοὺς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ. πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων, ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους, κατέκαιον ἐνώπιον πάντων, καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν, καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε, οὕτως κατακράτος ὁ λόγος τοῦ κυρίου ηὔξανε καὶ ἴσχυεν. ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα ἔθετο ὁ παῦλος ἐν τῷ πνεύματι, διελθὼν τὴν μακεδονίαν καὶ ἀχαΐαν, πορεύεσθαι εἰς ἱερουσαλήμ, εἰπών. ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ, δεῖ με καὶ ῥώμην ἰδεῖν. ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, τιμόθεον καὶ ἔραστον, αὐτὸς ἐπέσχε χρόνον εἰς τὴν ἀσίαν. ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ. δημήτριος γάρ τις ὀνόματι ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς ἀρτέμιδος, παρείχετο τοῖς τεχνίταις ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην, οὓς συναθροίσας καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπεν. ἄνδρες ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῶν ἐστι. καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε, ὅτι οὐ μόνον ἐφέσου, ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς ἀσίας

Iudæis exorcistis inuocare sup eos qui habebant spiritus malos nomen domini Iesu, dicentes. Adiuro uos per Iesum quem Paulus prædicat. Erant aũt quidã filij Sceuæ Iudæi principis sacerdotum septem qui hoc faciebant. Respondens aũt spiritus malus dixit eis. Iesum noui, & Paulum scio. Vos aũt q estis? Et insiliẽs in eos homo in quo erat dæmonium malum, & dominatum eis inualuit contra eos, ita ut nudi & uulnerati effugerent de domo illa. Hoc autẽ notũ factũ est omnibus Iudæis simul & Græcis qui habitabant Ephesi, & cecidit timor super omnes illos, & magnificabatur nomen domini Iesu. Multiq; credentiũ ueniebãt confitẽtes & annũciantes facta sua. Multi aũt ex eis, q curiosas artes exercuerant comportatos libros exusserũt coram oibus, & supputatis precijs illorꝝ repererunt pecuniæ quinquies decem milia. Ita fortiter crescebat uerbum dei & confirmabatur. His aũt expletis proposuit Paulus in spiritu transita Macedonia & Achaia ire Hierosolymam, dicens, postq̃ fuero ibi, oportet me & Romã uidere. Missis autem in Macedoniam duobus ex ministrantibus sibi Timotheo & Erasto, ipse remansit ad tempus in Asia. Facta est autem illo tempore turbatio non exigua de uia. Demetrius eñ quidam noie aurifaber faciens delubra argentea Dianæ, prestabat artificibus nõ exiguũ quæstum, quibus conuocatis & ijs qui similium rerum erant opifices, dixit. Viri scitis, quod de hoc opificio quæstus nobis est, & uidetis & auditis, quod non solũ Ephesi, sed pene totius Asiæ

ἀσίας ὁ παῦλος οὗτος πείσας, μετέστησεν
ἱκανὸν ὄχλον, λέγων, ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ, οἱ
διὰ χειρῶν γινόμενοι, οὐ μόνον δὲ τοῦτο κιν-
δυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλ-
θεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς ἀρτέμι-
δος ἱερὸν, εἰς οὐδὲν λογισθῆναι, μέλλειν δὲ
καὶ καθαιρεῖσθαι τὴν μεγαλειότητα αὐτῆς,
ἣν ὅλη ἡ ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται. ἀκού-
σαντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ, ἔκρα-
ζον λέγοντες, μεγάλη ἡ ἄρτεμις ἐφεσίων, καὶ
ἐπλήσθη ἡ πόλις ὅλη τῆς συγχύσεως, ὥρμη-
σάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον, συναρ-
πάσαντες γάϊον καὶ ἀρίσταρχον μακεδό-
νας, συνεκδήμους τοῦ παύλου. τοῦ δὲ παύ-
λου βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον,
οὐκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθηταί. τινὲς δὲ καὶ τῶν
ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες
πρὸς αὐτὸν, παρεκάλουν, μὴ δοῦναι ἑαυτὸν
εἰς τὸ θέατρον. ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλό τι ἔκρα-
ζον. ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ
πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκεν συνελη-
λύθεισαν. ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου προεβίβασαν ἀ-
λέξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν τῶν ἰουδαί-
ων. ὁ δὲ ἀλέξανδρος κατασείσας τὴν χεῖ-
ρα, ἤθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ, ἐπι-
γνόντες δὲ ὅτι ἰουδαῖος ἐστι, φωνὴ ἐγένετο
μία ἐκ πάντων, ὡς ἐπὶ ὥρας δύο, κραζόν-
των; μεγάλη ἡ ἄρτεμις ἐφεσίων. καταστεί-
σας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον, φησίν, ἄν-
δρες ἐφέσιοι τίς γάρ ἐστιν ἄνθρωπος, ὃς οὐ γι-
νώσκει τὴν ἐφεσίων πόλιν, νεωκόρον οὖσαν
τῆς μεγάλης θεᾶς ἀρτέμιδος καὶ τοῦ διοπε-
τοῦς. ἀναντιῤῥήτων οὖν ὄντων τούτων, δέον
ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ μη-
δὲν προπετὲς πράσσειν. ἠγάγετε γὰρ τοὺς
ἄνδρας τούτους, οὔτε ἱεροσύλους, οὔτε βλασ-
φημοῦντας τὴν θεὸν ὑμῶν. εἰ μὲν οὖν
δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται πρός
τινα λόγον ἔχουσιν, ἀγοραῖοι ἄγονται
καὶ ἀνθύπα-

Asiæ Paulus hic ꝑsuasit & auertit mul-
tam turbam dicens, quod non sunt dij
qui manibus fiunt. Non solũ autẽ hæc
pars nobis periclitatur, ne reprobetur
uerũ etiam ne magnæ deæ Dianæ tem
plum pro nihilo habeatur, futurumq́
sit ut etiã destruatur maiestas eius quã
tota Asia & orbis colit. His auditis re-
pleti sunt ira & exclamauerũt dicentes.
Magna Diana Ephesiorũ. Et impleta
est ciuitas tota confusione, & impetum
fecerunt uno animo in theatrũ correp-
to Gaio & Aristarcho Macedonibus
comitibus Pauli. Paulo aũt uolente in-
trare ad populũ, nõ permiserunt disci-
puli. Quidam aũt & ex Asiæ primori-
bus qui erant amici eius miserũt ad eũ,
rogantes ne se daret in theatrum. Alij
quidẽ aliud clamabant. Erat enim con-
cio cõfusa, & plæriq́ nesciebant qua ex
causa conuenissent. De turba aũt ꝓtra
xerunt Alexandrũ, propellentibus eũ
Iudæis. Alexander autẽ manu silentio
postulato, uolebat rationẽ reddere po-
pulo. Quem ut cognouerunt Iudæum
esse, uox facta est una omniũ ferme ad
horas duas clamantiũ. Magna Diana
Ephesioꝝ. Cum aũt sedasset scriba tur-
bam, dixit. Viri Ephesij, quis eñ est ho
minum qui nesciat Ephesiorum ciuita
tem cultricem esse magnæ Dianæ, Io-
uisq́ prolis? Cum ergo his contradici
non possit, oportet uos sedatos esse,
& nihil præcipitanter agere. Adduxi-
stis enim homines istos, neq́ sacrile-
gos neq́ blasphemantes deam uestrã.
Quod si Demetrius & qui cũ eo sunt
artifices habent aduersus aliquem
causam, conuentus forenses aguntur,
& ꝓconsules

καὶ ἀνθύπατοί εἰσιν, ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις. εἰ δέ τι περὶ ἑτέρων ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως, περὶ τῆς σήμερον, μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος, περὶ οὗ δυνησόμεθα δοῦναι λόγον τῆς συστροφῆς ταύτης. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον, προσκαλεσάμενος ὁ παῦλος τοὺς μαθητὰς, καὶ ἀσπασάμενος, ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς τὴν μακεδονίαν. διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν ἑλλάδα. ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενομένης αὐτῷ ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν συρίαν, ἐγένετο γνώμη τοῦ ὑποστρέφειν διὰ μακεδονίας. συνείπετο δὲ αὐτῷ ἄχρι τῆς ἀσίας, σώπατρος βεῤῥοιαῖος. θεσσαλονικέων δὲ, ἀρίσταρχος καὶ σεκοῦνδος, καὶ γάϊος, δερβαῖος, καὶ τιμόθεος. ἀσιανοὶ δὲ, τυχικὸς καὶ τρόφιμος, οὗτοι προσελθόντες, ἔμενον ἡμᾶς ἐν τρωάδι, ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων, ἀπὸ φιλίππων, καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν τρωάδα, ἄχρι ἡμερῶν πέντε, οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά. ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, συνηγμένων τῶν μαθητῶν κλάσαι ἄρτον, ὁ παῦλος διελέγετο αὐτοῖς, μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον, παρέτεινέ τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου, ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ οὗ ἦσαν συνηγμένοι. καθήμενος δέ τις νεανίας ὀνόματι εὔτυχος ἐπὶ τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ, διαλεγομένου τοῦ παύλου, ἐπὶ πλεῖον κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστέγου κάτω, καὶ ἤρθη νεκρός. καταβὰς δὲ ὁ παῦλος, ἐπέπεσεν αὐτῷ, καὶ συμπεριλαβὼν, εἶπε. μὴ θορυβεῖσθε. ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν. ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκανόν τε ὁμιλήσας ἄχρι αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν, ἤγαγον

& ꝓcōsules sūt, accusēt iuicē, Siqd aūt alteriꝰ rei q̃ritis, i legitima ecclīa dirimet'. Nā periclitamur, ne seditiōis hodiernæ rei fiamus, cū nullus in culpa sit, de quo poterimꝰ reddere rationē cōcursus istius, Et cū hæc dixisset, dimisit cōcionē.

XX Postq̄ aūt cessauit tumultus, uocatis ad se Paulus discipulis, & salutatis illis profectus est, ut iret in Macedoniā. Cum aūt perambulasset partes illas & exhortatus eos fuisset multo sermone, uenit in Græciam, & ibi peractis mensibus tribus, cum fierent illi insidiæ a Iudæis soluturo in Syriā, habebat in animo, ut reuerterent' per Macedoniā. Comitatus est aūt eū usq; ad Asiā Sopater Berœensis, Thessalonicensium uero Aristarchus & Secūdus & Gaius Derbæus & Timotheus, Asiani uero Tychicus & Trophimus. Hi cū ꝓcessissent expectarunt nos Troade, nos uero nauigauimus post dies azymorū a Philippis, & uenimus ad eos Troadem intra dies quinq;, ubi demorati sumus diebꝰ septē. Vna aūt sabbatoꝝ cū cōuenissēt discipuli ad frangendū panē, Paulus disputabat cū eis, ꝓfecturus postridie, ꝓtraxitq; sermonē usq; in mediā noctē. Erant aūt lucernæ multæ in cœnaculo ubi eramus cōgregati. Sedens aūt qdā adolescēs noīe Eutychus in fenestra, cū mergeret' sōno ꝓfundo, disputante diu paulo, deꝑssus sōno cecidit ex tertia cōtignatiōe deorsū, & sublatus ē mortuꝰ. Cū descēdisset aūt Paulꝰ incubuit sup eū, & cōplexꝰ dixit. Nolite turbari, Aīa em̄ eius i ipso est. Cū ascēdisset aūt fregissetq; panē & degustasset diu collocutus usq; ad diluculū ita demū ꝓfectꝰ ē.

Adduxerūt

θεν. ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλή-
θησαν οὐ μετρίως. ἡμεῖς δὲ προσελθόντες ἐπὶ
τὸ πλοῖον, ἀνήχθημεν εἰς τὴν ἄσον, ἐκεῖθεν
μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν παῦλον. οὕτως
γὰρ ἦν διατεταγμένος, μέλλων αὐτὸς πε-
ζεύειν. ὡς δὲ συνέβαλεν ἡμῖν εἰς τὴν ἄσον,
ἀναλαβόντες αὐτὸν, ἤλθομεν εἰς μιτυλήνην.
κἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες, τῇ ἐπιούσῃ κατήν-
τήσαμεν ἀντίκρυ χίου. τῇ δὲ ἑτέρᾳ παρεβάλο-
μεν εἰς σάμον, καὶ μείναντες ἐν τρωγυλλίῳ,
τῇ ἐχομένῃ ἤλθομεν εἰς μίλητον. ἔκρινε γὰρ
ὁ παῦλος παραπλεῦσαι τὴν ἔφεσον, ὅπως μὴ
γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ ἀσίᾳ. ἔσπευ-
δε γὰρ εἰ δυνατὸν ἦν αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς
πεντηκοστῆς, γενέσθαι εἰς ἱεροσόλυμα. ἀπὸ δὲ
τῆς μιλήτου πέμψας εἰς ἔφεσον, μετεκαλέ-
σατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. ὡς δὲ
παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν, εἶπεν αὐτοῖς. ὑμεῖς
ἐπίστασθε ἀπὸ πρώτης ἡμέρας, ἀφ᾽ ἧς ἐπέβην
εἰς τὴν ἀσίαν, πῶς μεθ᾽ ὑμῶν τὸν πάντα χρό-
νον ἐγενόμην, δουλεύων τῷ κυρίῳ μετὰ πά-
σης ταπεινοφροσύνης, καὶ πολλῶν δακρύων
καὶ πειρασμῶν, τῶν συμβαινόντων μοι ἐν ταῖς
ἐπιβουλαῖς τῶν ἰουδαίων. ὡς οὐδὲν ὑπεστειλά-
μην τῶν συμφερόντων, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι
ὑμῖν, καὶ διδάξαι ὑμᾶς, δημοσίᾳ καὶ κατ᾽ οἴ-
κους, διαμαρτυρόμενος ἰουδαίοις τε καὶ ἕλ-
λησι, τὴν εἰς τὸν θεὸν μετάνοιαν, καὶ πίστιν, τὴν
εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ΙΗΣΟΥΝ. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐ-
γὼ δεδεμένος τῷ πνεύματι, πορεύομαι εἰς
ἱερουσαλήμ, τὸ ἐν αὐτῇ συναντήσοντά μοι
μὴ εἰδώς. πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ
πόλιν διαμαρτύρεται, λέγον. ὅτι δεσμά με
καὶ θλίψεις μένουσιν, ἀλλ᾽ οὐδενὸς λόγον ποι-
οῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυ-
τῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χα-
ρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυ-
ρίου ΙΗΣΟΥ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς
χάριτος τοῦ θεοῦ. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα, ὅτι
οὐκέτι

Adduxerunt aũt puerũ uiuentẽ, & con
solati sunt non mediocriter. Nos autẽ
conscensa naui soluimus in Asson, in-
de excepturi Paulum. Sic enim dispo-
suerat, ipse per terram iter facturus.
Cum autem conuenissemus in Asson
recepto eo uenimus in Mitylenẽ. Et in
de nauigantes sequẽti die uenimus cõ-
tra Chiũ. Altero aũt die appulim⁹ Sa-
mũ & cõmorati Trogyllio ꝓximo die
uenim⁹ ĩ Miletũ. ꝓpo suerat eñ Paul⁹
ꝑternauigare Ephesũ, ne q̃ mora illi fie
ret in Asia. Festinabat enim, si possibi-
le sibi esset, ut diem pentecosten age-
ret hierosolymis. A mileto autem mis-
sis Ephesum nuncijs, accersiuit senio-
res ecclesiæ, qui cum peruenissent ad se,
dixit eis. Vos scitis a primo die quo in-
gressus sum in Asiam quõ uobiscũ per
omne tẽpus fuerim seruiẽs dño cũ oĩ
animi humilitate & multis lacrymis &
tentationibus quæ mihi acciderunt ex
insidijs Iudæorꝝ, quõ nihil subtraxe-
rim uobis eorꝝ quæ essent in rẽ uestrã,
quo minus annunciarẽ uobis & doce-
rem uos publice & domestice, testificãs
Iudæis simul & Græcis eã q̃ in deũ est
pœnitentiam & fidem, quæ est, in do-
minum nostrum Iesum. Et nunc ecce
ego alligatus spiritu, uado in Hierusa-
lem, quæ in ea obuẽtura sũt mihi igno
rans, nisi qđ spũs sanctus per singulas
ciuitates testificat᷑, dicẽs. qđ uincula &
tribulatiões me manẽt. Verũ nihil me
mouet, neq; uita mea chara est mihi
ipsi, ut cõsummẽ cursum meũ cũ gau-
dio, & ministeriũ quod accepi a domi-
no Iesu ad testificandũ euangeliũ gra-
tiæ dei. Et nunc ecce ego scio, quod
posthac

οὐκ ἔτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ὑμεῖς πάν
τες, ἐν οἷς διῆλθον κηρύσσων τὴν βασιλεί/
αν τοῦ θεοῦ. διότι μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σή
μερον ἡμέρᾳ, ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵμα-
τος πάντων. οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην ὑμῖν τοῦ
μὴ ἀναγγεῖλαι πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ.
προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ.
ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο
ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν
τοῦ θεοῦ ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου
αἵματος. ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύ
σονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου, λύκοι βαρεῖς
εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου, καὶ
ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες. λαλοῦν
τες διεστραμμένα, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς
ὀπίσω αὐτῶν. διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες
ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυ-
σάμην μετὰ δακρύων, νουθετῶν ἕνα ἕκαστον.
καὶ τὰ νῦν παρατίθημι ὑμᾶς ἀδελφοὶ τῷ
θεῷ, καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ τῷ
δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ δοῦναι ὑμῖν
κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν.
ἀργυρίου, ἢ χρυσίου, ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐ-
πεθύμησα, αὐτοὶ δὲ γινώσκετε, ὅτι ταῖς χρεί
αις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ᾽ ἐμοῦ ὑπηρέτησαν
αἱ χεῖρες αὗται. πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι
οὕτως κοπιῶντας, δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθε
νούντων. μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ κυρίου
ΙΗΣΟΥΝ, ὅτι αὐτὸς εἶπε. μακάριόν ἐστι διδό
ναι μᾶλλον, ἢ λαμβάνειν. καὶ ταῦτα εἰπὼν
θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προ
σηύξατο. ἱκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάν-
των, καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ παύ
λου, κατεφίλουν αὐτόν, ὀδυνώμενοι μάλιστα
ἐπὶ τῷ λόγῳ, ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλου/
σι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέπεμπον δὲ αὐτὸν
εἰς τὸ πλοῖον. Ως δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς
ἀποσπασθέντας ἀπ᾽ αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες, ἤλθο
μεν εἰς τὴν κῶ

posthac non uidebitis faciem meã, uos
omnes per quos transiui prædicans. re-
gnum dei. Quapropter contestor uos
hodierno die, quod mundus ego sum
a sanguine omnium. Non enim subter
fugi quo minus annunciarẽ omne con
silium dei uobis. Attẽdite uobis & uni/
uerso gregi, in quo uos spũs sanct⁹ po
suit Episcopos ad regendũ ecclesiã dei,
quam acquisiuit sanguine suo. Ego enĩ
noui hæc, ꝙ ingressuri sunt post disces/
sum meum lupi graues in uos, nõ par/
centes gregi. Et ex uobis ipsis exurgent
uiri loquentes peruersa, ut abducant di
scipulos post se. Propter quod uigilate
memores quod per triennium nocte &
die nõ cessauerim cũ lachrymis monẽs
unumquemqꝫ. Et nunc cõmendo uos
frẽs deo & uerbo gratiæ ipsius, qui po
tens est supstruere & dare uobis hære/
ditatẽ inter sanctificatos omnes. Argẽ/
tum & aurum aut uestem nullius con/
cupiui, sed ipsi scitis, ꝙ necessitatibus
meis & his qui mecum sunt suppedita
uerunt manus hæ. Oĩa ostendi uobis,
qđ sic laborãtes oportet suscipere infir
mos ac meminisse uerbi dñi Iesu, quod
ipse dixit. Beatum est potius dare ꝙ̃
accipere. Et cum hæc dixisset, positis ge
nibus suis orauit cũ omnibus illis. Ma,
gnus autem fletus factus est omnium/
& ruentes in collum Pauli osculaban/
tur eum dolentes, maxime in uerbo,
quod dixerat, quod amplius faciem ei/
us non essent uisuri. Et deducebant eũ
ad nauem.

Cum autem factum esset ut soluisse/ XXII
mus abstracti ab eis, recto cursu ueni-
mus Choũ

μεν εἰς τὴν κῶ. τῇ δὲ ἑξῆς εἰς τὴν ῥόδον, κἀκεῖ-
θεν εἰς πάταρα. καὶ εὑρόντες πλοῖον διαπερῶν
εἰς φοινίκην, ἐπιβάντες ἀνήχθημεν. ἀναφάναν-
τες δὲ τὴν κύπρον καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώ-
νυμον, ἐπλέομεν εἰς συρίαν, καὶ κατήχθη-
μεν εἰς τύρον. ἐκεῖσε γὰρ ἦν τὸ πλοῖον ἀπο-
φορτιζόμενον τὸν γόμον. καὶ ἀνευρόντες
μαθητὰς, ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτά.
οἵτινες τῷ παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύμα-
τος, μὴ ἀναβαίνειν εἰς ἱερουσαλήμ. ὅτε ἐγένε-
το ἡμᾶς ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες
ἐπορευόμεθα προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων
σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἕως ἔξω τῆς πόλε-
ως καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγια-
λὸν προσευξάμεθα. καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλή-
λους, ἐπέβημεν εἰς τὸ πλοῖον. ἐκεῖνοι δὲ ὑπέ-
στρεψαν εἰς τὰ ἴδια, ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν δια-
νύσαντες ἀπὸ τύρου. κατηντήσαμεν εἰς πτο-
λεμαΐδα, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς
ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν σὺν αὐτοῖς. τῇ δὲ
ἐπαύριον ἐξελθόντες οἱ περὶ τὸν παῦλον ἦλθον
εἰς καισάρειαν, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον φι-
λίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ ὄντος ἐκ τῶν ἑπτά, ἐμείνα-
μεν παρ' αὐτῷ. τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες παρθέ-
νοι τέσσαρες, προφητεύουσαι. ἐπιμενόντων δὲ
ἡμῶν ἡμέρας πλείους, κατῆλθέ τις ἀπὸ τῆς ἰου-
δαίας προφήτης, ὀνόματι ἄγαβος, καὶ ἐλ-
θὼν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ παύ-
λου, δήσας τε αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας
εἶπε. τάδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸν ἄνδρα
οὗ ἐστιν ἡ ζώνη αὕτη, οὕτως δήσουσιν ἐν ἱερου-
σαλὴμ ἰουδαῖοι, καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθ-
νῶν, ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς
τε καὶ οἱ ἐντόπιοι, τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς
ἱερουσαλήμ, ἀπεκρίθη τε ὁ παῦλος. τί ποιεῖτε,
κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν;
Ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἀπο-
θανεῖν εἰς ἱερουσαλὴμ ἑτοίμως ἔχω ὑπὲρ
τοῦ ὀνόματος

mus Coum, & sequenti die Rhodum
& inde Pataram. Et nacti nauem quæ
traijceret in Phœnicen, ea conscensa sol
uimus, Cũ cœpisset nobis apparere Cy
prus, relicta ea ad sinistram, nauigaui
mus in Syriam, & uenimus Tyrũ. Ibi
enim nauis exponebat onus. Inuentis
aũt discipulis mãsimus ibidem diebus
septem. Qui Paulo dicebant per spiri-
tum, ne ascenderet Hierosolymã. Et ex
pletis diebus ꝓfecti ibamus, deducen-
tibus nos oĩbus una cum uxoribus & fi
lijs donec exissemus ciuitatem, & posi-
tis genibus in litore orauimus. Et con-
salutatis nobis inuicẽ, cõscendimus na-
uem, illi aũt redierunt ad sua. Nos uero
nauigatione explicita a Tyro descendi
mus Ptolemaidam, & salutatis fratribꝰ
mansimus diem unũ cum illis. Postri-
die uero nos qui eramus cũ Paulo ue-
nimus Cæsaream. Et ingressi domum
Philippi euangelistæ qui erat unus de
septem, mãsimus apud eum. Huic aũt
erãt quatuor filiæ uirgines prophetan
tes. Et cum permaneremus dies cõplu-
res, aduenit quidam a Iudæa propheta
nomine Agabus. Is cũ uenisset ad nos
tulit zonam Pauli, & alligans illius pe-
des & manus dicit. Hæc dixit spiritus
sanctus. Virum cuius est zona hæc, sic
alligabunt in Hierusalem Iudæi, & tra-
dent in manus gentium. Cum aũt au-
dissemus hæc rogabamus & nos & cæ-
teri q loci illius erãt, ne ascẽderet Hiero
solymã. Tunc respõdit Paulus, & dixit.
Quid facitis flentes & affligentes cor
meum? Ego uero nõ solum uinciri, sed
& mori in Hierusalẽ paratus sum pro
nomine

τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ. μὴ πειθομέ-
νου δὲ αὐτοῦ, ἡσυχάσαμεν, εἰπόντες. τὸ θέ-
λημα τοῦ κυρίου γενέσθω. μετὰ δὲ τὰς ἡμέ-
ρας ταύτας ἀποσκευασάμενοι, ἀνεβαίνομεν
εἰς ἱερουσαλήμ. συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν
ἀπὸ καισαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ᾧ ξενι-
σθῶμεν, μνάσωνι τινὶ κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθη-
τῇ. γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς ἱεροσόλυμα ἀσ-
μένως ἐδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. τῇ δὲ ἐπι-
ούσῃ εἰσῄει ὁ παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς ἰά-
κωβον. πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτε-
ροι. καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξηγεῖτο
καθ' ἓν ἕκαστον, ὧν ἐποίησεν ὁ θεὸς ἐν
τοῖς ἔθνεσι, διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. οἱ δὲ
ἀκούσαντες, ἐδόξαζον τὸν κύριον, εἰπόντες
αὐτῷ. θεωρεῖς ἀδελφὲ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν
ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων; καὶ πάντες
ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι, κατηχήθη-
σαν δὲ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις
ἀπὸ μωσέως, τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας ἰου-
δαίους, λέγων, μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ
τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν. τί οὖν
ἐστι; πάντως δεῖ πλῆθος συνελθεῖν, ἀκού-
σονται γὰρ ὅτι ἐλήλυθας, τοῦτο οὖν ποί-
ησον, ὅ σοι λέγομεν. εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέ-
σσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν, τούτους
παραλαβὼν, ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς. καὶ δαπά-
νησον ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα ξυρήσωνται τὴν κεφα-
λήν. καὶ γνῶσι πάντες, ὅτι ὧν κατήχην-
ται περὶ σοῦ, οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ στοιχεῖς
καὶ αὐτὸς τὸν νόμον φυλάσσων. περὶ
δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἐπε-
στείλαμεν κρίναντες, μηδὲν τοιοῦτον
τηρεῖν αὐτούς, εἰ μὴ φυλάσσεσθαι αὐτούς,
τό τε εἰδωλόθυτον καὶ τὸ αἷμα, καὶ πνι-
κτὸν, καὶ πορνείαν. τότε ὁ παῦ-
λος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας, τῇ ἐχομένῃ ἡ-
μέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἁγνισθεὶς, εἰσῄει εἰς τὸ ἱερόν, δι-
αγγέλλων

nomine dñi Iesu. Cũ uero illi non per-
suaderet, quieuimus dicẽtes. Dñi uolũ-
tas fiat. Post dies aũt istos sublatis sar-
cinis ascẽdebamꝰ in Hierusalẽ. Cõuene-
runt aũt quidam ex discipulis a Cæsa-
rea nobiscum, adducentes secum apud
quem hospitaremur Mnasonẽ quẽdã
Cypriũ antiquum discipulũ. Et cũ ue-
nissemus Hierosolymã, libẽter excepe-
runt nos fratres. Postero aũt die, introi-
bat Paulus nobiscum ad Iacobum, om-
nesq; conuenerunt seniores. Quos cũ
salutasset, narrabat per singula quæ de-
us fecisset in gentibus per ministerium
ipsius. At illi cũ audissent magnificabãt
dñm dixerũtq; ei. Vides frater quot mi-
lia sunt Iudæorũ qui crediderũt, & oẽs
æmulatores sunt legis. Audierunt autẽ
de te, quod defectionem doceas a Mo-
se eorum, qui in gẽtibus sunt Iudæos,
dicens non debere eos circumcidere fi-
lios suos, neq; secundũ consuetudines
ambulare. Quid est ergo? oĩno oportet
conuenire multitudinem. Audient eñ
te uenisse. Hoc ergo fac quod tibi dici-
mus. Sunt nobis uiri quatuor uotũ ha-
bentes super se. His assumptis sanctifi-
ca te cum illis & impende in illis, ut ra-
dant capita: & scient omnes quod quæ
de te audierunt falsa sunt, sed ambulas
& ipse custodiens legem. De his autem
qui crediderunt ex gentibus nos scripsi-
mus, decernentes ne quid huiusmodi
obseruent, nisi ut caueãt & ab his quæ
sunt imolata simulacris, & a sanguine,
& suffocato & fornicatione. Tunc Pau-
lus assumptis uiris postero die purifica-
tus cum illis intrauit in templum, an-

αγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγνισμοῦ, ἕως οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ἡ προσφορά. ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς ἀσίας ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, συνέχεον πάντα τὸν ὄχλον καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ᾽ αὐτόν, κράζοντες, ἄνδρες ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε. οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας πανταχοῦ διδάσκων. ἔτι τε καὶ ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερόν, καὶ κεκοίνωκε τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον. ἦσαν γὰρ ἑωρακότες τρόφιμον τὸν ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον, ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ παῦλος. ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη. καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λαοῦ. καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ παύλου, εἷλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ, καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. ζητούντων δὲ αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρης, ὅτι ὅλη συγκέχυται ἱερουσαλήμ. ὃς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρατιώτας καὶ ἑκατοντάρχους, κατέδραμεν ἐπ᾽ αὐτούς. οἱ ἰδόντες τὸν χιλίαρχον καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν παῦλον. ἐγγίσας δὲ ὁ χιλίαρχος, ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ ἐκέλευσε δεθῆναι ἁλύσεσι δυσὶν καὶ ἐπυνθάνετο τίς ἂν εἴη καὶ τί ἐστιν πεποιηκώς. ἄλλοι δὲ ἄλλο τι ἐβόων ἐν τῷ ὄχλῳ. μὴ δυνάμενος δὲ γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυβον ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν. ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου, ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, κράζον. αἶρε αὐτόν. μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν ὁ παῦλος, λέγει τῷ χιλιάρχῳ. εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν πρός σε; ὁ δὲ ἔφη. ἑλληνιστὶ γινώσκεις; οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ αἰγύπτιος, ὁ πρὸ τούτων

nuncians expletionem dierum purificationis donec offerretur ꝓ unoquoqꝫ eorum oblatio. Dum aũt septem dies iam pene essent expleti, hi qui de Asia erãt Iudæi cum uidissent eum in templo confuderunt oẽm populum, & iniecerunt ei manus clamãtes. Viri Israelitæ succurrite. Hic est ille homo q aduersus populũ & legẽ & locũ hunc oẽs ubiqꝫ docet, insuper & Græcos induxit in templũ, & ꝓphanauit sanctũ locum istum. Viderant enim Trophimũ Ephesium in ciuitate cũ ipso, quẽ existimauerunt, quod in templum introduxisset Paulus. Cõmotaqꝫ est ciuitas tota, & factꝰ est concursus populi. Et apprehensum Paulum, protrahebant e templo, & statim clausæ sunt ianuæ. Querentibus aũt illis eũ occidere, nunciatum est tribuno cohortis, quod tota cõfunderetᷓ Hierosolyma. Qui statim assũptis militibus & centurionibus decucurrit ad illos. Qui cum uidissent tribunum & milites, cessauerunt percutere Paulum. Tunc accedẽs tribunus apprehendit eum & iussit alligari catenis duabus, & interrogabat quis nam esset, & quid fecisset. Aliȷ autẽ aliud clamabant in turba. Et cum non posset certum cognoscere præ tumultu, iussit duci eum in castra. Et cum uenisset ad gradus, contigit ut portaretur a militibus propter uiolentiam turbæ. Sequebatur enim multitudo populi clamans tolle eum. Et cum cœpisset induci in castra Paulus, dicit tribuno. Licet ne mihi loqui ad te? Qui dixit ei. Græce nosti? Nonne tu es ille ægyptius qui ante hos dies

τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξα-
γαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλί-
ους ἄνδρας τῶν σικαρίων; εἶπε δὲ ὁ παῦλος
ἐγὼ ἄνθρωπος μέν εἰμι ἰουδαῖος ταρσεὺς
τῆς κιλικίας, οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης,
δέομαί σου δὲ, ἐπίτρεψόν μοι λαλῆσαι πρὸς
τὸν λαόν. ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ, ὁ παῦλος
ἑστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν, κατέσεισε τῇ χει
ρὶ τῷ λαῷ. πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης,
προσεφώνει τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ λέγων.

Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ
μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νῦν ἀπολογίας, ἀκούσαντες
δὲ, ὅτι ἑβραΐδι διαλέκτῳ προσεφώνει αὐτοῖς,
μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν. καί φησιν. ἐγὼ μέν εἰ
μι ἀνὴρ ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν ταρσῷ τῆς κιλικί
ας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ
τοὺς πόδας γαμαλιήλ, πεπαιδευμένος κατὰ
ἀκρίβειαν τοῦ πατρῴου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων
τοῦ θεοῦ, καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστὲ σήμερον, ὃς ταύ
την τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, δεσ-
μεύων καὶ παραδιδοὺς εἰς φυλακὰς ἄνδρας
τε καὶ γυναῖκας. ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυ
ρεῖ μοι, καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον, παρ' ὧν
καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀ-
δελφοὺς εἰς δαμασκὸν ἐπορευόμην, ἄξων
καὶ τοὺς ἐκεῖσε ὄντας δεδεμένους εἰς ἱε-
ρουσαλήμ, ἵνα τιμωρηθῶσι. ἐγένετο δέ μοι
πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ δαμασκῷ
περὶ μεσημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ περιαστράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ,
ἔπεσά τε εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἤκουσα
φωνῆς λεγούσης μοι. σαοὺλ σαοὺλ
τί με διώκεις; ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, τίς εἶ
κύριε; εἶπέ τε πρός με. ἐγώ εἰμι ΙΗ-
ΣΟΥΣ ὁ ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις. οἱ δὲ
σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο
καὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, τὴν δὲ φωνὴν
οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. εἶπον
δὲ, τί

hos dies tumultum concitasti,& eduxi
sti in desertum quatuor milia uirorum
sicariorum ? Et dixit ad eum Paulus.
Ego sum homo quidē Iudæꝰ Tharsen
sis Ciliciæ nō obscuræ ciuitatis ciuis. Ro
go autē te, permitte mihi loqui ad po-
pulum. Et cum ille permisisset, Paulus
stans in gradibus annuit manu ad ple
bem,& magno silentio facto. allocutus
est lingua hebræa, dicens.

Viri fratres & patres, audite quā ad XXII
uos nunc reddo rationem. Cum audis-
sent autem quod hebræa lingua loque
retur sibi, magis prestiterunt silentium
Et dicit, Ego quidem sum uir Iudæus
natus Tharsi Ciliciæ, educatus in ea ci-
uitate secus pedes Gamaliælis institu-
tus accurate in paterna lege, æmulator
dei sicut & uos omnes estis hodie, qui
hanc uiam persecutus sum usq; ad mor
tem alligans & tradens in carceres ui-
ros pariter ac mulieres; sicut princeps sa
cerdotum mihi testimonium reddit,&
totus p̄sbyterorū ordo, a quibus etiā
epistolis ad frēs acceptis Damascū pge
bam, adducturus etiā illos q illic essent
uinctos Hierusalem ut punirentur. Ac
cidit autem mihi iter facienti & appro-
pinquanti Damasco circiter meridiem,
ut subito de cœlo circumfulguraret me
lux multa, cecidiq; in solum & audiui
uocem dicentem mihi. Saul saul. Quid
me persequeris ? Ego autem respondi.
Quis es domine ? Dixitq; ad me. Ego
sum Iesus ille Nazarenus. quem tu per
sequeris. Et q mecū erant, lumen quidē
uiderunt,& exterriti sunt, uocē aūt nō
audierūt eiꝰ, q loquebat͛ mecū. Dicebā

δὲ· τί ποιήσω κύριε; ὁ δὲ κύριος πρός με.
ἀναστὰς πορεύου εἰς δαμασκὸν, κἀκεῖ σοι
λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακταί
σοι ποιῆσαι. ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς
δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγούμενος
ὑπὸ τῶν συνόντων μοι, ἦλθον εἰς δαμασκόν.
Ἀνανίας δέ τις ἀνὴρ εὐσεβὴς, κατὰ τὸν νό/
μον μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κα-
τοικούντων ἰουδαίων, ἐλθὼν πρός με καὶ
ἐπιστὰς, εἶπέ μοι, σαοὺλ ἀδελφὲ ἀνάβλε-
ψον. κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐ-
τόν. ὁ δὲ εἶπεν, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν. προ
εχειρήσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ,
καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον, καὶ ἀκοῦσαι φω-
νὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ὅτι ἔσῃ μάρτυς
αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὧν ἑώρα/
κας καὶ ἤκουσας. καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀνα
στὰς, βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρ/
τίας σου. ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα τοῦ κυ
ρίου. ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέψαντι εἰς ἱερου-
σαλὴμ, καὶ προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ
γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει, καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέ
γοντά μοι, σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει
ἐξ ἱερουσαλήμ. διότι οὐ παραδέξονταί σου
τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ, κἀγὼ εἶπον. κύ-
ριε, αὐτοὶ ἐπίστανται, ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακί/
ζων καὶ δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς
πιστεύοντας ἐπί σε, καὶ ὅτε ἐξεχεῖτο τὸ αἷμα
στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤ-
μην ἐφεστὼς καὶ συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει
αὐτοῦ. φυλάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούν-
των αὐτόν. καὶ εἶπε πρός με, πορεύου, ὅτι
ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε. ἤκου/
ον δὲ αὐτοῦ, ἄχρι τούτου τοῦ λόγου καὶ ἐ-
πῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λέγοντες. αἶρε
ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον, οὐ γὰρ καθῆκεν
αὐτὸν ζῆν. κραζόντων δὲ αὐτῶν καὶ ῥιπτούν
των τὰ ἱμάτια, καὶ κονιορτὸν βαλλόντων
εἰς τὸν ἀέρα

autē. Quid faciam domine? Dominus
aūt dixit ad me. Surgens uade Dama
ſcum,& ibi tibi diceť de omnibus quæ
te oporteat facere. Et cum nō uiderem
præ gloria luminis illius, ad manū de-
ductus a comitibus qui erant mecum,
ueni Damaſcū. Ananias aūt quidam
uir pius ſecundum legem teſtimoniū
habens ab omnibus habitantibus Iu-
dæam, ueniēs ad me & aſtans dixit mi/
hi. Saul frater, recipe uiſum. Et ego eo
dem hora recepto uiſu uidi illum. At
ille dixit. Deus patrum noſtrorū præor
dinauit te, ut cognoſceres uoluntatem
ſuā, & uideres iuſtū & audires uocem
ex ore eius, quia eris teſtis illi apud oēs
homines, eorum quæ uidiſti & audiſti.
Et nūc quid contaris? Exurge & bapti/
zare & ablue peccata tua inuocato no-
mine domini. Factum eſt aūt cū eſſem
reuerſus Hieruſalem & orarem in tem
plo ut raperer extra me & uiderē eū di/
centem mihi. Feſtina & exi uelociter ex
Hieruſalem, quoniam non recipient te
ſtimonium tuū de me. Et ego dixi. Do
mine, ipſi ſciunt quod ego eram condu
dens in carcerem, & cedens per ſynago
gas eos qui credebant in te. Et cum fun
dereť ſanguis Stephani teſtis tui ego
quoq; aſſiſtebā & aſſentiebar morti il/
lius, & cuſtodiebam ueſtimenta interfi/
cientium illū. Et dixit ad me. Vade, qm̄
ego ad gentes longe mittam te. Audie
bāt aūt eū uſq; ad hoc uerbū, & leuaue/
runt uocē ſuam, dicentes. Tolle de terra
huiuſmodi. Nō enim phas eſt eum ui-
uere. Vociferantibus aūt eis & p̄ijcienti
bus ueſtimēta ſua, & puluerē iactātib⁹
in aerem

εἰς τὸν ἀέρα, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ χιλίαρχος ἄγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν, εἰπὼν, μάστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτὸν, ἵνα ἐπιγνῷ δι' ἣν αἰτίαν οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ.

Ὡς δὲ προέτειναν αὐτὸν τοῖς ἱμᾶσιν, εἶπε πρὸς τὸν ἑστῶτα ἑκατόνταρχον ὁ παῦλος. εἰ ἄνθρωπον ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν. ἀκούσας δὲ ὁ ἑκατόνταρχος προσελθὼν ἀπήγγειλε τῷ χιλιάρχῳ λέγων. ὅρα, τί μέλλεις ποιεῖν; ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος ῥωμαῖός ἐστι. προσελθὼν δὲ ὁ χιλίαρχος εἶπεν αὐτῷ. λέγε μοι, εἰ σὺ ῥωμαῖος εἶ. ὁ δὲ ἔφη. ναί. ἀπεκρίθη τε ὁ χιλίαρχος. ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. ὁ δὲ παῦλος ἔφη. ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάζειν. καὶ ὁ χιλίαρχος δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς, ὅτι ῥωμαῖός ἐστι. καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδεκώς. Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς τὸ τί κατηγορεῖται παρὰ τῶν ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν δεσμῶν. καὶ ἐκέλευσεν ἐλθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον αὐτῶν. καὶ καταγαγὼν τὸν παῦλον, ἔστησεν εἰς αὐτούς. Ἀτενίσας δὲ ὁ παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν. ἄνδρες ἀδελφοί. ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ θεῷ, ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. Ο δὲ ἀρχιερεὺς ἀνανίας ἐπέταξε τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ, τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα. τότε ὁ παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπε. τύπτειν σε μέλλει ὁ θεὸς τοῖχε κεκονιαμένε. καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι; οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπον. τὸν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖς, ἔφη τε ὁ παῦλος. οὐκ ᾔδειν ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς. γέγραπται γάρ. ἄρχοντα τοῦ λαοῦ

in aerem, iussit tribunus induci eum in castra & imperauit eũ flagris examinari, ut sciret propter quam causam sic acclamarent ei. Et cũ astrinxisset eum loris dixit astanti sibi Centurioni Paulus Num hominem Rhomanum & indẽnatum licet uobis flagellare? Quo audito Centurio accessit ad tribunum, & nunciauit ei, dicens. Quid facturus es? Hic enim homo Romanus est. Accedens aũt tribunus dixit illi. Dic mihi, nũ tu Rhomanus es? At ille dixit. Etiã Et respondit tribunus. Ego multa summa ciuilitatem hanc consecutus sum. Et Paulus ait. Ego autem & natus sum. Protinus ergo discesserunt ab illo qui eum torturi erant. Tribunus quoq; timuit postq̃ resciuit, quod Romanus esset, & quod uinxisset eũ. Postero aũt die uolens scire certũ qua ex causa accusaretur a Iudæis, soluit eum a uinculis, & iussit pontifices conuenire & omne concilium, & deductum Paulum sistebat coram illis.

Intentis autem oculis in concilium XXIII
Paulus ait. Viri fratres, ego omni conscientia bona conuersatus sum ante deum usq; in hodiernum diem. Princeps autem sacerdotum Ananias præcepit astantibus sibi, ut percuterent os eius. Tũc Paulus dixit ad eum. Percutiet te deus paries dealbate. Et tu sedens iudicas me secundum legem, & contra legem iubes me percuti? Et qui astabant dixerunt. Summum sacerdotem dei maledicis? Dixit autem Paulus. Nesciebam fratres, quod pontifex esset. Scriptum est enim. Principi populi

τα τοῦ λαοῦ σου, οὐκ ἐρεῖς κακῶς. γνοὺς δὲ ὁ παῦλος ὅτι τὸ ἓν μέρος ἐστὶ σαδδουκαίων, τὸ δὲ ἕτερον φαρισαίων, ἔκραξεν ἐν τῷ συνεδρίῳ. Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς φαρισαίου, περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. τοῦτο δὲ αὐτοῦ λαλήσαντος, ἐγένετο στάσις τῶν φαρισαίων, καὶ τῶν σαδδουκαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος. σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι, μὴ εἶναι ἀνάστασιν, μηδὲ ἄγγελον, μήτε πνεῦμα. φαρισαῖοι δὲ, ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφότερα. ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη, καὶ ἀναστάντες γραμματεῖς τοῦ μέρους τῶν φαρισαίων, διεμάχοντο, λέγοντες. οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος, μὴ θεομαχῶμεν; πολλῆς δὲ γενομένης στάσεως, εὐλαβηθεὶς ὁ χιλίαρχος μὴ διασπασθῇ ὁ παῦλος ὑπ᾽ αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καταβῆναι καὶ ἁρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἄγειν τε εἰς τὴν παρεμβολήν, τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ κύριος, εἶπε. Θάρσει παῦλε, ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς ἱερουσαλήμ, οὕτως σε δεῖ καὶ εἰς ῥώμην μαρτυρῆσαι. γενομένης δὲ ἡμέρας, ποιήσαντές τινες τῶν ἰουδαίων συστροφήν, ἀνεθεμάτισαν ἑαυτούς, λέγοντες. μήτε φαγεῖν, μήτε πιεῖν, ἕως οὗ ἀποκτείνωσι τὸν παῦλον. ἦσαν δὲ πλείους τεσσαράκοντα, οἱ ταύτην τὴν συνωμοσίαν πεποιηκότες, οἵτινες προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπον. ἀναθέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτούς, μηδενὸς γεύσασθαι, ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν παῦλον. Νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ, ὅπως αὔριον αὐτὸν καταγάγῃ πρὸς ἡμᾶς, ὡς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον, τὰ περὶ αὐτοῦ. ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτόν, ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν.

Ἀκούσας

populi tui nō maledices. Sciens autem Paulus qđ una pars esset Sadducæorum, & altera pharisæorum exclamauit in concilio. Viri frēs, ego pharisæus sum, filius pharisæi. De spe & resurrectione mortuorū ego iudicor. Et cū hæc dixisset facta est dissensio inter pharisæos & sadduceos, & dissecta est multitudo. Nam sadducæi quidem dicunt nō esse resurrectionem, neq; angelum, neq; spiritū, pharisæi aūt utraq; cōfitentur. Factus est aūt clamor magnus, & cum surrexissent scribæ de factione pharisæorū, depugnabāt dicētes. Nihil mali inuenimus in homine isto. Quod si spiritus locutus est ei aut angelū, nū repugnemus deo? Et cum magna seditio facta esset ueritus tribunus ne discerperetur Paulus ab ipsis, iussit milites descēdere & rapere eum de medio eorum, ac deducere eum in castra. Sequenti autem nocte assistens ei dominus, ait. Bono animo esto Paule. Vt em̄ testificatus es de me in Hierusalem, sic te oportet & Romæ testificari. Facto aūt die collegerūt se quidam ex Iudæis, & deuouerunt se dicentes, neq; manducaturos neq; bibituros, donec occiderent Paulum. Erant autē plus q̄ quadraginta uiri qui hanc coniurationem fecerant, qui accesserūt ad principes sacerdotū & seniores & dixerunt. Deuotione deuouimus nosipsos nihil gustaturos, donec occidamus Paulum. Nunc ergo uos notum facite tribuno cum consilio, ut cras producat illū ad nos tanq̄ aliquid certius cognituros de eo. Nos uero priusq̄ appropiet parati sumus interficere illum. Cum

autem

ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς παύλου τὸ ἔνεδρον
παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολὴν
ἀπήγγειλε τῷ παύλῳ. προσκαλεσάμενος δὲ ὁ
παῦλος ἕνα τῶν ἑκατοντάρχων ἔφη. τὸν νεανίαν τοῦ-
τον ἀπάγαγε πρὸς τὸν χιλίαρχον. ἔχει γάρ τι ἀ-
παγγεῖλαι αὐτῷ. ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν
ἤγαγε πρὸς τὸν χιλίαρχον, καὶ φησίν. ὁ δέσ-
μιος παῦλος προσκαλεσάμενός με, ἠρώτη-
σε τοῦτον τὸν νεανίαν ἀγαγεῖν πρὸς σὲ ἔχοντά τι
λαλῆσαι σοι. ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ
ὁ χιλίαρχος, καὶ ἀναχωρήσας κατ᾽ ἰδίαν, ἐπυν-
θάνετο, τί ἐστιν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι, εἶπεν
δὲ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε, ὅ-
πως αὔριον εἰς τὸ συνέδριον καταγάγῃς τὸν
παῦλον, ὡς μέλλοντες τι ἀκριβέστερον πυνθάνε-
σθαι περὶ αὐτοῦ. σὺ οὖν μὴ πεισθῇς αὐτοῖς,
ἐνεδρεύουσι γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες
πλείους τεσσαράκοντα. οἵτινες ἀνεθε-
μάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν
ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτὸν. καὶ νῦν ἕτοιμοί εἰ-
σι προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγε-
λίαν. ὁ μὲν οὖν χιλίαρχος ἀπέλυσε τὸν
νεανίαν, παραγγείλας, μηδενὶ ἐκλαλῆσαι,
ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρός με. καὶ προσ-
καλεσάμενος δύο τινὰς τῶν ἑκατοντάρχων
εἶπεν, ἑτοιμάσατε στρατιώτας διακοσίους, ὅ-
πως πορευθῶσιν ἕως καισαρείας, καὶ ἱππεῖς ἑ-
βδομήκοντα, καὶ δεξιολάβους διακοσίους, ἀπὸ τρί-
της ὥρας τῆς νυκτός, κτήνη τε παραστῆσαι, ἵνα ἐπι-
βιβάσαντες τὸν παῦλον διασώσωσι πρὸς φήλι-
κα τὸν ἡγεμόνα γράψας ἐπιστολὴν περιέχουσαν
τὸν τύπον τοῦτον. κλαύδιος λυσίας τῷ κρατίστῳ
ἡγεμόνι φήλικι χαίρειν. τὸν ἄνδρα τοῦτον συλλη-
φθέντα ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι
ὑπ᾽ αὐτῶν, ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλόμην
αὐτὸν, μαθὼν, ὅτι ῥωμαῖός ἐστι, βουλόμενος
δὲ γνῶναι τὴν αἰτίαν, δι᾽ ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ,
κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν
ὃν

autem audiſſet filius ſororis Pauli inſi-
dias, uenit & intrauit in caſtra, nuncia-
uitq; Paulo, Accerſito autem Pau-
lus ad ſe uno ex centurionibus ait.
Adoleſcentem hunc abduc ad tribunũ
Habet enim quod renunciet illi. Et ille
quidem aſſumens eum, duxit ad tribu-
num, & ait. Vinctus Paulus accerſitum
me rogauit, ut hunc adoleſcentem per-
ducerem ad te, habẽtem aliquid quod
loqueretur tibi. Apprehenſa autem tri
bunus manu illius ſeceſſit cum eo ſeor-
ſum, & percontatus eſt illum. Quid eſt
qđ habes ſignificãdũ mihi? Ille aũt di
xit. Iudæi conſpirarũt ut rogarẽt te, uti
craſtino die educeres Paulum in conci
lium, quaſi aliquid certius inquiſituri
ſint de illo, tu uero ne morem geſſeris
illis. Inſidiantur enim ei ex eis uiri plu-
res quadraginta, q ſeipſos deuouerũt
ne uel edant uel bibant donec interfi-
ciant eum, & nunc parati ſunt expectã-
tes promiſſum tuũ. Tribunus igitur di
miſit adoleſcẽtem, præcipiens ei, ne cui
effutias quod hæc indicaueris mihi. Et
accerſitis duobus centurionibus, dixit.
Parate milites ducẽtos, ut eant uſq; ad
Cæſareã, & equites ſeptuaginta, & lan-
cearios ducentos a tertia hora noctis,
& iumẽta præbete ut impoſitum Pau-
lum, ſaluum perducant ad Felicem p̃-
ſidem, ſcriptis literis in hanc formam.
Claudius Lyſias, optimo præſidi Felici
ſalutẽ. Virũ hunc comprehenſum a Iu
dæis cũ iã eſſet interficiẽdus ab eis, ſup
ueniens cũ exercitu, eripui, cognito qđ
Romanus eſſet, uolenſq; ſcire cãm quã
obijciebat illi deduxi eũ in cõciliũ eorũ.
Quem

ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ
νόμου αὐτῶν, μηδὲν ἄξιον θανάτου, ἢ δεσμῶν
ἔγκλημα ἔχοντα. μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβου-
λῆς εἰς τὸν ἄνδρα μέλλειν ἔσεσθαι ὑπὸ τῶν ἰου-
δαίων, ἐξαυτῆς ἔπεμψα πρός σε. παραγγεί-
λας καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν τὰ πρὸς αὐτὸν
ἐπὶ σοῦ. ἔρρωσθε. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται κα-
τὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς, ἀναλαβόντες
τὸν παῦλον, ἤγαγον διὰ τῆς νυκτὸς εἰς τὴν
ἀντιπατρίδα. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐάσαντες τοὺς
ἱππεῖς πορεύεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς
τὴν παρεμβολήν. οἵτινες εἰσελθόντες εἰς
τὴν καισάρειαν, καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπιστο-
λὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν παῦ-
λον αὐτῷ. ἀναγνοὺς δὲ ὁ ἡγεμὼν καὶ ἐπερω-
τήσας ἐκ ποίας ἐπαρχίας ἐστὶ, καὶ πυθόμε-
νος ὅτι ἀπὸ κιλικίας, διακούσομαί σου ἔφη,
ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται,
ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐν τῷ πραιτωρίῳ ἡρώδου
φυλάσσεσθαι.

Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας, κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς
ἀνανίας μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ῥήτορος
τερτύλλου τινός, οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγε-
μόνι κατὰ τοῦ παύλου. κληθέντος δὲ αὐτοῦ,
ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ τέρτυλλος, λέγων. πολ-
λῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διά σου, καὶ κατορ-
θωμάτων γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ
τῆς σῆς προνοίας πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ
ἀποδεχόμεθα κράτιστε φῆλιξ μετὰ πά-
σης εὐχαριστίας, ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλεῖόν σε ἐγ-
κόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντό-
μως τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ. εὑρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα
τοῦτον λοιμὸν, καὶ κινοῦντα στάσιν πᾶσι
τοῖς ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην,
πρωτοστάτην τε τῆς τῶν ναζωραίων αἱρέ-
σεως, ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασε βεβηλῶσαι,
ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, καὶ κατὰ τὸν ἡμέτε-
ρον νόμον ἠθελήσαμεν κρίνειν, παρελθὼν
δὲ λυσίας

Quē cōperi accusari de quæstionibus
legis ipsorū, nullū dignum morte aut
uinculis habentem crimen. Et cum indi
catum esset mihi de insidijs quas para-
uerant illi Iudæi, protinus misi eum ad
te, præcepto dato etiā accusatoribus, ut
quæ habent aduersus eum dicāt apud
te. Valete. Milites uero iuxta quod sibi
iniūctum erat, receptum Paulū duxe-
runt per noctem in antipatridem, Po-
stero aūt die dimissis equitibus ut cum
eo irent, reuersi sunt in castra. Qui cum
uenissent Cæsaream & tradidissent epi
stolam Præsidi, statuerunt ante illū &
Paulum. Cum legisset aūt præses, & in
terrogasset de qua ꝓuincia esset, & co-
gnouisset quod de Cilicia, audiā te in-
quit cum accusatores quoq; tui adue-
nerint. Iussitq; in prætorio Herodis cu-
stodiri eum.

Post quinq; aūt dies descendit prin- XXIIII
ceps sacerdotum Ananias cum seniori-
bus & Tertullo quodam oratore, qui si
gnificauerant Præsidi de Paulo. Et cita
to Paulo, cœpit accusare Tertullus di-
cens. Cum in multa pace agamus per
te, & multa recte gerant̄ in populo hoc
per tuam prouidentiam, & semper &
ubiq; suscipimus optime felix cum om
ni gratiarū actione. Sed ne diutius te
detineam, oro te, ut audias nos paucis
pro tua humanitate. Nacti em̄ sumus
uirum hunc pestiferum & cōcitantem
seditionē omnibus Iudæis in uniuerso
orbe & autorē seditionis sectæ nazare-
norum, qui etiā templū uiolare conat⁹
est, quē & apphensum uoluimus secun
dum legē nostrā iudicare. Supueniens
autem

Λυσίας ὁ χιλίαρχος μετὰ πολλῆς βίας
ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγεν, κελεύων
τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπί σε, παρ' οὗ
δυνήσῃ αὐτὸς ἀνακρίνας περὶ πάντων τού
των ἐπιγνῶναι, ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ.
συνέθεντο δὲ καὶ οἱ ἰουδαῖοι, φάσκοντες ταῦ-
τα οὕτως ἔχειν. ἀπεκρίθη δὲ ὁ παῦλος νεύ-
σαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν. ἐκ πολ
λῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τοῦ ἔθνους τούτου ἐ-
πιστάμενος, εὐθυμότερον τὰ περὶ ἐμαυ-
τοῦ ἀπολογοῦμαι, δυναμένου σου γνῶ-
ναι, ὅτι οὐ πλείους εἰσίν μοι ἡμέραι ἢ δε-
καδύο. ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων ἐν
ἱερουσαλήμ. καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με
πρός τινα διαλεγόμενον, ἢ ἐπισύστασιν
ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συνα-
γωγαῖς, οὔτε κατὰ πόλιν, οὔτε πα-
ραστῆσαι με δύνανται, περὶ ὧν κατηγο-
ροῦσί μου. ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι κατὰ
τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτως λα-
τρεύω τῷ πατρῴῳ θεῷ. πιστεύων πᾶσι
τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς προφήταις γε
γραμμένοις, ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν θεὸν ἣν
καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλ
λειν ἔσεσθαι νεκρῶν, δικαίων τε καὶ ἀδίκων.
ἐν τούτῳ δὲ αὐτὸς ἀσκῶ, ἀπρόσκοπον συνεί
δησιν ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους
διαπαντός. δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων παραγενό-
μην, ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου καὶ
προσφοράς. ἐν οἷς εὗρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ
ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου, οὐ δὲ μετὰ θορύβου. τι
νὲς δὲ ἀπὸ τῆς ἀσίας ἰουδαῖοι, οὓς δεῖ ἐπὶ σοῦ
παρεῖναι καὶ κατηγορεῖν, εἴ τι ἔχοιεν πρός
με. ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν εἴ τι εὗρον ἐν
ἐμοὶ ἀδίκημα, στάντος μου ἐπὶ τοῦ
συνεδρίου. ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς ἧς ἐκέκρα
ξα ἑστὼς ἐν αὐτοῖς, ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν
ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ὑφ' ὑμῶν.

Ἀκούσας δὲ

autem tribunus Lysias cum magna ui
eripuit eum de manibus nostris iubẽs
accusatores eius ad te uenire, a quo po-
teris ipse inquisitiõe facta de omnibus
istis cognoscere, de quibus nos accusa-
mus eũ. Adiecerunt aũt & Iudæi, dicẽ-
tes hæc ita se habere. Rñdit aũt Paulꝰ,
annuente sibi p̃side ut diceret. Ex mul-
tis annis te esse iudicẽ fuisse genti huic
cũ sciã æquiori animo ꝑ me respõdeo,
qui possis cognoscere, quod non plus
sũt mihi dies q̃ duodecim ex quo ascẽ-
di, adoraturus in Hierusalẽ, & neq; in
templo compererunt me cũ aliquo di-
sputantem, aut concursum facientẽ tur
bæ, neq; in synagogis, neq; in ciuitate,
neq; ꝓbare possunt ea de quibus nunc
me accusant. Confiteor aũt hoc tibi, ꝙ
iuxta uiam quã uocant hæresim, sic ser
uio patrio deo, credẽs omnibus quæ in
lege & prophetis scripta sunt, spem ha-
bens in deum quam & hi ipsi expectãt
resurrectionem futurã iustorũ simul &
iniustoꝝ. In hoc aũt & ipse studeo sine
offendiculo cõscientiã habere erga deũ
& erga hoĩes semp. Post annos aũt plu
res accersi eleemosynas facturꝰ in gẽtẽ
meam, & oblationes in quibus compe-
rerũt me purificatum in templo, haud
cum turba, neq; cum tumultu. Quidã
autem ex Asia Iudæi quos oportebat
apud te presto esse & accusare, si quid
haberent aduersum me, aut hi ipsi di-
cant si quid deprehenderunt in me ini-
quitatis, cum stem in cõcilio, nisi de una
hac solũmodo uoce qua clamaui inter
eos stans, de resurrectione mortuo-
rum ego iudicor hodie a uobis. Au-
ditis aũt

ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ φῆλιξ, ἀνέβαλε αὐτοὺς, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ. εἰπών. ὅταν λυσίας ὁ χιλίαρχος καταβῇ, διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς, διαταξάμενός τε τῷ ἑκατοντάρχῳ τηρεῖσθαι τὸν παῦλον, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰουδαίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν, ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ. μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ φῆλιξ σὺν δρουσίλλῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ οὔσῃ ἰουδαίᾳ, μετεπέμψατο τὸν παῦλον. καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ πίστεως. διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας, καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, ἔμφοβος γενόμενος ὁ φῆλιξ, ἀπεκρίθη τὸ νῦν ἔχον, πορεύου, καιρὸν δὲ μεταλαβὼν, μετακαλέσομαί σε, ἅμα δὲ καὶ ἐλπίζων, ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ παύλου, ὅπως λύσῃ αὐτόν. διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὡμίλει αὐτῷ. Διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβε διάδοχον ὁ φῆλιξ, πόρκιον φῆστον, θέλων τε χάριτας καταθέσθαι τοῖς ἰουδαίοις ὁ φῆλιξ, κατέλιπε τὸν παῦλον δεδεμένον. Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἀνέβη εἰς ἱεροσόλυμα ἀπὸ καισαρείας, ἐνεφάνισαν δὲ αὐτῷ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, κατὰ τοῦ παύλου, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν, αἰτούμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ, ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ, ἐνέδραν ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. ὁ μὲν οὖν φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν παῦλον ἐν καισαρείᾳ. ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι. οἱ οὖν δυνατοὶ ἐν ὑμῖν φησί, συγκαταβάντες, εἴ τι ἐστιν ἐν τῷ ἀνδρὶ τούτῳ, κατηγορείτωσαν αὐτοῦ. διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας πλείους ἢ δέκα. καταβὰς εἰς καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐκέλευσε τὸν παῦλον ἀχθῆναι. παραγενομένου δὲ αὐτοῦ, περιέστησαν οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων καταβεβηκότες

ditis autem his Felix, distulit illos cer-
tissime sciens de uia hac, dicens. Cum
tribunus Lysias descenderit audiā uos
Iussitq; Centurioni custodire Paulum,
& habere requiem, & neq; Iudæis suis
prohiberet subministrare ei, aut adire
eum. Post aliquot aūt dies cum adue/
nisset Felix cū Drusilla uxore sua, quæ
erat Iudæa accersiuit Paulū, & audiuit
ab eo fidem quæ est in Christū Iesum.
Disputante autē illo de iusticia & tem-
perantia & de iudicio futuro, tremefa/
ctus Felix respondit. In præsentia abi,
oportunitatē aūt nactus accersam te, si
mul & sperās fore ut pecunia sibi dare-
tur a Paulo, ꝓpter qđ & frequēter accer
sens eum loquebatur cum eo. Biennio
autē expleto, accepit successorem Felix
Porcium Festum, Volens aūt gratiam
prestare Iudæis Felix, reliquit Paulum
uinctum. Festus ergo suscepta pro/ XXV
uincia post triduum ascendit Hieroso
lymam a Cæsarea. Audieruntq; eum
principes sacerdotum, & primates Iu-
dæorum aduersus Paulum, & rogabāt
eū postulātes fauorem aduersus eū, ut
reijceret eum in Hierusalē, insidias ten-
dentes ut interficerent eum in uia. Fe-
stus autem respondit ut seruaretur qui
dem Paulus in Cæsarea, se autem bre/
ui profecturum. Qui ergo inter uos in/
quit potentes sunt descendentes simul,
si quod est in uiro crimen, accusent eū.
Demoratus autem inter eos dies am/
plius q̄ decem, descendit Cæsaream, &
postero die sedit pro tribunali, & iussit
Paulū adduci. Qui cū perductus esset,
circūsteterūt eum qui ab Hierosolyma
descenderāt

καταβεβηκότες ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα
αἰτιάματα φέροντες κατὰ τοῦ παύλου, ἃ
οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι, ἀπολογουμένου αὐτοῦ,
ὅτι οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν ἰουδαίων, οὔτε εἰς
τὸ ἱερὸν, οὔτε εἰς καίσαρά τι ἥμαρτον. ὁ φῆ-
στος δὲ τοῖς ἰουδαίοις θέλων χάριν καταθέ-
σθαι, ἀποκριθεὶς τῷ παύλῳ, εἶπε. θέλεις εἰς
ἱεροσόλυμα ἀναβὰς, ἐκεῖ περὶ τούτων κρίνε-
σθαι ἐπ᾽ ἐμοῦ; εἶπε δὲ ὁ παῦλος. ἐπὶ τοῦ βή-
ματος καίσαρος ἑστώς εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι.
ἰουδαίους οὐδὲν ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον
ἐπιγινώσκεις. εἰ μὲν γὰρ ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανά-
του πέπραχά τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀπο-
θανεῖν. εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦ-
σι μοι, οὐδείς με δύναται αὐτοῖς χαρίσασθαι.
καίσαρα ἐπικαλοῦμαι. τότε ὁ φῆστος συλλα-
λήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου, ἀπεκρίθη. καί-
σαρα ἐπικέκλησαι;, ἐπὶ καίσαρα πορεύσῃ.
Ημερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν, ἀγρίππας
ὁ βασιλεὺς καὶ βερνίκη κατήντησαν εἰς και-
σάρειαν, ἀσπασόμενοι τὸν φῆστον. Ως δὲ πλεί-
ους ἡμέρας διέτριβεν ἐκεῖ. ὁ φῆστος τῷ βα-
σιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν παῦλον, λέγων.
Ανήρ τις ἐστὶ καταλελειμμένος ὑπὸ φήλικος
δέσμιος, περὶ οὗ γενομένου μου εἰς ἱεροσό-
λυμα. ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσ-
βύτεροι τῶν ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ᾽ αὐτοῦ
δίκην, πρὸς οὓς ἀπεκρίθη, ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος
ῥωμαίοις χαρίζεσθαί τινα, ἄνθρωπον εἰς ἀπώ-
λειαν, πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον
ἔχει τοὺς κατηγόρους, τόπον τε ἀπολογίας
λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. Συνελθόντων οὖν
αὐτῶν ἐνθάδε, ἀναβολὴν μηδὲ μίαν ποιη-
σάμενος, τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος,
ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα, περὶ οὗ σταθέν-
τες οἱ κατήγοροι, οὐδὲ μίαν αἰτίαν ἐπέφερον
ὧν ὑπενόουν ἐγώ. ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς
ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτὸν, καὶ
περί τινος

descenderant Iudæi, multa & grauia cri
mina, intendentes aduersus Paulum
quæ non poterant probare, Paulo pro
se respondente, quod neq; in legem Iu
dæorum, neq; in templum, neq; in Cæ
sarem quicq; peccasset. Festus aũt uo-
lens rem gratam facere Iudæis, rñdens
Paulo dixit. Vis Hierosolymã ascende
re, & ibi de his iudicari apud me? Dixit
autẽ Paulus. Ad tribunal Cæsaris sto
ubi me oportet iudicari. Iudæis nullam
iniuriam feci, sicut & tu melius nosti. Si
enim nocui aut dignum morte aliquid
feci, nõ recuso mori. Si uero nihil est eo
rum de quibꝰ hi accusãt me, nemo põt
me illis donare. Cæsarem appello. Tũc
Festus cũ consilio collocutus respõdit.
Cæsarem appellasti, ad Cæsarem ibis.
Et cũ dies aliq̃t transacti essent, Agrip-
pa rex & Bernice descenderũt Cæsareã
salutaturi Festum. Et cũ dies cõplures
ibi morarentur, Festus regi retulit cau-
sam Pauli dicens. Vir quidam est re-
lictus a Felice uinctus, de quo cũ uenis-
sem Hierosolymã adierũt me pricipes
sacerdotũ & seniores Iudæoꝝ, postulã-
tes aduersus illũ cognitionẽ. Ad quos
respondi. Non est Romanis consuetu-
do donare aliquẽ hominẽ ut pereat, pri
usq; is qui accusatur præsentes habeat
accusatores, locũq; defendendi accipiat
de crimine. Cũ ergo huc cõuenissent, si
ne ulla dilatione sequenti die sedens ꝓ
tribunali iussi adduci uirũ. De quo cũ
stetissent accusatores nullũ crimẽ inten
tabant sup hisce rebꝰ de qbus ego suspi
cabar, sed q̃stiones quasdã de sua su-
perstitione habebãt aduersus eũ, & de

περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ
Παῦλος ζῆν. ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ τὴν περὶ
τούτου ζήτησιν, ἔλεγον, εἰ βούλοιτο πορεύ-
εσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, κἀκεῖ κρίνεσθαι περὶ τού-
των. τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆ-
ναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέ-
λευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν, ἕως οὗ πέμψω αὐτὸν
πρὸς Καίσαρα. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον
ἔφη, ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦ-
σαι. ὁ δὲ, αὔριον φησὶν ἀκούσῃ αὐτοῦ. τῇ οὖν ἐ-
παύριον ἐλθόντος τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνί-
κης μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόν-
των εἰς τὸ ἀκροατήριον, σύν τε τοῖς χιλιάρ-
χοις καὶ ἀνδράσι τοῖς κατεξοχὴν οὖσι τῆς πό-
λεως, καὶ κελεύσαντος τοῦ Φήστου, ἤχθη ὁ Παῦ-
λος, καὶ φησὶν ὁ Φῆστος. Ἀγρίππα βασιλεῦ,
καὶ πάντες οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θε-
ωρεῖτε τοῦτον, περὶ οὗ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν Ἰου-
δαίων ἐνέτυχόν μοι, ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ
ἐνθάδε, ἐπιβοῶντες μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέ-
τι. ἐγὼ δὲ καταλαβόμενος μηδὲν ἄξιον θανά-
του αὐτὸν πεπραχέναι, καὶ αὐτοῦ δὲ τούτου
ἐπικαλεσαμένου τὸν σεβαστὸν, ἔκρινα πέμ-
πειν αὐτόν. περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ
κυρίῳ οὐκ ἔχω, διὸ προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑ-
μῶν, καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ βασιλεῦ Ἀγρίππα,
ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης, σχῶ τί γρά-
ψαι. ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ πέμποντα δέσ-
μιον, μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι.
Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη, ἐπιτρέ-
πεταί σοι ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ Παῦ-
λος ἀπελογεῖτο ἐκτείνας τὴν χεῖρα. περὶ πάν-
των ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων βασιλεῦ
Ἀγρίππα, ἥγημαι ἑαυτὸν μακάριον, μέλλων
ἀπολογεῖσθαι ἐπὶ σοῦ σήμερον, μάλιστα γνώ-
στην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθῶν
τε καὶ ζητημάτων. διὸ δέομαί σου, μακρο-
θύμως ἀκοῦσαί μου. τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου
τὴν ἐκ

quodam Iesu defuncto quem affirma-
bat Paulus uiuere. Hæsitans autē ego
de huiusmodi quæstione dicebam, nū
uellet ire Hierosolymā, & ibi iudicari
sup istis Paulꝰ aūt cū appellasset ut ser
uaret Augusti cognitioni, iussi seruari
eū donec mitterē eū ad Cæsarē. Agrip-
pa autem dixit ad Festum. Volebā &
ipse hominem audire. Cras inquit au-
dies eum. Postero aūt die cum uenisset
Agrippa & Bernice cū multo appara-
tu, & introissent in auditorium cum tri
bunis & uiris principalibus ciuitatis, iu-
bente Festo adductus est Paulus. Et di
cit Festus Agrippa rex & omnes qui si-
mul adestis nobiscum uiri, uidetis hūc
hominem de quo omnis multitudo Iu
dæorum interpellauit me & Hierosoly
mis & hic acclamantes, nō oportere eū
uiuere amplius. Ego uero comperi ni-
hil dignum morte eum admisisse. Ipse
aūt hoc appellante Augustum, iudica-
ui mittere eū. De quo quid certū scribā
dño nō habeo. Propter qđ ꝓduxi eū
ad uos, & maxime apud te rex Agrip-
pa, ut interrogatiōe facta habeā quod
scribā, Iniquū em̄ mihi uidet̃ mittere
uinctū, & causas eius non significare.

Agrippa uero ad Paulū ait. Permitti
tur tibi loqui pro temetipso. Tunc Pau
lus extenta manu cœpit pro se dicere.
super oībus de quibꝰ accusor a Iudæis
rex Agrippa existimo me beatum qui
causam dicturus sim apud te hodie, cū
tu maxime sis gnarus earū quæ apud
Iudæos sunt & cōsuetudinū & quæstio
nū, ꝓpter qđ obsecro, ut patiēter me
audias. Itaq; uitā q̄dē meā quā egi ab
adolescentia

τὴν ἐκ νεότητος, τὴν ἀπ᾽ ἀρχῆς γενομέ-
νην ἐν τῷ ἔθνει μου ἐν ἱεροσολύμοις, ἴσασι
πάντες οἱ ἰουδαῖοι, προγινώσκοντές με ἄνω-
θεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκρι-
βεστάτην αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας, ἔζη-
σα φαρισαῖος, καὶ νῦν ἐπ᾽ ἐλπίδι τῆς πρὸς
τοὺς πατέρας ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ
θεοῦ ἕστηκα κρινόμενος, εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυ-
λον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λα-
τρεῦον, ἐλπίζει καταντῆσαι, περὶ ἧς ἐλπίδος
ἐγκαλοῦμαι βασιλεῦ ἀγρίππα, ὑπὸ τῶν ἰου-
δαίων. τί ἄπιστον κρίνεται παρ᾽ ὑμῖν, εἰ ὁ θε-
ὸς νεκροὺς ἐγείρει; ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυ-
τῷ πρὸς τὸ ὄνομα ΙΗΣΟΥ τοῦ ναζωραίου δεῖν
πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι, ὃ καὶ ἐποίησα ἐν ἱερο-
σολύμοις. καὶ πολλοὺς τῶν ἁγίων ἐγὼ φυ-
λακαῖς κατέκλεισα, τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέ-
ων ἐξουσίαν λαβών, ἀναιρουμένων τε αὐτῶν.
κατήνεγκα ψῆφον, καὶ κατὰ πάσας τὰς συ-
ναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς, ἠνάγκα-
ζον βλασφημεῖν, περισσῶς τε ἐμμαινόμενος
αὐτοῖς, ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις.
ἐν οἷς καὶ πορευόμενος εἰς τὴν δαμασκὸν,
μετ᾽ ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς παρὰ τῶν ἀρ-
χιερέων, ἡμέρας μέσης βασιλεῦ κατὰ τὴν ὁ-
δὸν εἶδον οὐρανόθεν, ὑπὲρ τὴν λαμπρότη-
τα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς, καὶ τοὺς
σὺν ἐμοὶ πορευομένους. πάντων δὲ καταπε-
σόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν, ἤκουσα φωνὴν λα-
λοῦσαν πρός με, καὶ λέγουσαν τῇ ἑβραΐδι δι-
αλέκτῳ. σαοὺλ σαοὺλ, τί με διώκεις; σκλη-
ρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. ἐγὼ δὲ εἶπον.
τίς εἶ κύριε; ὁ δὲ εἶπεν. ἐγώ εἰμι ΙΗΣΟΥΣ., ὃν
σὺ διώκεις. ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πό-
δας σου. εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχειρίσα-
σθαί σε ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα, ὧν τε εἶδες,
ὧν τε ὀφθήσομαί σοι, ἐξαιρούμενός σε ἐκ
τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς νῦν σε
ἀποστέλλω,

adolescentia quæ ab initio fuit in gentē
mea in Hierosolymis nouerūt omnes
Iudæi qui prius nouerant me ab initio
si uelint testimoniū perhibere, quod se
cundum certissimam sectam nostræ re
ligionis uixerim pharisæus. Et nunc in
spe repromissionis quæ ad patres no-
stros facta est a deo, sto iudicio subie-
ctus, ad quam duodecim tribꝰ nostræ
nocte & die seruiētes sperant se puen-
turas. De qua spe accusor rex Agrippa
a Iudæis. Cur incredibile iudicat̃ apud
uos si deꝰ mortuos suscitat? Et ego qdē
existimabam me aduersus nomē Iesu
nazareni multa contraria agere, quod
& feci Hierosolymis. Et multos sancto-
rum ego carceribus inclusi, a principibꝰ
sacerdotū potestate accepta, & cū occi-
derentur, retuli sententiā. Et per omnes
synagogas frequenter puniens eos, cō-
pellebam blasphemare; & amplius in-
saniēs in eos, psequebar & usq; in exte-
ras ciuitates. In quibus dum irem Da-
mascum cū potestate & permissu prin-
cipū sacerdotū, die medio rex in uia ui-
di e cœlo supra splendorem solis circū-
fulsisse me lumē eos & q mecū faciebāt
iter, Cū aūt oēs nos decidissemus in ter
rā, audiui uocē loquentē ad me hebrai-
ca lingua. Saul saul, qd me psequeris?
Durum est tibi contra stimulos calci-
trare. Ego aūt dixi. Quis es dñe? At ille
dixit. Ego sum Iesus quē tu perseque-
ris. Sed exurge & sta in pedibꝰ tuis. Ad
hoc enim apparui tibi, ut constituam te
ministrum & testem & eorū quæ uidi-
sti, & eorū in qbus apparebo tibi, eripi-
ens te de populis & gētibꝰ in quas nūc

ἀποστελῶ, ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ὑπο-
στρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς, καὶ τῆς ἐξουσί-
ας τοῦ σατανᾶ, ἐπὶ τὸν θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐ-
τοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ κλῆρον ἐν τοῖς
ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ. ὅθεν βασιλεῦ
ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ
ὀπτασίᾳ, ἀλλὰ τοῖς ἐν δαμασκῷ πρῶτον, καὶ
ἱεροσολύμοις, εἰς πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς
ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγέλλων μετα-
νοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεόν, ἄξια τῆς
μετανοίας ἔργα πράσσοντας. ἕνεκα τούτων με
οἱ ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ, ἐπειρῶν-
το διαχειρίσασθαι. ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς
παρὰ τοῦ θεοῦ, ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἕστη-
κα μαρτυρούμενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ. οὐ-
δὲν ἐκτὸς λέγων, ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλη-
σαν μελλόντων γίνεσθαι, καὶ μωσῆς, εἰ πα-
θητὸς ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νε-
κρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ λαῷ καὶ
τοῖς ἔθνεσι. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου, ὁ
φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἔφη, μαίνῃ παῦλε,
τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέ-
πει. ὁ δὲ. οὐ μαίνομαί φησι κράτιστε φῆστε, ἀλ-
λὰ ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγ-
γομαι, ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασι-
λεύς, πρὸς ὃν καὶ παρρησιαζόμενος λαλῶ,
λανθάνειν γὰρ αὐτὸν τί τούτων, οὐ πείθομαι
οὐδέν, οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον
τοῦτο. πιστεύεις βασιλεῦ ἀγρίππα τοῖς προφή-
ταις; οἶδα, ὅτι πιστεύεις. ὁ δὲ ἀγρίππας πρὸς
τὸν παῦλον ἔφη, ἐν ὀλίγῳ με πείθεις χριστι-
ανὸν γενέσθαι. ὁ δὲ παῦλος εἶπεν. εὐξαίμην ἂν
τῷ θεῷ, καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ, οὐ μόνον
σε, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμε-
ρον, γενέσθαι τοιούτους, ὁποῖος κἀγώ εἰμι,
παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων. καὶ ταῦτα εἰ-
πόντος αὐτοῦ, ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμών,
ἥτε βερνίκη, καὶ οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς, καὶ
ἀναχωρήσαντες

te mitto ut aperiantur oculi eorum,
ut conuertantur a tenebris ad lucem,
& de potestate satanæ ad deum, ut ac-
cipiant remissionem peccatoꝝ & sor-
tem inter eos qui sanctificati sunt per fi
dem quæ est in me. Vnde rex Agrippa
non fui inobediens cœlesti uisioni, sed
his qui sunt Damasci primũ & Hiero-
solymis & per omnem regionẽ Iudææ
& gentibus annunciabam, ut pœniten
tiam agerent, & conuerterentur ad deũ
digna pœnitentiæ opera faciẽtes. Hac
ex causa Iudæi me in templo cõprehen
so tentauerunt inijcere manus. Auxili-
um igitur nactus dei usq; in hodier-
nũ diem sto testificans & paruo & ma
gno, nihil præterea dicens, q̃ ea quæ ꝓ-
phetæ prædixerant futura esse, & Mo-
ses, an passibilis Christus, an primus ex
resurrectione mortuoꝝ lumen annun-
ciaturus sit populo & gẽtibus. Hæc au-
tem cum pro se diceret, Festus magna
uoce ait. Insanis Paule, Multæ te litteræ
ad insaniam conuertunt. Et Paulus, nõ
insanio inquit optime Feste, sed uerita
tis & sobrietatis uerba eloquor. Scit
enim de his rex ad quem & libere lo-
quor. Latere enim eum nihil horum ar
bitror. Neq; enim in angulo quicq̃ ho
rum gestum est. Credis rex Agrippa
prophetis? Scio quod credis. Agrippa
autem ad Paulum ait. In modico sua-
des me christianũ fieri. Et Paulus. Op-
tarim deo & ĩ modico & in magno nõ
tantum te, sed etiã oẽs q audiunt hodie
fieri tales qualis ego sum, exceptis uin-
culis his. Et hæc eo locuto surrexit rex
& p̄ses, & Bernice & q assidebant eis. Et
cum

ἀναχωρήσαντες, ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους λέ
γοντες, ὅτι οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν
πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. ἀγρίππας δὲ τῷ φή
στῳ ἔφη, ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος,
εἰ μὴ ἐπικέκλητο καίσαρα. Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ
ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν ἰταλίαν, παρεδίδουν
τόν τε παῦλον καί τινας ἑτέρους δεσμώτας.
ἑκατοντάρχῃ, ὀνόματι ἰουλίῳ, σπείρης σεβα/
στῆς. ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ ἀδραμυττηνῷ μέλλον
τες πλεῖν τοὺς κατὰ τὴν ἀσίαν τόπους, ἀνήχ/
θημεν, ὄντος σὺν ἡμῖν ἀριστάρχου μακεδόνος
θεσσαλονικέως. τῇ τε ἑτέρᾳ, κατήχθημεν εἰς
σιδῶνα. φιλανθρώπως τε ὁ ἰούλιος τῷ παύ
λῳ χρησάμενος, ἐπέτρεψε πρὸς τοὺς φίλους
πορευθέντα, ἐπιμελείας τυχεῖν. κἀκεῖθεν ἀ/
ναχθέντες, ὑπεπλεύσαμεν τὴν κύπρον, διὰ
τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους. τό τε πέλα/
γος τὸ κατὰ τὴν κιλικίαν καὶ παμφυλίαν
διαπλεύσαντες, κατήλθομεν εἰς μύρα τῆς λυ/
κίας, κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατόνταρχος πλοῖον
ἀλεξανδρινὸν, πλέον εἰς τὴν ἰταλίαν, ἐνε/
βίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέ/
ραις βραδυπλοοῦντες, καὶ μόλις γενόμενοι
κατὰ τὴν κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ
ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν κρήτην κατὰ σαλ
μώνην. μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν, ἤλ/
θομεν εἰς τόπον τινὰ, καλούμενον καλοὺς
λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις λασαία. ἱκανοῦ δὲ
χρόνου διαγενομένου, καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφα
λοῦς τοῦ πλοὸς, διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρ
εληλυθέναι, παρῄνει ὁ παῦλος λέγων αὐτοῖς.
Ἄνδρες θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕβρεως καὶ πολλῆς ζη
μίας, οὐ μόνον τοῦ φόρτου καὶ τοῦ πλοίου, ἀλ/
λὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν
πλοῦν. ὁ δὲ ἑκατόνταρχος τῷ κυβερνήτῃ καὶ
τῷ ναυκλήρῳ ἐπείθετο μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑπὸ
τοῦ παύλου λεγομένοις. ἀνευθέτου δὲ τοῦ λι/
μένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν, οἱ
πλείονες

cum secessissent, loquebãtur inter se di/
cẽtes, nihil morte aut uinculis dignum
facit homo iste. Agrippa autẽ Festo di
xit. Dimitti poterat homo hic, si non
appellasset Cæsarem.

Vt aũt decretum est nobis nauigare XX
in Italiam, tradiderũt & Paulũ & quos VIII
dam alios carcerarios Centurioni noĩe
Iulio cohortis Augustæ. Cõscensa aũt
naue adramyttina nauigaturi ad lo/
ca Asiæ soluimus, pseuerante nobiscũ
Aristarcho Macedone Thessalonicen
si. Sequenti aũt die appulimus Sido/
nẽ. Et Iulius humaniter tractato Pau/
lo pmisit ut ad amicos pfectus ab illis
curaret. Et inde cũ soluissemus, subna/
uigauimus Cyprũ, propterea ꝙ essent
uenti cõtrarij. Et pelag9 Ciliciæ & Pam
phyliæ emersi peruenimus Myram,
quæ est Lyciæ, & ibi inueniens Centu/
rio nauem Alexandrinã nauigãtem in
Italiã, transposuit nos in eã. Et cũ mul/
tis diebus tarde nauigaremus, & uix de
uenissemus contra Gnidũ, prohiben/
te nos uẽto, adnauigauimus Cretæ, iu/
xta Salmonẽ. Et uix præterlegentes il/
lã puenimus in locũ quendã, qui uocat
pulchri port9, cui uicina erat ciuitas La
sæa. Multo aũt tpe pacto, & cũ iam nõ
esset tuta nauigatio, etiam ꝙ ieiunium
iam præterisset, admonebat eos Paul9
dicens eis. Viri, uideo quod cum iniu/
ria & multo damno, nõ solũ oneris &
nauis, sed etiã animarꝝ nostrarꝝ futura
sit nauigatio. Centurio autem guber/
natori & Nauclero magis credebat, ꝙ
his quæ a Paulo dicebantur. Et cum a/
ptus portus non esset ad hyemandum

πλείους ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι κἀκεῖθεν. εἴπως δύναιντο καταντήσαντες εἰς φοίνικα παραχειμάσαι, λιμένα τῆς κρήτης, βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χῶρον. ὑποπνεύσαντος δὲ νότου, δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι, ἄραντες ἆσσον, παρελέγοντο τὴν κρήτην. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ ἔβαλε κατ᾽ αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικός, ὁ καλούμενος εὐροκλύδων. συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου, καὶ μὴ δυναμένου ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. Νησίον δέ τι ὑποδραμόντες, καλούμενον κλαύδην, μόλις ἰσχύσαμεν περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης, ἣν ἄραντες. βοηθείαις ἐχρῶντο ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν σύρτιν ἐκπέσωσι, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο. Σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν, τῇ ἑξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο, καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἐρρίψαμεν. μήτε δὲ ἡλίου, μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιῃρεῖτο πᾶσα ἐλπὶς τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς. πολλῆς δὲ ἀσιτίας ὑπαρχούσης, τότε σταθεὶς ὁ παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν, εἶπεν. Ἔδει μὲν ὦ ἄνδρες πειθαρχήσαντάς μοι, μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς κρήτης, κερδῆσαι τὲ τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν. ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδὲ μία ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν τοῦ πλοίου. παρέστη γάρ μοι τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἄγγελος τοῦ θεοῦ οὗ εἰμί, ᾧ καὶ λατρεύω, λέγων. μὴ φοβοῦ παῦλε. καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι. καὶ ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ θεός, πάντας τοὺς πλέοντας μετά σου. διὸ εὐθυμεῖτε ἄνδρες. πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ, ὅτι οὕτως ἔσται, καθ᾽ ὃν τρόπον λελάληταί μοι. εἰς νῆσον δὲ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν. ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ ἐγένετο, διαφερομένων

ἡμῶν ἐν

cōplures statuerūt cōsiliū soluēdi illinc, si quo modo possēt peruecti phœnicē illic hyemare, Is ē portꝰ Cretæ spectās ad Africū & ad Chorū. Aspirante aūt austro, rati se ꝓpositi cōpotes, cū soluissent Asson, præterlegebant Cretā. Nō post multū aūt misit se cōtra ipsam uentus typhonicus, qui uocatur euroaquilo. Cumqꝫ correpta esset nauis, & non posset conari in uentum, data naue flatibus, ferebamur. In insululā autē quādam deuecti quæ uocatur Clauda, uix potuimus obtinere scapham. Qua sublata adiutorijs utebātur, subcingentes nauem, timentes ne in Syrtim inciderent, summisso uase, sic ferebantur. Cū aūt uehementi tempestate iactaremur, sequenti die iactū fecerunt, & tertia die suis manibus armamenta nauis proiecerunt. Porro neqꝫ sole neqꝫ syderibus apparētibus ad cōplures dies, & tēpestate nō exigua iminēte, iā ablata erat spes oīs salutis nostræ. Et cū multa iā esset inedia, tūc stās Paulꝰ in medio eoꝝ dixit. oportebat qdē o uiri audito me nō soluere a Creta, at lucrifacere iniuriā hanc & iacturā. Et nunc hortor ut bono aīo sitis. Amissio enim aiæ nulla erit ex nobis, ꝑterqꝫ nauis. Astitit em̄ mihi hac nocte angelꝰ dei, cuiꝰ sum ego & cui seruio dicēs. Ne timeas Paule, Cæsari te oportet sisti. Et ecce donauit tibi deus oēs q nauigāt tecum. Propter qđ bono animo estote uiri. Credo em̄ deo quod sic erit quemadmodum dictum est mihi. In insulam autem quandam oportet nos eijci. Sed posteaqꝫ quartadecima nox superuenit, nauigantibus

nobis in

ἡμῶν ἐν τῷ ἀδρίᾳ. κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν, καὶ βολίσαντες, εὗρον ὀργυιὰς εἴκοσιν, βραχὺ δὲ διαστήσαντες, καὶ πάλιν βολίσαντες, εὗρον ὀργυιὰς δεκαπέντε, φοβούμενοί τε μήπως εἰς τραχεῖς τόπους ἐκπέσωσιν, ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας, ηὔχοντο ἡμέραν γενέσθαι. τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν, προφάσει ὡς ἐκ πρώρας μελλόντων ἀγκύρας ἐκτείνειν, εἶπεν ὁ παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῳ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε. τότε οἱ στρατιῶται ἀπέκοψαν τὰ σχοινία τῆς σκάφης, καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν. ἄχρι δὲ οὗ ἔμελλεν ἡμέρα γίνεσθαι παρεκάλει ὁ παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς, λέγων. τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηδὲν προσλαβόμενοι, διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς προσλαβεῖν τροφῆς. τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει. οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς πεσεῖται. εἰπὼν δὲ ταῦτα, καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαρίστησε τῷ θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας, ἤρξατο ἐσθίειν. εὔθυμοι δὲ γενόμενοι πάντες, καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς, ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ, διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἕξ. κορεσθέντες δὲ τροφῆς, ἐκούφιζον τὸ πλοῖον, ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν. ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον, κόλπον δέ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλὸν, εἰς ὃν ἐβουλεύσαντο εἰ δυνατὸν, ἐξῶσαι τὸ πλοῖον, καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες, εἴων εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων καὶ ἐπάρ-

nobis in Hadria circa medium noctis suspicabantur nautæ apparere sibi aliquam regionem. Qui & summissa bolide, reppererunt passus uiginti, & pusillum inde digressi, & rursum iacta bolide inuenerunt passus quindecim. Timentesq;, ne in aspera loca inciderent de puppi iactis ancoris quatuor, optabant diem fieri. Nautis uero quærentibus fugere de naui, cum submisissent scapham in mare sub prætextu uelut e prora ancoras extensuri, dixit Paulus Centurioni & militibus. Nisi hi in naui manserint, uos salui fieri non potestis. Tunc absciderunt milites funes scaphæ, & passi sunt eam excidere. Et cum lux inciperet fieri, hortabatur Paulus omnes sumere cibum, dicens. Quartodecimo die hodie expectantes ieiuni permanetis, nihil accipientes. Propter quod hortor uos, ut sumatis cibum, hoc enim ad salutem nostram pertinet, quia nullius uestrum capillus de capite cadet. Et cum hæc dixisset, sumpto pane gratias egit deo in conspectu omnium, & cum fregisset, cœpit manducare. Animæquiores autem facti omnes, & ipsi sumpserunt cibum. Eramus uero uniuersæ animæ in naui ducentæ septuaginta sex. Et satiati cibo alleuiabant nauem eijcientes triticum in mare. Cum autem dies factus esset, terram nō agnoscebant, sinum uero quendam animaduerterunt habentem litus in quem cogitabant si possent, ĩpellere nauē. Et cū ancoras sustulissent, cōmittebant se mari simul laxatis iuncturis gubernaculo

καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμονα, τῇ πνεούσῃ κα
τεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν, περιπεσόντες δὲ εἰς
τόπον διθάλασσον, ἐπώκειλαν τὴν ναῦν, καὶ
ἡ μὲν πρῶρα ἐρείσασα, ἔμενεν ἀσάλευτος. ἡ
δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας τῶν κυμάτων.
τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο, ἵνα τοὺς
δεσμώτας ἀποκτείνωσι, μή τις ἐκκολυμβή-
σας διαφύγοι. ὁ δὲ ἑκατόνταρχος βουλόμενος
διασῶσαι τὸν παῦλον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ
βουλήματος, ἐκέλευσέ τε τοὺς δυναμένους
κολυμβᾶν, ἀπορρίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν
γῆν ἐξιέναι, καὶ τοὺς λοιπούς, οὓς μὲν ἐπὶ σα
νίσιν, οὓς δὲ ἐπί τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου, καὶ
οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ
τὴν γῆν

καὶ διασωθέντες, τότε ἐπέγνωσαν, ὅτι με
λίτη ἡ νῆσος καλεῖται. οἱ δὲ βάρβαροι παρεῖ-
χον οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν,
ἀνάψαντες γὰρ πυράν, προσελάβοντο πάν
τας ἡμᾶς, διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα, καὶ
διὰ τὸ ψῦχος. συστρέψαντος δὲ τοῦ παύλου φρυ
γάνων πλῆθος, καὶ ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν
πυράν, ἔχιδνα ἐκ τῆς θέρμης ἐξελθοῦσα, κα
θῆψε τῆς χειρὸς αὐτοῦ. ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβα/
ροι κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐ/
τοῦ, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους. πάντως φονεύς
ἐστιν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς
θαλάσσης, ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. ὁ μὲν οὖν
ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ, ἔπαθεν οὐ
δὲν κακόν. οἱ δὲ, προσεδόκων αὐτὸν μέλ-
λειν πίμπρασθαι, ἢ καταπίπτειν ἄφνω νε-
κρόν, ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκώντων, καὶ
θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινό/
μενον, μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν
εἶναι. ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον,
ὑπῆρχε χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου, ὀνόμα
τι ποπλίῳ, ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς
ἡμέρας, φιλοφρόνως ἐξένισεν.

ἐγένετο δὲ

rum, & sublato artemone, secundum
auræ flatum tendebãt ad litus. Et cum
incidissemus in locum Bimarem im-
pegerunt nauem, & prora quidem fixa
manebat immobilis, puppis uero sol-
uebatur a ui undarũ. Militum aũt con
silium erat ut carcerarios occiderent, ne
quis cum enatasset effugeret. Centurio
autem uolens seruare Paulum, compe
scuit eos a cõsilio. Iussitq; eos q possent
natare, ut abijcerent se primos, & in ter
rã euaderẽt, ut & cæteri partim in tabu
lis partim in quibusdam nauis fragmẽ
tis. Et sic factum est, ut omnes incolu/
mes euaderent ad terram.

Et cum euasissent, tunc cognoue- XXVIII
runt, quod Melite insula uocaretur.
Barbari uero prestabant non uulgarẽ
humanitatem nobis. Accensa enim py
ra recipiebãt nos omnes propter hym
brem qui imminebat & propter frigus
Cum congregasset autem Paulus sar-
mentorum multitudinem & imposuis-
set in ignem, uipera a calore cũ proces-
sisset, inuasit manum eius. Vt uero uide
runt Barbari pendentẽ bestiam de ma
nu eius inter sese dicebãt. Omnino ho/
micida est homo hic, quem seruatum
e mari ultio nõ sinit uiuere. Et ille qui-
dem excussa uipera in ignem, mali ni-
hil passus est. At illi existimabant fu-
turum ut incenderetur, aut concideret
repente mortuus. Diu autem illis ex-
pectantibus & uidentibus, nihil ma/
li in eũ fieri, conuertentes se dicebãt eũ
esse deum. In locis aũt illis erãt prædia
primati insulæ noĩe Publio, qui nos ex
ceptos, triduo benigne hospitatus est.

Contigit

ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ ποπλίου, πυρετοῖς καὶ δυσεντερίᾳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι, πρὸς ὃν ὁ παῦλος εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἰάσατο αὐτόν. τούτου οὖν γενομένου καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἔχοντες ἀσθενείας, ἐν τῇ νήσῳ προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο, οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρείαν. μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας, ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχειμακότι ἐν τῇ νήσῳ, ἀλεξανδρίνῳ, παρασήμῳ διοσκούροις, καὶ καταχθέντες εἰς συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς, ὅθεν περιελθόντες κατηντήσαμεν εἰς ῥήγιον, καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου, δευτεραῖοι ἤλθομεν εἰς ποτιόλους, οὗ εὑρόντες ἀδελφοὺς, παρεκλήθημεν ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτά, καὶ οὕτως εἰς τὴν ῥώμην ἤλθομεν. κἀκεῖθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν, ἄχρις ἀππίου φόρου, καὶ τριῶν ταβερνῶν, οὓς ἰδὼν ὁ παῦλος εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, ἔλαβε θάρσος. ὅτε δὲ ἤλθομεν εἰς ῥώμην ὁ ἑκατόνταρχος παρέδωκε τοὺς δεσμίους τῷ στρατοπεδάρχῃ. τῷ δὲ παύλῳ ἐπετράπη μένειν καθ᾽ ἑαυτὸν, σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ. ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς, συγκαλέσασθαι τὸν παῦλον τοὺς ὄντας τῶν ἰουδαίων πρώτους. συνελθόντων δὲ αὐτῶν, ἔλεγε πρὸς αὐτούς. Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρῴοις, δέσμιος ἐξ ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν ῥωμαίων, οἵ τινες ἀνακρίναντές με, ἐβούλοντο ἀπολῦσαι, διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί. ἀντιλεγόντων δὲ τῶν ἰουδαίων, ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι καίσαρα, οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορῆσαι. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς, ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι, ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ ἰσραὴλ τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι.

οἱ δὲ

Contigit aũt patrẽ publij febribus & dysenteria uexatum iacere. Ad quem Paulus intrauit. & cum orasset & imposuisset ei manus, sanauit eũ. Hoc igit̃ facto & cœteri q habebãt infirmitates in insula accedebãt & sanabãt̃, q etiã multis honoribus nos honorauerũt, & soluentibus imposuerũt q̃ necessaria erãt Post mẽses aũt tres nauigauim⁹ in naui Alexandrina, q̃ in insula hyemauerat, cui erat insigne castor & Pollux. Et cum uenissemus Syracusas mansimus triduo. Inde circumlegẽtes deuenimus Rhegium, & post unum diem afflante austro altero die uenim⁹ Puteolos ubi repertis fratribus rogati sum⁹ manere apud eos dies septẽ, & sic uenim⁹ Rhomã. Et inde cũ audissent fratres de nobis ꝓdierunt in occursũ nobis usq; ad Appij forũ & tres tabernas. Quos cũ uidisset Paul⁹, gratijs actis deo sũpsit fiduciã. Cũ aũt uenissem⁹ Rhomã, Cẽturio tradidit uinctos Pricipi exercit⁹. Permissũ est aũt Paulo, ut maneret sol⁹, cũ custodiẽte se milite. Post tertiũ aũt diẽ conuocauit Paulus Iudæoꝝ primores. Cũq; uenissent, dicebat eis. Ego uiri fratres cũ nihil fecerim aduersus plebẽ, aut instituta maioꝝ, uinctus ab hierosolymis traditus sum in manus Rhomanorũ, qui cũ interrogationẽ de me habuissent, uoluerunt me dimittere, eo ꝙ nulla esset causa mortis in me. Cõtra dicẽtibus aũt Iudæis coactus sũ appellare Cæsarẽ, nõ tãq; habẽs in quo gẽtẽ meã accusarẽ. Propter hãc igit̃ cãm aduocaui uos, ut uiderẽ & alloq̃rer, ꝓpter spẽ eñ Israel catena hac circũdatus sũ.

At illi

οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον. ἡμεῖς οὔτε γράμμα-
τα περί σου ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς ἰουδαίας, οὔτε
παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγει-
λεν ἢ ἐλάλησέ τι περί σου πονηρόν. ἀξιοῦμεν
δὲ παρά σου ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς. περὶ μὲν γὰρ
τῆς αἱρέσεως ταύτης, γνωστόν ἐστιν ἡμῖν, ὅτι
πανταχοῦ ἀντιλέγεται. ταξάμενοι δὲ αὐ-
τῷ ἡμέραν, ἧκον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν
πλείονες, οἷς ἐξετίθετο διαμαρτυρόμενος
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, πείθων τὲ αὐτοὺς
τὰ περὶ τοῦ ΙΗΣΟΥ, ἀπό τε τοῦ νόμου μωσέως καὶ
τῶν προφητῶν ἀπὸ πρωὶ ἕως ἑσπέρας. καὶ οἱ
μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίστουν,
ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους, ἀπελύ-
οντο. εἰπόντος τοῦ παύλου ῥῆμα ἕν, ὅτι κα-
λῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ ἡσαΐου
τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, λέ-
γον. πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ εἰ-
πον. ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ
βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε, ἐπαχύν-
θη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ
βαρέως ἤκουσε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν
ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς,
καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶ-
σι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς. γνωστὸν
οὖν ἔστω ὑμῖν, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τὸ
σωτήριον τοῦ θεοῦ, αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται. καὶ ταῦ-
τα αὐτοῦ εἰπόντος, ἀπῆλθον οἱ ἰουδαῖοι πολ-
λὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν. ἔμεινε δὲ
ὁ παῦλος διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώμα-
τι, καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομέ-
νους πρὸς αὐτόν, κηρύσσων τὴν βασιλεί-
αν τοῦ θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ
τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ μετὰ πά-
σης παρρησίας ἀ-
κωλύτως.

πράξεις τῶν ἀποστόλων εὐτυχῶς
συντετελεσμέναι.

At illi dixerunt ad eum. Nos neq; lit-
teras accepimus de te a Iudæa, neq; ad-
ueniens aliquis fratrum nunciauit aut
locutus est quid de te malum. Volumus
aũt a te audire quæ sentis. Nam de se-
cta hac notum est nobis, quod ubiq; ei
contradicitur. Cũ constituissent aũt illi
diem, uenerunt ad eum in hospitiũ cõ-
plures, quibus exponebat testificans re-
gnum dei, suadensq; eis de Iesu ex lege
Mosi & prophetis, a mane usq; ad ue-
speram. Et quidam credebant his quæ
dicebantur, quidã uero nõ credebant.
Cũq; inter se nõ essent concordes, disce-
debant dicente Paulo unum uerbum.
Bene spiritus sanctus locutus est per
Esaiam prophetam ad patres nostros.
dicens. Vade ad populũ istũ & dic. Au-
re audietis & non intelligetis, & uiden-
tes uidebitis & non perspicietis. Incras-
satum est enim cor populi huius & au-
ribus grauiter audierũt, & oculos suos
cõpresserunt, ne quando uideãt oculis,
& auribus audiãt, & corde intelligãt, &
cõuertantur & sanem eos. Notũ ergo sit
uobis ꝙ gẽtibus missum est hoc saluta-
re dei, & ipsi audient. Et cum hæc dixis-
set, exierũt ab eo Iudæi, multã habẽtes
inter se disceptationẽ. Mansit aũt Pau-
lus biennio toto in suo conducto, & su-
scipiebãt omnes qui ingrediebãtur ad
eũ, prædicans regnum dei, & docẽs
quæ sunt de domino Iesu, cũ
omni fiducia, nemine
prohibente.

ACTA APOSTOLORVM FELI
CITER ABSOLVTA.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ κορίνθου, μήπω μὲν ἑωρακὼς ῥωμαίους, ἀκούων δὲ περὶ αὐτῶν, καὶ ἐπιποθῶν αὐτοὺς ἰδεῖν, καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τὴν πίστιν αὐτῶν καταγγελλομένην ὁρῶν πανταχοῦ. ἔπειτα σημαίνει πολλάκις ἑαυτὸν προθέμενον ἐλθεῖν, διὰ τὸν εἰς αὐτοὺς πόθον καὶ τέως μὴ δεδυνῆσθαι, καὶ λοιπὸν διδασκαλικὴν τὴν ἐπιστολὴν ποιεῖται, περὶ κλήσεως ἐθνῶν, καὶ ὅτι ἡ περιτομὴ, ἕως καιροῦ ἦν, καὶ νῦν πέπαυται, καὶ ὅτι διὰ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ λέλυται τὸ παράπτωμα τοῦ ἀδάμ, καὶ ἡ σκιὰ τοῦ νόμου παρῆλθε. τὴν μὲν οὖν κλῆσιν τῶν ἐθνῶν, ἀκολούθως γεγενῆσθαι κατασκευάζει, οὕτως ἀποδείκνυσι πᾶσιν ἀνθρώποις ἔμφυτον εἶναι τὸν νόμον, καὶ πάντας ἀδιδάκτῳ τε τῇ φύσει, καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς φύσεως δύνασθαι γινώσκειν τὸν θεόν. διὸ καὶ εἰκότως αἰτιᾶται πρῶτον ἕλληνας, ὡς τοῦ μὲν θεοῦ φανερώσαντος αὐτοῖς ἐκ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ τοῦ κόσμου, τὴν περὶ αὐτοῦ γνῶσιν, καὶ τῆς ἀιδίου δυνάμεως αὐτοῦ, ἐν ᾧ καὶ δι᾽ οὗ τὰ πάντα πεποίηκεν. αὐτοὺς δὲ ἐγνωκέναι μὲν ἐκ τῶν κτισμάτων, εἶναι θεὸν τὸν τούτων δημιουργὸν, τὰ δὲ ποιήματα θεοποιήσαντας, καὶ τῇ κτίσει μᾶλλον, ἢ αὐτῷ λατρεύσαντας. Αἰτιᾶται δὲ καὶ ἰουδαίους, ὡς μὴ φυλάξαντας τὸν νόμον, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου, τὸν θεὸν ἀτιμάσαντας. καὶ οὕτως ἀμφότερα τὰ μέγιστα, ἰουδαίους τε καὶ ἕλληνας συγκλείει, καὶ ἐλέγχει ἐπὶ τῇ παρανομίᾳ, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἴσοι γενόμενοι πάντες, ἐπίσοις οἱ πάντες ὡς ὑπεύθυνοι, τοῦ λυτρουμένου δέονται. τῆς δὲ χάριτος καὶ λυτρώσεως ἐπίσης τοῖς ἰουδαίοις γενομένης καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη, εἰκότως καὶ ἡ κλῆσις γέγονε τῶν ἐθνῶν τῆς δὲ κλήσεως τῶν ἐθνῶν γενομένης, ἐξ ἀνάγκης πέπαυται ἡ περιτομὴ, καὶ ἡ ἐν τῷ νόμῳ σκιά. ὁ γὰρ ἀβραὰμ φησὶν, οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλὰ πρὸ τῆς περιτομῆς δικαιωθεὶς, μετωνομάσθη μὲν ἀβραάμ, ὅτι πατὴρ πολλῶν ἐθνῶν ἔμελλεν εἶναι. κατὰ τὴν ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ πίστιν. ἔλαβε δὲ μετὰ τὸ δικαιωθῆναι καὶ τὴν περιτομὴν ἐν σαρκί, ἵνα σημεῖον ᾖ τοῖς κατὰ σάρκα γενομένοις ἐξ αὐτοῦ. παύσασθαι ποτὲ τὴν περιτομὴν, ὅτ᾽ ἂν τὰ ἔθνη γένωνται τέκνα τοῦ ἀβραάμ, ἀρξάμενα πολιτεύεσθαι κατὰ τὴν πίστιν τοῦ ἀβραάμ. ἐν ᾗ ἐδικαιώθη, ὅτε ἦν ἐν ἀκροβυστίᾳ. τούτων γὰρ χάριν καὶ μετωνομάσθη ἀβραάμ. ἀνάγκη δὲ ἐλθόντων, παύσασθαι τὸ σημαινόμενον. εἰ μὲν οὖν τὰ ἔθνη ἀναγκάζουσι περιτέμνεσθαι, παυέτωσαν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀβραὰμ, καὶ καλείσθω ἀβραάμ. εἰ δὲ ἀβραὰμ παρὰ θεοῦ ὠνομάσθη. οὐδὲ περιτέμνεσθαι τὰ ἔθνη, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ αὐτοὺς ἔτι τοὺς κατὰ σάρκα ἰουδαίους, ἵνα ᾖ τὸ ὄνομα βέβαιον, καὶ πατὴρ πολλῶν ἐθνῶν καλεῖται. καὶ γὰρ οὐ χρείαν ἔχει τίς λοιπὸν περιτέμνεσθαι, ἀρκούμενος τῇ πίστει τοῦ ἀβραάμ, οὐδὲ τῆς ἄλλης δὲ τῆς ἐν τῷ νόμῳ σκιᾶς. οὐ γὰρ ἐκ τούτων, ἀλλ᾽ ἐκ πίστεως δικαιοῦταί τις, καθάπερ καὶ ἀβραάμ.

ταῦτα οὕτως κατασκευάσας, ἀποδείκνυσι πάλιν, ὅτι ἄλλως οὐκ ἂν γένοιτο λύτρωσις καὶ χάρις τῷ
ἰσραὴλ, καὶ τοῖς ἔθνεσιν, εἰ μὴ διαλυθῇ ἡ ἀρχαία ἁμαρτία τοῦ ἀδὰμ, ἡ εἰς πάντας γενομένη,
δι᾽ ἄλλου δὲ μὴ δύνασθαι αὐτὴν ἐξαλειφθῆναι φησὶν, ἢ διὰ ΧΡΙΣΤΟΥ τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ δυ-
νατὸν ἦν, ἄλλον λῦσαι τὸ παράπτωμα, δι᾽ αὐτοῦ γὰρ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἡ κατάρα γέγο
νεν. εἶτα γράφει ὅτι ἄλλως τοῦτο οὐ μὴ γένηται, εἰ μὴ σῶμα φορέσει ὁ υἱὸς
τοῦ θεοῦ, καὶ γένηται ἄνθρωπος, ἵνα τοῦτο προσενέγκας ὑπὲρ πάντων,
τοὺς πάντας ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τοῦ θανάτου, καὶ ὥσπερ δι᾽ ἑνὸς
ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν, οὕτως καὶ
δι᾽ ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ χάρις γένηται, καὶ λοιπὸν
ὡς καλὸς οἰκονόμος, τοὺς μὲν ἰουδαίους παραμυθεῖται. ὅτι οὐ
παραβάται γίνεσθε τοῦ νόμου, ἐὰν εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ πιστεύσητε. τοῖς δὲ
ἀπὸ τῶν ἐθνῶν παρεγγυᾷ μὴ ἐπαίρεσθαι κατὰ τοῦ ἰσραὴλ, ἀλλὰ γινώσκειν
ὅτι ὡς κλάδοι ἐπ᾽ ἐκείνους, ὡς ἐπὶ τὴν ῥίζαν ἐνεκεντρίσθησαν. μετὰ δὲ ταῦτα παραι-
νετικοὺς λόγους εἰς τὰ ἤθη διδάξας, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM

ROmani sunt partis Italiæ. Hi præuenti sunt a falsis apostolis, & sub nomine domini nostri Iesu Christi in legem & prophetas erant inducti. Hos reuocat apostolus ad ueram & euangelicam fidem, scribens eis a Corintho.

EPISTOLAE PAVLI APOSTOLI, AD GRAECAM VERITATEM ET VETERVM LATINORVM CODICVM FIDEM RECOGNITAE PER ERASMVM ROTERODAMVM SACRAE THEOLOGIAE PROFESSOREM.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΡΟΒΕΝΙΟ

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΑΥΛΟΣ δοῦλος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, κλητὸς ἀπόστολος, ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον θεοῦ, ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἁγίαις, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαβίδ, κατὰ σάρκα, τοῦ ὁρισθέντος υἱοῦ θεοῦ, ἐν δυνάμει, κατὰ πνεῦμα ἁγιωσύνης, ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τοῦ κυρίου ἡμῶν, δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν, εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐστὲ καὶ ὑμεῖς, κλητοὶ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ῥώμῃ, ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς ἁγίοις. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

κεφάλαιον δεύτερον

Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου, διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ἡμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ θεὸς, ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, δεόμενος, εἴπως ἤδη ποτὲ εὐοδωθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ

ἐλθεῖν

EPISTOLA PAVLI APOSTOLI AD ROMANOS.

PAVLVS SERVVS Iesu Christi, uocatꝰ ap̄ls, segregatus in euãgeliũ dei, quod ante promiserat per ꝓphetas suos, in scripturis sanctis de filio suo, q̃ genitꝰ fuit ex semine Dauid, secũdũ carnẽ, qui declaratꝰ fuit filiꝰ dei, in potẽtia, secũdũ spiritũ sanctificatiõis, ex eo ꝙ resurrexit a mortuis Iesus christus dñs noster, per quẽ accepimꝰ gratiã & muneris ap̄lici functionẽ, ut obediat̃ fidei inter oẽs gentes, sup ipsius noĩe, quoꝝ de numero estis & uos, uocati Iesu Christi, omnibꝰ qui Romæ estis, dilectis dei, uocatis sãctis. Gratia uobis & pax a deo patre nostro, & dño Iesu Christo. Primũ qdẽ gratias ago deo meo, ꝑ Iesum Christũ, super oibus uobis, quod fides uestra annunciat̃ in toto mundo. Testis eni meus est deus, cui seruio in spiritu meo, in euãgelio filij sui, quod indesinenter mentionẽ uestri facio, semp in orationibus meis deprecans, si quo modo tandem aliquãdo, prosperũ iter cõtingat uolente deo,

a ut ueniã

ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικόν, εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς, τοῦτο δέ ἐστι συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν, διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως, ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ.

Γ οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ δεῦρο, ἵνα καρπόν τινα σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις, ὀφειλέτης εἰμί. οὕτως τὸ κατ᾽ ἐμὲ, πρόθυμον, καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν ῥώμῃ εὐαγγελίσασθαι. οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. δύναμις γὰρ θεοῦ ἐστιν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ ἕλληνι. δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται, ἐκ πίστεως εἰς πίστιν. καθὼς γέγραπται. ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

Δ Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ᾽ οὐρανοῦ, ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν, καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων, τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων, διότι τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ, φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς. ὁ γὰρ θεὸς αὐτοῖς ἐφανέρωσεν, τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ, ἀπὸ κτίσεως κόσμου, τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους, διότι γνόντες τὸν θεόν, οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν, ἀλλ᾽ ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. φάσκοντες εἶναι σοφοί, ἐμωράνθησαν, καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ, ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν. διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν, εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς, οἵ τινες μετήλ-

λαξαν

ut ueniā ad uos. Desydero em̄ uidere uos, ut aliquod impertiar donū uobis spirituale, ut cōfirmemini, hoc est ut cōmunē capiā cōsolationē, per mutuā fidem, uestram simul & meā. Nolo autē uos ignorare fratres, quod sepe proposuerā uenire ad uos, sed prohibitus fui usq; ad hunc diem, quo fructū aliquē haberem in uobis quoq;, quēadmodū & in reliqs gentibus. Et græcis & barbaris, & sapiētibus & stultis, debitor sum. ita quantum ad me attinet, paratus sū uobis quoq; qui Romæ estis euangelizare. Non em̄ me pudet euangelij Christi. Potentia siqdē est dei, ad salutē omī credēti, Iudæo primū simul & græco. Iusticia em̄ dei manifestatᷣ ex fide i fidē. Sicuti scriptū est. Iustꝰ aūt ex fide uicturꝰ est. Manifestatᷣ em̄ ira dei de cœlo, aduersus oēm ipietatē, & iniusticiā hominū, q ueritatē i iniusticia detinēt, ꝓpterea qd de deo cognobile est. id manifestū est in illis. Deus em̄ illis manifestauit, siquidē quæ sunt inuisibilia illiꝰ, ex creatiōe mūdi, dū ꝑ opera intelligūtur, ꝓuidentᷣ, ipsaq; æterna eius diuinitas, in hoc, ut sint inexcusabiles, ꝓpterea quod cū deū cognouerint, nō ut deū glorificauerunt, neq; grati fuerūt, sed uanifacti sunt in cogitatiōibus suis, & obtenebratū est insciēs cor eorū. Cū se crederēt esse sapiētes, stulti facti sunt, & mutauerunt gloriā incorruptibilis dei, in assimilatione imaginis corruptibilis hominis, & uolatiliū & quadrupedū & reptiliū. Quapropter tradidit illos deus in desyderijs cordiū suorū, in imunditiā, ut ignominia afficiāt corpora sua, inter seipsos, qui cōmuta-

runt

ἄλλαξαν τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ
ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει, πα-
ρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς
αἰῶνας, ἀμήν. Διὰ τοῦτο παρέδωκεν
αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας. αἵ τε γὰρ
θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆ-
σιν τῆς θηλείας, εἰς τὴν παρὰ φύσιν. ὁμοίως
τε καὶ οἱ ἄρσενες, ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆ-
σιν τῆς θηλείας, ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέ-
ξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι
τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι, καὶ τὴν
ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν, ἐν
ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες. Καὶ κα-
θὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐν
ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκι-
μον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, πε-
πληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πορνείᾳ, πο-
νηρίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ, μεστοὺς φθόνου,
φόνου, ἔριδος, δόλου, κακοηθείας, ψιθυριστάς,
καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους,
ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπει-
θεῖς, ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους,
ἀσπόνδους, ἀνελεήμονας. οἵτινες τὸ δικαίω-
μα τοῦ θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσον-
τες, ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦ-
σιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσουσι.
Διὸ ἀναπολόγητος εἶ ὦ ἄνθρωπε, πᾶς ὁ
κρίνων. ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κα-
τακρίνεις, τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων. οἴδα-
μεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ ἐστὶ κατὰ ἀλήθει-
αν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας. λογίζῃ δὲ
τοῦτο ὦ ἄνθρωπε, ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα
πράσσοντας, καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ
κρίμα τοῦ θεοῦ; ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος
αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας κα-
ταφρονεῖς; ἀγνοῶν, ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ
εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν σκληρό-
τητά σου, καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, θησαυρί-
ζεις σεαυτῷ ὀργὴν, ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, καὶ ἀπο-
καλύψεως

rũt ueritatẽ eius in mendacio, & coluẽ-
runt ea quæ condita sunt, supra eũ qui
condidit, qui est laudandus in sæcula
amẽ. Propter hoc tradidit eos deus, in
cupiditates ignominiosas. Nam & fœ-
minæ illoꝝ mutauerũt naturalẽ usum
fœminæ, in eum qui est præter naturã.
Sĩliterq; & masc̃li, relicto naturali usu
fœminæ, exarserunt in appetentia sui,
alius in alium, masculi in masculos fœ-
ditatẽ ꝑpetrãtes, & p̃miũ qđ oportuit
erroris sui, inseipsos recipientes. Et quẽ-
admodũ non ꝓbauerunt, ut deum ha-
berẽt in cognitione, ita tradidit eos de-
us in reprobam mentẽ, ut facerent quæ
nõ cõueniebat, repleti omni iniusticia,
fornicatione, auaricia, malicia, pleni in-
uidia, cede, cõtentione, dolo, malis præ-
diti moribus, susurrones, oblocutores,
dei osores, contumeliosi, elati, gloriosi,
inuentores malorũ, parentibus imori-
geri, expertes intelligentiæ, incõpositi,
alieni a charitatis affectu, nescij fœde-
ris, imisericordes. Qui cũ dei iusticiam
nouerint, nẽpe, quod ij qui talia faciũt,
digni sint morte, non solũ ea faciũt, ue-
rumetiam assentiuntur ijs, qui faciunt.
Quappter iexcusabilis es o hõ, qsqs II
es q iudicas. Nã in hoc qđ iudicas alte-
rũ, teipm cõdẽnas. Scimus aũt, ꝗ iudi-
ciũ dei est secũdũ ueritatẽ, aduersus e-
os q talia agũt. Cogitas aũt hoc o hõ,
qui iudicas eos q talia faciũt, et facis ea-
dẽ, quod tu suffugies iudiciũ dei? Aut
diuitias bonitatis illi9, & tolerantiæ, &
lõganimitatis contẽnis? Ignorãs, ꝗ bo-
nitas dei ad pœnitẽtiã te inuitat? Sed
iuxta duriciã tuam, & cor pœnitere ne-
sciũ, colligis tibijpsi irã i die iræ & reue-

 lationis,

καλύψεως, καὶ δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ, ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ, δόξαν καὶ τιμὴν, καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσι, ζωὴν αἰώνιον. τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσι μὲν τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, θυμὸς, καὶ ὀργὴ, θλίψις, καὶ στενοχωρία, ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακὸν, ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ ἕλληνος. δόξα δὲ, καὶ τιμὴ, καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθὸν, ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ ἕλληνι. οὐ γάρ ἐστι προσωποληψία παρὰ τῷ θεῷ. ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται, καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται. οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται. ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῇ, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσι νόμος, οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν, ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων, ἢ καὶ ἀπολογουμένων, ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ἴδε σὺ ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ, καὶ καυχᾶσαι ἐν θεῷ, καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα, κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου, πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως, καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ. ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις. ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν, κλέπτεις. ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν, μοιχεύεις. ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα, ἱεροσυλεῖς. ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις. τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι. καθὼς γέγραπται. περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ, ἐὰν νόμον πράσσῃς, ἐὰν

lationis, & iusti iudicij dei, q redditurꝰ ē unicuiqꝫ iuxta facta sua, his quidē q̃ iuxta tolerātiā boni opis, gloriā & honorē & imortalitatē q̃runt uitā æternā. ijs uero q sūt cōtētiosi, qqꝫ nō obtēpāt q dē ueritati, obtēperāt aūt iniusticiæ, idignatio, & ira, afflictio, & anxietas, aduersus oēm aiam hois pꝑetrātis malū. & Iudæi primū & græci. Glia vero & honor & pax, oi operanti bonū, & Iudæo primū & græco. Nō em̄ est psonarū respectꝰ apd deū. Quicūqꝫ em̄ sine lege peccauerūt, sine lege & pibūt, & qcūqꝫ i lege peccauerūt, p legē iudicabūť. Nō em̄ auditores legis iusti sūt apud deū. sed q legē ope seruāt, iustificabunť. Nā cū gētes q̃ legē n̄ hn̄t, natura q̃ legis sūt fecerint, ij legē nō habētes, sibiipsis sūt lex, q ondūt opꝰ legis scriptū i cordibꝰ suis, sił testificāte illoꝝ cōsciētia, & cogitatióibꝰ inť se, accusantibꝰ, aut etiā excusantibꝰ, i die, cū iudicabit dn̄s occulta hoim, iuxta euangeliū meum p Iesum Christū. Ecce tu Iudæꝰ cognominaris, & acquiescis in lege, & gl̄iaris in deo, & nosti uolūtatem, & pbas eximia, institutꝰ ex lege, cōfidisqꝫ teipsum ducē esse cæcorum, lumē in tenebris uersantium, eruditorē insipiētiū, doctorē stultoꝝ, habētē formā cognitionis & ueritatis in lege. Qui igiť doces aliū, teipsū non doces. q prædicas non furandū, furaris. q dicis nō adulterandū, adulteriū committis. q execraris simulacra, sacrilegiū admittis. q in lege gloriaris, p legis trāsgressionē, deū dehonestas. Nā nomē dei pꝑter uos male audit inter gentes. Quemadmodū scriptum est. Nam circumcisio quidem prodest, si legem seruaris.

ῃς, ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖς, ἡ περιτο-
μή σου ἀκροβυστία γέγονεν. ἐὰν οὖν ἡ ἀκρο
βυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσ-
σῃ, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν
λογισθήσεται; καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀ-
κροβυστία, τὸν νόμον τελοῦσα, σέ, τὸν διὰ
γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην
νόμου; οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ ἰουδαῖος
ἐστίν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ πε-
ριτομή, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ ἰουδαῖος,
καὶ περιτομὴ καρδίας, ἐν πνεύματι, οὐ γράμ-
ματι. οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων,
ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ.

Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ ἰουδαίου, ἢ τίς ἡ
ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; πολὺ κατὰ πάν-
τα τρόπον. πρῶτον μὲν γάρ, ὅτι ἐπι-
στεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. τί γάρ, εἰ
ἠπίστησάν τινες; μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν
πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσει; μὴ γένοιτο. γι-
νέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ ἄνθρω-
πος ψεύστης. καθὼς γέγραπται. ὅπως ἂν
δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς
ἐν τῷ κρίνεσθαί σε.

Εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν, θεοῦ δικαιοσύνην συ-
νίστησι, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ θεός, ὁ ἐπι-
φέρων τὴν ὀργήν; κατὰ ἄνθρωπον λέγω. μὴ
γένοιτο. ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν κόσμον; εἰ
γὰρ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι
ἐπερίσσευσεν, εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι ὡς
ἁμαρτωλὸς ἐγὼ κρίνομαι; καὶ μὴ καθὼς
βλασφημούμεθα, καὶ καθώς φασί τινες ἡμᾶς
λέγειν, ὅτι ποιήσωμεν τὰ κακά, ἵνα ἔλθῃ
τὰ ἀγαθά, ὧν τὸ κρίμα ἔνδικόν ἐστι.

Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως. προῃτια-
σάμεθα γὰρ ἰουδαίους τε καὶ ἕλληνας πάντας ὑφ'
ἁμαρτίαν εἶναι, καθὼς γέγραπται, οὐκ ἔστι δίκαι-
ος, οὐδὲ εἷς, οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζη-
τῶν τὸν θεόν. πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν,
οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. τά-

φος

uaris. Quod si trāsgressor legis fueris,
circūcisio tua præputium facta est. Er-
go si præputiū iustificatiões legis serua
uerit, nõne præputiū illius ꝓ circūcisio
ne imputabit? Et iudicabit quod est ex
natura præputiū, legē ꝑficiēs, te, q ꝑ li-
terā & circūcisionē trāsgressor es legis?
Nō is qui in manifesto Iudæus sit, Iu-
dæus est, nec ea quæ in māifesto sit car
nis circūcisio, circūcisio est, sed qui in oc
culto Iudæus, & circūcisio cordis in spi-
ritu, nō littera. Cuius laus, nō ex homi-
nibus, sed ex deo. Quid igit habet III
in q̄ præcellat Iudæus, aut quæ utilitas
circūcisionis? Multū ꝑ oēm modū. Nā
primū quidē illud, quod illis cōmissa
sunt eloquia dei. Quid em̄ si q̄dam fu-
erunt increduli? Num incredulitas illo
rū fidem dei faciet irritā? Absit. Sit ue-
ro deus uerax, oīs aūt hō mēdax. Quē
admodū scriptū ē. Vt iustificeris in ser
monibꝰ tuis, & uincas cū iudicaris. Q̄d
si iniusticia nostra, dei iusticiā cōstituit,
q̄d dicemꝰ? Nū iniustꝰ deus, q̄ inducit
irā? Secundū hoīem loquor. Absit. Nā
quō iudicabit deus mūdū? Etem̄ si ue-
ritas dei, in meo mendacio excelluit, in
gloriā ipsius, q̄d post hac & ego ueluti
pctōr iudicor? Ac nō quemadmodū de
nobis male loquunt̄, & sicut q̄dā aiunt
nos dicere. Faciamꝰ mala, ut ueniāt bo
na. Quoꝝ dānatio iusta ē. Quid igit̄?
præcellimꝰ eos? Nullo modo. Nā ante
causas reddidimꝰ & iudæos & græcos
oēs, pctō eē obnoxios, sicut scriptū est.
Nō est iustus, ne unꝰ q̄dē, nō est q̄ itelli
gat, nō ē q̄ exq̄rat deū, oēs deflexerūt,
simul inutiles facti sunt, nō est q̄ faciat
bonitatē, non est usq; ad unum. Sepul

 chrum

φος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις
αὐτῶν ἐδολιοῦσαν. ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη
αὐτῶν. ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει, ὀξεῖς
οἱ πόδες αὐτῶν, ἐκχέαι αἷμα. σύντριμμα,
καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, καὶ
ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν. οὐκ ἔστι φόβος
θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Οἴδαμεν δὲ, ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς
ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ, καὶ
ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ θεῷ.
διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶ/
σα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ. διὰ γὰρ νόμου ἐπί
γνωσις ἁμαρτίας. νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαι
οσύνη θεοῦ πεφανέρωται, μαρτυρουμένη ὑπὸ
τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν. δικαιοσύνη δὲ
θεοῦ, διὰ πίστεως ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, εἰς πάν/
τας, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας. οὐ
γάρ ἐστι διαστολή. πάντες γὰρ ἥμαρτον, καὶ
ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. δικαιούμε/
νοι δωρεὰν, τῇ αὐτοῦ χάριτι, διὰ τῆς ἀπολυ/
τρώσεως τῆς ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ. ὃν προέθετο ὁ
θεὸς ἱλαστήριον, διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ
αἵματι, εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ,
διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρ/
τημάτων, ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ θεοῦ, πρὸς ἔνδειξιν τῆς
δικαιοσύνης αὐτοῦ, ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ
εἶναι αὐτὸν δίκαιον, καὶ δικαιοῦντα, τὸν ἐκ
πίστεως ΙΗΣΟΥ.

Ποῦ οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου
νόμου; τῶν ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. λο
γιζόμεθα οὖν πίστει δικαιοῦσθαι ἄνθρωπον χω
ρὶς ἔργων νόμου. ἢ Ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνον; οὐ/
χὶ δὲ καὶ ἐθνῶν; ναὶ, καὶ ἐθνῶν. ἐπείπερ εἷς ὁ θεὸς, ὃς
δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως, καὶ ἀκροβυστίαν
διὰ τῆς πίστεως. νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ
τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ νόμον ἱστῶμεν.
τί οὖν ἐροῦμεν, ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν
εὑρηκέναι κατὰ σάρκα; εἰ γὰρ ἀβραὰμ ἐξ
ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα, ἀλλ᾽ οὐ
πρὸς τὸν

chrũ aptũ guttur eoꝝ, liguis suis ad do
lũ usi sunt, uenenũ aspidũ sub labijs eo
rũ. Quorũ os execratiõe & amarulẽtia
plenũ est, ueloces pedes illoꝝ ad effu/
dendũ sanguinẽ. Cõtritio & calamitas
in uijs eoꝝ, & uiã pacis nõ cognouerũt.
Non est timor dei corã oculis eoꝝ. Sci
mus aũt, ꝙ quæcunq; lex dicit, his q in
lege sunt dicat, ut omne os obturet, &
obnoxius fiat totus mundus deo. Pro/
pterea ꝙ ex opibus legis nõ iustificabi
tur omnis caro in cõspectu eius. Per le
gẽ enim agnitio peccati. Nũc uero abs
q; lege, iusticia dei manifesta est, cõpro
bata testimonio legis & ꝓphetaꝝ. Iu/
sticia uero dei ꝑ fidem Iesu Christi in
omnes, & sup oẽs eos qui credunt. Nõ
eñ est distinctio. Oẽs eñ peccauerũt
& destituunt' gloria dei. Iustificant' aũt
gratis, ꝑ illius gratiã, ꝑ redẽptionẽ quæ
est in Christo Iesu, quẽ ꝓposuit deꝰ re
cõciliatorẽ, ꝑ fidẽ in ipsius sanguine, ad
ostensionẽ iusticiæ suæ, propter remis/
sionẽ præteritorũ peccatorũ, in patien
tia dei, ad ostẽsionẽ iusticiæ suæ, in præ
senti tempore, in hoc, ut ipse sit iustus,
& iustificãs eum, q est ex fide Iesu. Vbi
igit' gl'iatio? Exclusa est. Per quã legẽ?
Operũ? Non, sed ꝑ legẽ fidei. Arbitra
mur igit' fide iustificari hominẽ absq;
opibus legis. An Iudæoꝝ deus tantũ?
An nõ & gentiũ? Certe & gentiũ. Quã
doqdẽ unus deus, q iustificabit circũci
sionẽ ex fide, & præpuciũ ꝑ fidẽ. Legẽ
igit' irritam facimus ꝑ fidẽ? Absit. Imo
legẽ cõstituimus. Quid igit' dicemꝰ,
Abraham patrẽ nostrum inuenisse se/
cũdũ carnẽ? Nã si Abrahã ex opibꝰ iu
stificatus fuit, habet gloriationẽ, at nõ
apud

πρὸς τὸν θεόν. τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; ἐπί-
στευσε δὲ ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐ-
τῷ εἰς δικαιοσύνην. τῷ δὲ ἐργαζομέ-
νῳ, ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριν, ἀλ-
λὰ κατὰ τὸ ὀφείλημα. τῷ δὲ μὴ ἐργαζομέ-
νῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν
ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δι-
καιοσύνην, καθάπερ καὶ δαβὶδ λέγει, τὸν
μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ὁ θεὸς λογίζε-
ται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων. μακάριοι, ὧν
ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθη-
σαν αἱ ἁμαρτίαι. μακάριος ἀνήρ, ᾧ οὐ μὴ
λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν. ὁ μακαρισμὸς
οὖν οὗτος, ἐπὶ τὴν περιτομήν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν
ἀκροβυστίαν; λέγομεν γάρ, ὅτι ἐλογίσθη
τῷ ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. πῶς
οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ ὄντι, ἢ ἐν ἀκρο-
βυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλ᾽ ἐν ἀκροβυστίᾳ,
καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτομῆς σφραγῖδα τῆς
δικαιοσύνης, τῆς πίστεως, τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ,
εἰς τὸ εἶναι πατέρα πάντων τῶν πιστευόν-
των δι᾽ ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ
αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην, καὶ πατέρα περι-
τομῆς τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ
τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἴχνεσι τῆς πίστεως, τῆς ἐν
ἀκροβυστίᾳ τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἀβραάμ.
οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ ἀβραάμ,
ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον αὐτὸν
εἶναι τοῦ κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πί-
στεως. εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένω-
ται ἡ πίστις, καὶ κατήργηται ἡ ἐπαγγελία. ὁ
γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται, οὗ δ᾽ οὐκ ἔστι νό-
μος, οὐδὲ παράβασις. διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως,
ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγ-
γελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ
νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως ἀβρα-
άμ, ὅς ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν. καθὼς γέ-
γραπται, ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθει-
κά σε, κατέναντι, οὗ ἐπίστευσε θεοῦ, τοῦ ζωο-

apud deũ. Quid enim scriptura dicit?
Credidit autẽ Abraham deo, & impu-
tatũ est ei ad iusticiã. Ei uero qui opa-
tur, merces nõ imputat̃ secundum gra-
tiam, sed secundũ debitũ. Porro ei qui
non operat̃, credit autẽ in eum qui iu-
stificat impiũ, imputat̃ fides sua ad iu-
sticiam. Quẽadmodũ & Dauid dicit,
beatificationem hominis, cui deus im-
putat iusticiam, absq; operibus. Beati
quorũ remissæ sunt iniquitates, & quo-
rũ obtecta sunt peccata. Beatus uir, cui
non imputarit dominus peccatum. Be-
atificatio igitur hæc, in præpucium, an
in circũcisionem? Dicimus enim quod
imputata fuerit Abrahæ fides, ad iusti-
ficationẽ. Quomodo ergo imputata ẽ,
cum esset in circũcisione, an cũ esset in
præpucio? Nõ in circumcisione, sed in
præpucio. Et signũ accepit circũcisiõis,
obsignaculũ iusticiæ fidei, quæ erat in
præpucio, ut esset pater oĩm credentiũ
ꝑ præpuciũ, ut imputaret̃ & illis iusti-
cia, pater inꝗ̃ circũcisiõis, ĳs q nõ solũ
essent ex circũcisiõe, sed etiã ingrederẽ-
tur uestigĳs fidei, quæ fuit in præputio
patris nostri Abrahæ. Nõ eni ꝑ legẽ, ꝓ-
missio cõtigit Abrahæ, aut semini eius,
illũ hæredẽ fore mũdi, sed ꝑ iusticiã fi-
dei. Eteni si ĳ q ex lege sũt, hæredes sũt
inanis facta est fides, & irrita facta est
ꝓmissio. Nã lex irã opatur. Siqdẽ ubi
nõ est lex, ibi nec trãsgressio. Idcirco ex
fide, ut secundũ gratiã, ut firma esset ꝓ-
missio uniuerso semini, non solũ ei, qd̃
est ex lege, ue℞ etiã ei, qd̃ ẽ ex fide Abra-
hæ, q est pater omniũ nostrũ. Sicut scri-
ptũ est. Patrẽ multaꝝ gentiũ constitui
te. Ad exẽplũ dei cui crediderat, qui ui

ποιοῦντος τοὺς νεκροὺς, καὶ καλοῦντος
τὰ μὴ ὄντα, ὡς ὄντα, ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλ-
πίδι ἐπίστευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέ-
ρα πολλῶν ἐθνῶν. κατὰ τὸ εἰρημένον, οὕτως
ἔσται τὸ σπέρμα σου, καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πί-
στει, οὐ κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νενε-
κρωμένον, ἑκατονταέτης που ὑπάρχων,
καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας σάρρας, εἰς
δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ
ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δοὺς
δόξαν τῷ θεῷ, καὶ πληροφορηθεὶς, ὅτι ὃ
ἐπήγγελται, δυνατός ἐστι καὶ ποιῆσαι. διὸ καὶ
ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. οὐκ ἐγρά-
φη δὲ δι' αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ,
ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογίζεσθαι, τοῖς
πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙ-
ΣΤΟΝ τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ὃς παρε-
δόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν, καὶ ἠγέρ-
θη διὰ τὴν δικαιοσύνην ἡμῶν.
I A Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχο-
μεν πρὸς τὸν θεὸν, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν
τῇ πίστει, εἰς τὴν χάριν ταύτην, ἐν ᾗ ἑστήκαμεν
καὶ καυχώμεθα, ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ.
οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς
θλίψεσιν, εἰδότες, ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν
κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ
δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει.
ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις
ἡμῶν, διὰ πνεύματος ἁγίου, τοῦ δοθέντος ἡμῖν.
I B ἔτι γὰρ ΧΡΙΣΤΟΣ, ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν κατὰ
καιρὸν, ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανε. μόλις γὰρ
ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται. ὑπὲρ γὰρ τοῦ
ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν.
συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς
ὁ θεὸς, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν, ΧΡΙ-
ΣΤΟΣ ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. πολλῷ οὖν μᾶλ-
λον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐ-
τοῦ, σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς ὀργῆς.
εἰ γὰρ

uificat mortuos,& uocat ea quæ nõ ſūt
tãq̃ ſint,q̃ præter ſpem in ſpe credidit,
ſe fore patrē multarū gentium,iuxta id
quod dictū eſt,Sic erit ſemē tuū. ac nõ
infirmatus fide,haud cõſyderauit ſuū
ipſius corpus,iã emortuū,cū centū fere
nat⁹ eſſet ãnos,nec emortuã uuluã Sa-
ræ,uerū ad ꝓmiſſionē dei,nõ hæſitabat
incredulitate,ſed robuſtus factus eſt fi-
de,dans gloriã deo,certa ꝑſuaſione ac-
cepta,quod is q̃ promiſerat,potēs eſſet
& præſtare. Quapropter etiã imputa-
tū eſt illi ad iuſticiã.Non ſcriptū eſt au-
tē,ꝓpter illū tantū,imputatū fuiſſe illi,
ſed etiã ꝓpter nos,q̃bus imputabit̃,cre-
dentibus in eū,q̃ excitauit Ieſum dñm
noſtrū a mortuis,q̃ traditus fuit ꝓpter
pctã noſtra,& excitatus eſt ꝓpter iuſti-
ficationē noſtri. Iuſtificati igit̃ ex fi- V
de, pacē habemus erga deum, ꝑ dñm
noſtrū Ieſum Chriſtū, ꝑ quē & conti-
git nobis, ut fide ꝑduceremur ĩ gratiã
hãc,in qua ſtamus & gloriamur, in ſpe
gloriæ dei.Nec id ſolū,uerū etiã gloria-
mur in afflictionibus, ſcientes ꝙ affli-
ctio patientiã pariat,patientia uero ꝓ-
bationē,ꝓbatio aūt ſpem.Spes aūt nõ
pudefacit,ꝙ dilectio dei effuſa ſit ĩ cor-
dibus noſtris,ꝑ ſpiritūſctm̃ q̃ datus eſt
nobis. Chriſtus eñ cū adhuc eſſemus
infirmi,iuxta temporis rationē,pro im-
pijs mortuus ē. Nã uix pro iuſto q̃ſq̃
morietur. Siquidem ꝓ bono forſitan
aliquis etiam mori ſuſtinet. Commen-
dat autem ſuam charitatem erga nos
deus, ꝙ cum adhuc eſſemus peccato-
res, Chriſtus pro nobis mortuus fuit.
Multo igitur magis iuſtificati, nunc in
ſanguine eius ſeruabimur ꝑ eū ab ira.
Nam ſi

εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες, κατηλλάγημεν τῷ
θεῷ, διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλ-
λον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ
αὐτοῦ. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν
τῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβο-
μεν. Διὰ τοῦτο, ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ
ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ
τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάν-
τας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάν-
τες ἥμαρτον. Ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν
κόσμῳ, ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται, μὴ ὄν-
τος νόμου.
ΙΓ Ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ ἀδὰμ
μέχρι μωσέως, καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαν-
τας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως
ΙΔ ἀδάμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ μέλλοντος. Ἀλλ'
οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρι-
σμα. εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι οἱ
πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ
θεοῦ, καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι, τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσ-
σευσε. καὶ οὐχ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος, τὸ
δώρημα. τὸ μὲν γὰρ κρῖμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατά-
κριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτω-
μάτων εἰς δικαίωμα. εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς
παραπτώματι, ὁ θάνατος ἐβασίλευσε διὰ τοῦ
ἑνὸς, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν τῆς χά-
ριτος, καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμ-
βάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύσουσι, διὰ τοῦ ἑνὸς
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Ἄρα οὖν ὡς δι' ἑνὸς παρα-
πτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατά-
κριμα, οὕτως καὶ δι' ἑνὸς δικαιώματος, εἰς
πάντας ἀνθρώπους, εἰς δικαίωσιν ζωῆς. ὥσπερ
γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου
ἁμαρτωλοὶ καθεστάθημεν οἱ πολλοί, οὕτως
καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς δίκαιοι κατασ-
ταθήσονται οἱ πολλοί. Νόμος δὲ παρεισῆλθεν,
ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα. οὗ δὲ ἐπλεό-
νασεν ἡ

Nam si cum inimici essemus, reconciliati fuimus deo, per mortẽ filij eius, multo magis recõciliati seruabimur in uita ipsius. Non solũ aut hoc, uerũ etiã gloriãtes, in deo, per dominũ nostrum Iesum Christum, per quem nunc reconciliationẽ assecuti sumus. Propterea, quẽadmodũ ꝑpter unũ hoiem, peccatũ in mũdũ introijt, & propter peccatũ mors, & sic in omnes homines mors peruasit, in eo quod omnes peccauimus. Vsq; ad legẽ enim peccatum erat in mundo, porro peccatum non imputatur, cum non est lex. Imo regnauit mors ab Adam, usq; ad Moysen, in eos quoq;, qui nõ peccauerant, in similitudine transgressionis Adam, qui est forma futuri. At non ut peccatum, ita & donum. Nam si unius delicto, multi mortui sunt, multo magis gratia dei, & donum in gratia, quæ fuit unius hominis Iesu Christi, in multos exuberauit. Et non sicut per unum qui peccauerat, uenerat mors, ita donum. Nam iudicium quidem ex uno in condemnationem, donum autem ex multis delictis in iustificationem. Etenim si per unius delictum, mors regnauit per unum, multo magis ij, qui exuperantiã gratiæ & doni iustitiæ accipiunt, in uita regnant per unum Iesum Christũ. Itaq; sicut ꝑ unius delictũ, in oẽs hoies, ad cõdemnationem, ita & per unius iustificationem, in omnes homines ad iustificationem uitæ. Quemadmodũ enim per inobedientiam unius hominis, peccatores constituti fuimus multi, ita per obedientiam unius, iusti constituentur multi. Cæterum lex obiter subijt, ut abundaret delictũ. Vbi uero exuberauit

νασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις,
ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανά
τῳ, οὕτως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιο/
σύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον, διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμενοῦμεν τῇ ἁμαρτίᾳ,
ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; μὴ γένοιτο. οἵτινες ἀ/
πεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν
I E αὐτῇ; Η ἀγνοεῖτε, ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς
ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβα/
πτίσθημεν; συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βα
πτίσματος, εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη
ΧΡΙΣΤΟΣ ἐκ νεκρῶν, διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός,
οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσω/
μεν. εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώμα
τι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσε/
ως ἐσόμεθα. τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ πα/
λαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα κα
ταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι
δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ. ὁ γὰρ ἀποθα/
νὼν, δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. εἰ δὲ
ἀπεθάνομεν σὺν ΧΡΙΣΤΩ, πιστεύομεν, ὅτι
καὶ συζήσομεν αὐτῷ. εἰδότες, ὅτι ΧΡΙΣΤΟΣ
ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει. θάνα
τος αὐτοῦ οὐκ ἔτι κυριεύει. ὃ γὰρ ἀπέθανε,
τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀπέθανεν ἐφάπαξ, ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ
θεῷ. οὕτως καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς, νε/
κροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ
θεῷ, ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ τῷ κυρίῳ ὑμῶν.
I S Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ
θνητῷ ὑμῶν σώματι, εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ
ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ. μηδὲ παριστάνε/
τε τὰ μέλη ὑμῶν, ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρ/
τίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ θεῷ, ὡς
ἐκ νεκρῶν ζῶντας, καὶ τὰ μέλη ὑμῶν, ὅπλα
δικαιοσύνης τῷ θεῷ. ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν
οὐ κυριεύσει. οὐ γὰρ ἐστὲ ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ
χάριν. τί οὖν; ἁμαρτήσομεν, ὅτι οὐκ ἐσμὲν
ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν; μὴ γένοιτο. οὐκ
οἴδατε, ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους,
εἰς ὑπα

rauit peccatũ,ibi magis exuberauit gra/
tia,ut queãdmodũ regnauerat peccatũ
in morte,ſic & gratia regnaret p̱ iuſticiã
in uitam æternam,per Ieſum Chriſtum.
Quid igit̃ dicemꝰ? Manebimꝰ in pec/ VI
cato,ut gratia abundet? Abſit. Qui mor
tui ſumꝰ pctõ,quõ poſt hac uiuemus in
eo? An ignoratis,ꝙ quicunq; baptiza/
ti ſumus in Chriſto Ieſu, in morte eius
baptizati ſumus? Sepulti igitur ſumus
una cũ illo p̱ baptiſma,in morte,ut quẽ/
admodũ excitatꝰ eſt Chriſtꝰ ex mortu/
is,p̱ gloriã patris, ita & nos in nouitate
uitæ ambulemus. Nã ſi inſititij facti ſu/
mꝰ illi,p̱ ſiĩitudinẽ mortis eiꝰ, nimirũ &
reſurrectionis erimus,illud ſciẽtes,quod
uetus ille noſter homo cũ illo crucifixus
eſt,ut aboleretur corpus peccati,ut poſt
hac nõ ſeruiamus peccato. Etenĩ q mor/
tuus eſt,iuſtificatus eſt a peccato. Q̃ ſi
mortui ſumus cum Chriſto, credimus,
ꝙ & uiuemus cũ illo. Sciẽtes,ꝙ Chriſtꝰ
excitatus a mortuis,non amplius mori/
tur,mors illi nõ ampliꝰ dominat̃. Nã q̃d
mortuꝰ fuit pctõ ,mortuꝰ fuit ſemel, q̃d
aũt uiuit,uiuit deo. Ita & uos exiſtimate
uos ipſos,mortuos quidẽ eſſe pctõ, uiuẽ
tes aũt deo,in Chriſto Ieſu dño noſtro.
Ne regnet igitur peccatũ in mortali ue/
ſtro corpore,ut obediatis illi,in cupidita
tibus eius,neq; accõmodetis mẽbra ue/
ſtra, arma iniuſticiæ peccato,ſed accom
modetis uoſmetipſos deo,uelut ex mor
tuis uiuẽtes , & membra ueſtra arma iu
ſticiæ deo. Peccatũ eĩn uobis nõ domia
bit̃. Nõ eĩn eſtis ſub lege,ſed ſub gratia.
Quid igit̃? Peccabimus, ꝙ non ſumus
ſub lege,ſed ſub gratia? Abſit. An neſci/
tis,ꝙ cui accommodatis uoſipſos ſeruos
ad obedien/

εἰς ὑπακοὴν, δοῦλοί ἐστε, ᾧ ὑπακούετε, ἤτοι
ἁμαρτίας, εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαι-
οσύνην; χάρις δὲ τῷ θεῷ, ὅτι ἦτε δοῦλοι
τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκούσατε δὲ ἐκ καρδίας, εἰς
ὃν παρεδόθητε τύπον διδαχῆς. ἐλευθερω-
θέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἐδουλώθητε τῇ
δικαιοσύνῃ. ἀνθρώπινον λέγω, διὰ τὴν ἀ-
σθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν. ὥσπερ γὰρ πα-
ρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρ-
σίᾳ, καὶ τῇ ἀνομίᾳ, εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτως
καὶ νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦ-
λα τῇ δικαιοσύνῃ, εἰς ἁγιασμόν. ὅτε γὰρ
δοῦλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ
δικαιοσύνῃ. τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε,
ἐφ᾽ οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ τέλος ἐκεί-
νων θάνατος. νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ
τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ θεῷ, ἔχε-
τε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμὸν, τὸ δὲ
τέλος, ζωὴν αἰώνιον. τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς
ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ζωὴ
αἰώνιος, ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.
ιζ Η ἀγνοεῖτε ἀδελφοὶ, γινώσκουσι γὰρ νόμον
λαλῶ, ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου,
ἐφ᾽ ὅσον χρόνον ζῇ; ἡ γὰρ ὕπανδρος γυνὴ,
τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ, ἐὰν δὲ
ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου
τοῦ ἀνδρός. ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς, μοι-
χαλὶς χρηματίσει, ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἑτέ-
ρῳ. ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ
τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα, γε-
νομένην ἀνδρὶ ἑτέρῳ. ὥστε ἀδελφοί μου καὶ
ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ, διὰ τοῦ σώμα-
τος τοῦ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, εἰς τὸ γενέσθαι
ὑμᾶς ἑτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι, ἵνα
καρποφορήσωμεν τῷ θεῷ. ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν
τῇ σαρκὶ, τὰ παθήματα τῶν ἁμαρτιῶν, τὰ
διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν,
εἰς τὸ καρποφορῆσαι τῷ θανάτῳ. νυνὶ δὲ
κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθανόν-
τες ἐν

ad obedientiam, eius serui estis, cui obe
ditis, siue peccati in mortem, siue obedi/
entiæ in iusticiã. Gratia autẽ deo, quod
fuistis serui peccati, sed obedistis ex cor/
de, in eã in quã traducti estis formã do
ctrinæ. Cæterũ liberati a pctõ. Serui fa/
cti estis iusticiæ. Humanũ qddã dico, ꝓ
pter infirmitatẽ carnis uestræ. Quemad
modum enim præbuistis mẽbra uestra,
serua immundiciæ & iniquitati, in iniq-
tatem, sic & nunc præbete mẽbra uestra
iusticiæ, in sanctificationem. Cum enim
serui essetis peccati, liberi eratis iusticiæ.
Quem igitur fructum habebatis tũc in
his, de qbus nũc erubescitis? Nam finis
illoꝝ mors. Nũc ꝟo liberi facti a pecca/
to, serui aũt facti deo, habetis fructũ ue
strum, in sanctificationem, fructum au-
tem uitam æternam. Etenim autora-
menta peccati, mors, donum autem dei,
uita æterna, in Christo Iesu domino
nostro. VII
An ignoratis fratres (Sciẽtibus enim
legem loquor) quod lex dominetur ho
mini, ꝙdiu uiuit? Nam uiro obnoxia
mulier, uiuenti uiro alligata est per le-
gem, quod si mortuus fuerit uir, liberata
est a lege uiri. Proinde uiuente uiro, ad/
ultera iudicabitur, si cœperit altero uiro
iungi. Sin autem mortuus fuerit uir, libe
ra est a lege uiri, ut non sit adultera, si iũ
cta fuerit alteri uiro. Itaqꝫ fratres mei,
uos quoqꝫ mortificati estis legi, per cor-
pus Christi, ut iungeremini alteri, ei qui
a mortuis surrexit, ut fructificemꝰ deo.
Cum enim essemus in carne, affectus
peccatoꝝ, q sunt ꝑ legẽ, operabantur in
membris nostris ad fructificãdũ morti.
Nunc autem liberati sumus a lege mor
tui in

τες ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ὑμᾶς
ἐν καινότητι πνεύματος, καὶ οὐ παλαιότητι
γράμματος. τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁ/
μαρτία; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν
οὐκ ἔγνων, εἰ μὴ διὰ νόμου. τήν τε γὰρ ἐπι/
θυμίαν οὐκ ᾔδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, οὐκ
ἐπιθυμήσεις. ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα, ἡ ἁμαρ/
τία διὰ τῆς ἐντολῆς, κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ
πᾶσαν ἐπιθυμίαν. χωρὶς γὰρ νόμου, ἁμαρ
τία, νεκρά. ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ.
ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέ/
ζησεν, ἐγὼ δὲ ἀπέθανον. καὶ εὑρέθη μοι ἡ ἐν
τολὴ ἡ εἰς ζωὴν, αὕτη εἰς θάνατον. ἡ γὰρ ἁμαρ/
τία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς, ἐξηπά
τησέ με, καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν. ὥστε ὁ μὲν
νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ, ἁγία καὶ δι/
καία καὶ ἀγαθή. τὸ οὖν ἀγαθὸν, ἐμοὶ γέγο/
νε θάνατος; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία.
ἵνα φανῇ ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι, κα/
τεργαζομένη θάνατον, ἵνα γένηται καθ'
ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία, διὰ τῆς
ΙΗ ἐντολῆς. οἴδαμεν γὰρ, ὅτι ὁ νόμος πνευ/
ματικός ἐστιν. ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰμι, πεπρα
μένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. ὃ γὰρ κατεργά/
ζομαι, οὐ γινώσκω. οὐ γὰρ ὃ θέλω, τοῦτο
πράσσω, ἀλλ' ὃ μισῶ, τοῦτο ποιῶ. εἰ δὲ ὃ οὐ
θέλω, τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ, ὅτι κα
λός. νυνὶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐ
τὸ, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. οἶδα δὲ,
ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοὶ, τουτέστιν ἐν τῇ σαρκί
μου, ἀγαθόν. τὸ γὰρ θέλειν παράκειταί μοι.
τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν, οὐχ εὑρίσκω.
οὐ γὰρ ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθὸν, ἀλλ' ὃ οὐ θέ/
λω κακὸν, τοῦτο πράσσω. εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω
ἐγὼ, τοῦτο ποιῶ, οὐκ ἔτι ἐγὼ κατεργάζο/
μαι αὐτὸ, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.
εὑρίσκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ
ποιεῖν τὸ καλὸν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκει/
ται. συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ
τὸν ἔσω

tui in q̄ detinebamur, ut seruiamꝰ in nouitate spiritus, & non uetustate litteræ. Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognoui, nisi per legem. Nam & concupiscentiam nō nouissem, nisi lex dixisset, non concupisces. Sed occasione accepta, peccatū per præceptum, genuit in me omnē cōcupiscentiā. Siqdē absq; lege, pctm̄ erat mortuū. Ego autē uiuebā sine lege quondā. Porro ueniēte mādato, peccatū reuixit, ego uo mortuꝰ sum. Et reptū ē, mādatū qđ institutū erat ad uitā, id mihi esse ad mortē. Nā pctm̄ occasiōe accepta p præceptū, decepit me, & p illđ occidit. Itaq; lex ipsa qdē sancta, & mandatū sanctū & iustū & bonū. Ergo quod bonū erat, mihi factū est mors? Absit. Imo peccatū. Vt appareret peccatū, p id, quod erat bonū, mihi gignere mortē, ut fieret maiorem in modū peccaminosum peccatū per præceptū. Scimus enim, q lex spiritualis est. Ego autem carnalis sum, uenditus sub peccatū. Quod enim ago, nō probo. Nō enim quod uolo, hoc facio, sed qđ odi, hoc ago. Si uero qđ non uolo, hoc facio, consentio legi, quod bona est. Nunc autem nō iam ego facio illud, sed inhabitās in me peccatū. Noui eñ, quod non habitet in me, hoc est in carne mea bonum. Nam uelle adest mihi, at facere bonum non reperio. Nō enim quod uolo, facio bonū, sed qđ non uolo malum, hoc ago. Porro si quod non uolo ego, hoc facio, non iam ego operor illud, sed inhabitans in me peccatum. Reperio igitur legem uolenti mihi facere bonum, q mihi malum adiunctum est. Delectat enim me lex dei, secundū

internū

τὸν ἔσω ἄνθρωπον. βλέπω δὲ ἕτερον νόμον
ἐν τοῖς μέλεσί μου, ἀντιστρατευόμενον τῷ
νόμῳ τοῦ νοός μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά
με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας, τῷ ὄντι ἐν τοῖς
μέλεσί μου. ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος,
τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανά/
του τούτου; εὐχαριστῶ τῷ θεῷ, διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ
ΣΤΟΥ τοῦ κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ
μὲν νοῒ δουλεύω νόμῳ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νό/
μῳ ἁμαρτίας. οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα
τοῖς ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, μὴ κατὰ σάρκα πε
ριπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. ὁ γὰρ νό
μος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗ/
ΣΟΥ ἠλευθέρωσέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρ
τίας, καὶ τοῦ θανάτου. τὸ γὰρ ἀδύνατον
τοῦ νόμου ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ θε/
ὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι
σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας κα/
τέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, ἵνα τὸ δι
καίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ὑμῖν, τοῖς
μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ
πνεῦμα. οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες, τὰ τῆς
σαρκὸς φρονοῦσιν. οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα, τὰ τοῦ
πνεύματος. τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρ/
κὸς, θάνατος. τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος,
ζωὴ καὶ εἰρήνη. διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς
ἔχθρα εἰς θεόν. τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ
ὑποτάσσεται, οὐδὲ γὰρ δύναται. οἱ δὲ ἐν
σαρκὶ ὄντες, θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται. ὑμεῖς
δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί, ἀλλ᾽ ἐν πνεύματι, εἴπερ
πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦ
μα ΧΡΙΣΤΟΥ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐ/
τοῦ. εἰ δὲ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα
νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ,
διὰ δικαιοσύνην. εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγεί/
ραντος ΙΗΣΟΥΝ ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ
ἐγείρας τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ἐκ νεκρῶν, ζωοποι/
ήσει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν, διὰ τὸ ἐνοι/
* κοῦν αὐτοῦ πνεῦμα ἐν ὑμῖν. Ἄρα οὖν
ἀδελφοί

internũ hominem. Sed uideo aliam le/
gem in membris meis, rebellantem legi
mẽtis meæ, & captiuũ reddentẽ me legi
pctī, quæ est in mẽbris meis. Miser ego
homo, quis me liberabit ex corpe mor/
tis hoc? Gratias ago deo, p Iesum Chri
stum dominũ nostrum. Itaq; idem ego
mente quidem seruio legi dei, carne ue/
ro legi peccati. Nulla igitur nunc con/ VIII
demnatio, his qui sunt in Christo Iesu,
qui non iuxta carnem ambulant, sed iu/
xta spiritũ. Nam lex spũs uitæ in Chri/
sto Iesu, liberum me reddidit a iure pec/
cati & mortis. Etenim quod lex præsta/
re nõ poterat, in quo imbecillis erat per
carnem, deus proprio filio misso, in assi/
mulatione carnis peccati, & de peccato
condemnauit peccatum, in carne, ut iu/
stificatio legis impleretur in nobis, qui
non secundum carnem ambulamus, sed
secundum spiritum. Nam qui carnales
sunt, quæ carnis sunt cogitãt. Atqui spi/
rituales, quæ spiritus sunt. Nam pruden
tia carnis, mors. prudentia uero spiritus,
uita & pax. Propterea q prudentia car/
nis, inimicitia est aduersus deũ. nam le/
gi dei non subdit, siquidẽ ne potest qui
dem. Qui uero in carne sunt, deo place/
re non possunt. Vos autem non estis in
carne, sed in spiritu, siquidem spirit9 dei
habitat in uobis. Q; si qs spiritũ Chri/
sti nõ habet, hic nõ est eius. Q; si Chri/
stus in uobis, corpus quidem mortuũ
est, propter pctm̃, spũs aũt uita, propter
iustificationẽ. Q; si spũs eius qui excita
uit Iesum a mortuis, habitat in uobis, q
excitauit Christũ ex mortuis, uiuificabit
& mortalia corpa uestra, propter inha/
bitantẽ ipsius spiritũ in uobis. Proinde

ἀδελφοὶ ὀφειλέται ἐσμὲν, οὐ τῇ σαρκὶ, τοῦ κατὰ
σάρκα ζῆν. εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀπο-
θνήσκειν. εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώμα-
τος θανατοῦτε, ζήσεσθε. ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ
ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ θεοῦ. οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦ
μα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβετε
πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν, ἀββᾶ ὁ
πατήρ. αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ
πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἐσμὲν τέκνα θεοῦ. εἰ δὲ
τέκνα, καὶ κληρονόμοι. κληρονόμοι μὲν θεοῦ,
συγκληρονόμοι δὲ ΧΡΙΣΤΟΥ, εἴπερ συμ-
πάσχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν. λογίζο-
μαι γὰρ, ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ
νῦν καιροῦ, πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀπο-
καλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ἡ γὰρ ἀποκαραδο-
κία τῆς κτίσεως, τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν
τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ γὰρ ματαιότητι
ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν
ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι. ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ
κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας
τῆς φθορᾶς, εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν
τέκνων τοῦ θεοῦ. οἴδαμεν γὰρ, ὅτι πᾶ-
σα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ
νῦν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρ-
χὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς
αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν, υἱοθεσίαν ἀπεκ-
δεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος
ἡμῶν. τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν. ἐλπὶς
δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς. ὃ γὰρ βλέ-
πει τις, τί καὶ ἐλπίζει; εἰ δὲ ὃ οὐ βλέπομεν, ἐλ-
πίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.
ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβά-
νεται ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν. τὸ γὰρ τί προσ-
ευξόμεθα καθὸ δεῖ, οὐκ οἴδαμεν, ἀλλ' αὐ-
τὸ τὸ πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν,
στεναγμοῖς ἀλαλήτοις. ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρ-
δίας, οἶδε τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ὅτι
κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων. οἴδαμεν δὲ,
ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς
ἀγαθόν,

fratres, debitores ſumus, nō carni, ut ſe-
cundū carnē uiuamus. Nā ſi ſecundum
carnē uixeritis, moriemini. Qꝫ ſi ſpiritu
facta corporis mortificatis, uiuetis. Ete-
nim quicūqꝫ ſpiritu dei ducunť, hi ſunt
filij dei. Nō em̄ accepiſtis ſpiritū ſeruitu
tis iteꝝ ad timorē, ſed accepiſtis ſpiritū
adoptiōis, in q̄ clamamus, abba pater.
Idē ſpūs teſtimoniū p̄hibet una cū ſpi-
ritu noſtro, ꝙ ſimus filij dei. Qꝫ ſi filij,
igiť & hæredes. Hæredes quidē dei, co
hæredes aūt Chriſti. Siqdē ſiť cū eo pa-
timur, ut & una cū illo glorificemur. Nā
reputo, nō eſſe pares afflictiōes p̄ſentis
tp̄is, ad gloriā quæ reuelabiť in nos. Ete
nim ſollicita creaturæ expectatio, reue-
lationē filioꝝ dei expectat. Quippe ua
nitati creatura ſubiacet, nō uolēs, ſed p-
pter eū, q ſubiecit illā in ſpe. Q̄m & ipſa
creatura liberabiť a ſeruitute corruptio
nis, in libertatē gl'iæ filiorū dei. Scimus
em̄, ꝙ oīs creatura congemiſcit, ſimulqꝫ
nobiſcū parturit, uſqꝫ ad hoc tēpus. Nō
ſolū aūt illa, ſed & ipſi, q primitias ſpūs
habēt, & nos ip̄i in nobis ipſis gemimꝰ,
adoptionē expectātes, redēptionē cor-
poris noſtri. Siquidē ſpe ſeruati ſumus,
porro ſpes ſi uideať, non eſt ſpes. Etenī
qđ uidit aliqs, ut quid etiā ſperat? Si ue
ro, qđ nō uidemꝰ, ſperamus, ꝑ patiētiā
expectamꝰ. Cōſimiliter aūt & ſpūs au-
xiliať infirmitatibus noſtris. Siquidem
hoc ip̄m, qd oraturi ſimꝰ, ut oportet, nō
nouimꝰ, ueꝝ ipſe ſpūs intercedit ꝑ no-
bis, gemitibꝰ inenarrabilibꝰ. At ille qui
ſcrutať corda, nouit quis ſit ſenſus ſpiri
tus, quoniā ſecundum deum intercedit
pro ſanctis. Scimus autem, ꝙ his qui di
ligunt deum, oīa ſimul adiumēto ſūt in
bonum

ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν.
ὅτι οὓς προέγνω, καὶ προώρισε, συμμόρφους
τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν
πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς.
κβ Οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε.
καὶ οὓς ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν,
οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε. τί οὖν
ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν,
τίς καθ' ἡμῶν; ὅσγε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφεί-
σατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν
αὐτὸν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα
ἡμῖν χαρίσεται; τίς ἐγκαλέσει κατὰ
ἐκλεκτῶν θεοῦ; θεὸς ὁ δικαιῶν. τίς ὁ κατα
κρίνων; ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ ἀποθανὼν, μᾶλλον δὲ
καὶ ἐγερθεὶς, ὃς καί ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς
καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν; τίς ἡμᾶς χω-
ρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ; θλῖψις; ἢ
στενοχωρία; ἢ διωγμός; ἢ λιμός; ἢ γυμνό-
της; ἢ κίνδυνος; ἢ μάχαιρα; καθὼς γέ-
γραπται. ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην
τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφα
γῆς. ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν,
διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. πέπεισμαι γὰρ,
ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωή, οὔτε ἄγγελοι, οὔ
τε ἀρχαὶ, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε
μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις
κτίσις ἑτέρα, δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ
τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, τῆς ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ
τῷ κυρίῳ ἡμῶν. Ἀλήθειαν λέγω ἐν ΧΡΙ
ΣΤΩ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης μοι τῆς
συνειδήσεώς μου, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ὅτι
λύπη μοι ἐστὶ μεγάλη, καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύ-
νη τῇ καρδίᾳ μου. ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ
ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ὑπὲρ τῶν
ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου, κατὰ
σάρκα, οἵτινές εἰσιν ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἱοθε-
σία, καὶ ἡ δόξα, καὶ αἱ διαθῆκαι, καὶ ἡ νο-
μοθεσία, καὶ ἡ λατρεία, καὶ αἱ ἐπαγγελίαι,
ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, τὸ κατὰ
σάρκα, ὁ

bonũ, his qui iuxta propositum uocati
sunt. Quoniã quos præsciuit, eosdẽ &
prædefiniuit, conformes imaginis filij
sui, ut ipse sit primogenitus inter multos
fratres. Porro quos prædefinierat, eosdẽ
& uocauit. Et quos uocauit, eos & iustifi
cauit. Quos aũt iustificauit, hos & glori
ficauit. Quid igit̃ dicem⁹ ad hæc? Si de⁹
pro nobis, qs cõtra nos? Qui proprio fi
lio nõ pepercit, sed pro nobis oĩbus tra-
didit illũ, q fieri potest, ut nõ & cũ eodẽ
oĩa nobis donet? Quis intentabit crimi
na aduersus electos dei? Deus est q iu-
dicat. Quis ille, q cõdẽnet? Nũ Christ⁹,
q mortuus est, imo q & suscitatus est, q
etiã est in dextera dei, qui etiã intercedit
pro nobis? Quis nos separabit a dilecti
one dei? Num afflictio? num angustia?
num psecutio? num fames? num nudi-
tas? num periculũ? num gladius? Quẽ-
admodũ scriptũ est. Propter te mortifi
camur tota die, habiti sumus uelut oues
mactationis. Verũ in his oĩbus supuin-
cimus, p eũ q dilexit nos. Nã mihi psua-
sum habeo, q neq; mors, neq; uita, ne-
q; angeli, neq; principat⁹, neq; potesta-
tes, neq; instãtia, neq; futura, neq; altitu
do, neq; profunditas, neq; ulla creatura
alia, poterit nos separe a dilectione dei,
quæ ẽ in Christo Iesu dño nostro. Ve IX
ritatẽ dico in Christo, nõ mẽtior, attestã
te cõscientia mea, in spũ sancto, q dolor
mihi est magn⁹, & assidu⁹ cruciat⁹ cordi
meo. Optarim eñ ego ipse, anathema
esse a Christo, p fratribus meis, q sũt co-
gnati mei scd̃m carnẽ, q sũt israhelitæ, q̃
rũ ẽ adoptio & gl̃ia, & testamẽta, & legis
cõstitutio, & cult⁹ & pmissiões, q̃z sũt pa
tres, & ij ex qb⁹ ẽ Christ⁹, q̃tũ attinet ad

 carnem

σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς
κε εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. Οὐχ οἷον δὲ, ὅτι
ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ πάντες οἱ
ἐξ ἰσραὴλ, οὗτοι ἰσραὴλ, οὐδ᾽ ὅτι εἰσὶ σπέρμα
ἀβραάμ, πάντες τέκνα, ἀλλ᾽ ἐν ἰσαὰκ κλη/
θήσεταί σοι σπέρμα, τουτέστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς
σαρκὸς, ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τέκνα
τῆς ἐπαγγελίας, λογίζεται εἰς σπέρμα. ἐπαγ/
γελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος. κατὰ τὸν και/
ρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ σάρρᾳ υἱός.
οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ῥεβέκκα ἐξ ἑνὸς κοί/
την ἔχουσα, ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν. μήπω
γὰρ γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων τι ἀγα/
θὸν ἢ κακὸν, ἵνα ἡ κατ᾽ ἐκλογὴν, τοῦ θεοῦ
πρόθεσις μένῃ, οὐκ ἐξ ἔργων, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ κα/
λοῦντος, ἐρρήθη αὐτῇ. ὅτι ὁ μείζων, δουλεύ/
σει τῷ ἐλάσσονι. καθὼς γέγραπται, τὸν ἰα/
κὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ ἠσαῦ ἐμίσησα.
κς Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ
θεῷ; μὴ γένοιτο. τῷ γὰρ μωσῇ λέγει. ἐλεήσω ὃν
ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. ἄρα
οὖν, οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ
ἐλεοῦντος θεοῦ. λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ φαραώ.
ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδεί/
ξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως δι/
αγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ.
κζ Ἄρα οὖν, ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκλη/
ρύνει. ἐρεῖς οὖν μοι. τί ἔτι μέμφεται; τῷ
γὰρ βουλήματι αὐτοῦ, τίς ἀνθέστηκε; μενοῦν/
γε ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ, ὁ ἀνταποκρινό/
μενος τῷ θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα, τῷ πλά/
σαντι, τί με ἐποίησας οὕτως; ἢ οὐκ ἔχει
ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐ/
τοῦ φυράματος ποιῆσαι, ὃ μὲν εἰς τιμὴν
σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; εἰ δὲ θέλων ὁ θε/
ὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν, καὶ γνωρίσαι τὸ
δυνατὸν αὐτοῦ, ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυ/
μίᾳ, σκεύη ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλει/
αν, καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης
αὐτοῦ ἐπὶ

ca rnem, qui eſt in omnibus deus laudan
dus in ſecula amen. Non autē tanq̄ ex/
ciderit ſermo dei. Non enim omnes qui
ſunt ex Iſrael, hij ſūt Iſrael, neq; quod ſūt
ſemen Abrahæ, omnes filij, ſed in Iſaac
nominabit' tibi ſemē, hoc eſt, nō qui filij
carnis, hij filij dei, ſed qui ſunt filij ꝓmiſ
ſionis, recenſebunt' in ſemē. Promiſſio/
nis enim ſermo hic eſt. In tempore hoc
ueniam, & erit Sarai filius. Non ſolum
aūt hoc, ſed & Rebecca ex uno concepe
rat, Iſaac patre noſtro, nondū em̄ natis
pueris, cum neq; boni quippiam feciſ/
ſent, neq; mali, ut ſecundum electionem
propoſitum dei maneret, non ex opibꝰ,
ſed ex uocante, dictū eſt illi. Maior ſerui
et minori. Sicut ſcriptū eſt. Iacob dilexi,
Eſau uero odio habui. Quid igitur di/
cemus? Num iniuſticia eſt apud deū?
Abſit. Nam Moſi dicit. Miſerebor, cui/
uſcunq; miſereor, & cōmiſerabor, quem/
cunq; cōmiſeror. Itaq; non uolentis eſt,
neq; currentis, ſed miſerentis dei. Dicit
em̄ ſcriptura Pharaoni. In hoc ipſum te
excitaui, ut oſtendā in te potentiā meā,
& ut annūcieť nomē meū in tota terra.
Itaq; cui uult miſeretur, quē aūt uult in/
durat. Dices ergo mihi. Quid adhuc cō/
querit'? Nā uolūtati illius quis reſtitit?
Atq; o homo, tu quis es, qui ex aduerſo
reſpondes deo? Nū dicet figmentum, ei
qui ſe finxit, Cur me finxiſti ad hūc mo
dū? An nō habet poteſtatē figulus luti,
ut ex eadē maſſa, fingat aliud qdē uas
in honorem, aliud uero in ignominiā?
Quod ſi deus uolēs oſtendere irā, & no/
tam facere potentiam ſuam, tulit in mul
ta lōganimitate, uaſa iræ, apparata in in
teritū, & ut notas faceret diuicias gloriæ
ſuæ

αὐτοῦ, ἐπὶ σκεύη ἐλέους, ἃ προητοίμασεν εἰς
δόξαν, οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς, οὐ μόνον ἐξ
ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν. Ως καὶ ἐν τῷ ὡσηὲ
λέγει. καλέσω τὸν οὐ λαόν μου, λαόν μου, καὶ τὴν
οὐκ ἠγαπημένην, ἠγαπημένην. καὶ ἔσαι ἐν
τῷ τόπῳ, οὗ ἐῤῥήθη αὐτοῖς, οὐ λαός μου ὑμεῖς,
ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ ζῶντος.
κθ Ησαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ ἰσραήλ. Εὰν ᾖ ὁ
ἀριθμὸς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ὡς ἡ ἄμμος τῆς
θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα σωθήσεται. Λόγον
γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ἐν δικαιο-
σύνῃ, ὅτι λόγον συντετμημένον ποιήσει κύ
ριος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ καθὼς προείρηκεν ἡσα/
ΐας. Εἰ μὴ κύριος σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν
σπέρμα, ὡς σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς
γόμοῤῥα ἂν ὡμοιώθημεν. Τί οὖν ἐροῦμεν;
Οτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην, κα/
τέλαβε δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ
πίστεως, Ισραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύ/
νης, εἰς νόμον δικαιοσύνης οὐκ ἔφθασε. Διὰ
τί; Οτι οὐκ ἐκ πίστεως, ἀλλ᾽ ὡς ἐξ ἔργων νό/
μου. Προσέκοψαν γὰρ τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμ/
ματος. καθὼς γέγραπται, ἰδοὺ τίθημι ἐν
σιὼν λίθον προσκόμματος, καὶ πέτραν σκαν
δάλου. καὶ πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ᾽ αὐτῷ, οὐ κα/
λα ταισχυνθήσεται. Αδελφοὶ, ἡ μὲν εὐδο/
κία τῆς ἐμῆς καρδίας, καὶ ἡ δέησις ἡ πρὸς
τὸν θεὸν, ὑπὲρ τοῦ ἰσραὴλ ἐστὶν, εἰς σωτηρίαν.
Μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς, ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσιν,
ἀλλ᾽ οὐ κατ᾽ ἐπίγνωσιν. Αγνοοῦντες γὰρ
τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν δι/
καιοσύνην ζητοῦντες στῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ
τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν. τέλος γὰρ νό/
μου ΧΡΙΣΤΟΣ εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ
λβ πιστεύοντι. Μωσῆς γὰρ γράφει, τὴν δικαι/
οσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου. ὅτι ὁ ποιήσας αὐ
τὰ ἄνθρωπος, ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Η δὲ ἐκ πί/
στεως δικαιοσύνη, οὕτως λέγει. Μὴ εἴπῃς ἐν
τῇ καρδίᾳ σου, τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν;
Τουτέστι

suæ, in uasa misericordiæ, quæ præpara
uerat in gloriam? Quos & uocauit nos,
nõ solũ ex Iudæis, uerũ etiam ex genti-
bus. Queãdmodũ & Osee dicit. Voca
bo populũ qui meꝰ nõ erat, pplm̃ meũ,
& eã quæ dilecta nõ erat, dilectã. Et erit
in loco, ubi dictũ fuerat eis. Non popu/
lus meus uos, ibi uocabuntur filij dei ui/
uentis. Esaias autem clamat super Isra/
el. Si fuerit numerus filiorum Israel, ut
arena maris, reliquiæ saluæ erunt. Ser/
monem enim perficiens & abbreuians
in iusticia, quoniam uerbum abbreuia-
tũ faciet dominus in terra. Et quemad/
modũ p̃dixit Esaias. Nisi dñs Sabaoth
reliquisset nobis semẽ, ut Sodoma facti
fuissemus, & Gomorræ assimilati fuisse/
mus. Quid igit̃ dicemꝰ? Q d' gẽtes q̃ nõ
sectabant̃ iusticiã, apphẽderũt iusticiã,
iusticiã aũt eã q̃ est ex fide. Cõtra Isrl̃, q
sectabat̃ legẽ iusticiæ, ad legem iusticiæ
nõ puenit. Propt̃ qd? Quia non ex fide,
sed ex opibꝰ legis. Impegerũt eñ in lapi
dẽ offẽdiculi. Queãdmodũ scriptũ est.
Ecce pono in Sion lapidẽ offendiculi, &
petrã offensiõis, et oĩs q credit in eo, nõ
pudefiet. Fratres, Propẽsa quidẽ uolũ X
tas cordis mei, & deprecatio quæ fit ad
deũ, pro Israel, est ad salutem. Testimo/
nium enim illis perhibeo, quod studiũ
dei habẽt, sed nõ scd̃m sciẽtiã. Nã igno/
rãtes dei iusticiã, & ꝓpriã iusticiã querẽ/
tes cõstituere, iusticiæ dei nõ fuerũt sub/
diti. Finis eñ legis Christus, ad iustifica
tionem omni credenti. Moses enim scri/
bit iusticiam quæ est ex lege, ꝙ qui fece/
rit ea homo, uiuet in illis. Ceterum quæ
ex fide est iusticia, ea sic loquitur. Ne di-
xeris in corde tuo. Quis ascẽdet in celũ?

τουτέστι ΧΡΙΣΤΟΝ καταγαγεῖν, ἢ τίς κα/
ταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; τουτέστι ΧΡΙΣΤΟΝ
ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ τί λέγει; ἐγγύς
σου τὸ ῥῆμά ἐστιν ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν τῇ
καρδίᾳ σου. τουτέστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως, ὃ
κηρύσσομεν. ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ
στόματί σου κύριον ΙΗΣΟΥΝ, καὶ πιστεύσῃς
ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν
ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ. καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται
εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς
σωτηρίαν. λέγει γὰρ ἡ γραφή. πᾶς ὁ πιστεύων
ἐπ᾽ αὐτῷ, οὐ καταισχυνθήσεται. οὐ γάρ ἐστι δια
στολὴ ἰουδαίου τε καὶ ἕλληνος. ὁ γὰρ αὐτὸς κύ
ριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπι
καλουμένους αὐτόν. πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικα/
λέσηται τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσεται.
λγ πῶς οὖν ἐπικαλέσονται, εἰς ὃν οὐκ ἐπί/
στευσαν; πῶς δὲ πιστεύσουσιν, οὗ οὐκ ἤκουσαν;
πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς κηρύσσοντος; πῶς δὲ
κηρύξουσιν, ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσι; καθὼς γέ/
γραπται. ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελι/
ζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ
ἀγαθά. ἀλλ᾽ οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγ
γελίῳ. ἡσαΐας γὰρ λέγει. κύριε τίς ἐπίστευσε
τῇ ἀκοῇ ἡμῶν. ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς. ἡ δὲ
ἀκοὴ διὰ ῥήματος θεοῦ. ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ
ἤκουσαν; μενοῦνγε, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξ/
ῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς
οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. ἀλλὰ λέγω, μὴ
οὐκ ἔγνω ἰσραήλ; πρῶτος μωσῆς λέγει. ἐγὼ
παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ᾽ οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει
ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς. ἡσαΐας δὲ ἀπο/
τολμᾷ, καὶ λέγει. εὑρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν,
ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσι.
πρὸς δὲ τὸν ἰσραὴλ λέγει. ὅλην τὴν ἡμέραν
ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπει
λδ θοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα. λέγω οὖν, μὴ
ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο.
καὶ γὰρ ἐγὼ ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος
ἀβραάμ

Hoc est Christũ ex alto deducere. Aut
quis descẽdet in abyssum? Hoc est Chri
stum ex mortuis subducere. Sed quid
dicit? Prope te uerbum est, in ore tuo, &
in corde tuo. Hoc est, uerbũ fidei, quod
prædicamus. Nempe si confessus fueris
in ore tuo, dominũ Iesum, & credideris
in corde tuo, ꝙ deus illũ excitauit a mor
tuis, saluus eris. Corde enim creditur ad
iusticiã, ore aũt cõfessio fit ad salutẽ. Di/
cit eñ scriptura. Omnis q credit in illo,
nõ pudefiet. Nõ eñ est distinctio uel Iu
dæi, uel Græci. Nam idẽ dominus om/
niũ, diues in oẽs inuocantes se. Omnis
enim qui inuocauerit nomẽ domini, sal/
uabitur. Quomõ igit̃ inuocabũt eũ, in
quẽ nõ crediderũt? Quõ aũt credẽt ei,
de q̊ nõ audierunt? Quõ aũt audiẽt abs
ꝗ prædicãte? Quõ aũt prædicabũt, nisi
missi fuerint? Sicut scriptũ est. Qꝫ speci
osi, pedes annunciantiũ pacem, annun/
tiantiũ bona. At nõ oẽs obedierũt euã/
gelio. Esaias eñ dicit. Dñe, quis credidit
auditis nobis? Ergo fides ex auditu est,
auditus aũt ꝑ uerbum dei. Sed dico, an
nõ audierunt? Atqui in omnẽ terrã exi/
uit sonus eorũ, & in fines orbis terrarũ
uerba illorũ. Sed dico. Nunquid non co
gnouit israhel? Primꝰ Moses dicit. Ego
ad æmulationem prouocabo uos in nõ
gẽte, in gente stulta ad iram cõmouebo
uos. Esaias aũt post hunc audet, & dicit.
Inuentus fui his, q me nõ quærebãt, con
spicuus factus sum his, q de me non in/
terrogabãt. Ad Israhel aũt dicit. Toto
die expandi manꝰ meas ad populũ nõ
credentẽ, & cõtradicentẽ. Dico igitur. XI
Num repulit deus populũ suum? Ab/
sit. Nam & ego israelita sum, ex semine
Abrahæ

ἀβραὰμ, φυλῆς βενιαμίν. οὐκ ἀπώσατο ὁ
θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὃν προέγνω. ἢ οὐκ οἴδα-
τε ἐν ἡλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή; ὡς ἐντυγχάνει
τῷ θεῷ κατὰ τοῦ ἰσραὴλ λέγων. κύριε, τοὺς
προφήτας σου ἀπέκτειναν, καὶ τὰ θυσιαστή-
ριά σου κατέσκαψαν, κἀγὼ ὑπελείφθην μό-
νος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου. ἀλλὰ τί λέ-
γει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; κατέλιπον ἐμαυ-
τῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμ-
ψαν γόνυ τῇ βάαλ. οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν
καιρῷ, λεῖμμα κατ᾽ ἐκλογὴν χάριτος γέγο-
νεν. εἰ δὲ χάριτι, οὐκ ἔτι ἐξ ἔργων. ἐπεὶ ἡ χά-
ρις, οὐκ ἔτι γίνεται χάρις. εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκ
ἔτι ἐστὶ χάρις. ἐπεὶ τὸ ἔργον, οὐκ ἔτι ἐστὶν ἔργον.
λε τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ ἰσραήλ, τούτου οὐκ ἐπέτυ-
χεν, ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ λοιποὶ
ἐπωρώθησαν. καθὼς γέγραπται. ἔδωκεν αὐ-
τοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς
τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως
τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ δαβὶδ λέγει. γενη-
θήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς
θήραν, καὶ εἰς σκάνδαλον, καὶ εἰς ἀνταπόδο-
μα αὐτοῖς. σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐ-
τῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν δια-
λς παντὸς σύγκαμψον. λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν
ἵνα πέσωσι; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ τῷ αὐτῶν πα-
ραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ πα-
ραζηλῶσαι αὐτούς. εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐ-
τῶν πλοῦτος κόσμου, καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν
πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρω-
μα αὐτῶν. ὑμῖν γὰρ λέγω τοῖς ἔθνεσιν,
ἐφ᾽ ὅσον μέν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν
διακονίαν μου δοξάζω, εἴπως παραζηλώσω,
μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. εἰ γὰρ
ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ
πρόσληψις, εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; εἰ δὲ ἡ ἀπαρ-
χὴ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα, καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία,
καὶ οἱ κλάδοι. εἰ δέ τινες τῶν κλάδων ἐξ-
εκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεν-
τρίσθης

Abrahæ, tribus Beniamin. Non repulit
deus populũ suũ, quẽ ante cognouerat.
An nescitis in Elia, quid dicat scriptura?
Quõ interpellat apud deũ, aduersus Is-
rahel, dicens? Dñe, prophetas tuos occi-
derunt, & altaria tua subruerunt, & ego
relictus fui solus, & quærũt animã meã.
Sed quid dicit ei diuinũ respõsum? Re-
liqui mihi ipsi septẽ milia uirorũ, q non
inflexerunt genu imagini Baal. Sic igi-
tur & in hoc tẽpore, reliquiæ secundum
electionẽ gratiæ fuerũt. Qꝫ si p gratiã,
nõ iã ex opibus. Quandoquidẽ gratia,
iam nõ est gratia. Sin ex opibus, non iã
est gratia. Quãdoqdẽ op⁹, iã nõ ẽ op⁹.
Quid igit᷑? Qđ quærit Israhel, hoc nõ as-
secut⁹ est. Sed electio cõsecuta est. Reliq
ꝟo excæcati sunt. Queẽadmodũ scriptũ
est. Dedit eis deus spiritũ cõpunctiõis,
oculos ut nõ uideãt, & aures ut nõ audi-
ant, usqꝫ ad hodiernũ diẽ. Et Dauid di-
cit. Fiat mẽsa illorũ in laqueũ, & in capti
onẽ, & in offendiculũ, & in retributionẽ
ipsis. Obtenebrent᷑ oculi eoꝝ, ut nõ ui-
deant, & tergũ illoꝝ semp incurua. Dico
igit᷑. Num sic lapsi sũt, ut cõciderint? Ab
sit. Sed p illoꝝ delictũ, sal⁹ gẽtib⁹, i hoc
ut eos ad æmulãdũ ꝓuocaret. Qꝫ si deli
ctũ illoꝝ, diuitiæ sunt mũdi, & diminu-
tio illoꝝ, diuitiæ gẽtiũ, q̃nto magis pleni
tudo illoꝝ. Vobis eñ dico gẽtib⁹, q̃ten⁹
ego qdẽ sũ apl̃s gentiũ, ministeriũ meũ
glĩfico, si q̃ mõ ad æmulandũ ꝓuocẽ, car
nẽ meã, & saluos reddã nõnullos ex il-
lis. Nã si reiectio illoꝝ, ẽ recõciliatio mũ-
di, q̃ erit assũptio, nisi uita ex mortuis?
Qꝫ si primitiæ sãctæ, sctã ẽ & massa. Et si
radix sctã, scti erũt & rami. Qꝫ si nõnul
li rami defracti sũt, tuꝟo cũ eẽs oleaster,

b 4 insitus

τρίσθης ἐν αὐτοῖς, καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥί/
ζης καὶ τῆς πιότητος τῆς ἐλαίας ἐγένου.
μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων. εἰ δὲ κατακαυ
χᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις, ἀλλ᾽ ἡ ῥίζα
σέ. ἐρεῖς οὖν, ἐξεκλάσθησαν κλάδοι, ἵνα ἐγὼ
ἐγκεντρισθῶ. καλῶς. τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθη/
σαν, σὺ δὲ πίστει ἕστηκας, μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλ
λὰ φοβοῦ. εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλά-
δων οὐκ ἐφείσατο, μήπως οὐδὲ σοῦ φείσεται.
ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν θεοῦ, ἐπὶ
μὲν τοὺς πεσόντας, ἀποτομίαν, ἐπὶ δὲ σέ,
χρηστότητα, ἐὰν ἐπιμείνῃς τῇ χρηστότητι. ἐπεὶ
καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ, καὶ ἐκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ ἐπι/
μείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται. δυνα
τὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς.
εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριε-
λαίου, καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλ/
λιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι κατὰ φύσιν
λ κ ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ; οὐ γὰρ
θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοὶ τὸ μυστήριον
τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε παρ᾽ ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι
πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ ἰσραὴλ γέγονεν,
ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ, καὶ
οὕτως πᾶς ἰσραὴλ σωθήσεται. καθὼς γέγρα/
πται. ἥξει ἐκ σιὼν ὁ ῥυόμενος, καὶ ἀποστρέ/
ψει ἀσεβείας ἀπὸ ἰακώβ, καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ
παρ᾽ ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς
ἁμαρτίας αὐτῶν. κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχ/
θροὶ δι᾽ ὑμᾶς, κατὰ δὲ ἐκλογὴν, ἀγαπητοὶ
διὰ τοὺς πατέρας. ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χα/
ρίσματα, καὶ ἡ κλῆσις τοῦ θεοῦ. ὥσπερ γὰρ
καὶ ὑμεῖς ποτε, ἠπειθήσατε τῷ θεῷ, νῦν δὲ
ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ, οὕτως καὶ οὗ/
τοι νῦν ἠπείθησαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει,
ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσι. συνέκλεισε γὰρ ὁ
θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν, ἵνα τοὺς
λ θ πάντας ἐλεήσῃ. ὦ βάθος πλούτου
καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ, ὡς ἀνεξερεύ/
νητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνία/
στοι αἱ ὁδοὶ

insitꝰ fuisti illis, & consors radicis, & pin
guedinis oleæ factꝰ es, ne gl̃ieris aduer/
sus ramos, ꝙ si gl̃iaris, non tu radicẽ por
tas, sed radix te. Dices igit̃, defracti sunt
rami, ut ego insererer. Bene dicis, ꝑ incre
dulitatẽ defracti sũt, tu uero fide cõstiti/
sti. Ne efferaris animo, sed timeas. Nã
si deus naturalibꝰ ramis non pepcit. Vi
de ne q̃ fiat, ut nec tibi parcat. Ecce igitur
bonitatẽ & sæueritatẽ dei, in eos qdẽ, q
ceciderunt, sæueritatẽ, in te uero bonita/
tem, si permãseris in bonitate. Quoniã
& tu excideris, & illi porro, si nõ ꝑmanse
rint in incredulitate, inserent̃. Potest em̃
deus denuo inserere illos. Etem̃ si ex na/
turali exectꝰ es oleastro, & præter natu/
rã insitꝰ es in uerã oleam, quãto magis
hi, qui naturales sunt, inserent̃ propriæ
oleæ? Nõ em̃ uolo uos ignorare fratres
mysteriũ hoc, ut non sitis apud uosmet
ipsos prudentes, quod excæcatio ex par
te, Israheli accidit, donec plenitudo gen
tiũ aduenerit, & sic totꝰ Israhel saluabit̃.
Sicut scriptũ est. Adueniet ex Sion is q
liberat, & auertet impietates a Iacob. Et
hoc illis a me ꝑfectũ testamẽtũ, cũ abs/
tulero pctã illoꝝ. Secũdũ euãgeliũ qdẽ,
inimici propter uos, secundũ electionẽ
aũt, dilecti ꝓpter patres. Nã dona qdẽ
& uocatio dei, eiusmodi sũt, ut eoꝝ illũ
pœnitere nõ possit. Queãdmodũ em̃ &
uos q̃ndã increduli fuistis deo, nũc autẽ
misericordiã estis cõsecuti, ꝑ illoꝝ incre
dulitatẽ, sic & isti nũc increduli facti sũt,
ꝑ uestri misericordiã, ut & ipsi misericor
diã cõsequant̃. Cõclusit em̃ deus oẽs in
icredulitatẽ, ut oĩm misereret̃. O ꝓfũdi
tatẽ diuitiaꝝ, & sapiæ, & cognitiõis dei.
Qꝫ inscrutabilia sũt iudicia eiꝰ, & imꝑ
uestigabiles

στοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου; ἢ
τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; ἢ τίς προέδω/
κεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; ὅτι
ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι᾽ αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάν/
τα. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.
μ παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἀδελφοί, διὰ τῶν
οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώμα/
τα ὑμῶν, θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον
τῷ θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. καὶ
μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλ/
λὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ
νοὸς ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς, τί τὸ θέλη
μα τοῦ θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν, καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.
μα Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθεί/
σης μοι, παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερ/
φρονεῖν, παρ᾽ ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν, εἰς
τὸ σωφρονεῖν, ἑκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισε μέ/
μβ τρον πίστεως. καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώ/
ματι μέλη πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη
πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, οὕτως
οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν ΧΡΙΣΤΩ, ὁ δὲ
καθεὶς, ἀλλήλων μέλη. ἔχοντες δὲ χαρίσ/
ματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν
διάφορα. εἴτε προφητείαν, κατὰ τὴν ἀνα/
λογίαν τῆς πίστεως. εἴτε διακονίαν ἐν τῇ
διακονίᾳ. εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασκα/
λίᾳ. εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλή/
σει. ὁ μεταδιδοὺς, ἐν ἁπλότητι. ὁ προϊ/
στάμενος ἐν σπουδῇ. ὁ ἐλεῶν ἐν ἱλαρότητι.
ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος, ἀποστυγοῦντες τὸ
πονηρόν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ, τῇ φιλα/
δελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ
ἀλλήλους προηγούμενοι, τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνη
ροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, κυρίῳ δουλεύοντες, τῇ
ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες,
τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, ταῖς χρείαις
τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν δι/
ώκοντες. εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, εὐ
λογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε. χαίρειν μετὰ
χαιρόντων

uestigabiles uiæ eius. Quis em̃ cogno/
uit mentē dñi? Aut quis illius cōsilij par
ticeps fuit? Aut qs prior dedit illi, & re/
tribuet ei? Quoniā ex illo, & ꝑ illū, & in
illū oīa. Ipsi gloria, in sæcła sæcłoꝝ amē.
Adhortor aūt uos fratres, ꝑ miseri/ XII
cordias dei, ut præbeatis corpa uestra,
hostiā uiuentē, sanctā, acceptā deo, rati/
onalem cultū uestrū. Et ne configuremi
ni sæculo huic, sed transformemini ꝑ re
nouationē mētis uestræ, ut ꝓbetis quæ
sit uolūtas dei, & accepta, & ꝑfecta. Di/
co aūt ꝑ gratiā, quæ data est mihi, cuili/
bet uersanti inter uos, ne qs arroganter
de se sentiat, supra q̃ oportet de se sen/
tire, sed ita sentiat, ut modestus sit & so
brius, unicuiq; ut deus partitus est men
surā fidei. Quēadmodū em̃ in uno cor/
pore mēbra multa habemꝰ, mēbra uero
oīa, nō eūdem habēt actū, sic multi unū
corpus sumꝰ in Christo, singuli aūt, alij
alioꝝ mēbra. Sed habentes dona iuxta
gratiā datā nobis uaria. Siue ꝓphetiā,
iuxta portionē fidei. Siue ministeriū, in
ministerio. Siue qui docet, in doctrina.
Siue q exhortatᷣ, in exhortatiōe. Qui im
pertit, in simplicitate. Qui præest, in dili
gētia. Qui miseretur, in hilaritate. Dile/
ctio nō simulata, odio ꝓsequētes quod
malū est, adhærentes ei, quod bonū est,
per fraternam charitatē, ad mutuo uos
diligendos propensi, honore alius aliū
præcedentes, diligētia non pigri, spiritu
feruētes, domino seruientes, spe gaudē/
tes, per tribulationem patientes, oratiōi
instantes, necessitatibus sanctorū cōmu
nicantes, hospitalitatē sectantes. Bn̄ loq
mini de ijs, q uos insectantᷣ, bn̄ loqmini
inq̃, & ne male precemini. Gaudete cū
gaudentibus

χαιρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων, τὸ
αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες, μὴ τὰ ὑψηλὰ
φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπα-
γόμενοι. μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς,
μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες. προ-
νοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώ-
πων. εἰ δυνατὸν τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων
ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες, μὴ ἑαυτοὺς ἐκδι-
κοῦντες ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀρ-
γῇ. γέγραπται γάρ. ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀν-
ταποδώσω, λέγει κύριος. ἐὰν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχ-
θρός σου, ψώμιζε αὐτόν. τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἄν-
θρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.
μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγα-
θῷ τὸ κακόν. Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις
μγ ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω, οὐ γάρ ἐστιν ἐξ-
ουσία, εἰ μὴ ἀπὸ θεοῦ, αἱ δὲ οὖσαι ἐξουσίαι,
ὑπὸ θεοῦ τεταγμέναι εἰσί. ὥστε ὁ ἀντιτα-
σσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ
ἀνθέστηκεν. οἱ δὲ ἀνθεστηκότες, ἑαυτοῖς κρί-
μα λήψονται. οἱ γὰρ ἄρχοντες, οὐκ εἰσὶ φόβος
τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν. θέ-
λεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγα-
θὸν ποίει, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς. θεοῦ γὰρ
διάκονος ἐστί σοι, εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κα-
κὸν ποιῇς, φοβοῦ. οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν μάχαιραν
φορεῖ. θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἔκδικος εἰς ὀρ-
γὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. διὸ ἀνάγκη ὑπο-
τάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργήν, ἀλλὰ καὶ
διὰ τὴν συνείδησιν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους
τελεῖτε. λειτουργοὶ γὰρ θεοῦ εἰσιν, εἰς αὐτὸ τοῦτο
προσκαρτεροῦντες. Ἀπόδοτε οὖν πᾶ-
μδ σι τὰς ὀφειλάς. τῷ τὸν φόρον, τὸν φό-
ρον. τῷ τὸ τέλος, τὸ τέλος. τῷ τὸν φόβον, τὸν
φόβον. τῷ τὴν τιμήν, τὴν τιμήν. μηδενὶ μη-
δὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους.
ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον, νόμον πεπλήρω-
κεν. τὸ γὰρ οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέ-
ψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις,
καὶ εἴ

gaudentibus,& flete cũ flentibus, eodẽ
animo alij in alios affecti, nõ arrogãter
de uobis ipsis sentiẽtes, sed hũilibus uos
accõmodantes. Ne sitis prudẽtes, apud
uosmetipsos, nemini malũ ꝓ malo red-
dentes. Prouide parãtes honesta in cõ-
spectu omniũ hominũ. si fieri põt, quan
tũ in uobis est, cũ oĩbus hoĩbus in pa-
ce uiuentes, nõ uosmetipsos ulciscẽtes di
lecti, sed date locũ iræ. Scriptũ est em̃.
Mihi ultio, ego rependam, dicit dñs. Si
igiť esurit inimicus tuus, pasce illũ. Hoc
enim si feceris, carbones ignis coacerua-
bis in caput illius. Ne uincaris a malo,
imo uince in bono malũ. Oĩs anima XIII
ptãtibꝰ excellẽtibꝰ subdita sit. Nõ em̃ ẽ
ptãs, nisi a deo, q̃ uero sũt ptãtes, a deo
ordinatæ sũt. Itaq; qsquis resistit ptãti,
dei ordinatiõi resistit. Qui aũt restiterit,
sibiipsis iudiciũ accipiẽt. Nã principes,
nõ terrori sũt bñ agẽtibꝰ, sed male. Vis
aũt non timere potestatẽ? Quod bonũ
est facito, & habebis laudem ex illa. Dei
em̃ minister est tibi in bonũ. Qđ si fece
ris, id quod malũ est, time. Non em̃ fru
stra gladiũ gestat. Nã dei minister est,
tibi ultor ad irã, ei q qđ malũ est fecerit.
Quapropter oportet esse subditũ, non
solũ propter irã, uerũ etiã propter con-
scientiam. Propter hoc em̃ & uectigalia
soluitis. Siquidẽ ministri dei sũt, in hoc
ipsum incũbentes. Reddite igiť oĩbus,
quod debetur. cui uectigal, uectigal. cui
triibutũ, tributũ. cui timorem, timorem.
cui honorẽ, honorẽ. Nemini qcq̃ debe-
atis, nisi hoc, ut inuicẽ diligatis. Nã q di-
ligit alterũ, legẽ expleuit. Siqdẽ illa, Nõ
adulteraberis, nõ occides, nõ furaberis,
nõ falsũ testimoniũ dices, nõ cõcupisces,
& si qđ

καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ λό/
γῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ ἀγαπήσεις
τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. ἡ ἀγάπη τῷ
πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται. πλήρωμα οὖν
νόμου ἡ ἀγάπη. καὶ τοῦτο εἰδότες τὸν καιρόν,
ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι.
Νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε
ἐπιστεύσαμεν. ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα
ἤγγικεν. Ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκό/
τους, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός.
ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν.
μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελ/
γείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ, ἀλλ' ἐνδύσασθε
τὸν κύριον ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ.
μ ϛ Καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε
εἰς ἐπιθυμίας. τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει,
προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλο/
γισμῶν. Ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ
δὲ ἀσθενῶν, λάχανα ἐσθίει. Ὁ ἐσθίων, τὸν μὴ
ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω, καὶ ὁ μὴ ἐσθίων,
τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω. Ὁ θεὸς γὰρ αὐ/
τὸν προσελάβετο. σὺ τίς εἶ, ὁ κρίνων ἀλλό/
τριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει, ἢ πί/
πτει, σταθήσεται δέ. Δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς
στῆσαι αὐτόν. ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέ
ραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. Ἕκαστος ἐν
τῷ ἰδίῳ νοΐ πληροφορείσθω. ὁ φρονῶν τὴν
ἡμέραν, κυρίῳ φρονεῖ. καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέ
ραν, κυρίῳ οὐ φρονεῖ. ὁ ἐσθίων κυρίῳ ἐσθίει, εὐ
χαριστεῖ γὰρ τῷ θεῷ. καὶ ὁ μὴ ἐσθίων, κυρίῳ οὐκ
ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ. οὐδεὶς γὰρ
ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει.
μ ζ Ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν, ἐάν τε
ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ ἀποθνήσκομεν.
Ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ
κυρίου ἐσμέν. Εἰς τοῦτο γὰρ ΧΡΙΣΤΟΣ καὶ
ἀπέθανε, καὶ ἀνέστη, καὶ ἀνέζησεν, ἵνα καὶ νε/
κρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. Σὺ δὲ τί κρίνεις
τὸν ἀδελφόν σου; Ἢ καὶ σύ, τί ἐξουθενεῖς τὸν
ἀδελφόν

& si quod aliud præceptũ, in hoc sermo
ne sũmatim cõprehendit. Nempe dili
ges, pximũ tuũ sicut teipsum. Dilectio,
proximo, malum nõ operat. Plenitudo
itaq; legis, dilectio. Et hoc cũ sciatis tem
pus, quod tempestiuũ est, nos iã a som/
no expergisci. Nunc em̃ ppius adest no
bis salus, q̃ tum, cũ credebamus. Nox
pgressa est, dies aũt appropinquat. Ab
jiciam⁹ igit opa tenebrarũ, & induamur
arma lucis. tanq̃ in die cõposite ambu/
lem⁹. nõ comessationib⁹ & ebrietatib⁹,
nõ cubilib⁹ ac lasciuijs, nõ cõtentione &
æmulatione, sed induamini dñm Iesum
Christũ, & carnis curã ne agatis ad con
cupiscẽtias. Porro eũ q infirmat fide, XIIII
assumite, nõ ad dijudicatiões disceptati
onũ. Ali⁹ qdẽ credit uescendũ esse qbus
libet. Alius aũt q infirm⁹ est, holerib⁹ ue
scit. Qui uescit, nõ uescẽtẽ ne despiciat.
Et q nõ uescit, uescentẽ ne iudicet. Deus
em̃ illũ assumpsit. Tu qs es, q iudicas de
alieno famulo? Proprio dño, stat aut ca
dit. fulciet aũt ut stet. Potẽs em̃ ẽ de⁹ ef/
ficere ut stet. Ali⁹ qdẽ iudicat diẽ ad diẽ,
alius aũt iudicat oẽm diẽ. Vnicuiq; sua
mẽs satisfaciat. Qui curat diẽ, dño curat.
Et q nõ curat diẽ, dño nõ curat. Qui ue
scit, dño uescit, gratias enim agit deo, &
q nõ uescit, dño non uescitur, & gratias
agit deo. Null⁹ em̃ nostrũ sibi ipsi uiuit,
& nullus sibi ipsi morit. Nam & si uiui
mus, domiuo uiuimus, & si morimur,
domino morimur. Siue igitur uiuamus,
siue moriamur, domini sumus. In hoc
enim Christus & mortuus est, & resurre
xit, & reuixit, ut mortuis & uiuentibus
dominetur. Tu uero cur iudicas fra/
trem tuum? Aut etiam tu, cur despicis
fratrem

ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ χριστοῦ. γέγραπται γάρ. ζῶ ἐγὼ λέγει κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ. ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ θεῷ. μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν, ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, ἢ σκάνδαλον.

Οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν κυρίῳ ΙΗΣΟΥ, ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' αὐτοῦ, εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν.

Εἰ δὲ διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκ ἔτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματί σου ἐκεῖνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ ΧΡΙΣΤΟΣ ἀπέθανε. μὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ, ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ὁ γὰρ ἐν τούτοις δουλεύων τῷ ΧΡΙΣΤΩ, εὐάρεστος τῷ θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν, καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς, τῆς εἰς ἀλλήλους. μὴ ἕνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα μὲν καθαρὰ, ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ, τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίοντι. καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα, μηδὲ πιεῖν οἶνον, μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει, ἢ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ. σὺ πίστιν ἔχεις; κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν, ἐν ᾧ δοκιμάζει. ὁ δὲ διακρινόμενος ἐὰν φάγῃ, κατακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως. πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν. Ὀφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ, τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ἕκαστος γὰρ ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω, εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν. καὶ γὰρ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν. ἀλλὰ καθὼς γέγραπται. οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε, ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. ὅσα γὰρ προεγράφη.

fratrē tuū? Omēs em̄ statuemur apud
tribunal Christi. Scriptū est em̄. Viuo
ego dicit dn̄s, Mihi flectet̄ omne genu,
& omnis lingua cōfitebitur deo. Igitur
unusquisq; nostrū de seip̄o rationē red
det deo. Ne post hac igit̄ alius alium iu
dicemus, uer℞ illud iudicate magis, ne of
fendiculū ponatur fratri, aut lapsus occa
sio. Noui siquidē, & ꝑsuasum habeo, in
dn̄o Iesu, nihil esse cōmune ꝑ se, nisi ei q
existimat aliqd esse cōmune, illi cōmune
est. Q̄ꝫ si ꝑpter esum frater tuus contri
stat̄, non iā secundū charitatē ambulas.
Ne esu tuo illū ꝑdas, pro quo Christus
mortu⁹ est. Ne uestrū igit̄ bonū, homi/
nū maledicētiæ sit obnoxiū. Nō em̄ est
regnum dei, esus & potus, sed iusticia, &
pax, & gaudiū, in spiritu sancto. Etenim
q in his seruit Christo, acceptus est deo,
& ꝓbatus hōibus. Itaq; quæ pacis sūt,
sectemur, & quæ ædificatiōis, alius erga
aliū. Ne cibi causa, destruas op⁹ dei. Oīa
quidē pura, sed malū est homini, q ꝑ of
fendiculū uescit̄. Bonū est nō edere car-
nes, neq; bibere uinū, neq; quicq̄, in q̄
frater tu⁹ impingit, aut offendit̄, aut in/
firmat̄. Tu fidē habes? Apd̄ temetip̄m
habe corā deo. Btūs q nō iudicat seip̄m,
in eo quod ꝓbat. At qui diiudicat, si ede
rit, condemnatus est, quoniā nō edit ex
fide. Porro quicquid ex fide non est, pec
catum est. Debemus autem nos qui XV
potentes sumus, infirmitates impoten/
tium portare, ac non placere nobis ipsis:
Nam unusquisq; nostrū proximo pla-
ceat, in bonū, ad ædificationem. Etenim
Christus non placuit sibi ipsi, sed quem
admodū scriptū est. Opprobria oppro
brātiū tibi, inciderūt in me. Nā quæcūq;
ante

μ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλί/
αν προεγράφη, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς, καὶ
τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπί/
δα ἔχωμεν. ὁ δὲ θεὸς τῆς ὑπομονῆς, καὶ
τῆς παρακλήσεως, δώη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρο/
νεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ,
ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ στόματι δοξάζητε τὸν
θεὸν, καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ. διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους,
καθὼς καὶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ προσελάβετο ἡμᾶς,
εἰς δόξαν θεοῦ. λέγω δὲ ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ
διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀλη-
θείας θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελί/
ας τῶν πατέρων, τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους
δοξάσαι τὸν θεόν. καθὼς γέγραπται. διὰ
τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι, καὶ
τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. καὶ πάλιν λέγει.
εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ
πάλιν. αἰνεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη,
καὶ ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί, καὶ
πάλιν ἡσαΐας λέγει. ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ ἰεσσαὶ,
καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ᾽ αὐτῷ
ἔθνη ἐλπιοῦσιν. ὁ δὲ θεὸς τῆς ἐλπίδος, πλη-
ρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης, ἐν τῷ
πιστεύειν εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπί-
δι, ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου. πέπεισ/
μαι δὲ ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ
ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοί ἐστε ἀγαθωσύνης,
πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως. δυνάμε/
νοι καὶ ἄλλους νουθετεῖν. τολμηρότερον δὲ
ἔγραψα ὑμῖν ἀδελφοὶ ἀπὸ μέρους, ὡς ἐπα/
ναμιμνήσκων ὑμᾶς, διὰ τὴν χάριν τὴν δο
θεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ εἶναί με λει/
τουργὸν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, εἰς τὰ ἔθνη, ἱε/
ρουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἵνα γένη/
ται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος,
ἡγιασμένη ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

ἔχω οὖν καύχησιν ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ
τὰ πρὸς τὸν θεόν. οὐ γὰρ τολμήσω λαλεῖν

ante ſunt ſcripta, in noſtram doctrinã
præſcripta ſunt, ut per patientiã & cõſo-
lationem ſcripturarum ſpem habeamꝰ.
Deus autem patientiæ & conſolatiõis,
det uobis idem mutuo inter uos ſentire,
ſecundũ Ieſum Chriſtum, ut unanimi/
ter, in uno ore, glorificetis deũ, & patrẽ
domini noſtri Ieſu Chriſti. Quapropter
aſſumite uos inuicem, quemadmodum
& Chriſtus aſſumpſit nos, in gloriã dei.
Dico autem Ieſum Chriſtum, miniſtrũ
fuiſſe circumciſionis, pro ueritate dei, ad
coufirmandas promiſſiones patrum,
In hoc autem, ut gentes pro miſericor/
dia glorificẽt deum. Sicut ſcriptum eſt.
Propter hoc confitebor tibi in genti-
bus, & nomini tuo pſallam. Et rurſum
dicit. Gaudete gentes cum populo
eius. Et rurſum. Laudate dominũ om/
nes gentes, & collaudate eum omnes
populi. Et rurſum Eſaias dicit. Erit ra/
dix Ieſſe, & qui exurgit ad imperan/
dum gentibus, in eo gentes ſperabunt.
Deus aut ſpei, impleat uos omni gau/
dio & pace, in credendo in hoc, ut exu/
beretis in ſpe, in potentia ſpiritus ſan-
cti. Perſuaſum enim habeo fratres mei,
& ipſe ego de uobis, ꝙ & ipſi pleni eſtis
bonitate, impleti omni ſcientia, ualen-
tes & alios admonere. Audacius au/
tem ſcripſi uobis fratres, ex parte ue/
luti commonefaciens uos, propter gra/
tiam quæ data eſt mihi a deo, in hoc
ut ſim miniſter Chriſti in gentes, ad/
miniſtrans euangelium dei, ut fiat ob/
latio gentium acceptabilis, ſanctificata
in ſpiritu ſancto. Habeo igitur gloria/
tionem, in Chriſto Ieſu, in his quæ ad
deum pertinent. Nõ enim auſim loqui

τι ὧν οὐ κατειργάσατο ΧΡΙΣΤΟΣ δι' ἐμοῦ, εἰς
ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἐν δυνάμει ση/
μείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει πνεύματος
θεοῦ, ὥστε με ἀπὸ ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι
τοῦ ἰλλυρικοῦ, πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
ΧΡΙΣΤΟΥ. οὕτως δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγε/
λίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὠνομάσθη ΧΡΙΣΤΟΣ, ἵνα
μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ. ἀλλὰ
καθὼς γέγραπται. οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ,
ὄψονται, καὶ οἳ οὐκ ἀκηκόασι συνήσουσι. διὸ καὶ
ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς.
νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων, ἐν τοῖς κλίμα/
σι τούτοις, ἐπιποθίαν δὲ ἔχων, τοῦ ἐλθεῖν
πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ὡς ἐὰν πο/
ρεύωμαι, εἰς τὴν σπανίαν, ἐλεύσομαι πρὸς
ὑμᾶς. ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος, θεάσα/
σθαι ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι
ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλη/
σθῶ. νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς ἱερουσαλὴμ δια/
κονῶν τοῖς ἁγίοις. εὐδόκησαν γὰρ μακε/
δονία καὶ ἀχαΐα, κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι
εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἁγίων τῶν ἐν ἱερου/
σαλήμ. εὐδόκησαν γὰρ καὶ ὀφειλέται αὐτῶν
εἰσίν. εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοι/
νώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσι καὶ ἐν τοῖς σαρ/
κικοῖς λυτουργῆσαι αὐτοῖς. τοῦτο οὖν ἐπι/
τελέσας, καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς τὸν
καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς
τὴν σπανίαν. οἶδα δέ, ὅτι ἐρχόμενος πρὸς
ὑμᾶς, ἐν πληρώματι εὐλογίας τοῦ εὐαγγε/
λίου τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐλεύσομαι. παρακα/
λῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί. διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ
πνεύματος, συναγωνίσασθαί μοι ἐν ταῖς
προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ, πρὸς τὸν θεόν, ἵνα
ῥυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ ἰουδαίᾳ,
καὶ ἵνα ἡ διακονία μου ἡ ἱερουσαλὴμ εὐ/
πρόσδεκτος γένηται τοῖς ἁγίοις, ἵνα ἐν
χαρᾷ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, διὰ θελήματος
θεοῦ

quicq̃ eorum, quæ nō effecit Christus p̄
me, in obediētiā gentiū, uerbo & facto,
in potētia signoꝝ & p̄digioꝝ, in potētia
spūs dei, ut ab Hierusalē & in circūiacen
tib⁹ regiōib⁹, usq̃ ad Illyricū īpleuerim
euangeliū Christi, ita ānitēs prædicare
euāgeliū, nō ubi noīatus erat Christ⁹, ut
ne sup alienū fūdamentū ædificarē, sed
quemadmodū scriptū est, Quibus non
est annunciatum de eo, uidebunt, & qui
nō audierant, intelligent. Quapropter
& impeditus sum sæpe, quo minus ueni
rem ad uos. Nunc uero cū non amplius
habeā locū in regionibus his, desyderiū
aūt habeā ueniendi ad uos, multis iam
annis, quandocūq̃ fuero p̄fectus in Hi
spaniam, ueniā ad uos. Spero enim fore,
ut istac iter faciens, uideā uos, & a uobis
p̄ducar illuc, si uestra cōsuetudine prius
ex parte fuero expletus. Nunc aūt pro/
ficiscor Hierusalem, ministrans sanctis.
Visum est eñ Macedoniæ & Achaiæ,
cōmunicationē aliquā facere, in paupe/
res sanctos, qui sunt Hierusalem. Nam
ita uisum est illis, & debitores illoꝝ sunt.
Etenim si spiritualia sua cōmunicauerūt
gentibus, debēt & hæ in carnalibus mi/
nistrare illis. Hoc igitur ubi perfecero, &
obsignauero illis fructū hunc, reuertar
per uos in Hispaniam. Scio nāq̃, quod
ubi uenero ad uos, in plenitudine bene/
dictionis euangelij Christi uēturus sim.
Obsecro aūt uos fratres, per dominum
nostrū Iesum Christū, & p̄ dilectionem
spūs, ut me laborantē adiuuetis, in orati
onibus p̄ me ad deū, ut liberer ab incre/
dulis in Iudæa, & ut ministeriū meū, qđ
exhibebo in hierusalē, acceptū sit sctīs, ut
in gaudio ueniā ad uos, per uolūtatem
dei

θεοῦ, καὶ συναναπαύσωμαι ὑμῖν. ὁ δὲ θεὸς
τῆς εἰρήνης, μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.
Συνίστημι δὲ ὑμῖν φοίβην, τὴν ἀδελ/
φὴν ἡμῶν, οὖσαν διάκονον τῆς ἐκκλησί/
ας τῆς ἐν κεγχρεαῖς, ἵνα αὐτὴν προσδέξη/
σθε ἐν κυρίῳ, ἀξίως τῶν ἁγίων, καὶ παρα/
στῆτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρήζῃ πράγματι.
καὶ γὰρ αὕτη προστάτις πολλῶν ἐγενήθη,
καὶ αὐτοῦ ἐμοῦ
Ἀσπάσασθε πρίσκαν καὶ ἀκύλαν, τοὺς
συνεργούς μου ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, οἵτινες
ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον
ὑπέθηκαν. οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ,
ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν, καὶ
τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. ἀσπάσα/
σθε ἐπαίνετον τὸν ἀγαπητόν μου, ὅς ἐστιν
ἀπαρχὴ τῆς ἀχαΐας ἐν ΧΡΙΣΤΩ. ἀσπάσα/
σθε μαριὰμ, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ἡ/
μᾶς. ἀσπάσασθε ἀνδρόνικον καὶ ἰουνίαν,
τοὺς συγγενεῖς μου, καὶ συναιχμαλώτους
μου, οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποσό/
λοις, οἳ καὶ πρὸ ἐμοῦ γεγόνασιν ἐν ΧΡΙ/
ΣΤΩ. ἀσπάσασθε ἀμπλίαν τὸν ἀγαπητόν
μου ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε οὐρβανὸν, τὸν συ/
νεργὸν ἡμῶν ἐν ΧΡΙΣΤΩ, καὶ στάχυν τὸν
ἀγαπητόν μου. ἀσπάσασθε ἀπελλῆν, τὸν
δόκιμον ἐν ΧΡΙΣΤΩ. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ
τῶν ἀριστοβούλου. ἀσπάσασθε ἡρωδίωνα τὸν
συγγενῆ μου, ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν ναρ/
κίσσου τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε τρύ/
φαιναν καὶ τρυφῶσαν, τὰς κοπιώσας ἐν κυ/
ρίῳ. ἀσπάσασθε περσίδα τὴν ἀγαπητὴν, ἥ/
τις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε
ῥοῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα
αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. ἀσπάσασθε ἀσύγκριτον,
φλέγοντα, ἑρμᾶν, πατρόβαν, ἑρμῆν, καὶ τοὺς
σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. ἀσπάσασθε φιλό/
λογον, καὶ ἰουλίαν, νηρέα, καὶ τὴν ἀδελφὴν
αὐτοῦ, καὶ ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς
πάντας

dei unaq; uobiſcum refociller. Deus aũt
pacis, ſit cum omnibus uobis. Amen.
Cōmendo autem uobis Phœben, ſo/ XVI
rorem noſtram, quæ eſt miniſtra eccle/
ſiæ Cenchreenſis ,ut illam ſuſcipiatis in
Chriſto, ita ut decet ſāctos , & adſitis ei.
in quocunq; uobis eguerit negocio. Nā
& hæc multis adfuit, & mihi ipſi .Salu/
tate Priſcam & Aquilam, adiutores me-
os in Chriſto Ieſu, qui pro anima mea
ſuam ipſorum ceruicem ſuppoſuerunt.
Quibus non ego ſolus gratias ago, ſed
& omnes eccleſiæ gentium, item quæ in
domo illorum eſt congregationem. Sa
lutate Epænetum dilectum meum, qui
eſt primitiæ Achaiæ in Chriſto. Saluta/
te Mariam, quæ multum laborauit er/
ga nos. Salutate Andronicum, & Iuniā,
cognatos meos, & concaptiuos meos, q
ſūt inſignes inter apoſtolos, qui etiā an
te me fuerunt in Chriſto. Salutate Am
pliā dilectum meū in dño. Salutate Vr
banum, adiutorem meum in Chriſto,
& Stachyn dilectum meum . Salutate
Apellem, probatum in Chriſto. Saluta/
te eos qui ſunt ex Ariſtobuli familiari/
bus. Salutate Herodionem, cognatum
meum . Salutate eos qui ſunt ex Nar/
ciſſi familiaribus, hos qui ſunt in Chri/
ſto. Salutate Tryphænam & Trypho/
ſam, quæ laborant in domino . Saluta/
te Perſidem dilectam, quæ multum la/
borauit in domino . Salutate Rufum,
electū in domino, & matrē illius ac meā.
Salutate Aſyncritum Phlegontem, Er/
mam , Patrobam , Mercurium , & qui
cum his ſunt fratres . Salutate Philolo-
gum , & Iuliam , Nereum & ſororem
eius, & Olympam , & qui cum his ſunt

πάντας ἁγίους. ἀσπάσασθε ἀλλήλους, ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ.
παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας, καὶ τὰ σκάνδαλα, παρὰ τὴν διδαχὴν, ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε, ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν. οἱ γὰρ τοιοῦτοι, τῷ κυρίῳ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΩ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας, καὶ εὐλογίας, ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο. χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν. θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγαθὸν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν. ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν, ἐν τάχει. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, μεθ' ὑμῶν. ἀσπάζονται ὑμᾶς τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ λούκιος, καὶ ἰάσων, καὶ σωσίπατρος, οἱ συγγενεῖς μου. ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ τέρεντιος, ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν κυρίῳ. ἀσπάζεται ὑμᾶς γάιος ὁ ξένος μου, καὶ τῆς ἐκκλησίας ὅλης. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἔραστος, ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως, καὶ κούαρτος ὁ ἀδελφός. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν.
τῷ δὲ δυναμένῳ ἡμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, καὶ τὸ κήρυγμα ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου, χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου, φανερωθέντος δὲ νῦν, διά τε γραφῶν προφητικῶν, κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου θεοῦ, εἰς ὑπακοὴν πίστεως, εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος, μόνῳ σοφῷ θεῷ, διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.

πρὸς τοὺς ῥωμαίους.

ἐγράφη ἀπὸ κορίνθου διὰ φοίβης τῆς διακόνου τῆς ἐν κεγχρεαῖς ἐκκλησίας.

omnes sanctos. Salutate uos inuicē, in osculo sancto. Salutāt uos ecclesiæ Christi. Obsecro autem uos fratres, ut consideretis eos, qui dissidia & offensas, contra doctrinam, quam uos didicistis gignunt, & declinetis ab illis. Nam q eiusmodi sunt, domino Iesu Christo nō seruiunt, sed suo uentri, & p blandiloquentiam, ac benedicentiam, decipiunt corda simplicium. Vestra enim obedientia ad omnes permanauit. Gaudeo igitur sane de uobis. Sed uolo uos sapientes qdem esse ad bonū, synceros aūt ad malum. Deus aūt pacis conteret satanam sub pedes uestros, breui. Gratia domini nostri Iesu Christi, sit cum omnibus uobis. Salutant uos Timotheus, cooperarius meus, & Lucius, & Iason, & Sosipater, cognati mei. Saluto uos ego Terentius, qui scripsi epistolā in domino. Salutat uos Gaius hospes meus, & ecclesiæ totius. Salutat uos Erastus, questor ærarius ciuitatis, & Quartus frater. Gratia domini nostri iesu Christi, sit cū omnibus uobis. Amen.
Ei autē qui potens est nos cōfirmare secundum Euangelium meum, & preconium Iesu Christi, iuxta reuelationem mysterij, temporibus æternis taciti, manifestati uero nunc, & per scripturas ppheticas iuxta delegationē æterni dei, in obedientiam fidei, in omnes notificati, Soli sapienti deo, per Iesum Christū, cui gloria in sæcula. Amen.

Ad Romanos.

Missa fuit a Corintho per Phebē ministram Cechreensis ecclesiæ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΤΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ ἐφέσου τῆς ἀσίας, ἑωρακὼς αὐτοὺς ἤδη καὶ διδάξας, ὑπομιμνήσκων δὲ ὅμως διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης. Η δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. κορίνθιοι ἐκ φιλονεικίας συναγόμενοι, ἐσχίζοντο ταῖς γνώμαις, καὶ λοιπὸν ἦν ἐν αὐτοῖς σχίσματα. καὶ ὄντων σχισμάτων, παρεβλέποντο τὸν λαβόντα τὴν μητρυιάν, ἄλλοι δὲ ἤθελον καταλιμπάνειν τὰς ἰδίας γυναῖκας, προφάσει τῆς ἐγκρατείας, τινὲς δὲ καὶ ἐν εἰδωλείοις ἤσθιον, ὡς ἀδιαφόρων ὄντων τῶν εἰδωλοθύτων, ἄλλοι δὲ τοὺς μὲν ἄλλους ἐξουθένουν, τοὺς δὲ λαλοῦντας γλώσσαις ἐθαύμαζον, καὶ τέλος, ἠπάτηντο καὶ εἰς τὸ περὶ ἀναστάσεως μυστήριον, λέγοντες, μὴ ἐγείρεσθαι τὴν σάρκα ταύτην. τούτων πάντων ἐν κορίνθῳ κινουμένων, γράφουσιν οἱ λαοὶ πρὸς τὸν ἀπόστολον, καὶ λοιπὸν πρὸς πάντα ἀντιγράφει, καὶ πρῶτον μὲν μαρτυρεῖ αὐτοῖς ἐν φρονήσει καὶ γνώσει. οὐκ ἀποδέχεται αὐτοὺς ποιοῦντας τὰ σχίσματα, ἀλλὰ καὶ συμβουλεύει μὴ ἐν λόγῳ τὴν ἀρετήν, ἀλλ᾽ ἐν ἔργῳ καὶ δυνάμει ἡγεῖσθαι. ἔπειτα ἐπιτιμήσας τῷ τὴν μητρυιὰν λαβόντι, καὶ παραινέσας μὴ ἔχειν κρίματα πρὸς ἑαυτούς. λοιπὸν περὶ ὧν ἔγραψαν ἀποκρίνεται. περὶ μὲν τοῦ γάμου διδάσκων ἄρρηκτον εἶναι τὴν συζυγίαν, καὶ ἐν καιρῷ μόνῳ σχολάζειν διὰ τὴν εὐχήν, διὰ δὲ τὸ ἀγαπᾶν αὐτοὺς τὴν ἐγκράτειαν. γράφει περὶ παρθενίας, ὅτι οὐ κατὰ ἀνάγκην, ἀλλὰ πειθοῖ τοῦτο γινέσθω. εἶτα περὶ τῶν εἰδωλοθύτων, ἵνα μὴ καταχρῶνται τῇ γνώσει, ἀλλὰ τῇ ἀγάπῃ πολιτεύωνται, κωλύει οὖν τὰ ἐν εἰδωλείῳ συμπόσια, ἵνα μὴ σκανδαλίζωνται οἱ μικροί. εἶτα περὶ τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων γράφει, ἵνα μὴ διαφέρωνται ἐν τοῖς χαρίσμασι, μὴ δὲ προκρίνωσι τὸν ἔχοντα χάρισμα τόδε, τοῦ ἔχοντος τόδε. πάντα γὰρ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος εἶναι λέγει. καὶ λοιπὸν περὶ ἀναστάσεως διδάσκει, ὅτι ἡ σὰρξ ἐγείρεται, ἀποθνήσκουσα μὲν φθαρτή, ἐγειρομένη δὲ ἄφθαρτος κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ χάριν, τὴν δὲ ἀνάστασιν, ἀπὸ τοῦ ἐγηγέρθαι τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ συνίστησι. καὶ τέλος, παραινετικοὺς λόγους εἰς τὰ ἤθη γράφει, καὶ περὶ λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους παραγγέλλει, καὶ οὕτως τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM.

COrinthij ſunt Ahaici,& hi ſimiliter ab Apoſtolo audierunt uerbũ ueritatis,& ſubuerſi ſunt multifarie a falſis apoſtolis. Quidã a philoſophiæ uerboſa eloquentia,alij ſecta legis Iudaicæ inducti ſunt. Hos reuocat Apoſtolus ad ueram fidem,& euangelicam ſapientiã, ſcribens eis ab Epheſo per Timotheum diſcipulum ſuum.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΠΡΩΤΗ.

ΠΑΥΛΟΣ κλητὸς ἀπόστολος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ σωσθένης ὁ ἀδελφὸς, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, κλητοῖς ἁγίοις, σὺν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐν παντὶ τόπῳ, αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ, τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ, καὶ πάσῃ γνώσει, καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν, ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους, ἀνεγκλήτους, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. πιστὸς ὁ θεὸς, δι᾽ οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, τοῦ κυρίου ἡμῶν

b Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοὶ, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοΐ,
c καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσί. λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει. ἐγὼ μέν εἰμι παύλου, ἐγὼ δὲ ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ κηφᾶ, ἐγὼ δὲ ΧΡΙΣΤΟΥ. μεμέρισται ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ; μὴ παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν; ἢ εἰς τὸ ὄνομα παύλου ἐβαπτίσθητε; εὐχαριστῶ τῷ θεῷ, ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα, εἰ μὴ κρίσπον καὶ γάϊον, ἵνα μή τις εἴπῃ, ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβάπτισα. ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν στεφανᾶ οἶκον

EPISTOLA PAVLI APOSTOLI AD CORINTHIOS PRIMA.

PAulus uocatus apostolꝰ Iesu Christi, per uolũtatẽ dei, & Sosthenes frater, ecclesiæ dei quæ est Corinthi, sãctificatis in Christo Iesu, uocatis sanctis, una cũ omnibus qui inuocãt nomẽ domini nostri Iesu Christi, in quouis loco, uel suo, uel nostro. Gratia uobis & pax a deo patre nostro, & dño Iesu Christo. Gratias ago deo meo semp̄ pro uobis, de gratia dei, quæ data est uobis ĩ Christo Iesu, ꝙ in oĩbus ditati estis in illo, in omni sermone, & omni cognitione (quibus rebus testimoniũ Iesu Christi cõfirmatũ fuit in uobis) adeo, ut nõ destituamini in ullo dono, expectantes reuelationẽ dñi nostri Iesu Christi, qui & confirmabit uos usq; ad finẽ, inculpatos, in die dñi nostri Iesu Christi. Fidelis deus, per quẽ uocati estis in cõsortiũ filij ip̄siꝰ Iesu Christi domini nostri.

Adhortor aũt uos fratres, ꝑ nomẽ dñi nostri Iesu Christi, ut idem loquamini oẽs, & nõ sint inter uos dissidia, sed sitis integrum corpus, in eadem mente, & in eadẽ sentẽtia. Significatũ ẽ eĩm mihi de uobis fratres mei, a familiaribꝰ Chloæ, ꝙ cõtentiones sint inter uos. Dico autẽ illud, quod unusquisq; uestrũ dicit. Ego quidẽ sum Pauli, ego uero Apollo, ego uero Cephæ, ego uero Christi. Diuisus est Christus? Num Paulus crucifixus ẽ pro uobis? Aut in nomine Pauli baptizati fuistis? Gratias ago deo, ꝙ neminẽ uestrũ baptizauerim, nisi Crispũ & Gaium, ne quis dicat, ꝙ in meo nomine baptizauerim. Baptizaui autẽ & Stephanæ familiã.

τὰ οἶκον. λοιπὸν οὐκ οἶδα, εἴτινα ἄλλον ἐβά/
πτισα. οὐ γὰρ ἀπέστειλέ με ΧΡΙΣΤΟΣ βα/
πτίζειν, ἀλλ' εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λό
γου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ.
1 Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ, τοῖς μὲν
ἀπολλυμένοις, μωρία ἐστί, τοῖς δὲ σωζομέ/
5 νοις ἡμῖν, δύναμις θεοῦ ἐστί. γέγραπται
γάρ. Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ
τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω. ποῦ σο/
φός; ποῦ γραμματεύς; ποῦ συζητητὴς
τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ θεὸς τὴν
σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου; ἐπειδὴ γὰρ ἐν
τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ
τῆς σοφίας τὸν θεόν, εὐδόκησεν ὁ θεός, διὰ
τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος, σῶσαι τοὺς
πιστεύοντας. ἐπειδὴ καὶ ἰουδαῖοι σημεῖον αἰ/
τοῦσι, καὶ ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν. ἡμεῖς δὲ
κηρύσσομεν ΧΡΙΣΤΟΝ ἐσταυρωμένον, ἰουδαί
οις μὲν σκάνδαλον, ἕλλησι δὲ μωρίαν. αὐ/
τοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, ἰουδαίοις τε καὶ ἕλλησι,
ΧΡΙΣΤΟΝ θεοῦ δύναμιν, καὶ θεοῦ σοφίαν.
3 Ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ, σοφώτερον τῶν ἀν-
θρώπων ἐστί, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ, ἰσχυρό
τερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί.
Βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν ἀδελ/
φοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ
πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς, ἀλλὰ
τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα
καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά, καὶ τὰ ἀγεννῆ τοῦ
κόσμου, καὶ τὰ ἐξουθενημένα, ἐξελέξατο ὁ θεὸς
καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ. ὅπως
μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ.
ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστέ, ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ὃς
ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε
καὶ ἁγιασμός, καὶ ἀπολύτρωσις. ἵνα καθὼς γέ
γραπται, ὁ καυχώμενος, ἐν κυρίῳ καυ/
II χάσθω. Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς
ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λό/
γου ἢ σοφίας, καταγγέλλων ὑμῖν τὸ
μαρτύριον

næ familiã. Præterea haud ſcio, nũ quẽ
alium baptizarim. Non enim miſit me
Chriſtus ut baptizarẽ, ſed ut euãgeliza
rẽ. Nõ in eruditione ſermonis, ne inanis
reddat̃ crux Chriſti. Nã ſermo crucis, ijs
qdẽ q̃ peunt, ſtulticia eſt, at nobis q̃ ſalu
tẽ cõſeqmur, potẽtia dei eſt. Scriptũ eſt
eñ. Perdã ſapientiã ſapientiũ, & intelli-
gentiã intelligentiũ reijciã. Vbi ſapiẽs?
ubi ſcriba? ubi diſputator ſæculi huius?
Nõne infatuauit deus ſapientiã mundi
hui9? Nã poſtq̃ in ſapientia dei, nõ co-
gnouit mũdus p ſapiẽtiã deũ, uiſum eſt
deo, p ſtulticiã prædicationis ſaluos fa/
cere credẽtes. Quandoquidẽ & Iudæi ſi/
gnũ poſtulant, & Græci ſapientiã quæ-
runt. Nos aũt prædicam9 Chriſtũ cru/
cifixũ, Iudæis quidẽ offendiculum, Græ
cis uero ſtulticiã. Sed ijſdem uocatis, Iu-
dæis pariter & Græcis, Chriſtũ dei potẽ
tiã, ac dei ſapiẽtiã. Quoniã ſtulticia dei,
ſapiẽtior ẽ hoib9, & imbecillitas dei, ro/
buſtior eſt hoibus. Videtis eñ uocati/
onẽ ueſtrã fratres, q̃ nõ multi ſapientes
ſecundũ carnẽ, nõ multi potẽtes, nõ mul
ti claro genere nati, uerũ quæ ſtulta erãt
ſecũdũ mundũ delegit de9, ut pudeface
ret ea, quæ ſunt ſapiẽtia, & quæ erãt im-
becillia in mũdo delegit de9, ut pudefa-
ceret ea, quæ ſunt robuſta, & quæ igno-
bilia erãt i mũdo cõtẽptaq;, delegit de9.
& ea quæ nõ erãt, ut ea q̃ ſunt oblittera/
ret, ut ne gl̃iaret̃ ois caro corã ipo. Ex eo
dẽ aũt uos eſtis, in Chriſto Ieſu, q̃ fact9
fuit nobis ſapia a deo, iuſticiaq; & ſctifi
catio, & redẽptio, Vt quemadmodũ ſcri
ptũ eſt. Qui gl̃iat̃, in dño gl̃iet̃. Et ego II
cũ uenirẽ ad uos frẽs, nõ ueniebã in emi
nẽtia ſermonis aut ſapiæ, ãnũciãs uobis

 teſtimonium

μαρτύριον τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ ἔκρινα τοῦ εἰ/
δέναι τὶ ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ
καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. Καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ,
καὶ ἐν φόβῳ, καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενό/
μην πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὁ λόγος μου, καὶ τὸ κή/
ρυγμά μου, οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφί
ας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ
δυνάμεως, ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σο/
φίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ.
θ Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελεί/
οις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐ
δὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου, τῶν
καταργουμένων, ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν
θεοῦ ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν
προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων, εἰς δό/
ξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶ
νος τούτου ἔγνωκεν. εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ
ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. ἀλλὰ
καθὼς γέγραπται. ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε,
καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώ
που οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγα
ι πῶσιν αὐτόν. Ἡμῖν δὲ ὁ θεὸς ἀπε/
κάλυψε, διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. τὸ γὰρ
πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ.
τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων, τὰ τοῦ ἀνθρώπου,
εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ;
οὕτω καὶ τὰ τοῦ θεοῦ, οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ
ια πνεῦμα τοῦ θεοῦ. Ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦ/
μα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦ/
μα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ
χαρισθέντα ἡμῖν, ἃ καὶ λαλοῦμεν, οὐκ ἐν
διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ'
ἐν διδακτοῖς πνεύματος ἁγίου, πνευματι/
κοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες. ψυχικὸς
δὲ ἄνθρωπος, οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύμα/
τος τοῦ θεοῦ, μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστι, καὶ οὐ δύ/
ναται γνῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνε
ται. ὁ δὲ πνευματικὸς, ἀνακρίνει μὲν πάν
τα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται.

τίς γὰρ

testimoniũ dei. Non enim me iudicaui
quicq̃ scire inter uos, nisi Iesum Chri/
stũ, & hũc crucifixũ. Et ego in infirmita
te, & in timore, & ĩ tremore multo apud
uos uersatus sum, & sermo meꝰ, & predi
catio mea, nõ erat in persuasorijs huma
næ sapiẽtiæ uerbis, sed in ostensiõe spi/
ritꝰ & potẽtiæ, ut fides uestra nõ sit in sa
piẽtia hominũ, sed in potentia dei. Por/
ro sapiẽtiam loquimur inter perfectos,
sapientiam autẽ, non seculi huius, neq̃
principũ seculi huius, qui abolentur, sed
loquimur sapientiam dei in mysterio
reconditã, quam præfinierat deus ante
secula, in gloriam nostram, quam nemo
principum seculi huius cognouit. Nam
si cognouissent, haudquaq̃ dominum
gloriæ crucifixissent. Sed quẽadmodũ
scriptũ est. Quæ oculus nõ uidit, & au/
ris non audiuit, & in cor hominis non
ascenderunt, quæ præparauit deus dili/
gentibus se. Nobis autẽ deus reuelauit
per spiritum suũ. Spiritus enim omnia
scrutatur, etiam profunditates dei. Quis
enim hominũ nouit ea, quæ sunt homi-
nis, nisi spiritꝰ hominis qui est in eo? Sic
& ea quæ sunt dei, nemo nouit, nisi spi-
ritus dei. Nos uero non spiritum mun-
di accepimus, sed spiritũ qui est ex deo,
ut sciamus, quæ a Christo donata sint
nobis, quæ & loquimur, non in uerbis
ad docendum humanam sapientiam
appositis, sed in appositis ad docendũ
spiritũ sanctũ, spiritualibꝰ spiritualia cõ
parantes. Animalis aũt homo, non acci
pit ea quæ sunt spiritus dei, stulticia siq̃/
dẽ est illi, & nõ põt cognoscere, id quod
spũaliter diiudicat. At spiritalis diiudi
cat qdẽ oĩa, ipse ṽo a nemine diiudicat

Quis enim

τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, ὃς συμβιβάσει
αὐτόν; ἡμεῖς δὲ νοῦν ΧΡΙΣΤΟΥ ἔχομεν.
ιβ καὶ ἐγὼ ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λα-
λῆσαι ὑμῖν, ὡς πνευματικοῖς, ἀλλ᾽ ὡς σαρ-
κικοῖς, ὡς νηπίοις ἐν ΧΡΙΣΤΩ. γάλα ὑμᾶς
ἐπότισα, καὶ οὐ βρῶμα. οὔπω γὰρ ἐδύνασθε,
ἀλλ᾽ οὔτε ἔτι νῦν δύνασθε. ἔτι γὰρ σαρκικοί
ἐστε, ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις, καὶ
διχοστασίαι, οὐ σαρκικοί ἐστε, καὶ κατὰ ἄν-
θρωπον περιπατεῖτε; ὅταν γὰρ λέγῃ τις
ἐγὼ μέν εἰμι παύλου, ἕτερος δὲ ἐγὼ ἀπολ-
λῶ, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε; τίς οὖν ἐστὶ παῦλος;
τίς δὲ ἀπολλώς; ἀλλ᾽ ἢ διάκονοι, δι᾽ ὧν ἐπι-
στεύσατε; καὶ ἑκάστῳ ὡς ὁ κύριος ἔδωκεν. ἐγὼ
ἐφύτευσα, ἀπολλὼς ἐπότισεν, ἀλλ᾽ ὁ θεὸς
ηὔξανεν. ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστί τι, οὔτε ὁ πο-
τίζων, ἀλλ᾽ ὁ αὐξάνων θεός. ὁ φυτεύων δέ, καὶ
ὁ ποτίζων, ἕν εἰσιν. ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μι-
σθὸν λήψεται, κατὰ τὸν ἴδιον κόπον.
ιγ θεοῦ γάρ ἐσμεν συνεργοί, θεοῦ γε-
ώργιον, θεοῦ οἰκοδομή ἐστε. κατὰ τὴν χάριν
τοῦ θεοῦ, τὴν δοθεῖσάν μοι. ὡς σοφὸς ἀρχι-
τέκτων, θεμέλιον τέθεικα, ἄλλος δὲ ἐποικο-
δομεῖ. ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ.
θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖ-
ναι, παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙ-
ΣΤΟΣ. εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέ-
λιον τοῦτον, χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμί-
ους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἑκάστου τὸ ἔρ-
γον φανερὸν γενήσεται. ἡ γὰρ ἡμέρα δη-
λώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἑκά-
στου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ δοκιμάσει.
εἴ τινος τὸ ἔργον μενεῖ, ὃ ἐπῳκοδόμησε, μι-
σθὸν λήψεται. εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται,
ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως
ιδ δέ, ὡς διὰ πυρός. οὐκ οἴδατε, ὅτι να-
ὸς θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ
ἐν ὑμῖν; εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει,
φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός. ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ
ἅγιός ἐστιν,

Quis em̄ cognouit mentē dn̄i, qui con/
siliū daturus sit illi? Nos autē mentem
christi tenem9. Et ego fratres, nō potui III
loqui uobis, ut spiritalibus, sed ut carna/
libus, ut infantib9 in Christo. Lactis po
tu uos alui, non cibo. Nōdū em̄ potera-
tis, imo ne nunc quidē adhuc potestis.
Nā adhuc carnales estis, siqdē cū in uo-
bis sit æmulatio & cōtentio, & factiōes,
nōne carnales estis, & scdm hominē am
bulatis? Etem̄ cū dicat aliquis, ego qdē
sū Pauli, alter uero ego apollo, nonne
carnales estis? Quis igitur est Paulus?
Quis aūt Apollo? nisi ministri, p quos
credidistis, & unicuiq; ut dn̄s dedit. Ego
plantaui, Apollo rigauit, sed deus dedit
incremētū. Itaq; neq; qui plātat, est ali/
quid, neq; qui rigat, sed q dat incremētū
de9. Ceterū is qui plantat, & is qui rigat
unū sūt, sed unusqsq; suā mercedē acci/
piet, iuxta suū laborē. Etem̄ dei sum9 co
oparij, dei agricolatō, dei ædificatō estis
Iuxta gratiā dei, q̄ data est mihi, ut sapi
ens architect9, fūdamētū posui, ali9 aūt
sup illd ædificat. Porro qsq; uideat quō
supædificet. Nā fūdamētū aliud nemo
pōt ponere, p̄ter hoc qd positū est, quod
est christ9 Ies9. Q̄ si qs supædificat sup
fūdamētū hoc, aurū, argētū, lapides p̄ci/
osos, ligna, fenū, stipulā, uni9 cuiusq; op9
manifestum fiet. Dies enim declarabit,
quod in igne reuelat̄, & cuiusq; op9 q̄le
sit, ignis pbabit. Si cui9 op9 māserit, qd
superædificauit, mercedem accipiet, si
cuius opus exustū fuerit, damnum pa/
tiet̄, ipe uero saluabit̄, sed sic tanq̄ p ig
nē. An nescitis, q̄ tēplū dei estis, & spūs
dei habitat in uobis? Si quis tēplū dei
pphanat, hūc pdet deus. Nā tēplū dei
sanctum est,

ἅγιός ἐστιν, οἵτινες ἐστὲ ὑμεῖς.
ιε Μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω. εἴ τις
δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν, ἐν τῷ αἰῶνι τού-
τῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. ἡ γὰρ
σοφία τοῦ κόσμου τούτου, μωρία παρὰ τῷ
θεῷ ἐστί. γέγραπται γάρ. ὁ δρασσόμενος τοὺς
σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν, καὶ πάλιν.
κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σο-
φῶν, ὅτι εἰσὶ μάταιοι.
Ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις.
ιϛ πάντα δὲ ὑμῶν ἐστιν, εἴτε παῦλος, εἴτε ἀπολ-
λὼς, εἴτε κηφᾶς, εἴτε κόσμος, εἴτε ζωή, εἴτε
θάνατος, εἴτε ἐνεστῶτα, εἴτε μέλλοντα, πάν-
τα ὑμῶν ἐστιν, ὑμεῖς δὲ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΧΡΙΣ-
ιζ ΤΟΣ δὲ θεοῦ. Οὕτως ἡμᾶς λογιζέ-
σθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ
οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. ὃ δὲ λοιπὸν ζη-
τεῖται, ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑ-
ρεθῇ. ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ᾽ ὑμῶν
ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας, ἀλλ᾽
οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω. οὐδὲν γὰρ ἐμαυ-
τῷ σύνοιδα, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίω-
μαι. ὁ δὲ ἀνακρίνων με, κύριός ἐστιν.
Ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνεται, ἕως ἂν ἔλ-
θῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ
σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρ-
διῶν, καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἑκάστῳ
ιη ἀπὸ τοῦ θεοῦ. Ταῦτα δὲ ἀδελφοὶ
μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν, καὶ ἀπολλὼ,
δι᾽ ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε, τὸ μὴ ὑπὲρ ὃ
γέγραπται φρονεῖν, ἵνα μὴ, εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς
μὴ φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. τίς γάρ σε
διακρίνει; τί δὲ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ
ἔλαβες, τί καυχᾶσαι, ὡς μὴ λαβών; ἤδη κε-
κορεσμένοι ἐστέ, ἤδη ἐπλουτήσατε, χωρὶς
ἡμῶν ἐβασιλεύσατε, καὶ ὄφελόν γε ἐβασι-
λεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσω-
ιθ μεν. Δοκῶ γὰρ ὅτι ὁ θεὸς ἡμᾶς
τοὺς ἀποστόλους, ἐσχάτους, ἀπέδειξεν, ὡς
ἐπιθανατίους

ſanctum eſt, quod eſtis uos. Ne quis ſe ipſum fallat. Si q̃s ſibi uidet̃ ſapiẽs eſſe inter uos, in ſæculo hoc, ſtultus fiat, ut ſit ſapiens. Etenim ſapiẽtia mundi huius, ſtultitia eſt apud deũ. Scriptũ eſt enim. Qui comprehendit ſapientes in aſtutia ſua. Et rurſum. Dominus nouit cogitationes ſapientiũ, ꝙ ſint uanæ. Itaq; ne quis glorietur in hominibus. Oĩa nãq; ueſtra ſunt, ſiue Paulus, ſiue Apollos, ſiue Cephas, ſiue mundus, ſiue uita, ſiue mors, ſiue p̃ſentia, ſiue futura, oĩa ueſtra ſunt, uos aũt Chriſti, Chriſtus aũt dei. Sic nos eſtimet homo, ut miñſtros Chriſti, & diſpẽſatores myſterioꝝ dei. Quod ſupeſt aũt, illud reqrit̃ in diſpenſatorib⁹ ut fidus aliqs repiat̃. Mihi uero ꝓ minimo eſt, ut a uobis diiudicer, aut ab hũano die, imo nec meip̃m diiudico. Nulli⁹ enim rei mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum. Cœterũ qui me iudicat, dominus eſt. Proinde ne ante tempus quicq; iudicetis, donec uenerit dñs, qui & illuſtraturus eſt, occulta tenebrarũ, & manifeſtaturus eſt cõſilia cordiũ, ac tunc laus erit unicuiq; a deo. Hoc aũt fratres per figurã tranſtuli in meipſum, & in Apollo, propter uos, ut in nobis diſceretis, ne quis ſupra id quod ſcriptum eſt, de ſe ſentiat, ut ne, hic illius, ille huius nomine inflemini, alius aduerſus aliũ. Quis enim te diiudicat? Quid aũt habes, quod nõ accepiſti? Quod ſi etiã accepiſti, quid gloriaris, quaſi nõ acceperis? Iam ſaturati eſtis, iam ditati eſtis, abſq; nobis regnum adepti eſtis, atq; utinam ſitis, ut & nos ſimul uobiſcum regnemus. Arbitror eñi quod deus nos, qui ſumus apoſtoli poſtremi, oſtẽderit, tãq;

morti

ἐπιθανατίους. ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ
κόσμῳ, καὶ ἀγγέλοις, καὶ ἀνθρώποις. ἡμεῖς
μωροὶ διὰ ΧΡΙΣΤΟΝ, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν
ΧΡΙΣΤΩ. ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί.
ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. ἄχρι τῆς ἄρ-
τι ὥρας, καὶ πεινῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυμ
νητεύομεν, καὶ κολαφιζόμεθα, καὶ ἀστα-
τοῦμεν, καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς
ἰδίαις χερσί. λοιδορούμενοι, εὐλογοῦ-
μεν. διωκόμενοι, ἀνεχόμεθα. βλασφη-
μούμενοι, παρακαλοῦμεν. ὡς περικαθάρ-
ματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων
περίψημα ἕως ἄρτι. οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς
γράφω ταῦτα, ἀλλ᾽ ὡς τέκνα μου ἀγα-
πητὰ νουθετῶ.

ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχη-
τε ἐν ΧΡΙΣΤΩ, ἀλλ᾽ οὐ πολλοὺς πατέρας.
ἐν γὰρ ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ διὰ τοῦ εὐαγγελίου
ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς,
μιμηταί μου γίνεσθε.

Διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὅς
ἐστι τέκνον μου ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν
κυρίῳ. ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ὁδούς μου,
τὰς ἐν ΧΡΙΣΤΩ. καθὼς πανταχοῦ ἐν πά-
σῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. ὡς μὴ ἐρχομένου
δέ μου πρὸς ὑμᾶς, ἐφυσιώθησάν τινες.
ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ
κύριος θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λό-
γον τῶν πεφυσιωμένων, ἀλλὰ τὴν δύ-
ναμιν. οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ
θεοῦ, ἀλλ᾽ ἐν δυνάμει. τί θέλετε; ἐν ῥάβ-
δῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύ-
ματί τε πρᾳότητος.

Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ
κ β τοιαύτη πορνεία, ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθ-
νεσιν ὀνομάζεται, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ
πατρὸς ἔχειν. καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι
ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα
ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν, ὁ τὸ ἔργον
τοῦτο

morti obnoxios. Quoniam spectacu-
lum facti sumus mundo, & angelis, &
hominibus. Nos stulti propter Chri-
stum, uos autem prudentes in Christo,
nos imbecilles, uos autem ualidi. uos cla
ri, nos contempti. Ad hoc usq; tempus,
& esurimus, & sitimus, & nudi sumus, &
colaphis cedimur, & incertis uagamur
sedibus, & laboramus operantes proprijs
manibus, male audientes, benedicimus,
persecutionẽ patientes, sustinemus, con-
uicijs affecti, obsecramus, ueluti excre-
menta mundi facti sumus, omnium re-
iectamentum usq; ad hunc diem. Non
quo uos pudore suffũdam hæc scribo,
sed ut filios meos dilectos admoneo.
Nam etiãsi innumeros pædagogos ha-
beatis, in Christo non multos tamen pa
tres. Siquidem in Christo Iesu, per euan
gelium ego uos genui. Adhortor itaq;
uos, ut imitatores mei sitis. Hac de cau-
sa misi uobis Timotheũ, q est filius me
us dilectus, & fidelis in domino, qui uo-
bis in memoriã reducet, uias meas, quæ
sunt in Christo, quemadmodum ubiq;
in omni ecclesia doceo. Perinde quasi
non sim uenturus ad uos, inflati sunt
quidam. Sed ueniam breui ad uos, si do
minus uoluerit, & cognoscam non ser-
monem eorum qui inflati sunt, sed po-
tentiam. Nõ enim in sermone regnum
est dei, sed in potentia. Quid uultis?
In uirga uenio ad uos, an in charitate,
& spiritu lenitatis? Omnino auditur in V
ter uos fornicatio, & huiusmodi fornica-
tio, quæ nec inter gentes nominatur,
ut aliquis uxorem patris habeat. Et
uos inflati estis, ac non potius luxistis,
ut tolleretur de medio uestrũ, qui factũ
hoc

τοῦτο ποιήσας. Ἐγὼ μὲν γὰρ, ὡς
κγ ἀπὼν τῷ σώματι, παρὼν δὲ τῷ πνεύμα/
τι, ἤδη κέκρικα ὡς παρὼν, τὸν οὕτως τοῦ/
το κατεργασάμενον, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ
κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, συναχθέν/
των ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος, σὺν τῇ
δυνάμει τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, παρα/
δοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ, εἰς ὄλε/
θρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ
ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ.
κδ Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἴ/
δατε, ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύρα/
μα ζυμοῖ; Ἐκκαθάρατε οὖν τὴν παλαιὰν
ζύμην, ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθὼς ἐστὲ
ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ
ἡμῶν ἐτύθη ΧΡΙΣΤΟΣ. ὥστε ἑορτάζωμεν,
μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κα/
κίας καὶ πονηρίας, ἀλλ᾽ ἐν ἀζύμοις εἰλι/
κρινείας καὶ ἀληθείας.
κε Ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ, μὴ συναναμί/
γνυσθαι πόρνοις, καὶ οὐ πάντως τοῖς πόρ/
νοις τοῦ κόσμου τούτου, ἢ τοῖς πλεονέκ/
ταις, ἢ ἅρπαξιν, ἢ εἰδωλολάτραις. ἐπεὶ
ὀφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν. νυ/
νὶ δὲ ἔγραψα ὑμῖν, μὴ συναναμίγνυσθαι.
ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ἢ πόρνος,
ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ λοίδορος,
ἢ μέθυσος, ἢ ἅρπαξ, τῷ τοιούτῳ μη/
δὲ συνεσθίειν. τί γάρ μοι καὶ τοὺς ἔξω
κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε;
τοὺς δὲ ἔξω ὁ θεὸς κρίνει. καὶ ἐξαρεῖτε
τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.
κς Τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς
τὸν ἕτερον, κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων,
καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων; οὐκ οἴδατε, ὅτι
οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσι; καὶ εἰ ἐν ὑ/
μῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κρι/
τηρίων ἐλαχίστων; οὐκ οἴδατε, ὅτι ἀγ/
γέλους κρινοῦμεν, μήτιγε, βιωτικά;
βιωτικὰ

hoc perpetraſſet. Nam ego quidem,
ut abſens corpore, præſens autem ſpiri/
tu, iam decreui tanq̃ præſens, ut is qui
ſic hoc patrauit, in nomine domini no/
ſtri Ieſu Chriſti, congregatis uobis &
meo ſpiritu, una cum poteſtate domi/
ni noſtri Ieſu Chriſti, tradatur ſata/
næ, ad interitum carnis, quo ſpiritus ſal/
uus ſit, in die domini noſtri Ieſu. Nõ eſt
bona gl̃iatio ueſtra. An neſcitis, ꝙ pau/
lulum fermenti, totam conſperſionẽ fer
mentat? Expurgate itaq; uetus fermen
tũ, ut ſitis noua cõſperſio, ſic ut eſtis in/
fermentati. Nam & paſcha noſtrũ ꝑ no
bis immolatus eſt Chriſtus. Itaq; feſtũ
celebremus, nõ in fermẽto ueteri, nec in
fermẽto maliciæ, & uerſutiæ, ſed in pani
bus fermẽto carentibus, hoc eſt, ſynceri/
tate & ueritate. Scripſi uobis in epiſto/
la, Ne denuo cõmiſceremini cũ fornica/
rijs, ac nõ utiq; cũ fornicarijs mundi hu/
ius, aut cũ auaris, aut cũ rapacibus, aut
ſimulachrorũ cultoribus. Quãdoquidẽ
debetis uidelicet e mũdo exiſſe. Nũc au
tẽ ſcripſi uobis, ne cõmiſceamini. Si quis
cũ frater appellet᷑, fuerit fornicarius, aut
auarus, aut ſimulachroꝝ cultor, aut cõui
tiator, aut ebrioſus, aut rapax, cum eiuſ/
modi, ne cibũ qdẽ capiatis. Quid em̃ ad
me attinet, etiã de his ꝗ foris ſunt iudica
re? Nõne de his ꝗ intꝰ ſũt iudicatis? Eos
uero ꝗ foris ſunt, deus iudicat. Et ſuſtol/
lite eũ ꝗ malus eſt ex uobis ipſis. Suſti VI
net aliq̃s ueſtrũ negociũ habẽs cũ alte/
ro, iudicari ſub iniuſtis, & nõ ſub ſãctis?
An neſcitis, ꝙ ſãcti mũdũ iudicabũt? Et
ſi int᷑ uos iudicat᷑ mũdꝰ, indigni eſtis mi
nimis iudicijs? An neſcitis, ꝙ angelos iu
dicabimꝰ, nedũ ea quæ ad uictũ ꝑtinẽt.
Proinde

βιωτικὰ μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς
ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τούτους
καθίζετε. πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως
οὐκ ἔστιν ἐν ὑμῖν σοφὸς; οὐδὲ εἷς; ὃς δυνήσε
ται διακρῖναι ἀναμέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐ-
τοῦ, ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται,
κζ καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; ἤδη μὲν οὖν ὅλως
ἥττημα ὑμῖν ἐστὶν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ᾽ ἑαυ
τῶν. διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διὰ τί
οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδι-
κεῖτε, καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ ταῦτα ἀδελφούς;
κη Η οὐκ οἴδατε, ὅτι ἄδικοι βασι-
λείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι; μὴ πλανᾶ-
σθε. οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε
μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενοκοῖται,
οὔτε κλέπται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε μέθυ
σοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες, βασιλείαν
θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. καὶ ταῦτά τινες
ἦτε, ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε,
ἀλλὰ ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ ΚΥ-
ΡΙΟΥ ΙΗΣΟΥ, καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ
κθ ἡμῶν. πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ᾽ οὐ
πάντα συμφέρει. πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ᾽ οὐκ
ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι, ὑπό τινος. τὰ
βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώ
μασιν. ὁ δὲ θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα κα
ταργήσει. τὸ δὲ σῶμα, οὐ τῇ πορνείᾳ, ἀλλὰ
τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι. ὁ δὲ
θεὸς καὶ τὸν κύριον ἤγειρε, καὶ ἡμᾶς ἐξεγε-
λ ρεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. οὐκ
οἴδατε, ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη ΧΡΙΣ-
ΤΟΥ ἐστιν; ἄρας οὖν τὰ μέλη τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ,
ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο. ἢ οὐκ οἴδα
τε, ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ, ἓν σῶμά
ἐστιν; ἔσονται γάρ, φησὶν, οἱ δύο εἰς σάρκα
μίαν. ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ, ἓν πνεῦ-
λα μα ἐστί. φεύγετε τὴν πορνείαν.
πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος,
ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν, ὁ δὲ πορνεύων, εἰς
τὸ ἴδιον

Proinde uictualia quidem iudicia si habueritis, qui contempti sunt in ecclesia, eos constituite. Ad erubescentiam uestram dico. Adeo non est inter uos, sapiens? Ne unus quidem? qui possit diiudicare, inter fratrem suum? Sed frater cum fratre litigat, atq; id sub infidelibus? Itaq; iam quidem omnino delictum in uobis est, quod lites habetis inter uos ipsos. Cur non potius iniuriam patimini? cur non potius damnum accipitis? Imo uos iniuriã facitis, & dãno afficitis, idq; fratres? An nescitis, quod iniusti regni dei hæreditatẽ nõ consequent̃? Ne erretis. Neq; fornicatores, neq; cultores idolorũ, neq; adulteri, neq; molles, neq; masculoꝝ concubitores, neq; fures, neq; auari, neq; ebriosi, neq; maledici, neq; rapaces, regni dei hæreditatẽ accipiẽt. Atq; hoc eratis quidã, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine dñi Iesu, & in spiritu dei nostri. Oĩa mihi licent, at non omnia conducunt.
Omniũ mihi potestas est, at ego nõ redigar sub ullius potestatẽ. Escæ uẽtri, & uẽter escis, deus aũt & hunc & illas abolebit. Corpus uero, non fornicationi, sed domino, & dominus corpori. Deus autem & dominum suscitauit, & nos suscitabit per potentiam suã. An nescitis, quod corpora uestra membra sunt Christi? Num igitur tollens membra Christi, faciam scorti mẽbra? Absit. An nescitis, quod qui adglutinatur scorto, unum corpus est? Erunt enim, inquit, duo in carnem unam. At qui adglutinatur dño, unus spiritus est. Fugite fornicationem. Omne peccatũ, quodcũq; fecerit homo, extra corpus est. Sed qui fornicatur in

τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. ἢ οὐκ οἴδατε,
ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν, ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου
πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ, καὶ οὐκ
ἐστὲ ἑαυτῶν; ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς.
Δοξάσατε δὴ τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι
ὑμῶν, καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά
λ β ἐστι τοῦ θεοῦ. Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατέ
μοι, καλὸν ἀνθρώπῳ, γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι.
διὰ δὲ τὰς πορνείας, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυ
ναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέ-
τω. τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλομένην εὔνοι
αν ἀποδιδότω. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ
ἀνδρί. ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξου-
σιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ
ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή.
μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μή τι ἐὰν ἐκ
συμφώνου πρὸς καιρόν, ἵνα σχολάζητε τῇ νη-
στείᾳ, καὶ τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐ-
τὸ συνέρχησθε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ σατα
λ γ νᾶς, διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τοῦτο δὲ λέγω
κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγήν. θέλω
γὰρ πάντας ἀνθρώπους εἶναι, ὡς καὶ ἐμαυ
τόν. ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον χάρισμα ἔχει ἐκ θεοῦ,
λ δ ὃς μὲν οὕτως, ὃς δὲ οὕτως. Λέγω δὲ
τοῖς ἀγάμοις, καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐ-
τοῖς ἐστιν, ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ. εἰ δὲ οὐκ ἐγ-
κρατεύονται, γαμησάτωσαν. κρεῖσσον γάρ
λ ε ἐστι γαμῆσαι, ἢ πυροῦσθαι. Τοῖς δὲ γε-
γαμηκόσι παραγγέλλω οὐκ ἐγώ, ἀλλὰ κύ
ριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι.
ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος, ἢ τῷ
ἀνδρὶ καταλλαγήτω. καὶ ἄνδρα, γυναῖκα
μὴ ἀφιέναι. τοῖς δὲ λοιποῖς ἐγὼ λέγω, οὐχ
λ ς ὁ κύριος. Εἴ τις ἀδελφὸς γυναῖκα
ἔχει ἄπιστον, καὶ αὐτὴ συνευδοκεῖ οἰκεῖν με
τ' αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν, καὶ γυνὴ ἥτις ἔχει ἄν
δρα ἄπιστον, καὶ αὐτὸς συνευδοκεῖ οἰκεῖν με-
τ' αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω αὐτόν. Ἡγίασται
γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος, ἐν τῇ γυναικί, καὶ
ἡγίασται

EPISTOLA

ꝓpriũ corpus peccat. An neſcitis, quod
corpora ueſtra, templum eius, qui eſt in
uobis ſpiritusſancti eſt, quem habetis a
deo, & nõ eſtis ipſi ueſtri iuris? Nã em-
pti eſtis precio. Glorificate iam deum in
corpore ueſtro, & in ſpiritu ueſtro, quæ VII
ſunt dei. Ceterũ de quibus ſcripſiſtis
mihi, bonum eſt homini, uxorem nõ at-
tingere. Attamen ꝓpter fornicationes,
unuſquiſq; ſuam uxorẽ habeat, & una-
quæq; uirum ſuũ habeat. Vxori uir de-
bitam beniuolentiam reddat. Similiter
aũt & uxor uiro. Vxor proprij corporis
poteſtatem non habet, ſed maritus. Si-
militer & maritus proprij corꝑis ius nõ
habet, ſed uxor. Ne fraudetis uos inui-
cem, niſi ſi quid ex conſenſu, pro tem-
pore, ut uacetis ieiunio & oratiõi, & rur-
ſum ad idipſum conueniatis, ne tentet
uos ſatanas, propter intemperantiã ue-
ſtram. Hoc aũt dico iuxta ignoſcẽtiam,
non iuxta preceptũ. Nam uelim oẽs ho
mines eſſe, ut & ipſe ſum. Sed unuſqſq;
proprium donum habet ex deo, alius
quidem ſic, alius autem ſic. Dico autem
innuptis & uiduis, bonum eis eſt, ſi man
ſerint, ut & ego. Quod ſi intemperan-
tes ſunt, nubant. Nam ſatius eſt nubere,
ꝙ uri. At coniugatis dico, non ego, imo
dominus, uxor a uiro ne ſeparetur.
Quod ſi ſeparata fuerit, maneat innu-
pta, aut marito reconcilietur. Et maritus
uxorem ne amittat. Reliquis aũt ego di
co, non dominus. Si quis frater uxorem
habet infidelem, & hæc aſſentit ut habi
tet cũ illo, ne amittat eam, & mulier, quæ
habet maritũ infidelem, & is aſſentit ut
habitet cũ ea, ne amittat illũ. Sanctifica-
tus eſt em̃ maritus infidelis, in uxore, &
ſanctificata

ἡγίασαι ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος, ἐν τῷ ἀνδρί, ἐπεὶ
ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀκάθαρτά ἐστι, νῦν
δὲ ἅγιά ἐστιν. εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χω
ριζέσθω. οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελ
φὴ ἐν τοῖς τοιούτοις, ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκλη-
κεν ἡμᾶς ὁ θεός. τί γὰρ οἶδας γύναι, εἰ
τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας ἄνερ, εἰ τὴν
γυναῖκα σώσεις, εἰ μή, ἑκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ
θεός, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ κύριος, οὕτως
περιπατείτω, καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησί-
αις πάσαις διατάσσομαι. περιτετμημένος
τὶς ἐκλήθη, μὴ ἐπισπάσθω. ἐν ἀκροβυστίᾳ
τὶς ἐκλήθη, μὴ περιτεμνέσθω. ἡ περιτομὴ
οὐδέν ἐστι, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ
λζ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ. Ἕκαστος ἐν
τῇ κλήσει, ᾗ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω. δοῦ-
λος ἐκλήθης, μή σοι μελέτω, ἀλλ᾽ εἰ καὶ δύνα
σαι ἐλεύθερος γενέσθαι μᾶλλον χρῆσαι. ὁ
γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος, ἀπελεύθε-
ρος κυρίου ἐστίν. ὁμοίως καὶ ὁ ἐλεύθερος
κληθείς, δοῦλός ἐστι ΧΡΙΣΤΟΥ. τιμῆς ἠ-
γοράσθητε, μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων.
Ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη ἀδελφοί, ἐν τούτῳ με
λη νέτω παρὰ θεῷ. Περὶ δὲ τῶν παρ
θένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην
δὲ δίδωμι, ὡς ἠλεημένος ὑπὸ κυρίου πι-
στὸς εἶναι. νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρ-
χειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην. ὅτι κα-
λὸν ἀνθρώπῳ, τὸ οὕτως εἶναι. δέδεσαι γυ-
ναικί, μὴ ζήτει λύσιν. λέλυσαι ἀπὸ γυναι-
κός, μὴ ζήτει γυναῖκα. ἐὰν δὲ καὶ γήμῃς,
οὐχ ἥμαρτες. καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος, οὐχ
ἥμαρτεν. θλίψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ τοι
οῦτοι. Ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. τοῦτο δέ
φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος, τὸ
λοιπόν ἐστιν, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας,
ὡς μὴ ἔχοντες ὦσι, καὶ οἱ κλαίοντες, ὡς μὴ κλαί
οντες, καὶ οἱ χαίροντες, ὡς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ
ἀγοράζοντες, ὡς μὴ κατέχοντες, καὶ οἱ χρώ-
μενοι τῷ

sanctificata est uxor infidelis, in marito;
Alioqui filij uestri īmundi sunt, nunc aūt
sctī sunt. Quod si infidelis discedit, disce-
dat. Nō est seruituti subiectus frater aut
soror in huiusmodi, sed in pace uocauit
nos deꝰ. Qui nāq; scis mulier, an maritū
sis seruatura? Aut q scis uir, an uxorē sis
seruaturus? Vtcunq; fuerit, unusquisq;
ut ille partitus est deus, unusqsq; ut illū
uocauit dominus, ita ambulet. & sic in
ecclesijs omnibus ordino. Circumcisus
aliquis uocatus est, ne accersat preputiū.
In preputio aliquis uocatus est, ne circū-
cidatur. Circumcisio nihil est, & prepu-
tium nihil est, sed obseruatio mandato
rum dei. Vnusquisq; in uocatiōe in qua
uocatus fuit, in hac maneat. Seruus uo-
catus es, ne sit tibi curæ. Quinetiam si po
tes liber fieri, potius utere. Etenim qui in
domino uocatus est seruus, libertus do-
mini est. Similiter & qui liber uocatus
fuit, seruus est Christi. Pretio empti fui-
stis. Ne fiatis serui hominū. Vnusquisq;
in quo uocatus fuit fratres, in eo maneat
apud deū. De uirginibus aūt præceptū
dn̄i non habeo, consilium tamen do,
tāq; misericordiā cōsecutus a dn̄o in hoc
ut sim fidelis. Puto igit̄ hoc bonū esse, p
pter p̄sentē necessitatē. Nam bonū est
hoī sic esse. Alligatus es uxori, ne quere
solutionē. Solutꝰ es ab uxore, ne queras
uxorē. Qđ si duxeris uxorē, nō peccasti.
Et si nupserit uirgo, nō peccauit, Attn̄ af-
flictionem in carne habituri sunt hmōi.
Ego uero uobis parco, Hoc aūt dico frēs
tēpus contractū est, supest, ut q habent
uxores, sint tāq; nō habeāt, & q plorant
tāq; nō plorēt, & q gaudēt, tāq; nō gau
deāt, & q emūt tāq; nō teneāt, & q utun

μενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὡς μὴ καταχρώ-
μενοι, παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου
τούτου. θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους
εἶναι. ὁ ἄγαμος, μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου,
πῶς ἀρέσει τῷ κυρίῳ. ὁ δὲ γαμήσας, μερίμ-
νᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί.
μεμέρισται ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἄγα-
μος, μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία ἐν
σώματι καὶ πνεύματι. ἡ δὲ γαμήσασα, με-
ριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀν-
δρί. τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμ-
φέρον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβά-
λω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὔσχημον καὶ εὐπρόσε-
δρον τῷ κυρίῳ, ἀπερισπάστως.
λθ εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθέ-
νον αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ᾖ ὑπέρακμος, καὶ
οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιείτω,
οὐχ ἁμαρτάνει, γαμείτωσαν. ὃς δὲ ἕστηκεν
ἑδραῖος ἐν τῇ καρδίᾳ, μὴ ἔχων ἀνάγκην,
ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήμα-
τος, καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐ-
τοῦ, τοῦ τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς
ποιεῖ. ὥστε ὁ ἐκγαμίζων, καλῶς ποιεῖ,
ὁ δὲ μὴ ἐκγαμίζων κρεῖσσον ποιεῖ.
μ γυνὴ δέδεται νόμῳ, ἐφ᾽ ὅσον χρόνον
ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἐὰν δὲ καὶ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ
αὐτῆς, ἐλευθέρα ἐστίν, ᾧ θέλει γαμηθῆναι,
μόνον ἐν κυρίῳ. μακαριωτέρα δέ ἐστιν, ἐὰν
οὕτως μείνῃ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην. δο-
κῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.
περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν
ὅτι πάντες γνῶσιν ἔχομεν. ἡ γνῶσις φυσι-
οῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. εἰ δέ τις δοκεῖ εἰ-
δέναι τι, οὐδέπω οὐδὲν ἔγνωκεν, καθὼς δεῖ
γνῶναι. εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν, οὗτος
ἔγνωσται ὑπ᾽ αὐτοῦ. περὶ τῆς βρώσε-
ως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι οὐ-
δὲν εἴδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς θε-
ὸς ἕτερος, εἰ μὴ εἷς. καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶ, λε-
γόμενοι θεοί

tur mundo hoc, tanq̃ non utantur, pre-
terit enim habitus huius mundi. Velim
aũt uos absq; sollicitudine esse. Qui cœ-
lebs est, curat ea quæ sunt domini, quo-
modo placiturus sit dño. At qui duxit
uxorem, sollicitus est de his, q̃ sunt mun-
di, quomodo placiturus sit uxori. Diuisa
sunt hæc duo, mulier & uirgo. Innupta
curat ea, quæ sunt domini, ut sit sancta &
corpore & spiritu. cõtra, quæ nupta est,
curat ea quæ sunt mũdi, quomodo pla-
citura sit uiro. Hoc autẽ ad id qđ uobis
cõducibile est dico, nõ uti laqueum uo-
bis iniiciam, sed ut quod honestũ ac de-
corũ est sequamini, & adhæreatis dño,
absq; ulla distractione. Quod si quis in
decorum uirgini suæ putat, si ꝑtereat nu
bendi tempus, & sic oportet fieri, quod
uult faciat, nõ peccat, iũgantur matrimo
nio. Ceterũ qui stat firmus in corde, non
habens necessitatẽ, sed potestatẽ habet
ꝓprie uoluntatis, & hoc decreuit in cor-
de suo, ut seruet suã uirginem, bene facit
At q nõ elocat nuptũ, melius facit. Vxor
aũt alligata est matrimonio, quã diu ui-
uit maritus eius. Quod si dormierit ma
ritus illius, libera est, ad cui uult nubẽdũ,
modo in dño. Attñ beatior est, si sic ma-
neat, iuxta meã sentẽtiã. Videor aũt mi-
hi & ipse spm̃ dei habere. Cetera de iis VIII
q̃ simulacris imolant̃, scimus qđ oẽs scien-
tiam habemus. Sciẽtia inflat, charitas ue-
ro ædificat. Qđ si quis sibi uidet̃ aliquid
scire, nondũ quicq̃ nouit, quẽadmodũ
oporteat scire. At si quis diligit deũ, hic
cognitus est ab illo. De esu igitur eorum q̃
simulacris imolãtur, scimus quod nullũ
est simulacrũ in mundo, & quod nullus sit
deus alius nisi unns. Nã etiãsi sunt q di-
cantur

γόμενοι θεοὶ, εἴτε ἐν οὐρανῷ, εἴτε ἐπὶ τῆς
γῆς, ὥσπερ εἰσὶ θεοὶ πολλοὶ, καὶ κύριοι πολ/
λοὶ, ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεὸς, ὁ πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ
πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτὸν, καὶ εἷς κύριος
ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ
ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνῶ/
σις. τινὲς δὲ τῇ συνειδήσει τοῦ εἰδώλου
ἕως ἄρτι, ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσι, καὶ ἡ
συνείδησις αὐτῶν, ἀσθενὴς οὖσα, μολύνεται.
βρῶμα δὲ, ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ θεῷ. οὔτε
γὰρ ἐὰν φάγωμεν, περισσεύομεν, οὔτε ἐὰν
μὴ φάγωμεν, ὑστερούμεθα. βλέπετε δὲ μή
πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη, πρόσκομμα γέ/
νηται, τοῖς ἀσθενοῦσιν. ἐὰν γάρ τις ἴδῃ σὲ,
τὸν ἔχοντα γνῶσιν, ἐν εἰδωλείῳ κατακεί/
μενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς
ὄντος οἰκοδομηθήσεται, εἰς τὸ τὰ εἰδωλό/
θυτα ἐσθίειν; καὶ ἀπολεῖται ὁ ἀσθενῶν ἀδελ/
φὸς, ἐπὶ τῇ σῇ γνώσει, δι' ὃν ΧΡΙΣΤΟΣ ἀπέ/
θανεν. οὕτως δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀ/
δελφοὺς, καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδη
σιν ἀσθενοῦσαν, εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ ἁμαρτάνετε.
διόπερ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελ/
φόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα,
μα ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω. οὐκ
εἰμὶ ἀπόστολος; οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐχὶ ΙΗ/
ΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ τὸν κύριον ἡμῶν ἑώρακα;
οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κυρίῳ; εἰ ἄλ/
λοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν εἰμί.
ἡ γὰρ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς, ὑμεῖς ἐστὲ
ἐν κυρίῳ. ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνου
σιν αὕτη ἐστί. μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φα/
γεῖν καὶ πιεῖν; μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν
ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν; ὡς καὶ οἱ λοι
ποὶ ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου,
καὶ κηφᾶς; ἢ μόνος ἐγὼ καὶ βαρνάβας οὐκ ἔχο
μεν ἐξουσίαν τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι; τίς στρατεύ
εται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμ/
πελῶνα, καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει;
ἢ τίς

cantur dij, siue in cœlo, siue in terra, quē/
admodū sunt dij multi, & dñi multi, no/
bis tamen unus est deus, qui est pater il/
le, ex quo omnia, & nos in illum, & unus
dñs iesus Christus, per quē oīa, & nos ꝑ
illū, sed nō in omnibus est scientia. Non/
nulli uero cum conscientia simulacri usq;
ad hoc tempus, ut simulacris immo/
latum edunt, & conscientia illorum, infir/
ma cum sit, polluitur. Atqui esca, nos nō
cōmēdat deo, neq; si comedamus, aliqd
nobis superest, neq; si non comedamus,
quicq̄ nobis deest. Sed uidete ne quo/
modo facultas ista uestra, offēdiculo sit,
ijs qui infirmi sunt. Etenim si quis cōspe/
xerit te, q habes scientiā, in epulo simula
crorum accūbentē, nōne cōscientia eius q
infirmus est, ædificabit', ad edendū ea q̄
sunt simulacris immolata? Et peribit fra
ter, q infirmus est, in tua scientia, propter
quē Christus fuit mortuus. Sic aūt pec/
cantes in fratres, & uulnerantes illoꝝ con
scientiā infirmā, ī Christū peccatis. Qua
ꝑpter si esca offendit fratrē meū, non co/
medo carnes in æternū, ne fratri meo sim
offendiculo. An nō sum apostolus? An IX
nō sum liber? An nō Iesū Christū dñm
nostrū uidi? An nō opus meū uos estis
in dño? Si cæteris nō sum apostolus, at
sane uobis sum. Siquidē sigillū apostola
tus mei, uos estis in domino. Mea respō
sio apud eos qui me interrogāt hæc est.
An non habemus p̄tātem edēdi ac bibē
di? An nō habem⁹ p̄tātē, sororē, mulierē
circūducēdi? quēadmodū & cæteri apl̄i,
& fratres dñi, & Cephas? An solus ego
& Barnabas, nō habem⁹ p̄tātem hoc fa/
ciēdi? Quis militat suis stipendijs unq̄?
qs plātat uineā, & de fructu ei⁹ nō edit?

ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος
τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦ-
τα λαλῶ; ἢ οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ταῦτα λέγει; ἐν
γὰρ τῷ μωσέως νόμῳ γέγραπται. οὐ φιμώσεις
βοῦν ἀλοῶντα, μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ;
ἢ δι᾽ ἡμᾶς πάντως λέγει; δι᾽ ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη,
ὅτι ἐπ᾽ ἐλπίδι ὀφείλει ὁ ἀροτριῶν, ἀροτριᾷν,
καὶ ὁ ἀλοῶν, τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν
ἐπ᾽ ἐλπίδι. εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ
ἐσπείραμεν, μέγα, εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκι-
κὰ θερίσομεν; εἰ ἄλλοι τῆς ἐξουσίας ὑμῶν με-
τέχουσι, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ᾽ οὐκ ἐχρησά-
μεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγο-
μεν, ἵνα μὴ ἐγκοπήν τινα δῶμεν τῷ εὐαγ-
γελίῳ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. οὐκ οἴδατε, ὅτι οἱ
τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι, ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν;
οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντες, τῷ θυσι-
αστηρίῳ συμμερίζονται; οὕτως καὶ ὁ κύριος δι-
έταξεν, τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν,
ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. ἐγὼ δὲ οὐδενὶ ἐχρησά-
μην τούτων. οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα, ἵνα οὕ-
τως γένηται ἐν ἐμοί, καλὸν γάρ μοι μᾶλ-
λον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κε-
νώσῃ. ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι
καύχημα. ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται. οὐαὶ
δέ μοι ἐστίν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι, εἰ γὰρ
ἑκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν ἔχω, εἰ δὲ ἄκων,
οἰκονομίαν πεπίστευμαι. τίς οὖν μοι ἐστὶν
ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος, ἀδάπανον
θήσω τὸ εὐαγγέλιον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. εἰς τὸ μὴ
καταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐα-
μβ γγελίῳ. ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων, πᾶσιν
ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερ-
δήσω, καὶ ἐγενόμην τοῖς ἰουδαίοις, ὡς ἰουδαῖος
ἵνα ἰουδαίους κερδήσω, τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς
ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω.
τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεῷ,
ἀλλ᾽ ἔννομος ΧΡΙΣΤΟΥ, ἵνα κερδήσω ἀνό-
μους. ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν, ὡς ἀσθενὴς
ἵνα τοὺς

Aut quis pascit gregẽ, & de lacte gregis nõ edit? Num secundũ hominẽ hæc dico? An nõ & lex eadẽ dicit? Etenĩ i Moysi lege scriptũ est. Non obligabis os boui trituranti. Num boues curæ sunt deo? An hoc propter nos omnino dicit? Propter nos enĩ hoc scriptum est, qđ sub spe, debeat is q arat arare, & qui triturat sub spe, spei suæ particeps esse debet. Si nos uobis spiritalia seminauimꝰ, magnũ est, si nos uestra carnalia messuerimus? Si cæteri potestatis uestræ participes sunt, cur nõ potius nos? Atqui nõ usi fuimus potestate ista, sed oĩa sufferimꝰ, ne qđ offendiculum demus euãgelio Christi. An nescitis quod ii qui in sacris operãtur, ex sacrificio uiuunt? Qui sacrario assistũt, una cum sacrario partẽ accipiunt? Sic & dñs ordinauit, ut qui euangeliũ annunciant, ex euangelio uiuant. Ego tñ nullo horũ usus fui. Quãq̃ nõ scripsi hæc, ut ita fiat in me. Nam bonũ est mihi mori potius, q̃ ut gloriationem meam aliquis inanẽ reddat. Etenĩ si euãgelizauero, nõ est qđ glorier. Necessitas enĩ mihi incũbit. Væ aũt mihi est, nisi euãgelizauero. Nã si uolens hoc faciã, ꝑmiũ habeo, sin inuitꝰ, dispẽsatio cõmissa est mihi. Quod igit' mihi est ꝑmiũ? Vt cũ euangelizẽ, gratuitũ efficiam euãgeliũ Christi, in hoc, ne abutar potestate mea in euãgelio. Etenim cũ liber sim ab oibus, oibus meipsum seruum feci, quo plureis lucri facerẽ, & factꝰ sum iudæis, tãq̃ iudæus, ut iudæos lucri faciã, ijs q sub lege sũt, tãq̃ essẽ sub lege, ut eos q sub lege sũt, lucrifaciã, his q sine lege sũt, tãq̃ essẽ sine lege, cũ nõ sim sine lege deo, sꝫ i lege Christi, ut lucrifaciã, eos q sũt sine lege. Factꝰ sũ ĩfirmꝰ, tãq̃ ĩfirmꝰ ut infir-

ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγο
να τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. τοῦ/
τὸ δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοι
μγ νωνὸς αὐτοῦ γένωμαι. οὐκ οἴδατε, ὅτι οἱ
ἐν σταδίῳ τρέχοντες, πάντες μὲν τρέχουσιν,
εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτως τρέχε
τε, ἵνα καταλάβητε. πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος,
πάντα ἐγκρατεύεται. ἐκεῖνοι μὲν οὖν, ἵνα
φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρ
μδ τον. ἐγὼ τοίνυν οὕτω τρέχω, ὡς οὐκ ἀδή
λως, οὕτως πυκτεύω, ὡς οὐκ ἀέρα δέρων.
ἀλλ' ὑποπιάζω μου τὸ σῶμα, καὶ δουλαγωγῶ,
μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γέ
νωμαι. οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελ
με φοὶ, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ
τὴν νεφέλην ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς θα/
λάσσης διῆλθον, καὶ πάντες εἰς τὸν μω/
σῆν ἐβαπτίσαντο, ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐν τῇ
θαλάσσῃ, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευμα
τικὸν ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα
πνευματικὸν ἔπιον, ἔπινον γὰρ ἐκ πνευμα
τικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἡ δὲ πέτρα ἦν
μς ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν
αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ θεὸς, κατεστρώθησαν γὰρ
ἐν τῇ ἐρήμῳ. ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν,
εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν,
καθὼς κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν. μὴ δὲ εἰδωλο
λάτραι γίνεσθε, καθώς τινες αὐτῶν, ὡς γέ/
γραπται, ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν, καὶ πιεῖν, καὶ
ἀνέστησαν παίζειν. μὴ δὲ πορνεύωμεν, καθώς
τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπεσον ἐν μιᾷ ἡ/
μέρᾳ, εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. μὴ δὲ ἐκπειρά
ζωμεν τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ, καθὼς καί τινες αὐτῶν ἐπεί
ρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὄφεων ἀπώλοντο. μὴ δὲ
γογγύζετε, καθὼς καί τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν, καὶ
μζ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ. ταῦτα δὲ πάντα
τύποι συνέβαινον ἐκείνοις. ἐγράφη δὲ πρὸς νουθε
σίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήν
τησεν. ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ.
πειρασμὸς

ut infirmos lucrifaciã. Oibus factus sum
oia,ut omnino aliquos seruarẽ. Hoc aũt
facio propter euangeliũ,ut particeps illi9
fiam. An nescitis,quod qui in stadio cur/
runt,oẽs quidem currũt,sed unus accipit
p̃mium? Sic currite,ut cõprehẽdatis. Ois
aũt qui certat,per omnia temperans est.
Illi quidẽ igitur,ut periturã coronã acci/
piãt,nos aũt æternã. Ego itaq; sic curro,
ut non in incertũ,sic pugilẽ ago,nõ uelut
aerem feriẽs, uerũ subijcio corpus meũ,
& in seruitutẽ redigo,ne quo modo fiat,
ut cũ alijs predicarim,ipse reprobus effi/
ciar. Nolim autem uos ignorare fratres, X
quod patres nostri oẽs sub nube erant,
& omnes per mare transierũt, & omnes
in Mosen baptizati sunt, i nube & in ma
ri. Et oẽs eandẽ escã spiritalẽ comedebãt,
& oẽs eundẽ potũ spiritalem bibebant.
Bibebant em̃ de spiritali, quæ illos comi
tabat' petra,petra uero fuit Christus,sed
plures illoꝝ nõ ap̄pbauit de9. Prostrati
sunt em̃ i deserto. Hæc aũt figuræ nostri
fuerũt,ne nos simus cõcupiscẽtes reꝝ ma
larum,quẽadmodum & illi cõcupierunt.
Neq; simulachroꝝ simus cultores,sicuti
quidã illoꝝ,quẽadmodũ scriptũ est, Se/
dit ppl's ut manducaret & biberet,& sur/
rexerũt ad ludẽdũ. Neq; fornicemur, si/
cuti quidã illoꝝ fornicati sunt, & cõcide/
rũt in uno die,uiginti tria milia. Neq; tẽ
temus Christũ,sicut & quidã eũ tentaue
runt,& a serpentibus extincti sunt. Neq;
murmuretis sicut & quidam illorũ mur/
murauerũt,& interempti sunt ab extin/
ctore. Hæc aũt omnia figuræ,cõtigerũt il
lis. Scripta uero sũt ꝑpter admonitionẽ
nostri,i quos termini ætatũ iciderũt. Pro
inde q sibi uidetur,stare,uideat ne cadat,

πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν, εἰ μὴ ἀνθρώπι-
μη νος. πιστὸς δὲ ὁ θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς
πειρασθῆναι, ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει
σὺν τῷ πειρασμῷ, καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνα-
σθαι ὑμᾶς ὑπερενεγκεῖν. διόπερ ἀγαπητοί
μου φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρίας, ὡς φρο-
μθ νίμοις λέγω, κρίνατε ὑμεῖς ὅ φημι. τὸ
ποτήριον τῆς εὐλογίας, ὃ εὐλογοῦμεν, οὐ-
χὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐστί; τὸν
ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώμα-
τος τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐστίν; ὅτι εἷς ἄρτος, ἓν σῶ-
μα οἱ πολλοί ἐσμεν. οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ
ν ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν. βλέπετε
τὸν ἰσραὴλ κατὰ σάρκα. οὐχὶ οἱ ἐσθίοντες
τὰς θυσίας, κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσί; τί
οὖν φημι, ὅτι εἴδωλόν τι ἐστίν; ἢ ὅτι εἰδωλό-
θυτόν τι ἐστιν; ἀλλ᾽ ὅτι ἃ θύει τὰ ἔθνη, δαιμο-
νίοις θύει, καὶ οὐ θεῷ. οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοι-
νωνοὺς τῶν δαιμόνων γίνεσθαι. οὐ δύνασθε
ποτήριον κυρίου πίνειν, καὶ ποτήριον δαιμο-
νίων, οὐ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν
καὶ τραπέζης δαιμονίων. ἢ παραζηλοῦμεν τὸν
κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμέν; πάντα μοι
ἔξεστιν, ἀλλ᾽ οὐ πάντα συμφέρει. πάντα μοι ἔξ-
εστιν, ἀλλ᾽ οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ
να ζητείτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος. πᾶν τὸ ἐν
μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρί-
νοντες, διὰ τὴν συνείδησιν. τοῦ γὰρ κυρίου ἡ γῆ
καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. εἰ δέ τις καλεῖ ὑμᾶς
τῶν ἀπίστων καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρα-
τιθέμενον ὑμῖν, ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνον-
νβ τες διὰ τὴν συνείδησιν. ἐὰν δέ τις ὑμῖν
εἴπῃ, τοῦτο εἰδωλόθυτόν ἐστι, μὴ ἐσθίετε, δι᾽
ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα, καὶ τὴν συνείδησιν.
τοῦ γὰρ κυρίου ἡ γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. συ-
νείδησιν δὲ λέγω, οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὴν τοῦ
ἑτέρου, ἵνα τί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ
ἄλλης συνειδήσεως, εἰ δὲ ἐγὼ χάριτι μετέ-
χω, τί βλασφημοῦμαι, ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐ-
χαριστῶ

Tentatio uos nõ cepit, nisi humana, sed
fidelis est deus, qui nõ sinet uos tentari,
supra id qđ potestis, imo faciet una cum
tẽtatione, exitum, quo possitis sufferre.
Quapropter dilecti mei, fugite ab simu-
lachroꝝ cultu, ut prudentibus loquor, iu-
dicate uos quod dico. Poculũ bñdictio-
nis, cui benedicimus, nõne cõmunicatio
sanguinis Christi est? Panis quẽ frangi-
mus, nonne cõmunicatio corporis Chri-
sti est? Qm̃ unus panis, unũ corpꝰ multi
sumꝰ. Nã oẽs ex eodẽ pane ꝑticipamus.
Videte israel iuxta carnẽ. Nõne q̃ edunt
uictimas, ꝑticipes altarij sũt? Quid ergo
dico, qđ simulacrũ aliqd est? aut quod si
mulacris imolatũ aliquid est? Nõ, uerũ
illud dico, quod q̃ imolant gẽtes, dæmo-
nijs imolant, & nõ deo. Noli aũt uos cõ
sortes dæmonioꝝ esse. Nõ potestis po
culũ dñi bibere, & poculũ dæmoniorũ.
Nõ potestis mẽsæ dñi participes esse, &
mẽsæ dæmonioꝝ. An ꝓuocamus dñm?
Num fortiores illo sumus? Oĩa mihi li-
cent, at nõ oĩa cõducunt. Oĩa mihi licẽt,
sed nõ oĩa ædificant. Nemo qđ suum est
querat, sed qđ alteriꝰ est unusqsq;. Om̃e
qđ in macello uendit' edite, nihil interro
gantes, ꝓpter cõscientiã. Dñi siquidẽ est
terra, & plenitudo eius. Quod si quis uo-
cat uos ĩfideliũ, & uultis ire, omne qđ ap-
ponitur uobis, edite, nihil interrogãtes ꝓ
pter cõscientiã. Qđ si quis uobis dixerit,
hoc simulacris imolatũ est, ne edatis, ꝓ
pter illũ q̃ indicauit, & propter cõsciẽtiã.
Dñi siqdẽ est terra, & plenitudo eiꝰ. Por-
ro cõscientiã dico, nõ tuã, sed illius alteri-
us. Cur em̃ libertas mea iudicat' ab alia
cõscientia? Qđ si ego cũ gratia participo,
cur ob id mihi male dicit'? ꝓ quo ego gra
tias ago

υγ χαρισῶ. εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι
ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε. ἀπρό
σκοποι γίνεσθε, καὶ ἰουδαίοις, καὶ ἕλλησι,
καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ. καθὼς κἀγὼ πάν
τα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ
συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σω/
υδ θῶσι, μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ ΧΡΙ
ΣΤΟΥ. Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοὶ,
ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καθὼς παρέδω/
κα ὑμῖν, τὰς παραδόσεις, κατέχετε. θέ/
υε λω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ
κεφαλὴ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐστι, κεφαλὴ δὲ γυναι/
κὸς, ὁ ἀνήρ. κεφαλὴ δὲ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὁ θεός.
υϛ Πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος, ἢ προφητεύων,
κατὰ κεφαλῆς ἔχων, καταισχύνει τὴν κεφα
λὴν αὐτοῦ. πᾶσα δὲ γυνὴ, προσευχομένη ἢ
προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ,
καταισχύνει τὴν κεφαλὴν ἑαυτῆς. ἓν γάρ
ἐστι καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ. εἰ γὰρ οὐ κα/
τακαλύπτεται γυνὴ, καὶ κειράσθω. εἰ δὲ αἰ/
σχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι, ἢ ξυρᾶσθαι κα/
τακαλυπτέσθω. Ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει
κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δό
ξα θεοῦ ὑπάρχων. γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστιν.
οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικὸς, ἀλλὰ γυ/
νὴ ἐξ ἀνδρός. Καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ
διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄν/
δρα. διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν
ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, διὰ τοὺς ἀγγέλους,
πλὴν οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς, οὔτε γυνὴ
χωρὶς ἀνδρὸς ἐν κυρίῳ. ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ
τοῦ ἀνδρὸς, οὕτως καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυ/
ναικός, τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. ἐν ὑμῖν
αὐτοῖς κρίνατε, πρέπον ἐστὶ γυναῖκα ἀκα
τακάλυπτον τῷ θεῷ προσεύχεσθαι; ἢ οὐδὲ
αὐτὴ ἡ φύσις διδάσκει ὑμᾶς, ὅτι ἀνὴρ
μὲν ἐὰν κομᾷ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστι, γυνὴ
δὲ ἐὰν κομᾷ, δόξα αὐτῆς ἐστιν; ὅτι ἡ κόμη, ἀν
τὶ περιβολαίου δέδοται. εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνει
κος εἶναι

tias ago. Siue igitur editis, siue bibitis,
siue quid facitis, omnia in gloriã dei fa/
cite. Tales estote, ut nullũ p̃beatis offen
diculum, neq; Iudæis, neq; Græcis, neq;
ecclesiæ dei. quemadmodũ ego per oĩa
omnibus placeo, non querens meã ipsi⁹
utilitatẽ, sed multoꝝ, ut salui fiãt. Imi/ XI
tatores mei estote, sicut & ego Christi.
Collaudo aũt uos fratres, quod omnia
mea memoria tenetis, & quemadmodũ
tradidi uobis, traditiões tenetis. Sed uo-
lo uos scire, quod omnis uiri caput Chri
stus est, caput aũt mulieris, uir. Caput
uero Christi deus. Omnis uir orans, aut
p̄phetãs, quicquã habens in capite, pro-
bro afficit caput suum. Omnis uero mu
lier, orans aut prophetans, nõ uelato ca
pite, dehonestat caput suũ. Nam id per-
inde est prorsus, ac si rasa esset. Etenim
si nõ uelatur mulier, etiã tõdeat. Quod
si fœdum est mulieri tõderi, aut radi, ue/
letur. Vir quidem nõ debet uelare caput
cum is imago sit & gloria dei. At mulier
gloria uiri est. Non enim est uir ex mu/
liere, sed mulier ex uiro. Neq; eñ condi/
tus est uir propter mulierẽ, sed mulier p/
pter uirũ. Propter hoc debet mulier po
testatẽ habere in capite suo, propter an-
gelos, alioq neq; uir absq; muliere, neq;
mulier absq; uiro in domino. Nam quẽ/
admodum mulier ex uiro est, ita & uir
per mulierem, omnia uero ex deo. Inter
uosipsos iudicate, num decorũ est, mu/
lierem non uelatã, deũ orare? An ne na/
tura quidem ipsa hoc docet uos, quod
uir quidem si comatus fuerit, probro sit
ipsi? Contra mulier si comata fuerit,
gloriæ sit illi, quod coma, pro uelamine
data sit. Ceterũ si quis uidetur cõtentio/
sus esse,

κος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχο
μεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ. τοῦτο δὲ
παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ, ὅτι οὐκ εἰς τὸ
κρεῖττον, ἀλλ' εἰς τὸ ἧττον συνέρχεσθε. πρῶ/
τον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν τῇ ἐκκλη
σίᾳ, ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν, καὶ
μέρος τι πιστεύω. δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν
εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι, φανεροὶ γένωνται ἐν
ὑμῖν. συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ
αὐτὸ, οὐκ ἔστι κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν. ἕκα
στος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προσλαμβάνει ἐν
τῷ φαγεῖν. καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει.
μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ
πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ καταφρο/
νεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας;
τί ὑμῖν εἴπω; ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ
ἐπαινῶ. Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ
κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος ΙΗ
ΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδοτο,
ἔλαβεν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔκλασε, καὶ
εἶπε. λάβετε, φάγετε, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶ/
μα, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον. τοῦτο ποιεῖ/
τε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ
τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι λέγων, τοῦτο
τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν, ἐν τῷ ἐμῷ
αἵματι. τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἂν πίνητε, εἰς τὴν
ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρ/
τον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θά
νατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἂν
ἔλθῃ. ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον, ἢ πί
νῃ τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἀναξίως, ἔνο
χος ἔσται τοῦ σώματος καὶ αἵματος
τοῦ κυρίου. Δοκιμαζέτω
δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ
ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πι
νέτω. ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως,
κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρί
νων τὸ σῶμα τοῦ κυρίου. διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολ
λοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί.
εἰ γὰρ ἑαυτοὺς

ſus eſſe, nos huiuſmodi conſuetudinem
non habemus, neq; eccleſiæ dei. Illud ta
men precipiens non laudo, quod non in
melius, ſed in deterius conuenitis. Nam
primũ quidem, cũ conuenitis in eccleſia,
audio diſſidia in uobis eſſe, & aliqua ex
parte credo. Oportet enim & ſectas in
uobis eſſe, quo qui probati ſunt, manife/
ſti fiant inter uos. Igitur cum conueni/
tis in eundem locum, non licet dominicã
cœnam edere, quod unuſquiſq; propriã
cœnam occupet in edendo. Et hic qui/
dem eſurit, ille uero ebrius eſt. Num ſa/
ne domos non habetis ad edendum &
bibendum? An eccleſiam dei contemni/
tis, & pudefacitis eos qui non habent?
Quid uobis dicã? Laudabo uos? In hoc
non laudo. Ego enim accepi a domino,
quod & tradidi uobis, quod dominus
Ieſus in ea nocte qua traditus eſt, acce/
pit panem, & poſtq̃ gratias egiſſet, fre
git, & dixit. Accipite, Edite, Hoc meum
eſt corpus, quod pro uobis frãgitur, hoc
facite in mei cõmemorationem. Ad eun
dem modum & poculũ, peracta cœna,
dicens, hoc poculum nouum teſtamen,
tum eſt, in meo ſãguine, hoc facite, quo/
tienſcunq; biberitis, in mei cõmemora/
tionem. Quotienſcunq; enim comederi/
tis panem hunc, & poculũ hoc biberitis,
mortem domini annunciatis, donec ue/
nerit. Itaq; quiſquis ederit panem hunc,
aut biberit poculũ domini indigne, reus
erit corporis & ſanguinis domini. Pro/
bet aũt homo ſeipſũ, & ſic de pane edat,
& de calice bibat. Nã qui edit aut bibit
ĩdigne, iudiciũ ſibiipſi edit & bibit, nõ di
iudicãs corp9 dñi. Propter hoc inter uos
multi ĩbecilles & ĩualidi, & dormiũt mlti.
Etenim

ει γὰρ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινό
μεθα. κρινόμενοι δὲ ὑπὸ κυρίου παιδευόμε-
θα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν.
ξ Ὥστε ἀδελφοί μου συνερχόμενοι, εις τὸ φα
γεῖν, ἀλλήλους ἐκδέχεσθε. Εἰ δέ τις πεινᾷ,
ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εις κρίμα συνέρχη/
σθε. τὰ δὲ λοιπά, ὡς ἂν ἔλθω, διατάξομαι.
ξα Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν ἀδελφοί, οὐ θέ/
λω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, οἴδατε ὅτι ἔθνη ἦτε πρὸς
τὰ εἴδωλα τὰ ἄφωνα, ὡς ἂν ἤγεσθε ἀπαγό
μενοι. διὸ γνωρίζω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἐν πνεύ
ματι θεοῦ λαλῶν, λέγει ἀνάθεμα ΙΗΣΟΥΝ,
καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν κύριον ΙΗΣΟΥΝ, εἰ/
μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. Διαιρέσεις δὲ χαρισμά
των εἰσί, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα. καὶ διαιρέσεις δια
κονιῶν εἰσί, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος. καὶ διαιρέ-
σεις ἐνεργημάτων εἰσίν, ὁ δὲ αὐτός ἐστι θε/
ός, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. Ἑκάστῳ
δὲ δίδοται ἡ φανέρωσις τοῦ πνεύματος,
πρὸς τὸ συμφέρον. ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύ
ματος δίδοται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λό
γος γνώσεως, κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ἑτέρῳ δὲ
πίστις, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι, ἄλλῳ δὲ χα
ρίσματα ἰαμάτων, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι
ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ
προφητεία, ἄλλῳ δὲ διακρίσεις πνευμάτων,
ἑτέρῳ δὲ γένη γλωσσῶν, ἄλλῳ δὲ ἑρμηνεία
γλωσσῶν, πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ
τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς
βούλεται. Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα
ἕν ἐστι, καὶ μέλη ἔχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέ
λη τοῦ σώματος τοῦ ἑνός, πολλὰ ὄντα, ἓν
ἐστι σῶμα, οὕτω καὶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. καὶ γὰρ
ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες, εις ἓν σῶ-
μα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε ἰουδαῖοι, εἴτε ἕλλη/
νες, εἴτε δοῦλοι, εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ πάντες εις ἓν
πνεῦμα ἐποτίσθημεν. καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν
ἓν μέλος, ἀλλὰ πολλά. ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς, ὅτι
οὐκ εἰμὶ χείρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ
τοῦτο

Etenim si nos ipsos diiudicassem9, haud
quaq̄ iudicati fuissemus. At cum iudica
mur, a domino, corripimur, ne cū mun-
do condemnemur. Itaq̄ fratres mei, cū
conuenitis ad comedēdum, alius alium
expectate. Quod si qs esurit, domi edat,
ne ad iudiciū conueniatis. Cetera uero
cū uenero disponā. Porro de spiritalib9 XII
fratres, nolo uos ignorare, scitis quod gē
tes fuistis, & ad simulacra muta, utcūq̄
ducebami abducebamini. Quapropter
notū uobis facio, qđ nullus in spū dei lo
quēs dicit anathema Iesū, & nemo pōt
dicere dominū Iesum, nisi in spiritu san/
cto. Diuisiones autem donorum sunt,
sed idem spiritus, & diuisiones ministe-
riorum sunt, & idem dn̄s, & diuisiones
operationū sunt, sed idem est deus ope/
rans oīa in oībus. Vnicuiq̄ uero datur
manifestatio spiritus, ad id quod expe-
dit. Nam huic quidem per spiritū datur
sermo sapiētiæ. Alij uero sermo scientiæ;
secūdū eūdē spm̄. Alij uero fides i eodē
spū. Alij uero dona sanationū in eodē
spū. Alij uero efficaciæ potētiarū, alij ue
ro, pphetia, alij uero discretiōes spūum,
alij uero genera liguarū, alij uero interp̄/
tatio linguarū, sed oīa hæc opat̄ un9 ille
& idē spūs, diuidēs peculiariter unicuiq̄
sicuti uult. Quemadmodū em̄ corpus
unum est, & membra habet multa, oīa
uero mēbra corporis unius, multa cum
sint, unū sūt corp9, sic & Christus. Etem̄
in uno spiritu nos oēs, in unū corpus ba
ptizati sumus, siue Iudæi, siue Græci, si/
ue serui, siue liberi, & omnes in unū spi/
ritū poti sumus. Etenim corpus non est
unum membrū, sed multa. Si dicat pes,
nō sum manus, non sum de corpe, num
idcirco

τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος; καὶ ἐὰν εἴπῃ
τὸ οὖς, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμὸς, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ
σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ
σώματος; εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμὸς, ποῦ ἡ
ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοὴ, ποῦ ἡ ὄσφρησις; νυνὶ δὲ
ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη ἓν ἕκαστον αὐτῶν
ἐν τῷ σώματι, καθὼς ἠθέλησεν, εἰ δὲ ἦν τὰ
πάντα ἓν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα; Νῦν δὲ πολ-
λὰ μὲν μέλη, ἓν δὲ σῶμα. οὐ δύναται δὲ
ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρὶ, χρείαν σου οὐκ
ἔχω, ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσὶ, χρείαν
ὑμῶν οὐκ ἔχω, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τὰ
δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος, ἀσθενέστερα
ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστιν. καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτι-
μότερα εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις τιμὴν
περισσοτέραν περιτίθεμεν, καὶ τὰ ἀσχήμο-
να ἡμῶν, εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει, τὰ
δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν, οὐ χρείαν ἔχει, ἀλλ᾽ ὁ θεὸς
συνεκέρασε τὸ σῶμα τῷ ὑστεροῦντι περισσο-
τέραν δοὺς τιμὴν, ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ
σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων
μεριμνῶσι τὰ μέλη. καὶ εἴτε πάσχει ἓν μέλος,
συμπάσχει πάντα τὰ μέλη. εἴτε δοξάζεται
ἓν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη. ὑμεῖς
δὲ ἐστὲ σῶμα ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ μέλη ἐκ μέρους. καὶ
οὓς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πρῶτον
ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον
διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, εἶτα χα-
ρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις,
γένη γλωσσῶν. μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ
πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι;
μὴ πάντες δυνάμεις; μὴ πάντες χαρίσματα
ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσσαις λα-
λοῦσι; μὴ πάντες διερμηνεύουσι; ζηλοῦτε δὲ
τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα. καὶ ἔτι καθ᾽ ὑ-
περβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι. Ἐὰν ταῖς γλώ-
σσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ, καὶ τῶν ἀγγέλων,
ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν,
ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον, καὶ ἐὰν ἔχω προ-
φητείαν καὶ

idcirco nō eſt de corpore? Et ſi dicat au-
ris, non ſum oculus, nō ſum de corpore,
num ideo nō eſt de corpore? Si totū cor
pus oculus, ubi auditus? Si totum audi
tus, ubi olfactus? Nunc aūt deus poſuit
mēbra, unūquodq; ſingillatim, in corpe,
queādmodū uoluit. Quod ſi eſſent oīa
unū mēbrū, ubi corpus? Nunc aūt mul-
ta quidē mēbra, unū uero corpus. At nō
poteſt oculus dicere manui, nō eſt mihi
opus te, aut rurſum caput pedibus, non
eſt mihi opus uobis, imo multo potius,
quæ uident̄ mēbra corporis imbecilliora
eſſe, neceſſaria ſunt, & quæ putamus mi-
nus honeſta eſſe corpis, his honorē ube-
riorem apponimus, & indecora noſtri, co
pioſiorem decorē habent. Ceterū quæ
decora ſunt noſtri, nō indigent, ſed deus,
ſimul temperauit corpus, ei cui deerat, co
pioſiorē addens honorē, ne ſit diſſidium
in corpore, ſed inuicē alia pro alijs eandē
ſollicitudinē gerant mēbra. Et ſiue patit̄
unū membrū, cōpatiuntur oīa membra,
ſiue glorificatur unū membrum, congau
dent omnia membra. Vos autē eſtis
corpus Chriſti, & membra ex parte, &
alios quidem poſuit deus in eccleſia, pri-
mum quidē apoſtolos, deinde prophe-
tas, tertio doctores, deinde poteſtates, de
inde dona ſanationū, ſubſidia, guberna-
tiones, genera linguarum. Num oēs apo
ſtoli? Nū oēs pphetæ? Nū oēs docto-
res? nū oēs poteſtates? nū oēs dona ha-
bēt ſanationū? nū oēs linguis loquunt̄?
nū oēs interpretant̄? Sectemini uero do
na potiora, & adhuc excellētē uiā uobis
oñdo. Si liguis hoim loquar & angelorum, XIII
charitatē aūt nō habeā, factus ſum æs re
ſonās, aut cymbalū tinniēs. Et ſi habeā p
phetiam,

φητείαν, καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα, καὶ πᾶ-
σαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πί-
στιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω,
οὐθέν εἰμι. καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρ-
χοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου,
ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν
ὠφελοῦμαι. Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρη-
στεύεται. ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ. ἡ ἀγάπη οὐ περ-
περεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ,
οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ
λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδι-
κίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ, πάντα στέγει,
πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπο-
μένει, ἡ ἀγάπη, οὐδέποτε ἐκπίπτει.

Εἴτε δὲ προφητεῖαι καταργηθήσονται,
εἴτε γλῶσσαι παύσονται, εἴτε γνῶσις καταρ-
γηθήσεται. ἐκ μέρους δὲ γινώσκομεν, καὶ
ἐκ μέρους προφητεύομεν. ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέ-
λειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται.

Ὅτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν,
ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζό-
μην. ὅτε δὲ γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ
νηπίου. βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι᾽ ἐσόπτρου ἐν
αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσω-
πον. ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπι-
γνώσομαι, καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. νυνὶ δὲ
μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα,
ξγ μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη. Διώκετε τὴν ἀγά-
πην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον δὲ
ἵνα προφητεύητε. ὁ γὰρ λαλῶν γλώσσῃ, οὐκ
ἀνθρώποις λαλεῖ, ἀλλὰ τῷ θεῷ. οὐδεὶς γὰρ
ἀκούει, πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια. ὁ δὲ προ-
φητεύων, ἀνθρώποις λαλεῖ, οἰκοδομὴν, καὶ
παράκλησιν, καὶ παραμυθίαν. ὁ λαλῶν
γλώσσῃ, ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ, ὁ δὲ προφητεύ-
ων, ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. θέλω δὲ πάντας
ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προ-
φητεύητε. μείζων γὰρ ὁ προφητεύων, ἢ ὁ λα-
λῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα
ἡ ἐκκλησία

phetiam, & nouerim mysteria omnia, &
omnem scientiam, & si habeam fidem,
adeo ut montes loco dimoueã, charita-
tem autem nõ habeam, nihil sum. Et si
insumam in alimoniã omnes facultates
meas, & si tradam corpus meũ, ut cõbu-
rar, charitatem aũt nõ habeam, nihil uti
litatis capio. Charitas lõganimis est, be-
nigna est. charitas non inuidet. charitas
nõ est procax, nõ inflatur, nõ est fastidio
sa, nõ querit quæ sua sunt, non irritatur,
nõ cogitat malũ, nõ gaudet de iniusticia,
sed cõgaudet ueritati, oĩa suffert, oĩa cre
dit, oĩa sperat, omnia sustinet. Charitas
nũq̃ excidit. Siue ꝓphetiæ abolebunt̃,
siue linguæ cessabunt, siue scientia abole
bitur. Ex parte autẽ cognoscimus, & ex
parte ꝓphetamus. Ast ubi uenerit quod
perfectũ est, tunc quod ex parte est abo-
lebitur. Cum essem puer, ut puer loque-
bar, ut puer sentiebã, ut puer cogitabã,
At ubi factus sum uir, aboleui puerilia.
Cernimus eñ nunc per speculũ in ænig
mate, tunc aũt faciẽ ad faciẽ, nunc cogno
sco ex parte, tunc uero cognoscã, queãd-
modũ & cognitus sum. Nũc aũt manet
fides, spes, charitas, tria hec, sed maior
hoꝝ charitas. Sectemi charitatẽ, æmu XIIII
lemini spiritalia, magis tñ, ut prophete-
tis. Nam qui loquitur lingua, nõ hoibus
loquitur, sed deo. Nullus eñ audit. Spũ
uero loquit̃ mysteria. Ceterũ qui ꝓphe-
tat, hoibus loquitur, edificationem, & ex
hortationẽ, & cõsolationem. Qui loqui-
tur lingua, seipsum edificat, at qui pro-
phetat, ecclesiam edificat. Volo autem
oẽs uos loqui linguis, magis aũt ut pro-
phetetis. Maior eñ qui prophetat, q̃ q
loquitur linguis, nisi interpretetur, ut

ἡ ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ. νυνὶ δὲ ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω; ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω, ἢ ἐν ἀποκαλύψει, ἢ ἐν γνώσει, ἢ ἐν προφητείᾳ, ἢ ἐν διδαχῇ; ὅμως τὰ ἄψυχα φωνὴν διδόντα, εἴτε αὐλός, εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις μὴ δῷ, πῶς γνωσθήσεται, τὸ αὐλούμενον, ἢ τὸ κιθαριζόμενον; καὶ γὰρ ἐὰν ἄδηλον φωνὴν σάλπιγξ δῷ, τίς παρασκευάσεται εἰς πόλεμον; οὕτως καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ εὔσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες, τοσαῦτα, εἰ τύχοι, γένη φωνῶν ἐστιν ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν αὐτῶν ἄφωνον. ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος, καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. οὕτως καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλωταί ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε, ἵνα περισσεύητε. Διόπερ ὁ λαλῶν γλώσσῃ, προσευχέσθω, ἵνα διερμηνεύῃ. ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσσῃ, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστι. τί οὖν ἐστι; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοΐ. ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοΐ. ἐπεὶ ἐὰν εὐλογήσῃς, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου, πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμήν, ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδε. σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ᾽ ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται. εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου, πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσαις λαλῶν. ἀλλ᾽ ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους, διὰ τοῦ νοός μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσσῃ. Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσί, τέλειοι γίνεσθε. ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται. ὅτι ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χείλεσιν ἑτέροις, λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ.

ecclesia ædificationẽ accipiat. Nunc aũt fratres, si ueniã ad uos linguis loquens, quid uobis prodero? nisi uobis loquar, aut in reuelatione, aut in scientia, aut in prophetia, aut in doctrina? Quin & inanima, uocẽ reddentia, siue tibia, siue cithara, nisi distinctionẽ sonis dederint, quomodo cognoscet̃, quod tibia canit̃, aut cithara? Etenim si incertam uocem tuba dederit, qs apparabitur ad bellũ? Sic & uos per linguã nisi significantem sermonem dederitis, quomodo intelligetur, quod dicitur? Eritis eñ in aerem loquentes. Tam multa, uerbi gratia genera uocum sunt, in mundo, & nihil horum mutum. Itaq; si nesciero uim uocis, ero ei qui loquitur barbarus, & qui loquitur in me barbarus. Itaq; & uos, quandoquidem sectatores estis spirituum, ad ædificationẽ ecclesiæ querite, ut excellatis. Quapropter qui loquitur lingua, oret, ut interpretetur. Nam si orem lingua, spiritus meus orat, at mens mea fructu uacat. Quid igit̃ est? Orabo spiritu, sed orabo & mente. Canam spiritu, sed canam & mente. Alioqui si benedixeris, is qui implet locum indocti, quomodo dicturus est Amen, ad tuam gratiarum actionem? Quandoquidẽ quid dicas nescit. nã tu quidem bene gratias agis, uerum alius nõ ædificatur. Gratias ago deo meo, quod magis q̃ oẽs uos, linguis loquor. Sed in ecclesia uolo quinq; uerba, per mẽtẽ meã loqui, ut & alios instituã, potius q̃ decẽ milia uerborũ in lingua. Fratres, ne sitis pueri sensibus, sed malicia pueri sitis, sensibus uero perfecti sitis. In lege scriptũ est. In uarijs linguis & in labijs uarijs loquar populo huic,

τούτω, καὶ οὐδ᾽ οὕτως εἰσακούσονταί μου λέ-
γει κύριος. Ὥστε αἱ γλῶσσαι εἰς σημεῖον εἰ-
σίν, οὐ τοῖς πιστεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις. ἡ
δὲ προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις, ἀλλὰ τοῖς πι-
στεύουσιν. Ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐ-
πὶ τὸ αὐτὸ καὶ πάντες γλώσσαις λαλῶσιν, εἰ-
σέλθωσι δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν, ὅτι
μαίνεσθε; Ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλ
θῃ δέ τις ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάν
των, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων, καὶ οὕτως τὰ κρυ
πτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερὰ γίνεται, καὶ οὕτως
πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, προσκυνήσει τῷ θεῷ,
ἀπαγγέλλων, ὅτι ὁ θεὸς ὄντως ἐν ὑμῖν ἐστί.
Τί οὖν ἐστιν ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἕκα
στος ὑμῶν ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, γλῶσ
σαν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, ἑρμηνείαν ἔχει.
πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γινέσθω, εἴτε γλώσσῃ
τις λαλεῖ, κατὰ δύο, ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ ἀνὰ
μέρος, καὶ εἷς διερμηνευέτω. Ἐὰν δὲ μὴ ᾖ δι
ερμηνευτὴς σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἑαυτῷ δὲ λα-
ξδ λείτω καὶ τῷ θεῷ. Προφῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς
λαλείτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν.
Ἐὰν δὲ ἄλλῳ ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶ
τος σιγάτω. Δύνασθε γὰρ καθ᾽ ἕνα πάντες
προφητεύειν, ἵνα πάντες μανθάνωσι, καὶ πάν
τες παρακαλῶνται, καὶ πνεύματα προφη-
τῶν προφήταις ὑποτάσσεται. οὐ γάρ ἐστιν
ἀκαταστασίας ὁ θεός, ἀλλ᾽ εἰρήνης, ὡς ἐν
πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων.
ξε Αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σι-
γάτωσαν. οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς
λαλεῖν, ἀλλ᾽ ὑποτάσσεσθαι. καθὼς καὶ ὁ νό
μος λέγει. Εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴ-
κῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν.
Αἰσχρὸν γάρ ἐστι γυναιξὶν ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν.
ἢ ἀφ᾽ ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐξῆλθεν; ἢ εἰς
ὑμᾶς μόνους κατήντησεν; Εἴ τις δοκεῖ προ-
φήτης εἶναι, ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω
ἃ γράφω ὑμῖν, ὅτι κυρίου εἰσὶν ἐντολαί. Εἰ
δέ τις

huic,& ne sic quidē audiēt me dicit dñs.
Itaq; linguæ in signū sunt, nō credenti-
bus,sed incredulis,contra ꝓphetia, non
incredulis,sed credentibus Ergo si cōue-
nerit ecclesia tota,in idem,& oēs linguis
loquantur,ingrediātur autē indocti,aut
infideles, nōne dicent, quod insaniatis.
Quod si oēs prophetetis,ingrediat̃ aūt
īfidelis aut indoct⁹, coarguit̃ ab oībus,
diiudicat̃ ab oībus, & sic occulta cordis
ei⁹ manifesta fiūt, atq; ita procidens in
faciē,adorabit deū,annuncians,q̄d deus
reuera in uobis sit . Quid igitur est fra-
tres ? Quoties cōuenitis,unusquisq; ue-
strum psalmū habet,doctrinā habet, lin
guam habet, reuelationē habet. omnia
ad ædificationem fiant, siue lingua quis
loquit̃,iuxta duos, aut ut plurimū tres,
idq; uicissim, & unus interpretetur.Q̄
si nō sit interpres,taceat in ecclesia, cæte-
rum sibiipsi loquat̃ & deo.Prophetæ ue
ro,duo aut tres loquantur,& cæteri diiu-
dicent, Porro si aliꝫ fuerit reuelatū, assi-
dēti,prior taceat. Potestis enim singilla
tim omnes prophetare, ut omnes di-
scant,& omnes consolationem accipiāt,
& spiritus prophetarum prophetis su-
biiciuntur. Nō enim est confusionis de-
us,sed pacis,ut in omnibus ecclesiis san-
ctis. Mulieres uestræ in ecclesiis sileant,
Nec enim mandatum est illis ut loquan
tur,sed ut subditæ sint. Quemadmodū
& lex dicit,Quod si quid discere uolunt,
domi suos uiros interrogent. Nam tur-
pe est mulieribus in ecclesia loqui.An a
uobis sermo dei ꝓfectus est ? An in uos
solos incidit ? Si quis uidetur prophe-
ta esse,aut spiritalis,agnoscat que scribo
uobis , quod domini sint præcepta, cæ

δέ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοείτω. ὥστε ἀδελφοί, ζη-
λοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ λαλεῖν γλώσ-
σαις, μὴ κωλύετε. πάντα εὐσχημόνως, καὶ κα-
τὰ τάξιν γινέσθω.

ξς Γνωρίζω δὲ ὑμῖν ἀδελφοὶ τὸ εὐαγγέ-
λιον, ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ πα-
ρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε, δι' οὗ καὶ
σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν,
εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε. πα-
ρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέ-
λαβον, ὅτι ΧΡΙΣΤΟΣ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν
ἁμαρτιῶν ἡμῶν, κατὰ τὰς γραφάς, καὶ
ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέ-
ρᾳ κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι ὤφθη κηφᾷ,
εἶτα τοῖς δώδεκα, ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεν-
τακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλεί-
ους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ ἐκοιμήθη-
σαν. ἔπειτα ὤφθη ἰακώβῳ, εἶτα τοῖς ἀπο-
στόλοις πᾶσιν. ἔσχατον δὲ πάντων, ὡσπερεὶ
τῷ ἐκτρώματι ὤφθη κἀμοί. ἐγὼ γάρ εἰμι
ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκα-
νὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν
ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ. χάριτι δὲ θεοῦ, εἰμὶ ὅ
εἰμι. καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ, οὐ κενὴ ἐγε-
νήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκο-
πίασα. οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ,
ἡ σὺν ἐμοί. εἴτε οὖν ἐγὼ, εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτως
κηρύσσομεν, καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.

Εἰ δὲ ΧΡΙΣΤΟΣ κηρύσσεται, ὅτι ἐκ νεκρῶν
ἐγήγερται, πῶς λέγουσί τινες ἐν ὑμῖν, ὅτι
ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; εἰ δὲ ἀνάστασις
νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐγήγερται.
εἰ δὲ ΧΡΙΣΤΟΣ οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα
τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν.
εὑρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ θεοῦ,
ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ, ὅτι ἤγει-
ρε τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ, ὃν οὐκ ἤγειρεν, εἴπερ ἄρα
νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται. εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐ-
γείρονται, οὐδὲ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐγήγερται. εἰ δὲ
ΧΡΙΣΤΟΣ

terum si q̃s ignorat, ignoret. Proinde fra
tres, ad id enitamini, ut ꝓphetetis, & loq̃
linguis ne ꝓhibeatis. Oĩa decẽter, & secũ
dũ ordinẽ fiant. Notũ aũt uobis facio XV
fratres euangeliũ, q̃d euãgelizaui uobis,
q̃d & accepistis, in quo & statis, per q̃d &
salui estis, quo pacto annũciarim uobis,
si tenetis, nisi frustra credidistis. Tradidi
em̃ uobis in primis, quod & accepistis,
q̃d Christus mortuus fuerit pro peccatis
nostris, secundũ scripturas, & q̃d sepultꝰ
sit, & q̃d resurrexerit tertio die, secũdum
scripturas, & q̃d uisus sit Cephæ, deinde
duodecim, postea uisus ẽ plusq̃ quingẽ-
tis fratribus semel. Ex quibus plures ma-
nent usq̃ ad hunc diẽ. Quidã aũt & dor
mierũt. Deinde uisus ẽ Iacobo, post apo
stolis omnibus. Postremo uero omniũ,
uelut abortiuo uisus ẽ & mihi. Ego em̃ sũ
minimus apostoloꝝ, qui nõ idoneus, ut
dicar apostolus, propterea quod perse-
cutus sim ecclesiã dei, sed gratia dei, sum
id quod sum, & gratia eius quæ profecta
est in me, non fuit inanis, sed copiosius
q̃ illi omnes laboraui. Non ego tamen,
sed gratia dei, quæ mihi adest. Siue igit̃
ego, siue illi, sic p̃dicamꝰ, & sic credidistis.
Q̃d si Christus p̃dicatur, a mortuis resur
rexisse, quomodo dicunt quidã inter uos
q̃d resurrectio mortuoꝝ nõ est? Porro
si resurrectio mortuoꝝ nõ est, ne Christꝰ
q̃dẽ resurrexit. Q̃d si Christꝰ nõ resurre-
xit, inanis uidelicet est p̃dicatio nostra, in
anis aũt est & fides uestra. Repimur aũt
& falsi testes dei, q̃m testificati sumus de
deo, quod excitauerit Christũ, quẽ non
excitauit, siquidem mortui non resur-
gunt. Etenim si mortui non resurgunt,
ne Christus quidem resurrexit. Quod si
Christus

ΧΡΙΣΤΟΣ οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις
ὑμῶν. ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, ἄρα
καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν ΧΡΙΣΤΩ, ἀπώλοντο. εἰ
ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἠλπικότες ἐσμὲν ἐν ΧΡΙ-
ΣΤΩ μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων
ἐσμέν. Νυνὶ δὲ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐγήγερται ἐκ νε-
κρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο. ἐπεὶ
δὴ γὰρ δι᾽ ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καὶ δι᾽ ἀνθρώ-
που ἀνάστασις νεκρῶν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ ἀδὰμ
πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ ΧΡΙ-
ΣΤΩ πάντες ζωοποιηθήσονται, ἕκαστος δὲ ἐν τῷ
ἰδίῳ τάγματι, ἀπαρχὴ ΧΡΙΣΤΟΣ. ἔπειτα οἱ
τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, εἶτα τὸ
τέλος, ὅταν παραδῷ τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ
καὶ πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρ-
χὴν, καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν. δεῖ γὰρ
αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρις οὗ ἂν θῇ πάντας τοὺς
ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἔσχατος ἐχθρὸς
καταργεῖται ὁ θάνατος. πάντα γὰρ ὑπέτα-
ξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ, ὅτι
πάντα ὑποτέτακται, δηλονότι ἐκτὸς τοῦ
ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. ὅταν δὲ ὑπο-
ταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς
ὑποταγήσεται, τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ
πάντα, ἵνα ᾖ ὁ θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.
ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν
νεκρῶν, εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; τί καὶ
βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, τί καὶ ἡμεῖς
κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; καθ᾽ ἡμέραν ἀ-
ποθνήσκω, νὴ τὴν ἡμετέραν καύχησιν, ἣν
ἔχω ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. εἰ
κατὰ ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν ἐφέσῳ,
τί μοι τὸ ὄφελος, εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται;
φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνή-
σκομεν. μὴ πλανᾶσθε. φθείρουσιν ἤθη χρη-
στὰ ὁμιλίαι κακαί. ἐκνήψατε δικαίως, καὶ μὴ
ἁμαρτάνετε. ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινὲς ἔχου-
σι. πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. ἀλλ᾽ ἐρεῖ τις.
πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι
ἔρχονται; ἄφρον, σὺ ὃ σπείρεις οὐ ζωοποιεῖ-
ται. ἐὰν

Chriſtus nõ reſurrexit, ſuperuacanea eſt
fides ueſtra. Adhuc eſtis in peccatis ue-
ſtris. Igit᷑ & qui dormierũt in Chriſto, pe
rierunt. Si in uita hac ſpem in Chriſto
tantũ fixã habemus, miſerabiliores om-
nibus hoibus ſumus. Nunc aũt Chriſtus
ſurrexit a mortuis, primitiæ eoꝝ qui dor
mierũt, fuit. Poſtq̃ eñ per hoiem mors,
etiã per hominẽ reſurrectio mortuorũ.
Queadmodũ eñ in Adã oẽs moriunt᷑,
ita & in Chriſto oẽs uiuificabunt᷑. unuſ-
qſq; aũt in ꝓprio ordine, primitiæ Chri
ſtus, Deinde ij qui ſunt Chriſti, in aduen
tu illius, deinde finis, cum tradiderit re-
gnũ deo & patri, cũ aboleuerit omnem
principatũ & oẽm poteſtatẽ, & uirtutẽ.
Nã oportet eũ regnare, donec poſuerit
oẽs inimicos ſub pedes ſuos. Nouiſſim⁹
hoſtis abolet᷑, mors. Nã oïa ſubiecit ſub
pedes illius. Atqui cũ dicat, quod omnia
ſubiecta ſint, p alam eſt, quod præter eũ
qui ſubijcit illi omnia. Cum autem ſubie
cta fuerint illi omnia, tunc & ipſe filius
ſubijcietur, ei qui illi ſubiecit omnia, ut ſit
deus oïa in omnibus. Alioqui quid fa-
cient ij qui baptizantur ꝓ mortuis, ſi om
nino mortui nõ reſurgunt? Quid & nos
periclitamur omni tempore? Indies mo
rior, per noſtrã gloriationẽ, quã habeo i
Chriſto Ieſu domino noſtro. Si ſecundũ
hominẽ, cum beſtijs depugnaui Epheſi,
quæ mihi utilitas, ſi mortui non reſur-
gunt? Edamus & bibamus, cras enim
morimur. Ne decipiamĩ, mores bonos,
colloquia corrumpunt mala. Expergiſci
mini iuſte, & ne peccetis. Nam ignoran-
tiam dei nonnulli habent. Ad pudorem
uobis loquor. At dicet aliquis. Quomo-
do reſurgẽt mortui? Quali aũt corpore
uenient? Stulte. Tu quod ſeminas nõ ui-

 uificatur

ται, ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ· καὶ ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα
τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον,
εἰ τύχοι σίτου, ἤ τινος τῶν λοιπῶν. ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ
δίδωσι σῶμα, καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερ
μάτων τὸ ἴδιον σῶμα. οὐ πᾶσα σὰρξ, ἡ αὐτὴ σὰρξ
ἀλλὰ ἄλλη μὲν σὰρξ ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ
κτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων, ἄλλη δὲ πτηνῶν. καὶ σώ
ματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια. ἀλλ᾽ ἑτέ
ρα μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπι
γείων, ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελή
νης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων. ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος δια
φέρει ἐν δόξῃ, οὕτως καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν,
σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ. σπεί
ρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ. σπείρεται ἐν
ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει. σπείρεται σῶμα
ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. ἔστι
σῶμα ψυχικὸν, καὶ ἔστι σῶμα πνευματικόν. οὕτω
καὶ γέγραπται. ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἀ
δὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν, ὁ ἔσχατος ἀδὰμ εἰς
πνεῦμα ζωοποιοῦν, ἀλλ᾽ οὐ πρῶτον τὸ πνευ
ματικόν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευμα
τικόν. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύ
τερος ἄνθρωπος, ὁ κύριος ἐξ οὐρανοῦ. οἷος ὁ χοϊ
κός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοι
οῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι. καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν
εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ
ἐπουρανίου. τοῦτο δέ φημι ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ
αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύναν
ται. οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ.
ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν λέγω. πάντες μὲν οὐ κοιμη
θησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, ἐν ἀτόμῳ
ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι.
σαλπίσει γὰρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι,
καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο
ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύ
σασθαι ἀθανασίαν. ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο
ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύ
σηται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος, ὁ γε
γραμμένος. κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος,
ποῦ σου θάνατε τὸ κέντρον; ποῦ σου ᾅδη τὸ νῖκος;
τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου, ἡ ἁμαρτία, ἡ δὲ δύνα

uificat̃, nisi mortuũ fuerit? Et hoc qđ se-
mias, nõ corpꝰ, qđ nascet̃ semias, ꝫ nudũ
granũ, exẽpli causa tritici, aut alicuiꝰ ex cæ
teris. Sed deꝰ illud dat corpꝰ, ut uoluit &
unicuiqꝫ seminũ, suũ corpꝰ. Nõ oĩs caro
eadẽ caro, ꝫ alia qdẽ caro hoĩm, alia ṽo
caro pecoꝝ, alia ṽo pisciũ, alia ṽo uolucꝝ
Et sũt corpa celestia, & sũt corpa t̃restria.
Veꝝ alia quidẽ cœlestiũ gl̃ia, alia ṽo t̃re
striũ, alia gl̃ia sol̃, & alia gl̃ia lunæ, & alia
gl̃ia stellaꝝ. Stella siqdẽ a stella differt, in
gl̃ia. Sic & resurrectio mortuoꝝ. Semiat̃
in corruptione, resurgit in incorruptibi-
litate. seminatur ĩ ignominia, resurgit in
gl̃ia. semiat̃ ĩ infirmitate, resurgit in potẽ
tia. Semiat̃ corpꝰ aĩale, resurgit corpꝰ spi
ritale. Est corpꝰ aĩale, & ẽ corpꝰ spiritale.
quẽadmodũ & scriptũ ẽ. Factꝰ est primꝰ
hõ Adã in aĩam uiuẽtẽ, extremꝰ Adã in
spm̃ uiuificãtẽ. At nõ primũ, qđ spiritale.
sed qđ aĩale, deinde qđ spiritale. Primꝰ
hõ de terra terrenꝰ. Scđs hõ, ipse dñs de
celo. Qualis terrenꝰ ille, tales & hi q terre
ni sunt. Et q̃lis ille cœlestis, tales & ĩj qui
cœlestes sũt. Et quẽadmodũ gestauimus
imaginẽ terreni, gestabimꝰ & imaginẽ cœ
lestis. Hoc ãt dico frẽs, qđ caro & sãguis
regni dei hæreditatẽ cõseq nõ pñt. Neqꝫ
corruptio ĩcorruptibilitatis hæreditatẽ ac
cipit. Ecce mysteriũ uobis dico. Nõ oẽs q
dẽ dormiemꝰ, oẽs tñ ĩmutabimur, ĩ pun-
cto, in momento oculi, in extrema tuba.
Canet em̃ tuba, & mortui resurgẽt ĩcorru
pti, & nos ĩmutabimur. Optet em̃ corru
ptibile hoc induere incorruptibilitatẽ, &
mortale hoc ĩduere ĩmortalitatẽ. Cũ aũt
corruptibile hoc, ĩduerit ĩcorruptibilitatẽ
& mortale hoc, ĩduerit mortalitatẽ, tũc fi
et sermo q scriptꝰ ẽ. Absorpta ẽ mors ĩ ui
ctoriã. Vbi tuꝰ mors aculeꝰ? ubi tua ĩfer-
ne uictoria? Aculeꝰ ãt mortis pctm̃, potẽ

μις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος. τῷ δὲ θεῷ χάρις, τῷ
διδόντι ἡμῖν τὸ νῖκος, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗ
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ὥστε ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ
ἑδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες
ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου, πάντοτε εἰδότες, ὅτι ὁ κό
ις πος ὑμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν κυρίῳ. περὶ δὲ τῆς
λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, ὥσπερ διέταξα ταῖς
ἐκκλησίαις τῆς γαλατίας, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποι
ήσατε. κατὰ μίαν σαββάτων. ἕκαστος ὑμῶν παρ᾽
ἑαυτῷ τιθέτω. θησαυρίζων ὅτι ἂν εὐοδῶται,
ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογίαι γίνωνται. ὅταν δὲ
παραγένωμαι, οὓς ἐὰν δοκιμάζητε δι᾽ ἐπιστο
λῶν, τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν
εἰς ἱερουσαλήμ. ἐὰν δὲ ᾖ ἄξιον τοῦ κἀμὲ πο-
ρεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύσονται. ἐλεύσομαι δὲ
πρὸς ὑμᾶς, ὅταν μακεδονίαν διέλθω. μα-
κεδονίαν γὰρ διέρχομαι. πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν
παραμενῶ ἢ καὶ παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με προ
πέμψητε, οὗ ἐὰν πορεύωμαι. οὐ θέλω γὰρ ὑ-
μᾶς ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν, ἐλπίζω δὲ χρόνον
τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος ἐπι
τρέπῃ. ἐπιμενῶ δὲ ἐν ἐφέσῳ ἕως τῆς πεντηκο-
στῆς. θύρα γάρ μοι ἀνέῳγε μεγάλη καὶ ἐνεργής,
καὶ ἀντικείμενοι πολλοί, ἐὰν δὲ ἔλθῃ τιμόθεος,
βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς. τὸ γὰρ
ἔργον κυρίου ἐργάζεται, ὡς καὶ ἐγώ. μήτις οὖν αὐ
τὸν ἐξουθενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰ-
ρήνῃ ἵνα ἔλθῃ πρός με, ἐκδέχομαι γὰρ αὐ-
τὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν. περὶ δὲ ἀπολλῶ
τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐ-
τὸν, ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν,
καὶ πάντως οὐκ ἦν θέλημα, ἵνα νῦν ἔλθῃ.
ἐλεύσεται δὲ, ὅταν εὐκαιρήσῃ.
γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κρα
ταιοῦσθε. πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω.
παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί, οἴδατε τὴν οἰ
κίαν στεφανᾶ, ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς ἀχαΐ-
ας, καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν
ἑαυτοὺς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιού-
τοις, καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι.
χαίρω

tia ꝟo pcti lex. sed deo gratia, q dedit no
bis uictoriā, p dñm nostrū Iesū Christū.
Itaqȝ frēs mei dilecti, stabiles sitis, & imo
biles, abūdantes in ope dñi semper, cum
sciatis, quod labor uester nō est inanis in
dño. Cæterū de collecta, erga sanctos, XVI
queādmodū ordinaui ecclesijs Galatiæ,
ita& uos facite. in una sabbatoꝝ. un⁹ qsqȝ
uestrū apud sese ponat, recōdēs, qcqd cō-
modum fuerit, ne cum uenero, tunc colle-
ctæ fiant. Vbi uenero autē ad uos, quos-
cunqȝ pbaueritis, p epistolas, hos mittā,
ut pferant bñficentiam uestrā in Hierlm.
Quod si fuerit opepreciū, ut & ipse pfici
scar, mecū pficiscētur. Veniā aūt ad uos
cū Macedoniā trāsiero. Macedoniā em̄
aditurus sum. Apud uos aūt forte pma-
nebo, aut etiā hyemabo, ut uos me dedu
catis, quocūqȝ pficiscar. Nolo em̄ uos nūc
in trāscursu uidere, sed spero tempus ali-
quantum mansurum me apud uos, si do
minus permiserit. Cōmoror aūt Ephesi,
usqȝ ad diē quinquagesimū. Nā hostiū
mihi aptū est magnū, & efficax, & aduer
sarij multi. Qđ si uenerit Timotheus, ui-
dete, ut absqȝ metu sit apud uos. Opus
dñi opatur, queādmodū& ego. Ne quis
igit̄ eū spernat, sed psequamini eū in pa
ce, ut ueniat ad me. Expecto em̄ illū cum
fratribus. Porro de Apollo fratre, multū
hortat⁹ sū illū, ut iret ad uos, cū fratrib⁹,
& oīno nō erat uoluntas, nunc eūdi. Vē
turus est autem, cum oportunitatem erit
nactus. Vigilate, state in fide, uiriliter
agite, estote fortes. Omnia uobis in cha
ritate fiant. Obsecro autem uos fratres.
Nostis familiam Stephanæ, esse primi-
tias Achaiæ, & in ministerium sanctis or
dinarunt seipsos, ut & uos subditæ sitis
talibus, & omni adiuuanti & laboranti.

χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ στεφανᾶ, καὶ φορτουνάτου, καὶ ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, οὗτοι ἀνεπλήρωσαν. ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα, καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους. Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς ἀσίας. Ἀσπάζονται ὑμᾶς ἐν κυρίῳ πολλὰ, Ἀκύλας καὶ πρίσκιλλα, σὺν τῇ κατ᾽ οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ὁ ἀσπασμὸς, τῇ ἐμῇ χειρὶ παύλου. εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ, ἤτω ἀνάθεμα μαραναθά. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ μεθ᾽ ὑμῶν. ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν, ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ. ἀμήν.

Πρὸς κορινθίους πρώτη,
ἐγράφη ἀπὸ φιλίππων διὰ στεφανᾶ καὶ φουρτουνάτου, καὶ ἀχαϊκοῦ, καὶ τιμοθέου.

Gaudeo ṽo de aduẽtu stephanæ & Fortunati & Achaici, qm̃ id qđ mihi deerat uestri, illi suppleuerũt. Refocillauerũt em̃ spiritum meum & uestrum. Agnoscite itaq; huiusmodi. Salutant uos ecclesiæ Asiæ. Salutant uos in domino multum, Aquila & Priscilla, cum ea quæ in domo est ipsorum ecclesia. Salutãt uos fratres omnes. Salutate inuicem in osculo sancto. Salutatio mea manu Pauli. Si quis nõ diligit dñm Iesum Christum, sit anathema Maranatha. Gratia domini Iesu Christi, sit uobiscum. Dilectio mea cum omnibus uobis in Christo Iesu. Amen.

Finis.

Missa fuit e Philippis, per Stephanã & Fortunatũ, & Achaicũ, & Timotheũ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ μακεδονίας, ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. δεξάμενοι κορίνθιοι τὴν προτέραν ἐπιστολὴν, κατενύγησαν ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ λαβόντος τὴν μητέρα, καὶ ἐλυπήθησαν δὲ, ὡς περιϊδόντες τὸ τοιοῦτον ἁμάρτημα. εἶτα ὑφηρπάζοντο ὑπό τινων, τῶν καὶ τὰς προφάσεις τῶν σχισμάτων ποιούντων, ὥστε παρακαθέζεσθαι τῷ γράμματι τοῦ νόμου, καὶ ἀδιάφορον ἡγεῖσθαι τὴν παρὰ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ χάριν, καὶ μᾶλλον προσέχειν τοῖς ἐν προσώπῳ καυχωμένοις. ἦσαν δὲ καὶ περὶ τῆς λογίας, τῆς εἰς τοὺς ἁγίους φροντίζοντες καλῶς. πρὸς ταῦτα οὖν, ἀντιγράφει ὁ ἀπόστολος, καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τοὺς ἐκβαλόντας τὸν παρανομήσαντα. ἔπειτα ἀξιώσασιν αὐτοῖς καθικετεύει, καὶ μετανοήσαντα ἐκεῖνον, κελεύει δεχθῆναι. ἐν αὐτῇ δὲ διδάσκει περὶ τοῦ νόμου, διαιρῶν τὸ γράμμα τοῦ νόμου, καὶ δεικνύων, ὅτι οὐ δεῖ λαμβάνειν τὰ γράμματα μόνον τοῦ νόμου, ἀλλ᾽ ἐν αὐτῷ τῷ γράμματι τὴν διάνοιαν ἐρευνᾶν. οὐ γὰρ μόνον ῥῆμά ἐστιν ὁ νόμος, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς ῥητοῖς ἐστι καὶ ὁ νοῦς τοῦ πνεύματος. ἔπειτα ὅτι τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐλθόντος, καινὴ κτίσις γέγονεν, καὶ οὐ δεῖ κατὰ τὸ παλαιὸν ζῆν, ἀλλ᾽ ὡς ἐν καινῇ κτίσει, ἐν πᾶσιν ἀνανεοῦσθαι, καὶ ἀργὴν εἶναι λοιπὸν τὴν περιτομήν. ἀποδέχεται δὲ αὐτοὺς καὶ περὶ τῆς διακονίας, καὶ προτρέπεται αὐτὴν μᾶλλον πλεονάζειν. αἰτιώμενος δὲ τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους. καταλέγει πάντα, ἅπερ πέπονθε διὰ τὸν κύριον, καὶ τὰς ὀπτασίας δὲ διηγεῖται. ἅσπερ ἑώρακεν, εἴς τε τὸν παράδεισον, καὶ εἰς τὸν τρίτον οὐρανὸν ἁρπαγείς. εἶτα παραγγείλας μὴ ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ μετανοεῖν τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐν εὐχαριστίᾳ, πληροῖ τὴν ἐπιστολήν. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα, ὁ πᾶς λόγος ἐστὶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ περί τε ἑαυτοῦ, καὶ περὶ κορινθίων, καὶ τῶν ψευδαποστόλων, καὶ ἐκ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, πρόεισιν εἴς τε τὰ τῆς χάριτος θεοῦ, καὶ περὶ ἀγαθῆς πολιτείας. καὶ τὸ εὐσυνείδητον, καὶ τὸν ἀγώνιον, καὶ τὸ ἀφιλοχρήματον, καὶ περὶ τῆς μεταδοτικῆς ἀρετῆς, καὶ περὶ τῆς τῶν ψευδαποστόλων ἀλαζονείας καὶ πονηρίας.

ARGVMENTVM

Post actã a Corinthijs pœnitentiã, cõsolatoriã scribit eis ep̃lam ap̃ls a Troade, per Titum, & collaudans eos, hortatur ad meliora, contristatos quidem eos, sed emendatos ostendens.

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ, διὰ θελήματος
θεοῦ, καὶ τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς,
τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, τῇ οὔσῃ
ἐν κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶ-
σι, τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ ἀχαΐᾳ. χάρις ὑμῖν καὶ
εἰρήνη, ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ΙΗ-
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. εὐλογητὸς ὁ θεὸς, καὶ πατὴρ τοῦ
κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὁ πατὴρ τῶν
οἰκτιρμῶν, καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ παρα-
καλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ
δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν, τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει
διὰ τῆς παρακλήσεως, ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ
τοῦ θεοῦ. ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ
ΧΡΙΣΤΟΥ εἰς ἡμᾶς, οὕτως διὰ ΧΡΙΣΤΟΥ περισ-
σεύει, καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν. εἴτε δὲ θλιβόμεθα
ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως, καὶ σωτηρίας, τῆς ἐνεργου-
μένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων, ὧν καὶ ἡ-
μεῖς πάσχομεν, καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑ-
μῶν, εἴτε παρακαλούμεθα ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρα-
κλήσεως καὶ σωτηρίας, εἰδότες, ὅτι ὥσπερ κοινω-
νοί ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς παρακλήσεως.
B οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοὶ ὑπὲρ
τῆς θλίψεως ἡμῶν, τῆς γενομένης ἡμῖν ἐν τῇ ἀσίᾳ,
ὅτι καθ᾽ ὑπερβολὴν ἐβαρήθημεν, ὑπὲρ δύνα-
μιν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν, ἀλλὰ
αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς, τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου
ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ᾽ ἑαυ-
τοῖς, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς,
ὃς ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς, καὶ ῥύ-
εται. εἰς ὃν ἠλπίκαμεν, ὅτι καὶ ἔτι ῥύσεται, συνυ-
πουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει,
ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων, τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισ-
μα, διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ὑμῶν.
ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστί, τὸ μαρτύριον τῆς
συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἁπλότητι καὶ εἰλικρι-
νείᾳ θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ, ἀλλ᾽ ἐν χάρι-
τι θεοῦ, ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως
δὲ πρὸς

PAulus apostolus Iesu Chri-
sti, per uoluntatem dei, & Ti
motheus frater ecclesiæ dei,
q̃ est Corinthi, una cũ sãctis
oĩbus, qui sũt in tota Achaia. Gratia uo-
bis & pax, a deo patre nostro, & dño Ie-
su Christo. Benedict⁹ deus, & pater dñi
nostri Iesu Christi, q est pater misericor-
diaꝝ, & deus totius cõsolationis, cõsolãs
nos in omni tribulatione nostra, in hoc
ut possimus cõsolari, eos qui sunt in om̃i
tribulatione, ꝑpter cõsolationẽ, qua nos
ipsos cõsolat᷑ deus. Qm̃ sicut abundaue
runt afflictiões Christi in nos, & ꝑ Chri
stum abundat & consolatio nostra. Siue
aũt tribulamur ꝓ uestra cõsolatione ac sa
lute, q̃ operat᷑ in tolerantia earundẽ affli
ctionũ, quas & nos patimur, & spes no-
stra firma est ꝓ uobis. Siue cõsolationẽ
accipitis pro nostri cõsolatione ac salute,
scientes, quod quemadmodũ participes
estis afflictionũ, sic & cõsolatiõis. Nõ em̃
uolum⁹ uos ignorare fratres, de afflictio
ne nostra, q̃ nobis accidit in Asia, qm̃ su
pra modum grauati fuimus supra uires,
adeo ut desperauerim etiã de uita. Sed ipsi
in nobis ipsis, sententiã mortis acceperi-
mus, ne cõfideremus in nobis ipĩs, sed in
deo q ad uitã suscitat mortuos, q ex tali
morte eripuit nos, & eripit, in quẽ spera-
mus, qđ & ereptur⁹ ẽ. Simul adiuuãtib⁹
& uobis, per orationẽ ꝓ nobis, ut ex mul
tis personis, ꝓ dono in nos collato gra-
tiæ agant᷑ de uobis. Nã gloriatio nostra
hæc est, testimoniũ conscientiæ nostræ,
quod in simplicitate & synceritate dei,
non in sapientia carnali, sed in gratia dei,
cõuersati fuerimus in mũdo, abũdantius
autem

γ δὲ πρὸς ὑμᾶς. Οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν,
ἀλλ᾽ ἢ ἃ ἀναγινώσκετε, ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε.
ἐλπίζω δὲ, ὅτι καὶ ἕως τέλους ἐπιγνώσε-
σθε. καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅ-
τι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν, καθάπερ καὶ
ὑμεῖς ἡμῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ΙΗ-
ΣΟΥ. Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην
ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς πρότερον, ἵνα δευτέραν
χάριν ἔχητε, καὶ δι᾽ ὑμῶν διελθεῖν εἰς μα-
κεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ μακεδονίας ἐλ-
θεῖν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ὑφ᾽ ὑμῶν προπεμφθῆ-
ναι εἰς τὴν ἰουδαίαν. τοῦτο οὖν βουλευόμε-
νος, μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρησάμην; Ἢ ἃ
βουλεύομαι, κατὰ σάρκα βουλεύομαι; ἵνα
ᾖ παρ᾽ ἐμοὶ τὸ ναὶ, ναί. καὶ τὸ οὔ, οὔ. Πιστὸς δὲ
ὁ θεὸς, ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ
ἐγένετο ναὶ, καὶ οὔ. Ὁ γὰρ τοῦ θεοῦ υἱὸς ΙΗΣΟΥΣ
ΧΡΙΣΤΟΣ, ὁ ἐν ὑμῖν δι᾽ ἡμῶν κηρυχθεὶς, δι᾽
ἐμοῦ καὶ σιλουανοῦ, καὶ τιμοθέου, οὐκ ἐγέ-
νετο ναὶ καὶ οὔ, ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν.
Ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναὶ,
καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμὴν, τῷ θεῷ πρὸς δόξαν
δι᾽ ἡμῶν. Ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς
ΧΡΙΣΤΟΝ, καὶ χρίσας ἡμᾶς, θεὸς, ὁ καὶ σφρα-
γισάμενος ἡμᾶς, καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ
πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. Ἐγὼ δὲ
δ μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐ-
μὴν ψυχὴν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι
ἦλθον εἰς κόρινθον. οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑ-
μῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοί ἐσμεν τῆς χαρᾶς
ὑμῶν, τῇ γὰρ πίστει ἑστήκατε. Ἔκρινα δὲ ἐμαυτῷ
ε τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐλθεῖν ἐν λύπῃ πρὸς ὑ-
μᾶς. Εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ἐστιν ὁ εὐφραί-
νων με, εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; καὶ ἔγραψα
ὑμῖν τοῦτο αὐτὸ, ἵνα μὴ ἐλθὼν, λύπην ἔχω, ἀφ᾽
ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑ-
μᾶς, ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ, πάντων ὑμῶν ἐστίν. Ἐκ
γὰρ πολλῆς θλίψεως, καὶ συνοχῆς καρδίας,
ἔγραψα ὑμῖν, διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ
ἵνα λυπη-

aũt apud uos, non em̃ alia ſcribimus uo
bis, q̃ q̃ legitis, aut etiã agnoſcitis. Spe-
ro aũt, qđ uſq; ad finem q̃q; agnoſcetis,
queãdmodũ & agnouiſtis nos ex parte,
qm̃ gloria ueſtra ſum⁹, queãdmodũ &
uos noſtra, in die dñi Ieſu, & hac fiducia
uolebã ad uos uenire prius, ut ſecundã
gratiã haberetis, & p uos ptranſire i Ma
cedoniã, & rurſũ a Macedõia uenire ad
uos, & a uobis deduci i Iudæã. Hoc igit
cũ in aĩo uerſarẽ, nunc ubi leuitate ſum
uſus? aut num q̃ cogito, ſecũdũ carnem
cogito? Vt ſit apud me, qđ eſt etiã, etiã,
& quod eſt non, nõ. Fidelis aũt deus, qđ
ſermo ueſter erga nos, non fuit etiam, &
non. Nam dei filius Ieſus Chriſtus, qui
inter uos per nos p̃dicatus eſt, per me &
Syluanũ, & Timotheũ, non fuit etiã &
non, ſed etiã in ipſo fuit. Quotquot em̃
ſunt promiſſiones dei, in ipſo ſunt etiã,
& in ipſo amen, deo ad gloriã per nos.
Porro qui cõfirmat nos una uobiſcũ in
Chriſtũ, & q unxit nos, de⁹ eſt, q etiã ob
ſignauit nos, & dedit pignus ſpũs in cor
dibus noſtris. Ego uero teſtẽ deũ inuo-
co in animã meã, qđ parcẽs uobis, nõdũ
ueni Corinthũ, nõ qđ dñemur uobis no
mine fidei, ſed adiutores ſum⁹ gaudij ue
ſtri. Nã fide ſtatis. Sed decreui apud me II
ipſum hoc, nõ iterũ in dolore ad uos ue
nire, Nam ſi ego cõtriſto uos, & quis eſt
qui letificet me, niſi is qui contriſtatur ex
me? Et ſcripſi uobis hoc ipſum, ne ſi ue-
niſſem ad uos, dolorem haberẽ ex his,
ex quibus oportebat me capere uolup-
tatem, fiduciã hanc habẽs erga uos oẽs,
quod meũ gaudiũ, oĩum ueſtrũ ſit. Nã
ex multa afflictione, & anxietate cordis
ſcripſi uobis. Per multas lacrymas non
ut con-

ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην, ἵνα γνῶ-
τε, ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς. εἰ δέ τις
λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλ' ἀπὸ
μέρους, ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ πάντας ὑμᾶς.
ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία αὕτη, ἡ ὑπὸ
τῶν πλειόνων. ὥστε τοὐναντίον μᾶλλον ὑμᾶς
χαρίσασθαι, καὶ παρακαλέσαι, μήπως τῇ πε-
ρισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. διὸ
παρακαλῶ ὑμᾶς, κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγά-
πην. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τὴν δοκι-
μὴν ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. ᾧ δέ τι
χαρίζεσθε, καὶ ἐγώ. καὶ γὰρ ἐγὼ εἴ τι κεχάρισμαι
ᾧ κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ σατα-
νᾶ. οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.
5 ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν τρωάδα, εἰς τὸ εὐαγγέλιον
τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ θύρας μοι ἀνεῳγμένης ἐν κυ-
ρίῳ, οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου,
τῷ μὴ εὑρεῖν με τίτον τὸν ἀδελφόν μου, ἀλ-
λὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς, ἐξῆλθον εἰς μα-
κεδονίαν. τῷ δὲ θεῷ χάρις, τῷ πάντοτε
θριαμβεύοντι ὑμᾶς ἐν τῷ ΧΡΙΣΤΩ, καὶ τὴν
ὀσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι, δι'
ἡμῶν ἐν παντὶ τόπῳ. ὅτι ΧΡΙΣΤΟΥ εὐω-
δία ἐσμὲν τῷ θεῷ, ἐν τοῖς σωζομένοις, καὶ ἐν
τοῖς ἀπολλυμένοις. οἷς μὲν ὀσμὴ θανάτου, εἰς
θάνατον. οἷς δὲ ὀσμὴ ζωῆς, εἰς ζωήν. καὶ πρὸς
ταῦτα τίς ἱκανός; οὐ γάρ ἐσμεν ὡς οἱ πολλοὶ
καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐξ εἰ-
λικρινείας, ἀλλ' ὡς ἐκ θεοῦ, κατενώπιον τοῦ
θεοῦ, ἐν ΧΡΙΣΤΩ λαλοῦμεν. ἀρχόμεθα πά-
3 λιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν, εἰ μὴ χρῄζομεν ὡς
τινες συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐξ
ὑμῶν συστατικῶν; ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν, ὑμεῖς
ἐστέ, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γι-
νωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀν-
θρώπων, φανερούμενοι, ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ, διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν ἐγγεγραμμένη
οὐ μέλανι, ἀλλὰ πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ
ἐν πλαξί,

ut contristaremini, sed ut cognosceretis charitatem, quã habeo abundantius erga uos. Quod si quis uos cõtristauit, nõ me contristauit, sed ex parte, ne grauem omneis uos. Sufficit istiusmodi homini, increpatio hæc, quæ facta est a pluribus. Itaq; ediuerso magis donate, & cõsolamini, ne quo modo fiat, ut immodico dolore absorbeať huiusmodi. Quapropter obsecro uos, efficite ut ualeat in illũ charitas. Nã & ĩ hoc scripsi, ut cognoscã ꝓbationẽ uestri, an ad oĩa obediẽtes sitis. Cui uero donatis aliqd, & ego. Nã & ego si qd donaui, cui donaui, propter uos donaui, in cõspectu Christi, ne occuparemur a satana. Nõ eñ illius cogitationes ignoram⁹. Ceteꝝ cũ uenissẽ Troadẽ ĩ euãgeliũ Christi, & ostiũ mihi esset apertũ in dño, nõ habui remissionẽ spũ meo, eo ꝗ nõ inuenissẽ Titũ fratrẽ meũ, sed dimissis illis, abiį ĩ Macedoniã. Deo aũt gratia, qui semper triumphat ꝑ nos in Christo, & odorem noticiæ suæ manifestat, per nos in omni loco. Quoniam Christi fragrantia sumus deo, in his qui salui fiunt, & in his qui pereunt, his qdẽ odor mortis in mortẽ, illis uero odor uitæ in uitã, & ad hæc qs idoneus? Nõ eñ sumus ut plæriq;, cauponãtes uerbũ dei, sed uelut ex synceritatẽ, sed uelut ex deo
in cõspectu dei, in Christo loqmur. Incipimus rursus nos ipsos cõmendare. Nũ III
egem⁹, ut nõnulli cõmẽdaticiįs eplis apđ uos, aut ex uobis cõmendaticiįs? Epistola nostra uos estis, inscripta in cordibus nostris, quæ intelligiť & legitur ab oibus hoibus, dũ manifestatis, quod estis epła Christi, subministrata, a nobis inscripta, nõ atramẽto, sed spiritu dei uiuentis, nõ
in tabulis

ἐν πλαξὶ λιθίναις, ἀλλ᾽ ἐν πλαξὶ καρδίας
κ σαρκίναις. πεποίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχο/
μεν, διὰ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ πρὸς τὸν θεόν. οὐχ
ὅτι ἱκανοί ἐσμεν ἀφ᾽ ἑαυτῶν λογίζεσθαί τι
ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ᾽ ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ
θεοῦ. ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους και/
νῆς διαθήκης, οὐ γράμματος, ἀλλὰ πνεύ/
ματος. τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ
πνεῦμα ζωοποιεῖ. εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανά/
του ἐν γράμμασιν, ἐντετυπωμένη ἐν λί/
θοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ. ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτε
νίσαι, τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον μωϋ
σέως, διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν κα
ταργουμένην, πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία
τοῦ πνεύματος, ἔσται ἐν δόξῃ; εἰ γὰρ ἡ δια/
κονία τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῷ μᾶλ/
λον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης
ἐν δόξῃ. καὶ γὰρ οὐδὲ δεδόξασται τὸ δεδοξασ/
μένον ἐν τούτῳ τῷ μέρει, ἕνεκεν τῆς ὑπερ/
βαλλούσης δόξης. εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον,
διὰ δόξης, πολλῷ μᾶλλον τὸ μένον, ἐν δόξῃ.

Ἔχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ
παρρησίᾳ χρώμεθα, καὶ οὐ καθάπερ μωϋσῆς
ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον ἑαυτοῦ,
πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ εἰς
τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου. ἀλλ᾽ ἐπωρώ/
θη τὰ νοήματα αὐτῶν. ἄχρι γὰρ τῆς σήμε/
ρον τὸ αὐτὸ κάλυμμα, ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς
παλαιᾶς διαθήκης μένει, μὴ ἀνακαλυπτό/
μενον, ὅτι ἐν ΧΡΙΣΤΩ καταργεῖται. ἀλλ᾽
ἕως σήμερον ἡνίκα ἀναγινώσκεται μωϋσῆς.
κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται,
ἡνίκα δ᾽ ἂν ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον, περιαι/
ρεῖται τὸ κάλυμμα. ὁ δὲ κύριος τὸ πνεῦμα
ἐστίν. οὗ δὲ τὸ πνεῦμα κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία.

Ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακεκαλυμμένῳ προ
σώπῳ τὴν δόξαν κυρίου κατοπτριζόμενοι
τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα, ἀπὸ
δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ κυρίου πνεύ/
ματος

in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carneis. Fiduciam autem huiuſmodi habemus, per Chriſtum erga deum, non quod idonei ſimus, ex nobis ipſis cogitare quicq̃, tanq̃ ex nobis ipſis, ſed oĩs ſufficientia noſtra ex deo eſt, qui & idoneos fecit nos miniſtros noui teſtamenti, nō litteræ, ſed ſpiritus. Nam littera occidit, ſpiritus autem uiuificat. Quod ſi miniſteriū mortis in litteris, formulis expreſſum in ſaxis, fuit in gloria, adeo ut non poſſent oculos intendere, filij iſrael, in faciem Moyſi, propter gloriam uultus eius, quæ aboletur, cur non magis miniſterium ſpiritus erit in gloria?

Nam ſi adminiſtratio condemnationis gloria, multo magis excellit adminiſtratio iuſticiæ, in gloria. Quandoquidem nec glorificatū fuit, quod glorificatum eſt, in hac parte, ꝓpter eminentē gl'iam. Etenĩ ſi qđ aboletur, in gloria eſt, multo magis id qđ manet. Itaq; cū habeamus huiuſmodi ſpem, mlta libertate utimur, & nō, quēadmodū Moyſes ponebat uelamen in facie ſua, ne intenderēt filij iſrael, in finem eius quod abolebatur. Sed obcæcati ſunt ſenſus illorum. Nam uſq; ad diem hodiernū, idem uelamen in lectione ueteris teſtamenti manet, nec tollitur uelum, quod in Chriſto aboletur, Sed uſq; ad hunc diem, cum legitur Moſes, uelamen cordibus illorum impoſitū eſt, at ubi conuerſi fuerint ad dominū, tolletur uelamen. Dominus autem ſpiritus eſt. Porro ubi ſpiritus domini, ibi libertas. Nos autem omnes retecta facie, gloriam domini in ſpeculo repreſentantes, ad eandē imaginem transformamur, a gloria in gloriā, tanq̃ a dñi ſpiritu.

ματος. Διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν
θ ταύτην, καθὼς ἠλεήθημεν, οὐκ ἐκκακοῦμεν,
ἀλλ᾽ ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύ/
νης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ, μηδὲ
δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τῇ
φανερώσει τῆς ἀληθείας, συνιστῶντες ἑαυτοὺς
πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων, ἐνώ/
πιον τοῦ θεοῦ. Εἰ δὲ καὶ ἔστι κεκαλυμμένον
τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶ
κεκαλυμμένον, ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος
τούτου, ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπί/
στων, εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι αὐτοῖς τὸν φωτισ
μὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ,
ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κη/
ρύσσομεν, ἀλλὰ ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ κύριον,
ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ ΙΗΣΟΥΝ. ὅτι
ὁ θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι,
ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, πρὸς
φωτισμὸν τῆς γνώσεως, τῆς δόξης τοῦ θεοῦ
ἐν προσώπῳ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ἔχομεν δὲ
τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύε/
σιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ θε
οῦ, καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν, ἐν παντὶ θλιβόμενοι,
ἀλλ᾽ οὐ στενοχωρούμενοι. ἀπορούμενοι, ἀλλ᾽
οὐκ ἐξαπορούμενοι. διωκόμενοι, ἀλλ᾽ οὐκ ἐγ,
καταλειπόμενοι. καταβαλλόμενοι, ἀλλ᾽ οὐκ
ἀπολλύμενοι, πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ κυρίου
ΙΗΣΟΥ, ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζω
ὴ τοῦ ΙΗΣΟΥ, ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ.
ια Ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες, εἰς θάνατον παραδιδό/
μεθα διὰ ΙΗΣΟΥΝ, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ΙΗΣΟΥ
φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. ὥστε ὁ
μὲν θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν
ὑμῖν. Ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστε
ως, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐπίστευσα διὸ ἐλά
λησα. καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν, εἰ
δότες, ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν κύριον ΙΗΣΟΥΝ, καὶ ἡ/
μᾶς διὰ ΙΗΣΟΥ ἐγερεῖ, καὶ παραστήσει σὺν ὑ/
μῖν. τὰ γὰρ πάντα δι᾽ ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλε
ονάσασα

ritu. Ptopterea cum miniſterium hoc ha IIII
beamus, ut noſtri miſertus eſt deꝰ, haud
degeneramus, ſed reiecimus, occulta pu/
doris, non ambulãtes in aſtutia, neqꝫ do/
lo tractantes uerbum dei, ſed in manife/
ſtatione ueritatis, cõmendãtes noſipſos
apnd omnem conſcientiam hominum,
in conſpectu dei. Quod ſi adhuc uela/
tum eſt euangelium noſtrum, in his qui
pereunt uelatum eſt, in quibus deus hu/
ius ſæculi excæcauit ſenſus incredulorũ,
ne illuceſceret illis lumẽ euangelij, gloriæ
Chriſti, qui eſt imago dei. Nõ enim noſ/
ipſos prædicamus, ſed Chriſtum Ieſum
dominum, nos autem ſeruos ueſtros ꝑ/
pter Ieſum. Quoniã deus eſt, qui iuſſit e
ten bris lucem ſplendeſcere, qui illuxit in
cordibus ueſtris, ad illuminationẽ cogni/
tionis gloriæ dei, in facie Chriſti Ieſu. Ha
bemus autem theſaurum hunc, in fictili/
bus uaſculis, ut eminentia potẽtiæ ſit dei,
& non ex nobis, dum in omnibus affligi
mur, at non anxij reddimur. laboramus,
at non deſtituimur. perſecutionem pati/
mur, at non in ea deſerimur. deijcimur,
at non perimus. ſemper mortificationem
domini Ieſu, in corpore circumferentes,
ut & uita Ieſu in corpore noſtro manife/
ſtetur, Semp em̃ nos q uiuimꝰ, in mortẽ
tradimur, ꝑpter Ieſum, ut & uita Ieſu ma
nifeſtetur in mortali carne noſtra. Itaqꝫ
mors qdẽ i nobis agit, uita uero in uobis.
Cæterũ cũ habeamus eũdẽ ſpm̃ fidei, iu/
xta illud quod ſcriptũ eſt. Credidi, ꝑpter
quod locutus ſum. & nos credimus, qua/
ꝑpter & loquimur, ſcientes, quod qui ſu/
ſcitauit dñm Ieſum, & nos per Ieſum ſu/
ſcitabit, & conſtituet uobiſcum. Nam
omnia propter uos ut beneficiũ quod ex

ονάσασα, διὰ τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν
περισσεύσῃ, εἰς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. Διὸ οὐκ
ἐκκακοῦμεν, ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρω
πος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσωθεν ἀνακαινοῦ
ται ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ, τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφ
ρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν, καθ' ὑπερβολὴν, εἰς ὑπερ
βολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται
ἡμῖν, μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπό-
μενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα. τὰ γὰρ
βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμε
ιβ να, αἰώνια. Οἴδαμεν γὰρ, ὅτι ἐὰν ἡ ἐπί
γειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ,
οἰκοδομὴν ἐκ θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειρο
ποίητον, αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ γὰρ
ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν
τὸ ἐξ οὐρανοῦ, ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦν-
τες, εἴγε καὶ ἐνδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὑρε-
θησόμεθα. καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνει,
στενάζομεν βαρούμενοι, ἐπειδὴ οὐ θέλομεν ἐκ
δύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταπο-
θῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. ὁ δὲ κατεργασά
μενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, θεός, ὁ καὶ δοὺς
ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος. θαρ
ροῦντες οὖν πάντοτε καὶ εἰδότες, ὅτι ἐνδη
μοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ
τοῦ κυρίου. διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν,
ιγ οὐ διὰ εἴδους. θαρροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν
μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐν
δημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. διὸ καὶ φιλοτι-
μούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες, εἴτε ἐκδημοῦντες
εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι, τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς
φανερωθῆναι δεῖ, ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ
ΧΡΙΣΤΟΥ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ
τοῦ σώματος, πρὸς ὃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν, εἴ-
τε κακόν. εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ κυρίου,
ἀνθρώπους πείθομεν, θεῷ δὲ πεφανερώμεθα.
ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν
πεφανερῶσθαι. οὐ γὰρ πάλιν ἑαυτοὺς συνιστά
νομεν ὑμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν
καυχήματος

undauit, pluribus gratias agentibus, exu-
beret in gloriam dei. Propterea non defa
tigamur, sed quamuis externꝰ homo noster
corrumpitur, internus tamen renouatur
in dies singulos. Nam momentanea leui
tas afflictionis nostræ, mire, supra mo-
dum æternũ pondus gloriæ parit nobis,
dum nõ spectamus ea quæ uidentur, sed
ea quæ non uidentur. Nam quæ uiden-
tur, temporaria sunt, at quæ nõ uident̃,
æterna. Scimus enim, quod si terrenũ V
nostrũ domiciliũ tabernaculi, destructũ
fuerit, ædificationẽ ex deo habemus, do
micilium non manufactũ, æternũ in cœ-
lis. Nam in hoc gemimus, domiciliũ no-
strum, quod e cœlo est, superindui desy-
derantes. Si tamen induti, nõ nudi repe-
riemur. Etenim qui sumus in tabernacu-
lo, gemimꝰ, onerati, propterea quod no
limus exui, sed superindui, ut absorbea-
tur mortalitas a uita. Porro qui para-
uit nos in hoc ipsum, deus est, qui idem
dedit nobis arrabonẽ spiritus. Itaq; bo-
no animo sumus semper, & scimus, quod
cum domi sumus in corpore, peregrina-
mur a deo. Per fidem enim ambulamus
non per speciem. Confidimus autem &
ꝓbamus magis, peregre abesse a corpo-
re, & præsentes adesse apud deum. Qua-
propter cõtendimus, siue domi p̃sentes
siue foris peregre agẽtes, ut illi placeamꝰ.
Oẽs em̃ nos manifestari oportet, corã tri
bunali Christi, ut reportet unusq̃sq;, ea q̃
fiunt ꝑ corpꝰ, iuxta id qđ fecit, siue bonũ,
siue malũ. Sciẽtes igit̃ terrorẽ illũ dñi, sua
demꝰ hoĩbus, deo uero manifesti fuimꝰ.
Spero autem nos & in cõscientijs uestris
manifestos esse. Nõ em̃ iterũ nosipsos cõ
mẽdamus uobis, sed occasionẽ damꝰ uo-
bis glo-

καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς
τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους, καὶ οὐ καρ
δίᾳ, εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, θεῷ, εἴτε σωφρονοῦμεν,
ὑμῖν. ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ συνέχει
ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο, ὅτι εἰ εἷς ὑπὲρ πάν/
των ἀπέθανεν, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον,
καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες
μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐ/
τῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. ὥστε ἡμεῖς
ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἴδαμεν κατὰ σάρκα.
εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα ΧΡΙΣ/
15 ΤΟΝ, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. ὥστε εἴ
τις ἐν ΧΡΙΣΤΩ καινὴ κτίσις, τὰ ἀρχαῖα
παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα, τὰ δὲ
πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ, τοῦ καταλλάξαντος
ἡμᾶς ἑαυτῷ, διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ δόν
τος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, ὡς
ὅτι θεὸς ἦν ἐν ΧΡΙΣΤΩ, κόσμον καταλλά/
σσων ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ πα
ραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἡμῖν τὸν
λόγον τῆς καταλλαγῆς. ὑπὲρ ΧΡΙΣΤΟΥ
οὖν πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ θεοῦ παρακαλοῦν
τος δι' ἡμῶν, δεόμεθα ὑπὲρ ΧΡΙΣΤΟΥ, κατα
λλάγητε τῷ θεῷ. τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν
ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς
ιε γινώμεθα δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ. συνερ/
γοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν, μὴ εἰς κενὸν τὴν
χάριν δέξασθαι ὑμᾶς, λέγει γὰρ καιρῷ δεκ-
τῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοή
θησά σοι. ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ
νῦν ἡμέρα σωτηρίας. μηδεμίαν ἐν μηδενὶ δι/
δόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακο/
νία, ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς ὡς θεοῦ δι
άκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνά
γκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλα
καῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις ἐν ἀγρυπνί
αις, ἐν νηστείαις ἐν ἁγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μα/
κροθυμίαις, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύματι ἁγίῳ,
ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν
δυνάμει

gloriandi de nobis,ut aliqd habeatis ad/
uerſus eos,qui in facie gloriantur,& nō in
corde. Nam ſiue inſanimus, deo inſani/
mus,ſiue ſani ſumus, uobis ſani ſumus.
Charitas em̄ Chriſti conſtringit nos, iu/
dicātes illud, quod ſi unus pro omnibus
mortuus fuit,ergo omnes mortui fuerūt,
& pro oībus mortuus eſt, ut qui uiuunt,
poſthac nō ſibi uiuāt, ſed ei qui pro ipſis
mortuus eſt,& reſurrexit. Itaq; nos poſt
hac neminē nouimus ſecundū carnem.
Quod ſi etiā nouimus Chriſtum ſecun-
dum carnē,nunc tamen non amplius no
uimus. Proinde ſi quis eſt in Chriſto, no
ua creatura eſt. Vetera preterierunt, ecce
noua facta ſunt oīa. Oīa aūt ex deo, qui
reconciliauit nos ſibi,per Ieſum Chriſtū,
& dedit nobis miniſteriū recōciliationis,
quandoquidē deus erat in Chriſto,mun
dum reconcilians ſibi,non imputans eis
peccata ſua,& ponēs nobis uerbū reconci
liatiōis. Itaq; noīe Chriſti legatione fun
gimur, tanq̄ deo uos obſecrāte per nos,
rogamus pro Chriſto,recōciliemini deo.
eum enim qui nō nouit peccatū, pro no-
bis peccatū fecit,ut nos efficeremur iuſti
cia dei in illo. Sed adiuuātes etiā exhor VI
tamur,ne in uacuū gratiā receperitis. Di/
cit enim. In tēpore accepto exaudiui te,
& in die ſalutis ſuccurri tibi. Ecce nūc tem
pus acceptū,ecce nūc dies ſalutis. Ne quā
ulli demus offenſionē,ne rephendat mi
niſteriū,ſed in oībus cōmendemus noſip
ſos,ut dei miniſtri,ī tolerātia multa,in af/
flictionibꝰ,ī neceſſitatibꝰ,in anxietatibꝰ,
in plagis,ī carceribꝰ,in ſeditionibꝰ,in uigi
lijs,ī ieiunijs, ī puritate, ī ſciētia, in lōgani
mitatibꝰ,in benignitate,in ſpū ſctō, ī cha
ritate nō ſimulata, ī ſermone ueritatis, in

δυνάμει θεοῦ, διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύ-
νης, τῶν δεξιῶν, καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης, καὶ ἀτι-
μίας, διὰ δυσφημίας, καὶ εὐφημίας, ὡς πλά-
νοι καὶ ἀληθεῖς, ὡς ἀγνοούμενοι, καὶ ἐπιγινω-
σκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδοὺ ζῶ-
μεν, ὡς παιδευόμενοι, καὶ μὴ θανατούμε-
νοι, ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτω-
χοὶ, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν
ιη ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες. τὸ στόμα
ἡμῶν ἀνέῳγε πρὸς ὑμᾶς κορίνθιοι. ἡ καρ-
δία ἡμῶν πεπλάτυνται, οὐ στενοχωρεῖσθε
ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχ-
νοις ὑμῶν. τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν ὡς
τέκνοις λέγω. πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς, μὴ
γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις. τίς γὰρ με-
τοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ; τίς δὲ κοι-
νωνία φωτὶ πρὸς σκότος; τίς δὲ συμφώνησις
ΧΡΙΣΤΩ πρὸς βελίαρ; ἢ τίς μερὶς πιστῷ
μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ συγκατάθεσις ναῷ θεοῦ
μετὰ εἰδώλων; ὑμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἐστὲ ζῶν
τος, καθὼς εἶπεν ὁ θεὸς, ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐ
τοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεὸς.
καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι λαός. διὸ ἐξέλθετε
ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀφορίσθητε, λέγει κύ-
ριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε, κἀγὼ εἰσ
δέξομαι ὑμᾶς, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέ-
ρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγα
ιθ τέρας, λέγει κύριος παντοκράτωρ. ταύτας
οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας ἀγαπητοὶ,
καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσ
μοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἁγι
ωσύνην ἐν φόβῳ θεοῦ. χωρήσατε ἡμᾶς. οὐδέ-
να ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, οὐδένα ἐ
πλεονεκτήσαμεν. οὐ πρὸς κατάκρισιν λέγω.
προείρηκα γὰρ, ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστὲ εἰς τὸ
κ συναποθανεῖν καὶ συζῆν. πολλή μοι παρρησία
πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν. πε
πλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ
χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, καὶ γὰρ ἐλθόντων
ἡμῶν εἰς μακε

potentia dei, per arma iustitiæ dextra &
sinistra, per gloriã & ignominiã, per con/
uicia & laudes, tãq̃ impostores, & tñ ue/
races. quasi ignoti, & tñ noti. quasi moriẽ
tes, & ecce uiuimus. quasi correpti, & non
occisi. quasi dolentes, semper tamen gau
dentes. quasi pauperes, multos tamen di
tantes, ut nihil habentes, & oĩa possiden
tes. Os nostrũ apertũ est erga uos Corin
thij. Cor nostrũ dilatatũ est, ne sitis an/
gusti in nobis. Sitis aũt angusti, in uisce/
ribus uestris. Eandẽ aũt remunerationẽ,
ut filijs polliceor. Dilatemini & uos, ne du
catis iugũ cũ incredulis. Quod eñ cõsor
tium iustitiæ cũ iniustitia? aut quæ cõmu
nio luci cum tenebris? aut quæ cõcordia
Christo cũ Belial? aut q̃ pars fideli cũ in/
fideli? aut quid cõuenit tẽplo dei, cũ simu
lacris? Nã uos templũ dei estis uiuẽtis,
queãdmodũ dixit deus. Inhabitabo in il
lis, & inambulabo, & ero illoꝝ deus, & ipsi
erũt mihi populus. Quapropter exite de
medio illorũ, & separemini ab illis dicit
dñs, & imundũ ne tetigeritis, & ego susci
piã uos, & ero uobis in patrẽ, & uos eritis
mihi in filios & filias, dicit dñs oĩpotens.
Illas igitur ꝓmissiones cũ habeamus VII
charissimi, mũdemus nosipsos ab omni
inquinamẽto carnis & spũs, perficientes
sanctimoniã in timore dei. Capaces esto
te nostri, neminẽ lesimus, neminẽ corru/
pimus, neminẽ fraudauimus. Nõ hoc ad
cõdemnationẽ uestri dico. Siqdẽ iam an
te dixi uobis, qđ in cordibus nostris estis
ad commoriendum, & conuiuendum.
Multa mihi fiducia erga uos, multa mihi
gloriatio de uobis, impletus sum cõsolati
one, uehemẽter exũdo gaudio, in omni
afflictiõe nostra. Etenim cum uenissem⁹
in Mace/

ἡμῶν εἰς μακεδονίαν, οὐδὲ μίαν ἔσχηκεν ἄ-
νεσιν ἡ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμε-
νοι. ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. ἀλλ' ὁ πα-
ρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς, παρεκάλεσεν ἡμᾶς
ὁ θεὸς, ἐν τῇ παρουσίᾳ τίτου. οὐ μόνον δὲ ἐν
τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλή-
σει ᾗ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν
τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμόν,
τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ. ὥστε με μᾶλλον
χαρῆναι, ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπι-
στολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετεμελό-
μην. βλέπω γὰρ, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη εἰ καὶ
πρὸς ὥραν ἐλύπησεν ὑμᾶς, νῦν χαίρω, οὐχ
ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετά-
νοιαν, ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ θεὸν, ἵνα ἐν μηδε-
νὶ ζημιωθῆτε ἐξ ὑμῶν. ἡ γὰρ κατὰ θεὸν λύ-
πη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον
κατεργάζεται, ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη, θάνα-
τον κατεργάζεται. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, τὸ
κατὰ θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς, πόσην κατειργά-
σατο ὑμῖν σπουδὴν, ἀλλὰ ἀπολογίαν, ἀλ-
λὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπό-
θησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλ' ἐκδίκησιν, ἐν παντὶ
συνεστήσατε ἑαυτοὺς ἁγνοὺς εἶναι ἐν τῷ πρά-
γματι. ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ εἵνεκεν τοῦ
ἀδικήσαντος, οὐ δὲ εἵνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος,
ἀλλ' εἵνεκεν τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν
ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς, ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα ἐπὶ τῇ
παρακλήσει ὑμῶν, περισσοτέρως δὲ μᾶλλον
ἐχάρημεν, ἐπὶ τῇ χαρᾷ τίτου, ὅτι ἀναπέπαυ-
ται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν, ὅτι εἴ
τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατη-
σχύνθην, ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλή-
σαμεν ὑμῖν, οὕτω καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐ-
πὶ τίτου, ἀλήθεια ἐγενήθη, καὶ τὰ σπλάγχνα
αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστιν. ἀναμιμνη-
σκομένου τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοὴν, ὡς
μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. χαίρω
ὅτι ἐν

in Macedoniā, nullā habuit relaxationē
caro nostra, sed in oībus affligebamur.
Foris pugnæ, intus terrores. Verū q̄ cōso
latur humiles, cōsolatꝰ est nos deus, in ad
uentu Titi. Nō solū aūt in aduentu illius,
uerū etiā in cōsolatiōe, quā ille accepit de
uobis, cū annūciaret mihi uestrū desyde
rium, uestrū fletū, uestrū erga me studiū,
adeo ut magis gauisus fuerim. Nā etiāsi
contristaui uos in ep̄la, nō pœnitet, q̄uis
pœnitebat. Video nanq; qđ ep̄la illa, ta-
metsi ad tēpus cōtristauit uos, nunc gau-
deo, nō qđ cōtristati fueritis, sed qđ cōtri-
stati sitis ad pœnitētiā. Nā cōtristati estis
secūdū deū, sic ut nulla in re detrimēto si
tis affecti p̄ me, nā q̄ secundū deū est do
lor, pœnitētiā i salutē haud pœnitēdā pa
rit, cōtra mundi dolor, mortē adfert. Ecce
eñ istuc ipsū, qđ secundū deū cōtristati
fuistis, quantā in uobis genuit sollicitudi
nē, imo satisfactionē, imo indignationē,
imo timorē, imo desideriū, imo uindictā.
Siquidē ubiq; cōmendastis uosipsos, qđ
puri sitis in eo negocio. Proinde tamet
si scripsi uobis, nō id feci, eius causa, q̄ lese
rat, nec eiꝰ causa q̄ lesus fuerat, sed ob id,
ut palam fieret, studium uestrū de no-
bis apud uos, in conspectu dei. Propter
hoc cōsolationē accepimus, ex cōsolatiōe
uestri. quin uberius insuper gauisi fuimꝰ
ob gaudiū Titi, qđ refocillatus sit sp̄us il
lius ab oībus uobis. quod si qđ apud illū
de uobis gloriatus sū, nō fuerim pudefa
ctus, sed ut oīa i ūitate locuti sumꝰ uobis,
ita & gl̄atio nostra, q̄ usus erā apud Titū,
ueritas facta est. Et uiscera illiꝰ, maiorē in
modū erga uos affecta sūt, dū recolit oī-
um uestrū obedientiā, quēadmodū cū ti
more & tremore exceperitis se. Gaudeo

κα ὅτι ἐν παντὶ θαῤῥῶ ἐν ὑμῖν. γνωρί/
ζομεν δὲ ὑμῖν ἀδελφοὶ, τὴν χάριν τοῦ θεοῦ, τὴν
δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς μακεδο
νίας, ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως, ἡ περισ
σεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν, καὶ ἡ κατὰ βάθους
πτωχεία αὐτῶν, ἐπερίσσευσεν εἰς τὸν πλοῦ
τον τῆς ἁπλότητος αὐτῶν. ὅτι κατὰ δύνα/
μιν μαρτυρῶ, καὶ ὑπὲρ δύναμιν αὐθαίρετοι
μετὰ πολλῆς παρακλήσεως, δεόμενοι ἡμῶν τὴν
χάριν, καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς
τοὺς ἁγίους δέξασθαι ἡμᾶς, καὶ οὐ καθὼς ἠλ/
πίσαμεν, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον τῷ
κυρίῳ, καὶ ἡμῖν, διὰ θελήματος θεοῦ, εἰς τὸ
παρακαλέσαι ἡμᾶς τίτον, ἵνα καθὼς προ/
ενήρξατο, οὕτως καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν
χάριν ταύτην. ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ πε/
ρισσεύετε πίστει, καὶ λόγῳ, καὶ γνώσει, καὶ πά/
κϐ σῃ σπουδῇ, καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ,
ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε. οὐ
κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ τῆς ἑτέρων
σπουδῆς, καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνή/
σιον δοκιμάζων. γινώσκετε γὰρ τὴν χά/
ριν τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὅτι
δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς
τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε. καὶ γνώμην
ἐν τούτῳ δίδωμι. τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει,
οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ
θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι. νυνὶ δὲ καὶ
τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως καθάπερ ἡ
προθυμία τοῦ θέλειν, οὕτως καὶ τὸ ἐπιτε/
λέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν. εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρό/
κειται, καθὸ ἐὰν ἔχῃ τις εὐπρόσδεκτος,
οὐ καθὸ οὐκ ἔχει. οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις,
ὑμῖν δὲ θλίψις, ἀλλ' ἐξ ἰσότητος ἐν τῷ νῦν και
ρῷ, τὸ ὑμῶν περίσσευμα, εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέ
ρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα γένη/
ται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται
ἰσότης, καθὼς γέγραπται. ὁ τὸ πολὺ, οὐκ
ἐπλεόνασε, καὶ ὁ τὸ ὀλίγον, οὐκ ἠλαττόνησεν.
χάρις

quod in oibus fidimus uobis. Certiores VIII
aũt uos facio frẽs, de gratia dei, q̃ data fu
it in ecclesijs Macedoniæ, qm̃ in multa ꝓ
batione afflictionis, exuberauit gaudiũ
illoꝝ, & ꝓfunda paupertas illoꝝ, exunda
uit in diuitias, simplicitatis ipsoꝝ. Nã ꝓ
uiribus illis perhibeo testimoniũ, etiã su/
pra uires, prompti fuerunt, multa cũ ob-
testatione rogãtes nos, ut beneficiũ & so
cietatẽ ministerij susciperem⁹ in sctõs, ac
nõ q̃tenus sperabamus, quinetiã semetip
sos tradiderũt primũ deo, deinde & no/
bis, p uoluntatẽ dei, in hoc ut adhortare-
mur Titũ, ut quẽadmodũ ante cœpisset,
ita & cõsũmaret, hãc erga uos bñficentiã.
Sed quẽadmodũ in omĩ abũdatis fide &
sermone, & sciẽtia, & omni diligẽtia, & in
ea q̃ ex uobis in nobis est charitate, ut in
hac quoq; beneficentia abundetis. nõ se/
cũdũ imperiũ loquor, sed p alioꝝ officiũ
etiã uestræ dilectiõis synceritatẽ appbãs.
Nostis em̃ beneficentiã dñi nostri Iesu
Christi, quod ꝓpter nos paup̃ fact⁹ sit, cũ
esset diues, ut uos illius paupۛtate ditesce-
retis, & cõsiliũ in hoc do, nã hoc uobis cõ
ducit, q quidẽ nõ solũ facere, ueꝝ etiã uel
le iam cœpistis anno sup̃iore. Nũc aũt &
illud qđ facere cœpistis, ꝑficite, ut quẽad/
modũ uolũtas prõpta fuit, ita & perficia
tis ex eo qđ potestis. Etem̃ si prius adsit
animi prõptitudo, ea iuxta quicqd illud
est, quod possidet aliqs, accepta est, nõ iu
xta id quod nõ possidet. Non em̃, ut alijs
relaxatio sit, uobis autẽ angustia, sed ut
ex æquabilitate in hoc tẽpore uestra co/
pia illorum succurrat inopiæ, & illoꝝ co
pia, uestræ succurrat inopiæ, ut fiat æqua
bilitas, quẽadmodũ scriptũ est. Qui mul
tum habebat, huic nihil superfuit, & qui
paulum habebat, is non minus habuit.
Gratia

χάρις δὲ τῷ θεῷ, τῷ διδόντι τὴν τοιαύτην
σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ τίτου, ὅτι τὴν
μὲν παράκλησιν ἐδέξατο, σπουδαιότερος
δὲ ὑπάρχων, αὐθαίρετος ἐξῆλθε πρὸς ὑμᾶς.
συνεπέμψαμεν δὲ μετ᾽ αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν, οὗ
ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, διὰ πασῶν
τῶν ἐκκλησιῶν, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ χειροτο
νηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν, συνέκδημος ἡμῶν
σὺν τῇ χάριτι ταύτῃ, τῇ διακονουμένῃ ὑφ᾽ ἡ/
μῶν, πρὸς τὴν αὐτοῦ τοῦ κυρίου δόξαν, καὶ προθυ
μίαν ἡμῶν, στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς
μωμήσηται ἐν τῇ ἁδρότητι ταύτῃ, τῇ διακο
νουμένῃ ὑφ᾽ ἡμῶν, προνοούμενοι καλὰ, οὐ μό
νον ἐνώπιον κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώ
πων. Συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀ/
δελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολ-
λοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πο
λὺ σπουδαιότερον, πεποιθήσει πολλῇ τῇ
εἰς ὑμᾶς, εἴτε ὑπὲρ τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ
εἰς ὑμᾶς συνεργός, εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀ-
πόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα ΧΡΙΣΤΟΥ. τὴν
οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυ
χήσεως ὑπὲρ ὑμῶν, εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε καὶ
εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν. Περὶ μὲν γὰρ τῆς
διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους περισσόν μοι ἐστὶ
τὸ γράφειν ὑμῖν, οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν
ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι μακεδόσιν, ὅτι ἀ/
χαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι, καὶ ὁ ἐξ ὑμῶν
ζῆλος, ἠρέθισε τοὺς πλείονας. ἔπεμψα δὲ τοὺς
ἀδελφοὺς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ
ὑμῶν, κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλε
γον, παρεσκευασμένοι ἦτε, μήπως ἐὰν ἔλθωσι σὺν
ἐμοὶ μακεδόνες, καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευ
άστους, καταισχυνθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγω
μεν ὑμεῖς, ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ τῆς καυχήσεως. ἀνα
γκαῖον οὖν ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελ
φοὺς, ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς, καὶ προκαταρ/
τίσωσι τὴν προκατηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν
ταύτην ἑτοίμην εἶναι, οὕτως ὡς εὐλογίαν, καὶ μὴ
ὥσπερ πλεονεξίαν. τοῦτο δέ. Ὁ σπείρων φειδομένως
καὶ θερίσει,

Gratia aũt deo, qui dedit eandẽ sollicitu
nẽ ꝑ uobis in corde Titi, quia nostrã ex/
hortationẽ acceperit, ꝑ quã ita reddit⁹ est
diligẽtior, ut tñ suapte sponte ad uos ue-
nerit. Misimus aũt una cũ illo fratrẽ, cui⁹
laus est in euãgelio, ꝑ oẽs ecclesias, nec id
solũ, uerũ etiã delectus est ab ecclesijs, co
mes peregrinationis nostræ, cũ hac bñfi/
cẽtia q̃ administrat᷑ a nobis, ad ipsi⁹ dñi
gloriã, & animi nostri ꝓmptitudinẽ, de-
clinãtes hoc, ne qs nos carpat, in hac exu/
berãtia, q̃ administrat᷑ a nobis, ꝓcurãtes
bona, non tm̃ corã deo, sed etiã corã hoĩ/
bus. Misim⁹ aũt una cũ illis frẽm nostrũ,
quẽ probaueram⁹ ĩ multis sepenumero,
qđ diligẽs esset. Nũc aũt multo diligẽti-
or, ob multã fiduciã, quã habeo erga uos
siue Titi noĩe, qui socius meus est, & erga
uos adiutor, siue aliorꝝ, q frẽs nostri sũt,
& legati ecclesiaꝝ, gloria Christi. Proinde
documẽtũ charitatis uestræ, & nostræ de
uobis gloriatiõis in eos demõstretis etiã
in cõspectu ecclesiaꝝ. Nã de submini/ IX
stratiõe quidẽ q̃ fiat in sctõs, suꝑuacuũ ẽ
mihi scribere uobis, noui eñ ꝓmptitudĩ
nẽ animi uestri, quã de uobis iacto apud
Macedones. Qm̃ Achaia parata ẽ, ab an
no suꝑiore, & uestrũ exẽplũ ꝓuocauit cõ
plures. Misim⁹ tñ hos frẽs, ne gl̃ia nostra
q̃ glorior de uobis inanis fiat ĩ hac parte,
ut queãdmodũ dicebã, parati sitis, ne q̊
pacto fiat, ut si mecũ uenerint Macedões
& offenderint uos ĩparatos, nos pudore
suffũdamur, ut ne dicã uos, ĩ hoc argume
to gl̃atiõis. ꝓinde necessariũ arbitrat⁹ sũ,
adhortari frẽs, ut pri⁹ accederẽt ad uos, &
ꝑpararẽt, iam añ promissam bonã colle-
ctam uestrã, ut ea sit ĩ ꝓmptu, sic tãq̃ bo
na collecta, & nõ tanq̃ auaritia. Illud au
tem dico. Qui seminat parciter, parciter

καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπείρων ἐπ᾽ εὐλογίαις, ἐπ᾽ εὐ
λογίαις καὶ θερίσει, ἕκαστος καθὼς προαι-
ρεῖται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης.
ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός. δυνατὸς
δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑ-
μᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχον
τες, περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. κα
θὼς γέγραπται. ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πέ
νησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶ-
να. ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ
ἄρτον εἰς βρῶσιν, χορηγήσαι, καὶ πληθύ-
ναι τὸν σπόρον ὑμῶν καὶ αὐξήσαι τὰ γεν-
νήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν ἐν παντὶ πλου
τιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἁπλότητα, ἥτις κα-
τεργάζεται δι᾽ ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ θεῷ.
ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ
μόνον ἐστὶ προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήμα-
τα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ πολ
λῶν εὐχαριστιῶν τῷ θεῷ, διὰ τῆς δοκιμῆς δια-
κονίας ταύτης, δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑπο
ταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν, εἰς τὸ εὐαγγέ-
λιον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ ἁπλότητι τῆς κοινωνί-
ας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας, καὶ αὐτῶν
δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς, διὰ τὴν
ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ θεοῦ ἐφ᾽ ὑμῖν. χά
γ ρις δὲ τῷ θεῷ, ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ
δωρεᾷ. Αὐτὸς δὲ ἐγὼ παῦλος παρακα
λῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραότητος καὶ ἐπιεικεί-
ας τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν
ταπεινὸς ἐν ὑμῖν, ἀπὼν δὲ θαῤῥῶ εἰς ὑμᾶς.
δέομαι δὲ τὸ μὴ παρὼν θαῤῥῆσαι τῇ πεποι
θήσει ᾗ λογίζομαι τολμῆσαι, ἐπί τινας τοὺς
λογιζομένους ἡμᾶς, ὡς κατὰ σάρκα περι-
πατοῦντας, ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες οὐ
κατὰ σάρκα στρατευόμεθα. τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρα
τείας ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ θεῷ
πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς κα
θαιροῦντες, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ
τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες
πᾶν νόημα

& messurus est, & qui seminat in benedi-
ctionibus, in bñdictionib9 & messurus ē
unusqsq; secundū propositū cordis, nō
ex molestia aut ex necessitate. Nā hilarē
datorē diligit deus. Potens est aūt deus
efficere, ut totū beneficiū i uos exuberet,
ut in oibus oēm sufficientiā habentes, ex
uberetis in omne opus bonū, quēadmo-
dum scriptū est. Dispersit dedit pauperi-
bus, iusticia eius manet in sæculū. Porro
q suppeditat semināti, & panē i cibū sup
peditet, & multiplicet sementē uestrā, &
augeat ꝓuētū iusticiæ uestræ, ut in oibus
locupletemini, in oēm simplicitatē, quæ ꝑ
uos efficit, ut gratiæ agant deo. Nā fun-
ctio huius ministerij, nō solū supplet ea
q̄ desunt sanctis, uerū etiā exuberat, in
hoc, quod per multos agātur gratiæ deo,
qui per probationē ministerij huius, glo
rificant deū, in obedientia consensus ue-
stri, in euāgeliū Christi, & simplicitate cō
municationis in illos, & in omneis, & in il
lorum oratione pro uobis, qui desyderāt
uidere uos, propter eminentē gratiā dei
in uobis. Gratia aūt deo super inerrabili
suo munere. Cæterū ipse ego paul9, ob X
secro uos, per lenitatē & mansuetudinē
Christi, qui iuxta faciē quidē humilis sū
inter uos, absens tamen audax sum erga
uos. Rogo aūt uos, ne præsens audeā ea
fiducia, q̄ existimor audax fuisse in quos-
dam, qui putant nos ueluti secundū car-
nem ambulare, nā in carne ambulantes,
nō secundum carnem militamus. Siqui-
dem arma militiæ nostræ non carnalia,
sed potentia deo, ad demolitionem mu-
nitionum, quibus munitiones demoli-
mur, & omnē celsitudinem, quæ sustollit
aduersus scientiā dei, & captiuā ducimus
omnem

πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ
ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν πα-
ρακοὴν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή. τὰ
κατὰ πρόσωπον βλέπετε. ει τις πέποιθεν
ἑαυτῷ ΧΡΙΣΤΟΥ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πά/
λιν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς ΧΡΙΣΤΟΥ,
οὕτως καὶ ὑμεῖς ΧΡΙΣΤΟΥ. ἐάν τε γὰρ καὶ περι/
σσότερόν τι καυχήσωμαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡ/
μῶν, ἧς ἔδωκεν ὁ κύριος ἡμῖν, εἰς οἰκοδο/
μὴν, καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ καταισχυν
θήσομαι, ἵνα μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς
διὰ τῶν ἐπιστολῶν. ὅτι αἱ μὲν ἐπιστολαί φη
σι βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώ-
ματος ἀσθενής, καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος.
τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἷοί ἐσμεν
τῷ λόγῳ δι᾽ ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ
παρόντες τῷ ἔργῳ. οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγ/
κρῖναι ἢ συγκρῖναι ἑαυτούς τισι τῶν ἑαυ/
τοὺς συνιστανόντων, ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς
ἑαυτοὺς μετροῦντες, καὶ συγκρίνοντες ἑαυ/
τοὺς ἑαυτοῖς, οὐ συνιοῦσιν. ὑμεῖς δὲ οὐχὶ εἰς τὰ
ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέ/
τρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέρισεν ὁ θεὸς ἡμῖν
μέτρου ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν. οὐ γὰρ
ὡς μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς, ὑπὲρ ἐκ/
τείνομεν ἑαυτούς. ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν,
ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ ΧΡΙΣ/
ΤΟΥ, οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμενοι ἐν
ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα ἔχοντες αὐξα
νομένης τῆς πίστεως ὑμῶν ἐν ὑμῖν, με/
γαλυνθῆναι, κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν, εἰς
περισσείαν, εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγ/
γελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ
ἕτοιμα καυχήσασθαι, ὁ δὲ καυχώμενος ἐν
κυρίῳ καυχάσθω. οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνι-
στῶν ἐκεῖνός ἐστι δόκιμος, ἀλλ᾽ ὃν ὁ κύ/
κδ ριος συνίστησιν. ὄφελον ἀνεί/
χεσθέ μου μικρὸν τῇ ἀφροσύνῃ. ἀλλὰ
καὶ ἀνέχεσθέ μου. ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς θεοῦ ζήλῳ,
ἡρμοσάμην

omnē cogitationē, in obedientiā Christi,
& in promptu habemus uindictā in om/
nem obedientiā, cū impleta fuerit uestra
obedientia, quæ in cōspectu sunt uidete.
Si quis de seipso cōfidit, quod Christi sit
illud rursum perpendat ex seipso, quod
queādmodum ipse Christi est, ita & nos
Christi sumus. Nam si & amplius quip/
piam glorier de potestate nostra, quā de
dit dn̄s nobis, in ædificationem, & nō in
destructionem uestri, nō pudefiam, ne ui
dear, ceu perterrefacere uos p̱ epistolas.
Nā epistolæ quidē inquit, graues sunt
& robustæ, at præsentia corporis infirma
& sermo contēptus. Hoc reputet, q istius/
modi est, qđ q̄les sumus sermōe, p̱ ep̄las
cū absumus, tales sumꝰ, & cū adsumꝰ, fa/
cto. nō em̄ audemus inserere, aut cōferre
nosipsos cū q̄busdā, q seipsos cōmendāt,
sed ipsi inter sese seipsos metiētes, & com
parantes semet sibi, nō intelligūt. At nos
nō in imēsū gloriabimur, uerū iuxta mē
surā regulæ, q̄ partitus est nobis deꝰ, mē
sura pertingendi etiam usq; uos. nō em̄
quasi non pertingamus usq; ad uos, ex-
tendimus nosipsos supra modum. Nam
usq; ad uos quoq; peruenimus in euan/
gelio Christi, non in immensum glorian
tes in alienis laboribus, sperantes futurū,
ut subolescente fide, in uobis magnifice-
mur, iuxta regulā nostram, in exuberan/
tiam, ut ijs quoq; regionibus quæ ultra
uos sunt euangelizem, nō in aliena regu/
la, ut de his q̄ parata sunt gloriemur, sed
qui gloriat̃ in dn̄o glorietur. Nō em̄ qui
seipsum cōmendat, ille p̱batus est, sed is
quē dn̄s cōmendat. Vtinā tolerassetis XI
me paulisp̱ in insipiētia mea, imo & suffer
tis me, nā zelotipus sū erga uos, dei zelo.
Adiunxi

ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον
ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ ΧΡΙΣΤΩ. φοβοῦμαι
δὲ μήπως ὡς ὁ ὄφις εὔαν ἐξηπάτησεν ἐν τῇ
πανουργίᾳ αὐτοῦ, οὕτως φθαρῇ τὰ νοήματα
ὑμῶν, ἀπὸ τῆς ἁπλότητος τῆς εἰς τὸν ΧΡΙ/
κε ΣΤΟΝ. εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον ΙΗ/
ΣΟΥΝ κηρύσσει, ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦ/
μα ἕτερον λαμβάνετε, ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγ/
γέλιον ἕτερον, ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ἠνεί/
χεσθε. λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι
τῶν ὑπὲρ λίαν ἀποστόλων. εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης
τῷ λόγῳ, ἀλλ᾽ οὐ τῇ γνώσει, ἀλλ᾽ ἐν παντὶ
φανερωθέντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς.
Η ἁμαρτίαν ἐποίησα ἐμαυτὸν ταπεινῶν,
ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ θε/
οῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν; ἄλ/
λας ἐκκλησίας ἐσύλησα, λαβὼν ὀψώνιον
πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν, καὶ παρὼν πρὸς
ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατενάρκησα οὐδε/
νός. τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσανεπλήρω/
σαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ μακεδονί/
ας, καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῆ ὑμῖν ἐμαυτὸν ἐτή/
ρησα καὶ τηρήσω. ἔστιν ἀλήθεια ΧΡΙΣΤΟΥ
ἐν ἐμοί, ὅτι ἡ καύχησις αὕτη, οὐ φραγήσε/
ται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς ἀχαΐας.
διὰ τί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ θεὸς οἶ/
δεν. ὃ δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω
τὴν ἀφορμὴν, τῶν θελόντων ἀφορμήν,
ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται εὑρεθῶσι καθὼς καὶ
ἡμεῖς. οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐρ/
ςκ γάται δόλιοι μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀ/
ποστόλους ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ οὐ θαυμαστόν. αὐ
τὸς γὰρ ὁ σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς
ἄγγελον φωτός. οὐ μέγα οὖν, εἰ καὶ διά/
κονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διά/
κονοι δικαιοσύνης, ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ
τὰ ἔργα αὐτῶν. πάλιν λέγω, μή τίς με
δόξῃ ἄφρονα εἶναι, εἰ δὲ μήγε, κἂν ὡς ἄ/
φρονα δέξασθέ με, ἵνα μικρόν τι κἀγὼ
καυχήσωμαι

Adiunxi enim uos uni uiro, ut uirginem castam exhiberetis Christo, sed metuo, ne qua fiat, ut quẽadmodũ serpens Euã decepit in uersutia sua, ita corrumpant sen sus uestri, a castitate, q̃ erat erga Christũ. Nã si is, q uenit aliũ Iesũ p̃dicat, quẽ nõ p̃dicauimus, aut si spm̃ aliũ accipitis, quẽ nõ accepistis, aut euãgeliũ aliud, qđ non accepistis, recte sustinuissetis. Arbitror eñ me nihilo inferiorẽ fuisse eximijs apl̃is. Cæterũ licet imperit⁹ sim sermõe, nõ tñ sciẽtia. Ve℞ ubiq͂ manifesti fuim⁹ ĩ oibus erga uos. Nũ illud peccaui, quod meipsum humiliarim, ut uos exaltaremini? quod gratuito euangeliũ dei prædicauerim uobis? Cæteras ecclesias dep̃datus sum, accepto ab illis stipẽdio, quo uobis inseruirem. Et cũ apud uos essem, & egerem, nõ onerosus fui cuiq͂. Nam indigentiam meã suppleuerunt fratres, q uenerãt a Macedonia. & in omnibus, sic me seruabã, ne cui essem onerosus, atq͂ ita seruabo. est ueritas Christi in me, qđ hæc gloriatio nõ interrumpetur in me, in regionibus Achaiæ. Quapropter? An quod non diligã uos? Deus nouit. Verũ quod facio, idem & faciam, ut amputẽ occasionem, ijs qui cupiunt occasionẽ, ut in eo de quo gloriantur, reperiantur, quem admodum & nos. Siquidem istiusmodi pseudo apostoli, operarij dolosi sunt, sũpta p̄sona apostolo℞ Christi, atq͂ haud mirũ, quandoquidẽ ipse satanas transformatur in angelũ lucis. Nõ magnũ est igit̃, si & ministri illius, personã in se trãsferũt, quasi sint ministri iusticiæ, quorũ finis erit iuxta opera eo℞. Iterũ dico ne q̃s me putet insipiẽtẽ esse, alioq & ut insipiẽtem accipite me, ut paululũ q̃ddã & ego glorier

καυχήσωμαι. ὃ λαλῶ, οὐ λαλῶ, κατὰ κύριον,
ἀλλ᾽ ὡς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει
τῆς καυχήσεως. ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κα
τὰ τὴν σάρκα, κἀγὼ καυχήσομαι. ἡδέως
γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων, φρόνιμοι ὄντες.
ἀνέχεσθε γὰρ, εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κα-
τεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις
ὑμᾶς εἰς πρόσωπον δέρει, κατὰ ἀτιμίαν λέ
γω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠσθενήσαμεν, ἐν ᾧ δ᾽ ἄν τις τολ
μᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ κἀγώ. ἑβραῖοί
εἰσι, κἀγώ. ἰσραηλῖταί εἰσι, κἀγώ. σπέρμα ἀ-
βραάμ εἰσι, κἀγώ. διάκονοι ΧΡΙΣΤΟΥ εἰσι,
παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ. ἐν κόποις
περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως,
ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολ
λάκις, ὑπὸ ἰουδαίων πεντάκις τεσσαράκον
τα, παρὰ μίαν ἔλαβον. τρὶς ἐρραβδίσθην
ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα, νυχθή-
μερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα, ὁδοιπορίαις
πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις
λῃστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ
ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρη-
μίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσσῃ, κινδύνοις ἐν
ψευδαδέλφοις, ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ. ἐν ἀγρυ-
πνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νησ
τείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι,
χωρὶς τῶν παρεκτός, ἡ ἐπισύστασίς μου
ἡ καθ᾽ ἡμέραν. ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλη-
σιῶν. τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδα
λίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι. εἰ καυχᾶσθαι
δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχήσομαι.
ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ
ΣΤΟΥ οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶ-
νας, ὅτι οὐ ψεύδομαι, ἐν δαμασκῷ ὁ ἐθνά-
ρχης ἀρέτα τοῦ βασιλέως, ἐφρούρει τὴν
δαμασκηνῶν πόλιν, πιάσαι με θέλων,
καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην
διὰ τοῦ τείχους, καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.
καυχᾶσθαι δὴ οὐ συμφέρει μοι, ἐλεύσομαι γὰρ
εἰς ὀπτασίας

glorier. Quod dico, nõ dico, secũdũ dñm
sed uelut in insipiẽtia, in hoc argumento
gloriationis. Q̃nquidẽ multi gloriant᷑ se
cundũ carnẽ, & ego gloriabor. libẽter em̃
suffertis insipiẽtes, cũ sitis sapiẽtes. suffer
tis em̃, si qs uos in seruitutẽ adigit, si quis
exedit; si qs accipit, si qs attollit sese, si qs
uos i faciẽ cedit, iuxta cõtumeliã loquor.
pinde quasi nos infirmi fuerimus, sed in
quocunq; audet aliquis (in insipientia lo
quor) audeo & ego. Hebræi sunt, & ego.
Israhelitæ sũt, & ego. Semẽ Abrahæ sũt,
& ego. Ministri Christi sunt, delirans lo-
quor, plus ego. In laboribus copiosius, in
uerberibus supra modum, in carceribus
abundantius, in mortibus frequenter. A
Iudæis quinquies quadragenas plagas
una minus accepi. Ter uirgis cesus fui, se-
mel fui lapidatus, ter naufragium feci, no
ctem ac diem in pfundo egi, in itinerib⁹
sæpe, in periculis fluminũ, periculis latro
num, periculis ex genere, periculis ex gen
tibus, periculis in ciuitate, periculis in de-
serto, pîculis in mari, periculis i falsisfra-
tribus, in labore & molestia, in uigilĳs sæ
pe, in fame & siti, in ieiunĳs sæpe, in frigo
re & nuditate, p̃ter ea q̃ extrinsecus acci-
dũt, cõspiratio i me quotidiana. Sollicitu
do de oibus ecclesĳs. Quis infirmatur, &
ego nõ infirmor? Quis offenditur, & ego
nõ uror? Si gloriari oporteat, de his q̃ in-
firmitatis meæ sũt gloriabor. Deus &
pater dñi Iesu Christi, qui est bñdict⁹ in
sæcula, nouit, qđ nõ mẽtiar. In Damasci XII
ciuitate, plebis p̃fectus Aretæ regis excu-
bias posuerat, in Damascenoꝝ urbe, cu-
piẽs me cõp̃hendere, & p fenestrã in spor
ta demissus fui p mœnia, & effugi man⁹
ei⁹. Gloriari sane nõ expedit, ueniã enim
ad uisiones

εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις κυρίου. οἶδα ἄν-
θρωπον ἐν ΧΡΙΣΤΩ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων,
εἴτε ἐν σώματι, οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώμα-
τος, οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, ἁρπαγέντα τὸν τοι-
οῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ, καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον
ἄνθρωπον, εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώ-
ματος, οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, ὅτι ἡρπάγη
εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήμα-
τα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. ὑπὲρ τοῦ τοι-
ούτου καυχήσομαι, ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐκ
καυχήσομαι, εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου.
ἐὰν γὰρ θελήσω καυχήσασθαι, οὐκ ἔσο-
μαι ἄφρων, ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ. φείδομαι δὲ,
μήτις εἰς ἐμὲ λογίσηται, ὑπὲρ ὃ βλέπει
με, ἢ ἀκούει τι ἐξ ἐμοῦ. καὶ τῇ ὑπερβολῇ
τῶν ἀποκαλύψεων, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐ-
δόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκὶ, ἄγγελος σατᾶν,
ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. ὑπὲρ
τούτου τρὶς, τὸν κύριον παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστῇ
ἀπ' ἐμοῦ, καὶ εἴρηκέ μοι, ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου. ἡ
δύναμίς μου, ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. ἥδιστα
οὖν μᾶλλον καυχήσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις
μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ
ΧΡΙΣΤΟΥ. διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕ-
βρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενο-
χωρίαις ὑπὲρ ΧΡΙΣΤΟΥ. ὅταν γὰρ ἀσθενῶ,
τότε δυνατός εἰμι. γέγονα ἄφρων καυχώ-
μενος. ὑμεῖς με ἠναγκάσατε, ἐγὼ γὰρ
ὤφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι. οὐδὲν γὰρ
ὑστέρησα τῶν ὑπὲρ λίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ
οὐδέν εἰμι. τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου
κατειργάσθη ἐν ὑμῖν, ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, ἐν
σημείοις καὶ τέρασι, καὶ δυνάμεσι. τί γάρ
ἐστιν ὃ ἡττήθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησί-
ας; εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ, οὐ κατενάρκησα
ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.
ἰδοὺ τρίτον ἑτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς,
καὶ οὐ καταναρκήσω ὑμῶν. οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν,
ἀλλ' ὑμᾶς. οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι
θησαυρίζειν,

ad uisiones & reuelationes dñi. Scio ho-
minem in Christo, ante annos quatuor
decim, an in corpore, nescio, an extra cor-
pus nescio, deus nouit, raptũ huiusmodi
usq; in tertiũ cœlũ. & scio huiusmodi ho-
minem, an in corpore, an extra corpꝰ, ne-
scio, deus nouit, qđ raptus fuerit in pa-
radisum, & audierit arcana uerba, q̃ fas
nõ sit homini loq. Super huiusmodi ho-
mine gloriabor, de meipso uero non glo-
riabor, nisi in infirmitatibus meis. Nã si
uoluero gloriari, nõ ero insipiens, uerita-
tem em̃ dicã, sed parco uobis, ne quis in
me cogitet, supra id quod uidet esse me,
aut quod audit ex me. Et ne excellẽtia re
uelationum, supra modũ efferrer, datus
fuit mihi stimulus ꝑ carnẽ, nuncius sata-
næ, ut me colaphis cederet, ne supra mo
dum efferrer. Super hoc ter dñm rogaui,
ut discederet a me, & dixit mihi. Sufficit
tibi gratia mea. Nam fortitudo tua, in in
firmitate ꝑficitur. Libẽtissime igit̃ potiꝰ
gloriabor in infirmitatibꝰ meis, ut inha-
bitet in me fortitudo Christi. Quãobrẽ
placeo mihi ĩ ĩfirmitatibꝰ, in cõtumeliis,
in necessitatibꝰ, in ꝑsecutionibꝰ, ĩ anxieta
tibus ꝓ Christo. Cũ em̃ infirmꝰ sum, tũc
robustus sum. Factꝰ sũ insipiẽs gl'iando.
Vos me coegistis, nã ego debui a uobis
cõmẽdari. Nulla em̃ in re inferior fui sũ-
mis apl'is, tametsi nihil sum. Signa quidẽ
apl'i ꝑacta fuerũt inter uos, ĩ omni patiẽ-
tia, & signis & ꝓdigiis, & potẽtibꝰ factis.
Nã in quo fuistis iferiores cæteris eccl'iis?
nisi qđ ipse ego, nõ fuerim uobis onero-
sus? Cõdonate mihi hãc iiuriã. Ecce ter XIII
tio ꝓpẽsus aio sũ, ut ueniã ad uos, & nõ
ero uobis onerosus. Nõ em̃ q̃ro q̃ uestra
sũt, sed uos. Nõ em̃ debẽt filii parẽtibus
reponere

θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. ἐγὼ
δὲ ἥδιστα δαπανήσω, καὶ ἐκδαπανηθήσο/
μαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, εἰ καὶ περισσο/
τέρως ὑμᾶς ἀγαπῶν, ἧττον ἀγαπῶμαι. ἔστω
δέ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς, ἀλλ' ὑπάρχων
πανοῦργος, δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον. μή τινα ὧν
ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἐπλεονέ/
κτησα ὑμᾶς; παρεκάλεσα τίτον, καὶ συνα/
πέστειλα τὸν ἀδελφόν. μή τι ἐπλεονέκτη/
σεν ὑμᾶς τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ πνεύματι πε/
ριεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι; πά/
λιν δοκεῖτε, ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα, κατ'
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐν ΧΡΙΣΤΩ λαλοῦμεν.
τὰ δὲ πάντα ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰ/
κοδομῆς. φοβοῦμαι γάρ, μήπως ἐλ/
θών, οὐχ οἵους θέλω, εὕρω ὑμᾶς, κἀγὼ εὑρε/
θῶ ὑμῖν, οἷον οὐ θέλετε, μήπως ἔρις, ζῆλοι,
θυμοί, ἐριθεῖαι, καταλαλιαί, ψιθυρισμοί, φυ
σιώσεις, ἀκαταστασίαι. μὴ πάλιν ἐλθόντα/
με, ταπεινώσῃ ὁ θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ
πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων,
καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ
καὶ πορνείᾳ, καὶ ἀσελγείᾳ ᾗ ἔπραξαν. τρί/
κ ʒ τον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ἐπὶ στόμα/
τος δύο μαρτύρων καὶ τριῶν, σταθήσεται πᾶν
ῥῆμα. προείρηκα καὶ προλέγω, ὡς παρὼν
τὸ δεύτερον, καὶ ἀπὼν νῦν γράφω τοῖς προ/
ημαρτηκόσι, καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι
ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν, οὐ φείσομαι.

Ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λα/
λοῦντος ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ,
ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν. καὶ γὰρ εἰ ἐσταυρώθη ἐξ ἀ/
σθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως θεοῦ. καὶ γὰρ ἡμεῖς
ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζησόμεθα σὺν
αὐτῷ, ἐκ δυνάμεως θεοῦ, εἰς ὑμᾶς. ἑαυτοὺς
πειράζετε, εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει. ἑαυτοὺς δοκι/
μάζετε, ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτούς, ὅτι
ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐν ὑμῖν ἐστιν; εἰ μή τι ἀδό
κιμοί ἐστε. ἐλπίζω δέ, ὅτι γνώσεσθε, ὅτι ἡμεῖς

reponere,sed filijs parētes.Ego uero libē/
tissime impendā,& expēdar ꝓ aīabus uē
stris , licet uberius uos diligēs,minus dili
gar.sed esto,ipse nō grauaui uos, ueꝝ cū
essē astut9,dolo uos cœpi. Nū per quēq́
eorum quos misi ad uos, expilaui uos ?
Rogaui Titū , & una cū illo misi fratrē.
Nūquid a uobis extorsit Titus ? An nō
eodē spū ambulauim9? An nō ijsdē ue/
stigijs? Rursum arbitramini, qđ nos uo/
bis excusemus? In conspectu dei,in Chri
sto loquimur, sed oīa charissimi ꝓ uestri
ædificatione. Nā metuo ne qua fiat,ut si
uenero,nō q̄les uelim repiam uos, & ego
repiar uobis, qualē nolitis,ne quomodo
sint cōtētiōes, æmulatiōes,iræ,cōcertatio
nes,oblocutiones,susurratiōes,tumores,
seditiones.Ne iterū ubi uenero,humiliet
me deus meus apud uos,& lugeā multos
eoꝝ,q ante peccauerint,& nō egerint pœ
nitentiā, super immūdicia & fornicatiōe, XIII
& ipudicicia quā patrarūt. Hic tertius
erit aduētus meus ad uos. in ore duorū
testium, aut triū,cōstituet omne uerbū.
Prædixi uobis & prædico, ut præsens cū
essem iterum, ita & absens nunc scribo
ijs,qui ante peccauerunt, & reliquis om/
nibus,quod si uenero denuo, non parcā.
Q̄nquidē experimētū quæritis in me lo
quentis Christi, qui in uos non est infir-
mus,sed potēs est in uobis.Nam quam-
uis crucifixus fuit ex infirmitate,uiuit ta-
men ex uirtute dei.Nam & nos infirmi
sumus in illo , sed uiuemus cum illo, ex
uirtute dei, erga uos. Vosipsos tentate,
num sitis in fide, Vosipsos probate. An
nō cognoscitis uosmetipsos, quod Iesus
Christ9 in uobis est? Nisi sicubi reprobi
estis.at spero uos cognituros, quod nos

οὐκ ἐσμὲν ἀδόκιμοι. εὔχομαι δὲ πρὸς τὸν θεὸν, μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν. οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ᾽ ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν. οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε. τοῦτο δὲ καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν. διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα μὴ παρὼν ἀποτόμως χρήσωμαι, κατὰ τὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκέ μοι ὁ κύριος εἰς οἰκοδομὴν, καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν. λοιπὸν ἀδελφοὶ, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ᾽ ὑμῶν. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἁγίῳ φιλήματι. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες. Η χάρις τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

nō ſimus reprobi. Opto aūt apud deū, ut ne quid mali faciatis, nō quo nos ꝓbati appareamus, ſed ut uos, qđ honeſtū ē faciatis, nos uero ueluti reprobi ſimus. Nō em̄ poſſumus quicꝗ̄ aduerſus ueritatem, ſed ꝑ ueritate. Gaudemus em̄ cū nos infirmi fuerimus, uos aūt ualidi fueritis. Hoc aūt inſuper optamus, nēpe ueſtram integritatem. Propterea, hæc abſens ſcribo, ne cū præſens fuero, rigidus ſim, iuxta poteſtatē, quā dedit mihi dominus, in extructionē, & nō ī deſtructionem. Quod ſupereſt fratres, ualete, integri eſtote, conſolationem habete, unanimes ſitis, in pace agite, & deus charitatis ac pacis, erit uobiſcum. Salutate uos mutuo, in ſancto oſculo. Salutant uos ſancti oēs. Gratia dn̄i Ieſu Chriſti, & charitas dei, & cōmunicatio ſpiritus ſancti, ſit cum omnibus uobis. Amen.

Finis.

Πρὸς Κορινθίους δευτέρα ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππων διὰ Τίτου καὶ Λουκᾶ.

Epiſtolæ ad Corinthios ſecundæ. Miſſa fuit a Philippis, per Titum & Lucam.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΠΑΥΛΟΥ.

ΤΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ Ῥώμης ἑωρακὼς αὐτοὺς, ἤδη καὶ διδάξας. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. διδαχθέντες καλῶς οἱ Γαλάται παρὰ τοῦ ἀποστόλου, καὶ πιστεύσαντες γνησίως εἰς τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ, ἀποδημήσαντος τοῦ ἀποστόλου, ὑφηρπάσθησαν παρά τινων, ὥστε περιτέμνεσθαι. ταῦτα τοίνυν μαθὼν ὁ ἀπόστολος, γράφει πρὸς αὐτοὺς. καὶ πρῶτον μὲν μαρτυρεῖ αὐτοῖς περὶ ἧς εἶχον πίστεως καὶ γνησίας εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ διαθέσεως. μέμφεται δὲ ὡς ἀνοήτως πράξαντας, καὶ μεταβαλλομένους αὐτοὺς, ἔπειτα διαλαμβάνει περὶ τοῦ νόμου καὶ τῆς κατὰ τὸν ἀβραὰμ πίστεως, καὶ ἀποδείκνυσιν ἐκτὸς τοῦ νόμου, καὶ τῶν γυναικῶν τοῦ ἀβραὰμ, ἀλληγορήσας αὐτὰς, μέχρι καιροῦ δίδοσθαι τὴν σκιὰν, καὶ τὴν περιτομὴν, καὶ ἀργεῖν αὐτὰ λοιπὸν τῇ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ παρουσίᾳ, καὶ οὕτως ἀποδείξας, παραγγέλλει λοιπὸν αὐτοῖς, μηκέτι προσέχειν τοῖς ἀπατήσασιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἔχεσθαι τῆς ἐν ΧΡΙΣΤΩ πίστεως, καὶ γινώσκειν, ὅτι ἡ ἐν ΧΡΙΤΣΩ χάρις καταργεῖ τὴν κατὰ σάρκα περιτομὴν, καὶ οὕτως πάλιν εἰς τὰ ἤθη παραινέσας καὶ διδάξας, πληροῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTMM.

GAlatæ ſunt Græci. Hi uerbū ueritatis primū ab apl̄o acceperunt, ſed poſt diſceſſū eius tētati ſunt a falſis apl̄is, ut in legem & circūciſionem uerterent. Hos apl̄s reuocat ad fidē ueritatis, ſcribēs eis ab Epheſo.

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ θεοῦ πατρὸς, τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοὶ, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς γαλατίας. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, τοῦ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέληται ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Θαυμάζω, ὅτι οὕτως ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι θεοῦ, εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰμή τινες εἰσὶν οἱ ταράσσοντες ὑμᾶς, καὶ θέλοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς, ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν, παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. ὡς προειρήκαμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴτις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω, ἢ τὸν θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; εἰ γὰρ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, ΧΡΙΣΤΟΥ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην. Γνωρίζω δὲ ὑμῖν ἀδελφοὶ, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ἔστι κατὰ ἄνθρωπον. οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτὸ, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπόρθουν αὐτὴν, καὶ

EPISTOLA PAVLI APOSTOLI AD GALATAS.

PAulus apostolus, nõ ab hominibus, neq; per hominẽ, sed ꝑ Iesum Christũ, & deũ patrẽ, q̃ suscitauit illũ a mortuis, & qui mecũ sunt oẽs fratres, ecclesiis Galatiæ. Gratia uobis & pax a deo patre, & dño nostro Iesu Christo, qui dedit seipsũ ꝓ peccatis nostris, ut eriperet nos ex præsenti sæculo malo, iuxta uoluntatem dei & patris nostri, cui gloria in sæcula sæculorum amen. Miror, quod adeo cito trãsferamini, ab eo qui uocauit uos in gratia dei, in aliud euangelium, quod nõ est aliud, nisi quod quidam sunt, qui turbant uos, & uolũt subuertere euangelium Christi. Verum etiam si nos aut angelus e cœlo, prædicauerit uobis euangelium, præter id quod p̃dicauimus uobis, anathema sit. Queãdmodũ p̃diximus, & nunc iterum dico, si quis uobis prædicauerit euangelium præter id quod accepistis, anathema sit. Nunc enim utrum homines suadeo, an deũ? Aut quero hominibus placere? Nam si hactenus hominibus placuissem, Christi seruus non fuissem. Notũ aũt uobis facio fratres, euãgelium quod p̃dicatũ est a me, nõ esse secundũ hoiem. Neq; ẽm ego ab hoie accepi illud, neq; didici, sed ꝑ reuelationẽ Iesu Christi. Audistis ẽm meã conuersationẽ quondã in iudaismo, quod supra modũ persequebar ecclesiã dei, & expugnabam

αὐτήν, καὶ προέκοπτον ἐν τῷ ἰουδαϊσμῷ,
ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει
μου, περισσοτέρως ζηλωτὴς ὑπάρχων τῶν πα
τρικῶν μου παραδόσεων. ὅτε δὲ εὐδόκησεν, ὁ
θεὸς, ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός
μου, καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ,
ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ, ἵνα
εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως,
οὐ προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι, οὐδὲ
ἀνῆλθον εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ
ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς ἀραβίαν, καὶ
πάλιν ὑπέστρεψα εἰς δαμασκόν. ἔπειτα με
τὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον εἰς ἱεροσόλυμα ἱστορῆ/
σαι πέτρον, καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας
δεκαπέντε. ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ
εἶδον, εἰ μὴ ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου.

Α δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ,
ὅτι οὐ ψεύδομαι. ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλί/
ματα τῆς συρίας, καὶ τῆς κιλικίας. ἤμην δὲ
ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλη/
σίαις τῆς ἰουδαίας, ταῖς ἐν ΧΡΙΣΤΩ. μόνον
δὲ ἀκούοντες ἦσαν, ὅτι ὁ διώκων ἡμᾶς ποτε,
νῦν εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν, ἥν ποτε ἐπόρθει,
καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν θεόν. Ἔπειτα διὰ
δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς ἱερο/
σόλυμα μετὰ βαρνάβα, συμπαραλαβὼν καὶ
τίτον, ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν, καὶ ἀνεθέ/
μην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον, ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς
ἔθνεσιν, κατ᾽ ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσι, μήπως
εἰς κενὸν τρέχω, ἢ ἔδραμον. ἀλλ᾽ οὐδὲ τί/
τος ὁ σὺν ἐμοὶ, ἕλλην ὤν, ἠναγκάσθη περι/
τμηθῆναι, διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους ψευ/
δαδέλφους, οἵτινες παρεισῆλθον κατασκο/
πῆσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν, ἣν ἔχομεν ἐν
ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσων/
ται, οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἴξαμεν τῇ ὑποτα/
γῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνῃ
πρὸς ὑμᾶς. Ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναί/
τι, ὁποῖοί ποτε ἦσαν, οὐδέν μοι διαφέρει. πρό/
σωπον

illam, & pficiebã in iudaiſmo, ſupra mul
tos æquales meos in genere meo, cum ue
hementer eſſem ſtudioſus paternarum
mearꝝ traditionũ. Aſt ubi uiſũ fuit deo,
qui ſegregauit me ab utero matris meæ,
& uocauit per gratiã ſuã, ut reuelaret fi/
lium ſuũ in me, ut prædicarẽ illũ in genti
bus, continuo, nõ contuli cũ carne & ſan/
guine, neqꝫ redij Hieroſolymã ad eos q
ante me fuerant apoſtoli, ſed abij in Ara
biam & denuo reuerſus ſum Damaſcũ.
Deinde poſt annos tres redij Hieroſoly
mã, ut uiderẽ Petrũ, & manſi apud illum
dies quindecim. Aliũ aũt ex apoſtolis nõ
uidi quẽqꝫ, niſi Iacobũ fratrem dñi. Por/
ro q̃ ſcribo uobis, ecce corã deo, non men
tior. Deinde ueni in regiones Syriæ & Ci
liciæ. Eram aũt ignotus iuxta faciẽ, eccle/
ſijs Iudeæ, quæ erant in Chriſto. Sed tã/
tum hic rumor apud illos erat, qui perſe/
quebatur nos aliquando, nunc p̃dicat fi/
dem, quã quondã expugnabat, & glorifi
cabant in me deũ. Deinde poſt annos II
quatuordecim, rurſum aſcendi Hieroſo/
lymam una cũ Barnaba, aſſumpto ſimul
& Tito. Aſcẽdi aũt iuxta reuelationẽ, &
contuli cũ illis euangeliũ, quod p̃dico in/
ter gẽtes, ſed priuatim ijs qui erant in pre
cio, ne quo modo in uanũ currerẽ, aut cu
curiſſem. Sed neqꝫ Titus, qui mecũ erat,
cũ eſſet Græcus, cõpulſus fuit circumcidi,
propter obiter ingreſſos falſos fratres, q
ſubintroierãt, ad explorãdũ libertatẽ no
ſtrã, quã habem⁹ i Chriſto Ieſu, quo nos
in ſeruitutẽ adigerẽt. Quibus ne ad tem/
pus quidẽ ceſſimus, p ſubiectionẽ, ut ue/
ritas euãgelij permaneret apud uos. Ab
ijs aũt, qui uidebãtur aliquid eſſe, quales
aliquando fuerint, nihil mea refert. Per/
ſonam

σωπον ἀνθρώπου θεὸς οὐ λαμβάνει. ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες, οὐδὲν προσανέθεντο, ἀλλὰ τοὐναντίον, ἰδόντες, ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας, καθὼς πέτρος τῆς περιτομῆς. ὁ γὰρ ἐνεργήσας πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς, ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη, καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, ἰάκωβος καὶ κηφᾶς καὶ ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ βαρνάβα κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομήν, μόνον τῶν πτωχῶν, ἵνα μνημονεύωμεν. ὃ καὶ ἐσπούδασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι. Ὅτε δὲ ἦλθεν πέτρος εἰς ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινὰς ἀπὸ ἰακώβου, μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν, ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελλε καὶ ἀφώριζεν ἑαυτὸν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς, καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ, καὶ οἱ λοιποὶ ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει. ἀλλ' ὅτε εἶδον, ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ πέτρῳ, ἔμπροσθεν πάντων. Εἰ σὺ ἰουδαῖος ὑπάρχων, ἐθνικῶς ζῇς, καὶ οὐκ ἰουδαϊκῶς, τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις ἰουδαΐζειν. ἡμεῖς φύσει ἰουδαῖοι καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, εἰδότες, ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. καὶ ἡμεῖς εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, διότι οὐ δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σάρξ. Εἰ δὲ ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν ΧΡΙΣΤΩ, εὑρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἄρα ΧΡΙΣΤΟΣ ἁμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο, εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα, ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἐμαυτὸν συνίστημι. Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα θεῷ ζήσω, ΧΡΙΣΤΩ συνεσταύρωμαι. ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ ΧΡΙΣΤΟΣ, ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.

sonam hoīs deus nō accipit. Nā mihi qui uidebant̄ esse in precio, nihil contulerūt, Imo cōtra, cū uidissent, mihi creditū fuisse euangeliū ꝓputij, quēadmodū Petro circumcisionis (Nā qui efficax fuit in Petro ad aplatum circūcisionis, efficax fuit & in me, in gētes) cūq; cognouissent gratiam mihi datā, Iacobus & Cephas, & Iohānes, qui uidebant̄ esse colūnæ, dextras dederūt mihi & Barnabæ societatis, ut nos in gētes, ipsi uero in circūcisionē, tantū ut pauperū memores essemus. in quo & diligēs fui, ut hoc ipsum facerē. Cū aūt uenisset Petrus Anthiochiā, iuxta faciē illi restiti, qđ rephēsus esset. Nā anteq̃ uenissent quidā a Iacobo, una cū gentibus sumebat cibū. Cū aūt uenisset, subduxit & separauit se ab illis, metuēs eos q erāt ex circūcisione, ac simulabāt una cū illo, cæteri quoq; Iudæi, adeo ut Barnabas simul abduceret̄ in simulationē. Verū ubi uidissem, quod nō recto pede incederēt, ad ueritatem euangelij, dixi Petro coram oibus. Si tu, cū sis Iudæus, gentiliter uiuis & nō iudaice, cur gētes cogis iudaissare? Nos natura Iudæi, & nō ex gētibus pctō res, quoniā scimus nō iustificari hoiem ex operibus legis, nisi p fidē Iesu Christi. Et nos in Christū Iesū credidimus, ut iustificaremur ex fide Christi, & nō ex opibus legis, ppter qđ nō iustificabit̄ ex opibus legis ois caro. Q si dū querimus iustificari in Christo, repimur & ipsi pctores, nū ergo Christus pcti minister est? Absit. Nā si q̃ destruxi ea rursū ædifico, transgressorē meipsū cōstituo. Ego eñ p legē legi mortuus fui, ut Christo uiuerē. una cū Christo crucifixus sū, uiuo tñ, nō iam ego, sed uiuit in me Christus. Vitam aūt quam nūc uiuo in carne, in fide uiuo filij dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.

ἐμοῦ. οὐκ ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ. εἰ γὰρ διὰ
νόμου δικαιοσύνη, ἄρα ΧΡΙΣΤΟΣ δωρεὰν ἀ-
πέθανεν. Ω ἀνόητοι γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐ-
βάσκανεν, τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; οἷς κατ'
ὀφθαλμοὺς ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ προεγράφη
ἐν ὑμῖν ἐσταυρωμένος; τοῦτο μόνον θέλω μα-
θεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα
ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; οὕτως ἀνόητοί
ἐστε; ἐναρξάμενοι πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτε-
λεῖσθε; τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῇ, εἴ γε καὶ εἰκῇ.
Ο οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ πνεῦμα, καὶ ἐν-
εργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου, ἢ ἐξ
ἀκοῆς πίστεως; καθὼς ἀβραὰμ ἐπίστευσε τῷ
θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. γινώ-
σκετε ἄρα, ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ ἀβρα-
άμ. προϊδοῦσα δὲ ἡ γραφή, ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ
τὰ ἔθνη ὁ θεός, προευηγγελίσατο τῷ ἀβραάμ.
ὅτι εὐλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη,
ὥστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ
ἀβραάμ. ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσίν, ὑπὸ κα-
τάραν εἰσίν. γέγραπται γάρ, ἐπικατάρατος πᾶς,
ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις
ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. ὅτι δὲ
ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιοῦται παρὰ τῷ θεῷ, δῆλον.
ὅτι ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται, ὁ δὲ νόμος οὐκ
ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος,
ζήσεται ἐν αὐτοῖς. ΧΡΙΣΤΟΣ ἡμᾶς ἐξηγό-
ρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ
ὑμῶν κατάρα. γέγραπται γάρ, ἐπικατάρατος
πᾶς, ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου, ἵνα εἰς τὰ ἔθ-
νη ἡ εὐλογία τοῦ ἀβραὰμ γένηται ἐν ΧΡΙΣΤΩ
ΙΗΣΟΥ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος
λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως. Αδελφοὶ κατὰ ἄν-
θρωπον λέγω. ὅμως ἀνθρώπου κεκυρωμένην
διαθήκην, οὐδεὶς ἀθετεῖ, ἢ ἐπιδιατάσσεται. τῷ
δὲ ἀβραὰμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ
σπέρματι αὐτοῦ. οὐ λέγει καὶ τοῖς σπέρμασιν,
ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, καὶ τῷ σπέρ-
ματί σου, ὅς ἐστι ΧΡΙΣΤΟΣ. τοῦτο δὲ λέγω, διαθή-
κην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς χριστόν,
ὁ μετὰ ἔτη τετρακόσια καὶ τριάκοντα γεγονὼς νό-
μος, οὐκ

me, nõ aspernor gratiã dei, nã si per legẽ
est iusticia, igit̃ Christus frustra mortuꝰ
est. O stulti Galatæ, q̃s uos fascinauit, III
ut nõ crederetis ueritati? Quibꝰ p̃ oculis,
Iesus Christꝰ ante fuit depictꝰ, inter uos
crucifixꝰ? Hoc solũ cupio discere a uobis,
Ex opibus legis spm̃ accepistis, an ex au-
ditu fidei? Adeo stulti estis, cũ in spũ cœ-
peritis, nũc in carne cõsũmamini? Tam
multa passi estis frustra, at si tñ frustra.
Qui igit̃ subministrat uobis spm̃, & opa-
tur uirtutes in uobis, utrũ ex operibus le-
gis, an ex auditu fidei, id facit? Queãd-
modũ Abrahã credidit deo, & ĩputatũ
est illi ad iusticiã. Scitis igit̃, quod ĳ q̃ ex
fide sunt, ĳ sunt filĳ Abrahæ. Præuidens
aũt scriptura, qd̃ ex fide iustificet gentes
deus, prius rem letã nunciauit Abrahæ.
Benedicent̃ inq̃ens, in te oẽs gentes. itaq;
q̃ ex fide sũt, bñdicunt̃ cũ fideli Abrahã.
Nam quotquot ex opibus legis sunt, ma-
ledictiõi sunt obnoxĳ. Scriptũ est enim.
Maledictus est oĩs, qui non manserit in
oĩbus q̃ scripta sunt in libro legis, ut faci-
at ea. Qd̃ aũt in lege nullꝰ iustificat̃ apud
deũ, palã est. Siquidẽ iustꝰ ex fide uiuet,
lex aũt nõ ẽ ex fide, sed q̃ fecerit ea homo
uiuet in ipsis. Christus nos redemit a ma-
ledictione legis, dũ pro uobis factus est
maledictũ. Scriptũ est enim maledictus
oĩs, qui pendet in ligno, ut in gẽtes, bñdi-
ctio Abrahæ ueniret in Christo Iesu, ut
ꝓmissionẽ spũs acciperemꝰ p̃ fidẽ. Frẽs,
secũdũ hoiem dico. Hoĩs licet testamẽtũ
tñ si sit cõprobatũ, nemo reĳcit, aut addit
aliq̃d. Porro Abrahæ dictæ sunt ꝓmissi-
ones & semini eiꝰ, nõ dicit & seminibꝰ, tã
q̃ de multis, sed tãq̃ de uno, & in semi-
ne tuo, q̃ est Christꝰ. Hoc aũt dico, testa-
mẽtũ ante cõprobatũ a deo erga christũ,
lex q̃ post ãnos q̃dringẽtos & trigita cœ-
pit, non

μος, οὐκ ἀκυροῖ εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγε
λίαν. εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, οὐκ ἔτι ἐξ
ἐπαγγελίας, τῷ δὲ ἀβραὰμ δι' ἐπαγγελίας
κεχάρισται ὁ θεός. τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβά
σεων χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρ
μα, ᾧ ἐπήγγελται, διαταγεὶς δι' ἀγγέλων ἐν
χειρὶ μεσίτου. ὁ δὲ μεσίτης, ἑνὸς οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ
θεὸς εἷς ἐστιν. ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ
θεοῦ; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος, ὁ δυνάμε-
νος ζωοποιῆσαι, ὄντως ἂν ἐκ νόμου ἦν ἡ δικαιο
σύνη, ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα
ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως ΙΗ
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ δοθῇ τοῖς πιστεύουσι. πρὸ τοῦ
δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν, ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα, συ
γκεκλεισμένοι εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀπο
καλυφθῆναι. ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν
γέγονεν εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶ
μεν. ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, οὐκ ἔτι ὑπὸ παι-
δαγωγόν ἐσμεν. πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστὲ
διὰ τῆς πίστεως ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ. ὅσοι γὰρ
ἐβαπτίσθητε, ΧΡΙΣΤΟΝ ἐνεδύσασθε, οὐκ ἔνι
ἰουδαῖος οὐδὲ ἕλλην, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύ
θερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ. πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς
ἐστὲ ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ. εἰ δὲ ὑμεῖς ΧΡΙΣΤΟΥ,
ἄρα τοῦ ἀβραὰμ σπέρμα ἐστέ, καὶ κατ' ἐπαγγελί
αν κληρονόμοι. λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ
κληρονόμος νήπιός ἐστιν, οὐδὲν διαφέρει δού-
λου, κύριος πάντων ὤν, ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους
ἐστὶ καὶ οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρὸς
οὕτως καὶ ἡμεῖς ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα
τοῦ κόσμου ἦμεν δεδουλωμένοι. ὅτε δὲ ἦλθε
τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν
υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον
ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ-
σῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν. ὅτι δέ
ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κρᾶζον ἀβ-
βᾶ ὁ πατήρ, ὥστε οὐκ ἔτι εἶ δοῦλος, ἀλλ'
υἱός. εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος θεοῦ διὰ
ΧΡΙΣΤΟΥ. ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες
θεόν, ἐδουλεύσατε τοῖς μὴ φύσει οὖσι θεοῖς. νῦν
δὲ γνόντ

pit, nō facit irritū, ut abroget ꝓmissionē.
nā si ex lege est hæreditas, nō iam ē ex ꝓ
missiōe, atq Abrahæ ꝑ ꝓmissionē dona
uit de⁹. Quid igit lex? propter trāsgressio
nes addita fuit, donec ueniret semen, cui
promissū fuerat, ordinata per angelos, in
manu mediatoris. Mediator aūt, uni⁹ nō
est, at deus unus est. Lex igit num est ad
uersus promissiones dei? Absit. Etem̄ si
data esset lex, q̄ possit uiuificare, uere ex le
ge esset iusticia, sed cōclusit scriptura oīa
sub peccatum, ut promissio ex fide Iesu
Christi, daretur credentibus. Cæterū an/
teq̄ uenisset fides, sub lege custodieba/
mur, conclusi in eam fidē, quæ erat reue/
lāda. Itaq; lex pædagogus noster fuit ad
Christum, ut ex fide iustificaremur. At
postq̄ uenit fides, nō amplius sub pæda
gogo sumus. Oēs enim filij dei estis per
fidē in Christo Iesu. Nam quicunq; bap
tizati estis, Christū induistis. Non est Iu/
dæus, neq; Græcus. Nō est seruus neq; li-
ber. Non est masculus, aut fœmina. Oēs
enim uos unus estis in Christo Iesu. Q d̄
si uos estis Christi, igitur Abrahæ semen
estis, & iuxta promissionem hæredes. IIII
Dico aūt q̄ diu hæres puer est, nihil dif/
fert a seruo, cū sit dn̄s omniū, sed sub tu-
toribus & autorib⁹ est, usq; ad tēpus, qd̄
pater p̄scripserit. sic & nos, cū essem⁹ pue/
ri, sub elemētis mūdi eramus, in seruitutē
adacti. At ubi uenit plenitudo tēporis,
emisit deus filiū suū, factū ex muliere, fa/
ctum sub lege, ut eos qui sub lege erāt re-
dimeret, ut adoptionē ī ius filioꝝ accipe
remus. Qm̄ aūt estis filij, emisit de⁹ spm̄
filij sui in corda uestra, clamātē Abba pa
ter. Itaq; iam nō es seru⁹, sed fili⁹. Quod
si filius, & hæres dei per Christum. Sed
tum quidem cum ignoraretis deum, ser/
uiebatis ijs, qui natura non sunt dij. At

δὲ γνόντες θεὸν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ
θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ
καὶ πτωχὰ στοιχεῖα; οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεύ
ειν θέλετε; ἡμέρας παρατηρεῖσθε, καὶ μῆνας, καὶ
καιροὺς, καὶ ἐνιαυτοὺς. φοβοῦμαι ὑμᾶς, μήπως
εἰκῇ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς. γίνεσθε ὡς ἐγὼ, ὅτι
κἀγὼ ὡς ὑμεῖς. Ἀδελφοὶ, δέομαι ὑμῶν οὐ
δέν με ἠδικήσατε. οἴδατε δὲ ὅτι δι᾽ ἀσθένει-
αν τῆς σαρκὸς, εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότε-
ρον, καὶ τὸν πειρασμόν μου, τὸν ἐν τῇ σαρκί μου
οὐκ ἐξουθενήσατε, οὐδὲ ἐξεπτύσατε, ἀλλ᾽ ὡς
ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗ
ΣΟΥΝ. τίς οὖν ἦν ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν; μαρ
τυρῶ γὰρ ὑμῖν, ὅτι εἰ δυνατὸν, τοὺς ὀφθαλμοὺς
ὑμῶν ἐξορύξαντες, ἂν ἐδώκατέ μοι. ὥστε ἐχ-
θρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν; ζηλοῦσιν
ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλεῖσαι ὑμᾶς θέλου-
σιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. καλὸν δὲ τὸ ζηλοῦσθαι ἐν
καλῷ πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναί
με πρὸς ὑμᾶς. τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω,
ἄχρις οὗ μορφωθῇ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐν ὑμῖν. ἤθελον
δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι τὴν
φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν. Λέγετέ
μοι οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον
οὐκ ἀκούετε; γέγραπται γὰρ, ὅτι ἀβραὰμ δύο
υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης, καὶ ἕνα ἐκ τῆς
ἐλευθέρας. ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης, κατὰ
σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας, διὰ
τῆς ἐπαγγελίας. ἅτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα
αὗται γάρ εἰσι δύο διαθῆκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄ-
ρους σινᾶ, εἰς δουλείαν γεννῶσα, ἥτις ἐστὶν ἄ-
γαρ. τὸ γὰρ ἄγαρ σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ ἀραβίᾳ, συ-
στοιχεῖ δὲ τῇ νῦν ἱερουσαλὴμ, δουλεύει δὲ μετὰ
τῶν τέκνων αὐτῆς, ἡ δὲ ἄνω ἱερουσαλὴμ, ἐλευ-
θέρα ἐστὶν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ὑμῶν. γέ
γραπται γὰρ, εὐφράνθητι στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα,
ῥῆξον, καὶ βόησον, ἡ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ
τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον, ἢ τῆς ἐχούσης τὸν
ἄνδρα. ἡμεῖς δὲ ἀδελφοὶ κατὰ ἰσαὰκ ἐπαγγε
λίας τέκνα ἐσμέν, ἀλλ᾽ ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρ
κα γεννηθεὶς ἐδίωκε τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτως
καὶ νῦν

nūc cognoſcentes deū,qn potiꝰ cogniti a
deo,quō cōuertimini denuo ad īfirma &
egena elemēta? Quibꝰ iteꝝ ab ītegro ſer
uire uultis? dies obſuatis,&mēſes,& tpa
&annos.Metuo de uobis,ne quo mō fru
ſtra laborauerim erga uos.Eſtote,ut ego
ſū,qñqdē& ego ſū ut uos.Frēs,rogo uos,
nihil me leſiſtis.Noſtis,qđ ꝑ infirmitatē
carnis euāgelizauerim uobis priꝰ,& expi
mentū meū,qđ erat in carne,nō eſtis aſp
nati,neqꝫ reſpuiſtis, ſed me uelut angelū
dei ſuſcepiſtis,uelut Chriſtū Ieſū.Quæ ē
igit̄ beatitudo ueſtra? Teſtimoniū em̄ ꝓ
hibeo uobis, qđ ſi fieri potuiſſet, oculos
ueſtros effoſſos dediſſetis mihi. Igit̄ ini-
micꝰ factꝰ ſū uobis,uera loquēdo uobis?
Emulant̄ uos nō bñ, imo excludere uos
uolūt,ut ipſos æmulemini.Bonū aūt eſt,
æmulari in re bona ſemp,& nō ſolū cū p̄
ſens ſum apud uos.Filioli mei,q̄s iterum
parturio,donec formet̄ Chriſtꝰ in uobis.
Vellē āt adeſſe apud uos nūc, & mutare
uocē meā,qm̄ inopiā patior in uobis. Di
cite mihi q ſub lege uultis eē, legē ipſā nō
auditis? Scriptū ē em̄, qđ Abrahā duos
filios habebat,unū ex ancilla,& unū ex li
bera.Veꝝ is q ex āncilla natꝰ ē,ſcđm carnē
natꝰ ē,q uero ex libera,ꝑ ꝓmiſſionē,quæ
ꝑ allegoriā dicunt̄. Nā hæc ſūt duo teſta
mēta,unū qdē a mōte Sina,i ſeruitutē ge
nerās,q ē Agar,nā Agar,Sina mōs eſt in
Arabia,cōfinis ē aūt ei, q̄ nūc uocat̄ Hie
ruſalē. ſeruit aūt cū filijs ſuis.At q̄ ſurſū
eſt Hieruſalē,libera eſt,q̄ eſt mater oīum
noſtrū.Scriptū ē em̄.Letare ſterilis,q̄ nō
paris,erūpe & clama,q̄ non parturis, qm̄
multi liberi deſertæ,magis q̄ꝫ eiꝰ q̄ habet
uirū.Nos aūt frēs ſecūdū Iſaac ꝓmiſſiōis
filij ſumus, ſed quēadmodū tunc is q ſe-
cundū carnem natus erat,perſequebatur
eum,qui natus erat ſecundū ſpiritum, ita
& nunc

καὶ νῦν. ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; ἔκβαλε τὴν παι-
δίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς, οὐ γὰρ μὴ κληρονομή-
σει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης, μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέ-
ρας. ἄρα ἀδελφοὶ οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέ-
κνα, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας, τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν ᾗ χρι-
στὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν, στήκετε, καὶ μὴ πάλιν
ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε. ἴδε ἐγὼ παῦλος λέ-
γω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, ΧΡΙΣΤΟΣ ὑ-
μᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. μαρτύρομαι δὲ πάλιν
παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ, ὅτι ὀφλέ-
της ἐστὶν, ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. κατηργήθητε
ἀπὸ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε,
τῆς χάριτος ἐξεπέσετε. ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ
πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμε-
θα. ἐν γὰρ ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, οὔτε περιτομή τι ἰσχύ-
ει, οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης
ἐνεργουμένη. ἐτρέχετε καλῶς, τίς ὑμᾶς ἀνέκο-
ψε, τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ
τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. μικρὰ ζύμη, ὅλον τὸ φύρα-
μα ζυμοῖ. ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ,
ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε, ὁ δὲ ταράσσων ὑ-
μᾶς, βαστάσει τὸ κρίμα, ὅστις ἂν ᾖ. Ἐγὼ δὲ ἀ-
δελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκο-
μαι. ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυ-
ροῦ. ὄφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦν-
τες ὑμᾶς. ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίαν ἐκλήθητε
ἀδελφοί, μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορ-
μὴν τῇ σαρκὶ, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύε-
τε ἀλλήλοις. ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἑνὶ λόγῳ
πληροῦται, ἐν τῷ, ἀγαπήσεις τὸν πλησί-
ον σου ὡς ἑαυτόν. εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ
κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλω-
θῆτε. λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ
ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε. ἡ γὰρ σὰρξ
ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ
τῆς σαρκός, ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις,
ἵνα μὴ ἃ ἂν θέλητε, ταῦτα ποιῆτε. εἰ δὲ
πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. φα-
νερὰ δέ ἐστι τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστι,
μοιχεία

& nunc. At quid dicit ſcriptura? Eijce an-
cillam & filiũ illius, nõ enim hæres erit fi-
lius ancillæ, cũ filio liberæ. Itaq; frẽs, non V
ſumus ancillæ filij, ſed liberæ. In liberta
te igit' qua Chriſt' nos liberauit, ſtate, &
ne rurſus iugo ſeruitutis implicemini. Ec-
ce ego Paulus dico uobis, qd' ſi circũcida
mini, Chriſtus nihil uobis ꝓderit. Cõte-
ſtor aũt oẽm hominẽ circũcidentẽ ſe, qd'
debitor eſt totius legis ſeruãdæ. Chriſt'
uobis fact' eſt ocioſus. qcũq; in lege iuſti
ficamini, a gratia excidiſtis. Nos eñ ſpũ
ex fide, ſpẽ iuſticiæ expectam', nã i Chri-
ſto Ieſu, neq; circũciſio qcq̃ ualet, neq; p̃
putiũ, ſed fides p dilectionẽ operãs. Cur
rebatis bñ, qs uos ĩpediuit, ut nõ credere-
tis ueritati? Nẽpe pſuaſio, nõ ex eo q uo-
cat uos. Paulũ fermẽti totã maſſã fermẽ
tat. Ego cõfido de uobis, in dño, qd' nihil
aliud ſenſuri ſitis. Cæteꝝ q cõturbat uos,
portabit iudiciũ, qſqs fuerit. Ego aũt frẽs,
ſi circũciſionẽ adhuc p̃dico, qd adhuc pſe
cutionẽ patior? Abolitũ eſt igit' ſcãdalũ
crucis. Vtinã & abſcindant', q uos labefa
ctãt. Vos eñ in libertatẽ uocati fuiſtis fra
tres, tantũ, ne libertatẽ in occaſionẽ detis
carni, ſed p charitatẽ, ſeruite uobis inuicẽ.
Nã tota lex in uno uerbo implet', nempe
hoc. Diliges proximũ tuum, ut teipſum.
Quod ſi alius alium uiciſſim mordetis, &
deuoratis, uidete, ne uiciſſim alius ab alio
conſumamini. Dico aũt, ſpiritu ambula-
te, & concupiſcentiã carnis nõ perficietis.
Nam caro concupiſcit aduerſus ſpiritũ,
ſpiritus autem aduerſus carnem. Hæc au
tem inter ſe aduerſantur, ut non quæ-
cunq; uolueritis, eadem faciatis. Quod ſi
ſpiritu ducimini, nõ eſtis ſub lege. Porro
manifeſta ſũt opera carnis, quæ ſunt hæc
adulteriũ

μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰ/
δωλολατρία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρις, ζῆ/
λοι, θυμοί, ἐριθεῖαι, διχοστασίαι, αἱρέσεις, φθό
νοι, φόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ
προλέγω ὑμῖν, καθὼς καὶ προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ
τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν θεοῦ οὐ κλη
ρονομήσουσιν. ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματός
ἐστιν, ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρη/
στότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκρά/
τεια, κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος. οἱ δὲ
τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν
τοῖς παθήμασι, καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. εἰ ζῶμεν
πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν, μὴ γινώ/
μεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι,
ἀλλήλους φθονοῦντες. Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προ/
ληφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς
οἱ πνευματικοί, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν
πνεύματι πραότητος, σκοπῶν σεαυτόν, μὴ
καὶ σὺ πειρασθῇς. ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε,
καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ.
εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναι μηδὲν ὤν, ἑαυτὸν φρε/
ναπατᾷ. τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκα/
στος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν τὸ καύχημα ἕξει, καὶ
οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον
βαστάσει. κοινωνείτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λό
γον, τῷ κατηχοῦντι ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. μὴ πλα
νᾶσθε, θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄν/
θρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει, ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρ
κα αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπεί/
ρων εἰς τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζω
ὴν αἰώνιον. τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶ
μεν. καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν μὴ ἐκλυό/
μενοι. ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώ/
μεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ
πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.

Ἴδετε πηλίκοις ὑμῖν γράμμασιν, ἔγραψα
τῇ ἐμῇ χειρί. ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν
σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνε/
σθαι, μόνον, ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ
διώκονται.

adulteriũ,fornicatio,immũdicia,lasciuia,
simulacrorum cultus, ueneficiũ, inimicitiæ,
lis,æmulationes, iræ,cõcertatiões, seditio
nes, sectæ,inuidiæ, cedes, ebrietates, co/
messationes,& his similia, de quibus p̃di
co uobis,quẽadmodũ & p̃dixi,quod qui
talia agũt,regni dei hæredes nõ erũt.Fru
ctus uero spũs est,Charitas,gaudiũ,pax
longanimitas,benignitas,bonitas, fides,
mãsuetudo,tẽperantia.Aduersus huius/
modi non est lex.Qui uero sunt Christi,
carnem crucifixerũt, cũ morbis & concu/
piscẽtijs. Si uiuimus spũ,spũ & incedamus.
ne efficiamur inanis gloriæ cupidi,inuicẽ
nos ,puocantes,inuicẽ inuidẽtes. Fratres VI
etiã si occupatus fuerit homo, in aliquo
delicto,uos qui spiritales estis, instaura/
te huiusmodi in spiritu mansuetudinis,
considerans temetipsum, ne & tu tente/
ris.Inuicem onera uestra portate,& sic re
implete legẽ Christi. Nã si quis sibi uide
tur aliquid esse, cũ nihil sit,suũ ipse fallit
animũ. Opus aũt suũ ,pbet unusquisq;,
& tunc in semetipso gloriationẽ habebit,
& nõ in alio, unusq́sq; enĩ ,ppriã sarcinã
baiulabit. Cõmunicet aũt q cathechizatur
sermone,ei q se cathechizat, in oĩbus bo
nis.ne erretis,deus nõ irridetur.Quicq́d enĩ
seminauerit homo,hoc & metet.Nã q se
minat in carne sua,de carne metet corup
telam,sed qui seminat in spũ, de spũ me/
tet uitã æternã.Bonũ aũt faciẽdo ne cesse
mus. Tempore enĩ suo metemus,nõ de/
fatigati. Itaq; dũ tẽpus habemns opere
mur bonũ erga oẽs. maxime uero erga
domesticos fidei. Videtis quanta uobis
ep̃la scripserim,mea manu, Quicũq; uo
lunt iuxta faciẽ placere in carne, ĩj cogũt
uos circũcidi,tantũ ne ob crucem Christi
persecutionem

διώκωνται. οὐδὲ γὰρ οἱ περιτεμνόμενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν, ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχήσωνται. ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται κἀγὼ τῷ κόσμῳ. ἐν γὰρ ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, οὔτε περιτομή τι ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις, καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ. τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω. ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν ἀδελφοί. ἀμήν.

πρὸς γαλάτας ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης.

psecutionē patiant̃, nã qui circũcidunt̃, ne ipsi quidē legē seruant, sed uolũt uos circũcidi, ut in uestra carne glorient̃. Ego uero, absit, ut glorier, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Nam in Christo Iesu, neq; circũcisio ualet, neq; preputium, sed noua creatura. Et quicunq; iuxta regulam hanc incedunt, pax super eos, & misericordia, & super Israel dei. De cætero ne quis mihi labores exhibeat. Ego enim stigmata domini Iesu, in corpore meo porto. Gratia domini nostri Iesu Christi, cum spiritu uestro fratres. Amen.

Finis.

Missa fuit a Roma.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΤΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης, οὔπω μὲν αὐτοὺς ἑωρακώς, ἀκούσας δὲ περὶ αὐτῶν. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. Ἐφέσιοι πιστεύσαντες εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ. γνησίαν ἔχον εἰς αὐτὸν τὴν πίστιν, καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους τὴν ἀγάπην, καὶ ἐβούλοντο παρὰ τοῦ παύλου βεβαιωθῆναι. μαθὼν τοίνυν ὁ ἀπόστολος γράφει πρὸς αὐτοὺς ταύτην τὴν ἐπιστολήν, ὥσπερ κατηχητικήν. καὶ πρῶτον μὲν δείκνυσι, μὴ νεώτερον εἶναι τὸ καθ' ἡμᾶς μυστήριον, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς καὶ πρὸ καταβολῆς κόσμου εἶναι ταύτην εὐδοκίαν τοῦ θεοῦ, ὥστε τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ὑπὲρ ἡμῶν παθεῖν, καὶ ἡμᾶς σωθῆναι. ἔπειτα, περὶ κλήσεως ἐθνῶν διαλέγεται, ἵνα δείξῃ ἀξίως αὐτοὺς πεπιστευκέναι, καὶ ἀποδείκνυσιν, ὅτι ἡ κλῆσις αὐτῶν γέγονεν. οὐ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὅς ἐστιν υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἵνα καὶ ἐκ τούτου μάθωσιν, ὅτι οὐκ ἀνθρωπολάτραι γεγόνασι, πιστεύσαντες τῷ ΧΡΙΣΤΩ, ἀλλ' ἀληθινοὶ θεοσεβεῖς. σημαίνει δὲ καὶ ἑαυτὸν διὰ τοῦτον ἀπεστάλθαι κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον. καὶ ὅτι περὶ αὐτῶν ἐφρόντισεν, ἔπειτα παραινετικοὺς λόγους ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ, πατράσι καὶ τέκνοις, κυρίοις καὶ δούλοις, τίθησιν ἐν τῇ ἐπιστολῇ. καὶ καθόλου πάντας παρασκευάσει κατὰ τοῦ διαβόλου, καὶ τῶν δαιμόνων αὐτοῦ, λέγων πρὸς ἐκείνους ἡμῖν εἶναι τὴν πλάνην, καὶ ὥσπερ ἀγαθὸς ἀλείπτης ἀλείψας τοῖς λόγοις πάντας κατὰ τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας, οὕτως τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM

Ephesij sunt Asiani. Hi accepto uerbo ueritatis perstiterunt in fide. Hos collaudat apostolus, scribens eis a Roma de carcere per Tychicum diaconem.

ΠΡΌΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, διὰ θελήματος θεοῦ, τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν ἐφέσῳ, καὶ πιστοῖς ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Εὐλογητὸς ὁ θεὸς, καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ, ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ΧΡΙΣΤΩ. καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ, πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, προορίσας ἡμᾶς, εἰς υἱοθεσίαν διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ εἰς αὐτὸν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἐν ᾗ ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἠγαπημένῳ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων. κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς, ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει. γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, προέθετο ἐν αὐτῷ εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ ΧΡΙΣΤΩ, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἐν αὐτῷ, ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ πάντα ἐνεργοῦντος, κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον τῆς δόξης

AD EPHESIOS EPISTOLA.

PAulus apoſtolus Ieſu Chriſti, per uoluntatem dei, ſanctis qui agitis Epheſi, & fidelibus in Chriſto Ieſu. Gratia uobis & pax a deo patre noſtro, & domino Ieſu Chriſto. Bn̄dictus deus & pater domini noſtri Ieſu Chriſti, qui benedixit nos, in omni benedictione ſpiritali, in cœleſtibus Chriſto. Quemadmodū elegit nos in ipſo, antecꝙ iacerētur fundamenta mundi, ut eſſemus ſancti, & irreprætenſibiles coram illo in charitate, qui predeſtinauit nos in adoptionem filiorum, per Ieſum Chriſtū, in ſeſe, iuxta beneplacitum uoluntatis ſuæ, ut laudetur gloria gratiæ ſuæ, in qua gratificauit nos, in dilecto. In quo habemus redemptionem per ſanguinem ipſius, remiſſionem peccatorum. Iuxta diuitias gratiæ ſuæ, de qua ubertim nobis impartiuit, in omni ſapientia & prudentia, patefacto nobis arcano uoluntatis ſuæ, iuxta beneplacitum ſuum, quod propoſuerat in ſe ipſo, in diſpenſationem plenitudinis tēporum, ut ſummatim inſtauraret omnia in Chriſto, quæ in cœlis ſunt & in terra, in ipſo, in quo & ſorte delecti ſumus, predeſtinati ſecundum propoſitum illius, cuius ui fiunt uniuerſa, iuxta decretum uoluntatis ipſius, ut ſimus nos in laudē gloriæ

δόξης αὐτοῦ, τοὺς προηλπικότας ἐν τῷ
ΧΡΙΣΤΩ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς ἀκούσαντες τὸν λόγον
τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας
ὑμῶν, ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε
τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ, ὅς
ἐστιν ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς
ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαι
νον τῆς δόξης αὐτοῦ. διὰ τοῦτο κἀγὼ ἀκού/
σας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν, ἐν τῷ κυρίῳ ΙΗ/
ΣΟΥ, καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς
ἁγίους, οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν,
μνείαν ὑμῶν ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευ/
χῶν μου, ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δώῃ ὑμῖν
πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως, ἐν
ἐπιγνώσει αὐτοῦ, πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλ
μοὺς τῆς διανοίας ὑμῶν, εἰς τὸ εἰδέναι ὑ/
μᾶς, τίς ἐστιν ἡ ἐλπὶς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, καὶ
τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν
τοῖς ἁγίοις, καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγε/
θος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς
πιστεύοντας, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κρά/
τους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ
ΧΡΙΣΤΩ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ
ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ, ἐν τοῖς ἐπουρανίοις
ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς, καὶ ἐξουσίας καὶ δυνά
μεως, καὶ κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνο
μαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ
καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ
τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκεν κεφαλὴν
ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐστὶ τὸ σῶμα
αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πλη
ρουμένου. καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώ
μασι, καὶ ταῖς ἁμαρτίαις, ἐν αἷς ποτὲ περιε/
πατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, κα
τὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, τοῦ πνεύμα
τος, τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας, ἐν
οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημέν ποτε, ἐν ταῖς
ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήμα
τα τῆς σαρκὸς

gloriæ illius, qui priores ſperauimus in
Chriſto, in quo ſperatis & uos, audito
uerbo ueritatis, euangelio ſalutis ueſtræ,
in quo etiam poſteaꝙ credidiſtis, obſi/
gnati eſtis, ſpiritu promiſſionis ſancto,
qui eſt Arrabo, hæreditatis noſtræ, in re/
demptionem acquiſitæ poſſeſſionis, in
laudem gloriæ ſuæ. Quapropter & ego,
cum audiſſem eam quæ in uobis eſt fi/
dem, in domino Ieſu, & charitatem in
omnes ſanctos, non deſino gratias age/
re pro uobis, mentionem ueſtri faciens,
in orationibus meis, ut deus domini no/
ſtri Ieſu Chriſti, pater gloriæ, det uobis
ſpiritum ſapientiæ, & reuelationis, in co/
gnitione ſui, illuminatos oculos mentis
ueſtræ, ut ſciatis, quæ ſit ſpes uocationis
eius, & quam opulenta gloria, hæredita/
tis illius in ſanctis, & quæ ſit excellēs ma/
gnitudo potentiæ illius in uos qui credi/
tis, ſecundum efficaciam roboris forti/
tudinis eius, quam exercuit in Chriſto,
cum ſuſcitaret eum a mortuis, & ſedere
fecit in dextra ſua, in cœleſtibus, ſupra
omnem principatum ac poteſtatem, &
uirtutem, & dominium, & omne nomen
quod nominatur, non ſolum in ſæculo
hoc, uerum etiam in futuro, & omnia
ſubiecit ſub pedes illius, & ipſum de/
dit caput ſuper omnia, eccleſiæ, quæ eſt
corpus illius, plenitudo eius, qui om/
nia in omnibus adimplet. Et uos cum II
eſſetis mortui delictis & peccatis, in qui/
bus aliquando ambulaſtis iuxta ſæculū
mundi huius, iuxta principem poteſtatis
aeris, qui eſt ſpiritus, nunc agens in filijs
inobedientiæ, inter quos & nos omnes
conuerſabamur aliquando, in concupi/
ſcentijs carnis noſtræ, facientes uolunta/

τὰ τῆς σαρκὸς, καὶ τῶν διανοιῶν, καὶ ἦμεν τέκ-
να φύσει ὀργῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποί. ὁ δὲ θε-
ὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν
ἀγάπην αὐτοῦ, ἣν ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ὄν-
τας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι, συ-
νεζωοποίησε τῷ ΧΡΙΣΤΩ, χάριτί ἐστε σεσωσ-
μένοι, καὶ συνήγειρε, καὶ συνεκάθισεν ἐν
τοῖς ἐπουρανίοις ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ἵνα ἐν-
δείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις
τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος
αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν ΧΡΙΣΤΩ
ΙΗΣΟΥ, τῇ γὰρ χάριτι ἐστὲ σεσωσμένοι διὰ
τῆς πίστεως, καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν. θεοῦ
τὸ δῶρον, οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μήτις καυχήση-
ται. αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέν-
τες ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ ἐπὶ ἔργοις ἀγα-
θοῖς, οἷς προητοίμασεν ὁ θεὸς, ἵνα ἐν αὐτοῖς
περιπατήσωμεν. Διὸ μνημονεύετε ὅτι ὑ-
μεῖς ποτὲ τὰ ἔθνη ἐν σαρκὶ, οἱ λεγόμενοι
ἀκροβυστία, ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς
ἐν σαρκὶ χειροποιήτου, ὅτι ἦτε ἐν τῷ και-
ρῷ ἐκείνῳ, χωρὶς ΧΡΙΣΤΟΥ, ἀπηλλοτριω-
μένοι τῆς πολιτείας τοῦ ἰσραὴλ, καὶ ξέ-
νοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπί-
δα μὴ ἔχοντες, καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ,
νυνὶ δὲ ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ ὑμεῖς οἱ ποτὲ ὄν-
τες μακρὰν, ἐγγὺς ἐγενήθητε ἐν τῷ αἵμα-
τι τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. Αὐτὸς γάρ ἐστιν
ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἓν
καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας
τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον
τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας, ἵνα
τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ, εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρω-
πον, ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμ-
φοτέρους ἐν ἑνὶ σώματι, τῷ θεῷ, διὰ τοῦ σταυροῦ,
ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ, καὶ ἐλθὼν εὐηγ-
γελίσατο εἰρήνην ὑμῖν, τοῖς μακρὰν, καὶ τοῖς
ἐγγύς, ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ
ἀμφότεροι ἐν ἑνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα.
Ἄρα οὖν

tes carnis, & mentium, & eramus natura
filij iræ, quemadmodū & cæteri, Sed de-
us qui diues eſt in miſericordia, propter
multam charitatem ſuam, qua dilexit
nos, etiam cum eſſemus mortui per deli-
cta, conuiuificauit nos una cum Chriſto
(per gratiam eſtis ſaluati) ſimulq; cum
eo reſuſcitauit, & ſimul cum eo ſedere fe-
cit, inter cœleſtes, in Chriſto Ieſu, ut oſtē-
deret eminentem opulētiam gratiæ ſuæ,
in benignitate erga nos, in Chriſto Ieſu.
Gratia enim eſtis ſaluati per fidem, idq;
non ex uobis. dei donum eſt, non ex ope
ribus, ne quis glorietur, nam ipſius ſu-
mus figmentum, conditi in Chriſto Ieſu
ad opera bona, quæ præparauit deus, ut
in eis ambularemus. Quapropter me-
mentote, quod uos quondā gētes in car-
ne uocabamini preputium, ab ea quæ uo
catur circumciſio, in carne, quæ manibus
fit, quod inq; eratis in tempore illo, ſi-
ne Chriſto, abalienati a republica Iſra-
hel, & extranei a teſtamentis promiſſio-
nis, ſpem non habentes, & deo caren-
tes in mundo. Nunc autem in Chriſto
Ieſu uos, q quondā eratis lōginqui, pro-
pinqui facti eſtis, in ſanguine Chriſti.
Ipſe em̄ eſt pax noſtra, q fecit ex utriſq;
unum, & interſtitium maceriæ diruit,
ſimultatem in carne ſua, legem manda
torū in decretis ſitam, abrogans, ut duos
conderet in ſemetipſo, in unū nouum
hominem, faciens pacem, & ut recon-
ciliaret ambos in uno corpore, deo, per
crucem perempta inimicitia, in ea, &
ueniens euangelizauit pacem uobis, ijs
qui procul aberatis, & ijs qui prope.
Quoniam autem per illum habemus
aditum utriq; in uno ſpiritu, ad patrem,
Itaq;

Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλ/
λὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ
θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ
τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀ/
κρογωνιαίου αὐτοῦ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐν ᾧ
πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη, αὔ/
ξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν κυρίῳ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς
συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν
πνεύματι. Τούτου χάριν ἐγὼ παῦλος ὁ δέσ/
μιος τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ΙΗΣΟΥ, ὑπὲρ ὑμῶν τῶν
ἐθνῶν, εἴγε ἠκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς
χάριτος τοῦ θεοῦ, τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς,
ὅτι κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνώρισέν μοι τὸ
μυστήριον, καθὼς προέγραψα, ἐν ὀλίγῳ πρὸς
ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες, νοῆσαι τὴν σύ/
νεσίν μου, ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃ
ἑτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς
τῶν ἀνθρώπων, ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς
ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις
ἐν πνεύματι, εἶναι τὰ ἔθνη συγκληρονό/
μα, καὶ σύσσωμα, καὶ συμμέτοχα τῆς
ἐπαγγελίας αὐτοῦ ἐν τῷ ΧΡΙΣΤΩ, διὰ
τοῦ εὐαγγελίου, οὗ ἐγενόμην διάκονος,
κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ, τὴν
δοθεῖσάν μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνά/
μεως αὐτοῦ. Ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ
πάντων ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, ἐν τοῖς
ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸν ἀνεξιχνίαστον
πλοῦτον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. καὶ φωτίσαι πάν/
τας, τίς ἡ κοινωνία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀπο/
κεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ θεῷ τῷ, τὰ
πάντα κτίσαντι διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἵνα
γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ἐν τοῖς
ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας, ἡ πολυποίκι/
λος σοφία τοῦ θεοῦ, κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων,
ἣν ἐποίησεν ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ τῷ κυρίῳ ἡμῶν,
ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παῤῥησίαν καὶ τὴν προσαγω/
γὴν ἐν πεποιθήσει, τῇ διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ, διὸ
αἰτοῦμαι, μὴ ἐκκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσί μου
ὑπὲρ

Itaq; iam nō eſtis hoſpites & incolæ, ſed
conciues ſanctorum, & domeſtici dei, ſu/
perſtructi ſuper fundamentum apoſto/
lum & prophetarum, ſummo angulari
lapide ipſo Ieſu Chriſto, in quo quæcūq;
ſtructura coagmētatur, creſcit in templū
ſanctū, in domino, in quo & uos coædifi
camini in habitaculum dei, in ſpiritu.
Huius rei gratia, ego Paulus uinctus ſū III
Chriſti Ieſu, pro uobis gentibus, ſiquidē
audiſtis diſpenſationem gratiæ dei, quæ
data eſt mihi in uos, quod ſecundum re-
uelationem, notum mihi fecit myſteriū,
quemadmodū ante ſcripſi paucis, ex qui
bus poteſtis legētes intelligere, cognitio/
nem meam in myſterio Chriſti, quod in
alijs ætatibus non fuit notum factum fi
lijs hominum, quemadmodum nunc re/
uelatum eſt ſanctis apoſtolis eius, & pro
phetis in ſpiritu, ut ſint gētes cohæredes,
& eiuſdem corporis, & cōſortes promiſ-
ſionis eius in Chriſto, per euangeliū, cu/
ius factus ſum miniſter, ſecundū donum
gratiæ dei, quod datū eſt mihi, ſecūdum
efficaciam potentiæ illius. Mihi minimo
oīum ſanctoꝝ data eſt gratia hæc, ut in-
ter gentes euangelizē, imperueſtigabiles
diuitias Chriſti, & in lucem ꝓferā oībus,
quæ ſit cōmunio myſterij quod erat ab/
ſconditum a ſæculis in deo, qui uniuerſa
condidit per Ieſum Chriſtum, ut notum
fiat principatibus & poteſtatibus, in cœ/
leſtibus, per eccleſiam, uehementer ua-
ria ſapientia dei, ſecundum præfinitionē
ſæculorum, quam fecit in Chriſto Ieſu,
domino noſtro, in quo habemus au/
daciam & aditum, in fiducia, quæ eſt
per fidem illius. Quapropter poſtu-
lo, ne deficiatis in afflictionibus meis

ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶ δόξα ὑμῶν. τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, ἵνα δώῃ ὑμῖν κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ, δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον, κατοικῆσαι τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ, διὰ τῆς πίστεως, ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι, ἵνα ἐξισχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις, τί τὸ πλάτος καὶ μῆκος καὶ βάθος καὶ ὕψος. γνῶναί τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ θεοῦ. τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκπερισσοῦ, ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ, ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. ἓν σῶμα καὶ ἓν πνεῦμα. καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν. εἷς κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα, εἷς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν. ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. διὸ λέγει. ἀναβὰς εἰς ὕψος ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, καὶ ἔδωκε δόματα τοῖς ἀνθρώποις. τὸ δὲ ἀνέβη, τί ἐστιν, εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβὰς αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβὰς

ὑπὲρ

pro uobis quæ erit gloria ueſtra. Huius rei gratia, flecto genua mea, ad patrem domini noſtri Ieſu Chriſti, ex quo oīs parentela in cœlo & in terra nominatur, ut det uobis iuxta diuitias gloriæ ſuæ, ut fortitudine coroboremini per ſpiritum ſuũ, in internũ hominem, ut inhabitet Chriſtus per fidem, in cordibus ueſtris, fixis in charitate radicibus, & fundamento iacto, ut ualeatis aſſequi cum omnibus ſanctis, quæ ſit latitudo, & longitudo, & profunditas, & ſublimitas, & cognoſcere præeminẽtem cognitioni dilectionem Chriſti, ut impleamini in omnem plenitudinem dei. Ei uero qui poteſt, cumulate facere, ultra omnia, quæ petimus, aut cogitamus, iuxta potentiam agentem in nobis, ipſi gloria in eccleſia, in Chriſto Ieſu, in omnes ætates ſæculi ſæculorum. Amẽ.

IV Hortor itaqꝫ uos ego uinctus in domino, ut ambuletis, ita ut dignum eſt, uocatione, qua uocati eſtis, cum omni ſubmiſſione, & manſuetudine, cum longanimitate, tolerantes uos inuicẽ in charitate, ſtudentes ſeruare unitatem ſpiritus in uinculo pacis. Vnũ corpus & unus ſpiritus, quemadmodũ & uocati eſtis in una ſpe uocationis ueſtræ. Vnus dominus, una fides, unum baptiſma, unus deus, & pater omnium, qui eſt ſuper omnia, & per omnia, & in omnibus uobis. Verum unicuiqꝫ noſtrum data eſt gratia iuxta modum doni Chriſti. Quapropter dicit. Cum aſcendiſſet in altum, captiuam duxit captiuitatem, & dedit dona hominibus. Cæterum illud aſcendit, quid eſt, niſi quod etiam deſcenderat prius in infimas partes terræ? Qui deſcendit, idem ille eſt, qui etiam aſcendit,

ſupra

ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα. καὶ αὐτὸς ἔδωκε, τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστὰς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης, ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ, αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή. ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον, καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας, κατ᾽ ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους, τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται, εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ. Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν, καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη περιπατεῖ, ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ, ὄντες ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, οἵτινες ἀπηλγηκότες, ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ, εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ. εἴγε αὐτὸν ἠκούσατε, καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, καθώς ἐστιν ἀλήθεια ἐν τῷ ΙΗΣΟΥ, ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν, τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν, καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον, τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ ὁσιότητι τῆς

ſupra omnes cœlos, ut impleret omnia. Et idem dedit, alios quidem apoſtolos, alios uero prophetas, alios autem euangeliſtas, alios autem paſtores, & doctores, ad inſtaurationem ſanctorũ, in opus adminiſtrationis, in ædificationem corporis Chriſti, donec occurrerim⁹ omnes in unitatem fidei, & agnitionis filij dei, in uirum perfectum, in menſuram ætatis, quæ eſt plenitudo Chriſti, ut non amplius ſimus pueri, qui fluctuant & circumferuntur quouis uento doctrinæ, in uerſutia hominum, in aſtutia, ad aggreſſionem impoſturæ, ſed ueritatem ſectantes in charitate, adoleſcamus in illũ per omnia, qui eſt caput. Nẽpe Chriſtus in quo totũ corpus, ſi coagmentetur, & compingatur, per omnem cõmiſſuram ſubminiſtrationis, iuxta actum in menſura, uniuſcuiuſq; partis, incrementum corporis facit, in ædificationem ſuiipſius, in charitate. Hoc itaq; dico, & teſtificor in domino, ne poſthac ambuletis, quemadmodũ & reliquæ gentes ambulant in uanitate intellectus ſui, dum mentem habent obtenebratam, abalienati a uita dei, propter ignorantiam quæ eſt illis, & excæcationẽ cordis eorũ, qui poſteaq̃ peruenerunt ad indolentiã, ſemetipſos dediderunt laſciuiæ, ad patrãdum immunditiam omnẽ in auaritia. Vos aũt nõ ſic didiciſtis Chriſtum, ſiquidem illum audiſtis, & in eo docti fuiſtis, quemadmodum eſt ueritas in Chriſto Ieſu, deponere iuxta priorem conuerſationem, ueterem hominem, qui corrumpitur, iuxta concupiſcentias erroris, renouari autem ſpiritu mẽtis ueſtræ, & induere nouum hominem, qui iuxta deum conditus eſt in iuſticia, & ſancti

ότητι τῆς ἀληθείας. διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦ
δος, λαλεῖτε ἀλήθειαν, ἕκαστος μετὰ τοῦ
πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέ/
λη. ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε, ὁ ἥλιος
μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν,
μὴ δὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. ὁ κλέπ
των, μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιά/
τω ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσὶν,
ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι.
πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑ/
μῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλ᾽ εἴτις ἀγαθὸς
πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῷ χάριν
τοῖς ἀκούουσιν, καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν
ἀπολυτρώσεως. πᾶσα πικρία, καὶ θυμὸς, καὶ
ὀργὴ, καὶ κραυγὴ καὶ βλασφημία, ἀρθήτω ἀφ᾽
ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλή
λους χρηστοὶ, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυ/
τοῖς, καθὼς καὶ ὁ θεὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν
ἐν ΧΡΙΣΤΩι. Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ
θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά, καὶ περιπατεῖτε
ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἠγάπησεν
ἡμᾶς, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσ/
φορὰν καὶ θυσίαν τῷ θεῷ εἰς ὀσμὴν εὐω
δίας. πορνεία δὲ καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία, ἢ πλεο
νεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέ/
πει ἁγίοις, καὶ αἰσχρότης, καὶ μωρολογία, ἢ εὐτρα
πελία, τὰ οὐκ ἀνήκοντα, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχα
ριστία. τοῦτο γάρ ἐστε γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρ
νος, ἢ ἀκάθαρτος, ἢ πλεονέκτης, ὅς ἐστιν εἰ/
δωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ
βασιλείᾳ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ καὶ θεοῦ. μηδεὶς ὑ/
μᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις. διὰ ταῦτα
γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς
τῆς ἀπειθείας. μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι
αὐτῶν. ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς
ἐν κυρίῳ. Ὡς τέκνα φωτὸς περι/
πατεῖτε, ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐν πάσῃ
ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ δοκιμά
ζοντες

tate ueritatisQuapropter depoſito men
dacio,loquamini ueritatem , quiſq; pro/
ximo ſuo,quoniā ſumus inuicem mēbra.
Iraſcimini,& nō peccetis,ſol ne occidat ſu
per iram ueſtram, neq; detis locū calum/
niatori. Qui furabatur, non amplius fu/
retur,magis aūt laboret operando manī
bus,quod bonum eſt, ut poſſit impartiri
ei qui opus habuerit. Omis ſermo ſpur/
cus ex ore ueſtro ne procedat , ſed ſi quis
eſt bonus ad ædificationem utilitatis,ut
det gratiā audientibus , & ne contriſtetis
ſpiritum ſanctum dei, in quo obſignati
eſtis,in diem redemptiōis. Omnis ama/
rulentia,& tumor, & ira,& uociferatio,&
maledicentia,tollatur a uobis,cum omni
malicia. Sitis aūt, inuicem alius in alium
comes, miſericordes , largiētes uobiſmet
ipſis, quēadmodum & deus in Chriſto
largitus eſt uobis. Sitis igitur imitato/ V
res dei,ut filij dilecti,& ambuletis in dile
ctione,quemadmodum & Chriſtus dile
xit nos , & tradidit ſemetipſum pro no/
bis,oblationem & uictimam deo,in odo
rem bonæ fragrantiæ. Cæterum fornica/
tio, & omnis imundicia , aut auaricia ne
nominetur quidem inter uos , ſicut decet
ſanctos,& obſcœnitas, & ſtultiloquium,
& urbanitas,quæ ad rem non pertinent,
ſed magis gratiarūactio. Nam hoc ſcitis
quod omnis fornicator,aut auarus,q eſt
ſimulacrorū cultor,nō habet hæreditatē
in regno Chriſti & dei. Ne quiſq; uos de
cipiat inanibus ſermōibus . Propter hæc
enim uenire ſolet ira dei,in filios inobedi
entiæ. Ne ſitis igit̃ conſortes illorū. Eratis
enim quondā tenebræ, nunc aūt lux in
dn̄o,ut filij lucis ābulate (nā fructus ſpūs
in omni bonitate & iuſticia & ueritate) p/
bantes

ζοντες, τί ἐστιν εὐάρεστον τῷ κυρίῳ, καὶ μὴ συγκοι
νωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους,
μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε, τὰ γὰρ κρυφῆ γινό-
μενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρόν ἐστιν καὶ λέγειν. τὰ
δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φα
νεροῦται, πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, φῶς
ἐστι. διὸ λέγει. ἔγειραι ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ
τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ. βλέ-
πετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς
ἄσοφοι, ἀλλὰ ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμε-
νοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσιν.
διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνι-
έντες, τί τὸ θέλημα τοῦ κυρίου. καὶ μὴ με-
θύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτεία, ἀλλὰ πλη
ροῦσθε ἐν πνεύματι, λαλοῦντες ἑαυτοῖς, ψαλ
μοῖς καὶ ὕμνοις, καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς
ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν
τῷ κυρίῳ. εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ
πάντων, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗ-
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τῷ θεῷ καὶ πατρί. ὑπο
τασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ θεοῦ. αἱ γυ
ναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε, ὡς
τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀνήρ ἐστι κεφαλὴ τῆς γυναι-
κός, ὡς καὶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ κεφαλὴ τῆς ἐκκλη-
σίας, καὶ αὐτός ἐστι σωτὴρ τοῦ σώματος.
ἀλλ' ὥσπερ ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ ΧΡΙ
ΣΤῷ, οὕτως καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀν
δράσιν ἐν παντί. ι ἄνδρες ἀγα-
πᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ ΧΡΙ
ΣΤΟΣ ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἑαυτὸν παρέ-
δωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καθαρίσας
τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ
αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχου-
σαν σπῖλον, ἢ ῥυτίδα, ἤ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ
ἁγία, καὶ ἄμωμος. οὕτως ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες
ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυ
τῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυ-
ναῖκα, ἑαυτὸν ἀγαπᾷ, οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ
σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτὴν
καθὼς

bantes, quid ſit acceptũ dño, & ne cõmer
cium habueritis cum operibus infrugife-
ris tenebrarũ, quin ea potius etiã argui
te. Nam quæ ſecreto fiunt ab iſtis, turpe
eſt uel dicere. Sed oĩa ꝑdita a luce ma-
nifeſta fiunt. Nam quicquid manifeſta-
tur, lumen eſt. Quapropter dicit. Expergi
ſcere qui dormis, & ſurge a mortuis, & il-
luceſcet tibi Chriſtus. Videte igitur, quo
modo circumſpecte ambuletis, non ut in
ſipientes, ſed ut ſapientes, redimentes oc
caſionem, quod dies mali ſint. Propterea
ne ſitis imprudẽtes, ſed intelligẽtes, quæ
ſit uoluntas domini. & ne inebriemini ui
no, in quo luxus eſt, ſed impleamini ĩ ſpi
ritu, loquentes uobiſmetipſis pſalmis,
& hymnis, & cantionibus ſpiritalibus, ca
nentes & pſallentes in corde ueſtro dño,
gratias agẽtes ſemper de omnibus, in no
mine domini noſtri Ieſu Chriſti, deo &
patri. Subditi uiciſſim alius alij, in timo-
re dei. Vxores ꝓprijs uiris ſubditæ ſitis,
ueluti domino, quoniã uir eſt caput uxo
ris, quemadmodũ & Chriſtus eſt caput
eccleſiæ, & idem eſt, qui ſalutem dat cor-
pori. Itaq; quemadmodum eccleſia ſub-
dita eſt Chriſto, ſic & uxores ſuis uiris
ſubditæ ſint ĩ omnibus. Viri diligite uxo
res ueſtras, ſicut & Chriſtus dilexit eccle-
ſiam, & ſemetipſum tradidit pro ea, ut il-
lam ſanctificaret mundatã lauacro aquæ
in uerbo, ut adhiberet eam ſibiipſi, glo-
rioſam eccleſiam, nõ habentem maculã,
aut rugã, aut quicq̃ eiuſmodi, ſed ut eſſet
ſancta, & irrepræhẽſibilis. Sic debẽt uiri
diligere ſuas uxores, ut ſua ipſoꝝ corpa.
Qui diligit ſuã uxorem, ſeipſum diligit.
Nullus enim unq̃ ſuam ipſius carnem
odio habuit, imo enutrit, & fouet eam,

καθὼς καὶ ὁ κύριος τὴν ἐκκλησίαν. ὅτι μέλη
ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ,
καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ. ἀντὶ τούτου καταλεί
ψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα
καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.
τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω
εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. πλὴν
καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἕνα, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ
γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω, ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ
γυνή, ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα. τὰ τέκνα,
ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν κυρίῳ,
τοῦτο γάρ ἐστι δίκαιον. τίμα τὸν πατέ-
ρα σου καὶ τὴν μητέρα, ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώ
τη ἐν ἐπαγγελίᾳ, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἔσῃ
μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. οἱ πατέρες μὴ
παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφε-
τε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ κυρίου. οἱ
δοῦλοι ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρ
κα, μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν ἁπλότη-
τι τῆς καρδίας ὑμῶν, ὡς τῷ ΧΡΙΣΤΩ, μὴ
κατ' ὀφθαλμοδουλείαν ὡς ἀνθρωπάρεσ-
κοι, ἀλλ' ὡς δοῦλοι τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ποι-
οῦντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἐκ ψυχῆς, με-
τ' εὐνοίας, δουλεύοντες τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀν-
θρώποις. εἰδότες, ὅτι ὃ ἐάν τι ἕκαστος ποιή-
σῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομιεῖται παρὰ τοῦ κυρίου, εἴτε δοῦ
λος, εἴτε ἐλεύθερος. καὶ οἱ κύριοι τὰ αὐτὰ ποι-
εῖτε πρὸς αὐτούς, ἀνιέντες τὴν ἀπει-
λήν, εἰδότες, ὅτι καὶ ὑμῶν αὐτῶν ὁ κύρι
ός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία οὐκ ἔστι
παρ' αὐτῷ. τὸ λοιπὸν ἀδελφοί μου, ἐν-
δυναμοῦσθε ἐν κυρίῳ, καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς
ἰσχύος αὐτοῦ, ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ
πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι, πρὸς τὰς με
θοδείας τοῦ διαβόλου. ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ
πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς
ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσ-
μοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου
πρὸς τὰ

sicut & dn̄s ecclesiam. Quoniã membra
sumus corporis eiusdem, ex carne eius,
& ex ossibus eius. Huius rei gratia, relin
quet homo patrem & matrem, & adiun
getur uxori suæ, & erunt duo in carnem
unam. Mysterium hoc magnum est, ue
rum ego loquor, de Christo, & de eccle-
sia. Quanquam & uos singillatim, suam
quisque uxorem diligat, ut seipsum. uxor
autem ut reuereatur uirum.

Filij, obedite parentibus uestris, in do- VI
mino, nam id est iustum, honora patrem
tuum, & matrem, quod est præceptum
primum, in promissione, ut bene tibi sit,
& sis longeuus in terra. Patres, ne pro-
uocetis ad iram liberos uestros, sed edu-
cetis eos in eruditione, & correptione do
mini. Serui obedite dominis carnalibus,
cum timore, & tremore, in simplicitate
cordis uestri, tanquam Christo, non ad
oculum seruientes, ueluti hominibus pla
cere studentes, sed tanquam serui Iesu Chri
sti, facientes uoluntatem dei ex animo,
cum beneuolentia, seruientes domino,
& non hominibus, illud scientes, quod
unusquisque quod fecerit boni, hoc repor
tabit a deo, siue seruus fuerit, siue liber.
Et uos domini eadem facite, erga illos,
remittentes minas, scientes quod & ue-
ster dominus est in cœlis, & personæ re-
spectus non est apud illum. Quod su-
perest fratres, sitis fortes in domino, &
in potentia roboris illius, Induite totam
armaturam dei, ut possitis stare aduer-
sus assultus diaboli, Quoniam non est
nobis lucta, aduersus sanguinem & car-
nem, sed aduersus principatus, aduer-
sus potestates, aduersus mundi domi-
nos, tenebrarum sæculi huius, aduer-
sus

πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐμ τοῖς ἐπουρανίοις. διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι. στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφῦν ὑμῶν ἐμ ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸμ θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐμ ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ἐπὶ πᾶσιμ ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸμ τῆς πίστεως, ἐμ ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι, καὶ τὴν περικεφαλαίαμ τοῦ σωτηρίου δέξασθαι, καὶ τὴν μάχαιραμ τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα θεοῦ. Διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ, ἐν πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει, καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν ἁγίωμ, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθείη λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου, ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριομ τοῦ εὐαγγελίου ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἁλύσει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρρησιάσωμαι ὡς δεῖ με λαλῆσαι, ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ᾽ ἐμὲ τί πράσσω, πάντα ὑμῖμ γνωρίσει Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος ἐν κυρίῳ, ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶμ, καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν. Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως, ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Ἡ χάρις μετὰ πάντωμ τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ἐν ἀφθαρσίᾳ. ἀμήν.

Ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης πρὸς
Ἐφεσίους διὰ
Τυχικοῦ.

sus spiritales astutias in cœlestibus. Quapropter assumite uniuersam armaturam dei, ut possitis resistere in die malo, & omnibus peractis, stare. State igitur lumbis circumcinctis baltheo in ueritate, & induti thoracem iusticiæ, & calciati pedibus, in præparatione euangelij pacis. Super omnia assumpto scuto fidei, in quo possitis omnia iacula mali ignita extinguere, & galeam salutis accipite, & gladium spiritus, qui est uerbum dei, in omni oratione, & deprecatione orantes, in omni tempore, in spiritu, & ad hoc ipsum uigilantes in omni instantia, & deprecatione pro omnibus sanctis, & pro me, ut mihi detur sermo in apertiōe oris mei, in libertate, ut notum faciam mysterium euangelij mei, super quo legatione fungor in catena, ut in illo libere loquar, sicut oportet me loqui. Vt aūt sciatis & uos, quæ ad me pertinent, quid agam, de omnibus uos certiores reddet Tychicus, dilectus frater, & fidus minister ī domino, quē misi ad uos in hoc ipsum, ut cognosceretis, de rebus nostris, & consolaretur corda uestra. Pax fratribus & charitas, cum fide, a deo patre, & domino Iesu Christo. Gratia sit cum omnibus diligentibus dominū nostrum Iesum Christum, in incorruptione. Amen.

Missa fuit e Roma per
Tychicum.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

ΤΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης, ἑωρακὼς αὐτοὺς ἅμα καὶ διδάξας. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. πεμψάντων φιλιππησίων διακονίαν τῷ παύλῳ, καί τινων περιερχομένων, καὶ διαφθειρόντων τὰς ἀκοὰς τῶν ἀκεραίων προφάσει τῆς σκιᾶς τοῦ νόμου, καὶ τῆς περιτομῆς, καὶ λεγόντων, χωρὶς ταύτης μὴ δύνασθαι δικαιωθῆναι. μαθὼν ὁ ἀπόστολος γράφει φιλιππησίοις, καὶ πρῶτον μὲν, ἀποδέχεται αὐτῶν τὴν πίστιν, καὶ σημαίνει μνημονεύειν αὐτῶν. ἔπειτα διηγεῖται ὡς ἀπελογήσατο ἐν ῥώμῃ, καὶ ὅτι τινὲς αὐτῷ βαρεῖς γεγόνασιν ἐν τοῖς δεσμοῖς φθόνον αὐτῷ κινοῦντες. ἔπειτα αὐτοὺς προτρέπεται ἀλλήλους ἀγαπᾶν, διηγούμενος τὴν τοῦ σωτῆρος φιλανθρωπίαν, ὅτι θεὸς ὢν, ἄνθρωπος γέγονε δι' ἡμᾶς. εἶτα περὶ τῆς περιτομῆς, καὶ τοῦ παλαιοῦ νόμου διαλαβὼν, ἀποδείκνυει λοιπὸν ἀργὴν γεγενῆσθαι τὴν περιτομήν. λαμβάνων ἐφ' ἑαυτοῦ τὸ παράδειγμα καὶ λέγων, ὅτι ταῦτα πάντα ἥγημαι διὰ τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ζημίαν. διὸ καὶ τοὺς μὲν διδάσκοντας ἐπὶ περιτομὴν, καὶ θέλοντας αὐτοὺς ἀπατῆσαι μεμψάμενος, καὶ εἰπὼν ἐχθροὺς αὐτοὺς εἶναι τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. ἀποδέχεται φιλιππησίους διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν τῆς κοινωνίας δόσιν, καὶ προτρεψάμενος πάλιν εἰς τὰ ἤθη αὐτοὺς, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM

PHilippenſes ſunt Macedones. Hi accepto uerbo ueritatis perſtiterunt in fide, nec receperũt falſos apoſtolos. Hos collaudat apoſtolus, ſcribens eis a Roma de carcere per epaphroditum.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΑΥΛΟΣ καὶ τιμόθεος
δοῦλοι ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν ΧΡΙ
ΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, τοῖς οὖσιν ἐν
φιλίπποις, σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις.
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ, πατρὸς
ἡμῶν, καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Εὐχαριστῶ τῷ
θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν, πάντοτε ἐν
πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, μετὰ χα
ρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος, ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑ-
μῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας
ἄχρι τοῦ νῦν. πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐναρξά
μενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν, ἐπιτελέσει ἄ-
χρις ἡμέρας ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καθὼς ἐστι δί
καιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν, ὑπὲρ πάντων ὑμῶν,
διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς
δεσμοῖς μου, καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ, καὶ βεβαιώσει τοῦ
εὐαγγελίου, συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας
ὑμᾶς ὄντας. Μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ θεὸς, ὡς ἐ
πιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις ΙΗ-
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀ-
γάπη ὑμῶν, ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ
ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, εἰς τὸ δοκιμά-
ζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ
ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν ΧΡΙΣΤΟΥ, πεπλη
ρωμένοι καρπῶν δικαιοσύνης τῶν διὰ ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ. Γινώσκειν
δὲ ὑμᾶς βούλομαι ἀδελφοὶ, ὅτι τὰ κατ᾽ ἐμὲ
μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν,
ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς ἐν ΧΡΙΣΤΩ γε
νέσθαι, ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς
πᾶσι, καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν
ἐν κυρίῳ, πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου,
περισσοτέρως

AD PHILIPPENSES
EPISTOLA.

PAulus & Timotheꝰ serui Ie
su Christi, oĩbus sanctis in
Christo Iesu, qui sunt Philip
pis, una cũ Episcopis & dia-
conis. Gratia uobis & pax a deo patre no
stro, & dño Iesu Christo. Gratias ago
deo meo, ĩ omĩ memoria uestra, sẽp in
omni oratiõe mea, ꝑ oĩbus uobis, cũ gau
dio deprecationẽ faciens, qđ ueneritis in
cõmunionẽ euangelĳ, a primo die, usq;
ad hoc tempus, persuasum habẽs hoc ip-
sum, quod is qui cœpit in uobis opus bo
num, perficiet usq; ad diem Iesu Christi,
sicut iustum est mihi, ut hoc sentiam de
omnibus uobis, propterea quod habeã
uos in corde, & in uinculis meis, & in de-
fensione, & confirmatione euangelĳ, qui
omnes estis mihi consortes gratiæ. Te-
stis enim mihi est deus, q̃ desyderẽ uos
omnes in uisceribus Iesu Christi, & illud
oro, ut charitas uestra, adhuc magis ac
magis exuberet, in agnitione, & omni in
telligentia, ut probetis quæ sunt præstan
tia, ut sitis synceri, ac tales, ut nemini sitis
offendiculo, in diem Christi, impleti fru-
ctu iusticiæ, qui est per Iesum Christum
in gloriam & laudẽ dei. Scire autem uos
uolo fratres, quod quæ mihi acciderunt,
magis ad profectum euangelĳ euene-
runt, ita ut uincula mea manifesta fa-
cta sint in toto prætorio & cæteris oĩbus,
& ut plures ex fratribꝰ freti uinculis meis,
uberius

περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον
λαλεῖν. τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τι/
νὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ κηρύσ/
σουσιν, οἱ μὲν ἐξ ἐριθείας τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ κα
ταγγέλλουσιν, οὐχ ἁγνῶς, οἰόμενοι θλίψιν
ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς μου. οἱ δὲ ἐξ ἀγάπης,
εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου
κεῖμαι. τί γάρ; πλὴν παντὶ τρόπῳ, εἴτε προ/
φάσει, εἴτε ἀληθείᾳ, ΧΡΙΣΤΟΣ καταγγέλλε
ται, καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι.
οἶδα γὰρ, ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτη
ρίαν, διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορη/
γίας τοῦ πνεύματος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, κατὰ τὴν
ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου, ὅτι ἐν
οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παῤῥη
σίᾳ, ὡς πάντοτε καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται
ΧΡΙΣΤΟΣ ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς,
εἴτε διὰ θανάτου. ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν ΧΡΙΣΤΟΣ,
καὶ τὸ ἀποθανεῖν, κέρδος. εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρ/
κὶ, τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου. καὶ τί αἱρήσομαι
οὐ γνωρίζω, συνέχομαι γὰρ ἐκ τῶν δύο, τὴν
ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι, καὶ σὺν
ΧΡΙΣΤΩ εἶναι, πολλῷ μᾶλλον κρεῖσσον, τὸ δὲ
ἐπιμένειν ἐν τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑ/
μᾶς. καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα, ὅτι μενῶ καὶ
συμπαραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰς τὴν ὑμῶν
προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως, ἵνα τὸ καύ/
χημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ
ἐν ἐμοὶ, διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν
πρὸς ὑμᾶς. μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου
τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθὼν
καὶ ἰδὼν ὑμᾶς, εἴτε ἀπὼν, ἀκούσω τὰ πε/
ρὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυ/
χῇ, συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου,
καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντι/
κειμένων, ἥτις αὐτοῖς μέν ἐστιν ἔνδειξις ἀπω
λείας, ὑμῖν δὲ σωτηρίας, καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ,
ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ ΧΡΙΣΤΟΥ, οὐ μό
νον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ
αὐτοῦ

uberius auderēt, impauide uerbū loqui.
Nōnulli qdē p inuidiā & cōtentionē, nō/
nulli uero & ppter bonā uolūtatē, Chri/
stum prædicant, alij quidem ex cōtentio
ne Christum annuntiant, non pure, exi/
stimantes sese afflictionem addere uin/
culis meis. alij rursus ex charitate, scientes
quod in defensionem euangelij positus
sim. Quid enim? Attamen quouis mo/
do siue per occasionem, siue per uerita/
tem Christus annunciatur, & in hoc gau
deo, quinetiam gaudebo. Noui enim,
quod hoc mihi cedet in salutem, per ue/
stram orationem, & subministrationē
spiritus Iesu Christi, secundū expectatio
nem & spem meā, quod nulla in re pude
fiam, sed in omni libertate, ut semper ita
nunc quoq; magnificabitur Christus in
corpore meo, siue per uitā, siue per mor/
tem. Nā mihi uita Christus est, & mors
lucrū. Quod si contingat uiuere in carne,
ea res mihi fructus est operis, & quid eli/
gam ignoro. Constringor em̄ e duobus,
desyderans dissolui, & esse cū Christo,
multo longeq; melius est. Cæterū mane/
re in carne, magis necessariū, ppter uos. &
hoc certo scio, qđ maneā, & cū oibus uo
bis pmansurus sim, in uestrū pfectū, &
gaudium fidei, ut gloriatio uestra exube
ret in Christo Iesu, in me, p meū ad uos
reditū, tm̄ ut dignū est euāgelio Christi,
cōuersemini, ut siue cū uenero, & uidero
uos, siue absens sim, audiā de reb⁹ uestris
qđ stetis in uno spū, una aia, collaboran
tes fidei euangelij, nec in ullo terreamini,
ab aduersarijs, q̄ illis quidē est ostēsio p
ditiōis, uobis aūt salutis, & hoc a deo, qa
uobis donatū est pro Christo, nō solum
ut in eum credatis, uerum etiam ut pro
illo

αὐτοῦ πάσχειν, τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες, οἷον εἴδετε ἐν ἐμοί, καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί. Εἴτις οὖν παράκλησις ἐν ΧΡΙΣΤΩ, εἴτι παραμύθιον ἀγάπης, εἴτις κοινωνία πνεύματος, εἴτις σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί, πληρώσατέ μου τὴν χαράν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες, μηδὲν κατὰ ἐρίθειαν ἢ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν, μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοπεῖτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστος. Τοῦτο γὰρ φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλ᾽ ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Διὸ καὶ ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα, τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι ΙΗΣΟΥ, πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι κύριος ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, εἰς δόξαν θεοῦ πατρός. Ὥστε ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε. ὁ θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν, καὶ τὸ θέλειν, καὶ τὸ ἐνεργεῖν. ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας, πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα θεοῦ ἀμώμητα ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν ΧΡΙΣΤΟΥ.

Ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον, οὐδὲ εἰς κε-

νὸν ἐκο-

illo patiamini,idem certamen habentes,
quale uidiſtis in me,& nũc auditis in me.
Si qua igit' cõſolatio in Chriſto, ſi quod II
ſolatium dilectionis, ſi qua cõmunio ſpi-
ritus,ſi qua uiſcera & miſerationes,imple
te meum gaudiũ,ut ſimiliter affecti ſitis,
eãdem charitatem habentes, unanimes,
idem ſentientes,ne quid per contentionẽ
aut per inanẽ gloriã, ſed per humilitatẽ
animi,aliũ quiſq; ſe præſtantiorẽ iudicã
tes ne ſua quiſq; ſpectetis, ſed unuſquiſq;
quæ ſunt alioꝝ. Hoc enĩ ſentiatur in uo-
bis,quod & in Chriſto Ieſu, qui cũ eſſet
in forma dei,nõ rapinam arbitratus eſt,
ut eſſet æqualis deo,ſed ſemetipſum exi-
naniuit,forma ſerui ſumpta, in ſimilitu-
dine hominum factus,& figura repertus
ut homo,humiliauit ſemetipſum,factus
obediẽs uſq; ad mortẽ,mortẽ aũt crucis.
Quapropter & deus illũ in ſummã extu-
lit ſublimitatẽ,& donauit illi nomen, qđ
eſt ſupra omne nomen,ut in nomine Ie
ſu omne genu flectat,cœleſtium,& terre
ſtrium,& infernorum,& oĩs lingua confi
teatur,quod dominus ſit Ieſus Chriſtus
in gloriã dei patris. Proinde dilecti mei,
quemadmodum ſemper,obediſtis,non
tanq̃ in præſentia mea ſolum,ſed nunc
multo magis in abſentia mea, cũ timore
& tremore ueſtrã ipſoꝝ ſalutem opere-
mini.Nam deus eſt is qui agit in uobis,
& ut uelitis,& ut efficiatis,ꝑ bono animi
ꝓpoſito.Oĩa facite ſine murmuratiõib9,
& diſceptationibus,tales, ut nemo de uo
bis queri poſſit,ſynceriq; filij dei,irrephẽ
ſibiles,in medio natiõis prauæ, ac tortuo
ſæ, iter q̃s appetis,tãq̃ lũinaria ĩ mũdo,
uerbũ uitæ ſuſtinẽtes,ut gl'iari poſſim in
diẽ Chriſti,q̃d nõ ĩ uanũ cucurrerim,nec ĩ

ĩ uanum

νὸν ἐκοπίασα. ἀλλ᾽ εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ, καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν. τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε, καὶ συγχαίρετέ μοι. ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ ΙΗΣΟΥ, τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει. οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ΙΗΣΟΥ. τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον, σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι, ὡς ἂν ἀπίδω τὰ περὶ ἐμὲ ἐξαυτῆς. πέποιθα δὲ ἐν κυρίῳ, ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι. ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν, καὶ συνεργὸν, καὶ συστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον, καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς. ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας ὑμᾶς, καὶ ἀδημονῶν, διότι ἠκούσατε, ὅτι ἠσθένησε. καὶ γὰρ ἠσθένησε, παραπλήσιον θανάτῳ. ἀλλ᾽ ὁ θεὸς αὐτὸν ἠλέησεν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπῃ σχῶ. σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτὸν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν, πάλιν χαρῆτε, κἀγὼ ἀλυπότερος ὦ. προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν κυρίῳ, μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε, ὅτι διὰ τὸ ἔργον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, μέχρι θανάτου ἤγγισεν, παραβουλευσάμενος τῇ ψυχῇ, ἵνα πληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρός με λειτουργίας. τὸ λοιπὸν ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν κυρίῳ, τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν, ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρὸν, ὑμῖν δὲ τὸ ἀσφαλές. βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν. ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομή, οἱ πνεύματι θεῷ λατρεύοντες, καὶ καυχώμενοι ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες, καίπερ ἐγὼ ἔχων

uanū laborauerim. Quinetiā si imolor, super imolatiōe,& sacrificio fidei uestræ gaudeo&cōgaudeo oībus uobis. Idē aūt &uos gaudetis,& cōgaudetis mihi. Spero aūt in dño Iesu, me Timotheū breui mis surū uobis, ut & ego bono sim aīo, cognito statu uestro. Neminē eñ habeo pari mecū aīo ꝑditū, qui germane res uestras curaturus sit. Nam oēs quæ sua ipsorum sunt quærunt, non quæ Christi Iesu. Porro probationem eius nostis, quod ut filius mecū ueluti cū patre seruierit in euangelium. Hunc igitur spero me missurum, mox ubi uidero mea negotia. Confido aūt in dño, quod & ipse breui uenturus sim. Sed opepreciū arbitratus sū Aphroditum fratrem,& cooperariū,& cōmilitonem meū, uestrū aūt apostolū, & ministrum necessitatis meæ mittere ad uos. Qñquidē desyderabat omnes uos anxi⁹ propterea quod audissetis se infirmatū fuisse. Et certe fuit infirmus, ita ut esset uicinus morti, sed deus misertus est illi⁹. At nō illius tantū, sed & mei, ne dolorem haberem super dolorem. Studiosius itaq; misi illum, ut cum uideritis illum, denuo gaudeatis, & ego magis uacem dolore. Excipite igitur illū in domino, cum omni gaudio,& qui huiusmodi sūt, eos in precio habete, qm̄ ꝑpter op⁹ Christi eo acces sit, ut morti ꝓxim⁹ fuerit, nō habita rōne uitæ, ut suppleret id qđ in uestro erga me officio fuit diminutū. Qđ superest frēs, III
gaudete i dño, eadē scribere uobis, me quidē haud piget, uobis aūt tutū est. Videte canes, uidete malos operarios, uidete cōcisionē. Nos eñ sum⁹ circūcisio, qui spū deū colim⁹, & gloriamur i Christo Iesu. & non confidimus in carne, quanq; ego confidam

ἔχων πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί, εἴτις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον, περιτομῇ ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραήλ, φυλῆς Βενιαμίν, ἑβραῖος ἐξ ἑβραίων, κατὰ νόμον φαρισαῖος, κατὰ ζῆλον διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος, ἀλλ᾽ ἅτινά μοι ἦν κέρδη, ταῦτα ἥγημαι διὰ τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ζημίαν, ἀλλὰ μὲν οὖν καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι, διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως ΧΡΙΣΤΟΥ ΙΗΣΟΥ τοῦ κυρίου μου. δι᾽ ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα εἶναι, ἵνα ΧΡΙΣΤΟΝ κερδήσω. καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως ΧΡΙΣΤΟΥ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην, ἐπὶ τῇ πίστει, τοῦ γνῶναι αὐτὸν, καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφούμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, εἴπως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τῶν νεκρῶν. οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ ἤδη τετελείωμαι, διώκω δὲ, εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ᾽ ᾧ καὶ κατελήφθην ὑπὸ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ΙΗΣΟΥ. ἀδελφοὶ, ἐγὼ ἐμαυτὸν οὔπω λογίζομαι κατειληφέναι. ἓν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω, ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ. ὅσοι οὖν τέλειοι τοῦτο φρονῶμεν, καὶ εἴτι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει, πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν κανόνι, τὸ αὐτὸ φρονεῖν. συμμιμηταί μου γίνεσθε ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτως περιπατοῦντας, καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν, οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δέ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες.

confidã & in carne, si quisq̃ alius uidetur fiduciã habuisse in carne, ego magis habui, circũcisus octauo die, Israhel ex genere, trib⁹ Beniamin, hebræ⁹ ex hebræis, iuxta legẽ pharisæ⁹, iuxta studiũ ꝑsequẽs ecclesiã, iuxta iusticiã q̃ est in lege, fact⁹ irrephẽsibilis, sed q̃ mihi erãt lucra, ea arbitratus sũ ꝑpter Christũ, dãnũ esse. Quin etiã arbitror oĩa damnũ esse, ꝑpter excellentiã cognitiõis Christi Iesu dñi mei, ꝑpter quẽ omnium damnũ feci, & duco ꝑ ruderibus, ut Christũ lucrifaciam, & ut reperiar in illo, non habens meam iusticiã ex lege, sed eam, quæ per fidem est Christi, quæ est ex deo iusticiam super fide, ut cognoscam illũ, & potentiam resurrectionis illius, & cõmunionẽ afflictionũ illius, dum cõformis fio morti eius, si quo modo pertingam ad resurrectionẽ mortuorum, nõ quod apphenderim, aut iam ꝑfectus sim, sed sector, si & apprehendã, in eo in quo & apprehensus sum a Christo Iesu. Fratres, ego meipsum nõdũ arbitror assecutum esse. Vnũ aũt, ea quidẽ quæ a tergo sunt obliuiscens, ad ea uero quæ a fronte sunt enitens, iuxta præfixũ signũ, insequor ad palmã supernæ uocationis dei, in Christo Iesu. Quotquot itaq; perfecti sumus, hoc sentiamus, & si qd aliter sentitis, & hoc uobis de⁹ reuelabit, attamen quod assecuti sumus, eadem ꝑcedamus regula, ut idem sapiamus. coimitatores mei estote fratres, & considerate eos qui sic ambulant, quemadmodũ habetis formã nos. Nã cõplures ãbulant, de qbus sæpe dixi uobis, nunc aũt & flẽs dico, inimici crucis Christi, quoꝝ finis, ꝑditio est, quorum deus uẽter, & gloria in suffusione illorum, qui terrestria curant.

ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ, ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν, καὶ ὑποτάξαι ἑαυτῷ τὰ πάντα. Ὥστε ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ, καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτως στήκετε ἐν κυρίῳ ἀγαπητοί. Εὐοδίαν παρακαλῶ, καὶ συντύχην παρακαλῶ, τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ, ναὶ ἐρωτῶ καί σε σύζυγε γνήσιε, συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι, μετὰ καὶ κλήμεντος, καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε, καὶ πάλιν ἐρῶ χαίρετε. τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν, γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ κύριος ἐγγὺς, μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ᾽ ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ, καὶ τῇ δεήσει, μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν, ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ. τὸ λοιπὸν ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴτις ἀρετὴ, καὶ εἴτις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε, ἃ καὶ ἐμάθετε, καὶ παρελάβετε, καὶ ἠκούσατε, καὶ εἴδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ᾽ ὑμῶν.

Ἐχάρην δὲ ἐν κυρίῳ μεγάλως, ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν, ἐφ᾽ ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαιρεῖσθε δέ, οὐχ ὅτι καθ᾽ ὑστέρησιν λέγω. ἐγὼ γὰρ ἔμαθον, ἐν οἷς εἰμὶ αὐτάρκης εἶναι. οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν. ἐν παντὶ, καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι, καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν, καὶ ὑστερεῖσθαι, πάντα ἰσχύω ἐν τῷ δυναμοῦντί με ΧΡΙΣΤΩ. πλὴν καλῶς ἐποιήσατε

nã nostra cõuersatio in cœlis est, ex quo
& saluatorem expectamus dñm Iesum
Christũ, qui transfigurabit corpus humi
litatis nostræ, ut cõforme fiat, corpori glo
riæ suæ, secundũ efficaciam qua potest,
etiam subiicere sibi omnia. Proinde IIII
fratres mei dilecti ac desyderati, gaudiũ
& corona mea, sic state in dño dilecti.
Euodiã rogo, & synthychã rogo, ut idẽ
sentiant in dño, sane rogo & te compar
germana, adiuua eas, quæ in euãgelio cõ
uenerunt mecũ, una cũ Clemente quoq;,
& reliquis cooperariis meis, quorũ nomi
na sũt in libro uitæ. Gaudete in domino
semper, & iterũ dico gaudete. Modestia
uestra nota sit omnibus hoibus. Domi
nus ppe est. De nulla re solliciti sitis, sed
in omni oratione & obsecratione, cũ gra
tiarum actione, petitiones uestræ innote
scant apud deum, & pax dei quæ superat
omnem intellectum, custodiet corda ue
stra, & sensus uestros, in Christo Iesu.
Quod reliquum est, fratres, quæcunq;
uera, quæcunq; honesta, quæcunq; iu
sta, quæcunq; pura, quæcunq; accommo
da, quæcunq; bene ominata, si qua uir
tus, si qua laus, hæc cogitate, quæ & didi
cistis, & accepistis, & audistis, & uidistis
in me, hæc facite, & deus pacis erit uobi
scum. Gauisus sum aũt in dño magnope
re, qđ iam tandẽ reuiguit uestra pro me
sollicitudo i eo i quo & solliciti eratis. Ve
rum deerat oportunitas, nõ quod iuxta
penuriã loquar. Nã ego didici, in quibus
sum in his cõtentus esse. Noui & humilia
ri, noui & excellere (ubiq; & in omnibus
institutus sũ) & saturari, & esurire, & abũ
dare, & penuriã pati. Oia possum in eo
qui me potentẽ facit Christo. Attñ recte
fecistis

ἐποιήσατε, συγκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει. οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς φιλιππήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ μακεδονίας, οὐδὲ μία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι. ὅτι καὶ ἐν θεσσαλονίκῃ ἅπαξ, καὶ δίς, εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε, οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλ᾽ ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν, ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ ἐπαφροδίτου, τὰ παρ᾽ ὑμῶν, ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίαν δεκτὴν εὐάρεστον τῷ θεῷ. ὁ δὲ θεός μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν, κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ ἐν δόξῃ, ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ. τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν, ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν. ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί, ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες ἅγιοι, μάλιστα δὲ, οἱ ἐκ τῆς καίσαρος οἰκίας. Η χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν.

Ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης διὰ ἐπαφροδίτου.

feciſtis, q̃d ſimul cõmunicaſtis meæ tribulationi. Noſtis em̃ & uos Philippẽſes q̃d in principio euãgelij, cũ ꝓficiſcerer a Macedõia, nulla mihi eccleſia cõmunicauerit, in ratione dandi & accipiẽdi, niſi uos ſoli. nã & Theſſalonicæ cũ eſſẽ, ſemel & iterũ, q̃d op⁹ erat mihi miſiſtis, nõ q̃d req̃ram mun⁹, ſed req̃ro fructũ exuberantẽ in rationẽ ueſtrã. Recepi tñ oĩa & abũdo, ĩpletus ſũ, poſteaq̃ accepi ab Epaphrodito, q̃ a uobis miſſa fuerãt, odorem bonæ fragrantiæ, hoſtiã acceptã, & gratã deo. De⁹ aũt meus, implebit q̃cquid op⁹ fuerit uobis, ſecundum diuitias ſuas in gloria, in Chriſto Ieſu. Deo uero, & patri noſtro, gloria in ſæcula ſæculorum. Amen. Salutate oẽm ſanctũ in Chriſto Ieſu. Salutant uos q̃ mecũ ſunt fratres. Salutant uos oẽs ſancti, maxime uero, qui ſunt ex Cæſaris familia. Gratia dñi noſtri Ieſu Chriſti, cũ oĩbus uobis. Amen.

Scripta eſt e Roma ꝑ Epaphroditũ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΤΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης οὐχ ἑωρακὼς μὲν αὐτούς, ἀκούσας δὲ περὶ αὐτῶν. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. τοὺς κολοσσαεῖς ἤθελόν τινες ἀπατῆσαι σοφίσμασιν ἑλληνικοῖς, κατὰ τῆς εἰς ΙΗΣΟΥΝ πίστεως, καὶ περὶ τῶν ἐν νόμῳ βρωμάτων, καὶ περιτομῆς. ταῦτα τοίνυν μαθὼν ὁ ἀπόστολος, γράφει τὴν ἐπιστολὴν ὥσπερ κατηχητικὴν αὐτοῖς ταύτην, καὶ πρῶτον μὲν εὐχαριστῶν τῷ θεῷ, σημαίνει ἀπὸ τοῦ σκότους αὐτοὺς μεταβεβηκέναι εἰς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, καὶ ὅτι ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ εἰς ὃν ἐπίστευσαν, εἰκών ἐστι τοῦ θεοῦ καὶ λόγος, δι᾽ οὗ τὰ πάντα γέγονε, καὶ ὅτι ἔπρεπεν αὐτὸν δημιουργὸν ὄντα, γενέσθαι αὐτὸν πρωτότοκον τῆς κτίσεως καὶ πρωτότοκον ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα τὰ ἀμφότερα συνάψῃ, καὶ ζωοποιήσῃ τὰ πάντα. προτρέπει δὲ αὐτοὺς ἐμμένειν ἐν τῇ πίστει, σημαίνων, ὅτι αὐτὸς παῦλος, διάκονός ἐστι τοῦ εὐαγγελίου, ἐν ᾧ κατηχήθησαν. εἶτα καὶ περὶ τοῦ νόμου, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ βρωμάτων, καὶ περὶ ἡμερῶν, καὶ ἐνιαυτῶν ἐξηγεῖται, καὶ ἀποδείκνυσι ἠργηκέναι λοιπὸν τὰ παλαιά, καὶ τὴν περιτομήν. συμβουλεύει τε αὐτοῖς μὴ πλανᾶσθαι ἀπὸ τῶν σοφιζομένων, καὶ πλανᾶν αὐτοὺς θελόντων, καὶ λοιπὸν παραινέσας, καὶ ὧδε γονεῦσι, καὶ τέκνοις, ἀνδράσι καὶ γυναιξί, δούλοις καὶ κυρίοις, καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρὸς τὰ ἤθη συμβουλεύσας, πληροῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM

COloſſẽſes, & hi ſicut Laodicẽſes ſũt Aſiani, & ipſi ꝑuẽti erãt a pſeudo aplı̃s. Nec ad hos acceſſit ipſe apl̃s, ſ; & hos ꝑ epl̃am corrigit. Audierãt em̃ ṽbũ ab Archippo, q̃ & miſteriũ ĩ eos accepit. Ergo apl̃s iã ligat⁹ ſcribit eis ab Epheſo ꝑ Tychicũ diaconũ, & Oneſimũ acolythũ

ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς τοῖς ἐν κολασσαῖς ἁγίοις, καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν ΧΡΙΣΤΩ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ, καὶ ἔστι καρποφορούμενον, καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε, καὶ ἔγνωτε τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ. καθὼς καὶ ἐμάθετε ἀπὸ Επαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὅς ἐστι πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι. διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι καὶ αἰτούμενοι, ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ, περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ κυρίου, εἰς πᾶσαν ἀρέσκειαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες, καὶ αὐξανόμενοι εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θεοῦ, ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι, κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς. εὐχαριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί, ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξου-

σιας τοῦ

AD COLLOSSENSES EPISTOLA PAVLI.

PAulus Apostolus Iesu Christi, per uoluntatem dei, & Timotheus frater, iis qui sunt Colossis, sanctis & fidelibus fratribus in Christo. Gratia uobis & pax a deo patre nostro & dño Iesu Christo. Gratias agimꝰ deo & patri dñi nostri Iesu Christi, semper de uobis, cum oramꝰ. Quoniã audiuimus fidẽ uestrã in Christo Iesu, & charitatem erga oẽs sanctos, propter spem repositã uobis in cœlis, de qua prius audieratis in uerbo ueritatis euangelij, quod peruenit ad uos, quẽadmodum & in toto mundo, & fructificat, sicut & in uobis, ex eo die quo audistis & cognouistis gratiam dei in ueritate. Quẽadmodum & didicistis ex Epaphra dilecto conseruo nostro, qui est fidus pro uobis minister Christi, q & exposuit nobis uestrã dilectionem in spiritu. propterea & nos, ex quo die audiuimus, non desiuimus ꝓ uobis orare, & poscere, ut impleamini agnitione uoluntatis eius, in omni sapientia & prudẽtia spirituali, ut ambuletis digne domino, ut per omnia placeatis, in omni opere bono fructificantes, & crescentes in agnitionem dei, in omni potentia facti potentes, iuxta robur gloriæ illius, in omnem patiẽtiam & longanimitatem cũ gaudio, gratias agentes patri, qui idoneos nos fecit, in partẽ sortis sanctorum, in lumine, qui eripuit nos de potestate

testate

σίας τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατά, καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι. τὰ πάντα δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται, καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε, καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, ὅς ἐστιν ἀρχὴ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν, αὐτὸς πρωτεύων, ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι, καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ δι' αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ ὑμᾶς ποτὲ ὄντας ἀπηλλοτριωμένους, καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς, νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, διὰ τοῦ θανάτου παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους, καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ. εἴ γε ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἑδραῖοι, καὶ μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου, οὗ ἠκούσατε, τοῦ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ παῦλος διάκονος. νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἡ ἐκκλησία, ἧς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος, κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ. τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων, καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν. νυνὶ δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, οἷς ἠθέλησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι, τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυ-

testate tenebrarũ & transtulit in regnum filij charitatis suæ, in quo habemus redẽptionem, per sanguinẽ ipsius, remissionẽ peccatorum, qui est imago dei inuisibilis, primogenitus uniuersæ creaturæ, quod i illo creata sint omnia, quæ in cœlis sunt, & quæ in terra, uisibilia & inuisibilia, siue throni, siue dominationes, siue principatus, siue potestates. Omnia per illum, & in illum creata sunt, & ipse est ante omnia, & omnia in illo consistunt, & ipse est caput corporis ecclesiæ, qui est principiũ primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primas tenens, quoniam in illo cõplacitum est patri, uniuersam plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare cũcta erga se, pacificatis per sanguinẽ crucis eius per eundem, siue quæ in terra sunt, siue quæ in cœlis. Et uos qui quondam eratis abalienati, & inimici mente, in operibus malis, nunc tamen reconciliauit, in corpore carnis suæ per mortem, ut adiungeret uos sanctos, & irrepræhensibiles, & inculpatos in conspectu suo. Siquidem permanetis in fide fundati ac stabiles, & imobiles a spe euãgelij, quod audistis, quod prædicatum est uniuersæ creaturæ, quæ sub cœlo est, cuius factus sum ego Paulus minister. Nũc gaudeo in afflictionibus meis pro uobis, & suppleo quod deerat afflictionibus Christi, in carne mea, pro corpore ipsius, quod est ecclesia, cuius factus sũ ego minister, iuxta dispensationem dei, quæ data est mihi in uos implendi uerbum dei, mysterium quod reconditum fuit a sæculis, & a generationibus. Nunc autem manifestatum est sanctis illius, quibus uoluit deus notum facere, quæ sint diuitiæ gloriæ

του μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅς ἐστι
ΧΡΙΣΤΟΣ ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπὶς τῆς δόξης, ὃν ἡ/
μεῖς καταγγέλλομεν, νουθετοῦντες πάντα
ἄνθρωπον, καὶ διδάσκοντες πάντα ἄν/
θρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσω/
μεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν ΧΡΙΣΤΩ
ΙΗΣΟΥ, εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κα
τὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ, τὴν ἐνεργουμένην
ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει. Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰ/
δέναι, ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω περὶ ὑμῶν, καὶ
τῶν ἐν λαοδικείᾳ, καὶ ὅσοι οὐχ ἑωράκασι τὸ
πρόσωπόν μου ἐν σαρκί, ἵνα παρακληθῶσιν
αἱ καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντων ἐν ἀγά
πῃ, καὶ εἰς πάντα πλοῦτον τῆς πληροφο/
ρίας τῆς συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστη
ρίου τοῦ θεοῦ, καὶ πατρὸς, καὶ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ,
ἐν ᾧ εἰσὶ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ
τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι. τοῦτο δὲ λέγω, ἵνα
μήτις ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολο/
γίᾳ. εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ
πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμί, χαίρων καὶ βλέ/
πων ὑμῶν τὴν τάξιν, καὶ τὸ στερέωμα τῆς
εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ πίστεως ὑμῶν. ὡς οὖν παρε/
λάβετε τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ τὸν κύριον,
ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ἐῤῥιζωμένοι καὶ ἐποι/
κοδομούμενοι ἐν αὐτῷ, καὶ βεβαιούμενοι
ἐν τῇ πίστει, καθὼς ἐδιδάχθητε, περισσεύον/
τες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ. βλέπετε μή τις
ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσο/
φίας καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδο/
σιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσ/
μου, καὶ οὐ κατὰ ΧΡΙΣΤΟΝ. ὅτι ἐν αὐτῷ
κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος,
σωματικῶς, καὶ ἐστὲ ἐν αὐτῷ πεπληρωμέ/
νοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς, καὶ
ἐξουσίας, ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτο/
μῇ ἀχειροποιήτῳ ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώ/
ματος τῶν ἁμαρτιῶν τῆς σαρκὸς, ἐν τῇ
περιτομῇ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, συνταφέντες
αὐτῷ

mysterij huius, in gentibus, qui est Chri
stus in uobis, spes gloriæ, quem nos an/
nunciamus, admonentes omnem homi/
nem, & docentes omnem hominẽ, in om
ni sapientia, ut adiungamus omnem ho/
minẽ perfectũ in Christo Iesu, ad quod
laboro, periclitans secundum efficaciam
eius, agentem in me in uirtute. Nã uo/ II
lo uos scire, quantum certamen habeam
de uobis, & his qui sũt Laodiciæ, & quot/
quot nõ uiderunt faciem meam in carne,
ut consolationem accipiant corda illo/
rum, cum fuerint compacti in charita/
te, & in omnes diuitias certæ persuasio/
nis, intelligentiæ, in agnitionem mysterij
dei, & patris & Christi, in quo sunt om/
nes Thesauri sapientiæ, & scientiæ re/
conditi. Hoc autem dico, ne quis uobis
imponat, in probabilitate sermonis.
Etenim quamuis carne sim absens, ta/
men spiritu uobiscum sum, gaudens &
uidens uestrum ordinem, & soliditatem
uestræ, in Christum fidei. Quemad/
modum igitur accepistis Christum Ie/
sum dominum, ita in eo ambulate, ra/
dicati, & superstructi in ipso & confir/
mati in fide, sicut edocti estis, exuberan/
tes in ea, in gratiarum actione. Vide/
te, ne quis sit, qui uos depredetur per
philosophiam, & inanem deceptionem,
iuxta traditionem hominum, iuxta ele/
menta mundi, & non iuxta Christum.
Quoniam in illo inhabitat omnis ple/
nitudo deitatis corporaliter, & estis in
illo completi, qui est caput omnis prin/
cipatus ac potestatis, in quo & circumci/
si estis, circumcisione, quæ fit sine mani/
bus, dũ exuistis corpus peccatorum car/
nis, in circumcisione Christi, consepulti
simul

αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνη
γέρθητε, διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας
τοῦ θεοῦ, τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ τῶν
νεκρῶν. Καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας
τοῖς παραπτώμασι, καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς
σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωοποίησεν ἡμᾶς σὺν
αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ πα
ραπτώματα, ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χει
ρόγραφον, τοῖς δόγμασιν ὃ ἦν ὑπεναν/
τίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου προ/
σηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ, ἀπεκδυσάμενος
τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμά/
τισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν
αὐτῷ. Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν
βρώσει, ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς, ἢ
νουμηνίας, ἢ σαββάτων, ἅ ἐστι σκιὰ τῶν
μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. μηδεὶς
ὑμᾶς καταβραβευέτω, θέλων ἐν ταπεινοφρο/
σύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἑώ/
ρακεν ἐμβατεύων, εἰκῆ φυσιούμενος
ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ οὐ/
κρατῶν τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα
διὰ τῶν ἁφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχο/
ρηγούμενον, καὶ συμβιβαζόμενον, αὔξει
τὴν αὔξησιν τοῦ θεοῦ. Εἰ οὖν ἀπεθάνε/
τε σὺν ΧΡΙΣΤΩ, ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ
κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογμα/
τίζεσθε; μὴ ἅψῃ, μηδὲ γεύσῃ, μηδὲ θίγῃς,
ἅ ἐστι πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει, κα/
τὰ τὰ ἐντάλματα, καὶ διδασκαλίας τῶν ἀν
θρώπων, ἅτινά ἐστι λόγον μὲν ἔχοντα σο/
φίας, ἐν ἐθελοθρησκείᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ,
καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τι/
νι, πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκός.
Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ ΧΡΙΣΤΩ, τὰ ἄ/
νω ζητεῖτε, οὗ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐστιν ἐν δεξιᾷ
τοῦ θεοῦ καθήμενος. τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ
τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀπεθάνετε γὰρ, καὶ ἡ ζωὴ
ὑμῶν

ſimul cum illo in baptiſmo, in quo ſimul
etiam cũ illo reſurrexiſtis per fidem ope/
rationis dei, qui excitauit illum ex mor/
tuis. Et uos cum eſſetis mortui per de-
licta, & per præputium carnis ueſtræ,
ſimul cum illo uiuificauit, condonans
nobis omnia delicta, deleto, quod ad-
uerſus nos erat chirographo, quod erat
contrarium nobis per decreta, & illud
ſuſtulit e medio, affixum cruci, exutis
principatibus, ac poteſtatibus oſtenta/
uit palam, triumphans illos in ſemet-
ipſo. Ne quis igitur uos iudicet in ci/
bo aut potu, aut in parte diei feſti, aut
nouilunij, aut ſabbatorum, quæ ſunt
umbra rerum futurarum, corpus autem
Chriſti, ne quis uobis palmã interuer/
tat, uolens in humilitate, & ſuperſtitio
ne angelorum, in ijs quæ non uidit fa-
ſtuoſus incedens, fruſtra inflatus a men/
te carnis ſuæ, ac non obtinens caput, ex
quo totum corpus per commiſſuras &
compagines ſubminiſtratum, & com/
pactum, augeſcit augmento dei. Itaq;
ſi mortui eſtis cum Chriſto, ab elemen
tis mundi, quid quaſi uiuentes in mun
do, decretis tenemini? Ne tetigeris,
ne guſtaris, neq; contrectaris, quæ om/
nia ipſo pereunt abuſu, iuxta præcep/
ta, & doctrinas hominum, quæ ratio/
nem quidem habent ſapientiæ, in ſu/
perſtitione, & humilitate animi, & le/
ſione corporis ſui, non in honore quo/
piam, ad expletionem carnis. Itaq; ſi III
reſurrexiſtis, una cum Chriſto, ſuper/
na quærite, ubi Chriſtus eſt ad dexte-
ram dei ſedens. Superna curate, non
terreſtria. Siquidẽ emortui eſtis, & uita

ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ ΧΡΙΣΤΩ ἐν τῷ θεῷ
ὅταν ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ φανερωθῇ ἡ ζωὴ ἡμῶν, τό-
τε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δό-
ξῃ. νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς
γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμί-
αν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰ-
δωλολατρία, δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ, ἐπὶ
τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς πε-
ριεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζῆτε ἐν αὐτοῖς. νυνὶ
δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυ-
μόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν,
ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν. μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλ-
λήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄν-
θρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, καὶ ἐν-
δυσάμενοι τὸν νέον, τὸν ἀνακαινούμενον εἰς
ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν,
ὅπου οὐκ ἔνι ἕλλην καὶ ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ
ἀκροβυστία, βάρβαρος, σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθε-
ρος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι ΧΡΙΣΤΟΣ, ἐν-
δύσασθε οὖν ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ ἅγιοι καὶ
ἠγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, χρηστό-
τητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακρο-
θυμίαν, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων, καὶ χαριζόμε-
νοι ἑαυτοῖς, ἐάν τις πρός τινα ἔχῃ μομφήν,
καθὼς καὶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐχαρίσατο ὑμῖν, οὕ-
τως καὶ ὑμεῖς. ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, τὴν ἀγά-
πην, ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος, καὶ
ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ, βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις
ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἑνὶ σώματι, καὶ εὐ-
χάριστοι γίνεσθε. ὁ λόγος τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐνοικεί-
τω ἐν ὑμῖν πλουσίως ἐν πάσῃ σοφίᾳ, δι-
δάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτούς, ψαλμοῖς
καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν χάριτι, ἄ-
δοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ. καὶ πᾶν
ὅ ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνό-
ματι κυρίου ΙΗΣΟΥ, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ
καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ. αἱ γυναῖκες ὑποτάσσεσθε τοῖς
ἰδίοις ἀνδράσιν, ὡς ἀνῆκεν ἐν κυρίῳ. οἱ ἄν-
δρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καὶ μὴ πικραίνε-
σθε πρὸς αὐτάς

uestra abscondita est cũ Christo in deo.
Qñcunq; Christus manifestatus fuerit,
uita nostra, tunc & uos cũ illo manifesta-
bimini in gloria. Mortificate igitur mem
bra uestra, terrestria, fornicationẽ, imun-
diciam, molliciem, concupiscentiã malã,
& auaritiã quæ est simulacroꝝ cultus, ob
quæ uenire solet ira dei, in filios intracta
biles, inter quos ambulabatis quõdam
cũ uiueretis in his. Nunc aũt deponite &
uos oĩa, iram, indignationẽ, maliciã, male
dicentiam, turpiloquentiam ab ore ue-
stro. Ne mentiamini alius aduersus aliũ,
posteaq̃ exuistis ueterẽ hoiem cũ factis
suis, & induistis nouũ, qui renouatur in
agnitionẽ & imaginẽ eius, qui condidit
illũ, ubi nõ est Græcus & Iudæus, circũci
sio & ꝑputium, barbarus scytha, seruus, li
ber, sed omnia in omnibus Christus. Si-
tis igitur induti tanq̃ electi dei, sancti ac
dilecti uiscera miserationũ, comitatẽ, mo
destiam, lenitatem, longanimitatem, suf-
ferentes uos inuicem, & cõdonantes uo-
bis mutuo, si quis aduersus aliquẽ habue
rit querelã, quemadmodũ & Christus cõ
donauit uobis, ita & uos. Super oĩa autẽ
hæc, charitatẽ, quæ est uinculũ perfectio-
nis, & pax dei, palmã ferat in cordibꝰ ue-
stris, in quã & uocati estis, ĩ uno corpore,
& grati sitis. Verbũ Christi inhabitet in
uobis opulente in omni sapiẽtia, docẽtes
& admonẽtes uos inuicẽ, cantionibus &
laudibus, & cãtilenis spiritalibus ĩ gratia,
canentes in corde uestro dño. Et quicqd
egeritis in sermone aut in facto, omnia
in nomine dñi Iesu facite, gratias agẽtes
deo & patri per illũ. Vxores subditæ esto
te ꝓprijs uiris, sicuti conuenit, in dño. Vi
ri diligite uxores, & ne sitis amarulenti
aduersus

πρὸς αὐτάς. τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦ
σι, κατὰ πάντα. τοῦτο γάρ ἐστιν εὐάρεστον τῷ κυ/
ρίῳ, οἱ πατέρες μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν
ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. οἱ δοῦλοι ὑπακούετε κα/
τὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν
ὀφθαλμοδουλίαις ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ'
ἐν ἁπλότητι καρδίας, φοβούμενοι τὸν θε/
όν, καὶ πᾶν, ὅτε ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργά/
ζεσθε, ὡς τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώποις, εἰ/
δότες, ὅτι ἀπὸ κυρίου ἀπολήψεσθε τὴν ἀν/
ταπόδοσιν τῆς κληρονομίας. τῷ γὰρ κυ/
ρίῳ ΧΡΙΣΤΩ δουλεύετε. ὁ δὲ ἀδικῶν κομι/
εῖται, ὃ ἠδίκησε, καὶ οὐκ ἔστι προσωπολη/
ψία. οἱ κύριοι τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότη-
τα τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες ὅτι
καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανοῖς.

τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦν
τες ἐν αὐτῇ, ἐν εὐχαριστίᾳ, προσευχόμενοι
ἅμα, καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν
θύραν τοῦ λόγου, λαλῆσαι τὸ μυστήριον τοῦ
ΧΡΙΣΤΟΥ, διὸ καὶ δέδεμαι, ἵνα φανερώσω
αὐτό, ὡς δεῖ με λαλῆσαι, ἐν σοφίᾳ περι/
πατεῖτε πρὸς τοὺς ἔξω, τὸν καιρὸν ἐξαγο-
ραζόμενοι, ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν
χάριτι ἅλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς
δεῖ ὑμᾶς ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι. τὰ κατ'
ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν τυχικὸς ὁ ἀ-
γαπητὸς ἀδελφός, καὶ πιστὸς διάκονος
καὶ σύνδουλος ἐν κυρίῳ, ὃν ἔπεμψα
πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῷ τὰ περὶ ὑ
μῶν, καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑ/
μῶν, σὺν ὀνησίμῳ, τῷ πιστῷ καὶ ἀγα-
πητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν, πάντα
ὑμῖν γνωριοῦσι τὰ ὧδε. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἀρί/
σταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου, καὶ μάρκος ὁ
ἀνεψιὸς βαρνάβα περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολάς,
ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασθε αὐτόν, καὶ ἰη/
σοῦς ὁ λεγόμενος ἰοῦστος, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς
οὗτοι μόνοι συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ

οἵτινες

aduersus illas. Filij, obedite parentibus
in omnibus. Hoc em̃ bene placet domi-
no. Patres, ne prouocetis liberos uestros,
ne despondeant animum. Serui, obedite
per omnia carnalibus dominis, nõ in ob
sequijs ad oculũ exhibitis, tanq̃ homini
bus placere studentes, sed in simplicitate
cordis, timentes deum, & quicquid feceri
tis, ex animo facite, tanq̃ domino & non
hominibus, scientes quod a domino re/
cipietis mercedem hæreditatis, nam do-
mino Christo seruitis. Cæterum qui
peccarit, reportabit peccatum suum, &
non est personarũ respectus. Vos do- IIII
mini, quod iustum est & æquabilitatem,
seruis exhibete, scientes quod & uos ha/
beatis dñm in cœlis, orationi instate, ui-
gilantes in ea & gratiarũ actione, orãtes
simul & pro nobis, ut deus aperiat nobis
ostiũ sermonis, ut loquamur mysterium
Christi, propter quod & uinctus sum, ut
manifestem illud, sicut oportet me lo/
qui. In sapientia ambulate, erga extra/
neos oportunitatem redimentes, ser/
mo uest r semper in gratia sit sale condi/
tus, ut sciatis quomodo oporteat uos uni
cuiq̃ respõdere. De omnibus rebus meis
certiores uos reddet Tychicus dilectus
frater, & fid9 minister, & cõseruus in dño,
quẽ misi ad uos in hoc ipsũ, ut cognoscat
quid agatis, & consolet' corda uestra, una
cũ Onesimo, fido & dilecto fratre, qui est
ex uobis. De oibus uobis exponẽt, quæ
hic agant'. Salutat uos Aristarch9, conca/
ptiuus meus, & Marcus cõsobrinus Bar/
nabæ, de quo accepistis mandata, si ue-
nerit ad uos excipite eum, & Iesu, qui uo/
catur iustus, qui sunt ex circumcisione.
Hi soli cooperarij sunt, ad regnum dei,

qui

οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία. ἀσπάζε-
ται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν δοῦλος
ΧΡΙΣΤΟΥ, πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑ-
μῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα στῆτε τέλειοι
καὶ πεπληρωμένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ θεοῦ.
μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ, ὅτι ἔχει ζῆλον πολὺν ὑ-
πὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν λαοδικείᾳ, καὶ τῶν ἐν ἱε-
ραπόλει. ἀσπάζεται ὑμᾶς λουκᾶς ὁ ἰατρὸς, ὁ
ἀγαπητός, καὶ δημᾶς. ἀσπάσασθε τοὺς ἐν λα-
οδικείᾳ ἀδελφούς, καὶ νυμφᾶν, καὶ τὴν κατ'
οἶκον αὐτοῦ ἐκκλησίαν, καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ
παρ' ὑμῶν ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε, ἵνα καὶ ἐν τῇ
λαοδικέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν
ἐκ λαοδικείας, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε, καὶ
εἴπατε ἀρχίππῳ, βλέπε τὴν διακονίαν ἣν
παρέλαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς. ὁ
ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ παύλου. μνημονεύε-
τέ μου τῶν δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. ἀμήν.

qui fuere mihi ſolatio. Salutat uos Epaphras, qui ex uobis eſt ſeru⁹ Chriſti, ſemper enixe laborans pro uobis, in orationibus, ut ſtetis perfecti & completi in omni uoluntate dei. Teſtimonium enim illi perhibeo, quod habeat multum ſtudiũ, pro uobis, & his qui ſũt Laodiceæ, & his qui Hierapoli. Salutat uos Lucas medicus dilect⁹. Salutate frẽs qui ſunt Laodiceæ, & Nymphã, & quæ in domo illius eſt congregationem, & cum lecta fuerit a uobis epiſtola, facite ut & in Laodicenſiũ eccleſia legatur, & eam quæ ſcripta eſt ex Laodicea, ut & uos legatis, & dicite Archippo, uide miniſterium quod accepiſti in domino, ut illud impleas. Salutatio mea manu Pauli. Memores ſitis uinculorum meorum. Gratia uobiſcum. Amen.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΤΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ ἀθηνῶν, ἑωρακὼς πρότερον αὐτούς, καὶ διατρίψας παρ' αὐτοῖς. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. ὁ ἀπόστολος πολλὰς θλίψεις παθὼν ἐν βεροίᾳ, καὶ ἐν φιλίπποις τῆς μακεδονίας, καὶ ἐν κορίνθῳ, γινώσκων τε ὅσα πέπονθεν καὶ ἐν θεσσαλονίκῃ, φοβούμενος μὴ ἀκούσαντες θεσσαλονικεῖς ἃ πέπονθεν ἐν ταῖς προειρημέναις πόλεσι, παραδῶσιν ὑπὸ τοῦ πειράζοντος, καὶ σκανδαλισθῶσι, μαθὼν δὲ ὅτι καὶ ἐπὶ τοῖς ἀποθνήσκουσι κατώδυνοι ἐγένοντο. ἀποστέλλει τιμόθεον πρὸς αὐτοὺς μετὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, καὶ πρῶτον μὲν ἐπιστηρίζει αὐτοὺς ἐν τῇ πίστει, ὥστε μὴ σαλεύεσθαι διὰ τὰς θλίψεις, καὶ μηδὲν ξένον αὐτοὺς πεπονθέναι ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, τῶν καὶ τὸν κύριον ἀποκτεινάντων. χριστιανῶν γὰρ ἴδιον τὸ θλίβεσθαι ἐν τῷ βίῳ τούτῳ ἔλεγεν. πολλὰ δὲ παραινέσας αὐτοῖς οὕτως ὡς παρέλαβον παρ' αὐτοῦ ἀναστρέφεσθαι. γράφει περὶ τῶν τελευτώντων, παραμυθούμενος αὐτούς, καὶ διδάσκων μὴ βαρέως φέρειν. οὐ γὰρ εἶναι τὸν θάνατον ἀπώλειαν, ἀλλ' ὁδὸν ἀναστάσεως. ἔπειτα, καὶ περὶ τῶν χρόνων αὐτοὺς διδάσκει, ἵνα ἄδηλον τὴν ἡμέραν γινώσκοντες, ἀεὶ ἕτοιμοι γίνωνται, καὶ μηδενὶ προσέχωσιν ἀπαγγελλομένῳ περὶ αὐτῆς. ἔσεσθαι γάρ φησι τὴν παρουσίαν οὕτως, ὥστε τοὺς περιλειπομένους καὶ εὑρισκομένους ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, μὴ φθάνειν τοὺς ἐκ νεκρῶν ἐγειρομένους. ἅμα γὰρ γίνεσθαι τὴν πάντων ἀλλαγὴν διδάσκει, πρὸς τούτοις, προτρέπεται αὐτοῖς βελτιοῦσθαι ἐν τοῖς ἤθεσι, προτρέπει αὐτοὺς καὶ ἀεὶ χαίρειν τῇ ἐλπίδι, καὶ προσεύχεσθαι, καὶ εὐχαριστεῖν αὐτοὺς ἀεὶ τῷ κυρίῳ, ἐνορκίζων αὐτοὺς ἀναγνῶναι τὴν ἐπιστολὴν ταύτην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς.

ARGVMENTVM

THeſſalonicenſes ſunt Macedones, qui accepto uerbo ueritatis, perſtiterunt in fide, etiam in perſecutione ciuium ſuorum. Præterea nec receperunt falſos apoſtolos, nec ea quæ a falſis apoſtolis dicebantur. Hos collaudat apoſtolus, ſcribens eis ab Athenis, per Tychicum diaconem, & Oneſimum acolythum.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΪΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΩΤΗ.

ΠΑΥΛΟΣ καὶ σιλουανὸς καὶ τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ θεσσαλονικέων, ἐν θεῷ πατρὶ καὶ κυρίῳ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΩ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως, καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, εἰδότες ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ θεοῦ τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει, καὶ πνεύματι ἁγίῳ, καὶ ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ, καθὼς οἴδατε, οἷοι ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν δι᾽ ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε, καὶ τοῦ κυρίου δεξάμενοι τὸν λόγον, ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου. ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπους πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ μακεδονίᾳ καὶ ἀχαΐᾳ. ἀφ᾽ ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ κυρίου, οὐ μόνον ἐν τῇ μακεδονίᾳ καὶ ἀχαΐᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν παντὶ τόπῳ, ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἐξελήλυθεν, ὥστε μὴ χρείαν ὑμᾶς ἔχειν.

AD THESSALONICENSES EPISTOLA PAVLI PRIMA

PAulus, & Syluanus, & Timotheus, eccleſiæ Theſſalonicẽſium, in deo patre, & dño Ieſu Chriſto. Gratia uobis & pax, a deo patre noſtro, & dño Ieſu Chriſto. Gratias agimus deo ſemper, de omnibus uobis, mentionẽ ueſtri facientes in orationibus noſtris indeſinenter, recolentes ueſtri, propter opus fidei, & laborem charitatis, & quod permãſiſtis in ſpe domini uoſtri Ieſu Chriſti, coram deo, & patre noſtro, ſciẽtes fratres dilecti a deo electionem ueſtram, quoniam euangelium meum fuit erga uos, nõ in ſermone ſolũ, uerũ etiam in uirtute, & in ſpiritu ſancto & in certitudine multa, quemadmodum noſtis, quales fuerimus inter uos, ueſtra cauſa. Et uos imitatores noſtri facti fuiſtis, & domini recepiſtis uerbum, in afflictione multa, cũ gaudio ſpiritus ſancti, adeo ut fueritis exemplo omnibus credentibus in Macedonia, & Achaia. A uobis enim pertonuit uerbum domini, non ſolum in Macedonia, & Achaia, uerum etiam in omni loco, fides ueſtra quæ eſt in deum dimanauit, ut non ſit uobis neceſſe

ἔχειν, λαλεῖν τι. αὐτοὶ γὰρ περὶ ὑμῶν
ἀπαγγέλλουσιν, ὁποίαν εἴσοδον ἔχομεν
πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν θε/
ὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων, δουλεύειν θεῷ ζῶντι, καὶ
ἀληθινῷ, καὶ ἀναμένειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐκ τῶν
οὐρανῶν, ὃν ἤγειρεν ἐκ τῶν νεκρῶν, ΙΗΣΟΥΝ
τὸν ῥυόμενον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχο/
μένης. Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ἀδελφοὶ τὴν εἴ/
σοδον ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέ/
γονεν, ἀλλὰ καὶ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες,
καθὼς οἴδατε ἐν φιλίπποις ἐπαῤῥησιασά/
μεθα ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν, λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς
τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι. ἡ γὰρ
παράκλησις ἡμῶν, οὐκ ἐκ πλάνης, οὐδὲ ἐξ ἀ/
καθαρσίας, οὔτε ἐν δόλῳ, ἀλλὰ καθὼς δε/
δοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πιστευθῆναι τὸ
εὐαγγέλιον, οὕτως λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώ/
ποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ τῷ θεῷ τῷ δοκι/
μάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. οὔτε γάρ πο/
τε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς
οἴδατε, οὔτε ἐν προφάσει πλεονεξίας, θεὸς
μάρτυς, οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δό/
ξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν, οὔτε ἀπ' ἄλλων, δυνά/
μενοι ἐν βάρει εἶναι, ὡς ΧΡΙΣΤΟΥ ἀπόστο/
λοι, ἀλλ' ἐγενήθημεν ἤπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν,
ὡς ἂν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα, οὕτως
ὁμειρόμενοι ὑμῶν, εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι
ὑμῖν, οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἀλ/
λὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπη/
τοὶ ἡμῖν γεγένησθε. Μνημονεύετε γὰρ
ἀδελφοὶ τὸν κόπον ἡμῶν, καὶ τὸν μόχθον.
νυκτὸς γὰρ καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς
τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν, ἐκηρύξαμεν εἰς
ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ὑμεῖς μάρτυ/
ρες καὶ ὁ θεός, ὡς ὁσίως, καὶ δικαίως, καὶ ἀ/
μέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθη/
μεν, καθάπερ οἴδατε, ὡς ἕνα ἕκαστον ὑ/
μῶν, ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ, παρα/
καλοῦντες ὑμᾶς, καὶ παραμυθούμενοι.
καὶ μαρτυ/

cesse loqui quicq̃, siquidem ipsi de uobis
annunciant, qualem aditũ habuerimus
ad uos, & quomodo conuersi fueritis ad
deũ a simulacris, ut seruiretis deo uiuen/
ti, & ueraci, & expectaretis filium eius de
cœlis, quem excitauit a mortuis, Iesum,
q liberat nos ab ira uẽtura. Nã ipsi no/ II
stis fratres, introitum nostrum ad uos,
quod nõ fuerit inanis, sed ante malis af/
flicti, & contumelijs affecti, quẽadmodũ
scitis, in Philippis, audacter egerimus in
dño nostro ad loquendũ apud uos euan
gelium dei, in multo certamine. Siquidẽ
exhortatio nostra nõ fuit ex impostura,
neq̃ ex imunditia, neq̃ in dolo, sed quẽ/
admodũ probati fueramus a deo, ut no/
bis cõmitteretur euãgeliũ, ita loquimur,
nõ ut hoibus placentes, sed deo, qui pro/
bat corda nostra. Neq̃ enim unq̃ in ser/
mone adulationis uersati sumus, quẽad/
modũ nostis, nec in occasione auaritiæ,
deus est testis, neq̃ querentes ex hoibus
gloriã, nec a uobis, nec ab alijs, cum posse
mus in autoritate esse, tanq̃ Apli, sed fui
mus placidi in medio uestri, perinde ac si
nutrix foueat suos filios, sic affectu ppen
si, in uos, aio cupim⁹ impertire uobis, nõ
solum euangelium dei, uerum etiam no
stras ipsorum animas, propterea quod
chari nobis esse cœperitis. Meministis
em̃ fratres laboris nostri, ac sudoris. No
cte enim ac die, opus facientes, ob id ne
cui uestrum essemus oneri, prædicaui/
mus apud uos euangelium dei. uos au/
tem testes estis & deus, q̃ sancte & iuste,
& inculpate uobiscũ q credebatis, uersati
fuerim⁹. quẽadmodũ nostis, ut erga unũ
quẽq̃ uestrũ, tãq̃ pater erga filios suos,
fuerim⁹ affecti, obsecrãtes uos & cõsolãtes
& obtestantes

καὶ μαρτυρόμενοι εἰς τὸ περιπατῆσαι ὑμᾶς
ἀξίως τοῦ θεοῦ, τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς
τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν, διὰ τοῦτο
καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ ἀδια-
λείπτως, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς
παρ᾽ ἡμῶν τοῦ θεοῦ, ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀν-
θρώπων, ἀλλὰ καθώς ἐστιν ἀληθῶς, λόγον
θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύ-
ουσιν. ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε ἀδελ-
φοὶ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ, τῶν οὐσῶν ἐν τῇ
ἰουδαίᾳ, ἐν ΧΡΙΣΤΩ͂ ΙΗΣΟΥ, ὅτι ταῦτα
ἐπάθετε, καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλε-
τῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, τῶν
καὶ τὸν κύριον ἀποκτεινάντων ΙΗΣΟΥΝ, καὶ
τοὺς ἰδίους προφήτας, καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάν-
των, καὶ θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀν-
θρώποις ἐναντίων, κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθ-
νεσι λαλῆσαι, ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπλη-
ρῶσαι αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας πάντοτε. ἔφθα-
σε δὲ ἐπ᾽ αὐτοὺς ἡ ὀργὴ, εἰς τέλος. ἡμεῖς δὲ
ἀδελφοὶ ἀπορφανισθέντες ἀφ᾽ ὑμῶν πρὸς
καιρὸν ὥρας, προσώπῳ, οὐ καρδίᾳ, περισσο-
τέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν
ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ. διὸ ἠθελήσαμεν
ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν παῦλος καὶ ἅ-
παξ, καὶ δὶς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ σατανᾶς.
τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς, ἢ χαρὰ, ἢ στέφανος
καυχήσεως, ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς, ἔμπροσθεν τοῦ
κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐν τῇ αὐτοῦ
παρουσίᾳ; Ὑμεῖς γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν
καὶ ἡ χαρά. διὸ μηκέτι στέγοντες εὐδοκήσα-
μεν καταλειφθῆναι ἐν ἀθήναις μόνοι, καὶ ἐπέμ-
ψαμεν τιμόθεον τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ δι-
άκονον τοῦ θεοῦ, καὶ συνεργὸν ἡμῶν ἐν τῷ
εὐαγγελίῳ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς,
καὶ παρακαλέσαι ὑμᾶς περὶ τῆς πίστεως ἡμῶν τῷ
μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις.
αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα. καὶ γὰρ ὅτε
πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προελέγομεν ὑμῖν, ὅτι
μέλλομεν

& obteſtãtes ut ambularetis, digne deo,
qui uocaſſet uos in ſuum regnum ac glo-
riam, quapropter & nos gratias agimus
deo indeſinenter, quod cum acciperetis
ſermonem auditus a nobis, dei, accepi-
ſtis, non ſermonem hominum, ſed ſicut
erat uere, ſermonem dei, qui & agit in uo
bis credentibus. Vos enim imitatores fa
cti eſtis fratres, eccleſiarum dei, quæ ſunt
in Iudæa, in Chriſto Ieſu, quod eadem
paſſi ſitis, & uos a proprijs contribuli-
bus, quemadmodũ & ipſi nos a Iudæis,
qui ut & dominum occiderunt Ieſum, &
proprios prophetas, ita & nos perſecuti
ſunt, & deo non placent, & omnibus ho-
minibus aduerſantur, qui obſiſtunt no-
bis, ne loquamnr gentibus, ut ſaluent̃, ut
expleãt ſua peccata ſemper. Peruenit au
tem in illos ira dei in finem. Cæterũ nos
fratres orbati uobis ad ſpacium tempo-
ris, aſpectu, non corde, uehementius ſtu
duimus uidere faciem ueſtram, in mul-
to deſyderio. Quapropter uoluimus ue-
nire ad uos, ego quidem paulus, & ſe-
mel, & iterum, & obſtitit nobis Satanas.
Nam quæ eſt noſtra ſpes, aut gaudium,
aut corona gloriationis, an non & uos,
in conſpectu domini noſtri Ieſu Chriſti,
in eius aduentu? Vos enim eſtis gloria
noſtra & gaudium. Proinde cum non III
amplius ferremus, uiſum eſt nobis, ut
Athenis reſideremus ſoli, ac miſimus
Timotheum fratrem noſtrũ, & miniſtrũ
dei, & adiutorẽ operis noſtri, in euãgelio
Chriſti, ut cõfirmaret uos, & cõſolaretur
uos de fide noſtra, ne quiſq; turbaretur
in preſſuris his. Nam ipſi noſtis, nos in
hunc uſum poſitos eſſe. Etẽ cum apud
uos eſſemus, p̃dicebamus uobis fore, ut
preſſuram

μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο
καὶ οἴδατε. Διὰ τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων,
ἔπεμψα εἰς τὸ γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν, μή
πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων, καὶ εἰς κε
νὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν. Ἄρτι δὲ ἐλθόν/
τος τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ᾽ ὑμῶν, καὶ
εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν, καὶ τὴν
ἀγάπην ὑμῶν. καὶ ὅτι ἔχετε μνείαν ἡμῶν
ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰ/
δεῖν, καθάπερ καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς, διὰ τοῦτο πα
ρεκλήθημεν ἀδελφοὶ ἐν ὑμῖν, ἐπὶ πάσῃ τῇ
θλίψει, καὶ ἀνάγκῃ ἡμῶν, διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως.
ὅτι νῦν ζῶμεν, ἐὰν ὑμεῖς στήκετε ἐν κυρίῳ.

τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ
θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ
τῇ χαρᾷ ᾗ χαίρομεν δι᾽ ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ
θεοῦ ἡμῶν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπε/
ρισσοῦ δεόμενοι, εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρό/
σωπον, καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς
πίστεως ὑμῶν, αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ
ἡμῶν, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ
κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς,
ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος πλεονάσαι καὶ περισσεύ-
σαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους, καὶ εἰς πάν/
τας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ στη/
ρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἁ/
γιωσύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς
ἡμῶν, ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗ/
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων
αὐτοῦ. Τὸ λοιπὸν οὖν ἀδελφοὶ ἐρωτῶμεν
ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ ΙΗΣΟΥ.
καθὼς παρελάβετε παρ᾽ ἡμῶν, τὸ πῶς δεῖ
ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν θεῷ, ἵνα πε-
ρισσεύητε μᾶλλον. οἴδατε γὰρ, τίνας παραγ
γελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου ΙΗ/
ΣΟΥ. τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα τοῦ θεοῦ, ὁ ἁγι/
ασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορ/
νείας, εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦ/
ος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ, μὴ ἐν πά-
θει ἐπιθυμίας

pressuram pateremur, quemadmodum
& euenit, & nostis. Quapropter & ego
nõ amplius ferens, misi ad hoc ut cogno
scerem fidẽ uestrã, ne quo pacto tẽtasset
ille qui tentat, & inanis factus esset labor
noster. Nup aũt cũ uenisset Timotheus
ad nos a uobis, & annũciasset nobis fidẽ
ac dilectionẽ uestram, & quod habeatis
memoriã nostri bonã semper, desyderan
tes nos uidere, quemadmodũ & nos uos,
Idcirco cõsolationẽ accepimus fratres no
mine uestro, i omni pressura & necessita
te nostra, per uestrã fidẽ. Quoniã nuncui
uimus, si uos statis in dño. Quã em̃ gra
tiarum actionẽ possumus deo repende-
re de uobis in omni gaudio, quod gaude
mus propter uos in cõspectu dei nostri,
nocte ac die, supra modum orantes, ut ui
deamus uestram faciem, & suppleamus
quæ desunt fidei uestræ. Ipse uero deus
& pater noster, & dñs noster Iesus Chri/
stus, dirigat uiam nostrã ad uos, uos aũt
dominus abundantes & exuberantes fa/
ciat, mutua inter uos charitate, & in oẽs,
quemadmodum & nos in uos, ut confir/
met uestra corda, irrepræhẽsibilia in san-
ctimonia, coram deo & patre nostro, in
aduentu domini nostri Iesu Christi, cũ
oibus sanctis eiꝰ. Quod superest igit̃ fra IIII
tres, rogamus uos & adhortamur in do-
mino Iesu, quemadmodum accepistis a
nobis, quomodo oporteat uos ambu-
lare, & placere deo, ut abundetis magis.
Nostis em̃, quæ præcepta dederimꝰ uo-
bis, per dñm nostrũ Iesum. Hæc enim
est uoluntas dei, sanctificatio uestra, ut
abstineatis a fornicatione, & sciat unus/
quisq; uestrum suum uas possidere, in
sanctificatione, & honore, non in affe/
ctu con

θει ἐπιθυμίας, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη, τὰ μὴ εἰδότα τὸν θεόν, τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, διότι ἔκδικος ὁ κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προείπαμεν ὑμῖν καὶ μαρτυρόμεθα. οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ, ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ, τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν οὐκ ἄνθρωπον ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν θεὸν τὸν δόντα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτοῦ εἰς ὑμᾶς. περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας, οὐ χρείαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν, αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους, καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφούς, τοὺς ἐν ὅλῃ τῇ μακεδονίᾳ, παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς ἀδελφοὶ περισσεύειν μᾶλλον καὶ φιλοτιμεῖσθαι, ἡσυχάζειν καὶ πράσσειν τὰ ἴδια, καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς ἰδίαις χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν, ἵνα περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω, καὶ μηδενὸς χρείαν ἔχητε. Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοὶ περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε, καθὼς καὶ οἱ λοιποί, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. εἰ γὰρ πιστεύομεν, ὅτι ΙΗΣΟΥΣ ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη, οὕτως καὶ ὁ θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ ΙΗΣΟΥ ἄξει σὺν αὐτῷ. τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας, ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ, καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν ΧΡΙΣΤΩι ἀναστήσονται πρῶτον, ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι, ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις, εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτως πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα.

Ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις. περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν ἀδελφοὶ οὐ χρείαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι.

ctu cõcupiſcentiæ, quemadmodũ & gentes, quæ non nouerunt deum, ne quis opprimat ac fraudet in negocio fratrẽ ſuũ, propterea quod ultor eſt dñs, de omnibus his, quemadmodũ & ante diximus uobis, & teſtificati ſumus. Non enim uocauit nos deus immnnditiæ cauſa, ſed in ſanctificatione. Proinde qui reijcit, nõ reijcit hominem, ſed deum, qui dedit ſpiritum ſuum, ſanctum in uos. Cæterum de fraterna charitate, non neceſſe habetis, ut ſcribam uobis, ipſi namq; diuinitus docti eſtis, ut diligatis uos inuicem. Nam & facitis hoc erga cunctos fratres, qui ſunt in tota Macedonia. Obſecramus autem uos fratres, ut abundetis magis, & in hoc incumbatis, ut quieti ſitis, & agatis res ꝓprias, & operemini proprijs manibus ueſtris, ſicuti uobis præcepimus, ut ambuletis honeſte, erga extraneos, & nulla re uobis ſit opus. Cæterũ nolo uos ignorare fratres, de ijs qui dormiunt, ne doleatis, quemadmodum & cæteri non habentes ſpem. Nam ſi credimus, quod Ieſus mortuus eſt, & reſurrexit, ſic & deus eos ꝗ dormiunt, per Ieſum adducet cum illo. Hoc enim uobis dicimus in uerbo dñi, quod nos qui uiuimus & relinquimur in aduẽtum domini, nequaꝗ̃ præueniemus eos qui dormiunt. Quoniã ipſe dominus in hortatu, & uoce archangeli, & in tuba dei deſcendet de cœlo, & mortui in Chriſto reſurgent primum, deinde nos qui uiuimus, qui relinquimur, ſimul cum illis, rapiemur in nubibus, in occurſum domini in aera, & ſic ſemper cũ domino erimus. Proinde conſolemini uos mutuo in uerbis his. Porro de temporibus, & articulis temporũ fratres, non eſt opus, ut uobis ſcribã V

μῖν γράφεσθαι. αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε, ὅτι ἡ ἡμέρα κυρίου, ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, οὕτως ἔρχεται. ὅταν γὰρ λέγωσιν, εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος ὥσπερ ἡ ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. ὑμεῖς δὲ ἀδελφοὶ οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης καταλάβῃ. πάντες ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε, καὶ υἱοὶ ἡμέρας, οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους. ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. οἱ γὰρ καθεύδοντες, νυκτὸς καθεύδουσι, καὶ οἱ μεθυσκόμενοι, νυκτὸς μεθύουσιν. ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες, νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης, καὶ περικεφαλαίαν, ἐλπίδα σωτηρίας, ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς ὀργὴν, ἀλλ' εἰς περιποίησιν σωτηρίας, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν, εἴτε καθεύδωμεν, ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσωμεν. διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους, καὶ οἰκοδομεῖτε εἷς τὸν ἕνα καθὼς καὶ ποιεῖτε. ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς ἀδελφοὶ, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν, καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν κυρίῳ, καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπὲρ ἐκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν, εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς ἀδελφοὶ, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. ὁρᾶτε, μή τι κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινὶ ἀποδῷ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε καὶ εἰς ἀλλήλους, καὶ εἰς πάντας. πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε. τοῦτο γὰρ θέλημα θεοῦ, ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ εἰς ὑμᾶς. τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε. προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε. πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε, ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε

bis scribam. Ipsi enim plane scitis, quod dies ille domini, ut fur in nocte, ita uenturus sit. Cum enim dixerint, pax, & tuta omnia, tunc repentinus eis imminet interitus, sicuti dolor partus, mulieri pregnãti, & nõ effugiẽt. at uos fratres, nõ estis ĩ tenebris, ut dies ille uos tãq; fur opprimat. Omnes uos filij lucis estis, & filij diei. Nõ sumus noctis, neq; tenebrarũ. Proinde, ne dormiamus, sicut & cæteri, sed uigilemus & sobrij simus, nam qui dormiunt, nocte dormiunt, & qui inebriantur, noctu sunt ebrij. At nos qui sumus diei, sobrij simus, induti thoracem fidei, & charitatis, & galeam spem salutis. Quoniã nõ posuit nos deus in iram, sed in acquisitionem salutis, per dominum nostrum Iesum Christum, qui mortuus est pro nobis, ut siue uigilemus, siue dormiamus, simúl cum illo uiuamus. Quapropter adhortemini uos mutuo, & ædificetis singuli singulos, sicut & facitis. Rogamus autem uos fratres, ut agnoscatis eos, qui laborãt in uobis, & qui præsunt uobis in domino, & admonent uos, ut habeatis illos in summo precio in charitate, propter opus illorum, pacem habete cũ illis. Obsecramus autem uos fratres, monete inordinatos, consolamini pusillanimes, subleuate infirmos, lõganimes estote erga omneis. Videte, ne quis malũ pro malo cuipiam reddat, sed semper quod bonũ est sectamini, & erga uos inuicẽ, & erga omneis. Semper gaudete, indesinenter orate, in omnibus gratias agite. Hæc eñ est uoluntas dei, in Christo Iesu erga uos. Spiritum ne extinguatis. prophetias ne aspernamini. Omnia probate, quod bonum fuerit tenete. Ab omni specie mala abstinete

ἀπέχεσθε. αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης, ἁγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς, καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τηρηθείη. πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει. ἀδελφοί προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν, ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν φιλήματι ἁγίῳ, ὁρκίζω ὑμᾶς τὸν κύριον ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς. Η χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ μεθ᾽ ὑμῶν. Ἀμήν.

Πρὸς Θεσσαλονικεῖς πρώτη
ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν

abſtinete. Ipſe autem deus pacis ſanctificet uos totos, & integer ueſter ſpiritus, & anima & corpus, ita ut in nullo poſſitis culpari, in aduentu domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruet. Fidelis eſt qui uocat uos, qui & faciet. Fratres, orate pro nobis. Salutate fratres omneis in oſculo ſancto. Adiuro uos per dominum, ut legatur hæc epiſtola omnibus ſanctis fratribus. Gratia domini noſtri Ieſu Chriſti ſit uobiſcum. Amen.

Scripta fuit ex Athenis.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΤΑύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης, ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. τινὲς ἀπὸ θεσσαλονίκης ἀργοὶ καὶ ἄτακτοι περιερχόμενοι, τοὺς ἀδελφοὺς ἀφήρπαζον, ὡς ἤδη τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἐνστάσης, ἠπάτων δὲ τοὺς ἀκούοντας, ὡς τοῦ ἀποστόλου τοῦτο δηλοῦντος, καὶ ὑπὸ πνεύματος ἀκούσαντες. ταῦτα τοίνυν μαθὼν ὁ ἀπόστολος, γράφει τὴν ἐπιστολὴν, καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τὴν πίστιν αὐτῶν αὐξάνουσαν, καὶ ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐκαυχᾶτο, τὰς θλίψεις γενναίως ὑποφέρουσι διὰ τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ. καὶ παραμυθεῖται δὲ αὐτοὺς ὡς ἐσομένης ἐκδικίας παρὰ τοῦ θεοῦ κατὰ τῶν αὐτοὺς ἐκδικούντων. ἔπειτα περὶ τῆς παρουσίας τοῦ σωτῆρος διδάσκει. μηδενὶ αὐτοὺς πείθεσθαι. μὴ δὲ θροεῖσθαι αὐτοὺς μήτε διὰ πνεύματος. μήτε ὡς αὐτοῦ γράψαντος. μὴθ᾽ ὅλως νομίζειν ἤδη παρεῖναι αὐτήν. μὴ γὰρ πρότερον ἔσεσθαι αὐτὴν, ἐὰν μὴ ἡ ἀποστασία πρῶτον ἔλθῃ, καὶ μετ᾽ αὐτὴν ὁ ἀντίχριστος, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, οὗ τὴν παρουσίαν, ἐν σημείοις καὶ τέρασι ψευδοῦς κατ᾽ ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ ἔσεσθαι σημαίνει. εἶτα παραινέσας αὐτοῖς στήκειν γενναίως καὶ κρατεῖν τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθησαν παρ᾽ αὐτοῦ παραγγέλλει μηδὲ μίαν κοινωνίαν ἔχειν μετὰ τῶν ἀτάκτων, ἀλλὰ ἀποβάλλειν αὐτούς. εἶναι γὰρ καὶ περιέργους καὶ πλάνους ἐδήλωσε τοὺς τοιούτους, καὶ καθόλου δὲ παρήγγελε τὸν μὴ ὑπακούοντα τοῖς λόγοις αὐτοῦ, τοῦτον ἀποσυνάγωγον γίνεσθαι, καὶ λοιπὸν ἐπευξάμενος αὐτοῖς εἰρήνην, τελειοῖ τὴν ἐπιστολὴν, τὸν ἀσπασμὸν τῇ ἰδίᾳ χειρὶ γράψας. ὅπερ σημεῖον εἶναι πάσης ἐπιστολῆς δεδήλωκεν.

ARGVMENTVM

AD Theſſalonicenſes ſecūdā ſcribit ep̄lam apoſtolus, & notum facit eis de tēporibus nouiſſimis, & de aduerſarij detectione. Scribit hāc epiſtolam ab Athenis per Titum diaconum & Oneſimū acolytū.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΠΑΥΛΟΣ καὶ σιλουανὸς καὶ τιμόθεος, τῇ ἐκκλησίᾳ θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ κυρίῳ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΩι. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν ἀδελφοὶ καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν, καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἑνὸς ἑκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους, ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν καυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ πίστεως, ἐν πᾶσι τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν, καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε, ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε. εἴπερ δίκαιον παρὰ θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν, καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ ἀπ' οὐρανοῦ, μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ, ἐν πυρὶ φλογὸς, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσι θεὸν, καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσι τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, οἵτινες δίκην τίσουσιν, ὄλεθρον αἰώνιον, ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν, ὅτι ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ θεὸς

ἡμῶν

AD THESSALONICENSES EPISTOLA SECVNDA

PAulus, & Syluanus, & Timotheus, ecclesiæ Thessalonicensium, in deo patre nostro, & domino Iesu Christo. Gratia sit uobis & pax, a deo patre nostro, & domino Iesu Christo. Gratias agere debemus deo semper de uobis fratres, ut par est, quod uehemẽter augescit fides uestra, & exuberat mutua uestra omnium charitas, cuiusq; in alterũ, adeo ut nosipsi in uobis gloriemur in ecclesijs dei, de tolerantia uestra, & fide, in omnibus persecutionibus uestris, & afflictionibus, quas sustinetis, documentum iusti iudicij dei, in hoc ut digni habeamini regno dei, pro quo & patimini. Siquidẽ iustum est apud deum, reddere ijs qui affligunt uos afflictionem, & uobis qui affligimini relaxationem nobiscũ, cum reuelabitur dominus Iesus de cœlo, cũ angelis potentiæ suæ, in incendio flammæ, qui dat ultionem ijs, qui non nouerunt deum, & qui non obediũt euangelio domini nostri Iesu Christi, qui pœnã luent, interitum æternum, a facie domini, & a gloria fortitudinis illius, cum uenerit, ut glorificetur in sanctis suis, & admirabilis fiat in omnibus credentibus, quod fides habita sit testimõio nostro erga uos, in die illo, ad quod & oramus semper ꝓ uobis, ut uos dignetur uocatione deus

noster

ἡμῶν, καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγα/
θωσύνης, καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει, ὅ/
πως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗ/
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ κα
τὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ
ΣΤΟΥ. Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς ἀδελφοὶ ὑπὲρ
παρουσίας τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ᾽ αὐτὸν, εἰς τὸ
μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοὸς
μήτε θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος, μήτε
διὰ λόγου, μήτε δι᾽ ἐπιστολῆς ὡς δι᾽ ἡμῶν,
ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. μή
τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον,
ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ
ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱ/
ὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρό
μενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν, ἢ σέβασ
μα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, ὡς θε
ὸν καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ
θεός. οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς
ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; καὶ νῦν τὸ κατέχον,
οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν
τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ. τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη
ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχων
ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται, καὶ τότε ἀποκα/
λυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ κύριος ἀναλώσει τῷ
πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τῇ ἐ/
πιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, οὗ ἐστιν ἡ παρουσία κα
τ᾽ ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ ἐν πᾶσι δυνάμει καὶ σημεί
οις, καὶ τέρασι ψεύδους, καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀ/
δικίας ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ᾽ ὧν τὴν ἀγάπην
τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο, εἰς τὸ σωθῆναι αὐ/
τούς. καὶ διὰ τοῦτο πέμψει αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνέργειαν
πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ἵνα
κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ,
ἀλλ᾽ εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ. ἡμεῖς δὲ ὀ/
φείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν
ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι εἵλετο
ὑμᾶς ὁ θεος ἀπ᾽ ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ
πνεύματος

noster, & compleat omne bonum pro-
positum bonitatis, & opus fidei in poten
tia, ut illustretur nomē domini nostri Ie/
su Christi in uobis, & uos in illo, iuxta
gratiā dei nostri & domini Iesu Christi.
Rogamus autē uos fratres, per aduen/ II
tum domini nostri Iesu Christi, & nostri
aggregationem in illū, ne cito dimouea-
mini a mēte, neq; turbemini, neq; per spi
ritum, neq; per sermonem, neq; per epi/
stolam, tanq̄ per nos missam, quasi in/
stet dies Christi, ne quis uos decipiat ul/
lo modo, quoniam nisi uenerit defectio
primū, & reuelatus fuerit homo ille pec/
cati, filius perditionis, qui est aduersari/
us, & effertur aduersus omnem, qui dici-
tur deus aut numen, adeo ut in tēplo dei
sedeat, ostentans seipsum esse deum. An
non meministis, quod cum adhuc essem
apud uos, hæc dixerim uobis? Et nunc
quid detineat scitis, nempe, ut ille reuele
tur in suo tempore. Nam mysteriū nūc
agit iniquitatis, tantum qui tenet, in præ
sentia tenet, donec e medio tollat̃, & tunc
reuelabitur iniquus ille, quem dominus
conficiet spiritu oris sui, & abolebit appa
ritione aduentus sui, cuius est aduentus
secūdum operationem satanæ, in omni
potentia, & signis, & prodigijs mendacij,
& in omni deceptiōe iniusticiæ, in ijs qui
pereunt, pro eo quod dilectionē uerita/
tis non receperunt, in hoc ut salui fierent.
& propterea mittet illis deus efficaciā illu
sionis, ut credant mendacio, ut iudicētur
omnes qui non crediderunt ueritati, sed
approbauerunt iniusticiam. Nos autem
debemꝰ gratias agere deo semper de uo/
bis fratres dilecti a dn̄o, qđ elegerit uos
deus ab initio in salutē, in sanctificatione

 spiritus

πνεύματος, καὶ πίστει ἀληθείας, εἰς ὃ ἐκάλε/
σεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περι/
ποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ
ΣΤΟΥ. ἄρα οὖν ἀδελφοί, στήκετε καὶ κρατεῖτε
τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε, εἴτε διὰ λό/
γου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν, αὐτὸς δὲ ὁ κύ/
ριος ἡμῶν ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ καὶ ὁ θεὸς καὶ πα
τὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς, καὶ δοὺς πα/
ράκλησιν αἰωνίαν, καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν
χάριτι. παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας, καὶ
στηρίξαι ὑμᾶς ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀγα
θῷ. τὸ λοιπόν, προσεύχεσθε ἀδελφοὶ περὶ ἡ/
μῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζη/
ται, καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν
ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων. οὐ
γὰρ πάντων ἡ πίστις, πιστὸς δέ ἐστιν ὁ κύριος,
ὃς στηρίξει ὑμᾶς, καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.
πεποίθαμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παρα
γγέλλομεν ὑμῖν, καὶ ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. ὁ δὲ
κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς
τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ
ΧΡΙΣΤΟΥ. παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν ἀδελφοί,
ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκ
τως περιπατοῦντος, καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν
παρέλαβον παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, πῶς δεῖ
μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν
οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐλάβομεν παρά τινος, ἀλ
λ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, νύκτα καὶ ἡμέ/
ραν ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆ/
σαί τινα ὑμῶν. οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξου/
σίαν ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν
εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν
πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑ/
μῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μη
δὲ ἐσθιέτω. ἀκούομεν γάρ τινας περι/
πατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως μη-
δὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζο/
μένους. τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλ/

λομεν

ſpiritus,& fide ueritatis, ad quod uoca/
uit uos per euangelium noſtrum, in ac/
quiſitionem gloriæ domini noſtri Ieſu
Chriſti. Itaq; fratres ſtate, & tenete tra/
ditiones quas didiciſtis, ſiue p ſermonẽ,
ſiue per epiſtolam noſtram, ipſe uero
dñs noſter Ieſus Chriſtus,& deus, & pa
ter noſter,qui dilexit nos,& dedit conſo
lationem æternam, & ſpem bonam in
gratia, conſoletur ueſtra corda,& ſtabi/
liat uos in omni ſermõe & opere bono.
Quod ſupereſt,orate fratres pro nobis, III
ut ſermo domini currat & glorificetur,ſi
cut & apud uos, & ut eripiamur ab ab/
ſurdis & peruerſis hominibus.Non eñ
omnium eſt fides,ſed fidelis eſt dñs,qui
ſtabiliet uos,& cuſtodiet a malo. Confi
dimus autẽ in domino de uobis, quod
quæ præcipimus uobis,& facitis,& facie
tis.Porro dominus dirigat ueſtra corda
in dilectionẽ dei,& i expectationẽ Chri
ſti.Denunciamus autẽ uobis fratres, in
nomine dñi noſtri Ieſu Chriſti, ut ſub/
ducatis uos ab omni fratre, qui inordi/
nate ambulat,& nõ iuxta traditionem,
quam accepit a nobis. Nam ipſi ſcitis,
quomodo oporteat imitari nos, quoni
am nõ inordinate geſſim⁹ nos inter uos,
neq; gratis panẽ accepim⁹ a quoquã, ſ;
in labore & ſudore,nocte dieq; faciẽtes
opus,ad hoc,ne cui ueſtrũ eſſem⁹ oneri.
Nõ quod id nobis nõ liceat, ſed ut noſ/
metipſos formã exhiberemus uobis ad
imitandum nos.Etenĩ cũ eſſemus apud
uos,hoc ꝓcipiebamus uobis, qđ ſi quis
nollet operari,is nec ederet.Audim⁹ eñ
quoſdã ambulantes inter uos inordina
te,nihil operis faciẽtes,ſed curioſe agen/
tes.Iis aũt qui ſunt iſtiuſmodi,denũcia/

mus

λομεν καὶ παρακαλοῦμεν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι, τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὑμεῖς δὲ ἀδελφοί, μὴ ἐκκακήσητε καλοποιοῦντες, εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ὑμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε, καὶ μὴ συναναμίγνυσθε αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ, καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς ἀδελφόν. αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δώη ὑμῖν τὴν εἰρήνην διαπαντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν. ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ παύλου. ὅ ἐστι σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ. οὕτως γράφω. Η χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, μετὰ πάντων ὑμῶν. Αμήν. Εγράφη ἀπὸ Αθηνῶν.

mus & obsecram⁹, p dñm nostrũ Iesum Christũ, ut cũ quiete operãtes, suũ ipsoꝝ panẽ edant. Vos autẽ fratres, ne defatigemini in bñfaciẽdo. Q; si quis nõ obedit sermoni nostro, hunc p ep̃lam indicate. & ne cõmerciũ habeatis cũ illo, ut pudore suffũdat, & ne uelut inimicũ habeatis sed admonete ut fratrẽ. Ipse aũt dñs pacis det uobis pacẽ, semper omnibus modis. Dñs sit cum omnibus uobis. Salutatio mea manu Pauli, quod est signum in omni ep̃la. Ita scribo. Gratia dñi nostri Iesu Christi, sit cũ oibus uobis. Amẽ.

Missa fuit ex Athenis.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΠΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΤΑυτην ἐπιστέλλει ἀπὸ μακεδονίας. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. ἐν τῇ ἐφέσῳ τινὲς ἰουδαΐζοντες ἐπεχείρουν ἑτεροδιδασκαλεῖν, καὶ ἀπατᾶν τοὺς ἀκεραίους προφάσει τοῦ νόμου. τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ ἀπόστολος, προτρέπει τὸν τιμόθεον ἐκεῖ προσμεῖναι πρὸς διόρθωσιν αὐτῶν. γράφει δὲ τὴν ἐπιστολὴν, καὶ πρῶτον μὲν ὑπομιμνήσκει τιμόθεον, εἰδότα τὴν ἐν ΧΡΙΣΤΩ πίστιν, διδάσκων αὐτὸν περὶ τοῦ νόμου κωλύειν τοὺς παρὰ τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν λαλοῦντας, ἐπιτιμᾶν τε αὐτούς. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὑμέναιον καὶ ἀλέξανδρον ναυαγήσαντας περὶ τὴν πίστιν παρέδωκε τῷ σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν. ταῦτα ὑπομνήσας, λοιπὸν διατάσσει αὐτῷ κανόνας ἐκκλησιαστικούς, περὶ προσευχῆς, πῶς καὶ ποῦ, καὶ περὶ τίνων δεῖ προσεύχεσθαι, περὶ τοῦ σιγᾶν ἐν ἐκκλησίᾳ τὰς γυναῖκας, καὶ μᾶλλον μανθάνειν, καὶ μὴ διδάσκειν αὐτάς. περὶ ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, πῶς καὶ ὁποίους εἶναι δεῖ τοὺς καθισταμένους. περὶ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ χηρῶν, ἀπὸ πόσων ἐτῶν χρὴ ταύτας καταλέγεσθαι, καὶ ὁποίας αὐτὰς εἶναι δεῖ, καὶ πῶς αὐταῖς δεῖ προσέχειν. περὶ τοῦ σωφρονεῖν τοὺς νεωτέρους, καὶ γαμεῖν μᾶλλον, καὶ μὴ αἰσχρῶς ζῆν, περὶ τοῦ παραγγέλλειν τοὺς πλουσίους, μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ ἐλπίζειν ἐπὶ πλούτῳ, περὶ τούτων διαταξάμενος προτρέπεται αὐτὸν ταῦτα διδάσκειν, καὶ μηκέτι ὑδροποτεῖν. προσέχειν δὲ ἑαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, εἰδότα, ἔσεσθαι καιροὺς ἐν οἷς ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως, διδάξας δὲ καθαρὰ εἶναι καὶ τὰ βρώματα καὶ παραγγείλας αὐτῷ ἐκτρέπεσθαι τὰς ἐκφιλονεικοὺς ζητήσεις, ὡς βεβήλους, ἐφ᾽ αἷς τινες καυχώμενοι περὶ ἐξέβησαν τὴν πίστιν, οὕτω τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

TImotheũ instruit & docet de ordinatione episcopatus, & diaconij, & oĩs ecclesiasticæ disciplinæ scribens ei a Laodicia p Tychicũ diaconẽ.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ κατ᾽ ἐπιταγὴν θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν, καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, τιμοθέῳ γνη-

AD TIMOTHEVM EPISTOLA I.

PAulus apostol⁹ Iesu Christi, iuxta delegationem dei saluatoris nostri, & domini Iesu Christi, qui est spes nostra, Timotheo germa-

σίῳ τέκνῳ ἐν πίστει. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη, ἀπὸ
θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
τοῦ κυρίου ἡμῶν. καθὼς παρεκάλεσά σε προσ-
μεῖναι ἐν ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς μακε-
δονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶ μὴ ἑτεροδι-
δασκαλεῖν, μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γε-
νεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ζητήσεις
παρέχουσι μᾶλλον, ἢ οἰκοδομίαν θεοῦ τὴν ἐν
πίστει. τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν,
ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας, καὶ συνειδή-
σεως ἀγαθῆς, καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου.
ὧν τινὲς ἀστοχήσαντες, ἐξετράπησαν εἰς
ματαιολογίαν, θέλοντες εἶναι νομοδι-
δάσκαλοι. μὴ νοοῦντες, ἃ λέγουσι, μή-
τε περί τινων διαβεβαιοῦνται. οἴδαμεν
δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νο-
μίμως χρῆται. εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ νό-
μος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκ-
τοις ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ
βεβήλοις, πατρολῴαις, καὶ μητρολῴ-
αις, ἀνδροφόνοις, πόρνοις, ἀρσενοκοί-
ταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπιόρ-
κοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαινούσῃ δι-
δασκαλίᾳ ἀντίκειται, κατὰ τὸ εὐαγγέ-
λιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου θεοῦ, ὃ ἐπι-
στεύθην ἐγώ. καὶ χάριν ἔχω τῷ ἐν
δυναμώσαντί με ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ τῷ κυ-
ρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο, θέ-
μενος εἰς διακονίαν, τὸν πρότερον ὄν-
τα βλάσφημον καὶ διώκτην, καὶ ὑβρι-
στήν, ἀλλὰ καὶ ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα,
ἐν ἀπιστίᾳ, ὑπερεπλεόνασε δὲ ἡ χάρις τοῦ κυρίου
ἡμῶν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης, τῆς ἐν
ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ. πιστὸς ὁ λόγος, καὶ
πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι ΧΡΙΣΤΟΣ
ΙΗΣΟΥΣ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς
σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ, ἀλλὰ διὰ τοῦ-
το ἠλεήθην, ἵνα ἐν ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται ΙΗ-
ΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ τὴν πᾶσαν μακροθυμίαν,
πρὸς ὑπο-

no filio i fide, Gratia,misericordia, pax,
a deo patre nostro,& dño Iesu Christo,
dño nostro. Queadmodũ rogaui te,ut
remaneres Ephesi,cũ ꝓficiscerer in Ma
cedoniã,ita facito,ut denuncies qbusdã,
ne diuersã sequãtur doctrinã, nec atten
dant fabulis & genealogijs nũq̃ finien
dis, q̃ q̃stiones p̃bent magis q̃ ædifica
tionem dei in fide. Porro finis præcepti,
est charitas de puro corde, & conscien/
tia bona & fide non simulata, a quibus
quod aberrarunt quidam, deflexerunt
ad uaniloquium, uolentes esse legis do
ctores,nõ intelligentes quæ loquuntur,
neq; de quibus asseuerant. Scimus autẽ
qđ bona sit lex, si quis ea legitime uta-
tur,sciens illud, quod iusto lex nõ sit po
sita,sed iniustis,& inobsequentibus,im-
pijs & peccatoribus,irreuerentibus & ꝓ
phanis,patricidis,& matricidis,homici-
dis,scortatoribus, masculorum concubi
toribus,plagiarijs,mendacibꝰ, periuris,
& si quid aliud est,quod sanæ doctrinæ
aduersetur,secundum euangeliũ gloriæ
bti dei,qđ concreditũ est mihi,& gratiã
habeo deo,q me potẽtẽ reddidit Chri-
sto Iesu dño nostro, quia fidelẽ me iudi
cauit,ponẽdo in ministeriũ, q prius erã
blasphemꝰ,& ꝑsecutor, & uiolẽtus, sed
& misericordiã adeptꝰ sũ,quod ignorãs
fecerim in incredulitate. Exuberauit aũt
supra modũ gratia dñi nostri,cũ fide &
dilectiõe quæ est i Christo Iesu. Certus
sermo & dignus quẽ modis oĩbus am/
plectamur, quod Christꝰ Iesus uenit in
mundũ,ut pctõres saluos faceret, quoꝝ
primus sũ ego. Verũ ideo misericordiã
sũ adeptꝰ,ut i me primo ostẽderet Iesus
Christꝰ oẽm lõganimitatẽ ad exprimẽ-
dum

πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων
πιστεύειν ἐπ᾽ αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον. τῷ
δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἀφθάρτῳ, ἀοράτῳ
μόνῳ σοφῷ θεῷ, τιμὴ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί
σοι τέκνον τιμόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας
ἐπί σε προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς
τὴν καλὴν στρατείαν, ἔχων πίστιν καὶ ἀγα-
θὴν συνείδησιν, ἥν τινες ἀπωσάμενοι περὶ
τὴν πίστιν ἐναυάγησαν, ὧν ἐστιν ὑμέναιος
καὶ ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ σατα/
νᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν. παρα/
καλῶ οὖν πρῶτον, πάντων ποιεῖσθαι δεή/
σεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπὲρ
πάντων ἀνθρώπων, ὑπὲρ βασιλέων, καὶ
πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἤρεμον καὶ
ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ
καὶ σεμνότητι. τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον, ἐνώ
πιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, ὃς πάντας
ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν
ἀληθείας ἐλθεῖν. εἷς γὰρ θεός, εἷς καὶ μεσίτης θε/
οῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος ΧΡΙΣΤΟΣ ΙΗ/
ΣΟΥΣ, ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων
τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίοις, εἰς ὃ ἐτέθην
ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος, ἀλήθειαν λέγω
ἐν ΧΡΙΣΤΩ, οὐ ψεύδομαι, διδάσκαλος ἐθνῶν
ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ. βούλομαι οὖν προσεύ/
χεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαί-
ροντας ὁσίους χεῖρας, χωρὶς ὀργῆς καὶ δια
λογισμοῦ. ὡσαύτως καὶ τὰς γυναῖκας ἐν
καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σω-
φροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμα-
σιν, ἢ χρυσῷ, ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ
πολυτελεῖ, ἀλλ᾽ ὃ πρέπει γυναιξὶν, ἐπα
γγελλομέναις θεοσέβειαν δι᾽ ἔργων ἀγα
θῶν. γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω
ἐν πάσῃ ὑποταγῇ. γυναικὶ δὲ
διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθετεῖν
ἀνδρὸς

exemplar iis, qui credituri eſſent in ſe,
in uitam æternam. Regi autem ſæculo/
rum imortali, inuiſibili, ſoli ſapienti deo,
honor, gloria, in ſæcula ſæculorꝝ. Amen.
Hoc præceptum commendo tibi fili Ti/
mothee, iuxta prophetias quæ de te præ
ceſſerunt, ut milites in eis bonam mili/
tiam, habens fidem & bonam conſcien/
tiam, qua repulſa nonnulli, circa fidem
naufragium fecerunt, quorum de nume/
ro eſt Hymeneus, & Alexander, quos tra
didi ſatanæ, ut diſcant nõ maledicere.

Adhortor igitur, ut ante omnia fiant II
deprecationes, orationes, interpellatio/
nes, gratiarum actiones, pro omnibus
hominibus, pro regibus, & omnibus in
eminentia conſtitutis, ut placidã ac quie/
tam uitam degamus, in omni pietate &
honeſtate. Nam hoc bonum eſt & ac/
ceptum coram ſaluatore noſtro Deo,
qui cunctos homines uult ſaluos fieri,
& ad agnitionem ueritatis uenire.
Vnus enim deus, unus & mediator dei,
& hominum, homo Chriſtus Ieſus, qui
dedit ſemetipſum precium redemptio/
nis pro omnibus, teſtimonium tempori
bus ſuis, in quod poſitus ſum ego preco
& apoſtolus, doctor gentium in fide &
ueritate. Volo igitur orare uiros in om/
ni loco, ſuſtollentes puras manus, abſq;
ira & diſceptatione. Conſimiliter & mu
lieres in amictu modeſto, cum uerecun/
dia & caſtitate ornare ſemetipſas, non in
tortis crinibus aut auro, aut unionibus,
aut ueſtitu ſumptuoſo, ſed quod decet
mulieres, profitentes pietatem per ope/
ra bona. mulier in ſilentio diſcat, in om/
ni ſubiectione. mulieri uero docere non
permitto, neq; autoritatem uſurpare in
uiros

ἀνδρὸς, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀδὰμ γὰρ
πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα εὔα, καὶ ἀδὰμ οὐκ
ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβά/
σει γέγονε, σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογο/
νίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ
ἁγιασμῷ, μετὰ σωφροσύνης. πιστὸς ὁ
λόγος, εἴτις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ
ἔργου ἐπιθυμεῖ. δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνε-
πίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νη-
φάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, δι/
δακτικόν, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ
αἰσχροκερδῆ, ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφι/
λάργυρον, τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστά/
μενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ, μετὰ
πάσης σεμνότητος. εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴ/
κου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας θεοῦ
ἐπιμελήσεται; μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφω/
θεὶς εἰς κρίμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. δεῖ δὲ
αὐτὸν, καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ
τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ
καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου. διακόνους ὡσ/
αύτως, σεμνοὺς, μὴ διλόγους, μὴ οἴνῳ πολ/
λῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς, ἔχον/
τας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συ-
νειδήσει, καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶ/
τον, εἶτα διακονείτωσαν ἀνέγκλητοι ὄν-
τες. γυναῖκας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβό/
λους, νηφαλέους, πιστὰς ἐν πᾶσι. διάκονοι
ἔστωσαν, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων κα
λῶς προϊστάμενοι, καὶ τῶν ἰδίων οἴκων.
Οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες, βαθμὸν
ἑαυτοῖς καλὸν περιποιοῦνται, καὶ πολ/
λὴν παῤῥησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν ΧΡΙΣΤΩ
ΙΗΣΟΥ. ταῦτά σοι γράφω ἐλπίζων
ἐλθεῖν πρός σε τάχιον. ἐὰν δὲ βραδύνω,
ἵνα εἰδῇς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ θεοῦ ἀναστρέ/
φεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία θεοῦ ζῶν-
τος. στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθεί/
ας, καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς
εὐσεβείας

uiros, sed esse in silentio. Adam enim pri
or formatus est, deinde Eua, & Adam nõ
fuit deceptus, sed mulier decepta in præ/
uaricatione fuit. Salua fiet autem per ge
nerationem liberorum, si manserint in
fide & dilectione, & sanctificatione cum
castitate. Indubitatus sermo. Si quis III
episcopi munus appetit, honestũ opus
desyderat. Oportet igitur episcopũ irrep
hensibilẽ esse, unius uxoris maritũ, uigilã
tem, sobriũ, modestũ, hospitalẽ, aptũ ad
docendũ, nõ uinolentũ, nõ percussorẽ, nõ
turpiter lucri cupidũ, sed æquũ, alienũ a
pugnis, alienũ ab auaricia, q suæ domui
bene p̃sit, q liberos habeat in subiectiõe,
cũ omni reuerẽtia. Quod si quis propriæ do
mui p̃esse nõ nouit, quomodo ecclesiam
dei curabit? Nõ nouiciũ, ne inflatus in iu
diciũ incidat calũniatoris. Oportet aũt
illũ & bonũ habere testimoniũ, ab ex/
traneis, ne in probrum incidat, & laque/
um calumniatoris. Ministros itidem cõ/
positos, non bilingues, sobrios, non
multo uino deditos, non turpiter lucri
auidos, habentes mysterium fidei, in pu
ra conscientia, atq; hi probentur prius,
deinde ministrent sic ut nemo possit il/
los criminari. Vxores similiter mode-
stas, non calumniosas, sobrias, fidas in
omnibus. Diaconi sint unius uxoris ma/
riti, qui liberis recte præsint, & proprijs
familijs. Nam qui bene ministrauerint,
gradum sibi bonum acquirunt, & multã
libertatem in fide, quæ est in Christo Ie-
su. Hæc tibi scribo, sperans fore, ut ueniã
ad te cito. Quod si tardius uenero, ut noris
quomodo oporteat i domo dei uersari,
q̃ est ecclesia dei uiuẽtis, colũna & basis
ueritatis, & citra cõtrouersiã magnum est
pietatis

εὐσεβείας μυστήριον. θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρ
κί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις,
ἐκηρύχθη ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ,
ἀνελήφθη ἐν δόξῃ. Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει,
ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς, ἀποστήσονταί τινες
τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις
καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, ἐν ὑποκρίσει
ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν
συνείδησιν, κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι
βρωμάτων, ἃ ὁ θεὸς ἔκτισεν, εἰς μετάληψιν
μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνω-
κόσι τὴν ἀλήθειαν, ὅτι πᾶν κτίσμα θεοῦ,
καλὸν καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον, μετὰ εὐχαρι-
στίας λαμβανόμενον. ἁγιάζεται γὰρ διὰ λόγου
θεοῦ καὶ ἐντεύξεως. Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς
ἀδελφοῖς, καλὸς ἔσῃ διάκονος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ
ΣΤΟΥ, ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως,
καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας, ᾗ παρηκολούθη-
κας, τοὺς δὲ βεβήλους καὶ γραώδεις μύθους
παραιτοῦ, γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβει-
αν. ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν
ὠφέλιμος, ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλι-
μός ἐστιν, ἐπαγγελίας ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν, καὶ
τῆς μελλούσης. πιστὸς ὁ λόγος, καὶ πάσης ἀπο-
δοχῆς ἄξιος. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ κοπιῶμεν καὶ
ὀνειδιζόμεθα, ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ θεῷ ζῶντι,
ὅς ἐστι σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα
πιστῶν. παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε, μηδείς
σου τῆς νεότητος καταφρονείτω, ἀλλὰ τύ-
πος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστρο-
φῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἁγ-
νείᾳ. ἕως ἔρχομαι, πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει
τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. μὴ ἀμέλει τοῦ
ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφη-
τείας, μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσ-
βυτερίου. Ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σοῦ
ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ ἐν πᾶσιν, ἔπεχε σεαυτῷ
καὶ τῇ διδασκαλίᾳ. ἐπίμενε αὐτοῖς, τοῦτο γὰρ ποι-
ῶν, καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.
πρεσβυτέρῳ

pietatis mysteriũ. Deꝰ manifestatus est
in carne, iustificatus ẽ in spũ, uisus ẽ ange
lis, pdicatus ẽ gẽtibꝰ, fides illi habita est i
mũdo, receptus est i gloria. Spũs aũt cer
to loquit̃, qđ i posterioribꝰ tpibus, desci- IIII
scẽt quidã a fide attẽdẽtes spiritibus ipo
storibꝰ, & doctrinis dæmonioꝝ, in simu
latione falsiloquoꝝ, cauterio notatã ha-
bentium conscientiã, prohibentiũ contra
here matrimoniũ, iubẽtiũ abstinere a ci-
bis, q̃ deus creauit ad sumẽdũ cũ gratiaꝝ
actione fidelibus, & ijs qui cognouerunt
ueritatem, quod quicquid creauit deus,
bonũ sit, & nihil reijciendũ, si cum gratia
rum actione sumatur. sanctificatur enim
ꝑ uerbũ dei, & orationẽ. De his, si cõmo-
nefeceris fratres, bonꝰ eris minister Iesu
Christi, enutritꝰ in sermonibꝰ fidei, & bo
na doctrina, quã usq; secutꝰ es. . Cæterũ
ꝓphanas & aniles fabulas reijce, sed exer
ce temetipsũ ad pietatẽ. Nã corꝑalis ex-
ercitatio, paululũ habet utilitatis, at pie-
tas ad oĩa utilis ẽ, ut q̃ ꝓmissiões habeat
uitæ p̃sentis & futuræ. Indubitatꝰ sermo
dignusq;, qui oĩbus modis accipiat̃. Nã
in hoc & laboramus & ꝓbris afficimur,
quod spem fixã habemus in deo uiuẽte,
q est saluator oĩum hoĩm, maxime fide-
lium. Præcipe hæc & doce. nemo tuã iuuẽ
tutẽ despiciat, sed esto forma fideliũ, i ser
mone, in cõuersatiõe, in dilectiõe, i spũ, in
fide, in puritate. Donec uenero attẽde le-
ctiõi, exhortatiõi, doctrinæ. Ne neglexe
ris qđ i te est donũ, qđ datũ ẽ tibi ꝑ ꝓphe
tiã, cũ ipositione manuũ, autoritate sacer
dotij. Hæc exerce, in his esto, ut tuus ꝓfe-
ctus, manifestatꝰ sit in oĩbus, attẽde tibi-
ipsi, & doctrinæ. Persiste i his. Nã id si fe
ceris, teipsũ seruabis, & eosq te audierint.
Seniorem

πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς, ἀλλὰ παρακά-
λει ὡς πατέρα, νεωτέρους, ὡς ἀδελφούς, πρεσ
βυτέρας ὡς μητέρας, νεωτέρας ὡς ἀδελφάς,
ἐν πάσῃ ἁγνείᾳ. χήρας τίμα, τὰς ὄντως χή
ρας. εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μαν
θανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσε/
βεῖν, καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι τοῖς προγό-
νοις. τοῦτο γάρ ἐστι καλὸν καὶ ἀποδεκτὸν
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμο
νωμένη, ἤλπικεν ἐπὶ τὸν θεόν, καὶ προσμέ-
νει ταῖς δεήσεσι, καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς
καὶ ἡμέρας. ἡ δὲ σπαταλῶσα, ζῶσα τέθνη/
κεν. καὶ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίληπτοι
ὦσιν. εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα τῶν οἰ/
κείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρνηται, καὶ ἔστιν
ἀπίστου χείρων. χήρα καταλεγέσθω, μὴ ἔ/
λαττον ἐτῶν ἑξήκοντα, γεγονυῖα ἑνὸς ἀν/
δρὸς γυνή, ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμέ/
νη, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξενοδόχησεν, εἰ ἁ/
γίων πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρκε/
σεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν.
νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ. ὅταν γὰρ κα/
ταστρηνιάσωσι τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, γαμεῖν θέ/
λουσιν, ἔχουσαι κρίμα, ὅτι τὴν πρώτην πί
στιν ἠθέτησαν. ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσιν
περιερχόμεναι τὰς οἰκίας. οὐ μόνον δὲ ἀρ/
γαί, ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περίεργοι, λα-
λοῦσαι τὰ μὴ δέοντα. βούλομαι οὖν νεωτέ-
ρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μη
δὲ μίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμέ/
νῳ, λοιδορίας χάριν. ἤδη γάρ τινες ἐξετρά
πησαν, ὀπίσω τοῦ σατανᾶ. εἴ τις πιστός,
ἢ πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς,
καὶ μὴ βαρείσθω ἡ ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄν/
τως χήραις ἐπαρκέσῃ. οἱ καλῶς προεστῶτες
πρεσβύτεροι, διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν,
μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκα
λίᾳ. λέγει γὰρ ἡ γραφή, βοῦν ἀλοῶντα οὐ
φιμώσεις, καὶ ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μι/
σθοῦ αὐτ

Seniorē ne increpes, sed obsecres ut pa V
trem, iuniores ut frēs, mulieres natu gran
diores, ut matres. Iuniores ut sorores, in
omni castitate. Viduas honora, q̄ uere ui
duæ sūt. Q̧ si qua uidua liberos aut ne
potes habet, discant primū ꝓpriā domū
pie tractare, & uicē repēdere ꝓgenitorib9.
Hoc eñ est honestū & acceptū corā deo.
Porro q̄ uere uidua est & desolata, sperat
in deo, & ꝑseuerat in orationib9, & preca
tionibus noctu dieq;. Porro q̄ in delitijs
uersat', uiuēs mortua est. & hæc p̄cipe, ut
irrep̄hensibiles sint. Q̧ si qua suis & ma
xime familiaribus nō ꝓuidet, fidē abne
gauit, & est infideli deterior. Vidua alle-
gatur, nō minor annis sexaginta, q̄ fuerit
uni9 uiri uxor, in operis bonis. hoīm testi
monio cōprobata, si filios educauit, si fu-
it hospitalis, si sanctorum pedes lauit, si
afflictis subministrauit, si in omni ope/
re bono fuit assidua. Porro iuniores ui-
duas reijce. Cū eñ lasciuire cœperint ad
uersus Christū, nubere uolūt, habētes cō
dēnationē, qd' primā fidē reiecerint. Si-
mul aūt, & ociosæ discūt circūire domos.
Nō solū aūt ociosæ, uerū etiā garrulæ &
curiosæ, loquētes q̄ nō oportet. Volo igi
tur iuniores nubere, liberos gignere, do/
mum adm nistrare, nullā occasionē dare
aduersario, ut habeat maledicēdi causā,
iam enim nonnullæ deflexerunt, secutæ
satanam. Q̧ si quis fidelis, aut si qua fi/
delis habet uiduas, suppeditet illis, & nō
oneretur ecclesia, ut ijs quæ uere uiduæ
sunt, suppeditet. Qui bene præsunt pres/
byteri, duplici honore digni habeantur,
maxime ij, qui laborāt in uerbo & doctri
na. Dicit eñ scriptura, boui trituranti, nō
obligabis os, & dign9 est operarius mer
cede sua

δοῦ αὐτοῦ. κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παρα-
δέχου, ἐκτὸς, εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων.
τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγ-
χε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσι. διαμαρ-
τύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα
ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς προκρίματος, μηδὲν
ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν. χεῖρας ταχέως μηδε-
νὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις
σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. μηκέτι ὑδροπότει, ἀλλ'
οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ, διὰ τὸν στόμαχόν σου, καὶ τὰς
πυκνάς σου ἀσθενείας. τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁ-
μαρτίαι πρόδηλοί εἰσι, προάγουσαι εἰς κρί-
σιν, τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν, ὡσαύτως καὶ τὰ
καλὰ ἔργα πρόδηλά ἐστι, καὶ τὰ ἄλλως ἔχον-
τα κρυβῆναι οὐ δύνανται. Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ
ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότας πάσης
τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα
τοῦ θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλασφημῆται, οἱ
δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας, μὴ καταφρο-
νείτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν. ἀλλὰ μᾶλλον
δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοί εἰσι καὶ ἀγαπητοί,
οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι. ταῦ-
τα δίδασκε καὶ παρακάλει. εἴτις ἑτεροδι-
δασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι
λόγοις τοῖς τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, τετύφωται,
μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητή-
σεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος,
ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι πονηραί, διαπα-
ρατριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν
καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων
πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν, ἀφίστασο ἀπὸ
τῶν τοιούτων. ἔστι δὲ πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέ-
βεια μετὰ αὐταρκείας. οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγ-
καμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξε-
νεγκεῖν τι δυνάμεθα, ἔχοντες δὲ διατροφὰς
καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. οἱ
δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πει-
ρασμόν

cede ſua. Aduerſus preſbyterum accuſa-
tionem ne admiſeris, niſi ſub duobus aut
tribus teſtibus. Eos qui peccant corā om
nibus argue, ut & cæteri timorem habe-
ant. Teſtificor in cōſpectu dei, & domini
Ieſu Chriſti, & electoꝝ angeloꝝ, ut hæc
ſerues ſine p̄cipitato iudicio, nihil faciēs
iuxta ꝓpenſionē. Manus cito ne cui im-
ponas, neq; cōmunices peccatis alienis.
Temetipſum purū ſerua. ne poſthac bi-
bas aquam, ſed uino paululo utere, pro-
pter ſtomachū tuū, & crebras tuas infir-
mitates. Quorūdā hoīm peccata, añ ma-
nifeſta ſunt, p̄cedentia ad iudiciū, quoſ-
dam uero & ſubſequuntur. Conſimiliter
& bona opera prius manifeſta ſunt, & ea
quæ ſecus habent occultari nō poſſunt.
Quicūq; ſub iugo ſūt ſerui, ſuos dños VI
omni honore dignos ducāt, ne nomē dei
& doctrina male audiat. Qui uero fide-
les habent dños, ne cōtēnant, qđ fratres
ſint, ſed magis inſeruiant, qđ fideles ſint,
& dilecti, qui bñficentiæ participes ſunt.
Hæc doce & exhortare. Si quis diuerſam
ſequitur doctrinā, & nō accedit ſanis ſer-
mōibus dñi noſtri Ieſu Chriſti, & ei q̄ ſe
cundū pietatē eſt doctrinæ, is inflatꝰ eſt,
nihil ſciens, ſed inſaniens circa queſtiōes
& diſputationū pugnas, ex quibus naſci-
tur inuidia, cōtentio, maledicētia, ſuſpitio
nes malæ, ſuperuacaneæ cōflictationes,
mēte corruptoꝝ, & quibus adēpta eſt ue
ritas, q exiſtimāt queſtū eſſe pietatē. Seiū
gere ab ijs q eiuſmodi ſūt. Eſt aūt q̄ſtus
magnus, pietas cū aīo ſua ſorte cōtento.
Nihil em̄ intulimus in mundū, uidelicet
nec efferre quicq̄; poſſumus, ſed habētes
alimēta & qbꝰ tegamur, his cōtēti erimꝰ.
Cæterū q uolunt diteſcere, incidūt in ten

 tationem

ρασμὸν καὶ παγίδα, καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβερὰς, αἵ τινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον, καὶ ἀπώλειαν. ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινὲς ὀρεγόμενοι, ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς. σὺ δὲ ὦ ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, ταῦτα φεῦγε. δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονὴν, πραότητα, ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθης, καὶ ὡμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων. παραγγέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ τοῦ ζωοποιοῦντος τὰ πάντα, καὶ ΧΡΙΣΤΟΥ ΙΗΣΟΥ, τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ ποντίου πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν, τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον, ἀνεπίληπτον, μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἣν καιροῖς ἰδίοις δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται, ᾧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον, ἀμήν. τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε, μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ ἠλπικέναι ἐπὶ πλούτου ἀδηλότητι, ἀλλ᾽ ἐν τῷ θεῷ τῷ ζῶντι, τῷ παρέχοντι ἡμῖν πλουσίως πάντα εἰς ἀπόλαυσιν, ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικοὺς, ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς αἰωνίου ζωῆς. ὦ τιμόθεε τὴν παρακαταθήκην φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους κενοφωνίας, καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, ἥν τινες ἐπαγγελλόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἠστόχησαν. Η χάρις μετὰ σοῦ, ἀμήν.

Ἐγράφη ἀπὸ Λαοδικείας ἥτις ἐστὶ μητρόπολις φρυγίας τῆς πακατιανῆς.

tationem, & laqueũ, & cupiditates multas, stultas & noxias. quæ demergunt homines in exitium & interitum. Siquidem radix omnium malorum est studium pecuniæ, quam quidam dum appetunt, aberrauerunt a fide, & seipsos implicuerunt doloribus multis. Tu uero homo dei, ista fuge. sectare autem iusticiam, pietatem, fidem. charitatem, patientiam, mansuetudinem, certa bonum certamẽ fidei, appræhende uitam æternam, in quam & uocatus es, & confessus es bonam confessionem coram multis testibus. præcipio tibi in cõspectu dei, qui uiuificat omnia, & Iesu Christi, qui testificatus est sub Põtio pilato bonam cõfessionem, ut serues præceptum, immaculatus, irrepræhẽsibilis, usq; ad apparitionem domini nostri Iesu Christi, quã temporibus suis ostensurus est, ille beatus & solus princeps, rex regũ, & dñs dñantiũ, q solus habet ĩmortalitatẽ, lucẽ habitãs inaccessã, quẽ uidit nemo hominum, neq; uidere potest, cui honor, & imperium sempiternũ. Amen. Diuitibus ĩ hoc sæculo præcipe, ne elato sint animo, neq; spem ponãt in diuitijs, incertis, sed in deo uiuente, qui præbet nobis omnia affatim ad fruendũ, ut bene faciant, ut diuites sint in operibus bonis, ut faciles sint ad impartiendũ, libenter communicantes, reponentes sibiipsis fundamentum bonum in posterum, ut appræhẽdant æternã uitã. O Timothee depositũ serua, deuitans ꝓphanas uocũ inanitates, & oppositiones falso nominatæ scientiæ, quam nõnulli profitentes circa fidem aberrauerunt. Gratia sit tecum. Amen.

Missa fuit ex Laodicea, quæ est Metropolis Phrygiæ Pacatianæ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΤΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει πάλιν ἀπὸ ῥώμης. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. τῶν συναποδημούντων τῷ παύλῳ καταλειψάντων αὐτὸν, βουλόμενος αὐτὸς ὁ ἀπόστολος ἐλθεῖν τιμόθεον πρὸς αὐτὸν, γράφει τὴν ἐπιστολὴν, καὶ πρῶτον μὲν σημαίνει ἑαυτὸν μνημονεύειν αὐτοῦ τὸ τῆς εὐλαβείας, καὶ τῆς τῶν προγόνων αὐτοῦ πίστεως. ἔπειτα δηλῶν, ὅτι οἱ ἀπὸ ἀσίας ὧν ἐστὶ φύγελλος καὶ ἑρμογένης, ἀπεστράφησαν αὐτὸν. ὁρῶντες αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις, μόνῳ δὲ ὀνησιφόρῳ μαρτυρεῖ σπουδὴν καὶ τοῦτον ἀπεδέξατο, ἐλθόντα εἰς τὴν ῥώμην, καὶ προσμείναντα αὐτῷ. παραγγέλλει δὲ αὐτῷ παραιτεῖσθαι τὰς μωρὰς ζητήσεις, διὰ τὸ ἐξ αὐτῶν γεννᾶσθαι μάχας. καὶ γὰρ ὑμέναιος καὶ φιλητὸς οὕτως ἐκτραπέντες, παρέβησαν τὴν ἀλήθειαν, λέγοντες τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ τινὰς ἀνατρέπουσι, μᾶλλον οὖν παραινεῖ αὐτῷ προσέχειν ἑαυτῷ, καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, καὶ εἰδέναι μὲν, ὅτι ἐν ἐσχάτοις καιροῖς ἔσονται οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, καὶ φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι. προβλέποντες δὲ ταῦτα, ἀσφαλίζεσθε τοὺς λαοὺς, μή τις ἐξ αὐτῶν ἀπαχθῇ, καὶ εἰς τὰ ἤθη, καὶ εἰς τὴν τῆς διδασκαλίας ἀκρίβειαν πολλὰ προτρεψάμενος αὐτὸν, καὶ σημάνας τὸν ἀκαιρὸν τῆς ἀναλύσεως αὐτοῦ ἐνστῆναι, καὶ μέλλειν σπένδεσθαι καὶ μαρτυρεῖν, ἐνετείλατο αὐτῷ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ταχέως, κομίζοντα τὸν φαιλόνην καὶ τὰ βιβλία, παρῄνεσε δὲ αὐτῷ ἀλέξανδρον τὸν χαλκέα φυλάττεσθαι, ὡς πολλὰ κακὰ ἐνδειξάμενον αὐτῷ, καὶ οὕτως τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM

ITem Timotheo ſcribit de exhortatione martyrij, & omni regula ueritatis, & quid futurũ ſit temporibus nouiſſimis, & de ſua paſſione, ſcribens ei ab urbe Roma.

ΠΑΥΛΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, διὰ θελήματος θεοῦ, κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, τιμοθέῳ ἀγαπητῷ τέκνῳ. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς, καὶ ΧΡΙΣΤΟΥ ΙΗΣΟΥ τοῦ κυρίου ἡμῶν. χάριν ἔχω τῷ θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνείαν ἐν ταῖς δεήσεσί μου, νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σου τῶν δακρύων,

PAVLI APOSTOLI AD TIMOTHEVM SECVNDA

PAulus apoſtolus Ieſu Chriſti, per uoluntatẽ dei, ſecundum ꝓmiſſionũ uitæ, quæ eſt in Chriſto Ieſu, Timotheo dilecto filio. Gratia, miſericordia, pax, a deo patre, & Chriſto Ieſu domino noſtro. Gratiam habeo deo, cui ſeruio a progenitoribus, in pura cõſcientia, quod citra ullam intermiſſionem faciam de te mentionẽ in orationibus meis, noctu dieq;, deſyderans te uidere, memor tuaꝝ

 lacrymaꝝ

δακρύων, ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ, ὑπόμνησιν λαμβάνων τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἥτις ἐνῴκησεν πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου λωίδι, καὶ τῇ μητέρι σου εὐνίκῃ. πέπεισμαι δέ, ὅτι καὶ ἐν σοί, δι' ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκω σε, ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ, διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου. οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως, καὶ ἀγάπης, καὶ σωφρονισμοῦ. Μὴ οὖν ἐπαισχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ κυρίου ἡμῶν, μηδὲ ἐμέ, τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ, κατὰ δύναμιν θεοῦ τοῦ σώσαντος ἡμᾶς. καὶ καλέσαντος κλήσει ἁγίᾳ, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν, τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ πρὸ χρόνων αἰωνίων, φανερωθεῖσα δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον, φωτίσαντος δὲ ζωὴν, καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου, εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος, καὶ διδάσκαλος ἐθνῶν, δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω, ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι. οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι, ὅτι δυνατός ἐστι τὴν παρακαταθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων, ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας ἐν πίστει, καὶ ἀγάπῃ, τῇ ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ. τὴν καλὴν παρακαταθήκην φύλαξον, διὰ πνεύματος ἁγίου, τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν. οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, ὧν ἐστι φύγελος καὶ ἑρμογένης. δῴη ἔλεος ὁ κύριος τῷ ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξε, καὶ τὴν ἅλυσίν μου οὐκ ἐπαισχύνθη, ἀλλὰ γενόμενος ἐν ῥώμῃ, σπουδαιότερον ἐζήτησέ με, καὶ εὗρε. δῴη αὐτῷ ὁ κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. καὶ ὅσα ἐν ἐφέσῳ διηκόνησε, βέλτιον σὺ γινώσκεις. σὺ οὖν τέκνον μου

ἐνδυναμοῦ

lachrymaꝝ, ut gaudio replear, ubi cōmonefactus fuero eius, quæ est in te non simulatæ fidei, quæ habitauit primū in auia tua Loide, & matre tua Eunica. Certum autem scio, quod in te quoqꝫ, quā ob causam commonefacio te, ut suscites donum dei, quod est in te, per impositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis de⁹ spm̄ timiditatis, sed potentiæ, & dilectiōis, & sobrietatis. Ne igitur te pudeat testimonij dn̄i nostri, neqꝫ mei, q sum uinctus illius, sed esto particeps afflictionū euangelij, iuxta potētiā dei, qui saluos fecit nos, & uocauit uocatione sancta, nō secundū opera nostra, sed secūdū suū propositū & gratiā, quæ data est nobis in Christo Iesu ante tempora æterna, sed manifestata fuit nūc p apparitionē saluatoris nostri Iesu Christi, qui mortē quidē aboleuit, uitā aūt in lucē pduxit, & īmortalitatē per euangelium, in quod positus sum ego præco & apl̄s, & doctor gentiū, quā ob causam & hæc patior, at non erubesco. Noui enim qđ is cui credidi, & certus sum, qđ potēs sit depositū meū custodire ī illū diē. Formā habeto sanorū sermonū, quos a me audisti in fide & charitate, q̄ est in Christo Iesu. Egregium depositū seruato, per spm̄ sanctū, qui inhabitat in nobis. Nosti hoc quod auersati fuerint me oēs, qui sunt in Asia, quoꝝ est Phygelus & Hermogenes. Det misericordiā dn̄s Onesiphori familiæ, qm̄ sæpe me refocillauit, & catenā meā non erubuit, sed cum esset Romæ, studiosi⁹ quesiuit me, & inuenit. Det ei dn̄s, ut īueniat misericordiā apud dn̄m in die illo. Et ī q̄ multis Ephesi mi-
nistrauerit meli⁹ tu nosti. Tu igit' fili mi, II

fortis

ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗ-
ΣΟΥ, καὶ ἃ ἤκουσας παρ᾽ ἐμοῦ διὰ πολλῶν
μαρτύρων ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις,
οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται, καὶ ἑτέρους διδάξαι. σὺ
οὖν κακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης ΙΗ-
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέ-
κεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ
στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ
στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. τὸν κοπι-
ῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν με-
ταλαμβάνειν. νόει ἃ λέγω. δώῃ γάρ σοι ὁ κύ-
ριος σύνεσιν ἐν πᾶσι. ΜΝΗΜΌΝΕΥΕ ΙΗΣΟΥΝ
ΧΡΙΣΤΟΝ ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν ἐκ σπέρ-
ματος Δαβίδ, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, ἐν ᾧ κα-
κοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος. ἀλλ᾽
ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεται, διὰ τοῦτο πάν-
τα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐ-
τοὶ σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ
μετὰ δόξης αἰωνίου. πιστὸς ὁ λόγος. εἰ γὰρ
συναπεθάνομεν, καὶ συζήσομεν. εἰ ὑπομένο-
μεν, καὶ συμβασιλεύσομεν. εἰ ἀρνούμεθα, κἀ-
κεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς. εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος
πιστὸς μένει, ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται.
ταῦτα ὑπομίμνησκε, διαμαρτυρόμενος ἐνώ-
πιον τοῦ κυρίου. μὴ λογομαχεῖν, εἰς οὐδὲν χρή-
σιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων. σπού-
δασον σεαυτὸν δόκιμον παραστῆσαι τῷ θεῷ,
ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λό-
γον τῆς ἀληθείας, τὰς δὲ βεβήλους κενοφω-
νίας περιΐστασο. ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκόψουσιν
ἀσεβείας, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα
νομὴν ἕξει, ὧν ἐστὶν ὑμέναιος καὶ φιλητός, οἵ-
τινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν, λέγοντες
τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνατρέπου-
σι τήν τινων πίστιν. ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος
τοῦ θεοῦ ἕστηκεν, ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύ-
την, ἔγνω κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καὶ ἀποστήτω
ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ. ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκεύη

fortis esto in gratia, quæ est in Christo
Iesu, & in his quæ audisti a me, per mul-
tos testes. Hæc cõmenda fidelibus ho-
minibus, qui erũt idonei, ut alios quoq;
doceant. Tu igitur feras afflictionẽ, ut
bonus miles Iesu Christi. Nemo q̃ mili-
tat implicat̃ uitæ negocijs, ut ei qui se in
militiã delegit placeat. Q̃ si certet etiã
aliq̃s, nõ coronatur, nisi legitime certaue
rit. Laborãtẽ agricolã oportet primũ de
fructibus percipere. cogita quæ dico. Da
bit enĩ tibi dñs in oĩbus intellectũ. Me-
mẽto Iesum Christũ resurrexisse a mor-
tuis, ex semine Dauid, secundũ euange-
lium meũ, in quo tolero usq; ad uincula
tanq̃ maleficus. At sermo dei, nõ est alli
gatus, propterea oĩa suffero, ꝓpter ele-
ctos, ut & ipsi salutẽ cõsequant̃, q̃ est in
Christo Iesu, cũ gloria æterna. certus ser
mo. Nã si cõmortui sumꝰ, & cõuiuemꝰ.
si sufferimus, & conregnabimus. si nega
mus, & ille negabit nos. si ĩcreduli sumꝰ,
ille fidelis manet, negare seipsum nõ po-
test. Hæc admone, cõtestans corã dño.
ne uerboꝝ pugnas sequare (ad nihil enĩ
conducit) ad subuersionẽ audientium.
Stude teipsũ ꝓbatũ exhibere deo, ope-
rariũ nõ erubescẽtẽ, recte secantẽ uerbũ
ueritatis, cæteꝝ ꝓphanas uocũ ianitates
p̃termittito. Ad maiorẽ enĩ ꝓficiẽt ĩpie
tatẽ, & sermo illoꝝ, ut cancer morbꝰ ser-
pet. Quoꝝ de numero est Hymenæꝰ, &
Philetꝰ, q̃ circa ueritatẽ aberrauerũt, di-
cẽtes resurrectionẽ iam esse factã, & sub
uertũt quorũdã fidẽ. Solidũ tñ fũdamẽ
tum dei stat, habẽs signaculũ hoc, nouit
dñs, qui sint sui, & discedat ab iniquita-
te, oĩs q̃ nominat nomẽ Christi. Cæteꝝ
in magna domo, non tantum sunt uasa

χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα, καὶ ὀστρά-
κινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν, ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν.
ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται
σκεῦος εἰς τιμὴν ἡγιασμένον, εὔχρηστον
τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοι-
μασμένον. τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦ-
γε. δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰ-
ρήνην, μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν κύριον
ἐκ καθαρᾶς καρδίας. τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαι-
δεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννῶσι
μάχας, δοῦλον δὲ κυρίου, οὐ δεῖ μάχεσθαι,
ἀλλ᾽ ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν,
ἀνεξίκακον ἐν πρᾳότητι, παιδεύοντα τοὺς ἀν-
τιδιατιθεμένους, μή ποτε δῷ αὐτοῖς ὁ θεὸς
μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανή-
ψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐζωγρη-
μένοι ὑπ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα. τοῦτο δὲ
γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται
καιροὶ χαλεποί. ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φί-
λαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι,
βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀ-
νόσιοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς,
ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, προδόται, προπετεῖς,
τετυφωμένοι, φιλήδονοι, μᾶλλον ἢ φιλόθεοι,
ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύνα-
μιν αὐτῆς ἠρνημένοι, καὶ τούτους ἀποτρέπου. ἐκ
τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκί-
ας, καὶ αἰχμαλωτίζοντες τὰ γυναικάρια, σε-
σωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις
ποικίλαις, πάντοτε μανθάνοντα, καὶ μη-
δέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν
δυνάμενα. ὃν τρόπον δὲ ἰαννὴς καὶ
ἰαμβρὴς ἀντέστησαν μωϋσῇ, οὕτως καὶ οὗ-
τοι ἀντίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κα-
τεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν
πίστιν, ἀλλ᾽ οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλέον.
ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς
καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο. σὺ δὲ παρηκολούθη-
κάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγαπῇ, τῇ
προθέσει

aurea & argentea, ueꝝ etiã lignea,& te-
ſtacea,& alia quidẽ in honorẽ, alia uero
in cõtumeliã. Si quis igit᷑ expurgarit ſe-
ipſum ab his,erit uas in honorẽ ſanctifi
catum,utile dño,ad omne opus bonum
p̃paratum. Iuueniles aũt cõcupiſcentias
fuge, ſed ſectare iuſticiã, fidẽ, charitatẽ,
pacẽ, cum his qui inuocãt dñm ex puro
corde. Stultas aũt & ineruditas queſtio
nes reſpue,ſciẽs eas parere pugnas. Por
ro ſeruum domini,nõ oportet pugnare
ſed placidum eſſe erga omnes, propen-
ſum ad docẽdum,tolerantem malos in
mãſuetudine, erudiẽtẽ eos qui obſiſtũt,
ſi qñ det illis deus pœnitentiã ad agno
ſcendũ ueritatẽ, & reſipiſcant a diaboli
laqueo, capti ab eo ad ipſius uolũtatẽ.
Illud aũt ſcito,quod in extremis diebus III
inſtabunt tẽpora periculoſa. Erunt eñ
homines ſui amantes,auari,faſtuoſi,ſu-
perbi,maledici,parentibus immorigeri,
ingrati,impij,carentes affectu,neſcij fœ-
deris,calumniatores,intemperantes, im
mites, negligentes bonorum, prodito-
res,præcipites,inflati, uoluptatum amã
tes,potius ꝗ̃ amantes dei,habentes for
mam pietatis, ſed qui uim eius abnega
rint, & iſtos auerſare. Ex his enim ſunt
qui ſubeunt in familias, & captiuas du-
cunt mulierculas,oneratas peccatis,quæ
ducuntur concupiſcentijs uarijs, ſemper
diſcentes,& nunꝗ̃ ad cognitionem ueri
tatis uenire ualẽtes. Quẽadmodum aũt
Iãnes & Iãbres,reſiſtebãt Moyſi, ita &
hi reſiſtũt ueritati, hoĩes mẽte corrupti,
reprobi circa fidẽ, ſed nõ p̃ficiẽt ampli⁹.
Siquidẽ amẽtia illoꝝ euidẽs erit oĩbus,
quẽadmodũ & illoꝝ fuit. Tu uero aſſe-
cutus es doctrinã meam,inſtitutionem,
propoſitum,

προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγά/
πῃ, τῇ ὑπομονῇ, τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθή/
μασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν ἀντιοχείᾳ, ἐν ἰκο
νίῳ, ἐν λύστροις, οἵους διωγμοὺς ὑπήνεγκα.
καὶ ἐκ πάντων με ἐῤῥύσατο ὁ κύριος, καὶ πάν/
τες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν ΧΡΙΣΤΩ
ΙΗΣΟΥ, διωχθήσονται. πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι,
καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλα/
νῶντες, καὶ πλανώμενοι. σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμα
θες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνος ἔμαθες, καὶ
ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερὰ γράμματα οἶδας, τὰ
δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ πί
στεως τῆς ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ. πᾶσα γραφὴ θε/
όπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν,
πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παι
δείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ
θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξ/
ηρτισμένος. διαμαρτύρομαι οὖν ἐγὼ ἐνώπι
ον τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, τοῦ μέλ
λοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς, κατὰ τὴν ἐπιφά
νειαν αὐτοῦ, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, κήρυξον τὸν
λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως, ἀκαίρως, ἔλεγξον,
ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακρο-
θυμίᾳ καὶ διδαχῇ. ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγι/
αινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ
κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας, ἑαυτοῖς ἐπισω/
ρεύσουσι διδασκάλους, κνηθόμενοι τὴν ἀκο/
ήν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας, τὴν ἀκοὴν ἀπο
στρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται.
σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι κακοπάθησον, ἔργον
ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου
πληροφόρησον. ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ
ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε, τὸν
ἀγῶνα, τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον
τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα. λοιπὸν ἀπό
κειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀπο
δώσει μοι ὁ κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δί-
καιος κριτής, οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶ
σι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.
σπούδασον

propositum, fidem, longanimitatē, cha
ritatē, patientiā, persecutiones, afflictio-
nes, q̄ mihi acciderunt in Antiochia, in
Iconio, Lystris, quas p̄secutiōes sustinuē
rim. & ex om̄ibus eripuit me dn̄s, sed &
oēs, qui uolunt pie uiuere in Christo Ie/
sum p̄secutionē patiētur. Porro mali ho
mines, & impostores proficiēt in peius,
dum & seducunt & seducunt̄. At tu ma-
neto in his quæ didicisti, & quæ tibi con
credita sunt, sciens a quo didiceris, & qđ
a puero sacras litteras noueris, q̄ te pos/
sunt eruditum reddere, ad salutē, per fi/
dem, q̄ est in Christo Iesu. Oīs scriptura
diuinitus, inspirata & utilis ad doctrinā
ad redargutionē, ad correctionē, ad in/
stitutionem, quæ est in iusticia, ut inte-
ger sit dei homo, ad omne opus bonū
apparatus. Testificor igitur ego corā IIII
deo & domino Iesu Christo, qui iudica/
turus est uiuos & mortuos, in apparitio
ne sua, & in regno suo, p̄dica sermonē,
insta tēpestiue, intēpestiue, argue, incre/
pa. exhortare in omni longanimitate &
doctrina. nā erit tempus, cum sanā do/
ctrinā nō sustinebunt, sed iuxta cōcupi
scentias suas, coaceruabunt sibi docto/
res, ij quibus pruriunt aures, & a uerita
te quidem aures auertent, ad fabulas ue
ro conuertentur. At tu sobrius esto in
omnibus, obdura, opus perage euange
listæ, ministerium tuum expleto. Nam
ipse iam immolor, & tempus meæ disso
lutionis instat. Certamen bonum de/
certaui, cursum consumaui, fidē seruaui.
Qđ supest, reposita est mihi iusticiæ co
rona, quā reddet mihi dn̄s in illo die, q
est iustus iudex, nō solum autē mihi, sed
& oībus qui diligūt aduentum domini.

σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως. δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς θεσσαλονίκην, κρήσκης εἰς γαλατίαν, τίτος εἰς δαλματίαν, λουκᾶς ἐστι μόνος μετ' ἐμοῦ. μάρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ σεαυτοῦ. ἔστι γάρ μοι εὔχρηστος εἰς διακονίαν. τυχικὸν δὲ ἀπέστειλα εἰς ἔφεσον, τὸν φαιλόνην ὃν ἀπέλιπον ἐν τρωάδι παρὰ κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς, πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο, ἀποδώη αὐτῷ ὁ κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὃν καὶ σὺ φυλάσσου, λίαν γὰρ ἀνθέστηκε τοῖς ἡμετέροις λόγοις. ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ, οὐδείς μοι συμπαρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον, μὴ αὐτοῖς λογισθείη, ὁ δὲ κύριός μοι παρέστη, καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ ἀκούσῃ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος, καὶ ῥύσεταί με ὁ κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Ἄσπασαι πρίσκον καὶ ἀκύλαν καὶ τὸν ὀνησιφόρου οἶκον. ἔραστος ἔμεινεν ἐν κορίνθῳ, τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον ἐν μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. ἀσπάζεταί σε εὔβουλος καὶ πούδης, καὶ λῖνος, καὶ κλαυδία, καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες, ὁ κύριος ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, μετὰ τοῦ πνεύματός σου. Η χάρις μεθ' ὑμῶν. ἀμήν.

Da operam, ut uenias ad nos cito. Nam Demas me reliquit, amplexus hoc sæculum, & profectus est in Thessalonicam: Crescens in Galatiam. Titus in Dalmatiam. Lucas mecum est solus. Marcum assumptum adducito una tecũ, est em̃ mihi perutilis ad ministeriũ. Porro Tychicum misi Ephesum. Penulam quam reliqui Troade apud Carpũ, cũ uenies apporta & libros, maxime aũt mẽbranas. Alexander faber ærarius, multa mihi mala ostẽdit. Reddat illi dominus iuxta facta sua, quem & tu caue, uehementer enim restitit sermonibus nostris in prima mea defensione, nemo mihi adfuit, sed omnes me deseruerunt, ne illis imputetur, sed dñs mihi adfuit, & confortauit me, ut per me preconiũ expleretur, & audirẽt omnes gentes, & ereptus fui ex ore leonis, & eripiet me dñs ab omni facto malo, & seruabit in regnum suũ cœleste, cui gloria in sæcula sæculoꝝ. Amen. Saluta Priscũ & Aquilã, & Onesiphori familiã. Erastus mansit Corinthi, Trophimum aũt reliqui in Mileto languẽtẽ. Da operã ut uenias ante hyemem. Salutat te Eubulus, & Pudens, & Linus, & Claudia, & frẽs oẽs. Dñs Iesus Christ9, cũ spũ tuo. gratia uobiscũ. Am̃.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΠΑΥΛΟΥ.

ΤΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ νικοπόλεως. ἐκεῖ γὰρ παρεχείμαζεν. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. εἰς μὲν τὴν κρήτην, ἀπέλιπε τὸν τίτον, ἵνα καταστήσῃ κατὰ πόλεις κληρικούς. πολλῶν δὲ ὄντων ἐκεῖ τῶν ἐπιχειρούντων προφάσει τοῦ νόμου ἀπατᾶν τοὺς λαούς, μεθ' ὃ μαθὼν ὁ παῦλος γράφει, καὶ πρῶτον μὲν εὐχαριστῶν τῷ θεῷ διὰ τὴν αὐτοῦ εὐλάβειαν, σημαίνει τὴν ἐν ΧΡΙΣΤΩ πίστιν μὴ νεωτέραν εἶναι, ἀλλ' ἐξ αἰῶνος ἡτοιμάσθαι καὶ ἐπηγγέλθαι παρὰ τοῦ θεοῦ ταύτην, ἔπειτα περὶ τῆς καταστάσεως τῶν κληρικῶν καὶ τούτων διδάσκει, πῶς καὶ ὁποίους αὐτοὺς εἶναι δεῖ, καὶ ἐπιτιμᾶν δὲ ἐντέλλεται αὐτῷ, τοῖς ἀντιλέγουσι τῇ ὑγιαινούσῃ πίστει, μάλιστα δὲ τοὺς ἐκ περιτομῆς. εἰδέναι τε τοὺς κρῆτας, ὅτι ἀργοί εἰσι, καὶ χρήζουσιν ἐπιτιμίας, διδάξας δὲ πάντα τὰ

βρώματα

βρώματα καθαρὰ εἶναι τοῖς καθαροῖς, καὶ ὁποίας εἶναι δεῖ τὰς πρεσβύτιδας τὰς ὀφειλούσας σωφρονίζειν τὰς νέας, παραινεῖ πῶς δεῖ ἐν τοὺς δούλους τοῖς ἰδίοις δεσπόταις ὑπηρετεῖν. καὶ τέλος. ὑπομνήσας ὅτι ἡ τοῦ σωτῆρος χάρις οὐκ ἐξ ἔργων ἡμᾶς ἐδικαίωσεν, ἀλλὰ τῇ ἰδίᾳ φιλανθρωπίᾳ, καὶ παραγγείλας τὰς νομικὰς μάχας ἐκτρέπεσθαι ὡς ἀναισχυντούσας, δηλοῖ αὐτῷ μετὰ τὸ πέμψαι πρὸς αὐτὸν ἀρτεμᾶν, ἵνα ἔλθῃ πρὸς αὐτὸν, συνετείλατό τε αὐτῷ ὥστε διδάσκειν, καὶ τοὺς αὐτοῦ καλῶν ἔργων προΐστασθαι. ἐν οὕτως τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM.

Titum cõmonefacit & instruit de constitutione presbyterij, & de spirituali cõuersatione, & hæreticis uitandis, qui traditionibus iudaicis credunt, scribens ei a Nicopoli.

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

ΠΑΥΛΟΣ δοῦλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν θεοῦ, καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας, τῆς κατ᾽ εὐσέβειαν ἐπ᾽ ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς θεὸς, πρὸ χρόνων αἰωνίων. ἐφανέρωσεν δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ, ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ, κατ᾽ ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ, κατὰ κοινὴν πίστιν. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη, ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην. εἴτις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστὰ, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ,

καὶ τοὺς

EPISTOLA PAVLI AD TITVM

Paulus seru⁹ dei, apl's aũt Iesu Christi, iuxta fidẽ electoꝝ dei, & agnitionem ueritatis q̃ est secundũ pietatẽ in spe uitæ eternæ, quã ꝑmisit is q mẽtiri nescit de⁹ ante tp̃a æterna, manifestauit aũt tẽporib⁹ suis sermonẽ suũ in p̃dicatiõe, q̃ cõmissa ẽ mihi, secũdũ delegationẽ saluatoris nostri dei, Tito germano filio, iuxta cõmunẽ fidẽ. Gratia, misericordia, pax a deo patre & dño Iesu Christo, saluatore nostro. Hui⁹ rei gratia reliq te in Creta, ut q̃ desũt corrigas, & cõstituas oppidatim p̃sbyteros, sicut ego tibi ordinarã. Si qs est inculpatus, uni⁹ uxoris uir, liberos habẽs fideles, non obnoxios crimini lux⁹, aut q nõ sint itractabiles. Oportet em̃ ep̃m inculpatũ esse, tãq̃ dei dispẽsatorẽ, nõ p̃fractũ, nõ iracũdũ, nõ uinosũ, nõ pcussorẽ, nõ turpiter lucro deditũ, sed hospitalẽ, bonaꝝ reꝝ studiosũ, sobriũ, iustum, piũ, tẽperantẽ, tenacẽ eius, q secundum doctrinã est fidelis sermonis ut potens sit, etiã exhortari in doctrina sana,

& con

καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. εἰσὶ γὰρ πολλοὶ ἀνυπότακτοι, καὶ ματαιολόγοι, καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς, οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσι, διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν. εἶπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης. κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι᾽ ἣν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, μὴ προσέχοντες ἰουδαϊκοῖς μύθοις, καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων, ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν. πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς καθαροῖς, τοῖς δὲ μεμιασμένοις, καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις. θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι. Σὺ δὲ λάλει, ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ. πρεσβύτας, νηφαλέους εἶναι, σεμνούς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. πρεσβύτιδας ὡσαύτως, ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μὴ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας, φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, σώφρονας, ἁγνάς, οἰκουρούς, ἀγαθάς. ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημῆται. τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν, περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀδιαφθορίαν, σεμνότητα, λόγον ὑγιῆ ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ, μηδὲν ἔχων περὶ ὑμῶν λέγειν φαῦλον. Δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσι εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους ἀγαθὴν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν

τοῦ σωτῆ-

& contradicentes conuincere. Sunt enim multi intractabiles, & uaniloqui, & mentium seductores, maxime ij qui sunt ex circumcisione, quibus oportet obturare os, qui totas domos subuertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia. Dixit quidam ex istis, proprius ipsorum propheta. Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, uentres pigri. Testimoniū hoc est uerum. quam ob causam redarguit illos seueriter, ut sani sint in fide, nō attendentes Iudaicis fabulis, & præceptis hominum, auersantium ueritatem. Omnia quidem pura puris. Porro pollutis & infidelibus, nihil est purum, sed polluta est illorum & mens & conscientia. Deum profitentur se scire, cæterū factis negant, cum sint abominabiles, & immorigeri, & ad omne opus bonum reprobi.

Tu uero loquere, quæ decent sanam II
doctrinam. Senes ut sobrij sint, modesti, sani fide, charitate, patientia. Anus itidem ut in habitu sint, qui religionem deceat, non calumniatrices, nō uino multo seruiētes, ut honesta doceant, quo possint modestas reddere adolescentulas, ut maritos suos diligant, ut liberos ament, ut sobriæ sint, puræ, domus custodes, bonæ, subditæ suis uiris. ne sermo dei male audiat. Adolescentes consimiliter adhortare, ut sobrij sint, sup oia temetipsū præbens formā bonoꝝ operū, in doctrina, integritatem, grauitatem, sermonē sanum, irrepræhensibilem, ut is qui repugnat rubore suffundatur, nihil habens, quod de uobis dicat mali. Seruos hortare, ut suis dn̄is pareant, in oibus illis placeāt, nō responsatores, non suffurantes, sed fidem oēm ostendentes bonam, ut doctrinam

saluatoris

τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν.
Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν
ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησά-
μενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυ-
μίας, σωφρόνως, καὶ δικαίως, καὶ εὐσεβῶς ζή-
σωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι
τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, καὶ ἐπιφάνειαν τῆς
δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ
ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης
ἀνομίας, καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιού-
σιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων. Ταῦτα λά-
λει καὶ παρακάλει, καὶ ἔλεγχε, μετὰ πά-
σης ἐπιταγῆς, μηδείς σου περιφρονείτω.
Ὑπομίμνησκε αὐτούς, ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις
ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔρ-
γον ἀγαθὸν, ἑτοίμους εἶναι, μηδένα βλασ-
φημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐν-
δεικνυμένους πρᾳότητα πρὸς πάντας ἀν-
θρώπους. ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόη-
τοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπι-
θυμίαις, καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ
φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλ-
λήλους. Ὅτε δὲ ἡ χρηστότης, καὶ ἡ φιλανθρωπία
ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔρ-
γων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ὧν ἐποιήσαμεν ἡ-
μεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν
ἡμᾶς, διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας, καὶ ἀνα-
καινώσεως πνεύματος ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν
ἐφ᾽ ἡμᾶς πλουσίως, διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκεί-
νου χάριτι, κληρονόμοι γενώμεθα, κατ᾽ ἐλ-
πίδα ζωῆς αἰωνίου. Πιστὸς ὁ λόγος. περὶ τού-
των βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φρον-
τίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευ-
κότες τῷ θεῷ. Ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλι-
μα τοῖς ἀνθρώποις. μωρὰς δὲ ζητήσεις, καὶ γενεα-
λογίας, καὶ ἔρεις, καὶ μάχας νομικὰς, περιΐστασο.
εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιαι. αἱρετικὸν
ἄνθρωπον

ſaluatoris noſtri dei, ornent in oĩbus. Ap
paruit enim gratia dei, ſalutifera omni-
bus hominibus, erudiens nos, ut abnega
ta impietate & mundanis cõcupiſcentijs,
ſobrie, & iuſte, & pie uiuamus in hoc ſæ-
culo, expectantes beatam illam ſpem, &
apparitionem gloriæ magni dei, & ſalua
toris noſtri Ieſu Chriſti, qui dedit ſemet-
ipſum ꝓ nobis, ut redimeret nos ab om
ni iniquitate, & purificaret ſibiipſi popu-
lum eximium, ſectatorem bonorum ope
rum. Hæc loquere, & hortare, & argue, cũ
omni mandandi ſtudio, nemo te deſpi-
ciat. Admoneto illos, ut principatibus, III
ac poteſtatibus ſubditi ſint, ut magiſtra-
tibus pareant, ut ad omne opus bonum
ſint parati, ne de quoquam maledicãt, ne
ſint pugnaces, ſed humani, oẽm exhiben
tes manſuetudinem erga omnes homi-
nes. Nam eramus quondã & nos ſtulti,
inobedientes, errantes, ſeruientes deſyde
rijs, & uoluptatibus uarijs, in malitia &
inuidia degentes, odioſi, inuicẽ odio ꝓſe
quentes. At poſtq̃ bonitas, & erga hoĩes
amor apparuit, ſaluatoris noſtri dei, non
ex operibus quæ ſunt in iuſtitia, quæ fa-
ciebamus nos, ſed ſecundũ ſuam miſeri-
cordiã ſaluos nos fecit, per lauacrũ rege-
nerationis, & renouationis ſpiritus ſan-
cti, quẽ effudit in nos abũde, per Ieſum
Chriſtũ ſaluatorẽ noſtrũ, ut iuſtificati il-
lius gratia, hæredes efficeremur iuxta ſpẽ
uitæ æternæ. Indubitatus ſermo. De his
uolo ut confirmes quo ſolliciti ſint, ut bo
nis operibus præſint qui crediderũt deo.
Hæc enim ſunt honeſta & utilia homini
bus. Stultas autẽ queſtiones. & genealo
gias, & cõtẽtiões, & pugnas legales omit-
te. Sunt eñ inutiles & uanæ. Factioſum
hominẽ

ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται, τοιοῦτος, καὶ ἁμαρτάνει ὢν αὐτοκατάκριτος. Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρός σε ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρός με εἰς Νικόπολιν, ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ. μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι, καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. ἀσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες, ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν.

hominem post unam & alteram admonitionem fugæ, sciens euersum esse, qui eiusmodi est, & peccat per se damnatus. Cum autem misero Arteman ad te, aut Tychicum, da operam, ut uenias ad me Nicopolim, nam illic decreui hybernare. Zenam legisperitũ, & Apollo, studiose deducito, ne quid illis desit. Discant aũt & nostri, bonis operibus præesse, ad necessarios usus, ut non sint infrugiferi. Salutant te, qui mecum sunt omnes. Saluta eos, qui diligunt nos in fide. Gratia cum omnibus uobis. Amen.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΤΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ Ῥώμης, ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. Ὀνήσιμος ὁ οἰκέτης Φιλήμονος ἔφυγε, καὶ ἀπελθὼν πρὸς τὸν ἀπόστολον, κατηχήθη παρ' αὐτοῦ, καὶ γέγονεν αὐτῷ χρήσιμος εἰς διακονίαν, περὶ τούτου τοίνυν γράφει Φιλήμονι, παρατιθέμενος αὐτῷ τὸν Ὀνήσιμον, ἵνα προσέχῃ αὐτῷ γνησίως, καὶ μηκέτι ἔχῃ αὐτὸν ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὡς ἀδελφόν, προετρέψατο δὲ αὐτὸν καὶ ξενίαν αὐτῷ ἑτοιμάσαι, ἵνα ἐὰν ἔλθῃ εὕρῃ ποῦ μείνῃ. καὶ οὕτως πληροῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM

Philemoni familiares litteras facit pro Onesimo seruo eius, scribens ei ab urbe Roma de carcere per suprascriptum Onesimum.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

ΠΑΥΛΟΣ δέσμιος ΧΡΙΣΤΟΥ ΙΗΣΟΥ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν, καὶ Ἀπφίᾳ τῇ ἀγαπητῇ, καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν, καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου

AD PHILEMONEM EPISTOLA PAVLI.

PAulus uinctus Christi Iesu & Timotheus frater, Philemoni dilecto & collegæ nostro, & Apphiæ dilectæ, & Archippo commilitoni nostro, & quæ domi

οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη
ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ. Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε
μνείαν σου ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν
μου, ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν ἣν
ἔχεις πρὸς τὸν κύριον ΙΗΣΟΥΝ, καὶ εἰς πάν/
τας τοὺς ἁγίους, ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστε/
ώς σου ἐνεργὴς γένηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς
ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ὑμῖν εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ.
χάριν γὰρ ἔχομεν πολλὴν καὶ παράκλη/
σιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν
ἁγίων ἀναπέπαυται διὰ σοῦ ἀδελφέ. διὸ
πολλὴν ἐν ΧΡΙΣΤΩ παῤῥησίαν ἔχων ἐπι/
τάσσειν σοι, τὸ ἀνῆκον, διὰ τὴν ἀγάπην
μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν, ὡς παῦ/
λος πρεσβύτης, νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ. παρακαλῶ σε περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου
ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς μου, ὀνήσιμον
τόν ποτέ σοι ἄχρηστον, νυνὶ δὲ σοὶ καὶ ἐμοὶ εὔ/
χρηστον, ὃν ἀνέπεμψα, σὺ δὲ αὐτὸν τουτέστι
τὰ ἐμὰ σπλάγχνα προσλαβοῦ, ὃν ἐγὼ ἐ/
βουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν, ἵνα ὑ/
πὲρ σου διακονῇ μοι ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐα/
γγελίου, χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης, οὐδὲν ἠθέ/
λησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ
ἀγαθόν σου ἦ, ἀλλὰ κατὰ ἑκούσιον, τάχα γὰρ
διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν, ἵνα αἰώνιον ἀ/
πέχῃς, οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ᾽ ὑπὲρ δοῦ/
λον, ἀδελφὸν ἀγαπητὸν, μάλιστα ἐμοί, πό/
σῳ δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν σαρκὶ, καὶ ἐν κυρίῳ
εἰ οὖν ἐμὲ ἔχεις κοινωνὸν προσλαβοῦ αὐ/
τὸν ὡς ἐμέ. εἰ δέ τι ἠδίκησέ σε, ἢ ὀφείλει, τοῦ/
το ἐμοὶ ἐλλόγει, ἐγὼ παῦλος ἔγραψα τῇ
ἐμῇ χειρί. ἐγὼ ἀποτίσω, ἵνα μὴ λέγω σοι,
ὅτι καὶ σεαυτόν μοι προσοφείλεις, ναί
ἀδελφέ. ἐγώ σου ὀναίμην ἐν κυρίῳ,

ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν
κυρίῳ, πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγρα/
ψά σοι. εἰδὼς, ὅτι καὶ ὑπὲρ ὃ λέγω ποιή/
σεις.

domi tuæ est, congregationi. Gratia uo
bis & pax, a deo patre nostro & dño Ie/
su Christo. Gratias ago deo meo semp
mētionē tui faciēs in orationibus meis,
audiens tuam charitatē & fidem, quam
habes erga dñm Iesum, & erga oēs san/
ctos, ut cōmunicatio fidei tuæ, efficax fi
at, in agnitione omnis boni, quod est in
uobis, erga Christū Iesum. Gaudiū eñi
habemus multū, & consolationē in di/
lectione tua, quod uiscera sanctorꝝ refo
cillata sunt in te frater. Quapropter q̄ꝗ/
uis multā in Christo fiduciā habeā in/
iungendi tibi, id quod ad rem pertinet,
tamen propter charitatē potius rogo,
cum talis sim. nēpe Paulus senex, nunc
autē etiā uinctus Iesu Christi. Rogo au
tem pro filio meo, quē genui in uinculis
meis Onesimo, quondā tibi inutili, nūc
uero tibi & mihi perutili, quē remisi, tu
autem eum, hoc est uiscera mea suscipe,
quē ego cupiebā apud me retinere, ut ꝓ
te ministraret mihi in uinculis euāgelij.
sed absq; tua sententia nihil uolui face/
re, ne uelut ex necessitate bonum tuum
esset, sed spōtaneum. Nam ꝓpterea for/
sitan secessit ad tempus, ut æternum re/
ciperes, nō iam ut seruum, sed plusq̄ ser
uum, nēpe fratrē dilectum, maxime mi
hi, quanto aūt magis tibi, & in carne, &
in dño. Si igitur me habes consortē, su/
scipe illum ad te, tanq̄ me. Q; si quid le
sit te, aut debet, hoc mihi imputato. Ego
Paulus scripsi mea manu. Ego persoluā
ut ne dicā quod etiā teipsum mihi insu/
per debes. etiam frater. Ego te fruar in
dño. Refocilla mea uiscera in domino.
Confisus de obedientia tua scripsi tibi.
sciens, quod etiā ultra q̄ dico facturus

σεις. ἅμα δὲ καὶ ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν. ἐλπίζω γὰρ, ὅτι καὶ διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν. Ἀσπάζεταί σε ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν ΧΡΙΣΤΩι ΙΗΣΟΥ. μάρκος, ἀρίσταρχος, δημᾶς λουκᾶς, οἱ συνεργοί μου. Η χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν. Ἀμὴν

ſis. Simul autem etiam prepara mihi hoſpitium, ſpero em̄, quod per orationes ueſtras, donabor uobis. Salutat te Epaphras concaptiuus meus in Chriſto Ieſu. Marcus, Ariſtarchus, Demas, Lucas, adiutores mei. Gratia domini noſtri Ieſu Chriſti, ſit cum ſpiritu ueſtro. Amen.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΤΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ ἰταλίας, ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. ἐπειδὴ οἱ ἰουδαῖοι ἐμίσαντο τῷ νόμῳ καὶ ταῖς σκιαῖς, διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος παῦλος διδάσκαλος ἐθνῶν γενόμενος, καὶ εἰς τὰ ἔθνη ἀποσταλεὶς, κηρύττει τὸ εὐαγγέλιον, γράψας τε πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, γράφει λοιπὸν καὶ τοῖς ἐκ περιτομῆς πιστεύσασιν ἑβραίοις, ἀποδεικτικὴν ταύτην ἐπιστολὴν περὶ τῆς τοῦ ΧΡΤΣΟΥ παρουσίας, καὶ τοῦ πεπαῦσθαι τὴν σκιὰν τοῦ νόμου, καὶ πρῶτον μὲν ἀποδείκνυσι τοὺς προφήτας ἀπεστάλθαι, ἵνα περὶ τοῦ σωτῆρος ἀπαγγείλωσι, καὶ μετ᾽ αὐτοὺς, αὐτὸς ἔλθῃ, δούλους τε εἶναι τοὺς προφήτας, καὶ μηνυτὰς τῆς αὐτοῦ παρουσίας, αὐτὸν δὲ τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ υἱὸν εἶναι θεοῦ, δι᾽ οὗ τὰ πάντα γέγονεν, καὶ ὅτι τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἔδει ἄνθρωπον γενέσθαι, ἵνα διὰ τῆς τοῦ σώματος αὐτοῦ θυσίας καταργήσῃ τὸν θάνατον, οὐ γὰρ δι᾽ αἵματος μόσχου, ἢ τράγου, ἀλλὰ δι᾽ αἵματος ΧΡΙΣΤΟΥ ἔσεσθαι τὴν σωτηρίαν τοῖς ἀνθρώποις, ἀποδείκνυσι δὲ, ὅτι ὁ νόμος οὐδένα ἐτελείωσεν, ἀλλὰ σκιὰν εἶχεν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, καὶ οὐ κατέπαυσεν ὁ λαός. ἀλλὰ κοινὴ πᾶσιν ἡμῖν ὑπολείπεται ἡ ἡμέρα τῆς καταπαύσεως. πάλιν δὲ ἀποδείκνυσιν, ὅτι ἡ ἱεραρχικὴ λειτουργία, μετετέθη ἀπὸ Ἀαρὼν εἰς τὸν ΧΡΙΤΟΝ, οὗ τύπος ἦν ὁ μελχισεδὲκ, οὐκ ὢν ἐκ τοῦ λευί, πίστει τε δεδικαιῶσθαι τοὺς πατέρας σημαίνει, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, εἶτα πάλιν εἰς τὰ ἤθη προτρεψάμενος αὐτοὺς, καὶ ἀποδεξάμενος αὐτῶν τὴν διὰ ΧΡΙΣΤΟΝ ὑπομονὴν, καὶ πείσας τιμᾶν τοὺς πρεσβυτέρους, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM

IN primis dicendũ eſt, cur apoſtolus Paulus in hac epiſtola ſcribenda non ſeruauerit morem ſuum, ut uel uocabulum nominis ſui, uel ordinis deſcriberet dignitatem. Hæc cauſa eſt, ꝙ ad eos ſcribens, qui ex circumciſione crediderant, quaſi gentiũ apoſtolus, & nõ hebreorum, ſciens quoq; eorum ſuperbiam, ſuamq; humilitatem, ipſe demõſtrans meritum officij ſui, noluit anteferre. Nam ſimili modo etiam Iohannes apoſtolus propter humilitatẽ, in epiſtola ſua nomen ſuũ eadem ratione nõ prætulit. Hãc ergo epiſtolam fertur apoſtolus ad Hebreos conſcriptã hæbraica lingua miſiſſe cuius ſenſum & ordinem retinens Lucas euangeliſta poſt exceſſum beati apoſtoli Pauli Græco ſermone compoſuit.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙ/
ΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

ΠΟΛΥΜΕΡΩΣ καὶ πολυ-
τρόπως πάλαι ὁ θεὸς λα
λήσας τοῖς πατράσιν ἐν
τοῖς προφήταις, ἐπ᾽ ἐσχάτ
ων τῶν ἡμερῶν τούτων, ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν
υἱῷ, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων. δι᾽ οὗ
καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν, ὃς ὢν ἀπαύ/
γασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑπο/
στάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ
ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι᾽ ἑαυτοῦ
καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν
ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλοσύνης
ἐν ὑψηλοῖς, τοσούτῳ κρείττων γενόμενος
τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ᾽ αὐ/
τοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. τίνι γὰρ
εἶπεν ποτὲ τῶν ἀγγέλων, υἱός μου εἶ σὺ
ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν.
ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς
ἔσται μοι εἰς υἱόν. ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ
τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέ-
γει. καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες
ἄγγελοι θεοῦ. καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγ/
γέλους λέγει, ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐ
τοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐ/
τοῦ πυρὸς φλόγα, πρὸς δὲ τὸν υἱόν, ὁ θρόνος σου
ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ῥάβδος εὐθύτη
τος ῥάβδος τῆς βασιλείας σου, ἠγάπησας δι/
καιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, διὰ τοῦτο ἔχρι
σέν σε ὁ θεὸς ὁ θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως πα
ρὰ τοὺς μετόχους σου, καὶ σὺ κατ᾽ ἀρχὰς κύριε
τὴν γῆν

BEATI APOSTOLI PAVLI
EPISTOLA AD
HEBRAEOS.

DEus olim multiphariã mul/
tisq; modis, locutus patri-
bus in prophetis, extremis
diebus hisce, locutus est no/
bis in filio, quem constituit hæredem
omnium, per quem etiam sæcula con/
didit, qui cum sit splendor gloriæ, & ex/
pressa imago substantiæ illius, portetq;
omnia uerbo potentiæ suæ, per semet-
ipsum purgatione facta peccatorũ no-
strorum, consedit in dextra maiestatis,
in excelsis, tanto præstantior factus an
gelis, quanto excellentius præ illis sor/
titus est nomen. Nam cui dixit un/
quam angelorum. Filius meus es tu,
ego hodie genui te? Ac rursum. Ego
ero ei loco patris, & ille erit mihi loco
filij. Rursum autem cum inducit pri/
mogenitum in orbem terrarum, dicit.
Et adorabunt eum omnes angeli dei.
Et ad angelos quidẽ dicit. Qui creat an
gelos suos spũs, & ministros suos ignis
flammam. Ad filium aũt, thronus tuus
ipse deus in sæculum sæculi, uirga recti-
tudinis, uirga regni tui, dilexisti iusti/
ciam & odisti iniquitatẽ, ꝑpterea unxit
te deus deus tuus oleo exultatiõis, ultra
consortes tuos, & tu in initio domine

τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν
σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί, αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ
δὲ διαμένεις, καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον πα/
λαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις
αὐτοὺς καὶ ἀλλαγήσονται, σὺ δὲ αὐτὸς
εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι.

Πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέν
ποτε. κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ
τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν
σου, οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύ/
ματα ις διακονίαν ἀποστελλόμενα, διὰ τοὺς
μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; διὰ
τοῦτο δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν
τοῖς ἀκουσθεῖσιν, μήποτε παραῤῥυῶμεν.
εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λό-
γος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα
παράφασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔν/
δικον μισθαποδοσίαν, πῶς ἡμεῖς ἐκ
φευξόμεθα, τηλικαύτης ἀμελήσαντες
σωτηρίας, ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λα/
λεῖσθαι διὰ τοῦ κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων
εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη. συνεπιμαρτυροῦντος
τοῦ θεοῦ σημείοις τὲ καὶ τέρασι, καὶ ποικίλαις
δυνάμεσι, καὶ πνεύματος ἁγίου μερισ/
μοῖς, κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν. οὐ γὰρ
ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν
μέλλουσαν περὶ ἧς λαλοῦμεν. διεμαρτύ/
ρατο δέ πού τις λέγων, τί ἐστιν ἄνθρωπος
ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου
ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν. ἠλάττωσας αὐ/
τὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ, καὶ
τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτὸν, καὶ κατέστησας
αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου. πάν
τα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐ/
τοῦ. ἐν γὰρ τῷ ὑποτάξαι αὐτῷ
τὰ πάντα, οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ
ἀνυπότακτον. νῦν δὲ οὔπω ὁρῶμεν αὐτῷ
τὰ πάντα ὑποτεταγμένα, τὸν δὲ βραχύ τι
παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον βλέπομεν ΙΗΣΟΥΝ
διὰ τὸ

terræ fundamenta iecisti, & opera ma/
nuum tuarum sunt cœli, ipsi peribunt,
tu autem permanes, & omnes ut uesti/
mentum ueterascent, & uelut amictũ
circumuolues eos, & mutabuntur, tu
autem idem es, & anni tui non defici/
ent. Ad quem autem angelorum dixit
unquam? Sede a dextris meis, donec
posuero inimicos tuos, scabellum pe-
dum tuorum. Nonne omnes sunt ad-
ministratorij spiritus, qui in ministeri/
um emittuntur, propter eos, qui hære/
des erunt salutis? Propterea opor- II
tet nos uehementius attendere, ijs quæ
dicta sunt nobis, ne quando perflua-
mus. Etenim si is, qui per angelos di/
ctus fuerat sermo, fuit firmus, & omnis
transgressio, & inobedientia, iustam pre
mij retributionem accepit, quomodo
nos effugiemus, si tantam neglexeri-
mus salutem, quæ cum primum enar
rari cœperit per ipsum dominũ, ab ijs,
qui audierant, in nos confirmata fuit,
attestante deo, & signis, & prodigijs,
& uarijs uirtutibus, & spiritus sancti di/
stributionibus, iuxta suam ipsius uo/
luntatem. Non enim angelis subiecit or
bem terræ futurum, de quo loquimur.
Testatus est autem alicubi quidam di-
cens. Quid est homo, quod memor es
eius, aut filius hominis, quod inuisis
illum? Fecisti eum paululo inferiorem
angelis, gloria & honore coronasti eum
Omnia subiecisti sub pedibus eius. In
hoc enim quod ei subiecit omnia, nihil
omisit, illi non subiectum. At nondum
uidemus illi omnia esse subiecta. Eum
uero qui pusillum quiddam diminutus
fuerat infra angelos, cernimus Iesum,
propter

διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου. δόξῃ καὶ
τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως χάριτι θεοῦ
ὑπὲρ παντὸς γεύσηται θανάτου. ἔπρεπε
γὰρ αὐτῷ δι' ὃν τὰ πάντα, καὶ δι' οὗ τὰ πάντα
πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχη
γὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, διὰ παθημάτων
τελειῶσαι. ὅ τε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἐξ
ἑνὸς πάντες. δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνε
ται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, λέγων.
ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς
μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. καὶ
πάλιν. ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ.
καὶ πάλιν. ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἅ μοι
ἔδωκεν ὁ θεός. ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κε-
κοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ αὐ-
τὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα
διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος
ἔχοντα τοῦ θανάτου, τουτέστι τὸν διά-
βολον, καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους ὅσοι φό-
βῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνο-
χοι ἦσαν δουλείας. οὐ γὰρ δήπου ἀγ-
γέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος
ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. ὅθεν ὤφειλεν κα-
τὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα
ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς
τὰ πρὸς τὸν θεόν, εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς
ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν
αὐτὸς πειρασθείς, δύναται τοῖς πειραζομέ-
νοις βοηθῆσαι. ὅθεν ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλή-
σεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε
τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογί-
ας ἡμῶν ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ, πιστὸν ὄν-
τα τῷ ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ μοϋσῆς
ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. πλείονος γὰρ
δόξης οὗτος παρὰ μοϋσῆν ἠξίωται. καθ'
ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατα-
σκευάσας αὐτόν. πᾶς γὰρ οἶκος κατα-
σκευάζεται ὑπό τινος. ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευ
άσας θεός. καὶ μοϋσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ
οἴκῳ αὐτοῦ

propter cruciatus mortis, gloria & ho-
nore coronatum, ut per gratiam dei pro
omnibus gustaret mortem. Decebat
enim eum propter quem sunt omnia, &
per quem sunt omnia, ut multis filijs in
gloriam adductis, principem salutis
illorum per afflictiones perfectum red-
deret. quandoquidē & qui sanctificat, &
qui sanctificantur, ex uno sunt omnes.
Quam ob causam non erubescit fratres
illos uocare, dicens. Annunciabo no-
men tuum fratribus meis, in medio ec-
clesiæ laudabo te. Et rursum. Ego ero
fidens in illo. Et iterum. Ecce ego & pue
ri quos mihi dedit deus. Posteaꝗ igit̃
pueri cōmercium habent cū carne & san
guine, & ipse similiter particeps factus
est eorundem, ut per mortem aboleret
eum qui mortis haberet imperium, hoc
est diabolū, & liberos redderet eos, qui-
cumq̄ metu mortis per oēm uitam ob-
noxij erant seruituti. Non em̄ sane usq̄
angelos assumit, sed semē Abrahæ assu
mit. Vnde debuit per oia fratribus simi III
lis reddi, ut misericors esset & fidelis pō-
tifex, in his quæ apud deū forent agen-
da, ad expiādum peccata populi. Nam
ex hoc quod ipsi contigit tentatum esse,
potest & ijs qui tentantur succurrere.
Vnde fratres sancti, uocationis cœlestis
participes, cōsyderate aplm̄ & pōtificē cō
fessionis uestræ Iesū Christū, qđ fidelis
sit ei qui se cōstituit, quēadmodū & Mo
ses in tota domo sua. Tāto nāq̄ maiore
glā ꝗ Moses hic dignus est habit⁹ ꝗto
maiorē habet honorē, q cōstruxit domū
ꝗ ipsa dom⁹. Ois em̄ dom⁹ cōstruit̃ ab
aliquo. Porro q cōdit oia, de⁹ est. Et Mo
ses quidē fidelis fuit in tota domo illius

οἴκῳ αὐτοῦ, ὡς θεράπων, εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων. ΧΡΙΣΤΟΣ δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, οὗ ὁ οἶκος ἐσμὲν ἡμεῖς, ἐάνπερ τὴν παρρησίαν, καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος, μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. διὸ καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου, τεσσαράκοντα ἔτη. διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ εἶπον, ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου, ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. βλέπετε ἀδελφοὶ, μήποτε ἔσται ἔν τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας, ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ ζῶντος, ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας. μέτοχοι γὰρ γεγόναμεν τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως, μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν, ἐν τῷ λέγεσθαι, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς μου ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. τινὲς δὲ ἀκούσαντες παρεπίκραναν, ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξελθόντες ἐξ αἰγύπτου διὰ μωσέως. τίσι δὲ προσώχθισε τεσσαράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; τίσι δὲ ὤμοσεν μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασι; καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν.

φοβηθῶμεν οὖν μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι,

ueluti miniſter,in teſtimonium eorum quæ poſt dicenda erant. At Chriſtus tanquam filius adminiſtrauit domum ſuam,cuius domus ſumus nos,ſi fiduciam,& gloriationem ſpei, ad finem uſq; firmam tenuerimus. Quapropter ſicut dicit ſpiritus ille ſanctus, hodie ſi uocem eius audieritis, ne obduretis corda ueſtra, ſicut in exacerbatione, in die tentationis in deſerto, ubi tentauerunt me patres ueſtri, probauerunt me, & uiderunt opera mea, quadraginta annis. Quapropter infenſus eram generationi illi,& dicebam, ſemper errant corde,ipſi uero non cognouerunt uias meas, ſicut iuraui in ira mea, ſi ingreſſuri ſunt in requiem meam. Videte fratres, ne quando ſit in ullo ueſtrum cor prauum incredulitatis, ut deſciſcat a deo uiuente, ſed exhortemini uos inuicem quotidie,quo adappellatur dies hodiernus, ne quis exuobis induretur ſeductione peccati Chriſti participes facti ſumus, ſi ſane initium ſubſtãtiæ, uſq; ad finem firmum tenuerimus, in hoc quod dicitur,hodie ſi uocem meã audieritis,ne obduretis corda ueſtra, ſicut in exacerbatione. Nam quidam cum audiſſent, exacerbauerunt, at non omnes qui profecti fuerant ex Aegypto per Moyſen. Quibus autem infenſus fuit quadraginta annis? Nonne ijs qui peccauerant? quorum membra conciderunt in deſerto? Quibus autem iurauit,non ingreſſos in requiem ſuã? niſi ijs, qui non obedierant.Et uidemus,quod nõ potuerint ingredi propter incredulitatẽ. Metua/
mus igit̃,neq̃ derelicta ꝓmiſſiõe,intro IIII
eũdi in requiẽ eiꝰ, uideat̃ aliq̃s ex uobis

fuiſſe

ὑστερηκέναι. καὶ γὰρ ἐσμὲν εὐηγγελισμέ/
νοι καθάπερ κἀκεῖνοι, ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν
ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους, μὴ συγκεκρα
μένος τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. εἰσερχόμε
θα γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαν/
τες, καθὼς εἴρηκεν, ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ
μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυ/
σίν μου, καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ κατα/
βολῆς κόσμου γενηθέντων, εἴρηκε γάρ που
περὶ τῆς ἑβδόμης οὕτως. καὶ κατέπαυ/
σεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ
πάντων ἔργων αὐτοῦ. καὶ ἐν τούτῳ
πάλιν. εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυ/
σίν μου. ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεταί τι/
νας εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον
εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπείθειαν,
πάλιν τινὰ ὁρίζει ἡμέραν, σήμερον
ἐν Δαβὶδ λέγων, μετὰ τοσοῦτον χρόνον
καθὼς εἴρηται. σήμερον ἐὰν τῆς φω/
νῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε
τὰς καρδίας ὑμῶν. εἰ γὰρ αὐτοὺς ΙΗ/
ΣΟΥΣ κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλά
λει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. ἄρα ἀπολείπε/
ται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ. ὁ γὰρ εἰσελ/
θὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κατέ/
παυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδί/
ων ὁ θεός. σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς
ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ
αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας. ζῶν
γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς καὶ τομώτερος ὑπὲρ
πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμε/
νος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος,
ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων
καὶ ἐννοιῶν καρδίας, καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀ/
φανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ. πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετρα
χηλισμένα, τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ πρὸς ὃν
ἡμῖν ὁ λόγος. ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν δι/
εληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς ΙΗΣΟΥΝ τὸν υἱὸν τοῦ
θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. οὐ γὰρ ἔχομεν
ἀρχιερέα

fuisse frustratus. Etenim nobis annũcia
tum est, quemadmodũ & illis. At non
profuit illis audisse sermonem, quod is
non esset cum fide coniunctus, ijs qui
audierant. Introimus enim in requi-
em, nos qui credidimus, quemadmo-
dum dixit. Sicut iuraui in ira mea, si in/
gressuri sint in requiẽ meã, quanq̃ ope/
ribus a iactis mũdi fũdamẽtis ꝑfectis.
Dixit enĩ quodã in loco de septimo die
sic. Et requieuit deus die septimo ab oĩ/
bus opibꝰ suis. Et in hoc rursũ. Si intro/
ibũt ĩ requiẽ meã. Posteaq̃ igit̃ illud re
liquum est, aliquos introire in eã, & qui-
bus prius annunciatũ fuit, nõ introierũt
propter incredulitatẽ, rursum quendam
p̃finit diem, hodie, in Dauid dicẽs, post
tantum temporis, quẽadmodum dictũ
est. Hodie si uocẽ eius audieritis, ne ob
duretis corda uestra. Nã si eis Iesus re-
quiẽ p̃stitisset, nequaq̃ de alio posthac
die locutus fuisset. Itaq̃ relinquitur sab/
batismus pplõ dei. Nã qui ingressus est
in requiẽ illius, & ipse requieuit ab opi-
bus suis, quẽadmodum a suis deus. Stu
deamus igit̃ ingredi in illam requiẽ, ne
quis eodẽ cõcidat incredulitatis exẽplo.
Viuus est enĩ sermo dei, & efficax, & pe
netrantior quouis gladio utrinq̃ incidẽ
te, ac pertingẽs usq̃ ad diuisionẽ animæ
simul ac spiritus, cõpagumq̃ & medulla
rum & discretor cogitationũ & intentio
num cordis, & nõ est ulla creatura, quæ
non manifesta sit in conspectu illius.
Sed omnia nuda, & resupinata oculis
eius, ad quem nobis est sermo. Haben-
tes igitur pontificem magnum qui pe/
netrauit cœlos, Iesum filium dei, tenea/
mus cõfessionem. Non enim habemus

ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειραμένον δὲ κατὰ πάντα, καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. προσερχώμεθα οὖν μετὰ παῤῥησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν. πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν. μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περίκειται ἀσθένειαν, καὶ διὰ ταύτην ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτως καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν. καὶ οὐχ ἑαυτῷ τὶς λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ ὁ καλούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθάπερ καὶ ἀαρών. οὕτως καὶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γενηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε, καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὴν τάξιν μελχισεδέκ, ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν, καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ πᾶσιν, αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀρχιερεύς, κατὰ τὴν τάξιν μελχισεδέκ.

περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρείαν ἔχοντες γάλακτος καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος,

ἄπειρος

pontificem,qui non possit compati, in/
firmitatibus nostris, sed tentatum per
omnia, pro similitudine absq; peccato.
Accedamus igitur cum fiducia ad thro/
num gratiæ, ut consequamur misericor
diam,& gratiam inueniamus, ad opor-
tunũ auxiliũ. Nã oĩs sacerdos,q ex hoĩ/ V
bus assumit̃ ꝑ hoĩbus constituit̃, in his
q̃ apud deũ agunt̃, ut offerat munera,
& uictimas,qui cõpati possit ignoranti/
bus,& errantibus,quandoquidem & ip
se circumdatus est infirmitate. Et pro-
prer hanc debet, quemadmodum pro
populo, ita & pro seipso immolare pro
peccatis. Nemo sibiipsi usurpat hono/
rem,sed qui etiam uocatur a deo, quem
admodum & Aaron. Ita & Christus,
non semetipsum glorificauit, ut fieret
põtifex, sed is qui dixerat illi. Filius me/
us es tu,ego hodie genui te. Sicut & ali/
bi dicit. Tu es sacerdos in æternũ, secun
dum ordinem Melchisedec, qui in die/
bus carnis suæ,cũ & p̃cationes & suppli-
catiões apud illũ qui poterat ipsũ saluũ
a morte eripere, cũ clamore ualido & la-
chrymis obtulisset, & exauditus esset ꝑ
reuerẽtia, tametsi filius erat,tñ didicit ex
his q̃ passus est obedientiã,ac perfectus
redditus,oĩbus qui sibi obediũt,fuit cau
sa salutis æternæ, cognominatus a deo
põtifex secundũ ordinationẽ Melchise/
dec, de quo nobis multa forẽt dicenda,
eaq; difficilia explicatu,quandoquidem
segnes facti estis auribus. Etenim cum
debeatis pro tẽporis ratione doctores
esse,rursũ opus habetis,ut doceamꝰ uos
q̃ sint elemẽta initij eloquioꝝ dei,factiq;
estis ij,quibus lacte sit opus & nõ solido
cibo. Nam quisquis lactis est particeps
is rudis

ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ
ἐστι. τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή,
τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασ
μένα ἐχόντων, πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε
καὶ κακοῦ. Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ
ΧΡΙΣΤΟΥ λόγον, ἐπὶ τὴν τελειότητα φε-
ρώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλό-
μενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ
πίστεως ἐπὶ θεόν. βαπτισμῶν, διδαχῆς, ἐπι
θέσεώς τε χειρῶν. ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρί
ματος αἰωνίου. καὶ τοῦτο ποιήσωμεν, ἐάνπερ ἐ-
πιτρέπῃ ὁ θεός. ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτι-
σθέντας. γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπου
ρανίου, καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύ-
ματος ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους θε
οῦ ῥῆμα, δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος,
καὶ παραπεσόντας πάλιν, ἀνακαινίζειν
εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς
τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ παραδειγματίζον-
τας. γῆ γὰρ ἡ πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς πολ-
λάκις ἐρχόμενον ὑετόν, καὶ τίκτουσα βο-
τάνην εὔθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται,
μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ. ἐκ
φέρουσα δὲ ἀκάνθας, καὶ τριβόλους, ἀδόκιμος
καὶ κατάρας ἐγγύς, ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν.
πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν ἀγαπητοὶ τὰ
κρείττονα, καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτως
λαλοῦμεν. οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς ἐπιλα-
θέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τοῦ κόπου τῆς
ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐ-
τοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις, καὶ δια-
κονοῦντες. ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν
αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν
πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους,
ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν
διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονο
μούντων τὰς ἐπαγγελίας.
τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ θεός, ἐπεὶ
κατ' οὐδενὸς εἶχε μείζονος ὀμόσαι, ὤμοσεν
καθ' ἑαυτοῦ

is rudis est sermonis iusticiæ, infans em̄
est. Porro ꝑfectoꝝ est solidꝰ cibus, nem
pe hoꝝ, qui propter habitum, sensus ha
bent exercitatos, ad discretionē boni ac
mali. Quapropter omisso, qui in Chri- VI
sto rudes inchoat sermone, ad perfectio
nem feramur, nō rursum fundamētū ia
cientes pœnitentiæ, ab operibus mortu
is, & fidei in deum, baptismatū, doctri-
næ, ac manuū impositiōis, & resurrectio
nis mortuoꝝ, & iudicij æterni, atq; id fa
ciamus, siquidē permiserit deus. Nā fie
ri nō potest, ut qui semel fuerint illumi-
nati, gustauerintq; donū cœleste, & par-
ticipes facti fuerint spiritus sancti, gu-
stauerintq; bonum dei uerbum, ac uir-
tutes futuri sæculi, si prolabātur, denuo
renouentur ad pœnitentiā, ab integro
crucifigentes sibimetipsis filium dei, &
ludibrio exponentes. siquidē terra, quæ
hymbrem sæpius in se uenientē combi
berit, & progenuerit herbā accōmodā
eis, opera quoꝝ & colitur, recipit benedi
ctionē a deo. At quæ ꝓduxerit spinas &
tribula reproba est, & maledictioni con
finis, cuius exitus huc tēdit, ut exuratur.
Cæterū persuasimus nobis de uobis di-
lecti, quæ his sint meliora, & cū salute cō
iuncta, tametsi sic loquamur. Non enim
iniustus est deus, ut obliuiscatur opis ue
stri, & laboris ex charitate suscepti, quā
exhibuistis erga nomē illiꝰ, q̄ ministrastis
sanctis, & ministratis. Cupimus aūt, ut
unusquisq; uestrū idē p̄stet studiū, ad ple
nā spei certitudinē, usq; ad ꝑfectionē, ne
sitis imbecilles, sed imitatores eoꝝ, q per
fidē & lōganimitatē, hæreditatē accipiūt
ꝓmissiōis. Deꝰ em̄ pollicitꝰ Abrahæ, cū
nō posset ꝑ quēq; maiorē iurare, iurauit
per seipsū

καθ' ἑαυτοῦ λέγων, ἦ μὴν εὐλογῶν εὐλο/
γήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε, καὶ
οὕτως μακροθυμήσας, ἐπέτυχε τῆς ἐπαγ
γελίας. ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μεί/
ζονος ὀμνύουσι, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντι/
λογίας πέρας, εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος,
ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ θεὸς ἐ/
πιδεῖξαι τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελί/
ας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ, ἐμεσί/
τευσεν ὅρκῳ, ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀ/
μεταθέτων ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι θε
όν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ κατα/
φυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλ/
πίδος, ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυ/
χῆς, ἀσφαλῆ τε, καὶ βεβαίαν, καὶ εἰσερχο/
μένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσ/
ματος, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ὑμῶν εἰσῆλ/
θεν ΙΗΣΟΥΣ, κατὰ τὴν τάξιν μελχισεδέκ,
ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

Οὗτος γὰρ ὁ μελχισεδὲκ βασιλεὺς
σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συ/
ναντήσας ἀβραὰμ, ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς
κοπῆς τῶν βασιλέων, καὶ εὐλογήσας αὐ/
τὸν, ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέ/
ρισεν ἀβραὰμ, πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος
βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βα/
σιλεὺς σαλὴμ, ὅ ἐστι βασιλεὺς εἰρήνης, ἀ/
πάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μή
τε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέ/
λος ἔχων. ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ
τοῦ θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.
Θεωρεῖτε δὲ, πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ δεκά/
την ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων
ὁ πατριάρχης; καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν λευῒ
τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες, ἐντολὴν
ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαὸν κατὰ
τὸν νόμον, τουτέστι, τοὺς ἀδελφοὺς αὐ/
τῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος
ἀβραάμ. ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐ/
τῶν, δεδεκάτωκε

per seipsum dicens, nisi benedicens be/
nedixero tibi, & multiplicans, multipli/
cauero te, atq; ita cum longanimiter ex
pectasset, cõsecutus est promissum. Nã
homines quidem per eum iurãt, qui sit
maior, atq; ijsdem omnis controuersiæ
finis, ad cõfirmandum est iusiurandũ.
Qua in re deus cum eximie uellet hære/
dibus promissionis ostendere firmitatẽ
consilij sui, interposuit iusiurandum, uti
per duas res immutabiles, in quibus fie
ri non posset, ut mentiretur deus, ualidã
consolationem haberemus, qui huc cõ/
fugimus, ut potiamur ꝓposita spe, quã
uelut ancoram tenemus animæ, tum tu
tam, tum firmam, & introeuntem usq;
ad ea, quæ sunt intra uelum, ubi præ/
cursor pro nobis ingressus est, iuxta
ordinem Melchisedec, pontifex factus
in æternũ. Nam hic erat Melchisedec, VII
rex Salem, pontifex dei altissimi, qui oc/
currit Abrahæ, reuertenti a cæde regum,
& benedixit illi, cui & decimas ex omni/
bus impertitus est Abrahã, qui primũ
quidem ex interpretatione dicitur rex
iusticiæ, deinde uero etiam rex Salem,
quod est rex pacis, ignoti patris, ignotæ
matris, ignoti generis, nec initium die℞,
neq; uitæ finem habens, sed assimilatus
filio dei, manet sacerdos in perpetuum.
Consyderate uero, quantus hic fuerit,
cui etiam decimas dederit Abraham
patriarcha, de spolijs. Atq; ij quidem,
qui quod sint de numero filiorum Leui,
sacerdotij functionem sumunt, præce/
ptum habent, ut decimas accipiant a po
pulo, iuxta legem, hoc est, a fratribus
suis, licet egressis ex lumbis Abrahæ.
At is cuius genus non recensetur ex il/
lis, decimas

γῶν δεδεκάτωκεν τὸν ἀβραάμ, καὶ τὸν
ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκεν. χωρὶς
δὲ πάσης ἀντιλογίας, τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ
κρείττονος εὐλογεῖται. καὶ ὧδε μὲν δεκάτας
ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν.
ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος, ὅτι ζῇ, καὶ ὡς ἔ/
πος εἰπεῖν, διὰ ἀβραὰμ καὶ λευὶ, ὁ δεκάτας
λαμβάνων δεδεκάτωται, ἔτι γὰρ ἐν τῇ
ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν, ὅτε συνήντησεν αὐτῷ
ὁ μελχισεδέκ. εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς
λευιτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ λαὸς γὰρ ἐπ᾽ αὐτῇ
νενομοθέτητο, τίς ἔτι χρεία κατὰ τὴν τά-
ξιν μελχισεδὲκ, ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ
οὐ κατὰ τὴν τάξιν ἀαρὼν λέγεσθαι; μετα
τιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, ἐξ ἀνάγκης καὶ
νόμου μετάθεσις γίνεται. ἐφ᾽ ὃν γὰρ λέγε/
ται ταῦτα. φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ᾽
ἧς οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ. πρό/
δηλον γὰρ, ὅτι ἐξ ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ κύ
ριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν οὐδὲν περὶ ἱερωσύ
νης μωϋσῆς ἐλάλησε. καὶ περισσότερον ἔτι κα
τάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα μελ/
χισεδὲκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ὃς οὐ κατὰ
νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς γέγονεν, ἀλλὰ
κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. μαρ
τυρεῖ γὰρ ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ
τὴν τάξιν μελχισεδέκ. ἀθέτησις
μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς
διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές. οὐδὲν
γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγὴ δὲ
κρείττονος ἐλπίδος, δι᾽ ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ
καὶ καθ᾽ ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας.
οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας εἰσὶν ἱε-
ρεῖς γεγονότες, ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ
τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν. ὤμοσεν
κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται. σὺ
ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν
μελχισεδέκ, κατὰ τοσοῦτον κρείττονος
διαθήκης γέγονεν ἔγγυος ΙΗΣΟΥΣ, καὶ οἱ μὲν
πλείονες

lis decimas accepit ab Abrahã,& habẽ/
ti pmiſſiões bñdixit.porro nemo negat
qn id qd'min⁹ eſt,ab eo qd' mai⁹ eſt bñ/
dictionẽ accipiat.Atq; hic qdẽ hoĩes, q
moriunt̃,decimas accipiũt.Illic aũt is de
quo teſtatũ ẽ,qd' uiuat,&ut ita loquar,p
Abrahã decimat⁹ ẽ etiã ipſe Leui,q;deci
mas ſolet accipere.nã is adhuc ĩ lũbis pa
tris erat,cũ occurreret Abrahã Melchiſe
dec. Proide ſi cõſũmatio p leuiticũ ſacer
dotiũ erat (nã in eo popul⁹ legẽ accepe
rat) Quid p̃terea fuit opus,aliũ ſurgere
ſacerdotẽ,q ſecũdũ ordinẽ Melchiſedec,
& nõ ſcd'm ordinẽ Aaron diceret̃. Qñ/
quidẽ trãſlato ſacerdotio, neceſſe eſt, ut
legis quoq; trãſlatio fiat. Nã is de quo
dicunt̃ hæc,ad aliã tribũ ptinet, de qua
nullus altario aſtitit. Palã eſt eñ. quod
e tribu Iuda exortus ſit dominus noſter.
At nihil locutus eſt de ſacerdotio Mo/
ſes, quod ad hanc tribum pertineat.
Idq; magis etiã liquet,ſi qdẽ ad ſimilitu
dinẽ Melchiſedec exorit̃ ſacerdos ali⁹,q
nõ iuxta legẽ mandati carnalis fact⁹ ſit,
ſed iuxta potẽtiã uitæ indiſſolubilis. Te
ſtificat̃ eñ ad hunc modũ.Tu ſacerdos
in æternũ,ſcd'm ordinẽ Melchiſedec.Re
ĳcitur eñ qd' p̃ceſſit mandatũ, propter
imbecillitatẽ,& iutilitatẽ. Nã nihil ad p
fectionẽ adduxit lex, uerũ erat introdu/
ctio ad ſpẽ meliorẽ,p quã appropinqua
mus deo,atq; hoc meliorẽ, qđ nõ abſq;
iureiurando res acta ſit. Nã illi quidẽ ci
tra iuſiurandũ ſacerdotes facti ſunt, hic
uero cũ iureiurando per eum q dixit ad
illum.Iurauit dñs & nõ pœnitebit eum,
tu ſacerdos in æternum,ſecundũ ordina
tionẽ Melchiſedec.Tanto potioris teſta
mẽti ſpõſor factus eſt Ieſus,/& illi quidẽ
plures

πλείονές εἰσι γεγονότες ἱερεῖς, διὰ τὸ θανάτῳ
κωλύεσθαι παραμένειν, ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐ/
τὸν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀπαράβατον ἔχει τὴν
ἱερωσύνην, ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς
δύναται, τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ
θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ
αὐτῶν. τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρ/
χιερεύς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχω/
ρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλό/
τερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος, ὃς οὐκ ἔχει
καθ' ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς,
πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας
ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ. τοῦτο γὰρ
ἐποίησεν ἐφάπαξ, ἑαυτὸν ἀνενέγκας. ὁ νό/
μος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς,
ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὁρκωμο/
σίας τῆς μετὰ τὸν νόμον, υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα
τετελειωμένον. κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγο/
μένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκά/
θισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης
ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τῶν ἁγίων λειτουργός, καὶ
τῆς σκηνῆς, τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ κύρι/
ος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος. πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς
τὸ προσφέρειν δῶρα τε καὶ θυσίας καθίσταται.
ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προ/
σενέγκῃ. εἰ μὲν γὰρ ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν
ἱερεύς, ὄντων τῶν ἱερέων τῶν προσφερόντων
κατὰ τὸν νόμον τὰ δῶρα. οἵτινες ὑποδείγ/
ματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων,
καθὼς κεχρημάτισται Μωϋσῆς, μέλλων ἐπι/
τελεῖν τὴν σκηνήν. ὅρα γάρ φησι, ποιήσεις
πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι
ἐν τῷ ὄρει. νυνὶ δὲ διαφορωτέρας τέτευχε
λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός ἐστι διαθή/
κης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελί/
αις νενομοθέτηται. εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη
ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τό/
πος. μεμφόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει. ἰδοὺ
ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ συντε/
λέσω ἐπὶ

plures facti fuerunt sacerdotes, propter/
rea,quod per mortẽ non sinerentur per/
manere.at hic quod idẽ maneat in æter/
num,perpetuũ habet sacerdotiũ, unde
& saluare ad plenum potest, q̃ p̱ ipsum
adeũt deũ,semp̃ uiuẽs, ad hoc ut inter/
pellet pro illis.Talis eñ decebat ut esset
nobis põtifex,pius,innocẽs, ĩpollutꝰ, se/
gregatus a peccatoribꝰ,& sublimior cœ/
lis factus,cui nõ sit quotidie necesse,quẽ
admodũ illis pontificibus, prius pro p̱/
prijs peccatis uictimas offerre,deinde p̱
p̃ctis populi,nã id fecit semel,cũ semetip
sum obtulit.Siqdẽ lex hoĩes cõstituit põ
tifices, habentes infirmitatẽ. Porro ser/
mo iurisiurãdi,q supra legẽ fuit filiũ con
stituit ĩ æternũ cõsumatũ. Cæteꝝ eoꝝ q̃ VIII
dicunt illud est caput,qđ talẽ habemus
pontificẽ,qui consedit ad dexrrã throni
maiestatis in cœlis, sanctoꝝ minister,ac
ueri tabernaculi, qđ fixit deus, & nõ ho
mo.Oĩs enim põtifex ad offerendũ do
naria & uictimas cõstituit, unde neces/
se est,ut hic etiã habeat aliquid,qđ offe/
rat. nã si esset in terra,ne sacerdos quidẽ
esset,ubi sunt sacerdotes qui offerunt iu
xta legẽ donaria, quæ quidẽ exemplari
& umbræ deseruiunt cœlestiũ. quemad/
modũ oraculo responsũ est Mosy, cum
esset absoluturus tabernaculũ, nã uide
inquit,ut facias oĩa, secundũ exemplar
qđ ostensũ est tibi in monte, nunc uero
hoc excellẽtius sortitus ẽ sacerdotiũ,quo
p̃stantioris est testamẽti mediator, qđ ĩ
p̃stãtioribus p̱missis sancitũ est,nã si pri
mum illud tale fuisset,ut nihil in eo pos/
set rep̃hendi,haud quaq̃ fuisset secũdo
q̃situs locus. Nã incusãs eos loquit illis.
Ecce dies uenient, dicit dñs,& consum/
mabo

λέσω ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰου-
δα, διαθήκην καινὴν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην
ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ἐν ἡμέρᾳ ἐπι
λαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν αὐ-
τοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν
ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν λέ
γει κύριος. ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη, ἣν διαθήσομαι
τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ, μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας λέ
γει κύριος, διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν δι-
άνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγρά
ψω αὐτοὺς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεὸν, καὶ
αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. καὶ οὐ μὴ διδά
ξωσιν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων. γνῶθι τὸν κύρι
ον, ὅτι πάντες εἰδήσουσί με ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν
ἕως μεγάλου αὐτῶν, ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς
ἀδικίαις αὐτῶν. καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ
τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν, οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. ἐν τῷ
λέγειν καινὴν, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην,
τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον, ἐγγὺς ἀ-
φανισμοῦ.   εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη
δικαιώματα λατρείας, τότε ἅγιον κοσ-
μικόν. σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη,
ἐν ᾗ ἥτε λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ πρόθε-
σις τῶν ἄρτων, ἥτις λέγεται ἅγια. μετὰ δὲ
τὸ δεύτερον καταπέτασμα, σκηνὴ ἡ λεγο-
μένη ἅγια ἁγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμια-
τήριον, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, περι-
κεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος
χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα, καὶ ἡ ῥάβδος ἀαρὼν
ἡ βλαστήσασα, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης,
ὑπεράνω δὲ αὐτῆς χερουβὶμ δόξης, κατα-
σκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον, περὶ ὧν οὐκ ἔστιν νῦν
λέγειν κατὰ μέρος. τούτων δὲ οὕτως κατε-
σκευασμένων, εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν
διὰ παντὸς εἰσίασιν οἱ ἱερεῖς, τὰς λατρείας
ἐπιτελοῦντες, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ
ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεύς, οὐ χωρὶς αἵμα-
τος, ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ
ἀγνοημάτων

mabo ſuper domũ Iſrahel,& ſuper do-
mum Iuda,teſtamentũ nouũ, nõ iuxta
teſtamẽtũ qđ feci patrib9 illoꝝ in die cũ
apprehẽderẽ manũ illoꝝ. ut educerẽ eos
ex Aegypto,qm̃ ipſi nõ pſtiterũt ĩ teſta
mẽto meo,&ego neglectui eos habui,di
cit dñs.Nã hoc eſt teſtamẽtũ, qđ diſpo-
nam domui Iſrahel poſt dies illos, dicit
dñs,dans leges meas,in mẽtẽ illoꝝ, & in
corda illoꝝ inſcripſi illas,& ero illis ĩ deũ
& ipſi erunt mihi in populũ.Et nõ doce
bunt quiſq; proximum ſuum, & unuſ-
quiſq; fratrem ſuum dicens. Cognoſce
dñm,qđ oẽs cognituri ſint me,ab eo q
puſillus fuerit inter eos, uſq; ad eũ q ma
gnus eſt inter illos,qm̃ placatus ero, ſup
iniuſticijs illoꝝ,& pctis eoꝝ,& iniquitatẽ
illoꝝ nõ recordabor amplius,in hoc qđ
dicit nouum, antiquauit primũ. Porro
quod antiquatur,ac ſeneſcit, in propin-
quo eſt,ut euaneſcat. Igitur habebat IX
quidem etiã prius illud, iuſtificationem
cultus,ac ſanctimoniam mundanam.Si
quidẽ tabernaculũ factũ fuit primũ, in
quo erant lucernæ,& menſa, & propoſi-
tio panum,quæ uocatur ſancta.Poſt ſe-
cundum aũt uelũ,erat tabernaculũ, qđ
uocat̃ ſanctũ ſanctoꝝ,aureã,habẽs acer
ram,& arcã teſtamẽti, undiq; circũtectã
auro,in qua urna aurea habẽs mãna, &
uirga Aaron,q̃ germinauerat,& tabulæ
teſtamẽti,ſup hãc aũt cherubim gloriæ
obũbrantia ꝓpiciatoriũ, de qbus nõ eſt
nũc dicẽdũ ſingillatim. His aũt ad hũc
ordinatis modũ, in prius qdẽ taberna
culũ ſemp ingrediunt̃ ſacerdotes,qui ſa
crorũ ritus peragant, in ſecundũ autẽ ſe
mel quotãnis ſolus pontifex,nõ ſine ſan
guine/quẽ offert pro ſeipſo, & ꝓ populi
ignorantijs

ἀγνοημάτων, τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύ-
ματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν
τῶν ἁγίων ὁδὸν, ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς
ἐχούσης στάσιν, ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν και-
ρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ' ὃν δῶρά τε καὶ θυ-
σίαι προσφέρονται, μὴ δυνάμεναι κατὰ
συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, μό-
νον ἐπὶ βρώμασι καὶ πόμασι, καὶ διαφόροις
βαπτισμοῖς, καὶ δικαιώμασι σαρκὸς, μέ-
χρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.
ΧΡΙΣΤΟΣ δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν
μελλόντων ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος, καὶ
τελειοτέρας σκηνῆς, οὐ χειροποιήτου, τοῦ-
τέστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, οὐ δὲ δι' αἵ-
ματος τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ
ἰδίου αἵματος, εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅ-
για, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος. εἰ γὰρ
τὸ αἷμα ταύρων, καὶ τράγων, καὶ σποδὸς
δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους,
ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα,
πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃς διὰ
πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄ-
μωμον τῷ θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑ-
μῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ ζῶν-
τι. καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης
ἐστὶν, ὅπως θανάτου γενομένου, εἰς ἀπολύ-
τρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβά-
σεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλη-
μένοι, τῆς αἰωνίου κληρονομίας. ὅπου γὰρ δια-
θήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθε-
μένου, διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ
μήποτε ἰσχύει, ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος. ὅθεν
οὐδ' ἡ πρώτη, χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνι-
σται. λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ
νόμον ὑπὸ μωσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν
τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ τράγων, μετὰ ὕδα-
τος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσσώπου, αὐτό τε τὸ
βιβλίον, καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐῤῥάντισε, λέ-
γων. τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς ἐνετεί-
λατο πρὸς

ignorantijs, illud significante spiritu san
cto, nondũ manifestatam esse sanctoꝝ
uiam, adhuc priore tabernaculo cõsistẽ-
te quæ erat similitudo, pro tẽpore illo ꝑ
sente, in quo dona sacrificiaq; offerunt,
q̃ nõ possint iuxta cõscientiã ꝑfectũ red
dere cultorẽ, in cibis dũtaxat, & potioni
bus, & diuersis ablutionibus ac iustifica
tionibus carnis, usq; ad tẽpus correctio-
nis imposita. At Christus accedens põ-
tifex futuroꝝ bonoꝝ, per maius & perfe
ctius tabernaculũ, nõ manu factũ, hoc
est nõ huius structuræ, neq; per sangui-
nem hircorum & uitulorũ, sed per pro-
prium sanguinem ingressus est semel in
sancta, æterna redemptione reperta.
Nam si sanguis taurorum & hircorum,
& cinis iuuẽcæ, aspergẽs inquinatos san
ctificat ad carnis purificationẽ, quanto
magis sanguis Christi, qui per spiritum
æternum seipsum obtulit immaculatũ
deo, purgabit conscientiam uestram a
mortuis operibus, ad seruiendum deo
uiuenti? Et ob id noui testamenti me-
diator est, ut morte intercedente, ad re-
demptionem earum præuaricationum,
quæ fuerant sub priori testamẽto, ij qui
uocati sunt promissionem accipiãt, æter
næ hæreditatis. Siquidẽ ubi testamentũ
est, mors ĩtercedat necesse est testatoris.
nã testamentũ in mortuis ratũ est. Qñ-
quidẽ nõdũ ualet, cũ uiuit testator. Vn-
de ne prius quidẽ illud, absq; sanguine
dedicatũ fuit. Cũ enim Moyses omne ꝑ
ceptum iuxta legẽ exposuisset populo,
sumpto sanguine uitulorum & hircoꝝ,
cũ aqua & lana coccinea & hysopo, siml̃
& ipsũ librũ, & totũ populũ aspersit, di-
cens. Hic est sanguis testamẽti, qđ man
dauit

λατο πρὸς ὑμᾶς ὁ θεός. καὶ τὴν σκηνὴν δὲ
καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵ/
ματι ὁμοίως ἐῤῥάντιζεν, καὶ σχεδὸν ἐν αἵ/
ματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νό/
μον, καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται
ἄφεσις. ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγμα/
τα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τούτοις καθαρίζε/
ται. αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια, κρείττοσι θυσί/
αις παρὰ ταύτας. οὐ γὰρ εἰς χειροποί/
ητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, ἀντίτυπα
τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ᾽ εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν.
νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ
ὑπὲρ ἡμῶν, οὐδ᾽ ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυ
τὸν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ
ἅγια κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ,
ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ κατα
βολῆς κόσμου, νῦν δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ
τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας, διὰ τῆς
θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται. καὶ καθ᾽ ὅσον ἀ/
πόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν.
μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις, οὕτως καὶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ
ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν
ἁμαρτίας, ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφ/
θήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σω/
τηρίαν. Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν
μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν
πραγμάτων, κατ᾽ ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυ/
σίαις ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς, οὐ
δέποτε δύναται τοὺς προσερχομένους τε/
λειῶσαι, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερό
μεναι; διὰ τὸ μηδὲ μίαν ἔχειν ἔτι συνείδη/
σιν ἁμαρτιῶν, τοὺς λατρεύοντας, ἅπαξ κε/
καθαρμένους. ἀλλ᾽ ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁ/
μαρτιῶν κατ᾽ ἐνιαυτόν. ἀδύνατον γὰρ αἷμα
ταύρων καὶ τράγων ἀφερεῖν ἁμαρτίας. διὸ εἰ/
σερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει. θυσίαν καὶ
προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας. σῶμα δὲ κατηρτί/
σω μοι, ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ
εὐδόκησας, τότε εἶπον. ἰδοὺ ἥκω, ἐν κεφα/
λίδι βι

dauit uobis deus. Insuper autẽ & taber/
naculũ, & oĩa uasa sacra ministerij san
guine consimiliter aspersit. Et omnia fe
re secundũ legem sanguine purificant,
& absq; sanguinis effusiõe, nõ fit remis/
sio. Itaq; necesse est, ut exẽplaria quidẽ
eorũ q̃ sunt in cœlis, hisce rebus purificẽ/
tur. Cæterũ ipsa cœlestia potioribus p̃
his uictimis mundent. Nõ eñ in manu
facta sancta ingressus est Christus, exẽ/
plaria uerorũ, sed in ipsum cœlũ, ut appa
reat nunc in cõspectu dei pro nobis, nõ
ut sæpius offerat semetipsum, queãdmo/
dum põtifex ingredit in sancta singulis
annis, in sanguine alieno. Alioqui opor
tuisset illum sæpius passum fuisse a cõdi
to mundo. Nunc aũt semel, sub cõsũma
tionẽ sæculorũ, ad profligationẽ peccati,
per imolationẽ sui apparuit. Et quatenus
illud manet omnes homines, ut semel
moriantur, post hoc autem iudicium,
ita & Christus semel oblatus, ut multorũ
peccata tolleret, rursus absq; peccato cõ/
spicietur, ijs qui illũ expectant in salutẽ.
Nam lex umbrã habens futurorũ bo/ X
norum, nõ ipsam imaginem rerum, his
hostijs, quas quotannis easdem cõtinen
ter offerunt, nunq̃ potest accedẽtes per
fectos reddere, alioqui nõne desijssent
offerri? Propter ea, quod nullã iam ha/
buissent conscientiã peccatorũ, qui semel
sacrificassẽt, ac purgati essẽt. At q in istis
cõmemoratio fit peccatorũ quotãnis. Nõ
eñ potest sanguis taurorũ & hircorũ, au
ferre peccata. Quapropter cum ingressu
rus est mundum dicit, sacrificiũ & obla/
tionem noluisti. Corpus autem aptasti
mihi, holocautomata & pro peccato nõ
comprobasti, tũc dixi, Ecce adsũ, in capi
te li/

λίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, τοῦ ποι-
ῆσαι ὁ θεὸς τὸ θέλημά σου. ἀνώτερον λέ-
γων, ὅτι θυσίαν καὶ προσφορὰν, καὶ ὁλοκαυ-
τώματα, καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας, οὐ-
δὲ εὐδόκησας, ἅιτινες κατὰ τὸν νόμον προσ-
φέρονται, τότε εἴρηκεν, ἰδοὺ ἥκω τοῦ ποιῆσαι
ὁ θεὸς τὸ θέλημά σου, ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον, ἵνα
τὸ δεύτερον στήσῃ, ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμέ-
νοι ἐσμὲν, οἱ διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώμα-
τος τοῦ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐφάπαξ. καὶ πᾶς
μὲν ἱερεὺς ἕστηκε καθ᾽ ἡμέραν λειτουργῶν,
καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσί-
ας, ἅιτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν
ἁμαρτίας, αὐτὸς δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν
προσενέγκας θυσίαν, εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθι-
σεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμε-
νος, ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον
τῶν ποδῶν αὐτοῦ. μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τε-
τελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους.
μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. με-
τὰ γὰρ τὸ προειρηκέναι, αὕτη ἡ διαθήκη ἣν
διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς, μετὰ τὰς ἡμέρας
ἐκείνας λέγει κύριος, διδοὺς νόμους μου ἐπὶ
καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν διανοιῶν αὐ-
τῶν ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν,
καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν. οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι,
ὅπου δὲ ἄφεσις τούτων, οὐκ ἔτι προσφορὰ πε-
ρὶ ἁμαρτίας. Ἔχοντες οὖν ἀδελφοὶ παῤ-
ῥησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵ-
ματι ΙΗΣΟΥ ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν
πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσ-
ματος, τουτέστι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. καὶ ἱερέα
μέγαν, ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ. προσερχώμε-
θα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ
πίστεως, ἐῤῥαντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συ-
νειδήσεως πονηρᾶς, καὶ λελουμένοι τὸ σῶ-
μα, ὕδατι καθαρῷ, κατέχωμεν τὴν ὁμο-
λογίαν τῆς ἐλπίδος, ἀκλινῆ. πιστὸς γὰρ ὁ
ἐπαγγειλάμενος, καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους
εἰς παροξυ-

te libri ſcriptum eſt de me, ut faciam de-
us uoluntatem tuam. Superius cum di-
cit, ſacrificium, & oblationem, & holo-
cautomata. & pro peccato noluiſti, neq;
comprobaſti, quæ iuxta legem offerun-
tur, tunc dixi. ecce adſum, ut faciam de-
us uoluntatem tuam, tollit prius, ut po-
ſterius ſtatuat, in qua uoluntate ſancti-
ficati ſumus per oblationem corporis Ie
ſu Chriſti ſemel peractam. Et omnis
quidem ſacerdos aſſiſtit quotidie, ſacra
peragẽs, & eaſdẽ ſæpius offerẽs hoſtias
quæ nunquam poſſint auferre peccata.
Hic uero una pro peccatis oblata uicti-
ma petpetuo ſedet ad dexteram dei, id
quod ſupereſt expectans, donec reddan
tur inimici ſui, ſcabellum pedum ſuo-
rum. Vnica enim oblatione perfectos
effecit in perpetuum, eos qui ſanctifi-
cantur. Teſtificatur autem nobis & ipſe
ſpiritus ſanctus, cum prædixiſſet enim,
hoc eſt teſtamentũ, quod condam erga
illos, poſt dies illos, dicit dñs, dans leges
meas in corda illorum, & in mentibus il-
lorum inſcribã eas, & peccatorũ atq; ini-
quitatum illorum, non recordabor am-
plius. Porro ubi harũ eſt remiſſio, iam
nõ eſt oblatio pro peccato. Cũ igitur fra
tres habeamus libertatẽ adeundi in ſan
cta in ſanguine Ieſu, ea uia quam dedi-
cauit nobis recentem ac uiuentẽ, per ue-
lamentum, hoc eſt per carnem ſuam,
cumq; habeamus ſacerdotem magnum
præfectũ domui dei, accedamus cũ ue-
ro corde, in certitudine fidei, aſperſi cor-
dibus, a cõſcientia mala, & abluti corpo-
re, aqua pura, teneamus confeſſionem
ſpei, nõ uacillantem. Fidelis enim deus,
qui pmiſit, & conſyderemus nos inuicẽ,
in hoc

εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης, καὶ καλῶν ἔργων, μὴ
ἐγκαταλιπόντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, κα
θὼς ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ το-
σούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν
ἡμέραν. ἑκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν
μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθεί-
ας, οὐκ ἔτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυ-
σία, φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς
ζῆλος, ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους.
ἀθετήσας τις νόμον μωσέως, χωρὶς οἰκτιρ-
μῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνή-
σκει. πόσῳ δοκεῖτε χείρονος ἀξιωθήσεται
τιμωρίας, ὁ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καταπατήσας,
καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος,
ἐν ᾧ ἡγιάσθη, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐ-
νυβρίσας. οἴδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα, ἐμοὶ ἐκ-
δίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύριος. καὶ
πάλιν, κύριος κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ. φοβε-
ρὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος.
Ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέ-
ρας, ἐν αἷς φωτισθέντες, πολλὴν ἄθλησιν ὑπε
μείνατε παθημάτων. τοῦτο μὲν, ὀνειδισμοῖς
τε καὶ θλίψεσι θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινω
νοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφομένων γενηθέντες.
καὶ γὰρ τοῖς δεσμοῖς μου συνεπαθήσατε, καὶ
τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ
χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν
ἑαυτοῖς κρείττονα ὕπαρξιν ἐν οὐρανοῖς καὶ μέ-
νουσαν. μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν παρρησίαν ὑμῶν,
ἥτις ἔχει μισθαποδοσίαν μεγάλην. ὑπο-
μονῆς γὰρ ἔχετε χρείαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ
ποιήσαντες, κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. ἔ-
τι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἥξει
καὶ οὐ χρονιεῖ, ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσε-
ται, καὶ ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυ-
χή μου ἐν αὐτῷ. ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποσο-
λῆς εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίη-
σιν ψυχῆς. ἔστι δὲ πίστις, ἐλπιζομένων ὑπόστα
σις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων,
ἐν ταύτῃ

in hoc,ut ꝓuocemus ad charitatẽ & bo-
na opa,nõ deserẽtes aggregationẽ no-
stri mutuã,sicuti mos ẽ nõnullis, sed ad-
hortãtes inuicẽ.idq; hoc magis,qđ uide
tis apppinquãtẽ diẽ.Nã si uolẽtes pecca
uerimus post acceptã cognitionẽ uerita
tis,nõ ultra ꝑ pctis reliqua ẽ hostia, sed
formidabilis q̃dã expectatio iudicij, &
ignis uehemẽtia,q deuoraturꝰ ẽ aduersa
rios.q aspnatus fuerit Moysi legẽ,absq;
misericordia,sub duobꝰ aut tribꝰ testibꝰ
morit̃.Quanto putatis peioribꝰ afficiet̃
supplicijs,q filiũ dei cõculcarit, & sangui
nẽ testamẽti,ceu rẽ ꝓphanã habuerit, in
q̃ fuerat sctificatꝰ,& spm̃ gratiæ, cõtume
lia affecerit.Nouimꝰ em̃ eũ q dixit.Meũ
est ulcisci.Ego repẽdã dicit dñs.Et rursũ.
Dñs iudicabit populũ suũ.Horrẽdũ est
icidere i manꝰ dei uiuẽtis. Redeãt ãt uo
bis in memoriã supiores dies, in qbus il
luminati,ingẽs certamẽ sustinuistis affli
ctionũ, partim qdẽ, dũ & ꝓbris & p̃ssu
ris affecti,spectaculo fuistis oĩbus, par-
tim dũ cõsortes ita cõuersãtiũ facti estis
Siqdẽ & uinculis meis cõpassi fuistis, &
direptionẽ facultatũ uestraꝝ cũ gaudio
accepistis,sciẽtes uos habere potiorẽ sub
stantiã in uobis metipsis ac manẽtẽ.Ne
abieceritis igit̃ fiduciã uestrã, q̃ magnã
habet p̃mij retributionẽ.Nã patiẽtia uo
bis ẽ opꝰ, ut ubi uolũtatẽ dei pegeritis
reportetis ꝓmissionẽ. Adhuc em̃ p pu-
sillũ tpis, & q uẽturꝰ est ueniet, & nõ tar
dabit. Iustus aũt ex fide uicturus est.Et
si se subduxerit, non probabitur animo
meo.At nos nõ sumus subductionis in
pditionẽ,sed fidei in acqsitionẽ animæ.
Est aũt fides,eaꝝ reꝝ quæ sperant̃ sub- XI
stãtia,argumentũ eoꝝ,quæ nõ uidẽtur.

ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι. πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι. πίστει πλείονα θυσίαν ἄβελ παρὰ κάϊν προσήνεγκε τῷ θεῷ, δι᾽ ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ δι᾽ αὐτῆς ἀποθανὼν, ἔτι λαλεῖ. πίστει ἐνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ εὑρίσκετο, διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός. πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως αὐτοῦ, μεμαρτύρηται εὐηρεστηκέναι τῷ θεῷ. χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι. πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ θεῷ, ὅτι ἐστὶ, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. πίστει χρηματισθεὶς νῶε περὶ τῶν μηδέπω βλεπομένων, εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασε κιβωτὸν, εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, δι᾽ ἧς κατέκρινε τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος. πίστει καλούμενος ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς τὸν τόπον, ὃν ἤμελλε λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθε, μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται. πίστει παρῴκησεν εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς. ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς, ὁ θεός. πίστει καὶ αὐτὴ σάρρα δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβε, καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας ἔτεκεν. ἐπεὶ πιστὸν ἡγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον, διὸ καὶ ἀφ᾽ ἑνὸς ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νενεκρωμένου, καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει, καὶ ὡσεὶ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἡ ἀναρίθμητος. κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόῤῥωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ πεισθέντες καὶ ἀσπασάμενοι καὶ ὁμολογήσαντες, ὅτι ξένοι καὶ πα-

In hac enim testimoniũ meruerunt seniores. Per fidem intelligimus perfecta fuisse sæcula uerbo dei, ut ex his quæ nõ apparebant, ea quæ uidẽtur fierẽt. Per fidem, plus hostiarũ Abel obtulit deo, q̃ Cain. Per quas testimoniũ meruit, qđ esset iustus, testimoniũ ꝑhibente de donarijs illius deo, & ꝑ hãc mortuus adhuc loquitur. Per fidẽ Enoch fuit trãslatus ne uideret mortẽ, & nõ fuit inuẽtus ꝓpterea quod trãstulerat illũ deus. Priusq̃ enim transferretur testimoniũ meruerat, quod placuisset deo. At qui sine fide, fieri non potest, ut quis illi placeat. Nam qui accedit ad deum, hunc credere oportet esse deũ, & esse remuneratorem quærentibus se. Per fidẽ admonitus oraculo Noe, de his quæ nondũ uidebãtur ueritus apparauit arcã, ad salutẽ domꝰ suæ, ꝑ quã arcã cõdẽnauit mundũ, & eiꝰ q̃ secundũ fidẽ est iusticiæ, factꝰ ẽ hæres. Per fidẽ, Abrahã cũ uocaret, obedijt, ut exiret in locũ quẽ accepturꝰ erat in hæreditatẽ, & exiuit, nesciẽs, quo esset uẽturꝰ. Per fidẽ cõmigrauit in terrã ꝓmissiõis, ueluti peregrinã, cũ in tabernaculis habitasset, cũ Isaac & Iacob, cohæredibꝰ eiusdem ꝓmissiõis, expectauerat ẽm habẽtem fundamẽta ciuitatẽ, cuius opifex, & cõditor ẽ deꝰ. Per fidẽ & ipsa Sarra uim ad cõcipiẽdũ semẽ accepit, ac ꝑter ætatis rationẽ peperit, qđ fidelẽ iudicaret eũ q ꝓmiserat. Quaꝓpter & ex uiro prognati sunt, eoq; iam annis effoeto, tãto numero, q̃to sũt stellæ cœli, & uelut arena, q̃ ẽ iuxta marginẽ maris innũerabilis. Iuxta fidẽ mortui sũt hi oẽs, cũ nõ accepissẽt ꝓmissiões, sed ꝓcul eas uidissẽt, & credidissẽt, & salutassẽt, & cõfessi fuissẽt se hospites & ad-

νοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς.
οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες, ἐμφανίζουσιν
ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσι, καὶ εἰ μὲν ἐκεί-
νης ἐμνημόνευον ἀφ᾽ ἧς ἐξῆλθον, εἶχον ἂν
καιρὸν ἀνακάμψαι. νῦν δὲ κρείττονος ὀρέ-
γονται, τουτέστιν ἐπουρανίου. διὸ οὐκ ἐπαι
σχύνεται αὐτοὺς ὁ θεὸς, θεὸς ἐπικαλεῖσθαι
αὐτῶν, ἡτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν. πίστει
προσενήνοχεν ἀβραὰμ τὸν ἰσαὰκ πειραζό-
μενος, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν, ὁ
τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος, πρὸς ὃν
ἐλαλήθη, ὅτι ἐν ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρ
μα, λογισάμενος, ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγεί-
ρειν δυνατὸς ὁ θεὸς, ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν πα
ραβολῇ ἐκομίσατο. πίστει περὶ μελλόντων
εὐλόγησεν ἰσαὰκ τὸν ἰακὼβ καὶ τὸν ἠσαῦ.
πίστει ἰακὼβ ἀποθνήσκων, ἕκαστον τῶν υἱῶν
ἰωσὴφ εὐλόγησε, καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ
ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. πίστει ἰωσὴφ τελευ
τῶν, περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐμνη-
μόνευσε, καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετεί-
λατο. πίστει μουσῆς γεννηθεὶς, ἐκρύβη τρίμη-
νον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ. διότι εἶδον
ἀστεῖον τὸ παιδίον, καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ
διάταγμα τοῦ βασιλέως. πίστει μουσῆς μέ
γας γενόμενος, ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς
θυγατρὸς φαραὼ, μᾶλλον ἑλόμενος συγ-
κακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ, ἢ πρόσκαι
ρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, μείζονα
πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν ἐν αἰγύπτῳ θη-
σαυρῶν, τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. ἀπέ-
βλεπε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν. πίστει κατέ-
λιπεν αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βα
σιλέως. τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὁρῶν ἐκαρτέρησε. πί-
στει πεποίηκε τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ
αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ πρωτότοκα θί-
γῃ αὐτῶν. πίστει διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν
ὡς διὰ ξηρᾶς, ἧς πεῖραν λαβόντες οἱ αἰγύπτιοι
κατεπόθησαν

tes & aduenas esse in terra. Nam hæc q̄
dicunt declarant se patriã inquirere. Et
si illius quidem memores fuissent, unde
fuerant profecti, habebant oportunita-
tem reuertendi. Nunc aũt meliorẽ ex-
petũt, hoc est cœlestem. Quapropter nõ
erubescit ipse deus uocari deus illorum,
parauerat em̃ illis ciuitatẽ. Per fidẽ, ob-
tulit Abrahã Isaac, cũ tentaretur, & uni-
genitum obtulit, in quo ꝓmissiones acce
perat, ad quẽ dictũ fuerat. In Isaac uoca
bitur tibi semen, cum illud secum ꝑpen-
disset, deũ uel a mortuis, excitare posse
semen, unde illũ etiam in similitudine re
duxit. Per fidẽ, de futuris bñdixit Isaac
filio Iacob, & Esau. Per fidem, Iacob mo
riens, singulis filijs Ioseph benedixit, &
adorauit fastigiũ uirgæ illiꝰ. Per fidẽ, Io
seph moriẽs de egressione filioꝝ Israhel
meminit, deq; ossibꝰ suis mãdauit. Per fi
dẽ cũ natꝰ esset Moyses occultatꝰ est mẽ
ses treis, a progenitoribus suis, propte-
rea quod uiderent elegantem puellum,
& non ueriti sunt edictum regis. Per fi-
dem, Moses iam grandis, renuit uoca-
ri filius filiæ Pharaonis, potius eligens
simul malis affici cũ populo dei, q̃ tem-
porarijs peccati commodis frui, maio-
res arbitratus diuitias, probrum Chri-
sti, q̃ Aegyptiorum thesauros. Respe-
ctum enim habebat retributionis. Per
fidem reliquit Aegyptum, haud ueritus
ferociã regis. Perinde em̃ quasi uidisset
eũ q̄ est inuisibilis, ita obdurauit. Per fidẽ
fecit pasca, & effusionẽ sanguinis, ne is q̄
perimebat primogenita, tangeret illos.
Per fidẽ trãsierũt rubrũ mare, ueluti per
siccã terram, qđ cũ tentassent Aegyptij,

κατεπόθησαν, πίστει τὰ τείχη ἱεριχῶ κατέπε
σε, κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. πίστει ῥα
ὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασι,
δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ᾽ εἰρήνης.
καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει γάρ με διηγού/
μενον ὁ χρόνος περὶ γεδεὼν, βαράκ τε, καὶ
σαμψὼν, καὶ ἰεφθάε, δαβίδ τε καὶ σαμουὴλ
καὶ τῶν προφητῶν, οἳ διὰ πίστεως κατηγω
νίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύ/
νην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στό/
ματα λεόντων, ἔσβεσαν δύναμιν πυρὸς, ἔ-
φυγον στόματα μαχαίρας, ἐνεδυναμώθη/
σαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πο
λέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων,
ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νε-
κροὺς αὐτῶν, ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν,
οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα
κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν. ἕτεροι δὲ
ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πεῖραν ἔλα/
βον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς, ἐλιθάσθησαν,
ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαί/
ρας ἀπέθανον, περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν
αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι,
κακουχούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος,
ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι, καὶ ὄρεσι καὶ
σπηλαίοις, καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς, καὶ
οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πί/
στεως, οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν,
τοῦ θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλε/
ψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶ-
σιν. Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς τοσοῦτον
ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύ/
ρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν
εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, δι᾽ ὑπομονῆς τρέ/
χωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφο
ρῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν, καὶ τε-
λειωτὴν ΙΗΣΟΥΝ. ὃς ἀντὶ τῆς προκει/
μένης αὐτῷ χαρᾶς, ὑπέμεινε σταυρὸν,
αἰσχύνης

absorpti sunt. Per fidem mœnia Hie-
richo conciderunt, cincta ad dies se/
ptem. per fidem, Raab meritrix, nō pe/
rijt una cum ijs qui non obedierant, ex-
ceptis hospitio exploratoribus pacifice.
Et quid præterea loquor? Deficiet enim
me cōmemorātē tēpus de Gedeone, de
Barac, & Sampsone, & Hiephthae, nec
non Dauid & Samuele, ac prophetis,
qui per fidem expugnauerunt regna,
operati sunt iusticiam, assecuti sunt pro-
missiones, occluserūt ora leonum, extin/
xerunt uim ignis, effugerunt acies gla-
dij, ualidi facti sunt ex imbecillitate, effe
cti sūt robusti in bello, incursiones auer
terunt exterorum, Mulieres acceperunt
ex resurrectione mortuos suos. Alij ue/
ro distenti sunt, aspernati redemptio-
nem, ut potiorem sortirentur resurre-
ctionem. Alij rursus in ludibrijs & fla/
gris explorati sūt, insup & in uinculis, &
carcere, lapidati sunt, dissecti sunt, tētati
sūt, in occisione gladij occubuerūt, ober-
rarūt in ouillis uelleribus, & caprinis pel
libus, destituti, pressi, afflicti, quibus in/
dignus erat mundus, in desertis erran/
tes, & montibus, ac speluncis, & cauer-
nis terræ, atq; omnes hi testimoniū pro
meriti per fidem, non acceperant pro-
missionem, quod deus de nobis melius
quiddam prouiderat, ne sine nobis
consummarentur. Proinde nos quoq;, XII
cum tanta septi simus nube testium,
deposito onere omni, & tenaciter in/
hærente peccato, per tolerantiā curra/
mus, in ꝓposito nobis certamine, respici
entes ad fidei ducē, & cōsūmatorē Iesū,
qui pro ꝓposito sibi gaudio, ꝓtulit crucē
ignominiæ

αἰσχύνης καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ
θρόνου τοῦ θεοῦ ἐκάθισεν. ἀναλογίσα-
σθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑ-
πὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς αὐτὸν ἀντιλογίαν,
ἵνα μὴ κάμητε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμε-
νοι, οὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς
τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι, καὶ ἐκλέλη-
σθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις ὑμῖν ὡς υἱοῖς δια-
λέγεται. υἱέ μου μὴ ὀλιγώρει παιδείας κυ-
ρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐλεγχόμενος. ὃν
γὰρ ἀγαπᾷ κύριος, παιδεύει. μαστιγοῖ δὲ πάν-
τα υἱὸν ὃν παραδέχεται, εἰ παιδείαν ὑπομέ-
νετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ θεός. τίς γάρ
ἐστιν υἱός, ὃν οὐ παιδεύει πατήρ. εἰ δὲ χωρίς
ἐστε παιδείας, ἧς μέτοχοι γεγόνασι πάντες,
ἄρα νόθοι ἐστὲ καὶ οὐχ υἱοί, εἶτα τοὺς μὲν τῆς
σαρκὸς ἡμῶν πατέρας ἔχομεν παιδευτὰς
καὶ ἐνετρεπόμεθα, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑποτα-
γησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων, καὶ ζή-
σομεν; οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας, κα-
τὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, ἐπαίδευον, ὁ δὲ, ἐπὶ τὸ
συμφέρον εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἁγιότητος
αὐτοῦ. πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ
δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης, ὕστερον δὲ καρ-
πὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι᾽ αὐτῆς γεγυμνασμέ-
νοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. διὸ τὰς παρει-
μένας χεῖρας, καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα
ἀνορθώσατε, καὶ τροχιὰς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς
ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰα-
θῇ δὲ μᾶλλον. εἰρήνην διώκεται μετὰ πάν-
των, καὶ τὸν ἁγιασμὸν, οὗ χωρὶς, οὐδεὶς ὄ-
ψεται τὸν κύριον, ἐπισκοποῦντες μήτις
ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ, μήτις ῥίζα
πικρίας, ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ, καὶ διὰ ταύτης
μιανθῶσι πολλοί, μήτις πόρνος ἢ βέβηλος
ὡς ἠσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ
πρωτοτόκια αὐτοῦ. ἴστε γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων
κληρονομῆσαι τὴν εὐλογίαν, ἀπεδοκιμάσθη.
μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εὗρε, καίπερ με-
τὰ δακρύων

ignominia cõtempta,& ad dexterã thro
ni dei ſedet. Reputate eñ quod is talem
ſuſtinuerit a peccatorib⁹ aduerſus ſe cõ-
tradictionẽ, ne defatigemini, animis de
fecti. Nõdũ uſq; ſanguinẽ reſtitiſtis ad
uerſus peccatum, repugnantes, & obliti
eſtis exhortatiõis, q̃ uobis tanq̃ filijs lo
quitur. Fili mi, ne neglexeris correptionẽ
dñi, neq; deficias cũ ab eo argueris. Quẽ
eñ diligit dñs corripit, flagellat aũt oẽm
filiũ quẽ recipit. Si correptionẽ ſuſtine-
tis, ueluti filijs uobis offert ſe de⁹. Quis
eñ eſt filius, quẽ nõ corripit pater? Q;
ſi alieni eſtis a correptione, cuius parti-
cipes ſunt oẽs, igitur ſpurij eſtis, non filij
Itaq; cum carnis noſtræ patres habueri-
mus caſtigatores, & reueriti ſimus illos,
an non multo magis ſubijciemur patri
ſpirituum & uiuemus? Atq; illi quidem,
ad paucos dies ꝑ arbitratu ſuo nos eru
diebant, hic autem ad cõmodũ noſtrũ
ĩ hoc ut ĩpartiat nobis ſanctimoniã ſuã.
Oĩs aũt correptio in p̃ſens qdẽ, nõ uide
tur eſſe gaudij, ſed moleſtiæ. At poſtea
fructũ tranqllũ iuſticiæ reddit, ijs q ꝑ il-
lam fuerint exercitati. Quaꝑpter man⁹
remiſſas & genua ſoluta ſurrigite, & faci
te, ut recti ſint greſſus pedib⁹ ueſtris, ne
claudicatio aberret a uia, imo ſanet po-
tius. Pacẽ ſectemini cũ oibus, & ſctimo-
niã, ſine q̃ nemo uidebit dñm, curã agen
tes, ne qs ſit q deficiat a gratia dei, ne q̃
radix amarulẽtiæ, ſuppullulãs obturbet,
& per hanc impientur multi, ne quis for
nicator aut prophanus, uelut Eſau, qui-
unico edulio, permutauit ius primogeni
ti. Scitis enim quod & poſtea, cum uellet
ſortiri benedictionem, reprobat⁹ ſit. nõ
enim repperit pœnitentiæ locũ, tametſi
cum la-

τῶν δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν. οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ ὄρει, καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ, καὶ γνόφῳ, καὶ σκότῳ, καὶ θυέλλῃ, καὶ σάλπιγγος ἤχῳ, καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες, παρῃτήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον, οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον, κἂν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται, ἢ βολίδι κατατοξευθήσεται, καὶ οὕτως φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον. Μωσῆς εἶπεν, ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος, ἀλλὰ προσεληλύθατε σιὼν ὄρει, καὶ πόλει θεοῦ ζῶντος, ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει, καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων, καὶ κριτῇ θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων, καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ ΙΗΣΟΥ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ, κρεῖττονα λαλοῦντι παρὰ τὸ ἄβελ.

Βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἔφυγον, τὸν ἐπὶ γῆς παραιτησάμενοι χρηματίζοντα, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς, οἱ τὸν ἀπὸ οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι, οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσε τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελται λέγων. ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω, οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν, τὸ δὲ ἔτι ἅπαξ, δηλοῖ τῶν σαλευομένων τὴν μετάθεσιν, ὡς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα. Διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες, ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ θεῷ μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας. καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον. ἡ φιλαδελφία μενέτω. τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. μιμνήσκεσθε τῶν δεσμίων, ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχουμένων, ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. πόρνους δὲ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ θεός. ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος. ἀρκούμενοι

cum lachrymis q̃siuisset eam. Nõ em̃ accessistis ad contactũ mõtem, & incensũ ignẽ ac turbinẽ, & caliginẽ, & procellam tubæq; sonitũ, & uocẽ uerboꝝ, quã qui audierãt, dep̃cati sunt, ne his adiũgeret̃ oratio. Non em̃ ferebant, qđ distinguebatur, si bestia tetigerit mõtẽ, lapidabit̃, aut iaculo cõfiget̃, & adeo terribile erat uisum qđ apparebat. Moyses dixit. Expauefact9 sũ, ac tremebũdus, sed accessistis ad mõtẽ Sion, & ad ciuitatẽ dei uiuẽtis, Hierl̃m cœlestẽ, & ad inumerabilium angeloꝝ cœtũ, & ad cõcionẽ primogenitoꝝ, q cõscripti sunt in cœlis, & ad iudicẽ uniuersoꝝ deũ, & ad sp̃us iustoꝝ p̃fectoꝝ, & ad noui testamẽti mediatorẽ Iesũ, & ad sanguinẽ asp̃sionis, melius loquẽtẽ q̃ sanguis Abel. Videte ne aspernemini eũ qui loquitur, nam si illi nõ effugerũt q auersabant̃ eũ q loq̃bat̃ i terra, multo magis nos, si eũ q de cœlis est auersemur, cui9 uox tũ cõcussit terrã, at nũc denũciauit dicẽs. Adhuc semel ego cõcutio, nõ mõ t̃rã, uerũ etiã cœlũ. Porro illđ qđ dicit adhuc semel significat eoꝝ q̃ cõcutiũt̃ trãslationẽ, utpote q̃ facta sint, ut maneãt ea q̃ nõ cõcutiũt̃. Quapp̃ter regnũ assumẽtes qđ cõcuti nõ possit, habem9 gratiã, p̃ quã ita colam9 deũ, ut illi placeam9, cũ reuerẽtia & religiõe. Etẽm XIII
de9 noster ignis cõsumẽs ẽ. Fraterna charitas maneat, Hospitalitatis ne sitis immemores, per hanc em̃ quidã inscientes exceperũt ãgelos hospitio. Mẽores estote uinctoꝝ, tãq; una cũ illis uincti, eoꝝq affligũt̃, uelut ipsi quoq; uersãtes in corpe. Honorabile ẽ iter oẽs cõiugiũ, & cubile ĩpollutũ, fornicatores aũt & adulteros iudicabit de9. sint mores alieni ab auaritia contenti

ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν. αὐτὸς γὰρ εἴρη-
κεν, οὐ μή σε ἀνῶ, οὐδ᾽ οὐ μή σε ἐγκαταλεί-
πω, ὥστε θαῤῥοῦντας ἡμᾶς λέγειν, κύριος ἐ-
μοὶ βοηθὸς, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει
μοι ἄνθρωπος. Μνημονεύετε τῶν ἡγουμέ-
νων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λό-
γον τοῦ θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβα-
σιν τῆς ἀναστροφῆς, μιμεῖσθε τὴν πίστιν. ΙΗ-
ΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ χθὲς καὶ σήμερον, ὁ αὐ-
τὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Διδαχαῖς ποι-
κίλαις καὶ ξέναις μὴ περιφέρεσθε. καλὸν
γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ
βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περι-
πατήσαντες. Ἔχομεν θυσιαστήριον, ἐξ οὗ
φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν, οἱ τῇ σκηνῇ
λατρεύοντες. ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ
αἷμα περὶ ἁμαρτίας, εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ
ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαί-
εται ἔξω τῆς παρεμβολῆς. διὸ καὶ ΙΗΣΟΥΣ
ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λα-
όν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθε. τοίνυν ἐξερχώμε-
θα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, τὸν ὀνει-
δισμὸν αὐτοῦ φέροντες, οὐ γὰρ ἔχομεν ὧ-
δε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν
ἐπιζητοῦμεν. δι᾽ αὐτοῦ οὖν ἀναφέρομεν θυ-
σίαν αἰνέσεως διὰ παντὸς τῷ θεῷ, τουτέ-
στι καρπὸν χειλέων, ὁμολογούντων τῷ ὀνό-
ματι αὐτοῦ. τῆς δὲ εὐποιΐας καὶ κοινωνίας μὴ
ἐπιλανθάνεσθε. τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρε-
στεῖται ὁ θεός. Πείθεσθε δὲ τοῖς ἡγουμένοις
ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε, αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν, ὑ-
πὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσον-
τες, ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι, καὶ μὴ στε-
νάζοντες, ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο. προσεύ-
χεσθε περὶ ἡμῶν, πεποίθαμεν γὰρ, ὅτι καλὴν
συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσι καλῶς θέλον-
τες ἀναστρέφεσθαι. περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ
τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑ-
μῖν. ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν
τὸν ποιμένα

contenti ijs quæ adsunt. Siquidem ipse
dixit. Non te desero, neq; derelinquo,
ut fidentes dicamus, dominus mihi au-
xiliator, & nõ timebo, qd faciat mihi ho
mo. Memores estote eorũ qui præsunt
uobis, q locuti sũt uobis uerbũ dei, quo
rum imitemini fidẽ, consyderantes qui
fuerit exitus conuersationis illoꝝ. Iesus
Christus heri & hodie, idẽ est etiã in sæ-
cula. Doctrinis uarijs ac pegrinis ne cir
cũferamini. Bonũ est enim gratia cõsta-
biliri cor, nõ escis, quæ nõ profuerunt ijs
qui ambulauerunt in illis. Habemus al-
tare, de quo nõ est fas edere, ijs q taber-
naculo deseruiunt. Animaliũ em̃ quoꝝ
sanguis infertur pro peccato, in sancta p
pontificẽ, horum corpora cremantur ex
tra castra. Quapropter & Iesus ut sancti
ficaret per propriũ sanguinẽ populũ, ex
tra portã passus est. Exeamus igit̃ ad eũ
extra castra, obpbriũ eius portãtes. Nõ
enim habemus hic manentẽ ciuitatem,
sed futurã inquirimus. Per ipsum igitur
offerimꝰ hostiã laudis semper deo, hoc
est fructum labioꝝ, confitentium nomi
ni eius. Cæterum beneficentiæ, & cõmu
nicationis ne obliuiscamini. Talibus
enim uictimis placetur deo. Parete ijs
qui præsunt uobis, & concedite, siqui-
dem illi uigilant pro animabus ue-
stris, tanquam rationem reddituri, ut
cum gaudio hoc faciant, & non ge-
mentes, nam id est inutile uobis. Ora-
te pro nobis, confidimus enim, quod
bonam habemus conscientiam, inter
omnes cupientes honeste conuersari.
Magis autem obsecro uos, ut id facia-
tis, quo celerius restituar uobis. Deus
autem pacis, qui subduxit a mortuis
pastorem

τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν,
ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν κύριον ἡμῶν
ΙΗΣΟΥΝ, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ
ἀγαθῷ, εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποι/
ῶν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. ἀμήν. παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς
ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλή
σεως. καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν.
γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν τιμόθεον ἀπολε/
λυμένον, μεθ᾽ οὗ ἐὰν τάχιον ἔρχηται, ὄψο/
μαι ὑμᾶς. ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγου/
μένους ὑμῶν, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους. ἀσπά
ζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς ἰταλίας. Η χάρις με
τὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

pastorem ouium illum magnum, in san
guine testamenti æterni, dominum no-
strum Iesum, absolutos uos reddat in
omni opere bono, ad faciendum uolun
tatem ipsius, efficiens ut quod agitis, ac
ceptum sit, in conspectu suo per Iesum
Christum, cui gloria in sæcula in sæculo/
rum. Amē. Obsecro uos fratres, sufferte
sermonem exhortationis. Etenim pau/
cis scripsi uobis. Scitis fratrem nostrum
Timotheū solutū esse. Qui cum si cele/
rius uenerit, uisam uos. Salutate omnes
qui præsunt uobis, & omnes sanctos. Sa
lutant uos Itali. Gratia cum omnibus
uobis. Amen.

ΥΠΟΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ.

ΤΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει τοῖς ἀπὸ τῶν δώδεκα φυλῶν διασπαρεῖσι, καὶ πιστεύσασιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ. γράφει δὲ διδασκαλικὴν τὴν ἐπιστολὴν, διδάσκων περὶ διαφορᾶς πειρασμῶν, ποῖος μέν ἐστιν ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ποῖος δὲ ἀπὸ τῆς ἰδίας καρ/δίας τῶν ἀνθρώπων ἐστί. καὶ ὅτι οὐ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ δεικνύναι τὴν πίστιν. καὶ οὐχ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου, ἀλλ᾽ οἱ ποιηταὶ δικαιοῦνται. περί τε πλουσίων παραγγέλλει, ἵνα μὴ προκρίνωνται τῶν πτωχῶν οἱ πλούσιοι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπιπλήττωνται ὡς ὑπερήφανοι. καὶ τέλος παραμυθησάμενος τοὺς ἀδικουμένους, καὶ προτρεψάμενος αὐτοὺς μακροθυ/μεῖν, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κριτοῦ. καὶ διδάξας περὶ ὑπομονῆς ἐκ τοῦ ἰακὼβ τὸ χρηστὸν τῆς ὑπομονῆς. παραγγέλλει προσκαλεῖσθαι τοὺς πρεσβυτέρους ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ σπουδάζειν ἐπιστρέφειν τοὺς πλανηθέντας ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν. εἶναι γὰρ τούτου μισθὸν παρὰ τοῦ κυρίου, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ οὕ/τως τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM.

IAcobus Apostolus sanctum instruit clerum de cultura cœlestium præceptorum, & regula catholicæ obseruātiæ, & de inuictæ patientiæ maiestate, & de reuelatiōe plurimoꝝ, & de mēdacio magistroꝝ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

ΙΑΚΩΒΟΣ θεοῦ καὶ κυρίου
ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ δοῦλος
ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς
ἐν τῇ διασπορᾷ, χαίρειν.
πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε ἀδελφοί μου, ὅταν
πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις. γινώσ-
κοντες, ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως
κατεργάζεται ὑπομονήν. ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔρ-
γον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ ὁλό-
κληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι. εἰ δέ τις ὑμῶν
λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόν-
τος θεοῦ πᾶσιν ἁπλῶς, καὶ μὴ ὀνειδίζοντος.
καὶ δοθήσεται αὐτῷ. αἰτείτω δὲ ἐν πίστει, μη-
δὲν διακρινόμενος. ὁ γὰρ διακρινόμενος, ἔ-
οικε κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥι-
πιζομένῳ. μὴ γὰρ οἰέσθω ἄνθρωπος ἐκεῖ-
νος, ὅτι λήψεταί τι παρὰ τοῦ κυρίου. ἀνὴρ δίψυ-
χος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐ-
τοῦ. καυχάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς, ἐν τῷ
ὕψει αὐτοῦ. ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ.
ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται. ἀνέτειλε γὰρ ὁ
ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι, καὶ ἐξήρανε τὸν χόρτον,
καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε, καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προ-
σώπου αὐτοῦ ἀπώλετο. οὕτως καὶ ὁ πλούσιος ἐν
ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται. μακάριος ἀνὴρ
ὃς ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι δόκιμος γενόμενος,
λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο ὁ
κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. μηδεὶς πειραζόμε-
νος λεγέτω, ὅτι ἀπὸ θεοῦ πειράζομαι. ὁ γὰρ θεὸς
ἀπείραστός ἐστι κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα.
ἕκαστος δὲ

EPISTOLA BEATI APOSTOLI IACOBI

IAcobus dei ac domini Iesu
Christi seru9, duodecim tri
bubus, q̃ sunt i dispersiõe,
salutẽ. Pro summo gaudio
ducite fratres mei, quoties in tẽtationes
incideritis uarias, illud scientes, q d'explo
ratio fidei uestræ, parit patiẽtiã. cæteꝝ pa
tiẽtia opus ꝑfectũ habeat, ut sitis ꝑfecti,
& integri. & nulla in parte diminuti. Qd'
si cui uestrũ deest sapientia, postulet ab
eo q dat, nẽpe deo, q dat inq̃ oibus sim-
pliciter, & nõ improperat, ac dabit' ei, sed
postulet fide, nihil hæsitans. Nã qui hæsi
tat, is similis est fluctui maris, qui uentis
agit' & impetu rapit'. Ne uero existimet
homo ille, se qcq̃ accepturũ a dño. Vir
animo duplici, incõstãs est in oibus uijs
suis. Glorietur autẽ frater qui est humi-
lis in sublimitate sua. Contra qui diues
est, in humiliatiõe sui, quoniã ueluti flos
herbæ ꝓteribit. Exortus est enim sol cũ
æstu & exaruit herba, & flos illi9 decidit,
& decor aspectus illius perijt. Sic & diues
in abũdantia sua marcescet. Beatus uir q
suffert tentationem, quoniã cũ ꝓbatus
erit, accipiet coronã uitæ quam promisit
dñs ijs a quibus fuerit dilectus. Ne quis
cũ tentatur dicat se a deo tentari. Nã de
us ut a malis tentari non potest, ita nec
ipse quẽq̃ tentat, Imo unusquisq̃ tenta
o tur, dum

ἕκαστος δὲ πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμί-
ας, ἐξελκόμενος καὶ δελεαζόμενος. εἶτα ἡ ἐ-
πιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν, ἡ δὲ
ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα, ἀποκύει θάνατον.
μὴ πλανᾶσθε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. πᾶ-
σα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον,
ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς
τῶν φώτων, παρ᾽ ᾧ οὐκ ἔνι παραλλαγὴ, ἢ τρο-
πῆς ἀποσκίασμα. βουληθεὶς ἀπεκύησεν ἡ-
μᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρ-
χήν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων. ὥστε ἀδελφοί
μου ἀγαπητοὶ, ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς
εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι. βρα-
δὺς εἰς ὀργήν. ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς, δικαιοσύνην
θεοῦ οὐ κατεργάζεται. διὸ ἀποθέμενοι πᾶ-
σαν ῥυπαρίαν καὶ περισσείαν κακίας, ἐν πραΰ-
τητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον, τὸν δυνάμε-
νον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν. γίνεσθε δὲ ποιη-
ταὶ λόγου, καὶ μὴ ἀκροαταὶ παραλογιζόμε-
νοι ἑαυτούς. ὅτι, εἴ τις ἀκροατὴς λόγου ἐστὶ
καὶ οὐ ποιητὴς, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ, κατανο-
οῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐ-
σόπτρῳ. κατενόησε γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπελήλυθε
καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν. ὁ δὲ παρα-
κύψας εἰς νόμον τέλειον, τὸν τῆς ἐλευθερίας
καὶ παραμείνας, οὗτος οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλη-
σμονῆς γενόμενος, ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗ-
τος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται. εἴ τις
δοκεῖ θρῆσκος εἶναι ἐν ὑμῖν, μὴ χαλιναγω-
γῶν γλῶσσαν αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀπατῶν καρ-
δίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκεία. θρη-
σκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ θεῷ καὶ
πατρὶ, αὕτη ἐστὶν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανοὺς
καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν. ἄσπιλον ἑαυτὸν
τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου. Ἀδελφοί μου μὴ
ἐν προσωποληψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ κυρίου
ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τῆς δόξης. ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ
εἰς τὴν συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος
ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτω-
χὸς ἐν

tur dum a propria cōcupiſcentia abſtra-
hitur & ineſcatur. Deinde concupiſcētia
poſteaꝗ̃ concepit, parit peccatū, peccatū
uero perfectū progignit mortē. Ne erre-
tis fratres mei dilecti. Oīs donatio bo
na, & omne donū perfectū, deſurſum
eſt deſcendēs, a patre luminū, apud quē
non eſt tranſmutatio aut conuerſionis
obūbratio. Cū uoluiſſet progenuit nos
uerbo ueritatis, ut eſſem⁹ primitiæ quæ-
dam ſuarū creaturarū. Itaq; fratres mei
dilecti, ſit omnis homo uelox ad audien
dum, tardus ad loquēdū, tardus ad irā.
Nā ira uiri iuſticiā dei non efficit. Qua-
propter depoſita omni īmundicia & ſu-
perfluitate maliciæ, in manſuetudine re-
cipite, inſitū uerbū, q̄d poteſt ſaluas red
dere animas ueſtras. Sitis autē effecto-
res uerbi, & nō auditores fallētes uoſmet
ipſos, quoniā ſi quis audiat uerbū, & nō
factis exprimat, hic ſimilis eſt uiro conſi
deranti faciē natiuitatis ſuæ in ſpeculo.
Conſiderauit em̄ ſeipſum, & abijt, & con
tinuo oblitus eſt qualis eſſet. At qui pro
ſpexerit in legem perfectā quæ eſt liber-
tatis & permanſerit hic nō auditor obli-
uioſus cū ſit, ſed effector operis is bea-
tus in facto ſuo erit. Si quis uidetur reli-
gioſus eſſe inter uos, qui non frenat lin-
guam ſuā, ſed aberrare ſinit cor ſuū, hu-
ius uana eſt religio. Religio pura & ima-
culata apud deum & patrem hæc eſt, in-
uiſere orphanos & uiduas in afflictione
ſua, immaculatū ſeipſum ſeruare a ſæcu
lo. Fratres mei ne in reſpectu perſonarū II
habeatis fidē dn̄i noſtri Ieſu Chriſti ex
opinione, nam ſi ingrediat̃ in cœtum ue
ſtrum uir aureū geſtans anulū ueſte in-
dutus ſplendida, ingrediatur aūt & pau-
per in

χὸς ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθῆτι, καὶ ἐπιβλέψητε ἐπὶ
τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα τὴν λαμπρὰν.
καὶ εἴπητε αὐτῷ, σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ
τῷ πτωχῷ εἴπητε, σὺ στῆθι ἐκεῖ, ἢ κάθου ὧδε
ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου. καὶ οὐ διεκρίθητε ἐν
ἑαυτοῖς, καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν
πονηρῶν. ἀκούσατε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί.
οὐχ ὁ θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τοῦ κόσ
μου τούτου, πλουσίους ἐν πίστει, καὶ κληρονό-
μους τῆς βασιλείας, ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀ
γαπῶσιν αὐτόν; ὑμεῖς δὲ ἠτιμάσατε τὸν πτω-
χόν. οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑ-
μῶν, καὶ αὐτοὶ ἕλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια;
οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσι τὸ καλὸν ὄνομα τὸ
ἐπικληθὲν ἐφ᾽ ὑμᾶς; εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε
βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφήν, ἀγαπήσεις
τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε.
εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάζε/
σθε ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου, ὡς παραβά
ται. ὅς τις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρήσει, πταί
σει δὲ ἐν ἑνί, γέγονε πάντων ἔνοχος. ὁ γὰρ
εἰπὼν μὴ μοιχεύσῃς, εἶπε καὶ μὴ φονεύσῃς. εἰ
δὲ οὐ μοιχεύσεις, φονεύσεις δέ, γέγονας παραβά
της νόμου. οὕτως λαλεῖτε, καὶ οὕτως ποιεῖτε, ὡς
διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι.
ἡ γὰρ κρίσις ἀνίλεως, τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλε-
ος. καὶ κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως. τί τὸ
ὄφελος ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις
ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πί/
στις σῶσαι αὐτόν; Ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἢ ἀ-
δελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι, καὶ λειπόμενοι
ὦσι τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἴπῃ δέ τις αὐ
τοῖς ἐξ ὑμῶν, ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερ-
μαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐ/
τοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ
ὄφελος; οὕτως καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔργα
ἔχῃ, νεκρά ἐστι καθ᾽ ἑαυτήν. ἀλλ᾽ ἐρεῖ τις. σὺ
πίστιν ἔχεις. κἀγὼ ἔργα ἔχω, δεῖξόν μοι
τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου, κἀγὼ δεί/
ξω σοι

per in ſordida ueſte,& reſpexeritis ad il/
lum q ueſtē geſtat ſplendidā,& dixeritis
illi,tu ſede hic bene,& pauperi dicatis, tu
ſta illic,aut ſede hic ſubter ſcabellū meū,
& nō diiudicati eſtis in uobiſipſis , & fa-
cti eſtis iudices cogitationū malaꝝ. Au-
dite fratres mei dilecti nōne deus elegit
pauperes mundi huius,diuites in fide,&
hæredes regni quod ꝓmiſit ijs a quibus
dilectus fuerit? Vos aūt cōtēptui habui
ſtis pauperē.Nōne diuites tyrannidē ex
ercent in uos,& idem trahunt uos ad tri
bunalia? Et ijdē male loquunt̃ de bono
nomine quod inuocatū eſt ſup uos ? Si
legē quidē ꝑficitis regiā iuxta ſcripturā,
diliges proximū tuū ſicut teipſum, bene
facitis,ſin uero ꝑſonā reſpicitis , peccatū
cōmittitis,& redarguimini a lege ueluti
tranſgreſſores . Quiſqs em̄ totā legē ſer
uauerit, offenderit aūt in uno, factus eſt
oīum reus.Nā qui dixit,ne mœcheris,di
xit etiā,ne occidas,quod ſi nō fueris mœ
chatus,occideris tamen,factus es tranſ-
greſſor legis.Ita loquamini,&ita faciatis
ueluti ꝑ legē libertatis iudicādi . Siquidē
iudiciū abſq; miſericordia erit ei qui nō
fecerit miſericordiā. Et gloriat̃ miſericor
dia aduerſus iudiciū.Que utilitas fratres
mei ſi fidē dicat aliqs habere ſe, facta ue
ro non habeat? Num poteſt fides ſaluū
facere illū? Q. ſi frater aut ſoror nudi fue
rint,& egentes cotidiano uictu,dicat aūt
aliquis ueſtrū illis ,abite in pace , caleſci-
te & ſaturamini,nō tamen dederitis illis,
quæ ſunt neceſſaria corpori,quæ erit uti/
litas? Sic & fides ſi facta non habuerit ,
mortua eſt per ſe. Sed dicet aliquis,tu fi
dem habes,& ego facta habeo . Oſtēde
mihi fidē tuā ex factis tuis, & ego oſten-

ξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν μου. σὺ
πιστεύεις, ὅτι ὁ θεὸς εἷς ἐστί; καλῶς ποιεῖς.
καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσιν, καὶ φρίσσουσι.
θέλεις δὲ γνῶναι ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις
χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν; ἀβραὰμ ὁ πα
τὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη ἀνενέγκας
ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον;
βλέπεις, ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις
αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη;
καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα, ἐπίστευσε
δὲ ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς
δικαιοσύνην. καὶ φίλος θεοῦ ἐκλήθη. ὁρᾶτε
τοίνυν ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος
καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον; ὁμοίως δὲ καὶ
ῥαὰβ ἡ πόρνη, οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ὑπο
δεξαμένη τοὺς ἀγγέλους, καὶ ἑτέρᾳ ὁδῷ
ἐκβαλοῦσα; ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύ
ματος νεκρόν ἐστιν, οὕτως καὶ ἡ πίστις χω-
ρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστι. μὴ πολλοὶ διδάσ-
καλοι γίνεσθε ἀδελφοί μου, εἰδότες, ὅτι
μεῖζον κρίμα ληψόμεθα. πολλὰ γὰρ πταίο
μεν ἅπαντες. εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος
τέλειος ἀνήρ, δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ ὅ-
λον τὸ σῶμα. ἰδοὺ τῶν ἵππων τοὺς χαλινοὺς
εἰς τὰ στόματα βάλλομεν, πρὸς τὸ πείθε-
σθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα μετάγο
μεν. ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα τηλικαῦτα ὄντα, καὶ ὑπὸ
σκληρῶν ἀνέμων ἐλαυνόμενα, μετάγεται ὑπὸ
ἐλαχίστου πηδαλίου. ὅπου ἂν ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύ
νοντος βούληται. οὕτως καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέ
λος ἐστί, καὶ μεγαλαυχεῖ. ἰδοὺ ὀλίγον πῦρ ἡλί
κην ὕλην ἀνάπτει. καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὁ κόσ
μος τῆς ἀδικίας. οὕτως ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν
τοῖς μέλεσιν ἡμῶν. ἡ σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα,
καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως, καὶ φλογι
ζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης. πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ
πετεινῶν, ἑρπετῶν τε καὶ ἐναλίων, δαμάζεται καὶ δεδά
μασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ. τὴν δὲ γλῶσσαν
οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων δαμάσαι. ἀκατάσχετον
κακόν

dam tibi ex factis meis fidem meã. Tu
credis quod deus unus eſt? Recte facis.
Et dæmonia credunt, & cõtremiſcũt. At
uis ne ſcire o homo inanis, quod fides
abſq; factis mortua ſit? Abrahã pater
noſter nõne ex factis iuſtificatus eſt, cũ ob
tuliſſet Iſaac filiũ ſuũ ſup altare? Vides
qđ fides, adiumẽto fuerit factis illius, &
ex facto fides pfecta fuerit? Et ĩpleta eſt
ſcriptura q̃ dicit. Credidit Abrahã deo,
& imputatũ eſt illi ad iuſticiã & amicus
dei uocatus eſt. Videtis igit quod ex fa-
ctis iuſtificet homo, & nõ ex fide tantũ?
Similiter aũt & Raab meretrix, nõ ex fa
ctis iuſtificata eſt cũ excepiſſet nuncios,
& alia uia emiſiſſet? Nam queãdmodũ
corpus abſq; ſpiritu mortuũ eſt, ita & fi III
des abſq; factis mortua eſt. Nolite
plures magiſtri fieri fratres mei, ſcientes
quod maius iudicium, ſumpturi ſi-
mus. In multis enim offendimus oẽs. Si
quis in uerbo nõ offendit, hic perfectus
eſt uir, q poſſit freno moderari totũ etiã
corpus. Ecce equis frena in ora mittimus
ut obediãt nobis, & totũ corpus circũferi
mus. ecce naues q̃q; cũ tãtæ ſint, & a uen
tis ſæuis agant, circũferuntur a minimo
gubernaculo, quocũq; ĩpetus dirigentis
uoluerit. ita & lingua puſillũ mẽbrũ eſt,
& magna iactat. Ecce exiguus ignis q̃tã
materiã incẽdit. Et lingua ignis eſt, mun
dus iniquitatis, ſic lingua conſtituitur in
membris noſtris quæ maculat totũ cor-
pus, & inflãmat rotã natiuitatis noſtræ,
& inflammatur a gehenna. Omnis eñ
natura & ferarũ & uolucrũ ſerpentiũ, &
marinorũ domantur, & domita ſunt a
natura huma a. Linguã autem nullus
hominum domare poteſt incoercibile
malum

κακόν. μεστὴ ἰοῦ θανατοφόρου. ἐν αὐτῇ εὐ-
λογοῦμεν τὸν θεὸν καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ
καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς καθ'
ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας. ἐκ τοῦ αὐτοῦ στό
ματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα.
οὐ χρὴ ἀδελφοί μου ταῦτα οὕτως γίνεσθαι.
μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρύει τὸ γλυ
κὺ καὶ τὸ πικρόν; μὴ δύναται ἀδελφοί μου
συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι; ἢ ἄμπελος σῦ-
κα; οὕτως οὐδὲ μία πηγὴ ἁλικὸν καὶ γλυ-
κὺ ποιῆσαι ὕδωρ. τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων
ἐν ὑμῖν, δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς
τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἐν πραΰτητι σοφίας. εἰ δὲ
ζῆλον πικρὸν ἔχετε, καὶ ἐρίθειαν ἐν τῇ καρ
δίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε, καὶ ψεύδεσθε
κατὰ τῆς ἀληθείας. οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία
ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχική,
δαιμονιώδης. ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐρίθεια,
ἐκεῖ ἀκαταστασία, καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα.
ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν, ἁγνή ἐστιν.
ἔπειτα εἰρηνική, ἐπιεικής, εὐπειθής, μεστὴ ἐ-
λέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος καὶ
ἀνυπόκριτος, καρπὸς δὲ τῆς δικαιοσύνης
ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην. πό
θεν πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦ
θεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν, τῶν στρατευομένων ἐν
τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχε-
τε, φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ δύνασθε ἐπι-
τυχεῖν. μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε. οὐκ ἔχετε,
διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς. αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμ
βάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς
ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε. μοιχοὶ καὶ μοι-
χαλίδες. οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσ-
μου, ἔχθρα τοῦ θεοῦ ἐστίν; ὃς ἂν βουληθῇ φί-
λος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθί-
σταται. ἢ δοκεῖτε, ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει.
πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα, ὃ κατῴ-
κησεν ἐν ἡμῖν. μείζονα δὲ δίδωσι χάριν.
ὑποτάγητε οὖν τῷ θεῷ, ἀντίστητε τῷ δι

αβόλῳ

malum,plena ueneno mortifero.In ipsã
benedicimus deũ & patrẽ, & in ipsa ma-
ledicimus hoĩes, qui ad similitudinẽ dei
facti sunt. Ex eodẽ ore procedit benedi
ctio & maledictio. Non oportet fratres
mei hæc ita fieri. Nunquid fons ex eodẽ
foramine emanat dulcẽ & amarã aquã?
Nunquid ptest fratres mei ficus oleas
facere,aut uitis ficus? Sic nullus fons sal
sam ac dulcẽ põt facere aquã. Quis sapi-
ens & sciẽtia p̃ditus inter uos,ostẽdat ex
bona cõuersatione opera sua in mansue
tudine sapientiæ. Q̃ si zelũ amarũ ha-
betis,& contentionẽ in cordibus uestris
nolite gloriari & mẽdaces esse aduersus
ueritatẽ. Nõ est em̃ ista sapientia desur-
sum descẽdens,sed terrena,animalis,dia-
bolica. Vbi em̃ zelus & cõtentio,ibi incõ
stantia & om̃e opus prauũ. Quæ aũt de
sursum ẽst sapientia. Primũ quidẽ casta
est,deinde modesta,pacifica,tractabilis,
plena misericordia & fructib⁹ bonis,abs
q; diiudicatione sine simulatiõe. Fruct⁹
aũt iusticiæ in pace seminat̃,facientibus IIII
pacẽ. Vnde bella & lites i uobis? Nõne
hinc? nẽpe ex uoluptatib⁹ uestris,q̃ mili
tant in mẽbris uestris? Cõcupiscitis & nõ
habetis,occiditis & zelatis,& nõ potestis
adipisci, pugnatis & bellatis,nõ habetis,
ꝓpter ea q̃d nõ postulatis, petitis & nõ
accipitis,eo q; male petatis,ut in uolupta
tibus uestris insumatis. Adulteri & adul
teræ nescitis q̃a amicitia mũdi inimica ẽ
dei? Quicũq; ergo uoluerit amic⁹ esse sæ
culi,inimicus dei cõstituitur. An putatis
quod inaniter scriptura dicat̃, ad inuidi-
am concupiscit spiritus qui habitauit in
uobis? Maiorem autem det gratiam,
Subditi ergo estote deo,resistite aũt di-

 abolo,

αβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν. ἐγγίσατε
τῷ θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν. καθαρίσατε χεῖρας
ἁμαρτωλοί, καὶ ἁγνίσατε καρδίας δίψυχοι,
ταλαιπωρήσατε, καὶ πενθήσατε, καὶ κλαύ-
σατε. ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μεταστρα-
φήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. ταπεινώ-
θητε ἐνώπιον τοῦ κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς. μὴ
καταλαλεῖτε ἀλλήλων ἀδελφοί. ὁ καταλα-
λῶν ἀδελφοῦ, καὶ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
καταλαλεῖ νόμου, καὶ κρίνει νόμον. εἰ δὲ νό-
μον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου, ἀλλὰ
κριτής. εἷς ἐστιν ὁ νομοθέτης, ὁ δυνάμενος σῶ-
σαι καὶ ἀπολέσαι. σὺ τίς εἶ ὃς κρίνεις τὸν ἕτε-
ρον; ἄγε νῦν οἱ λέγοντες σήμερον καὶ αὔριον
πορευσώμεθα εἰς τήνδε τὴν πόλιν καὶ ποι-
ήσωμεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν ἕνα, καὶ ἐμπορευσώμεθα
καὶ κερδήσωμεν. οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς
αὔριον. ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γὰρ ἔσται
ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ ἀφανι-
ζομένη, ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος θε-
λήσῃ καὶ ζήσωμεν καὶ ποιήσωμεν τοῦτο ἢ ἐκεῖ-
νο. νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις ὑ-
μῶν. πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρά ἐστιν.
εἰδότι οὖν καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ ποιοῦντι
ἁμαρτία αὐτῷ ἐστιν. ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι,
κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπω-
ρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. ὁ πλοῦτος
ὑμῶν σέσηπε, τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα
γέγονεν, ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται
καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται καὶ φά-
γεται τὰς σάρκας ὑμῶν, ὡς πῦρ. ἐθησαυρίσα-
τε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐρ-
γατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν, ὁ
ἀπεστερημένος ἀφ' ὑμῶν κράζει. καὶ αἱ βοαὶ
τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα κυρίου σαβαὼθ
εἰσεληλύθασιν. ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς.
καὶ ἐσπαταλήσατε, ἐθρέψατε τὰς καρδίας
ὑμῶν, ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς. κατεδι-
κάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον, οὐκ ἀντι-
τάσσεται ὑμῖν

abolo,& fugiet à uobis. Apppiate deo:
& appropinquabit uobis. Emūdate ma
nus peccatores,& purificate corda dupli
ces animo. Affligimini,& lugete & plora
te, risus uester in luctū conuertať,& gau
dium in mœrorē. Humiliamini in con-
spectu dñi,& exaltabit uos. Nolite detra
here uobis inuicem fratres. Qui detrahit
fratri, qui iudicat fratrem suū, detrahit le
gi & iudicat legem. Si aūt iudicas legem,
non es factor legis, sed iudex. Vnus est
eñ legislator, qui potest sanare & perde
re. Tu aūt quis es, qui iudicas aliū? Age
nunc qui dicitis, hodie & cras eamus in
hanc ciuitatē,& faciamus ibi quidem an
num,& mercemur,& lucrū faciamus, qui
ignoratis quid futurum sit postero die.
Quæ est eñ uita uestra? Vapor erit, qui
ad exiguū tēpus apparet,& deinde eua
nescit ꝓ eo ꝙ dicere debueritis, si dñs uo
luerit,& si uixerimus, faciamus hoc aut il
lud. Nunc aūt exultatis in superbijs ue
stris. Omnis exultatio talis mala est. Sci
enti igitur bonū facere,& nō facienti, pec
catum est illi. Agite nūc diuites, plora V
te ululantes in miserijs uestris, quæ ad
uenient uobis. Diuitiæ uestræ putrefactæ
sunt, uestimenta uestra a tineis comesa
sunt, Aurū & argentū uestrū eruginauit
& erugo eoꝝ in testimoniū uobis erit,&
mãducabit carnes uestras sicut ignis. the
saurizastis in nouissimis dieb⁹. Ecce mer
ces operarioꝝ qui messuerunt regiones
uestras, quæ fraude nō reddita est a uo
bis, clamat,& clamores eoꝝ qui messue
rāt in aures dñi sabaoth introierūt. De
liciati estis super terrā,& lasciuistis, enu
tristis corda uestra, ut in die occisionis. cō
demnastis,& occidistis iustū,& non resi
stit uobis

παρέστη ὑμῖν. μακροθυμήσατε οὖν ἀδελφοὶ
ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκ-
δέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μακροθυ-
μῶν ἐπ' αὐτῷ, ἕως λάβῃ ὑετὸν πρώϊμον καὶ
ὄψιμον. μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε
τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κυρίου
ἤγγικε. μὴ στενάζετε κατ' ἀλλήλων ἀδελφοὶ,
ἵνα μὴ κριθῆτε. ἰδοὺ ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν
ἕστηκεν. ὑπόδειγμα λάβετε τῆς κακοπαθείας
ἀδελφοί μου, καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς προφή-
τας, οἳ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι κυρίου. ἰδοὺ μα-
καρίζομεν τοὺς ὑπομένοντας. τὴν ὑπομο-
νὴν ἰὼβ ἠκούσατε, καὶ τὸ τέλος κυρίου εἴδετε,
ὅτι πολύσπλαγχνός ἐστιν ὁ κύριος καὶ οἰκτίρ-
μων. πρὸ πάντων δὲ ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύε-
τε, μήτε τὸν οὐρανὸν, μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλ-
λον τινὰ ὅρκον. ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ ναί, ναί, καὶ τὸ
οὔ, οὔ, ἵνα μὴ εἰς ὑπόκρισιν πέσητε. κακοπα-
θεῖ τίς ἐν ὑμῖν, προσευχέσθω. εὐθυμεῖ τις,
ψαλλέτω. ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν, προσκαλεσά-
σθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευ-
ξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ
ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως
σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ κύριος,
κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκώς, ἀφεθήσεται αὐ-
τῷ. ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώμα-
τα, καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε.
πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. Ἠ-
λίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καὶ προ-
σευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρεξεν
ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνιαυτοὺς τρεῖς, καὶ μῆνας ἕξ. καὶ πά-
λιν προσηύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε, καὶ
ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν αὐτῆς. ἀδελφοί, ἐάν τις
ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέ-
ψῃ αὐτόν, γινωσκέτω, ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρ-
τωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ, σώσει ψυχὴν ἐκ
θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

τῆς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου ἰακώβου
ἐπιστολῆς τέλος

stit uobis. Lõganimes igit estote fratres
usq; ad aduentũ dñi. Ecce agricola expe
ctat pciosum fructũ terræ lõganimis in
eo, donec accipiat pluuiã tẽporaneã & se
rotinam. Patiẽtes igitur estote & uos, &
confirmate corda uestra, qm̃ aduentus
dñi appropinquauit. Nolite ingemisce-
re alius in aliũ fratres, ut ne iudicemini.
Ecce iudex ante ianuã assistit. Exẽplũ ac
cipite frẽs mei afflictionis & longanimi
tatis & patientiæ prophetas, qui locuti
sunt in nomine dñi. Ecce beatificam⁹ eos
qui sustinent. Sufferentiã Iob audistis,
& finem dñi uidistis, qm̃ misericors est
dñs & miserator. Ante oĩa aũt frẽs mei,
nolite iurare, neq; per cœlũ, neq; per ter-
ram, neq; aliud quodcũq; iuramentum.
Sit aũt uestrũ est est, nõ nõ, ut ne i simu-
lationem incidatis. Affligit' aũt aliquis
inter uos, oret. æquo animo est aliquis,
psallat. infirmat' quis inter uos, accersat
presbyteros ecclesiæ, & orent sup eũ, un-
gentes eum oleo in nomine dñi. Et ora-
tio fidei saluabit laborantẽ, & eriget eũ
dñs, & si in peccatis sit, remittent' ei. Con
fitemini inuicẽ alius alij delicta, & orate
pro uobis inuicẽ, ut saluemini. Multũ eñi
ualet deprecatio iusti efficax. Helias ho-
mo erat similiter affectus ut nos, & ora-
tione orauit ne plueret, & nõ pluit super
terrã annos tres & mẽses sex. Et rursum
orauit, & cœlũ dedit pluuiã, & terra pro-
duxit fructũ suum. Fratres, si quis inter
uos errauerit a ueritate, & conuerterit qs
eum, sciat qd' qui conuerti fecerit peccato
rem ab errore uiæ suæ, saluabit animã a
morte, & operiet multitudinẽ peccato℞.

Beati Iacobi apostoli
epistolæ finis.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Ταύτην ἐπιστέλλει ὁ μακάριος πέτρος τοῖς ἐν τῇ διασπορᾷ οὖσιν, ἰουδαί-
οις καὶ γενομένοις χριστιανοῖς. γράφει δὲ τὴν ἐπιστολὴν διδασκαλικὴν ἐπι-
στηρίζων αὐτούς. διότι οἱ ἀπὸ ἰουδαίων ἐπίστευσαν, καὶ πρῶτον μὲν διηγεῖται
καὶ ἀποδείκνυσιν. ὅτι ἡ εἰς τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ πίστις, ἀπὸ τῶν προφητῶν κατηγ-
γέλθη, καὶ δι' αὐτῶν ἐμηνύθη, ἡ διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ λύτρωσις. καὶ ὅτι αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔ-
θνεσιν εὐηγγελίσθη τὰ πάντα, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι. εἶτα συμβουλεύσας ἀξίως
τοῦ καλέσαντος ἀναστρέφεσθαι, προτρέπει καὶ βασιλέας τιμᾶν, γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ὁμο-
φροσύνην καταγγέλλει. καὶ εἰς τὰ ἤθη παραινέσας ὀλίγα, σημαίνει, ὅτι καὶ εἰς τὸν ᾅδην γέ-
γονε παρὰ τοῦ κυρίου τὸ κήρυγμα τῆς σωτηρίας καὶ ἀναστάσεως. ἵνα καὶ οἱ προθανόντες ἀναστῶ-
σι, καὶ κριθῶσι μὲν τῷ σώματι, τῇ δὲ χάριτι τῆς ἀναστάσεως διαμείνωσι. καὶ ὅτι τὸ τέλος πάν-
των λοιπὸν ἤγγικε καὶ ὀφείλουσι πάντες ἕτοιμοι γίνεσθαι, ὡς λόγον ἀποδώσοντες τῷ κριτῇ.
οὕτως τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM

DIscipulos saluatoris inuicti toto orbe diffusos & peregrinos in saecu-
lo monstrat, & praeteritae uitae poenitere suadet, & in nouam uitam
proficere tota cum sollicitudine exhortatur Simon Petrus filius Io-
annis, prouinciae Galilaeae, uico Bethsaida frater Andreae apostoli.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΠΡΩΤΗ.

ΠΕΤΡΟΣ ἀπόστολος ΙΗ-
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐκλεκτοῖς
παρεπιδήμοις διασπορᾶς
πόντου, γαλατίας, καπ-
παδοκίας, ἀσίας, καὶ βιθυνίας κατὰ πρόγ-
νωσιν θεοῦ πατρὸς ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, εἰς
ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυν-
θείη. εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡ-
μῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ
ἔλεος

EPISTOLA BEATI PETRI APOSTOLI PRIMA

PEtrus apostolus Iesu Chri-
sti, aduenis sparsim incolē-
tibus Pontum, Galatiam,
Cappadociā, Asiam, & Bi-
thyniam, delectis iuxta praeordinationē
dei patris, per sanctificationē spiritus, in
obedientiam, & aspersionē sanguinis Ie-
su Christi. Gratia uobis & pax multiple-
tor. Laudandus est deus, & pater dn̄i no-
stri Iesu Christi, qui iuxta copiosam suā
misericordiā

ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπί-
δα ζῶσαν δι᾽ ἀναστάσεως ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
ἐκ νεκρῶν, εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον
καὶ ἀμίαντον, καὶ ἀμάραντον, τε-
τηρημένην ἐν οὐρανοῖς, εἰς ὑμᾶς τοὺς
ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστε
ως, εἰς σωτηρίαν, ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆ-
ναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ, ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶ-
σθε, ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ λυπηθέν-
τες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, ἵνα τὸ δο
κίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως, πολὺ τιμι-
ώτερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ
πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὑρεθῇ, εἰς
ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν, ἐν ἀ-
ποκαλύψει ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃν οὐκ
εἰδότες, ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ
ὁρῶντες, πιστεύοντες δὲ, ἀγαλλιᾶ-
σθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμέ
νῃ, κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πί-
στεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν,

περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξη
ρεύνησαν προφῆται, οἱ περὶ τῆς εἰς ὑ-
μᾶς χάριτος προφητεύσαντες, ἐρευ-
νῶντες, εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδή-
λου, τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα ΧΡΙΣΤΟΥ
προμαρτυρόμενον τὰ εἰς ΧΡΙΣΤΟΝ
παθήματα, καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δό
ξας, οἷς ἀπεκαλύφθη, ὅτι οὐχ ἑαυ-
τοῖς, ἡμῖν δὲ διηκόνουν αὐτὰ, ἃ νῦν
ἀνηγγέλη ὑμῖν, διὰ τῶν εὐαγγελισα-
μένων ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἀπο-
σταλέντι ἀπ᾽ οὐρανοῦ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦ-
σιν ἄγγελοι παρακύψαι. διὸ ἀναζω-
σάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑ-
μῶν, νήφοντες, τελείως ἐλπίσατε ἐ-
πὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀ-
ποκαλύψει ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὡς τέκ-
να ὑπακοῆς, μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς
πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις
ἀλλὰ κατά

misericordiam regenuit nos in spem ui-
uā, per hoc quod resurrexit Iesus Chri-
stus ex mortuis, in hæreditatē immorta-
lem, & incontaminabilem, atq; immar-
cessibilem, conseruatā in cœlis erga uos,
qui in uirtute dei custodimini per fidē,
ad salutem, quæ in hoc parata est, ut re-
ueletur in tempore supremo, in quo ex-
ultate, nunc ad breue tempus afflicti in
uarijs experimētis, si opus sit, quo explo
ratio fidei uestræ, multo præciosior au-
ro, quod perit, & tamen per ignem pro-
batur. reperiatur in laudem & gloriā &
honorem, tum cū reuelabitur Iesus Chri
stus, quem cum non uideritis diligitis, in
quem in præsentia, cū non uideritis, cre-
dentes tamē, exultatis gaudio ineffabili,
& glorificato, reportantes finem fidei ue
stræ, salutem animaꝝ, de qua salute, ex-
quisierunt & scrutati sunt prophetæ, qui
de uentura in uos gratia uaticinati sunt,
scrutantes ad quem, aut cuiusmodi tem-
poris articulum significaret, qui in illis
erat spiritus Christi, qui priusq̃ accide-
rent, testificabatur uenturas in Christū
afflictiones, & q̄ essent cōsecuturæ glori
as, ijs q bus ea palā sūt exhibita, propte-
rea, qđ haud sibiipsis, imo nobis usui fu
erunt, hæc quæ nūc annunciata sunt uo-
bis, per eos qui uobis p̄dicauerunt euan
gelium, per spiritum sanctum emissum
e cœlo, in quæ desyderant angeli prospi
cere. Quapropter succincti lumbis men-
tis uestræ, sobrij, perfecte sperate in eam
quæ ad uos defertur gratiam, dum uo-
bis reuelatur Iesus Christus, ut filij obe-
dientiæ, ut non accommodetis uos pri-
stinis concupiscentijs, quibus dum ad-
huc ignoraretis Christum agebamini,
sed quēadmodū

ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον, καὶ
αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε.
διότι γέγραπται. ἅγιοι γίνεσθε, ὅτι ἐγὼ
ἅγιός εἰμι. καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν
ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἑκάστου
ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν
χρόνον ἀναστράφητε. εἰδότες, ὅτι οὐ φθαρ-
τοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαί-
ας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, ἀλλὰ
τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπί-
λου ΧΡΙΣΤΟΥ, προεγνωσμένου μὲν πρὸ κα-
ταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχά-
των τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς, τοὺς δι' αὐτοῦ πι-
στεύοντας εἰς θεὸν, τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νε-
κρῶν, καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τὴν πί-
στιν ὑμῶν, καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς θεόν. τὰς ψυ-
χὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀ-
ληθείας διὰ πνεύματος, εἰς φιλαδελφίαν
ἀνυπόκριτον, ἐκ καθαρᾶς καρδίας ἀλλήλους
ἀγαπήσατε ἐκτενῶς, ἀναγεγεννημένοι, οὐκ
ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς, ἀλλὰ ἀφθάρτου, διὰ λό-
γου ζῶντος θεοῦ, καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶ-
να. διότι πᾶσα σὰρξ, ὡς χόρτος, καὶ πᾶ-
σα δόξα ἀνθρώπου, ὡς ἄνθος χόρτου, ἐξη-
ράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε. τὸ δὲ
ῥῆμα κυρίου, μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δέ
ἐστι τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς. ἀπο-
θέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν, καὶ πάντα δό-
λον, καὶ ὑποκρίσεις, καὶ φθόνους, καὶ πά-
σας καταλαλιάς, ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη,
τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε,
ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε, εἴπερ ἐγεύσασθε ὅ-
τι χρηστὸς ὁ κύριος, πρὸς ὃν προσερχόμε-
νοι λίθον ζῶντα ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀπο-
δεδοκιμασμένον, παρὰ δὲ θεῷ ἐκλεκτὸν
ἔντιμον, καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκο-
δομεῖσθε, οἶκος πνευματικός, ἱεράτευμα ἅγι-
ον, ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας, εὐπροσ-
δέκτους τῷ θεῷ διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. διό καὶ
περιέχει

ſed quēadmodū is q uos uocauit ſc̄tūs
eſt, ita ipſi quoq; ſc̄ti in om̄i cōuerſatiōe
reddamini, ꝑpterea qđ ſcriptū eſt. Sc̄ti
eſtote, nā ego ſc̄tūs ſū. Et ſi patrē uocatis
citra pſonaꝝ reſpectū iudicantē iuxta cu
iuſq; opus, uidete ut ī timore cōuerſan-
tes, incolatus ueſtri tēpus trāſigatis. Cū
ſciatis uos, nō caducis rebus uelut argēto
& auro fuiſſe redēptos, a uana ueſtra cō-
uerſatione, quā ex patrū accepatis tradi-
tione, ſed p̄cioſo ſāguine uelut agni ima
culati, & incōtaminati Chriſti, q p̄ordina
tus qdē fuerat, añq; cōdit9 eſſet mūdus,
ſed manifeſtat9 fuit extremis tpib9, ppt
uos, q p illū creditis ī deū, q illū excitauit
a mortuis, & gloriā ei dedit, ut uos fidē ac
ſpē haberetis erga deū, q aīas ueſtras pu
rificaſtis obediēdo ꝟitati, p ſpm̄, ī chari
tate fraterna, ab om̄i ſimulatione aliena,
ex puro corde uos inuicē diligite īpenſe,
renati nō ex ſeie mortali, ſed ex īmortali
p uerbū uiuētis dei, & manētis ī æternū.
Propterea qđ oīs caro gramen ſit, & oīs
gl'ia hoīs q̄ſi flos graminis. Exaruit gra-
men, & flos decidit. At uerbū dn̄i manet
in æternū. Hoc aūt eſt uerbū, qđ p euan
geliū delatū eſt ad uos. Proinde depoſi II
ta om̄i malicia, & om̄i dolo, & ſimulatōī
bus, & inuidētijs, & oībus oblocutiōib9,
ut modo nati infantes, lac illud nō corpis
ſed animi qđ dolū neſcit, appetite, ut in
eo ſuboleſcatis, ſiqdē guſtaſtis, qđ beni-
gnus ſit dn̄s. Ad quē accedētes q lapis ē
uiuus, ab hoībus quidē reprobat9 apud
deū uero elect9 & p̄cioſus, ipſi q̄q; ueluti
uiui lapides ædificemini, dom9 ſpiritalis,
ſacerdotiū ſc̄tm̄ ad offerēdū ſpiritales ho
ſtias, acceptabiles deo p ieſū chriſtū. qua
ꝑpter is lapis cōplectit & cōtinet ædifi-
cium in

περιέχει ἐν τῇ γραφῇ. ἰδοὺ τίθημι ἐν σιὼν λίθον ἀκρογωνιαῖον, ἐκλεκτὸν, ἔντιμον. καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ, οὐ μὴ καταισχυνθῇ. ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν ἀπειθοῦσι δὲ λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. καὶ λίθος προσκόμματος, καὶ πέτρα σκανδάλου, οἳ προσκόπτουσι τῷ λόγῳ ἀπειθοῦντες εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν. ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτὸν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. οἵ ποτε οὐ λαὸς, νῦν δὲ λαὸς θεοῦ. οἱ οὐκ ἠλεημένοι, νῦν δὲ ἐλεηθέντες. ἀγαπητοὶ παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους, ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς, τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἔχοντες καλὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες δοξάσωσι τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς. ὑποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν κύριον, εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις, εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν, ὅτι οὕτως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ. ἀγαθοποιοῦντας φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν. ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς δοῦλοι θεοῦ, πάντας τιμήσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε. οἱ οἰκέται ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. τοῦτο γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας πάσχων ἀδίκως. ποῖον γὰρ κλέος εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι, ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιοῦντες, καὶ

πάσχοντες

cium in ſcriptura. Ecce pono in Sion lapidem, in ſummo ponendũ angulo, electum, p̃cioſum. Et q crediderit in illo, nõ pudefiat. Vobis igitur p̃cioſus eſt, q creditis. Cæterũ ijs qui nõ credũt, lapis quẽ reprobauerãt ædificantes, hic cœpit eſſe in capite anguli, & lapis i quẽ impingit̃, & petra ad quẽ offendent, nẽpe ijs q impingunt in uerbũ, neq; credunt in id ad qđ & inſtituti fuerãt. Vos aũt genus electum, regale ſacerdotiũ, gens ſancta, populus qui in lucrũ acceſſit, ut uires annũcietis illius, qui e tenebris uos uocauit in admirabilẽ ſuã lucẽ. Qui quondã eratis nõ populus, nunc populus dei, qui quondam nõ cõſecuti miſericordiã, nunc eſtis miſericordiam cõſecuti. Dilecti obſecro tãq̃ aduenas ac peregrinos, abſtinete a carnalibus concupiſcentijs q̃ militant aduerſus animã, & conuerſationẽ ueſtram habete bonã, inter gentes, ut in hoc qđ obloquunt̃ uobis quaſi maleficis, ex bonis operibus eſtimantes uos, glorificent deũ in die uiſitationis. Proinde ſubditi eſtote, cuiuis humanæ creaturæ propter dñm, ſiue regi tãq̃ precellenti, ſiue præſidibus, ut qui per eum mittant̃ in uindictam quidẽ nocentiũ, laudẽ uero recte agentiũ, q̃m ſic eſt uoluntas dei, ut benefaciẽdo obturetis os hoibus ignorãtib9, tanq̃ liberi, & nõ ueluti p̃textũ habẽtes maliciæ libertatẽ, ſed tanq̃ ſerui dei, oẽs honorate, fraternitatẽ diligite, deũ timete. Famuli ſubditi ſint in timore dñis, nõ ſolũ bonis ac humanis, uer̃ etiã prauis. Nã hæc eſt gratia, ſi qs ꝓpter cõſcientiã dei, ſuffert moleſtias p̃ter meritũ affect9 malis. Que eñ ẽ laus, ſi cũ peccatis & alapis cedimini, ſuffertis? at ſi cũ bñfacitis, &

tñ malis

πάσχοντες ὑπομενεῖτε. τοῦτο γὰρ χάρις πα
ρὰ θεῷ, εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ ΧΡΙ/
ΣΤΟΣ ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἡμῖν ὑπολιμ/
πάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσητε
τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ, ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίη/
σεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ,
ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων
οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δι/
καίως, ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνε/
γκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα
ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι, τῇ δικαιο-
σύνῃ ζήσωμεν, οὗ τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἰάθη/
τε. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενα, ἀλλ᾽ ἐ/
πεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα, καὶ ἐπί-
σκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν. ὁμοίως αἱ γυναῖ
κες ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν,
ἵνα καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τῆς
τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς, ἄνευ λόγου κερ/
δηθήσωνται, ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἁ/
γνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν, ὧν ἔστω, οὐχ ὁ ἔξω/
θεν ἐμπλοκῆς τριχῶν, καὶ περιθέσεως χρυσί/
ων, ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, ἀλλ᾽ ὁ κρυ
πτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρ/
τῳ τοῦ πραέος, καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὅ ἐστιν
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυτελές. οὕτω γάρ πο/
τε καὶ αἱ ἅγιαι γυναῖκες, αἱ ἐλπίζουσαι ἐπὶ
τὸν θεὸν ἐκόσμουν ἑαυτάς, ὑποτασσόμεναι
τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ὡς σάρρα ὑπήκουσε τῷ
ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα, ἧς ἐγενήθητε
τέκνα, ἀγαθοποιοῦσαι, καὶ μὴ φοβούμεναι.
μηδὲ μίαν πτόησιν. οἱ ἄνδρες ὁμοίως συνοι
κοῦντες κατὰ γνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει
τῷ γυναικείῳ, ἀπονέμοντες τιμὴν, ὡς καὶ
συγκληρονόμοι χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐκκό
πτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν. τὸ δὲ τέλος, πάν
τες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὔ-
σπλαγχνοι, φιλόφρονες, μὴ ἀποδιδόντες κα
κὸν ἀντὶ κακοῦ, ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας
τοὐναντίον δὲ εὐλογοῦντες, εἰδότες ὅτι εἰς τοῦτο
ἐκλήθητε,

tñ malis afficimini suffertis. Hæc em̃ est
gratia apud deũ. Siqdẽ i hoc uocati estis
qm̃ & Christ⁹ afflictus est ꝑ nobis, relin
quẽs nobis exẽplũ ut inseq̃remini uesti/
gia ipsius, q pctm̃ nõ fecerat, nec inuẽtus
est dolus in ore illius, q cũ maledictis in
cesseret̃ nõ remaledixit, cũ malis afficere
tur nõ minabat̃. Sed tradidit uindictã
ei q iudicat iuste, q pctã nostra ipse ꝑtu-
lit in corpore suo sup lignũ, quo peccatis
mortui iusticiæ uiueremus. Cuius eiusdẽ
uibice sanati fuistis. Nã eratis uelut oues
errantes, sed cõuersi estis nunc ad pasto-
rem, & curatorẽ aniaꝝ uestraꝝ. Simili- III
ter uxores subditæ sitis uestris uiris, ut
etiã qui nõ obtemperãt uerbo, per uxo/
rum conuersationẽ absq; uerbo lucrifiãt.
dũ considerant cũ reuerentia cõiunctã
castã conuersationẽ uestrã, quarũ orna-
tus sit, nõ externus qui situs est in crispa
tura capillorũ, & additione auri, aut in
pallioꝝ amictu, uerũ occultus, q est i cor/
de homo, si is careat omni corruptela, ita
ut spũs placid⁹ sit ac quietus, q spũs i ocu
lis dei magnifica ac sũptuosa res est. Nã
ad eũ modũ olim & sanctæ illæ mulieres
sperãtes in deo comebãt sese, & subditæ
erãt suis uiris, quẽadmodũ Sara obedi/
uit Abrahæ dñm illũ appellãs, cui⁹ factæ
estis filiæ, dũ bñfacitis, & nõ terremini ul
lo pauore. Viri similiter cohabitẽt secun
dũ sciẽtiã, uelut infirmiori uasi muliebri
ipartientes honorẽ, tãq; etiã cohæredes
gratiæ uitæ, ne interrũpant̃ orationes ue
stræ. In summa oẽs sitis unanimes, simili
ter affecti, fraterna ꝓditi charitate, miseri
cordes, affabiles, non retaliantes malum
malo, aut conuicium conuicio, sed con/
tra benedicentes, scientes uos in hoc
uocatos

ἐκλήθητε, ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε. ὁ γὰρ
θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν, καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγα
θὰς, παυσάτω τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀπὸ κα
κοῦ, καὶ χείλη αὐτοῦ τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον,
ἐκκλινάτω ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιησάτω ἀγα-
θόν. ζητησάτω εἰρήνην καὶ διωξάτω αὐτήν.
ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦ/
τα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν, πρόσωπον δὲ
κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά. καὶ τίς ὁ κακώσων
ὑμᾶς, ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ μιμηταὶ γένησθε; ἀλλ'
εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι.
τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ τα/
ραχθῆτε, κύριον δὲ τὸν θεὸν ἁγιάσατε ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν. Ἕτοιμοι δὲ ἀεὶ πρὸς ἀπο/
λογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον
περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος μετὰ πραΰτη/
τος καὶ φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν,
ἵνα ἐν ᾧ καταλαλῶσιν ὑμῶν, ὡς κακοποι
ῶν, καταισχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν
τὴν ἀγαθὴν ἐν ΧΡΙΣΤΩ ἀναστροφήν. κρεῖτ
τον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας εἰ θέλοι τὸ θέλη
μα τοῦ θεοῦ, πάσχειν, ἢ κακοποιοῦντας. ὅτι
καὶ ΧΡΙΣΤΟΣ ἅπαξ ὑπὲρ ἁμαρτιῶν ἔπα/
θεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ὑμᾶς προ-
σαγάγῃ τῷ θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκί,
ζωοποιηθεὶς δὲ τῷ πνεύματι, ἐν ᾧ καὶ τοῖς
ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκήρυξεν,
ἀπειθήσασί ποτε. ὅτε ἅπαξ ἐδέχετο ἡ τοῦ
θεοῦ μακροθυμία, ἐν ἡμέραις νῶε κατασκευ
αζομένης κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγαι τουτέστιν
ὀκτὼ ψυχαὶ διεσώθησαν δι' ὕδατος, ὃ ἀν
τίτυπον νῦν καὶ ἡμᾶς σώζει βάπτισμα, οὐ
σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου, ἀλλὰ συνειδήσεως
ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν, δι' ἀναστάσε-
ως ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ
θεοῦ, πορευθεὶς εἰς οὐρανόν, ὑποταγέντων
αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.
ΧΡΙΣΤΟΥ οὖν παθόντος ὑπὲρ ὑμῶν σαρκί,
καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὁπλίσασθε, ὅτι
ὁ παθὼν

uocatos esse, ut bñdictionem hæreditate
possideatis Nã q uult uitã diligere, & ui/
dere dies bonos. Coerceat linguã suã a
malo, & lab ia sua ne loquãt dolũ. Decli
net a malo, & faciat bonũ, q̃rat pacẽ & p
sequat eã, qm̃ oculi dñi sup iustos, & au
res ei⁹ ad depcationẽ illoꝝ. Rursus aspe/
ctus dñi sup eos q faciũt mala. Et qs est,
q sit afflicturus uos, si boni æmulatores
fueritis? Imo si qd etiã accideret incõmo
di ꝓpter iusticiã, bti tñ estis. Ceterũ ter/
rore illoꝝ, ne terreamini, neq turbemini
sed dñm deũ sctificate in cordib⁹ uestris.
Sitis aũt parati semp ad rñdẽdũ cuilibet
petẽti ut loq̃mini, de ea q̃ i uobis est spe,
cũ mãsuetudine & reuerẽtia, cõsciẽtiã ha
bẽtes bonã, ut i hoc qđ uobis obloquũt,
tãq sceleros is pudefiãt hi q incessunt ue
strã bonã in Christo cõuersationẽ. Præ/
stat eñ, ut bñ agẽtes si ita uelit dei uolun
tas, malis afficiamini q̃ male facientes.
Qñqdẽ & Christus semel p pctis passus
fuit, iustus ꝓ iniustis, ut nos adduceret
deo, mortificat⁹ qdẽ carne sed uiuificat⁹
spiritu, in quo etiã abijt, & spiritibus qui
erant in carcere prædicauit, qui inobediẽ
tes fuerãt quõdã. Cũ semel expectabat
dei longanimitas in diebus Noe, cũ ap/
parabat arca, in qua paucæ, hoc est octo
animæ, seruatæ fuerũt per aquam, cuius
figuræ nunc respondens baptismus, nos
quoq saluos reddit, non quo carnis sor/
des abijciunt, sed quo fit ut bona consci
entia bene respõdeat apud deũ, p resur/
rectionem Iesu Christi, q est ad dextrã
dei, pfectus in cœlũ, subiectis sibi ange/
lis, & potestatibus, ac uirtutibus. Cum IIII
igitur Christus passus sit, uos quoq iu/
xta eandẽ cogitationem armemini, quæ
p patiebatur

ὁ παθὼν ἐν σαρκὶ, πέπαυται ἁμαρτίας, εἰς
τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ θε-
λήματι θεοῦ, τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιῶ-
σαι χρόνον. ἀρκετὸς γὰρ ἡμῖν ὁ παρεληλυ-
θὼς χρόνος τοῦ βίου, τὸ θέλημα τῶν ἐθνῶν
κατεργάσασθαι, πορευομένους ἐν ἀσελγεί-
αις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πό-
τοις, καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρείαις, ἐν ᾧ
ξενίζονται, μὴ συντρεχόντων ὑμῶν, εἰς τὴν
αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν βλασφημοῦν-
τες, οἳ ἀποδώσουσι λόγον τῷ ἑτοίμως ἔ-
χοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, εἰς τοῦτο
γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι
μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκὶ, ζῶσι δὲ κατὰ
θεὸν, πνεύματι. πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγι-
κε, σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε εἰς τὰς προ-
σευχάς. πρὸ πάντων δὲ τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγά-
πην ἐκτενῆ ἔχοντες. ὅτι ἀγάπη, καλύψει
πλῆθος ἁμαρτιῶν. φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους
ἄνευ γογγυσμῶν. ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χά-
ρισμα εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς
καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ.
εἴτις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ, εἴτις διακονεῖ,
ὡς ἐξ ἰσχύος, ἧς χορηγεῖ ὁ θεός, ἵνα ἐν πᾶσι
δοξάζηται ὁ θεὸς, διὰ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ᾧ
ἐστιν ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων, ἀμήν. Ἀγαπητοὶ μὴ ξενί-
ζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν
ὑμῖν γινομένῃ, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνον-
τος, ἀλλὰ καθὸ κοινωνεῖτε τοῖς ΧΡΙΣΤΟΥ πα-
θήμασι, χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει
τῆς δόξης αὐτοῦ, χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι. εἰ
ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι ΧΡΙΣΤΟΥ, μακά-
ριοι, ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ θεοῦ πνεῦ-
μα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται. κατὰ μὲν αὐτοὺς
βλασφημεῖται, κατὰ δὲ ὑμᾶς δοξάζεται. μὴ
γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς, ἢ κλέπτης,
ἢ κακοποιὸς, ἢ ὡς ἀλλοτριοεπίσκοπος. εἰ δὲ
ὡς χριστιανὸς, μὴ αἰσχυνέσθω. δοξαζέτω δὲ
τὸν θεὸν

patiebat' in carne, destitit a pctõ, in hoc,
ut iã nõ cõcupiscẽtijs hoim, sed uolũtati
dei, qđ' supest in carne tẽpus uiuat. Sat
eñ est nobis qđ anteacto uitæ tpe uolũ
tatẽ gẽtiũ patrauerim⁹, cũ ambularem⁹
in lasciuijs, cõcupiscẽtijs, uinolẽtijs, cõmes
sationibus, cõpotationibus, & nefarijs si
mulacroꝝ cultib⁹ Atqꝫ id absurdum illis
uidet', qđ nõ accurratis una cũ illis, in eã
dẽ lux⁹ refusionẽ, de uobis male loqntes.
Qui reddituri sũt rõnẽ, ei q parat⁹ est ad
iudicãdũ uiuos & mortuos. Nam in hoc
mortuis qqꝫ pdicatũ ẽ euãgeliũ, ut iudi-
carẽt' secũdũ hoies qdẽ carne. uiuãt aũt
iuxta deũ spũ. Porro reꝝ oium finis imi
net. Sitis igit' sobrij, & uigilãtes i oratõi-
bus. Ante oia ṽo charitatẽ iter uos uehe
mẽtẽ habẽtes, nã charitas opiet multitu
dinẽ pctõꝝ. Hospitales estote erga uos
iuicẽ, sine murmuratiõib⁹, ut qsqꝫ accepit
donũ, ita ali⁹ i aliũ illud mistrãtes, ut bo-
ni dispẽsatores uariæ gratiæ dei. Si qs lo
quit' loquat', ut eloqa dei, si qs ministrat
mistret tãqꝫ ex ṽtute quã suppeditat de
us, ut i oib⁹ glĩficet' de⁹, per Iesũ christũ,
cui ẽ glĩa & iperiũ i sæcula sæculoꝝ. Amẽ.
Charissimi, ne ceu re noua pturbemini,
dũ p ignẽ exploramini, q̃ res ad experi-
mẽtũ uestri fit, pinde q̃si nouũ aliqđ uo-
bis obtingat, imo i hoc qđ' cõsortes estis
afflictionũ Christi, gaudete, ut i reuelati
one qqꝫ eiusdẽ gaudeatis exultãtes. Si p
bris afficimini i noie Christi, beati estis,
qm̃ glĩa & spũs dei sup uos reqescet, iux-
ta ipsos qdẽ, maledictis afficit'. iuxta uos
aũt glĩficat'. Ne qs eñ uestrũ affligat', ut
homicida, aut fur, aut facinorosus, aut cu
riosus alienaꝝ reꝝ. Porro si uelut christia
nus affligit' aliqs, ne pudefiat, imo glĩficet
deum in

τὸν θεὸν ἐν τῷ μέρει τούτῳ. ὅτι ὁ καιρὸς
ρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρῖμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ
θεοῦ. εἰ δὲ πρῶτον ἀφ᾽ ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν
ἀπειθούντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ; καὶ εἰ
ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁ-
μαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; ὥστε καὶ οἱ πά-
σχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ὡς πι-
στῷ κτίστῃ παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς αὐ-
τῶν ἐν ἀγαθοποιΐα. Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν
ὑμῖν παρακαλῶ, ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρ-
τυς τῶν τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς
μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινω-
νὸς, ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ
ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐπισκοποῦντες, μὴ ἀναγκαστῶς,
ἀλλ᾽ ἑκουσίως, μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προ-
θύμως, μηδὲ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλή-
ρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου, καὶ
φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος, κομιεῖσθε
τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. ὁμοί-
ως νεώτεροι ὑποτάγητε πρεσβυτέροις. πάν-
τες ἀλλήλοις ὑποτασσόμενοι, τὴν ταπεινο-
φροσύνην ἐγκομβώσασθε, ὅτι ὁ θεὸς ὑπερη-
φάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι
χάριν. ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν
χεῖρα τοῦ θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ.
πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρρίψαντες
ἐπ᾽ αὐτὸν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν. νήψα-
τε, γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ὑμῶν δι-
άβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζη-
τῶν τίνα καταπίῃ, ᾧ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πί-
στει, εἰδότες, τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ
ἐν κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι.
ὁ δὲ θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ἡμᾶς εἰς
τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗ-
ΣΟΥ, ὀλίγον παθόντας, αὐτὸς καταρτίσαι ὑ-
μᾶς, στηρίξαι, σθενῶσαι, θεμελιῶσαι, αὐτῷ ἡ
δόξα κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων
ἀμήν. Διὰ σιλουανοῦ ὑμῖν πιστοῦ ἀδελφοῦ ὡς
λογίζομαι, δι᾽ ὀλίγων ἔγραψα. παρακαλῶν
καὶ ἐπιμαρτυρῶν

deum in parte hac.quandoquidē & tem
pus est, ut incipiat iudiciū a domo dei.
Q; si primum incipit a nobis, quis erit
finis eorum,qui non credunt dei euange
lio? Et si iustus uix saluus efficitur,impi-
us & peccator ubi comparebit? Proinde
qui affliguntur iuxta uoluntatem dei,
tanq̄ apud fidelem conditorē deponāt
animas suas, in bene faciendo.

Presbyteros qui inter uos sunt, obse-
cro qui sum & ipse presbyter, ac testis V
afflictionum Christi, atq; idem consors
gloriæ,q̄ reuelabit', pascite quoad in uo-
bis est gregem Christi, curā illius agen-
tes nō coacte, sed uolentes,non turpiter
affectantes lucrum, sed propēso animo,
neq; ceu dominium excernentes aduer-
sus cleros,sed sic ut sitis exēplaria gregis,
Et cū apparuerit ille pastorū princeps,re
portabitis imarcessibilē gloriæ coronā.
Similiter iuniores subditi estote senio-
ribus,sic ut oēs ali⁹ alij uicissim subijcia-
mini.Humilitatē animi uobis infixā ha-
bete, ꝓpterea quod deus sugbis resistit,
humilibus aūt dat gratiā. Humiliemini
igit' sub potēti manu dei, ut uos exaltet
in tp̄e,omni cura uestra coniecta in illū.
Nam illi cura est de uobis.Sobrij estote,
Vigilate,qm̄ aduersarius uester diabol⁹
tanq̄ leo rugiēs obābulat,q̄rens quē de
glutiat. Cui resistite,solidi fide,scientes
easdē afflictiones ei q̄ in mundo est fra
ternitati uestræ cōsūmari,sed de⁹ omnis
gratiæ,qui uocauit uos ad æternā suam
gloriam in Christo Iesu,parumper affli
ctos, idē instauret uos,fulciat, roboret,
stabiliat.Ipsi gloria imperiū in sæcula sæ
culorū.Amen.Per Syluanū uobis fidelē
fratrē,ut arbitror,paucis scripsi,adhortās

καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ θεοῦ, εἰς ἣν ἑστήκατε. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν βαβυλῶνι συνεκλεκτή, καὶ μάρκος ὁ υἱός μου. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης. εἰρήνη ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἐν ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ. ἀμήν.

ac testificans hanc esse uerā gratiam dei, in qua statis. Salutat uos ea, quæ est in Babylone, uestræ cōsors electionis ecclesia, & Marcus filius meus. Salutate uos mutuo, in osculo charitatis. Pax uobis omnibus, q estis in Christo Iesu. Amē.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

ΤΑΥΤΗΝ πάλιν ὁ αὐτὸς πέτρος ἐπιστέλλει τοῖς ἤδη πιστεύσασιν, ἔστι δὲ ἡ ἐπιστολὴ ὑπόμνησις τῶν πρώτων. εἰδὼς γὰρ ταχεῖαν ἑαυτοῦ ἔσεσθαι τὴν ἀνάλυσιν τοῦ σώματος, ἐσπούδασε πάντας ὑπομνῆσαι περὶ ὧν κατηχήθησαν, τὴν διδασκαλίαν. καὶ πρῶτον δείκνυσιν ἀπὸ τῶν προφητῶν αὐτὴν εὐαγγελισθεῖσαν. καὶ ὅτι αἱ προφητεῖαι αἱ περὶ τοῦ σωτῆρος, οὐκ εἰσὶν ἀνθρώπιναι, ἀλλὰ περὶ θεοῦ ἐλαλήθησαν. ἔπειτα παραγγέλλει μὴ προσέχειν τοῖς ἀπατῶσι, λέγων ἔσεσθαι αὐτῶν ἀπώλειαν, ὥσπερ καὶ τῶν παραβάντων ἀγγέλων γέγονε. προμηνύει δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἡμέρας ἔσεσθαι ἐν αἷς ἐμπαῖκται περιπατήσουσι, καὶ θελήσουσιν ἀπατᾶν τινάς, λέγοντες, μάτην λέγεσθαι παρ᾽ ἡμῶν τὴν παρουσίαν τοῦ σωτῆρος, διὰ τὸ ἀεὶ λέγεσθαι, καὶ μήπω παραγίνεσθαι, ἀπὸ τούτων οὖν καὶ μάλιστα ἀπέχεσθαι παραγγέλλει. διδάσκων μὴ ὀλιγωρεῖν ἐν τοῖς χρόνοις. πάντα γὰρ τὸν χρόνον, μηδὲν εἶναι ἐνώπιον κυρίου, διὰ τὸ καὶ τὴν μίαν ἡμέραν ὡς χίλια ἔτη εἶναι, καὶ τὰ χίλια ἔτη, ὡς ἡμέραν μίαν. ἔσεσθαι δὲ ταχέως τὴν ἡμέραν κυρίου διαβεβαιοῦται καὶ ἀποδείκνυσι, καὶ ἐντέλλεται ἑτοίμους εἶναι πάντας εἰς αὐτὴν, ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀγαπᾶν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου παύλου γραφέντα, καὶ μὴ προσέχειν τοῖς διαβάλλουσιν αὐτά. διὰ τοῦτο καὶ πάσας τὰς θείας γραφάς, διαβάλλειν αὐτούς. ὑπομνήσας οὖν καὶ διδάξας πάντας προειδέναι τὰ πράγματα παραινεῖ, μὴ ἐκπίπτειν τοῦ σκοποῦ τῆς πίστεως, καὶ οὕτως τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM.

SImon Petrus per fidem huic mundo sapientes mortuos esse declarat, eisdemqꝫ pietatis quanta sit magnitudo, luce ipsa clarius manifestat.

ΠΕΤΡΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙ/ ΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΣΥΜΕΩΝ πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ/ ΣΤΟΥ τοῖς ἰσότιμον ἡμῖν λαχοῦσι πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ/ ΣΤΟΥ, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ καὶ ΙΗΣΟΥ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ, τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρη/ μένης, διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαν/ τος ἡμᾶς διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς, δι' ὧν τὰ τίμια ἡμῖν καὶ μέγιστα ἐπαγγέλματα δε δώρηται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας κοι νωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς, καὶ αὐτὸ τοῦτο δέ, σπου δὴν πᾶσαν παρεισενέγκαντες, ἐπιχορηγή σατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετήν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν ἐγκρά τειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐσέβειαν, ἐν δὲ τῇ εὐσε βείᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελ/ φίᾳ, τὴν ἀγάπην. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρ χοντα καὶ πλεονάζοντα, οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἡ/ μῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐπίγνωσιν. ᾧ γὰρ μὴ πάρεστι ταῦτα, τυφλός ἐστι, μυωπάζων λή/ θην λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐ/ τοῦ ἁμαρτιῶν. διὸ μᾶλλον ἀδελφοὶ σπουδά σατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλο/ γὴν ποιεῖσθαι. ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ πταίσητέ ποτε, οὕτως γὰρ πλουσίως ἐπι/ χορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν αἰώ/

νιον βα

PETRI APOSTOLI EPI STOLA SECVNDA.

Simeon Petrus, seruꝰ & apo/ stolus Iesu Christi, iis qui æque preciosam nobiscum sortiti sunt fidem, in iustícia dei nostri & seruatoris Iesu Christi. Gra tia uobis & pax multiplicet̃ in agnitione dei, & Iesu dñi nostri, ut eiꝰ uirtus omnia nobis largita est, quæ ad uitam ac pieta tem pertinẽt, per agnitionẽ eius qui uo/ cauit nos per gloriã & uirtutẽ, per quæ p̃ ciosa nobis ac maxima promissa donata sunt, ut per hæc efficeremini diuinæ con/ sortes naturæ, si refugeritis a corruptiõe quæ est in mundo per cõcupiscentiã, sed & in hoc ipsum omni adhibito studio, subministrate in fide uestra uirtutem, in uirtute uero scientiã, in sciẽtia uero tẽpe rantiã, in tẽperantia uero patientia, rur sus in patientia pietatẽ, in pietate aũt fra ternam charitatẽ, in fraterna uero chari tate dilectionẽ. Hæc enim cũ uobis ad/ sint, & exuberent haud ociosos, nec in ir/ ritum laborantes efficiunt, in dñi nostri Iesu Christi cognitione. Nam cui nõ ad/ sunt hæc, is cæcus est, & manu uiam ten/ tans, oblitus sese a ueteribꝰ peccatis suis fuisse purgatũ. Qua propter fratres po/ tius operam date, ut uocationem & ele/ ctionem uestram firmam efficiatis. Hæc enim si feceritis, non labemini unquam. Siquidem ad hunc modũ, abunde sub/ ministrabitur uobis introitus in æter/

 nũ regnũ

νιον βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆ/
ρος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. διὸ οὐκ ἀμελήσω ὑ-
μᾶς ἀεὶ ὑπομιμνήσκειν περὶ τούτων, καί
περ εἰδότας, καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ πα-
ρούσῃ ἀληθείᾳ. δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι ἐφ᾽ ὅ-
σον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι διεγεί
ρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει. εἰδὼς, ὅτι ταχινή
ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, κα/
θὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ
ἐδήλωσέ μοι. σπουδάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε
ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον τὴν τού-
των μνήμην ποιεῖσθαι. οὐ γὰρ σεσοφισμέ
νοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσα/
μεν ὑμῖν τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ
ΣΤΟΥ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ᾽ ἐπό/
πται γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότη-
τος. λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς τιμὴν
καὶ δόξαν, φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε
ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης, οὗτός ἐστιν
ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκη-
σα. καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσα-
μεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν, σὺν αὐτῷ ὄν/
τες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ. καὶ ἔχομεν βε-
βαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον. ᾧ, κα/
λῶς ποιεῖτε, προσέχοντες, ὡς λύχνῳ φαί-
νοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυ
γάσῃ, καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρ
δίαις ὑμῶν. τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες,
ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς, ἰδίας ἐπιλύ/
σεως οὐ γίνεται. οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώ/
που ἠνέχθη ποτὲ προφητεία, ἀλλ᾽ ὑπὸ πνεύ
ματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν οἱ ἅ-
γιοι θεοῦ ἄνθρωποι. ἐγένοντο δὲ καὶ ψευ/
δοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν
ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρει/
σάξουσιν αἱρέσεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγο/
ράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπά
γοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν, καὶ
πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀπω
λείαις,

num regnum domini nostri & seruato/
ris Iesu Christi. Quapropter haud negli
gam uos semper cõmonere de his, tamet
si sciatis, & confirmati sitis in præsenti
ueritate. Attamen iustũ arbitror, q̃ diu
sum in hoc tabernaculo excitare uos per
cõmonitionem, cum sciam breui futurũ
ut deponam hoc tabernaculum meum,
quemadmodũ & dñs noster Iesus Chri
stus significauit mihi. Quin & dabo sẽ
per operam, ut uos post exitum meum,
horum mentionem facere possitis. Non
enim arte compositas fabulas secuti, no-
tam uobis fecimus, dñi nostri Iesu Chri/
sti uirtutem, & aduentum. Sed qui ocu-
lis nostris aspeximus, illius magnificen-
tiam. Acceperat enim a deo patre hono
rem, & gloriam uoce ad illum delata hu
iusmodi a magnifica gloria. Hic est ille
filius meus dilectus, in quo mihi com-
placitum. & hanc uocem nos audiuimus
e cœlo delatam, cum essemus una cum
illo in monte sancto. Et habemus fir/
miorem sermonem propheticum, Cui
dum attenditis, ceu lucernæ apparenti
in obscuro loco, recte facitis, donec dies
illucescat, & lucifer exoriat̃ in cordibus
uestris. Si illud prius noueritis, quod
omnis prophetica scriptura non sit pri-
uatæ interpretationis. Non enim uo-
luntate hominis allata est olim prophe/
tia, sed a spũ sancto impulsi locuti sunt
sancti dei homines. Fuerunt autem & II
pseudoprophetæ in populo, quemad/
modum & inter uos erunt falsi doctores
qui clam inducent sectas perniciosas, eti
am dominum qui illos mercatus est, ab/
negantes, accersentes sibiipsis celerem in
teritum, & plærique sequentur illoꝝ perni
cies. Per

λείαις, δι' οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται, καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται, οἷς τὸ κρῖμα ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει. εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν, τετηρημένους, καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὄγδοον νῶε δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξε, κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας, καὶ πόλεις σοδόμων καὶ γομόῤῥας τεφρώσας καταστροφῇ κατέκρινεν, ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικώς, καὶ δίκαιον λὼτ καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς ἐῤῥύσατο. βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν. οἶδε κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν, μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ πορευομένους καὶ κυριότητος καταφρονοῦντας, τολμηταί, αὐθάδεις, δόξας οὐ τρέμουσι βλασφημοῦντες. ὅπου ἄγγελοι ἰσχύι καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες, οὐ φέρουσι κατ' αὐτῶν παρὰ κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν. οὗτοι δὲ ὡς ἄλογα ζῶα φυσικὰ γεγενημένα εἰς ἅλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσι βλασφημοῦντες ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καταφθαρήσονται, κομιούμενοι μισθὸν ἀδικίας, ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφήν. σπῖλοι καὶ μῶμοι, ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν, συνευωχούμενοι ὑμῖν, ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος, καὶ ἀκαταπαύστους ἁμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίαις

ties, per quos uia ueritatis, maledictis afficietur, & per auariciam facticijs sermonibus de uobis negociabuntur, quibus iudiciũ iã olim nõ tardat & perditio illorum, non dormitat. Nam si deus angelis qui peccauerant nõ pepercit, sed catenis noctis in tartarũ præcipitatos tradidit seruatos in iudicium, & prisco mundo non pepercit, sed octauũ iusticiæ preconem Noe seruauit, diluuio in mundum impiorum inducto, & ciuitates Sodomorum & Gomorræ, in cinerẽ redactas subuersione condemnauit, eosque fecit exemplũ ijs qui impie forent acturi. & iustũ Lot, qui opprimebatur a nefarijs, per libidinosam conuersationẽ eripuit. Is enim oculis & auribus iustus, cum habitaret inter illos cotidie animam iustam, iniquis illorum factis excruciabat. Nouit dominus pios e tentatione eripere, iniustos autem in diem iudicij puniendos seruare, maxime uero illos, qui carnẽ sequẽtes in concupiscentia pollutionis ambulant, ac dominationem cõtemnũt, audaces ꝑfracti, qui gloria ꝑcellẽtes nõ uerentur cõuicijs incessere. Cũ ipsi angeli cũ sint robore ac uirtute maiores, nõ ferant aduersus sese apud deũ blasphemũ iudiciũ. At isti ueluti bruta animãtia, natura genita in excidium & in perniciẽ, in his quæ nõ intelligunt blasphemantes in perditione sua peribũt, reportantes mercedẽ iniusticiæ pro uoluptate ducentes, si in diem delicijs fruãtur, labes ac maculæ, qui nõ solũ fallunt ipsi, uerũ etiã in cõuiuijs suis mutuis, insultant uobis, oculos habentes plenos adulteræ & icessabiles peccati, inescãtes aĩas instabiles, cor habentes exercita

ονεξίαις ἔχοντες, κατάρας τέκνα, κατα-
λιπόντες τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν, ἐπλανήθη-
σαν ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ βα-
λαὰμ τοῦ βοσόρ, ὃς μισθὸν ἀδικίας ἠγά-
πησεν. ἔλεγξιν δὲ ἔσχεν ἰδίας παρανομί-
ας. ὑποζύγιον ἄφωνον ἐν ἀνθρώπου φω-
νῇ φθεγξάμενον, ἐκώλυσε τὴν τοῦ προφή-
του παραφρονίαν. οὗτοί εἰσι πηγαὶ ἄνυ-
δροι, νεφέλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι,
οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετή-
ρηται. ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος φθεγ-
ξάμενοι, δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρ-
κὸς ἀσελγείαις, τοὺς ὄντως ἀποφυγόντας,
τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφομένους, ἐλευθερί-
αν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι
ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. ᾧ γάρ τις ἥττηται
τούτῳ καὶ δεδούλωται. εἰ γὰρ ἀποφυγόν-
τες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου, ἐν ἐπιγνώ-
σει τοῦ κυρίου, καὶ σοτῆρος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.
τούτοις δὲ πάλιν ἐμπλακέντες ἡττῶνται,
γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν
πρώτων. κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπε-
γνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπι-
γνοῦσιν, ἐπιστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης
αὐτοῖς ἁγίας ἐντολῆς. συμβέβηκε δὲ αὐτοῖς
τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, κύων ἐπιστρέ-
ψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ ὗς λουσα-
μένη εἰς κύλισμα βορβόρου. ταύτην ἤδη
ἀγαπητοὶ δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστο-
λὴν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει
τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν μνησθῆναι τῶν προ-
ειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων προ-
φητῶν, καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ἡμῶν ἐν-
τολῆς τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος, τοῦτο πρῶ-
τον γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ᾽ ἐσχά-
του τῶν ἡμερῶν, ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἰδίας
αὐτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι καὶ λέγοντες.
ποῦ ἐστιν ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ.
ἀφ᾽ ἧς

tum rapinis, execrationis filij qui relicta
recta uia, aberrauerunt secuti uiam Ba-
laam filij Bosor, qui mercedem iniquita-
tis dilexit, sed redargutus fuit de sua ini-
quitate. Animal subiugale mutum, hu-
mana uoce loquens prohibuit prophe-
tæ dementiam. Isti sunt fontes aqua ca-
rentes, nebulæ quæ a procella feruntur,
quibus caligo tenebrarum in æternum
seruata est. Siquidem ubi uehemẽter fa-
stuosa uanitatis uerba sonuerint, inescãt
homines per concupiscentias carnis uo-
luptatibus, eos qui uere aufugerant, eos
qui in errore conuersantur dum illis li-
bertatem pollicentur, cum ipsi serui sint
corruptionis. Siquidem a quo quis supe
ratus est, huic etiam in seruitutem est ad
dictus. Nam si posteaq̃ refugerunt ab
inquinamentis mundi, per agnitionem
domini, & seruatoris Iesu Christi, ta-
men his rursum inuoluti superantur, fa-
cta sunt illis postrema peiora primis. Sa
tius enim fuisset illis, non cognouisse uiã
iusticiæ, q̃ ubi cognouerunt conuerti ab
eo, quod illis traditum fuit sancto man
dato. Verum accidit illis, id quod uero
prouerbio dici solet. Canis reuersus ad
suum ipsius uomitum, & sus lota reuersa
ad uolutabrũ cœni. Hasce iam alteras
uobis charissimi scribo litteras, in quibus III
extimulo uestrã per cõmonitionẽ, synce
ram mentem, ut memores sitis uerborũ,
quæ prædicta sunt a sanctis prophetis,
& mãdati nostri, qui sumus apostoli do
mini & seruatoris, illud primũ scientes
uenturos in extremis diebus illusores, q
iuxta ꝓprias cõcupiscẽtias ambulant, &
dicunt. Vbi est pollicitatio aduẽtus eius.
Siquidem

Ἀφ᾽ ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτως διαμένει ἀπ᾽ ἀρχῆς κτίσεως. λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας, ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἔκπαλαι καὶ γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι᾽ ὕδατος συνεστῶσα τῷ τοῦ θεοῦ λόγῳ, δι᾽ ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώλετο. οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ αὐτῷ λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσί, πυρὶ τηρούμενοι, εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων. ἓν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία, οὐ βραδύνει ὁ κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδύτητα ἡγοῦνται. ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ἡμᾶς, μὴ βουλόμενός τινας ἀπολέσθαι, ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι. ἥξει δὲ ἡ ἡμέρα κυρίου, ὡς κλέπτης ἐν νυκτί, ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσονται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται. τούτων οὖν πάντων λυομένων, ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς, ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ θεοῦ ἡμέρας, δι᾽ ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι, λυθήσονται, καὶ στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται. καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ. διὸ ἀγαπητοὶ ταῦτα προσδοκῶντες σπουδάσατε ἄσπιλοι, καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ εὑρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ, καὶ τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν μακροθυμίαν, σωτηρίαν ἡγεῖσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν αὐτῷ δοθεῖσαν σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν, ὡς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς λαλῶν ἐν αὐταῖς, περὶ τούτων, ἐν οἷς ἐστι δυσνόητά τινα, ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν, ὡς καὶ τὰς λοιπὰς γραφὰς πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν.

ὑμεῖς οὖν

Siquidē ex quo die, patres dormierūt, sic oīa ꝑmanēt ab initio cōditionis, nā illud uolentes nesciūt, quod cœli iam olim fuerint ac terra ex aqua & per aquā cōsistentes dei uerbo, per quæ is qui tū erat mundus, aqua inundatus periit. At qui nunc sunt cœli ac terra, eiusdem uerbo repositi sunt, & seruant̄ igni, in diē iudicii & perditionis impiorū hominum. Vnum aūt hoc ne lateat uos dilecti, qđ unus dies apud dñm perinde est ut mille anni, & mille anni ut dies unus. Haud tardat dominus qui promisit, quemadmodū nōnulli tarditatem existimant. Verum longanimis est erga nos, dum non uult ullos perdere, sed omnes ad pœnitentiam recipere. Veniet aūt dies dñi sicut fur in nocte, quo cœli procellæ ritu transibunt, elementa uero æstuantia soluentur, terraq; & quæ in ea sunt opera exurentur. Cum igitur hæc omnia soluentur, quales oportet esse uos in sanctis conuersationibus ac pietatibus expectātes & accelerantes aduentum diei dei, per quem cœli incensi soluentur, & elementa æstuantia liquescunt. Sed cœlos nouos ac terram nouam iuxta ꝓmissum illius expectamus, in quib⁹ iusticia inhabitat. Quapropter dilecti, hæc expectātes date operam, ut immaculati & incontaminati, ab illo reperiamini in pace, dominiq; nostri longanimitatem salutem arbitremini, quemadmodum & dilectus frater noster Paulus iuxta sibi datā sapientiā scripsit uobis, etiā in omnibus fere epistolis loquens de his, inter quæ sunt nonnulla difficilia intellectu, quæ indocti parūq; firmi detorquent, sicut & cæteras scripturas ad suam ipsorum perniciem.

Vos igitur

ὑμεῖς οὖν ἀγαπητοὶ προγινώσκοντες, φυλάσσεσθε, ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες, ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ, αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι, καὶ γνώσει τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος. ἀμήν.

Vos igit̃ dilecti, posteaq̃ p̃moniti estis, cauete, ne simul cum aliis nefariorum errore abducti, excidatis a propria stabilitate, sed crescite in gratia, & cognitione domini nostri, & seruatoris Iesu Christi. Ipsi gloria & nũc & in diem æternitatis. Amen.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

ΤΑΥΤΗΝ αὐτὸς ὁ ἰωάννης ὁ τὸ εὐαγγέλιον γράψας ἐπιστέλλει. ὑπομιμνήσκων τοὺς ἤδη πιστεύσαντας εἰς τὸν κύριον, καὶ πρῶτον μὲν ὥσπερ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, οὕτω καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ θεολογεῖ περὶ τοῦ λόγου. ἀποδεικνὺς αὐτὸν εἶναι ἀεὶ ἐν τῷ θεῷ, καὶ διδάσκων τὸν πατέρα φῶς εἶναι, ἵνα καὶ οὕτως γνῶμεν τὸν λόγον, ὡς ἀπαύγασμα δὲ αὐτοῦ εἶναι. θεολογῶν δὲ, ἐξηγεῖται μὴ νεώτερον εἶναι τὸ καθ᾽ ἡμᾶς μυστήριον, ἀλλ᾽ ἀπ᾽ ἀρχῆς μὲν καὶ ἀεὶ τυγχάνει αὐτό, νῦν δὲ πεφανερῶσθαι ἐν τῷ κυρίῳ, ὅς τις ἐστὶ ζωὴ αἰώνιος, καὶ θεὸς ἀληθινός, καὶ τὸ αἴτιον δὲ τῆς τούτου παρουσίας, καὶ ἐπιφανείας αὐτοῦ τίθησι λέγων εἶναι τοῦτο, ἐπὶ τὸ λῦσαι τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, καὶ ἡμᾶς ἐλευθερωθῆναι ἀπὸ τοῦ θανάτου. καὶ γινώσκειν ἡμᾶς τὸν πατέρα, καὶ αὐτὸν τὸν υἱὸν, τὸν κύριον ἡμῶν ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ. γράφει οὖν πρὸς πᾶσαν ἡλικίαν, πρὸς παιδία, πρὸς νεανίσκους, πρὸς γέροντας, ὅτι ὁ μὲν θεὸς ἐγνώσθη, ἡ δὲ διαβολικὴ ἐνέργεια λοιπὸν νενίκηται καταργηθέντος τοῦ θανάτου. εἶτα λοιπὸν δι᾽ ὅλης τῆς ἐπιστολῆς περὶ ἀγάπης διδάσκει, θέλων ὑμᾶς ἀλλήλους ἀγαπᾶν, ἐπειδὴ καὶ ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ἠγάπησε ἡμᾶς. ἐξηγεῖται οὖν περὶ διαφορᾶς φόβου καὶ ἀγάπης καὶ τέκνων θεοῦ, καὶ τέκνων διαβόλου. καὶ περὶ ἁμαρτίας θανατικῆς, καὶ μὴ θανατικῆς. καὶ περὶ διαφορᾶς πνευμάτων, καὶ λοιπὸν διαιρεῖ. ποῖον μὲν πνεῦμα ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστι, ποῖον δὲ τῆς πλάνης. καὶ πότε μὲν γινωσκόμεθα τέκνα θεοῦ, πότε δὲ διαβόλου. καὶ περὶ ποίας ἁμαρτίας ὀφείλομεν εὔχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἁμαρτανόντων, καὶ περὶ ποίας οὐ δεῖ εὔχεσθαι. καὶ ὅτι ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν πλησίον, οὐκ ἔστιν ἄξιος τῆς κλήσεως, οὐ δὲ δύναται λέγεσθαι τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. καὶ τὴν ἑνότητα δὲ τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα δείκνυσι. καὶ ὅτι ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱόν, οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει. διακρίνει δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, λέγων καὶ τὸ ἴδιον τοῦ ἀντιχρίστου, εἶναι δὲ τοῦτο τὸ λέγειν, μὴ εἶναι τὸν υἱὸν αὐτὸν τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ, ἵνα δῆλον ὡς μὴ ὄντως ἐκείνου, ἑαυτὸν εἴπῃ εἶναι ὁ ψεύστης. παραινεῖ δὲ δι᾽ ὅλης ἐπιστολῆς, μὴ ἀθυμεῖν τοὺς πιστεύοντας τῷ κυρίῳ, εἰ μισοῦνται ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ μᾶλλον χαίρειν, ὅτι τὸ μῖσος τοῦ κόσμου, δείκνυσι τοὺς πιστεύοντες μεταβεβηκέναι ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ κόσμου, καὶ εἶναι λοιπὸν τῆς οὐρανίου πολιτείας. καὶ ἐν τῷ τέλει δὲ τῆς ἐπιστολῆς, πάλιν ὑπομιμνήσκει λέγων, ὅτι ὁ τοῦ τεοῦ υἱός, ζωὴ αἰώνιός ἐστι, καὶ φῶς ἀληθινόν, καὶ ἵνα τούτῳ δουλεύωμεν, καὶ φυλάττωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν εἰδώλων.

ARGVMENTVM.

RAtionem uerbi, & quod deus ipse sit charitas manifestat, & susurrones fratrum, nec deũ scire, nec pios fieri posse, eo usq; dissertat, ut esse comprobet homicidas, eo q̃ odium sit interfectionis occasio.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

Ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἑωράκαμεν, καὶ μαρτυροῦμεν, καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἥτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν. ὃ ἑωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν, καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα, μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ ταῦτα γράφομεν ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἐπαγγελία, ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστι, καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐδὲ μία. ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατῶμεν. ψευδόμεθα καὶ οὐ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν, ἐὰν δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν. ὡς αὐτός ἐστιν ἐν τῷ φωτὶ, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων, καὶ τὸ αἷμα ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. ἐὰν εἴπωμεν ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν, καὶ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας, καὶ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν αὐτὸν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. Τεκνία μου ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμάρτητε, καὶ ἐάν τις ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέ-

IOANNIS APOSTOLI EPISTOLA PRIMA.

Quod erat ab initio, qđ audiuimus, quod uidimus oculis nostris, qđ perspeximus, & manus nostræ contrectauerunt, de uerbo uitæ, & uita manifestata est, & uidimus & testamur, & annunciamus uobis uitã eternã, quæ erat apud patrẽ, & manifestata est nobis. Quod uidimus & audiuimus, annunciamus uobis,, ut & uos societatẽ habeatis nobiscũ, & societas nostra sit cum patre & filio eius Iesu Christo. Et hæc scribimus uobis ut gaudium uestrum sit plenum. Et hæc est annunciatio quam audiuimus ex ipso & annunciamus uobis, quod deus lux est, & tenebræ in eo nõ sunt ullæ. Si dixerimus, societatem habemus cum eo, & in tenebris ambulamus, mẽtimur, & ueritatem non facimus. Q, si in luce ambulamus, sicut & ipse est in luce, societatem habemus inter nos mutuã, & sanguis Iesu Christi filij eius emundat nos ab omni peccato. Si dixerimus, peccatum non habemus, nosipsos fallimus, & ueritas in nobis non est. Si confiteamur peccata nostra, fidelis est, & iustus, ut remittat nobis peccata nostra, & emũdet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus, nõ peccauim9, mendacem facimus
eum, & uerbũ eius nõ est in nobis. Fili II
oli mei, hæc scribo uobis ne peccetis, & si
qs peccauerit, aduocatũ habemus apud
patrem

τὸν πατέρα. ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ δίκαιον. καὶ
αὐτὸς ἱλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν,
οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ
ὅλου τοῦ κόσμου. Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκο-
μεν, ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτὸν, ἐὰν τὰς ἐντολὰς
αὐτοῦ τηρῶμεν. Ὁ λέγων ἔγνωκα αὐτὸν
καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστὶ, καὶ
ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν. ὃς δ᾽ ἂν τηρῇ αὐ-
τοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ
θεοῦ τετελείωται. ἐν τούτῳ γινώσκομεν, ὅτι
ἐν αὐτῷ ἐσμέν. ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν, ὀφεί-
λει καθὼς ἐκεῖνος περιεπάτησε, καὶ αὐτὸς οὕ-
τως περιπατεῖν. Ἀδελφοὶ οὐκ ἐντολὴν καινὴν
γράφω ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἐντολὴν παλαιὰν,
ἣν εἴχετε ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά
ἐστιν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε ἀπ᾽ ἀρχῆς. πά-
λιν ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ὅ ἐστιν
ἀληθὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν, ὅτι ἡ σκοτία
παράγεται, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαί-
νει. ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι, καὶ τὸν ἀ-
δελφὸν αὐτοῦ μισῶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως
ἄρτι. ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ
φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν.
ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ σκο-
τίᾳ ἐστὶ, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ
οἶδε ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν τεκνία
ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνο-
μα αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν πατέρες, ὅτι ἐγνώ-
κατε τὸν ἀπ᾽ ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν νεανίσκοι,
ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν. γράφω ὑμῖν
παιδία, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ἔγρα-
ψα ὑμῖν πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ᾽ ἀρχῆς.
ἔγραψα ὑμῖν νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροί ἐστε καὶ ὁ
λόγος τοῦ θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει, καὶ νενικήκατε τὸν
πονηρόν. μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν
τῷ κόσμῳ. ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ
ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ, ὅτι πᾶν τὸ
ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκός, καὶ ἡ ἐπι-
θυμία

patrē, Ieſū Chriſtū iuſtū. Et ipſe eſt ꝓpi-
ciatio ꝓ peccatis noſtris. non pro noſtris
aūt tantum, ſed etiam pro totius mundi
Et in hoc ſcimus qđ cognouimus eū, ſi
mādata eius obſeruamꝰ. Qui dicit, noui
eū, & mādata eius nō ſeruat, mēdax eſt,
& in eo ueritas nō eſt. Qui aūt ſeruat uer
bum eius, uere in hoc charitas dei perfe-
cta eſt. In hoc ſcimus, qđ in ipſo ſumus.
Qui dicit ſe in eo manere, debet ſicut ille
ambulauit & ipſe ambulare. Chariſſimi
non mandatum nouum ſcribo uobis,
ſed mandatum uetus, quod habuiſtis
ab initio. Mandatum uetus eſt uerbum
quod audiſtis ab initio. Rurſum māda-
tum nouū ſcribo uobis, qđ uerū eſt in ip
ſo, idē uerū eſt & in uobis, quia tenebræ
prætereūt, & uerū lumen iam lucet. Qui
dicit ſe in luce eſſe, & fratrem ſuum odit,
ī tenebris eſt uſq; adhuc. Qui diligit fra
trem ſuū, in lumine manet, & offēdiculū
in eo nō eſt. Qui aūt odit fratrē ſuū in te
nebris eſt, & in tenebris ambulat, & ne-
ſcit quo eat, quia tenebræ obcæcauerunt
oculos eius. Scribo uobis filioli, quod re
mittuntur uobis peccata propter nomē
eius. Scribo uobis patres, quoniam co-
gnouiſtis eū qui ab initio eſt. Scribo uo-
bis adoleſcentes, quoniam uiciſtis mali-
gnum. Scribo uobis infantes, quoniam
cognouiſtis patrē. Scripſi uobis patres,
quoniam cognouiſtis eum, qui ab initio
eſt. Scripſi uobis adoleſcentes, quoniam
fortes eſtis, & uerbū dei manet in uobis,
& uiciſtis illum malum, ne diligatis mun
dum, neq; ea quæ in mundo ſunt. Si qs
diligit mundum, non eſt charitas patris
in eo, Quoniam omne quod eſt in mun
do, concupiſcentia carnis eſt, & concu-
piſcentia

θυμία τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου ἐστί. καὶ ὁ κόσμος παράγεται, καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ. ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα. παιδία ἐσχάτη ὥρα ἐστί, καὶ καθὼς ἠκούσατε, ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν. ὅθεν γινώσκομεν, ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν, ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν. εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν. ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶν πάντες ἐξ ἡμῶν. καὶ ὑμεῖς χρῖσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε πάντα. οὐκ ἔγραψα ὑμῖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτὴν. καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστι. τίς ἐστιν ὁ ψεύστης, εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος, ὅτι ΙΗΣΟΥΣ οὐκ ἔστιν ΧΡΙΣΤΟΣ; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν, οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει. ὑμεῖς οὖν ὃ ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν μενέτω. ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνῃ ὃ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ, καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία, ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν τὴν ζωὴν αἰώνιον. ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώντων ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς τὸ χρῖσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, ἐν ὑμῖν μένει, καὶ οὐ χρείαν ἔχετε, ἵνα τὶς διδάσκῃ ὑμᾶς. ἀλλ' ὡς τὸ αὐτὸ χρῖσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστι. καὶ οὐκ ἔστι ψεῦδος. καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μενεῖτε ἐν αὐτῷ. καὶ νῦν τεκνία μένετε ἐν αὐτῷ. ἵνα ὅταν φανερωθῇ, ἔχωμεν παῤῥησίαν, καὶ μὴ αἰσχυνθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. ἐὰν εἰδῆτε ὅτι δίκαιός ἐστι γινώσκετε, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται. Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατὴρ, ἵνα τέκνα θεοῦ κληθῶμεν. διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γινώσκει ὑμᾶς, ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν.

piſcentia oculorum, faſtus facultatum, non eſt ex patre, ſed ex mundo eſt, & mundus tranſit & concupiſcentia eius. Qui autem facit uoluntatē dei, manet in æternū. Filioli, nouiſſimū tēpus ē, & ſicut audiſtis qđ antichriſtus uēturus ſit, etiā nunc antichriſti multi cœperūt eſſe. Vnde ſcimus nouiſſimū tempus eſſe. E nobis profecti ſunt, ſed nō erant ex nobis. Nam ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent utiq; nobiſcū. Sed ut manifeſti fierent, qđ nō ſunt oēs ex nobis. Sed uos unctionem habetis a ſancto, & noſtis omnia. Non ſcripſi uobis quaſi ignorātibus ueritatem, ſed tanq̄ ſcientibus eam. Et q̄m omne mendaciū ex ueritate nō eſt. Quis eſt mēdax, niſi is q negat Ieſū eſſe Chriſtum? Hic eſt antichriſtus, qui negat patrem & filium. Quiſquis negat filium, is ne patrem quidē habet. Vos igit̃ quod audiſtis ab initio in uobis permaneat, ſi in uobis permanſerit quod audiſtis ab initio, & uos in filio & patre manebitis. Et hæc eſt repmiſſio, quā ipſe pollicitus eſt nobis, uitam æternā. Hæc ſcripſi uobis de his qui ſeducūt uos, & uos unctionem quā accepiſtis ab eo, manet in uobis. Et nō neceſſe habetis, ut quiſq; doceat uos, ſed ſicut ipſa unctio docet uos de omnibus, & uerax eſt, & non eſt mendacium. Et ſicut docuit uos, manete in eo. Et nunc filioli manete in eo, ut cū apparuerit, habeamus fiduciam, & nō confundamur ab eo in aduētu eius. Si ſcitis q̄m iuſtus eſt, ſcitote, quod omnis qui facit iuſticiam, ex ipſo natus eſt.

Videte qualem charitatē dedit nobis III
pater, ut filij dei nominemur. Propter hoc mundus nō nouit uos, quia non nouit eum.

νω αὐτόν. Ἀγαπητοὶ νῦν τέκνα θεοῦ ἐσμὲν
καὶ οὔπω ἐφανερώθη, ὅτι ἐσόμεθα, οἴδαμεν δὲ
ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι
ὀψόμεθα αὐτὸν καθώς ἐστι. καὶ πᾶς ὁ ἔχων
τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ᾽ αὐτόν, ἁγνίζει ἑαυ-
τὸν καθὼς ἐκεῖνος ἁγνός ἐστι. πᾶς ὁ ποιῶν
τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ
ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία. καὶ οἴδατε, ὅτι ἐ-
κεῖνος ἐφανερώθη, ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν
ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι. πᾶς ὁ ἐν
αὐτῷ μένων οὐχ ἁμαρτάνει, πᾶς ὁ ἁμαρ-
τάνων, οὐχ ἑώρακεν αὐτόν. οὐδὲ ἔγνωκεν αὐ-
τόν. τεκνία μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς. ὁ ποι-
ῶν τὴν δικαιοσύνην, δίκαιός ἐστιν, καθὼς
ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν. ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ
διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ᾽ ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρ-
τάνει. εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἵνα λύσῃ
τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ
θεοῦ, ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐ
τῷ μένει, καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν, ὅτι ἐκ
τοῦ θεοῦ γεγέννηται. ἐν τούτῳ φανερά ἐστι τὰ
τέκνα τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου.
πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ,
καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὅτι αὕτη
ἐστὶν ἡ ἀγγελία, ἣν ἠκούσατε ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἵνα ἀ-
γαπῶμεν ἀλλήλους. οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ πονη-
ροῦ ἦν, καὶ ἔσφαξε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ χάριν
τίνος ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν,
τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια. μὴ θαυμάζετε
ἀδελφοί μου εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. ἡμεῖς
οἴδαμεν, ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου
εἰς τὴν ζωήν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς,
ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφόν, μένει ἐν τῷ θα-
νάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρω-
ποκτόνος ἐστί, καὶ οἴδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωπο-
κτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν.
ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι
ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔ-
θηκε, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελ-
φῶν τὰς ψυ-

uit eum. Chariſſimi, nunc filij dei ſumus,
& nõdum apparuit quod futuri ſumus.
Scimus autem quoniam ſi apparuerit, ſi
miles ei erimus, quoniã uidebimus eum
ſicuti eſt. Et omnis qui habet hanc ſpem
in eo, purificat ſe ſicut & ille purus eſt.
Omnis qui facit peccatũ, idem & iniqui-
tatem facit, & peccatũ eſt iniquitas. Et ſci
tis quod ille apparuit, ut peccata noſtra
tolleret, & peccatũ in eo nõ eſt. Omnis q
in eo manet, non peccat, omnis qui pec-
cat, non uidit eum. nec cognouit eum. Fi-
lioli, nemo uos ſeducat. Qui facit iuſticiã
iuſtus eſt, ſicut & ille iuſtus eſt. Qui facit
peccatũ, ex diabolo eſt, qm̃ ab initio dia
bolus peccat. In hoc apparuit filius dei,
ut diſſoluat opera diaboli. Omnis qui
natus eſt ex deo, peccatũ non facit, quo-
niam ſemen ipſius in eo manet, & non
poteſt peccare, quoniam ex deo natus
eſt. In hoc manifeſti ſunt filij dei, & filij
diaboli. Omnis qui non facit iuſticiam,
non eſt ex deo, & qui non diligit fratrem
ſuũ. Quoniam hæc eſt annunciatio quã
audiſtis ab initio, ut diligatis uos inuicẽ
Non ſicut Cain ex maligno erat, & occi-
dit fratrem ſuum. Et propter quid occi-
dit eum? Quoniam opera eius mali-
gna erant, fratris autem eius iuſta. Ne
miremini fratres mei, ſi odit uos mun-
dus. Nos ſcimus, quod traſlati ſumus de
morte ad uitam, quoniam diligimus fra
tres. Qui non diligit fratrem manet in
morte. Omnis qui odit fratrem ſuum,
homicida eſt. Et ſcitis quod omnis ho-
micida non habet uitam æternam in ſe
manentem. In hoc cognouimus chari-
tatem, quoniam ille animam ſuam pro
nobis poſuit, & nos debemus pro fratri-
bus ani

φῶν τὰς ψυχὰς τιθέναι. ὃς δ᾽ ἂν ἔχῃ τὸν βίον τοῦ κόσμου, καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρείαν ἔχοντα, καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ᾽ αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ; τεκνία μου μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ, μηδὲ γλώσσῃ, ἀλλ᾽ ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ, καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν, ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν τὰς καρδίας ἡμῶν, ὅτι ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν καὶ γινώσκει πάντα. Ἀγαπητοὶ ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν θεόν, καὶ ὃ ἐὰν αἰτῶμεν, λαμβάνομεν παρ᾽ αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα πιστεύσωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν ἐντολήν, καὶ ὁ τηρῶν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ. καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν ἐκ τοῦ πνεύματος οὗ ἡμῖν ἔδωκεν. Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον, ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστι. καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστι. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τοῦ ἀντιχρίστου ὃ ἀκηκόατε, ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη. ὑμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὲ τεκνία, καὶ νενικήκατε αὐτούς, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν, ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσί, διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσι, καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει. ἡμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμέν. ὁ γινώσκων τὸν θεόν, ἀκούει ἡμῶν, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀκούει ἡμῶν, ἐκ

τούτου γινώ

bus animas ponere. Qui uero habuerit ſubſtantiã mundi, & uiderit fratrem ſuum neceſſe habere, & clauſerit uiſcera ſua ab eo, quomodo charitas dei manet in eo? Filioli mei, ne diligamus uerbo, neq; lingua, ſed opere & ueritate. In hoc cognoſcimus quod ex ueritate ſumus, & in conſpectu eius ſuadebimus cordibus noſtris. Quoniam ſi condemnet nos cor noſtrum, maior eſt deus corde noſtro, & nouit omnia. Chariſſimi, ſi cor noſtrum non condemnet nos, fiduciam habemus erga deum, & quicquid petierimus, accipimus ab eo, quoniam mandata eius cuſtodimus, & ea quæ ſunt placita coram eo facimus. Et hoc eſt mandatum eius, ut credamus nomini filij eius Ieſu Chriſti, & diligamus nos mutuo, ſicut dedit mandatum. Et qui ſeruat mandata eius, in illo manet, & ipſe in eo. Et in hoc ſcimus, quod manet in nobis e ſpiritu quẽ nobis dedit.

Chariſſimi, ne cuiuis ſpiritui credatis, IIII
ſed probate ſpiritus an ex deo ſint, quoniam multi pſeudoprophetæ exierunt in mundum. In hoc cognoſcite ſpiritus dei. Omnis ſpiritus, qui confitetur Ieſum Chriſtum in carne ueniſſe, ex deo eſt. Et omnis ſpiritus, qui non confitetur Ieſum Chriſtum in carne ueniſſe, ex deo non eſt, Et hic eſt ille ſpiritus antichriſti, de quo audiſtis, quod uenturus ſit, & nunc iam in mundo eſt. Vos ex deo eſtis filioli, & uiciſtis eos, quoniam maior eſt qui in uobis eſt, quã qui in mundo, ipſi de mundo ſunt, ideo e mundo loquuntur, & mundus eos audit. Nos ex deo ſumus, Qui nouit deum, audit nos, qui nõ eſt ex deo, non audit nos. In

 hoc cog

ἐκ τούτου γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀλη-
θείας, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης. ἀγαπητοί,
ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ θεοῦ
ἐστι, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν, ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται, καὶ
γινώσκει τὸν θεόν. ὁ μὴ ἀγαπῶν, οὐκ ἔγνω τὸν
θεόν, ὅτι ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν. ἐν τούτῳ ἐφανερώ-
θη ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ μονογε-
νῆ ἀπέσταλκεν ὁ θεὸς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζή-
σωμεν δι᾽ αὐτοῦ. ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη οὐχ
ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν θεόν, ἀλλ᾽ ὅτι αὐ-
τὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐ-
τοῦ ἱλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. ἀγα-
πητοί, εἰ οὕτως ἠγάπησεν ἡμᾶς ὁ θεός, καὶ
ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν, θεὸν
οὐδεὶς πώποτε τεθέαται. ἐὰν ἀγαπῶμεν
ἀλλήλους, ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν μένει, καὶ ἡ ἀγάπη
αὐτοῦ, τετελειωμένη ἐστὶν ἐν ἡμῖν. ἐν τούτῳ γι-
νώσκομεν, ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν, καὶ αὐτὸς ἐν
ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡ-
μῖν. καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν, ὅτι
ὁ πατὴρ ἀπέσταλκε τὸν υἱὸν σωτῆρα τοῦ κόσ-
μου. ὃς ἂν ὁμολογήσῃ, ὅτι ΙΗΣΟΥΣ ἐστὶν ὁ υἱὸς
τοῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ
θεῷ, καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν
τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ θεὸς ἀγά-
πη ἐστί, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ θεῷ μέ-
νει, καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ. ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγά-
πη μεθ᾽ ἡμῶν, ἵνα παρρησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡ-
μέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι καὶ ἡ-
μεῖς ἐσμὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. φόβος οὐκ ἔ-
στιν ἐν τῇ ἀγάπῃ ἀλλ᾽ ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βά-
λλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει. ὁ δὲ
φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ. ἡμεῖς
ἀγαπῶμεν αὐτόν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν
ἡμᾶς. ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι ἀγαπῶ τὸν θεόν, καὶ τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν. ὁ γὰρ μὴ ἀγα-
πῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἑώρακε, τὸν θεὸν ὃν
οὐχ ἑώρακε πῶς δύναται ἀγαπᾶν. καὶ ταύ-
την τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἵνα
ὁ ἀγαπῶν

hoc cognoſcimus ſpiritũ ueritatis, & ſpi-
ritum erroris. Chariſſimi, diligamus nos
inuicem, quia charitas ex deo eſt. Et om-
nis qui diligit, ex deo natus eſt, & cogno
ſcit deum. Qui non diligit, non nouit de-
um, quoniã deus charitas eſt. In hoc ap-
paruit charitas dei, quod filiũ ſuum uni-
genitum miſit deus in mundum, ut uiua
mus per eum. In hoc eſt charitas, non
quod nos dilexerimus deum, ſed quoni-
am ipſe dilexit nos, & miſit filium ſuum
propitiationẽ pro peccatis noſtris. Cha-
riſſimi, ſi ſic deus dilexit nos, & nos debe
mus nos mutuo diligere. Deũ nemo ui-
dit unq̃. Si diligam⁹ nos inuicem, deus
in nobis manet, & charitas eius eſt perfe
cta in nobis. In hoc cognoſcim⁹, ꝙ in eo
manemus, & ipſe in nobis, quoniam de
ſpiritu ſancto ſuo dedit nobis. Et nos ui
dimus & teſtificamur, quod pater miſit
filium ſuum ſaluatorẽ mundi. Quiſquis
confeſſus fuerit quod Ieſus eſt filius dei,
deus in eo manet, & ipſe in deo. Et nos
cognouim⁹, & credidimus charitatẽ quã
habet deus in nobis. Deus charitas eſt,
& qui manet in charitate in deo manet,
& deus in eo. In hoc ꝑfecta eſt charitas
nobiſcum, ut fiduciam habeamus in die
iudicij, quia ſicut ille eſt, & nos ſumus in
mundo hoc. Timor non eſt in charitate,
ſed perfecta charitas foras eijcit timorẽ,
quoniam timor cruciatũ habet. Qui aũt
timet, non eſt perfectus in charitate, nos
diligimus eum, quoniam ipſe prior dile
xit nos. Si quis dixerit, diligo deũ & fra-
trem ſuum oderit, mẽdax eſt. Qui enim
non diligit fratrem ſuũ quẽ uidit, deum
quem nõ uidit quomodo poteſt dilige-
re. Et hoc mandatum habemus ab eo, ut
qui diligit

ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελ-
φὸν αὐτοῦ. πᾶς ὁ πιστεύων, ὅτι ΙΗΣΟΥΣ ἐστιν
ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ, ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται. καὶ πᾶς ὁ
ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα, ἀγαπᾷ καὶ τὸν
γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ. ἐν τούτῳ γινώσκομεν, ὅτι
ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ, ὅταν τὸν θεὸν ἀ-
γαπῶμεν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. αὕ-
τη γάρ ἐστιν ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς
αὐτοῦ τηρῶμεν, καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι
οὐκ εἰσίν. ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ,
νικᾷ τὸν κόσμον, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη, ἡ νική-
σασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. τίς ἐστιν ὁ νι-
κῶν τὸν κόσμον, εἰ μὴ ὁ πιστεύων, ὅτι ΙΗΣΟΥΣ
ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος
καὶ αἵματος ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ. οὐκ ἐν τῷ ὕ-
δατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ τῷ αἵματι,
καὶ τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ πνεῦ-
μά ἐστιν ἡ ἀλήθεια. ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυ-
ροῦντες. τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα.
καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσιν. εἰ τὴν μαρτυρί-
αν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ
θεοῦ μείζων ἐστίν, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ
θεοῦ, ἣν μεμαρτύρηκε περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ὁ πι-
στεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἔχει τὴν μαρτυ-
ρίαν ἐν ἑαυτῷ. ὁ μὴ πιστεύων τῷ θεῷ, ψεύστην
πεποίηκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς
τὴν μαρτυρίαν ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ θεὸς περὶ
τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζω-
ὴν αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεός. καὶ αὕτη ἡ ζωὴ
ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐστιν. ὁ ἔχων τὸν υἱόν, ἔχει τὴν ζω-
ήν. ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, τὴν ζωὴν οὐκ
ἔχει. ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν εἰς
τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι ζωὴν
αἰώνιον ἔχετε, καὶ ἵνα πιστεύητε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ
υἱοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παρρησία, ἣν ἔχο-
μεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ
θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν, καὶ ἐὰν οἴδαμεν
ὅτι ἀκούει ἡμῶν, ὃ ἂν αἰτώμεθα, οἴδαμεν, ὅτι
ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ ᾐτήκαμεν παρ' αὐτοῦ.

Ἐάν τις

qui diligit deum, diligit & fratrem suũ.
Omnis qui credit Iesum esse Chri- V
stum exdeo natus est. Et omnis qui dili
git eum genuit, diligit & eum qui na-
tus est ex eo. In hoc cognoscimus quod
diligamus filios dei, cum deum diligi-
mus & mandata eius seruamus. Hæc est
enim charitas dei, ut mandata eius ser-
uemus, & mandata eius grauia nõ sunt.
Quoniam omne quod natũ est ex deo,
uincit mundnm, & hæc est uictoria quæ
uicit mundum, fides uestra. Quis est qui
uincit mundum, nisi qui credit quod Ie-
sus est filius dei? Hic est qui uenit per
aquam & sanguinem Iesus Christus, nõ
in aqua solum, sed in aqua & sanguine.
Et spũs est qui testificat̃, qm̃ spũs est ue
ritas. Qm̃ tres sunt q testimoniũ dant
spũs & aqua & sanguis & hi tres unum
sunt. Si testimoniũ hoim accipimus, te-
stimonium dei maius est, qm̃ hoc est te-
stimoniũ dei qd' mai9 est, quo testificat9
est de filio suo. Qui credit in filiũ dei, ha-
bet testimoniũ in seipso. Qui non credit
deo, mendacem facit eũ, quia non credit
in testimoniũ qd' testificatus est deus de
filio suo. Et hoc est testimoniũ, qm̃ uitã
æternam dedit nobis de9, & hæc uita in
filio eius est. Qui habet filiũ, habet uitã,
qui non habet filiũ dei, uitam nõ habet.
Hæc scripsi uobis qui creditis in nomi-
ne filij dei, ut sciatis quod uitam habe-
tis æternam, & ut credatis in nomine
filij dei. Et hæc est fiducia quam habe-
mus apud eum, q̃ si quid petierimus se-
cundum uoluntatem eius audit nos. Et
si scimus, quod audit nos quicquid pe-
tierimus, scimus quod habemus peti-
tiones quas postulauimus abeo. Si quis

 sciuerit

ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσει, καὶ δώσει αὐτῷ ζωὴν τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θάνατον. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον, οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ. πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστίν, καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον, οἴδαμεν, ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ θεοῦ τηρεῖ ἑαυτὸν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἅπτεται αὐτοῦ. οἴδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμὲν, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται. οἴδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἥκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν. καὶ ἐσμὲν ἐν τῷ ἀληθινῷ. ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΩ. οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς καὶ ἡ ζωὴ αἰώνιος. τεκνία φυλάξατε ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν εἰδώλων. ἀμήν.

sciuerit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabit uitam peccantibus nõ ad mortem. Est peccatum ad mortẽ, non pro illo dico ut roges. Omnis iniquitas peccatum est, & est peccatũ nõ ad mortẽ. Scimus, qđ omnis qui natus est ex deo, non peccat, sed qui genitus est ex deo, seruat seipsum, & malus ille non tangit eũ. Scimus ꝙ ex deo sumus, & mundus totus in malo positus est. Scimus autem quod filius dei uenit & dedit nobis mentem ut cognoscamus illum qui uerus est, & simus in uero, in filio eius Iesu Christo, Hic est uerus deus, & uita æterna. Filioli, cauete uobis a simulacris. Amen.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

ΤΑύτην ὁ πρεσβύτερος γράφει κυρίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς, αὕτη. ὁρῶν τὰ τέκνα αὐτῆς καλῶς ἀναστρεφόμενα ἐν τῇ πίστει. καὶ πολλοὺς πλάνους περιερχομένους καὶ λέγοντας, μὴ εἶναι τὴν παρουσίαν τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐν σαρκί, γράφει τὴν ἐπιστολήν. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται αὐτῆς τὰ τέκνα. εἶτα διδάσκων μὴ νεώτερον εἶναι τὸ καθ' ἡμᾶς μυστήριον παραινεῖ πάλιν περὶ ἀγάπης. καὶ ἵνα μείνωσιν ἐν τῇ διδαχῇ τῇ παραδοθείσῃ αὐτοῖς. καὶ λοιπὸν διδάσκει ἀντίχριστον εἶναι τὸν λέγοντα μὴ ἐν σαρκὶ ἐληλυθέναι τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ. παραγγέλλει δέ, ὥστε τοὺς τοιούτους, μὴ δέχεσθαί τινα εἰς οἰκίαν, μὴ δὲ λέγειν τοῖς τοιούτοις, χαίρειν. καὶ οὕτως τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM

VScꝫ adeo ad sanctam fœminam scribit, ut eandem dominam non dubitet litteris appellare, eiusdemꝙ filijs testimonium ꝙ ambulent in ueritate perhibet.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙ
ΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ὁ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ἐκλεκτῇ κυρίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα. ἔσται καθ' ἡμῶν χάρις, ἔλεος, εἰρήνη, παρὰ θεοῦ πατρός, καὶ παρὰ κυρίου ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρός, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ. Ἐχάρην λίαν, ὅτι εὕρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπατοῦντας ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρός. καὶ νῦν ἐρωτῶ σε κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν γράφω σοι καινὴν ἀλλὰ ἣν εἴχομεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν κατὰ τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ. αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολή, καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῆτε, ὅτι πολλοὶ πλάνοι εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον, οἱ μὴ ὁμολογοῦντες ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ἐρχόμενον ἐν σαρκί. οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος, βλέπετε ἑαυτούς, μὴ ἀπολέσωμεν ἃ εἰργασάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβωμεν. πᾶς ὁ παραβαίνων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, θεὸν οὐκ ἔχει. ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, καὶ ταύτην διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε. ὁ γὰρ λέγων χαίρειν, κοινω

νεῖ τοῖς

BEATI IOANNIS APOSTO
LI EPISTOLA SECVNDA

SEnior electæ dominæ & filijs eiꝰ, quos ego diligo in ueritate, & non ego ſolus, ſed & omnes qui cognouerunt ueritatem, propter ueritatẽ, quæ permanet in nobis, & nobiſcum erit in æternũ. Erit nobiſcum gratia, miſericordia, pax, a deo patre, & a domino Ieſu Chriſto filio patris in ueritate & charitate. Gauiſus ſum ualde, quod inueni de filijs tuis ambulantes in ueritate, ſicut mandatum accepimus a patre. Et nunc rogo te domina, non tanquam mandatum nouũ ſcribo tibi, ſed quod habuimus ab initio ut diligamus nos mutuo. Et hæc eſt charitas, ut ambulemus ſecundum mandatum eius. Hoc eſt mandatum quemadmodum audiſtis ab initio, ut in eo ambuletis, quoniam multi ſeductores ingreſſi ſunt in mundum qui non confitentur Ieſum Chriſtum uenturum in carne. Hic eſt ſeductor & antichriſtus. Intuemini uoſipſos ne perdamꝰ quæ operati ſumus, ſed ut mercedem plenã recipiamus Oĩs qui tranſgreditur & non manet in doctrina Chriſti, deum nõ habet. Qui manet ĩ doctrina Chriſti hic & patrẽ & filiũ habet. Si qs uenit ad uos, & hãc doctrinã nõ affert, ne recipiatis eũ ĩ domũ nec aue ei dixeritis. Qui ẽm dicit illi aue,

νεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς. πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν, οὐκ ἐβουλήθην διὰ χάρτου καὶ μέλανος, ἀλλὰ ἐλπίζω ἐλθεῖν πρὸς ὑμας, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλῆσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ᾖ πεπληρωμένη. ἀσπάζεταί σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς ἐκλεκτῆς ἀμήν.

communicat operibus eius malis. Cum multa haberem uobis ſcribenda, nolui per chartam & atramentum. Sed ſpero me futurũ ad uos, & pñtem pñtibus locuturũ, ut gaudiũ noſtrũ ſit cõpletũ. Salutant te filij ſororis tuæ electæ. Amen.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ Γ. ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

ΕΣΤΙΝ ἡ ἐπιστολὴ περὶ φιλοξενίας, καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τὸν γάϊον, μαρτυρούμενον παρὰ πάντων, ἐπὶ φιλοξενίᾳ, καὶ προτρέπει τῇ αὐτῇ προθέσει ἐμμένειν, καὶ προπέμπειν καὶ δεξιοῦσθαι τοὺς ἀδελφούς. πάλιν τε αὐτοῦ μὲν τὴν προσφορὰν ἀποδέχεται, αἰτιᾶται δὲ διοτρεφῆ, ὡς μήτε αὐτὸν παρέχοντα τοῖς πτωχοῖς, ἀλλὰ καὶ κωλύοντα τοὺς ἄλλους, καὶ πολλὰ φλυαροῦντα. τοὺς δὲ τοιούτους λέγει ἀλλοτρίους εἶναι τῆς ἀληθείας, καὶ μηδὲ εἰδέναι τὸν θεόν, δημήτριον δὲ συνίστησι μαρτυρῶν αὐτῷ τὰ κάλλιστα.

ARGVMENTVM.

GAium pietatis cauſa extollit atq; ut in ipſa pietate maneat exhortatur Diotrepẽ impietatis & ſuperbiæ cauſa obiurgat, Demetrio autẽ bonum teſtimonium perhibet cum fratribus uniuerſis.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ θεολόγου καθολικὴ ἐπιστολή. Γ.

Ὁ πρεσβύτερος, γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ. ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὔχομαί σε εὐοδοῦσθαι, καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή. ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν, καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς. μειζοτέραν τούτων οὐκ ἔχω χαράν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν ἀληθείᾳ περιπατοῦντα. ἀγαπητὲ πιστὸν ποιεῖς ὃ ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ εἰς τοὺς ξένους. οἳ ἐμαρτύ

EPISTOLA BEATI IOANNIS TERTIA.

SEnior Gaio chariſſimo, quẽ ego diligo in ueritate. Chariſſime, de oibus opto ut ꝓſpere agant, & recte ualeãt, ſicut proſpere agit anima tua. Gauiſus ſum enim ualde uenientibus fratribus & teſtimonium perhibẽtibus ueritati tuæ, ſicut tu i ueritate ambulas. Maius ĳs nõ habeo gaudiũ, ꝙ ut audiã filios meos in ueritate ãbulare. Chariſſime, fideliter facis qcqd operaris in frẽs, & in peregrinos qui teſti

οἳ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ, ἐνώπιον
ἐκκλησίας, οὓς, καλῶς ποιήσεις, προπέμ-
ψας ἀξίως τοῦ θεοῦ. ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος
ἐξῆλθον μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνῶν
ἡμεῖς οὖν ὀφείλομεν ἀπολαμβάνειν τοὺς
τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ γινώμεθα τῇ ἀλη-
θείᾳ. ἔγραψα τῇ ἐκκλησίᾳ. ἀλλ' ὁ φιλοπρω-
τεύων αὐτῶν διοτρεφὴς οὐκ ἐπιδέχεται ἡ-
μᾶς. διὰ τοῦτο ἐὰν ἔλθω ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔρ-
γα ἃ ποιεῖ, λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν ἡμᾶς.
καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις, οὔτε αὐτὸς
ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφούς. καὶ τοὺς βουλο-
μένους κωλύει καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει.
ἀγαπητὲ μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν, ἀλλὰ τὸ
ἀγαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν. ὁ δὲ κακοποιῶν
οὐχ ἑώρακε τὸν θεόν. Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑ-
πὸ πάντων, καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας. καὶ
ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἴδατε ὅτι ἡ μαρτυρία
ἡμῶν ἀληθής ἐστι. πολλὰ εἶχον γράφειν, ἀλ-
λ' οὐ θέλω διὰ μέλανος καὶ καλάμου σοι γρά-
ψαι. ἐλπίζω δὲ εὐθέως ἰδεῖν σε καὶ στόμα πρὸς
στόμα λαλήσομεν. εἰρήνη σοι. ἀσπάζονταί σε
οἱ φίλοι. ἀσπάζου τοὺς φίλους κατ' ὄνομα.

qui testimoniũ reddiderũt charitati tuæ
in cõspectu ecclesiæ, quos benefacies si de
duxeris digne deo. Pro nomine eñ eius
ꝑfecti sunt, nihil accipientes a gentibus.
Nos ergo debemus recipere huiusmodi,
ut coopatores sim⁹ ueritati. Scripsi ecclīæ
sed is q amat primatũ gerere in eis Dio
trephes nõ recipit nos, ꝑpter hoc si uene
ro cõmonefaciã illũ operũ q̃ facit, uerbis
maliciosis garriẽs i nos, & nec his cõtẽt⁹
nõ solũ nõ recipit fratres, uerũ etiã uolen
tes recipere ꝓhibet, & e cõgregatione eij
cit. Charissime, ne imiteris qđ malũ ẽ, sed
qđ bonũ est. Qui bñfacit ex deo est, qui
aũt malefacit, non uidet deũ. Demetrio
testimoniũ reddit̃ ab omnibus, & ab ip
sa ueritate, sed & nos testimoniũ perhi
bemus, & nostis qđ testimoniũ nostrũ
uerũ est. Multa habebã quæ scriberẽ, sed
nolo per atramẽtũ & calamũ scribere ti-
bi. Spero aũt protinus me uisurum te, &
præsentes coram loquemur. Pax tibi. Sa
lutãt te amici, saluta amicos nominatim.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν γράφει τοῖς ἤδη πιστεύσασιν. ἡ δὲ πρόφασις, αὕτη. παρεισελθόντων τινῶν καὶ διδασκόντων ἀδιάφορον εἶναι τὴν πίστιν. καὶ ἀρνουμένων τὸν κύριον, ἀνάγκην ἔχει γράψαι καὶ ἀσφαλίσασθαι τοὺς ἀδελφούς. καὶ πρῶτον μὲν παρακαλεῖ αὐτοὺς ἀγωνίσασθαι καὶ ἐμμένειν τῇ παραδοθείσῃ αὐτοῖς πίστει. ἔπειτα ἀποκηρύττει τοὺς τοιούτους, ὡς πλάνους. καὶ παραγγέλλει, μὴ δὲ μίαν κοινωνίαν ἔχειν πρὸς τοὺς τοιούτους. εἰδότας, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ τὸ κληθῆναι μόνον. ἐὰν μὴ καὶ ἀξίως περιπατήσωμεν τῆς κλήσεως. καὶ γὰρ καὶ τὸν πρότερον λαὸν ἐξαγαγὼν ἐξ αἰγύπτου ὁ θεός, καὶ μὴ ἐμμείναντας τῇ πίστει, ἀπώλεσεν. καὶ ἀγγέλων δὲ μὴ τηρησάντων τὴν ἰδίαν τάξιν, οὐκ ἐφείσατο. δεῖ οὖν ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀναχωρεῖν. καὶ ὁ μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, οὐχ ὑπήνεγκε βλασφημίαν τοῦ διαβόλου. ἐσιδὼν γοῦν τὸ ἀπολέσαι αὐτῶν ὡς σοδόμων διδάσκει. εἶτα παραινεῖ εἰς τὰ ἤθη. καὶ ἐπευξάμενος αὐτοῖς βεβαιότητα τῆς πίστεως παρὰ τοῦ κυρίου, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM

Iudas apostolus, fratres de corruptorib⁹ uiæ ueritatis ita informat, ut illlicitum esse disertet de subiugo semel erutos seruitutis denuo ope ram suam officijs nouare seruilibus.

ΙΟΥΔΑ ΑΠΟΣΤΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

ΙΟΥΔΑΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ δοῦλος, ἀδελφὸς δὲ ἰακώβου, τοῖς ἐν θεῷ πατρὶ ἡγιασμένοις, καὶ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΩ τετηρημένοις κλητοῖς. ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη. Ἀγαπητοὶ πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας, ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν, παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει. παρεισέδυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ πάλαι προγεγραμμένοι, εἰς τοῦτο τὸ κρῖμα ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν χάριν μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν, καὶ τὸν μόνον δεσπότην θεὸν καὶ κύριον ἡμῶν ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ἀρνούμενοι. ὑπομνῆσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι εἰδότας ὑμᾶς ἅπαξ τοῦτο, ὅτι ὁ κύριος λαὸν ἐκ γῆς αἰγύπτου σώσας, τὸ δεύτερον, τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώλεσεν. ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν, ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον, εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας, δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν. ὡς σόδομα καὶ γόμορρα, καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις τὸν ὅμοιον τούτοις τρόπον ἐκπορνεύσασαι, καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας, πρόκεινται δεῖγμα, πυρὸς αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι. ὁμοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι, σάρκα μὲν μιαίνουσι, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσι, δόξας δὲ βλασφημοῦσιν. ὁ δὲ μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ μωσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησε κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν, ἐπιτιμήσαι σοι κύριος. οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἴ-

δασι

IVDAE APOSTOLI EPISTLA

IVdas Ieſu Chriſti ſeruꝰ,frater Iacobi,ijs qui in deo patre ſanctificati ſunt,quiq; Ieſu Chriſto ſeruati ſunt uocatis. Gratia uobis,& pax,& charitas multiplicetur. Dilecti tantũ mihi ſtudiũ fuit ſcribendi ad uos,de cõmuni ſalute,ut nõ potuerim nõ ſcribere uobis, obſecrãs, ut ueſtris laboribus adiumento ſitis fidei q̃ ſemel data eſt ſanctis.Obiter em̃ ſubierunt quidã hoĩes impij,qui prius deſcripti fuerant in hoc iudiciũ, qui dei noſtri gratiã tranſferunt ad laſciuiã, ac deũ qui ſolus eſt herꝰ, ac dñm noſtrũ Ieſũ Chriſtum negant.Volo aũt uos cõmonefacere cũ ſciatis ſemel illud,quod dñs poſtea q̃ populũ ex Aegypto ſaluũ eduxerat, rurſus eos q nõ credebãt ꝑdidit,q̃dq; angelos q nõ ſeruauerãt ſuã originẽ, ſed reliquerãt ſuũ domiciliũ,ad iudiciũ magni illiꝰ diei,uinculis æternis ſub caligine ſeruarit.Sicut Sodoma & Gomorra,& his finitimæ ciuitates, q̃ ad conſimilẽ modũ cũ illis in fornicationẽ ꝓlapſæ fuerant,ac ſecutæ fuerãt carnẽ alienã, ꝓpoſitæ ſunt exẽplo,ignis æterni pœnã ſuſtinentes.Similiter ſane & hi deluſi inſomnijs, carnem quidem polluunt,dñationem uero ſpernũt,in glorias aũt maledicta congerunt. At Michael archangelus, cum aduerſus diabolum certans diſceptaret de corpore Moyſi,non auſus eſt illi impingere notam maledicti, ſed dixit. Increpet te dominus. At iſti qui non noue-

runt ea

δασι βλασφημοῦσιν, ὅσα δὲ φυσικῶς ὡς τὰ
ἄλογα ζῶα ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθεί-
ρονται. οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ κάϊν ἐ-
πορεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ βαλαὰμ μι-
σθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ κο-
ρὲ ἀπώλοντο. οὗτοί εἰσιν ἐν ταῖς ἀγάπαις
ὑμῶν, σπιλάδες, συνευωχούμενοι, ἀφόβως,
ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες, νεφέλαι ἄνυδροι, ὑπὸ
ἀνέμων περιφερόμεναι, δένδρα φθινοπωρι-
νὰ, ἄκαρπα, δὶς ἀποθανόντα, ἐκριζωθέν-
τα, κύματα ἄγρια θαλάσσης, ἐπαφρίζοντα
τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας, ἀστέρες πλανῆται,
οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους, εἰς αἰῶνα τε-
τήρηται. προεφήτευσε δὲ καὶ τούτοις ἕβδο-
μος ἀπὸ ἀδὰμ, ἐνὼχ, λέγων. ἰδοὺ ἦλθε κύ-
ριος ἐν ἁγίαις μυριάσιν αὐτοῦ, ποιῆσαι κρίσιν
κατὰ πάντων, καὶ ἐξελέγξαι πάντας τοὺς ἀσε-
βεῖς αὐτῶν περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβεί-
ας αὐτῶν, ὧν ἠσέβησαν, καὶ περὶ πάντων τῶν
σκληρῶν, ὧν ἐλάλησαν κατ᾽ αὐτοῦ ἁμαρτω-
λοὶ ἀσεβεῖς. οὗτοί εἰσι γογγυσταὶ, μεμψί-
μοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευό-
μενοι, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα,
θαυμάζοντες πρόσωπα, ὠφελείας χάριν.
ὑμεῖς δὲ ἀγαπητοὶ, μνήσθητε τῶν ῥημάτων
τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ κυ-
ρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ὅτι ἔλεγον ὑ-
μῖν, ὅτι ἐν ἐσχάτῳ χρόνῳ ἔσονται ἐμπαῖκται
κατὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι
τῶν ἀσεβειῶν. οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζον-
τες ψυχικοὶ, πνεῦμα μὴ ἔχοντες. ὑμεῖς δὲ
ἀγαπητοὶ, τῇ ἁγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει ἐποι-
κοδομοῦντες ἑαυτοὺς, ἐν πνεύματι ἁγίῳ
προσευχόμενοι, ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ θεοῦ τηρή-
σατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου ἡμῶν
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὓς
μὲν ἐλεεῖτε διακρινόμενοι, οὓς δὲ ἐν φόβῳ
σώζετε, ἐκ πυρὸς ἁρπάζοντες, μισοῦν-
τες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον
χιτῶνα.

uerũt ea maledictis inſectant̃, q̃ natura
uero ceu muta animãtia ſciũt, in his cor-
rũpuntur. Væ illis, q̃m uiã Cain ingreſſi
ſunt, & deceptiõe mercedis, qua deceptꝰ
fuit Balaã, effuſi ſunt, & contradictione
Core perierunt. Hi ſunt inter charitates
ueſtras, maculæ, inter ſe cõuiuãtes, abſq;
ulliꝰ timore, ſuopte ductu arbitrioq; ui-
uentes, nubes aquã nõ habentes, q̃ a uẽ-
tis circũferuntur, arbores autumno mar
ceſcentes, infrugiferæ, bis emortuæ, & era
dicatæ. Vndæ efferæ maris, deſpumãtes
ſua ipſoꝝ dedecora, ſtellæ erraticæ q̃bus
caligo tenebraꝝ in æternũ ſeruata ẽ. Priꝰ
aũt his uaticinatus eſt ſeptimus ab Adã
Enoch dicens. Ecce uenit dñs in ſanctis
milibus ſuis, ut faciat iudicium aduerſus
omneis, & redarguat oẽs ex eis q ſunt im
pñ, de omnibus opibus impietatis illoꝝ,
quæ impie patrarũt, deq; omnibꝰ duris
q̃ locuti ſunt aduerſus eũ, peccatores im
pñ. Hi ſunt murmuratores queruli, iuxta
cõcupiſcẽtias ſuas ambulãtes & os illoꝝ
loquit̃ ſuperba, admirantes pſonas, utili
tatis gratia. Vos autẽ dilecti, memores
eſtis uerboꝝ q̃ ante hac dicta fuerũt ab
apoſtolis dñi noſtri Ieſu Chriſti, quia di
xerunt uobis in extremo tpe futuros illu
ſores, iuxta ꝓprias impietatũ cõcupiſcẽ-
tias ambulãtes. Hi ſunt qui ſegregãt, ani
males ſpiritum nõ habẽtes. Vos aũt di-
lecti ſanctiſſimæ ueſtræ fidei ſupſtruen
tes uoſipſos in charitate dei, uos inuicẽ
ſeruate expectãtes miſericordiã domini
noſtri Ieſu Chriſti in uitam æternam.
Et hos quidem cõmiſeremini dum diiu-
dicamini, illos autem in timore ſaluos fa
cite, ex incendio rapientes, odio ꝑſequen
tes, & eam quæ ex carne eſt maculatam
tunicam

χιτῶνα. τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι αὐτοὺς ἀπταίστους, καὶ στῆσαι κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώμους ἐν ἀγαλλιάσει, μόνῳ σοφῷ θεῷ σωτῆρι ἡμῶν, δόξα καὶ μεγαλωσύνη, κράτος καὶ ἐξουσία, νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Ἐπιστολῆς ἰούδα τέλος.

tunicã. Ei uero qui põt illos ſeruare a peccato imunes & ſtatuere in cõſpectu gloriæ ſuæ, incõtaminatos in exultatiõe, ſoli ſapienti deo ſeruatori noſtro, gloria & magnificẽtia, & imperiũ & poteſtas, nũc & in omnia ſæcula. Amen.

Epiſtolæ Iudæ finis.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεὸς δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ, τῷ δούλῳ αὐτοῦ ἰωάννῃ, ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὅσα τε εἶδε. μακάριος ὁ ἀναγινώσκων, καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας, καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα, ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς. ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ ἀσίᾳ χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ τοῦ ὁ ὢν καὶ ὃς ἦν, καὶ ὁ ἐρχόμενος καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ πνευμάτων, ἅ ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς, ὁ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς γῆς τῷ ἀγαπήσαντι ἡμᾶς, καὶ λούσαντι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ. καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ

APOCALYPSIS BEATI IOANNIS THEOLOGI.

Reuelatio Ieſu Chriſti quã dedit illi deus ut palam faceret ſeruis ſuis, q̃ oporteat fieri cito, & ſignificauit, mittens per angelum ſuum ſeruo ſuo Iohanni, qui teſtimonio perhibuit uerbo dei, & teſtimonium Ieſu Chriſti quæcumq; uidit. Beatus qui legit & audit uerba prophetiæ & ſeruat ea, quæ in ea ſcripta ſunt. Tempus enim prope eſt. Ioannes ſeptem eccleſijs quæ ſunt in Aſia. Gratia uobis & pax ab eo qui eſt, & qui erat, & q uenturus eſt, & a ſeptem ſpiritibus qui in conſpectu throni eius ſunt, & a Ieſu Chriſto qui eſt teſtis fidelis primogenitus mortuorum & princeps regum terræ. Qui dilexit nos & lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo, & fecit nos reges & ſacerdotes deo & patri ſuo.

πρὶ αὐτοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν. Ἰδοὺ ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν. καὶ ὄψεται πᾶς ὀφθαλμὸς, καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντισαν. καὶ κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, ναὶ ἀμήν. Ἐγώ εἰμι τὸ. α. καὶ τὸ. ω. ἀρχὴ καὶ τέλος λέγει ὁ κύριος ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος ὁ παντοκράτωρ. Ἐγὼ Ἰωάννης ὁ καὶ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν μεγάλην ὡς σάλπιγγος λεγούσης. Ἐγώ εἰμι τὸ α καὶ τὸ ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, καὶ ὃ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον, καὶ πέμψον ταῖς ἐκκλησίαις, ταῖς ἐν ἀσίᾳ εἰς ἔφεσον, καὶ εἰς σμύρνην, καὶ εἰς πέργαμον, καὶ εἰς θυατείρας, καὶ εἰς σάρδεις, καὶ εἰς φιλαδελφίαν, καὶ εἰς λαοδικείαν. Καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν, ἥτις ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ. καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσᾶς. καὶ ἐν μέσῳ τῶν λυχνιῶν ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον ποδήρη, καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην χρυσῶν. Ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ, καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ, ὡσεὶ ἔριον λευκὸν ὡς χιών. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλὸξ πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένοι. Καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν. Καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ χειρὶ ἀστέρας ἑπτὰ, καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξῖα ἐκπορευομένη, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ, ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν δυνάμει αὐτοῦ. καὶ ὅτε εἶδον αὐτὸν ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός, καὶ ἐπέθηκεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα ἐπ' ἐμὲ λέγων μοι. Μὴ φοβοῦ, ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, καὶ ὁ

ζῶν,

tri suo. Ipsi gloria & imperium in sæcula sæculorum. Amen. Ecce uenit cum nubibus, & uidebit eum omnis oculus & qui eum expunxerunt. Et plangent se oẽs tribus terræ, etiã amen. Ego sum alpha & ω, principiũ & finis, dicit dñs deus, q est, & q erat, & q uẽturus est omnipotens. Ego Ioannes frater uester & particeps in tribulatiõe, & regno, & patiẽtia in Christo Iesu, fui in insula, quæ appellatur Patmos, propter uerbum dei & testimonium Iesu Christi. Fui in spiritu in dominico die, & audiui post me uocem magnam tanquam tubæ, dicentis. Ego sum A & ω primus & nouissimus. Quod uides, scribe in libro, & mitte septem ecclesiis, quæ sunt in Asia, Epheso, & Smyrnæ, & Pergamo, & Thyatire, & Sardis, & Philadelphiæ, & Laodiciæ. Et conuersus sum, ut uiderem uocem quæ loquebatur mecum. Et conuersus, uidi septem candelabra aurea, & in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis uestitum podere, & præcinctum ad mammillas zona aurea. Caput autem eius & capilli erant candidi, uelut lana alba, & tanquam nix. Et oculi eius tanquam flamma ignis, & pedes eius similes libanichalco, sicut ĩ camino ardẽtes. Et uox illius tanquam uox aquarũ multarum, & habebat in dextera sua stellas septem. Et de ore eius gladius utraque parte acutus exibat, & facies eius sicut sol lucet in uirtute sua. Et cum uidissem eum, cecidi ad pedes eius tanquam mortuus. Et posuit dexteram suam super me, dicens. Noli timere, ego sum primus, & nouissimus, &

ζῶν, καὶ ἐγενόμην νεκρὸς, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰ-
μὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ ἔχω τὰς
κλεῖς τοῦ ᾅδου, καὶ τοῦ θανάτου. γράψον ἃ
εἶδες, καὶ ἅ εἰσιν, καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι με
τὰ ταῦτα. τὸ μυστήριον τῶν ἑπτὰ ἀστέρων, οὓς
εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυ-
χνίας τὰς χρυσᾶς. οἱ ἑπτὰ ἀστέρες, ἄγγελοι
τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσί. καὶ ἑπτὰ λυχνίαι
ἃς εἶδες, ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσίν. Τῷ ἀγγέ
λῳ τῆς ἐφεσίνης ἐκκλησίας, γράψον. τάδε λέ
γει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ,
ὁ περιπατῶν ἐπὶ μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυ
σῶν. οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ τὸν κόπον σου, καὶ τὴν
ὑπομονήν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνῃ βαστάσαι κακοὺς
καὶ ἐπείρασω τοὺς φάσκοντας εἶναι ἀποστόλους καὶ
οὐκ εἰσί, καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς, καὶ ἐβάπτισας. καὶ
ὑπομονὴν ἔχεις καὶ διὰ τὸ ὄνομά μου, κεκοπίακας
καὶ οὐ κέκμηκας. ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν ἀγά-
πην σου τὴν πρώτην ἀφῆκας. μνημόνευε οὖν
πόθεν ἐκπέπτωκας, καὶ μετανόησον, καὶ τὰ πρῶτα
ἔργα ποίησον. εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ, καὶ
κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν
μὴ μετανοήσῃς. ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς
τὰ ἔργα τῶν νικολαϊτῶν, ἃ κἀγὼ μισῶ. ὁ ἔ-
χων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς
ἐκκλησίαις. τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν
ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. ὅ ἐστιν ἐν μέσῳ τοῦ παρα
δείσου τοῦ θεοῦ. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλη
σίας σμυρναίων γράψον. τάδε λέγει ὁ πρῶ
τος, καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς, καὶ
ἔζησεν. οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν θλῖψιν
καὶ τὴν πτωχείαν, πλούσιος δὲ εἶ, καὶ τὴν
βλασφημίαν τῶν λεγόντων ἰουδαίους εἶ-
ναι ἑαυτοὺς, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγω-
γὴ τοῦ σατανᾶ, μηδὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις
πάσχειν. ἰδοὺ μέλλει βαλεῖν ἐξ ὑμῶν ὁ δι-
άβολος εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῆτε, καὶ
ἕξετε θλῖψιν ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς
ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφα-
νον τῆς ζωῆς

uiuus, & fui mortuus, & ecce sum uiuẽs
in sæcula sæculorum, & habeo claues
mortis & inferni. Scribe ergo quæ ui-
disti, & quæ sunt, & quæ oportet fieri
post hæc. Sacramentum septem stella-
rum quas uidisti in dextera mea, & se-
ptem candelabra aurea. Septem stellæ
angeli sunt septem ecclesiaꝝ, & cande-
labra septem, septem ecclesiæ sunt.

Et ãgelo ephesiæ ecclesiæ scribe. Hæc II
dicit qui tenet septẽ stellas in dextera
sua, qui ambulat in medio septem can
delabroꝝ aureoꝝ. Scio opera tua & la
borem & patientiã tuã, & quod nõ po
tes sustinere malos, & tentasti eos qui
se dicũt apl'os esse & nõ sũt, & inuenisti
eos mẽdaces, & baptizasti. Et patientiã
habes, & sustinuisti propter nomen
meũ & non defecisti. Sed habeo aduer
sum te ꝙ charitatem tuã primam reli-
quisti. Memor esto itaq; unde excide-
ris, & age pœnitentiã, & prima opa fac.
Sin min⁹ ueniã tibi cito, & mouebo cã-
delabrũ tuũ de loco suo, nisi pœnitẽtiã
egeris. Sed hoc habes, quia odisti facta
nicolaitaꝝ, quæ & ego odi. Qui habet
aurem audiat, quid spũs dicat ecclesijs.
Vincenti dabo edere de ligno uitæ, qđ
est in medio padisi dei. Et angelo smyr
næoꝝ ecclesiæ scribe. Hæc dicit prim⁹ &
nouissimus, qui fuit mortuus & uiuit.
Scio tribulationẽ tuã & pauptatẽ tuã,
sed diues es, & blasphemiam eorũ q se
dicũt Iudæos esse, & nõ sunt, sed sunt sy
nagoga satanæ. Nihil horũ timeas q̃
passurus es. Ecce missur⁹ ẽ diabolus ali-
quos ex uobis in carcerẽ ut tẽtemini, &
habebitis tribulationẽ dierũ decẽ. Esto
fidelis usq; ad mortẽ, & dabo tibi coro-
nam uitæ

νον τῆς γῆς. Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ
πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Ὁ νικῶν,
οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέ-
ρου. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν περγάμῳ ἐκκλησίας
γράψον. Τάδε λέγει, ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν
τὴν δίστομον τὴν ὀξεῖαν. οἶδα τὰ ἔργα σου,
καὶ ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ σατα-
νᾶ. καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν
πίστιν μου καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐμαῖς, Ἀντίπας ὁ μάρ-
τυς μου ὁ πιστὸς ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν ὅ-
που κατοικεῖ ὁ σατανᾶς. ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλί-
γα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν
Βαλαὰμ, ὃς ἐδίδασκεν ἐν τῷ Βαλὰκ βα-
λεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραὴλ
φαγεῖν εἰδωλόθυτα, καὶ πορνεῦσαι, οὕτως
ἔχεις καὶ σὺ, κρατοῦντας τὴν διδαχὴν τῶν
νικολαϊτῶν, ὃ μισῶ. μετανόησον, εἰ δὲ μὴ,
ἔρχομαί σοι ταχὺ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐ-
τῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. Ὁ ἔ-
χων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς
ἐκκλησίαις. Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἀπὸ
τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ δώσω αὐτῷ ψῆ-
φον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν
γεγραμμένον. ὃ οὐδεὶς ἔγνω εἰ μὴ ὁ λαμβάνων
καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν θυατείροις ἐκκλησίας γρά-
ψον. Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφ-
θαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα πυρὸς, καὶ οἱ πό-
δες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ. Οἶδά σου
τὰ ἔργα καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν διακο-
νίαν, καὶ τὴν πίστιν, καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ
ἔργα σου, καὶ τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων.
Ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα ὅτι ἐᾶς τὴν γυναῖκα
ἰεζαβὲλ τὴν λέγουσαν ἑαυτὴν προφῆτιν δι-
δάσκειν, καὶ πλανᾶσθαι ἐμοὺς δούλους πορνεῦ-
σαι, καὶ εἰδωλόθυτα φαγεῖν. καὶ ἔδωκα αὐτῇ
χρόνον, ἵνα μετανοήσῃ ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς.
καὶ οὐ μετανόησεν. ἰδοὺ ἐγὼ βάλλω αὐτὴν
εἰς κλίνην, καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς
εἰς θλίψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν
ἐκ τῶν

nam uitæ. Qui habet aurē audiat, quid
ſpiritus dicat eccleſijs. Qui uicerit, non
ledet a morte ſecūda. Et angelo Perga
mēſis eccleſiæ ſcribe. Hæc dicit, q habet
rhomphæam utraq; parte acutā. Scio
opa tua & ubi habitas, ubi ſedes ē ſata
næ, & tenes nomen meum, & nō nega-
ſti fidem meā. Et in diebus meis Anti
pas teſtis meus fidelis, qui occiſus eſt
apud uos ubi ſatanas habitat. Sed ha-
beo aduerſus te pauca, quia habes illic
tenentes doctrinam Balaam, qui doce-
bat in Balac mittere ſcandalum corā fi-
lijs Iſrael, edere & fornicari, ita habes &
tu tenentes doctrinam Nicolaitarum.
Quod odi. Pœnitētiam age, ſi quo mi-
nus, ueniam tibi cito & pugnabo cum
illis in gladio oris mei. Qui habet au-
rem audiat, qd ſpūs dicat eccleſijs. Vin
centi dabo edere ex manna abſcondi-
to, & dabo illi calculū candidū, & in cal
culo nomen nouum ſcriptum, quod
nemo ſcit, niſi q accipit. Et angelo Thy
atirenſis eccleſiæ ſcribe. Hæc dicit fili-
us dei, qui habet oculos tanquā flam-
mā ignis, & pedes eius ſimiles libano
chalco. Noui opera tua, & charitatem
& miniſterium, & fidem, & patientiam
tuam, & opera tua, & nouiſſima plu-
ra prioribus. Sed habeo aduerſus te
pauca, quia permittis mulierem Hie-
zabel, quæ ſe dicit prophetam, docere,
& ſeducere ſeruos meos, fornicari &
manducare de idolothytis. Et dedi illi
tempus, ut pœnitentiam ageret, a forni
catione ſua & non egit pœnitētiā. Ecce
ego mitto eam in lectum, & qui mœ-
chantur cum ea, in tribulationem ma
ximam, niſi pœnitentiam egerint ab

ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ
ἐν θανάτῳ. καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι
ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας, καὶ
δώσω ὑμῖν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. ὑμῖν
δὲ λέγω καὶ λοιποῖς τοῖς ἐν θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔ-
χουσιν τὴν διδαχὴν ταύτην, καὶ οἵτινες οὐκ ἔγνω-
σαν τὰ βαθὴ τοῦ σατανᾶ ὡς λέγουσιν, οὐ βαλῶ
ἐφ᾽ ὑμᾶς ἄλλο βάρος, πλὴν ὃ ἔχετε, κρατήσα-
τε ἄχρις οὗ ἂν ἥξω. καὶ ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι
τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ
τῶν ἐθνῶν, καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδη-
ρᾷ ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ συντρίβεται. ὡς
κἀγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρός μου. καὶ δώσω
αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν. ὁ ἔχων οὖς, ἀκου-
σάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν σάρδεσιν ἐκκλη-
σίας γράψον. τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ πνεύ-
ματα τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας. οἶδά σου
τὰ ἔργα, ὅτι τὸ ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῇς, καὶ νε-
κρὸς εἶ. γίνου γρηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ λοι-
πὰ, ἃ μέλλει ἀποθανεῖν. οὐ γὰρ εὕρηκά σου ἔρ-
γα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μνημό-
νευε οὖν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει, καὶ με-
τανόησον. ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς, ἥξω ἐπί σε
ὡς κλέπτης, καὶ οὐ μὴ γνῷς ποίαν ὥραν ἥ-
ξω ἐπὶ σε. ἔχεις ὀλίγα ὀνόματα καὶ ἐν σάρ-
δεσιν οἳ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν,
καὶ περιπατήσουσιν μετ᾽ ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι
ἄξιοί εἰσιν. ὁ νικῶν, οὗτος περιβαλεῖται ἐν
ἱματίοις λευκοῖς. καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνο-
μα αὐτοῦ ἐκ βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ἐξομολογήσομαι
τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρός μου, καὶ
ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖς,
ἀκουσάτω, τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκ-
κλησίαις. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν φιλαδελ-
φίᾳ ἐκκλησίας γράψον. τάδε λέγει ὁ ἅγι-
ος, ὁ ἀληθινὸς, ὁ ἔχων τὴν κλεῖδα τοῦ δα-
βὶδ, ὁ ἀνοίγων, καὶ οὐδεὶς κλείει, καὶ κλείει, καὶ οὐ-
δεὶς ἀνοίγει. οἶδά σου τὰ ἔργα. ἰδοὺ δέδω-
κα ἐνώπ

operibus suis, & filios eius interfici-
am in mortem, & scient omnes ecclesiæ
quod ego sim scrutans renes & corda,
& dabo unicuiq; uestrū secuudum opa
sua. Vobis aūt dico, & cæteris qui Thy
atiræ estis. quicumq; nō habent doctri
nam hanc, & qui nō cognouerunt pro-
fūditates satanæ, queādmodū dicūt, nō
mittā super uos aliud pondus, tamen
id quod habetis, tenete donec ueniā.
Et qui uicerit & custodierit usq; in finē
opera mea, dabo illi potestatē sup gen
tes, & reget eas in uirga ferrea, & tanq;
uas figuli confringent, sicut & ego ac-
cepi a patre meo, & dabo illi stellā ma-
tutinam. Qui habet aurē audiat, quid
spūs dicat ecclesijs. Et angelo ecclesiæ III
q̄ est sardis scribe. Hæc dicit q habet se
ptem spiritus dei & septem stellas. Scio
opera tua, quia nomen habes q; uiuas
& mortuus es. Esto uigilans & cōfirma
cætera quæ moritura erant. Non enim
inueni opera tua plena coram deo. In
mente ergo habe, qualiter acceperis &
audieris & serua, & pœnitentiā age. Si
ergo nō uigilaueris, ueniā ad te tanq;
fur, & nescies qua hora ueniā ad te, ha-
bes pauca nomina & in sardis qui non
inquinauerunt uestimenta sua, & am-
bulabunt mecū in albis, quia digni sūt.
Qui uicerit, sic uestietur uestimentis al-
bis, & non delebo nomen eius de libro
uitæ, & confitebor nomen eius coram
patre meo, & corā angelis eius. Qui ha
bet aurē audiat, qd spūs dicat ecclesijs.
Et āgelo q̄ ē philadelphiæ ecclesiæ scri-
be. Hæc dicit sctūs & uerax q habet cla
uē Dauid, q apit & nemo claudit, clau
dit & nemo apit, Scio opa tua. Ecce de
di coram

να ἐνώπιόν σου, θύραν ἀνεῳγμένην, καὶ οὐ-
δεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν, ὅτι μικρὰν ἔ-
χεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον,
καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου. ἰδοὺ δίδωμι
ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ σατανᾶ τῶν λεγόντων
αὐτοὺς ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσίν, ἀλλὰ ψεύ-
δονται, ἰδοὺ ποιήσω αὐτούς, ἵνα ἥξωσιν καὶ προ-
σκυνήσωσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ
γνῶσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε, ὅτι ἐτήρησας τὸν
λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγώ σε τηρήσω
ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρ-
χεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κα-
τοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς, ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ. κρά-
τει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου.
ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στύλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ
θεοῦ μου. καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι. καὶ γρά-
ψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνο-
μα τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ μου τῆς καινῆς ἱερουσα-
λήμ, ἡ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ
θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. ὁ ἔχων
οὖς, ἀκουσάτω, τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκ-
κλησίαις. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλησίας λαο-
δικέων γράψον. τάδε λέγει Ἀμήν, ὁ μάρτυς
ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ θε-
οῦ. οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε
ζεστός, ὄφελον ψυχρὸς εἴης ἢ ζεστός, οὕτως ὅτι χλι-
αρὸς εἶ, καὶ οὔτε ψυχρὸς οὔδε ζεστός, μέλλω σε
ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου, ὅτι λέγεις, ὅτι πλού-
σιός εἰμι, καὶ πεπλούτηκα, καὶ οὐδενὸς χρείαν ἔ-
χω, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ
ἐλεεινὸς καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός. συμβου-
λεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον πεπυρω-
μένον ἐκ πυρός, ἵνα πλουτήσῃς, καὶ ἱμάτια λευ-
κὰ ἵνα περιβάλῃ, καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνη τῆς
γυμνότητός σου, καὶ κολλούριον ἔγχρισον τοὺς ὀφ-
θαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς. ἐγὼ ὅσους ἐὰν φι-
λῶ, ἐλέγχω, καὶ παιδεύω, ζήλωσον οὖν καὶ
μετανόησον. ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν, καὶ
κρούω. ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ
τὴν θύραν

di coram te ostium apertum & nemo
potest claudere illud, qa modicā habes
uirtutem. Et seruasti uerbum meum,
& non negasti nomen meum. Ecce do
de synagoga satanæ, qui dicunt se Iu
dæos esse, & non sunt, sed mentiun-
tur. Ecce faciam illos, ut ueniant, &
adorent ante pedes tuos, & sciāt quod
ego dilexi te, quoniam seruasti uer-
bum patientiæ meæ, & ego seruabo
te ab hora tentationis quæ uentura est
in orbem uniuersum ut tentet habitan
tes in terra. Ecce uenio cito, tene quod
habes, ut nemo accipiat coronam tuā.
Qui uicerit, faciam illū colūnam in tem
plo dei mei, & foras nō egredietur am-
plius. Et scribam super eum nomen dei
mei, & nomen ciuitatis dei mei nouæ
Hierusalem, quæ descendit de cœlo a
deo meo, & nomen meū nouum. Qui
habet aurē audiat, qd spūs dicat eccle
sijs. Et angelo laodicensiū ecclesiæ scri-
be. Hæc dicit Amen testis fidelis & ue-
rax, qui est principiū creaturæ dei. Scio
opa tua, quia neq; frigidus es neq; fer
uidus, utinā frigidus esses aut feruidus,
itaq; qm̄ tepid9 es & nec frigid9 nec fer
uidus incipiam te euomere ex ore meo
quia dicis diues sum & ditatus sum &
nullius egeo, & nescis quod tu es miser
& miserabilis, & pauper, & cæcus, & nu-
dus. Suadeo tibi emere a me aurum
ignitum probatum, ut locuples fias, &
uestimētis albis induaris, ut non appa-
reat cōfusio nuditatis tuæ, & collyrio in
unge oculos tuos ut uideas. Ego quos
amo, arguo & castigo. Emulare ergo,
& pœnitētiā age, ecce sto ad ostiū & pul
so. Si qs audierit uocē meā, & aperuerit

τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ δει-
πνήσω μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ᾽ ἐμοῦ. ὁ νικῶν
δώσω αὐτῷ καθίσαι, μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ
μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ
πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖς,
ἀκουσάτω. τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλη-
σίαις. Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ θύ-
ρα ἠνεῳγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ, ἡ
πρώτη, ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης
μετ᾽ ἐμοῦ λέγουσα, ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω
σοι ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. καὶ εὐθέ-
ως ἐγενόμην ἐν πνεύματι, καὶ ἰδοὺ θρό-
νος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου
καθήμενος, καὶ ὁ καθήμενος ἦν ὅμοιος
ὁράσει λίθῳ ἰάσπιδι, καὶ σαρδίνῳ, καὶ ἶρις κυ-
κλόθεν τοῦ θρόνου, ὅμοιος ὁράσει σμαραγδί-
νῳ. καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνοι. κδ. καὶ
ἐπὶ τοὺς θρόνους. κδ. πρεσβυτέρους καθημέ-
νους, περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς,
καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς,
καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ, καὶ βρον-
ταὶ, καὶ φωναὶ, καὶ ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς και-
όμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, αἵ εἰσι τὰ ἑπτὰ
πνεύματα τοῦ θεοῦ. καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου
θάλασσα ὑαλίνη ὁμοία κρυστάλλῳ. καὶ ἐν μέ-
σῳ τοῦ θρόνου, καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου τέσσα-
ρα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν, καὶ
ὄπισθεν, καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον, ὅμοιον λέον-
τι. καὶ τὸ δεύτερον ζῶον, ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ
τρίτον ζῶον ἔχον τὸ πρόσωπον ὡς ἄνθρωπος, καὶ
τὸ τέταρτον ζῶον ὅμοιον ἀετῷ πετωμένῳ.
καὶ τέσσαρα ζῶα, ἓν καθ᾽ ἑαυτὸ εἶχον ἀνὰ
πτέρυγας ἓξ κυκλόθεν, καὶ ἔσωθεν γέμοντα
ὀφθαλμῶν. καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέ-
ρας καὶ νυκτὸς λέγοντες ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος
κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν, καὶ
ὁ ἐρχόμενος, καὶ ὅταν δώσουσι τὰ ζῶα δό-
ξαν, καὶ τιμὴν, καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημέ-
νῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων.

ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo
cum illo, & ipse mecum. Qui uicerit, da-
bo ei sedere mecum in throno meo, si-
cut & ego uici & sedi cum patre meo in
throno eius. Qui habet aurem audiat,
quid spũs dicat ecclesijs.
Post hæc uidi, & ecce ostium apertũ IIII
in cœlo, & uox prima quam audiui tan
quam tubæ loquentis mecum, dicens.
Ascende huc & ostendã tibi quæ opor-
tet fieri post hæc. Et statim fui inspiri
tu. Et ecce sedes posita erat in cœlo, &
supra sedem sedens. Et qui sedebat si-
milis erat aspectu, lapidi iaspidi & sar
dio, & iris erat in circumitu sedis si-
milis uisioni smaragdinæ. Et in circum
itu sedis sedilia uigintiquatuor, & su-
per thronos uigintiquatuor seniores,
sedentes, circumamicti stolis albis, & in
capitibus eorum coronas aureas. Et de
throno procedebãt fulgura & uoces, &
tonitrua, & septẽ lãpades ignis arden-
tes ante thronum, quæ sunt septem spi
ritus dei. Et in conspectu sedis tanquã
mare uitreum simile crystallo, & in me
dio sedis & in circumitu sedis quatuor
animalia plena oculis ante & retro. Et
animal primũ simile leoni, & secundũ
animal simile uitulo, & tertium animal
habens faciem uelut homo, & quar-
tum animal simile aquilæ uolanti. Et
quatuor animalia singula eorum habe
bant alas senas, in circumitu, & intus
plena erãt oculis. Et requiem nõ habe-
bant die ac nocte, dicẽtia. Sanctus, san
ctus sctũs dñs deus oĩpotẽs, q erat & q
est, & qui uenturus est. Et cum darent
illa aĩalia gloriã & honorẽ & bñdictio
nẽ sedenti sup thronũ, uiuẽti in sæcula
sæculoꝝ

αἰώνων. πεσοῦνται οἱ κδ. πρεσβύτεροι ἐνώ-
πιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ προσκυ
νοῦσιν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ/
νων. καὶ βάλλουσι τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώ
πιον τοῦ θρόνου λέγοντες. ἄξιος εἶ κύριε λα
βεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν δύνα/
μιν, ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέ
λημά σου εἰσί, καὶ ἐκτίσθησαν. καὶ εἶδον ἐπὶ
τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλί
ον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὄπισθεν κατεσφρα
γισμένον σφραγῖσιν ἑπτά. καὶ εἶδον ἄγγελον
ἰσχυρὸν κηρύσσοντα φωνῇ μεγάλῃ. τίς ἐστιν ἄξι
ος ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ λῦσαι τὰς σφραγῖδας
αὐτοῦ; καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ. οὐδὲ ἐπὶ
τῆς γῆς, οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ βιβλί-
ον, οὐδὲ βλέπειν αὐτό. καὶ ἔκλαιον πολλὰ
ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὑρέθη ἀνοῖξαι, καὶ ἀναγνῶναι
τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό. καὶ εἷς τῶν πρεσβυ
τέρων λέγει μοι. μὴ κλαῖε. ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέ
ων ὁ ὢν ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαβὶδ ἀνοῖ
ξαι τὸ βιβλίον, καὶ λῦσαι τὰς ἑπτὰ σφραγῖδας
αὐτοῦ. καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου, καὶ τῶν
τεσσάρων ζώων, καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἀρ
νίον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἑπτὰ
καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτά, οἵ εἰσι τὰ τοῦ θεοῦ πνεύμα
τα τὰ ἀπεσταλμένα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἦλθε
καὶ εἴληφε τὸ βιβλίον ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου
ἐπὶ τοῦ θρόνου. καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, τὰ τέσ/
σαρα ζῶα, καὶ οἱ κδ. πρεσβύτεροι ἔπεσαν ἐνώ-
πιον τοῦ ἀρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάρας, καὶ
φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, αἵ
εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων, καὶ ᾄδουσιν
ᾠδὴν καινὴν λέγοντες. ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βι/
βλίον, καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφά
γης, καὶ ἠγόρασας ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης
φυλῆς καὶ γλώσσης, καὶ λαοῦ, καὶ ἔθνους, καὶ ἐ/
ποίησας ἡμᾶς τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ ἱε/
ρεῖς, καὶ βασιλεύσομεν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδον,
καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κυκλόθεν
τοῦ θρόνου

ſæculorũ, procidunt uigintiquatuor ſe/
niores ante ſedentem in throno, & ado
rant uiuentẽ in ſæcula ſæculoꝝ, & mit-
tunt coronas ſuas ante thronum, dicen
tes. Dignus es domine accipere gloriã
& honorem & uirtutem, quia tu creaſti
omnia, & ꝓpter uoluntatẽ tuã ſunt, &
creata ſunt. Et uidi in dextera ſedẽtis V
ſuper thronũ librũ ſcriptũ intus & fo-
ris, ſignatũ ſigillis ſeptem. Et uidi ange
lum fortem, ꝑdicantem uoce magna.
Quis eſt dignus aperire librũ & ſolue/
re ſignacula ei⁹? Et nemo poterat neq;
in cœlo neq; in terra neq; ſubter terrã
aperire librum, neq; aſpicere illum. Et
ego flebam multum, qđ nemo dignus
inuentus eſſet aperire librũ nec uidere
eum. Et unus de ſenioribus dixit mihi.
Ne fleueris, Ecce uicit leo de tribu iuda
radix Dauid ut aperiat librũ, & ſoluat
ſeptẽ ſignacula eius. Et uidi, & ecce in
medio throni & quatuor animaliũ, &
in medio ſeniorum agnus ſtans tanq̃
occiſus, habens cornua ſeptem & ocu/
los ſeptẽ, qui ſunt ſeptem ſpũs dei miſ/
ſi in omnem terram. Et uenit & accepit
de dextera ſedentis in throno librũ. Et
cũ aperuiſſet librũ, quatuor aĩalia, & ui
gintiquatuor ſeniores ceciderunt corã
agno habẽtes ſinguli citharas et phia/
las aureas plenas odoramẽtoꝝ, q̃ ſunt
orationes ſanctoꝝ, et cantabant canti/
cum nouũ, dicẽtes. Dignus es dñe acci/
pere librũ et aperire ſignacula eius, q̃m
occiſus es, et redemiſti nos de⁹ ĩ ſangui
ne tuo, ex omni tribu et lingua et ppl̃o
et natõe, & feciſti nos deo noſtro reges
& ſacerdotes, et regnabim⁹ ſuꝑ terram
Et uidi et audiui uocẽ ãgeloꝝ ĩ circũitu

τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων. καὶ πρεσβυτέρων.
καὶ χιλιάδες χιλιάδων λέγοντες φωνῇ με
γάλῃ ἄξιόν ἐστιν ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον λα
βεῖν τὴν δύναμιν, καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν
καὶ ἰσχὺν, καὶ τιμὴν, καὶ δόξαν, καὶ εὐλογί-
αν, καὶ πᾶν κτίσμα ὅ ἐστιν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ
ἐν τῇ γῇ, καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τῆς
θαλάσσης ἅ ἐστι, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα, ἤκου
σα λέγοντας τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ
τῷ ἀρνίῳ ἡ εὐλογία, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ δόξα,
καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἔλεγον, ἀμήν. καὶ οἱ εἰκοσι
τέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσαν, καὶ προσεκύνησαν
ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ εἶδον ὅτε
ἤνοιξε τὸ ἀρνίον ἓν ἐκ τῶν σφραγίδων, καὶ ἤ-
κουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος ὡς
φωνῆς βροντῆς, ἔρχου καὶ βλέπε. καὶ εἶδον. καὶ
ἰδοὺ ἵππος λευκὸς, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ᾽ αὐτῷ
ἔχων τόξον. καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξ-
ῆλθε νικῶν, καὶ ἵνα νικήσῃ. καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν
σφραγίδα τὴν δευτέραν, ἤκουσα τοῦ δευτέρου
ζώου λέγοντος, ἔρχου, καὶ βλέπε. καὶ ἐξῆλθεν
ἄλλος ἵππος πυῤῥὸς, καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ᾽ αὐ
τῷ ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἀπὸ τῆς γῆς,
καὶ ἵνα ἀλλήλους σφάξωσι, καὶ ἐδόθη αὐτῷ
μάχαιρα μεγάλη. καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν τρίτην
σφραγίδα, ἤκουσα τοῦ τρίτου ζώου λέγοντος ἔρχου.
καὶ βλέπε. καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ ἵππος μέλας, καὶ ὁ
καθήμενος ἐπ᾽ αὐτῷ ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐ
τοῦ, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσά-
ρων ζώων λέγουσαν χοῖνιξ σίτου, δηναρί-
ου. καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῆς, δηναρίου. καὶ τὸ
ἔλαιον, καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς. καὶ ὅτε ἤ
νοιξε τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην ἤκουσα
φωνὴν τοῦ τετάρτου ζώου λέγουσαν, ἔρχου. καὶ
βλέπε καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρὸς, καὶ ὁ κα
θήμενος ἐπάνω, ὄνομα αὐτῷ ὁ θάνατος καὶ
ὁ ᾅδης ἀκολουθεῖ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἐδόθη αὐ-
τοῖς ἐξουσία ἀποκτεῖναι ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς
ἐν ῥομφαίᾳ

throni & animaliũ & senioꝝ, & milia
milium, dicentiũ uoce magna. Dignus
est agnus qui occisus est accipere uirtu
tem & diuitias & sapientiam & forti-
tudinem & honorem & gloriam & be-
nedictionem. Et omnem creaturã quæ
in cœlo est, & quæ super terram, & sub
terra & i mari, & quæ in eis sunt, omĩa
audiui, dicentes, sedenti in throno &
agno, benedictio & honor & gloria &
potestas in sæcula sæculorum. Et quatu
or animalia dicebant. Amen. Et uigin-
tiquatuor seniores ceciderunt in facies
suas, & adorauerunt uiuentẽ in sæcula
sæculorũ. Et uidi ꝙ aperuisset agnus V.
unũ de septẽ sigillis, & audiui unũ de
quatuor animalibus, dicens, tanquam
uocem tonitrui. Veni & uide, & uidi. Et
ecce equus albꝰ, & q sedebat sup eũ ha-
bebat arcũ, & data est ei corona, & exi-
uit uincẽs & ut uinceret. Et cũ apuisset
sigillũ secũdũ, audiui secũdũ aial dicẽs.
Veni & uide. Et exiuit alius equꝰ rufus
& q sedebat sup illũ datũ ẽ ei ut sume-
ret pacẽ de terra, & ut inuicẽ se iterficiãt
& datus ẽ ei gladiꝰ magnꝰ. Et cũ apuis-
set sigillũ tertiũ, audiui tertiũ aial dicẽs.
Veni & uide. Et uidi, & ecce equꝰ niger,
& q sedebat sup illũ habebat statherã
in manu sua. Et audiui tãꝙ uocẽ in me
dio quatuor aialium, dicentiũ. Bilibris
tritici denario uno, & tres bilibres hor-
dei denario uno, et uinũ et oleũ ne læ-
seris. Et cũ apuisset sigillũ quartũ audi-
ui uocem quarti animalis, dicẽtẽ. Veni
et uide. Et uidi, & ecce equꝰ pallidꝰ, et q
sedebat sup eũ nomẽ illi mors, et infer
nus sequebat᷑ eum. Et data est illi pote
stas interficiẽdi sup quartã partã terræ
in gladio

ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ, ὑπὸ
τῶν θηρίων τῆς γῆς. καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην
σφραγῖδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου, τὰς
ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ,
καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον, καὶ ἔκραζον φω
νῇ μεγάλῃ λέγοντες, ἕως πότε ὁ δεσπότης ὁ
ἅγιος, καὶ ὁ ἀληθινὸς οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷ
μα ἡμῶν ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ
ἐδόθησαν ἑκάσταις στολαὶ λευκαί, καὶ ἐῤῥέθη
αὐτοῖς, ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον μικρὸν,
ἕως οὗ πληρώσονται, καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν, καὶ
οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτείνεσθαι ὡς
καὶ αὐτοί. καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγῖδα τὴν
ἕκτην, καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος
ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ ἡ σελή
νη ἐγένετο ὡς αἷμα. καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ
ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς συκῆ βάλλει τοὺς ὀλύν
θους αὐτῆς ὑπὸ μεγάλου ἀνέμου σειομένη. καὶ
οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον εἱλισσόμε
νον. καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων
αὐτῶν ἐκινήθησαν, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ
οἱ μεγιστᾶνες, καὶ οἱ πλούσιοι, καὶ οἱ χιλίαρχοι
καὶ οἱ δυνατοὶ καὶ πᾶς δοῦλος, καὶ πᾶς ἐλεύθε
ρος ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια, καὶ εἰς τὰς
πέτρας τῶν ὀρέων, καὶ λέγουσι τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς
πέτραις, πέσετε ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ κρύψατε ἡμᾶς
ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ
ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου, ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ
μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους
ἑστῶτας ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς,
κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς γῆς
ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς, μήτε ἐπὶ τῆς
θαλάσσης, μήτε ἐπὶ πᾶν δένδρον. καὶ εἶδον
ἄλλον ἄγγελον ἀναβάντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλί
ου ἔχοντα σφραγῖδα θεοῦ ζῶντος καὶ ἔκραξε
φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις, οἷς ἐδόθη
αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν λέγων
μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασσαν
μήτε

in gladio, & fame & morte, a beſtijs ter
ræ. Et cum aperuiſſet ſigillum quin
tum, uidi ſubter altare animas interfe
ctorum propter uerbũ dei & propter
teſtimoniũ quod habebant. Et clama
bãt uoce magna, dicẽtes. Vſq; quo dñe
ſanctus & uerax, non iudicas ac uindi
cas ſanguinem noſtrum de his qui ha
bitant in terra? Et datæ ſunt illis ſingu
læ ſtolæ albæ, & dictũ eſt illis ut requie
ſcerent adhuc tempus modicũ, donec
complerẽtur conſerui eorum, & fratres
eorũ, qui interficiendi eſſent ſicut & illi.
Et uidi cum aperuiſſet ſigillum ſextum
& ecce terremotus magnus factus eſt.
Et ſol factus eſt niger tanq̃ ſaccus cili
cinus, & luna tota facta eſt ſicut ſãguis,
& ſtellæ de cœlo ceciderunt ſuper terrã,
ſicut ficus emittit groſſos ſuos cũ a uen
to magno mouetur. Et cœlum receſſit
ſicut liber inuolutus, & omnis mons &
inſulæ de locis ſuis motæ ſunt, & reges
terræ & principes & diuites, & tribuni,
& fortes & omnis ſeruus & liber abſcõ
derunt ſe in ſpeluncis & in petris mon
tium. Et dicunt montibus & petris. Ca
dite ſuper nos, & abſcõdite nos a facie
ſedentis ſup thronũ, & ab ira agni, q̃m
uenit dies magn⁹ iræ illius. Et quis po
terit ſtare? Poſt hæc uidi quatuor an VII
gelos ſtantes ſuper quattuor angulos
terræ, tenentes quattuor uentos terræ,
ne flaret uẽtus ſup terrã, neq; ſup ma
re, neq; in ullam arborem. Et uidi alte
rum angelum aſcendentem ab ortu ſo
lis habentem ſigillum dei uiui, & clama
uit uoce magna quattuor angelis qui
bus datum eſt nocere terræ & mari,
dicens. Nolite nocere terræ neq; mari,
neq;

μή τε τὰ δένδρα ἄχρι σφραγίζωμεν τοὺς
δούλους τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ
ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ρμδ.
χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ πάσης φυλῆς υἱ-
ῶν ἰσραήλ, ἐκ φυλῆς ἰούδα. ιβ. χιλιάδες ἐσ-
φραγισμένοι. ἐκ φυλῆς ῥουβὶμ. ιβ. χιλιάδες
ἐσφραγισμένοι. ἐκ φυλῆς γὰδ. ιβ. χιλιάδες
ἐσφραγισμένοι. ἐκ φυλῆς ἀσὴρ. ιβ. χιλιάδες
ἐσφραγισμένοι. ἐκ φυλῆς νεφθαλὶμ δώδε-
κα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι. ἐκ φυλῆς μα-
νασσῆ δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι. ἐκ
φυλῆς συμεὼν. ιβ. χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.
ἐκ φυλῆς λευὶ δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισ-
μένοι. ἐκ φυλῆς ἰσαχὰρ δώδεκα χιλιάδες
ἐσφραγισμένοι. ἐκ φυλῆς ζαβουλὼν δώδε-
κα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι. ἐκ φυλῆς ἰω-
σὴφ δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι. ἐκ
φυλῆς βενιαμὶν δώδεκα χιλιάδες ἐσφρα-
γισμένοι. μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχ-
λος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἠδύ-
νατο ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ λαῶν, καὶ γλωσ-
σῶν, ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον
τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένοι στολὰς λευκὰς, καὶ
φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ κράζοντες
φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες, ἡ σωτηρία τῷ καθη-
μένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ τῷ ἀρ-
νίῳ. καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι ἑστήκεσαν κύκλῳ
τοῦ θρόνου, καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τῶν τεσ-
σάρων ζώων, καὶ ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ θρόνου
ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ
θεῷ λέγοντες ἀμήν. ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ
ἡ σοφία, καὶ ἡ εὐχαριστία, καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ
δύναμις, καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν. καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τῶν
πρεσβυτέρων λέγων μοι. οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι
τὰς στολὰς τὰς λευκὰς τίνες; καὶ πόθεν ἦλθον; καὶ εἴ-
ρηκα αὐτῷ. κύριε σὺ οἶδας, καὶ εἶπέ μοι, οὗτοί
εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης, καὶ
ἐπλάτυναν τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἐλεύκαναν στολὰς
αὐτὰς

neq; arboribus, quoadusq; signemus
seruos dei nostri in frontibus eorum.
Et audiui numerum signatorum, cen-
tumquadragintaquattuor milia signa-
ti ex omni tribu filiorum Israel. Ex tri-
bu Iuda, duodecim milia signati. Ex tri
bu Ruben, duodecim milia signati.
Ex tribu Gad, duodecim milia signati.
Ex tribu Aser, duodecim milia signati.
Ex tribu Neptalim, duodecim milia si-
gnati. Ex tribu Manasse, duodecim
milia signati. Ex tribu Symeon, duo-
decim milia signati. Ex tribu Leui, duo
decim milia signati. Ex tribu Isachar,
duodecim milia signati. Ex tribu Za-
bulon, duodecim milia signati. Ex tri-
bu Ioseph, duodecim milia signati. Ex
tribu Beniamin, duodecim milia signa
ti. Post hæc uidi, & ecce turba mul-
ta, quam dinumerare nemo pote-
rat, ex omnibus gentibus, & popu-
lis, & linguis, stantes ante thronum,
& in conspectu agni amicti stolis albis
& palmæ in manibus eorum, & clama
bant uoce magna, dicentes. Salus ei
qui sedet super thronum dei nostri &
agno. Et omnes angeli stabant in cir-
cumitu throni & seniorum & quattu-
or animalium, & ceciderunt in conspe-
ctu throni in facies suas, & adorauerũt
deum, dicentes. Amen. Benedictio &
claritas & sapientia & gratiarumactio,
honor & uirtus & fortitudo deo nostro
in sæcula sæculorum. Amen. Et respondit
unus de senioribus, & dixit mihi. Hi q
amicti sunt stolis albis, qui sunt, & un-
de uenerunt? Et dixi illi. Dñe, tu scis. Et
dixit mihi. Hi sunt qui uenerunt de tri
bulatione magna, & dilatauerũt stolas
suas, &

αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου, διατοῦτό
εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, καὶ λατρεύ-
ουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐ
τοῦ. καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου σκηνώ-
σει ἐπ' αὐτούς. οὐ πεινάσουσιν ἔτι, οὐδὲ διψή
σουσιν, οὐδὲ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἥλιος,
οὐδὲ πᾶν καῦμα. ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀναμέ-
σον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ ὁδηγή-
σει αὐτοὺς ἐπὶ ζώσας πηγὰς ὑδάτων, καὶ
ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγῖδα τὴν ἑβδόμην ἐγέ
νετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμιώριον, καὶ εἶ-
δον ἀγγέλους οἳ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἑστήκα-
σι, καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες. καὶ
ἄλλος ἄγγελος ἦλθε, καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὸ θυσια-
στήριον ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν, καὶ ἐδόθη
αὐτῷ θυμιάματα πολλά, ἵνα δώσῃ ταῖς
προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυ-
σιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου.
καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς
προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέ-
λου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. καὶ εἴληφεν ὁ ἄγγε-
λος τὸν λιβανωτόν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸ ἐκ τοῦ
πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν
γῆν. καὶ ἐγένοντο φωναί, καὶ βρονταί, καὶ
ἀστραπαί, καὶ σεισμός, καὶ ἑπτὰ ἄγγελοι ἔχον
τες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας, ἡτοίμασαν ἑαυ-
τούς, ἵνα σαλπίσωσι. καὶ ὁ πρῶτος ἄγγελος
ἐσάλπισε, καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ μεμι-
γμένα αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν. καὶ τὸ
τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη, καὶ πᾶς χόρ-
τος χλωρὸς κατεκάη. καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος
ἐσάλπισε, καὶ ὡς ὄρος μέγα πυρὶ καιόμε-
νον, ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγένετο τὸ
τρίτον τῆς θαλάσσης αἷμα, καὶ ἀπέθανε τὸ
τρίτον τῶν κτισμάτων, τὰ ἔχοντα ψυχάς.
καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρησαν. καὶ
ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἔπεσεν ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καιόμενος ὡς λαμ
πάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν,
καὶ ἐπὶ

suas, & dealbauerunt eas in sanguine
agni. Ideo sunt ante thronum dei, &
seruiunt ei die ac nocte in templo eius,
& qui sedet in throno, habitabit super
illos. Nõ esurient neq; sitient amplius,
nec cadet sup illos sol, neq; ullus æstus,
quoniam agnus qui in medio throni
est, reget illos, & deducet eos ad uiuos
fontes aquaꝝ, & absterget deus oẽm la
chrymã ab oculis eoꝝ. Et cũ apuisset VIII
sigillũ septimũ, factũ est silentiũ in cœ-
lo q̃si media hora. Et uidi septem ange
los stãtes in cõspectu dei, & datæ sunt
illis septẽ tubæ. Et alius angelus uenit
& stetit ante altare, habens thuribulũ,
aureum, & data sunt illi incensa multa,
ut daret orationibus sanctorum om-
nium super altare aureum quod est an
te thronum dei. Et ascendit fumus in-
censorum de orationibus sanctorum
de manu angeli corã deo. Et accepit an
gelus thuribulum, & ĩpleuit illud de ig-
ne altaris, & misit in terrã, & facta sunt
tonitrua & uoces & fulgura, & terremo
tus magn⁹, & septẽ angeli q habebãt se
ptẽ tubas, p̃parauerũt se, ut tuba cane-
rent. Et prim⁹ angel⁹ tuba cecinit, & fa
cta est grando, & ignis mixta sangui-
ne, & missũ est in terram. Et tertia pars
terræ cõbusta est, & tertia ps arboꝝ cõ
cremata est, & oẽ fœnũ uiride cõbustũ
est. Et secũdus angel⁹ tuba cecinit, & tã
quã mons magn⁹ igne ardens missus ẽ
in mare. Et facta est tertia ps maris san
guis, & mortua ẽ tertia pars creaturaꝝ
q̃ habebãt animas & tertia pars nauiũ
interijt. Et tertius angelus tuba cecinit
& cecidit e cœlo stella magna ardẽs tan
q̃ facula, & cecidit in tertiã ptẽ fluminũ
& in fontes

καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς ὑδάτων, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ
ἀστέρος λέγεται ἄψινθος. καὶ γίνεται τὸ τρίτον
εἰς ἄψινθον. καὶ πολλοὶ ἀνθρώπων ἀπέθανεν
ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνθησαν. καὶ ὁ τέ
ταρτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐπλήγη τὸ τρί
τον τοῦ ἡλίου, καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης, καὶ τὸ
τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον
αὐτῶν. καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φαίνῃ τὸ τρίτον αὐτῆς.
καὶ ἡ νὺξ ὁμοίως. καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς
ἀγγέλου πετωμένου ἐν μεσουρανίσματι, λέ-
γοντος φωνῇ μεγάλῃ, οὐαὶ οὐαὶ τοῖς κατοι-
κοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν
τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελ
λόντων σαλπίζειν. Καὶ ὁ πέμπτος ἄγ-
γελος ἐσάλπισε, καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐ
τῷ ἡ κλεὶς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου, καὶ ἤνοι
ξε τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου, καὶ ἀνέβη καπνὸς κα
μίνου μεγάλης, καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, καὶ ὁ ἀ-
ὴρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος, καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ
ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐ-
ταῖς ἐξουσία, ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορ
πίοι τῆς γῆς, καὶ ἐῤῥέθη αὐταῖς, ἵνα μὴ ἀδι-
κήσωσι, τὸν χόρτον τῆς γῆς, οὐδὲ πᾶν χλω
ρὸν, οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώ-
πους, οἵ τινες ἔχουσιν τὴν σφραγίδα ἐπὶ
τῶν μετώπων. καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἵνα μὴ ἀπο-
κτείνωσιν αὐτοὺς, ἀλλ' ἵνα βασανισθήσωνται
μῆνας πέντε, καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν, ὡς βα
σανισμὸς σκορπίου ὅταν παίσῃ ἄνθρωπον.
Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσου-
σι οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον, καὶ οὐκ εὑρήσου-
σιν αὐτὸν, καὶ ἐπιθυμήσουσι ἀποθανεῖν, καὶ
φεύγει ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν. καὶ τὰ ὁμοι-
ματα τῶν ἀκρίδων, ὅμοια ἵπποις ἡτοιμασ
μένοις εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς
αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσῷ. καὶ τὰ πρό
σωπα αὐτῶν. ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων. καὶ εἶχον
τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐ-
τῶν, ὡς

& in fontes aquarum, & nomen stellæ
dicitur absinthium. Et facta est tertia
pars aquarum in absinthium, & multi
hominum mortui sunt de aquis, quia
amaræ factæ sunt. Et quartus angelus
tuba cecinit, & percussa est tertia pars
solis, & tertia pars lunæ, & tertia pars
stellarū, ita ut obscuraretur tertia pars
eorum, & diei nō luceret pars tertia, &
noctis similiter. Et uidi & audiui unū
angelum uolantem per medium cœli
dicentem uoce magna. Væ, uæ, habi-
tātibus in terra e cæteris uocibus tubæ
trium angelorum, qui erant tuba cani IX
turi. Et quintus angelus tuba ceci-
nit, & uidi stellam de cœlo cecidisse in
terram, & data est ei clauis putei abys-
si. Et aperuit puteum abyssi, & ascendit
fumus putei, sicut fumus fornacis ma-
gnæ, & obscuratus est sol & aer de fu-
mo putei. Et de fumo putei exierunt
locustæ in terram, & data est illis pote-
stas, sicut habent potestatem scorpio-
nes terræ. Et præceptum est illis ne lede
rent fœnum terræ, neq; omne uiride,
neq; omnem arborem, nisi tantum ho
mines, qui non habent signum dei in
frontibus suis. Et datum est illis, ne
occiderent eos, sed ut cruciarent' men-
sibus quinq;. Et cruciatus eorum, ut
cruciatus scorpij, cum percusserit homi
nem. Et in diebus illis quærēt homines
mortem, & non inuenient eam, & desy
derabunt mori, & fugiet mors ab eis.
Et similitudines locustaꝝ similes equis
paratis in prælium, & super capita eaꝝ
tanquā coronæ, similes auro, & facies
eaꝝ tanq̃ facies hoim. Et habebant ca
pillos sicut capillos mulieꝝ, & dētes ea
rum sicut

τῶν, ὡς λεόντων ἦσαν. καὶ εἶχον θώρα/
κας, ὡς θώρακας σιδηροῦς. καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτε
ρύγων αὐτῶν, ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἵππων
πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλεμον. καὶ ἔχου
σιν οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις. καὶ κέντρα ἦν ἐν
ταῖς οὐραῖς αὐτῶν. καὶ ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἀδικῆσαι
τοὺς ἀνθρώπους μῆνας πέντε, καὶ ἔχουσιν ἐπ᾽ αὐ
τῶν βασιλέα τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου ὄνο
μα ἑαυτῷ ἑβραϊστὶ ἀββαδὼν καὶ ἐν τῇ ἑλληνι
κῇ ὄνομα ἔχει ἀπολλύων. ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλ
θεν, ἰδοὺ ἔρχονται δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα. καὶ
ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἤκουσα φωνὴν
μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων κεράτων τοῦ θυσιαστη-
ρίου τοῦ χρυσοῦ, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ λέγουσαν τῷ ἕκτῳ
ἀγγέλῳ ὃς εἶχεν τὴν σάλπιγγα. λῦσον τοὺς
τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ
ποταμῷ τῷ μεγάλῳ εὐφράτῃ, καὶ ἐλύθησαν οἱ
τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν
ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτὸν, ἵνα ἀπο-
κτείνωσιν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὁ ἀριθμὸς
στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ δύο μυριάδες μυριά
δων. καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. καὶ οὕτως εἶ
δον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει. καὶ τοὺς καθη
μένους ἐπ᾽ αὐτῶν ἔχοντας θώρακας πυρινοὺς
καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις. καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵπ/
πων ὡς κεφαλαὶ λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν
ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. ὑπὸ τῶν τρι/
ῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν ἀν/
θρώπων ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ, καὶ ἐκ
τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομά-
των αὐτῶν. αἱ γὰρ ἐξουσίαι αὐτῶν ἐν τῷ
στόματι αὐτῶν εἰσίν. αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅ/
μοιοι ὄφεσιν ἔχουσαι κεφαλὰς καὶ ἐν αὐ/
ταῖς ἀδικοῦσιν. καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων οἳ
οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις
οὔτε μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐ
τῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσωσι τὰ δαιμόνια καὶ
τὰ εἴδωλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ, καὶ τὰ
χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα, καὶ τὰ ξύλινα. ἃ οὔτε
βλέπειν

rum ſicut dentes erant. Et habebant
loricas ſicut loricas ferreas, & uox ala
rum earum ſicut uox curruum equo-
rum multorum currentium in bellum.
Et habebant caudas ſimiles ſcorpionũ
& aculei erant in caudis earum, & pote/
ſtas earum nocere hominibus menſi-
bus quinq;. Et habebāt ſuper ſe regem
angelũ abyſſi. cui nomen hebraice ab-
addon, græce autem ἀπολλύων, & latine
habens nomen exterminans. Væ unũ
abijt, & ecce ueniũt adhuc duo uæ poſt
hæc. Et ſextus angelus tuba cecinit, &
audiui uocem unam ex quatuor corni/
bus altaris aurei, quod eſt ante oculos
dei, dicētem ſexto angelo qui habebat
tubam. Solue quatuor angelos qui alli
gati ſunt in flumine magno Euphrate.
Et ſoluti ſunt quatuor angeli qui para-
ti erant in horam & diem & menſem &
annum, ut occiderent tertiam partem
hominum. Et numerus equeſtris exer
citus, uicies millies dena milia. Et audi-
ui numerũ eo℞. Et ita uidi equos in ui-
ſione, & q ſedebant ſup eos habebāt lo
ricas igneas & hiacynthinas & ſulphu
reas, Et capita equo℞ erant tanq̃ capi-
ta leonũ, & de ore ipſo℞ pcedebat ignis
& fumus & ſulphur. Ab his tribus pla/
gis occiſa eſt tertia pars hoim, de igne
& de fumo & ſulphure, q̃ pcedebāt ex
ore ipſo℞. Poteſtas enim eorum in ore
co℞ eſt, & in caudis co℞. Nam caudæ
eo℞ ſimiles ſerpētibus habētes capita
& in his nocēt. Et cæteri hoies q nō ſũt
occiſi in his plagis, neq; pœnitētiã ege-
rũt de opib⁹ manuũ ſua℞, ut nō adora
rēt dæmonia & ſimulacra aurea & argē
tea & ærea & lapidea & lignea, q̃ neq;
s uidere

βλέπειν δύναται, οὔτε ἀκούειν, οὔτε περιπα-
τεῖν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν
οὔτε ἐκ τῶν φαρμακειῶν αὐτῶν. οὔτε ἐκ τῆς πο
ρνείας αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν,
καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ ἶρις
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλι
ος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρὸς. καὶ εἶ-
χεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἠνεωγμένον,
καὶ ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τὴν
θάλασσαν, τὸν δὲ εὐώνυμον, ἐπὶ τὴν γῆν,
καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, ὥσπερ λέων μυ-
κᾶται. καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν ἑπτὰ βρον
ταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς. καὶ ὅτε ἐλάλησαν ἑπτὰ βρον
ταὶ τὰς φωνὰς ἑαυτῶν, ἔμελλον γράφειν. καὶ ἤκουσα
φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγουσάν μοι, σφράγισον
ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ. καὶ μὴ ταῦ-
τα γράφῃς, καὶ ὁ ἄγγελος ὃν εἶδον ἑστῶτα
ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἦρε τὴν
χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ὤμοσεν ἐν
τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισε
τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ
τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος οὐκ ἔσται ἔτι, ἀλλὰ ἐν ταῖς
ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου ὅταν
μέλλει σαλπίζειν, καὶ τελεσθῇ τὸ μυστήριον τοῦ
θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισε τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις
τοῖς προφήταις. καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ πάλιν λαλοῦσα μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ λέ
γουσα. ὕπαγε, λαβὲ τὸ βιβλαρίδιον τὸ ἠ-
νεωγμένον ἐν τῇ χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ἑστῶτος
ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀ-
πῆλθον πρὸς τὸν ἄγγελον λέγων αὐτῷ
δός μοι τὸ βιβλαρίδιον. καὶ λέγει μοι, λά-
βε, καὶ κατάφαγε αὐτὸ, καὶ πικρανεῖ σου τὴν
κοιλίαν, ἀλλ᾽ ἐν στόματί σου ἔσται γλυκὺ
ὡς μέλι. καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον
ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου, καὶ κατέφαγον αὐτὸ.
καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου, ὡς μέλι γλυκὺ.
καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτὸ ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου
καὶ λέγει

uidere possunt, neqꝫ audire, neqꝫ am-
bulare, & nõ egerũt pœnitentiã ab ho-
micidijs suis, neqꝫ a ueneficijs suis, neqꝫ
a fornicatione sua, neqꝫ a furtis suis.
Et uidi alium angelum forte descen X
dentem de cœlo amictum nube & iris
in capite eius. Et facies eius erat ut sol,
& pedes eius tanqꝫ columnæ ignis. Et
habebat in manu sua libellũ apertum,
& posuit pedem suum dextrum super
mare, sinistrum autem super terram, &
clamauit uoce magna, quẽadmodum
cum leo rugit. Et cum clamasset, locuta
sunt septem tonitrua uoces suas. Et cũ
locuta fuissent septẽ tonitrua uoces su-
as, ego scripturus eram. Et audiui uo
cem de cœlo dicẽtẽ mihi. Signato quæ
locuta sunt septem tonitrua, & ne ea
scribas. Et angelus quem uidi stantem
super mare & super terram, leuauit ma
num suam ad cœlum, & iurauit per ui-
uentẽ in sæcula sæculoꝝ, qui creauit cœ
lum & ea quæ in illo sunt, & terrã & ea
quæ in ea sunt, & mare & ea quæ in eo
sunt, quia tẽpus nõ erit amplius, sed in
diebus uocis septimi angeli, cũ cœperit
tuba canere consũmabit mysteriũ dei,
sicut euangelizauit ꝑ seruos suos, ꝓphe
tas, & audiui uocẽ de cœlo iteꝝ loquẽtẽ
mecũ, & dicentẽ. Vade & accipe librum
apertũ in manu angeli stãtis super ma
re & sup terrã. Et abij ad angelũ, dicens
ei, ut daret mihi librũ. Et dixit mihi. Ac
cipe librũ & deuora illũ, & faciet amari
cari uentrẽ tuũ, sed in ore tuo erit dulce
tanqꝫ mel. Et accepi librũ de manu an-
geli & deuoraui illũ, & erat in ore meo
tanquam mel dulce. Et cum deuoras-
sem eum amaricatus est uenter meus
Et dicit

καὶ λέγει μοι, δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι
ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσι καὶ γλώτταις καὶ βα-
σιλεῦσι πολλοῖς. καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος
ὅμοιος ῥάβδῳ, λέγων ἔγειραι καὶ μέτρησον
τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ
τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν αὐ-
λὴν τὴν ἔσωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξωθεν.
καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσῃς. καὶ ἐδόθη τοῖς ἔθνε
σι, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσι
μῆνας τεσσαράκοντα δύο, καὶ δώσω τοῖς δυ
σὶ μάρτυσί μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέ-
ρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα περιβεβλη
μένοι σάκκους, οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι καὶ
δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ τῆς γῆς ἑστῶσαι
καὶ εἴτις αὐτοὺς θέλῃ ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται
ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ κατεσθίει τοὺς ἐ-
χθροὺς αὐτῶν. καὶ εἴτις θέλῃ ἀδικῆσαι, οὕτως
δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. οὗτοι ἔχουσιν ἐξου
σίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανὸν ἵνα μὴ βρέχῃ ὑε
τὸς ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν τῆς προφητείας
καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων στρέ-
φειν εἰς αἷμα, καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πά-
σῃ πληγῇ, ὁσάκις ἐὰν θελήσωσιν. καὶ ὅταν τε
λέσουσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον ἀνα
βαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει πόλεμον
μετ᾽ αὐτῶν, καὶ νικήσει αὐτοὺς, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτοὺς
καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας πόλε
ως τῆς μεγάλης ἥτις καλεῖται πνευματικῶς σόδο
μα καὶ αἴγυπτος ὅπου ὁ κύριος ἡμῶν ἐσταυ
ρώθη. καὶ βλέψουσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν
καὶ γλωττῶν τὰ πτώματα αὐτῶν, καὶ οἱ ἐκ
τῶν ἐθνῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἥμισυ, καὶ τὰ πτώμα
τα αὐτῶν οὐκ ἀφιοῦσι τεθῆναι εἰς μνήματα. καὶ
οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαροῦσι. ἐπ᾽
αὐτοῖς καὶ εὐφρανθῶνται, καὶ δῶρα πέμψου-
σιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται ἐβα
σάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ
μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἥμισυ πνεῦμα ζωῆς
ἐκ τοῦ θεοῦ εἰσῆλθεν αὐτοῖς. καὶ ἔστησαν
ἐπὶ

Et dicit mihi. Oportet te iterũ prophe-
tare ĩ gẽtibus & populis & linguis & re
gibus multis. Et datus est mihi cala XI
mus similis uirgæ, & dictum est mihi.
Surge & metire templũ dei & altare, &
adorantes in eo. Atriũ autẽ qđ intra
templũ est eijce foras, & ne metiaris il-
lud, quoniã datum est gentibus, & ciui
tatem sanctã calcabunt mensibus qua-
draginta duobus, & dabo duobꝰ testi-
bus meis, & prophetabũt diebus mille
ducẽtis sexaginta amicti saccis. Hi sunt
duæ oliuæ & duo candelabra in con-
spectu domini terræ stantia. Et si quis
uoluerit eis nocere, ignis exit de ore
eorũ, & deuorat inimicos eorum. Et si
quis uoluerit eos ledere, sic oportet eũ
occidi. Hi habent potestatem clauden-
di cœlũ ne pluat diebus prophetiæ illo
rum, & potestatem habẽt super aquas
conuertendi eas in sanguinem, & per-
cutiẽdi terrã omni plaga quotienscũq;
uoluerint. Et cum finierint testimoniũ
suum, bestia quæ ascendit de abysso fa
ciet aduersus eos bellum, & uincet illos
& occidet eos. Et corpora eorum iace-
bunt in plateis ciuitatis magnæ quæ uo
catur spiritaliter Sodoma & Aegyptus
ubi & dominus noster crucifixus est.
Et uidebunt de tribubus & populis &
linguis & gentibus corpora eorum per
tres dies & dimidium, & corpora eorũ
non sinent poni in monumentis. Et in-
habitantes terram gaudebunt super il
los & iocundabunt, & munera mittent
inuicem, quoniã hi duo prophetæ cru-
ciauerunt eos qui habitant super terrã.
Et post dies tres & dimidium spiritus
uitæ a deo intrauit in eos. Et steterunt

ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν. καὶ φόβος μέγας
ἔπεσεν ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς. καὶ ἤ-
κουσαν φωνὴν μεγάλην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγου
σαν αὐτοῖς, ἀνάβητε ὧδε, καὶ ἀνέβησαν εἰς
τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ. καὶ ἐθεώρησαν αὐ
τοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐ-
γένετο σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέκατον τῆς
πόλεως ἔπεσε, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σει
σμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτά. καὶ
οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, καὶ ἔδωκαν
δόξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. οὐαὶ ἡ δευτέρα
ἀπῆλθε, ἰδοὺ ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἔρχεται ταχύ.
καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισε. καὶ ἐγέ
νοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ λέγου-
σαι, ἐγένοντο αἱ βασιλεῖαι τοῦ κόσμου τοῦ κυ
ρίου ἡμῶν. καὶ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύ
σει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ οἱ κδ´
πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ
τοὺς θρόνους αὐτῶν ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα
αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ λέγοντες
εὐχαριστοῦμέν σοι κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκρά
τωρ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος ὅτι εἴληφας δύ
ναμίν σου τὴν μεγάλην, καὶ ἐβασίλευσας. καὶ
τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου καὶ
ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν κριθῆναι καὶ δοῦναι τὸν μι-
σθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις, καὶ τοῖς ἁ
γίοις, καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοῖς μι
κροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις, καὶ διαφθεῖραι τοὺς
φθείροντας τὴν γῆν. καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ
ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθή-
κης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ
καὶ φωναὶ καὶ βρονταί, καὶ σεισμός, καὶ χάλαζα με
γάλη. Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ
γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ σελήνη ὑπο
κάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς
στέφανος ἀστέρων δώδεκα. καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα
κράζει, ὠδίνουσα καὶ βασανιζομένη τεκεῖν καὶ
ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ
ἰδοὺ δράκων μέγας πυρρός, ἔχων κε-
φαλὰς ἑπτὰ

ſuper pedes ſuos,& timor magnus ce-
cidit ſuper eos qui uiderunt eos. Et au-
dierunt uocem magnã de cœlo, dicen-
tem eis. Aſcendite huc. Et aſcenderunt
in cœlum in nube,& uiderunt illos ini-
mici eorũ. Et in illa hora factus eſt ter-
remotus magnus,& decima pars ciuita
tis cecidit. Et occiſa ſũt in terremotu no
mina hominũ ſeptem milia, & reliqui
in timorẽ ſunt miſſi,& dederunt gloriã
deo cœli. Væ ſecundũ abijt. & ecce uæ
tertium ueniet cito. Et ſeptimus ange-
lus tuba cecinit,& factæ ſunt uoces ma
gnæ in cœlo dicẽtes. Facta ſunt regna
huius mundi dñi noſtri & Chriſti eius,
& regnabit in ſæcula ſæculorũ. Amen.
Et uigintiquatuor ſeniores qui in con-
ſpectu dei ſedent in ſedibus ſuis,cecide
runt in facies ſuas,& adorauerunt deũ
dicentes. Gratias agimus tibi domine
deus omnipotens, qui es, & qui eras,
& qui uẽturus es, quia accepiſti uirtutẽ
tuã magnã & regnaſti. Et iratæ ſunt gẽ-
tes & aduenit ira tua & tẽpus mortuorum
ut iudicẽt & reddas mercedẽ ſeruis tuis
prophetis & ſanctis,& timentibus no-
mẽ tuũ puſillis & magnis. & extermi-
nes eos qui exterminãt terrã. Et apertũ
eſt templum dei in cœlo,& uiſa eſt arca
teſtamenti eius in templo eius,& facta
ſunt fulgura & uoces & tonitrua & ter-
remotus,& grando magna.

Et ſignum magnum apparuit in cœ XII
lo. Mulier amicta ſole, & luna ſub pe-
dibus eius,& in capite eius corona ſtel-
larum duodecim. Et in utero habens,
clamat parturiens, & cruciatur ut pa-
riat. Et uiſum eſt aliud ſignum in cœlo
& ecce draco magnus rufus habens ca-
pita ſeptem

φαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς
κεφαλὰς αὐτοῦ διαδήματα. καὶ ἡ οὐρὰ σύ-
ρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων. καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς
εἰς τὴν γῆν, καὶ ὁ δράκων ἕστηκεν ἐνώπιον τῆς
γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκῃ
τὸ τέκνον αὐτῆς φάγῃ. καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄῤῥενα ὃς
μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ῥάβδῳ σιδη-
ρᾷ. καὶ ἡρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν θεὸν
καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ. καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν
εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει τόπον ἡτοιμασ-
μένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐ-
τὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα. καὶ
ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ. ὁ μιχαὴλ
καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἐπολέμησαν κατὰ
τοῦ δράκοντος. καὶ ὁ δράκων ἐπολέμη-
σε, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἴσχυσαν, οὔ-
τε τόπος εὑρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ.
καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας ὄφις ὁ ἀρ-
χαῖος ὁ καλούμενος διάβολος, καὶ ὁ σατα-
νᾶς ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη
εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἐβλή-
θησαν, καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην λέγου-
σαν ἐν τῷ οὐρανῷ, ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτη-
ρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ
ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ αὐτοῦ, ὅτι
κατεβλήθη ὁ κατηγορῶν αὐτοὺς ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ ἡμέρας καὶ νυκτός. καὶ αὐτοὶ
ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου καὶ
διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν.
καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄ-
χρι θανάτου. διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε οἱ οὐρα-
νοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες, οὐαὶ τοῖς
κατοικοῦσι τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν
ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς, ὁ ἔχων
θυμὸν μέγαν, εἰδὼς, ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔ-
χει. καὶ ὅτε εἶδον ὁ δράκων, ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν
ἐδίωξε τὴν γυναῖκα ἥτις ἔτεκε τὸν ἄῤῥενα, καὶ
ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ με-
γάλου

pita septem & cornua decem, & in ca-
pitibus suis diademata, & cauda eius
trahebat tertiam partem stellarum cœ
li, & misit eas in terram, & draco stetit
ante mulierem quæ erat paritura, ut cũ
peperisset filium eius deuoraret. Et pe-
perit filium masculũ qui recturus erat
omnes gentes in uirga ferrea, & raptus
est filius eius ad deum & ad thronum
eius, & mulier fugit in solitudinem ubi
habebat locum paratũ a deo, ut ibi pa
scãt eam diebus mille ducentis sexagin
ta. Et factum est prelium magnũ in cœ
lo. Michael & angeli eius p̃liabantur
cũ dracone, & draco pugnabat & ange
li eius, & non ualuerunt, neq; locus in-
uentus est eorũ amplius in cœlo. Et ꝓ-
iectus est draco ille magnus serpẽs an-
tiquus qui uocatur diabolus & sata-
nas, qui seducit uniuersum orbem, & ꝓ
iectus est in terram, & angeli eius cum
illo ꝓiecti sunt. Et audiui uocẽ magnã
dicentem. In cœlo nunc facta est salus
& uirtus & regnum dei nostri & pote-
stas Christi eius, quia proiectus est ac-
cusator fratrum nostroꝝ qui accusabat
illos ante conspectum dei nostri die ac
nocte, & ipsi uicerunt eũ ꝓpter sangui
nẽ agni, & ꝓpter uerbũ testimonij sui,
& nõ dilexerũt animã suã usq; ad mor
tem. Propterea letamini cœli & q habi
tatis ĩ eis. Væ habitatoribꝰ terræ & ma
ris, quia descendit diabolus ad uos ha
bens iram magnam, sciens ꝙ modicũ
tempus habet. Et postq̃ uidit draco,
ꝙ proiectus esset in terram, persecutus
est mulierem quæ peperit masculum.
Et datæ sũt mulieri alæ duæ aquilæ ma

γάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον
αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ
ἥμισυ καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως. καὶ
ἔβαλεν ὁ ὄφις ὀπίσω τῆς γυναικὸς ἐκ τοῦ
στόματος αὐτοῦ ὕδωρ ὡς πόταμον, ἵνα πο-
ταμοφόρητον ποιήσῃ. καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ
γυναικί, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς
καὶ κατέπιεν τὸν πόταμον, ὃν ἔβαλεν ὁ
δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ
ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικὶ καὶ ἀ-
πῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοι-
πῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρού-
των τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ, καὶ ἐχόν-
των τὴν μαρτυρίαν τοῦ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. καὶ ἐστά-
θην ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. καὶ εἶδον ἐκ
τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον ἔχον κεφαλὰς
ἑπτὰ καὶ κέρατα ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα
διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὄνομα
βλασφημίας. καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον ὅμοιον παρδά-
λει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκτου καὶ τὸ στόμα
αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ
ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρό-
νον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην, καὶ εἶδον μίαν τῶν
κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον,
καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη,
καὶ ἐθαυμάσθη ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ὀπίσω τοῦ θη-
ρίου καὶ προσεκύνησαν τὸν δράκοντα ὃς ἔδωκεν
ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν τὸ θηρίον λέ-
γοντες, τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ, τίς δύναται πολεμῆσαι
μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα
καὶ βλασφημίας, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι
μῆνας τεσσαράκοντα δύο καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐ-
τοῦ εἰς βλασφημίαν πρὸς τὸν θεὸν βλασφημῆσαι
τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐν τῷ
οὐρανῷ σκηνοῦντας, καὶ ἐδόθη αὐτῷ πόλεμον
ποιῆσαι μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς, καὶ ἐδό-
θη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ γλῶσσαν
καὶ ἔθνος καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ. πάντες οἱ κατοι-
κοῦντες

gnæ ut uolaret in desertum in locũ suũ
ubi alitur per tempus & tempora & di-
midium temporis a facie serpentis. Et
misit serpens ex ore suo post mulierem
aquam tanquam flumen, ut eam fa-
ceret trahi a flumine. Et adiuuit terra
mulierem, & aperuit terra os suum, &
absorbuit flumen quod misit draco
de ore suo. Et iratus est draco in mulie
rem, & abijt facere prælium cũ reliquis
de semine eius, qui custodiunt manda-
ta dei, & habent testimoniũ Iesu Chri
sti. Et stetit super arenam maris.
Et uidi de mari bestiam ascenden- XIII
tem, habẽtem capita septem & cornua
decem, & super cornua eius decem dia-
demata, & super capita eius nomen
blasphemiæ. Et bestia quam uidi simi
lis erat pardo, & pedes eius sicut pedes
ursi, & os eius sicut os leonis. Et dedit
illi draco uirtutẽ suam & sedẽ suã & po
testatẽ magnã. Et uidi unũ de capitib⁹
ei⁹ quasi occisũ in mortẽ, & plaga mor
tis ei⁹ curata est. Et admiratio fuit i uni
uersa terra post bestiam. Et adoraue-
runt draconẽ, q dedit potestatẽ bestiæ,
& adorauerũt bestiã dicẽtes. Quis simi
lis bestiæ, & qs poterit pugnare cũ ea?
Et datum est ei os loquens magna &
blasphemias, & data est ei potestas fa-
cere menses quadragintaduos. Et ape
ruit os suum in blasphemias ad deum
blasphemare nomen eius & taberna-
culum eius, & eos qui in cœlo habitãt.
Et est datum illi bellum facere cum san
ctis, & uincere eos. Et data est illi pote-
stas in oẽm tribũ, & populũ & linguã
gentẽ, & adorauerũt eã oẽs q inhabita
bant terram,

κοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς ὧν οὐ γέγραπται τὰ ὀνόματα
ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου ἐσφαγισμένου ἀπὸ
καταβολῆς κόσμου. εἴτις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω
εἴτις αἰχμαλωσίαν συνάγει, εἰς αἰχμαλωσί
αν ὑπάγει. εἴτις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐ/
τὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτανθῆναι, ὧδέ ἐστιν ἡ ὑπο
μονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων. καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον
ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅ/
μοια ἀρνίου, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. καὶ
τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποι
εῖ ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς
κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ, ἵνα προσκυνή
σωσι τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ
πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ
σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ κατα
βαίνειν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν ἐνώ-
πιον τῶν ἀνθρώπων. καὶ πλανᾷ τοὺς
κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα,
ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι, ἐνώπιον τοῦ θηρίου,
λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ποι-
ῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃ ἔχει τὴν πληγὴν
τῆς μαχαίρας, καὶ ἔζησε. καὶ ἐδόθη αὐτῷ δοῦναι
πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ λαλήσῃ
ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιήσῃ ὅσοι ἂν μὴ
προσκυνήσωσι τὴν εἰκόνα τοῦ θηρίου, ἵνα ἀ-
ποκτανθῶσι. καὶ ποιεῖ πάντας τοὺς μικροὺς
καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς
πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους, ἵ/
να δώσῃ αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς
δεξιᾶς ἢ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν καὶ ἵνα μήτις
δύναται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι εἰμὴ ὁ ἔχων
τὸ χάραγμα ἢ τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθ
μὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ὧδε ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων
τὸν νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου
ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστὶ, καὶ ὁ ἀριθ/
μὸς αὐτοῦ. χξς. καὶ εἶδον καὶ ἰ/
δοὺ ἀρνίον ἑστὸς ἐπὶ τὸ ὄρος σιὼν καὶ μετ᾽ αὐτοῦ
τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες ἔχουσαι
τὸ ὄνομα

bāt terrā quoꝝ nō sunt scripta noia in
libro uitæ agni, q occisus est ab origine
mūdi. Si qs habet aurē audiat. Qui in
captiuitatem duxerit, in captiuitatē ua
det, qui in gladio occiderit, oportet eū
gladio occidi. Hic est patientia & fides
sanctoꝝ. Et uidi aliam bestiam ascen/
dētem de terra, & habebat cornua duo
similia agni, & loquebatur sicut draco.
Et potestatem prioris bestiæ omnem
facit in conspectu eius, & facit terram
& inhabitantes in ea, adorare bestiam
primam, cuius curata est plaga mortis
Et facit signa magna, ut etiam ignem
faceret de cœlo descendere in terram in
conspectu hominum. Et seducit habi-
tantes in terra propter signa quæ data
sunt illi facere in conspectu bestiæ, di-
cens habitantibus in terra, ut faciant
imaginem bestiæ, quæ habet plagam
gladij, & uixit. Et datum est illi ut da/
ret spiritū imagini bestiæ, & ut loqua-
tur imago bestiæ, & facietut quicumq;
non adorauerint imaginem bestiæ, oc/
cidatur. Et facit omnes pusillos, &
magnos, & diuites, & pauperes, & li/
beros, & seruos accipere characterē in
manu sua dextera, aut in frōtibus suis.
Et ne quis posset emere aut uendere,
nisi qui habeat characterem, aut no-
men bestiæ, aut numerum nominis
eius. Hic sapientia est. Qui habet in/
tellectum, computet numerum bestiæ.
Numerus enim hominis est, & nume/
rus eius sexcenti sexagintasex.
Et uidi, & ecce agnus stans super XIIII
montem Sion, & cū eo centū quadra/
gintaquatuor milia habentia nomen

τὸ ὄνομα τοῦ πατρός ἀυτοῦ καιόμενον ἐπὶ
τῶν μετώπων ἀυτῶν. καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ
ὀυρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς
φωνὴν βροντῆς μεγάλης. καὶ φωνὴν ἤκουσα
κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις
ἀυτῶν, καὶ ἄδουσιν ὡς ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον
τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων,
καὶ τῶν πρεσβυτέρων. καὶ ὀυδεὶς ἠδύνατο μα
θεῖν τὴν ᾠδὴν, ἐι μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκον-
τα τέσσαρες χιλιάδες ὁι ἠγορασμένοι ἀπὸ
τῆς γῆς, ὅυτοί ἐισιν ὁι μετὰ γυναικῶν ὀυκ
ἐμολύνθησαν, παρθένοι γάρ ἐισιν, ὅυτοι ὁι
ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ,
ὅυτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρ-
χὴ τῷ θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ, καὶ ἐν τῷ στόματι ἀυτῶν
ὀυκ ἑυρέθη δόλος, ἄμωμοι γάρ ἐισιν ἐνώπιον
τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ. καὶ ἔιδον ἄγγελον πετώμενον
ἐν μεσουρανίσματι ἔχοντα ἐυαγγέλιον ἀιώ
νιον ἐυαγγελίσαι τοὺς καθημένους τοὺς κα-
τοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶν ἔθνος, καὶ
φυλὴν, καὶ γλῶσσαν, καὶ λαὸν λέγοντα ἐν φω
νῇ μεγάλῃ. φοβήθητε τὸν θεὸν, καὶ δότε ἀυ-
τῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως ἀυτοῦ, καὶ
προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν ὀυρανὸν
καὶ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν, καὶ πηγὰς ὑ-
δάτων. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἠκολούθη-
σε λέγων, ἔπεσεν ἔπεσε βαβυλὼν ἡ πόλις
ἡ μεγάλη, ὅτι ἐκ τοῦ ὄινου τῆς πορνείας ἀυ-
τῆς πεπότικεν πάντα ἔθνη. καὶ τρίτος ἄγγε
λος ἠκολούθησεν ἀυτοῖς, λέγων ἐν φωνῇ με-
γάλῃ, ἔιτις τῷ θηρίῳ προσκυνεῖ, καὶ τὴν ἐι-
κόνα ἀυτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ
μετώπου ἀυτοῦ, ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα ἀυτοῦ, καὶ
ἀυτὸς πίεται ἐκ τοῦ ὄινου, τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ,
τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτη-
ρίῳ τῆς ὀργῆς ἀυτοῦ. καὶ βασανισθήσε-
ται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ, ἐνώπιον ἀγγέλων
τῶν ἁγίων, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου.
καὶ ὁ καπνὸς

eius,& nomen patris eius scriptum in
frontibus suis,Et audiui uocem de cœ-
lo tanq; uocem aquarum multarum,&
tanq; uocem tonitrui magni, & uocem
quam audiui sicut citharedorũ citha-
rizantium in citharis suis.Et cantabant
quasi canticum nouum ante sedem &
ante quatuor animalia, & seniores, &
nemo poterat discere canticũ, nisi illa
cẽtum quadragintaquatuor milia qui
empti sunt de terra. Hi sunt qui cũ mu
lieribus non sunt coinquinati, uirgines
enim sunt. Hi sequuntur agnum quo-
cũq; ierit.Hi empti sunt ex hominibus
primitiæ deo & agno, & in ore eorum
non est inuentum mendaciũ.Sine ma-
cula enim sunt ante thronum dei. Et
uidi alterum angelum uolantem per
medium cœli habentem euangelium
æternum, ut euangelizaret habitanti-
bus super terram, & omni genti & tri
bui & lingua & populo, dicentem ma-
gna uoce.Timete dominum & date il-
li honorem,quia uenit hora iudicij ei-
us,& adorate eum, qui fecit cœlum &
terram,mare & fontes aquarum. Et ali
us angelus secutus est eum,dicens. Ce-
cidit cecidit Babylon ciuitas illa magna
quia a uino ire foruicationis suæ pota-
uit omnes gentes. Et tertius angelus se
cutus est illos, dicens uoce magna. Si
quis adorauerit bestiam & imaginem
eius,& acceperit characterem in fronte
sua,aut in manu sua, & hic bibet de ui-
no iræ dei, quod mixtum est mero
in calice iræ ipsius. Et cruciabitur igne
& sulphure in conspectu angelorum
sanctorum, & ante conspectum agni.
Et fumus

καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν ἀναβαί-
νει εἰς αἰῶνα αἰώνων, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνά-
παυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες
τὸ θηρίον, καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴτις λαμ-
βάνει χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ὧδε ὑ-
πομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, ὧδε οἱ τηροῦντες
τὰς ἐντολὰς καὶ τὴν πίστιν ΙΗΣΟΥ, καὶ ἤκου-
σα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης μοι. γρά-
ψον, μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν κυρίῳ ἀποθνή-
σκοντες ἀπάρτι. ναὶ, λέγει τὸ πνεῦμα, ἵνα
ἀναπαύσονται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν, τὰ δὲ ἔρ-
γα ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν. καὶ εἶδον. καὶ ἰδοὺ
νεφέλη λευκή, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην καθήμε-
νος ὅμοιος υἱὸς ἀνθρώπου ἔχων ἐπὶ τῆς κε-
φαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν, καὶ ἐν τῇ χει-
ρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλ-
θεν ἐκ τοῦ ναοῦ κράζων ἐν μεγάλῃ τῇ φωνῇ τῷ
καθημένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης. πέμψον τὸ δρέ-
πανόν σου, καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθέ σοι ἡ ὥρα θε-
ρίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. καὶ ἔ-
βαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τὴν νεφέλην τὸ δρέπα-
νον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ, καὶ ἄλλος
ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ ἄγγελος ἔ-
χων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος
ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ
πυρός. καὶ ἐφώνησε κραυγῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ
δρέπανον τὸ ὀξὺ λέγων πέμψον σὺ τὸ δρέπανον
τὸ ὀξύ, καὶ τρύγησον τοὺς βότρυας τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασαν
αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέ-
πανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν. καὶ ἐτρύγησε τὴν ἄμπε-
λον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ
τὸν μεγάλην, καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξω τῆς πόλεως, καὶ
ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵπ-
πων ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων. καὶ εἶδον ἄλ-
λο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμα-
στόν, ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ
τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ
θυμὸς τοῦ θεοῦ, καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν
ὑαλίνην μεμιγμένην πυρί, καὶ τοὺς νικῶντας
ἐκ τοῦ θηρίου

Et fumus tormenti eorum ascendit in
sæcula sæculoꝝ. Nec habent requiẽ die
ac nocte, qui adorant bestiam & ima-
ginem eius, & si quis acceperit characte
rẽ nominis eius. Hic patientia sanctoꝝ
est hic qui custodiunt mandata dei &
fidem Iesu. Et audiui uocem de cœlo di
centem mihi. Scribe. Beati mortui, qui
in dño moriunť amodo, etiã dicit spi-
ritus, ut requiescant a laboribus suis,
sed opera illoꝝ sequunť illos. Et uidi, &
ecce nubẽ cãdidã & sup nubẽ sedentẽ si
milem filio hoĩs, habentẽ in capite suo
coronam auream, & in manu sua falcẽ
acutam. Et alius angelus exiuit de tem-
plo clamans uoce magna ad sedentem
super nubẽ. Mitte falcem tuam & me-
te, quia uenit tibi hora ut metas, qm̃
aruit messis terræ. Et misit qui sedebat
super nubem, falcem suã in terrã, & de
messa est terra. Et alius ãgelus exiuit de
templo quod est in cœlo, habẽs & ipse
falcem acutam. Et alius angelus exiuit
de altari qui habebat potestatẽ supra
ignem, & clamauit uoce magna ad eũ
qui habebat falcem acutam, dicens.
Mitte falcem tuam acutam, & uinde-
mia botros uineæ terræ, quoniã matu-
ræ sunt uuæ eius. Et misit angelus fal-
cem suam acutam in terram & uinde-
miauit uineã terræ, & misit in lacũ iræ
dei magnũ, & calcatus est lacus extra ci
uitatẽ, & exiuit sanguis de lacu, usq; ad
frenos equorũ p stadia mille sexcenta. XV
Et uidi aliud signũ in cœlo magnũ
& mirabile, angelos septẽ habentes pla
gas septẽ nouissimas, qm̃ in illis cõsum
mata ẽ ira dei. Et uidi tãq; mare uitreũ
mixtũ igni, & eos q uictoriã reportarãt
de bestia

ἐκ τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ χαράγ-
ματος αὐτοῦ, ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἑ-
στῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας
κιθάρας τοῦ θεοῦ. καὶ ᾄδουσιν τὴν ᾠδὴν μωσέως
δούλου τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ ἀρνίου λέγοντες, με-
γάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου κύριος ὁ θεὸς ὁ
παντοκράτωρ, δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί σου
ὁ βασιλεὺς τῶν ἁγίων, οἱς οὐ μὴ φοβηθῇ κύριε, καὶ
δοξάσῃ τὸ ὄνομά σου, ὅτι μόνος ὅσιος, ὅτι πάν-
τα τὰ ἔθνη ἥξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν
σου; ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.
καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον. καὶ ἰδοὺ ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐξῆλθον
οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς
ἐκ τοῦ ναοῦ ἐνδεδυμένοι λίνον καθαρὸν λαμ-
πρὸν, καὶ περιζωσμένοι τὰ στήθη ζώνας χρυ-
σᾶς, καὶ ἓν τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκε τοῖς ἑπτὰ
ἀγγέλοις ἑπτὰ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας τοῦ
θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ
τῆς δόξης τοῦ θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐ-
τοῦ. καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο εἰσελθεῖν ἐν τῷ ναῷ
ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἀγ-
γέλων. καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ναοῦ
λεγούσης τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ὑπάγετε ἐκ-
χέετε τὰς φιάλας τοῦ θυμοῦ εἰς τὴν γῆν,
καὶ ἀπῆλθεν πρῶτος, καὶ ἐξέχεε τὴν φι-
άλην αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο ἕλ-
κος κακὸν καὶ πονηρὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους
τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου.
καὶ τοὺς τὴν εἰκόνα προσκυνοῦντας αὐ-
τοῦ. καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐξέχεε
τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ
ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ζῶ-
σα ἀπέθανεν ἐν τῇ θαλάσσῃ. καὶ ὁ τρίτος
ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς
τοὺς ποταμοὺς καὶ εἰς τὰς πηγὰς τῶν
ὑδάτων καὶ ἐγένετο αἷμα. καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου
λέγοντος, δίκαιος κύριε εἶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ὅ-

σιος, ὅτι

de bestia & de imagine eius, & de nume
ro nois eius stantes sup mare uitreum
habentes citharas dei, & cantant canti-
cum Mosi serui dei, & cãticũ agni dicen
tes. Magna & mirabilia sunt opera tua
dñe deus omnipotẽs, iustæ & ueræ sũt
uiæ tuæ dñe rex sanctorꝝ. Quis non ti-
mebit te dñe, & magnificabit nomen
tuũ? Quia solus pius es, qm̃ omnes gẽ
tes uenient & adorabunt in conspectu
tuo, qm̃ iudicia tua manifestata sũt. Et
post hæc uidi, & ecce apertũ est templũ
tabernaculi testimonij in cœlo, & exie-
runt septẽ angeli habẽtes septẽ plagas
de templo, uestiti lino mũdo & candi-
do & pcincti circa pectora zonis aure-
is. Et unũ ex quatuor aĩalibus dedit se-
ptem angelis septẽ phialas aureas ple-
nas iracundiæ dei uiuẽtis in sæcula sæcu
lorum. Et impletũ est templũ deifumo
a maiestate dei, & de uirtute eius, & ne-
mo poterat introire in templũ, donec
consummarentur septem plagæ sep-
tem angelorum.

Et audiui uocẽ magnã de tẽplo, dicẽ XVI
tem septem angelis. Ite effundite septẽ
phialas iræ dei in terrã. Et abijt primus
angelus & effudit phialã suã in terrã,
& factũ est uulnus sæuũ ac pessimũ in
homines qui habebant characterem
bestiæ, & in eos q adorabant imagin
eius. Et secundus angelus effudit phia-
lam suã in mare, & fact⁹ est sanguis tã-
quam mortui, & omnis anima uiuens
mortua est in mari. Et tertius angelus
effudit phialam suam in flumina & in
fontes aquarum, & factæ sunt san-
guis. Et audiui angelum dicentem.
Iustus es domine, qui es, & qui eras

sanctus

σιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας, ὅτι αἷμα ἁγίων καὶ προ
φητῶν ἐξέχεον. καὶ αἷμα αὐτοῖς ἔδωκας πιεῖν
ἄξιοι γάρ εἰσιν. καὶ ἤκουσα ἄλλου ἐκ τοῦ θυσιαστηρί
ου λέγοντος. ναὶ, κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ἀ
ληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου, καὶ ὁ τέταρ
τος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ
τὸν ἥλιον. καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι τοὺς
ἀνθρώπους ἐν πυρί. καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄν
θρωποι καῦμα μέγα. καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ
ὄνομα τοῦ θεοῦ τοῦ ἔχοντος ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πλη
γὰς ταύτας. καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δό
ξαν. καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐ
τοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου, καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία
αὐτοῦ ἐσκοτωμένη καὶ ἐμασῶντο τὰς γλώσσας
αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν θεὸν
τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν, καὶ ἐκ τῶν ἑλκέων
αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.
καὶ ὁ ἕκτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν
ποταμὸν τὸν μέγαν τὸν εὐφράτην. καὶ ἐξη
ράνθη τὸ ὕδωρ, ἵνα ἑτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βα
σιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου. καὶ εἶδον
ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ
θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύ
ματα τρία ἀκάθαρτα ὅμοια βατράχοις. εἰσὶ γὰρ
πνεύματα δαιμόνων ποιοῦντα σημεῖα ἐκ
πορεύεσθαι ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τῆς οἰ
κουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς πόλεμον
τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς μεγάλης τοῦ θεοῦ τοῦ παντο
κράτορος. ἰδοὺ ἔρχομαι ὡς κλέπτης. μακάριος
ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ
γυμνὸς περιπατῇ, καὶ βλέπωσι τὴν ἀσχημοσύ
νην αὐτοῦ, καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον
τὸν καλούμενον ἑβραϊστὶ ἀρμαγεδών. καὶ ὁ ἕβδομος
ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὸν ἀέρα
καὶ ἐξῆλθε φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου λέ
γουσα. γέγονε. καὶ ἐγένοντο φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ
ἀστραπαί. καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ
ἐγένετο ἀφ᾽ οὗ οἱ ἄνθρωποι ἐγένοντο, καὶ ἐπὶ
τῆς γῆς, τηλικοῦτος σεισμὸς οὕτω μέγας.
καὶ ἐγένετο

sanctus, quia hoc iudicasti, quia sangui
nem sanctorũ & prophetaꝝ effuderũt
& sanguinem eis dedisti bibere. Digni
enim sunt. Et audiui alterum dicen-
tem. Etiam dñe deus omnipotẽs uera
& iusta iudicia tua. Et quartus angelus
effudit phialam suã in solem, & datum
est illi æstu affligere homines in igni.
Et æstuauerunt homines æstu magno,
& blasphemauerunt nomen dei habẽ-
tis potestatem super has plagas, neq;
egerunt pœnitentiã ut darẽt illi gloriã.
Et quintus angelus effudit phialã suã
super sedẽ bestiæ, & factũ est regnũ eiꝰ
tenebrosum, & cõmanducauerunt lin-
guas suas præ dolore, & blasphemaue
rũt deum cœli præ doloribus suis & ul
ceribus suis. & non egerunt pœniten-
tiam ex operibus suis. Et sextus effudit
phialam suam in flumen illud magnũ
Euphraten, & siccata est aqua ut præ-
pararetur uia regum ab ortu solis. Et
uidi de ore draconis, & de ore bestiæ, &
de ore pseudoprophetæ exire spũs tres
ĩmundos in modũ ranaꝝ. Sũt eẽ spũs
dæmonioꝝ faciẽtes signa, ut ꝓcedãt ad
reges totiꝰ terræ cõgregare illos in p̃liũ
diei illiꝰ magni dei om̃ipotẽtis. Ecce ue
nio sicut fur. Btũs q uigilat & custodit
uestimẽta sua, ne nudus ambulet, & ui-
deant turpitudinẽ eius. Et congregabit
illos in locũ qui uocat̃ hebraice herma
geddon. Et septimꝰ angelꝰ effudit phia
lam suã in aerẽ, & exiuit uox magna de
tẽplo a throno dicens. Factũ est. Et fa-
cta sunt fulgura & uoces & tonitrua, &
terremotus factus est magnus, qualis
nunq̃ fuit, ex quo homines fuerunt su
per terrã, talis terremotus sic magnus
Et facta

καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέ-
ρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσον. καὶ Βα
βυλὼν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ
δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυ-
μοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. πᾶσα νῆσος ἔφυγε καὶ
ὄρη οὐκ εὑρέθησαν. καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς
ταλαντιαία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ
τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄν
θρωποι τὸν θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλά
ζης ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.
Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν
ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησε μετ᾽
ἐμοῦ λέγων μοι. δεῦρο, δείξω σοι τὸ κρῖμα
τῆς πόρνης, τῆς μεγάλης, τῆς καθημένης ἐ-
πὶ ὑδάτων πολλῶν, μεθ᾽ ἧς ἐπόρνευσαν οἱ
βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν ἐκ τοῦ
οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς οἱ κατοικοῦντες
τὴν γῆν. καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν
πνεύματι. καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην
ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμον ὀνομάτων
βλασφημίας, ἔχον κέρατα δέκα. καὶ ἡ γυ-
νὴ ἦν περιβεβλημένη πορφύρα καὶ κοκκίνῳ καὶ
κεχρυσωμένη χρυσῷ, καὶ λίθῳ τιμίῳ, καὶ μαρ-
γαρίταις, ἔχουσα χρυσοῦν ποτήριον ἐν τῇ χει
ρὶ αὐτῆς, γέμον βδελυγμάτων καὶ ἀκαθάρτητος
πορνείας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γε
γραμμένον μυστήριον. Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἡ
μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς.
καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵ-
ματος τῶν ἁγίων καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρ
τύρων ΙΗΣΟΥ. καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦ
μα μέγα. καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος διὰ τί
ἐθαύμασας; ἐγώ σοι ἐρῶ τὸ μυστήριον τῆς γυ
ναικὸς, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐ-
τὴν, καὶ τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς,
καὶ τὰ δέκα κέρατα. θηρίον ὃ εἶδες ἦν καὶ
οὐκ ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσ-
σου. καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει καὶ θαυμάσον
ται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν
γέγραπται

Et facta est ciuitas magna in tres par-
tes, & ciuitates gentiũ ceciderunt. Et Ba
bylon magna uenit in memoriã ante
deũ, ut daret illi calicẽ uini indignatio-
nis iræ suæ. Om̃is insula fugit, & mõtes
nõ sunt inuenti. Et grãdo magna sicut
talentũ descendit de cœlo in homines,
& blasphemauerunt deũ hoĩes ꝓpter
plagã grãdinis, qm̃ magna facta ẽ pla-
ga eius uehemẽter. Et uenit unus de se- XVII
ptem angelis qui habebant septẽ phia
las, & locutus est mecũ dicens mihi. Ve
ni ostendam tibi damnationẽ meretri-
cis magnæ quæ sedet super aquas mul-
tas, cũ qua fornicati sunt reges terræ, &
inebriati sunt qui inhabitãt terram de
uino prostitutionis eius. Et abstulit me
in spiritu in desertum. Et uidi mulie-
rem sedẽtem super bestiam coccineam
plenã noĩbus blasphemiæ, habentẽ ca
pita septẽ, & cornua decem. Et mulier
erat circũdata purpura & coccino, & in-
aurata auro et lapide ꝑcioso & marga-
ritis, habẽs poculũ aureũ in manu sua,
plenũ abominationib⁹ & imũdicia for
nicationis eius. Et in fronte eius nomẽ
scriptum, mysterium Babylon magna
mater fornicationum & abominatio-
num terræ. Et uidi mulierẽ ebriam de
sanguine sanctorum, & de sanguine
martyrum Iesu. Et miratus sum cum ui
derem illam admiratione magna. Et
dixit mihi angelus. Quare miraris?
Ego dicam tibi sacramentum mulieris,
et bestiæ quæ portat eã, quæ habet ca-
pita septem & cornua decẽ. Bestia quã
uidisti fuit, & non est, & ascensura est
de abysso, & in interitum ibit, & mira-
buntur inhabitantes terram, quorum
nomina

ὀυ γέγραπται τὰ ὀνόματα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλέποντες τὸ θηρίον, ὅτι ἦν καὶ ὀυκ ἔστι, καίπερ ἔστι, ὧδε ὁ νοῦς, ὁ ἔχων σοφίαν. Αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ, ὄρη εἰσὶν ἑπτὰ, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ βασιλεῖς ἑπτά εἰσιν, οἱ πέντε ἔπεσαν καὶ ὁ εἷς ἔστι, ὁ ἄλλος ὄυπω ἦλθε, καὶ ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μεῖναι. καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν, καὶ ὀυκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι, καὶ ἐκ τῶν ἑπτά ἐστι, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. καὶ τὰ δέκα κέρατα, ἃ εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσιν. οἵτινες βασιλείαν ὀυκ ἔλαβον, ἀλλ᾽ ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσι μετὰ τοῦ θηρίου. Οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσι, καὶ τὴν δύναμιν, καὶ τὴν ἐξουσίαν ἑαυτῶν τῷ θηρίῳ διαδιδώσουσιν. Οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου πολεμήσουσι, καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτοὺς, ὅτι κύριος κυρίων ἐστὶ, καὶ βασιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ κλητοὶ, καὶ ἐκλεκτοὶ, καὶ πιστοί. καὶ λέγει μοι, τὰ ὕδατα ἃ εἶδες οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶ, καὶ ἔθνη, καὶ γλῶσσαι, καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες ἐπὶ τὸ θηρίον οὗτοι μισήσουσιν τὴν πόρνην, καὶ ἠρημωμένην ποιήσουσιν αὐτὴν, καὶ γυμνὴν καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν καύσουσιν ἐν πυρὶ, ὁ γὰρ θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην, καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ ἄχρι τελεσθῇ τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες, ἔστιν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς. Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ ὀυρανοῦ ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην, καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχύει φωνῇ μεγάλῃ λέγων. ἔπεσεν ἔπεσε βαβυλὼν ἡ μεγάλη. καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμόνων, καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου, καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου, ὅτι ἐκ τοῦ

ὄινου τοῦ

nomina ſcripta non ſunt in libro uitæ, a
conſtitutione mundi, uidentes beſtiam,
quæ erat & non eſt. Et hic eſt ſenſus, qui
habet ſapiẽtiam. Septem capita, ſeptem
montes ſunt, ſuper quos mulier ſedet, &
reges ſeptẽ ſunt. Quinq; ceciderũt, unus
eſt & alius nondum uenit. Et cum uene-
rit, oportet illum breue tempus manere.
Et beſtia quæ erat & non eſt, & ipſe octa
uus eſt, & de ſeptem eſt, & in interitũ ua-
dit. Et decem cornua, quæ uidiſti, decem
reges ſunt, qui regnum nondum accepe-
rũt, ſed poteſtatem tanq̃ reges una ho-
ra accipient cum beſtia. Hi unum conſi-
lium habent, & uirtutem, & poteſtatem
ſuam beſtiæ tradent. Hi cum agno pu-
gnabunt, & agnus uincet illos, quoniam
dñs dominorũ eſt, & rex regũ, & qui cũ il
lo ſunt uocati & electi & fideles. Et dicit
mihi, Aquæ quas uidiſti, ubi meretrix ſe-
det, populi ſunt & turbæ & gentes, & lin-
uæ, & decẽ cornua quæ uidiſti in beſtia
hi odient fornicariã, & deſolatam faciẽt
illam & nudam, & carnes eius manduca
bunt, & ipſam igne concremabũt. Deus
enim dedit in corda eorũ, ut faciãt quod
placitum eſt illi, ut unam faciant uolun-
tatem, ut dent regnum ſuum beſtiæ, do-
nec conſummentur uerbi dei. Et mulier
quam uidiſti eſt ciuitas magna, quæ ha-
bet regnum ſuper reges terræ. Et poſt XVIII
hæc uidi alium angelum deſcendentem
de cœlo, habentem poteſtatem magnã,
& terra illuminata eſt a gloria eius. Et ex
clamauit in fortitudine uoce magna, di-
cens, Cecidit cecidit Babylon magna, &
facta eſt habitatio dæmoniorũ, & cuſto-
dia omnis ſpiritus immũdi, & cuſtodia
oĩs uolucris immũdæ, et inuiſæ, qa de

t uino

οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πέπωκε πάντα τὰ ἔθνη. καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι αὐτῆς, ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στρήνου αὐτῆς ἐπλούτησαν, καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν, ἐξέλθετε ὁ λαός μου, ἵνα μὴ συγκοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, ἵνα μὴ λάβητε, ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς, ὅτι ἠκολούθησαν αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. ἀπόδοτε αὐτῇ, ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκεν ὑμῖν, καὶ διπλώσατε αὐτῇ διπλᾶ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς, ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασε, κεράσατε αὐτῇ διπλοῦν, ὅσα ἐδόξασεν ἑαυτὴν, καὶ ἐστρηνίασε, κεράσατε αὐτῇ βασανισμὸν καὶ πένθος, ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει κάθημαι βασίλισσα, καὶ χήρα οὐκ εἰμί, καὶ πένθος, οὐ μὴ ἴδω. διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἥξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς θάνατος, καὶ πένθος καὶ λιμὸς, καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται, ὅτι ἰσχυρὸς κύριος ὁ θεὸς ὁ κρινῶν αὐτήν. καὶ κλαύσονται αὐτὴν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτῇ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες, καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσι τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν ἑστηκότες διὰ φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς λέγοντες, οὐαὶ οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη βαβυλὼν, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι ἐν μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ κρίσις σου. καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσι, καὶ πενθοῦσιν ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκ ἔτι. γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ, καὶ λίθου τιμίου, οὔτε μαργαρίτου καὶ βύσσου, καὶ πορφυροῦ, καὶ κοκκίνου. καὶ πᾶν ξύλον θύϊνον, καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον, καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου, καὶ χαλκοῦ, καὶ σιδήρου, καὶ κινάμωμον, καὶ θυμιάματα, καὶ μύρον, καὶ λίβανον, καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον, καὶ σεμίδαλιν, καὶ σῖτον, καὶ κτήνη, καὶ πρόβατα, καὶ ἵππων, καὶ ῥεδῶν, καὶ σωμάτων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων

uino iræ fornicationis eius biberunt omnes gentes. Et reges terræ cum illa fornicati sunt, & mercatores terræ de uirtute delitiarum eius diuites facti sunt. Et audiui aliam uocem de cœlo dicentem. Exite de illa populus meus, ne participes sitis delictorum eius, & de plagis eius ne accipiatis. Quoniam peruenerunt peccata eius usq; ad cœlũ, & recordatus est dominus iniquitatum eius. Reddite illi sicut & ipsa reddidit uobis, & duplicate ei duplicia secundum opera eius. In poculo quo miscuit uobis, miscete illi duplũ. Quantum glorificauit se & in delitijs fuit, tantum date illi tormẽtum & luctum, quia in corde suo dicit. Sedeo regina & uidua non sum, & luctum non uidebo. Ideo in una die ueniẽt plagæ eius, mors & luctus & fames, & igne comburetur, quia fortis est deus qui iudicabit illam. Et flebunt illam & plangent se super illã reges terræ, qui cum illa fornicati sunt, & in delitijs uixerunt, cum uiderint fumum incendij eius, longe stantes propter timorem tormenti eius, dicentes. Væ uæ ciuitas illa magna Babylon, ciuitas illa fortis, quoniam in una hora uenit iudicium tuum. Et negociatores terræ flebũt & lugebunt super illam, quoniam merces eorum nemo emet amplius, merces auri & argenti & lapidis preciosi, & margaritæ, & byssi, & purpuræ, & cocci, & omne lignum thyinum, & omne uas eburneum & omẽ fas de ligno preciosissimo & æramento, et ferro et marmore, et cinnamomum, et odoramentum, et unguentum, et thus, et uinum, et oleum, et similam, et triticum, et iumenta, et oues, et equorum et rhædarum, et mancipiorum, et animas hominũ

χὰς ἀνθρώπων, καὶ ἡ ὀπώρα τῆς ἐπιθυμίας
τῆς ψυχῆς σου ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα
τὰ λιπαρὰ, καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ,
καὶ οὐκ ἔτι οὐ μὴ εὑρήσεις αὐτά. οἱ ἔμποροι
τούτων οἱ πλουτήσαντες ἀπ᾽ αὐτῆς ἀπὸ μα-
κρόθεν στήσονται. διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ
αὐτῆς, κλαίοντες καὶ πενθοῦντες καὶ λέγον-
τες, οὐαὶ οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ περι-
βεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν, καὶ
κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη ἐν χρυσῷ καὶ λί-
θῳ τιμίῳ, καὶ μαργαρίταις, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ
ἠρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. καὶ πᾶς κυ-
βερνήτης, καὶ πᾶς ἐπὶ τῶν πλοίων ὁ ὅμιλος
καὶ ναῦται τῆς θαλάσσης ἐργάζοντες ἀπὸ μακρόθεν
ἔστησαν, καὶ ἔκραζον ὁρῶντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώ-
σεως αὐτῆς λέγοντες, τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ με-
γάλῃ. καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐ-
τῶν, καὶ ἔκραζον κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγον-
τες. οὐαὶ οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἐν ᾗ ἐπλού-
τησαν πάντες οἱ ἔχοντες πλοῖα ἐν τῇ θα-
λάσσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ
ἠρημώθη, εὐφραίνου ἐπ᾽ αὐτὴν οὐρανέ, καὶ οἱ
ἅγιοι ἀπόστολοι, καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρι-
νεν ὁ θεὸς τὸ κρῖμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς. καὶ ἦρεν
εἷς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλον μέγα,
καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέγων, οὕτως
ὁρμήματι βληθήσεται Βαβυλὼν ἡ μεγάλη
πόλις, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι, καὶ φωνὴ κιθαρῳδῶν
καὶ μουσικῶν, καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν,
οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἔμ σοι ἔτι. καὶ πᾶς τεχνί-
της πάσης τέχνης οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔμ σοι ἔτι, καὶ
φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἔν σοι ἔτι. καὶ φω-
νὴ νυμφίου καὶ νύμφης, οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἔμ σοι
ἔτι. ὅτι οἱ ἔμποροί σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς
γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν
πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐν αὐτῇ αἷμα προφητῶν
καὶ ἁγίων εὑρέθη, καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμέ-
νων ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ μετὰ ταῦτα ἤκουσα
φωνὴν ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λέγον-
τος τὸ ἀλλη-

mas hoim.Et poma desyderij aiæ tuæ
discesserūt a te,& oia pinguia & p̄dara
perierūt a te,& amplius illa iā nō inue-
nies. Mercatores hoim q diuites facti
sunt ab ea longe stabunt ꝓpter timorē
tormēti eiꝰ, flētes ac lugētes,& dicētes,
uæ ue ciuitas illa magna, q̄ amicta erat
bysso & purpura & cocco, & deaurata
erat auro & lapide p̄cioso & margaritis
qm̄ una hora destitutæ sunt tantæ diui
tiæ.& oīs gubernator, & oīs in nauibus
uersantiū turba& nautæ & qui in mari
operantur longe steterunt,& clamaue-
runt uidentes locū incendij eius, dicen-
tes. Quæ similis ciuitati huic magnæ?
Et miserunt puluerē super capita sua,&
clamauerunt flentes & lugentes,dicen-
tes. Væ uæ ciuitas illa magna in qua di
uites facti sunt oēs qui habebāt naues
in mari de p̄cijs eius, qm̄ una hora de-
solata est. Exulta sup eā cœlū & sancti
apostoli & ꝓphetæ,qm̄ iudicauit deus
iudiciū uestrū de illa.Et sustulit unꝰ an
gelus fortis lapidē quasi molarem ma-
gnum & misit in mare,dicēs.Hoc impe
tu mitteť Babylō ciuitas illa magna, &
ultra iā nō iuenieť. Et uox citharædoꝝ
& musicoꝝ & tibia canentiū,& tuba nō
audieť in te amplius, & oīs artifex,cu-
iuscūqꝫ artis nō inuenieť i te ampliꝰ.Et
uox molæ nō audieť in te āplius. Et lux
lucernæ nō lucebit in te amplius,& uox
spōsi & spōsæ nō audieť adhuc in te,qa
mercatores tui erāt principes terræ, qa
in ueneficijs tuis errauerūt oēs gentes,
& in ea sanguis prophetaꝝ & sanctoꝝ
inuentus est,& omniū qui interfecti sūt
in terra. Post hæc audiui quasi uocē XIX
magnam turbæ multæ in cœlo dicen-
tis alle-

τος τὸ ἀλληλούϊα, ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα, καὶ
ἡ τιμὴ, καὶ ἡ δύναμις κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν,
ὅτι ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ, ὅτι
ἔκρινεν τὴν πόρνην τὴν μεγάλην ἥτις ἔ-
φθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς. καὶ ἐξεδίκη
σε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ, ἐκ τῆς χειρὸς αὐ
τῆς, καὶ δεύτερον εἴρηκεν. ἀλληλούϊα. καὶ ὁ καπνὸς
ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ ἔπε-
σαν οἱ πρεσβύτεροι οἱ. κδ. καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα,
καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ
τοῦ θρόνου λέγοντες ἀμὴν ἀλληλούϊα. καὶ φω
νὴ ἐκ τοῦ θρόνου ἐξῆλθεν, αἰνεῖτε τὸν θεὸν ἡ-
μῶν πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, καὶ οἱ φοβού-
μενοι αὐτὸν, καὶ οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.
καὶ ἤκουσα φωνὴν ὄχλου πολλοῦ. καὶ ὡς φω
νὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν
ἰσχυρῶν λέγοντας ἀλληλούϊα, ὅτι ἐβασίλευ-
σεν ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ. χαίρωμεν καὶ ἀ-
γαλλιώμεθα, καὶ δῶμεν τὴν δόξαν αὐτῷ, ὅτι
ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου. καὶ ἡ γυνὴ ἡτοί-
μασεν ἑαυτήν. καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάλη
ται βύσσινον καθαρὸν καὶ λαμπρόν. τὸ γὰρ
βύσσινον τὰ δικαιώματά ἐστιν τῶν ἁγίων. καὶ
λέγει μοι. μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ ἀρνίου
κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι, οὗτοι οἱ λόγοι ἀ-
ληθινοί εἰσιν τοῦ θεοῦ. καὶ ἔμπεσα ἔμπροσθεν
τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. καὶ
λέγει μοι, ὅρα μὴ, σύνδουλός σου εἰμὶ, καὶ τῶν
ἀδελφῶν σου, καὶ τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρί-
αν τοῦ ΙΗΣΟΥ, τῷ θεῷ προσκύνησον. ἡ γὰρ μαρ
τυρία ΙΗΣΟΥ ἐστὶ τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας. καὶ
εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον. καὶ ἰδοὺ ἵππος
λευκὸς, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ᾽ αὐτόν. πιστὸς καὶ ἀλη
θινὸς καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ. οἱ δὲ
ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλὸξ πυρός. καὶ ἐπὶ τὴν κεφα
λὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλὰ, ἔχων ὄνομα γε
γραμμένον, ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός. καὶ περι
βεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον αἵματι. καὶ κα
λεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. καὶ τὰ στρατεύ
ματα ἐν

tis alleluia. Salus & honor & gloria &
uirtus dño deo noſtro eſt, qa uera & iu
ſta iudicia eius quia iudicauit de mere
trice magna, quæ corrupit terrā in ꝓſti
tutione & uindicauit ſanguinē ſeruoꝝ
ſuorū de eius manu. Et iterū dixerunt,
alleluia. Et fumus aſcendit in ſæcula ſæ
culorum. Et ceciderunt uigintiquatuor
ſeniores & quatuor animalia, & adora-
uerunt deum ſedentem ſuper thronū,
dicentes. Amē alleluia. Et uox de thro-
no exiuit, dicens. Laudē dicite deo no-
ſtro oēs ſancti eius, & qui timetis de-
um puſilli & magni. Et audiui uocem
turbæ multæ, & ſicut uocem aquarum
multarꝝ, & ſicut uocem tonitruoꝝ ma-
gnorum, dicentium, alleluia, qm̄ regna-
uit dn̄s deus noſter omnipotens. Gau
deamus & exultemus & demus gloriā
ei, quia uenerunt nuptiæ agni, & uxor
eius ꝑparauit ſe. Et datū eſt illi ut coo-
periat ſe byſſino puro & ſplendido.
Byſſinum em̄ iuſtificationes ſunt ſan-
ctorum. Et dixit mihi. Scribe. Beati qui
ad cœnā nuptiaꝝ agni uocati ſūt. Et di-
xit mihi. Hæc uerba dei uera ſunt. Et ce
cidi ante pedes eius, ut adorarē eum. Et
dixit mihi. Vide ne feceris. Cōſeruus tu
us ſum, & fratrū tuoꝝ habētiū teſtimo
nium Ieſu. deū adora. Teſtimoniū em̄
Ieſu eſt ſpūs prophetiæ. Et uidi cœlum
apertū, & ecce equus albus, & qui ſede-
bat ſuꝑ eū uocabať fidelis & uerax, &
in iuſticia iudicat & pugnat. Oculi aūt
eiꝰ ſicut flāma ignis, & in capite eiꝰ dia
demata multa, habens nomen ſcriptū,
qđ nemo nouit niſi ipſe. Et ueſtitꝰ erat
ueſte tincta ſanguine, & uocať nomen
eius, uerbum dei, & exercitus qui ſunt
in cœlo

ματα ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθουν αὐτῷ ἐφ' ἵπ-
ποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν
καὶ καθαρόν. καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκ-
πορεύεται ῥομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πα-
τάσσῃ τὰ ἔθνη. καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς
ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ. καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν
τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ, καὶ τῆς ὀργῆς τοῦ θεοῦ
παντοκράτορος. καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον, καὶ
ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ, τὸ ὄνομα γεγραμμέ-
νον, βασιλεὺς βασιλέων, καὶ κύριος κυρίων.
καὶ εἶδον ἕνα ἄγγελον ἑστῶτα ἐν ἡλίῳ. καὶ ἔκρα-
ξε φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνίοις τοῖς πε-
τωμένοις ἐν μεσουρανίσματι, δεῦτε καὶ συνάγε-
σθε εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ μεγάλου θεοῦ, ἵνα φάγητε
σάρκας βασιλέων, καὶ χιλιάρχων, καὶ σάρκας
ἰσχυρῶν, καὶ σάρκας ἵππων, καὶ τῶν καθημένων
ἐπ' αὐτῶν, καὶ σάρκας πάντων ἐλευθέρων, καὶ
δούλων, καὶ μικρῶν καὶ μεγάλων. καὶ εἶδον τὸ
θηρίον, καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύμα-
τα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τοῦ
καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου, καὶ μετὰ τοῦ στρα-
τεύματος αὐτοῦ. καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον, καὶ
μετὰ τούτου ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ
σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησε τοὺς
λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς
προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ. ζῶντες ἐβλή-
θησονται οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν
καιομένην ἐν τῷ θείῳ. καὶ οἱ λοιποὶ ἀπε-
κτάνθησαν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ καθημένου ἐπὶ τοῦ
ἵππου τῇ ἐκπορευομένῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ
πάντα ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ ἔχοντα τὴν κλεῖδα τῆς ἀβύσσου, καὶ
ἅλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. καὶ ἐ-
κράτησε τὸν δράκοντα τὸν ὄφιν τὸν ἀρχαῖ-
ον ὅς ἐστι διάβολος καὶ σατανᾶς. καὶ ἔδησεν αὐ-
τὸν χίλια ἔτη. καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσ-
σον, καὶ ἔδησεν αὐτόν, καὶ ἐσφράγισεν ἐ-

πάνω

in cœlo ſequebantur eum in equis al-
bis, ueſtiti byſſino albo & mundo, &
de ore eius procedit gladius ex utra-
q; parte acutus, ut in ipſo percutiat gē-
tes. Et ipſe reget eas in uirga ferrea, &
ipſe calcat torcular uini furoris & iræ dei
omnipotentis. Et habet in ueſtimento
& in fœmore ſuo nomen ſcriptum. Rex
regum & dominus dominantium. Et
uidi unum angelum ſtantem in ſole, &
clamauit uoce magna, omnibus aui-
bus quæ uolabant per mediū cœli. Ve
nite & congregamini ad cœnā magni
dei, ut māducetis carnes regū, & carnes
tribunorū, & carnes fortium, & carnes
equorum, & ſedentiū in ipſis, & carnes
omnium liberorum ac ſeruorum & pu
ſillorum ac magnorum. Et uidi beſtiā
& reges terræ & exercitus eorum con-
gregatos ad faciendū prelium cum illo
qui ſedebat in equo & cū exercitu eius.
Et apprehenſa eſt beſtia, & cū illa pſeu
doppheta, & q fecit ſigna corā ipſo, in
quibus ſeduxit eos qui acceperunt cha
racterem beſtiæ, & qui adorauerunt
imaginem eius. Viui miſſi ſunt hi duo
in ſtagnum ignis ardens in ſulphure,
& cæteri occiſi ſunt in gladio ſedentis
ſuper equum qui procedit de ore ipſi-
us, & omnes aues ſaturatæ ſunt carni-
bus eorum.

Et uidi angelum deſcendentem de
cœlo habentem clauem abyſſi, & cate- XX
nam magnam in manu ſua. Et appre-
hendit draconem ſerpentem antiquū,
qui eſt diabolus & ſatanas, & ligauit
eum per annos mille, & miſit eum in
abyſſū, & clauſit eū, & ſignauit ſuper il-

 lum ut

πάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανήσῃ τὰ ἔθνη ἔτι,
ἄχρι τελεσθῇ χίλια ἔτη. καὶ μετὰ ταῦτα
δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν χρόνον. καὶ εἶ-
δον θρόνους καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ
κρίμα ἐδόθη αὐτοῖς. καὶ τὰς ψυχὰς τῶν
πεπλεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν ΙΗΣΟΥ
καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ
προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ, οὔτε τὴν εἰκόνα αὐ-
τοῦ. καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέ-
τωπον αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν, καὶ
ἔζησαν, καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ ΧΡΙΣΤΟΥ
χίλια ἔτη. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέ-
ζησαν ἕως τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη ἄχρι, αὕτη ἡ
ἀνάστασις ἡ πρώτη. Μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔ-
χων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ, ἐπὶ
τούτων ὁ θάνατος ὁ δεύτερος οὐκ ἔχει
ἐξουσίαν, ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ θεοῦ, καὶ
τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ
χίλια ἔτη. καὶ ὅτε ἐτελέσθησαν τὰ χίλια
ἔτη, λυθήσεται ὁ σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς
αὐτοῦ, καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη
τὰ ἐν τέσσαρσιν γωνίαις τῆς γῆς τὸν γὼγ
καὶ μαγὼγ συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς πόλε-
μον, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσ-
σης. καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς,
καὶ ἐκύκλωσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγί-
ων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἠγαπημένην. καὶ κα-
τέβη πῦρ ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγεν
αὐτοὺς, καὶ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη
εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς, καὶ θείου, ὅπου τὸ θηρίον,
καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας
καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ εἶδον
θρόνον λευκὸν μέγαν καὶ τὸν καθήμενον ἐπ' αὐτοῦ.
οὗ ἀπὸ προσώπου ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανὸς, καὶ
τόπος οὐκ εὑρέθη αὐτοῖς. καὶ εἶδον τοὺς νεκροὺς
μικροὺς καὶ μεγάλους ἑστῶτας ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.
καὶ βιβλία ἠνοίχθησαν. καὶ βιβλίον ἄλλο ἠνοίχθη, ὅ
ἐστι τῆς ζωῆς, καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμ-
μένων ἐν

lum, ut non ſeducat amplius gentes.
donec conſummentur mille anni. Et
poſt hoc oportet illũ ſolui modico tem
pore. Et uidi ſedes, & ſederunt ſuper
eas, & iudicium datum eſt illis. Et ani-
mas decollatorum propter teſtimoniũ
Ieſu, & propter uerbum dei, & qui non
adorauerunt beſtiam, neq; imaginem
eius, nec acceperunt characterem eius
in frõtibus ſuis, aut in manibus ſuis, &
uixerunt, & regnauerunt cum Chriſto
mille annis. Cæteri uero mortuorum,
non reuixerunt, donec conſummentur
mille anni. Hæc eſt reſurrectio prima.
Beatus & ſanctus qui habet partem in
reſurrectione prima. In his ſecunda
mors non habet poteſtatem, ſed erũt
ſacerdotes dei & Chriſti, & regnabunt
cum illo mille annis. Et cum conſum-
mati fuerint mille anni, ſoluet ſatanas
de carcere ſuo, & exibit ut ſeducat gẽtes
q̃ ſunt ſup quatuor angulos terræ gog
& magog ut congreget eos in p̃lium,
quoꝝ numerus eſt ſicut arena maris. &
aſcenderũt ſup latitudinẽ terræ, & circũ
ierũt caſtra ſanctoꝝ & ciuitatẽ dilectã.
Et deſcẽdit ignis a deo de cœlo & deuo
rauit eos, & diabolꝰ qui ſeducebat eos,
miſſus eſt in ſtagnũ ignis & ſulphuris
ubi & beſtia & pſeudopropheta crucia
buntur die ac nocte in ſæcula ſæculoꝝ.
Et uidi thronũ magnũ candidũ & ſedẽ
tem ſup eũ, a cuius cõſpectu fugit terra
& cœlum, & locus nõ eſt inuẽtus eis. Et
uidi mortuos magnos, & puſillos ſtan
tes in cõſpectu throni, & libri apti ſunt,
& alius liber apertus eſt qui eſt uitæ, &
iudicati ſunt mortui ex his quæ ſcripta
erant

μενων ἐν τοῖς βιβλίοις, κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ
ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς ἐν αὐτῇ νεκρούς. καὶ
ὁ θάνατος, καὶ ὁ ἅδης ἔδωκαν τοὺς ἐν αὐτοῖς νε
κρούς. καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.
καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἅδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λί/
μνην τοῦ πυρός. οὗτός ἐστιν ὁ δεύτερος θάνατος.
καὶ εἴτις οὐχ εὑρέθη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γε
γραμμένος ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.

Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν και/
νήν, ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ
παρῆλθεν, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. καὶ ἐγὼ
ἰωάννης εἶδον τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν ἱερου-
σαλὴμ καινὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ τοῦ
θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἡτοιμασμένην, ὡς νύμφην
κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτοῦ. καὶ ἤκουσα φω
νῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης. ἰδοὺ
ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ σκη
νώσει μετ᾽ αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται,
καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς ἔσται μετ᾽ αὐτῶν θεὸς αὐτῶν. καὶ
ἐξαλείψει ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφ
θαλμῶν αὐτῶν. καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται, οὔ
τε πένθος, οὔτε κραυγή, οὔτε πόνος οὐκ ἔσται
ἔτι, ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθον. καὶ εἶπεν ὁ κα/
θήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἰδοὺ καινὰ πάντα
ποιῶ. καὶ λέγει μοι. γράψον ὅτι οὗτοι οἱ λό
γοι ἀληθινοὶ καὶ πιστοί εἰσι. καὶ εἶπέ μοι. γέ/
γονε, ἐγώ εἰμι τὸ α καὶ τὸ ω ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ
τέλος. Ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πη-
γῆς ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν. ὁ νικῶν, κλη-
ρονομήσει πάντα, καὶ ἔσομαι αὐτῷ θεός, καὶ
αὐτὸς ἔσται μοι ὁ υἱός. δειλοῖς δὲ, καὶ ἀπίστοις
καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσι, καὶ πόρνοις, καὶ
φαρμακοῖς καὶ εἰδωλολάτραις, καὶ πᾶσι
τοῖς ψεύδεσι τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ
καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὅ ἐστι δεύτερος θάνα/
τος. καὶ ἦλθεν πρός με εἷς τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐ/
χόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας τὰς γεμούσας τῶν
ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχάτων. καὶ ἐλάλησε
μετ᾽ ἐμοῦ

erant in libris ſecundũ oꝑa ipſoꝝ, & de
dit mare mortuos q̃ in eo erãt, & mors
& infernus dederũt eos q̃ in ipſis erant
& iudicatũ eſt de ſingulis ſecundũ ope
ra ipſoꝝ. Et infernus & mors miſſi ſunt
in ſtagnũ ignis. Hæc eſt mors ſecunda.
Et qui nõ inuentus eſt in libro uitæ ſcri
ptus, miſſus eſt in ſtagnum ignis.

Et uidi cœlum nouum & terram XXI
nouam. Primum enim cœlum & pri/
ma terra abijt, & mare iam non eſt. Et
ego Ioannes uidi ſanctam ciuitatem
Hieruſalem nouam deſcendentem de
cœlo a deo paratam, ſicut ſponſam or/
natam uiro ſuo. Et audiui uocem ma/
gnam de throno dicentem. Ecce taber
naculum dei cum hominibus, & habi/
tabit cum eis. Et ipſi populus eius erũt,
& ipſe deus cum eis erit eorum deus.
Et abſterget deus omnem lachrymam
ab oculis eorum. Et mors ultra non
erit, neq; luctus, neq; clamor, neq; do
lor erit ultra, quia prima abierunt. Et
dixit, qui ſedebat in throno. Ecce no/
ua facio omnia. Et dixit mihi. Scribe,
quia hæc uerba fidelia ſunt & uera. Et
dixit mihi. Factum eſt. Ego ſum Al/
pha & ω initium & finis. Ego ſitienti
dabo de fonte aquæ uiuæ gratis. Qui
uicerit, poſſidebit hæc, & ero illi deus,
& ipſe erit mihi filius. Timidis autem
& icredulis & execratis, & homicidis, &
fornicatoribꝰ, & ueneficis, & idololatris
& omnibus mẽdacibus pars illoꝝ erit
i ſtagno ardẽti igne & ſulphure, qđ eſt
mors ſecunda. Et uenit ad me unus de
ſeptem angelis habentibus phialas ple
nas ſeptẽ plagis nouiſſimis, & locutus

 eſt mecũ

μετ' ἐμοῦ λέγων, δεῦρο δείξω σοι τὴν νύμφην τοῦ
ἀρνίου τὴν γυναῖκα. καὶ ἀπήνεγκέ με ἐν πνεύ
ματι ἐπὶ ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέ
μοι τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, τὴν ἁγίαν ἱε-
ρουσαλὴμ καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ
τοῦ θεοῦ, ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. καὶ ὁ
φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ ἰάσπι
δι κρυσταλλίζοντι. ἔχουσά τε τεῖχος μέγα καὶ
ὑψηλόν. ἔχουσα πυλῶνας ιβ. καὶ ἐπὶ τοῖς
πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα, καὶ ὀνόματα ἐ-
πιγεγραμμένα, ἅ ἐστι τῶν δώδεκα φυλῶν τῶν
υἱῶν ἰσραήλ. Ἀπὸ ἀνατολῆς πυλῶνες τρεῖς,
ἀπὸ βορρᾶ πυλῶνες τρεῖς. ἀπὸ μεσημβρίας πυ
λῶνες τρεῖς, ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς, καὶ τεῖ
χος τῆς πόλεως ἔχον θεμελίους δώδεκα, καὶ
ἐν αὐτοῖς ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρ
νίου. καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχε κάλαμον
χρυσοῦν ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πυ
λῶνας αὐτῆς, καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς, καὶ ἡ πό-
λις τετράγωνος κεῖται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς τοσοῦ
τόν ἐστιν ὅσον καὶ τὸ πλάτος. καὶ ἐμέτρησε τὴν
πόλιν ἐν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίων δώδε-
κα χιλιάδων τὸ μῆκος, καὶ τὸ πλάτος, καὶ
τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστίν. καὶ ἐμέτρησε τὸ τεῖ-
χος αὐτῆς ἑκατὸν τεσσαράκοντα τεσσάρων
πηχῶν. μέτρον ἀνθρώπου ὅ ἐστι ἀγγέλου. καὶ
ἦν ἡ ἐνδόμησις τοῦ τείχους αὐτῆς ἴασπις, καὶ
ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν ὁμοία ὑάλῳ κα-
θαρῷ. καὶ οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλε
ως παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι. ὁ θεμέ-
λιος ὁ πρῶτος ἴασπις, ὁ δεύτερος σάπφειρος.
ὁ τρίτος καλκηδῶν, ὁ τέταρτος σμάραγ-
δος, ὁ πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σάρδιος,
ὁ ἕβδομος χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βηρύλλιος, ὁ
ἔννατος τοπάζιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ
ἑνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος.
καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες, δώδεκα μαργαρῖται,
ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ ἑνὸς μαργα
ρίτου

est mecum, dicens. Veni & ostendam
tibi sponsam uxorem agni. Et sustu-
lit me in spiritu in montē magnū & al-
tū, & ostēdit mihi ciuitatē magnā, san-
ctā Hierusalē descēdētē de cœlo a deo,
habentē claritatē dei. Et lumē ei9 simile
lapidi pciosissimo tāq̃ lapidi iaspidis,
sicut crystallū, & habebat muꝝ magnū
& altū, habentē portas duodecim, & in
portis angelos duodecim, & noīa inscri
pta q̃ sūt noīa duodecim tribuūślioꝝ
Israel. Ab oriēte portæ tres, ab aquilo-
ne portæ tres, ab austro portæ tres, ab
occasu portæ tres, & murus ciuitatis ha
bens fundamēta duodecim, & in ipsis
duodecim noīa duodecim apostoloꝝ
agni. Et q loq̃bat' mecū, habebat men
surā arundineā aureā, ut metiretur ciui-
tatē & portas eius, & murū eius. Et ciui
tas in quadro posita est, & lōgitudo ei9
tanta est, quāta & latitudo, & mēsus est
ciuitatē de arūdine aurea p stadia duo
decim milia. & longitudo & altitudo &
latitudo ei9 æqualia sunt. Et mensus est
murū eius centū quadragintaquatuor
cubitorū, mensura hoīs q̃ est angeli. Et
erat structura muri eius ex iaspide, ip-
sa uero ciuitas aurum mūdum, similis
uitro mūdo, & fundamēta muri ciuita-
tis oīni lapide pcioso ornata. Fūdamē-
tū primū iaspis, secūdū saphirus, tertiū
calcedoni9, quartū smaragd9. qntū sar-
donix, sextū sardi9, septimū chrysolit9,
octauū beryllus, nonū topazi9, decimū
chrysoprasus, undecimū hyacinthus,
duodecimū amethistus, Et duodecim
portæ duodecim margaritæ sunt, p sin
gulas, & singulæ portæ singulis marga
ritis erant

ρίτου, καὶ ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως χρυσίον καθαρόν,
ὡς ὕαλος διαφανής. καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐ
τῇ. ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ναὸς αὐτῆς
ἐστί, καὶ τὸ ἀρνίον. καὶ ἡ πόλις οὐ χρείαν ἔχει
τοῦ ἡλίου, οὐδὲ τῆς σελήνης ἵνα φαίνωσιν αὐ
τῇ. ἡ γὰρ δόξα τοῦ θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν. καὶ
ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἀρνίον. καὶ τὰ ἔθνη τῶν
σωζομένων ἐν τῷ φωτὶ αὐτῆς περιπατήσου
σι. καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι τὴν δό-
ξαν αὐτῶν εἰς αὐτήν, καὶ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ
κλεισθῶσιν ἡμέρας, νὺξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ. καὶ
οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶν κοινοῦν καὶ ποι
οῦν βδέλυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμ-
μένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου.

Καὶ ἔδειξέ μοι καθαρὸν ποταμὸν ὕδατος
ζωῆς λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον
ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ ἀρνίου. ἐν μέ-
σῳ τῆς πλατείας αὐτῆς, καὶ τοῦ ποταμοῦ,
ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν ξύλον ζωῆς ποιοῦν καρ-
ποὺς δώδεκα κατὰ μῆνα ἕνα ἕκαστον ἀπο-
διδόντα καρπὸν αὐτοῦ. καὶ τὰ φύλλα τοῦ
ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν, καὶ πᾶν κα
τανάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι. καὶ ὁ θρόνος τοῦ θεοῦ
καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται. καὶ οἱ δοῦλοι
αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ, καὶ ὄψονται τὸ
πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν
μετώπων αὐτῶν, καὶ νὺξ οὐκ ἔσται ἐκεῖ, καὶ
χρείαν οὐκ ἔχουσιν λύχνου, καὶ φωτὸς ἡλίου
ὅτι κύριος ὁ θεὸς φωτίζει αὐτούς, καὶ βασιλεύ
σουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ εἶ-
πέ μοι, οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί. καὶ
κύριος ὁ θεὸς τῶν ἁγίων προφητῶν ἀπέστει
λε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐ
τοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. ἰδοὺ ἔρχομαι
ταχύ, μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς
προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. καὶ ἐγὼ
ἰωάννης ὁ βλέπων ταῦτα, καὶ ἀκούων.
καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσα προ-
σκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ
ἀγγέλου

rita, & platea ciuitatis aurũ mundum,
tanquam uitrum perlucidum. Et tem-
plum non uidi in ea. Dominus enim
deus omnipotens templum illius est
& agnus. Et ciuitas non eget sole ne-
q; luna, ut luceant in ea. Nam claritas
dei illuminauit eam, & lucerna eius est
agnus. Et ambulabunt gentes, quæ
seruatæ fuerunt in lumine eius, & re-
ges terræ afferent gloriam suam in il-
lam. Et portæ eius non claudentur
per diem. Nox enim non erit illic, Non
intrabit in eam aliquid quod inqui-
nat aut abominationem facit & men-
dacium, nisi qui scripti sunt in libro
uitæ agni.

Et ostendit mihi fluuiũ aquæ uiuæ, XXII
splendidum tanq; crystallum procedẽ-
tem de sede dei & agni. In medio pla-
teæ eius, & ex utraq; parte fluminis li-
gnum uitæ afferens fructus duodecim
per menses singulos reddens fructum
suum, & folia ligni ad sanitatẽ gentiũ.
Et omne maledictũ non erit amplius,
sed sedes dei & agni in illa erunt, & ser-
ui eius seruient illi. Et uidebunt faciem
eius & nomen eius in frontibus suis.
Et nox ultra non erit, & non egebunt
lumine lucernæ, neq; lumine solis, quo-
niam dominus deus illuminat illos,
& regnabunt in sæcula sæculorũ. Et di-
xit mihi. Hæc uerba fidelia sunt, &
uera. Et dñs deus sanctoꝝ prophetaꝝ
misit angelũ suũ ostendere seruis suis,
q̃ oportet fieri cito, Et ecce uenio uelo
citer, Beatus q custodit uerba ꝓphetiæ
libri huius. Et ego Ioannes qui audiui
& uidi hæc. Et postq; audissem & ui-
dissem, cecidi ut adorarem ante pedes
angeli

ἀγγέλου τοῦ δεικνύοντός μοι ταῦτα, καὶ λέ-
γει μοι, ὅρα μή. σύνδουλός σου γάρ εἰμι καὶ τῶν
ἀδελφῶν σου προφητῶν, καὶ τῶν τηρούντων
τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου. τῷ θεῷ
προσκύνησον. καὶ λέγει μοι, μὴ σφραγίσῃς τοὺς
λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. ὅτι
καιρὸς ἐγγύς ἐστιν. ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι,
καὶ ὁ ῥυπῶν, ῥυπωσάτω ἔτι. καὶ ὁ δίκαιος δικαι
ωθήτω ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι. καὶ
ἰδοὺ ἔρχομαι ταχὺ, καὶ ὁ μισθός μου μετ'
ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς τὸ ἔργον αὐτοῦ
ἔσται. ἐγώ εἰμι τὸ. α. καὶ τὸ. ω. ἀρχὴ, καὶ τέλος ὁ
πρῶτος, καὶ ἔσχατος. Μακάριοι οἱ ποιοῦν-
τες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐ
τῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς. καὶ τοῖς πυλεῶ-
σιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. ἔξω δὲ οἱ κύνες
καὶ οἱ φαρμακοὶ, καὶ πόρνοι, καὶ οἱ φονεῖς, καὶ
οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ πᾶς ὁ φιλῶν, καὶ ποι
ῶν ψεῦδος. ἐγὼ ΙΗΣΟΥΣ ἔπεμψα τὸν ἄγγε-
λόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ταῖς ἐκ-
κλησίαις. ἐγώ εἰμι ῥίζα, καὶ τὸ γένος τοῦ δα
βίδ, ὁ ἀστὴρ λαμπρός, καὶ ὀρθρινός. καὶ τὸ πνεῦ
μα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, ἐλθέ. καὶ ὁ ἀκούων
εἰπάτω, ἐλθέ. καὶ ὁ διψῶν, ἐλθέτω. καὶ ὁ θέ-
λων, λαμβανέτω τὸ ὕδωρ ζωῆς δωρεὰν, συμ
μαρτυροῦμαι γὰρ παντὶ ἀκούοντι τοὺς λό-
γους προφητείας βιβλίου τούτου. εἴ τις ἐπιτιθῇ
πρὸς ταῦτα ἐπιθήσει ὁ θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πλη-
γὰς τὰς γεγραμμένας ἐν βιβλίῳ τούτῳ, καὶ εἴ
τις ἀφαιρῇ ἀπὸ τῶν λόγων βίβλου τῆς προφητείας
ταύτης. ἀφαιρήσει ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ
βίβλου ζωῆς, καὶ πόλεως ἁγίας, καὶ τῶν γε-
γραμμένων ἐν βιβλίῳ τούτῳ. λέγει ὁ μάρτυ
ρῶν ταῦτα. ναὶ ἔρχομαι ταχὺ, ἀμήν. ναὶ, ἔρ-
χου κύριε ΙΗΣΟΥ. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗ-
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

angeli qui mihi hæc ostendebat. Et di-
cit mihi. Vide ne feceris. Cõseruus eñ
tuus sũ, & fratrũ tuorum prophetarum, & eorum
qui seruant uerba prophetiæ libri huius.
Deum adora. Et dicit mihi. Ne signa-
ueris uerba prophetiæ libri huius. Tẽ-
pus enim prope est. Qui nocet, noceat
adhuc, & qui in sordibus est, sordescat
adhuc, & qui iustus est, iustificetur ad-
huc, & sctũs sctificetur adhuc, & ecce ue
nio cito, & merces mea mecũ est, ut red-
dã unicuiq; ut opus illius erit. Ego sum
alpha & ω, primus & nouissimus, prin-
cipium & finis. Beati qui seruant man-
data illius ut sit potestas eorum in li-
gno uitæ, & per portas intrent in ciuita
tem. Foris autem canes & uenefici &
impudici & homicidæ & idolis seruien
tes, & omnis qui amat & facit menda-
cium. Ego Iesus misi angelũ meũ testifi
cari uobis hæc in ecclesijs. Ego sum ge-
nus & radix Dauid, stella splendida &
matutina. Et spiritus & sponsa dicunt,
ueni. Et qui audit dicat ueni. Et qui sitit
ueniat, & qui uult, accipiat aquam uitæ
gratis. Contestor enim omni audienti
uerba prophetiæ libri huius. *Si* quis ap-
posuerit ad hæc, apponet deus super il
lum plagas scriptas in libro isto. Et si qs
diminuerit de uerbis libri prophetiæ hu-
ius, auferet deus partẽ eius de libro ui-
tæ, & de ciuitate sancta, & de his q̃ scri-
pta sunt in libro isto. Dicit qui testimo
niũ phibet istorum. Etiã, uenio cito. Amẽ.
Etiam Veni dñe Iesu. Gratia dñi no-
stri Iesu Christi cũ oibus uobis. Amen.

Finis Testamenti totius ad græcã ueritatẽ uetustissimorũq; Codicum Latinorum
fidem & ad probatissimorum authorũ citationẽ & interpretationem accu
rate recogniti, opera studioq; D. Erasmi Roterodami.